اشارتلر

ب. : باق .
تر : ترکجه .
جم . : جمع .
حـ. : حال
جـ. : حرف جر .
حد. : حرف ندا
حنـ . : حرف نفس .
حه . : حرف تنبیه .
د. : ادات .
سـ. : اسم .
سخـ. : اسم خاص .
شـ. : اسم اشارت .
صـ. : صفت .
ضـ. : ضمیر
ظز. : ظرف زمان .
ظم . : ظرف مکان .

ع. : عربی .
عت. : عدد ترتیبی
عد. : اسم عدد .
غل. : غلط .
ف. : فعل .
فا. : فارسی .
فد. : مفرد .
فر. : فرانسزجه
ک. : کـنایه .
مجـ. : مجاز .
مذ. : مذکر .
مؤ. : مؤنث .
مه. : مهملات .
یتا. : ایتالیانجه .
یو. : یونانجه .

ترکجه لغت

٣٠٠٠٠ی متجاوز لغات ایله لسان ترکیده مستعمل کلمات
واصطلاحات عربیه وفارسیه واجنبیه‌یی جامعدر .

بهاء الدین

صاحبی

اقبال کتابخانه‌سی — حسین

استانبول

١٣٣٠

سنجاقجیان مطبعه‌سی

سنجاقجیان مطبعه‌سنده طبع اولنمشدر

تورکجه لغت

ا

ا س. الفبای عثمانینك برنجی حرفیدر . ابجد حسابنده (بر) عددینی کوستر .

آ حد. اوقشارکن ، تکدیر واخطارایدرکن قوللانیلیر حرف ندادر . تعجب ، صبرسزلق ، انفعال و تصدیق بیان ایدر .

آب ع. آغستوس آیی .

آب فا. صو . عالم آب : عشرت مجلسی . آب وتاب : تازه‌لك ، رونق ، طراوت . آب و دانه : قسمت ، قدر .

اَب ع. بابا ، والد ، پدر . لأب : بر پدردن ، پدری بر والده‌سی آیری ؛ اباً عن جد : بابادن اوغله .

اَبّ ع. [illegible]زه و یا قورو اوت . مرعا .

آباء ع. بابالر ، پدرلر .

اَبا ع. بابا اسمنك حالت نصبیدر .

اَباء ع. عدم تنزل ، رد ، امتناع ، اجتناب ، استنكاف .

اَبابیل ع. قافله ایله كیدن دوه و یا قوش سورویسی .

اِباته ع. برینه فلان و فلان صورتده کیجه‌یی کچیرتمه .

اِباحه ع. و اباحت . مباح ایتمه ، رفع محرمیت .

اِباحی ع. هر شیئی مباح عد ایدن .

اِباحِیُّون هر شیئی مباح عد ایدنلر .

آباد ع. ابدلر ، صوکی اولمایان زمانلر .

صاحب و ناشری : اقبال کتبخانه‌سی

آباد [فا. معمور ؛ ترکیبلرده بر شیئك کثرتله بولندیغی محلی کوسترر : شمس آباد : چوق کونش کورن یر .

آبادان فا. شن ، معمور .

آبادانی [فا. آبادانلق ، معمورلق . شنلك .

آبادی [فا. هندك دولت آباد شهرنده یاپیلان بر نوع اعلا یازی کاغدی .

آبار ع. قویولر .

آب بَقا [فا. ایچن آدمه حیات ویرن صو .

آب حَیات ب : آب بقا .

اَباریق [ع. ابریقلر ، صو قابلری .

آباقه س. عمجه .

آبامق [ف. رد ایتمك ، یاپمامق ، مخالفت ایتمك .

آباندیرمق ف. (دوه‌یی) چوکرتمك .

آبانلامق [ف. بویوك آدیم آتمق و بویله آدیملرله اولچمك .

آبانمق [بر شیئك اوستنه قپانمق ، چوکمك ، یوکلنمك ؛ صارقمق ، اکلمك .

آبانوز [س. برنوع سرت و سیاه آغاج .

آبانی [س. صاری ایپکدن ایشلنمش بر نوع قماش .

اَباطیل [ع. بوش و بی اساس اولان شیلر .

اَبالِسه ع. شیطانلر ، ابلیسلر .

اِباقه ع. (اسیر) قاچمه .

اَبالیس ع. شیطانلر .

آبتابه فا. بغچوان قوغه‌سی .

اِبتِداء [ع. باشلامه ، آغاز ایتمه ؛ باشلانغیچ ، باش ؛ اك اول .

اِبتِدائی ع. باشلانغیجه منسوب .

اِبتِدار [ع. سرعتله تشبث ، مباشرت ، مسارعت .

اِبتِداع ع. برشیٔ ایجاد ایتمه .

اِبتِذال [ع. چوق قوللانمه ؛ البسه‌یی هر کونه کییمك ؛ بول و قیمتسز اولمه .

اَبتَر [ع. سقطلانمش ، قویروغی کسلمش ؛ ذریتی و ایی نامی قالمایان .

اِبتِسام ع. لطافتله کولومسه‌مه .

اِبتِصار ع. قلب كوزيله كورمه.

اِبتِغاء ع. آرزو ، طلب ، تمنی .

اِبتِلاء ع. دوشكون ومبتلا اولمه .

اِبتِلال ع. ايصلانمه ، ياش اولمه.

اِبتِناء [ع. بر شيئك اوزرينه بنا ايتمه ، برشيئه طيانمه. عربجه‌ده ياپی ياپمق معناسنه‌در .

اِبتِناءً [ع. طيانارق ، استناد ايده‌رك .

اِبتِهاج [ع. فرح ، سوينج ، سرور .

اِبتِهال ع. تضرع و نياز .

اِبتِياع [ع. برندن برشی صاتون آلمه .

اِبجال ع. تعظيم ، تبجيل و تكريم.

اَبجَد [ع. عربجه هجا حرفلرينی احتوا ايدن مشهور سكز كلمه‌دن برنجيسيدر : ابجد ، هوز، حطی ، كلمن ، سعفص ، قرشت ، ثخذ ، ضظغ . و بو حرفلرك هر بری صره ايله برلر ، اونلر ، يوزلر ، بيكلر اوزرينه ترتيب ايدلمشدر. ابجد خوان : تحصيلك هنوز ابتداسنده بولونان .

اَبحاث ع. بحثلر . ب : بحث.

اَبحار [ع. دكيزلر ، دريالر . ب : بحر .

اَبحُر ع. دكيزلر .

اَبخَر ع. نفسی قوقان آدم .

اَبخِره ع. دومانلر ، بخارلر .

اَبخَل ع. چوق طمعكار اولان .

آبخُور فا. نصيب ، قسمت .

آبخُورد فا. عينی معنا .

آبخيز فا. طالغه ، موج .

اَبَد ع. صوكی اولمايان زمان .

اَبَداً [ع. و ابد الابد . دائما . علی الابد و الی الابد : هروقت ايچون .

اَبَدَ اللّٰه [ع. جناب حق دائم ايتسون معناسنه دعادر.

اِبداء [ع. وجوده كتيرمه ، ايجاد .

اِبداع [ع. ايجاد ، اختراع ؛ مثلی كورولمه‌مش شعر سويلمه.

آبدار [فا. صولو ، تازه ؛ پارلاق ؛ معنيدار .

آبدارلق [س. صولولق، تازه‌لك؛ رونق، لطافت، طراوت.

إبدال [ع. دكشديرمه؛ تبديل وتحويل ايتمه.

آبدال [س. احمق، صاف‌درون، بدلا. قلندرمشرب.

آبدالسی [ص. احمقجه، آبداله بكزر.

آبداللِق [س. بدلالق، حماقت، صافدرونلق.

أَبدان [ع. بدنلر، جسملر، جسدلر، وجودلر، تنلر.

آبدان [فا. باغچه‌يی صولامغه مخصوص قوغه؛ سيديك قاوغی، مثانه.

آبدَست [فا. نماز قيلمق ايچون بروجه شرع آغز، برون، يوز وديرسكره قدر قول و آياقلری ييقامه و باشه مسح ايتمه. آبدست بوزمق : دفع حاجت ايتمك.

آبدَستان فا. آبدست ابريقی.

آبدَستخانه [فا. آبدست آلمغه مخصوص محل؛ دفع حاجت ايده‌جك ير، آياق‌يولی.

آبدَستلك س. برنوع قيصه جبه.

أَبدَع [ع. اك عجيب و اك خارق العاده اولان شیء.

آبدَندان فا. عاجز، شاشقين.

أَبِده [ع. خارق العاده برشیء؛ اخلافه يادكار قاله‌حق اثر. بو صوكنجی معنا ايچون (مأثره) قوللانمق دها دوغرودر.

أَبَدی [ع. صوكی اولمايان زمانه منسوب و متعلق؛ صوكسز، زوالسز، توكنمك بيلمز.

أَبَدِيًّا ع. ابدی اوله‌رق.

أَبَدِيّت [ع. صوكی اولمايان شيئك حال وصفتی، زوالسزلك.

إِبْذال [ع. بول بول صرف و استعمال ايتمه.

أَبْر فا. بولوت، سحاب.

أَبَرّ ع. اك ديندار، اك عادل.

إِبْراء [ع. بورجدن قورتارمه، آله‌جق ويره‌جك قالماديغنی بيان ايتمه.

أَبْراج [ع. برجلر، قله‌لر، قلعه برجلری.

إِبراد [ع. صوغوتمه، حرارتی ازاله ايتمه.

اَبْرار [ع. صالح وتقی و صاحب خیر و حسنات آدملر ، دیندارلر .

اِبْرار [ع. برینك یمیننی بالتصدیق صادق عد ایتمه ، دوغرو قبول ایتمه .

اِبْراز [ع. میدانه چیقارمه ، اظهار .

آبْراش [ص. آلاجه بنكلی (آت) .

اِبْرام [ع. رجا و تكلیفده بیقدیرنجه‌یه قدر اصرار ایتمه ؛ یكیدن قوت و متانت كسب ایتمه .

آب راه فا. صو یولی .

اَبَرَد [ع. زیاده صوئوق و بارد اولان .

اَبَرَش ع. بنكلی .

اَبَرَص [ع. مسكین علتنه مبتلا اولان . وجودنده یر یر بیاض لكه‌لر بولونان .

اَبْكار [فا. شاشیرمش ، نه یاپه‌جغنی بیلمز آدم .

اَبْرو [فا. جم : ابروان . قاش ، حاجب ، طالغه‌لی و یا طمارلی برنوع كاغد یاخود قماش .

آب رو [فا. یوز صویی ، یوز آقلغی ؛ عرض ، ناموس ؛ شرف ، حیثیت ؛ امثال و اقراننه باعث شرف اولان اك كزیده‌لری .

اَبْرُوَان فا. ب : ابرو .

آب رَوان فا. آقار صو .

اَبَرولامق [ف. حاره‌لی و یا طمارلی اوله‌رق بویامق .

اَبْروی صَنَم [فا. قان قورودان اوتی .

اِبْره [ع. ایكنه ، سوزن ، چیچكرده غبار طلعی مبیضه ایصال ایدن میل . ابرهٔ مقناطیسیه : پوصله یاخود قبله نما ایكنه‌سی . ابرهٔ هوام : آری كبی حیواناتك ایكنه‌سی ، دیكنی ؛ ابرة الخیاط : ترزی ایكنه‌سی ، كندی ایشنی براقوب پیر عشقنه دیكرلرینك ایشنی كورن آدم .

اِبَری ع. ابره‌سی اولان (نبات) .

اِبْریز [ع. و ذهب ابریزی : خالص آلتون .

آبریز فا. آیاق یولی .

اَبْریشِم [فا. ایپكدن یاپیلان ایپلیك ، ابریشیم .

اِبْریق [ع. قولبلی و امزیكلی صو قابی .

اِبریقدار [فا. ابریق ایله اله صودوکن ؛ سرایده لکن ابریقه مأمور اولان آدم. ابریقجی باشی.

اِبریقدارلق [ت. ابریقدار وظیفه‌سی وصفت و مأموریتی .

اَبزار ع. بزرلر ، بهارات .

آب زَر فا. آلتون صویی .

آب زِندَکانی [و آب زندکی فا. آب بقا .

آبِستَن [فا. کبه اولان دیشی ؛ حاوی ، مشتمل .

آبسُوار [فا. صو یوزنده یوزن؛ صویوزنده حاصل اولان قبارجق .

آبشار فا. صو شارلتیسی .

اِبشار ع. مژده ویرمه . تبشیر ایتمه .

آبشِناس [فا. کمی قلاووزی ؛ صو یولجی .

آب شور فا. آجی صو .

آب شیرین فا. طاتلی صو .

اَبصار ع. بصرلر . ب : بصر،

اِبْط ع. قولتوق .

اَبْطَال [ع. بطللر ، قهرمانلر ، جسورلر .

اِبطال [ع. فسخ و الغاء ، قالدیرمه، بطال وحکمسز براقمه . چوروتمه .

اَبْعاد [ع. بعدلر ، اوزاقلقلر . مسافه‌لر .

اِبْعاد ع. اوزاقلاشدیرمه ، طرد.

اَبعَد [ع. زیاده بعید و اوزاق اولان .

اَبغَض [ع. بغض و نفرتی چوق اولان .

آبِق [ع. افندیسندن بلا سبب فرار ایدن .

اِبقاء [ع. دائم و باقی قیلمه ؛ کندی حالنده ، یرنده براقمه ؛ عزل ایتمیوب مأموریتنده براقمه .

اِبقاءً ع. ابقا صورتیله .

اِبکاء ع. آغلاتمه .

آبکار فا. سقا ، صوجی .

اَبکار [ع. بکرلر ، قیز اوغلان قیزلر . برنجی دفعه سویلنمش مضمونلر .

اَبكَم [ع. دیلسز ، تكلمه غیر مقتدر .

اَبكَمیّت ع. دیلسزلك .

اَبكمی فا. دیلسزلك .

آبگون [فا. صو رنكنده ، ماوی ، مائی ، كوك .

آبگونه فا. عینی معنی .

آبگیر [فا. صو بریكمش محل ، كول .

آبگینه [فا. شیشه ، صراحی ، قدح ؛ آیینه ، مرآت .

آبلا [س. بویوك همشیره ؛ دائره اسكیسی جاریه .

اِبلاغ [ع. یتیشدیرمه ، واردیرمه ، ایصال ؛ چیقارمه ، طولدیرمه .

آبلاق [ص. دكرمی ، طولغون چهره‌لی كنج ایریسی .

اَبلَج ع. آچیق قاشلی .

اَبلَد ع. ذكاسز ، قابا ذهنلی .

اَبلَغ [ع. زیاده فصیح وحد كماله زیاده یقین اولان .

اَبلَق [ع. آلاجه بولاجه . رنكارنك ؛ آلاباجاق آت .

اَبلَق سُوار [فا. أبلقه بینن ، شهسوار .

آبلوقه س. دكیزدن محاصره .

آبِله [فا. سیویلجه . كوچوك چیبان .

اَبلَه ع. احمق ، صافدرون ، بون ،

اَبلَهانه فا. بدلاجه ، احمقجه .

اَبلَه فِریب فا. احمق آلدادان .

اَبلَهی فا. صافدرونلق ، بونلك .

اَبلَهیّت فا. عینی معنی .

آبلی [س. یلكنی قوللانمق ایچون ألده طوتولان ایپ .

اِبلیس [ع. شیطان ، خبیث ودساس آدم .

اِبلیسانه [فا. شیطانه لائق ، شیطنتكارانه .

اِبلیسكارانه [فا. شیطانه‌یاقیشه‌جق صورتده . شیطانجه .

اِبن ع. اوغل ، ولد .

اِبنُ السّبیل [ع. یولجی ، سیاح. جم: ابناء سبیل .

اَبناء [ع. ابنلر ، اوغللر . ابناء جنسمز: هم جنسلرمز اولان افراد بشر . ابن وقت: زمانه آدمی .

آبنوس [فا. آبانوز ، بر نوع سرت وسیاه آغاج .

آب و تاب [فا. تازه‌لك، رونق، طراوت .

اَبنِیه ع. بنالر ، یاپیلر .

آبو [حد. عوام لساننده (آی نه‌در بو؟) (آبو نه‌در ؟) مقامنده ادات تعجبدر .

اَبو [ع. « اب » بابا اسمنك حالت رفعیدر .

اَبواب [ع. بابلر ، قاپولر ؛ بر کتابك مختلف اقسامی .

اَبوال ع. بوللر، سیدیکلر، چیشلر.

اَبُوالبَشَر ع. حضرت آدم ع. م.

اُبوّت [ع. بابالق ، آتالق ، پدرلك حالی .

اَبو جهل قارپوزی [عربجه ده حنظل دنیلن آجی بر میوه .

اُبود ع. ابدلر ، نهایتسز وقتلر .

آبور جوبور [س. لذتسز وصحته مضر اولان یینه‌جك شیلر ، صاچمه صاپان سوزلر .

اَبو طیلون [س. خطمی نوعندن بر چیچك .

آبوق صابوق [س. صاچمه صاپان ، مالا یعنی ، هذیان ، صایقلامه .

آبونه [س. غزته ورسائل موقوته کبی نشریاته پشـیندن پاره ویره‌رك مشتری اولان.

اَبَوَین ع. آنا بابا ، پدر ووالده .

ابه [س. چوجوق طوغورتان قادین ویا طبیب ، قابل ، قابله .
أبه اوریکه‌سی: وضع حمل ایده‌جك قادینلرك اوطورماسنه مخصوص اسکمله .

آبه [حد. روم ایلنده مستعمل بر ادات ندا . آبه قرداش .

اِبهاج [ع. فرح وسوینج ویرمه ، سویندیرمه .

اِبهام ع. أل وایاغك باش پارمغی.

اِبهام [ع. قپالی و شبهه‌لی بر صورتده افاده .

اُبهت [ع. بویوکلك ، عظمت ، مهابت . ابهتلو: صدر عالی معزوللرینه ویریلن لقب .

اَبهَر [ع. قانی قلبدن بدنه طاغیدان بویوك بر شریان .

آبی [فا. صوده یاشایان ، وصوده حاصل اولان ؛ آیوا دنیلن میوه .

أَبي [ع. «اب» بابا اسمنك حالت جری . بابام ، پدرم .

اَبیات ع. بیتلر .

آبیاری [فا. صولامه ، اسقا . لسانمزده یاردیم وامداد معناسیله مستعملدر .

اَبیَض ع. بیاض ، آق ، سفید .

آپ [د. (آ) حرفیله باشلایان صفتلرك باشنده بولونارق مبالغه بیان ایدر: آپ آچیق: بوسبوتون آچیق .

اَپ [د. همزه ایله باشلایان صفتلرك باشنده بولونارق مبالغه بیان ایدر: أپ أيي : چوق ایی .

آپارتمان [س. بر عائله اقامتنه مخصوص بر قاچ اوطه‌لق دائره؛ بوكبی بر چوق دائره‌لری اولان بویوك بنا ؛ عقار .

آپارمق [آلوب كوتورمك ، آشیرمق ، چالوب چارپمق .

آپاز [س. یاخود هاپاز . قاپالی آووج. مشت؛ قاپالی آووجه صیغان مقدار .

آپازلامق [ف. خفیف روزكارله یاواش یاواش كیتمك .

آپازلامه س. خفیف یالپا .

آپاكسِز [وآپاكسزین . خاطرده یوق ایكن ، بردن بره ، بغتةً ، ارتجالاً .

آپالاق [ص. ایری و طومبول (ممه‌ده كوچوك چوجوق).

آپریمك [ف. بوروندن لقردی ایتمك ، غنه ایله سویلمك .

اَپسَم [ص. دیلسز ، ابكم ؛ ساكت ، سسسز .

اَپسَملك س. دیلسزلك ؛ سكوت .

اِپسید [س. تكرلك چنبرینك پارچه‌لری .

آپِش [س. آپیش یاخود آپوش . بودك ایچ یوزی .

آپشاق [ص. آپیشلری آچیق (حیوان) ؛ قوتدن دوشمش ، یورویه‌مز ، تنبل .

آپشدِرمق [ف. چوق یورمق ، آرتق یورومكه مجالی اولمایه‌جق درجه‌یه كتیرمك ؛ییلدرمق ، (كمی یی) ایكی اوجندن باغلایوب ویا دمیرلیوب محكم قاصمق .

آپشمق [ف. آپشلرینی آچوب چاتلایه قالمق ؛ برایشك عهده‌سندن كله‌مه‌مك ؛ قیچ اوستنه اوطورمق .

آپشیق ص. قویروغـنی بجاغی آراسنه آلوب یـلغین برحالده کیدن (قورت وسائره) .

اِپمیق س. صپان دمیرینک اوجی .

آپول ص. یاغلی قازلر کبی ایکی طرفه صاللانارق یورومکی تصویر ایچون مکرر قوللانیلیر: آپول آپول یورومک .

آپولَت س. عسـکرلرک رتبـه و صنفـلرینه کـوره صیرمه ، ایپـک و یا یوکدن اوموزلرینه طاقدقلری علامت .

آپیقو س. کمینـک زنجـیری طوپلایوب دمـیر آلمق اوزره حاضر بولونماسی ؛ حاضر، تتیك ، جست وچالاك .

آت س. بینـك ، قوشی و یوك ایچون قوللانیلان حیوان ، بیکیر ، فرس ، اسب .

اَت س. ذی روحـلرك بدنـده کمیك ایله دری آراسنده‌کی ماده ، میـوه‌لرده قبـوق ایله چکردك آراسنده‌کی قسم .

آتا س. بابا ، پدر ، والد ؛ یاشلی ومحـترم آدم . آتالر : آبا واجداد ، اسلاف . آتالرسوزی: ضرب مثل .

آتابك س. بك بابا .

آتاشه س. سـفارت معیتنده کاتب ملازمی . آتاشه میلیتر : سفارته منسوب ضابط . آتاشه ناوال : سفارته منسوب بحریه ضابطی .

آتاق دوشونمکسزین هر ایشه آتیلوب صوقولان ، ملا- حظه‌سز ، مهور .

آتاقلق س. دوشونمکسزین هر ایشه صالدیران آدمك حالی ، ملاحظه‌سزلق ، تهور .

آتالق س. بابالق ، پدرلك ؛ لالا ، مربی ؛ تورکستانده وزرایه ویریلن عنواندر .

اَتْباع ع. برینه تابع اولوب هر خصـوصده کـندیسـندن آیرلمایانلر ، پیرولر ، طرفکیرلر ؛ اوشاقلر، خدمتجیلر .

اِتْباع ع. بر کلمه‌نك آرقاسـندن لفظاً اوکا مشابه اوله‌رق ایراد اولنان لفظ مهمل : آت مات ، کدی مدی کبی .

اِتّباع ع. اویمه ، تابع اولمه ، امتثال ، اقتداء ، اقتفا .

اِتّباعاً ع. اویارق ، امتثالاً .

اِتّحاد ع. برلشمه ؛ بر فکرده اولمه .

اِتّحادسِزلق س. برلك وموافقت فقدانی .

اِتّحادی [ع. برلکه و اتحاده متعلق .

اِتحاف ع. هدیه ویرمه ، اهدا.

اِتّخاذ [ع. ایدینمه ، قبول ایتمه ؛ عد واعتبار ؛ قوللانمه ؛ دوشونمه ؛ قورمه .

آتدیرمق [ف. آتمغه سوق و اجبار ایتمك ؛ فیشقرتمق ، صچراتمق ؛

اَتَر [س. اوچیجی مایعلره ویریلن اسم : کئول کبی .

اَتْراب [ع. تربلر ، بر عصرده یاشایانلر ، دوستلر ، آرقداشلر .

اَتْرار [ع. قادین طوزلغی دنیلن نبات .

اَتْراك ع. ترکلر .

اِتْراك ع. ترك ایتمه ، براقمه .

اَتْرِبه ع.ترابلر ، طوپراقلر .

اُتْرُج [ع. آغاچ قاونی دینلن میوه .

آتَرینه [س. کوموش بالیغنك ایریسی .

اِتّساع ع. بوللانما، کنیشلنمه.

اِتّساعًا ع. مجازاً .

اِتّساق [ع. نظام وانتظام بولمه، منتظم اولمه .

اِتّسام [ع. قیزغین دمیرله تمغا- لانمه ، متصف اولمه .

اَتسِز [ص. آتی اولمایان ، آریق ، لاغر .

آتَش [فا. اوت ، نار ؛ حرارت ، قیزغینلق؛ غضب، حدت.

آتَش اَفشان [فا. یاخود آتش فشـان : آتش صاچیجی ، صاچان .

آتَش انگیز [فا. آتش القا ایدن، پك شدتلی .

آتَشبار فا. آتش یاغدیران .

آتَشْباز [فا. آتش ایله اوینایان حقه‌باز .

آتَش بالیغی [س. صاردلیه سی یاپیلان بر جنس کوچوك بالیق .

آتَش بوجکی [س. آرقاسـنده فوسفوری او- لوب آراصره پارلایان بوجك .

آتَشْپاره [فا. آتش پارچه‌سی ، قغلجم ، شراره ؛ قابنه صیغماز ، حشری ، تك طورماز آدم و یاچوجق .

آتشپرست [فا. آتشه طاپان ، زردشتی .

آتشپرستلك [س. آتشه طاپما ، آتشه طاپانلرك مذهبی .

آتشتاب [فا. آتش كبی حرارتلی ، ضیالی .

آتش تر فا. قیرمزی شراب .

آتشجی [س. آتشی یاقوب اداره ایتمكه مأمور آدم .

آتشجیلك [س. آتشجینك صفت ومأموریتی .

آتشخانه [فا. آتش یانان یر ، اوجاق . آتش پرستلرك عبادتخانه‌سی .

آتشخرام [فا. سرعت وحرارتله یورویین آدم .

آتشدان [فا. اوجاق ، مانغال ، كانون .

آتشدم [فا. سوزی و یا سسی مؤثر و محرق اولان .

آتش زبان [فا. فوق العاده مؤثر سوز و یا شعر سویله‌ین .

آتشزده فا. یاقلمش ، یاقیلان .

آتشزن فا. یاقیجی ، یاقان .

آتشزنه فا. چاقمق .

آتش سخن [فا. سوزی مؤثر ؛ خاطر قیراجق صورتده سوز سویله‌ین .

آتش فشان [فا. آتش صاچان ، آتش پوسكورن .

آتشكاه [فا. آتشه طاپانلرك عبادتخانه‌سی .

آتشكده فا. عینی معنی .

آتشكیره فا. ماشا .

آتشلك [س. آتش یانان یر ، كلخان ؛ آتش قویمغه مخصوص قاب ؛ آتشه یارار .

آتشلندرمك [ف. آتش ویرمك ، طوتوشدرمق ؛ زیاده قیزدرمق ؛ (فسادی) تشدید ایتمك .

آتشلنمك [ف. طوتوشمق ، آتش آلمق : چوق قیزمق .

آتشلی [ص. حرارتلی ، قیزغین ؛ جست و چالاك ، زیاده سرعتلی وجانلی .

آتشناك فا. آتشلی .

آتشی [فا. آتش رنكنده ؛ جهنم زبانیسی .

آتَشیان فا. زبانیلر .

آتَشین [فا. آتشدن ایمش کبی پك قیزغین وحرارتلی ، حدید ، شدید .

اِتّصاف [ع. بر صفتله موصوف اولمه ، صفتلانمه .

اِتّصال [ع. بیتشمه ، اولاشمه؛ تماس ، طوقونمه ؛ قربیت ، یقینلق ، یان .

اِتّضاح [ع. روشن و عیان اولمه ، واضح اولمه .

اِتّضاع [ع. تواضع ، عدم تکبر، تضرع ایتمه .

اِتّطان [ع. برمملکتده یرلشمه، وطن اتخاذ ایتمه .

اِتعاب [ع. یورمه ، یورغونلق ویرمه .

اِتّعاد [ع. بروعدی قبول ایتمه. وعد آلمه .

اِتّعاس [ع. اولدرمه ، هلاك ایتمه .

اِتّعاظ [ع. وعظ و نصیحت دیکلەمه .

اِتّفاق [ع. اویوشمه، آکلاشمه، موافقت. برفکردەاولمه؛ راست کلیش ، تصادف .

اِتّفاقاً [ع. راست کله ، تصادفی اولەرق .

اِتّفاقات [ع. برلشمەلر ، اویوشمەلر .

اِتّفاق پَذیر [فا. اتفاق قبول ایدن ، اوزرینه اتفاق واقع اولان .

اِتّفاقسِزلِق [س. اویوشاماـمزلق ، عدم موافقت .

اِتّفاقی [ع. اتفاقه منسوب و آندن نشأت ایدن ؛ تصادفی .

اِتّفاقیّات [ع. تصادفی، راست کله اولان شیلر .

اِتّقا [ع. صاقینمه ، اجتناب ، تقوی ، اللهدن قورقمه .

اِتّقان [ع. شبهەسز، ایی وصاغلام بیلمه .

اِتْقان [ع. دوغرولق ، صحت تامه .

آتْقی [س. نسجده اریشك اوستنه کلن ومکیکله آتیلان آرغاج تلی ؛ بویوك یابا ؛ اوموزه و یا آرقەیه آتیلان شال وسائره.

آتْقیلامق [ف. مکیکله آتقی‌یی آتارق طوقومق.

اَتْقیا [ع. متقیلر ، الله تعالیدن قورقانلر .

اَتَك [س. اثوابك ویا بر شیئك آشاغی قسمی .

إتّكاء ع. طايانمه ، ياصلانمه .

أتَكلك [س. بلدن آشاغيسنى اورتن اثواب .

أتَكله‌مك [ف. برينك أتكنى اوپمك ويا اوپر كبى ياپمق .

أتَكلى ص. أتكى اولان .

آتْلاتمق [ف. برينى آتلامغه اجبار وسوق ايتمك ؛ كچيرمك ، صاومق .

أتْلاد [ع. أوده طوغمش قول وجاريه‌لر .

إتْلاف [ع. اولدرمه ، زيان واسراف ايتمه ؛ بوزمه ، محو وخراب ايتمه .

آتْلامباج [س. چوجوقلرك آتلامه اويونى .

آتْلامق [ف. آت كبى فيرلامق ، صيچرامق ، كچمك ؛ آشمق . اوته‌يه كچمك .

آتْلامه [س. آتلامق فعلى ، آتلايش .

آتْلاندیرمق [ف. برينه آت قازاندرمق ، آتلى ايتمك ، آته بيندرمك .

آتْلانغيچ [س. باصوب اوته‌سنه كچمك ايچون صويك ايچنده بولونان آتلامه طاشى .

آتْلانمق [ف. آت صاحبى اولمق ؛ آت كبى شاخلانمق ؛ آته بينمك ؛ اونودلمق .

آتْلايش آتلامق فعلى .

آتِلمق [ف. طرح و رمى اولونمق ؛ اعتباردن دوشمك ؛ سوزه قاريشمق ، تهورله مداخله ايتمك ، تخته كبى چارپيلوب بوكولمك .

آتِلمه س. آتلمق فعلى ، آتليش .

آتلى [س. ص. آته بينمش ، سوارى ، فارس .

آتِليش [س. آتلمق فعلى ، آتلمه .

أتَمّ [ع. پك تام و مكمل ، نقصانسز .

آتْماجه [س. آليشديريلارق قوشلره صالديريلان بر جنس يرتيجى قوش .

إتْمام ع. بيتيرمه ، تماملامه .

آتْمق [ف. برشيئى ألدن براقوب آز چوق فيرلاتمق ؛ ايچريدن طيشارى‌يه چيقاروب دفع ايتمك ، براقمق ، ترك ايتمك ؛ آچمق ، سرمك ، اوسته آلمق ، اورتمك ، دوشورمك ،

ازاله ايتمك ، غائب ايتمك ، صاچمق ، سرپمك ؛ دوكمك ، قومق ، عطف و اسناد ايتمك ، تأخير ايتمك ، اورمق ، اوزاتمق ، اساسسز سوز ويا يالان سويلمك؛ آچلمق ، سوكمك ، برشيئك بر طرفى فيرلايوب قبارمق ، صولمق.

أَتْمَك [س. مختلف حبوباتدن ياپيلان خورك پيشمشى ، خبز ، نان ؛ ييه‌جك ، يمك ، طعام ؛ كچينه‌جك شى ؛ مأمورىت ، ايش .

أَتْمَكْجى [س. أتمك ياپان وصاتان آدم .

أَتْمَكْجيلك [س. أتمك ياپان و صاتان آدمك صنعتى .

آتّمه س. آتمق فعلى ، آتيش .

اَتهام ع. تهمتلر ، قباحتلر .

اِتهام [ع. بر آدمه تهمت وقباحت اسناد ايتمه .

اِتّهام [ع. بر تهمت ويا قباحتك اسنادى التنده بولنمه .

اِتهامنامه [فا. بر تهمتك اسنادى حقنده‌كى ورقه .

اِتهامى ع. اتهامه منسوب ومتعلق.

آتى [ع. كلن ؛ مستقبل ، كله‌جك زمان .

آتِياً ع. ايلريده ، زيرده ،

اِتْيان [ع. ايراد ايتمه ، كتيرمه؛ ورود ، وصول .

اَتْيا فا. اوق ، تير .

آتيجى [ص. ايى نشان آلوب اوران، نشانجى .

آتيش س. آتمق فعلى وطرزى ؛ تفاخر مقصديله سويليش.

آتيشدرمق [ف. چابوق چابوق ييمك ، سوكوب صايمق .

آتيشمق [ف. اوروشمق ، سوكه‌رك غوغا ايتمك .

آتيق [س. سوت و يوغورت چالقامغه مخصوص ياييق .

آتيم [س. بر سلاحك آتلماسى ؛ قورشون منزلى ؛ سلاحك بر دفعه انداختى ايچون لازم اولان باروت وسائره .

اِثابه [ع. اجر ، جزا و مثوبه ويرمك .

اَثاث ع. أو اشياسى ، مفروشات.

آثار [ع. اثرلر ، نشانه‌لر؛ اسكى زماندن قالمه مصنوعات بشريه.
ب : اثر .

آثار [ع. ثارلر ، انتقاملر ، اوجلر .

اثارت [ع. توز قالدرمه ، توز ایتمه .

آثام [ع. اثملر ، جنحه‌لر ، قباحتلر .

اثبات [ع. صاغلاملاشدرمه ، قوتلندرمه ، ثابت ومحکم قیلمه ؛ دلیل ایرادیله صحتنی میدانه قویمه ، وار ایتمه ، موجود براقمه ، اظهار ایتمه ، دلیل ، برهان .

اثر [ع. نشان ، علامت ؛ تألیف ، اختراع ، تصنیع ، بر آدمك وجوده کتیردیکی شیٔ ، کتاب ؛ فعل ، عمل ، تأثیر ؛ اسکی زمانلردن قالمه مصنوعات بشریه ؛ حدیث شریف ؛ تاریخ ، وقایع ؛ سیر کتابی .

اثر ع. ایز ، مسلك ، کیدیش .

اثر طراز [فا. وقعه نویس ، تاریخ یازان .

اثقال [ع. یوکار ، آغر شیلر ، آغرلقلر .

اثقل [ع. زیاده ثقیل ، دها چیرکین وکران‌جان .

آثم [ع. کنهکار ، قباحتلی ، صوجلی .

اثم ع. کناه ، صوج ، جرم .

اثمار [ع. ثمرلر ، میوه‌لر ، محصولات .

اثمن [ع. ثمنی ، قیمتی زیاده اولان .

اثمان [ع. ثمنلر ، قیمتلر . ب : ثمن .

اثمد [ع. آنتیمون ، سورمه طاشی .

اثناء [ع. آرا ، آرالق ، وقت ، هنکام ، صره .

اثناء [ع. مدح وثنا ، ستایش ایتمه .

اثنان ع. ایکی (عددی).

اثنا عشر ع. اون ایکی .

اثنین ع. ایکی ؛ پازار ایرتسی.

اثنینیت [ع. ایکیلك ، ایکیدن عبارت اولمه.

اثنیه [ع. ثنالر ، مدحلر ، ستایشلر.

اثواب [ع. ثوبلر ، انسانك کییه‌جکی شیلر ، روبالر، جامه‌لر .

اثوابجی [س. البسه صاتان آدم ؛ بویوك بر ذاتك البسه ایشلرینه باقان آدم .

اَثوابجیلق [س. البسه صاتان آدمك صنعت وتجا- رتی ، اثوابجینك مأموریتی .

اَثوابلق س. البسه‌لك (قماش).

اَثیر [ع. کائناتی طولدیران وکافهٔ اجسامه نفوذ ایدن ، حکمتشناسانجه ضیا ، حرارت و الکتریقه ... الخ . واسطهٔ نقلیه خدمتنی کورن غیر قابل وزن ، آلاستیق بر جسم سیال مفروض .

اَثیم ع. کنهکار .

اَثقاب ع. دلیکلر ، ثقبه‌لر .

اِثقاب ع. بر شیئی دلمه .

اَثلاث ع. ثلثلر ، اوچده برلر.

اَثمان ع. ثمنلر ، سکزده برلر.

آج [ص. معده‌سی بوش اولوب یمکه اشتهاسی اولان ؛ طویماز ، طمعکار ، حریص ؛ فقیر.

اِجابَت [ع. برینك رجا و یا دعوتنی قبول ، موافقت.

اِجادَه [ع. بر شیئی ایی یاپمه ، ایی سویلمه .

آجار [ع. اجرلر ، مکافاتلر ، مثوبه‌لر .

اِجارَتَین [ع. ایکی کیرا ، ایکی اجاره .

اِجارِه [ع. میری‌یه و یا وقفه ویریلن کیرا ، عمله اجرتی .

اِجّار ع. دام ، چاتی .

اِجّارَه ع. عینی معنی .

اِجازَت [ع. اذن ، رخصت ، مساعده ؛ تحصیلدن صوکره خواجه‌لره ویریلن یازی و درس تعلیمی حقنده کی مأ- ذونیت .

اِجازَتنامه [فا. شهادتنامه ، دیپلومه .

آجال [ع. أجللر ، غایتلر ، وعده‌لر ، مدتلر .

اِجاله [ع. جولان ایتدیرمه ، دوندرمه ، طولاشدرمه .

آجام [ع. صیق اورمانلر ، چالیلقلر ، آرسلان یتاقلری .

اَجانِب [ع. یابانجیلر ، اجنبیلر ،

اِجْبار [ع. جبر ایتمه ، زور- لامه ، مجبور ایتمه .

اِجْبال [ع. جبللر ، طاغلر .

اِجتِباء [ع. سچوب طوپلامه ، انتخاب و اختیار ایتمه.

صاحب و ناشری : اقبال کتبخانه‌سی

اِجتِراء [ع. جرأت و جسارت ایتمه . جرأتلنمه .

اِجتِراح [ع. استحصال ایتمه . ایدنمه . (جنایت) ایشلمه .

اِجْتِرار ع. چکمه ، سوروکله.

اِجتِرام [ع. برینه قارشی بر جنایت ایشلمه .

اِجتِسار [ع. جسارتلنمه ، یورکانمه .

اِجتِساس [ع. أل ایله برشیئه طوقونمه ، یوقلامه.

اِجتِماع [ع. طوپلانمه ، برلشمه، بر آرایه کلمه .

اِجتِناء [ع. (بر آغاجك میوه- لرینی) طوپلامه .

اِجتِناب [ع. صاقینوب چکنمه ، احتراز ، توقی .

اِجتِناح [ع. أکلمه ، میل ایتمه . سجده ده أللرینی یره قویارق دیرسکلرینی آچمه .

اِجتِوار [ع. جوار ، قرب ، قومشو اولمه .

اِجتِهاد [ع. چالیشمه ، سعی وغیرت ؛ ائمهٔ دینك آیات ، حدیث وقیاسه توفیقاً مسائل شرعیه‌یی تعیینه اولان جهد واقداملری .

اِجتِهار [ع. چوق ظن ایتمه ، بولمه ؛ برینی آشکار کورمه .

اِجْحاف [ع. حقسزلق ، غدر، زیان .

اَجداث ع. مزارلر ، جدثلر .

اَجداد ع. جدلر، بویوك بابالر.

اَجْذال [ع. آغاج کوکده‌لری، جذللر .

اِجْذال [ع. سویندرمه ، فرحلاندرمه .

اَجذَم [ع. جذام علتنه مبتلا ؛ ألی کسیلمش .

اَجر [ع. برایش مقابلنده ویریلن شی ؛ مکافاة اخرویه ، ثواب ؛ اجرت .

آجُرّ ع. آجره‌لر ، طوغله‌لر .

اَجراء ع. جزئلر ، جسورلر .

اِجراء [ع. آقیتمه ؛ قوه‌دن فعله چیقارمه ؛ یاپمه ، حصوله کتیرمه .

اِجراآت [ع. ایشلر ، عملیات ، تطبیقات .

اَجراح ع. یاره‌لر ، کسیکلر .

اِجرار ع. مهلت ، وعده ویرمه.

اَجراز ع. اینجه دمیر چبوقلر؛ چوراق یرلر.

اَجراس ع. چاکلر، جرسلر.

اَجرام ع. ذی روح اولمایان جسملر. اجرام سمائیه: فضاده بولونان اجسام، ییلدیزلر.

اَجرَب ع. اویوز.

اُجرَت ع. أمك مقابلنده ویریلن پاره وسائره، کوندەلك؛ پاره.

اُجرَتسِز ص. پارەسز.

اُجرَتلی ص. پارەلی.

اَجرَد ع. چیبلاق، تویسز؛ نباتسز (ترلا)، تام، بوتون (کون، آی الخ).

اَجزاء ع. جزءلر پارچەلر، قسملر؛ ادویەده قوللانیلان مادەلر؛ اجزای طبیه.

اَجزاجی س. اجزای طبیه صاتان آدم، صیدلانی، ادویه یاپان آدم.

اَجزاجیلق س. ادویه واجزای طبیه یاپوب صاتمه صنعتی.

اَجزاخانه فا. اجزاجی دکانی.

اِجزال ع. بول بول ویرمك.

اَجساد ع. جسدلر، وجودلر، تنلر.

اَجسام ع. جسملر، ابعاد ثلثەیی حاوی اولان شیلر.

اَجسَم ع. پك ایری، بویوك وجودلی.

اَجفان ع. جفنلر، کوز قپاقلری؛ کرپیکلر؛ آصمه چبوقلری، قینلر.

آجِل ع. وعدەیه مربوط. الآجل والآجلة: حیات مستقبله، آخرة.

اَجل ع. سبب، علت.

اَجَل ع. وقتك غایەسی، وقت الموت.

اَجَلّ ع. پك بویوك، جلیل وعالی.

اِجل ع. بویون طوتولماسی؛ اوکوز سوروسی.

اَجلاً ع. صوکرەدن. کچ.

اِجْلاء ع. نفی ایتمه، سورکونه کوندرمه.

اَجْلاد ع. جلدلر. دریلر.

اِجْلاس ع اوطورتمه.

اَجلاف [ع. جلفلر ، سفیللر ، اراذل ناس .

اِجْلال [ع. اولولق ، عظمت ؛ حرمت و تعظیم .

اَجِلّه [ع. جلیللر ، اولولر ، عظمت صاحبلری .

آجلق [س. قارنی آج اولان کیمسه‌نك حالی .

اَجماد [ع. جمدلر ؛ قورو و مرتفع یرلر .

اِجماع [ع. طوپلامه ؛ اتفاق ایتمه . اجماع امت : ائمه و فقهانك امور شرعیه‌یی تعیینده‌کی اتفاقلری .

اَجمال ع. جمللر ، دوه‌لر .

اِجمال [ع. قیصالتمه ، اختصار ایتمه ؛ خلاصه .

اِجمالاً [ع. مختصر اوله‌رق ، خلاصه طریقیله .

اِجمالی [ع. اجماله منسوب ، مختصر اولان .

اَجْمَعین ع. هپسی ، جمله‌سی .

اَجْمَل ع. دها کوزل .

اَجَمه [ع. صیق اورمان ، آرسلان یتاغی .

اَجناب [ع. جنبلر ، یانلر ، طرفلر ، پهلولر .

اَجناد [ع. جندلر ، عسکرلر ، اردولر .

اَجناس [ع. جنسلر ، نوعلر ، چشیدلر .

اَجنَبی [ع. یابانجی مسافر . طشره‌لو .

اَجنَبِیّت ع. یابانجیلق .

اَجْنَبِیلك س یابانجیلق .

آجَنته [س. بر شرکتك مختلف محللرده‌کی مأمورلرندن بری ؛ بو مأمورك اداره‌خانه‌سی .

اَجنِحه ع. جناحلر و قنادلر .

اَجِنّه [ع. جنینلر ، آنالری قارننده اولان چوجقلر .

اَجِنّی [ع. جن طائفه‌سندن بر فرد .

اَجواد [ع. عالی‌جنابلر، سخیلر، جومردلر ، کریملر .

اَجوِبه ع. جوابلر .

اَجْوَد ع. دها ایی اولان .

آجُور س. بر جنس خیار .

اُجُور ع. اجرلر ، مکافاتلر .

اُجُورات [ع. أجورك جمعی .

اَجْوَف [ع. ایچی بوش ، قوف ؛ عین الفعلی واو یاخود یا اولان افعال عربیه‌یه دنیر .

اَجه س. اختیار آدم ، آق‌صقاللی.

اِجهار [ع. برشیئی افشا ، نشر واشاعه ایتمه .

اَجهَر ع. کوزل منظره‌لی .

اَجْهُز ع. کالین جهازلری .

اَجهَل ع. پك جاهل .

آجی [ص. طاتلینك ضدی؛ سرت؛ خوشه کیتمه‌ین. س. الم ، کدر ، درد ؛ آغری ؛ مصیبت ؛ انتقام .

اَجْیاد ع. جیلر ، بویونلر .

اَجْیاف ع. جیفه‌لر ، لاشه‌لر .

اَجْیال [ع. جیللر ، . ملتلر ، قبیله‌لر ؛ عصرلر ، نسللر .

آجیتمق [ف. جان یاقمق ، آغریتمق ؛ اذیت ویرمك .

اَجیر [ع. اجرتله چالیشان ، کونده‌لکجی .

آجیراق [ص. آجیمسی ، آز آجی .

آجیرغنمق [ف. آجیوب مرحمت ایتمك ؛ حمایه ایتمك .

آجیرغه [س. یبان طورلی دنیلن نبات .

آجیق [س. درد ، ألم ، کدر ، ماتم ، یاس .

آجیقدِرمق ف. آج براقمق .

آجیقلانمق [ف. درد کورمك . یاسلی اولمق .

آجیقلِمَق [ف. آجلق حس ایدلمك .

آجیقلی [ص. کدرلی ، ماتملی ؛ مؤثر ، طوقوناقلی .

آجیقمَق [ف. ییمکه اشتهاسی اولمق ، آجلق حس ایتمك .

اَجیل [ع. صوکره‌یه براقان ، قالان .

آجیلانمَق [ف. آجیلق پیدا ایتمك ، آجی اولمق.

آجیلِق [س. آجی شیئك حالی ، مرارت ؛ سرتلك ، شدت .

آجیمِتراق [ص. آجیمسی ، آجی‌یه چالان .

آجیمَق [ف. آغریمق ؛ مرحمته کلمك ؛ اسیرکمك ، قییه‌مامق .

آجیندرمق [ف. مرحمته کتیرمك .

آجینمق ف. تأسف اولونمق .

آجینه جق [ص. شایان تأسف، مرحمت ایدیله جك .

آجیو [س. اقچه فرقنك معاملات صرافیه‌سی .

آچار س. آناختار .

آچدیرمق [ف. باشقه برینك یاردیمیله آچمق ؛ اراضی یی سوروله جك حاله کتیرمك .

آچق س. جلا ، پرداخت .

آچقیجی س. جلا ویریجی .

آچلمق [ف. قپالی بر حالدن آچیق برحاله کچمك، تمیزلنمك ، کیفلنمك ؛ صیقنتیدن قورتولمق ؛ کنیشله‌مك ؛ کشف راز ایتمك ؛ بحثی کچمك ؛ باشلامق ؛ منحل اولمق .

آچماز [ص. سطرنج و دامادہ قارشیده‌کینی مغلوب ایده‌جك اویون ، حیله .

آچمق [ف. فتح و کشاد ایتمك ؛ اورتویی قالدرمق؛ دلمك، قازمق ؛ یایمق ؛ کنیشلتمك ؛ ترلایی قابل زرع برحاله قومق ؛ جلا ویرمك ؛ تأسیس ایتمك ؛ درمیان ایتمك ؛ دردینی دوکمك ؛ چوزمك ؛ آچیق برحاله کلمك .

آچمه [س. قابل زرع بر حاله کتیرلمش ترلا ؛ قویونك باجاغنه آچیلان دلیك .

آچمه‌لق [س. کیر چیقارمغه مخصوص شی .

آچیجی [ص. فتح ایدیجی ؛ جلاجی ؛ فرح ویرن .

آچیق [ص. قپالی اولمایان ؛ کنیش ؛ اورتوسز ؛ چیپلاق ؛ سیرك ؛ بلوطسز ، براق ؛ آشکار ، واضح ؛ فرحلی ؛ تویو اولمایان ؛ چاپقین طبیعتلی ؛ بوش ؛ استحکامسز ؛ بوزوق ؛ اسمسز ؛ اچیق بونو ؛ آشکاره ؛ برشیئك طیش وکنیش طرفی ؛ ایشسزلك ؛ موقةً قادرو خارجنده قالان ؛ امور حسابیه‌ده‌کی نقصان .

آچیق آغز [س. بر جنس چیچك .

آچیقلامق [ف. میدانه چقارمق وچیقمق .

آچیقلق [س. آرالق ، مسافه ؛ فرحلق ؛ میدان ؛ آچیق اولمه حالی. چاپقینلق حالی .

اَحَاجی [ع. و أحاج ؛ اجیه‌لر، معمالر ، بیلمجه‌لر .

آحاد ع. احدلر ، برلر ، واحدلر.

اَحادیث [ع. حدیثلر، افندیمزك مبارك كلاملری و یا افعال و حركاتی .

اَحاسِنْ [ع. احسن اولان شیلر، اك أیيلری .

اِحاطه [ع. اطرافنی قوشاتمه ؛ وقوف تام .

اِحا كه [ع. متأثر ایتمه ، (برینك قلب و ذهننی) مشغول ایتمه .

اِحاله [ع. بر ایشی برینك عهده ـ سنه ترك ایتمه ؛ طالبنـه ویرمه .

اِحالَهٔ [ع. احاله صورتیله ؛ مزایده ویا مناقصه نتیجه ـ سنده طالبنه ویره‌رك .

اَحَبّ [ع. زیاده سوكیلی اولان ؛ قابل ترجیح .

اَحِبّاء [ع. حبیبلر، دوستلر، برینك سوكیلیلری .

اَحباب ع. عین معنی .

اَحبابلِق س. دوستلق .

اَحبار [ع. حـبرلر ، یهـودی عالملری ، خاخاملری ؛ مسرتلری ، ایلیكلر .

اَحباس [ع. حبسـلر ، یتـاق اورتولری ؛ كوموشدن حلقه‌لر .

اِحباس [ع. بر شیئك ثمره‌سنی دینی بر ایشه تخصیص و تعیین ایتمه .

اِحباط [ع. فائده‌سز ونتیجه‌سز براقمه .

اَحبال [ع. حبـللر ، ایپلر ، خـلاطلر ؛ طمـارلر ؛ قورنازلر .

اِحتِباس [ع. ضبـط، ایتمـه ؛ طوتمه ، طوتولمه .

اِحتِجاب ع. كیزلنمه ، صاقلانمه.

اِحتِجاج [ع. ادعا ایدیلن شیئی اثباتِ ایچون دلیـل ایراد ایتمه .

اِحتِجام [ع. حجامت ایچـون بوینوز یاپیشدیرلمسنی ایستمه .

اِحتِداد ع. حدتلنمه .

اِحتِذار ع. حذرایتمه ، صاقنمه .

اِحتِراب ع. محاربه ایتمه .

اِحتِراث ع. (ترلايى) سورمه .

اِحتِراز [ع. صاقنمه ، چكنمه ، تحفظ . التجا .

اِحتِراس ع. عينى معنى .

اِحتِراص [ع. شدتلى آرزو ؛ عشق و كين كبى روحى تهييج و تحريك ايدن شيلر ؛ پاسييون .

اِحتِراف [ع. حياتى قازانمق ايچون بر صنعتله مشغول اولمه .

اِحتِراق ع. يانمه ، طوتوشمه .

اِحتِرام [ع. حرمت ، صايغى ، رعايت ، تعظيم .

اِحتِساب [ع. حساب چكمه ؛ مجازات ؛ اصنافك اوزان و اكيالنه نظارت ايدن .

اِحتِسابيّه ع. بلديه‌يه عائد رسوم .

اِحتِساس [ع. حواس واسطه ـ سيله روحده حاصل اولان تأثر .

اِحتِشاد [ع. بر ايش ايچون طوپلانمه .

اِحتِشام [ع. طنطنه ، دبدبه ، دارات ؛ حرمتكارانه قورقو ، تواضع ، حرمت .

اِحتِضار [ع. حاضر اولمه ، اولمك اوزره بولونمه ، جان چكيشمه .

اِحتِطاب ع. اودون طوپلامه .

اِحتِفاظ [ع. صاقلامه ، محافظه ايتمه .

اِحتِفال [ع. عظمت ، طنطنه ، غلبه‌لقله اجرا ايديلن حرمت وتعظيم ؛ بر يوم مخصوصده ياپيلان عمومى مراسم .

اِحتِقار [ع. محقر نظريله باقمه ، كوچوك ويا سفلى بولمه ؛ خور كورمه ؛ حقارته قاتلانمه ، تذلل .

اِحتِقاق [ع. حق اولان شى ايچون چكيشمك ، ادعاى حق يولنده نزاع ايتمك .

اِحتِقان [ع. شريتغه قوللانمه ، بيقامه ، بر عضوده قان طوپلانماسى .

اِحتِكار [ع. ذخيره و سائره‌يى اوجوزكن آلوب ساقلايه‌رق بهالى ايكن يوكسك فيأتله صاتمه معامله‌سى .

اِحتِلاق ع. تراش ايتمه .

اِحتِلام [ع. سن بلوغه ايرمه ، اويقوده صو اقتضا ايتمه .

اِحتِماء [ع. پرهيز ايتمه ، مضر يمكلردن چكنمه .

اِحتِمال [ع. كوتورمه، يوكلنمه، تحمل ايتمه ، مساعده ايتمه ، ممكن اولمه ، امكان ، عقله قرين اولمه .

اِحتِواء [ع. ايچنه آلمه .

اِحتِياج [ع. لزوم ، اقتضا ، صوك درجه‌ده لازم اولمه ، يوقلق ، ضرورت ، منت ، لطف و معاونت انتظارى .

اِحتِياط [ع. تدبيرلى بولونمه ، بصيرت ، ايلريده كوروله‌جك لزومه مبنى صاقلا-نان شى .

اِحتِياطاً [ع. بلكه لازم اولور ملاحظه‌سيله ، احتياط طريقيله .

اِحتِياطسزلق [س. تدبيرسزلك احتياطه رعايت ايتمين .

اِحتِياطلى ص. تدبيرلى داورانان.

اِحتِياطى [ع. احتياطه منسوب و متعلق .

اِحتِيال حيله ايتمه .

اَحجاب [ع. حجابلر ، پرده‌لر ، ياشمقلر .

اِحجاج [ع. ايفاى حج ايچون برينى بدل كوندرمه .

اَحجار ع. حجرلر ، طاشلر .

اِحجام [ع. قورقودن كرى چكلمه، احتراز ايتمه ، چوجغه ايلك دفعه ممه ويرمه .

اُحجِيّة [ع. معما ، معناسى پك كوچ آكلاشيلان سوز وسائره .

اَحَد [ع. بر ، يك . يوم الاحد : پازار كونى .

اَحَدّ [ع. چوق كسكين اولان .

اَحْداث [ع. حدثلر ، بوقلر، نجسلر .

اِحْداث [ع. ايجاد و اختراع ايتمه. ميدانه چيقارمه، حاصل ايتمه .

اَحْداق [ع. كوز ببكلرى . حدقه‌لر .

اِحْدى ع. بر ، واحد تك .

اَحَدِيّت ع. برلك .

اَحَرّ [ع. زياده حرارتلو ، وصيجاق .

اِحْراب ع. جنك قيزشديرمق .

اَحرار [ع. حرلر ، سربست اولانلر .

اِحراز ع. قازانمه ، نائل اولمه .

اِحراق ع. ياقمه .

اَحرام [ع. حرملر ، ممنوع اولان شيلر .

اِحرام [ع. حاجيلرك كييدكلرى ديكيشسز ثوب ، چارشف و يورغان كبى قوللانيلان يوك يايغى .

اَحرَى [ع. دها مناسب ، دها لائق .

اَحزاب [ع. حزبلر ، طائفه‌لر ، قسملر .

اَحزان ع. حزنلر ، كدرلر .

اَحزَم [ع. كوكسى كنيش اولان .

اِحساس [ع. طويمه ، حس ايتديرمه .

اِحسان [ع. ايلك ايتمه ، باغشلامه ، بخشش .

اِحسانديده [فا. ايلك كورمش اولان ، منتدار ،

اَحسَن ع. دها كوزل .

اَحشاء [ع. انسان و يا حيوانك ايچنده بولنان باغرصاق ، جكر كبى شيلر .

اَحشام [حشملر ، معيتلر ، رفيقلر ، قفادارلر ، عائله .

اِحصاء ع. صايمه .

اِحصاص [ع. حصه ويرمك ، پاى چيقارمق .

اِحصان [ع. تقويه ايتمه ، ديوارله چويرمه ، عفيف اولمه ، ئه‌ولنمه .

اِحضار [ع. حضوره كتيرمه ؛ حاضرلامه ؛ محكمه‌يه جلب .

اِحضارِيّه [ع. محكمه‌يه جلب ايچون آلنان خرج .

اِحظاظ ع. بختيار اولمه .

اَحفاد [ع. حفيدلر ، اوغل اوغللرى .

اَحَقّ ع. دهاحقلى ، دهامستحق .

اَحقاد [ع. حقدلر ، عداوتلر ، غضبلر .

اِحقار [ع. محقر نظريله باقمه ، خور كورمه .

اِحقاق [ع. حق يرينه كتيرمه ؛ خصمه تفوق ايتمه . حقنه غلبه چالديرمه .

اَحقَر ع. دها حقير .

اَحکام ع. حکملر ، امرلر .

اِحکام ع. صاغلاملاشدرمه .

اَحکَم ع. دها حکیم .

اِحلاء ع. طاتلیلاتمه .

اَحلام [ع. حلملر ، رؤیالر ، خولیالر ، اویقوده کورولن شیلر .

اَحلَی ع. دها طاتلی .

اِحلیل [ع. ذکرك دلیکی ، مجرای بول .

اَحمال ع. یوکلر ؛ آغیر شیلر .

اِحمال ع. یوکلتمه .

اَحمَد [ع. زیاده مدح و ثنایه لائق .

اَحمَر ع. قیرمزی .

اِحمِرار ع. قیزارمه ، قیزیللق .

اَحمق ع. عقلسز ، بدلا .

اَحمقجه [ص. آز احمق ؛ احمق کبی .

اَحمَقلِق س. بدلالق .

اِحناق ع. قیزدیرمه .

اَحوال [ع. حاللر ، اولیشلر ، بولنیشلر . ب : حال .

اَحوَج ع. پك محتاج .

اَحوَل ع. شاشی .

اَحیاء [ع. حیلر ، دیریلر ؛ قبیله‌لر . عینی قبیله آدملری .

اَحیاء ع. حیالر ، یاغمورلر .

اِحیاء [ع. دیریلتمه ، جانلاندرمه ؛ قوت ویرمه ؛ ایيلك ایدرك سویندیرمه . (کیجه‌یی) عبادتله کچیرمه ؛ محصولدار قیلمه .

اِحیا کرده [فا. وجوده کتیرلمش ، تأسیس و اعمار اولونمش ؛ لطف دیده .

اَحیان [ع. حینلر ، وقتلر ، زمانلر .

اَحیاناً [ع. آرا صره ، وقت وقت .

اَخ ع. قارداش ، برادر .

اِخافه ع. قورقوتمه .

آخار [س. آقلق ، دوزکون ؛ پرداخت قولاسی .

أخبار ع. خبرلر . شايعه‌لر .

إخبار ع. بيلديرمه ، خبرويرمه.

إخبار نامه [فا. بر ماده‌يى خبر ويرمكه مخصوص ورقه .

إخباريه [ع. مخالف نظام بر شيئى خبر ويره‌نه اعطا اولونان پاره .

أخبيه [ع. خباءلر ، يوكدن ويا دوه تويندن چادرلر.

أخت ع. قيز قارده‌ش، همشيره .

آختاپود [س. بر نوع دكيز حيوانى ؛ سرطانه بكزه‌ين چيبان .

إختبار [ع. صوروب خبر آلمه ؛ بر شيئى تجربه ايتمه ، ايى بيلمه .

إختتام ع. بيتمه ، ختام بولمه .

إختتان ع. سنت اولمه .

إختداع ع. آلداتمه .

أختر فا. ييلديز ، كوكب .

إختراع [ع. مثلى كورولمه‌مش برشى وجوده كتيرمه، ايجاد ايتمه .

إختراعكارانه [فا. اختراعه متعلق ويا مقتدر .

إختراعى ع. ايجاده متعلق.

إختشاع [ع. برينك حضورنده تواضع كوسترمه .

إختصار ع. قيصالتمه .

إختصاراً ع. قيصالته‌رق .

إختصاص [ع. خاص اولمه ، صورت مخصوصه‌ده بر شيئه مالك بولنمه ؛ (وقوف تام) ، دائما بر شيله مشغول اولمه ؛ انتساب .

إختصاصى [ع. اختصاصه منسوب .

إختصاصيّون [ع. علمك بر شعبه‌سنده كسب رسوخ ايدنلر .

إختصام [ع. جنكلشمه، غوغا- لشمه .

إختضاب [ع. بويامه (صاچ صقال) .

إختضاع [ع. خضوع ، كوكل آلچقلغى .

إختطاب [ع. برينه نشانلانمه، برينى عائله‌سندن بر قادينى تزويجه دعوت ايتمه .

اِختِطاط [ع. (يوزده) چيز-كيلر پيـدا اولمه ؛ ينـاقلرده آيوا تويى چيغمغه باشـلامه ؛ بر يرى اشغال ايتمه و اورايه خطلر چيزمه .

اِختِطاف [ع. قاپمه ، زورله آلمه .

اِختِفاء ع. كيزلنمه ، صاقلانمه .

اِختِلاء [تنهايه چكلمه ، منزويانه ياشامه .

اِختِلاج ع. تتره‌مه ، سكرمه .

اِختِلاس ع. چالمه ، سرقت .

اِختِلاط [ع. قاريشمه ؛ كو-روشمه ، مناسبت .

اِختِلاع [ع. بر هديه ايله بوشانمه ؛ برينى محروم، تجريد ايتمه .

اِختِلاف [ع. اويمايش ، عدم توافق .

اِختِلاق [ع. (يالان) اويدرمه؛ پك متناسب اولمه .

اِختِلال [ع. قوانين حكومته مخالفتله قاريشـيقلق وجوده كتيرمه ؛ اكشيمه ؛ قاريشمه .

اِختِمار ع. اكشييوب مايالانمه .

اِختِناق [ع. بوغولمه ، نفس آله‌مامه .

اِختِيار [غ. سچمه ، انتخاب ؛ اراده .

اِختِيار ع. ياشلى ، قوجه‌مش .

اِختِيارلامق ف. قوجاڤق .

اِختِيارلامق [ف. ياشلى اولمق، قوجامق .

اِختِيارلق [س. ياشليلق ، قو-جه‌لق .

اِختِيارى [ع. كوكل رضاسيله وقوعه كلن ، مجبو-رى اولمايان .

اِختِيال [ع. مغرورانه يورومه؛ كبرلنمه ، قورولمه .

اِختِيان [ع. آلداتمه ، خيانت ايتمه .

اِنجال ع. اوتاندرمه .

اِخدار [ع. اويوشدرمه ، حسنى ابطال ايتمه .

اَخدان [ع. خدنلر وخدينلر ، دوستلر ، آرقداشلر .

اَخدَع ع. دها حيله‌كار .

اُخدود [ع. ايز ، اثر ، قامچى ضربه‌سى تأثيريله دريده حاصل اولان قبارجق . جم: أخاديد .

أَخذ ع. آلمه ، قبول ايتمه .

آخَر ع. باشقه ، دیکر ، غیر .

آخِر ع. صوك ، صوكره‌کی ؛ اك صوكره ، عاقبت .

إِخراب ع. خراب و برباد ايتمه .

إِخراج ع. چیقـارمه ؛ استحصال ايتمه .

إِخراجات ع. برمملکت محصو-لاتنك ممالك سائره‌یه کونده‌ریلن قسمی . مقابلی ؛ ادخالات .

إِخراق ع. حیرته دوشورمه ، حیران قیلمه .

أَخرَب ع. زیاده خراب .

آخِربین فا. صوکنی دوشونن، کورن ، عقللی .

آخِرَت ع. اوبر دنیا ، حیات مستقبل ، اولومدن صوکره انسانك ایچنده بولونا-جغی عالم .

آخِرَتلك ص. اخرته منسوب . س: اولادلغه آلنان اوکسوز .

أَخرَس ع. دیلسز .

أُخرَوی ع. آخرته منسوب .

أُخرَوِیّات ع. آخرته متعلق ايشلر .

أُخرَی باشقه ، دیکر ، سائر ، غیر .

آخَرین ع. صوکره کیلر ، متأ-خرین .

إِخْزا ع. برینی تحقیر ومحجوب ايتمه ، اوتاندرمه .

أَخْزَی ع. پك محجوب . اوتانمش .

أَخَسّ ع. دها دنی ، دها آلچق ؛ دها خسیس ، دها جری .

إِخساس ع. خست وطمعکارلق ايتمه .

أَخْسُمه فا. بوزه .

أَخشاب ع. خشبلر، کراسته-لر . ص: تختـه دن معمول .

آخشام س. ب: آقشام .

أَخشَم ع. کنیش برونلی ؛ برونی قوقو آلمايان .

أَخشَن ع. زیاده خشـونتلی و سرت .

أَخشَی ع. دها قورقولو اولان .

أَخَصّ ع. اك خاص ، اك باشلی .

اَخْضَر ع. یشیل ، سبز .

اِخطاء ع. خطا ایتمه ، آلداتمه

اَخطار ع. خطرلر ، تهلکه‌لر .

اِخطار [ع. خاطره کتیرمه . بیلدیرمه .

اَخَفّ ع. دها خفیف .

اِخفاء ع. کیزلمه ، صاقلامه .

اَخفِیه [ع. خفاءلر ، پرده‌لر ، اورتولر .

اَخفَش [ع. کوچوك کوزلو ، خفیف نظرلی ؛ یالکز کیجه کورن .

اَخْکَرْ [فا. کول ایله قاریشیق اینجه قور .

اِخلاء ع. بوشالتمه .

اَخِلّاء ع. خلیللر ، دوستلر .

اَخلاب [ع. خلبلر . آصمه یاپراقلری ؛ قره جکر زارلری؛ ییرتیجی حیوان پنچه‌لری.

اِخلاص [ع. غرضسز محبت ؛ صمیمیت ؛ ریاسز عبادت .

اِخلاصْمَنْد [فا. ریادن بری اولان دوست .

آخلاط س. یبانی آرمود .

اَخلاط [ع. خلطلر . ب: خلط .

اَخلاف [ع. خلفلر ، برینك یرینه کچنلر .

اَخلاق [ع. انسانده بولونان احوال روحیه وذهنیه شمائل ، خصائل ؛ اییلك ایتمك وفنالقدن چکنمك ایچون تعقیبی لازم کلن قواعدی اوکره‌دن علم: علم اخلاق .

اَخلاقسِز [ص. اخلاقی اولمایان ویا بوزوق اولان .

اَخلاقی [ع. علم اخلاقه منسوب.

اَخلاقِیّات [ع. اخلاقه تعلق ایدن مباحث و مطالعات .

اَخلاقِیّون [ع. اخلاق ایله اشتغال ایدن علما.

اِخلال ع. بوزمه ، خلل ویرمه.

اِخلامور [س. قوقوسی کوزل چیچکلی آغاج .

اَخلَص [ع. زیاده خالص وپاك اولان .

اِخْماد [ع. مستریح اولمه ؛ آلولری سوندرمه ، باصدرمه .

اِخْمار [ع. كيزلەمه ؛ كيزلنمه ؛ كين بسلمه .

اَخْنَس [ع. برونى يوقارى قالقيق اولان .

آخو [ص. صاچ و صقالى آق اولوب حرمته شايان .

اَخَوات [ع. اختلر، همشيرەلر.

اِخْوان [ع. اخلر ، قارداشلر ، صادق دوستلر ؛ بر مذهب و يا طريقه منسـوب اولانلر .

اُخُوَّت ع. قارداشلق ، مودت .

آخور [س. حيواناته مخصوص محل .

اَخْوَف ع. زياده قورقولو .

اَخْيار [ع. خيرلر ، ايى و فضيلتكار اولانلر .

اَخْيَر ع. زياده ايى اولان .

آخِر [ع. صوكره واقع اولان ؛ صوك .

آخِراً [ع. اك صوكره ، صوك زمانده ، كچنده .

آد س. اسم ، نام ؛ شان وشهرت.

آدا س. ب: آطه .

اَدا [ع. اودەمه ، يابمه ، اجرا ، ايفا .

اَدا [س. طرز ، اسلوب ؛ شيوه، ناز ؛ طور .

آداب [ع. ادبلر ، تربيەلر ، حيالر .

اَدات [ع. آلت ؛ باشلى باشنه معناسى اولمايان كلمه و يا حرف .

آداتمق [ف. برينى نذر ايتمكه سوق واجبار ايتمك .

اِداره [ع. چويرمه ، دوندرمه ، طولاشدرمه ؛ قوللانمه ؛ كچنمه ؛ تصرف ؛ يتمه ؛ بر ناظر، آمر و يا مديرك امرى آلتنده بولونان هيئت مأمورين و بو مأمورلرك بولوندقلرى دائره.

ادارەجى [ص. ادارەيه رعايت ايدن ، اسرافدن چكينن .

ادارەخانه [س. برايشلەمشغول اولان هيئتك بو- لونديغى محل .

ادارەلى [ص. تصرفه رعايت ايدن ؛ تصرفه الويريشلى .

آداش س. ص. آدى بر ، همنام .

آداشلق [س. بر اسمده اولان ايكى كشينك حالى وبينلرندەكى مناسبت .

آداق [س. مقدس بر یره ایدیلن نذر .

آدامق [ف. مقدس بریره برشی عهد ایتمك .

اِدالة ع. نقل ایتمه .

اَدامَ اللّه [ع. الله دائم ایتسین معناسنه دعادر .

اِدامه [ع. دائم و باقی ایتمه ، دوام ایتدرمه .

اِدانه [ع. اودونج ، بورج پاره ویرمه ، اقراض .

اِدانَةً ع. بورج اوله‌رق .

اَدانی [ع. ادنالر ، دنی و آلچقلر ، اسافل گروهی ، آیاق طاقمی .

اَدَب [ع. حسن تربیه ، نزاکت ، ظرافت ، حیا ، ادبیات علمی .

اَدَباء [ع. ادیبلر ، نازك و نا-موسلی آدملر ، ادبیات ایله اشتغال ایدنلر .

اِدْبار [ع. طالعك یوز چویرمسی ، بختسزلق ، پریشانلق .

اَدَبخانه س. آیاق یولی .

اَدَبْسِز [ص. اوتانماز ، عارسز ، تربیه‌سز ، حیاسز .

اَدَبْسِزجه [ح. ادبسزه یاقیشه-جق صورتده .

اَدَبْسِزلِك [س. ادب و تربیه نقصانی ، حیاسزلق .

اَدَبْلنمك [ف. ادب و تربیه صاحبی اولمق .

اَدَبلی ص. تربیه‌لی ، نازك .

اَدَبی ص. ادبیاته منسوب .

اَدَبیّات [ع. شعر ، انشاء قواعد لسان وبوکا مماثل عالملره متعلق آثار .

اُدَبیّون [ع. ادبیاتله مشغول اولانلر .

اِدْخار [ع. برینی تحقیر و تذلیل ایتمه .

اِدِّخار [ع. احتیاج زمانی ایچون (ذخیره) صاقلامه ، بریکدیرمه ، طوپلامه .

اِدْخال [ع. ایچری قومه ، صوقمه ، کیردیرمه .

اِدِّخال [ع. کیرمه ، نفوذ ایتمه .

اِدخالات [ع. بر مملکته ممالك سائره‌دن کلن محصولات .

اِدْراء [ع. خبردار ایتمه ، برینه بر شئی اوکره‌تمه .

اِدْراج ع. ایچنه صیقیشدرمه .

اِدرار س. بول ، سیدیك .

اِدراك [ع. آکلامه ، آکلا- یش ، عقل ایردیرمه ؛ ایریشمه ، قاووشمه ؛ کماله ایرمه.

اِدّعاء [ع. دعوی ایتمه ؛ بر سوزده عناد ایتمه ؛ کندیسنه عائد اولمایان بر حقی ایستمه ؛ بر متعظمك کندی حقندەکی فکری .

اِدّعاجی [ص. ادعا ایدن ؛ عنادجی ، خودبین.

اِدّعالی [ص. اقتدار دعواسنده اولان ، کندینه کووەنن .

اَدعِیه ع. دعالر نیازلر .

اِدغام [ع. تشدید ایله ایکی حرفی بر ایتمه .

اَدفان [ع. کیزلی ، کومولو شیلر ، دفینلر .

اَدفَع ع. زیاده دفع ایدن .

اِدقاق [ع. دوکوب أزمه ، اوفالتمه .

اَدِلّه [ع. دلیللر ، اشارتلر ، برهانلر .

آدْلی [ص. بر آدی اولان ؛ مشهور .

آدَم [ع. انسان ، بشر ؛ مرد و ناموسلو کیمسه ؛ مأمور ، اوشاق ؛ طرفدار .

اِدّماج [ع. کیرمه ، نفوذ ایتمه ؛ برشیئه ایلیشەرك ایچنده طورمه .

اِدماق ع. ایچنه صوقمه .

آدَمان ع. فا. آدملر ، بشرلر .

اِدمان [ع. دوام ایده ایده برشی حقنده ممارسه قازانمه ، مداومت .

آدمجَغز [س. آجینەجق بر حالده بولنان انسان .

آدمجِق [س. کوجوك و حقیر آدم .

آدمجه‌سنه [ح. انسانه یاقیشاجق صورتده .

آدَمجیل ص. آلیشقین (حیوان).

آدَمجیلاین ح. آدمجەسنه .

آدَمسِز [ص. کیمسەسز ، یاردیمجیسز .

آدمسِزلِق [س. کیمسەسزلك ، یالکزلق .

اَدمُع [ع. دمعلر ، كوز ياشلری .

اَدْمِغه ع. دماغلر ، بینلر .

آدَمی ع. انسانه منسوب .

آدَمْیان ع. فا. آدملر، انسانلر.

آدَمِیّت [ع. انسانیت ، ناموسلو بر آدمه یاقیشیر حال .

اَدْناس [ع. دنسلر ، پیسلكلر، كیرلر .

اَدَنی [ع. دها دنی وآلچق اولان؛ پك بیاغی ؛ آز .

اَدْواء [ع. دوی‌لر ، مرضلر ، علتلر .

اَدَوات [ع. اداتلر ، آلتلر ، آواداتلقلر .

اَدوار [ع. دورلر ، زمانلر ، عصرلر .

اَدوَن ع. زیاده آلچق طبیعتلی .

اَدوِیه ع. دواءلر ، علاجلر .

اَدهان [ع. دهنلر ، سوروله‌جك یاغلر .

اِدّهان [ع یاغلانمه .

اِدْهان [ع. مداهنه ایتمه ، آلداتمه.

اَدهَم [ع. قاره یاخود قویو یشیل ؛ باغ ، زنجیر .

اَدْهَی ع. زیاده ذكی .

اَدهِیه ع. ذكاوت صاحبلری .

اَدْیان ع. دینلر .

اَدیب [ع. تربیه‌لی ، نازك ؛ ادبیاتله اوغراشان .

اَدیبانه [ع. بر ادیبه یاقیشیر صورتده .

اَدیم [ع. سختیان ، دباغلانمش دری ، سطح ، یوز .

آدیم [س. كندیسنك تبدیل موضع ایتمسیچون آیا- قلرینك برینی دكیشدیرن انسان ویا حیوانك حركتی ؛ یورورکن برآیاغك دیكرینه‌اولان مسافه‌سی.

آدیملامق ف. آدیمله اولچمك .

اَذاء [ع. اذیت ، جفـا ، ایـنجیتمه ، جان یاقمه .

اِذابه ع. اریتمه .

آذار و أذار : فا. مارت آیی .

اِذاعه ع. افشا و اشاعه ایتمه .

إذاقه ع. طاتدرمه .

آذان ع. اذنلر ، قولاقلر .

اَذان [ع. عبادته دعوت ؛ بيلديرمه .

اَذحال [ع. ذحللر ، خصومتلر ، انتقاملر .

اَذخار [ع. ذخرلر ، آتى ايچون حفظ اولونان شيلر (ذخيره‌لر ، پاره‌لر الخ.) .

اِدّخار [ع. بريكدرمه . ب : ادخار .

آذر فا. آتش ، اود .

اِذراع ع. آرشونلامه ، اولچمه.

آذَرپَرَست [فا. آتشه طاپان ، مجوس ، زردشتى.

آذَرگده [فا. آتشه طاپانلرك معبدى .

آذَرى [فا. آتش پرستلكه منسوب .

اِذعان [ع. اطاعت و انقياد ؛ آكلاييش .

اِذكار [ع. خاطره كتيرمه ، آكديرمه .

اَذكَى ع، زياده ذكى .

اَذكِياء ع. ذكيلر .

اَذَلّ ع. دها ذليل وآلچق .

اَذِلّاء [ع. ذليل و رسواى اولانلر .

اِذلال [ع. آلچالتمه ، تحقير ، تذليل .

اَذِلّه ع. ذليل اولانلر .

اِذْن [ع. رخصت ، مساعده ، دستور ، اجازت ، اخراج، قوغمه .

اُذُن ع، قولاق ، كوش .

اَذْناب ع. ذنبلر ، قويروقلر .

اِذنسز [ص. اذنى اولمايان ، مساعده‌سز .

اِذنلى [ص. مساعده ويرلمش ، رخصت آلمش .

اِذننامه [س. اذنلى اولانه ويريلن ورقه .

اَذواق [ع. ذوقلر ، طاتلر ، نشئه‌لر ، لذتلر .

اَذهاب [ع. ذهبلر ، التونلر ، يوروطه صاريلرى .

اِذهاب [ع. قالدرمه ، قاپوب كوتورمه ؛ يالديزلامه .

إذهال [ع. اونوتدرمه ؛ حيرتده براقمه .

أذهان ع. ذهنلر ، عقللر .

أذيال [ع. ذيللر ، أتكلر ، علاوه‌لر، قويروقلر، مابعدلر.

أذيّت [ع. اينجتمه ، جفا ، مشقت .

أذيّتلى ص. زحمتلى ، يوروجى .

آذرگون فا. آى چيچكى .

آذركيش فا. آتش پرست .

آذينه فا. جمعه كونى .

أر فا. اكر ، ايسه .

أر [س. اركك ، مرد ؛ قوجه ؛ دكرلى و ناموسكار آدم .

أر ظز . كچ مقابلى ، تيز .

آرا [فا. زينت ويريجى ، تزيين ايدن .

آراء [ع. رأيلر ، فكرلر ، كوروشلر .

آرا [ياخود آره س. بين ، فاصله، مسافه ، اثنا ، زمان ؛ فرصت ؛ مناسبت .

إراءه ع. كوسترمه ، بيلديرمه .

آرابه [س. انسان و يا اشيا نقلنه مخصوص واسطه.

آرابه‌جى [س. آرابه ياپان ؛ آرابه سورن آدم.

آرابه‌جيلق [س. آرابه ياپانك صنعتى ، آرابه سورنك صنعتى .

آراتديرمق [ف. تحرى وتفتيش ايتديرمك . ارزو ايتديرمك .

آراتمق [ف. برينك ياردميله آرامق ، يوقلاتمق .

أراجيف [ع. ارجافلر ، يالان وفنا خبرلر .

إراحة [ع. راحتلندرمه؛ فناقوقمه، روزكاره معروض قالمه ؛ تنفس ايتمه ؛ اولمه ؛ اوده‌مه . بر شيئك وجودينى حس ايتمه ؛

آراروت س. بر نوع نشاسته .

إرادت ع. ايستك ، آرزو .

إرادة [ع. ايسته‌مه ، ديله‌مه ؛ امر ، فرمان .

إرادى ع. ارادته متعلق .

أراذل ارذللر ، زياده رسوايلر .

آراستكی فا. بز نكلك .

آراسته [فا. بزنمش، طونانمش. سوسلی .

آراشدیرمق ف. تحری ایتمك.

اَراضی [ع. ارضلر ، طوپراقلر، یرلر .

اِراقه ع. دوكمه ، آقیتمه .

آرال س. جزائر مجتمعه .

آرالاتمق ف . آره‌سنی آچمق ؛ سیركلشدیرمك .

آرالاشمق [ف. سیركلشمك ، طاغلامق .

آرالانمق ف. تنها اولمق ؛ سیر- كلشمك .

آرالق [س. ایكی شی آره‌سنده‌كی مسافه ، بوشلق : وقت ، فرصت ؛ فاصله ، انقطاع.

آرام [فا. دیكلنمه ، راحت ، حضور، سكون ؛ اقامت.

آرامساز [فا. اقامت ایدن ؛ اوطوران .

آرامسز ص. راحتسز ، یورغون.

آرامسزلق [س. راحتسزلق، تلاش .

آرامش [فا. راحت ؛ دیكلنمه؛ سكون .

آرامق [ف. بولمق ایچون او- غراشمق، تحری ایتمك؛ ایستمك ؛ مأمول ایتمك ؛ یوقلامق ، اهمیت ویرمك .

آرامگاه [فا. دیكلنه‌جك محل، اوطورولان یر ، مسكن ، منزل .

اَرامِل [ع. ارمیللر ، بكارلر ، قاریسزلر .

اَرامِلة [ع. ارمله‌لر ، قوجه‌سز قالمش قادینلر .

آرامیده فا. راحتده بولنان .

آرانِلمَق [ف. تحری اولنمق ، ایستنلمك ؛ اهمیت ویرلمك ، .

آرانمق [ف. تحری اولنمق ؛ كندی كندینه آرامق؛ اوستنی باشنی یوقلامق .

آرایش [فا. سوس ، زینت ، دوزن .

آرائك [ع. اریكه‌لر ، پادشاه تختلری .

آراینده [فا. دوزن ویریجی ، سوسلییجی ،

آرایی فا. دوزن ویرمه .

آرايجى [س. تحرى ايديجى ؛ معاينه مأمورى .

اَرَبْ [ع. غايه . انسانك نظرنده كى هدف .

اِرْب [ع. حيله ، عضو ؛ عقل ، دهاء .

اِرباء ع. فائضله آرتيرمه .

اَرباب [ع. ربلر ، صاحبلر ، اهللر .

اربَعاء ع. چهارشنبه

اَربَعه ع. مؤ : اربع : درت .

اَربَعين [ع. قرق ؛ كانون اول طقوزندن كانون ثانى اون يديسنه قدر تعداد اولنان قرق كون .

آرْپاغ س. افسون ، سحر .

آرپاغان س. يبان آرپه‌سى .

آرپاغجى [س. افسونجى، اوفو - روكجى .

آرپه س. حبوباتدن حيوان يمى .

آرپه‌جق [س. كوز قپاقلرنده چيقان سيويلجه ؛ ناملو آغزينه‌يقين بولنان نشان آلتى .

آرپه‌جى س. آرپه صاتان ،

آرپه صويى س. بيرا .

آرپه‌لامق ف. يمدن خسته‌لانمق .

آرپه‌لق [س. حيوان ديشلرنده‌كى نشان ؛ علميه‌يه عائد مخصصات ،

آرْت س. كرى ، آرقه ؛ صوك ،

اِرتاع ع. سربستجه اوتلانمه .

اِرتام [ع. برشيئى خاطرلامق ايچون پارمغه ايپليك باغلامه .

آرتامق [ف. صوكه قالمق ، اولاد و عيال فوتندن صو - كره ياشامق ، اسكيدن باقى قالمق .

اِرتِباط [ع، باغلانمه ، مناسبت تعلق .

اِرتِجاء ع. اوممه أميد ايتمه ،

اِرتِجاج ع . تيتره‌مه .

اِرتِجاع ع، كرى دونمه ؛ اهتدا،

اِرتِجاف [ع. حركته كلمه و صارصلمه .

اِرتِجال [ع. حاضرلانماقسزين، آنيده شعر ، سوز و يا نطق سويلمك .

اِرتِجالاً [ع. حاضرلانماقسزين ، بداهةً .

اِرتِحاض ع. رسواى اولمه .

اِرتِحال [ع. نقل مكان ايتمه ، كوچ ايتمه . اولمه .

اِرتِخاص [ع. اوجوز صاتون آلمه، اوجوز بولمه.

اِرتِداء ع. بر اورتويه صارينمه .

اِرتِداد [ع. دونمه ، رجوع ، دیندن دونمه .

ارتِداف [ع. تعقيب ايتمه ، (دشمنه) آرقه‌دن هجوم ايتمه .

آرتديرلمق [ف. چوقلاشديرلمق، بريكدرلمك .

آرتديرمق [ف. چوغالتمق ، بريكدرمك .

اِرتِزاق [ع. (عسكر) ارزاق آلمه ، رزقلانمه .

اِرتِساس [ع. فاش ايتمه ، بر سرى خلق آره‌سنه يايمه .

اِرتِسام [ع. اطاعت ايتمه ، حقه يالوارمه . (رسمى چيقمه) .

اِرتِشاء [ع. رشوت قبول ايتمه .

اِرتِشاح ع. صيزمه ، آقمه .

اِرتِشاف [ع. اممه، نفسنى ايچنه چكه‌رك ايچمه .

اِرتِصاد [ع. دقتله مشاهده ايتمه ، كوزه‌تله‌مه .

اِرتِصاع [ع. ايكى طاش آراسنده ازمه .

اِرتِضاء [ع. راضى و ممنون اولمه ، اختيار ايتمه .

اِرتِضاع [ع. (كچى) كندى ممه‌لرينى امه .

اِرتِعاء ع. اوتلامه ،

اِرتِعاب ع. قورقمه .

اِرتِعاج [ع. (ثروت) آرتمه ؛ مضطرب اولمه .

اِرتِعاد ع. تتره‌مه ، قورقمه

اِرتِعاس ع. تتره‌مه .

اِرتِعاش ع. تتره‌مه ،

اِرتِغاب [ع. ايستمه ، آرزو ايتمه .

اِرتِفاص [ع. (زخيره فيئاتى) يوكسلمه .

اِرتِفاع [ع. يوكسلمه،) قالديرلمه (خسته‌لق ، كين ؛

زائل اولمه ؛ یوکسکلك ؛ مزیت عظمی ، مرتبهٔ بالا ؛ غیبوبت .

اِرتِفاعاً ع. یوکسکلکجه .

آرتق ص. یاخود آرتیو: فضله ، زیاده ؛ آرتان .

آرتق د. دها ، غیری ، بوندن زیاده ؛ ایمدی ، اویله ایسه ، الویرر ، یتر .

اِرتِقاء ع. یوکسلمه ؛ ترقی ایتمه ؛ درجه درجه چیقمه .

اِرتِقاب ع. بکلمه ، اوزرنده بولونمه .

اِرتِکاء ع. کوکنمه، طیانمه .

اِرتِکاب ع. (بر جرم و یا قباحت) ایشلمه . کمی‌یه بینمه .

اِرتِکاز ع. آتمه (نبض) ، قملدانمه ؛ ثابت ومحکم اولمه .

اِرتِکاض ع. چالقانمه (صو) ، (جنین) ك آناسنك قارننده تترمه‌سی .

اِرتِماء ع. آتشمه ، سووشمه .

اِرتِماس ع. (صویه) طالمه .

آرتمه س. آرتمقدن ؛ آرتان شی ، فضله .

اِرتِواء ع. صویه قانمه . (عضو) قوتلنمه .

اِرتِهاء ع. قارمه قاریشیق اولمه .

اِرتِهاش ع. تترمه ؛ کیوشه‌مه ؛ چارپمه .

اِرتِهان ع. رهن آلمه .

اِرتِیاب ع. شبهه‌لنمه ؛ تردد ایتمه ، شبهه ، تردد .

اِرتِیاض ع ضبط وتربیه ایدلمه .

اِرتِیاع ع. اورکمه .

آرتیق ص. د. ب: آرتق .

آرتیقلق س. زیاده‌لك ، تفوق .

اِرث ع. میراث ، وارثه قالان ترکه و اموال ؛ کول ؛ اسکی شی ؛ کوك ؛ آنا بابادن انتقال ایدن خسته‌لق وسائره .

اِرثاً ع. میراث طریقیله .

اِرثاث ع. (البسه‌یی) اسکیتمه، ییپراتمه .

اِرثی ع. ارثه منسوب ؛ آنا بابادن انتقال ایتمش .

اَرجاء [ع. رجاءلر ، طرفلر ، خطه‌لر .

اِرجاع [ع. کری چویرمه؛ کری ویرمه ، تکرار کتیرتمه.

اِرْجاف [ع. خلقی تحریك ایچون تلاش وقورقویی موجب خبرلر نشر ایتمه ، اونی قورقویه دوشورمه ؛ یالان و فنا سوز .

اَرجَح ع. دها راجح .

اَرجمند فا. معزز ، محترم .

اَرجُوان [فا. قویو قیرمزی بر چیچك ، قیرمزی رنك و شراب .

اَرجُوانی [فا. ارجوان رنکنده اولان .

اَرجه ظز. ارکنجه .

اَرحام [ع. رحملر، دول یتاقلری، اقربالقلر .

اَرحم ع. دها مرحمتلی .

اِرخاء [ع. کوشتمه ، صالیویرمه ، سرعتله قوشمه .

اِرخاص [ع. اوجوز بولمه ، اوجوز صاتون آلمه .

اَرخَص ع. دها اوجوز .

آرد س. ب: آرت .

آرد [س. بغدای آقیدان دکرمن خونیسی .

آردا [س. اوزون دکنك ؛ نشان دکنکی .

اِرداف [س. تعقیب ایتمه، تسلسل ایتمه ، برینی ترکه‌یه آلمه .

اُردو [س. طوغروسی : اوردو : عسکر ، جند ؛ برحکومتك عساکر منتظمه‌سنك هیئت عمومیه‌سی ، بر باش قوماندانك امری آلتنده طوپلانان صنوف مختلفه‌دن مرکب عسکر .

اردوکاه [س. اوردونك قورولدیغی یر .

اَرْدَب ع. بیك قیه‌لك بر وزن .

آرده س. چیقریقجی قلمی .

آردیج [س. طاغ سرویسی و بو آغاجك ویردیکی تخم .

آردین [ح. آردین آردین: آرقه آرقه ، کریسین کری .

اَردِیه [ع. رداءلر ، اورتولر ، مانطولر .

اَرذال ع. رذیللر ، آلچاقلر .

اَرذَل [ع. دها رذیل .

اَرز ع. پرنج .

اَرزاق [ع. رزقلر ، ييه‌جك ايچه‌جك شيلر ، تعيينات .

اَرْزان [فا . اوجوز ؛ لائق ، مناسب .

اَرزانى [فا. شايان و لائق كورمه، اوجوزلق .

اَرزَن فا. طارى .

اَرزَنين فا. طارى اتمكى .

آرزو [فا. ايستك ، خواهش؛ هوس ، ميل .

آرزوكَش [فا. استكلى ، مشتاق .

آرزولامق [ف. ايستمك ، تمنى ايتمك ؛ اوزله‌مك .

آرزولى ص. ايستكلى ، طالب.

آرزومَند [فا. استكلى ، مشتاق .

اَرزه فا. صيوا .

اِرساء [ع. صاغلاملاشدرمه ، دمير آتمه .

اِرساخ [ع. متانت ويرمه ، تقويه ايتمه ؛ ذهنه‌حك ايتمه .

اِرسال ع. كوندرمه ، يوللامه.

اَرسِز ص. قوجه‌سز ، طول .

اَرسِزلِك س. قوجه‌سزلق .

آرسلان [س. كدى جنسندن درت آياقلى حيوانلرك الك قوتليسى .

آرسَنيك س. صيچان اوتى .

آرش ص. يورى قومانداسى .

آرِش [حد. ياخود آريش : بوى ايپلكى ؛ قولك. ديرسكندن آشاغى قسمى ، آرابه اوقى .

اَرش [ع. قان بهاسى ، ديت شرعى .

اِرشاد [ع. دوغرو يوله سوق ، ايقاظ ؛ حق يولنى كوسترمك .

اَرِشته [س. خموردن كسمه او شهريه‌سى .

اَرشَد [ع. طوغرو يوله دها يقين حال و حراكتى دها ايى اولان .

آرشين [س. ياخود آرشون : اوموزدن پارمق او- جلرينه قدر اولان اولچى ، ذراع.

آرشینلامق [ف. اولچمك : بویوك آدیملرله یورومك .

اَرصاد [ع. رصدلر ، دقت و تفتیشلر .

اِرصاع [ع. (مزراقله) اورمه، بغدایی ایکی طاش آره‌سنده ازمه .

اِرصان [ع. قوت و متانت ویرمه .

اَرض [ع. یر ، طوپراق ، زمین؛ مملکت ، اقلیم ؛ اوزرنده یاشادیغمز کرهٔ سیاره .

اِرضاء [ع. قاندیرمه ، راضی و خشنود ایتمه .

اِرضاع [ع. سود امزیرمه ، امدیرمه .

اَرَضه ع. آغاج قوردی .

اَرضی [ع. یره ، طوپراغه منسوب .

اَرضیّه [ع. بر محلده مدت نظامیه‌سندن فضله قالان اشیا ایچون آلنان اجرت .

اِرعاء ع. اوتلاتمق .

اَرْعَن [ع. احمق ، سونه‌په ؛ دلی ، چلغین .

اِرغاب [ع. برینه بر شی ارزوسی تلقین ایتمه .

اِرغات [س. یاخود ایرغاد : رنجبر ، ایشچی .

آرغاج [س. منسوجاتده عرضانی ایپلیك .

آرغاجلامق [ف. آرغاج آتمق؛ صارمق .

اِرغالامق [ف. یاخود ایرغالامق و ایرغالانمق : یرنده اوینامق ، قملدانمق ، صاللانمق .

آرغالی [س. یبان قویونی .

آرغامق ف. صارمق .

اِرغاندی [س. یرنده اوینامه ، صاللانمه .

اِرغانمق [ف. یرنده اوینایوب طورمق .

اَرغَب ع. دها مرغوب .

اَرغَنون س. بر نوع چالغی .

اَرغُوان فا. قرمزی بر چیچك .

اَرغُوانی [فا. ارغوان چیچکی رنکنده ، کوزل و پارلاق قیزیل .

آرغید [س. طاغ بلی ، کچید ، بوغاز .

آرغين ص. ضعيف ، درمانسز .

أرفاق [ع. رفقه‌لر ، شرکتلر ، قومپانيالر .

إرفاق [ع. بری حقنده مرحمتلی طاورانمه .

إرفاء [ع. رخاوت ايچنده ياشامه ، هرکون تووالته دقت ايتمه .

أرفع ع. دها يوکسك .

آرق س. صويولی .

إرق [س. ياخود ايرق : نسل ، صوی .

أرَق ع. اويقوسزلق .

إرقاء [ع. (قان و کوز ياشنی) کسوب قوروتمه .

إرقاق ع. ايجلتمه .

أرقام ع، رقملر ، يازيلر ، رسملر .

آرقَداش [ع. رفيق ، شريك ؛ معاون ، قفادار .

آرقوری [ص. غد: آيقيری : اکری ، بر ياندن اوبر يانه کچن ؛ ترس .

آرقه [س. صرت ، ظهرلر ؛ کری ، وراء ؛ ترس ؛ حامی ، کوزه‌ديجی .

آرقه‌لق [س. بلدن يوقاريسنی اورتن لباس ؛ حماللرك يوك طاشيمق ايچون آرقه‌لرينه قويدقلری آلت ، حمال سمری .

آرقه‌ليج س. حمال سمری .

آرَد فا. ديرسك ، مرفق .

إرحان فا. چام فستقی .

أرَك س. ايچ قلعه .

إرکاب ع. بيندیرمه .

أرکان ع. رکنلر . ب: رکن .

أرگج س. فرونجی کورکی .

أرگچ س. ارکك کچی ، تکه .

أرَك [س. ديشی مقابلی ؛ کوجلی ، قوتلی ؛ قوجه .

أرکـکجه [ع. أرککه ياقيشه‌جق صورتده .

أرکـکسز [ص. قوجه‌سی و يا حاميسی اوله‌جق بر ارککی بولونمايان .

أرکـکلك [س. ارکك انسان و يا حيوانك حال وصفتی ؛ سن بلوغه وصول ؛ يکيتلك ، جسارت .

أَرْكَنْ ظز. كچ مقابلى .

أَرْگَنْ [ص. سن بلوغه واصل اولوبده هنوز أولنمه‌ين ، بكار .

أَرْكَنْجه ظز. آز اركن .

أَرْكَنْجى [ص. هر شيئى أركن ياپمق وايشلمك عادتنده اولان .

أَرْگَنْلك س. بكارلق؛ سيويلجه.

أَرْگين [ص. اولمش ، يتيشمش ، كماله ايرمش .

إِرَم [ع. چوله ديكيلن طاش ؛ جنت .

إِرماء ع. آتمه ، انداخت ايتمه .

أَرماح ع. رمحلر ، مزراقلر .

إِرماء [ع. سفالتـه دوشـمه ، سورولرينى غائب ايتمه .

آرمَغان [س. فا. ياخود أرمغان: هـديه ، پيشكش ، بركذار .

أَرمك [ف. يتيشمك ، نائل اولمق، ولى اولمق .

آرمود [س. آرمـود اغاجنـك ميوه‌سى .

آرمودى [ص. آرمود شكلنده اولان .

آرموز [س. كمى قاپلامـه‌لرى آره‌سنده‌كى چاتلاق .

آرمه [س. كمى تجهيزاتى ؛ حكمـدارلره مخصوص بر طاقم اشاراتى حاوى رسم .

أَرن [س. يتيشن ، واصل اولان ؛ ولى اولان .

آرناؤد [س. روم ايلينك بعض جهتلرنده ساكن قوم.

أَرنَب ع. طاوشان .

آرنيقا [س. قانى طوردير يجى بر كوك ، اوكوز كوزى .

إِرواء [س. صـولامه ؛ تقرير ايتديرمه .

آروانه س. بوز ديشى دوه .

أَرواح [ع. روحـلر ، جانلر ، أسپيريلر .

آروغ فا. كـكيرمه .

آروغزَن فا. كـكيريجى .

آره ب: آرا .

أَرّه فا. بيچقى ، دستره .

أَرّه‌خانه فا. بيچقى محلى .

إِرهاء [ع. طاتليلقله معامله ايتمه؛ كنيش برمحلده بولونمه .

إِرهاب ع. قورقوتمه .

إِرهاف ع. ایجلتمه ، بیله‌مه .

أَریاح [ع. ریحلر ، یللر ، روزکارلر .

إِریال ب: ریال .

أَریب ع. ذکی ، فراستلی .

آریتمق ف. ییقامق ، تمیزله‌مك .

أَریدلمك ف. مایع حالنه کچیرلمك .

أَریس ع. چفتجی ، ذراع .

إِرّیس ع. پرنس .

آریغ ب: آریق .

آریق [ص. اتی یاغی سوزولمش؛ ضعیف : تمیز ، پاك .

آریقلاتمق ف. ضعیفلاتمق .

آریقلق س. ضعیفلك، تمیزلك .

آریقمق [ف. اتی یاغی سوزولوب ضعیف قالمق .

أَریك [س. اریك اغاجنك معروف میوه‌سی .

أَریكه [ع. تخت ، سریر . أریكه پیرا ، اریكه آرا : تختمه زینت ویرن .

آریلمق [ف. خسته‌لقدن ایپلشمك .

آریمق [ف. تمیزلنمك ، ضعیفلامق ؛ شفایاب اولمق .

أَریمك [ف. مایع حالنه کچمك ؛ ضعیفلامق ؛ طاغلمق.

أَریمه ف. مایع حالنه کچمه .

أَرینجك [ص. اوشه‌نن ، تنبل ؛ اوتانغاج .

آرینمق ق. تمیزلنمك .

آز [ص. چوق اولمایان ، جزئی ، قابل.

آز فا. حرص ، طمع .

أَز فا. « دن » معناسنه اداتدر.

أَز نَو [فا. یکیدن . ازآن‌جمله : اوجمله‌دن اوله‌رق .

أَز سَرنَو [فا. یکی باشدن . ازدل وجان : جان ویورکدن .

أَز قَدیم [فا. اسکیدن ، ازهر جهت هر وجهله .

إِزاء ع. اوك ، قارشی :

آزاجِق [ص. ح. یاخود آز - یجیق پك آز .

آزاد [فا. کوله‌لکدن ویا اسیر - لکدن قورتلمش ؛ سر - بست ، حر ؛ اسارتدن قور - تارمه ؛ چوجقلرك مکتبدن صالیویرلمسی .

آزادکی [فا. قیددن مبرا اولیش ، سربستی .

آزادلق [س. کوله ویا جاریه‌نك قویویرلمسی ؛ سر - بستلك .

آزاده [فا. حر ، سربست ؛ مبرا ، عاری .

آزاده‌دِل [فا. کوکلی بر شیئه مربوط اولمایان .
آزاده‌سر: باشنده غائله اولمایان .

آزادی [فا. حریت ، سربستلك.

آزار [فا. اینجتمه ، تعذیب؛ دل آزار ؛ کوکل اینجیدن ؛
مردم آزار : آدم اینجیدن ؛
آزار دیده : ظلم کورمش .
آزار رسان : درد و کدری موجب .

آزار س. چیقشمه ، تکدیر .

اِزار [ع. بلدن اشاغیسنی ستر ایدن فوطه ، پشتمال .

آزارلاتمق ف. تکدیر ایتدیرمك

آزارلامق ف. تکدیر ایتمك .

آزارلانمق [ف. تکدیر و سر - زنشه دوچار اولمق .

آزارلاِیش [س. چیقشمه ، تکدیر .

آزالتمق ف. اکسیلتمك .

آزالمق ف. اکسیلمك .

اِزاله ع. کیدرمه ، یوق ایتمه .

اِزبار ع. تحریر ، اشعار .

اِزباندید [س. حیدود ؛ پك ایری جثه‌لی وقورقونج.

اَزبَر [فا. ذهنده حفظ ایدوب اوقومه؛ کتابه باقمایه‌رق.

اَزبَرْجی [س. درسنی آکلامادن حرفی حرفنه حفظ ایدن .

اَزبَرله‌مك ف. حفظ ایتمك .

اِزدِجار ع. ع. منع ایتمه .

اِزدحام ع. غلبه‌لق .

اِزدِراء ع. عدم تنزل ، حقارت.

اِزدِواج [ع. چفتلشمه؛ اولنمه، تأهل .

اِزدِیاد ع. چوغالمه ، آرتمه .

اِزدِیار [ع. زیارت ایتمه ، کیدوب کورمه .

اِزدِیال [ع. کیدرمه ، یوق ایتمه، تبعید ، بر طرف ایتمه .

اِزدِیان ع. بزنمه ، زینتلنمه .

آزدیرلمَق [ف. تحریش وتهییج ایدلمك ، یوز ویریلوب شمارتلمق ؛ فنا بر حاله قونمق .

آزَر [ح. یاخود آزار : مکرراً آز مقدارده ، تدریجاً ، یاواش یاواش .

آزُرْده [فا. اینجنمش ؛ دل آزرده ، آزرده دل : کوکلی اینجنمش ، محزون ، مکدر .

آزِرغَنْمَق [ف. آز ویرمك ، اسیرکه‌مك .

ازرق ع. مائی ، کوك رنکی .

آزَرْگُون [فا. آتش رنکنده، قیرمزی .

اِزعاج [ع. تعجیز ایتمه ، قاریشدیرمه ؛ بر شیئك شدتله یرینی دکیشدیرمه .

آزغین [ص. آزمش ، متهور ، حشاری .

اَزِقّه ع. زقاقلر .

اِزکام ع. نزله‌یه کرفتار ایتمه .

اِزکان [ع. بیلدیرمه ؛ کشف ایتمه .

اَزکَی [ع. دها زکی ؛ دها لکه‌سز ؛ دها فضیلتکار .

اَزگی س. اوغوتولوسس .

اَزکِیاء [ع. زکیلر، لکه‌سزلر ، عادللر .

اَزگیل س. بر نوع مشموله .

اَزَل [ع. ابتدا وانتهاسی اولمایان زمان ماضی .

اَزِلمَك [ف. دوکلمك ، توز حالنه کچمك : صقیشه‌رق یاصیلمق ؛ مغلوب و مقهور اولمق ، ظلم کورمك .

اَزَلی ع. ازله منسوب .

اَزَلیّت ع. ماضیده ابتداسزلق .

صاحب و ناشری : اقبال کتبخانه‌سی

آزما [فا. دنه‌مش ، تجربه‌ایتمش ، عالم .

اِزماريد س. برجنس باليق .

آزماق س. طاشمش دره ، سيل .

اَزمان ع. زمنلر ، وقتلر .

آزمان [ص. پك ايرى ؛ مختلف جنسلردن دوغان .

اِزماوله س. صارى آهو طودى .

آزمايش فا. دەنەمە ، تجربه .

آزمامَق [ف. آز كوروب بكنمه مك ؛ استخفاف ايتمك .

آزمَق [ف. جوشمق ، شيمارمق ؛ طاشمق ؛ دوغرو يولدن چيقمق ؛ شهوتى غلبه ايتمك ؛ فنالاشمق ؛ قودورمق ، صاراروب تميزلنه‌ميه‌جك بر حاله كلمك ؛ مختلف الجنس ايكى حيواندن طوغمق .

اَزمَك [ف. دوكوب توزه تحويل ايتمك ؛ ياصيلاتمق ؛ چوق اذيت ويرمك ، ظلم ايتمك ؛ صويك ايچنده قاريشديرارق اريتمك .

آزمَندْ فا. حريص ، طمعكار .

اَزمِنه [ع. زمانلر ، آنلر ، قرنلر .

آزمُودكى فا. كارديده‌لك .

آزموده [فا. تجربه اولونمش . كار آزموده : ايش كورمش ، تجربه‌لى .

آزمه [س. ايكى مختلف جنسدن طوغمش .

اَزِمَّه ع. زماملر ، يولارلر .

آزو س. ب: آزى .

اَزواج ع. زوجلر . ب: زوج .

آزواى [س. يبان مرسينى‌نك بر جنسى .

آزوت س. برجسم بسيط .

ازهار ع. زهره‌لر ، چيچكلر .

اَزهَر ع. پك بياض و پارلاق .

آزى س. دوز وياصى ديش .

آزيتمق [ف. يولدن صاپمق ؛ حدينى تجاوز ايتمك .

آزيق [س. يينتى، طعام ؛ زخيره، مأكولات .

اَزيك ص. ازلمش ، بوزوق .

اَژدَر [فا. قورقونج بر حيوان موهوم .

اَژدَرها [فا. عينى معنى. ياخود اژدها .

آس ع. مرسين آغاجى .

اَس [ع. عقل ، ذكا ؛ طويغو ؛ صحت ؛ قوقو .

اُس ع. اساس ، تمل ، اصل .

آسا فا. كبى .

اَسابيع ع. اسبوعلر ، هفته‌لر.

اَساتِذه [ع. استادلر ، معلملر ؛ ماهرلر .

اَسارت [ع. اسيرلك ؛ كوله‌لك قوللق ، حربده طو - تيلانك حالى .

اَسارَى [ع. اسيرلر ، ب : اسير .

اَسارير [ع. آوج و آلنده‌كى چيزكيلر .

اَساس [ع. تمل ؛ اصل ؛ حقيقت .

اَساساً [ع. تملندن ، اساسندن، اصلندن .

اَساسِيز ص. اصلسز، چوروك .

اَساسلانديرمَق [ف. تملنى آتمق ، اساسنى قورمق ؛ تحقيق ايتمك.

اَساسلانمَق [ف. تمللشمك ؛ صاغلاملاشمق ؛ تحقق ايتمك .

اَساسلى [صاغلام . متين ؛ دوغرو .

اَساسى ع. اصل وتمله منسوب.

اَساطير [اسطوره‌لر ، مصاللر ، حكايه‌لر .

اَساطيل ع. اسطوللر ، دونمالر.

اَساطين [ع. اسطوانه‌لر، ستونلر، ديركلر ، بر جمعيتك ايلرى كلن اركانى .

اَسافِل [ع. اسفللر ، زياده آلچق اولانلر .

اِساقه ع. سوق ايتمه .

اَسال [ع. شمائل واخلاق ، علا - مات .

اِساله ع. آقيتمه .

اَساليب [ع. اسلوبلر . ب: اسلوب .

اَسامه [س. عسکرك بالخاصه یکیچرینك قیدی .

اَسامه‌لی ص. قید اولونمش .

اَسامی ع. اسملر ب: اسم .

آسان فا. قولای ، سهل .

آسانسور [س. یوکسك بنالرده چیقوب اینمك ایچون قوللانیلان ماکینه .

اَسانید [ع. اسنادلر . ب: اسناد .

اِسائت ع. کوتولك ایتمه .

آسایش [فا. راحت ، حضور . صلح وسلام عمومی .

اَسبْ فا. آت ، بارکیر ، فرس .

اَسباب ع. سببلر . ب:سبب.

اَسباط ع. بنی‌اسرائیل قبیله‌لری.

اِسبال ع. کوندرمه ، یوللامه .

اَسبران فا. آت قوشدیران .

اَسب سُوار فا. آته بنمش .

اَسْبَق [ع. اولکیندن دها اولکی.

اُسبُوع ع. هفته .

اُسبوعی ع. هفته‌لق .

اِسبیر [س. آت اوشاغی؛ آرابه‌جینك یانده اوطوران آدم .

اِسپاتی [س. اسقامبیل کاغدنده سینك .

اِسپازموز [س. سیکیرلرك کرکینلك و اختلاجی .

اِسپاناق س. برسبزه‌نك اسمی .

اِسپتالیه س. خسته‌خانه .

اِسپَرماچَت س. بر نوع موم .

اَسپَری س. طوغانك خویلیسی .

اِسپَنچیار [س. اجزاجی . اسپنچیاری : اجزاجیلق .

اسپیرتو [س. کئول ؛ کئولی حاوی مایع .

اَسپیری س. روح بشر .

اِسپیریت [س. اولولرك روحلریله مناسبتده بولوندیغنی ادعا ایدن ؛ اسپیریتیزمه ایله اوغراشان .

اِسپیریتیزمه [س. اسپیریتلرك مذهبی . اسپیریتیزمه مجموعه‌سی .

اِسپینوز س. بر نوع قوش .

اُستاد [فا. معلم ؛ اوکره‌دیجی ؛ بر فنده ویا صنعتده ماهر، یدطولی صاحبی .

اَستادانه [فا. أستاده یاقیشیر صورتده .

اِستاده فا. طورمش .

اُستاذ ع. ب: استاد .

آستار [س. براثوابك ایچ یوزنده‌کی قماش . بویا و سائره‌دن اول سورولن قبا طبقه .

اَستار ع: پرده ، اورتو .

آستارلامق ف. آستار کچیرمك.

اِستاسیون س. دمیر یول موقعی.

اِستاقوس [س. معروف دکیز حیوانی .

اِستامپه س. تمغا ، قالب .

آسِـتان [فا. اشیك . عتبه ؛ درکاه .

اِستانبول [سخ. درسعادت ، قسطنطینیه، دولت عثمانیه‌نك پایتختی .

آسِتانه [فا. اشیـك ؛ پایتخت ، مرکز سلطنت ؛ بویوك تکیـه .

اِستاوروز س. خاچ ، صلیب .

اِستاوریت [س. اوموزنده خاچ رسمی بولونان دکیز بالیغی .

اِستِباحه [ع. حلال و مباح عد ایتمه .

اِستِبانه [ع. واضح و آشکار اولمـه ؛ وضـوح ویرمه .

اِستِبداد [ع. هیچ بر قانونه تابع اولمقسزین کندی کیفنه کوره حکم ایتمه .

اِستِبدادکارانه [فا. استبدادله، مستبده‌یاقیشیر صورتده .

اِستِبداع [ع. برشیئه یکی و غریب نظریله باقمه.

اِستبدال [ع. دکیشدیرمه ، برشیئه بدل دیکرینی] ایستمه ، آلمه .

اِستبراء [ع. ادراردن صوکره آلتی تمیزلەمه ؛ بر] ثیبه‌نك حامله اولوب اولمادیغنی آکلامق ایچون حیض کورونجه‌یه قدر تقربدن اجتناب .

اِستبرَق [ع. صیرمه تللی‌ایپك قماش .]

اِستبشار [ع. (ایی برخبردن) سوینمه .]

اِستبصار [ع. دقتله مشاهده ایتمه ، کیزلی برشیئی] تدقیق ایتمه .

اِستبطاء ع. برینی بطی بولمه .

اِستبطان [ع. آراشدرمه ، نفوذ ایتمه ؛ ایچنه کیرمه.]

اِستبعاد [ع. اوزاق عد ایتمه ؛ اوزاقلاشمه .]

اِستبغاء [ع. (بر شی) ارزو ایتمه .]

اِستبقاء [ع. بقا و دوامنی ارزو ایتمه ؛ برشیئی محافظه] ایتمه .

اِستبکاء ع. آغلاتمه .

اِستبهام ع. کیزلی و مبهم اولمه .

اِستتابه ع. توبه تکلیف ایتمه .

اِستتار ع. اورتونمه ، کیزلنمه.

اِستتمام [ع. اکمال ایتمه ، بیتیرمه، بر شیئك بیتیرلمسنی] ایستمه .

اِستثقال [ع. برینه صوئوق معامله ایله کند.] یسندن خوشلانلمدیغنی آکلاتمه؛ آغیرلاشمه ؛ ثقیل عد ایتمه .

اِستثناء [ع. قاعده‌دن خارج طوتمه.]

اِستثنائی ع. استثنایه منسوب.

اِستجابه [ع. دعانك نزد آلهیده قبولی .]

اِستجاده [برندن عالیجناب کورونمسنی ایستمه.]

اِستجاره [ع. صیقنمه، حمایه وملجاء طلب ایتمه .]

اِستجازه اذن ایستمه .

اِستجبار [ع. یکیدن زنکین اولمه .]

اِستجداد [ع. یکیله‌مه ، یکیدن آلمه ،]

اِستجلاب [ع. بر یردن کتیر- تمه . کتیرلمسنی] ایسته‌مه . جلب ایتمه .

اِستِجهال [ع. جاهل عد ایتمه ، نادان صانمه ؛ تحقیر .

اِستِجواب [ع. صوروب جواب آلمه .

اِستِحاثه [مواد عضویه‌نك تحجری .

اِستِحاره [ع. استنطاق ایتمه ؛ حیران اولمه .

اِستِحاله [ع. محال اولمه ؛ انقلاب ، تحول .

اِستِحداث [ع. برشیئی یکیدن حاصل ایتمه .

اِستِحسان [ع. ایی بولمه ، بکنمه ؛ تقدیر و تصویب ایتمه .

اِستِحصال [ع. حاصل ایتمه ، أله کچیرمه .

اِستِحضار [ع. حضوره دعوت ایتمه، جلب ؛ خا - طرلامه .

اِستِحفاظ [ع. برینه برشیئی حفظ ایتمسنی رجا ایتمه ؛

اِستِحقار [ع. حقیر نظربله باقمه ؛ کوچوك و آلچق بولمه .

اِستِحقاق [ع. لیاقت ، حقلی و شایسته اولمه ؛ حق ایدیلن مبلغ .

اِستِحقان ع. حقنه قوللانمه .

اِستِحکام [قوی و متین اولمه ، مملکتك بر قسمنی مدافعه ایچون تحکیم ایدیلن و ایچنده عسکر بولنان موقع مخصوص .

اِستِحلال [ع. حلال عد ایتمه ؛ حلال ایتمه‌سنی ایستمه ، حلاللاشمه .

اِستِحمال [ع. (کندی ایشلرینی) برینه یوکلتمه ؛ بر شیئی طاشیمسنی رجا ایتمه .

اِستِحمام ع. ییقانمه .

اِستِحیاء ع. اوتانمه ؛ دیریلتمه.

اِستِخاره [ع. خیر طلب ایتمه ؛ بر ایشك ایی و یا کوتو اوله‌جغنی آکلامق اوزره رؤیایه یاتمه .

اِستِخبار ع. خبرآلمه ، طویمه .

اِستِخدام ع. قوللانمه ،

اِستِخراج [ع. چیقارمه ، چیقارتمه ، ترجمه ایتمه .

اِستِخفاء [ع. صاقلانمه ، کیز - لنمه .

اِستخفاف [ع. عدم تنزل ، خوار كورمه ، اهميت ويرمه‌يش .

اِستخلاص [ع. بر شيئك تميز اولمسنى ايستمه ؛ بر شيئى ياقالامه .

اِستخلاف [ع. برينى كندى يرينه كچيرمه .

اُستُخوان فا. كميك ، عظم .

اِستداره [ع. دونمه . طولاشمه ؛ مدور اولمه .

اِستدارى [ع. دونه‌رك واقع اولان .

اِستدامه ع. دوامنى ايستمه .

اِستدانه ع. بورج ايتمه .

اِستدبار [ع. آرقه چويرمه ؛ اولجه بيلينمه‌ين بر شيئى نهايت اوكره‌نمه ؛ تعقيب ايتمه .

اِستدراج [ع. درجه درجه سوق ايتمه .

اِستدراك [ع. آكلامه ، اولاشمه ، ايرشمه .

اِستدعاء [ع. ايستمه ، طلب ايتمه ، يالوارمه ؛ برينى كتيرتمه .

اِستدعانامه [فا. برشى ايستمك ايچون بر مقام رسمى‌يه ويريلن عرضحال .

اِستدلال ع. دليل ايله آكلامه .

اِستدلالاً ع. استدلال طريقيله .

اِستذكار ع. خاطرلامه .

اِستذلال [ع. ذليل و خور كورمه ، تحقير ايتمه .

اِستذمام [ع. ذم و تكديره مستحق اولمه .

اِستذهان [ع. اونوتدرمه .

اَستَر [فا. قصراق ايله اركك مركبدن دوغان حيوان ، قاطير .

اِستراحت ع. راحتلانمه .

اِستراق ع. چالمه .

اِسترجاء [ع. يالوارمه ، رجا و نياز ايتمه .

اِسترجاع ع. تكرار آلمه .

اِسترحام [ع. شفقت و مرحمت نياز ايتمه ، يالوارمه .

اِسترخاء ع. كوشه‌مه .

اِسترخاص ع. اوجوز بولمه .

اِسترداد [ع. كری ایستمه ، كری رد اولونماسنی طلب ایتمه .

اِسترزاق [ع. رزق و نفقه ایستمه .

اِسترشاء ع. رشوت طلب ایتمه.

اِسترشاد [ع. دوغرو بر یول تعقیب ایتمه .

اِسترفاه ع. رفاهله یاشامه .

اِسترقاب [ع. چكه‌مه‌مه، برینه قارشی رقابتده بولونمه .

اِسترقاق [ع. اسیر طوتمه ، كوله ایتمه .

اِستَرَك فا. مرسین یاغی .

اِستركاك [ع. ضعیف و ركیك عد ایتمه .

اِسترواح ع. راحتلنمه .

اِسترونكیلو [س. بر جنس بالیق .

اِسترهاب ع. قورقوتمه ،

اِسترهان ع. بررهن ایستمه .

اِستریدیه [س. كوچك دكز حیوانی .

اِستریَنغه [س. چیتدن ماندره قاپوسی .

اِستزاده ع. آرتیرلماسنی ایستمه.

اِستزاره [ع. برینك زیارتنی ایستمه .

اِستزلال [ع. آیاغنی قایدرمه ، تكرلتمه .

اِستسخار [ع. اكلنمه، استهزا ایتمه .

اِستسعاد [ع. اوغورلو عد ایتمه .

اِستسقاء [ع. صو ایستمه ؛ یاغمور دعاسی ایتمه ؛ بدنده صو طوپلانمه .

اِستسلام [ع. اطاعت ایتمه ؛ دوغرو یولی تعقیب ایتمه .

اِستشاره ع. دانیشمه .

اِستشعار [ع. قیللانمه . غد: استعلام .

اِستشفاء ع. شفا طلب ایتمه ، علاج آرامه .

اِستشفاع [ع. شفاعت طلب ایتمه ؛ برینك توسطنی ایستمه .

اِستشفاف [ع. بر شیئك ایچندن كورمكه ، اصلنی اوكرنمكه و اوكا نفوذه چالیشمه .

اِستشمام [ع. قوقلامه ، قوقو حس ایتمه ؛ اوزاقدن قرینه ایله آكلامه .

اِستشهاد [ع. شاهد كتیرمه ؛ دلیل عد ایتمه ؛ شهید اولمه .

اِستصحاب [ع. برینی دوست ورفیق انتخاب ایتمه ؛ برینی تعقیب ایتمه ، اوكا مربوط اولمه ؛ یاننه آلمه .

اِستصعاب ع. كوچ عد ایتمه.

اِستصغار [ع. كوچوك كورمه، تحقیر .

اِستصواب [ع. ایی و دوغرو بولمه ؛ تصویب .

اِستضحاك ع. كولمه .

اِستضعاف ع. ضعیف بولمه .

اِستضلال [ع. برینی اخلاله چالیشمه .

اِستطابه [ع. ایی ولطیف بولمه؛ ایی شیلر آرامه ؛ برندن طاتلی صو ایستمه .

اِستطار ع. طاغلمه ؛ یازمه .

اِستطاعت [ع. كوج یتمه ، قدرت .

اِستطاله ع. اوزامه .

اِستطباب [ع. برندن علاج ایستمه ، دوقتوره طانیشمه.

اِستطراد [ع. موضوعدن اوزاقلاشمه ؛ موضوعدن اوزاق بر فقره .

اِستطرادی [ع. استطراده متعلق .

اِستطراف [ع. بر شیئه یكی نظریله باقمه .

اِستطعام [ع. ییه‌جك ایستمه . طاتمه .

اِستطلاع [ع. خبر آلمه ؛ برینی طانیغه چالیشمه .

اِستطلاق ع. اسهاله اوغرامه .

اِستظلال ع. كولكه‌سنه اوطورمه ؛ كولكه آرامه .

اِستظهار ع. یاردیم ایستمه .

اِستعاده ع، عادت ایدینمه ، الیشمه .

اِستعاذه ع. حق تعالی‌یه صیغنمه .

اِستعاره ع. اودونج آلمه ؛ مشابهت علاقه‌سیله وقرینهٔ مانعه ایله بر کلمه‌نك معنای ما وضع لهنك غیریده استعمالی .

اِستعاضه ع. بدل ایستمه .

اِستعانه ع. یاردیم ایستمه .

اِستعباد ع. برینی اسیر کبی قوللانمه ؛ کوله آلمه .

اِستعبار ع. آغلامه ؛ رؤیا تعبیرینی ایستمه .

اِستعتاب ع. ممنون ایتمه ؛ برندن احسان ایستمه .

اِستعجاب ع. حیرتده قالمه .

اِستعجال ع. (بر ایشده) عجله ایتمه . عجله .

اِستعداد ع. قابلیت ، اهلیت ، میل .

اِستعذار ع. عفو طلب ایتمه . بیان معذرت .

اِستعشاء ع. (کورولن آتش یاردیمیله) کیجه کندینه استقامت تعیین ایتمه .

اِستعصاء ع. عصیان ایتمه ، برینك نفوذینه قارشی قومه .

اِستعصام ع. فنالقدن چکنمه ؛ برینه التجا ایتمه .

اِستعطاء ع. بر شی ایستمه ، کندینه بر شی ویردیرمه .

اِستعطاف ع. برینك خیر خواهلغنی نیاز ایتمه .

اِستعظام ع. بویوتمه ، بویوك نظریله باقمه ؛ بر شیئك عظمتنه حیران اولمه .

اِستعفاء ع. عفو طلب ایتمه ، بر شیدن عفوینی ایستمه .

اِستعفاف ع. صاقینمه ، امتناع .

اِستعکاد ع. بوزولمه ، صاقلانمه .

اِستعلاء ع. دها یوقاری‌یه چیقمه ، یوکسلمه .

اِستعلام ع. بیلمسنی ایستمه ، خبر آلمه .

اِستعلان ع. علنی اولمه .

اِستعمار ع. اسکان ایتدیرمه .

اِستعمال ع. قوللانمه .

اِستعناد [ع. كمی آزی‌يه آلمه ؛ عنادله تعقيب ايتمه .

اِستغاثه [ع. امـداد و ياردیم ايستمه .

اِستغراب [ع. غريب بولمه ، تعجب ايتمه .

اِستغراق [ع. طالمه ؛ هرشيئی قاورامـه ؛ غايه‌يی تجاوز ايتمه ؛ افراطه وارمه .

اِستغفار [ع. كناهلرك عفوينی ايستمه .

أَستَغفِرُ الله [ع. اللهدن مغفرت ايسترم معناسـنه اولوب كوستريلن حرمت و تعظيمه مقابل محويت ايچـون سويلنن جمله .

اِستغلال [ع. املاك و سائره كبی عقارك حاصلاتنی بورجه رهن اوله‌رق داينه ترك ايتمه .

اِستغناء [ع. محتاج اولمامه، ... وازكچه‌جك قدرزنكين اولمه ؛ نازلنمه ، عـدم تنزل كوسترمه . كبر ونخوت .

اِستغنام ع. استفاده ايتمه .

اِستفاده ع. فائده‌لنمه ، قزانمه .

اِستفاضه [ع. يايلمه ، شيوع بولمـه . غلـ : فيضلنمه ، فيض آلمه .

اِستفتاء [ع. فتـوی ايستمه ، مفتی‌يه مراجعت ايتمه .

اِستفتاح [ع. آچمه ؛ باشلامه ؛ (بر متنك ايضاحنی) ايستمه ؛ ياردیم طلب ايتمه .

اِستفراد [ع. آييرمه ، تجريد ايتمه .

اِستفراش [ع. غلـ : بر جا- ريه‌يی اوطه‌لق ايتمه.

اِستفراع ع. باشلامه .

اِستفراغ ع. قوصمه .

اِستفسار [ع. برشيئك ايضاحنی ايستمه ، صورمه .

اِستفهام ع. صوروب آكلامه .

اِستقامت [ع. دوغرولق ، درستی ؛ اوزانمه ، جهت .

اِستقباح [ع. قبيح عد ايتمه، نفرت ايتمه .

اِستقبال [ع. كيدوب قارشيلا- مه ؛ كله‌جك زمان ، آتی .

اِستقبالاً [ع. كله‌جـك زمانده آتياً .

اِستِقبالی [ع. كله‌جك زمانه منسوب .

اِستِقدار [ع. اللهدن عنايت ايستمه .

اِستِقدام [ع. باشنده يورومه، (ديكرلرينك)اوكنده كيتمه ؛ جسارتله ايلريلمه . هجومده برنجی اولمه .

اِستِقراء [ع. خصوصی وقعه‌لردن عمومی برنتيجه چيقارمقدن عبارت اولان طرز محاكمه .

اِستِقرار [ع. ديكلنمه، يرلشمه تأسس ايتمه .

اِستِقراض [ع. غا : فائضله پاره آلمه ، بورج ايتمه .

اِستِقصاء [ع. بر مسأله‌نك كنهنه وارمه ، تعميق ايتمه ؛ بر ايشی اهتمامله ياپمه . تدقيق و تحری .

اِستِقطار [ع. داماله داماله آقيتمغی ايستمه ، انبيقدن چكمه .

اِستِقلال [ع. كيمسه‌يه تابع اولمامه ، باشلی باشنه اولمه ؛ آزيمسامه .

اِستِقلالی [ع. استقلاله‌منسوب.

اِستِكبار [ع. بويوك بولمه ؛ غرورلنمه .

اِستِكتاب [ع. برندن بر شی يازمسنی طلب‌ايتمه. برينه سويلتوب يازمه .

اِستِكتام [ع. (برسر) توديع ايتمه .

اِستِكثار ع. چوق كورمه .

اِستِكراء ع. كرالامه .

اِستِكراه [ع. كريه و برباد كورمه ؛ ايكرنمه ، تيكسنمه .

اِستِكساب ع. قازاندرمه .

اِستِكشاف [ع. برندن برشيئی كشف و افشا ايتمسنی طلب ايتمه ؛ دشمنك احوالنی آكلامغه چاليشمه .

اِستِكفاء [ع. كافی عد ايتمه ، قناعت ايتمه .

اِستِكفاف [ع. ديلنجی كبی ألنی اوزاتمه .

اِستِكمال [ع. تماملامه بيتيرمه، نقصاننی اكمال.

اِستِكناه [ع. غا : كنهنه وارمه .

اِستِكنان [ع. مستور اولمه ؛ أوه دونمه .

اِستِلاب [ع. چالمه . زورله قوپارمه .

اِستَلاغمیت [س. صولرك بطی ومتمادی سقوطندن مغاره‌لرك زمیننده تشكل ایدن طاشلر .

اِستَلاقتیت [س. مغاره‌لرك طوا- ننده تشكل ایدن صارقیق طاشلر .

اِستِلال [ع. چكمه ، یاواش یاواش چیقارمه .

اِستِلام [ع. أل ایله طوقونمه ، اوپمه .

اِستِلزام [ع. لازم عد ایتمه ؛ بر شیئی ضروری اوله‌رق ایستمه .

اِستِلقاء ع. آرقه اوستی یاتمه .

اِستِماع [ع. دیكله‌مه ، قولاق ویرمه ؛ ایشتمه .

اِستِمالَت [ع. اكمله ، میل ایتمه ، كوكل آلمه ، جذب ایتمه .

اِستِمداد [ع. یاردیم و امداد ایستمه .

اِستِمرار [ع. ثابت اولمه ، سورمه ، عینی حالده دوام ایتمه ؛ ﭽوب كیتمه .

اِستِمراری [ع. استمراره منسوب، سوروب كیدن .

اِستِمزاج [ع. غلا : رأی و فكر یوقلامه ، صورمه .

اِستِمساك [ع. نفسنی ضبط ایتمه، احترازایتمه.

اِستِمطار [ع. یاغمور ایچون دعا ایتمه .

اِستِملاك [ع. صاحبنك رضاسی اولسون اولماسون بر ملكك حكومت طرفندن اشتراسی .

اِستِملال [ع. اوصانمه ، جان صقلمه .

اِستِمناء [ع. غیر طبیعی برطرز دەمنی آقیتمه .

اِستِمهال ع. مهلت ایستمه .

اِستِناد ع. طیانمه ؛ كوكنمه .

اِستِناداً [ع. طیانارق ، كوكه- نه‌رك .

اِستِنادگاه فا. طیانه‌جق یر .

اِستِناره [ع. نورلانمه ، ضیا- دار اولمه .

اِستِنامه [ع. اویوركن یاتمه ، اویومغه چالیشمه .

اِستِنباء [ع. خبر ایستمه ، صورمه .

اِستِنباط [ع. کیزلی ایکن میدانه چیقارمه ، بر مسأله‌یی تنویر ایتمه .

اِستِنتاج ع. نتیجه چیقارمه .

اِستِنثار [ع. برونه صو چکوب سومکورمه .

اِستِنجاء ع. طهارتلنمه .

اِستِنجاب ع. انتخاب ایتمه .

اِستِنزال [ع. ایتمه‌سنی طلب و آرزو ایتمه .

اِستِنساخ [ع. نسخه‌سنی ، صورتنی چیقارمه ، یازمه .

اِستِنشاد [ع. برندن شعر اوقوماسنی ایستمه .

اِستِنشاق [ع. برونه صو چکمه .

اِستِنصاح ع. نصیحت طلب ایتمه.

اِستِنصار ع. یاردیم ایستمه .

اِستِنطاق [ع. سویلتمه ؛ سؤال صوروب جواب آلمه .

اِستِنطاقی ع. استنطاقه منسوب.

اِستِنظار ع. مهلت ایستمه .

اِستِنفار [ع. قاچمه ، اورکوب قاچیرمه ؛ حربه دعوت ایتمه .

اِستِنقاص [ع. بهاسنك تنزیلنی ایستمه .

اِستِنکاح ع. نکاح ایله آلمه .

اِستِنکار [ع. بیلمه‌مه ؛ برندن بیلمه‌دیکی بر شیئی صورمه .

اِستِنکاف [ع. رد ایتمه ، امتناع ، چکنمه ؛ مغرور اولمه .

اِستِنکاه [ع. برینك نفسنی قوقلامه ، تنفس ایتمه.

اِستِواء [ع. مساوی اولمه ؛ دوز اولمه ؛ اعتدال .

اُستُوار [فا. متین ، صاغلام ، قوی .

اِستوَج [س. بیاض معدنی بر ماده .

اِسْتوپو [س. یاخود استورپه : الات و ادوات تطهیرینده قوللانیلان قبا کتن و کنه‌ویر .

اِستوج [س. جراح و مهندس آلاتی؛ طاقمی قوطوسی.

اُستُواری فا. صاغلاملق.

اِستهانه ع. تحقیر ایتمه.

اِستهجان [ع. قبیح و مخل شرف عد ایتمه.

اِستهداء [ع. هدایت و ارشاد ایستمه.

اِستەرەاوتیپی [س. اولجه متحرك حرفلرله دیزلمش اولان صحیفەلری اریمش بر معدن واسطەسیله ثابت و یکپاره بر حاله تحویل صنعتی.

اِستەرەاوسقوپ [س. ایچنه قونان دوز رسملری جاملرندن باقیلنجه قبارتمه کوسترن آلت.

اِستهزاء ع. اکلنمه.

اِستهلاك [ع. بیتیرمه؛ صرف ایتمه، توکتمه.

اِستهلال ع. یکی آی کورونمه.

اِستەنوغرافیا [س. اشارتلرله یازی یازمه.

اِستیجار ع. کرا ایله طوتمه.

اِستیذان [ع. اذن ایستمه؛ طانیشمه.

اِستیصال ع، کوکندن قوپارمه.

اِستیضاح ع. ایضاحات ایستمه.

اِستیضاحاً [ع. ایضاحات طلبی ایچون.

اِستیعاب [ع. ایچنه آلمه؛ قاپلامه. طوتمه.

اِستیف [س. صره، دیزی؛ منتظم ییغین.

اِستیفاء [ع. تماماً و کاملاً آلمه.

اِستیفلەمك [ف. صرەلامق، دیزمك.

اِستیقاظ [ع. اویانمه، اویاندیرمه؛ دقت ایتمه.

اِستیقان ع. یقیناً بیلمه.

اِستیلاء [ع. ضبط ایتمه، صاحبی اولمه؛ قاپلامه.

اِستیلائی ع. استیلایه منسوب.

اِستیم [س. ماکینەلری تحریك ایدن صو بخاری.

اِستیماتور [س. کمرکارده تقدیر قیمت ایدن مأمور.

اِستیماره س. تقدیر قیمت.

اِستیماره‌جی [س. بها یچین مأمور .

اِستیمان [ع. آمان و حمایه ایستمه .

اِستیمبوط س. کوچك واپور .

آستین فا. اثواب قولی ، یك .

اِستیناس [ع. آلیشمه، انسیت پیدا ایتمه .

اِستیناف [ع. (بر دعوایه) یکیدن باشلامه ؛ دها عالی بر محکمه‌یه مراجعت ایتمه .

اِستینافاً ع. استیناف صورتیله .

اِستینافی ع. استینافه منسوب .

اِستیهاب [ع. هدیه ، احسان ایستمه .

اِستیهال [ع. مستحق و اهل اولمه .

اَسجاع [ع. سجعلر . مقفی اولان کلمه‌لر .

اَسحار [ع. سحرلر ، صباح وقتلری .

اِسخاط [ع. قیزدیرمه ، اغضاب ایتمه .

اِسخان [ع. ایصیتمه ، ایصیتدیرمه .

اَسخیاء ع. سخیلر ، جومردلر .

اَسَد ع. آرسلان ، شیلر .

اَسَدُ اللّٰه ع. حضرت علی (رضه) .

اَسدیرمَك [ع. اسمسنی موجب اولمق .

اَسرْ ع. اسارت .

اُسرْ ع. ادرار طوتولماسی .

اِسراء [ع. کیجه‌لین یوروتمه . غل: ارسال .

اُسَراء ع. اسیرلر .

اَسرار ع. سرلر ، کیزلی شیلر .

اَسرار س. کیف ویریجی برماده .

اِسرار ع. کیزله‌مه .

اَسرارکَش [فا. اسرار چکن، ایچن .

اِسراع [ع. چابقلاندیرمه ، تعجیل ایتمه .

اِسراف [ع. لزومسز یره صرف ایتمه .

اِسرافیل س، درت ملکدن بری .

صاحب و ناشری : اقبال کتبخانه‌سی

إِسرائيل [س. حضرت يعقوب (عم) ك لقبي .

أُسرُب ع. قورشون.

أَسْرَع ع. دها سريع .

أَسره [س. مكسور اوقوتمق ايچون حرفلرك آلتنه قونان اشارت .

أَسريك [ص. سرخوش ، آزغين .

أَسريمك [ف. سرخوش اولمق، آزمق .

أَسطار [ع. سطرلر ، يازى صره‌لرى .

إِسطار ع. غا: يازمه ، تحرير .

إِسطَبْل [ع. ياخود اصطبل : آخور .

أُسطُرلاب [ع. ياخود اصطرلاب: ازمنهٔ قديمه اجرام سماويه‌نك ارتفاعنى آلمقده قوللانيلان آلت .

إِسطَقس [ع. عنصر ، اصل جوهر .

أُسطُوانه [ع. ديرك ، عمود . قاعده‌لرى مساوى دەز واوزون بر جسم مدور .

أُسطُوانى ع. اسطوانه شكلنده.

إِسعاد [ع. مسعود وبختيار ايتمه .

أَسعار [ع. سعرلر ، بهالر ، فيأت .

إِسعاف [ع. ايش بيتيرمه . غا: برينك طلب و رجاسنى قبول ايتمه .

أَسعد [ع. دها سعيد ، دها بختيار .

أَسَف [ع. آجيمه ، كدر ، حزن ،

أَسَفا [حد. و اسفا ، ايواه ، يازيق !

أَسفار [ع. سفرلر ، يوله كيديشلر . كتابلر، جلدلر .

إِسفار [ع. پارلامه ؛ كسب شدت ايتمه .

أَسفَل [ع. دها آشاغى و آلچق اولان. اسفل السافلين : جهنم .

إِسفَناخيّه [ع. اسپناق جنسندن اولان.

إِسفَنج ع. سونكر .

إِسْفَنجى ع. سونكره بكزەين .

إِسفيداج ع. استوبج.

اِسفینقس [س. موهوم بر جانوار ؛ قادین باشلی آرسلان شکلنده بر صنم .

اِسقاء ع. صولامه .

اِسقاپارمه [س. کمی‌بی طوبدن کیرالامه .

اِسقاچه س. کمی دیرکنك آیاغی .

اِسقارپین س. خفیف قوندوره.

اِسقارچه س. پك صیقی استیف.

اِسقارصو [س. کمینك کوتورو کیراسی ؛ دیك روزکار .

اِسقارموز [س. کورك طاقلمق ایچون قایق و صندالرك یانلرینه صوقولمش تخته چیوی بر جنس بالیق .

اِسقاره [س. اغاچ ویا دمیردن پارمقلق و یا قفس شکلنده یاپلمش بر شی .

اِسقاط [ع. دوشورمه ؛ حکمسز براقمه ، ابطال ؛ محروم ایتمه : بر نوع صدقه . اسقاط جنین : قصداً چوجوق دوشورمك و یا دوشورتمك جنایتی .

اِسقالَره [س. کمی آرمه‌سی نردبانی ؛ سفائن حربیه‌نك صولنده‌کی تشریفات نردبانی .

اِسقاله [س. آلات موسیقیه پرده‌لرینه پارمق آلیشدیرمه تعلیمی .

اَسقام ع. سقملر ، مرضلر .

اسقابیل [س. بر نوع کاغد اویونی ؛ اویون کاغدی .

اسقاندیل [س. دکزك عمقنی آکلامغه یارار آلت ؛ عمقنی اولچمه ؛ استکناه ، یوقلامه .

اِسقَرلات [س. پك قیرمزی وندیك چوخه‌سی .

اَسقِریم [س. قلیچ و مچ تعلیمی .

اِسقوربوت [س. فنا یمکدن حاصل اولان ساری بر خسته‌لق .

اِسقورپیت [س. بر نوع لذیذ بالیق .

اِسقومری [س. بر نوع بالیق .

اِسقونطه [س. یاخود اسقونطو: وعده‌دن اول بورجنی اوده‌ین بربورجلی‌یه ویریلن مقدار، قیردیرمه پایی .

اِسكات [ع. صوصدیرمه ، سکوته مجبور ایتمه؛ قاندیرمه .

اِسكان [ع. یرلشدیرمه ، مسکن ومنزل کوسترمه .

اِسكته ع. بر جنس قوش .

اِسكلت [س. اتلری دوکولمش اولدیغی حالده شکل اصلیسی بوزولمایان انسان و یا حیوان کمیکلری ؛ پك ضعیف آدم.

اِسكله [س. دکیز قییسنده واپورلرك یناشدقلری محل ؛ بنالرك انشاسیچون موقةً چاتیلان کراسته‌لر ؛ کمینك صول طرفی .

اِسكمله [س. آیاقلی ، اوسـتی حصرلی آرقـه لقسز صندالیه ؛ کوچوك ماصه .

اَسكی [ص. قدیم ، یکی اولمایان ؛ شیمدیکندن اول، سابق؛ مزمن ؛ قدملی ؛ یاشلی؛ بوزوق ، خراب . ویران .

اَسكیتمك [ف. قوللانارق یکیلکدن چیقارمق ، اسکی حالنه قومق .

اَسكیجه ص. آز اسکی .

اَسكیجی [س. اسکی شیلر آلوب صاتان و یا اونلری تعمیر ایدن .

اَسكیلك س. اسکی اولانك حالی.

اَسكیمسی [س. اسکی‌یه بکزر ، اسکیجه .

اَسكیمك [ف. اوزرندن چوق زمان کچمك ؛ حکمی کچمك ؛ بوزولمق ؛ خراب اولمق .

اَسلاف [ع. سلفلر . ب: سلف .

اِسلاك [ع. ایچنه صوقمه : بریول تعقیب ایتدیرمه.

اِسلام [ع. اطاعت و انقیاد ؛ مسلمان دینی ، دین محمدی .

اِسلامی [ع. دین اسلامه وملت معظمهٔ اسلامیه‌یه منسوب ،

اِسلامیّت [ع. غل. مسلمانلق ، دین اسلام .

اَسلحه ع. سلاحلر، ب: سلاح.

اَسلم ع. دها صاغلام و امین.

اُسلوب [ع. طرز ، اصول ، طریق ؛ طرز افاده .

اِسليم س. ب: استيم .

اِسم [ع. آد ، نام . زمانه مقارن اولمايارق ذاتيله قائم بر شخص و يا شيئه دلالت ايدر .

أَسماء ع. اسملر ، آدلر .

أَسمار [ع. سمرلر ، كيجه صحبتلرى ، ظلمات ليل.

اِسماع [ع. ايشتدرمه . طويورمه .

أَسماك ع. سمكار ، باليقلر .

آسمان [فا. كوك ، سپهر ، فلك . سما .

آسمانى [فا. كوكه منسوب ؛ آچيق مائى .

أَسمَح ع. دها سميح و جومرد.

أَسمَر [ع. بياضك قره‌يه ميلندن حاصل اولان رنك ، بغداى رنكى .

أَسمَرجه ص. آز اسمر .

أَسمَرلِك س. قره‌يه مائل رنك.

أَسمَرمسى [ص: اسمره ، بغداى رنكنه مائل .

اِسمسِز ص. آدى اولمايان .

أَسمَك [ف. هوا برطرفدن ديكر طرفه حركت ايتمك ، وزان اولمق ؛ آكسزين خاطره كلمك ؛ بردن ظهور ايتمك ؛ قسمت اولمق .

أَسمه س. اسمك فعلى ، هبوب .

اِسمى ع. اسمه منسوب .

أَسَن [ص. صاغ . سالم ؛ صاغلام؛ صاف ؛ ذكى .

أَسَنّ ع. دها ياشلى .

اِسناد [ع. نسبت وعطف ايتمه، افترا . فعل ايله فاعل ، مبتدا ايله خبر بيننده‌كى نسبت .

اِسنادى ع. اسناده منسوب .

أَسنان [ع. سنلر ، ديشلر ؛ ياشلر .

أَسنَتمَك [ف. كركين بر شيئه الاستيقيت ويرمك ؛ اوصانديرمق .

أَسنَمَك [ف. اكريلوب طوغرولمق ، الاستيقلى اولمق ؛ جان صيقينتسندن و يا اويقودن غير اختيارى آغز آچوب قپامق .

اَسنَمه یاخود اسنه‌مه و:

اَسنه‌یش [س. الاستیقیت ؛ اویقـودن و یا صـیقنتیدن آغز آچمه .

اَسوار ع. سورلر ، حصارلر.

اَسواق [ع. سوقلر ، چارشولر، پازارلر .

آسود فا. راحت . حضور.

اَسوَد [ع. سیاه ، قره .

اِسوِداد [ع. سـیاهلانمـه ، قرارمه .

آسودَکی [فا. راحت ، حضور. آرام .

آسوده [فا. راحتلانمش ، غائله‌سز . آسوده خاطر : جمعیت خاطره مالك . آسوده‌دل: کوکلی راحت . آسـوده نشین : راحت اوطوران .

اِسهار ع. اویانیق بولوندرمق .

اِسهال [ع. یورك سورمسی ، لینت .

اَسهام [ع. سهملر . ب: سهم.

اَسهَل ع. دها قولای .

آسی فا. محزون ، غمناك ،

اَسی س. بویوك برادر ، آغا بك .

آسِیا فا. دکرمن .

آسِیا [س. قطعات خمسه‌نك اك بویوی .

آسِیاب فا. صو دکرمنی .

آسِیابان فا. دکرمنجی .

آسیب [فا. بلا ، مصیبت ، آفت .

آسیده س. برنوع غرب یمکی .

اَسیر [ع. طوتساق ، محاربه‌ده دوشـمن النه دوشن ، پاره ایله صاتین آلنان انسان ، کوله ، خلایق ؛ دوشکون ، مبتلا .

اَسیرانه [ص. فا. اسیره یاقیشیر صورتده .

اَسیرجی [س. کوله ، خلایق آلوب صاتان .

اَسیرجیلك [س. کوله وخلایق تجارتی .

اَسیرگمَك [ف. یاخود اسیر- که‌مك : قورومق،

صاقلامق ، صیانت ایتمك ؛ دریغ ایتمك ، آجیبوب ویرمه‌مك.

اَسیرلك [س. طوتساقلق ، کوله‌لك ، اسارت ؛ دوشکونلك .

اَسیل [ع. بیضی طولغون و پارلاق (سیما) .

آش فا. یمك ، طعام .

اَش [س. ص. چفتك بهری ؛ مثل ، مانند ، بر شیئه تماميله بکزه‌ین : مساوی ، اقران ؛ آرقداش ؛ دوست ، یار .

اِشارَت [ع. پارمقله ، کوز ، قاش و سائره ایله یاپیلان حرکت ، ایما ، کوسترمه ؛ علامت ، نشان .

اِشاعه ع. یایمه ، نشر .

آشاغی [ص. تحتانی ، یوقاری مقابلی ؛ نقصان ، دون ؛ آلچق بیاغی آلت طرف ؛ آلت ، زیر .

آشاغیلامَق [ف. ایتمك ، دوشمك ، تنزل ایتمك ؛ اعتباردن دوشمك .

آشام [فا. ایچن ، شارب . می آشام : شراب ایچن .

اَشباح [ع. شبحلر ، شخصلر ؛ جسملر ؛ بویوك قاپولر ، اوزاقدن کورونن شیلر ؛ خیاللر .

اِشباع ع. طویورمه .

اَشباه [ع. شبهلر ، نظیرلر ، مثللر .

اِشبو [ش. ایشته بو ، شو ؛ حال حاضر .

اَشبَه [ع، دها بکزر ، دها مشابه .

اَشْبَه [ص. لوندانه ادالی ، سر-بست طورلی .

آشپز فا. آشجی .

اِشپورطه س. بر نوع سپت .

اِشتِباك [ع. قاریشمه ، بربرینه کیرمه .

اِشتِباه [ع. شبهه ایتمه ؛ ار-تیاب ؛ بکزه‌ییش .

اِشتِداد [ع. کسب شدت ایتمه ، قوتلی اولمه ، آرتمه .

اُشتُر فا. دوه جمل .

اِشتِراء ع. صاتین آلمه .

اِشتِراك [ع. اورتاقلق ایتمه ، قاریشمه ؛ هم حال اولمه ، اتحاد .

اُشتُربان فا. دوه‌جی .

اِشتِعال [ع. طوتوشمه ، پار- لامه .

اِشتِغال [ع. مشغول اولمه ، اوغراشمه .

اِشتِقاق [ع. اصل اولان بر کلمه‌دن دیکر کلمه‌لرك آیرلماسی .

اِشتِكاء [ع. شکایت ایتمه ؛ تظلم .

اِشتِمال [ع. صاریلوب اورتونمه ، بورونمه ؛ احاطه .

اِشتِمام ع. قوقلامه .

اِشتِهاء [ع. ایستك ، ارزو ؛ یمکه ایستکلی اولمه .

اِشتِباه ع. کول رنکنده اولمه .

اِشتِهار [ع. شهرت قازانمه ، مشهور اولمه .

اِشتهاسز [ص. یمکه ایستکی اولمایان ؛ آرزوسی اولمایان .

آشتی [فا. باریشیقلق ، صلح و سلام .

اِشتِیاق [ع. کوکادن ارزو ایتمه ، کوره‌جکی کلمه ، اوزله‌مه .

اَشجار ع. شجرلر ، آغاجلر .

اَشجان [ع. شجنلر ، المر ، کدرلر ، اندیشه‌لر .

اَشجَع [ع. دها شجیع ، دها یکیت .

آشجی س. یمك پیشیرن .

اَشخاص ع. شخصلر ، آدملر .

آشخانه س. مطبخ .

اَشَدّ ع. دها شدتلی ، پك قوتلی .

اَشِدّاء [ع. شدید ، سرت و قویلر .

اَشدیرمك [ف. خفیفجه قاز- دیرمق .

اَشَرّ ع. دها شریر .

اَشِرّاء ع. شریرك جمعی .

اِشراب [ع. ایچیرمه ؛ ضمناً آکلاتمه ، ایما .

اَشرار [شریرلر ، فنالر ، یا- رامازلر .

اَشراط [ع. شرطلر نشانه‌لر ، علامتلر .

اَشراف [ع. شریفلر ، محترم و معتبر اولانلر .
ب: شریف .

اِشراق [ع. پارلامه ؛ طلوع شمسده بولونمه ؛ صارارمه .

اِشراك [ع. حق تعالی یه شریك قوشمه ، مشركلك .

اَشرِبه ع. شرابلر ، ایچکیلر .

اَشرِعه [ع. شراعلر ، كمی یلكنلری .

اَشرَف [ع. زیاده شریف ، پك محترم .

اَشبِز [ص. اشی اولمایان ؛ مثلی اولمایان ، بی مانند .

اِشطاط [ع. بری حقنده حقسزلق ایتمه .

اِشعاب [ع. بر شیدن ابدیاً آیرلمه .

اَشعار [ع. شعرلر ، منظوم و مقفی سوزلر .

اِشعار [ع. بیلدیرمه ، خبردار ایتمه .

اِشعال [ع. طوتوشدیرمه ، یاقمه ، شعله‌لندرمه .

اَشِعّه [ع. شعاعلر ، ضیالر ، پرتولر .

اَشعَر [ع. دها شاعر ، تویلو ، قیللی .

اَشغال [ع. شغللر ، ایشلر ، كوجلر .

اِشغال [ع. ایشده بولوندرمه ، اوغراشدرمه ، مشغول ایتمه؛ ، ایشدن آلیقومه .

اَشغَل [ع. ایشی كوجی زیاده اولان ، دها مشغول .

اَشفاق [ع، شفقلر ، اقشام قرا كلقلری ؛ شفقتلر ، مرحمتلر .

آشُفته [فا. مفتون ، عاشق ، آچیق مشربلی ، اویناق .

اَشفَق [ع. دها شفقتلی ، پك مرحمتلی .

اَشفِیه [ع. شفالر ، دوالر ، علاجلر .

اَشقَر [ع. قویو آل ؛ قیزل صاچلی آدم .

اَشقِیا [ع، شقیلر ، سفیلر ، بدبختلر ؛ حیدودلر .

آشقین ص. كچكین، متجاوز .

اَشَك [س. درت آیاقلی معروف بر حیوان ، حمار .

اَشْك [فا. كوز یاشی . اشك تحسر : حسرتدن آقان یاش ؛ اشك شادی : سوینجدن آقان یاش .

اَشْك اَفشان [فا. كوز یاشی صاچان، آغلایان.

آشِکار [فا. آچیق ، بللی ، میدانده ، ظاهر .

آشِکارا [فا. آشکار ، عیان ، ظاهر .

آشِکاره ح. آچیقدن ، آشکار .

اَشکال ع. شکللر . ت: شکل .

اِشکال [ع. شبهه‌لی و مغلق اوْلمه : (اوزوم) کاله ایرمه . غل: زورلاشدیرمه ، کوجلشدیرمه .

اَشْکبار [فا. کوز یاشی یاغدیران ، چوق آغلایان .

اَشَکْجِک [یاخود اشه‌جك : کوچوك اشك .

اَشَکْجه [یاخود اشکجه‌سنه : اشکه یاقیشیر صو - رتده ، قبا وبدلاجه .

اَشَکْجی [س. مرکب سو - ریجیسی ؛ مرکبله مولور وسائره طاشییان .

اَشْکریز [فا، کوز یاشی دوکن ، آغلایان .

اَشِکل [س. یاخود اشکیل : شبهه ، وسوسه ، ظن .

اَشَکِلك [س. بدلالق ، حماقت ، مناسبتسزلك ، قبالق .

اِشْکِلَنمك [ف. شبهه‌یه دوشمك ؛ وسوسه ایتمك .

اَشکِلِلی [ص. یاخود اشکیللی : وسوسه‌لی .

اَشَکلَنمَك [ف. قبالق ایتمك ؛ کندینه مرکب تدارك ایتمك .

اِشْکَمبه [س. یاخود اشکنبه : اوت ییه‌ن حیوانلرك معده‌سی ؛ قارن ، معده .

اِشْکَمبه‌جی [س. اشکمبه صاتان ؛ دکانده اشکمبه چورباسی صاتان .

اِشکنبه س. ب: اشکمبه .

اِشکَنْجه [فا. مجرمین ومظلومینه قانون خارجنده ایدیلن هرنوع اذیت ، عذاب وجزا .

اَشکین [ص. اش ، چابق یورو - یشلی ، یوروك ؛ حیوانه مخصوص بر یورویش ، یورغه .

اَشْلَشمَك [ف. اش پیدا ایتمك ؛ چفت اولمق ؛ معادل و مشابه اولمق ؛ معامله‌ٔ نسلیه‌ده بولونمق .

اَشلَمَك ف. چقورلاشمق .

اِشمار س. کوز قرپمه ، اشارت .

اِشمام [ع. قوقلاتمه ؛ ضمناً حس ایتدرمه ؛

آشمق ف. اوته‌سنه کیتمك ؛ آتلامق ؛ چکمك ؛ تجاوز ایتمك ، پك چوغالمق . (ارکك حیوان) دیشیسنه بینمك .

آشمك ف. قازمق ؛ کزمك ؛ سفره مسارعت ایتمك .

آشمه س. آشمق فعلی ، مرور ، تجاوز .

آشمه س. اشمك فعلی ، قازمه .

آشمه س. قومسال یرده چیقان صو پیکاری .

اشمئزاز ع. اورکمه ، نفرت ایتمه ؛ بوزوشمه .

آشنا فا. بیلدك ، طانیدق ؛ واقف ، خبیر .

آشنالق س. التفات ، حال وخاطر صورمه .

آشنایی فا. بیلدکلك ، معارفه ، التفات .

اشنع ع. دها شنیع ، پك چیرکین ومنفور .

آشنمق ف. ب: آشینمق .

اشنمك ف. آیاغیله یری قازمق ؛ طوپراغی قاریشدیرمق ؛ دفع حاجت ایتمك .

اشنه ع. یوصون .

اشنیه ع. یوصون قبیلندن اولان نباتات .

اشواق ع. شوقلر ، شدتلی ارزولر .

آشوب فا. قارغه‌شالق ، قاریشدیریجی . جهان آشوب : جهانی قاریشدیران .

آشوبکاه فا. وآشوبکه : قارغه ـ شالق محلی .

اشهاد ع. شاهدلر .

اشهاد ع. برینه شهادت ایتدیر ـ مه . شاهد کتیرمه .

اشهار ع. اعلان ایتمه ، طانتدیرمه .

اشهب ع. قیر رنکنده .

اشهر ع. دها ایی طانمش ، دها نامدار .

اشهل ع. قیرمزی ایله قاریشیق قویو مائی

اشه‌لمك ف. قاریشدیرمق ؛ تعمیق ایتمك .

اشهی ع. دها وپك آرزو اولونان .

آشی س. برشیدن دیکر برشیئه نقل اولونان ماده ؛ بعض علتلره قارشی قومق ایچون تلقیح اولونان ماده .

اَشیاء [ع. شیلر ، موجودات ؛ هر نوع او اشیاسی ؛ چماشیر ، صندوق وسائره ؛ یوك حموله ؛ غیر ذی روح مواد .

اَشیاخ ع. شیخلر . ب: شیخ .

آشیان فا. یووه ، مسکن .

آشیانه فا. آشیان مرادفیدر .

آشی بویاسی [س. صاری ویا قیرمزی بویا طوپراغی .

آشیجی [س. چیچك آشیسی یاپان ؛ آشی اوران .

آشیرتمق [ف. یوکسك بر شیئك اوستندن کچیرمك ؛ دفع ایتدیرمك ؛ چالدیرمق .

آشیرتمه [س. آشیرتمه فعلی ؛ قولان ؛ یاشمغك اوست پارچه‌سی ؛ چالینمش ؛ اوستدن آتیلان .

آشیرلمق [ف. یوکسك بر شیئك اوستندن کچیرلمك ؛ آتلانمق ؛ دفع ایدلمك ؛ چالنمق .

آشیرمق [ف. یوکسك بر شیئك اوستندن کچیرمك ؛ آتلامق صاومق ؛ دفع ایتمك ؛ قاپوب کوتورمك ؛ سرقت ایتمك؛ حدی تجاوز ایتمك .

آشیری [ص. حددن متجاوز ، فضله ؛ اوته‌سنده اولان .

آشیسیز [ص. چیچك خسته‌لغنه قارشی آشیلانمامش اولان .

آشی طاشی [س. آشی بویاسنك معدنی .

آشیق [ص. بر شیئك اوزرندن آشمش ؛ طوپوق کمیکی .

اَشیك [س. قاپونك آلت قسمنی تشکیل ایدن آغاج ویا طاش .

آشیلاتمق ف. آشی اوردرمق .

آشیلامق ف. آشی اورمق .

آشیندیرمق [ف. سورته‌رك بوزمق ، چقورلاتمق ، اوستنده‌کی چیچك ، رسم ، یازی و سائره‌یی یاواش یاواش سیلمك .

آشینمق [ف. سیلنمك ، بوزولمق ، چقورلانمق .

اِص [س. یاخود ایص : صاحب ، مالك : شنلك ، معموریت .

اِصابَت [ع. دوغرو واروب ایریشمه ، راست کلمه ؛ دوغرو رأی ومطالعه‌ده بولونمه ؛ موفق اولمه .

اَصابِع [ع. آصبعلر ، پارمقلر. ب: اصبع .

اَصاغِر ع. اصغرلر. ب: اصغر .

اِصاغه ع. غلا: بر قالبه دوکمه .

اَصالَت [ع. کوکلو، ثابت وراسخ اولمه؛ زادکانلق، نجابت؛ بالذات کندی ایشیچون کندی نامنه حرکت .

اَصالَةً [ع. وکالت طریقیله اولمایارق ، بالذات کندی نامنه .

اَصالَتلو [ص. یاخود اصالتلی: صوی ونسب صاحبی، نجیب .

اِصبَع [ع. پارمق ، انکشت ؛ اولچو پارمغی .

اَصبِیه ع. صبیلر ، چوجوقلر .

آصپور [س. یبان زغفرانی؛ پك قیرمزی بویا ؛ بر نوع قوش یمی .

اَصَحّ [ع. دها صحیح ، اك صاغلام .

اَصِحّاء [ع. صحیحلر، تام ومکمل و دوغرو اولانلر .

اَصِحّه ع. عینی معنی .

اَصحاب [ع. صاحبلر ، مالك ، ومتصرف اولانلر ، فخر کائنات افندیمزی کورنلر وصحبت نبویلرینه نائل اولانلر .

اِصداء [ع. عکس صدا حاصل ایتمه ؛ جواب ویرمه ؛ اولمه .

اِصدار [ع. برامر صدور ایتدرمه ، چیقارمه .

اَصداغ [ع. صدغلر ، شقاقلر ؛ شقاقلری اورتن صاچلر.

اَصداف ع. صدفلر. ب: صدف.

اَصدِقاء [ع. صدیقلر ، صمیمی دوستلر .

آصدیرمق [ف. بریره ایلیشدیرتوب اشاغی‌یه صارقتدرمق ؛ آصارق اعدام ایتدرمك .

اِصرار ع. ثبات .

آصِره [ع. قرابت ؛ لطف و احسان .

اِصفِر [ص. صاحبسز ، خالی ؛ معموریتدن محروم .

اِصطِبار [ع. صبرلی و متوکل اولمه ؛ ثبات ایتمه ، قاتلانمه .

اِصطَبْل ع. آخور .

اِصطِفاء [ع. سچمه ، برشیئك اك ایيسنى آلمه .

اِصطِلاح [ع. بر كلمه‌نك فنى معناسى ؛ موضوع لهنك غيرنده استعمال ايديله ايديله مثل حكمنه كچمش تعبير؛ غير مستعمل غريب و مغلق لغت .

اِصطِلاحپرداز [فا. غريب و مغلق لغتلر قوللانان ، تكلفلى افاده‌يه مائل اولان .

اِصطِلاص [ع. كلمات و تعبيرات فنيه‌يه متعلق .

اِصطِلام [ع. بر شیئى كوكندن قوپارمه .

اِصطِناع [ع. بر ضيافت ترتيب ايتمك؛ چراق يتيشديرمه ؛ برينه اييلك ايتمه ؛ كنديسنه بند ايتمه ؛ امر ايتمه ، ياپديرتمه .

اِصطِياد [ع. آوه چيقمه ؛ باليق طوتمه .

اِصطِياف [ع. ياز موسمنى بر يرده كچيرمه .

اِصعاب [ع. تحملى ، اجراسى ، اداره‌سى زور اولمه ؛ مشكل بولمه .

اِصعاد [ع. مكه‌يه كيتمه ؛ اوستنه چيقارمه ، يوكسلتمه .

اِصعاق ع. بايلتمه .

اَصعَب ع. دها كوچ وصرب .

اِصغاء [ع. دقت ايتمه ، ديكلمك ايچون اكيلمه . غلـ : قبول ايتمه ، اسعاف .

اِصغار [ع. كوچوك دوشورمه ، تذليل ايتمه .

اَصغَر ع. دها ويا پك كوچوك .

آصَف ع. وزير .

اِصفاء [ع. صاف وتميز قيلمه ، انبيقدن چكمه .

اَصفار [ع. صفرلر ، حسابده هيچه اشارت اولان نقطه‌لر .

اَصفاف ع. صفلر ، صره‌لر .

آصَفانه [ع. وزيره منسوب وشايسته اولان .

اَصفَر ع. صارى ، زرد .

اِصفِرار ع. صارارمه .

اَصفى ع. دها ويا پك صاف اولان .

آصَفى [ع. وزيره منسوب و متعلق .

اَصفِیاء [ع. صفیلر ، قلبی پاك اولانلر .

اَصقاع [ع. صقعلر ، دیارلر ، مملکتلر ، بقعه‌لر ، طرفلر .

آصقی [ع. س. آصلمغه مخصوص شی ؛ پانطولونی اوموزه آصان باغ ؛ تعویق ، امهال ، تأخیر؛ بنانك اکرتی‌یه آلنمسنه ، آصیلی طورماسنه یاردیم ایدن ترتیبات ؛ مزایده و مناقصه کاغدلرینك احاله‌دن اول بر مدت معامله کورمه‌مسی .

اَصل [ع. کوك ، بیخ ؛ دیب ، کوتوك ، بن ؛ تمل ، اساس ، قاعده ؛ مبدأ ، مصدر، باش ، برشیئك چیقدیغی ویا باشلادیغی یر ، منبع ؛ صوی ، نسب . ــ ص: حقیقی ، اساسلی ، خالص ، صافی . ــ ح: اساساً ، ذاتاً ، باشلیجه ، اك زیاده ، علی‌الخصوص ، حقیقةً .

اَصلاً [ع. اساساً ، صوی ونسب جهتیله . ــ تنوینسز : هیچ ، هیچ بر وقت ، قطعاً .

اُصَلاء [ع. اصیللر ، نجیب اولانلر .

اَصلاب [ع. صلبلر ، آرقه کمیکاری ، بوبرکلر ، قطنلر .

اِصلاح [ع. ایبلشدیرمه ، دوزلتمه .

اَصلَح ع. دها ویا پك ایی .

اَصلزاده فا. صویلی ، نجیب .

اَصلسز [ص. اصل و فصلی و حقیقتی اولمایان ، یالان .

اَصلَع [ع. باشنك اوك طرفنده‌کی صاچلری دوکولمش اولان .

آصِلمَق [ف. بریره‌ایلیشدیریلوب صارقیدلمق ؛ صلب ایله اعدام اولونمق ؛ تعجیز ایدرجه‌سنه طلب ایتمك ، صاـ ریلوب براقمامق .

آصِلمه [س. تعجیز ایدرجه‌سنه طلب وتکلیف ، مسلط اولمه .

اَصلی [ع. اصله منسوب ، ابتداـ ئی ، قدیمی ، اساسی .

اَصَمّ ع. قولاغی ایشتمز، صاغیر.

اِصمات ع. صوصدیرمه ،

اِصمام ع. صاغیرلاتمه .

آصمق [ف. يوكسك بر يره ايليشديروب صارقتمق؛ اعدام ايتمك : تعليق وتأخير ايتمك، قولاق آصمق : ديكلمك، سوز قبول ايتمك .

آصمه [ص. آصلمش ، آصيلى؛ س. آصمق فعلى .

آصمه [س. چارداغه آصلمش اوزوم آغاجى ؛ على الاطلاق اوزوم آغاجى .

إصناع [ع. كوزه‌تمه ، باقمه ، ياردیم ايتمه .

أصناف [ع. صنفلر ، نوعلر زمره‌لر ؛ صنعتكران طاقملرى ؛

أصنافجه [ص. ح. اصنافه ياقيشه‌جق صورتده ؛ اصناف آراسنده .

أصنام [ع. صنملر، بتلر. طاپيلان صورتلر .

آصنتى [صوكره‌يه براقيش ، تعليق ، تأخير .

أصوات [ع. صوتلر ، صدا و سسلر .

أصوب [ع. دها دوغرو ، دها مصيب .

أصول [ع. اصللر ، بر علمك ، بر صنعتك قواعد ابتدائيه‌سى . كوكلر ، اساسلر ؛ اسلوب ، طرز، يول ؛ ترتيب ، نظام ، قاعده : ياواشلق ، نازكانه طور .

أصولسز [ص. نظام وترتيبه مغاير ، نظامسز .

أصوليّون [ع. اصول حديث و اصول فقه ايله اشتغال ايدن علما .

أصهار [ع. صهرلر ، قرابتلر ، دامادلر ، انشته‌لر ، كريمه و يا همشيره قوجه‌لرى .

آصى س. فائده ، كار ، تمتع .

آصيجى [س. آصان ، صلب ايدن آدم .

أصيل [ع. متين ، ايجه كو- كاشمش؛ نسب صاحبى، نجيب ؛ كندى نامنه حركت ايدن .

أصيلانه [ص. نجيب بركيمسه‌يه ياقيشه‌جق صورتده .

أصيلزاده [فا. نسب صاحبى ، صويلى ، نجيب .

آصيليش [س. آصلمق فعلى ، مصرانه طلب و تكليف ، مسلط اوليش .

إضاءه [ف. آيدينلاندیرمه . ضيالاندرمه .

إضاعه [ع. ضايع ايتمه ، غائب ايتمه، تلف ايتمه.

اِضافَت [ع. یان یانه بولونان ایکی اسم بیننده کی علاقهٔ نحویه . بو اسملردن برینه مضاف دیکرینه مضاف‌الیه دینیر.

اِضافه [ع. (لغت آنفه‌نك عینیدر .) قاتمه ، علاوه ، ضم والحاق .

اِضافی [ع. ضم وعلاوه والحاقه متعلق .

اِضارة [ع. اوراق ویا کتاب پاکتی .

اِضحاك ع. کویرلدمه .

اُضحوکه [ع. شاقا . کولنه‌جك شی ، لطیفه .

اَضحی [ع. قربانلر . عید اضحی : قربان بایرامی .

اَضداد [ع. ضدلر ، مقابل ومخالف اولان شیلر .

اَضَرّ [ع. دها مضر ، دها ضرره باعث .

اِضراح [ع. تبعید ایتمه ، اوزاقلاشدیرمه ؛ مشتریلری قاچیرمه ؛ بر شیئی بوزمه .

اَضرار [ع. ضررلر ، زیانلر ، نقصانلر .

اِضرار [ع. ضرره صوقمه ، زیانه اوغراتمه .

اِضراع ع. ذلیل وحقیر ایتمه .

اَضراس [ع. آزی دیشلری ، ضرسلر .

اِضرام [ع. یاقمه ، طوتشدیرمه ، آلولندرمه .

اِضطِجاع ع. یان یاتمه .

اِضطِراب [ع. عذاب ، صقنتی ، چالقانمه ، وسوسه ، اذیت ، پیچ وتاب .

اِضطِرار [ع. مجبوریت ، چاره‌سزلك ، احتیاج .

اِضطِراری [ع. مجبوری ، اختیاری اولمایان .

اِضطِرام [ع. طوتوشمه ، الولنمه ، یانمه ؛ بیاض صاچلرك پارلاماسی .

اِضطِلاع ع. قوی اولمه .

اِضطِمام [ع. بر شیئی کندینه چکمه .

اَضعاف [ع. ضعفلر ، قاتلر ، بر شیئی ایکی مثلی یاپان فضله‌لقلر .

اِضعاف [ع. ضعیفلاتمه ، ایکی قات ایتمه، مضاعف قیلمه .

اَضعَف [ع. دها ضعیف ، دها قوتسز ، پك عاجز .

صاحب و ناشری : اقبال کتبخانه‌سی

اَضغاث [ع. اضغاث احلام : رابطه‌سز ، قاریشیق رؤیالر .

اَضَلّ [ع. دوغرو یولدن پك اوزاق اولان . پك زیاده خطاده بولنان .

اَضلاع [ع. ضلعلر ، قبورغه کمیکلری ؛ برشکل هندسی‌یی تحدید ایدن خطلر .

اِضلال [ع. ضلالته دوشورمه ، دوغرو یولدن چیقارمه.

اُضلولة [ع. خطا .

اِضمار [ع. کیزله‌مه ، نظردن صاقلامه ، اخفا ایتمه .

اِضمحلال [ع. چکیلوب کیتمه، غائب اولمه ، محو و نابود اولمه ، طاغلمه .

اَضیاف [ع. ضیفلر ، مسافرلر ، زائرلر ، دعوتلیلر .

اَضیَق [ع. دها طار وضیق اولان.

اِطابه [ع. ایی شیلره مالك اولمه ، حلم ایله ، ایلکله سو- یلمه .

اِطاره [ع. اوچورمه ، طیران ایتدرمه ؛ کوندرمه ، یوللامه .

اِطاعَة [ع. امر وتنبیهه کوره حرکت ایتمه ، دیکله‌مه ، انقیاد .

اِطاعَتسِز [س. اطاعت ایتمه‌ین ، سرکش .

اِطاعَتسِزلك [س. سرکشلك، اطاعت وانقیاد ایتمه‌مه .

اِطاعَتلی [ص. امر وتنبیهه کوره حرکت ایدوب خارجنه چیقمایان ، سوز دیکله‌یوب مخالفت ایتمه‌ین .

اِطاله [ع. اوزاتمه . اطالهٔ لسان : دیل اوزاتمه ، ناموسه طوقونور سوز سویلمه ، حدی تجاوز ایتمه . اطالهٔ ید : ال اوزاتمه ، غصب .

اَطِبّاء [ع. طبیبلر ، حکیملر ، علم طبی بیلنلر .

اَطباع [ع. آقار صولر، طبعلر ؛ کیرلر ؛ پاصلر .

اَطباق [ع. طبقلر ، بویوك صحنلر ، یمك تپسی ویا تخته‌لری ، قپاقلر .

اَطِبّه ع. طبیبلر ، حکیملر .

اِطراء ع. مبالغه‌لی مدح وثنالر .

اِطراب [ع. برینی مسرور ویا محزون ایتمه .

اِطراد [ع. برینی نفی واجلا ایتمه : بریله بحثه کیریشمه .

اِطِّراد [ع. بربرینی تعقیب ایتمه ، ایچه مربوط اولمه ، منتظم بر طرزده جریان ایتمه . بر اسلوبده کیدن

اِطِّرادسِز [ص. برنسق واسلوبده کیتمه‌ین ، ترتیبسز وطرز جریانی بوزوق اولان .

اِطِّرادسِزلق [س. هیچ بر اصوله تابع اولمامزلق ، جریانده بوزوقلق ،قاعده‌سزلك ،

اَطرار [ع. طره‌لر ، نهر ساحللری (هرشیئك) کنارلری آلنده‌کی صاچلر .

اَطراس [ع. طرسلر ، یازی کاغدلری .

اَطراف [ع. طرفلر ، یانلر . جانبلر .

اِطراف ع. کوز قاپامه .

اَطرافلی [ص. آرقه‌لی ؛ تفصیلاتلی مفصل .

اَطرافلیجه [ص. مفصل اوله‌رق ؛ تفصیلاتلی .

اِطرام ع. دیشلر کفکه طوتمه .

اَطرِقه ع. طریقلر ، یوللر .

اِطعام [ع. یمك یدیرمه ، طعام ویرمه .

اِطعامیه [ع. فقیرلره یمك یدیرمك ایچون مؤسسات وقفیه‌یه تخصیص اولنان مبلغ .

اَطعِمه [ع. طعاملر ، یمکلر ، آشلر .

اِطفاء [ع. سوندیرمه ، آتش و آلوی باصدیرمه ؛ تسکین ؛ تأدیه .

اِطفائیّه [ع. یانغین سوندیرن آلای وهیئت .

اَطفال [ع. طفللر ، چوجوقلر .

اِطلاب [ع. ایستدیکنی ویرمه ؛ ایستتمه .

اِطِّلاب ع. آرامه ؛ ایستمه .

آطلاس [س. جغرافیا خریطه‌لرینی ویا بر فنه مخصوص شکل ورسملری حاوی مجموعه . ب : اطلس

اِطِّلاع [ع. اوکره‌نمه ، طانیمه ، آکاه وخبردار اولمه .

اِطلاع [ع. خبردار ایتمه ، اوکره‌تمه ؛ طلوع ایتمه ، بیتمه (نبات) . قوصمه .

اِطلاق [ع. صالیویرمه ، باغلی اولانی چوزوب صالیویرمه ، تخلیهٔ سبیل : عفو وصفح ؛ بوشامه . قیددن قورتارارق

عمومی بر صورتده قوللانمه ، شموللندرمه ؛ نام ویرلمه ، تسمیه . اطلاق عنان : عزیمت ؛ اطلاق لسان: آغزه‌کلنی سویلمه ؛ اطلاق ید : خیر ایشلمه . علی‌الاطلاق : عمومیت اوزره علی‌العموم ، مطلقا .

اَطلاق [ع. طلقلر ، وضع حمل آغریلری .

اَطلَس [ع. اوستی ایپك آلتی پاموق قماش ، آطلاس ، دیبا : دوز ، حاوسز ، تویسز. فلك اطلس : ییلدیزلردن خالی ظن اولنان فلك . خریطه وسائر اشکال مجموعه‌سی . ب: آطلاس.

اِطماع [ع. طمعه دوشورمه ، حرصلاندیرمه .

اِطمال ع. سیلمه ، یوق ایتمه .

اِطمِئنان [ع. امنیت ، امین اولمه ؛ اعتماد وربط قلب ایدوب سکون بولمه محقق بیلمه .

اَطناب [ع. طنبلر ، چادیر ایپلری .

اِطناب ع. سوزی اوزاتمه .

اِطنابَة ع. چادیر .

اِطنان [ع. معدنی بر سس چیقارتمق ، اوتدرمك .

اَطوار [ع. طورلر ، صورت وطرز حرکتلر ، افعال، اوضاع .

اَطواس [ع. طاووسلر، طاووس قوشلری .

اَطواق [ع. طوقلر، کردنلکلر، زینت مقامنده بوینه آصیلان کوستکلر ، زنجیرلر ؛ حلقه‌لر .

اَطوَل ع. پك اوزون .

آطه [س. اطرافی صو ایله چوریلمش قره پارچه‌سی، جزیره .

اِطهاء ع. صنعتنده ماهر اولمه .

اَطهار [ع. طاهرلر، تمیز، پاك ، عفیف و فضیلتکار اولانلر .

اَطهَر [ع. زیاده پاك و تمیز اولان .

اَطیار ع. قوشلر ، طیرلر .

اَطیَب [ع. دها ایی و کوزل اولان .

اَظافیر [ع. ظفرلر ، طرناقلر ، پنچه‌لر .

اَظرَف ع. زیاده ظریف اولان .

اَظفار ع. ظفرلر ، طرنقلر ، پنچەلر .

اِظفار ع. برینی طرناقلامه ؛ مظفر قیلمه .

اِظّفار ع. یتیشمه، نائل اولمه، ضبط ایتمه .

اَظلاف ع. ظلفلر ، چتال طرناقلر .

اَظلال ع. ظللر ، کولکەلر .

اِظلام ع. قارا کاغه کیرمك ویا قرا کالقده بولونمق .

اَظلَم ع. دها ظالم و دها قاراکاق .

اِظنان ع. برندن شبهه ایتمه .

اِظهار ع. کوسترمه ، ظهور ایتدیرمه ، آشکار ایتمه ؛ یالاندن کوستریش ، صاتیش .

اَظهَر ع. دها ظاهر و آشکار .

اَعاجِم ع. ب: اعجمی .

اَعاجیب ع. اعجوبەلر، تعجب اولنەجق شیلر .

اِعاده ع. کری کوندرمه ، کری ویرمه ؛ تکرارلامه؛ اسکی حالنه کتیرمه ؛ مقابله ایتمه .

اَعادی ع. عدولر ، دشمنلر .

اِعاره ع. موقةً واودونج ویرمه.

اِعاشه ع. یاشاتدرمه ، بسلمه ، کچندیرمه .

اَعاظِم ع. اعظملر ، پك بویوك اولانلر .

اَعالی ع. اعلالر ، پك یوکسك اولانلر .

اِعانه ع. یاردیم ومعاونت ایتمه .

اِعانةً ع. یاردیم و معاونت اولمق اوزره .

اِعتاب ع. برینی ممنون، راضی وخشنود ایتمه .

اِعتاد ع. حاضرلامه ، ایلریسی ایچون ترتیب ایتمه .

اِعتاق ع. آزاد ایتمه .

اِعتان ع. بورجلی یی صقیشدیروب را- حتسز ایتمه .

اِعتِبار ع. حرمت و رعایت ؛ قیمت ؛ شرف وحیثیت فرض وتقدیر وتخمین ؛ اهمیت ویرمه ؛ صایمه .

اِعتِباراً ع. باشلایەرق، بدأ ایله.

اِعتبارسِز [ص. اعتباری، شرف و حیثیتی اولمایان ، سوزینه و کندیسنه اهمیت ویرلمه‌ین .

اِعتبارسِزلق [س. شرف و حیثیت فقدانی .

اِعتبارلی [ص. شرف و حیثیتی اولان، وحرمت‌رعایته نائل .

اِعتباریّ ع. حقیقی اولمایان، نسبی.

اِعتباط [ع. گنج ویاغلی بر حیوانی کسمه ؛ برینی ذم ایتمه : یالان اویدرمه . (آنی اولوملە) گنج یاشده اولمه .

اِعتتاب [ع. لائق وجهله حرکت ایتمه ؛ فارغ اولمه .

اِعتدال [ع. مساوات تامه ، موازنت ؛ اورته حالده اولمه · یاواشلق ، ملایمت ؛ تناسب ، اویغونلق ،

اِعتدالسِزلق [س. اعتدالك بولونمامسی .

اِعتذار [ع. بر عذر ؛ بر مانع ویر بهانه درمیان ایده‌رك عفو دیلەمه .

اِعتراض [ع. برینه مخالفت ایتمه ، مشکلات چیقارمه . غلا: بر فکر و یا رأیی چوروتمکه قالقمه .

اِعتراف [ع. بر شیئی دیمش و یا یاپمش اولدیغنی تحریراً ویا شفاهاً اقرار ؛ عناد ایتمیوب حق تسلیم .

اِعتزاز [ع. بویوك و مقتدر اولمه ؛ مغرور اولمه ؛ برینه تفوق ایتمه .

اِعتزال [ع. بر کناره چکلمه ؛ مأموریتنی براقمه ؛ (ایشدن ، جمعیت بشریه‌دن) چکلمه . عزل ایدلمه .

اِعتزام [ع. صورت جدیه‌ده قصد و نیت ایتمه ، قطعیاً قرار ویرمه .

اِعتسار [ع. جبراً آلمه ؛ اجبار ایتمه .

اِعتساف [ع. (یولدن) صاپمه ؛ راست کله کیتمه ؛ زورلامه ، مجبور ایتمه .

اِعتسام [ع. برینه ایستدیکنی ویرمه .

اِعتشان [ع. برینه سببسز هجوم ایتمه .

اِعتصام [ع. بر شیئی طوتمه ؛ یاقالامه ، مربوط اولمه ،

فنالقدن اجتناب ایتمه ؛ حمایه وملجأ آرامه .

اِعتِفاد [ع. آجلقدن اولمك ایچون بر یره قپانمه .

اِعتِفار [ع. توزه بولانمه ، بوتون بوتون توزلانمه؛ یره اورمه .

اِعتِقاد [ع. كوكل باغلامه ، اینانمه ، قلباً تصدیق ، قناعت .

اِعتِقادسز [س. امور دینیه‌یه اینانمایان ، ملحد .

اِعتِقادلی [س. امور مذهبیه‌یه اینانان .

اِعتِكار [ع. چوق قرا كاق اولمه ، بربرینه قاریشمه (محاربین).

اِعتِكاف [ع. مقدس بر یره قپانوب عبادتله مشغول اولمه ،

اِعتِلاء [ع. یوكسلمه ؛ یوكسك مرتبه‌لره نائل اولمه .

اِعتِلاط [ع. بریله غوغا و نزاع ایتمه .

اِعتِلاف ع. یم ییمه .

اِعتِلاق [ع. مربوط اولمه ، برینی سومه ، اوكا مفتون اولمه .

اِعتِلال [ع. خسته اولمه ؛ بهانه ایتمه ؛ برشیله مشغول اولمه ؛ برینی بر نیتدن چویرمه .

اِعتِلام [ع. بر شیئی بیلمه ، آكاه اولمه .

اِعتِلان ع. آشكاره اولمه .

اِعتِماد [ع. بر شیئه طیانمه ، استناد ایتمه ؛ كوكنمه ، امنیت .

اِعتِماداً [كوكنه‌رك ، اینانارق ، امنیت ایده‌رك .

اِعتِمادنامه [س. دولت متبوعه‌سی طرفندن كندیسنی طانتدرمق ایچون بر سفیره ویریلن نامه .

اِعتِماق ع. درینلشدیرمه .

اِعتِناء ع. دقت واهتمام .

اِعتِناق [ع. بربرینك بوغازینه صاریلمه .

اِعتِواء [ع. برشیئی بوكمه ، میل ایتدیرمه .

اُعتُوبه [ع. مؤاخذه ومنازعه‌یه سبب اولان شی .

اِعتِیاد [ع. آلیشمه ، عادت ایدینمه ، الفت :

اِعجاب [ع. حیرتی موجب اولمه ، حیرتده براقمه .

اِعجاز [ع. برینی عاجز و ضعیف قیلمه ، عاجز بولمه ؛ باشقه‌سنك یاپامایه‌جغی واولامایه‌جغی شیئی یاپمه و اولمه . اعجازکارانه : معجزه قبیلندن اولان .

اِعجال [ع. عجله ایتدیرمه ، صقشدیرمه .

اَعجام [ع. ب: عجم. اهل فرس ، ایرانیلر .

اِعجام ع. نقطه‌لامه .

اَعجَز ع. زیاده عاجز وقدرتسز .

اَعجَم [ع عرب اولمایان ؛ ایرانلی ، عجم .

اَعجَمی [ع. عرب اولمایان ولسان عربی ایی سویلیه‌مه‌ین .

اُعجوبه [ع. حیرتی موجب اولان شی ، خارقه .

اَعداء ع. عدولر ، دشمنلر .

اَعداد ع. عددلر ، صاییلر .

اِعداد [ع. حاضرلامه ، برینی بر ایشه مستعد ، مقتدر اوله‌جق برحاله گتیرمه .

اِعدادی [ع. اعداده منسوب و متعلق .

اِعدادِیّه [ع. رشدیه‌دن صوکره مکتب اعدادی .

اِعدام [ع. یوق ایتمه ، وجودینی قالدیرمه ، اولدیرمه .

اَعدَل [ع. دها عادل . کمیت وکیفیتجه وسط حاله دها قریب .

اَعذار [ع. عذرلر ، بهانه‌لر ، مانعلر .

اَعذَب ع. دها لذیذ وطاتلی .

اَعراب ع. بادیه نشین عربلر .

اِعراب [ع. عربیده کلمه آخرلرینك اوغرادیغی تبدلات .

اَعرابی ع. بادیه نشین عرب .

اَعراس [ع. عرسلر ، زوج وزوجه‌لر. ایکی دائره آراسنده‌کی بولمه‌لر.

اِعراس [ع. ولیمه ضیافتی چکمه .

اَعراش [ع. عرشلر ، تختلر : چاتیلر ؛ پاوییونلر ، چادرلر .

اَعراص [ع. عرصه‌لر ، میدانلر ، حاولیلر .

اَعراض ع. ب: عرض .

اِعراض [ع. استرحامنامه تقديم ايتمه ؛ اوزاقلاشمه ، مخالفت ايتمه .

اَعراف [ع. جنت ايله جهنم آراسنده‌كي مقام .

اَعرَج ع. طوپال ، آقساق .

اَعرَف ع. دها عارف وعالم .

اَعَزّ [ع. دها عزيز وقيمتلى . اعزالله: الله عزيز ايتسين معناسنده دعادر .

اَعِزّاء [ع. عزيزلر ، مقتدر و قوتليلر ؛ محترم و مكرم اولانلر ؛ نادر وقيمتلى شيلر .

اِعزاز [ع. آغيرلامه ، اكرام وحرمت ايتمه .

اِعزازاً [ع. آغيرلايارق ، حرمت و اكرامله .

اِعزام ع. غلا. يوللامه .

اَعزَل [ع. سلاحسز آدم؛ منفرد قوم تپه‌جكى ؛ صوسز بلوط .

اَعِزّه [ع. عزيزلر ، محترم و مكرم اولانلر .

اِعسار [ع. سفالته‌دوچار اولمه؛ زور طوغورمه .

اَعسَر [ع. پك زور و چتين ؛ تحملى پك كوچ؛ صولاق.

اَعشاب [ع. عشبلر ، يشيل اوتلر .

اَعشار [ع. عشرلر ، محصولاتك اونده برلرى و بونلردن حاصل اولان واردات ، واحدك اونه تقسيمندن حاصل اولان جزءلر .

اَعشارى [ع. واحدك اون‌جزئه وهر جزئك ينه اونه تفسيمى قاعده‌سنه منسوب .

اَعصاب ع. عصبلر ، سيكيرلر .

اَعصار ع. عصرلر ، وقتلر .

اَعضاء [ع. عضولر. ب: عضو. بر هيئتى ، بر جمعيتى تشكيل ايدن افراددن هر برى.

اَعضالِق [س. بر مجلس ويا هيئت اعضاسنك مأموريت ، حال وصفتى .

اِعطاء ع. ويرمه بخش ايتمه .

اَعطاف ع. عطفلر. ب: عطف.

اِعظام [ع. بويوتمه . بويوك كورمه ، لزومندن زياده اهميت ويرمه ، مبالغه ايتمه .

اَعظَم [ع. دها وپك بويوك .

أَعَظمِیَّت [ع. بر رقمك دیكر رقمدن بیوك اولماسی.

أَعقاب [ع. عقبلر، خلفلر، اولاد اولادلری، حفیدلر.

أَعقَل ع. دها عقللی.

إِعكار [ع. بولاندرمه، قاریشدیرمه، كیرلتمه.

أَعكال [ع. عكللر، لئیم، فرومایه اولانلر.

أَعلا [ع. پك یوكسك، دهارفیع، بالا، بلند؛ پك ایی، پك كوزل، نفیس.

إِعلاء [ع. یوكسلتمه، یوقاری‌یه قالدیرمه.

أَعلاف ع. علفلر، یملر.

أَعلال [ع. عللر، ضعیف وكوچوك اولانلر.

إِعلال [ع. كلمات عربیه‌ده حروف علتك قواعد مخصوصه‌سنه توفیقاً تبدیلی.

إِعلالی [ع. اعلاله منسوب، ومتعلق.

أَعلام [ع. علملر، بایراقلر، سنجاقلر؛ حدود اشارتلری؛ یوكسك طاغلر، قبیله رؤساسی؛ اسماء خاصه.

إِعلام [ع. بیلدیرمه، آكلاتمه دوائر رسمیه‌دن بر تحریراتك آلتنه یازیلان دائره ویا مجلس قراری؛ محكمه قرارینی احتوا ایدن مهرلی بر ورقه.

إِعلان [ع. اظهار ایتمه، میدانه چیقارمه، آشكار ایتمه؛ بیلدیرمه؛ خلقه بیلدیرمك مقصدیله هر هانكی بر ماده‌یه دائر غزته‌یه ویریلن ورقه ویا بو ماده‌یی احتوا ایتمك اوزره آیریجه نشر اولنان بر كاغد.

أَعلَم [ع. دها ایی بیلن، دها عالم، دها واقف ودانشمند اولان.

أَعلی ع. ب: اعلا.

أَعَمّ [ع. دها عمومی، دها شامل و محیط.

أَعما [ع. یاخود اعمی. كور، كوزی كورمه‌ین، نابینا، ضریر؛ مجـ: جاهل.

أَعماء [اعمالر، كورلر، كوزی كورمه‌ینلر. مجـ: جاهل ونادان كیمسه‌لر.

إِعمار [ع. شنلندیرمه، معمور وآبادان ایتمه. بر شهری اهالی ایله طولدیرمه، اسكان ایتدیرمه.

اَعماق [ع. عمقلر ، درینلکلر . چوللرك حدودلری ، نهایتلری .

اَعمال [ع. عمللر ، فعللر ، ایشلر . ب: عمل .

اِعمال [ع. یاپمه ، ایشلمه ، احداث ایتمه ، وجوده کتیرمه ، قوللانمه .

اَعمام [ع. عملر ، عموجه‌لر ، بابا برادرلری ،

اَعمِده [ع. عمودلر ، دیرکلر ، ستونلر .

اَعمَل ع. چوق ایش ایشله‌ین .

اَعمی [ع. ب: اعما . کور ، کوزی کورمه‌ین .

اِعناد [ع. قانی دیندیره‌میوب آ قیتمه . برینی تعقیبده واوکا مخالفتده عناد ایتمه .

اِعناف [ع. برینه سرت معامله ایتمه .

اَعناق [ع. عنقلر ، بویونلر ، کردنلر : یاپراق صاپلری

اَعِنّه ع. عنانلر ، دیزکینلر .

اَعنی [ع. یعنی ، دیمك ایسترم معناسنده لفظ عربیدر ، مضارع مفرد متکلم صیغه‌سیدر .

اِعوار [ع. برینك برکوزینی کور ایتمه ، یك چشم براقمه .

اَعواض ع. عوضلر ، بدللر .

اَعوام ع. عاملر ، سنه‌لر .

اَعوان [ع. عونلر ، یارداقلر ، یاردیمجیلر ، عونه .

اَعوَج ع. اکری بوکری ، کج ،

اِعوِجاج [ع. اکریلك ، کجلك ، اکری بوکری اولمه ؛ مج: دوغرو حرکت ایتمه‌مه .

اَعوَد ع. دها نافع ، دها فائده‌لی .

اَعوَر [ع. بر کوزی کور ، یکچشم ، صوقور .

اَعیاد ع. عیدلر ، بایراملر ،

اِعیاد [ع، عودت ایتدیرمه ، کری چویرمه .

اعیان [ع. عینلر ، کوزلر ، چشملر : مجلس مبعوثانك مقرراتنی تدقیقه مأمور اولان مجلسك هیئت عمومیه‌سی و یا اعضاسندن بهری ؛ بر مملکتك ایلری کلنلری ، اشراف معتبران ؛ اولجه قائمقام خدمتنی کورن اداره مأموری .

اَعیَن [ع . پك عیان و آشکار اولان .

اَعيُن ع. عينلر، کوزلر ، منبعلر.

آغ [س. قفس کبی اورولن اورکو ، شبیکه .

آغا [س. اوقویوب یازمق بیلمه- ینلره ویریلن عنوان ، بویوك . آمر ، رئیس . بك ، اوشاقلرك بویوی .

اِغاثه ع. یاردیم ومعاونت ایتمه .

آغاج [س. کوکده‌سی کوکلری واسطه‌سیله یره تثبیت ایدلمش آشاغیسی چپلاق ، تپه‌سی دال ویاپراقلرله دونانمش نبات ، شجر ، درخت . کراسته ، تخته . دیرك، صیریق، آغاج چیلکی : کوزل قوقولو بر میوه . آغاج قاقان: قارغه‌دن کوچوك بر قوش‌که اکثریا آغا- جك قبوغنی غاغالار . آغاج قاوونی : لیمونه بکزر بر میوه . آغاج لاله‌سی : آغاجده یتیشن لاله . آغاجلق : آغاجی چوق . اورمانمسی محل .

اِغاره [ع. آلچق بر یره ایتمه . بر مملکتی استیلا ایتمه . یاردیم ایستمکه کلمه . (حیوان) سرعتله قوشمه ، درت نعل کیتمه ،

آغارتمق [ف. بیاضلاتمق ، تمیز- لەمك ، صولدیرمق .

آغارتمه س. بیاضلاتمه

آغارمق [ف. بیاضلانمق تمیز- لنمك . صولمق ، شفق سوکمك .

آغارمه س. شفق ، فجر ، طاك.

آغاز فا. باشلامه، بدأ ، شروع .

اِغاظه [ع. دارلتمه ، قیزدیرمه . کوجندیرمه .

آغالق [س. آغا عنوان حال وصفتی . مج: کرم و فضل ، علوجناب ؛ کبر ، غرور عظمت .

اَغالیط [ع. اغلوطه‌لر ، انسانی شاشیرته‌جق خطالی سوزلر ، یاکلتماجلر .

آغانی [ع. اغنیه‌لر شرقیلر ، نغمه‌لر ، هوالر .

اَغبیا [ع. یاخود اغبی : دها و پك غبی ، احمق .

اِغبار [ع. توز قالدیرمه ، یاغمورلی اولمه (هوا ، سما)

اِغبرار [ع. توزلی اولمه ، طو- نوق وکول رنکنده اولمه. غل. خاطر قالمه ، کوجنمه.

اَغبى [ع. دها غبى ، دها احمق وشاشقين .

اَغبِياء ع. غبيلر ، احمقلر .

اِغتباط [كندو سعادتندن ممنون ومسرور اولمه

اِغتِذاء [ع. غدا الممه ، يـوب بسلنمه .

اِغتِراب [ع. غربته كيتمه ، وطننـدن چيـقوب كيتمه .

اِغتِرار [ع. دقتسز اولمه؛ آلدانمه برینی غافل آولامه .

اِغتِراز [ع. آياغنى اوزنكى يه قومه .

اِغتِرام [ع. بر بورجى اودەمكه مجبـور اولمه ، جريمه، ويرمه .

اِغتِزال ع. ايپليك اكيرمه.

اِغتِسال [ع. غسل ايتمـه . يیقانمه .

اِغتِشاش [ع. برنده ياكليشلق وآلدادیجیلق شبهـه ایتمه . غلـ. قارغاشالق ، عصيان.

اِغتِصاب [ع. غصب ايتمـه ، زورله آلمه .

اِغتِفار [ع. كناه وقباحتى عفو ایتمه .

اِغتِلاء [ع. (دوه) سرعتـلى يورومه .

اِغتِلام [ع. (طالغـه ، سراب) حركت ايتمه .

اِغتِماد [ع. كيجه‌يه داخل اولمه ، ظلمتله محاط اولمه .

اِغتِماز [ع. تقبيح ،طعن وتشنيع ايتمه .

اِغتِماص [ع. تحقير ايتمـه . خور وحقير كورمه .

اِغتِماط [ع. برينه سوزله غلبه چالمه .

اِغتِمام [ع. مغموم ومكدر اولمه ، كدرلنمه.

اِغتِنام [ع. يغما ايتمـه ، ضبـط ايتمه . مجـ: استفاده ايتمه .

اِغتِياب ع. غيب ايتمه .

اِغتِياظ [ع. قيزمه ، حدت ايتمه ؛ كوجنمـه ، طارلمـه ؛ حدت ، غضب .

آغده [س. قاينايوب قويولاشمش شكر وسائره ، معجون .

آغده‌لاشمَق [فـ. قويولاشوب آغـده حالنـه كچمك .

آغديرمَق [فـ. قاينادوب قويو- لاشديرمق .

اَغذِیه [ع. ياخود اغديه: غدالر، يينوب ايچيله‌جك شيلر .

آغِر [ص خفيف مقابلی ، وزنده چوق كلن ، ثقيل ، كران ، كوج ، زور ، اذيتلی ، پك اهميتلی ، قيمتلی ، بهالی ، ياواش ، وقور ، حيثيتنی محافظه ايدن ؛ وخيم ، مخاطره‌لی ؛ فنا ، كريه ؛ طوقناقلی ، كوجه كيدن ؛ آز ايشيدير .

أَغَرّ [ع. آلننده بياض بر نشانی اولان (آت) ؛ اوزاقدن پارلايان وبياض اولان شئی ؛ كوزل ، نجيب ؛ مؤنثی : غراء دها مستعملدر : شريعت غراء .

إِغراء [ع. برينه برشیٔ ارزوسی ويرمه ؛ تحريك ، تشويق ايتمه . آزديرمه ، قيشقيرتمه .

إِغراب [ع. خارق العاده ، غريب برشی ياپمه ، حاصل ايتمه ، چوق كولمه ، سرعتله قوشمه ؛ (حيوانی) سرعتلی قوشديرمه .

إِغراد [ع. اوتمه ، جيويلدامه (قوش) .

أَغرار ع. غرلر . تجربه‌سزلر .

أَغراس [ع. غرسلر ، نباتلر ، ديكيلمش آغاج وفدانلر .

إِغراس [ع. ديكمه ، طوپراق ايچنه صوقمه .

أَغراض [ع. غرضلر ، مقصدلر ، نيتلر ؛ هدفلر ؛ غايه‌لر ؛ آرزولر ، ميللر ، ذوقلر ، ب: غرض .

إِغراق [ع. بوغمه غرق ايتمه ، حدی تجاوز ايتمه ، بر شيده افراط ايتمه .

إِغراقِيّات [ع. مبالغه‌لی سوزلر .

إِغرام [ع. برينی بر بورج اوده‌مكه اجبار ايتمه .

أَغرَب [ع. دها ويك غريب وعجيب ، پك تحف .

آغِرشاق [س. ايكی آلت طرفنده‌كی تخته ويا كميكدن معمول تكرلك ؛ يوارلاق وشيشكنجه شیٔ .

آغِرشاقلانمق [ف. آغرشاق كبی بر تومسك حاصل ايتمك ، شيشوب يوارلانمق .

آغِرلاتمَق [ف. ثقلتنی آرتديرمق اكرام واعزاز ايتديرمك .

آغِرلاشديرمَق [ف. دها آغر ايتمك ؛ اهميت ووخامتنی آرتديرمق ؛ كوجلشديرمك .

آغرلاشمق [ف. دها ثقيل وكران اولمق ؛ كسب وخامت ايتمك ؛ وقار وتمكين پيدا ايتمك ، دها اوصلو وعاقل اولمق ؛ فنا قوقمغه باشلامق ، بوزولمق .

آغرلامق [ف. اكرام وحرمت ايتمك؛ ياواشلامق ؛

آغيرلانمق [ف. ثقيل ويا وقارلى اولمق ؛ اكرام واعزاز اولونمق .

آغرلق [س. ثقلت ، وزنده آغر اولان شيئك حالى ، ياواشلق ، بطائت ، وقار، تمكين ؛ اردونك مهمات ولوازماتى ، هرنوع آغر اشيا ؛ كلينه ويريلن پاره ، مهر معجل ، اويقوده باصان كابوس .

آغرى [س. اضطراب ، وجع ، درد والم .

آغرى [ع. پك خوش ، لطيف وكوزل .

آغريتمق [ف. اضطراب ويرمك ، باش آغريتمق : تصديع وازعاج ايتمك .

آغريلى ص. دردلى ، اضطرابلى .

آغريمق ف. مضطرب اولمق .

آغريمه [س. قويونلرك خستەلق موسمى .

آغز [س. ياخود آغيز : انسان ويا حيوانك كوزلرينك آلت قسمندەكى ايكى كميك اراسندە آچيلان ، ييوب ايچمكه وسس چيقارمغه يارايان دليك ، فم ، دهان ؛ ايچى بوش شيلرك آچيق طرفى ؛ آلات جارحەنك كسكين طرفى ؛ مبدأ ، مدخل ، باش ؛ نهرك دكيزه دوكولديكى ير ؛ كنار ، اوج ؛ يكى طوغوران حيوانك ايلك سودى .

آغزلق [س. جيغاره ايچمكه مخصوص آلت ، آلات موسيقيەنك آغزه كلن پارچەسى ؛ يميش كوفەلرينك اوستنه قونان قسم .

آغستوس [س. رومى آيلرينك آلتنجيسى .

اغشاء [ع. (كيجه) قراكالق اولمه ؛ بر شيئى اورتمه . بر شيئى بريله اورتمه .

آغشته [فا. بولاشمش ، بولاشيق .

اغصان [ع. غصنلر . شاخلر ، آغاج داللرى .

اغضاب [ع. قيزديرمه ، غضبه كتيرمه، حدتلنديرمه .

اَغضَب ع. پك غضبلی ، حدتلی .

اِغفال ع. اونوتمه ، اهمال ایتمه ، قیدسزلقله بر شیئی ترك ایتمه : برینی قیدسز ایتمه ؛ غل: آلداتمه .

اَغفَر ع. پك مغفرت ایدن .

آغِل ب. آغیل .

اِغلاء ع. بهالندیرمه ، نرخی تزیید ایتمه .

آغلاتمَق ف. برینی متأثر ایدەرك كوزلرندن یاش اقیتمق .

آغلاشمَق ف. هب برابر آغلامق ؛ بربرینی آغلاتمق .

اِغلاط ع. خطایه دوشورمه ، برینی آلداتمق ایچون اوغراشمه .

اِغلاف ع. بر شیئه بر محفظه تدارك ایتمه ، غلافنه صوقمه .

اَغلاق ع. غلقلر ، تختەدن كلیدلر .

اِغلاق ع. (قاپویی ، مخرجی) قپامه ؛ برینی مجبور ایتمه ؛ غل. كلامی آكلاشلمایەجق بر صورتده پك قاریشیق سویلمه .

اَغلال ع. غللر ، بویونه كچیریلن ، مجرملره اورولان دمیر حلقەلر ، لالەلر ، كلپچەلر .

اَغلال ع. غللر ، آغاچلر آراسنده آقان صولر .

اِغلال ع. حیله ، اغفال ، آلداتمه .

آغلامِش ص. دائما شكایت ایدوب آغلارجەسنه قونوشان .

آغلامَق ف. كوزلردن یاش آقیتمق ؛ یاس وماتم ایتمك ؛ یالوارەرق ایستمك .

آغلامه س. آغلامق فعلی .

اَغلَب ع. اك قوتلی ؛ اك چوق ، كثیر ؛ اك محتمل .

اَغلَظ ع. دها قبا وغلیظ .

اَغلَف ع. سنتسز ؛ مج. قاتیلاشمش ، حسسز (قلب) .

اَغلِمه ع. غلاملر ، كنجلر ، اوغلانلر ، دلیقانلیلر .

اُغلوطه ع. انسانی شاشیرتەجق خطالی سوز ، یا كلتماج

اِغماد ع. غمدلر ، قینلر ، غلاقلر .

اِغماز [ع. برى حقنده فنا سوز سويلمه .

اِغماض [ع. كوز قپاقلرينى ياقلاشديرمه ، (كوز) قرپمه ، كوز قپاقلرينى يارى قپايه‌رق باقمه ؛ برشيئه كوز يومه ، اوكا تحمل ايتمه .

آغمق [ق. يوكسلمك ، يوقارى ڨالقمق ؛ تبخر وتصعد ايتمك .

آغمه س. ييلديز ، شهاب .

اِغناء [ع. زنكين ايتمه ، غنى ومتمول قيلمه ؛ محتاج براقمامه .

اَغنام [ع. غنملر ، قويونلر ، ماريالر ؛ قويون ، كچى وسائر حيواناتدن آلنان ويركى وبو ويركيدن حاصل اولان واردات .

اَغنى ع. دها غنى وزنكين .

اَغنِياء [ع. غنيلر ، زنكينلر ، مالدار اولانلر .

اُغنِيه [ع. ياخود يانك تشديديله وهر ايكى صورتده الفك كسريله‌ده اوقونور : شرقى ، ترنى ، هوا .

آغو س. زهر ، سم .

آغو [حد. چوجقلره مخصوص ، خطاب تلطيف ، آغوجق‌ده دينير .

اِغواء [ع. خطايه دوشورمه ، اغفال ايتمه ، صاپدرمه ، آلداتمه ، آيارتمه .

اَغوال [ع. غوللر ، ناكهانى فلاكتلر ، قضالر ؛ شيطانلر ، مختلف شكل آلان پريلر . غول يبانيلر ، وجودى اولمايان حيوانلر .

آغوش فا. قوجاق .

اَغيار [ع. غيرلر ، باشقه‌لر ، اجانب ؛ رقيبلر .

اَغيَر ع. دها غيرتلى .

آغير س. خفيف اولمايان ب: آغر.

آغيز ب: آغز .

آغيل [س. قويون ، ماندا وسائر حيواناته مخصوص اطرافى چيتله محاط واوستى آچيق اولان محل ، ماندره.

آغيلمق [ف. يره يانوب حيوان كبى تپه‌لنمك .

آغيم [س. آياغك طوپوق طرفنده‌كى بوينى .

صاحب و ناشرى : اقبال كتبخانه‌سى

آفات ع. آفتلر ، بلالر ، مصیبتلر .

آفاتلاتمق [ف. صبرینی توکتمك ، بیقرار ایتمك .

آفاتلامق [ف. کورولتو وپاطردی ایتمك ؛ آغزدن قاچیر- مق ؛ آغزنی بوزمق ، سوکوب صایمق .

اِفاته [ع. فوت ایتمه ، الدن چیقارمه ، قاچیرمه ، اولدیرمه ، غائب ایتمه .

آفاجان ص. پك یاراماز (چوجق) .

اِفاحه [ع. (قان) آقیتمه ؛ تنجره‌یی قایناتمه .

اَفاخم [ع. افخملر ، پك شرفلی ، حرمتلی ومکرم اولانلر .

اِفاده [ع. آکلاتمه ، اوکرتمه ، سویلمه ، بیان ایتمه ؛ آکلاتمق یولی ، آکلادیش ، صورت تقریر ؛ برینه بر شیده فائده‌لی اولمه ، اوکا استفاده ایتدیرمه .

اِفازه [ع. برینی بر شیئه نائل ایتمه ، صاحبی یاپمه .

اَفاضل [ع. افضللر ، پك ممتاز اولانلر .

اِفاضه [ع. دوکمه ، سرپمه ؛ کنارلرینه قدر طولدیر- مه ؛ غلبه‌لقله کیدوب کلمه ؛ بر یردن بر یره کیدن غلبه‌لغك حرکتی ؛ فیضلندیرمه .

اَفاعی ع. افعیلر ، ییلانلر .

آفاق ع. افقلر . ب: افق .

آفاقگیر [ع. فا. افقلری طوتمش ، عالمه یایلمش ، شایع .

اِفاقت [ع. خسته‌لقدن قالقمه ؛ اویقودن اویانمه ، سر- خوشلقدن ، بایغینلقدن آیلمه .

آفاقی [ع. غل. هوائی ، دره‌دن تپه‌دن سوز .

اَفاوِج [ع. فوجلر ، بلوکلر ، جماعتلر .

آفَت [ع. بلا ، مصیبت ، داهیه ؛ پك کوزل اولان محبوبه ، دلبر .

اِفتاء [ع. فتوا ویرمه ، مشکلی حل ایتمه .

آفتاب [فا. کونش ، شمس ؛ مج. پك کوزل شخص ، پك پارلاق چهره .

اُفتادَگی [فا. دوشکونلك ، عاشقلق .

اُفتاده [فا. دوشکون ، دوشمش ، بیچاره ، عاشق .

اُفتان [فا. دوشه‌رك . افتان و خیزان : دوشه قالقه] تعبیرنده مستعملدر .

اِفتِتاح [ع. آچمه ، كشاد ؛ باشلامه ، دیباجه ،] مدخل .

اِفتِتان [ع. فتنه‌یه ، اغتشاشه تشویق ایتمه .]

اِفتِحاص [ع. كمال دقت واهتمام ایله معاینه ایتمه ،] آراشدیرمه .

اِفتِخار [ع. اوكنمه ، غرورلانمه ، مباهات ، شرف] عد ایتمه .

اِفتِداء [ع. فدیه ویره‌رك تخلیص ایتمه ؛ چكنمه ،] قورونمه .

اِفتِراء [ع. یالان، برینك علیهنده یالان اویدرمه ؛ اوكا اصلی] اولمایان بر قباحت اسناد ایتمه .

اِفتِراجی [س. یالان و اصلسز قباحتلر اسناد ایدن .]

اِفتِراس [ع. (ییرتیجی حیوان آوینی) ییرتمه ،] پاره‌لامه .

اِفتِراش [ع. بر شیئی آیاقلر آلتنده ازمه ؛ سجده‌] ده قوللرینی یره دوشه‌مه ؛ دیل اوزاتمه ، برینك ایزینی تعقیب ایتمه ؛ برینی دەویروب یره آتمه .

اِفتِراص [ع. فرصتدن استفاده ایتمه .]

اِفتِراض [ع. فرض قیلمه ؛ (عسكر) معاشنی آلمه ؛] محو اولمه ، سونمه ؛ فرض ایتمه ؛ فرضیه قورمه .

اِفتِراق [ع. آیرلمه، تقسیم اولمه، طاغلمه .]

آفتِزَده [فا. بر مصیبته ، فلاكته اوغرامش ،] مصاب .

اِفتِصاد [ع. (طمار) یارمه ، آچمه .]

اِفتِصاص [ع. (برشیئی دیكرندن) چكمه ، چیقارمه .]

اِفتِصال [ع. یرندن چیقاروب ، باشقه یره دیكمه ،] سوددن كسمه .

اِفتِضاح [ع. رذیل ومسخره اولمه ، حقارته] اوغرامه .

اِفتِضاض [ع. (صویی) آزار آزار دوكمه .]

اِفتِقاد [ع. غائب اولمش (بر شیئی) آرامه . (بر] خسته‌یی ، الخ) زیارت ایتمه ؛ زیارت .

اِفتِقار [ع. فقیر اولمه ؛ محتاج اولمه ، بویوك احتیاج .]

اِفتَكاك ع. رهنی قورتارمه .

اِفتِكال ع. پك سعی وجهد ایتمه .

اِفتِلات [ع. بالبداهه وارتجالا سویلمه .

اِفتِهام ع. آكلامه ، بللەمه .

اِفتِیاق [ع. سفالته دوشمه ؛ خرلایارق، هیچقیرارق اولمه .

اِفجاء [ع. عائله ایچون چوق صرف ایتمه .

اِفحاش [ع. برینه ادب وتربیه یه منافی سوز سویلمه .

اِفحام [ع. برینی اسكات ایتمه ، اونك آغزینی قپامه .

اَفخَم [ع. دها حرمتلی ، دها معتبر ، دها شرفلی .

اِفداء [ع. برندن بر اسیرك فدیەسنی قبول ایتمه .

اَفراخته [فا. قالدیرمش قالدیر-لمش ، یوكسەلتلمش، یوكسلدلمش .

اَفراد [ع. فردلر ، تك اولانلر ، برلر ، شخصلر .

اِفراد [ع. تجرید ایتمه . آییرمه؛ یاپ یالكز مشغول اولمه .

اِفرار [ع. برینی قاچیرمه ، فرار ایتدیرمه .

اَفراز [فا. یوكسەلدن ، یوقاری قالدیرن . الفك حذفی و ف نك كسریله دخی تلفظ اولنور .

اِفراز [ع. آییرمه ، تفریق افرازات : بدنك بریرندن ویا بر پارەدن چیقان آقنتی .

اَفراس [ع. فرسلر ، آتلر ، اسبلر ، باركیرلر .

اِفراش [ع. سروب دوشەمه ؛ ذم وفصل وغیبت ایتمه ؛ خالیلرله دونانمه .

اِفراط [ع. حد اعتدالی تجاوز ایتمه ، پك ایلری وارمه ، مبالغه .

اِفراغ [ع. (قان ، صو) دوكمه ، (بر مایعی) بر قالبه آقیتمه .

اَفرَنج [ع. فرنك ، آوروپالی . داءالافرنج : فرنكی علتی.

اَفرَنجی [ع. فرنكلره منسوب ومتعلق . فرنكی علتنه متعلق .

اَفروخته [فا. طوتوشمش ، پارلامش ، شعله-لنمش .

اَفروز [فا. پارلادن ، تنویر ایدن ؛ یاقان ، طوتو-شدیران . دل افروز : كوكل یاقان .

آفریدکار [فا. یارادیجی ، یارادان .

آفریده [فا. یارادلمش . فرد آفریده : هیچ بر کیمسه .

آفَرین [حد. تحسین ، تقدیر وتلطیف مقامنده قوللانیلیر . بعضاً ده مقام استهزاده مستعملدر .

آفَرین [فا. یارادان ، خالق . عالم آفرین : عالمی یارادان .

آفَرینِش [فا. خلق ایتمه . یاراتمه .

آفریننده [فا. یارادیجی ، یارادان .

اَفزا فا. چوغالتان ، آرتیران .

اَفزایِش [فا. چوغالمه ، آرتمه تزاید .

اَفزود فا. چوغالان ، آرتان.

اَفزون [فا. چوق ، کثیر ، متعدد .

اَفزونی فا. چوقلق ، کثرت .

اِفساخ ع. اونوتمه .

اِفساد [ع. فساده اوغراتمه ؛ قیام ایتدیرمه ، فتنه وغارغهشهلق ایقاع ایتمه؛ آزدیرمه؛ آراسنه نفاق قومه ؛ عصیان و اختلاله تشویق .

اَفسار فا. یولار ، زمام .

اَفسانه [فا. یاخود فسانه : اصلسز حکایه ، مصال .

اَفسَد ع. پك فاسد .

اَفسَر فا. تاج ، اکلیل ، دیهیم .

اَفسُرده [فا. یاخود فسرده : طوکمش ، منجمد ، جامد .

اَفسوس [فا. حد . حیف ، یازیق ، دریغ .

اَفسون [فا. بوکو ، سحر ، رقیه ، عزیمت ، آرباغ .

اَفسونجی [س. بوکوجی ، سحرباز ، اوفوروکجی ، آرباغجی .

اَفسونجیلق [س. بوکوجیلك ، اوفوروکجیلك . سحربازلق ، رقیه خوانلق .

اَفسونکر [فا. اوفوروکجی ، بوکوجی .

اَفسونلامَق [ف. بوکولهمك . اوقومق .

اَفسونلانمق [ف. بوكولنمك ، اوقونمق .

اَفسونلى [ص. كنديني اوقوتوب بوكو ايتمش ويا باشقه‌سنك بوكوسى تأثيرنده قالان ، مسحور .

اِفشاء [ع. ميدانه چيقارمه ، (بر خبرى) نشر ايتمه ، يايمه ؛ (برسرى) فاش ايتمه .

اَفشان [فا. صاچان ، سرپن ، طاغيدان .

اِفصاح [ع. افكارينى پك آچيق اوله‌رق وضوح ايله تقرير وعرض ايتمه ؛ (سود) صاف وكوپوكسز اولمه ؛ كورونمه ، پارلامه ؛ آشكار اولمه.

اِفصام [ع. (ياغمور ، ايصتمه) كسيلمه .

اَفصَح [ع. دها فصيح و بليغ اولان .

اَفضال [ع. فضللر ، اوصاف حميده .

اَفضَل [ع. دها فضيلتلى ، دها مرجح ، دها بويوك مزيتلى . الك اعلى .

اَفضَليّت [ع. افضللك ، دها فضيلتلى اولمه ، رجحان .

اِفطار [ع. اوروج بوزمه ، قطع صيام ايتمه ؛ رمضانده اوروجى آچاركن يينن طعام ، اوروج بوزمه زمانى .

اِفطارلق ص. افطاره مخصوص .

اِفطارِيّه [ع. افطار ايچون حاضرلانمش يمك وسائره ؛ افطارده بولونانلره ديش كيراسى اوله‌رق ويريلن پاره .

اَفعال [ع. فعللر ، عمللر ، ايشلر . ب: فعل .

اَفعى ع. انكرك ييلانى .

اَفغان [فا. ايكلمه . ناله ، فرياد ، باغريشمه . ب: فغان .

اَفغان [سخ. اقوام آريه‌دن بويوك برقوم مسلم .

اُفق [ع. نظرمزك طورديغى وارض ايله سمانك برلشمش كبى كورونديكى محل .

اُفقاً ع. افقه موازى اوله‌رق .

اَفقَر ع. دها ويا پك فقير اولان.

اُفقى [ع، افقه منسوب ومتعلق، افقه موازى اولان .

اِفك [ع. یاخود افکه ، افیکه : یالان ، افترا ، بهتان ، کذب .

اَفکار [ع. فکرلر . ب: فکر . تر . دوشونمه ، اندیشه ، وسوسه ؛ نیت ، مقصد .

اَفگار [فا. یاره‌لیلر ، مجروحلر . ب: فکار .

اَفکارسِز [ص. هیچ بر فکری اولمایان ، عقلسز ، بدلا .

اَفکارسِزلق [س. فکردن محرومیت ، بدلالق ، عقلسزلق .

اَفکارلانمق [ف. مأیوس ومکدر اولمق ، مراقه دوشمك .

اَفکارلی [ص. فکر ورأی صاحبی اولان ، عقللی ؛ محزون ، مکدر ، مأیوس .

اَفگَن [فا. دوشورن ، ییقان ، یره آتان .

اَفگَنده [فا. دوشورلمش ، ییقلمش ، یره آتلمش دوشکون ، بیچاره .

آفِل ع. غروب ایدن باطان .

اِفلات [ع. برینك ألندن قاچمه ، قورتولمه .

اِفلاح [ع. موفق اولمه ، مظهر سعادت اولمه . غلـ. فلاح بولمه ، سلامته چیقمه .

اِفلاس [ع. فقیر اولمه ؛ بورجنی اوده‌یه‌میوب طوپ آتمه ، مفلس اولمه .

اَفلاطون [سخ. اك بیوك حکمای یونانیه‌دن صوقراطك تلمیذ عرفانی وآرسطونك استادیدر ؛ حکیم ، فیلسوف .

اَفلاطونی [ع. افلاطونه واونك فلسفه‌سنه منسوب ومتعلق .

اَفلاطونی [ص. آچیق مورزه چالان رنکده .

اَفلاق [سخ. رومانیه‌یی تشکیل ایدن ایکی مملکتدن بری که دیکری بغداندر .

اِفلاق [ع. خارق العاده بر شی حاصل ایتمه ، بر اثر نفیس وجوده کتیرمه .

اَفلاقلی [س. ص. افلاق مملکتی اهالیسندن اولان .

اَفلاك [ع. فلکلر ، کره‌لر ، سمالر ، زمانلر ، هوای نسیملر . ب: فلك .

اَفلَس ع. دها مفلس اولان .

اِفناء [ع. یوق ایتمه ، معدوم ایتمه ، امحا : توکتمه .

اَفندی [س. اوقویوب یازمسنی بیلنلره ویریلن بر عنواندر ؛ صاحب ، مالك ، مولا ؛ سید ، چلبی ، خواجه ؛ حاکم شرع ، قاضی ، منلا .

اَفندیسز [ص. صاحبسز ، حامیسز .

اَفندیلك [س. صاحبلك ، مالکیت ؛ افندی صفت وعنوانی ؛ تربیه ، وقار چلبیلك ؛ لطف ، ایلك .

اَفواج [ع. فوجلر ، بلوکلر ، جماعتلر ، طاقملر .

اَفواه [ع. فملر ، آغزلر ، دهانلر ؛ منفذلر ، آغزه بکزه ین هر نوع دلیکلر .

آفوروز [س. بر خرستیانك کلیسادن خارجه آتلماسی .

آفوروزلامَق [ف. کلیسادن خارجه آتمق.

اُفول ع. غروب ایتمه ، باتمه .

اَفه [س. آغا مقامنده مستعمل اولوب زیبکلره اطلاق اولنور.

اَفهار [ع. فهرلر ، طاشدن هوان اللری .

اَفهام [ع. فهملر ، آکلاییشلر ، ادراکلر .

اِفهام ع. آکلاتمه ، بیلدیرمه .

اَفیال ع. فیللر .

اَفئِده ع. فؤادلر ، قلبلر ، یورکلر .

اَفیکه ع. یالان ، کذب ، افترا .

آفیون [س. خشخاشدن چیقان اویودیجی بر ماده .

آق [ص. بیاض ، سفید ، قارانك ضدی ؛ مج: تمیز ، پاك ؛ بیاض بر لکه .

آقا [ایران ترکاری آراسنده (آغا) یرینه مستعملدر .

آق آصمه [س. چارداغه صاریلان بر نوع بیاض کل .

آقادهمیا س. علوم وفنون انجمنی .

آقار [ص. دائما جریان ایدن ، آقان ، روان .

اَقارِب [ع. اقربلر ، یقین اقربا ، خصملر .

آقاسیا [س. بر جنس آغاج .

اَقاصی [ع. اقصالر ، زیاده بعید و نهایتده اولانلر .

اَقاصیص [ع. و قصص : قصه‌لر ، حکایه‌لر ، مصاللر ، روایتلر .

اِقاله [ع. برینه یالان سوزلر اسناد ایتمه .

اَقالیم [ع. اقلیملر ، کرهٔ عرضك منطقه‌لری ، مملکتلر ، ب : اقلیم .

اِقامَت [ع. قالمه ، بر یره اوطورمه ، ساکن اولمه .

اِقامَتگاه [فا. یاخود اقامتکه : اوطورولان محل ، مسکن .

اِقامه [ع. (اقامت ایله بر لغتدر. فقط لسانمزده محل استعمالی باشقه در .) اوطورتمه ، اسکان ؛ آیاقده طوردیرمه ؛ میدانه قویمه ، ایراد ؛ طوغرولتمه ، یرلشدیرمه ؛ (بر اولوبی) دیریلتمه .

اَقانیم [ع. اقنوملر ، اصللر ، ذاتلر رکنلر . (بو کلمه اصل عربجه اولمایوب خارجدن کلمه در .)

اَقاویل [ع. (قول) کلمه‌سنك جمع‌الجمعی (اقوال) جمعنك جمعیدر : قوللر ، لقردیلر ، کلاملر ، کلمه‌لر ، سوزلر .

آق ایلغین [س. قبوغنی دباغتده قوللانیلان و قوملق یرلرده یتیشن بر جنس آغاچ .

آق بابا [س. تویسز و بیاض تپه‌لی، بوینی کردانلقلی بر نوع ییرتیجی قوش ، نسر ، کرکتر .

اِقباح [ع. قبیح ومنفور بر فعل ایشلمه .

اِقبار [ع. برینه بر مزار یاپمه ، برینی کومدیرمه ؛ اولولری کومه‌سنه مساعده ایتمه .

اِقبال [ع. بخت ، طالع ، سعادت؛ بر آدمك ایشی دوغرو کیتمه ، حالی ایی اولمه ؛ یوز چویرمه ، توجه ایتمه ، باقمه ؛ استك ، آرزو .

اِقبالپَرست [فا. اقباله پك آرزوکش اولان و اونك ایچون هر شئی فدا ایدر اولان .

اِقبالپَرستلِك [س. جاه واقبال حرص وطمعی .

اِقبالسِز [ص بختسز ، طالعسز ، ایشلری ترس کیدن .

اِقبالسِزلك [س. بختسزلق ؛ طالعسزلك .

اِقباللی [ص. اقبال صاحبی اولان ؛ طالعی یاور .

اِقبالمَند [فا. مسعود ، بختیار : جاه ورفاهه نائل .

آق بالیق [س. برنوع گول با-لیغیدرکه کفاله بکزر .

اَقبَح ع. دها قبیح وچرکین .

اَقبیه [ع. قباءلر ، قوللو ارکك روبالری .

آق پلین س. آجی بر نبات .

اَقتار [ع. قترلر ، ناحیهلر ، طرفلر ، جانبلر .

اِقتِباس [ع. برکتابدن عاریةً بعض فقرهلر آلمه ؛ عاریت آلمه ، استفاده ، استعاره .

اِقتِباساً [ع. استفاده طریقیله استعاره ایدهرك .

اِقتِحام [ع. گوزی گورینه آتلمه ، شدت ومشقتله صالدیرمه ؛ برینه حقارت ایتمه .

اِقتِداء [ع. برینی تقلید ایتمه ، اویمه .

اِقتِداء ع. اویارق، تقلیدایدهرك.

اِقتِداح [ع. (برایشی) تنظیم وترتیب ایتمه .

اِقتِدار [ع. مقتدر اولمه ، گوچ یتمه ، طاقت .

اِقتِدارسِز [ص. قوت وطاقتی اولمایان ، ألندن ایش گلمهیین ، عاجز .

اِقتِدارسِزلِق [س. قدرت و طاقت یو-قلغی ، عجز .

اِقتِداری [ع. قوت واقتداره منسوب ومتعلق .

اِقتِراب [ع. یاقلاشمه ، دها یقینه گلمه ؛ (وعد) ایفا ، انجاز ایدلمك اوزره بولونمه.

اِقتِراح [ع. بداهةً (شعر ویا نطق) سویلمه ؛ جم: بویولده سویلنمش اشعار وسائره.

اِقتِراض [ع. اودونج آلمه ؛ برینك شهرتنی لکهدار ایتمه ، ذم وغیبت ایتمه .

اِقتِراف [ع. قازانمه ، استحصال ایتمه ، (بر جنایت) ایشلمه ؛ متهم اولمه .

اِقتِران [ع. بیتیشك ومربوط اولمه ، شریك اولمه .

آقتریس [س. فر. تیاتروده اویونجی قیز .

اِقتِسار ع. جبر ایتمه ، زورلامه .

اِقتِسام ع. پایلاشمه ، بولشمه .

اِقتِصاد [ع. حد وسطی‌یه رعایت ایتمه ، اعتدال اوزره حرکت ایتمه ؛ تصرف ، اداره .

اِقتِصار [ع. قناعت و اکتفا ایتمه .

اِقتِصاص [ع. برینك ایزینی تعقیب ایتمه ؛ بر وقعه‌یی دوغرو اوله‌رق حکایه ونقل ایتمه ؛ انتقام آلمه .

اِقتِضاء [ع. لازم گلمه ؛ احتیاج ؛ ایشه یارامه .

اِقتِضاسز [ص. لزومسز ، مقتضی اولمایان .

اِقتِضالی ص. لزوملی ، مقتضی .

اِقتِطاف [ع. (میوه) طوپلامه ، باغ بوزمه ؛ بر ایشك نتیجه‌سندن استفاده ایتمه .

اِقتِفاء [ع. برینك آرقه‌سندن گیتمه ، اونی تقلید ایتمه .

اِقتِفار [ع. برینك ایزینی تعقیب ایتمه .

اِقتِلاع [ع. قاپمه ، غصب ایتمه ، قوپارمه .

آقِتمق [ف. جریان ایتدیرمه ، آقمسنه سبب اولمه ، اساله ایتمه .

آقِتمه [س. حیوانك آلننده‌ن بروننه اوزانان لکه ونشان ؛ بر نوع خمور یمکی ، گوزله‌مه .

اِقتِناء [ع. قازانمه ، تصرف ایتمه ؛ عصمتنی محافظه ایتمه .

اِقتِناص ع. آو آولامه ؛ آو .

اِقتِنان ع. مستریح بولونمه .

اِقتِواء [ع. قوتلنمه ، قوتلی اولمه .

آقتور [س. فر. تیاترووده اویونجی آدم .

آقتی [س. کوتوری ایش ایچون ویریلن ال امکی ؛ أجرت.

اِقتِیاد [ع. (بر حیوانی) اوکنده گیده‌رك سوق ایتمه .

اِقتِیار [ع. معاینه ایتمه ؛ احتیاج ایچنده بولونمه.

اِقتِیاس [ع. مثلنه قیاس ایتمه، بر شیئه گوره اولچمه؛ تقلید ایتمه .

اِقتِیاف [ع. برینك ایزینی تعقیب ایتمه .

آق جِگَر [ع. تنفسه ، تصفیهٔ دمه خدمت ایدن] وکوکسده صاقلی بولونان عضو ، رئه .

آقچه [ص. بیاضمسی ، آقراق ، آقمسی .

آقچه [س. وقتیله تداول ایدن کوموش سکه ، پول ؛] نقد پاره .

آقچه آغاج س. برنوع آغاج .

آقچه‌سزلك [س. پاره‌سزلق ، پولسزلق ، زو-] كورتلك .

آقچیل [ص. بیاضه مائل ، بیا- ضمتراق .

اِقحاط [ع. یاغمورسز قالمه ؛ قوراقلقدن مأیوس اولمه.

اِقحام [ع. دوشونمکسزین برینی بر ایشه صالدیرمه :] (حیوانی نهره) سورمه . بر اسمله متممی آراسنه بر کلمه صیقیشدیرمه .

اُقحُوان [ع. و قحوان : پاپادیه دینلن نبات .

آق خَردَل [س. خردله بکزه- ین بیاض دانه .

آق خَشخاش [س. بر نوع خشخاش که] شروب یاپمق ایچون قوللانیلیر .

اَقداح [ع. قدحلر ، بارداقلر ، قوپه‌لر .

اَقدار [ع. قدرلر ، بر شیئك معین مقدارلری ، ب :] قدر .

اِقدار [ع. برینه بر شیئی ممکن قیلمه ، مقتدر ایتمه ؛] غل: معیشتنی توسیع ایله ضرو- رتدن قورتارمه .

اِقداع [ع. منع ایتمه ، تبعید ایتمه .

اَقدام [ع. قدملر ، آیاقلر ، پایلر .

اِقدام [ع. بر شیئه جسورانه تشبث ایتمه ، ... قارشی] جسور اولمه ، ثبات ومتانتله سعی ایتمه .

اَقدَس [ع. پك مقدس ، دها مبارك .

اَقدَم [ع. دهاقدیم، پك اسکی؛ دها اوكده ، دها ایلری ،] تك‌اهمیتلی .

اَقدَمجه [ظز . اولجه ، آز مقدم .

آق دیکن [س. میوه‌سی اسهال ویرن دیکنلی بر] نبات .

اِقذاع ع. سوکمه ، کفر ایتمه .

اِقرار [ع. دیل ایله سویلمه ، افاده ، بیان ؛ تصدیق ، تسلیم ، قبول ؛ قرارلاشدیرمه ؛ اعتراف .

اِقراض [ع. اودونج ویا بورج ویرمه ؛ کسمه ، کمیرمه ؛ (شعر) اوقومه .

اِقراف [ع. برینی اتهام ایتمه ، خستەلغی سرایت ایتدیرمه .

اَقران [ع. قرنلر (رتبه ، لیاقت وشجاعتده) اش ومماثل اولانلر . یاشده مساوی ، همعصر اولانلر ؛ رقیبلر .

اَقرَب ع. دها قریب، پك یقین.

اَقرباء [ع. قریبلر . آرالرنده نسب جهتیله مناسبت بولونانلر ، خصملر ؛ قومشولر .

اَقرَع [ع. کل ، باشنك صاچی دوکولمش اولان ؛ قابوقسز (اغاج) ؛ چپلاق (طاغ).

اِقساء ع. سرتلشدیرمه .

آقساتمَق [ف. طوپال ایتمك ؛ نقصان براقمق ، بتیرمەمك .

اِقساط [ع. عدالتله حرکت ایتمه، عادل اولمه .

آقساق ص. طوپال .

آقساقلِق س. طوپاللق .

اَقسام [ع. قسملر ، پارچەلر ؛ جزءلر .

آقسامَق [ف. طوپاللامق ، ایی کیتمەمك، قصورلی حرکت ایتمك ؛ ناقص قالمق ، ایلریلەمەمك .

اَقسَط [ع. دها عادل و حقانیتلی اولان .

آق سُلمَن [س. جیوه ایله قلوردن مرکب بر طوز اولوب خاصهٔ سمیەسی زیادەدر .

آقسییون [س. فر. شرکت ویا تجارت حصەسی ، سهم .

آقشام [س. کونشك باتماسی وقتی ، شام ، مسا ، کونشك باتماسندن یاتیلەجق زمانه قدر اولان وقت .

آقشامجی [ص. اقشاملری ایچکی ایچمك متعادی اولان : آقشام ایرکن یاتان .

آقشاملامَق [ف. بوتون کونی بر ایشده ویا بر محلده کچیرەرك آقشامی ایتمك .

آقشاملاین ظرف. آقشام وقتی .

آقشاملِق [ص. آقشامه مخصوص .

آقشاملی [ص. هر آقشام بر ایشه دوام ایدن .

اقشاملی صباحلی : علی الدوام .

اِقشِعرار ع. اورپرمه .

اَقصا [ع. یاخود اقصی : اڭ اوزاقده بولونان ، ایراق ، بعید ؛ اڭ نهایتده اولان ، صوڭ .

اِقصار [ع. یاپه بیلەجکی بر ایشی ترك ایتمه .

اَقصَر ع. دها ویك قیصه .

اَقضی [ع. فقهده دها عالم ، دها مقتدر .

اَقضِیه [ع. قضاءلر ، حکملر ، حاکملرك قرارلری ؛ طالعلر ، مقدر اولان شیلر .

اَقطاب [ع. قطبلر . ب : قطب .

آقطار [س. محله آرالرنده ایکنه ، ایپلیك توتون وسائره کبی اوفاق تفك شیلر صاتان آدم .

اَقطار [ع. قطرلر ، طرفلر ، جانبلر ، ناحیەلر ؛ مرکزندن کچمك اوزره دائره محیطنك ایکی نقطەسی بیننه وصل اولونان خط مستقیملر .

آقطارمَق [ف. بر یردن ویا بر قابدن دیکرینه نقل ایتمه ، طاشیمه ، دور ایتمه : آرایەرق آلت اوست ایتمه ؛ آلتنی اوستنه چویرمك.

آقطارمه [س. اشیانك بریردن بر یره ویا قرەیه چیقارلمقسزین بر کمیدن دیکرینه نقلی ، طام کرەمیدلرینك یکیدن تنظیم و اکمالی .

اِقطاع ع. اقناع ایتمه .

اَقطان ع. قطنلر ، پاموقلر .

آق طاوشان [س. بر جنس چول صیچانی.

اَقطَع ع. برألی کسیلمش آدم .

اَقعاد [ع. اوطورتمه ، برینی هر هانکی بر یره یرلشدیرمه .

اِقعار [ع. درینلشدیرمه ، چقورلاتمه .

آق عَنبَر [س. عنبرك بیاض جنسی .

اَقفال ع. قفللر . کایدلر .

آق گوكلك [س. آرديچ آغاجندن] طوپلانان بر نوع ضمغ .

اَقَلّ [ع. دها ویا پك آز . اقلی: اك آز] ؛ اقل قلیل آزك آزی ، اك آشاغی ؛ لااقل : هیچ اولمازسه .

اِقلاع [ع. قلعه انشا ایتمه ؛ یلكن آچمه] ؛ (بر محلی ، بر ایشی) براقمه .

اَقلام [ع. قلملر ، یازی آلتلری؛ دائره‌لر. ب: قلم.

آقلامَق [ف. بیاضلاتمق ، آغارتمق] :

اِقلال [ع. آزالتمه ، مقدارینی تنقیص ایتمه] ؛ کوچوك واهون بولمه ؛ آز ویرمه ، آز كتیرمه ؛ (قورقو) یاقالامه.

آقلِق [س. بیاضلق ؛ یوزه سورولن دوز کون] .

آقلی [ص. بیاض لكه‌لی ، بیاض چیزكیلی] .

اِقلید ع. آناختار ، مفتاح .

اِقلیم [ع. اسلافك قبول ایتدیكی یدی منطقه‌دن بری] ؛ عرض ، برمملكتك عرضیاً موقعی ودرجهٔ حرارت اعتباریله حالی ؛ مملكت ، قطعه ، بقعه دیار .

اَقمِشه [ع. قماشلر ، یوكدن پاموقدن بزلر] .

اَقمِصه ع. قمیصلر ، كوملكلر .

آقمَق [ف. هر هانكی بر مایع آشاغی دوغرو حركت] ایتمك ، جریان ، سیلان ایتمك ؛ صیزمق ؛ هر هانكی برشی آقار كبی دوكولمك ؛ قماش دیكیش یرلرندن اریـوب بوزولمق ، پپرامق .

آقمه [س. آقمق فعلی ، جریان سیلان] ؛ شهاب .

اِقناع [ع. قاندیرمه ، قناعت ایتدیرمه] ، راضی وممنون ایتمه .

آقِندی [س. یاخـود آقنتی : مایع بر جسمك متمادیاً حركتی] ، سیلان ؛ نهر و دكیزلرده صویك بر طرفه جریانی .

اَقنون [ع. اصل ذات، جوهر ، عنصر] .

اَقوا ع. دها قوی ، پك قوتلی .

اَقوات [ع. قوتلر ، غدالر ، ییه‌جكلر ، یمكلر] .

اَقواس [ع. قوسلر ، یایلر ؛ محیط دائره اقسامی] .

اَقوال [ع. قوللر ، سوزلر ، كلاملر ، لقرديلر .

اَقوام [ع. قوملر ، ملتلر ، خلقلر .

آقورده [س. يتا . هر هانكى بر چالغىنك دوزكون و اهنكدار اولمسى ، دوزنى .

آقورده‌جى [س. آلات موسيقيه‌يه دوزن و آهنك ويرن اوسته .

اَقوَم [ع. دها دوغرو ، پك مستقيم .

آقونيت [س. فر. قورد بوغان دينلن نبات .

آقونيتين [س. فر. آقونيت دنيلن نباتدن چيقان بر مادۀ سميه .

اَقوى [ع. زياده قوى ، پك قوتلى . ياخود : اقوا .

اَقوِياء ع. قوى وقوتلى اولانلر.

آقيا [س. لوفر آزمانى دنيلن بر نوع باليق .

آقيجى [ص. آقان ، جارى ، روان .

آقين [س. آقارجه‌سنه شدتلى حركت ويا هجوم ؛ چاپول ويغما ايچون دشمن ملكنه هجوم ؛ آقين آقين : غلبه‌لكله ، كروه كروه ، فوجافوج .

آقينجى [س. يغما وغارت ايچون دشمن‌ملكنه هجوم ايدن سوارى عسكرى .

آقينجيلق [س. چاپول وتالان ايچون دشمن ملكنه هجوم ايدنلرك حال وصفتى وبو صورتله ياپيلان اصول حرب وتخريب .

آك [س. بين ، دماغ ؛ فكر ، ذهن ؛ ذكا ؛ خاطر ، حافظه .

اَك [س. نقصانك اكماليچون علاوه ايديلن پارچه ؛ يامه ؛ ياره نشانك كنارى .

اَك [س. كنيشلك ، پهن ، عرض؛ قماشك كنيشلكى ، عرضى .

اَك د. مبالغه‌لى تفضيل اداتيدر.

اَك [س. يوزك رنكى ، بت ، بكز .

آكا [ض. دها دوغروسى «اوكا» مفعول اليه ضميريدر . بعضاً «آكه» صورتنده‌ده يازيلير .

اَكابِر [ع. اكبرلر ، رتبه ، مزيت و فضيلتجه بويوك اولانلر . ب: اكبر .

اَكاذيب [ع. اكذوبه‌لر ، يالانلر . خلاف واقع سوزلر .

اَكارِم ع. اكرملر ، نجيب وعاليجناب اولانلر .

آكاری ح. اوته‌یان ؛ آكاری بكری : اوته‌بری .

اَكاسِره ع. كسرالر ، اسكی عجم پادشاهلرینك اسملری .

اَكّال ع. چوق ییه‌ن ، اوبور .

اِكانَت ع. اورتمه ، صاقلامه .

آگاه فا. و آكه : معلوماتلی ، خبیر ، واقف .

آكاهی فا. آكاهلق ، معلومات ، وقوف ، خبردارلق ، تیقظ ، اویانیقلق ، بصیرت .

اِكباب ع. میل ایتمه . بر شیئه صرف دقت ایتمه ، مربوط اولمه ، اوزرینه استناد ایتمه ؛ ده‌ویرلمه ؛ برینی یوزی یره كلمك اوزره ده‌ویرمه .

اَكبَر ع. دها ویك بویوك ، اعظم . شیخ اكبر : محی الدین عربی حضرتلری ؛ بویوكلر ، مقامات عالیه‌ده بولونانلر ، اشراف .

اِكتاب ع. یازدیرمه ؛ برینه یازی اوكرتمه .

اَكتاف ع. كتفلر ، اوموزلر ، اوموز كمیكلری .

اِكتِتاب ع. (بر كتاب) یازمه .

اِكتِتام ع. كیزله‌مه ، صاقلامه (حدثنی) ضبط ایتمه .

اِكتِحال ع. كوزه سورمه چكمه .

اِكتِراء كیرا ایله طوتمه ، كیرالامه .

اِكتِساء ع. كییمه ، كیینمه .

اِكتِساب ع. قازانمه ، تحصیل ایتمه ، ایدنمه .

اِكتِفاء ع. قناعت ایتمه ، زیاده ایستمه‌مه .

اَكتَم ع. دها كیزلی : قارنی بویوك .

اِكتِناء ع. قیالی اولمه .

اِكتِناف ع. احاطه ایتمه ، بر شیئی هر طرفدن قوشاتمه .

اِكتِنان ع. مستور وكیزلی اولمه .

اِكتِناه ع. كنهنه ایرمه ، بر شیئك اصل وحقیقتنه واصل اولمه .

اِكتِواء [ع. داغلانمه . [فر . [Se cautériser .

اِكثار [ع. چوغالتمه ، آرتيرمه .

اَكثَر [ع. اك چوق ، دها زياده .

اَكثَرى [ح. اك زياده ، اكثريا ، اكثريت اوزره .

اَكثَرِيّا [ع. اك چوق وقتده ، چوق كره .

اَكثَرِيّت [ع. چوقلق اك بويوك قسم .

اَكحُوان [ع. پاپاديه دنيلن نبات .

اِكداء [ع. خسيس اولمه .

اَكدار [ع. كدرلر ، قساوتلر .

اَكدى [ص. ياخود ايكدى : دعوت اولونمادن ضيافته كيدن طالقا ئوق ؛ آليشيق ، مأنوس .

آكديرمَق [ف. خاطرينه كتيرمك ؛ اونوتديرمامق ؛ چوق بكزه‌مك .

اَكديرمَك [ف. تخم سرپديرمك زرع ايتديرمك .

اَگديرمَك [ف. بر جهته ميل ايتديرمك .

اَكديلك [س. طالقه ئوقلق ، كاسه‌ليسلك .

اِكذاب [ع. بريني يالانله اتهام ايتمه ، يالانجى بولمه ؛ بر شيئى انكار ايتمه .

اُكذوبه ع. يالان .

اَگَر [س. حيوانه بنمك ايچون اوزرينه قونيلان شئى ، سرج ، زين .

اَگَر [حر. فا. ادات شرطدر ؛ كرك ، خواه ، ايستر .

اِكراء ع. كرايه ويرمه .

اِكراب ع. عجله ، سرعت .

اَكراد ع. كردلر .

اِكرام [ع. حرمت ، اعزاز ، تعظيم ايتمه ؛ مسافرلرينه حسن معامله ايتمه ، آغرلامه ؛ خير خواه وجومرد كورونمه ؛ تعظيم والتفات ايچون بر شئى ويرمه ؛ بايعك بازارلق خارجنده مشترى‌يى ممنون ايتمك ايچون ترك ايتديكى آقچه .

اِكراماً [ع. حرمت وتعظيم ايچون ، آغرلامه صورتيله .

اِكرامِيّه [ع. حرمت وتعظيم مقامنده ويريلن اعانه ويا هديه ؛ صاتيجينك پازارلق خارجنده مشترىيه ويا واسطه اولانه ويرديكى آقچه ؛ اصحاب سنداته شركتلر وسائره طرفندن ويريلن مكافات .

اِكراه [ع. برينه نفرت واكراه ايتديكى بر شيئى ياپديرمه ؛ ايكرنمه تيكسينمه ، نفرت .

اِكراهاً [ع. ايستمديكى حالده ، جبراً .

اَگرتمك [ف. ياخود اكيرتمك : ايك ايله ايپليك بوكدرمك .

اَگرَتى [ص. اودونج آلنان ، قوللانانك كندى مالى اولمايان؛ يرلى وثابت اولمايوب موقت اولان ؛ صنعى .

اَگرَتيلك [س. بر شيئك مستعار ، صنعى ويا موقت اولماسى .

اَگرَجى [س. اكر ياپان وصاتان آدم ، سراج .

اَگرچه [فا. ياخود كرچه : هر نه قدر ... اولسه‌ده ، واقعا .. ايسه‌ده .

اَگرَك [س. تارلانك صوينى آقيتمق ايچون آچيلان خندق .

اَگرَلتى [س. سرخسيه فصيله‌سندن بر جنس اوت .

اَگرلمَك [ف. ياخود اكرله‌مك : اكر اورمق .

اَگرِلمَك ف. ايك ايله بوكلمك .

اَگرلَنمَك [ف. اكر وطاقمى اورولمق .

اَگرَلى ص. اكر اورولمش .

اَكرَم [ع. دها كريم ، پك جومرد وسخى ، پك عاليجناب .

اَگرِمَك [ف. ايك ايله ايپليك بوكمك ،

اَگرِمه [س. ياخود أكيرمه : ايك ايله بوكمه .

اَكرَمى [ع. لطف وكرم صاحبى اولان منسوب .

اَگره [س. ياخود ايكره : كچه‌دن بر نوع تكاتى .

اَگرى [ص. دوغرو اولمايان ، چارپيق ، بر طرفه ميل ايدن ؛ صدق و استقامتى اولمايان (آدم) .

اَگرى [س. بال پتكى قوپارمغه مخصوص كوچوك چنكل .

اَگريجه [ص. آز اكرى اولان، پك دوغرو اولمايان .

اَگریجه [س. بالدیر سیکیری ؛ عرقوب ؛ اکلیل الملك دینلن بر جنس نبات : بر جنس سیوری سیکك .

اَگِریجی [س. یاخود اکیریجی : ایپلیك بوكمك صنعتنی اجرا ایدن آدم .

اَگریلتمَك [ف. اكوب بوكمك ، اكری بر حاله قومق .

اَگریلِك [س. چارپیقلق ، انحنا ؛ حیله ، استقامتسزلك .

اَگریلمَك [ف. چارپلمق ، اكری اولمق .

اَگریم [س. یاخود ایكریم : اكرك آلتنه قونان كچه‌لی آغاج ؛ كوچوك كرداب .

اِكساء ع. كییدیرمه .

اِكساد [ع. مال رواج بولمامه ، صاتلمامه .

اِكسال ع. برینی تنبل ایتمه .

آكسالامَق [ف. تقلید ایتمك ، برینك تقلیدینی یاپه‌رق اكلنمك .

اَكسَر [س. دمیر چیوی ، میخ ، مسمار .

اَكسَرجی [س. دمیر چیوی یاپان و صاتان .

اَكسَرلَتمَك [ف. دمیرچیوی قاقدیرمق ، چیویلتمك .

اَكسَرلَمك [ف. یاخود اكسرله‌مك : چیوی چاقمق ، اكسرله میخلامق .

اَكسِز [ص. یكپاره ، پارچه‌سز ، بوتون .

آكسِز [ح. عقلده و فكرده یوق ایكن ، بردن‌بره ، بغتةً ، ارتجالاً ، بالبداهه . آپ آكسز ، آپ آكسزین : بردن بره ، هیچ خاطرده یوق ایكن .

اَكسِز [ص. اكی وعرضی چوق اولمایان ، طار .

اَكسِزجه [ص. چوق اكی اولمایان ، آز طار .

اَكسِزلِك [س. اك و عرض نقصانلغی ، طارلق .

اَكسه [س. باشك آرقه طرفنك صاچلرك آلتنده‌كی قسمی .

اَكسی [ع. زیاده كییدیرلمش اولان .

اَكسیتمَك [ف. یاخود اكسیلتمك : آزالتمق .

اِكسير [ع. خارق العاده بر قوتی حائز ظن اولونان جسم موهوم ، بعض ادویه ایله شکر و عطریاتدن مرکب حاضر شروب ؛ بر شیئك استحصالنه سبب مجرد ومؤثر اولان ماده .

اَكسيك [ص. تام اولمایان ، ناقص ؛ قصورلی ؛ مفقود ، معدوم . قصور ، عیب .

اَكسيكسز [ص. تام بوتون ، نقصانی اولمایان ؛ قصورسز ؛ آردی آراسی كسیلمه‌ین .

اَكسيكلك [س. اكسيك ونا تمام اولمه ؛ عیب ، قصور ، نقصان ؛ غیبوبت ، معدومیت .

اَكسيكلمك [ف. نقصان براقمق .

اَكسيلمك [ف. آزالمق ؛ یوق اولمق .

اَكشی [ص. آغزی بوروشدیران ، حامض ، ترش ؛ خوشه گیتمه‌ین ، ناخوش .

اَكشيتمك [ف. اكشی برحاله قومق .

اَكشيجه [ص. آز اكشی ، اكشیمسی .

اَكشيلك [س. اكشی شیئك حالی ، حموضت .

اَكشيلمك [ف. یاخودا كشیله‌مك : اكشی قالمق ، اكشی یاپمق .

اَكشيلی ص. اكشیسی اولان .

اَكشيمترك [ص. اكشی‌یه چالان ، اكشیجه .

اَكشيمسی [ص. اكشی‌یه بكزه‌ین ، آز اكشی .

اَكشيمك [ف. اكشی اولمق ، تخمر ایتمك ؛ بوزولمق ؛ مسلط اولوب اذیت ویرمك .

اَكشيمه س. اكشیمك فعلی .

آكصيرتمق [ف. آكصیرمغی موجب اولمق .

آكصيرديجی [ص. آكصیرمغی موجب اولان ، عطسه ویرن .

آكصيرمق [ف. آكصیریق یاپمق .

آكصيريق [س. عضلات مزفره‌نك آنی واختلاجی بر حركتی كه نتیجه‌سنده هوا بردن‌بره شدتله برون وآغز واسطه‌سیله دیشاری‌یه آتیلیر .

اَكگين [ص. ياخود انكين: واسع ، ككيش اكلى . س. آچيق دكيز .

اَكگينلك [س. وسعت ، آچيقلق .

اَكگينلمك [ف. آچيق دكيزه چيقمق .

اَكظام [ع. كظملر ، بوغازلر ، حلقوملر .

اِكفال ع. كفيل قيلمه .

آكِل ع. يين ، اكل ايدن .

اَكل [ع. يمه ، تناول ايتمه .

آڭلاتديرمق [ف. بر شيئى باشقه‌سى واسطه‌سيله برينه معلوم ايتديرمك ، بالواسطه افهام ايتمك .

آڭلاتمق [ف. افهام ، تفهيم ايتمك ؛ اوكرتمك . تعليم ايتمك .

آڭلادِلمق [ف. افهام ايدلمك ، معلوم قيلنمق ، بيلديرلمك .

آڭلاديش [س. افهام ، افاده .

آڭلاشِلمق [ف. معلوم اولمق ، بيلنمك ، عقل ايرديرلمك .

آڭلاشمق [ف. بربرينك فكر ومقصدينى اوكرنمك ؛ اويوشمق .

آڭلامق [ف. عقل ايرديرمك ، ذهن قاورامق ؛ اوكرنمك ؛ طويمق ، حس ايتمك ؛ واقف اولمق ، بيلمك .

آڭلايِش [س. فهم و ادراك ، عقل ايرديرمه ؛ ذكاوت .

آڭلايِشلى [ص. ذكى ، فطين ، هر ايشه عقلى ايرر .

اَكلَتمَك [ف. پارچه ، اك علاوه ايتديرمك .

اَڭلَتمَك [ف. ككيشلتمك ، اكنى آرتيرمق .

اَڭلَشمَك [ف. ككيشلمك ، توسع ايتمك .

اَگلَشمَك [ف. اوتورمق ، مكث وآرام ايتمك .

آڭلِمق [ف. تخطر ايدلمك ، خاطره كتيرلمك .

اَكلِمَك [ف. زرع ايدلمك ؛ تخم آتلمق .

اَگلِمَك [ف. ميل ايتمك ، چارپلمق ، بوكلمك .

اَكلَمَك [ف. اك وپارچه علاوه ايتمك .

اَكِمه [س. اكمك فعلى ؛ زرع ايدلمه ، تخم سرپلمه .

اَكمه س. ميل ايتمه .

اَكَمه [س. اكله‌مك فعلى .

اَگلَنجه [س. انسانى اكلندیره‌جك شئى ؛ قولاى ايش؛ هركسك استهزاسنه معروض آدم .

اَگلَنجه‌لى [ص. خوشجه وقت‌كچيرمكه سبب اولان ؛ شن ؛ جان صيقماز .

اَگلَنديرمك [ف. آووتمق ، جان‌صقنديسنى كيده‌روب فرح ويرمك . خوشه كيده‌جك شيلر ياپمق ؛ آليقومق كرى براقمق .

اَگلَنِلمك [ف. صفا ايدلمك ، اكلنجه ايله وقت كچيرلمك ؛ قالنمق ، مكث وآرام ايدلمك .

اَكَنمَك [ف. پارچه علاوه ايدلمك .

اَگلَنمَك [ف. ذوق وصفا ايتمك؛ توقف ايتمك ، طورمق ؛ استهزا ايتمك ، لطيفه ايتمك .

اَكَنمَك [ف. اك پيدا ايتمك ، توسع ايتمك .

آكِله [ع. عارض اولديغى بر عضوى ييوب بيتيرن بر ياره ؛ ينيرجه .

اَكَله ع. چوق ييَنلر ، اوبورلر.

اَكله مَك ف. ب: اكمك .

اَگله‌مَك [ف. طوردیرمق ، آليقومق .

اَكلى ص. علاوه‌لى ، پارچه‌لى.

اَثكلى [ص. ككيش ، وسعتلى؛ بكزلى ، رنكلى .

اَثكليجه [ص. ككيشجه ، طار اولمايان .

اِكليل ع. تاج ، افسر ، ديهيم .

اَثكيلشمَك ف. ككيشلمك .

اَثكيلك [س. ككيشلك ، عرض .

اَثكيلنمَك [ف. ككيش واكلى اولمق .

اِكمال [ع. بيتيرمه ، كماله ايرديرمه ، تماملامه .

اَكمام [ع. كملر ، چيچك قابجقلرى . اثواب قوللرى .

آكمق [ف. خاطره كتيرمك ، ياد ايتمك : ذكر ايتمك ، آغزه آلمق .

اَكمك [ف. زرع ايتمك ، تخم سرپمك ؛ صاچمق ؛ سرپمك .

اَكمك [س. ب: اتمك .

اَگمك [ف. ميل ايتديرمك ؛ اقناع ايتمك ؛ چويرمك ؛ قيويرمق .

اَكمل [ع. دها مكمل وقصورسز اولان .

اَكمليت [ع. مكمليت ، قصورسزلق .

اَكمه س. زرع ايتمه ، تخم سرپمه .

اَگمه [س. بر طرفه ميل ايتديرمه ؛ چويرمه ؛ قيويرمه .

اَكناف [ع. كنفلر ، جانبلر ، يانلر ، ناحيه‌لر .

اَگندى [س. اكه‌دن چيقان اينجه تالاش .

اَكواز [ع. كوزلر ، بوغازلى دستيلر ، قولبلى قابلر .

اَكوان ع. ب: كون .

اَكول [ع. چوق يمك يين ، اوبور .

آگه [فا. وآگهى . ب: آگاه ، آگاهى .

اَگه [س. دمير وسائره يونتمغه مخصوص اينجه ديشلى آلت ، توربو ، سوهان .

اَكه [س. ياخود اكك : يناغك چكه‌يى اورتن آلت قسمى .

اَگه‌جى [س. دمير وسائره‌يى توربوله‌ين ايشجى .

اَگه‌لتمك [ف. توربو ايله يونتدرمق ، توربولتمك .

اَگه‌لمك [ف. ياخود اكه‌لمك : توربو ايله يونتمق .

اَگى [س. ياخود اكو وايكى ؛ قبورغه‌لرك الك آلتده كيلرى ، ضلع ، پهلو .

اَكياس [ع. كيسلر ، پاره كيسه‌لرى ، طوربه‌لر ؛ جنينى احاطه ايدن زارلر .

اَكيال [ع. كيللر . (حبوبات) اولچولرى .

اَكيچ [س. آغاج داللرينى اكمكه مخصوص قانجه .

اَكيد [ع. ياخود وكيد : صاغلام ؛ محقق ؛ صريح وقطعى .

اَكيداً [ع. صاغلام صورتده ؛ صراحةً وقطعياً .

اَكير س. برنوع بيان مرسيني .

آكيرتمق [ف. (اشكي) باغرتمق . مج. فنا سسلي بر آدمی باغرتمق .

آكيرمق [ف. (اشك) باغرمق. مج : اشك كبي باغرمق .

آكيز [س. اكينك بيچلدكدن صكره يرده قالان قسمی .

اَكيليج [س. ياخود ايكيليچ : باغ صارماشيغی .

اَكين [س. تارلالرده بيتن حبوبات ، مزروعات .

اَگين [س. آرقه كميكنك اكيليرى .

اَگينج [س. اور ، تومسك ، سكيل ، ات بكی .

اَكينجی [س. اكوب بيچمكله مشغول آدم ، چفتجی .

اَگيندريك [س. آرقه‌يی اورتن شیء ، قاپوط وسائره‌نك دوريك ياقه‌لری .

آل [ص. قويو پنبه ؛ طورينك آچيق رنكی : پارلاق قيرمزی ؛ بر نوع ييلانجق ؛ يوزه سورولن پنبه دوزكون .

آل ع. خدعه ، حيله ، مكر .

آل [ع. عائله ، اولاد ؛ خاندان ؛ سلاله .

اَل [ع. عربجه حرف تعريف اولوب كلمه‌لرك اولنده بولنور .

اَل [س. وجود بشرك بيلكدن پارمق اوجلرينه قدر امتداد ايدن قسمی ، يد ، دست ؛ بعض آلتلرك تفرعاتندن اولان قسم ؛ ال ايله ياپيلان ايشك بر دفعه‌لغی ؛ صره ، نوبت ؛ تصرف ، مالكيت ؛ اقتدار ، اختيار ، ارادت ؛ مداخله ، دخل .

آلا [ل. بعض تعبيراتك باشنده بولنور و (اصولنجه ، طرزنده ، واری) معنالرينی افاده ايدر : آلاتورقه : تورك طرزنده ، تورك واری .

آلا حد. هايدی ، هيا .

اَلا ع. حرف تنبيه‌در .

اَلا [ص. آچيق مائی ، آچيق كوك رنكی .

اِلّا [ع. استثنا بيان ايدر ؛ اولماديغی صورتده ، عكسی حالنده ؛ باخصوص ، هله ؛ مطلقا ، بهمه حال .

آلاء [ع. عطیه‌لر ، بخششلر ، احسانلر .]

آلابالیق [س. صوئوق وطاتلی صولرده بولنور بر جنس بالیق .]

آلابانده [س. کمینك بر طرفده‌کی طوپلرینك یایلیم آتشی] مج: شدتلی تکدیر .

آلات ع. آلتلر ، آوادانلقلر .

آلاجه [ص. قاریشیق رنکلی : بر نوع بز .]

آلاجه‌لنمق [ف. مختلف رنکلرده] لکه‌لر پیدا ایتمك .

آلاجه‌لق [س. قاریشیق رنکلی اولان] بر شیئك حالی .

آلاجه‌لی ص. رنکلری مختلف .

آلاچوق [س. تورك عشا - یرینك حالی وچیر -] پیدن یاپدقلری مسکنلر ، اوبه .

آلارغه [س. آچیق دەکیز ، اککین .]

آلازلامق [ف. اوتوله‌مك ، آلوده قیزارتمق؛] دمیرله یاقمق ، کی ایتمك .

آلازلامه س. بر نوع ییلانجق .

آلازلانمق [ف. آلوده قیزارمق قیزیللق پیدا] ایتمك .

آلاف [ع. الفلر ، بیکلر ، هزارلر .]

أُلاّف [ع. آلفلر ، تکلیفسز احبابلر ، رفیقلر .]

آلاقارغه س. بر نوع قارغه .

آلام ع. الملر ، کدرلر ، دردلر .

اَلامان ع. آمان ، مدد .

آلان [س. اورمان ایچنده آچیقلق یر .]

آلان [ص. قارما قاریشیق ، کورولتولی .]

اَلآن [ع. شیمدی ، شیمدیکی حالده ؛ هنوز ، حالا ،] دها ، بو آنه‌قدر .

اَلاستیق [ص. طوپلانوب اوزامق واسنه‌مك] استعدادینی حائز .

آلاو [س. شعله ، آتشدن چیقان یالین ، لهب .]

آلاولانمق [ف. شعله‌لنمك . یالین پیدا ایتمك.]

آلاويره [س. قاریشیقلق هرج ومرج ؛ الدن اله

آقطارمه ؛ اممه باصمه (طلومبه)؛ واپورلرده کومور نقلی ایچون قوللانیلان اسکله .

آلای [س. غلبه‌لق ، کروه ، جماعت ، کثرتلی مقدار ، بر چوق شیلر ؛ دبدبه ایله اجرا اولونان مراسم ؛ برقاچ طابوردن مرکب قوۀ عسکریه ؛ استهزا .

آلایجی [ص. هرکسله اکلنمکی سون . مکاتب عسکریه‌ده امتحانتی ویره‌مدیکندن دولایی آلایه اعزامی لازم کلن شاکرد .

آلایش [فا. زینت ، دبدبه ، طنطنه ؛ بولاشیقلق .

آلایلی [ص. دبدبه‌لی ، طنطنه‌لی؛ استهزالی ، اینجه‌دن اکلنجه‌لی ؛ مکتبدن چیقمه اولمایوب آلایدن یتیشن (ضابط).

آلب [ص. یکیت ، قهرمان ، دلاور وجسور .

اَلِبّاٴ [ع. لبیبلر ، عقللیلر . خردمندلر .

اَلباب [ع. لبلر ، عقللر ، قلبلر، اولو الالباب : عقل صاحبلری ، اصحاب عقول .

اِلباث [ع. مکث ایتدیرمه ، برینی آلیقومه .

اِلباس [ع. اورتمه ، برینه بر لباس کییدیرمه .

اَلْبان ع. لبنلر ، سودلر .

اَلبَتّ ع. مطلقا ، بهر حال .

اَلبَتّه [ع. مطلقا ، بهمه حال بلا تردد .

اَلبِسه [ع. لباسلر ، روبالر ، جامه‌لر .

آلبوم [س. فوطوغراف ویا قارت پوستال قویمق ایچون ایچریسنده بیضی ویا مستطیلی کسیکلر بولونان بر نوع کتاب ؛ موسیقی مجموعه‌سی ؛ ایچنده رسم ویا اشعار بولونان دفتر .

آلپاقه [س. کچی ایله دوه آراسنده بر نوع حیوان ؛ بو حیوانك قیلندن یاپیلمش قماش .

آلت [س. اوست مقابلی، تحت، زیر ؛ کری ، مابعد . صوك ؛ آشاغیده بولنان .

آلَت [ع. بر ایشی یاپمق ایچون قوللانیلان ماکنه ، آوادانلق و سائره ؛ عضو ؛ سبب ، واسطه .

اِلتِباس ع. قاریشیقلق .

اِلتِجاء ع. صیغنمه .

اِلتِحاص ع. برینی اجبار ایتمه .

اِلتِحاف [ع. صارینمه، بوروِنمه، اورتونمه .

اِلتِحاق [ع. بیتیشمه ، اولاشمه . قاتلمه .

اِلتِحام [ع. ایو اولمه ، قپانمه (یاره)

اِلتِدام ع. مضطرب اولمه .

اِلتِذاذ ع. حظ ، مسرت .

اِلتِذاع [ع. شدید بر الم حس ایتمه .

اِلتِزاق [ع. بر شیئه مربوط اولمه ، یاپیشمه .

اِلتِزام [ع. کندینه لازم عد ایتمه ، اختیار ؛ طرفکیرلك ایتمه ؛ موجب اولمه ، انتاج ؛ حکومت وارداتندن بعضیلرینك کندی حسابنه اولەرق تحصیلنی کفیل ارائەسیله اوزرینه آلمه .

اِلتِساق [ع. یاپیشمه ، مربوط اولمه .

اِلتِصاص ع. یاپیشمه ، بیتیشمه.

اِلتِصاق ع. عینی معنی .

اِلتِطاط [ع. اورتونمه ، بورونمه، تستر ایتمه .

اِلتِطام [ع. (دکیز طالغەلری) چارپیشمه .

اِلتِظاء [ع. شدتله یانمه ، آلولنمه ، پارلامه .

اِلتِفات [ع. بر طرفه یوز چویرمه ؛ اهتمام ایتمه ؛ اظهار توجه ، خاطر صوره ، لطفکارانه آشنالق .

اِلتِفاتجی [ص. هرکسه التفات ایدەرك خاطرلرینی تطییب ایدن ، ملتفت .

اِلتِفاتسِزلق [س. التفات ایتمەیش، عدم التفات .

اِلتِفاتکار [فا. چوق التفات ایدن .

اِلتِفاتکارانه [فا. التفاتجیلره مخصوص بر طور ایله .

اِلتِقاء [ع. تصادف ایتمه ؛ بولوشمه ، قاوشمه .

اِلتِقاص ع. آلمه ، طوتمه .

اِلتِقاط [ع. اوتەدن بریدن طوپلامه ؛ تصادفاً بولمه ، راست کلمه .

اِلتِقاع ع. رنکی دکیشمه .

اِلتِقام ع. یوتمه، ییمه .

اِلتِكاك ع. صیقیشمه .

آلتلِق [س. یازی یازمق ایچون اوزرینه کاغد قونان شئی .

اِلتِماس [ع. نیاز ایتمه ؛ یرندن بر شیئی اصرار ایله ایستمه ، رجا ، استرحام ، طلب .

اِلتِماع [ع. ایشلدامه ، پارلامه؛ قاپمه ؛ (رنکی) دکیشمه .

آلتمش [عد. اونکره آلتی ، ٦٠ ، ستین ، شصت .

آلِتمشَر عد. هردفعه‌سنده آلتمش.

آلِتمشلِق [ص. آلتمش جزءدن مرکب ؛ آلتمش یاشنده ؛ آلتمش پاره قیمتنده .

آلتِنجی [ص. بشدن صوکره کلن .

اِلتِواء [ع. بوکولمه ؛ (نهرك) طولاشقلی بر مجراسی اولمه : صارلمه .

آلتون [س. یاخود آلتین : معروف قیمتدار معدن، زر ، ذهب .

آلتون اوتی [س. طبده‌مستعمل بر نبات .

آلتون طوپ س. عنبر چیچکی.

آلتون قویروق [س. قیل دوکن دنیلن بر نوع قوش .

اِلتِهاء [ع. اوینامه . اکلنمه .

اِلتِهاب [ع. آلولنمه ، پارلامه : قانك خسته بر عضوه هجومندن متحصل وجع ، حرارت وقیزارمه .

اِلتِهابی [ع. التهابه منسوب ومتعلق .

اِلتِیاق [ع. برینه دوست‌وصادق اولمه .

اِلتِئام [ع. تعمیر واصلاح ایدلمه ؛ برلشمه‌بری‌دیکرینه منطبق اولمه . (یاره) قپانمه .

آلتی [عد. بشدن‌صوکره‌کی صابی، سته ، شش ، ٦ .

اِلتِیام [ع. لوم وذم اولونمه ، تقبیح ایدلمه .

آلتی پاطلار [س. مکرر آتشلی‌طبانجه، روولور .

آلتی پارمق [ص. التنده آلتنجی بر پارمغی اولان؛ پلاموط بالیغنك بویوك جنسی ، طوریك ؛ بر جنس قماش .

آلتیشر [ع. هر دفعه‌سنده آلتی .

آلتیلق [ص. قیمتی آلتی اولان .

اِلجاء [ع. برینی مدافعه وحمایه ایتمه ؛ غل: جبر ایتمه ، اجبار ، مضطر براقمه .

اِلجام [ع. حیوانك آغزینه کم اورمه .

اَلجك س. الدیون .

اَلجِمه [ع. لجاملر ؛ کملر ، لکاملر .

آلجه [ص. پارلاق قیرمزی‌یه مائل رنکده .

آلچاجق [ص. پك یوکسك اولمایان ، آلچاقجه .

آلچارق [ص. دها آلچاق ، آلچاقجه .

آلچاق [ص. یاخود آلچق: یوکسك مقابلی ، دون ، پست ، قیصه بویلی ؛ مج: دنی الطبع ؛ فرومایه ، ذلیل ؛ خسیس ، پنتی ؛ قورقاق ، نامرد .

آلچاقجه [ص. آز آلچاق . چوق یوکسك اولمایان ؛ دنی اولانلره یاقیشه‌جق صورتده ، رزیلانه ، دنائتله .

آلچاقلاتمق [ف. ایندیرمك ، آزالتمق .

آلچاقلق [س. یوکسکلك مقابلی، پستی ؛ دنائت، ذلت ؛ جمریلك ؛ قورقاقلق .

آلچالمق [ف. اکلمك ، اینمك ؛ مج: تنزل ایتمك، ارتکاب مذلت .

آلچی [س. صنایعده مستعمل معروف بیاض توز .

اَلحاج ع. حاجی .

اِلحاح [ع. ابرام ، اصرار ، صیقیشدیرمه ، زورلامه.

اِلحاد [ع. طریق حقدن آیریلمه، کفره تمایل، جناب حقك وارلغنه اینانمایش ؛ دینسزلك ، اعتقادسزلق .

اَلحاصِل [ع. کلامك نتیجه‌سی اوله‌رق ، حاصلی ، خلاصهٔ کلام .

اِلحاظ [ع. برینه یاندن باقمه ، کوز اوجیله باقمه .

اِلحاق [ع. قاتمه ، ضم وعلاوه، بیتشدیرمه .

اَلحال [ع. شیمدی ، شیمدیکی زمان .

اَلحالَةُ هذهِ [ع. شیمدیکی حالده ، بوکونکی کونده ، هنوز ، حالا ، الیوم .

اَلحان [ع. لحنلر ، ازکیلر ، نغمه‌لر .

اِلحان ع. برینه بر شیئی آکلاتمه.

اَلحَذَر [ع. صاقین ، صاقینه‌لم ، صاقینملی ، الحذر من السارقین : خرسزلردن صاقینملی .

اَلْحَقّ [ع. دوغروسی ، حقیقةً بحق .

اَلْحُكْمُ لِلّه [ع. حکم اللهکدر معناسنده توکل وتسلی تعبیریدر .

اَلْحَمْدُ لِلّه [ع. اللهه حمد اولسون شکرلر اولسون .

اَلحَن ع. پك ذکی .

اِلخ [ع. الی آخره ترکیب عربیسنه اشارت اولوب تا آخرینه وارنجه‌یه قدر معناسنه‌در .

اَلَدّ [ع. چوق غوغاجی اولان، متمرد .

آلداتمق [ف. حیله‌ایله قاندرمق ، اغفال ایتمك ؛ اویون ایتمك ، طولاندیرمق ؛ یالان سوی‌لمك ؛ سوزنده طورمامق .

آلدادان [ص. حیله ایله قاندیران، اویون ایدن ، یالان سویلین .

آلداديجی [ص. اغفال ایدیجی، حیله‌کار ، یالانجی ؛ ظاهراً ایی کورونن .

اَلدّاعی [ع. دعا ایدن ، دعاجی، علما صنفنك (بنده‌کز) مقامنده قوللاندقلری تعبیر در .

آلدانمق [ف. حیله‌یه قاپلمق ، یاکلیش دوشونمك ، یالانه اینانمق .

آلدانمه [و آلدانیش س. آلداتمق فعلی .

آلدیرمق [ف. آلمغه سوق ایتمك؛ صیغدیرمق ؛ اهمیت ویرمك ، قولاق آصمق .

اَلَذّ [ع. زیاده لذیذ اولان ، لذتی پك چوق .

اِلزاق [ع. برلشدیرمه ، برلکده یاپیشدیرمه .

اِلزام [ع. معارضه‌ده خصمی اسکات ایتمه ، مباحثه ومناظره‌ده غلبه چالمه ؛ التزام ایتدیرمه .

اَلزَم ع. پك لازم اولان .

اَلزَمِيَّت [ع. غلـ. پك لزوملى اولان شيئك حالى .

اِلسـاع [ع. آرايه منـافرت صوقمه ، بر برينـه دوشورمه .

اِلسـاق [ع. برشيئى ديكرينه ياپيشديرمه .

اَلَست [ع. دكلمى يم معناسنده عربجـه بر تعبيردر . روز الســت : ابتـداى خلقت بشر .

آلَسته ف. يتا . حاضر ، مهيا .

اَلسَّلام [ع. صلح وسلامت ؛ والســلام : آرتق ســلامدن باشـقه بر شـى يوق .

اَلسَن [ع. كلامده فصـاحتى زياده اولان .

اَلسُن [ع. لســانلر ، ديللر ، زبانلر .

اَلسِنه ع. لســانلر ، ديللر .

اَلصاص [ع. لصلر ، سارقلر ، خرسزلر .

اِلصـاق [ع. بر شيئى ديكرينه ياپيشـديرمه ، ربط ايتمـه .

اَلصَّــلا [ع. ميدان اوقومه تعبيرى ، كوكه نن وارسه چيقسين !

اَلطاف [ع. لطفلر ، نوازشلر ، حسن معامله لر .

اَلطَف [ع. دها لطيف ودها خوش اولان .

اِلعاج ع. طوتوشديرمه ، ياقمه .

اَلعِياذُبِالله [ح. اللهه صيغيندق ، الله اسيركسـين .

اِلغاء [ع. لغو ايتمه ، بوزمه ، قالديرمه ، حذف ايتمه ، هيچ حكمنه انديرمه .

اَلْغاز [ع، لغزلر ، بيلمجه لر ، معمالر .

اِلغاز [ع. قاريشيق ومعمالى سوز سويلمه .

اَلغَرَض [ع. حاصـل كلام ، مقصدم شـوكه ، شونى ديمك ايسترمكه .

اَلف [ع. بيـك عـددى ، هزار ، ۱۰۰۰ .

اَلِف [ع. الفبـاى عثمانيـنك ايلك حرفنك اسمى .

اَلفاظ [ع. لفظلر ، كلمه‌لر ، سخنلر ، سوزلر .

اَلفاف [ع. لفلر ، جماعتلر ، طائفه‌لر ، غلبه‌لقلر .

اَلفاف ع. صيق آغاجلر .

اَلِفباء [ع. هجا حرفلرينك ترتيبي ؛ هجا حرفلريني هجالايوب اوقومه اصولني كوستررر رساله .

اُلفَت [ع. انسيت ، آليشمه؛ قونوشمه ، كوروشمه ، اختلاط ؛ دوستلق .

آلُفته [فا. عشق وسودادن چيلديرن ، آشفته . س: فاحشه ، ناموسسز قارى .

اَلفِراق ع. الوداع !

اَلفِيّه ع. بيك بيتلى قصيده .

اِلقاء [ع. براقمه ، قومه ، آتمه؛ اغفال ، افساد .

اَلقاب ع. لقبلر ، عنوانلر .

اِلقاح ع. مثمر قيلمه .

اَلقِصّه [ع. حاصل كلام ، كلامدن مراد اولان شودركه .

آلقيش [س. ال چيرپارق ويوكسك سسله باغيره‌رق ايديلن تقدير وتحسين.

آلقيشلامق [ف. ال چيرپمق، يوكسك سسله تقدير وتحسين ايتمك .

آلقيشلامه [س. ال چيرپمه ، يوكسك سسله باغيرارق تقدير وتحسين ايتمه .

آلقيشلانمق [ف. ال چيرپمه‌لرله تقدير وتحسين ايدلمك ، آلقيشه مظهر اولمق .

اَلَك [س. بر شيئى الهمك ايچون قوللانيلان آلت .

اَلَكتِريق [س. بوتون اجسامك بعض احوالده جوارلرنده‌كى خفيف اشيايى جذب ايتمك ، قغلجملر چيقارمق ، حيوانلرده رجفهٔ عصبيه‌يه سبب اولمق خاصه‌سى .

اَلَكتِريقى [ص. الكتريقه منسوب ومتعلق.

اَلَكتِريقيَّت [ع. الكتر- يقلشديرمه ، الكتريقلشمه .

اَلَكجى س. الك ياپان وصاتان.

اَلَكله‌مك [ف. الكدن كچيرمك، الهمك .

اَلَگم صاعقه [س. شعاعات شمسيه‌نك

یاغمور حالنه کچن بلوطلر اوزرنده انکسار وانعکاسندن حاصل اولان ویدی رنك کوسترن علامت جویه که بوحادثه اثناسنده کونش دائما الکم صاغمه‌یه باقان راصدك آرقه‌سنده بولنور، قوس قزح .

اَلْکَن [ع. کوجلکله افادهٔ مرام ایدن ، ککه‌مه .

آلگون [و آلکونه . فا. آل رنکنده .

آللاق [ص. حیله‌کار ، دوزنباز؛ سوزنده طورماز .

اَللَشمَك [و. ال ایله طوقونمق؛ ال شقاسی ایتمك ؛ دوکوشمك .

آلِلق [س. قادینلرك یوزلرینه سوردکلری آل دوزکون.

اَللَمَك [ف. ال طوقوندیرمق ، ال ایله طوتمق ، الده قاریشدیرمق ؛ ال ایله یوقلامق؛ اورسه‌له‌مك ؛ طوقونمق .

اَلَّمه [یاخود اللهمه ص. ال ایله سچلمش ، منتخب .

اَللِنجی [عد. اللی‌نك صره‌سی ، قرق طقوزدن صوکره کلن.

اَلَنمك [ف. ال ایله‌طوقونلمق ، قورجالانمق ؛ اورسه‌لنمك ؛ قوغلمق .

اَللّه [ع. یرله کوکی یارادان مولی ، تکری ، رب ، خدا ، ایزد .

اَللی عد. بش دفعه اون .

اَللیشر [عد. هر دفعه‌سنده اللی .

اَللیلِك ص. اللی قیمتنده اولان .

اَلَم [ع. آغری ، صانجی ، وجع ؛ کدر ، غم .

آلما [س. معروف لذیذ میوه‌نك اسم صحیحی .

اَلما [س. یشیل ، صاری ، بیاض و قرمزی رنکلرده اولان معروف میوه ، تفاح ، سیب .

اَلماجِق [س. اویلوق کمیکنك باش طرفی .

اَلماجی [س. الما صاتان آدم .

اِلماح [ع. بر شیئی پارلاتمق .

اَلماس [س. معروف ذی قیمت طاش ، جوهر .کوهر ؛ مج: پك سوکیلی وقیمتدار ، الماس پارچه‌سی ، پك کوزل کیمسه .

اَلماسپاره [فا. پك کوزل وپارلاق کیمسه .

اَلماستراش [فا. الماس كبی یونتلمش اولان] مقبول برجام ، بلور ، قریستال .

اَلماسجی [س. الماس یابان وصاتان ، جواهرجی .

اَلماسیه [س. شكر ، ات صویی وسائره‌دن یاپیلان بر نوع طاتلی .

اَلمالق س. الما باغچه‌سی .

اَلمالی [ص. الما ایله یاپلمش اولان، الماآغاجی چوق اولان یر .

آلمان [س. آلمانیالی ، جرمانیالی .

آلمانلق [س. آلمان حال ووضعیتی وجنسیتی .

اَلمزده [فا. دردلی . كدرلی ، غم دیده .

آلمق [ف. اخذ وقبول ایتمك ؛ كوتورمك ؛ ایدنمك : اشترا ایتمك ، صاتین آلمق ؛ استیعاب ایتمك ؛ چویرمك ؛ احاطه ایتمك ؛ كسمك؛ قازانمق .

اَلمك [ف. یاخود ألەمك : الكدن كچیرمك ، پك دقتلی بر صورتده آراشدیرمق وسچمك .

اَلمه [ص. یاخود ألەمه : الكدن كچیرمه ، النمش ؛ سچلمش .

آلن [س. قاشلرله باشك صاچلری آراسنده‌كی آچیقلق ، ناحیه ، جبین ، پیشانی ؛ اوك جهت ، جبهه .

آلنلق [س. آلنه طاقیلان سوس ؛ بنالرك جبهه‌سنه آصیلان لوحه .

آلنمق [ف. ایچریله‌مك؛ سویلنن سوزی اوزرینه آله‌رق متأثر اولمق .

اَلنمك [ف. الكدن كچیرلمك ؛ سچلمك .

آلو [س. آتشدن چیقان یالازه ، صیجاق هوا ، یالین ، لهیب؛ مزراق اوجنده‌كی بایراق .

آلو [فا. اریك ؛ لسانمزده اریك جنسندن اولان شیلره دینیر : زردالو .

اِلواء ع. سنجاق چكمه .

اَلواح [ع. لوحلر ، تخته‌لر ، دوز سطحلر ؛ اوزرینه یاری یازیلان ورسم یاپیلان شیلر .

اَلوان [ع. لونلر ، رنكلر ، چشیدلر . ص: رنكارنك آلاجه‌لی.

آلود [فا. بولاشمش ، بولاشیق؛ طالمش ، مستغرق .

اَلوِداع [ع. اللهه اصمارلادق ، اللهامانت اولك .

آلودگی فا. بولاشیقلق .

آلوده [فا. بولاشیق، بولاشمش . آلوده دامن : اتكی بولاشیق ، عفتسز . آلودهٔ خون : قانه بولاشمش ، قانلی

اَلوف [ع. پك لاابالی ، پك صمیمی .

اُلوف [ع. الفلر ، بیكلر ، هزارلر .

آلولَندیرمك [ف. طوتو- شدیرمق ، آلو چیقار بر حاله كتیرمك .

آلولَنمك [ف. آلو چیقارمق ، پارلامق طوتوشمق ؛ شدت كسب ایتمك ؛ غضبه كلمك .

اُلوهیّت [ع. اللهلق ، تكریلق ، معبودلق .

اَلویرمك [ف. كافی كلمك ، یتیشمك ؛ اویغون دوشمك ، موافق كلمك ؛ وقوع بولمق .

اَلویریش [س. كفایت ؛ مناسبت ، اویغو- نلق ، موافقت ؛ فائده .

اَلویریشلی [ص. كافی ، موافق ، اویغون ، قوللا- نیشلی ؛ نافع ، مفید .

اَلویه [ع. لوالر ، سنجاقلر ، یاپراقلر .

اِله ع. تكری ، خدا ، معبود .

آلهجق [س. بورجلودن طلب ایدیلن شیئی .

آلهجَقلی [س. برندن آلهجغی اولان كیمسه ، دائن .

اِلهاء [ع. اكلندیرمك ، اویون ایله مشغول ایتمك .

اِلهاب [ع. آلولندیرمه ، شعله- لندیرمه .

اِلهام [ع. جناب حق قوللرینه بر شی القا وتلقین ایتمه .

آلِهه [ع. الهلر . معبودلر ، تكریلر .

اِلهه ع. دیشی بت ، دیشی صنم .

اِلٰهی [ع. اللهم ، ای تم ربم ؛ بعضاً حیرت وتعجب مقامنده بر اسمله برلكده قوللا- نیلیر ؛ الوهیته منسوب ومتعلق ؛ جناب حقه مناجاتی حاوی قصیده .

اِلٰهیّات [ع. فلسفه‌نك الوهیته متعلق مسائلدن باحث قسمی . علم الالهیات .Métha- physique ..

اِلْهِیّون [ع. الهیات قسمیله مشغول اولانلر ؛ اللهك وارلغنه اینانان فیلسوفلر.

اِلَی [ع. ادات انتهادر . ٥ قدر، یه‌دکین معنالرینه کلیر .

اَلیاف [ع. لیفلر ، آغاچ قابوغنك تللری .

آلیج س. یبانی اریك .

آلیجی [ص. آلان ، صاتون آلان ، مشتری ، طالب .

آلیس [ع. دلیر ، جسور ، شجیع ، بهادر .

آلیش [س. آلمق فعلنك طرز وصورتی ؛ مبایعه ، صاتون آلمه . آلیش ویریش : آلیم صاتیم .

آلیشدیرمق [ف. بر شیئی صیق صیق یاپدیرارق اونکله الفت ایتدیرمك، عادت ایتدیرمك : اویدیرمق ، امتزاج ایتدیرمك .

آلیشقان [س. الفت ایتمش ، مأنوس .

آلیشلمق [ف. الفت وانسیت پیدا ایدلمك .

آلیشمق [ف. مألوف اولمق . عادت ایتمك ، الفت وانسیت پیدا ایلمك .

آلیشیق [ص. الفت وانسیت پیدا ایتمش مألوف ، عادت ایتمش .

اَلیف [ع. الفت ایدن ، آشنا ودوست اولان .

آلیق ص. سرسم ، بدلا ، دلی .

اَلیَق [ع. دها لایق وسزاوار اولان .

آلیقلق [س. بدلالق، سرسملك، مجذوبیت .

آلیقومق [ف. تأخیر ایتمك ، طوتمق ؛ صاقلامق.

آلیم [س. آلمق فعلی ، اخذ؛ مبایعه .

اَلیم [ع. آغری ووجعی موجب اولان ؛ شدید ، چوق درد والمی موجب .

آلین س. ب : آلن .

آلینغان [ص. هر سوزی الکفنا معناسیله کندی اوزرینه آلارق منفعل اولان .

اَلیَوم ع. بوکون .

اَلیَوی [ع. بوطلره منسوب ومتعلق .

آلیویرمك [ف. عجله آلمق ، همان صاتون آلمق.

اِلیه ع. بوط .

اِلَیْهِ [ع. اوكا معناسنه ضمیر عربیدر . مومی الیه : بیان ایدیلن ، كندیسندن بحث اولونان ، اوكا ایما اولونان.

اَم س. علاج ، دوا ، مداوات .

اِم [ف. «ایمك» مصدرینك مفرد متكلمیدر .

اُمّ ع. آنا ، والده ، مادر .

اَمّا [ع. فقط ، لكن ؛ تعجب واعظام اداتیده اولور .

اَمّابَعد [ع. بوندن صكره ، كلهلم مقصدمزه .

اِماته [ع. اولدیرمه ، افنا ایتمه .

اَماثِل [ع امثللر ، اك زیاده بكزهینلر ، افضل ومعتبر اولانلر . اَماثل : بیوكار ، ذوات معتبره .

آماج [فا. هدف ، اوزرینه اوق وتفنك آتمق ایچون دیكیلن تخته .

اَماجِد [ع. امجدلر ، مجدوشرف وعزتلری چوق اولانلر.

آماجگاه [فا. هدف محلی ، هدفك بولوندیغی یر .

آمادَگی [فا. حاضرلق مهیالق ، آمادهلك .

آماده [فا. حاضر ، مهیا .

اَمارَت [ع. امیرلك ، بكلك ، پرنسلك .

اَماره ع. علامت ، نشان .

اَمّاره [ع. امر ایدیجی ، مجبر ، نفس اماره : انسانی ذوق ولذت حسیهیه سوق ایدن نفس وشهوت .

اَمّارات [ع. احتراصلر ، Passions .

آماس [فا. بدنده پیدا اولان شیش .

اَماكِن [ع. مكانلر ، محللر ، موضعلر ، یرلر ، موقعلر.

آمال [ع. امللر ، اومهلر ، امیدلر .

اِماله [ع. بر طرفه یاتیرمه ، میل ایتدیرمه ؛ قیصه اوقونمق ایجاب ایدن بر حركهنك غیر طبیعی اولهرق اوزون اوقونماسی .

اِمام [ع. جماعته نماز قیلدیران ذات؛ امور دینیه ومذهبیهده كندیسنه اویولان مقتدایه وپیشوااولان ذات؛ اجتهادایدوب

صاحب الرأی اولان ذات ؛ خلیفهٔ مسلمین .

اِمامت [ع. امامـلق ، خلافت اسلامیه .

اِماملِق [س. امام صفـت و وظیفه‌سی .

اِمامه [س. چبوغه آغزلق مقامنده طاقیلان کهـربا وسـائره پارچه‌سی ؛ تسبیحك اوجنده‌کی اوزونجه دانه .

اِمامه‌جی [س. امامه‌یاپوب وصاتان آدم .

آمان [ل. فریاد مقامنده قوللا- نیلیر ؛ عفو طلب ایتمکه یارار؛ رجا ، نیاز تنبیه ، حدت، شدت ، انفعـال و صبرسزلغه دلالت ایدر .

اَمان ع. امنیت ، حمایه .

اَمانَت [ع. امنیت ایدیلن کیمسه‌یه بر اغیلان شئی ودیعه . دوائردولتدن بعضیلرینك اسمی .

اَمانةً [ع. امانت اولەرق . امانت صورتیله .

اَمانَتجی [س. کندیسـنه امانةً تودیع اولنان اشیایی بر محلدن دیکرینه اجرتله نقـل ایدن .

اَمانَتجیلك [س. بر یردن دیکرینه امانةً اشیـا نقـل ایتمك وظیفه وصنعتی .

اَمانَتدار س. امانتجی .

اَمانی [ع. امنیه‌نك جمعی . ب : امنیه .

اُمَّت [ع. اهـالی ، طائفـه ، کروه ، جماعت .

اِمتِثال [ع. اویمه ، تابع اولمه؛ اطاعت وانقیـاد .

اِمتِثالاً [ع. اویارق ، تابع اولەرق ، اطـاعت وانقیـاد طریقیله .

اِمتِحان [ع. دەنەمه ، تجربه . چالیشوب چالیشمد- قلری آکلاشلمق اوزره مکتب طلبه‌سـنك کچـیردیکی معاینـه وتفتیش ؛ صلاحیت ویا عـدم صلاحیت کشـفی ایچـون واقع اولان معاینه وتفتیش .

اِمتِداد [ع. اوزامـه ، اوزون سورمه .

اِمتِزاج [ع. اویمه ، کچینمه . طبعـاً وحسـاً موافق ومطابق اولمه ؛ قاریشه بیلمه ؛ آلیشمه .

اِمتِصاص ع. اممه ، مصی ایتمه،

اَمتِعه [ع. متاعلر ، صاتیله‌جق شیلر .

اِمتِکار ع. قیرمزی‌یه بویانمه .

اِمتِلاء [ع. طولمه ، طولغونلق ؛ قان طوپلانمه .

اِمتِناع [ع. چکنمه ،ایستمه‌مه، فراغت ایدوب کری طورمه .

اِمتِنان [ع. برینه یاپیلان ایلکلری ذکر وتعداد ایدوب باشنه قاقمه .

اِمتِیاز [ع. سائرلرندن آیرلمه ، تفوق ؛ بر ایش ایچون بر آدمه ویا بر شرکته ویریلن مساعدهٔ مخصوصه‌که آرتق او عینی ایشی باشقه‌لری یاپامز ؛ استثنا ، معافیت .

اِمتِیازلی [ص. سائرلرندن فرقلی بولنان ، ممتاز ؛ حقوق استثنائیه‌یه مظهر اولان . امتیاز صاحبی .

اِمتِیازی [ع. امتیازه منسوب ومتعلق .

اَمثال [ع. مثللر ، اورنکلر ، نمونه‌لر . مفرد کبی قوللانیله‌رق : شبیه ، نظیر ؛ نمونه .

اَمثالسِز [ص. امثالی اولمیان . بی نظیر ، اشی یوق.

اَمثِله [ع. مثاللر ، اورنکلر ، نمونه‌لر .

اَمجاد [ع. مجدلر ، شرف وعزت صاحبی اولانلر .

اَمجد ع. پك مجد وشرف صاحبی.

اَمجه [س. ال برلکیله کورولن ایش .

اَمجیك س. ممه ، بستان ، ثدی .

اِمحاء [ع. محو ونابود اولمه غد. محو ایتمه .

آمَد [فا. کلمه ، ورود ایتمه ؛ وصول . آمد شد: کیدوب کلمه ، ایاب وذهاب .

اِمداد ع. یاردیم ، معاونت .

اِمدادجی [ص. یاردیم ومعاونت ایدن .

اِمدادی [ع. امداده منسوب ومتعلق .

آمَدجی [س. مجلس وکلا باش کاتبی ، باب عالیده سرای همایون ایله مخابره قلمنك رئیسی .

آمَدجیلك [س. آمدجی عنوان ومنصبی .

آمَدی [فا. کلیش ، وصول ، ورود .

اَمديرمَك [ف. امجكه سوق ایتمك، امزیرمك ، مصی] ابتدیرمك .

اَمِر [ع. امر ایدیجی ، بیوریجی ، فرمان ایدیجی ؛ هر هانکی] بر مأمورك مافوق .

اَمر [ع. بیوروق ، فرمان ؛ بیوك بر مقامدن یازیلان] وبر امری احتوا ایدن ورقه . جم : اوامر .

اَمر [ع. ایش ، مصلحت ، شیئی . جم: امور .]

اُمَرا [ع. امیرلر ، بکلر ؛ یوزباشی ایله پاشا آره‌سنده‌کی فرمانلی] ضابطلر : بیکباشی ، قائممقام ، میرآلای .

اِمرار ع. کچیرمه .

اَمراض [ع. مرضلر ، علتلر ، خسته‌لقلر .]

آمِرانه [ع. آمره یاقیشه‌جق بر صورتده ؛ آمره یاقیشیر] بر طرزده وقوع بولان .

اَمرَد [ع. یوزی هنوز تویسز اولان جوان . شاب امرد:] دها صقالی بیغی چیقمامش دلیقانلی .

آمِرزِش فا. عفو ، مغفرت .

اَمرنامه [فا. بر امری احتوا ایدن ورقه .]

اَمرود فا. آرمود .

اِمروز فا. بوکون .

آمَریقان [س. آمریقادن کلن معروف قبا بز .]

اَمزِجه [ع. مزاجلر ، طبیعتلر ، خویلر ، مشربلر .]

اَمزیرمَك [س. چوجغه ممه ویرمك ، ارضاع .]

اَمزیك [س. ممه‌نك تپه‌سی ؛ چوچقلره ممه یرینه] ویریلن و اوجنده ممه شکلنده بر لاستیك بولنان شیشه ؛ کوچوك ابریق لوله‌سی .

امزیکلی [ص. چوجغنه ممه ویرن قادین ؛ لوله‌لی (ابریق)]

اِمساس [ع. دکدیرمه ، طوقو- ندیرمه ، برینی بر شیئله] تماسده بولندیرمه .

اِمساك [ع. الده طوتمه ، یاقالامه ؛ صاقلامه ، ضبط و اداره] ایتمه ، منع ایتمه ، ضبط نفس ایتمه ، اجتناب ، احتراز ؛ اروجه باشلامه زمانی ؛ خست ، پرهیزکارلق ، ریاضت .

اِمساکیّه [ع. رمضانده امساك وقتلرینی کوستر] جدول .

اِمشَب فا. بو کیجه .

اَمصار [ع. مصرلر ، بویوك شهرلر ، مملکتلر .

اِمصاص [ع. مصی ایتدیرمه ، چکه‌رك یوتدیرمه ؛ امدیرمه ، ایچنه آلدیرمه .

اِمضاء [ع. بر کاغدك آلتنه اسمنی یازمه ؛ مکتوب ، سند ، تحریرات کبی بر کاغدك آلتنه یازیلان اسم ، جاری قیلمه .

اِمضالاتمق [ف. بر یازینك آلتنه برینه اسمنی یازدیر- مق ، امضا ایتدیرمك .

اِمضالاشمق [ف. بربرینه امضا ویرمك ، امضا ویروب آلمق .

اِمضالامق [ف. قبول وتصدیق مقامنده بر یازینك آلتنه کندی اسمنی یازمق .

اِمضالانمق [ف. آلتنه اسم یازلمق ، امضا ایدلمك .

اَمطار [ع. مطرلر ، یغمورلر ، بارانلر .

امعاء ع. معالر ، باغرصاقلر .

اِمعال [ع. بر کیمسه‌یی بر شیدن پردن چویرمه .

اِمعان [ع. جهد واجتهاد ، سعی ، اهتمام ، دقت .
امعان نظر : بر شیئه پك دقتلی باقمه .

اَمك [س. چالیشمه وسعی ؛ زحمت؛ یورغنلق ؛چالیشمه حقی ، اجرت .

اِمكان [ع. ممکن اولمه ، دائرهٔ اقتدار داخلنده بولونمه .
عدم امکان : ممکن اولمایش .

اِمكانسز [ص. امکانی اولمایان، محال .

اِمكانسِزلِق [س. امکان اولما- یش ، محال اولمه.

اَمكدار [س. امك وخدمتی کچمش ، چوق خدمت ایتمش .

اَمكدارلِق [س. امك وخدمتی کچمش اولانك حال وصفتی .

اَمكداش [س. سعی وعمل آرقداشی ، قاپو یولداشی .

اَمكسِز [ص. زحمتسز ؛ امکسز اوغل : اوکی چوجق .

اَمكلَمك [ف. یورومکه چا- لیشمق ، (چوجق) ایکی ال وایکی آیاقله یورومك.

اَمكلی [ص. زحمتلی ، چوق سعی وجهده متوقف .

اَمكن [ع. ممكن اولدی . مهما امكن : ممكن اولدیغی قدر ، نه‌قدر ممكن اولورسه .

اَمكِنه [ع. مكانلر ، محللر ، یرلر ، موقعلر .

اَمَل [ع. اومیه ، امید ؛ ارزو ، حرص ، طمع .

اِملاء ع. غا: طولدیرمه .

اِملاء [ع. سویلیوب یازدیرمه ؛ بر لسانی دوغرو وخطاسز یازمق فنی .

اَملاح ع. ملحلر ، طوزلر .

اِملاسز [ص. املاسی اولمایان ؛ دوغرو یازلمامش ؛ یا كلیش .

اِملاسِزلق [س. دوغرو یازلمامش ، املا یا كلیشلغی .

اَملاك [ع. ملكلر ، تملك اولنان ابنیه واراضی .

اِملاك [ع. (بر قادینی) أولندیرمه؛ تأهل ، ازدواج .

اِملال [ع. جان صیقمه ؛ (سیاحت) اوزون كلمه ؛ برینه سویلیوب یازدیرمه .

اَملَس [ع. دوز ، جلالی ، تویسز ، پروزسز .

اَملمك [ف. چكیلوب مصی اولونمق .

اُمَم [ع. امتلر ، بر پیغمبرك دینه دعوت ایتمكه من طرف الله مأمور اولدیغی جماعتلر .

اَممك [ف. نفسله ایچنه چكمك ، مصی ایتمك .

اَممه س. اممك فعلی ، مصی ایدیش.

اَمن [ع. امنیت ، قورقوسزلق ، راحتلق ، آسودكی ، آسایش .

اُمَناء [ع. امینلر ، اعتماد اولوناجق ذاتلر ، معتمد .

آمِناً [ع. امنیتله ، قورقوسزجه ، امین اوله‌رق .

آمَنّا [ع. ایناندق ، بر دیه‌جكمز یوقدر ، تصدیق ایده‌رز .

اَمنیّت [س. غا. قورقوسزلق ، امینلك ، كوكنمه ، اعتماد ، وثوق .

اَمنیّتسِز [ص. امنیتدن عاری ؛ اعتماده غیر لائق ؛ كیمسه‌یه امنیت واعتمادی اولمایان.

اَمنیّتسِزلك [س. امنیتك بولونمایشی ، اعتماده شایان اولمایش .

اَمنیّتلی [ص. امنیت و آسایشی اولان ؛ اعتماد وامنیته لایق .

اُمنیّه [ع. آرزو ، ایستك : اومه ، امل ، مقصد ، نیت .

اَموات [ع. میتلر ، اولولر ، بی حیات اولانلر .
اراضیٔ اموات : خام طوپراقلر ، هیچ ایشلنمه‌مش یرلر .

اَموال [ع.ماللر ، تملك اولونان شیئلر .

اَمواه ع. ماءلر ، صولر ، آبلر .

آموختگان ازل [فا. انبیای عظام ، اولیای کرام .

آموخته [فا. اوقومش ، اوکرنمش ، متعلم اولان.

اُمور [ع. امرلر ، نسنه‌لر ، شیئلر ، خصوصلر ، ایشلر ، وظیفه‌لر .

اُمورآشنا [فا. ایش بیلیر ، آکلایشلی .

اُموردیده [فا. ایش کورمش ، تجربه‌لی .

اُمورسانمق [ف. ایش ایدنمك ، وظیفه بیلمك ، اهمیت ویرمك .

آموز [فا. بیلن ، اوکرنمش ؛ اوکره‌دن ، تعلیم ایدن.

آموزکار [فا. اوکره‌دیجی ، معلم .

آموزکاری [فا. معلملك ، اوکره‌دیجیلك .

اُمومَت ع. آنالق ، والده‌لك .

آمویاق س. فر. نیشادر روحی.

اُمَّهات [ع. املر ، والده‌لر ، آنالر ، منبعلر ، اصللر ، نمونه‌لر ، قالبلر ؛ بر علمك اك معتبر ومشهور کتابلری ،

اِمهال [ع. مهلت وزمان ویرمه ؛ بری حقنده مرحمتلی بولونمه .

اِمهان [ع. بری ضعیفلاتمه ؛ استخدام ایتمه .

اَمهَق ع. طوکوق بیاض .

اُمّی ع. اوقویوب یازمق بیلمه‌ین.

اَمیال ع. میللر . ب: میل .

آمیخته [فا. قاریشمش ، مخلوط ، قاریشیق اولان .

اُمید فا. امل ، اومه ، اومو .

اُمیدبخش [فا. امید ویریجی ، اومدیریجی .

اُمیدبخشانه [فا. امید بخش اولانه یاقیشه‌جق بر صورتده .

اُمیدسِز [ص. امیدی قالمایان ، مأیوس ؛ حیاتندن امید کسیلمش اولان .

اُمیدسِزلك [س. مأیوسیت ، مأمول اولمایش؛ خلاصندن امید کسلمش اولان.

اُمیدگاه [فا. امید یری ؛ برشئی مأمول اولونان محل .

اُمیدوار [فا. امیدلی ، امیدی اولان .

اُمیدواری فا. امید وارلق .

اَمیر [ع. باش ، بك ، رئیس ؛ بویوك بر خاندانه منسوب اصیل ذات .

آمیرال [س. فر. بحریه قوماندانی ، قپودان .

آمیراللق س. بحریه قوماندانلغی .

آمیز [فا. قاریشـیق ، حاوی ، شامل .

آمیزِش [فا. اختلاط ، امتزاج ، کچینیش ، معاشرت ، ایتلاف .

اَمیك [س. امکدن چوروین یر ، امه برەسی .

آمین [ع. اویله اولسون ، یارب قبول ایله !

اَمین [ع. امنیت صـاحبی ، قورقوسز ؛ برینه امنیت واعتماد ایدن ؛ شبهه ایتمەین ؛ کندیسنه اعتماد اولونان .

آمین‌خوان [فا. آمین دییەن . برشیئی تصـدیق ایدن .

اَمینلك [س. امین اولانك حال وصفتی ، امنیت .

آن [ع. پك آز بر زمان ، لحظه ؛ دم ؛ آناًفاناً ، آن‌بان : کیتـدکجه ، تدریجـاً ؛ الآن : شیمدیکی حالده ، حالا هنوز .

آن [فا. کوزللـك ، جاذبه ، ملاحت .

آنا [س. آنه ، والده ، مادر ، ام ؛ بر شیئك الك باشلیجه قسمی .

اِناء [ع. قاب قاجاق ، تجره ، صحن ، دستی‌وسائره جم. اوانی.

اِنابَت [ع. ترك معاصی ایله حقه رجوع ایتمه ؛ ندامت ایتمه ؛ بر مرشـده مراجعت ایدەرك طریقته کیرمه . صوك معناده (انابه) تلفظ اولنور .

اِناث [ع. انثی‌نك جمعی . دیشیلر، قادینلر ، قیزلر .

آناج [س. بر چوق یاورو یتیشدیروب قارتلاشمش

(حیوان) . مج: تجربه دیده ، اوسطه .

آناجلامق [ف. ایشلرده تجربه صاحبی ، اوسطه اولمق .

اَناجیل ع. انجیللر .

آناختار [س. مفتاح ، آچار ؛ آچمغه ویا قورمغه ویا سوکمکه یارایان آلت ؛ شفره حلنده قوللانیلان جدول : شفره مفتاحی ؛ واسطهٔ آلت .

اَنارَ اللّٰه ع. الله منور قیلسین .

اِناره [ع. منور قیلمه ، آیدینلاندیرمه .

آناصون [س. دانه‌لری رایحه‌لی بر نبات .

آناطولی [سخ. (آسیای صغری) نامیله معروف بر شبه جزیره .ولوب ممالك عثمانیه‌نك اك مهم بر قطعه‌سیدر .

آناطولیلی [ص. س. آناطولی اهالیسندن .

آنافور [س. بر آقنتینك عکسنه آقان صو ، آقنتی مقابلی .

آنالِق [س. والده‌لك ، آنانك حال وصفتی ؛ آنا یرینی طوتان قادین .

اَنام [ع. خلق ، ناس ، مخلوقات ، انسانلر .

اَنامِل [ع. انمله‌لر ، پارمق اوجلری .

آناناس [س. لذید وکوزل رایحه‌لی بر میوه .

اَنانیّت [ع. بنلك ، خود ـ بینلك ، غرور .

اَنائی [ص. مغرور وجاهل (آدم).

اَنائیلك [غروره قاریشیق جها- لت ، بیاغیلق ، عادیلك ،

اِنباء [ع. خبر ویرمه ، اخبار ایتمه .

اِنبات [ع، نباتاتی بیتروب بو- یوتمه .

آنبار [ع. ذخیره ، اشیا ، مهمات وسائره وضع وحفظنه مخصوص محل، مغازه ، ده‌پو ؛ کمیلرده اشیا قویمغه مخصوص محل ، تورکجه‌ده یوکلمه (آنبار) تلفظ اولنور .

آنبارجی [س. آنبارك محافظه واداره‌سنه مأمور ادم .

آنبارجیلِق [س. آنبارجینك حال وصنعت ومأموریتی .

آنباز [فا. رفيق ، شريك ، اورتاق .

آنبان فا. طغارجق .

آنبرباريس [س. قادين طوزلغى دنيلن نبات ، بربريس ، زرشك .

انبساط [ع. يايلمه ، آچلمه ؛ ممنون ومسرور اولمه، فراحلانمه ، ايچ آچلمه‌سى .

اِنبعاث [ع. كوندرلمه ، ديريلمه؛ (صو) آقمه ، عجله ايتمه،

آنبوبه ع. اينجه بورى .

آنبوبى [ع. اينجه بورى شكلنده اولان .

آنبور [س. آتشى قاريشديرارق طوتوشديرمغه مخصوص دمير .

آنبوه [فا. غلبه‌لك ، ازدحام ؛ كثرت ، جماعت .

آنبياء [ع. نبيلر ، پيغمبرلر ، رسوللر .

اِنبيق [ع. اسپيرتو ، عطريات وسائره‌نك تقطيرينه مخصوص آلت .

اِنتاج [ع. چيقارتمه ، بر نتيجه استحصال ايتمه ، موجب اولمه .

اِنتاج كرده [فا. باشقه برشيئك نتيجه‌سى مقامنده اولان .

آنتارى [س. معروف اوزون لباس .

آنتاريلك [ص. انتارى‌يه مخصوص .

آنتاريلى ص. انتارى كييمش .

اِنتبار ع. قبارمه ، شيشمه .

اِنتباك ع. يوكسلمه .

اِنتباه [ع. اويانمه ، اويانيقلق، تيقظ عدم غفلت .

اِنتثار [ع. صاچمه ، ياييلمه ، طاغلمه ، بروندن طيسقيرمه .

اِنتجاء ع. برينى نظرله اينجتمه.

اِنتجاب ع. بر شيئى سچمه .

اِنتجاث [ع. چيقارمه ، استخراج ايتمه .

اِنتجام [ع. (يغمور ، صوئوق) كسيلمه .

اِنتحاء [ع. توجه ايتمه ، بر محله ويا بر كيمسه‌يه دوغرو كيتمه .

اِنتِحار [ع. كندى كنديني اولديرمه . اتلاف نفس .

اِنتِحال [ع. باشقه برينك ياپديغى ابياتى بنمسه‌مه .

اِنتخاب ع. سچمه ، آييرمه .

اِنتخابى ع. انتخابه منسوب ومتعلق .

اِنتِذار ع. آدامه ، نذر ايتمه .

آنتراسيت [س. فر . قورشون قلمى ياپيلان بر نوع معدن .

اَنتَرَصو [س. يتا. منفعت ، فائده .

اَنتَرَصوجى [س. منفعت واستفاده‌سنى آرايان ودوشونن .

اَنترِيقه [س. فر. حيله ، دسيسه .

اَنترِيقه‌جى [ص. دائماحيله‌ودسيسه ايدن ، حيله‌كار .

اِنتِزاع [ف. چكوب چيقارمه ، قوپارمه .

اِنتِساب [ع. دائرهٔ‌تعلق و معيته داخل اولمه ، ارتباط .

اِنتِساج [ع. طوقونمه ، اورولمه ؛ روزكارك تأثيريله (صو سطحى) چيزكيلنمه .

اِنتِساخ [ع. بر كتابك عينى چيقارمه ، يازمه .

اِنتِساق ع. نظام اوزره ديزلمه .

اِنتِشار [ع. طاغلمه ، ياپلمه ، تعمم ايتمه .

اِنتِشاق ع. برونه صو چكمه .

اِنتِصاب [ع. دوغرولمه ، قالقمه ، (هيكل) ديكلمه ؛ (بايراق) چكلمه .

اِنتِصاح [ع. صميمى بر دوستدن نصيحت آلمه .

اِنتِصار ع. غلبه ، مظفريت .

اِنتِصاف [ع. باشنى اورتمه ؛ برندن تماماً حقنى المه .

اِنتِظار ع. بكله‌مه ، كوزله‌مه .

اِنتِظام ع. نظام وصره‌يه قونمه .

اِنتِظامسِز [ص. نظام وصره‌يه قونمامش اولان ، ترتيبسز وقاريشيق اولان .

اِنتِظامسِزلق [س. نظام وصره‌يه قونمه‌مش ترتيبسز بر شيئك حالى .

اِنتِعاش [ع. دوشدكدن صوكره قالقمه ، اويوشوقلقدن صوكره جانلى وكيفلى اولمه ، جانلانمه .

اِنتِفاء ع. بر طرفه قونلمه ؛ قوغلمه طرد ایدلمه .

اِنتِفاخ ع. شیشمه ، قبارمه ؛ یوکسلمه ؛ ترفع ایتمه .

اِنتِفاش ع. (کدینک) تویلری اورپرمه ؛ شیشمه قبارمه .

اِنتِفاض ع. (آغاج) صارصلمه ، (البسه فورچه‌لانمه . (باغ یشیللنمه ؛ بولانمه ، حرکته کلمه .

اِنتِفاع ع. فائده‌لنمه ، منفعت بولمه ، استفاده .

اِنتِقاب ع. نقابلانمه ، یاشمق اورتمه .

اِنتِقاد ع. آثار صنعت وفکر حقنده بر حکم ویرمه .

اِنتِقال ع. بر یردن آخر محله کوچمه ، تبدیل مکان ایتمه ؛ کچمه ؛ سرایت ؛ درك وفهم ایتمه .

اِنتِقام ع. اوج آلمه ، اخذ ثار ایتمه ، آجی چیقارمه .

اِنتِقامجی س. ص. اوج آلیجی ، آجی چیقارمغه میال .

اِنتِقاه ع. خسته‌لقدن قالقوب ایی بر حاله کیرمه .

اِنتِکاس ع. ییقلمه ، باش آشاغی دوشمه ؛ تکرار خسته‌لغه طوتولمه .

اِنتِماء ع. هواده یوکسلمه ؛ بر نسله منسوب اولمه .

اِنتِهاء ع. صوکه وارمه ، نهایت بولمه ، توکنمه ، بیتمه ؛ صوك ؛ نهایت ، انجام ، غایت .

اِنتِهاب ع. یغما ایتمه ، قاپیشمه .

اِنتِهاج ع. بر یولی تعقیب ایتمه .

اِنتِهاز ع. (فرصتی) قاچیرمامه ، بر شیئی چابوق یاقالامه .

اِنتِهائی ع. صوکه منسوب ومتعلق .

اِنتِهاك ع. (ایصیتمه) بر کیمسه‌یی ضعیفلاتوب بیترمه ؛ (بر کیمسه‌نك ناموس وشرفی ویا برشیئك قیمتی) آزالمه .

آنتی‌پیرین س. صیتمه‌یه وآلام عصبیه‌یه قارشی علاج .

اُنثی ع. دیشی ، قیز ویا قادین ، قاری .

اِنجاء ع. قورتارمه ، سلامته ایردیرمه .

اَنجاب [ع. نجيبلر ، صوى ونسلى پاك وكريم اولانلر .

اِنجاد [ع. ياردیم ومعاونت ايتمه : (بنا) یوکسلمه ؛ (سما) آچلمه ؛ (بر دعوتی) قبول ايتمه .

اِنجاز [ع. (بر وعدی) ايفا ، اجرا ايتمه ، يرينه كتيرمه .

اَنجام [فا. صوك ، آخركار ، عاقبت .

اَنجام [ع. نجملر ، ييلديزلر ، اجرام سماويه ؛ وعده‌لر؛ صاپسز نباتلر .

اِنجذاب [ع. چكلمه ، جذب وجلب اولونمه ، سوروكلنمه .

اَنجُر ع. ايصيرغان اوتى .

اِنجِراد [ع. تجرد ايتمه ، آيرله؛ صويونمه ؛ تراش اوله، آشينمه .

اِنجِرار [ع. چكلمه ، چكيلوب سوروكلنمه .

اِنجزام [ع، كسيلمه ؛ جزمه دينلن اشارتله اشارتلنمه .

آنجَق [د. يالكز ، ساده ، مجرد ؛ بالخاصه. صرف ؛ كوج حال ايله ، طاره‌طار ؛ فقط ، لكن ، آما .

اِنجلاء [ع. پارلامه؛ جلالانمه ؛ كورونمه ، آچلمه ، طاغلمه ؛ (ايش) تنور ايتمه .

آنجَليقه [س. ملك اوتى ؛ رچللك برنوع ميوه.

اَنجُم [ع. نجملر . ييلديزلر ، كوكبلر .

اِنجِماد [ع. غذا: طوكمه ، بوز طوتمه ؛ قاتيلاشمه .

اَنجُمَن فا. مجلس ، جمعيت .

آنجه [ك. آنجق ك مخففيدر ؛ اونك كبى ، اوقدر ، اويله‌جه .

اِنجيل [ع. حضرت عيسى(عم) ه نازل اولان كتاب سماوى.

اِنجيلى [ع. كتاب شريفه متعلق ومنسوب اولان .

آنجيلاين [ك. اويله‌جه ؛ اوصورتله، اوقدر.

اَنحا [ع. ناحيه‌لر ، طرفلر ، جانبلر .

اِنحِداب [ع. قانبورلاشمه . قانبورلانمه .

اِنحِراف [ع. صاپمه ، برطرفه ميل ايتمه ؛ دكيشمه ، بوزولمه ؛ قريقلق . انحراف مزاج : كيفسزلك نشئه‌سزلك .

اِنحِسام ع. كسلمه، قطع اولونمه .

اِنحِصار [ع. حصر اولونمه ، بر تجارتی ویا برخدمتی بر کیمسـه‌یه ویا بر شرکته تخصیص ایتمه ؛ یالکز بر شیئه ویا برکیمسه‌یه مخصوص اولوب باشقه‌لرینه شمولی اولمامه .

اِنحِطاط [ع. ایتمه، آشاغیلامه، آلچـالمه ؛ قوتدن دوشمه .

اِنحِلال [ع. چوزولمه ، آچلمه ؛ طاغلمه ، بوزولمه ، اریمه .

اِنحِناء [ع. اکرلمه ، بوكلمه ، اكلمه ، چارپلمه .

اِنخِساف [ع. (آی) طوتولمه ؛ (کوز) بصردن محروم اولمه .

اِنخِلاع [ع. خلع اولونمـه ، موقعندن قالدیرلمـه ؛ مأموریتدن استعفـا ایتمه .

اِنخِناق [ع. بوغولمه ، بونالمه .

آند [س. یمین ، قسم ؛ آداق ، نذر ، عهد .

اَنداب [ع. ندبه‌لر ، یاره نشانه‌لری .

اَنداخت [فا. آتمه ، رمی ایتمه ؛ سلاح بو- شالتمه .

اَنداخته [فا. آتلمش، بر طرفه براغلمش .

اَنداد [ع. ندلر ، بکزه‌یـنلر ، امثـاللر ، نظیرلر ؛ بی انداد : امثالسز ، بی مانند.

اَنداز [فا. آتیجی ، رامی ، آتان ، آتمش .

اَندازه [فا. اولچو ، مقیاس ؛ آرشـوندن سـکز سانتمتره کوچوك بر اولچو .

اَندازه‌سِز [ص. اولچوسز ، اولچولـه‌مش ؛ چوق ، حسابسز .

اَندازه‌لَه‌مَك [ف. اندازه ایله اولچمك : تخمین وحساب ایتمك .

اَندام [فا. بدن ، وجـود ؛ بوی ، قامت ؛ بویك لطافت وانتظامی ، بچیم .

اَندامسِز ص. بویسز، بچیمسز.

اَندامسِزلِق [س. بویسزلق ، بچیمسزلك .

اَنداملی [ص. بویلی بوصلو ، بچملی .

اَندبَند [فا. پارچه پارچه ، محجوب ، اوتانمش .

أَندَر [ع. پك نادر وپك آز بولنـور اولان ؛ پك سيرك .

أَندَر [فا. ايچنده ، درونده ، ده .

اِندِراج ع. اولمه .

اِندِراس [ع. اثرى محو وزائل اولمه ، سيلينمه .

أَندَرون [فا. بر شيئك ايچى ، داخـلى ؛ ايچ يوز ؛ حرم دائره‌سى .

اِندِفاع [ع. دفع اولونمـه ، ايتلمـه ؛ (حيـوان) سرعتله قوشمه .

اِندِفان [ع. (دفينـه) كيزلى اولمه ؛ (اولو) كومولمه، دفن اولونمه .

اِندِقاق [ع. ازيلمه ؛ دوكلمه ، دانه‌لنمه .

أَندَك فا. آز ، جزئى ، قليل .

آندلاشمَق [ف. بربرينه يمين ويرمك ، عهد-لشمك .

آندُلس [سخ. اسـپانيا وپور- تكيز مملـكـتـلرى : اسپانيانك جنوب قسمى .

أَندَلُسى [ع. اندلسـه منسوب ومتعلق .

آندلى ص. يمينلى ، قسم ايتمش .

اِندِماج [ع. ايى ياپلمش ، ايى دوزه‌لتلمش اولمه .

اِندِمال [ع. (ياره) ايى اولوب قپانمه .

أَندوخته فا. قازانلمش .

أَندود [فا. سـورولمش : ايشلنمش،صيوانمش.

أَندوز [فا. قازانان ، اكتساب ايدن .

أَندوه فا. غم ، كدر ، قايغو .

أَندوهگين [فا. غملى .كدرلى ، قايغولى .

أَندوهناك فا. عينى معنى .

آنديز [س. چالى ؛ چاليلق ير ؛ فاحشـه‌لرك بولنـديغى محل .

أَنديش فا. دوشونن .

أَنديشناك [ع. دوشونجه‌لى ، مكدر ، قايغولى ؛ وسوسه‌لى .

أَنديشه [فا. دوشـونجه ، تفكر ؛ وسوسـه ، مراق ؛ غم ، كدر ؛ شبهـه .

اَندیشه‌سِز [ص. دوشونجه‌سی اولمایان ؛ غمسز ؛ مراقسز .

اَندیشه‌سِزلِك [س. دوشونجه‌سزلك ، دوشونمه‌یش ؛ وسوسه‌سزلك .

اَندیشه‌لی [س. دوشونجه‌لی ؛ غملی ، کدرلی ؛ مراقلی ، وسوسه‌لی .

اَندیشی فا. س. دوشونوش .

آندیق س. صرتلانك بر نوعی .

اِنذار [ع. برینه بر شیئدن صاقنمسنی خبر ویرمه ، برشیئك ضررلرینی ، محذورلرینی تهلکه‌لرینی کوسترمه .

اِنزال [ع. ایندیرمه ؛ منی ایمه‌سی ، خروجی .

اَنزَروت س. بر نوع ضمغ

اِنزِعاج [ع مضطرب اولمه ؛ بر وعظدن متأثراولمه؛ اضطراب .

اِنزِمام ع. باغلانمه .

اِنزِواء [ع. بر کوشه‌یه چکلمه ، چکلمش یاشامه .

اِنس ع. بشر ، انسان .

اُنس [ع. آلیشمه ، الفت ، آلیشیقلق .

اَنساب [ع. نسبلر ، صویلر ، خصملر . غل : لغارتمه جدوللرینك عددلری .

اَنسال [ع. نسللر ، ذریتلر ، اولاد طاقملری .

اِنسان [ع. آدم ، بشر ، حیوان ناطق ؛ ناموسلی ووجدانلی آدم ؛ ص. غایت تربیه‌لی وانسانیتلی . انسان‌العین : کوز بیکی .

اِنسانجه [ص. انسانه یاقیشه‌جق صورتده ؛ انسانیته موافق ، انسانیتلی .

اِنسانلِق [س. انسانیت ، آدمیت؛ انسان‌حالی.

اِنسانی [ص. آدمه ، انسانه منسوب ومتعلق .

اِنسانِیَّت [ع. بر انسانه یاقیشیر ایلك ، خیرخواهلق؛ عموم انسانلر .

اِنسانیَّتسِز [ص. انسانه یاقیشان فضیلتلردن محروم ؛ یالکز کندینی دوشونوب کیمسه‌یه ایلکی طوقونمایان .

اِنسانیَّتسِزلك [س. انسانیتك یوقلغی ؛ حسیات نجیبهٔ انسانیه‌یه مغایر احوال وحرکات .

اِنسانیَّتلی [برانسانه یاقیشان فضائلی حائز ، وجدانلی ، خیر خواه .

اَنسَب [ع. زیاده مناسب وموافق اولان .

اَنسِباء [ع. نسیبلر ، عینی نسبه مالك اولانلر ، اقربا ؛ اشعار عاشقانه .

اِنسِجال [ع. دوکولمه ، آقمه ، ریزان اولمه .

اِنسِجام [ع. صو ، (کوز یاشی) آقمه ، ریزان اولمه ؛ (کلامده) آهنك .

اِنسِداد ع. قپانمه ، طیقانمه .

اِنسِدال [ع. (صاچلر) چوزولمه ، وطالغه‌لانمه .

اِنسِلاب [ع. سرعتله قوشمه ؛ غل: محو ورفع ایدلمه .

اِنسِلاخ [ع. (انسان البسه‌سنی) چیقارمه ؛ (ییلان دریسنی) دکیشدیرمه ؛ (کوندوز کیجه‌یی) تعقیب ایتمه ؛ (آی) کچمه ، مرور ایتمه .

اِنسِلاك [ع. کیرمه ، دخول ایتمه .

اِنسِلال [ع. سیویشمه ، کیزلیجه صیریلوب کیتمه .

اِنسِیاب [ع. سرعتله یورومه ؛ چابق قایمه .

اِنسِیاع [ع. (یر یوزنده صو (سراب) قملدانمه ، حرکته کلمه ؛ اوتلامه .

اِنسِیاق [ع. سوق اولونمه ، سورولمه .

اُنسِیَّت ع. غل. آلیشیقلق .

اِنشاء [ع. خلق ایتمه ، حاصل ایتمه ؛ یاپمه ، بر شیئی اختراع ، تخیل وتصور ایتمه ؛ قلمه آلمه ، بر عباره ، بر کلام ترتیب ایتمه ؛ (بر بنایی) یاپمغه باشلامه ؛ مکتوب ، سند وسائره نمونه‌لرینی حاوی کتاب .

اِنشاءَ الله [ع. الله دیلرسه ، حق تعالی ایسترسه .

اِنشاد [ع. برینه اشعار اوقومه ، تقریر وایراد ایتمه .

اِنشائی [ع. انشایه ، یاپی‌یه منسوب ومتعلق ؛ کوزل یازمق وافاده ایتمك ، عالمنه منسوب ،

اِنشائیّه [ع. یاپی ایشلریله مشغول هیئت .

اِنشتات ع. طاغلمه ، آیرلمه .

اِنشراح [ع. یایلمه ، کنیشله‌مه ؛ راحت ایتمه ، آچلمه ، سوینمه .

اِنشراق ع. یاریلمه .

اِنشرام [ع. یاریق یاریق اولمه ، بر طرفی قیرلمه .

اِنشعاب ع. آیریلمه ، داللانمه .

اِنشقاق [ع. یاریلمه ، بولونمه ، (دیوار) چاتلامه .

اِنشلال [ع. متزاید بر شدتله آقمه ؛ (یاغمور) بار- داقدن بوشانیرجه‌سنه یاغمه .

اِنشیام [ع. کیرمه ، دخول ایتمه ؛ منظور اولمه .

اَنصاب [ع. نصبلر ، هیکللر ، دیکیلی طاشلر ؛ خسته‌لقلر ؛ فلاکتلر . رکز ایدیلمش سنجاقلر ، اشارتلر .

اِنصاب [ع. (خسته‌لق) برینی مضطرب ایتمه ، درد- ناك ایتمه .

اَنصار [ع. ناصرلر ، ونصیرلر ، یاردیمجیلر ، معاونلر ، مدافعلر . الأنصار : فخر کائنات علیه اکمل التحیات افندمز حضرتلرینه یاردیم ایدن مدینهٔ منوره اهالیسنك لقبی .

اَنصاف ع. نصفلر ، یاریملر .

اِنصاف [ع. عادل اولمه ، عدالتله حرکت ومعامله ایتمه ؛ کونك اورته‌سنده سیاحت ایتمه .

اِنصافسز [ص. حقسزلق ایدن، عدالتله حرکت ایتمه‌ین ، مرحمتسز .

اِنصافسزجه [ح. مرحمتسزجه، وجدانسزجه .

اِنصافسزلق [س. مرحمتسزلك، وجدانسزلق .

اِنصافکار [فا. حقسزلقده اعتدالدن آیرلمایان، براز مرحمت ایدن ، انصافلی .

اِنصافکارانه [فا. اعتدال ایله مرحمتله یاپیلان، واقع اولان .

اِنصافلی ص. مرحمتلی ، وجدانلی.

اِنصافلیجه [ص. آز حقسزلق ایدن ، بر آز وجدانلی .

اِنصباب ع. دوکلمه ، یایلمه .

اِنصراح [ع. عیان وآشکار اولمه ؛ آچیغه چیقمه.

اِنصراف [ع. اوزاقلاشمه ، حرکت ، تصریف اولونمه ، اعراب قبول ایتمه .

اِنصرام ع. کسیلمه .

اِنصلاح [ع. (ایش) دوزه‌لمه، صلاح کسب ایتمه .

اِنضاج [ع. (میوه‌لری) کماله ایردیرمه ؛ بر شیئی پیشیرتمه .

اِنضباط [ع. تقویه وتحکیم اولونمه ، انتظام وضبط وربط ایچنده بولونمه .

اِنضمام ع. ضم اولونمه ، قاتلمه.

اِنطاف [ع. برینی بر کناهله فنا بر حرکتله اتهام ایتمه .

اِنطاق [ع. سویلتمه ، نطقه کتیرمه .

اِنطباخ [ع. قوامنده پیشمش وقاینامش اولمه .

اِنطباع [ع. باصلمه ، طبع اولونمه ، رسم اولونمه.

اِنطباق [ع. (کتاب)اورتولمه ، قپانمه . غل : اویمه ، اویغون و موافق کلمه .

اِنطفاء ع. سونمه ، منطفی اولمه.

اِنطلاق [ع. صالیویرلمه ، کونده‌رلمه ، اذن ویرلمه ؛ کیتمه ، چکلمه .

اِنطواء ع. بوکولمه ؛ صاریلمه.

اِنطیاع ع. برینه اطاعت ایتمه .

اَنظار [ع. نظرلر ، باقمه‌لر . ب : نظر .

اِنظلام [ع. ظلم کورمه ، تضییق ایدلمه .

اَنعام [ع. نعملر ، دوه‌لر ، قویونلر ، حیوانات اهلیه .

اِنعام [ع. اییلك ، لطف ، فضل واحسان .

اِنعدال [ع. صاپمه ، آیرلمه ، یولدن چیقمه .

اِنعزال [ع. بر طرفه چکلمه ، ایشدن چکلمه .

اِنعطاف [ع. اکرلمه ، بوکولمه؛ میل ایتمه .

اِنعقاد [ع. (اییلیك) دوکو - ملنمه ؛ (مایع) قاتیلا - شمه ، طوکمه ؛ قرارلشدیرلمه ، عقد ایدلمه ؛ غل : تشکیل اولونمه ، قورولمه .

اِنعكاس [ع. كرى چوريلمه ، عكس ايتمه .

آنغاريه [س. اجرتسز كورديريلن ايش ؛ بر خدمته مأمور ايديلن عسكر ؛ تعليمدن باشقه عسكره كوزديريلن ايش ؛ مج : كوكلسز ، ايستميه‌رك .

آنغيت [س. آچيق قرمزى رنكنده بر جنس قوش .

آنغيتى [ص. ياخود آنغيدى : آنغيت قوشى رنكنده ياخود طوغله رنكنده .

آنغيچ س. چنيدن ارابه .

آنِف [ع. پك يقينده كچن ؛ آنف الذكر : بر آز اول ذكر اولونان ؛ آنف البيان : دمينجك بيان اولونان.

اَنف [ع. برون ؛ هر شيئك اوك قسمى ، اوج .

آنِفاً [ع. دمينجك ، بر آز اول ، آز يوقاريده .

اَنفاذ [ع. كچمه ، برينى آرقه‌ده براقمه ؛ (بر امرى) ايفا واجرا ايتديرمه .

اَنفار [ع. نفرلر ، اوچدن اونه قدر آدم غلبه‌لقلرى ؛ آدملر ، كيشيلر ، شخصلر .

اِنفار [ع. (بر حيوانى) قورقوتوب قاچيرمه .

اَنفاس [ع. نفسلر ، صولوقلر. ب : نفس .

اِنفاق [ع. بر شيئ ويا بريسى ايچون پاره صرف ايتمه ، كچينديرمه ، بسيلمه ؛ ويره‌رك فقير اولمه .

اَنفال [ع. نفللر ، غنيمتلر ؛ احسانلر ، هديه‌لر ؛ قوقولو نباتلر ، يونجه‌لر .

اِنفِتاح ع. آچلمه .

اِنفِجار [ع. شفق سوكمه ، صباح اولمه .

اِنفِراء [ع. كسيلمه ، ييرتلمه ، يارلمه ، چاتلامه .

اِنفِراج [ع. كدردن صوكره‌كى سوينج ؛ تسليه ، تعزيه .

اِنفِراد [ع. يالكز ، تك اولمه ؛ مركب اولمامه ؛ يالكز مشغول اولمه . على الانفراد : برر برر آيرى اوله‌رق .

اِنفِراق ع. آيرلمه .

اَنفَس [ع. زياده نفيس و پك مقبول ولطيف وقيمتلى اولان .

أَنْفُس [ع. نفسلر ، روحلر ، جانلر . ب : نفس .

اِنْفِساح [ع. كنيشلەمه ، بوللانمه ؛ راحتلانمه ، نفس آلمه ، كوكس ، قلب كنيشلەمه .

اِنْفِساخ [ع. آيريلمه ، بوزولمه ، فسخ ايدلمه .

اِنْفِساد ع. بوزولمه .

اِنْفِصال [ع. آيرلمه ، تقسيم اولمه ؛ ترك ايتمه .

اِنْفِصام [ع. چاتلاتلمه ؛ كسيلمه ، آيرلمه .

اِنْفِضاض [ع. قيرلمه ؛ (كوز ياشى) آقمه .

اِنْفِطار [ع. يارلمه ؛ (نبات) چيچك آچمه .

أَنْفَع ع. پك فائدەلى ونافع اولان.

اِنْفِعال [ع. كوجنمه ، قيرلمه ، خاطر قالمه ؛ ياپلمه ؛ متأثر اولمه .

اِنْفِكاك [ع. آيرلمه ، انفصال ايتمه ؛ (اسير) قورتارلمه .

أَنْفلوئنزه [فر. نزله شكلنده صالغين برخستەلق.

اِنْفِهام ع. آكلاشلمه .

أَنْفِى ع. بورنه منسوب ومتعلق.

أَنْفِيه [ع. چورومش توتون توزى كه بورنه چكيلير.

أَنْفِيەجى [س. انفيه ياپان وصاتان آدم .

أَنْقاض [ع. بنا ييقينتيلرى ، ييقيندى ، ييقلمش بر بنانك كراستەسى .

اِنْقِباض [ع. بوزلمه ، صيقيشمه ، طوپلانمه ؛ مكدر اولمه ؛ پكلك ، قبظلق ، طوتوقلق .

اِنْقِباضى [ع. پكلكه منسوب ومتعلق .

اِنْقِحام ع. كوركبى آتلمه .

اِنْقِراض [ع. بيتمه ، سونمه ، محو اولمه .

اِنْقِسام [ع. تقسيم اولونمه ، بولونمه .

أَنْقَص ع. پك نقصان واكسيك.

اِنْقِصاف [ع. قيرلمه ، آتلمه . چارپلمه ؛ ايتلمه ؛ براقمه ، ترك ايتمه .

اِنْقِصام ع. قيرلمه .

اِنْقِضاء [ع. بيتمه ، توكنمه ؛ اتمام واكمال اولونمه .

اِنقِضاب [ع. یرینی دکیشدیرمه (ییلدیز) .

اِنقِضاض [ع. قیرلمه ؛ خرابه یوز طوتمه ؛ سمادن دوشمه .

اِنقِطاع [ع. کسیلمه ، قیرلمه . آراسی کسیلمه ؛ بیتمه ، توکنمه ؛ مربوط وصادق اولمه .

اِنقِلاب [ع. آلت اوست اولمه، ییقمه ، دەویرمه ، ییقلمه . دەویریلمه ؛ انتظامنی بوزمه ؛ اولکی حاله مخالف دیکر بر حاله صوقمه ؛ دنیا ایشلرینه ، فکرلره و باخصوص حکومتلرك ادارەسنه عارض اولان دکیشکلك: ١٠ تموز ١٣٢٤ انقلابی .

اِنقِلاع [ع. کوکندن قوپارلمه ، سوکلمه .

اِنقِهال [ع. ضعیف ومجالسز دوشمه .

اِنقِیاد [ع. اطاعت ، رام اولمه ، بویون اکمه .

اَنَك [ص. انمش ، بورولمش ، ایکدیش اولمش .

اِنکاح ع. اولندیرمه .

اِنکار [ع. بیلمەمه ، طانیمامه ، اعتراف وتصدیق ایتمەمه، رد ایتمه .

اِنکاری [ع. انکاره منسوب ومتعلق .

اَنکَبه [س. اووەلق یرك چیقیش وانیشی .

اَنکَبەلِك [ص. اینیشلی ، چیقیشلی ، یامری یومرو .

اَنکَبین فا. بال ، عسل .

اَنکُر ع. پك منفور اولان .

اَنکَرَك س. زهرلی ییلان .

اَنکَروس [سخ. اسکی عثمانلیلرك مجارلره ویردکلری اسم .

اِنکِسار [ع. قیریلمه . مج: کوجنمه ، قلب قیریلمه ؛ غل: بد دعا ، لعنت .

اِنکِساف [ع. (کونش ، آی) طوتولمه .

اِنکِشاف [ع. آچلمه ، ظاهر وآشکار اولمه ؛ تجلی .

اَنکَشت فا. کومور ، فحم .

اَنکُشت [فا. پارمق ، اصبع . انکشت بدندان ، انکشت بر دهان : پارمغنی ایصیران ، متحیر ، متعجب .

اَنگشتَر فا. یوزوك ، خاتم .

اَنگُشت نُما [فا. پارمقله کوستریلیر ، مشهور .

اَنگل س. مانع ، حائل .

اِنگلتَره [سخ. اوروپانك شمال غربیسنده بولونان بویوك بریتانیانك جنوب قسمی که بریتانیا قراللغنی تشکیل ایدن اوچ قطعه نك اك بویوکی واك زنکینیدر .

اِنگلیز [س. انکلتره لی ؛ ص. انکلتره یه وانکلیز قومنه منسوب ومتعلق .

اِنگلیزجه [ص. انکلیز طور واصولنه مخصوص. س: انکلیز لسانی . ح: انکلیز طورنده ویاخود لسانیله .

اِنگلیزلك [س. انکلیزلره مخصوص طور وحال .

اَنگنار س. معروف سبزه .

اَنگور [فا. اوزوم ، عنب ؛ آب انکور: باده ، می.

اَنگول [ص. تنبل ، مسکین ، عاجز .

اَنگیز [فا. قاریشدیریجی ، قوباریجی ، ایراث ایدیجی .

اَنگین ب : اککین .

اَنَمَك [ف. یاخود انه مك : بورمق، حیوانك ارککا کنی کیدرمك .

اَنمِله ع. پارمق اوجی .

اُنموذَج [ع. مثال ، اورنك ، نمونه .

اَنَمه [س. یاخود أنه مه : انه مك فعلی .

اَنَمِش [ص. بورولمش ، ایکدیش ایدلمش .

اَنَمَك [ف. بورولمق ، خصیه لری چیقاریلوب ایکدیش ایدلمك .

اَنوار [ع. نورلر ، ضیالر ، آیدینلقلر . ب : نور .

اَنواع [ع. نوعلر ، چشیدلر ، درلولر . ب : نوع .

اَنوَر [ع. پك نورلی ، دهاپارلاق، پك ضیادار .

آنونیم [ص. اسمسز ، اسمی بللی ومذکور اولمایان.

آنه [س. یاخود آننه : آنا ، والده ، مادر ، ام .

إنهاء [ع. بيتيرمه ، نهايته ايرديرمه ؛ يتيشديرمه . بر ايشك رسمى بر دائره‌دن مافوقه يازلمسى .

إنهاج [ع. چيزلمه ؛ واضح وعيان اولمه ؛ آشينمه .

أنهار [ع. نهرلر ، ايرماقلر ، چايلر .

انهباط ع. چوكمه ، اينمه .

إنهتاك ع. ييرتيلمه .

إنهدام [ع. ييقيلمه ، هدم اولونمه ، چوكمه .

إنهزام [ع. بوزولمه ، مغلوب اولمه ؛ كورولتو ايله قيريلمه (أو) چركمه؛ بوزغونلق ، فرار .

إنهضام ع. هضم اولونمه .

إنهلاك ع. تهلكه‌يه آتلمه .

إنهماك [ع. بر شيئك تماميله اوزرينه دوشمه ؛ صوك درجه‌ده اوكا چاليشمه ؛ بويوك بر آرزو ايله تشبث ايتمه .

إنهمال [ع. (كوزلر) ياشلمه طولمه ؛(ياش) آقمه .

إنهمام [ع. قوجامه ، اختيار - لامه ؛ (ياغ اريمه ؛

مأيوس ومكدر اولمه .

أنياب ع. نابلر ، كوپك ديشلرى .

آنيده [ظز. همان ، اوآنده ، درحال .

أنيس [ع. رفيق ، آرقداش ، كوروشولن آدم ، همدم .

أنيشته [س. همشيره ويا خاله قوجه‌سى .

أنى قونى [ص. ح. اولدقجه ، لايقيله ، خاطرى صاييلير درجه‌ده ، عريض وعميق ، عادتا .

أنيك [س. ياخود اينيك : حيوان ياوروسى .

أنيكلمك [ف. ياورولامق ، طوغورمق .

أنين ع. ايكلمه ، ايكلتى .

آو [س. قاره ودكيزده حيوان ويا باليق طوتمه ايشى ، صيد ؛آوده اورولان ويا طوتولان حيوان ؛ زحمتسزجه اله كچن ايى برشئ ، غنيمت .

أو [س. ايچنده اوطوريلان ، ياتوب قالقيلان محل ، مسكن ، دار ، بيت ؛ صوى ، سلاله ، خاندان ؛ عائله، فامليا، خانمان. اوبارق : چولوق چوجق ،

اهل وعيال .

او ض. مفرد غائب ضميريدر . جمـ: اونلر ، آنلر .

او ش. یاخود اول . مفرد غائبه مخصوص اولوب بعیده اشارت ایچوندر . قریب ایچون (بو) ایکیسی اورته‌سی ایچون (شو) قوللانیلیر ؛ بعضاً (عینی) معناسنه کلیر . زمان ومکانه‌ده دلالت ایدر . بعضاً‌ده تعظیم مقامنده قوللانیلیر .

او حد. صبرسزلقله برابر انکسار وانفعال بیان ایدر .

اَواخِر ع. آخرلر ، صوکلر ، آیك صوك کونلری .

آواره فا. اوته‌ده بریده طولاشان ، بوش کزن ، سرسری ، سرکردان ، ایشسز ، کوجسز

آواره س. ساحلدن آچلمه . ص : آچیل .

آواره‌لِك س. سرسریلك ، ایشسزلك .

آواز فا. سس ، صدا ؛ ندا ، نعره ؛ شهرت ، صیت .

اَواسِط اوسطلر ، اورته‌ده کیلر ، اورته‌ده بولونانلر ؛ جمـ: اورته کونلر ، اورته زمانلر .

اَوامِر ع. امرلر ، بیوروقلر ، بیورلدیلر .

اَوان ع. زمان ، وقت ، هنگام .

آواناق ص. آلیق ، بدلا ، چابق قانار ، شاشقین ، سرسم .

آواناقلق ص. شاشقینلق ، سرسملك .

اَوانی ع. انالر . قابلر ، قاجاقلر .

اَوائل ع. اوللر ، ایلك وقتلر ، آیك اولکی کونلری ، اول زمانلر .

اَوْب ع. رجوع ، عادت ، طریق ، جهت .

اَوباش ع. وبشلر ، کلخان بکلری ، آیاق طاقملری ، چاپقین کروهی .

اوبَك س. بیغین ، طوپ ، کومه ، طاقم .

اوبور ص. چوق یه‌ین ، قولای طویمایان ، پیس بوغاز .

اوبورلِق س. طویمازلق ، پیس بوغازلق .

اوبوس س. فر. قیصه طوپ .

اوبه س. بر قاچ بلوکلی کوجبه چادیری ؛ چادیر خلقی ،

اوپ [د. (او) ایله باشلایان بعض صفتلرك باشنده بولنور ومبالغه معناسنی افاده ایدر : اوپ اوجوز : پك اوجوز .

اوپ [س. كوكس ، صدر ، سینه .

اوپدِرمَك [ف. اوپمكه سوق ومساعده ایتمك .

اوپَرا [س. یتا : بر نوع چالغیلی اویون ؛ بو اویونه مخصوص تیاترو .

اُوپُلمَك [ف. بركیمسه‌نك هر هانكی بر طرفنه دیكرینك دوداقلری قونمق ، تقبیل اولونمق .

اوپمَك [ف. اوستنه دوداقلری قومق ، تقبیل ایتمك.

اوپوش [س. اوپمك فعلی ، اوپمه ، بوسه .

اوپوشدیرمَك [ف. بربرینی اوپمكه سوق ایتمك ؛ باریشدیرمق .

اوپوشمَك [ف. بربرینه بوسه ویروب آلمق ، بربرینی اوپمك ؛ باریشمق ، مصالحه ایتمك .

اَوَت [د. ادات تصدیقدر . های‌های ، اویله‌در ، تصدیق ایدرم ، نعم ، بلی .

اوت [س. صاپی ایله برابر هوائی قسملری هرسنه قورویوب دوشن یوموشاق نبات ، كیاه ؛ علاج ؛ حیوان یمی .

اوت [س. یاخود اود : آتش ، نار .

اَوتاد [ع. وتدلر ، قازیقلر ، دیركلر .

اَوتار [ع. وترلر ، تكلر ، برلر ، یالكزلر ؛ دائره پارچه‌لرینك ایكی اوجلری بیننه وصل اولونان خطلر .

اوتارمَق ف. اوتلاتمق ، بسلمك.

اوتاغ [س. یاخود اوتاق : حكمداران وسائره‌یه مخصوص بویوك چادیر .

اوتاقجی [س. اوتاق دنیلن بویوك چادری یاپان وصاتان ؛ اوتاغی قوران عسكرلردن بهری .

اوتان [س. حیا ، شرم ، محجوبیت .

اوتاندیرمَق [ف. بربرنی محجوب ایتمك .

اوتانغاج [ص. چوق اوتانوب صیقیلان: بر جمعیتده سربست لقردی سویلیه‌مه‌ین ، محجوب ، شرمنده .

اوتانغاجلق [س. اوتانغاج اولانك حالی ، محجوبیت .

اوتانغان [ص. اوتانان ، محجوب اولان .

اوتانماز [ص. عارسز ، حیاسز ، محجوب اولمایان .

اوتانمق [ف. کوتو بر ایش ویا سوزدن ویاهر هانکی بر حرکتدن صقیلەرق قیزارمق محجوب اولمق .

اوتانمه [س. اوتانمق فعلی ، محجوبیت ؛ خجالت .

اوتانەجق [س. کندیسنده اوتانمق خاصەسی اولان ، اوتانه بیلیر ؛ اوتانمغی موجب ، باعث خجالت تکلیفلی یبانجی کندیسندن اوتانیلیر .

اوتانیش [ف. محجوبیت ، شرم .

اوتانیق ص. اوتانغاج ، محجوب .

اوتانیقلق [س. اوتانغاجلق ، محجوبیت .

آوتدیرمق [ف. یاخود آوو- تدیرمق : اکلند- یروب اویناتمق ، اغفال ایتدیرمك .

اوتدیرمك [ف. اوتمکه سوق واجبار اتمك ؛ بر چالغی‌یی اوفلەیوب چالمق ، چینلاتمق .

اوتری [س. یاخود اوترو : مضموم اوقوتمق ایچون بعض حرفلرك اوستنه قونان اشارت : (ٗ) .

اوتُش ب: اوتوش .

اوتُشمك [ف. یاخود اوتوشمك : قارشی قارشی‌یه ویا هپ بردن اوتمك .

اوتلاتدیرمق [ف. (حیوانلری) کزدیروب اوت ییدیرتمك .

اوتلاتمق [ف. (حیوانلری) کزدیروب اوت ییدیرمك .

اوتلاق [س. حیوانك اوتلامسنه مخصوص یر ، مرعی ؛ اوتی چوق چایر .

اوتلاقیّه [س. غل. میری‌یه عائد اولان اوتلاقلرك کراسی ، وبو اوتلاقلردن آلنان واردات .

اوتلامق [ف. (حیوان) کزەرك یردن اوت ییمك ؛ مج: بر صاتیجینك صاتدیغی شیلردن پارەسز برر ایکیشر آلوب ییمك ؛ حیوان کبی یاشامق .

اوتلانمق [ف. (حیوان) کزه‌رك اوت ییمك ؛ یتوب بیتیرلمك .

اوتلِق [س. اوتله‌مستور یر ، چایر ؛ اوتلرك بولوندیغی محل .

اوتلِق [س. فالیه دلیکنه مخصوص باروت .

اوتلَگن [س. یاخود اوتله‌کن : چوق اوتن برجنس کوچوك قاره قوش .

اوتلَگو [س. بر نوع قوش ، اوشاق قاپان .

اوتِلمك [ف. یاخود اوتولمك ؛ اویونده غائب ایتمك ، یکلمك ؛ عفو اولونمق .

اوتِلمَك ف. تغنی ایدلمك .

اَوْتلَمك [ف. یاخود اوتله‌مك : سویلنیلن هرشیئه دیکلمکسزین اوت دییوب تصدیق ایتمك .

اوتلی باغه س. قاره قوربغه .

آوُتمَق [ف. یاخود آووتمق : اکلندیروب اویالامق . اغفال ایتمك . (چوجغی) صیچر-ادارق صوصدرمق .

اوتمك [ف. یاخود اوتمق : اویونده قارشیسنده‌کینی مغلوب ایده‌رك قازانمق .

اوتمَك [ف. ترنم ایتمك ؛ قوشلر اوتر؛ چالینمق ؛ سس چیقارمق ؛ مج: چوق لقردی سویلمك .

اوتمه س. اوتمك فعلی .

اوتو [س. البسه وقماشلری دوزه‌لتمك ایچون قوللا-نیلان دمیر آلت ؛ بو آلتك ایصنمسیله البسه وقماشلره ویریلن پرداخت ؛ بر درینك تویلرینی قاورووب یاقمه .

اوتوجی [س. اوتویاپوب وصاتان آدم ؛ قیزغین اوتو ایله چماشیر ، البسه وسائره‌یی دوزه‌لتن واونلره قالب ویرن آدم ؛ دریلرك تویلرینی یاقوب اوتوله‌ین آدم .

اوتوجیلِك [س. اوتوجی صنعتی .

اوتوراق [س. اوتورمه، آرام ، درنك ؛ اوتوریله‌جق یر بر شیئك یره کله‌جك طرفی ، قاعده‌سی ؛ دفع حاجت ایچون قوللانیلان قاب .

اوتوراقلِق س. تقاعد معاشی .

صاحب وناشری : اقبال کتبخانه‌سی

اوتوراقلی [ص. قاعده‌سی کنیش اولمغله یرنده صاغلام طوران ؛ وقور متواضع .

اوتورتمق [ف. اوتورمغه سوق واجبار ایتمك ؛ یرلشدیرمك ، وضع ایتمك ؛ كمی‌یی صیغ بر محله سوق ایده‌رك دیبنی یره دكدیرمك .

اوتورتمه [ص. اوتورتولمش ، یرلشدیرلمش ، وضع اولونمش .

اوتوردلمق [ف. اوتورمغه سوق واجبار ایدلمك ؛ یرلشدیرلمك .

اوتورش [س. اوتورمق فعلی وطرزی .

اوتورشمق [ف. سكونت بولمق ، یاتیشمق .

اوتورلمق [ف. مكث وآرام واقامت ایدلمك .

اوتورمق [ف. مقعدك اوزرینه یرلشمك ؛ قالماق ، مكث وآرام ایتمك ، اكلنمك ، ساكن اولمق ، اقامت ایتمك ؛ ایشسز وقت كچیرمك ، كمینك دیبی طوپراغه دكمك ؛ چوكمك .

اوتورمه س. اوتورمق فعلی .

اوتوری [ج. طولایی ، اجلدن ، سبب وعلت بیان ایدر .

اوتوز عد. اوچ كره اون .

اوتوزر [ع. هر برینه اوتوز ، هر دفعه‌سنده اوتوز .

اوتوزلق [ص. اوتوز غروش ، پاره وسائره دكرنده اولان ؛ اكی ویا بویی اوتوز متره ، آرشون الخ . طولنده اولان ؛ اوتوز یاشنده اولان .

اوتوزنجی [ص. یكرمی طقوزدن صوكره كلن عدد .

اوتوسز [ص. اوتوسی اولمایان ، اوتو دینلن دمیرله دوزه‌لتلمه‌مش اولان .

اوتوش [س. اوتمك فعلی وطرزی ، لحن ، تغنی .

اوتوشمك [ف. بربرینه قارشی ویا هپ بردن اوتمك .

اوتولتمك [ف. صیجاق اوتو ایله دوزه‌لتدیرمك ؛ درینك تویلرینی قاوراتمق .

اوتولمك [ف. صیجاق اوتو ایله دوزه‌لتمك ، پرداخت ایتمك ؛ تویلرینی یاقوب تمیزله‌مك .

اوتولمه س. اوتولمك فعلی .

اوتولَنمك [ف. صيجاق اوتو ايله دوزه‌لتلمك، پرداخت ايدلمك ؛ آتشده آلازلانمق ؛ قضاءً تويلريني ياقمق .

اوتومه [س. آتشده آلازلانمش ؛ تازه بغداى .

اوتون س. عفو ، مغفرت .

اوته [ظم. اوزاقچه برمحله اشارت ايچوندر ، اوزاقده ؛ دها ايلرى اولان ير ؛ بر شيئك كريسنده بولونان ، ماوراء ؛ آخرت ؛ اوزاق برزمانه اشارت ايچون بعضاً ظرف زمان‌ده اولور : اوته‌دنبرى ، اسكى زماندن برى ، اسكيدن برى ديمكدر . مقابلى : (برى) .

اوته‌كى [ص. دها اوزاقده بولونان ؛ مقابلى (بريكى) در ؛ اوبر ، ديكر ، باشقه .

اَوثان ع. بتلر ، صنملر .

اَوج [ع. كواكب وسيارات محركلرينك مركزلرينه اك اوزاق اولان نقطه‌سى ، مقابلى : خضيض . مج: بر شيئك اك يوكسك مرتبه‌سى ، صوك درجه‌سى ،

اوج [س. برشيئك صوك نقطه‌سى، اك سيورى يرى ؛ كنار ، طرف ، يان ؛ غايه ، منتها ؛ حركت عسكريه اثناسنده اك اوكده كيدن عسكر ؛ تپه ؛ باش ؛ برون ؛ سبب ؛ يوز .

اوج [س. انتقام ، ثار . اوج آلمق : انتقام آلمق .

اوجا [س. مقعدك اوستنه تصادف ايدن كميك ، قويروق صوقومى .

اَوجاع [ع. وجعلر ، آغريلر ، صانجيلر .

اوجاق [س. آتش يانان ير ؛ معدن اريديلن ير ، قالخانه ؛ كيره‌ج ياقيلان ير ؛ طاش، معدن وسائره استحصالى ايچون آچيلان قويو ؛ باغچه‌نك آيرلمش بر پارچه‌سى ؛ بويوك خاندانو عائله ؛ عسكر صنفى : يكيچرى اوجاغى . اوجاغه دوشمك : التجا ايدوب حمايه ايستمك ؛ اوجاق سونديرمك ، اوجاغه انجير ديكمك : محوينه سبب اولمق .

اوجاقجى [س. اوجاقلرى تميزله‌ين آدم .

اوجاقجيلق [س. اوجاقلرى سوپوروب تميزله‌ينك صنعتى .

اوجاقلق [س. آتش یانان یر؛ چاتیده آچیلان بیوك باجه؛ تمل دیركی؛ ص: اوجاغه منسوب ومتعلق .

اَوجال [ع. وجللر، قورقولر، خوفلر .

اَوجَب ع. زیاده واجب اولان .

اوجرا [ص. یاخود اوجراق: پك اوجده وكنارده بولونان یر .

اوجِرمَك [ف. بحث ایتمك، یادس طوتمق .

اوجشمَك [ف. بریله بحث طوتوشمق .

اَوجك س. كوچوك أو .

اَوجگِز [س. كوچوك وفقیرانه أو .

اَوجگیر [فا. یوكسك بر یرك اوستنه چیقمش اولان، عالی بر درجه‌یه واصل اولان .

اوجلی [ص. اوجی و تپه‌سی بولنان .

اَوجُمَند [فا. طوپ، كومه، ییغین .ص: طوپلی، اداره‌لی، اونی ایی بر حالده بولوندیران .

اوجوز [ص. بدل وقیمتی آز اولان، اهون . ح: آز بدل مقابلنده، اهونجه؛ مج: آز زحمتله، پك قولای .

اوجوزجی [س. اوجوز صاتان ویا اوجوز شیئ آرایوب آلان آدم .

اوجوزلاتمَق [ف. فیئاتنی تنزیل ایتمك، قیمتنی ایندیرمك .

اوجوزلامَق [ف. فیئاتی تنزیل ایتمك، قیمتی اینمك .

اوجوزلِق [س. فیئاتك آشاغی بر درجه‌ده اولماسی، دون فیئاتله صاتلمه، اهونیت؛ هر شیئك اوجوز واهون فیئاتله صاتلدیغی یر .

آوجی [ص. س. آو طوتان ویا آولایان، صیاد .

آوجیلِق [س. صیادلق، آوله مشغول اولان آدمك حال وصنعتی.

آووچ [س. یاخود آووج: ال آیاسی وپارمق ایچلری، مشت؛ آوجك استیعاب ایتدیكی مقدار .

اوچ [ع. ایكیدن صوكره كلن صایی؛ سه، ثلثه، ۳ .

اوچار [ص. اوچان، غاز حالنه كچه‌رك هوایه قاریشان؛ بر نوع كوكرجین .

اوچاری [ص. صوك درجه‌ده چاپقین و آزغین کیمسنه ، پك حشاری .

اوچاق [ص. صاریلان ، صارماشان (نبات) .

اوچر [عد. بهرینه اوچ ، هر دفعه‌سنده اوچ .

اوچشمق ف. برلکده اوچمق .

اوچقور [س. طون ویا شالوارك اوچقورلغنه کچیریلوب بله باغلانان قوشاق .

اوچقورلق [س. طون ویا شالوارك یوقاری قسمی کنارنده اوچقورك کچمه‌سنه مخصوص اولوق ؛ او چقوری اولوغنه کچیرمکه مخصوص اوفاق دکنك .

اوچقورلی [ص. اوچقوری اولان .

اوچقون [س. آتشدن اوچان قغلجیم .

اوچقونمق [ف. اورکمك ، قورقمق ، توحش ایتمك .

آوچلامق [ف. آووچ ایچنه آلمق ، آووجله قاورامق .

اوچلتمك [ف. اوچلشدیرمك : اوچ یاپمق ، اوچه ابلاغ ایتمك .

اوچلشمك ف. اوچه بالغ اولمق .

اوچلك [ص. اوچ عددی قیمتنده اولان .

اوچلمق [ف. اوچمق فعلی یاپلمق .

اوچلمك [ف. اوچه ابلاغ ایتمك .

اوچلمه [ص. اوچ قات ، اوچه بوکلش .س. بر جنس اوفاق یونجه ؛ طقوز طاشله اوینانان معروف اویون .

اوچلی [ص. اوچ پارچه وسائره‌دن عبارت اولان ؛ اسقامبیلده اوچ بنکلی کاغد .

اوچماق [س. جنت ، فردوس ، بهشت .

اوچمق [ف. قنادلر واسطه‌سیله هواده طورمق وحرکت ایتمك مج: سرعتله کیتمك ، چوق قوشمق ، آشیرلمق ؛ یوارلانوب درنجه بریره دوشمك ؛ زائل اولمق : غاز وبخار حالنه کچمك .

اوچمه س. اوچمق فعلی ، طیران .

اوچنجی [عد. ایکینجیدن صوکره کلن .

اوچنجیلك [س. اوچنجی اولیش .

اوچورتمق [ف. اوچمغه سوق واجبار ایتمك ، غاز ویا بخاره تحویل ایتمك ؛ یبقوب محو ایتمك ؛ برشیئه قلیجله ویا بچاقله اورارق بردن بره کسمك : بر شیئی سرعتله آلەرق اورتەدن یوق ایتمك .

اوچورتمه [س. چوجوقلرك هوادهاوچوردقلری معروف اویونجاق .

اوچورمق [ف. اوچمغه سوق واجبار ایتمك ؛ غاز ویا بخار حالنه تحویل ایتمك؛ چالمق ، آشیرمق ؛ چوق مدح ایدەرك عیوقه چیقارمق : سرعتله کوندرمك .

اوچوروم [س. پك صارپ ودیك اولان چقور ، یارلی یر .

اوچوروملق [س. اوچورومی چوق اولان (یر) . ص :اوچورومی چوق .

اوچوروملی [ص. اوچوروم ویارلری چوق (یر) .

اوچوق [س. دوداقلرده چیقان بیاضمسی قبارجق .

اوچوقلامق [ف. دوداقلرده قبارجقلر پیدا ایتمك .

اوچونمق [ف. یاخود اوچقونمق: اورکمك ، قورقمق .

اوچیجی [ص. اوچان ، طیران ایدن ؛ غاز حالنه قلب اولان .

اوخ [د. بر صقنتیدن قورتولوندیغنه دلالت ایدر ، سوینج وممنونیت اداتیدر . تشویق ، تلطیف ونوازش مقامندهاستعمال اولونور .

اوخشاتمق [ف. بکزتمك ، تقلید ایتمك ؛ آکدیرمق ، بکزەمك .

اوخشامق [ف. سومك ، تلطیف ایتمك : آکدیرمق ، برشیئه آز بکزەمك .

اوخشامه [س. اوخشامق فعلی، تلطیف ، نوازش .

اوخشانمق [ف. سولمك ، تلطیف اولونمق .

اوخشایش [س. اوخشامق فعلی وطرزی ؛ نوازش .

اود س. آتش . ب : اوت .

اود [س. معده‌یه صفرا دوكن محفظه ؛ مجـ : جسارت ، شجاعت . اودی قوپمق یاخود پاتلامق : چوق قورقمق .

اود [س. یاندیغی وقت كوزل بر قوقو نشر ایدن آغاچ .

اودّاء [ع. ودیدلر ، محبلر ، دوستلر ، سوكیلیلر .

اودتمك [ف. تضمین ایتدیرمك ، قیمتنی ویردیرمك .

اودشمك [ف. آله‌جق ویره‌جكی قالمامق ، حسابلاشمق .

اودلك [ص. قورقاق ، یوركسز ، جبین .

اودون [س. آتش یاقمق ایچون كسیلن آغاچ ، حطب ؛ دیرك ؛ مجـ : قالین قفالی ، حسسز .

اودونج [س. ینه ویرلمك اوزره آلنان ویا ویریلن آقچه وسائره .

اودونجی [س. اودون كسن وصاتان آدم .

اودونجیلق [س. اودونجی صفت وصنعتی .

اودونلق [س. اودون صاقلانان ویا بركدیریلن محل .

اوده‌مك [ف. ویرمك ، تأدیه ایتمك ؛ قیمتنی ویرمك ، تضمین ایتمك .

اوده‌مه [س. اوده‌مك فعلی ، ویرمه ، تأدیه ؛ تضمین .

اوده‌نمك [ف. ویرلمك ، تأدیه ایدلمك ؛ تضمین اولونمق .

اوده‌نمه س. تأدیه ، تضمین .

اوده‌نیش س. عینی معنی .

اَودِیه [ع. وادیلر ، دره‌لر ، طاغلر آراسنده اولان یرلر .

آوَر [فا. كتیریجی ، صاحب ، حامل ، موجب ، باعث .

اور [س. انسانك بعض یرلرنده حاصل اولان شیش .

اور [س. خندق ؛ اوكنده خندق بولونان طوپراق طابیه .

اور س. پرده ، سد ، حائل .

اورا [س. حدودی كوسترن یوكسه‌جك تپه ، نشان .

اورا [ظم. اوزاق بر يرى كوسترمكه اشارتدر . مقابلى : (بورا) در .

اوراد [ع. وردلر ، معين وقتلرده قرائتى وظيفه اتخاذ اولونان آيات كريمه ، اسماءِ حسنى ، ادعيه وسائره .

اوراق [س. نصف دائره شكلنده چليكدن بر آلت اولوب بغدايلرى بچمك ايچون قوللانيلير ؛ اكين بچمه ، حصاد ؛ حصاد موسمى ، اوراق زمانى .

اَوراق [ع. ورقلر ، آغاچ ياپراقلرى ؛ كاغد طبقه‌لرى ؛ كتاب ياپراقلرى ، دوكلمش معدن صفحه‌لرى ؛ مدورلوحه حالنده يره دوكلمش قانلر ؛ نشئه‌لى كنجلر كروهى .

اوراقجى [س. اوراق دنيلن آلتله اكين بچن آدم .

اوراقلامَق [ف. اوراقله اكين بچمك ،

اورالى [ص. او مملكتلى ، او محلّى .

اَورام [ع. ورملر ، شيشلر ، يومرولر . ب : ورم .

اوران اوتان [س. اولجه حيوانات موجوده‌نك انسانه يقين اولانى ظن ايديلن صوماترا وبورنه‌ئونك بويوك بر مايمونى .

اورپَرمَك [ف. تويلرك ديكن كبى اوله‌رق ديكلمه‌سينك قبارمه‌سى .

اورت [س. صاقلامه ، كيزلمه ، ستر .

اورتاق [س. شريك ، تجارت آرقداشى ؛ بر قوجه‌نك ايكى ويا دها زياده قاريسندن هر برى .

اورتاقلاشمَق [ف. عقد شركت ايتمك ، اورتاق اولمق .

اورتاقلِق [س. شركت ، مشاركت .

اورتانجه [ص. اورته‌ده اولان ، وسطى .

اورتانچه [س. ژاپونيه‌دن كلمه بر چيچك ، ژاپون كلى .

اورتديرمَك [ف. صاقلاتمق ، اوستنه بر اورتو آتديرمق ، كيزلتمك . آچيق اولان هرهانكى برشيئك اوستنى قپاتمق .

اورتِلمَك [ف. اوستنه براورتو آتلمق ؛ كيزلنمك ، صاقلانمق ، كتم اولونمق .

اورتمك [ف. اوستنه بر اورتو چكوب ستر ومحافظه ايتمك ؛ صاقلامق ، كتم واخفا ايتمك ؛ قپامق .

اورتمك [ف. چوغالتمق ، جنسلرينى آرتديرمق ، يتيشد‌يرمك .

اورتو [س. اورتمك ايچون قوللانيلان شئ ، پوشيده ؛ چاتى وبوكا بكزه‌ين شيلر .

اورتوجى [س. اورتى يايان ، اورتن ، ستر واخفا ايدن .

اورتوسز [ص. اورتوسى اولمايان ، اوستى آچيق .

اورتولى [ص. اوستنده اورتوسى اولان ، اورتولمش ، مستور ؛ قپالى .

اورتونمك [ف. اوستنه براورتو چكوب ستر اولونمق ؛ يوزينه اورتو اوتمك ؛ (قيز) آدمدن قاچمغه باشلامق . كتم واخفا اولونمق .

اورته [س. وسط ، ميان ، مركز ، اوجلردن مساوى درجه‌ده اوزاق اولان محل ، كنارلردن اوزاق اولان محل ؛ بر مبدأدن وبر منتهادن همان مساوى درجه‌ده اوزاق محل ، يارى نصف .

اورته‌لامق [ف. اورته‌سنى بولمق ؛ اورته‌سندن بولمك وآيرمق .

اورته‌لانمق [اورته‌سنه وارلمق ، ياريسى بيتمك .

اورته‌لق [س. برنقطه‌دن كوزله كورونن محل ؛ خلق ، ناس ، عالم .

اورجين س. ايپ نردبان .

آورد ف. محاربه ، حرب ، جنك .

اوردك [س. معروف حيوان ، وز : ايچنه صو دوكمك ايچون قوللانيلان قاب .

آوردكاه [ف. جنك يرى ، ميدان حرب .

آوردگه ف. عينى معنى .

آورده [فا. نقل اولونمش كتيرلمش اولان .

اورده ع. وريدلر ، طمارلر .

اورديرمق [ف. اورمغه سوق واجبار ايتمك ؛ اولديرتمك ؛ تخريب ويغما ايتديرمك .

اوردیرمك [ف. برینی اورمکه سوق واجبار ایتمك .

اوردینو س. یتا. امروحواله .

اورس [س. اوزرنده دمیر وسائره دوکولن بر طرفی سیوری ویره کومولی آلت ، سندان .

اورسا [س. یتا. کمینك اسکله یعنی صول طرفی ، کمی‌یی اورسا ایتمك : کمی‌یی روزکارك کلدیکی طرفه یقین بر جهته دوندرمك ؛ اورسا آلاامانده : بردن‌بر صوله دونمه ؛ اورسابوجه : کمینك گاه صوله گاه صاغه دونه‌رك یورومسی .

اورسالامق [ف. صول طرفه دونمك (کمی) .

اورسه‌لمك [ف. یاخود اورسه‌له‌مك؛ آز اسکیتمك ، بوزمق ؛ زده‌لمك ، بره‌له‌یوب بوزمق ؛ صارصمق ، طاقتنی کسمك .

اورسه‌لنمك [ف. آز اسکیمك ، بوزلمق ؛ زده لنمك ، بره‌لنوب بوزلمق ؛ صارصلمق ، طاقتی کسلمك .

اورغان س. قالین ایپ .

اورغانجی [س. قالین‌ایپ یاپوب صاتان آدم .

اورغون [س. اورولمش ، مجروح ؛ مصاب ؛ یاره ، جریحه .

اورغونلق [س. دوچار اولمه ، طوتولمه ، ابتلا .

اورف [س. قورقو ، خوف دهشت .

اورفله‌مك [ف. قورقوتمق ، تهدید ایتمك .

اورَك [س. یاپی ، بنا ، معمارلغه عائد ایش .

اورَكك [ص. قورقاق ، همان هر شیدن بردن بره خوپلاتوب قورقان .

اورككلك [س. اورکك اولان انسان‌ویا حیوانك حالی .

اوركمك [ف. برشیئدن بردن‌بره قورقارق صیچرامق ؛ چکنمك ، اجتناب وتباعد ایتمك .

اوركُندی [س. بردن‌بره حاصل اولان قورقو ورعشه .

اورگو [س. اورولمش صاچ وسائره .

اورگوتمك [ف. بردن‌بره قور- قودارق صیچر- اتمق .

اورگوج [س. دوه‌نك صرتنده‌کی قباریق وبوكا بكزر هرنوع تومسك ؛ تپه .

اورگوجلك [س. اورگوج او- زرینه قونان‌سمر.

اورگوجلنمك [ف. اورگوج پیدا ایتمك ، قنبورلاشمق .

اورگوجلی [ص. اورگوجی او- لان . تومسكلی .

اورگون [س. صولر طاشدیغی زمان اوته‌ده بریده بریكوب قالان كوچوك كوللرك هربری .

اورکه [س. یوك وسائره‌نك طاقلدیغی تپه‌سی چتال دكنك؛ ابه اورکه‌سی: طوغورتمغه مخصوص اسكمله .

اورلامق ف. اور پیدا ایتمك .

اورلمق [ف. دوكلك ؛ اولدیر- لمك، یاره‌لنمق، قورشون اصابت ایتمك ؛ عشق وعلاقه ایتمك ؛ بره‌لنمك ؛ چالینمق ، آتلمق .

اورلمك ف. اورکو یاپلمق .

اورلمه [س. یاخود اورولمه : اورولمق فعلی .

اورلمه [س. اورلمك فعلی .

اورلی [ص. وجودنده اوری ویا شیشی بولنان .

اورمان [س. آغاج اكیلی بویوك وكنیش یر ، قوری ، غابه ، بیشه .

اورمانجی [س. اورمان مأمو ری؛ باش قوریجی.

اورمانلق [س. اورمانه بكزه- ین صیق آغاجلی یر .

اورمق [ف. ضرب ایتمك ؛ اولد- یرمك ؛ پارلامق ؛ چارپمق، آتمق؛ (قاپویی) چالمق؛ تپمك ؛ ایراث مضرت ایتمك ؛ (ساعت) چالمق ؛ یوكلتمك ؛ صوقمق ؛ حرباً تخریب ایتمك ؛ طاقمق ، قومق ؛ سورمك ، طلا ایتمك ؛ قاقمق ؛ اصابت ایتدیرمك . صالدیرمق ، متوجه اولمق ؛ چارپمق ؛ صوقولمق ؛ كوستریش یاپمق .

اورمك [ف. بربرینه كچمش كوز كوز شیلر یاپمق؛ بر شیئی بر قاچ بلوكه آییرارق یكدیكرینه كچیرمك . قماشك

ییرتلمش ویا سقطلانمش اولان یرینی بللی اولمایه‌جق صورتده دوزلتمك ؛ دیوار انشا ایتمك ویا دیوارك بوزولمش یرینی تعمیر ایتمك .

اَوَرمَك ف. اولندیرمك .

اورمه س. اورمق فعلی.

اورمه [س. اورمك فعلی ؛ اورولمش ؛ خرجله یاپلمش .

اورَنك [س. اوكه قونیلارق عینی یاپلمغه چالیشیلان شیئی ، نمونه ، مشق؛ چشید ، جنس ، نوع .

اَوَرَنگ [فا. تخت ، سریر .

اورنَكلِك [ص. اورنك اولغه شایان؛ نمونه‌اوله‌رق قوللانیلان .

اوروب ب: ربع .

اوروبه ب: روبه .

آوروپا [ص. کرهٔ ارضك بش قطعه‌سندن اك معموری .

اَوروپا س. عینی معنی .

آوروپالی [ص. اوروپااهالیسندن اولان .

اوروج [س. کوندوزین ییوب ایچمه‌مه .

اوروجسِز [س. اوروجی اولمایان .

اوروجلی [ص. اوروج طوتان ، صائم .

اوروجی [س. قماشلرك ییرتیقلرینی تعمیر ایدن آدم .

اوروش [س. اورمق فعلی‌وطرزی حرب ، مضاربه .

اوروشدیرمَق [ف. مضاربه ومحاربه ایتدیرمك ؛ دوکیشدیرمك .

اوروشمَق [ف. دوکیشمك ؛ غوغا و محاربه ایتمك .

اوروشمه [س. دوکیشمه ؛ غوغا ؛ کورش .

اورومجَك [س. معروف‌حیوان ، عنکبوت .

اورومجَكلَنمَك [ف. اورومجك آغلریله طولمق ، کیدیشمك .

اورومَك [ف. اولومق ، خاولامق .

اورومه [س. اولومه ، خاولامه .

اوره‌مك [ف. پك چابق یتیشوب یایلمق ، چوق مقدارده حاصل اولمق .

اوز [س. بر شیئك ایچی لبی ؛ مغزی ، اصلی ، جوهری ، مایه‌سی ؛ قلب ، نفس ؛ چیبانك اك آلت طبقه‌ده‌ی جراحتی ؛ کندی ، ذات . ص. خالص ، صاف ، حقیقی .

اوز [ص. ایی ، صالح ؛ حلیم ؛ موافق ، اویغون ؛ ایبلك ؛ موافقت ؛ صلح .

اوزاتدیرمق [ف. اوزون بر حاله کتیرتمك .

اوزاتمق [ف. اوزون یاپمق ؛ بوینی چوغالتمق ؛ ایلری‌یه دوغرو کوتورمك ، تمدید ایتمك ؛ تأخیر ایتمك ، اوزون سوردیرمك ؛ بر شیئی توسیع ایده‌رك حقنده لزومسز یره تفصیلات ویرمه ؛ کسمیوب صالیویرمه ؛ چوق سویله‌مك ، مشکلات چیقارمق ، چوق شیء ایستمك .

اوزادان [ص. اوزون یاپان ، تمدید ایدن .

اوزادلمق [ف. تمدید ایدلمك ، اوزون سوردیرلمك .

اَوزار [ع. وزرلر ، یوکلر ، حموله‌لر ؛ کناهلر ، خطالر ، جنایتلر .

اوزاق [ص. یقین اولمایان ، بعید ، دور . ح : اوزاق بر محلده ؛ ایراق محل .

اوزاقجه ص. ح. آز ایراق اولان .

اوزاقلاشدیرمق [ف. بربرندن آییرارق اوزاغه کوتورمك ؛ اوزاغه سورمك .

اوزاقلاشمق [ف. اوزاغه چکلمك ، بعید اولمق .

اوزاقلاشمه [س. اوزاقلاشمق فعلی ،

اوزاقلق [س. یقین اولمایش ایراقلق : فرق .

اوزامق [ف. اوزون اولمق ؛ سورمك ؛ کری قالمق .

اوزامه س. اوزامق فعلی .

اَوزان [ع. وزنلر ، طارتیلر ، آغیرلقلر .

اوزان ص، لافزن ، هرزه وکیل .

اوزانمق [ف. امتداد ایتمك ؛ اوزون اوتورمق ، بویلی بوینه یاتمق .

اوزانمه [س. و اوزانیش . اوزانمق فعلی .

اوزاییش س. اوزامق فعلی .

اوزبك س. مستقل امیر .

اوزدك [س. کوتوك ، آکیز ، اکین صاپی .

اوزدن [س. یاخود اوزدنك : کوپه ، دانه ، آصق.

اوزر [س. اوست ، فوق ، بر شیئك یوقاری قسمی ؛ یوز ، طیش طرف ؛ قیافت ؛ آرقه ، صرت ؛ عهده ، ذمت ؛ یان ؛ قیافت ، اوست باش ، دائر ، متعلق ، کوره ، تبعیةً ؛ شرطیله؛ نیتیله ؛ کبی ، طرزده ، یولده ، عزم وتصمیم بیان ایدر .

اوزرلك [س. توتسی مقامنده قوللانیلان بر نوع تخم .

اوزك [س. آرابه اوقی ؛ مج : دوغرو ومستقیم .

اوزك [س. چکردك ، کوبك ، چیبانك اوزی .

اوزگج س. ایپ نردبان .

اوزگون [ص. اوزولش خسته؛ بر نوع بالیق .

اوزگونلك [س. زبونلق ، خسته‌لق؛ اذیت، محنت .

اوزگه [ص. باشقه ، غیری ، آخر؛ بام‌باشقه؛ یبانجی.

اوزلاشدیرمق [ف. ایکی ویا دها زیاده شخصك آراسنی بولمق ، اونلری باریشدیرمق .

اوزلاشلمق [ف. آراده اویغونلق حاصل اولمق .

اوزلاشمق [ف. اویوشمق ، آراده اویغونلق حاصل ایتمك .

اوزلاشمه [س. اویوشمه ، موافقت .

اوزلشمك [ف. اوز پیدا ایتمك .

اوزلك [س. لب ، جوهر ؛ لزوجت .

اوزلك س. توتسی ، بخور .

اوزلمك [ف. صیقلمق ، اندیشه ایتمك، مضطرب اولمق؛ بیتاب دوشمك ؛ اسکیوب بوزلمق .

اوزلمه [س. صیقلمه ، مضطرب اولمه .

اوزلنمك [ف. اوز پیدا ایتمك ؛ جراحت حاصل] ایتمك .

اوزلنمه [س. اوزلنمك فعلی .

اوزلەمك [ف. كورمكی آرزو ایتمك ، كورەجكی] كلمك ، عشق وشوق ایله ایستمك .

اوزلەمه [س. اوزلەمك فعلی ، كورمك آرزوسی ،] اشتیاق .

اوزلی [س. اوز و جوهری اولان ؛ لزوجتلی ،] یاپیشقان .

اوزمك [ف. اضطراب ویرمك ، جان صیقمق ، اذیت] ویرمك ، معذب ایلمك .

اوزمه س. اوزمك فعلی .

اوزن س. دقت واهتمام .

اوزندی [س. جان صقنتیسی ، اضطراب؛ اندیشه ،] مراق ؛ اذیت ، جفا .

اوزندیرمك [ف. تكلف واهتمام ایله بر ایش] یاپدیرمق ؛ تشویق ایتمك .

اوزندیلی [ص. صقنتیلی ؛ مراقلی، اندیشەلی ؛] كلفتله یاپلمش .

اوزنگی [س. حیوانه بینلدیكی زمان آیاقلرك استناد] ایتدیكی دمیرلردن هر بری ، ركاب .

اوزنگیلەمك [ف. آته اوزنكی ویا مهموز] اورمق .

اوزنمك [ف. تكلف واهتمام ایله چالیشمق ، اختیار] كلفت ایتمك ؛ چبالامق ، اوغراشمق .

اوزنمه [س. اوزنمك فعلی ، اوزنیش .

اوزوك س. یوزوك .

اوزوم [س. آصمه میوەسی ، عنب ، انكور .

اوزون [ص. قیصەنك ضدی ، بویی چوق ، طویل ؛] چوق سورن ، مدید ؛ چوق ؛ اوزون اوزادی ، اوزون اوزادیه پك مفصل ، عریض وعمیق ، دورودراز .

اوزونجه ص. اولدقجه اوزون .

اوزونلِق [س. بر شیئك بویی، طول ، اوزون بر شیئك حالی .

اَوساخ [ع. وسخلر ، کیرلر ، پیسلکلر ، مردارلقلر.

اَوساط ع. وسطلر ، اورته‌لر .

اوست [س. آلت مقابلی ، یوقاری ، فوق ؛ طیش، سطح خارجی ؛ آمر ، مافوق ؛ قیافت . ص: یوقاریده بولنان .

آوسِترالیا [سخ. بش قطعه‌نك اك کوچوکی ؛ فلمنك جدید .

آوسِترالیالی [س. ص. آوسترالیا اهالیسندن .

آوسِتریا [س. اوروپانك مرکز - نده پایتختی ویانه اولان حکومتکه پایتختی پشته اولان مجارستان ایله برابردر ، نمچه .

آوسِتریالی [س. ص. آوستریا اهالیسندن اولان، نمچه‌لی .

اوستِره [س. یاخود استوره : تراش ایتمکه یارایان پك کسکین بر آلت .

اوستون [ص. تفوق ایدن ، اوست کلن ، فائق ، غالب .

اوستونلِك س. غلبه ، تفوق .

اوستونله‌مَك [ف. فتحه اشارتی قومق .

اوستونلی [ص. اوزرنده فتحه اشارتی بولنان .

اوسته [س. هرهانکی برصنعتده ماهراولان کیمسه، قادین خدمتجیلرك باشی ، یکیچریلرده اورته ضابطی . ص : صنعتنده ماهر ، آلدانماز ، چوق بیلیر.

اوسته‌لِق [س. مهارت ، صنعت ؛ حذاقت ؛ صنعتکرلك ، صنعتکارك حالی، خدمتجی باشیلق .

اوسته‌لِقلی [ص. مهارتلی ، معرفتلی شیطانجه دوشونولمش .

اوسته‌له‌مَك [ف. اوسته قونمق، آرتمق ، ضم اولونمق ؛ غلبه چالمق ؛ عودت ورجعت ایتمك ، نکس ایلمك .

اَوسَط ع. اورته‌ده بولنان .

اوسطونج [س. آلات وادوات جراحیه طاقمی .

اَوسَع [ص. دها زیاده واسع ، دها کنیش .

اوسقور [س. قیچنده پروانه‌سی بولنان واپور .

اوسکره س. طولانی قواطه .

اوسکوف ص. بر نوع طاقیه .

اوش [حد. یاخود اوشت : کوپکلری قوغمق ایچون قوللانیلیر. اوش اوش : کوپك .

اوشاق [س. چوجوق، دلیقانلی ، شاب ؛ خدمتجی .

اوشاقلق س. خدمتجیلك .

اوشرمك [ف. طوپلامق ، بیغمق: صالدیرمق .

اوشقون [س. کچی قولاغی دنیلن نبات .

اوشمك [ف. طوپلانمق ، بیغلمق .

اوشن س. تنبللك، تکاسل .

اوشنج [ص. تنبل ، اوشه‌نن ، اوشنکن .

اوشندیرمك ف. تنبل ایتمك .

اوشنگن ص. تنبل ، اوشه‌نن .

اوشنمك [ف. تنبلك ایتمك ، یاپمغی آرزو ایتمامك .

اوشنیك ص. تنبل .

اوشنیکلك [س. تنبللك ، تکاسل .

اوشوتمك [ق. صوئوقدن متأثر ایتمك .

اوشوشمك [ف. هرطرفدن هجوم ایده‌رك وقوشوشارق طوپلانمق .

اوشومك [ف. صوئوق حس ایتمك ، برودتدن متأثر اولمق .

اوشومه [س. صوئوق حس ایتمه صوئوقدن متأثر اولمه .

اوص [س. ادراك ، ذکا ، عقل ، فراست ؛ حلم؛ ادب وتربیه ، حسن حرکت .

اوصاف ع. وصفلر ، صفتلر .

اوصان س. بزکینلك ، فتور .

اوصانج س. بیقمه، بیقنتی.

اوصاندیرمق [ف. بزدیرمك ، بیقدیرمق ، فتور ویرمك .

اوصاندیریجی [ص. بیقدیریجی، بزدیرن ، فتور ویرن .

صاحب و ناشری : اقبال کتبخانه‌سی

اوصانِلمَق [ف. بيقـلمق ، اوصانج كتيرلمك.

اوصانمَق [ف. بيقمق ، بزمك ، بيزار اولمق .

اوصلاتمَق [ف. عقللى ايتمك ، عقلـلانديرمق ؛ تربيه ايتمـك ؛ يومشـاتمق ، حليم ايتمك .

اوصلانديرمَق [ف. عقلنى باشنه طوپـلاتمق ، حسن حركته مجبور ايتمك .

اوصلانمَق [ف. عقلـلانمق ، ادب وتربيه اوكر- نمك ؛ ياواشلق پيدا ايتمـك . حليم اولمق .

اوصلى [ص. ياخود اوصـلو . عقللى ، ذكى فطين ؛ ادبلى ، تربيه‌لى، حليم ، ملايم .

اوصليجه [ص. اولدقجه تربيه‌لى وذكى وحليم .

اوصليليق [س. اوصلى اولانك حالى ، تربيـه ، حسن حركت .

اَوضاع ع. وضعلر ، طوروشلر.

اَوضَح [ع. دها واضح وعيان وآشكار اولان .

اوط س. اوكوز، مانده، صغير .

اوطورمَق ف. ب: اوتورمق .

اوطون س. ب : اودون .

اوطه [س. اوك بولمه‌لرندن بهرى؛ قلم ، دائره .

اوطه باشى [س. بر خانده‌كى اوطـه‌لرك اداره ومحافظه‌سنه مأمور آدم .

اوطه‌جِق س. كوچوك اوطه .

اوطه‌جى [س. دوائر رسميه‌ده هر قلمك خـدمتنه مأمور آدم .

اوطه‌جيلِق [س. اوطه‌جى حال وصفتى .

اوطه‌لِق [س. نكاحسز اوله‌رق قوللانيلان جاريه .

اَوعِيه [ع. وعاءلر ، قابلر ، محفظه‌لر ، طمار .

اوغالامَق [ف. ال ايله اوغوب كوچولتمك ، اوفاق اوفاق ياپمق .

اوغان [چغتايجـه‌ده رب والله معناسنه‌در .

اوغديرمَق [ف. خفيف خفيف صيقديرمق .

اوغراتمق [ف. بريره يوللاركن يول اوزرنده ديكر ايكنجى بر محلهده كوندرمك ؛ دوچار وكرفتار ايتمك ؛ قوغمق

اوغراش س. غوغا .

اوغراشديرمق [ف. مشغول ايتمك غائله ومشكلاته صوقمق .

اوغراشمق [ف. بربريله معارضه ايتمك، چكيشمك مشغول اولمق .

اوغرامق [ف. كچركن كيتمك ويا كلمك ؛ دوچار وكرفتار اولمق ؛ فيرلامق ، چيقمق .

اوغرى [س. اوغر انيلان محل ، چيزكى ، خط ، يول؛ خرسز .

اوغريلامق [ف. خرسزلق ايتمك .

اوغريلايين ح. خرسزجهسنه.

اوغريلق [س. خرسزلق ، سرقت .

اوغشديرلمق [ف. بربرينه سورولهرك اوغلمق.

اوغشديرمق [ف. بر شيئى ديكر بر شى اوزرندن برچوق كره سورهرك كچيرمك .

اوغشديرمه [س. اوغشديرمق فعلى .

اوغل [س. اركك چوجوق ، ابن ، پسر ، ولد .

اوغلاق [س. كچى ياوروسى ، چپيچ .

اوغلامق [ف. اوغولتيلى برسس چيقارمق .

اوغلامه [س. اوغولتى .

اوغلان [س. اركك چوجوق ، پسر ، اوشاق ، دليقانلى ، شاب .

اوغلانجق [س. كوچوك اركك چوجوق .

اوغلدامق [ف. كورولتولو، بوغوق وقاريشيق بر سس چيقمق ويا بويله بر سس ايشيتمك .

اوغلدروق [س. دول يتاغى، مهبل .

اوغللق [س. اولادلق ، اوغل صفت ووظيفهسى ؛ اولادلغه قبول اولونمش .

اوغُلمَق [ف. بر جسمك اوزرنده ال گزديرلەرك صيقلمق ؛ ال ايله اوفاق اوفاق دانه حالنه قونمق ؛ بر شى سوريلەرك تميزلمك .

اوغماج [س. ياخود اوغمق : تازه طارخانه .

اوغمَق [ف. بر جسمك اوزرنده ال گزديرەرك صيقمق ؛ اوفاق دانه حالنه قومق؛ برشيئله تميزليوب پارلاتمق .

اوغمه س. اوغمق فعلى .

اوغنمَق [ف. صيقيلوب بايلمق، ايچ ازيلمك .

اوغور [س. سعادت ، خير ، يمن ؛ يول .

اوغورسِز [ص. خيرسز ، يمنسز ، مشئوم .

اوغورسِزلِق [س. خيرسزلق، يمنسزلك ، بركتسزلك ، شأمت ، نحوست.

اوغورلى [ص. بركتلى ، خيرلى، مسعود ، متيمن .

اوغوز [ص. طوسون ؛ صافدل، احمق ؛ ايى ، حسن حال صاحبى .

اوغولتى [س. كورولتولو قاريشيق وبوغوق سس .

آوغين [س. صو كچمك ايچون ديوارك دبينه آچيلان دليك .

اوف [حد. وجع ، يورغونلق، كدر ، تأسف ، يأس بيان ايدر .

اوف [بز كينلك واوصانمه حالنده قوللانيلير .

اوف [حد. نفرت واستكراه بيان ايدر .

اوفاتمَق [ف. بر شيئى دها اوفاق بر حاله قويمق ، كوچولتمك .

اوفاجِق [ص. پك اوفاق ، پك كوچوك .

اوفاراق [ص. آز كوچوك ، دها كوچوك .

اوفاق [ص. كوچوك ، بويوك مقابلى .

اوفاقلامَق [ف. ب : اوفالمق ، اوفالتمق .

اوفاقلِق [س. كوچوكلك ؛ اوفاق پاره .

اوفاقلى [ص. دروننده اوفاقلرى بولنان .

اوفالاتمق ف. ب: اوفالتمق .

اوفالامَق [ف. اوفاق اوفاق ايتمك ، اوفاق اوفاق پارچەلامق ، طوغرامق .

اوفالتمق [ف. دها كوچوك بر حاله قومق ، تصغير ايتمك .

اوفالمق [ف. كوچولمك ، دها اوفاق اولمق .

اوفاندى [س. كوچوك پارچه‌لر ، قيرنتى .

اوفانمق [ف. اوفاق پارچه‌لره آيرلمق .

اَوفَر [ع. دها چوق ودها بول اولان .

اَوفَق [ع. دها موافق واويغون اولان .

اوفكه س. حدت ، غضب .

اوفكه‌جى ص. حدتلى ، متهور.

اوفكه‌لنديرمك [ف. قيزديرمق ، حدته كتيرمك .

اوفكه‌لنمك [ف. قيزمق ، حدت ايتمك ، غضبه كلمك .

اوفكه‌لى [ص. قيزمش، حدتلى، غضبلى .

اوفلامق [ف. اوصانمه وبيقمه نتيجه‌سى اوف ديمك.

اوفلامق [ف. يورغونلق ، كدر ويأس مقامنده آه واوف ديمك .

اوفلتمك [ف. برينى اوفلمكه سوق واجبار ايتمك، سونديرتمك ، نفس ايتديرمك ، نفسله چالديرتمق ، شيشيرتمك ،

اوفلمك [ف. ياخود اوفله‌مك : جكرلرده‌كى هوايى سرعتله طيشارى آتمق ؛ سونديرمك ، بر شيئى نفسله شيشيرمك ؛ نفسله چالغى چالمق .

اوفلنمك [ف. نفسى طيشارى چيقارلمق ؛ سونديرلمك ؛ شيشيرلمك ؛ چالغى چالنمق .

اوفله‌مه س. اوفله‌مك فعلى .

اوفورلمك [ف. شيشيرلمك هوا ايله طولديرمق ، چالنمق ، سونديرلمك .

اوفورمك [ف. اسمك ، هبوب ايتمك ؛ اوفله‌مك .

اوفوروك [س. خسته اوقويجيلرك خسته‌يه اوفله‌دكلرى نفس .

اوفوروجى [س. خسته‌لره اوقويوب اوفله‌ين آدم .

اوفوروجيلك [س. اوفوروجينك حال وصفتى وايشى .

اوفوروم [س. بر دفعه اوفو - ریلن نفس .

اوق [س. یایله آتیلان اوجی دمیرلی دکنك ، سهم ، تیر ؛ اوقه بکزه‌ین هرنوع دوز آغاج : آرابه اوقی .

اَوقات ع. وقتلر ، زمانلر .

اَوقاف [ع. وقفلر ، جامع وعمارت کبی خیراتك اداره‌سنه تخصیص اولنان اراضی ، ابنیه وسائره . اوقاف مضبوطه: اوقاف نظارتی طرفندن اداره اولونان وقفلر . اوقاف مندرسه : ماوضع لهلری مندرس اولمش وقفلر .

اوقتانت س. ارتفاع تخته‌سی .

اوقجی [س. اوق یاپان ویا صاتان آدم ؛ یایله مسلح اولوب اوق آتان عسکر .

اوقرامَق [ف. صو ایچون کیشنه‌مك (آت) .

اوقشامَق ف. سومك .

اوقلاغو [س. یاخود اوقلاوا : خمور آچمغه مخصوص منتظم ویووارلاق چبوق که اینجه ویا قالین اولور .

اوقلامَق [ف. اوق آتمق ؛ اوق کبی فیرلامق .

اوقلِق [س. اوق قویمغه مخصوص محل ، اوق محفظه‌سی .

اوقلی ص. اوقی اولان .

اوقوتمَق [ف. اوقومغه سوق واجبار ایتمك ؛ اوکر- تمك ، درس ویرمك ؛ تلقین ایتمك ؛ اوقویوب اوفله‌مك ایچون بر خواجه‌یه کوسترمك ؛ تحصیل ایتدیرمك .

اوقوتمه س. اوقوتمق فعلی .

اوقور [ص. اوقوماسنی بیلیر ؛ اوتن ، ترنم ایدن.

اوقومش [ص. عالم تحصیل ایتمش ، درس کو- رمش ، عالم ، فاضل .

اوقومَق [ف. حرفلری طوپلامسنی بیلمك ؛ یازلمش ویا طبع اولونمش بریازی‌یی کلمه‌لرینی تلفظ ایده‌رك ویا ایتمیه‌رك کوزله سوزمك ؛ تحصیل ایتمك؛ دعا اوقویوب اوفله‌مك ؛ شرقی ویا تورکی سویله‌مك .

اوَقومه س. اوقومق فعلی .

اوقوناقلی [ص. اوقونه‌بیلیر ، اوقونماسی قولای اولان .

اوقومَق [ف. قرائت ایدلمك ؛ کندینی اوقوروجی‌یه اوقوتمق ؛ تلفظ اولونمق .

اوقونمه س. اوقونمق فعلی .

اوقویجی [ص. اصول مخصوصه‌سنه توفیقاً اوقویان ؛ شرقی ویا تورکی سویله‌ین ، خواننده ؛ دعوتجی .

اوقویش [س. اوقومق فعلی وطرزی .

اوقّه [س. درت‌یوز درهمدن عبارت بر ثقلت وزن .

اوقّه‌لِق [ص. بر اوقه ثقلتنده اولان ویا بر اوقه استیعاب ایدن .

اوقّه‌لی [ص. آغیر ، بویوك ؛ وقارلی ، اهمیتلی .

اوقیانوس س. بحر محیط .

اوقیانوسیا [س. آسیانك جنوب شرقیسنده طاغنیق برطاقم کوچوك آطه‌لردن مرکب اولوب آوسترالیا اسمیله‌ده یاد اولنان بر قطعه .

اوڭ [س. ایلری طرف ، یوزه کان جهت ، آرقه مقابلی باش طرف ؛ حضور پیشگاه .

اوڭ [س. ذی‌روح سسی ، صداسی ، صیحه ، بایغره ، آواز ؛ شرقی سویلمه ؛ شهرت ، نام ، صیت .

اوڭا [ض. ش. یاخود آکا : (او)نك مفعول الیهیدر .

اوڭجه [ظرف. اولجه ، مقدما ، اولدن .

اوکچه [س. طوپوغك آرقه طرفی ؛ قوندره‌لرده طوپوغك آلتنه تصادف ایدن یوکسکجه قسم .

اوڭدوج [س. مژده‌جی ، خبر کوتورمك ایچون اوکدن کیدن .

اوڭدول [س. رهن ؛ بحثه ، یادسه قونولان شیئ .

اوگرَتمك [ف. یاخود اوکره‌تمك : تعلیم ایتمك ؛ برینه بیلمه‌دیکی بر شیئی بیلدیرمك ؛ مج: تکدیر وتأدیب ایتمك ؛ یول کوسترمك .

اوگرَدِلمك [ف. یاخوداوکره‌دلمك تعلیم ایدلمك ، بیلدیرلمك .

اوگُردەمَك [ف. یاخود اوکوردەمك: کوکسدن سس چیقارەرق آغلامق ؛ غل: هونکوردەمك .

اوگُرمَك [ف. یاخود اوکورمك: قوصمق ایچون اوغراشیرکن آغزدن سس چیقارمق ؛ کوکسدن باغیرمق ، بوکورمك (صیغیر) .

اوگُرمه [س. یاخود اوکورمه : قوصمق ایچون کوکسدن سس چیقارمه؛ بوکورمه.

اوگرەدیجی [ص. س. تعلیم ایدن ، بیلمدیکنی برینه اوکرەدن .

اوگرەنلمك [ف. تعلیم وتدریسله تحصیل اولونمق .

اوگرەنلمه [س. یاخود اوکرەنلیش: اوکرەنلمك فعل وطرزی .

اوگرەنمَك [ف. آکلامق، وقوف پیدا ایتمك ، تعلم ، تدرس ایتمك ؛ تحصیل ایتمك ؛ آلیشمق ؛ استفادە ایتمك .

اوگرەنمه س. اوکرەنمك فعلی.

اوگز [س. یاخود اووەز : ایچه اولدقجه یینمەین معروف میوە .

اوکسز ص. کیمسەسز ، یتیم .

اوکسِزلك [س. کیمسەسزلك ، یتیملك .

اوکسورتمَك [ف. اوکسورمکی موجب اولمق.

اوکسورمَك [ف. اوکسوروکك موجب اولدیغی کورولتیی یاپمق .

اوکسورمه [س. اوکسورمك فعلی .

اوکسوروك [س. جکرلردەکی هوانك بردنبرە کورولتوایلەطیشاری یەچیقمسی.

اوکسه [س. دکنکه سورولمش یاپیشقان برنوع معجون اولوب قوش طوتماغه یارار .

اوکسیمَك [ف. آرزو ایتمك ؛ تاسەلانمق؛ کندینی اوکسز وغریب کوروب محزون ومکدر اولمق

اوگَگن [س. یاخود اویکن : آق جکر .

اوکَلتمَك [ف. باغیرتمق ، شرقی سویلتمك .

اوکِلمَق [ف. ایپلشمك ، ایی اولمق .

اوکَلمَك [ف. باغیرمق شرقی ، سویلمك ؛ نعرە آتمق .

اوكلنمك [ف. سسلنمك ؛ چينلامق .

اوكله [س. كونك اورته‌سى ، ظهر ؛ ظهرده اوقونان اذان محمدى .

اوكله‌ين ظز. اوكله وقتى .

اوكلى [ص. آدلى ، صانلى ، مشهور .

اوكمادق [ص. خيرسز ؛ شفا بولماز ، ايى اولماز ، التيام قبول ايتمز .

اوكمادقلق [س. ايى اولماز ياره ويا مرضك حالى ، خيرسزلق .

اوكماز [س. ايى اولماز ، التيام بولماز ؛ اصلاح اولونماز ، خيرسز .

اوكمق [ف. ايى اولمق ، شفا بولمق ؛ فلاح بولمق .

اوكمك [ف. مدح ايتمك ، ثناسنده بولونمق .

اوكمه س. مدح وثنا ، ستايش .

اوكندرك [س. ياخود اوكندره : چفت سورركن اوكوزلرى دورتمكده قوللانيلان اوجى ايكنه‌لى دكنك .

اوكنمك [ف. كندى كنديني مدح ايتمك ؛ مفتخر اولمق ؛ كنديني كوكنمك .

اوكو [ص. ايى ، خوش ، تميز . [س. صو آلمق ايچون بوزه دلينن دليك .

اوكو س. بويوك پوهو قوشى .

اوكو [س. ياخود اوكون : پاى ، حصه [فر. Portion].

اوكوت [س. نصيحت ، وعظ ، پند .

اوكوتجى [ص. نصيحت ويرن ، ناصح .

اوكوتديرمك [ف. اونه تحويل ايتديرمك ، طحن ايتديرمك .

اوكوتلمك ف. نصيحت ويرمك .

اوكوتمك [ف. ازوب اونه تحويل ايتمك ، طحن اتمك ؛ مجـ: چوقجه يمن يمكى هضم ايتمك .

اوكوتمه [س. اوكوتمك فعلى ، طحن ؛ قيرديرلمش بغداى .

اوكوجى [ص. مدح وثنا ايديجى ، ثناكار .

اوكودلمك [ف. طحن اولونمق ، اون ايدلمك .

اوگوديجى [ص. ازوب اون ياپيجى ، طاحن.

اوگور [ص. تربيه كورمش ، آليشمش (حيوان) .

اوڭور [ص. ايلريده بولنان ، مترقى .

اوكورتلمك [ف. سچمك ، اك اييسنى آييرمق ؛ انتخابله تعيين ايتمك.

اوڭورتمق [ف. كچيرمك ، ايى ايتمك .

اوگورتمك [ف. تربيه ايتمك ؛ آليشديرمق (حيوان) .

اوگوردشمك [ف. باريش ايتمك؛ آليشمق .

اوڭوردى [ظر. مقدم ، دها اول .

اوڭورغه [س. بل كميكى ، سلسلة الفقار .

اوكوز [س. كويش كتيريجى بوينوزلى حيوان ؛ ثور ؛ مج : قالين قفالى آدم .

اوكوزلك [ص. حماقت ، قالين قفاليلق .

اوگوش س. مدح وثنا ، ستايش.

اوكولدمك [ف. حيوان خويلانمق .

اوگى ص. اوز مقابلى .

اوگيك س. بر نوع قوش .

اول [ش. اسم اشارت اولان (او)نك نهايتنه (ل) علاوه‌سيله حاصل اولمش عينى‌معناده بر اسم اشارتدر . استعمالى اندردر .

اول [س. (واومبسوطهٔ خفيفه) ايصلاق ير . بطاقلق .

اوّل [ع. برنجى ، ايلك ؛ اسكى ، كچمش ؛ اولجه كچمش زمانده ؛ دها مقدم .

اوّلا [ع. برنجى اولەرق ، برنجى درجه‌ده ؛ هرشيئدن اول ، ابتدا . اك اول .

أولا ع. ب: اولى .

اولاتمق [ق. بويوتمك ، تعظيم وتقديس ايتمك؛ آغرلامق ، عزت واكرام ايتمك ؛ طراغه كچيرمك .

اولاخ [س. افلاقلى، روم‌ايلينك رومانياليلرله همجنس بر صنف اهاليسندن اولان .

اولاخجه [س. اولاخ لسانى ؛ اولاخلره مخصوص طرز وحالده .

اولاخلِق [س. اولاخلرك بولوندیغی محل ، اولاخ جنسیتی .

اَولاد [ع. ولدلر ، چوجوقلر ؛ سلاله ، نسل .

اَولادسِز [ص. چوجوقلری اولمایان .

اَولادسِزلِق س. چوجوقسزلق.

اَولادلِق س. اوغللق ،بنوت .

اَولادِیَّت ع. غل. اولادلق .

اولار ض. اونلر ، آنلر .

اولاش س. بیتیشمه ، اتصال .

اولاشدیرمَق [ف. بیتیشدیرمك اتصال ایتدیرمك ؛ قاووشدیرمق .

اولاشدیری [ح. بیتیشیك اولەرق، متصلاً .

اولاشمَق [ف. اتصال پیدا ایتمك ، بیتیشك ؛ واصل اولمق ، قاوشمق .

اولاشیق [ص. بیتیشیك ، متصل ، پیوستە ؛ وصول بولمش .

اولاغان [ص. اولابیلن ، ممکن الوقوع .

آولاق [س. درە . وادی ؛ آویری .

اولاق [ص. قریب ، بیتیشیلە بیلن .

اولاق [س. تاتار، پوستە ، ساعی .

اولالمَق ف. بویومك .

اولام س. طاقم ، بلوك .

آولامَق [ف. آو طوتمق یاخود اورمق ، صید وشكار ایتمك .

اولامَق [ف. بیتیشدیرمك ، اكلەمك، قاوشدیرمق؛ طولا یارق باغلامق ، صارمق .

اولامَق [ف. فیلیزلرك پیچلرینی قیرمق .

اولامە [ص. مسلسل ، بربرینە متصل .

آولانمَق [ف. آو كبی الە كچیرمك، صید اولونمق .

اولانمَق [ف. تسلسل ایتمك ، متصل اولمق، بیتیشمك

اولانمە [س. بیتیشمە، اتصال ، تسلسل .

آولانیش س. اغفال اولونمە.

اولایجی [س. ایکی چکه‌رك چیله یاپان .

اولت [س. (واومبسوطهٔ خفیفه) صالغین خسته‌لق .

اوَّلجه [ظز. مقدما ، اوکجه ؛ دها اول .

اولَجر [س. آتش قاریشدیرمغه مخصوص دمیر ، کل یری

اولَجرمَك [ف. آتشی اولچــر ایله قاریشدیرمق .

اولُجرمَك ف. بالواسطه اولچمك .

اولُجشمَك [ف. بربریله مسابقه ایتمك .

اولَجك [س. ربع کیله، شینیك؛ حبوبات اولچمك ایچون قوللانیلان اولچو .

اولِجلمَك [ف. مساحه اولونمق، اولچودن کچیرلمك ؛ مج: ایی دوشونلمك، طارتلمق ؛ ایی تقدیر وتخمین ایدلمك .

اولچمَك [ف. برمقداری معلوم اولان دیکر برمقدارله مقایسه ایده‌رك قیمتنی تقدیر ایتمك ؛ اولچوسنی آلمق . مج: ایی دوشونمــك ، طارتمــق ، ایی تخمین ایتمــك ؛ اولچــوب بیچمك: درنجه ملاحظه ایتمك .

اولچمه [س. اولچمــك فعلی ، مقایسه ، مساحه .

اولچو [س. مساحه ، مقایسه ؛ مقایســه ایچون انتخاب اولنوب کندی جنسندن اولان شیلرك تخمیننه یارایان مقدار ، اولچه‌جــك آلت ؛ تخمین ؛ دکر ، قدر واعتبار .

اولچوم [س. مساحه ، مقایسه، موازنه ؛ تخمین وتقدیر طور وادا ، رفتار . روش .

اولدِقجه [ح. کافی درجه‌ده ، خیلی . ایی .

اولدیرمَق [ف. وقوعه کتیرمك؛ کاله ایردیرمــك ، بیتیشدیرمك ، وجوده کتیرمك.

اولدیرمَك [ف. وفاتنی، اولومنی مــوجب اولمق ؛ قتــل ، اعدام ایتمــك ؛ طاقتنی کســمك ؛ همان اولومی انتــاج ایده‌جك درجه‌ده جان صیقمق ویا جفا ایتمك .

اولدیرمه [س. اولدیرمك فعلی، اعدام ، قتل .

اولدیریجی [ص. اولومی انتاج ایدیجی ، قاتل ، مهلك .

اوَّلِسی [صه. یاخود اولیسی : صوکنجیدن اول اولان .

اولُش [سه. یاخود اولیش : اولمك فعل وصورتی .

اولُش سه. پای ، حصه .

اولُشدیرمَك [ف. پای وتقسیم ایتمك ، توزیع ایتمك .

اولُشدیری [حه. سکرك اولەرق ، شورایه بورایه ، یریر .

اولُشمك [ف. پایلاشمق ، بولشمك .

اولُشیجی [صه. پایلاشان ، حصەدار .

اولطه [سه. بالیق طوتمق ایچون قوللانیلان ایپ .

اولغون [صه. اولمش، کمالە ایرمش، پیشمش (میوه) .

اولقَدَر [ك. اوقدر چوق ، اومقدارده .

اَولِك صه. اوه مخصوص .

اولَك [سه. بر دونمك ، درتده بریکه اون آرشون مربعی ایدر ، باغچه ویابوستانك بولمەلرندن هربری؛ صو مجراسی؛ ترلالرده صپان یولی .

اولکَر [سه. کیجەلری سماده طوپلو کورونن یدی یلدیزك هیئت مجموعەسی ، ثریا.

اولکَر [سه. (واومبسوطۀ خفیفه) خاو ، توی .

اولگون [صه. نباتاتك حرارتدن پورسومەسی .

اولکه [سه. مملکت ، برحکومتك ادارەسی التنده بولنان یر ، قلمرو .

اَوَّلکی [صه. برنجی ، ایلك ؛ صوکنجیدن مقدم .

اولمادِق [صه. وقوع بولمامش ، امثالسز .

اولماز صه. امکانسز ، محال .

اولمامِش [صه. وجود ووقوع بولمامش ؛ کماله ایرمەمش ، خام .

اولمَز [صه. ابدی ، وفات ایتمز ، جاوید ، طیانیقلی ، متین، صاغلام .

اولِمش [صه. وقوع بولمش ، واقع؛ (میوه) یتیشمش، کماله ایرمش .

اولِمش صه. وفات ایتمش .

اولَمق [ف. بر حالدن دیکر بر حاله کچمك ؛ وقوع بولمق ، واقع اولمق ؛ یاقیشمق ، جائز ، مناسب وموافق اولمق ؛ یاپلمق ؛ کاله ایرمك ، یتیشمك ؛ ممکن اولمق .

اولَمك [ف. مرد اولمق ، وفات ایتمك ، جان ویرمك ، ترك حیات ایتمك ؛ صولوب بوروشمق ؛ پك مضطرب اولمق ، حکمی قالمامق .

اولمه س. اولمق فعلی .

اولمه س. اولمك فعلی .

اَولَندیرمَك [ف. تزویج ایتمك ، اوبارق صاحبی یاپمق .

اولِنمق [ف. یاخود اولونمق : افعال مطاوعه‌یی تشکیل ایچون عربجه مصدرلرله برلکده قوللانیلیر : احسان اولونمق :

اَولَنمَك [ف. تزوج ایتمك ، اوبارق صاحبی اولمق .

اولِنمه س. اولونمق فعلی .

اَولَنمه [س. اولنمك فعلی ، تزوج ، ازدواج .

اولو [ص. بویوك ، ایری ، کبیر ، بزرك . اولو اورته : آچیقدن آچیغه .

اولو [ص. اولمش ، میت ؛ جانی چیقمش ، قوتسز ؛ تنبل ، قالب ، مسکین ؛ صولوق ، پژمرده .

اولو [ع. یاخود اولی : صاحبلر . اولوالامر : امر صاحبلری .

اولوَجهله [ح. اووجهله ، او صورتله ، اوطرزله ، اویولده .

اولور [ص. اوله‌بیلیر . ممکن ومحتمل ، ممکن الاجراء .

اولوس [س. بویوك عشیرت ، بویوك قوم ویا امت .

اولوشمق [ف. (کوپکلر) باغیریشمق ایکلر کبی هپ بردن آجی آجی فریاد ایتمك .

اولوفَر س. نیلوفر چیچکی .

اولوق [س. طاملرك کنارنده یاغمور صولرینك آقماسی ایچون بولنان بر طرفی آچیق بورو وبوکا بکزه‌ین سائر شیلر ، اوزونجه اویوق ، ییو .

اولوقلی [ص. اولوغی اولان ، اویوقلی ، ییولی .

اولولِق س. بویوكلك ، عظمت.

اولوم س. ممات ، وفات ، موت.

اولومجیل [ص. اولومه سبب اولان ، مهلك ، بادیٔ موت .

اولومَق [ف. (كوپكلر) ایكلر كبی آجی آجی فریاد ایتمك . قورقونج برسسله آغلار كبی باغیرمق .

اَولَوِیَّت [ع. اولالق ، دها لایق وسزاوار اولان، رجحان .

اولهجَق [ص. ممكن‌الاجرا، قابل، محتمل ؛ مقدر .

آولی [س. بر بنانك دیوار ویا چیتله محاط اولان زمین قسمی حولی .

اَولی ص. اوبارق صاحبی، متأهل.

اَولَی [ع. دها موافق ، دها مناسب ، دها لائق ؛ مرجح .

اولَی [ع. برنجی . (اول) كلمه‌سنك مؤنثیدر .

اولی ع. ب : اولو .

اَوَّلی [ع. اولجه وقوع بولان شیلره منسوب ومتعلق ، ایلك زمانلره منسوب ، برنجی درجه‌یه عائد .

اَوَّلِی [ظرز. ابتدالری ؛ اسكیدن اولی بویله یاپارلردی .

اَولِیاء [ع. ولیلر ، كرامت‌صاحبی اولانلر . حق تعالی‌یه دها یقین بولونانلر .

اَوَّلِیّات [ع. بر وقعه‌یه مدخل ومقدمه اولان شیلر؛ وقوعاتك مبادیسی .

اولیجی ص. اولمك اوزره بولنان.

اَولیلِك س. اولی اولانك حالی .

اَوَّلِین [ع. (اول)ك جمعی ؛ اولكیلر ، اك ابتدا- كیلر ؛ اسكی زمان آدملری .

اوما [س. كوچوك چوجوقلری قورقوتمق ایچون اویدو- رولمش بر اسم‌كه كویا مخوف بر شخص كوسترر .

اوماج س. طارخانه‌نك تازه‌سی .

اوماجه [س. كسیلمش اولان آغاجك یرده قالان كوكلرینك قسم فوقانیسی .

اوماجی [س. یاخود اومماجی . کوچوك چوجوقلری قورقوتمق ایچون اویدورولان قورقونج بر شخص .

اومبره [س. قویو قهوه رنکنده طوپراق بویا .

اومدیرمق [ف. امیدینی ویرمك امید ایتدیرمك .

اومسانمق [ف. امیده دوشمك ، امید ایتمك .

اوملمق [ف. امید ایدلمك ؛ انتظار اولونمق .

اوممق [ف. امید ایتمك؛ انتظارنده بولنمق ؛ ظن ایتمك ؛ اینانمق ؛ بکلمك .

اوممه [س. امید ، امل، امو ؛ انتظار ؛ ظن ، اینانمه ؛ بکلمه .

اومنیبوس [س. بیلتله عادی یول اوزرنده عینی زمانده برچوق یولجی طاشیان آرابه .

اومو [س. امید، امل ؛ انتظار ، بکلمه .

اومورغه س. ب : اوکورغه .

اوموز [س. قولك الك یوکسك نقطه‌سی جواری ، کتف، دوش ، عاتق .

اوموزلامق [ف. اوموزه آلمق؛ اوموزله طیانه‌رق یاردیم ایتمك .

اوموزلق [س. اوموزه مخصوص اونیفورمه ، آپولت وسائره .

اون [س. توز حالنه کتیرلمش حبوبات وسائره .

اون [عد. طقوزدن صوکره کلن عدد ، ۱۰ .

اونامق [ف. ترجیح ایتمك ، بکنه‌رك ایستمك .

اونباشی [س. طاقملرده مانغه قوماندانی ، نفرك بر درجه قوقنده‌کی عسکر .

اونباشیلق [س. اونباشی رتبه وصفتی .

اونجی س. اون صاتان آدم .

اونده‌لق [س. اونده بر ویریلن ویا آلنان اجرت ؛ عشر ، محصولاتدن اونده بر ویریلن ویرگی .

اونده‌لقجی [س. محصولاتك اونده برینی طوپلایان مأمور ، ملتزم ، اعشارجی؛ عموم حاصلاتك اونده برینی آلمق اوزره چالیشان ایشجی .

اونَر عد. بهرینه اون، هردفعه‌سنده اون .

آوَنك فا. ایپه کچیرلمش آصق. غل: هونك .

اونگو س. عناد .

اونگول س. عنادجی ، مصر ، معند .

اونگوللك س. عنادجیلق ، معندلك .

اونگیشمك ف. عناده بینمك، معندلك ایتمك . اصرار کوسترمك ،

اونلامق ف. اون سرپمك ، اونه باتیرمق .

اونلق س. اون قونیلان محل .

اونلِق ص. اون قسمدن ترکب ایتمش ؛ اون پاره ، اون غروش قیمتنده اولان ؛ اون یاشنده اولان .

اونلی ص. اون ایله یاپلمش ویا اونه بولانمش .

اونلی ص. اون پارچه‌دن مرکب.

آونمق ف. یاخود آوونمق : اویالانمق ، آلداتلمق ؛ کبه قالمق (اینك) .

اونِنجی عد. طقوزنجیدن صوکره کلن ؛ اون درجه‌ده بولنان .

اونِنجیلق س. اوننجی اولانك درجه‌سی .

اونوتدیرمَق ف. اونوتماسنه سبب اولمق ؛ اونوتلماسنی موجب اولمق ؛ عفو ایتدیرمك .

اونوتغان ص. اونودیجی ؛ هیچ بر شیئی عقلنده طوتامایان .

اونوتمَق ف. برشیئك ذکرینی، خاطره‌سنی غائب ایتمك، خاطردن چیقمق ، طالغینلقله براقمق ؛ بر شیئده قصور ایتمك؛ اهمال ایتمك .

اونوتمه س. اونوتمق فعلی ، نسیان ، فراموش .

اونودِلمق ف. خاطردن چیقارلمق یاخود چیقمق .

اونودیجی ص. چوق اونودان .

اونیفورمه س. رسمی البسه، آلای البسه‌سی .

آوودِلمَق ف. اغفال ایدلمك ، اکندیریله‌رك اویا- لانمق ؛ (چوجق) صوصدیریله‌رق اکندیرلمك .

صاحب و ناشری : اقبال کتبخانه‌سی

آوورت [س. یناغك ایچ طرفده‌کی بوش یری . آوورت ایتمك : غرورلانمق ، کبرلنمك .

آوورتلی [ص. صورت آصان ، تکبرایدن، عظمتلی.

اووَز س. ب : اوکز .

آووقات [س. محکمه‌ده اجرت مقابلنده برینك حقوقنی مدافعه ایدن ذات ، دعوی وکیلی ، محامی ؛ مج : چکه‌لی ، جربذه‌لی .

آووقاتلِق [س. دعوی وکیلنك صفت وصنعتی. مج: جربذه .

اوولامَق [ف. فیرلایوب هجوم ایتمك .

اوومَق ف. ب : اوغمق .

اووه [س. صحرا ، دوز یر ، دشت .

اووه‌لامَق ف. ب : اوغالامق .

اووه‌لِق [ص. اووه‌لری چوق اولان یر .

اوهام [ع. وهملر ، ظنلر ، اساسسز شیئلر .

اوهو [حد. اوکسوروك سسنك تقلیدندن عبارت استهزا تعبیریدر .

اویا [س. ایپك ، کتن ویا ایپلیکدن یاپیلان اثواب وچماشیرلرك کنارینه دیکیلن اویمه‌لی سوس.

اویاجی س. اویا یاپان وصاتان .

اویار [ص. اویماسی ممکن ، قابل تسویه ؛ مثل ، مانند ، بکزر .

اویالامَق [ف. اویا ایله تزیین ایتمك ؛ مشغول ایده‌رك بر شیئی اونوتدیرمق ؛ اغفال ایتمك .

اویالاندیرمَق [ف. یالان سوزلرله آلدادارق وقت کچیرمك .

اویالانمَق [ف. اشغال اولونمق آلداتمق ؛ کجیکمك.

اویالی ص. اویا ایله مزین .

اویاندیرمَق [ف. اویقودن قالدیرمق ، ایقاظ ایتمك ؛ غفلتدن قورتاروب ارشاد ایتمك ؛ تنویر اذهان ایتمکك ؛ اعمار ایتمك ، طوتوشدیروب یاقمق .

اویاندیریجی [ص. اویقودن قالدیریجی، ایقاظ ایدیجی .

اویانمَق [ف. اویقودن قالقمق ، بیدار اولمق ؛ مجـ : غفلتدن قورتولوب طریق سلامته کیرمك ؛ علم ومعرفت اوکره‌نه‌رك ظلمت جهالتدن قورتلمق؛ بیتمك ، سورمك (نبات) ؛ ظهور ایتمك .

اویانمه [سـ. اویانمق فعلی ، اویانیش ، تیقظ .

اویانیق [صـ. اویقوده اولمایان ؛ کوزی آچیق ، ذکی؛ ظلمت جهالتدن قورتولارق تنویر فکر ایدن .

اویانیقلِق [سـ. اویانیق اولانك حالی ، بیدارلق ؛ ذکاوت ، بصیرت . تنبه ؛ منورالفکر اولانك حالی .

آویخته فا. آصلمش ، آصیلی .

اویخو سـ. ب : اویقو .

اویدیرلمَق [ف. دوزلتلمك ، یرلشدیرلمك ؛ توفیق وتطبیق ایدلمك ؛ ایجاد وتصنیع ایدلمك .

اویدیرمَق [ف. دوزلتمك ، یرلشدیرمك، توفیق وتطبیق ایتمك ، ایجاد وتصنیع ایتمك .

اویدیرمَق [ف. باشقه‌سنه اویوق آچدیرمق ، چقورلاتمق ، قازیتمق .

اویدیرمه [سـ. اویدیرمق فعلی؛ مجـ : ایجاد وتصنیع اولونمش ، یالان .

اَویرمك [ف. دقتله معاینه ایتمك. اویروب چویرمك : عهده‌سندن کلمك ؛ دوغرو سویله‌میوب تردد ایتمه .

آویز [فا. آصیلان ، آصیلی بولنان . دل آویز : کوکلك آصیلوب قالدیغی ، کوکلی چکن .

آویزه [فا. موم، لامبه وسائره‌یی حامل اولدیغی حالده طوانه آصیلان بلور ویا معدندن زینت .

اویصال [صـ. هرکسه اویان ، مخالفت ایتمه‌ین ، حلیم ، ایی ، هرکسك فکر ورأینه تابع .

اویغور [سـ. بویوك بر تورك قبیله‌سی .

اویغون [صـ. موافق ، مطابق، مناسب ؛ اوجوز ، اهون .

اویغونسِز [صـ. ناموافق ، غیرمطابق ، منا سبتسز ؛ تربیه‌سز .

اویغونلق س. لیاقت، مناسبت.

اویقو [س. حواسك اویوشماسی نتیجه‌سی حاصل اولان استراحت ، نوم ، خواب ؛ غفلت ؛ جهالت .

اویقوجی [س. چوق اویویان ، اویقویی چوق سون.

اویقوسز [ص. اویویه‌مایان ، اویویامه‌مش اولان.

اویقوسزلق [س. اویویامامه ، سیهر .

اویقولق [س. قونداقده‌کی چوجقلرك آوجنده طوپلانان شیئلر ؛ قوزولرك بوغازنده‌کی بزلر .

اویلوق [س. دیز قپاغندن قالچه‌یه قدر اولان قسم .

اویلوم س. اویولمش ، اویمه‌لی .

اویله [ك. اوطرزده، اوصورتده ؛ اونك کبی .

اویله‌لك س. اوطرز، اوصورت .

اویماق [س. براولوسی تشکیل ایدن قسملردن هربری.

اویمق [ف. موافق ومطابق کلمك، توافق ایتمك ؛ تابع اولمق، اثرینی تعقیب ایتمك ؛ برینك ارزوسنی قبول ایتمك ، موافقت ایتمك، یاقیشمق، کلمك، قرارلشمق .

اویمق [ف. اویوق وچقور قازمق، یاپمق برشیئی چقور ودرین اوله‌رق یونتمق ویا کسمك

اویمه [س. اویمق فعلی ، اویوله‌رق یاپیلان زینت .

اویمه‌جی [س. اویمه‌یاپان صنعتکار.

اویناتمق [ف. قملداتمق ، تحریك ایتمك یرندن صارصمق، یرینی دکیشدیرمك؛ اویونه سوق واجبار ایتمك ؛ دانس ورقص ایتدیرمك ؛ آلداتمق ، اغفال ایتمك .

اویناتمه س. اویناتمق فعلی .

اوینادلمق [ف. قملدا تلمق ، تحریك ایدلمك ، یرندن صارصلمق ، یری دکیشدیرلمك ، اویونه سوق واجبار ایدلمك ؛ آلدادلمق ، اغفال ایدلمك .

اوینادلمه س. اوینادلمق فعلی .

اویناش س. سوکیلی ، دلبر .

اویناشمق [ف. بربریله اویناماق، شقالاشمق .

اویناشمه [س. اویناشمق فعلی، بربریله اویناممه . شقاـشـه .

اویناق [ص. متحرك ، یرنده طورمایان ، ثباتسز ، متلوّن ، شوخ ، عشوه‌باز ؛ س: بوغوم، مفصل .

اویناقلق [س. یرنده طورمایوب اویناایان بر شیئك حالی ؛ ثباتسزلق؛ عشوه‌بازلق ؛ شوخلق ،آچیق مشربلك .

اوینامق [ف. قیلدامق ، حرکت ایتمك؛ اویونله اکلنمك؛ کیف ونشئه ایله صیچرامق ؛ وقت غائب ایتمك ؛ هیجانه قاپلمق .

اوینامه س. اوینامق فعلی .

اوینانلمق ف. اویونله اکلنمك.

اویناتمق [ف. هرهانکی براویون اجرا ایدلمك .

اوینایش [س. یاخود اوینایش : اوینامق فعلی وطرزی

اویوتمق [ف. اویقویه یاتیرمق ، اوصانج ویرمك ، بیقدیرمه ؛ ایپنوتیزمه ، قلور- وفورم وسائره تأثیریله برینی کندیندن کچیرمك .

اویوتمه س. اویوتمق فعلی .

اویودیجی [ص. اویقویی موجب اولان، اویقوویرن.

اویور [ص. قیلدانمایوب اولدیغی یرده طوران ، اویویان ، طورغون ، راکد ، ساکن ،

اویوز [س. وجوده عارض اولان بر چوق کوچوك چیبا- نلرك تأثیریله قاشینمقدن عبارت بر خسته‌لق .

اویوشدیرلمق [ف. اویوشوق برحاله کتیر- لمك ، اخدار ایدلمك .

اویوشدیرمق [ف. اویوشوق بر حاله کتیر- مك ، اخدار ایتمك ؛ آرالرینی بولمق ، بینلرنده ایتلاف حاصل ایتمك ؛ دوزه‌لتمك ، تسویه ایتمك .

اویوشدیریجی [ص. اویوشوق برحاله کتیرن، مخدر .

اویوشمق [ف. اویوشوق بر حاله کلمك ، حسی ابطال ایدلمك ؛ قارنجه لاشمق ؛ تنبل اولمق ؛ اوزلاشمق، ایتلاف حاصل ایتمك .

اويوشمه [س. اويوشمق فعلی، خدر .

اويوشوق [ص. حسی ابطال ايديلەرك حس ايتمز وطويماز برحاله كلن ، مخدور .

اويوشوقلق [س. اويوشوق برحالده بولونمه ، حسسزلك ، خذر. مج: تنبللك ، رخاوت .

اويوق [ص. ايچی چقور اولان ، اويولمش . س. ايچی اويولمش یر .

اويوق [س. ياخود اويوك : تپه تومسك بوستان قورقو-لغی .

اويوقلاتمق [ف. ايچنی اويوب بوشالتمق .

اويوقلامق [ف. طورورکن ارا صره اويقويه طالمق ايمیز غانمق ، پينكەمك .

اويوقلانمق ف. ايچی اويولمق.

اويوك [س. تپه ، تومسك ؛ بوستان قورقولغی .

اويولغامق [ف. بول بول ديكيش ديكمك .

اويولغه [س. بول بول وسيرك ديكيش

اويولغەلامق [ف. بول بول وسيرك ديكيشلەديكمك ، پارچەلری بربرينه طوتديرمق .

اويولمق [ف. چقورلاشمق ، اويوق اولمق .

اويولمه س. اويولمق فعلی .

اويوم [س. اويوق یر ، اويمق فعل وطرزی .

اويومق [ف. اويقويه ياتمق . مج : غافل اولمق .

اويومه س. اويومق فعلی .

اويون [س. اكلنمك ووقت اولدیرمك ايچون چوجوقلرله بويوكلری مشغول ايدن اكلنتی ، لعب ، لهو ، بازی؛ حساب ، وياتصادف اوزرينه مؤسس اكلنجه، قمار ، بعض آدملرك عموم مواجهەسنده كوستردكلری هنرو معرفتله ، افعال وحركاتك هيئت عموميەسی ؛ براويونجينك ويا آقتورك اويون اوينامقدەكی طرزی ؛ حيله ، دولاب .

اويونباز [س. اويون ياپان ؛ حيله ايدن .

اویونجاق [س. بر چوجوغی اکلندیرمکه یارایان شیئی. مج: کندیسیله اکلنیلن آدم؛ لزوم واهمیتی اولمایان شیئی؛ غایت قولای ایش.

اویونجاقجی [س. اویونجاق یاپوب صاتان آدم.

اویونجی [س. ص. هرهانکی بر اویونی اوینایان آدم؛ آقتور، آقتریس؛ قمارباز؛ حیله‌کار. رقص ایدن ویا شرقی سویله‌ین ارکك ویا قادین.

اویوندی [س. اویورکبی مسکین طوران آدم، تنبل، عاطل.

اویونمق ف. اویقویه وارلمق.

آه [حد. الم، کدر، ندامت، تأسف، آجی بیان ایدر.

اه [الله لفظ جلالنه بدل اولارق یازیلان بر اشارتدر.

آها [ص. ها، کرچك، ایشته، آل.

آهار فا. آق دوزکون.

اَهالی [ع. بر محلده اسکان ایدن خلق، ساکن ومتمکن اولانلر، اوطورانلر.

اِهانَت [ع. تحقیر ایتمه؛ حقارت، خیانت.

اِهتِجاء [ع. بربرینی هجو، ذم وقصل ایتمه.

اِهتِداء [ع. طریق حقه داخل اولمه، نائل هدایت اولمه، دین مبین اسلامی قبول ایتمه.

اِهتِزاز [ع. قملدامه، صارصلمه؛ صاللانمه، دپرنمه، تزه‌مه.

اِهتِزازی [ع. اهتزازه منسوب ومتعلق.

اِهتِلاك ع. نفسنی تهلکه‌یه آتمه.

اِهتِمام [ع. متمادی بر دقت؛ سعی وغیرت.

اِهتِیال [ع. قورقمه، قورقویه طوتلمه.

اِهداء [ع. بر هدیه کوتورمه، ویرمه، تقدیم ایتمه، سوق ایتمه.

اِهدار [ع. بلا قصاص (قانی) آقیتمه.

اِهراب ع. عجله ایله قاچمه،

اِهراق [ع. (قان، کوز یاشی) دوکمه، آقیتمه.

اَهرام [ع. هرملر مصرده اسکی زماندن قالمه مخروطی الشکل عظیم وجسیم بنالر . قاعده‌سی هرهانکی برذو کثیر الاضلاع اولوب وجهلری اهرامك رأسی دنیلن عینی بر نقطه‌ده برلشن مثلثلردن عبارت بر شکل هندسی .

اَهریمَن [فا. زردشت دیننه منسوب اولانلرك اعتقادنده شر وظلمت منبعی .

آهَسته [فا. یاواش ، بطی ، آغیر . ح. یاواش یاواش ، تأنی ایله ، عجله‌سز .

اَهل [ع. صاحب، مالك، متصرف اولان ؛ ماهر ، استاد ، مقتدر ، بجریکلی ؛ بر یرده ساکن اولان ؛ قاری قوجه‌دن هر بری . اهل بیت : خانه خلقی ، فاملیا ، عائله .

اِهلاك [ع. هلاك وتلف ایتمه ؛ تلف ایتدیرمه ، غائب ایتدیرمه ؛ (مالنی) صاتمه .

اَهِلّه [ع. هلاللر ، یکی آیلر ، هلال شکلنده اولان شیئلر .

اَهلی [ع. آلیشیق ومونس اولان ، وحشی اولمایان .

اَهلیَّة [ع. مهارت ، لیاقت واقتدار ؛ منسوبیت ، اقربالق .

اَهَمّ [ع. دها مهم ، دها زیاده دقت واعتنایه لائق وشایان .

اِهماك ع. حدت وغضب ایتمه.

اِهمال [ع. ترك ایتمه ، براقمه ، استعمال ایتمه‌مه ، اهمیت ویرمه‌مه ؛ مسامحه .

اِهمالجی [ص. دائما ایشنی ترك ایدن ، ایشنه اهمیت ویرمه‌ین ، دقتسز .

اِهمام ع. محزون ودردناك ایتمه،

اَهَمِّیَّت [ع. غل: قیمت، دکرلیلك. دقته شایان اولمه .

اَهَمِّیَّتسز [ص. قیمت ودکری اولمایان ، عادی ، دقت واعتنایه لایق بولونمایان .

اَهَمِّیَّتلی [ص. قیمت ودکری اولان ، دکرلی ، دقت واعتنایه لائق بولنان .

آهَن فا. دمیر ، حدید .

آهَنرُبا [فا. مقناطیس ، دمیر قاپان معدن .

آهَنکَش فا. عینی معنی .

آهَن‌رَك [فا. یاخود آهنین‌رك: قوتلی وطیانقلی آت .

آهَنك [فا. قصد ونيت ، شتاب؛ سسلر آراسنده اويغو-
نلق ، توافق ، موزون صدا ؛
چالغيلي اكلنجه .

آهَنگَر فا. دميرجي ، حداد .

آهَنكسِز [ص. آهنكي اولميان ، اصواتي آراسنده توافق
توازن بولنان دوزنسز .

آهَنكلي [آهنكلي اولان، اصواتي آراسنده توافق وتوازن
بولنان دوزنلي ، اويغون .

آهَنين [فا. دميردن مصنوع ؛ زورلو قوتلي، پك صاغلام.

آهو [فا. جيلان ، غزال ظبي ؛ كوزل وپك سويملي كوز ؛
الفت وانسيتدن چكينن دلبر .

اَهواء [ع. هوالر ، هوسلر ، ميللر ، خواهشلر، آرزولر.

اَهوال [ع. هوللر ؛ قورقولر ، دهشتلر .

آهوطودي [س. طوبارلاق طوده بكزر آغاج چيلكي
دنيلن قيرمزي برميوه‌كه شروبي
ياپيلور .

اَهوَن [ع. خفيف ، قولاي ، پك خفيف ، پك قولاي ؛
پك اوجوز .

اَهوَنلِك [س. اوجوزلق ، بهالي اولمايش ؛ خفيفلك .

اَهوَنيَّت [ع. اوجوزلق .

آي [حد. حيرت وتعجب، كدر، تأسف تحاشي وآغري بيان
ايدر .

اَي [حد. ندا ايچون ونداية جواب ايچون قوللانيلير .
تصديق وصبرسزلق اداايدر .

آيا [س. آووجك ايچي . الك ايچ طرفده‌كي دوز يري .

آيا [فا. عجبا ؛ تعجب، استفهام، تمني وامید بيان ايدر .

اَيا حد. اي ، هي .

اِياب [ع. عودت ، كري دونمه، كلمه .

آيات [ع. آيتلر ، علامتلر ، قرآن كريمك عباره‌لري .

اَيادي ع. يدلر ، اللر ، دستلر .

آيارتمق [ف. قانديرارق برينى باشقه بر يردن كندي
خدمتنه ويا ايشنه آلمق .

آياردلمق [ف. قانديريله‌رق برينك يانندن باشقه بريره
آلنمق .

آيارمق ف. يولدن شاشمق .

آیاز [س. سمانك بلوطسز اولدیغی آچیق قیش کیجه‌لرنده] حکم سورن صوئوق .

آیازلاتمق ق. آیازده براقمق .

آیازلامق [ف. آیازده اوشومك یاخود بکله‌مك ،] صوئوق آلمق .

آیازلانمق [ف. آیازدن متأثر اوله‌رق صوئوق] آلمق .

آیازمه [س. رومله‌جه مقدس اولان چشمه ویا بیکار .]

اَیاغ فا. قدح ، شراب قوبه‌سی .

آیاق [س. باجاغك آلت اوجنده بولنان قسمی که انسان] ویاحیوانك یورومسنه ویاطورمسنه یارار ؛ باصامق ؛ اشیا ویابعض الات وادواتی دوغرو طوتمغه یارایان مسند ؛ برشیئك ارضه یقین اولان قسمی ؛ تخمیناً اوتوز اوچ سانتیمتره طولنده بر اولچو ، قدم ، چای آغزی منصب ؛ کولی دکزه ربط ایدن نهر، انکلیز آیاغی : اون ایکی پوصه آیریلان و۳۰،۴۸ متره طولنده اولان بر اولچو . آیاق طاقمی . اسافل کروهی ؛ آیاق یولی : آبدستخانه، دفع حاجت ایدیله‌جك محل . آیاق دیره‌مك : اصرار وتعند ایتمك. اوك آیاق : مشوق .

آیاقداش [س. یولداش ، رفیق، آرقداش ،]

آیاقلامق [ف. آدیملامق؛ چیکنه‌مك .]

آیاقلاندیرمق [ف. تحریك وتشویق ایتمك ،] اختلاله سوق ایتمك .

آیاقلانمق [ف. آیاغه قالقمق ؛ عصیان ایتمك ؛] قیام وادعا ایتمك .

آیاقلِق [س. ستون قاعده‌سی ، جانباز نعلینی .]

آیاقلی [ص. آیاغی اولان ، یوکسك (حیوان)؛ متحرك،] سیار ؛ آیاقلی کتبخانه : چوق شیء بیلن ، علامه .

اَیالت [ع. بروالینك اداره‌سنده اولان مملکت ؛ بر دولت] الکاسنك برنجی درجه‌ده‌کی تقسیماتندن هربری .

اَیّام [ع. یوملر ، کونلر ، روزلر . فد : زمان ،] هنکام ؛ نفوذ ، اقتدار ؛ کمینك سیر وحرکتنه مساعد روزکار .

ایبلیق [س. ارکك پیلیجك ایکدیش ایدلمشی .

ایبیك [س. خروسك باشنده‌کی قرمزی ات . خروس ایبیکی : خروس ایبیکنه بکزه‌ین بر نوع قرمزی چیچك .

ایبیك س. چاوش قوشی، هدهد.

ایپ [س. کنویر وسائره تللرینك بوکوله‌رك بر آرایه کلمسندن حاصل اولان شیئی ، حبل ، رسن ، ریسمان .

ایپسز [ص. ایپی اولمایان، چاپقین، کلخان بکی ، ایپسز صاپسز : سرسری ، اسافل کروهی .

ایپك [س. طود یاپراغیله بسله‌نن وایپك بوجکی دنیلن بر بوجکك حاصل ایتدیکی اینجه وپارلاق تل ، حریر ، قز . ص. ایپکدن معمول . ایپك کبی .

ایپکجی [س. ایپك یتیشدیرن ویا صاتان آدم .

ایپکخانه [س. قوزه‌دن ایپك چیقاریلان محل .

ایپکلی [ص. ایچنده ایپك بولنان، ایپکله یاپلمش .

ایپلمك [ف. ایپله صارارق باغلامق .

ایپلمك [ف. تخطر ایتمك: اهمیت ویرمه‌مك صایمق ، اعتبار ایتمك .

ایپلیك [س. کتن، پاموق، ایپك، وسائره‌دن یاپیلان ودیکمکه یارایان اینجه تل ، خیط ، رشته .

ایپلیکجك [س. رشته علق ، دود یمانی .

ایپلیکخانه [س. ایپلیك یاپیلان محل ؛ حبسخانه .

ایپلیکلنمك [ف. ایپلیکلری میدانه چیقمق، قماش طاغیلمق .

آیت [ع. علامت ، نشان ؛ قرآن کریمك هر جمله‌سی.

ایت [س. کوپك ، کلب ؛ مج : ادبسز واخلاقسز آدم .

ایتام [ع. یتیملر ، آناسی باباسی اولمش ، بلوغه ایرمه‌مش کوچوك ، چوجوقلر .

ایتدیرمك [ف. بالواسطه ایتمك، ایلری‌یه‌سوردیرمك.

ایتکال [ع. یه‌نمه ، آشینمه ، اویولمه .

ایتلاف [ع. اویوشمه ، دوستلق . Entente .

ایتلك [س. کوپکلك ؛ ادبسزلك، اخلاقسزلق .

ایتِلمك [ف. قاقلمق ، ایلری‌یه سوروملك؛ زورلانمق .

ایتمَك [ف. یاپمق ؛ ایشله‌مك ، قیلمق؛ برفعل وحركتده بولنمق ؛ قیمتنده اولمق ؛ بالغ اولمق ،

ایتمَك [ف. قاقمق، ایلری‌یه سورمك زورلامق .

اَیتِمك ف. دیمك ، سویله‌مك .

اَیتمه س. ایتمك فعلی .

ایتمه [س. ایتمك فعلی .

ایتیش [س. ایتمك ودورتمك فعلی وطرزی .

ایتیشمَك [ف. بربرینی ایتمك ویا قاقمق .

ایتیشمه ایتیشمك فعلی .

ایتیمَك [ف. كسكین وسرت اولمق .

ایثار [ع. انتخاب وترجیح ایتمه ؛ اكرام واعزاز ایتمه . غل: بذل سخاوتكارانه .

ایجاب [ع. اقتضا ایتدیرمه ویا ایتمه ، سبب اولمه ، لازم كلمه . سلبك ضدی .

ایجاد [ع. اختراع ایتمه، وجوده كتیرمه ، خلق ایتمه ، یوقدن وار ایتمه، كشف ایتمه .

ایجار ع. كیرایه ویرمه .

ایجاز ع. قیصه ومختصر اولمه .

ایجاع [ع. آجیتمه ، آغریتمه ، وجع ویرمه .

ایحال [ع. چامورلی چقوره آتمق، دوشورمك ؛ برینی فنالقله مكدر ایتمك .

ایچ [ص. طیشك ضدی ، داخلی ، درونی ؛ معده ، یورك .

ایچره [س. ایچ طرف ، درون ، طشره مقابلی؛ ظ : ایچنده، داخلنده .

ایچَری [ص. داخلی ، درونی؛ س. ایچ‌طرف، داخل، درون؛ معده ، یورك ؛ ظم . داخلده ، درونده .

ایچقیرمَق ف. ب : هیچقیرمق .

ایچكی [س. مسكرات‌نوعندن ایچیله جك شی .

ایچكیل ص. داخلی ، درونی .

ایچكین ص. عینی معنی .

ایچلِك [ص. ایچری‌یه مخصوص ؛ داخلی ، کوملکك اوستنه کییلن خرقه .

ایچِلمَك [ف. یوتولمق ، عشرت ایدلمك .

ایچلی [ص. ایچی صاغلام وطولو اولان ؛ همان‌هرشیدن متأثر اولان ؛ کیندار .

ایچمَك [ف. برمایعی یوتمق ، شرب ونوش ایتمك سرخوش اولمق ، مسکرات قوللانمق بلع ایتمك . برشیئك دومانی آغزینه چکمك .

ایچمه س. ایچمك فعلی .

ایچون [ج. یاخود ایچین . سبب وغایه بیلدیرر ؛ اوغو- رنده ، یولنده ، لهنده ؛ قسم دخی بیان ایدر ؛ قارشی؛ سببیله.

ایچیرمَك [ف. ایچمکه سوق و اجبار ایتمك ؛ اورمق ؛ جذب وبلع ایتدیرمك .

ایچیش س. ایچمك فعل وطرزی.

ایچیم [س. ایچمك فعل وطرزی ، ایچمه ؛ ایچمکه یارایان شیئك لذتی ؛ بر دفعه‌ده ایچیلن مقدار، یودوم .

ایچیملی [ص. ایچیمی کوزل ، لذتلی ؛ ایی و یا فنا طعملی .

ایچین ب : ایچون .

ایخ [حد. دوه‌یی چوکرتمك ایچون چیقاریلان سس ؛ خیزلی نفس .

ایخلاتمَق دوه‌یی چوکرتمك .

ایخلامَق [ف. دوه‌یی چوکرتمك ؛ خیزلی نفس چیقارمق.

اید [س. قوقو ، رایحه ؛ ایس دومان ؛ عود .

ایداع [ع. امانت ویرمه ، توديع ایتمه .

ایدلمَك [ف. اولونمق ، یاپلمق ، قیلنمق .

ایدنمَك [ف. بر شیئك صاحب ومالکی اولمق ، اکتساب ایتمك ؛ اتخاذ ایتمك .

ایدِنمه س. ایدنمك فعلی .

اَیدی ع. یدلر ، اللر ، دستلر .

ایدیج ب : ایکدیش .

ایدیش س. ایتمك فعلی وطرزی.

آیدین [س. ممالك عثمانیه‌نك زنکین و بویوك بر ولایتی . ص. آیلی ، قمرلی ؛ آشکار ؛ ضیادار ، منور ؛ مسعود و مبارك .

آیدینلامق [ف. آیدینلق ، ضیادار و منور اولمق .

آیدینلق [س. ایشیق ، نور و ضیا ، مهتاب . ص. ضیادار ومنور اولان .

ایذاء ع. اینجتمه ؛ اذیت ایتمه .

ایر ب: ار ، ارکن .

ایر س. نغمه ، لحن .

ایراث [ع. سبب وموجب اولمق ، ویرمه ؛ میراث براقمه .

ایراد [ع. کتیرمه ، نقل وذکر ایتمه ، صورمه ؛ ملکك کتیردکی پاره ؛ پاره کتیرن املاك و عقار .

ایراق [ص. اوزاق ، بعید .

ایراقلاشدیرمق [ق. اوزاقلاشدیرمق ، تبعید ایتمك .

ایراقلاشمق [ق. اوزاقلاشمق ، تباعد ایتمك .

ایراقلانمق ق. اوزاغه کیتمك .

ایراقلق [س. اوزاقلق ، بعد ومسافه .

آیران [س. یوغوردی صولاندیرارق یاپیلان ایچکی ؛ آیرانی قبارمق : آزیتمق ، کندینی بویوك کورمك .

ایران [سخ. ممالك عثمانیه‌نك شرقنده لسان فارسی ایله متکلم مملکت ، عجمستان .

آیرانلق س. طالاق .

ایرانلی [س. عجم ، ایران اهالیسندن .

ایرانی [ص.س. ایرانه منسوب ومتعلق ، ایران‌اهالیسندن .

ایرته [س. برکون صوکره ، متعاقب ، صوکره .

ایرته‌لمك [ف. برکون صوکره‌یه قالمق .

اَیرَتی ب : اکرتی .

ایردیرمك [ایرمسنه ، وارمسنه سبب اولمق ، نائل ایتمك .

ایردیرمه [س. و ایردیریش : ایردیرمك فعل و طرزی .

ایرشدیرمك [ف. یاخود ایریشدیرمك ایصال ایتمك ، یتیشدیرمك ؛ خبر ویرمك .

ایرشمك [ف. یتیشمك ، واصل اولمق .

ایرشمه س. ایریشمك فعلی .

ایركلك [ف. بریكمك ، بریكه‌رك تعفن ایتمك ؛ قور- قودن بر آز كری چكیله‌رك طورمق .

ایركمك ف. بریكه‌رك طورمق .

ایركن [ب: اركن .

ایركندی [س. بریكمش صو ، چركاب و سائره .

ایرگین ص. كاله ایرمش ، اولمش .

ایرلامق [ف. شرقی سویلمك . تغنی ایتمك .

ایرلامه [س. شرقی سویلمه ، تغنی .

ایرلایجی [س. شرقی سویله‌ین ؛ نغمه ایله اوقویان ، خواننده .

ایرلاییش [س. ایرلامق فعل وطرزی .

آیرلمق [ق. بری دیكرندن اوزا- قلاشمق : بولونمك ، تفریق اولونمق ، تقسیم ایدلمك ، انتخاب اولونمق ؛ چكلمك ؛ نكاحی بوزمق ؛ یارلمق ، چاتلامق .

ایرماق [س یاخود ایرمق ؛ دكزه دوكولن بویوك آقار صو ، نهر .

ایرمق ف. آییروب پریشان ایتمك .

ایرمك [ف. یتیشمك ؛ كاله ایرمك ، نائل اولمق ولایت مرتبه- سنه چیقمق .

ایرمیك [س. حلوا یاپمقده قو- للانیلمیر برنوع اون .

ایرن س. آلت دوداق .

آیری [ص. تفریق ایدلمش ، آره- لقلی ، منفرد ، مستقل ، باشقه ، غیر . آیری‌غیری ، تكلیف وتكلف .

ایری [ص. بویوك جسیم ؛ سرت ؛ قالین .

آیریجه ص. آیری اوله‌رق ،

ایریجه [ص. اولدقجه بویوك وجسیم .

ایریش [س. آرغاج مقابلی، طو- قونان قماشك اوزون ایپلیکی .

ایریشمك ب : ایرشمك .

آیریق س. بر نوع اوت .

ایریك [ص. ایرمش ، اولمش ؛ ارکن یتیشن .

آیریلاشمق [ف. آیرلمق، منفرد اولمق .

ایریلشمك [ف. ایری وجثه‌لی اولمق ، بویومك .

ایریلك س. بویوكلك ، جسامت.

ایریلی [ص. ایچنده بویوكلری بولنان .

آیریلیق [س. فرقت ، مفارقت؛ مخالفت .

ایریم [س. ایرمه ؛ ایره‌جك مسافه . Portée

ایرین [س. یاره‌دن آقان قویو مایع ، جراحت ، قیح .

ایرینلنمك [ف. ایرین باغلامق، تقیح ایتمك .

ایرینلنمه [س. ایرین باغلامه ، تقیح .

ایرینلی ص. ایرینی ، جراحتی اولان.

ایز [س. بر انسانك ویا حیوانك کچدیکنی کوستور اثر ، سورولن شیلرك آرقه‌لرنده براقدقلری اثر ، علامت ، نشان .

ایزبه [ص. خراب ، قویتو ، پیس (یر) .

ایزجی س. ایزدن آکلایان .

ایزد [فا. زردشت دیننه منسوب اولانلرك اعتقادنده خیر ونور منبعی ویا مربیسی .

ایزلمك [ف. یاخود ایزله‌مك : ایزینی آرامق ، تعقیب ایتمك ، کشف ایتمك ، سزمك .

ایس [س. دوماندن چیقان سیاه ماده ؛ یانان اودون وسائره قوقوسی .

ایستاده ب : استاده .

ایستتمك [ف. باشقه‌سی واسطه سیله ایستمك ، چا- غرتمق .

ایستر حر. کرك ، خواه .

ایستك [س. ارادت ، ارزو ، اشتها .

ایستكلی ص. ارزولی، اشتهالی.

ایستمك [ف. طلب ایتمك ، دیله‌مك ؛ آرزو ایتمك ؛ آرامق ، چاغرمق ، جلب ودعوت ایتمك ؛ ایستمز : لزومی یوق ، حاجت یوق .

ایستمه س. ایستمك فعلی .

ایستنمك [ف. ایستنلمك : آرزو ایدلمك ، آرانمق ، چاغیرلمق .

ایستییش [س. ایستمك فعل وطرزی ، آرزو ، خواهش .

ایسلمك [ف. یاخود ایسله‌مك . ایسه طوتمق ، برآز یاقه‌رق ایس قوقوتمق .

ایسلنمك [ف. ایسله قرارمق ، ایس قوقمق .

ایسه [ف. موجودیت بیان ایدر : صیغهٔ شرطیه زمانلرینك تشکیلنه یارار ؛ حالبوکه .

ایش [س. انسانك چالیشه‌رق وجوده کتیردیکی شی ؛ برشیئی یاپمق ایچون چکیلن زحمت ؛ چالیشمه ، شغل ، امر مصلحت ؛ خدمت ، وظیفه ، مأموریت ؛ حاجت .

ایشتمك [ف. چیش ایتدیرمك ، طونه ایشتمك : چوق قورقوتمق .

ایشته [د. باق ، نا . نتیجه بیان ایدر .

ایشجی [س. ایش ایشله‌ین ، رنجبر ، عمله .

ایشجیلك [س. رنجبرلك ، عمله‌لك ، ایش ایشلین آدمك حالی .

ایشسز [ص. ایشی کوجی اولمیان ، بوش اوطوران .

ایشسزلك [س. ایشك بولنمامسی ، عطالت :

ایشطین س. طوپراق قندیل .

ایشلتمك [ف. ایش کوردیرمك ، بر ایشله مشغول ایتمك ؛ ایرینلدیرمك ؛ کچیرمك ؛ مکمل بر حاله کتیرمك .

ایشلتمه س. ایشلتمك فعلی .

ایشلدیجی [ص. ایش کوردیرن ، چالیشدیران .

ایشلك [ص. کوب کچیجیسی چوق اولان ، چوق ایشلنن چالیشه چالیشه ایی بر حاله صوقولمش ؛ طیقانیق اولمایوب ایی ایشله‌ین .

ایشلمك [ف. ایش کورمك ، مشغول اولمق ، چالیشمق ؛ نفوذ ایتمك کیرمك ؛

صاحب و ناشری : اقبال کتبخانه‌سی

تأثیر ایتمك ، حرکت ایتمك ؛ کلوب کچجیسی چوق اولمق ؛ ایرین پیدا ایتمك ، نقش وتزیین ایتمك .

ایشلمه س. ایشلمك فعلی .

ایشلمه‌لی ص. ایپك ویا صیرمه ایله تزیین ایدلمش.

ایشلنمك ف. یاپلمق ، اعمال ایدلمك؛ چالیشلمق؛ نقش اولونمق .

ایشلنمه س. ویا ایشلنیش : ایشلنمك فعل وطرزی.

ایشنمك ف. چیش ایدلمك .

ایشه‌مك ف. چیش ایتمك ، تبول ایتمك.

ایشیتدیرمك ف. ایشیتمسنی موجب اولمق ، طویورمق .

ایشیتمزلك س. ایشیتمه‌ییش ، ایشیتمه‌مه.

ایشیتمزلنمك ف. طویمامزلقدن کلمك ، صاغرلغه اورمق .

ایشیتمك ف. طویمق ، استماع ایلمك ؛ دیکلمك ؛ خبر آلمق .

ایشیتمه س. ایشیتمك فعلی ، سمع .

ایشیدلمك ف. طویولمق، دیکلنمك خبر آلنمق.

ایشیدیجی ص. ایشیدن ، طویان.

ایشیق س. آیدینلق ، ضیا ؛ موم ، قندیل .

ایشیل ح. مکرر قوللانیلیر وکوزلرك پارلادیغنی افاده ایدر .

ایشیلاتمق ف. پارلاتمق ، پارلداتمق .

ایشیلامق ف. آراصره پارلامق .

ایشیمق ف. پارلامق ، یالابیق .

ایشین س. اوزاقده پارلایان ضیاء کونش پارلدیسی .

ایصال ع. یتشدیرمه ، اولاشدیرمه،وصول بولدیرمه.

ایصلاتمق ف. صویه باتیرمق ویا اوزرینه صودوکمك ویا سرپمك ؛ مج: دوکمك ، طیاق آتمق .

ایصلادیش س. ایصلاتمق فعل وطرزی ؛ ترطیب ضرب ، طیاق .

ایصلاق ص. ایصلاتمش ، صویه باتیرلمش، نملی رطوبتلی.

ایصلامق ف. ایصلاتمق .

ایصلانمَق [ف. صویه غرق اولمق، یاغموریمك ، اوززینه صو دامــلامق ، ترطب ایتمك .

ایصلیق [س. دوداقلره ویادیشلره بروضع مخصوص ویریله‌رك چیقاریلان سس ، صفیر .

ایصمارلامَق ب : اصمارلامه .

ایصیرتمَق [ف. ایصیرمغه سوق واجبار ایتمك .

ایصیرغان [ص. دیشله قاپوب قوپاران. س: دکد- یکی یری یاقان بر نوع اوت .

ایصیرغین س. ایسیلك .

ایصیرمَق [ف. دیشله طوتوب صیقمق ویا دیشله صیقه‌رق قوپارمق . مج. بری حقنده فنا سوز سویلمك . پارمق ایصیرمق : حیرت ایتمك ؛ کوز ایصیرمق : طانیرکبی اولمق .

ایصیریجی ص. ایصیران .

ایصیریق [س. ایصیرمه اثری ، دیش بره‌سی .

ایضاً ع. کذا ، ینه‌اویله ، بودخی.

ایضاح [ع. آشکار قیلمه ؛ آچیق بر صورتده بیان ایتمه ، تنویرایتمه ، تفصیلات ویرمه .

ایضاحاً [ع. اچیق برصورتده بیان ایده‌رك ، مفصلاً .

ایغریب س. بویوك بالیق آغی

ایغِل [مه. مکرر قوللانیلیر وما- یعــك بول بول آقــدیغنی افاده ایدر .

آیغیر [س. حایه‌لری چیقارلمامش طامیزلق آت. مج. آزغین آدم .

آیغیرِلق [س. آیغیرك حال وصفتی مج. آزغینلق .

ایفاء [ع. ادا ایتمه ، عهدینی محا- فظه واجرا ایتمه ؛ برایشی موقع فعله چیقارمه ، یاپمه ، ایشلمه .

ایق [مه. انســانك صیقنتی ایله چیقاردیغی سس .

ایقاد ع. طوتوشدیرمه ، یاقمه .

ایقاظ [ع. اویاندیرمه ، بیدار قیلمه ؛ غفلتدن قور- تارمه .

ایقاع ع. غلـ: وقوع بولدیرمه .

ایقان [ع. شــبهه‌سز بیلیش ، یقین بیلمه .

ایقِل [مه . مکرر قوللانیلیر . انسان ویا حیوانك بوغو-

لورجه‌سنه نفس آلدیغنی افاده ایدر .

ایقلاتمق [ف. برینی صیقه‌رق ایق دیمکه مجبور ایتمك .

ایقلامَق [ف. صقیله‌رق زحمتله نفس آلمق ؛ یوك آلتنده چوق اذیت چکمك .

ایقِندی [س. وضع حمل ایده‌جك قادینك ویا انقباضی اولانك صقنمه‌سی .

ایقنمَق [ف. نفس صالیویرمه‌یه‌رك صیقینوب زورلامق .

ایگ س. قوقو . ایس .

ایگ س. ب : ایکی .

ایگده س. برنوع میوه .

ایگدیج س. و:

ایگدیش [س. حایه‌لری چیقارلمش آت .

ایگدین [ص. قوقمش ، بوزوق ، چوروك .

ایگرَنج [ص. مکروه ، سویمسز ، منفور ، استکراه ایدن . س. اکراه ، ایکرنمك ، تیکسینمه .

ایگرنجلِك س. اکراه ، تیکسینمه .

ایگرندیرمَك [ف. ایکرنمسنی موجب اولمق ، تیکسیندیرمك .

ایگرَنِلمَك ف. تیکسینیلمك .

ایگرَنمَك [ف. تیکسینمك ، اکراه ونفرت ایتمك .

ایگرَنمه س. تیکسینمه ، اکراه .

ایگرَنه‌جَك [ص. تیکسینمه‌یی موجب ، مستکره .

ایگره‌مَك [ف. باغیرمق ، بوکورمك .

ایگریك ص. چوق بوکورن .

ایڭلَتمَك [ف. ایکلمسنی موجب اولمق : درین وبوغوق بر عکس صدا حصوله کتیرمك ، چینلاتمق محزون ایتمك .

ایڭلِده‌مَك [ف. درین وبوغوق برسسله عکس ایتمك .

ایڭلدی [س. ایکلیش ، درین وبوغوق عکس صدا .

ایڭلدیلی [ص. درین وبوغوق عکس صدا ایله چینلایان .

ایکن [ف. حال صیغه‌سیدر . اولدیغی حالده ، اولدیغی زمان .

ایكِنجی [عد. برنجیدن صوكره كلن ، ثانی .

ایكِندی [س. اوكله نمازیله اقشام نمازی آراسنده‌كی نماز وقتی .

ایكندیین ظز. ایكندی وقتی .

ایگنه [س. دیكیش دیكمكه یارایان براوجی سیوری دیكر اوجی دلیكلی معدنی آلت ، دیكن، باتان شی . آری، عقرب وسائره‌كبی حیواناتك صوقدیغی شی، بعض آلتلرك سیوری وانجه قسمی ، ایكنه‌یه طاقیلی مجوهر .

ایگنه جِك [س. دومنی باغلایان سیوری دمیرلر .

ایگنه جی [س. ایكنه یاپان ویا آلوب صاتان .

ایگنه دان س. ایكنه محفظه‌سی.

ایكنه لِك س. عینی معنی .

ایكنه لَمَك [ف. ایكنه‌لر ایله طوتدیرمق . ایكنه ایله دلمك .

ایگنه لی [ص. ایكنه‌سی ویاایكنه‌یه بكزه‌ین براوجی اولان آلت .

ایكی [عد. بردن صوكره كلن صایی ، اثنین ، دو .

ایگی [س. یاخود ایك . پاموق یوك وسائره قیویرمغه مخصوص چلیك .

ایكیز [س. ص. بردن طوغمش ایكی قردش ، توأم .
مج. ایكیز طوغورمق : چوق عذابِ واذیت چكمك .

ایكیزلمه ص. چفته ، ایكیزلی .

ایكیزلی [ص. ایكی دانه اولان ، چفته .

ایكیشَر [عد. هر برینه ایكی ، هردفعه‌سنده ایكی .

ایكیلِك [ص. ایكی قیمتنده اولان؛ ایكی غروش قیمتنده بولنان .

ایكیله‌مَك [ف. چفت یاپمق ، اشنی تدارك ایتمك.

ایكیلی [ص. ایكی شیدن مركب ویا ایكی شیئی حاوی .
س. اسقانبیل كاغدلرینك ایكی بنكلیسی .

ایل [س. (ال) الفك فتحیله ، خلق، آدملر ، مملكت ، دیار ، ایالت قبیله عشیرت عشیرته مسكن ومأوی . س. ص. یبانجی، ال عالم : یبانجیلر ، یبانجی خلق ، یبانجی آدملر .

ایلاد ع. طوغورمه. طوغورتمه.

ایلاف [ع. عهد، معاهده، مقاوله، عهدو میثاق.

آیلاق حد. بوش کزن.

آیلاقجی [س. بللی باشلی بر ایشی اولمایوب کوندەلکجیلك ایدن ایشجی.

آیِلتمَق [ف. (سرخوش) کندینه کتیرمك.

ایلَتمَك [ف. بریره کوتورمك، نقل ایتمك؛ آلوب کوتورمك، چالمق.

ایلتی [س. یاخود (التی، ئەلتی). ایکی قاردش قاریلرینك هر بری، قاینك زوجەسی.

ایلچی [س. یاخود (الچی). بردولتك دیکر بردولت نزدندەکی وکیلی، سفیر.

ایلچیلِك [س. الچی صفت ومأموریتی، سفارت.

ایلَدِلمَك [ف. کوتورولمك، سوق ونقل ایدلمك.

ایلری [ظ. اوکه دوغرو، کری مقابلی، اوکده، قدام، پیش. ص. اوکده بولنان؛ مترقی. س. اوك طرف، کلەجك زمان، مستقبل. ایلری کلن: نفوذ واقتدار صاحبی اولان.

ایلَریلَتمَك [ف. ایلری کوتورمك، ترقی وتفیض ایتدیرمك.

ایلَریلَمَك [ف. ایلری کچمك، ترقی وتفیض ایتمك.

ایلغار [س. دشمن طوپراغنه وقوع بولان هجوم، آقین؛ باشی بوش بر حیوانك درت نعل قوشمەسی.

ایلغارجی [س. آقینجی، چاپولجی.

ایلغارلامَق [ف. چاپولجیلق ایچون دشمن طوپراغنه آقین ایتمك.

ایلغیم صالغیم [س. چقوردەکی اووەلره یاییلان بخارك اوزاقدن صو کبی کورونمەسی، سراب.

ایلغین س. بر نوع آغاج.

ایلغینجار س. یبانی کراز.

ایلغینلِق [س. ایلغینك چوق بولوندیغی یر، ایلغین اورمانی.

آیلِق [ص. هرآیده بر، شهری، بر آیده اجرا اولنان؛

بر آیلق : بر آی یاشامش اولان، وقوعندن اعتباراً بر آی کچمش اولان . س. بر آیلق خدمته مقابل ویریلن اجرت ، معاش.

آیلِقلی [ص. ایلق ایله خدمت ایدن .

ایلك [ص. برنجی ، مقدم ، اولکی . ح. الك اول ، الك باشده .

ایلْکلِك س. برنجیلك ، اولکیلك.

ایلکین ح. الك اول ، ابتدا .

آیلمَق [ف. بایغینلقدن ویا سرخوشلقدن کندینه کلمك .

ایلمَك [ف. ایتمك ، ایشلمك ، یاپمق .

ایلمَك [س. قولای چوزولن دوکوم .

ایلمَکلمَك [ف. قولای چوزولن بر دوکوم یاپمق .

ایلمَکلی [ص. قولای چوزولهجك صورتده دوکوملنمش .

ایلَمه [س. ایلمك فعلی . ایتمه، ایشلمه .

ایلِندی [س. ایلیشدیرمه ، طوتدیرمه .

اَیلول [س. سنهٔ رومیهنك یدنجی آیینك اسمیدر .

ایله [جه. یاخود ایلن ومختصراً : له ، لن یازیلیر . الصاق ایچوندر ، برابرلك بیان ایدر ؛ طرز وکیفیت ، عطف وسببیت بیان ایدر .

ایلی [ص. ایلیق ، صوئوقله صیجاق آراسی .

ایلیتمَق [ف. صیجاغی صوئوتمق، صوئوغی ایصیتمق .

ایلیجَق ص. آز صیجاق .

ایلیجه [س. قدرت حمامی ، طبیعی صیجاق صو .

ایلیشدیرلِمَك [ف. ایکنه کبی بر شیئله طوتدیرلمق .

ایلیشدیرمَك [ف. ایکنه کبی بر شیئله طوتدیرمق ، طاقمق .

ایلیشمَك [ف. طاقیلوب قالمق، طاقلمق ؛ کچرکن بر یره موقتاً اوطوریویرمك ؛ طوقونمق ، صاتاشمق ، چاتمق ، تعرض ایتمك .

ایلیشیك [س. مناسبت، ارتباط مانع . ایلیشیکنی کسمك : حسابنی قطع ایتمك ، آلهجغی ویرهجکی قالمامق .

ایلیشیکسز [ص. ایلیشیکی قالمایان ؛ قیدسز، آزاده .

ایلیق [ص. نه صیجاق نه ده صوئوق (صو) .

ایلیك [س. کمیکلرك ایچنده بولنان ماده ؛ دوکمه کچمك ایچون البسه یه آچیلان یاریق .

ایلیکلمك [ف. یاخود ایلیکله مك: دوکمه یی ایلیکدن کچیره رك لباسك آچیق یرینی قپامق ، قاوشدیرمق .

ایلیکلنمك [ف. دوکمه لر ایلیکلرینه کچیرلمك ، قاوشدیرلمق .

ایلیکلی [ص. دوکمه لر ایلیکلرینه کچیرلمش . قاوشدیرلمش .

ایلیمق ف. آز صوئومق .

ایلندیرمق [ف. آز صیجاق یاپمق .

ایلینمق ف. ایلیق اولمق .

ایماء [ع. اشارتله آکلاتمه ، اشارت .

أیمان [ع. یمینلر ، صاغ اللر ، قسملر ؛ قدرتلر، قوتلر؛ اقباللر .

ایمان ع. اینانمه ، اعتقاد دینی.

ایمانسز [ص. ایمانی اولمایان ، ملحد ؛ مرحمتسز ، ظالم ؛ یاغسز .

ایمانسزجه [ح. ایمانسزه یاقیشیر صورتده، مرحمتسزجه ، غدارانه .

ایمانسزلق [س. دینسزلك ، الحاد ، غدارلق .

ایمبات [س. غرب وغرب شمالیدن اسن دکز روزکاری .

ایمپراطور س. حکمدار .

ایمپراطورلق [س. ایمپراطور عنوان وصفتی.

ایمپراطوری [ص. ایمپراطوره منسوب ومتعلق.

ایمپراطوریچه [س. ایمپراطورك قاریسی. ایمپراطورلق ایدن قادین .

ایمدی [حر. بناءً علیه ، دیمك که ، بنابرین ، بویله اولدیغی حالده ؛ خلاصه ونتیجه چیقاریله جغنه اشارتدر ؛ آرتق، غیری .

ایمرندیرمك [ف. کوزل بر شی کوستره رك دیکرینك اشتهاسنی اویاندیرمق .

ایرنمك [ف. کوزل برشی کوره‌رك اشتهاسی قبارمق ؛ شدتله آرزو ایتمك .

ایمش [ف. ایتمك مصدرینك ماضیء نقلیسی .

آیمق [ف. صعود ایتمك ، دولاشوب دور ایتمك ؛ سرخوشلقدن کندینه کلمك .

ایمك ف. اولمق ، اولونمق .

ایمن [ع. زیاده میمنتلی ، زیاده یمن صاحبی اولان .

ائمه [ع. اماملر ، جماعت باشلری .

ایمزغنمق [ف. اویوقلامق . سونمش کبی کورونمك .

ایمزگنمك ف. عینی معنی .

ایمیك س. تپه‌ده‌کی یومشان یر .

این [س. یر آلتنده یبانی حیوان مسکنی .

این [فا. بو . قریبه اشارتدر . بعدازین : بوندن صوکره .

ایناق [ص. معتمد ، سوزنده صادق؛ مشاور، مستشار؛ س. رأی ، استشاره .

اینان [س. قناعت ، امنیت ، اعتماد ؛ ایمان ..

ایناج [ص. سوزینه اینانیلیر ، امین ، معتمد .

ایناندیرمق [ف. اینانمغه سوق واجبار ایتمك ، اقناع ایتمك ، قاندیرمق .

اینانلمق [ف. دوغرو اوله‌رق قبول ایدلمك .

اینانمق [ف. دوغرو دیه قبول ایتمك ؛ ایمان واعتقاد ایتمك ، قبول وتصدیق ایتمك ،

اینانمه [س: اینانمق فعلی ؛ قبول وتصدیق ؛ ایمان ، اعتقاد .

اینانیش [س. اینانمق فعل وطرزی .

اینتی‌پوف [س. قیمتسز واهمیتسز شیئلر ، عادی ، صاچمه صاپان ، کولونج .

اینجالیز [س. یبان صارمساق وصوغانی .

اینجقیرمق [ف: یاخود هینچقیرمق: معده‌نك اختلاجندن اراصره «هیق» دیمك ؛ هیقلایه‌رق آغلامق .

اینجقیریق [س. کوکسلرده‌کی هوانك بردنبره دیشاری چیقمسی تأثیریله حجاب حاجزك تقلص ارتجاجیسی ، فواق .

اینجَلتمَك [ف. اینجه بر حاله قویمق

اینجَلمَك [ف. اینجه اولمق ؛ ظرافت كوسترمك.

اینجو ب: اینجی ،

اینجه [ص. قالینلغی آز اولان ؛ نارین ، رقیق ، ظریف ؛ فراستلی ؛ مؤثر ؛ خفیف ؛ ح. مدققانه .

اینجه جك ص. پك اینجه وخفیف .

اینجه رَك ص. نازك ، نارین .

اینجه لَتمَك ف. ب: اینجلتمك .

اینجه لك [س. اینجه شیئك حالی ؛ ظرافت ، نزاكت ؛ خفیفلك ، كسكینلك .

اینجه لَنمَك ف. ب: اینجلمك .

اینجی س. استریدیه‌نك ایچندن چیقان وزینت مقامنده قوللانیلان معروف سرت وپارلاق جسم .

اینجیتمَك [ف. جان آجیتمق ؛ اذیت ویرمك ؛ خاطر قیرمق ؛ اوایشمك ، زده‌لمك .

اینجیتمه س. اینجیتمك فعلی .

اینجیدیجی [ص. اینجیدن ، اذیت ویرن ؛ زده‌له‌ین ،

اینجیدیش [س. اینجیتمك فعل وطرزی .

اینجیر س. معروف میوه ، تین .

اینجیك [س. اینجینمش . بره‌لنمش‌یر ؛ دیزك آلتنده كی اینجه كمیك .

آیَنده فا. كایجی ، كلن .

ایندیرتمك [ف. آشاغی آلدیرتمق آشاغی كتیرتمك ؛ تنزیل ایتدیرمك .

ایندیرلَمك [ف. آشاغی آلنمق وكوتورلمك وبرا‌قلمق ؛ تنزیل ایدلمك ؛ آزالدلمق.

ایندیرمك [ف. آشاغی كوتورمك وآلمق؛ آزالتمق، تنزیل ایتمك .

ایندیریجی [ص. آشاغی كوتورن ، آلان ؛ آزالتان ، تنزیل ایدن .

اینَك س. صیغیرك دیشیسی .

اینَكجی [س. سودینی صاتمق ایچون اینك بسله‌ین آدم ؛ اینك چوبانی .

اینـَکجیلِك [س. اینك بسلیوب سـودینی صاتان آدمك حال وصنعتی .

اینـَکلِك [س. اینکاره مخصوص محل .

اینِلمَك ف. آشاغی کیدلمك .

اینمَك [ف. یوقاریدن آشـاغی کیتمك یاخود کلمـك . نزول ایتمك ، دوشمك ، آزالمق، قونمق ، مسـافر اولمق ، تنزل ایتمك ؛ دوشمك ؛ نزول اصابت ایتمك .

اینمه [س. اینمـك فعلی ، تنزل . فلج، نزول .

آینه [س. اشـیانك مشـابهنی ، صورتلرینی عکـس ایتدیرن مجلا سطح وبالخاصه مجلا جام ، کورکو .

اینهان ص. اوبور .

آینه‌جی س. آینه یاپان وياصاتان.

آینه‌لی ص. آینه‌سی اولان .

اینی س. کوچوك قاردش .

اینیش [س. اینمك فعل وطرزی، یوقوش مقابلی ، یوقاریدن آشاغی دوغرو میللی اولان یر .

اینیك [س. ییرتیجی حیوان یاو-روسی ، کوپك اینیکی . ب: انیك .

اَیو ب : ایی .

آیوا [س. معروف میوه‌که انواعی اولور ، سفرجل .

ایواء [ع. یرلشدیرمه ، اسـکان ایتمه .

ایواللّه [ع. اوت ، پکی ، اویله اولسون؛ اللهه ایصمار-لادق : تشکر ایدرم .

آیوالِق [س. آیوا آغاجی چوق اولان محل .

اَیوان [س. کوشك ؛ صالون ، دیوان .

اَیواه حد. فا. یازیق، هیهات !

ایوِز [س. حیـوانلری صـوقان بر جنس سینك .

ایهام [س. بر عباره‌یی بر ویا بر قاچ معنی چیقاجق صورتده فنا ترتیب ایتمه ، برقاچ معنی‌یه کلن بر کلـمه اسـتعمال ایده‌رك برینی وهم وشبهه‌یه دوشورمه.

آیی [س. معروف ییرتیجی وحشی حیوان ، دب .

اَیی [صہ. ایلیکه صاحب بولنان؛ اخلاقه موافق اولان ، طیب ، جید ؛ فائده‌لی ، نافع، کارلی ، بختیار ؛ ممتاز ، کافی ؛ اویغون ، مناسب ؛ صحتده .

اَییجه صہ. اولدقجه ایی .

آییرت سہ. تفریق ، تمییز .

آییرتلاتمَق [فہ. تفریق وتمییز ایتدیرمك .

آییرتلامَق [فہ. تفریق وتمییز ایتمك ، انتخاب ایتمك ، کزیده‌سنی آییرمق .

آییرتلانمَق [فہ. تفریق وتمییز اولونمق ؛ انتخاب اولونمق ؛ کزیده‌سی آلنمق .

آییرمَق [فہ. تفریق ایتمك ، بولمك ، سچمك ؛ بوشاتمق ؛ محروم ایتمك ؛ یارمق .

آییق [صہ. سرخوشلقدن قورتلمش ، کندینه کلمش ، عقلی باشنده .

آییقلامَق فہ. سچمك، تمیزلمك.

آییقلِق [سہ. کندینه کلیش ، سرخوشلقدن قورتولانك حالی .

اَییلتمَك فہ، ایی یاپمق .

اَییلَشدیرمَك [فہ. ایی یاپمق ، ایی‌یه چویرمك؛ صحت ویرمك .

اَییلَشمَك [فہ. ایی اولمق ؛ صحت بولمق .

اَییلِك [سہ. ایی اولان شیئك حال وصفتی ؛ ایی برشیٔ یاپمغه اولان میل ، خیر خواهلق ، مرحمت ، احسان ، کرم ، حلمیت، انسانیت ، حساسیت، صحت وعافیت .

اَییلَنمَك [فہ. ایی اولمق ، اعادهٔ صحت ایتمك .

اییود [سہ. فر. ماویمسی‌کول رنکنده برجسم بسیطدر. ایصیدلدیغی زمان ماوی بخار نشرایدر . کثافتی ۴،۹۴ در . یوکسك درجه‌ده حرارته معروض قالیرسه اوچار .

آیین [فا. رسم ، عادت، اصول ، دأب ؛ مراسم مذهبیه ، عبادت . شهر آیین : شنلك .

آیینه [فا. آینه ، مرآت. کورکو. آیینهٔ اسکندر : اسکندر رومینك بوتون دنیایی ایچنده کوردیکی آینه .

آیینه‌دار [فا. آینـه طوتیجی ، طوتان .

آیینه‌دان فا. آینه محفظه‌سی .

ب

ب [س. الفبای عثمانینك ایكنجی حرفیـدر . ابجد حسابنده ایكی عددینی كوستررر .

بَ فا. ه ، یه ، ایچون .

بِ ع. ه ، یه ، ایچون ، ایله .

باء ع. (ب) حرفنك اسمی .

با فا. ایله ، له .

باب [ع. قاپو ، در ، مدخـل بر كتابك تقسیم اولدیـغی اقسامدن هر بری ؛ بند ، ماده ؛ دائرهٔ رسمیه .

بابا [س. آتا ، پدر ، والد ، اب ؛ مسن محترم آدم ؛ زنجیلرده كورولـن صرعـه كبی بر حال ؛ باش ؛ بكتاشی شیخی . ص. خیر خواه وسویملی .

بابالِق [س. پدرلك ، آتالق ؛ اوكی ویا قائن پدر . ص. صاف وصافدرون .

بابالی [ص. صرعه‌یه بكزر بر نوع علتی اولان .

بابایانه [ص. باباجه‌سـنه ، محترم ویاشـلی بر آدمـه لائق ویاقیشیر صورتده .

بابایِگیت [س. كنج ، دلیقانلی ؛ ص. قوتلی وجسور .

بابایِگیتلِك [س. كـنجلك ، دلیقـانلیلق ؛ جسارت .

بابِلخانه [س. كارخانه ، فحشیات یری .

بابونج ع. پاپادیه .

باتاریه [س. درت طوپی اولان طوپجی بلوكی .

باتاق [س. باتیلان محل ، چامورلی یر . ص. قورتارلمسی غیر ممکن ، امیدسز ؛ صویه باتان .

باتاقجی [س. آلدیغی بورجی او - دهمه‌یوب باتیران .

باتاقجیلق [س. باتاقجینك حال وصفتی .

باتاقخانه [س. پاره باتیریلان یر ، قمارخانه .

باتاقلق س. صولو وچامورلو یر .

باتاقلی [ص. چامورلو وصولو یرلری اولان .

باتقین [ص. باتمش ، چوكمش ؛ ایشی خراب ؛ مفلس .

باتقینلق [س. باتقین اولان شیئك حالی .

باتمان [س. یاخود بطمان: مقدا - ری هر یرده مختلف مایعات وحبوبات اولچوسی .

باتمق [ف. ایچنه کیرمك ، طالمق؛ غروب ایتمك؛ غرق اولمق؛ محو وغائب اولمق ؛ افلاس ایتمك ؛ کیرمك . نفوذ ایتمك ؛ طوقونمق ؛ مستغرق اولمق ؛ بوزولمق ؛ کورولمز وایشیدلمز اولمق .

باتمه س. باتمق فعلی .

باتی [س. شمسك غروب ایتدیکی طرف ؛ او طرفدن اسن روزکار .

باتیرلمق [ف. صوقولمق، غرق اید- لمك ، محو ایدلمك ؛ افلاسه سوق ایدلمك ؛ ضرر وزیانه اوغرادلمق .

باتیرمق [ف. صوقمق ، غرق ایتمك ، محو ایتمك ؛ افلاسه سبب اولمق ؛ ضرر وزیانه اوغراتمق .

باتیش س: باتمق فعل وطرزی .

باتیق ص. باتمش وچوكمش .

باج س. ویرگی .

باجاق [س. قالچه‌دن آیاغه قدر اولان قسم ؛ اوزرنده اوغلان‌رسمی بولنان اسقامبیل کاغدی .

باجاقسز [ص. باجاغی اولمایان ؛ باجاقلری قیصه اولان ، بویسز .

باجاقسزلق [س. باجاغك اولما- ییشی ، قیصه بویلیلق .

باجاقلی ص. بویلو اولان .

باجدار س. ویركی طوپلایجی .

باجَناق [س. یاخود باجاناق . ایكی همشیره‌نك زوجلری .

باجَناقلق [س. باجناقلر آراسنده‌كی مناسبت .

باجه [س. دومانك چیقماسنه مخصوص طوغله ویاطاشدن یاخود معدندن یاپیلان بورو كبی شیئ ،

باجی [س. آبلا ؛ یاشلی قادین ؛ زوجه ، رفیقه .

باحِث [ع. بحث ایدن ، بر بحثی حاوی ، جامع .

باحور [س. تموزده تصادف ایدیلن یازك اك صیجاق كونلری وبو یدی كونك صیجاغی : ایام باحور .

باختَر [س. خاور مقابلی، غرب، مغرب .

باخته [فا. اوینانمش ، اوینامش اولان .

باخُصوص [فا. خصوصیله الڭ زیاده ، علی‌الخصوص.

باد [فا. یل ، روزكار ، ریح ؛ اولسون ، اوله .

بادا فا. اولسون ، اوله .

بادام فا. بادم .

بادامی فا. بادم شكلنده .

بادانه [س. كیرچله بیاضلاتمه . [بادانه ایتمك : كیرچله بیاضلاتمق .

بادانه‌جی س. بادانه ایدن .

بادانه‌جیلِق [س. دیوارلری با-دانه ایتمك صنعتی.

بادانه‌لاتمَق ف. بادانه ایتدیرمك.

بادانه‌لامَق [ف. كیرچ ایله بیا-ضلامق .

بادانه‌لی [ص. كیرچله بیاضلا-تلمش .

بادبان فا. یلكن ، شراع .

بادِر [ع. عجله ایدن ، قوشان ؛ بوتون پارلتیسی‌ایله پارلایان (اوندردنجی كونلك آی) .

بادِره [ع. كسكین قیلجك یوزی ، اوجی ؛ تهور ، حدت .

بادزَن فا. یلپازه، مروحه .

بادَم [س. معروف میوه‌كه تازه ایكن قبوغیله قورودقدن صوكره یالكز ایچی ینیر .

بادَمجِك [س. بوغازك طرفیننده‌كی بزلر .

بادَملِك [س. بادم آغاجلری بولنان یر .

بادِنجان [فا. یاخود پاطلیجان : معروف لذیذ سبزه .

بادنُما [س. روزكارك نره‌دن كلدیكنی كوستون آلت .

باده [فا. شراب ، صهبا ، خمر ، می .

بادهَوا [فا. پاره‌سز ، مجاناً ؛ پك اوجوز ؛ زبانزدی (بداوا)در .

بادی [ع. سبب ، علت ، موجب ؛ سبب اولان ، اقتضا ایتدیرن ؛ ظاهر ، آشكار اولان ؛ ابتدا ، اول .

بادی س. اوردك .

بادِیا [س. بر نوع بویوك صو قابی ، كردل .

بادِیه [ع. چول ، قیر ، صحرا . بادیه پیما : چولده جولان ایدن .

باذِل [ع. بذل ایدیجی ، لطف واحسان ایدیجی .

باِذنِ الله ع. اللهك اذنیله .

بار [فا. یوك ، حموله ، آغرلق ؛ دفعه ، كره ؛ میوه ، یمیش ؛ قلعه ، سور ، دیوار .

بار فا. یاغدیران ، دوكن ، سرپن .

بارّ ع. صادق ودیندار اولان .

باراقه [فر. س. تخته‌دن یاپیلان موقت مسكن ، صوندرمه .

باران فا. یاغمور ، مطر ، رحمت .

بارانی فا. یاغمورلق .

باربود س. زارله اوینانان قمار .

باربونیه [س. بر جنس قیرمزیلی بالیق ؛ برنوع فصولیه .

بارچاق س. قیلیچ سپری .

بارِد [ص. صوئوق ؛ مجـ. لطافتسز ، ناخوش ، صوئوق .

بارداق [س. صو وسائره ایچمكه مخصوص قاب .

بارداقجی [س. بارداق یاپان ویا آلوب صاتان .

بارده س. فوچیجی كسری .

بارِز ع. ظاهر ، آشكار ، عیان .

بارسام س. بر نوع بالیق .

بارسامه [س. کوزل قوقولی بر نبات .

بارِع ع. مکمل ، ممتاز ، فائق .

بارق [س. عائله . اوبارق صاحبی: عائله صاحبی ، متأهل .

بارقلانمَق [ف. اوبارق صاحبی اولمق .

بارِقه [ع. شیمشك ، ییلدیرم پارلتیسی .

بارقه س. بویوك صندال .

بارقه‌جی س. صندالجی ، قایقجی.

بارَك اللّٰه [ع. الله مبارك ایتسین مقامنده دعادر .

بارگاه [فا. اذنله کیریله بیله‌جك یر ، عتبه .

بارکَش [فا. یوك چکن ، یوك قالدیران .

بارگیر [فا. یوك طوطان ، یوك قالدیران ، بیکیر ، یوك حیوانی .

بارگیرجی س. ب: بیکیرجی .

بارلام [س. اسقارموس آزمانی بالیق .

بارو [فا. قلعه دیواری ، حصا ربرجی ، سور ؛ ملجأ ، سپر .

باروت [س. توز حالنده ویا دانه دانه معروف بیاض ویا سیاه مادۀ مشتعله‌که اسلحۀ ناریه‌ده قوللانیلیر . مج: چابق حدت ایدن .

باروتجی س. باروت‌یاپان وصاتان.

باروتخانه [س. باروت اعمالنه مخصوص محل .

باروتلِق [س. باروت قونان قوطی ، باروت محفظه‌سی .

بارودی ص. باروت رنکنده .

بارور [فا. میوه‌لی ، یمیش ویرن ؛ فائده‌لی ، نافع ، ایی بر نتیجه ویرن .

بارومتره [س. تضییق هوایی کوسترن بناءً علیه چیقیلان ارتفاعی اولچمکه یارایان وتحولات هوائیه‌یی تقریبی اوله‌رق اولدن خبر ویرن آلت ، میزان الهوا .

باریٔ [ع. یارادیجی ، خالق ، آفریننده ؛ حق تعالی .

باری فا. هیچ اولمازسه .

باریش [س. باریشمه، اوزلاشمه، مصالحه.

باریشدیرمق [ف. اوزلاشدیرمق ، مصالحه ایتدیرمك ؛ امتزاج ایتدیرمك .

باریشدیرمه [س. مصالحه ایتدیرمه .

باریشدیریجی [س. مصالحه ایتدیرن ، ایکی خصمك آراسنی بولان .

باریشمق [ف. دشمنلغی ترك ایدوب ایی کچنمك .

باریشمه س. باریشمق فعلی .

باریشیق [ص. باریشمش ، مصالحه ایتمش ؛ اویغون ، ممتزج .

باریشیقلق س. صلح، مصالحه.

باریك فا. اینجه ، رقیق ، دقیق .

بارینديرمق [ف. قورومق ، سپر آلتنه آلەرق محافظه ایتمك .

بارینمق [ف. صیغنمق ، التجا ایتمك .

باریوم [س. اجسام بسیطەدن بری .

باز [فا. آچیق ؛ اوینادیجی ، اوینایان .

باز فا. طوغان دنیلن قوش .

بازار [فا. آلیش ویریش ؛ آلیش ویریش ایدیلن یر ؛ هفتەنك برنجی کونی ، یوم الاحد . غل. پازار .

بازار ایرتسی [س. هفتەنك ایکنجی کونی ، یوم الاثنین .

بازارجی [س. بازار یرلرنده آلیش ویریش ایدن .

بازارلاشمق [ف. فیئات قرارلاشدیرمق ایچون چکیشەرك اویوشمق .

بازارلق [س. فیئات قرارلاشدیرمق ایچون چکشمه . بازارلق ایتمك : فیئات قرارلشدیرمق .

بازدار س. طوغانجی .

بازرگان [س. آلیش ویریش ایدن ، تاجر . افندی ، آغا مقامنده یهودیلره ویریلن عنوان .

بازرگانلق [س. آلیش ویریش ایدەنك حال وصنعتی.

بازكون [فا. یاخود بازكونه : ترس ، معكوس ، باش آشاغی .

بازمانده [فا. كری وباقی قالمش اولان .

بازن [س. یاخود پازن : یومشاقجه اكثریا تویلی بر نوع باصمه .

بازو [فا. قولك اوموز ایله دیرسك آراسنده كی قسمی .

بازوبند [فا. قوت ویا زینت ایچون بازویه باغلانان نسخه .

بازی فا. اویون ، اكلنجه .

بازیچه فا. اویونجاق .

بازیگر [فا. اویون اوینایان ، كوچك ، رقاص ، چنكی .

بازیگری [فا. كوچكلك ، چنكیلك .

بازی گوش [فا. شوخ مشرب ، لطیفه‌جی ، مجلس آرا .

بأس [ع. ضرر ، زیان ، محذور ؛ قوت ، شدت .

باستون [س. صوپا ، دكنك ؛ الده طاشینان ظریف دكنك .

باسط [ع. یاییجی ، یایان ، بسط ایدن .

باسور [س. قالین باغرصاغك التهابندن دولابی ورادن قان وجراحت كلمسی . مایه سیل .

باسوری ع. مایه سیله متعلق .

باش [س. وجود بشرك الك یوكسك قسمی وحیوانك اوك طرفی كه بین ایله حواس سائره آلتلرینی حاویدر ، رأس ، سر ؛ تپه ، اوج ؛ طوپارلاق ویا مرمی شكلنده اولان شی ؛ هرشیئك اوك قسمی ؛ مبدأ ، منبع ؛ اوچ طرف ، كنار ؛ رئیس ، برنجی ، آمر ، قوماندان ؛ عقل ، ذكا ؛ جانلی حیوان عددی ، رأس .

باش ص. برنجی ؛ باشلیجه .

باشارلمق [ف. بجرلمك ، باشه چیقارلمق ؛ تسویه ایدلمك .

باشارمق [ف. بجرمك ، باشه چیقارمق ؛ اتمام ایتمك ؛ تسویه ایتمك .

باشاق س. اكین باشی .

باشاقجی [س. ترلالرده قالان باشاقلری طوپلایان .

باشاقلانمق [ف. باشاق طوتمق. باشاق پیدا ایتمك.

باشاقلی [ص. باشاغی اولان ، باشاق طوتمش .

باشبوغ [س. غیرمنتظم عسکرك قوماندانی .

باشجی [س. قویون وکچی باشلرینی اوتوله‌یوب پیشیرن ویا صاتان .

باشسز [ص. باشی اولمایان ؛ آمرسز ، رئیسسز .

باشسزلق [س. آمرسزلك ، باشی اولمایان جماعتك حالی .

باشقه [ص. ک. دیکر ، غیری ، سائر .

باشقه‌جه [ح. آیری اوله‌رق ، منفرداً ، آیریجه ، مخصوصاً ، صورت مخصوصه‌ده .

باشقه‌لاشمق [ف. باشقه شکله کیرمك ، دکیشمك ، تغیر ایتمك .

باشقه‌لق س. مغایرت ، اختلاف.

باشلاتمق [ف. باشلامغه سوق واجبار ایتمك . (چوجغی) مکتبه ویرمك ، تحصیله سوق ایتمك .

باشلامق [ف. بدأ ومباشرت ایتمك ، برشیئك ایلك قسمنی یاپمق .

باشلامه [س. باشلامق فعلی ، بدأ ومباشرت .

باشلانغیج [س. مقدمه ؛ بدأ ومباشرت ، افتتاح ، مبدأ .

باشلانلمق [ف. بدأ ومباشرت ایدلمك .

باشلانمق [ف. مباشرت اولونمق؛ باش پیدا ایتمك .

باشلانمه [س. بدأ ومباشرت اولونمه ؛ باش پیدا ایتمه .

باشلاییش [س. باشلامق فعل وطرزی .

باشلاییجی [ص. باشلایان ، بدأ ومباشرت ایدن .

باشلق [س. ریاست ، آمریت ، سرکرده‌لك ؛ رئیس ؛ باشی یاغموردن محافظه ایچون باشه کچیریلن شیٔ ؛ حیوانی ضبط واداره ایچون باشنه طاقیلان کم ؛ دیرك تپه‌لکی .

باشلی [ص. باشی اولان ؛ یووارلاق ؛ ایلری کلن ؛ اهمیتلی ، مهم .

باشليجه [ص. اك اساسلى و اهميتلى . ح. اك زياده .

باشماق س. آياق قابى .

باشماقجى [س. آياق قابى ياپان وصاتان .

باشماقلق [س. اوللرى سلطانلره ويريلن تخصيصات .

باشه [س. ياخود بشه : ايلرى كلن ، متحيز .

باصامق [س. مرديوەن درجەسى ، قدمه .

باصان [س. قره باصان: آغرلق، كابوس .

باصدى [س. قيمه وات صويله پيشمش سبزه .

باصديرلمق [ف. تضييق ايدلمك، باصقى آلتنه قونمق؛ طبع ايتديرلمك ؛ سونديرلمك (يانغين) .

باصديرمق [ف. باصقى آلتنه قويمق ، تضييق ايتمك ؛ طبع ايتديرمك ، سونديرمك ؛ صاقلامق ؛ كچمك ، تفوق ايتمك .

باصديرمه [س. باصديرمق فعلى؛ قورودلمش ات .

باصر ع. كوريجى .

باصره [ع. كورمك قوتى وخاصەسى ؛ كوز ، چشم ، عين .

باصقى [س. تضييق ايدەجك آلت ؛ قالب ، تمغا ؛ صيقى ، تضييق .

باصقيج س. باصامق ، نردبان .

باصقيجى [س. تولبند وسائره اوزرينه مختلف قالبلرده رسملر باصان .

باصقين [ص. فائق ، غالب ؛ آغر . س. آكسزين وقوعبولان هجوم .

باصلمق [ف. چيكننمك ؛ ازلمك، صيقلمق ، تضييق اولونمق ؛ باصقينه اوغرامق ؛ تسكين اولونمق ، سونديرلمك ؛ تمغا وقالب اورلمق .

باصلمه س. باصلمق فعلى .

باصلى [ص. باصلمش ، قالب اولمش ، مطبوع .

باصليش س. باصلمق فعل وطرزى.

باصمق [ف. چيكنەمك ؛ قالب اورمق ؛ قباحت ياپاركن طوتمق ؛ قولوچقه اوطورتمق. آكسزين اوستنه وارمق ؛

اورمق ، قومق ؛ طبع ایتمك ؛ تضییق ایتمك ، چوكمك ؛ استیلا ایتمك ، صارمق .

باصمه [س. باصمق فعلی؛ پاموقدن اینجه منسوجات ؛ طبع . ص. مطبوع ، باصلمش .

باصمه‌جی [س. قالب باصان ؛ مطبعه‌جی ؛ باصمه یاپان وصاتان .

باصمه‌جیلق [س. باصمه‌جی صنعتی .

باصمه‌خانه [س. مطبعه ، دار الطبع .

باصیش س. باصمق طرز وفعلی .

باصیق [ص. آلچق وصقنتیلی ؛ پلتك .

باصیقلق [س. آلچاقلق ، پلتكلك .

باطِل [ع. مغایرحق وحقیقت ، صحیح اولمایان ؛ بوش . بیهوده ، اساسسز .

باطِن [ع. ایچ . داخل ؛ ایچ یوز ؛ سر ، راز .

باطِناً [ع. ایچیوزدن ، داخلاً ، سراً .

باطِنی [ع. داخلی ، درونی ، سر وحقیقته منسوب ومتعلق .

باطی س. ب : باتی .

باعِث ع. سبب ، موجب .

باغ [فا. بویوك باغچه ، بوستان ، فردوس .

باغ [س. اوزوم آغاجلری بولنان یر .

باغ [س. باغلایه‌جق شیئی ، رابطه ؛ صاران ویا ایچنه آلان شیٔ ؛ مناسبت ، علاقه .

باغان [س. اولو طوغان قوزینك دریسی .

باغبان فا. باغچوان .

باغجی [س. باغی اداره ایدوب اوكا باقان .

باغجیلِق [س. باغجینك ایشی وصنعتی .

باغچوان [س. باغچه‌یه باقان واونی اداره ایدن .

باغچه [فا. كوچوك باغ ، ایچنده چیچك ویا آغاج بولنان محل .

باغچه‌لِك [ص. باغچه‌لری چوق اولان .

باغچه‌لی ص. باغچه‌سی اولان .

باغداش [س. صاغ آیاغی صول اویلوغك آلتنه وصول آیاغی صاغ اویلوغك آلتنه آله‌رق اوطورمه .

باغداشمق [ف. باغداش وضعیتنده اوطورمق ؛ اویمق، اویوشمق .

باغدالامق [ف. خصمك باجاغنی کندی باجاغیله صارارق خصمی یره ییقمق .

باغدامق [ف. بربرینه کچیره‌رك باغلامق .

باغر [س. قره جکر ، هر شیئك ایچ واوك طرفی . باغره باصمق : قوجاقلامق ؛ باغری یانیق ، محزون ، کدردیده .

باغرتلاق س. یابان اوردکی .

باغرتمق [ف. برینك سسنی چیقارتمق، باغرمسنه سبب اولمق .

باغرداق [س. قونداق باغی ؛ قادینلرك عادت بزی.

باغردان ص. باغرمسنی موجب اولان .

باغرساق [س. یاخود باغرصاق: قارنك ایچنده معده‌دن ورایه کیدن اینجه ویا قالین اوزون مجرا ، معاء ، روده .

باغرمق [ف. سس چیقارمق ، هایقیرمق ، نعره اورمق .

باغرمه [س. باغرمق فعلی ، نعره ، بوکورمه .

باغریش [س. باغرمق فعل وطرزی ، نعره .

باغریشمق [ف. بر قاچ کیشی بر آغزدن باغرمق.

باغستان فا. باغلق باغچه‌لك یر .

باغشش [س. باغشلانوب هبه ایدیلن شئی، بخشش .

باغشلاتمق [ف. باغشش ویر-دیرمك ؛ عفو ایتدیرمك .

باغشلامق [ف. هبه ایتمك ، بادهوا ویرمك ، بخش ایلمك . احسان ایتمك ؛ (الله) اوزون عمرلو ایتمك .

باغشلامه [س. باغشلامق فعلی، بخش ، احسان ؛ عفو .

باغشلاییش س. عینی معنی .

باغشلاییجی [ص. باغشلایان ، عفو ایدن .

باغلاتمق [ف. بر باغ ایله ربط وبند ایتدیرمك .

باغلامق [ف. بر باغ ایله ربط وبند ایتمك ؛ صارمق ، دنك ایتمك؛ پیدا ایتمك؛ قپامق؛ تخصیص وتعیین ایتمك؛ طاقمق ، قوشاتمق ؛ یاپمق .

باغلامه س. باغلامق فعلی .

باغلان [س. بر نوع قنادلری قیرمزی قاز .

باغلانمق [ف. ربط وبند اولونمق ؛ برشیئه مربوط وعلاقه‌دار اولمق ، طوتولمق .

باغلاییش [س. باغلامق فعل وطرزی .

باغلی [ص. ربط اولونمش ، مربوط ؛ طیقانمش ، مسدود؛ متوقف، معلق ؛ معاملهٔ زوجیه‌یی یاپه‌میان .

باغمق ف. بوكو وسحر یاپمق .

باغه [س. قاپلومباغه جنسندن اولان دكیز حیوانلرینك قبوغی .

باغی س. بوكو ، افسون .

باغی [ع. حقسزلق ایدن ، عاصی وسركش .

باغیانه [ص. باغی اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

باغیلك س. سركشلك ، عاصیلك .

باقدیرمق [ف. باقمغه سوق و اجبار ایتمك ؛ دوقتورك رأی وفكرینی آلمق ؛ خدمت واداره ایتدیرمك ؛ تداوی ایتدیرمك .

باقراج [س. باقردن یاپلمش قولبلی قاب .

باقلا س. معروف سبزه .

باقلاوه [س. یوفقه‌دن یاپیلارق آرالرینه بادم یاخود جویز قوندقدن صوكره شربتله‌تن معروف طاتلی . باقلاوه شكنده : معین شكلنده .

باقلداق [س. چوروك حبوبات دانه‌لری .

باقلمق [ف. نظر اولونمق ؛ اهمیت ویرلمك ، نظر اعتباره آلنمق؛ خدمت ایدلمك .

باقمق [ف. نظر ایتمك ، كورمك؛ اعتبار ایتمك ، اهمیت ویرمك ؛ اویمق ؛ خدمت ایتمك؛ كچیندیرمك ؛ مطالعه وتتبع ایتمك ؛ تداوی ایتمك ؛ معاینه ایتمك ؛ زیارت ایتمك ؛ متوقف ومعلق اولمق .

باقنمق [ف. اطرافنه باقمق ؛ شاشیروب قالمق .

باقی [ع. فنا بولمایان ، اولکی حالی اوزره ممتد ومستمر اولان . دائمی ، سرمدی ، زائل وغائب اولمایان ؛ قالان ، آرتان ، حسابدن آرتان مقدار؛ آلت طرف ، مابعد .

باقیجی [ص. باقان، خدمت ایدن؛ فالجی ، اوفوروکجی .

باقیجیلق س. فالجیلق، رماللق.

باقیر [س. تمیزلندیکی وقت طونوق قیرمزی رنکده اولان معروف معدن ؛ نحاس ، مس ؛ باقیردن معمول .

باقیرجی [س. باقیردن آلات وادوات یاپان ویا باقیر آلوب صاتان .

باقیش س. باقمق فعل وطرزی .

باقیشمق ف. بربرینه باقمق .

باقیم [س. باقمه ، باقیش ، فکر، رأی ؛ جهت ، صورت .

باك [فا. قورقو ، دهشت ، خوف ، بیم .

باکره [ع. یاخود باکر : قیز اوغلان قیز .

باکوره ع. طرفنده یتیشن میوه.

باکی [ع. آغلایان ، کریان ، اشکبار اولان .

بال [س. بعض بوجکلرك وبالخاصه آرینك چیچکلردن طوپلادقلری مواد ایله وجوده کتیردکلری طاتلی معروف ماده ، عسل ، انکبین .

بال [ع. یورك ، قلب ، فؤاد ، خاطر ، کوکل . مافی البال: کوکلده کیزلی اولان شیٔ .

بال [فا. قناد وجناح ؛ قول ، بازو . بال ویال : قول و کردن ، قد وقامت .

بالا س. یاورو ، چوجوق .

بالا [ع. یوکسك ، رفیع ، یوقاری ، عالی .

بالابان س. آیی . ص. ایری .

بالابانلاشمق ف. ایریلشمك .

بالابانلامق [ف. ایریلشمك ، ایری وشیشمان اولمق .

بالاتر [فا. دها یوکسك ورفیع اولان .

بالاِتّفاق [ع. اتفاق اوزره ، اویوشارق ، متفقاً.

بالآخِره [ع. صوکره ، صوکنده ، بعده ، الك نهایت .

بالار س. ایнجه تخته .

بالاِشتِراك [ع. اشتراك اوزره ، اورتاقلق صورتیله ، برلشه‌رك .

بالاِلتِزام [ع. صورت مخصوصه‌ده ، قصد ونیت ایده‌رك .

بالبداهه [ع. یکدن ، بردنبره ، آنیده ، دوشونمکسزین .

بالتَّمام [ع. اکسیك ونقصان اولمایه‌رق ، تمامیله .

بالجُمله ع. هپ ، بوتون .

بالچاق [س. یاخود بارچاق : قلیجك قبضه سپری .

بالچیق س. چامور .

بالخَیر ع. خیر ایله ، اییلکله .

بالدَّفعات [ع. دفعات ایله ، مکرراً .

بالدیر [س. دیز قپاغی ایله آیاق مفصلی آراسنده‌کی قسم .

بالدیراق [س. طون وشالوارك بالدیره تصادف ایدن یری .

بالدیران س. آغو اوتی .

بالدیز س. زوجه‌نك همشیره‌سی.

بالذّات ع. کندیسی .

بالِش فا. یوز یاصدیغی .

بالصِره [س. یاپراقلر اوزرنده حاصل اولان بر نوع قدرت حلواسی .

بالضَّروره [ع. ناچار ، ایستر ایستمز ، چاره‌سز اوله‌رق .

بالطَّبع ع. طبیعتیله .

بالطه [س. اودون کسمکه مخصوص آلت قاطعه .

بالطه‌جی [س. بالطه یاپوب صاتان ؛ اولجه طاـبورلرك اوکنده بالطه طاشییان عسکر ؛ سرای خدمه‌سنك بر صنفی ؛ بالطه‌سی اولان حریق مأموری .

بالطه‌لامق [ف. بالطه ایله کسمك ؛ ییقوب دەڭیرمك ؛ قیروب کچیرمك ، خراب وبرباد ایتمك ؛ اوتەسنی بریسنی سقطلامق .

بالطه‌لق [س. اهالینك کسمەسنه تخصیص ایدلمش کوچوك اورمان .

بالطه‌لی ص. بالطەسی اولان .

بالغ [ع. سن بلوغه ایرن ، ایریشمش ، واصل اولمش ؛ واریجی ، یتیشیجی ؛ یکون ، مجموع ؛ بالغاً مابلغ : زیادەسیله، مع زیادةٍ ، فراخ فراخ .

بالغام س. ب. بلغم .

بالفعل ع: فعلاً ، حقیقةً .

بالقان [س. صارب واورمانلی طاغ؛ سلسلهٔ جبال . سخ. روم‌ایلی‌یی غربدن شرقه قطع ایدن جبال .

بالقانلق [ص. بالقانلری حاوی اولان ، طاغلق .

بالقون [فر. بنانك جبهه‌سنده چیقنتیلی بریردکه‌اوکنده پارمقلغی اولور وبنا داخلنه بر ایکی مدخلی بولنور ، شهنشین .

بالکلیه ع. کلیاً، بوتون‌بوتون.

باللاندیرمق [ف. باله بولامق ؛ چوق مدح‌ایدوب ایمرندیرمك .

باللامق [ف. بال کبی طاتلی اولمق، طاتلیلاشمق .

باللّه [ع. الله حقیچون . یمین تعبیریدر .

باللی [ص. بال ایله یاپلمش ، ایچنه بال قاریشمش ویا اوستنه سورولمش .

بالمشاهده [ع. کورەرك ، مشاهده ایدرك .

بالمناسبه [ع. برمناسبت کتیرەرك ، بر تقریبله .

بالمواجهه [ع. قارشی قارشی‌یه کله‌رك، یوزلشدیرەرك، یوزلشه‌رك .

بالو [یتا. ایچنده رقص ایدیلن محل ویا رقص جمعیتی .

بالواسطه [ع. واسطه ایله ، آرایه برینی قویارق، دوغرودن دوغرویه اولمایارق .

بالون [فر. هواده اوچمغه مخصوص آلت ؛ بوکا بڭزه‌ین چوجوق اویونجاغی .

بالونجی [س. بالونله هواده اوچان آدم .

بالونجیلق [س. بالون یاپانك صنعتی .

بالیق [س. صوده یاشایان معروف حیوان که انواعی پك چوقدر .

بالیقجی س. بالیق طوتان وصاتان.

بالیقجیل [س. بالیق ایله بسله‌نن بر قوش .

بالیقجیلق [س. بالیقجی صنعتی، صید ماهی .

بالیقجین [س. بالیق ایله کچینن بر نوع قوش .

بالیقخانه [س. بالیق حفظنه وکمرکنی آلمغه مخصوص محل .

بالیقلاوه [س. بالیق یتاغی ، بالیغی چوق اولان طرف .

بالیقمق [ف. بالیق پولی کبی پارلامق .

بالین فا. یاصدیق .

بالینه [فر. بر جنس مه‌لی بالیق ؛ بو بالیغك کمیکلری؛ قادین البسه‌سنده قوللانیلان اینجه ویاصی کمیکلری .

بالیوز س. ایری چکیچ .

بالیه [س. صاریلی وصیقیجه باغلی تجار دنکی .

بالیه‌مزی [س. اسکی بر جنس طوپ .

بام [د. (ب) ایله باشلایان کلمه‌لرك اولنه کله‌رك مبالغه بیان ایدر . بام باشقه : چوق باشقه.

بام فا. طام ، چاتی ، قبه .

بام تلی [س. آلت دوداغك آلتنده‌کی قیللر . چالغینك قالین تلی . بام تلنه باصمق : قیزدیرمق ،

بامیه س. معروف سبزه .

بان [فا. (جی) معناسنه‌در . فارسیده بعض کله‌لرك نهایتنه علاوه ایدیلیر . باغبان : باغجی.

باندرول [س. انحصار آلتنده بولنان شیئلره یاپیشدیرلان تمغالی کاغد .

بانده [س. اجنبی سنجاغی ، بایراغی .

باندو [س. یاخود بانده : موسیقه طاقمی .

باندیرمق [ف. صولو بر شیئك ایچنه باتیرمق .

باندیرمه [ص. یکمز ایچنه باندیرلمش جویزصوجوغی.

بانغر [مه. مکرر قوللانیلیر وچوق آغلاندیغنه دلالت ایدر. بانغر بانغر آغلایوردی.

بانقنوط س. بانقه قائمه‌سی.

بانقه [س. موسسهٔ مالیه ؛ صرافلق ایدن بویوک شرکت.

بانك [فا. سس ، صدا ، آواز. بانك نماز : اذان محمدی.

بانکر [س. بویوك صراف ، بانقه صاحبی.

بانمق [ف. صولو بر شیئه باتیرمق ، صولو بر شیٔ ایچنده ایصلاتمق.

بانو فا. بویوك قادین ، خاتون.

بانی ع. بنا ایدن ، مؤسس.

بانیو [س. حمام ، صویه کیرمك وییقانمق ایچون یاپلمش خصوصی محل ؛ حمامه کیرمه. ییقانمه.

باؤباب [س. آفریقاده یتیشن دنیانك اك بویوك آغاجی.

باؤبابیّه [ص. باؤباب آغاجی جنسندن اولان.

باه ع. شهوت.

باهر [ع. ظاهر ، عیان ، آشکار. بللی ؛ ضیادار ، تابناك ؛ کوزل.

باهل [ع. قرارسز ، متردد ؛ صوپاسز (چوبان) ؛ یولارسز (دوه).

بای [فا. زنکین ، بك ، غنی ، متمول. بای وکدا : زنکین وفقیر.

بایات [ص. تازه‌لکی غائب اولمش ، تازه‌نك ضدی ؛ موده‌سی کچمش ؛ لذتسز ، طاتسز.

بایاتلانمق [ف. تازه‌لکی کیدرمك ، اسکیتمك.

بایاتلامق [ف. بایات اولمق ، اسکیمك ، تازه‌لکی کچمك.

بایاغی ص. ب : بیاغی.

بأیّ حال [ع. هرحالده ، هر ناصل اولور ایسه اولسون.

بایر س. سطح مائل ، اینیشلی یر.

بایراق [س. مزراق کبی اوزون بر دکنکه طاقلمش بر ملتك علامت مخصوصه‌سنی حاوی قماش پارچه‌سی.

بایراقدار [س. بایراق طاشییان [عسکر ؛ جنکاور بر قبیله رئیسی .

بایراقلی [ص. بایراغی حامل اولان. [الی بایراقلی : علنی وپك مشهور ناموسسز وادبسز .

بایرام [س. بر دینده مبارك عد [ایدیلن کون ، عید ؛ مسرت ، شهر آیین .

بایراملاشمق [ف. بایرام دنیلن [یوم مبارکده بربرینی تبریك ایتمك ؛ یکدیکرینه صاریلارق اوپوشمك .

بایراملق [س. بایرامه مخصوص ؛ [بایرام هدیه‌سی .

بایرجین س. بایر قوشی .

بایرمسی ص. بایره بکزه‌ین .

بایرمق [ف. زنکین اولمق ، ثروت [پیدا ایتمك .

بایصونغور [س. بر جنس ییر- [تیجی قوش .

بایع ع. صاتان ، صاتیجی .

بایغین [ص. کندیندن کچمش ، [بایلمش ؛ مجالسز ، جانسز؛ مخمور، مستانه؛ صولوق، فرسز .

بایغینلق [س. کندیندن کچمش [اولانك حالی ، درمانسزلق .

بایقوش س. برنوع کیجه قوشی .

بایلتمق [ف. کندیندن کچیرمك ، [بایلماسنی موجب اولمق؛ سورپوتمك .

بایلق [س. زنکینلك، دول یتاغی .

بایلمق [ف. کندیندن کچمك ، [صولمق ؛ چوق کولمك ؛ پك خوشه کیتمك ؛ زیاده سومك .

بایلمه س. بایلمق فعلی .

ببر س. ییرتیجی بر حیوان .

ببرلنمك [ف. ببر کبی قاباروب [قورولمق .

ببك [س. کوچوك چوجوق ؛ [یاپمه چوجوق ؛ چوق سوسلی وسویملی .

بت س. بکز ، چهره رنکی .

بت [فا. مشرکلرك طاپیندقلری [رسم وهیکل ، صنم ؛ سوز سویله‌مه‌ین .

بتپرست [فا. بته طاپان ، [مشرك .

بُتپَرَسْتلِك [س. بته طاپانك خالی ، شرك .

بُتتِراش [س. بت یاپان .

بُتخانه [س. بتلرك بولوندیغی محل .

بَتْخصیص [ع. باخصوص ، علی الخصوص ، هله.

بَتَر فا. دها كوتو ، دها فنا .

بَتر ع. كسمه ، قطع .

بُتكَده [فا. بتپرستلرك طاپند‌قلری محل ، بتخانه .

بِتَمامِه [ع. مؤنثی : بتمامها : هپ، بوتون ، تكمیل .

بَتول [ع. اركك‌لردن چكینه‌ن (قادین) . حضرت مریم وحضرت فاطمه .

بثّ [ع. طاغیتمه، یایمه، صاچمه ؛ فاش ایتمه ، اظهار .

بَثْره س. كوچوك سیویلجه .

بَجْ [سخ. اولجه ویانه شهرینك اسمیدی .

بَجا [فا. مناسب، لائق، اویغون. نابجا: اویغونسز، مناسبتسز.

بَچاق س.ب: باجاق .

بَجایِش [فا. دكیشمه، مأمورلرك یرلرینی دكیشدیرمسی .

بَجَرتمَك [ف. تسویه ایتدیرمك ، برینك ایشنی بیتیرمك؛ اولدیرتمك ، قتل ایتدیرمك .

بَجَرِلمَك [ف. تسویه اولونمق . حسن نتیجه‌یه ایرمك؛ قتل ایدلمك .

بَجَرمَك [ف. حسن صورتله ایفا ایتمك ؛ قتل ایتمك .

بَجَریك [س. حسن تسویه ، موفقیت .

بَجَریكسِز [ص. النده‌ن ایش كله‌ین ، عاجز .

بَجَریكسِزلِك [س. الندن ایش كله‌ینك حالی ، عجز .

بَجَریكلی [ص. ایشكزار، النده‌ن ایش كلیر، مقتدر.

بِجیلغان [س. آتك آیاغنده چیقان غیر قابل تداوی بریاره یاخود چاتلاق ؛مهلك (یاره) .

بِحار ع. بحرلر ، دكیزلر، دریالر.

بَحت ع. صاف ، ساده، خالص .

بَحث [ع. آراشدیرمه ، تدقیق ؛ غلا: ساحهٔ تدقیقات وتحریات ، مبحث ؛ اولجه وقوع

بولان بر ادعا اوزرینه حقلی چیقانه ویرلمك ایچون اورته‌یه قونان شیئ، اوگدول .

بَحر [ع. دکیز ، دریا . بحر سفید : آق دکیز ؛ بحر سیاه : قره دکیز ؛ بحر احمر ، قیزیل دکیز ، شاب دکیزی : بحر الظلمات: بحرمحیط اطلاسی ؛ بویوك کول ویا نهر؛ شعر وزنی؛ معلوماتی واسع وبی پایان اولان . بحر محیط : طیش دکیز ، بویوك دکیز .

بَحراً ع. دکیز طریقیله ،

بُحران [ع. برخسته‌لق اثناسنده بردنبره ظهور ایدن ایيلك ویا فنالق ؛ برایشك قطعی وتهلکه‌لی آنی .

بَحری [ع. بحره، دکیزه منسوب ومتعلق . کمیجیلکه ویا دونمایه منسوب .

بَحری س. برنوع دکیز اوردکی .

بَحرَین [ع. آق دکیزله بحر محیط هندی یعنی بحر عمان . بر روایته نظراًده آق دکیز ایله قره دکیز .

بَحریّه ع. دونمایه متعلق ایشلر .

بِحَسَب [ع. کوره ، نظراً ، جه ، جهتنجه .

بِحَق ع. حقیله ، لائق وجهله .

بَحَق فا. حقیچون .

بَحُکم فا. حکمیله ، حکمنجه

بُحُور [ع. بحرلر ، دکیزلر ، دریالر .

بُحَیره ع. کول .

بُخار [ع. بوغو ، رطوبتلی شیلردن حرارت واسطه‌سیله یوکسه‌لن بوغو .

بَخت فا. طالع ، قدر ، قسمت.

بَختسِز [ص. طالعسز ، قسمتی اولمایان .

بَختسِزلِق [س. بختسز اولانك حالی ، طالعسزلك.

بَختلی [ص. مسعود ، طالعی مساعد اولان .

بَختیار [فا. بختلی ، طالعلی ، مسعود ، محظوظ .

بَختیارلِق [س. مسعودیت ، محظوظیت .

بَخش [فا. وبخشا : باغشلایان، ویرن ، موجب اولان ؛ عفو ایدن .

بَخشا [فا. ویرن ، بخش ایدن، باغشلایان ؛ عفو ایدن.

بَخشایِش [فا. باغشلایش ، ویریش ، احسان ایدیش ؛ عفو ، صفح .

بَخشِش [فا. باغشش، احسان، اجرتدن فضله ویریلن عطیه .

بَخشَنده [فا. ویرن ، احسان ایدن ، عفو ایدن .

بُخل [ع. ناکسلك ، جمریلك ، خسیسلك ، طمعکارلق .

بَخُود ب: خود .

بَخور ع. توتسو ، کونلك .

بَخوردان [فا. ایچنده توتسو یاقیلان قاب .

بَخورلامَق ف. توتسولەمك .

بَخورلِق [س. ایچنده توتسی یاقیلان قاب ، بخوردان .

بَخیل [ع. خسیس ، جمری ، ناکس .

بَد [فا. فنا ، کوتو ، یاراماز ، ردیٔ ؛ قبیح ، چیرکین ؛ کوتولك ، فنالق ، شر ، قبح .

بَدّ [ع، آییرمه ، بر طرف ایتمه. لابد: محقق صورتده ، شبهەسز ، حسب الضروره .

بَدأ ع. باشلامه ، آغاز .

بَداَختَر [فا. ییلدیزی ، طالعی فنا ، بختسز اولان .

بَداَخلاق [فا. خوی واخلاقی کوتو .

بَداُسلوب [فا. اصولی ، طرز حرکتی ، یولی فنا.

بَداَصل [فا. صویی کوتو ، اصلی ونسلی فنا .

بَدآموز فا. فنالق اوکرەدن.

بَداَندیش [فا. فنا دوشونن ، کوتولك دوشونن .

بَداوَت [ع. بدویلك ، کوچبه‌لك ، چول حیاتی ، چول .

بَداهَت [ع. هرهانکی بر مادەیه دائر بردنبره سوز سویلمه . بالبداهه : آکسزین، ارتجالاً ؛ ظاهر وعیان اولوب دلیل و اثباتدن مستغنی قالمه .

بَداهَةً [ع. بردنبره، آکسزین، هیچ دوشونمکسزین .

...حب و ناشری : اقبال کتبخانه‌سی

بِدایَت [ع. اول ، ابتدا ؛ باشلامه. محكمهٔ بدایت: بر دعوانك ایلك كورولدیكی محكمه.

بِدایَةً ع. ایلك دفعه اوله‌رق.

بَدایِع [ع. بدیعه‌لر ، یكی شیئلر.

بدآیین [فا. رسم، آیین ومذهبی كوتو.

بَدبَخت [فا. طالعسز ، بختی فنا.

بَدبَختلِق س. طالعسزلك.

بَدبو [فا. فنا قوقولو ، فنا قوقان.

بَدبین [فا. فنا كورن. فر. Pessimiste.

بَدتَر [فا. زیاده بدوقبیح وشنیع اولان.

بَدتَرین [فا. اك زیاده بد وقبیح اولان.

بَدجِنس [فا. جنسی فنا وصو- یسز اولان.

بَدچَشم [فا. نظری دكن ، حسدجی.

بَدچَهره [فا. چركین ، كریه المنظر.

بَدحال [فا. حالی كوتو ، دوشكون.

بَدخِصال [فا. خوی وطبیعتی فنا ، شریر.

بَدخُلق فا. عینی معنی.

بَدخوی [فا. فنا طبیعتلی ، خویسز.

بَدخواه [فا. هركسك فنالغنی ایسته‌ین ، غرضكار.

بَدخواهلِق [س. هر كسك فنالغنی ایسته‌ینك حالی.

بَددُعا [فا. فنا دعا ، علیهده ایدیلن دعا.

بدر [ع. آیك اون بشنجی كیجه‌سی. غزاء نبوینك وقوع بولدیغی یر.

بَدَر فا. دیشاری ، خارج.

بَدرام [فا. سیر یری، سیرانگاه، مفرح محل.

بَدراه فا. فنا یوله صاپان.

بَدرَأی فا. رأیی فنا اولان.

بَدرَفتار فا. كیدیشی فنا اولان.

بَدرَقه [فا. دلیل ، رهبر ، قلاغوز.

بَدزَبان [فا. آغزی پیس اولان، كوتو سوز سویله‌ین ، ادبسز .

بَدَستان [س. قیمتلی اشیا و مجوهرات صاتیلان چارشی .

بَدسیرَت [فا. كوتو خویلو ، آخلاقسز.

بِدعَت [ع. یكی شیئی ؛ زمان سعادتدن صوكره حادث اولان دینی شیٔ .

بَدفَرجام [فا. صوكی ، عاقبتی فنا .

بَدفَوما [فا. فنالق وعیب ایشلمسنی امر ایدن .

بَدفِعال [فا. فعل وعملی قبیح اولان .

بَدكار فا. ایشی كوتو .

بَدكِردار [فا. كوتو طبیعتلی ، خویسز .

بَدگُمان [فا. سؤظن صاحبی ، موسوس .

بَدگو فا. فنا سوز سویله‌ین .

بَدگَوهَر [فا. ایچی ، طبیعتی فنا اولان .

بَدَل [ع. قارشیلق ، عوض ، بر شیئك یرینی طوتان شیٔ ؛ برینك خدمت عسكریه‌سنه مقابل ویریلن پاره . تعیین بدلی : عسكره تعیینات یرینه ویریلن پاره .

بَدَلاً ع. بدل صورتیله .

بَدَلجی [س. عسكرك تعیینات پوصله‌لرینی آلوب صاتارق تجارت ایدن .

بَدَلجیلك [س. تعیینات پوصله‌لرینی آلوب صاتمق ایشی وتجارتی .

بَدلِقا فا. چیركین یوزلو .

بَدلِك [س. كوتولك ، چیركینلك؛ سرتلك .

بَدَن [ع. اعضاسز كوكده ؛ جسم ، تن ؛ آغاجك دالسز بوداقسز قسمی؛ دیوار، سور ؛ كیسه ، پاره .

بَدَناً [ع. بدنیله ، جسمیله ، پاره‌سیله .

بَدنام [فا. فنا بر آد قازانان ، اسمی كوتولكله یاد اولونان .

بَدنِژاد [فا. صویسز ، صویی كوتو ، رذیل ، فرومایه .

بَدنسل فا. عینی معنی .

بَدنِهاد [فا. كوتو خويلو ، اصلی فنا .

بَدَنی ع. بدنه منسوب ومتعلق.

بَدَوی ع. چولده یاشایان .

بَدَوِیَّت [ع. چولده یاشایانلرك حالی .

بَدید [فا. ظاهر ، مشهور ، كورونور .

بَدیدار فا. عینی معنی .

بَدیع [ع. امثال ونظیری اولمایان خارق العاده بر شیء ایجاد وخلق ایدن ؛ یكی ، غریب و خارق العاده ، نادیده ، كورولوب ایشیدلمه‌مش .

بَدیعه [ع. نظر تحسین وتقدیری جالب یكی بر شیء .

بَدیهه [ع. بردن بره سویله‌نن كوزل سوز ، باشلانغیچ.

بَدیهی [ع. فكره كندیلكندن كلن ؛ دلیلسز آشكار اولان .

بَدیهِیّات [ع. دلیل واثباته محتاج اولمقسزین آشكار اولان شیئلر .

بَذر [ع. تخم ، حب ، اكیله‌جك دانه .

بَذل ع. بول بول ویرمه .

بَر [فا. ادات استعلا : اوزره ، علی . بروجه بالا : یوقاریده‌كی وجه اوزره .

بَر [فا. كوكس ، سینه ، صدر، یمیش ، میوه .

بَر فا. كوتورن ، آلان .

بِر [عد. بوتون عددلرك ایلكی ، واحد ، یك ؛ تك ، مساوی، فرقسز .

بَرّ ع. قره ، دكیز مقابلی .

بِرّ [ع. خلوص نیت ، معصومیت؛ لطف واحسان ؛ تقوی .

بُرّ ع. بغدای ، حنطه .

بُرْءْ وبُرُوءْ [ع. شفا ، ایلشمه، افاقت .

بَرّاً ع. قره طریقیله .

بَرابَر [فا. برلكده بولنان ؛ مساوی ، مشابه ، مطابق ؛ بر حذاده اولان ؛ رفاقت ؛ برلكده .

بَرابَرلَشمك [ف. برابر اولمق، بر حذاده بولونمق ، مساوی ومشابه اولمق .

بَرابَرلِك [مساوی وبر حذاده اولمه ، موازنه .

بَرات [ع. نشان وامتیاز ویر- لدیکنی مبین فرمان . لیلهٔ برات : فخر کائنات (صلعم) افندیمزه نبوتك تبلیغ بیورلدیغی شعبانك اون بشنجی کیجه‌سی .

بِرادَر [فا. ارکك قاردش ، اخ . مج. دوست .

بِرادَرانه [فا. قاردشلغه یاقیشه- جق صورتده ؛ قار- دشلغه منسوب ومتعلق .

بُرّاده [ع. صو صوئتمغه مخصوص مساماتلی طوپراق قاب .

بَراعَت [ع. علم ، فضیلت و کوزللکده تفوق ؛ مزیت ، تکمل . سمو کمال ، فضل .

بِراغِلمَق ف. ترك اولونمق .

بُراق [ع. معراج نبویده رکوب جناب رسالتپناهی‌یه تخصیص بیوریلان دابهٔ فوق العادهٔ سمائیه .

بَرّاق [ع. پك پارلاق ؛ بولانیق اولمایان، صاف ؛ بلوطسز، آچیق .

براقدیرمَق [ف. براقمغه سوق واجبار ایتمك ؛ تطلیق ایتدیرمك .

بَرّاقلِق [س. صاف وآچیق اولیش .

براقمَق [ف. ترك ایتمك ؛ طوتمامق؛ قومق ؛ بوشامق ؛ امانت ایتمك ، صالیویرمك ، مساعده ایتمك ؛ کار ویرمك .

بَرّان فا. کسکین .

بَرانداز [فا. یوقاری‌یه قالدیروب آتان ، بر طرف ایدن.

برانغار [س. عسکرك صاغ جناحی . جوانغار : صول جناحی .

بَرّانی [ع. صحرا وقیره متعلق، یبانی ؛ خارجی ؛ احکام شرعیه‌یه رعایت ایتمه‌ین .

براوو فر. آفرین .

بَراهِمه [ع. برهمنلر ، براهما مذهبنه تابع اولانلر ، هندومجوسی رئیس روحانیلری .

بَراهین [ع. برهانلر ، دلیللر ، حجتلر .

بَرای [فا. ایچون ، مقصدیله ، لاجل .

برایا [ع. برّیه‌لر، خلق، ناس، انسانلر.

برائت [ع. معاف، بری وواـ رسته اولمه؛ بر دعوانك نتیجه‌سنده پاك وایلیشیکسز چیقمه. برائت ذمت: ذمتنده بر شیٔ اولمایش.

برباد [فا. پریشان، خراب اولمش، تلف وهلاك اولمش.

برباد ص. پیس، کوتو، فنا.

بربادلق [س. پریشانلق، خرابلق، پیسلك، مردارلق.

بربر [س. تراش ایدن، صاچ کسن. آمریقانك اقطار شمالیه‌سنده بولنان بر قوم.

بربرجه [ص. بربر قومنك طرز، اصول ولسانده.

بربرستان [سخ. بربر قومیله مسکون یر.

بربری [ص. بربر قومنه منسوب ومتعلق.

بربط س. لاوطه دنیلن چالغی.

برپا فا. آیاقده، قائم.

برت [س. صاچ وصقال دوکن علت.

برتر [فا. دها یوکسك، دها رفیع.

برترین [فا. اك زیاده یوکسك ورفیع اولان.

برج [ع. قلعه چقنتیسی، قله‌سی، منفرد قلعه؛ مدار شمسك منقسم اولدیغی اون ایکی قسمك بهری.

برجا [فا. یرنده، تام، صحیح ومناسب اولان. پابرجا: ثابت قدم.

برجسته فا. متین و لطیف.

برجك [عد. یاخود بریجك: بر دانه‌جك.

برجیس [فا. مشتری نامنده‌کی سیاره.

برخانه [فا. بویوك وغیرمنتظم او ویا دائره.

برخای [ص. یاراماز، خایلاز، هایطه.

برخوردار [فا. صاحب اقبال وحصه مند؛ سعی وغیرتنك ثمره‌سنی اقتطاف ایدن.

برخوردارلق [س. سعی و غیرتك وخیرلی برایشك مکافاتنه نائلیت.

برد ع. صوئوق، سرما.

بَردار فا. آصلمش، مصلوب ؛ میوه‌لی آغاج.

بَرداشته فا. قالدیرلمش ، رفع اولونمش .

بَردَوام فا. دوام اوزره ، دائم ، باقی .

بَردوش فا. اوموز اوزرنده، اوموزلانمش، اوموزده . خانه بردوش : اوی اوموزنده ، سرسری .

بَرده فا. اسیر ، کوله، طوتساق.

بُرده ع. عربلرك كییندكلری بر نوع خرقه . قصیدهٔ برده كعب بن زهیرك حضور نبویده اوقودیغی قصیدهٔ مشهوره.

برر ع. هر دفعه‌سنده بر .

بَرزَخ ع. ایکی شیئی آییران مسافه ؛ ارواح امواتك قیامته قدر بولوناجقلری محل ؛ عذابلی ، جهنم .

بَرَص ع. آپراشلق علتی .

بَرطَرَف فا. دفع اولونان ، بر طرفه آتیلان . زائل ، مندفع . ح. شویله طورسون ، لازم دكل .

بَرْطِنل ع. رشوت ایچون ویریلن شیء .

بَرعَكس فا. عكسنه ، ترسنه .

بُرغوث ع. پیره .

بَرف فا. قار ، ثلج .

بَرق ع. شیمشك .

بَرَقان ع. پارلامه ، شیمشك چاقمه .

بَرق‌اَنداز فا. شیمشك آتیجی.

بَرقرار فا. قرارلی ، یرلی ، دائمی .

بُرقُع ع. یاشمق ، پچه ؛ یوز اورتیسی .

بَرك فا. یاپراق ، ورق . بی‌برك ونوا: ألده آوجده قالمامش.

بَرك ص. قاتی، سرت ، صاغلام، متین . ح. پك ، صاغلام اوله‌رق .

بَرَكات ع. بركتلر ، احسانلر.

بُركان ع. ینار طاغ .

بُركانی ع. ینار طاغه منسوب ومتعلق .

بَرَكت ع. احسان ، نعمت آلهیه ؛ میمنت ،

سعادت ، خیر ؛ بوللق ، فیض ؛ برکت ویرسین : اللهه حمد اولسون .

بَرَکتسِز [ص. برکتی اولمایان ، خیری کورولمه‌ین .

بَرَکتسِزلك [س. خیرسزلق ، برکتسزلك .

بَرَکتلی [ص. بول ، خیرلی اولان ، مبذول ؛ میمنتلی .

بَرگُذار [فا. خاطردن چیقا ـ رلمه‌مق ایچون ویریلن هدیه .

بَرگُزیده فا. سچمه ، منتخب .

بَرگشته [فا. معکوس ، ترسنه دونمش .

بَرکلِك [س. پکلك ، قاتیلق ، سرتلك .

بِرکه ع. حوض .

بَرك وبار [فا. یاپراقله یمیش ، اوراق واثمار .

برك وساز فا. اشیا ، مال .

بِرلَشدیرِلمَك [ف. بر یره کتیر ـ لمك . بر یاپلمق ، توحید ایدلمك .

بِرلَشدیرمَك [ف. توحید ایتمك ، بر یاپمق .

بِرلَشمَك [ف. بر اولمق ، اتحاد ایتمك ، طوپلانمق ؛ اویوشمق .

بِرلَشمه س. برلشمك فعلی .

بِرلِك [س. احدیت ، بر وتك اولمه ؛ اتحاد ، اویوشمه .

بِرلَمَك [ف. بر یاپمق ، توحید ایتمك .

بِرلی [س. اسقامبیل ، دومینو وسائره‌ده بر اشارتلی اولان کاغد ، پول وسائره .

بُرنا [فا. کنج ، جوان ، دلیقانلی . پیر وبرنا : کنج و اختیار .

بِرنجی [عد. ایلك ، اول ، اولکی ؛ اك مهم .

بِرنجیلِك [س. برنجی اولیش ، باشده بولنمه .

بُرُنس ع. و .

بُرنوس [ع. عربلرك اوستدن کییدکلری بر لباس ؛ قوللی وباشلقلی حمام حولیسی ؛ بر نوع قادین یلدیرمه‌سی .

بَروات [ع. براتلر ، امتیاز سندلری .

بُروج ع. برجلر . ب: برج .

بُرُودَت [ع. صوئوق ، صوئوقلق ، برد ، سرما . مج. منافرت، خوشلنمه یش، صوئوقلق .

بُرُوز [فا. آچیغه چیقمه ، میدانه چیقمه ، ظهور .

بِروش [س. قادینلرك طاقدقلری مجوهراتلی بویوك ایكنه.

بِروفُرود [فا. یوقاری آشاغی اینیش چیقیش .

بِروم [س. اجسام بسیطه‌دن بری‌كه دكیز صولرندن چیقاریلیر فنا بر قوقوسی واردر ،

بُره [س. تضییق ایدلمه‌سندن دولابی وجودك بر یرنده حاصل اولان چوروك .

بَره فا. قوزو دنیلن حیوان .

بِره حد. ای، یاهو ، بكا باق .

بُرهان [ع. دلیل ، حجت ، اثبات .

بُرهانی [ع. برهانه منسوب ومتعلق .

بَرَه‌لمَك [ف. بره حاصل ایتمك، چوروتمك، اورمق، زده‌لمك .

بَرَه‌لنمك [ف. بره حاصل ایتمك، چورومك ، اورلمق، زده‌لنمك .

بَرَهمزَده [فا. قارماقاریشیق . پریشان اولان .

بَرَهمزَن [فا. قارما قاریشیق ایدیجی ، آلتنی اوستنه كتیریجی .

بَرَهمَن [ع. براهما مذهبنه منسوب اولان ، هند ومجوس رئیس روحانیسی .

بُرَهنه [فا. آچیق ، چیپلاق ، عاری ، یالین . برهنه‌سر : باشی آچیق ؛ برهنه‌پا : یالین آیاق .

بَرهَوا [ص. هوایه كیتمش ، غائب اولمش ، اوچورولمش ، نابود .

بَری [ظم. بو طرفده ، یقینده ، اوته مقابلی .

بَری [ع. سالم ، قورتولمش ، معاف ، آزاده ؛ پاك ومنزه .

بَرّی [ع، قره‌یه منسوب ومتعلق، بحری مقابلی .

بِریان فا. كباب ، قاوورمه .

بَرید فا. تاتار ، پوسته .

بریزوله س. کولباصدی .

بریق س. ایکی دیرکلی کمی .

بریکدیرلمك [ف. طوپلانمق ، جمع ایدلمك .

بریکدیرمك [ف. طوپلامـق ، جمع ایتمك .

بریکمك [ف. طوپلانمق، ییغلمق تراکم ایتمك، شیشمك.

بریکمه [س. بریکمـك فعـلی ، ییغلمه ، طوپـلانمه . شیشمه .

بریکندی [س. بر یره بریکمکله حاصل اولان شیٔ .

بریکی [ص. یاقینـده‌کی ، بو طرفده‌کی ، مقـابلی : اوته‌کی . اوته‌کی بری‌کی : هر کس ، هرکیم اولورسـه .

برین فا. یوکسك . رفیـع .

برّیه [ع. چول . بریة الشام: شام چولی .

برّیّه [ع. بحریه مقابلی ، قره عسکری .

برّیّه [ع. خلق، ناس ، انسانلر ، مخلوقات .

بز س. پاموق ویا کتندن طوقومه.

بز [س. وجودك بعـض یرلرنده پیدا اولان غده‌لر ، متحرك دانه‌لر .

بز [ض. جمع متکلم ضمـیری ، نحن ، ما .

بزادی س. کوکجیل یاقوت .

بزّاز س. بز آلوب صاتان .

بزّازستان [فا. بزسـتان ، چارشو یری .

بزدیرمك [ف. بیقـدیرمق. اوصاندیرمق.،

بزر [ع. تخم ، سبزه یاخـود چیچك تخمی .

بزرك [فا. بویوك ، عظـیم ؛ یاشلی ، رتبه‌لی .

بزرگان فا. بویوکلر ، بزرکلر .

بزرگانه [فا. بویوکه یاقیشیر صورتده .

بزرگوار [فا. جلال وعظمت صـاحبی ، فاضـل ، عالی ، بویوك مرتبه‌لی ، جلیل القدر .

بزستان فا. چارشو یری .

بزغاله فا. قوزو .

بَزَك س. سوس ، زينت .

بَزَكجى [س. سوسله‌يجى ، زينتلنديريجى .

بَزگين [ص. بيقمش ، اوصانمش ؛ مأيوس .

بِزَليه [س. نخوده بكزه‌ين معروف سبزه .

بَزم [فا. مجلس ، عشرت مجلسى ، ضيافت .

بَزمَك [ف. بيقمق ، اوصانمق ؛ مأيوس اولمق .

بَزَمَك [ف. ياخود بزه‌مك : سوسله‌مك ، تزيين ايتمك .

بَزمگاه [فا. ياخود بزمكه . ضيافت محلى ، عيش وعشرت محلى .

بِزمكى [ص. بزه تعلق اولان ، بزم تصرفمزده بولنان .

بَزَن [س. سوس، زينت ؛ كلفت، غير طبيعى حال . اوزن بزن : اوزنه‌رك كلفتله ياپيلان زينت .

بَزَنمَك [ف. سوسلنمك ، تزين ايتمك .

بِزيقجى [ص. غلـ. مزيقجى : اويونده حيله ايدن .

بَزيك [س. بر قاچ دسته اسقامبيل كاغديله اوينانان اويون .

بَس [د. (ب) ايله باشلايان كلمه‌لرك اولنه كله‌رك مبالغه بيان ايدر .

بَس فا. كافى ، يتر .

بَس [ع. كافى ، يتر ، الويرر ، كافيدر ؛ اوقدر ، بوقدر ، يالكز .

بُس [د. ياخود بوس . (ب) ايله باشلايان صفتلرك اولنده مبالغه بيان ايدر . بوس بوتون (بسبوتون) .

بَسا [س. آرناوود عهد وپيمانى ؛ خصملر آراسنده عهد وپيمانله ياپيلان متاركه .

بَساتين فا. بستانلر ، باغچه‌لر .

بِساط [ع. دوشه‌مه ، كليم ، سجاده ، بويوك خالى .

بَسالَت [ع. يكيتلك ، بهادرلك، جسارت .

بَسائِط ع. بسيط اولانلر .

بُستان ع. بوستان .

بُستانى ع. بوستانجى ، باغچوان.

بِستَر فا. دوشك ، يتاق .

بَستَگی [فا. باغليلق ، مربوطيت ، قپاليلق .

بَسته [فا. باغلى، قپالى ، مربوط؛ بر شرقينك مقام وآهنكى. مقابلى : كفته .

بَسته كار [فا. كفتەلره بسته يعنى آهنك ومقام اويديران موسيقى شناس .

بَسط [ع. يايمه ، سرمه ، آچمه، بيان وافاده ، اوزون اوزون آكلاتمه .

بَسطه [ع. وسعت ، سعه، وسع، طاقت ، قدرت .

بَسلَتمَك [ف. انفاق واعاشه ايتديرمك . ييوب ايچەجكنى تدارك ايتديرمك .

بَسلَمك [ف. ييوب ايچەجكنى ويرمك ، انفاق واعاشه ايتمك ؛ سميرتمك ؛ قبارتمق .

بَسلَمه [س. اولادلق اتخاذ اولونان خدمتجى قيز .

بَسلَنمَك [ف. ييوب ايچمك ، سميرمك ؛ قبارمق .

بَسلەيجى ص. بسلەين ، مغذى.

بسلەيش س. انفاق ، تغذيه .

بِسم [ع. باسمدن مخفف اسميله معناسنەدر . بسم الله : جناب حقك اسميله .

بَسمَله [ع. «بسم الله الرحمن الرحيم» جملهٔ شريفەسنك اسمى .

بَسى س. حيوان بسليەجك يم .

بَسى [فا. چوقلق ، كثرت ، بر چوق .

بِسيار فا. چوق ، كثير .

بَسيط [ع. يايغين . واسع ، كنيش ؛ مركب اولمايان ، ساده ، دوز ، عارضەسز.

بَسيطه [ع. سطح ، سطح ارض؛ ارض ؛ ارتفاع تختەسى. بسيطهٔ شمسيه : افقى ويا شاقولى بر سطحدركه اوزرنده بولنان وساعتلرى كوسترن چيزكيلره ينه اوزرندەكى برمرقمك كولكەسى دوشمكله كونك ساعتلرينى ارائه ايدن آلت .

بَسيلى ص. بسلنمش ، سميز .

بَسيم ع. كولر يوزلو .

بَش [عد. درتدن صوكرەكى عدد ، خمسه ، پنج .

بَشارَت ع. اجسامك کوزللکی .

بِشارَت [ع. ایی خبر ، مژده ؛ مژده کتیره‌نك آلدیغی هدیه ، باغشش .

بَشاشَت [ع. کولر یوزلیلك ، رفق ، لطف .

بَشَر [عد. هر دفعه‌سنده بش ویا بهرینه بش .

بَشَر [ع. انسان ، آدم ، مردم ، انسانیت . البشر ؛ انسانلر .

بَشَره [ع. درینك طبقهٔ خارجیه‌سی Epiderme .

بُشری [ع. ایی خبر ، مژده ؛ انجیل شریف .

بَشَری [ع. بشره منسوب ومتعلق ، انسانی .

بَشَریَّت ع. انسانلق .

بَشلِك ص. بش قیمتنده اولان .

بَشلمه س. بش قات ایمه .

بَشلی [ص. بش عددینی حاوی اولان ، خماسی .

بَشِنجی [عد. دردنجیدن صوکره کلن ، خامس .

بَشوش [ص. غد. کولر یوزلو .

بَشیر [ع. ایی بر خبر کتیرن ، مژده‌جی .

بَشیك [س. چوجوقلرك اویوماسنه مخصوص آلت ، مهد ، کهواره .

بَشیکجی س. بشیك یاپان وصاتان .

بَصَر [ع. کورمه ، رؤیت ؛ عین ، کوز ؛ علم .

بصره [سخ. عراقده بو نامده‌کی ولایتك مرکزیدر .

بَصری [ع. بصره اهالیسندن اولان .

بَصَری ع. رؤیته متعلق .

بَصَل ع. صوغان .

بَصیر [ع. کوریجی ، بصیرت صاحبی اولان .

بَصیرَت [ع. قلب کوزیله کوروش ، ذکاوفراست ؛ دلیل ، برهان ، حجت .

بَصیرَتسِز [ص. قلب کوزیله کورمه‌ین ؛ فراستسز .

بَصیرَتسِزلك [س. قلب کوزیله کورمیش ، غفلت

بَصیرَتلی [ص. قلب کوزیله کورن، اصل وحقیقتنی آکلایوب تدبیرلی طاورانان .

بِضاعه [ع. یاخود بضاعت . آلنوب صاتیلان شیٔ ، مال ، متاع . غد. معلومات .

بَضائِع [ع. بضاعه‌لر ،ماللر ، متاعلر .

بَطّ ع. اوردك .

بَطاریه س. ب: باتاریه .

بَطاق ب. باتاق .

بَطّال [ع. تنبل ، ایشسز ، حیلاز ؛ بیهوده ، فائده‌سز ؛ جسور ، قهرمان . غد. حکمسز ؛ اهمیتی قالمامش ؛ ایشله‌مز ، پك بویوك .

بَطالَت [ع. ایشسزلك؛ جسارت، قهرمانلق .

بَطائت [ع. یاواشلق ، آغر طاورانمه .

بِطریق [ع. برخرستیان اوردوسنك جنرالی . ب : پطریق .

بَطش [ع. قوت ، شدت ، جسارت .

بُطلان [ع. اساس و حقیقتی اولمایان شیٔ ، یالان ، بیهوده‌لك .

بَطمان س. ب : باتمان .

بَطن [ع. قارن ، اشکنبه ، ایچ؛ نسل ، صوی . قبیله‌نك کوچوکی .

بَطنی ع. قارنه منسوب ومتعلق .

بُطون [ع. بطنلر ، قارنلر ، داخللر ، قبیله‌نك دوننده بولونان عشیرتلر .

بَطیٔ ع. آغر ، یاواش ، کچ .

بَطیش ع. قوتلی ، جسور .

بِعِبارَتِها ع. عیناً ، عینیله .

بَعث [ع. کوندرمه ، یوللامه ، یکیدن ویریلمه ؛ اوردو .

بَعثَت [ع. بر پیغمبرك خلقی دین حقه دعوته مأمور بیورلمسی .

بَعدُ [ع. صوکره ، ایلریده ، بالآخره . بعدالظهر : اوکله‌دن صوکره . بعدما ، من بعد ، فیمابعد: اوندن صوکره. بعد ازین ، بعد ذا : بوندن

صوكره. بعده : اوندن صوكره، متعاقباً .

بَعدُبعدٍ [ع. بر چوق وقت صوكره ، نه‌دن صوكره .

بُعد [ع. مسافه ، اوزاقلق ؛ فكر اولاغى ؛ ذكا وفراست.

بَعض [ع. بر قاچ ، بر مقدار، بر ؛ قسم. بعض الليالى: بر كيجه .

بَعضاً [ظرز. آرا صره ، بعض كره .

بِعون ع. ياردميله .

بَعيد ع. اوزاق ؛ غير مأمول.

بِعَينِهِ [ع. عينيله ، ناصلسه اويله ، اولديغى كبى .

بُغات ع. باغيلر ، زوربالر .

بِغال [ع. بغللر ، استرلر ، قاطرلر .

بَغايَت [فا. پك چوق ، صوك درجه‌ده .

بَغتَةً ع. بردنبره ، آكسزين .

بَغدادى [ع. بغداد شهرى اهاليسندن ، بغداد شهرينه منسوب ومتعلق ؛ طار تخته‌لرك اوزرينه اوريلان صيوا ايله ياپيلان بولمه ، ديوار ، طاوان وسائره .

بَغداش ب : باغداش .

بُغدان [سح. رومانيايى تشكيل ايدن ايكى مملكتدن برى.

بُغداى س. ب: بوغداى .

بُغض [ع. كين ونفرت ، عداوت، خصومت .

بَغل ع. قاطر ، استر .

بَغَل فا. قولتوق .

بَغى [ع. حقسزلق ، ظلم ، زوربالق .

بِغير [ع. ادات سلب . بلا ، بى ، سز . بغيرحق : حقسز .

بَقاء [ع. دوام ، ثبات ، اولكى حال اوزره قالمه . داربقا : آخرت .

بِقاع [ع. بقعه‌لر ، اقليملر ، مملكتلر، ترلالر ، طوپراقلر.

بَقّال [ع. سبزه‌جى غل. ارزاق وسائره صاتان .

بَقّالِق س. بقال صنعت وتجارتى .

بَقام [س. قرمزى بويا ؛ خاص اولمايان بويا .

بَقاياء [ع. بقيه‌لر ، فضله قالان شيئلر .

بَقَر [ع. صيغير ، اوكوزلر واينكلر .

بَقَره ع. اينك .

بُقعه [ع. اقليم ، مملكت ، ير ، طوپراق ، ترلا .

بَقل ع. سبزه ، يشيللك .

بَقله ع. هندباء .

بَقيّه [ع. آرتان، گرى‌يه قالان . بقية السيوف : قليجدن قورتولوب قتل اولونمامش اولانلر .

بَگ [س. بويوك ، زنگين ، متمول ، ايلرى گلن آدم . آمر ، رئيس ، حاكم ، پرنس ؛ اسقامبيل كاغدلرينك برليسى . كلخان بكى : سوقاق چوجغى ، چاپقين .

بَك [س. تنده‌كى وبالخاصه يوزده‌كى ظريفلكه ، بنك ، خال ؛ شامه .

بُكاء [ع. آغلامه ، گوز ياشى دوكمه ، نالان اولمه .

بَكار س. زوجه‌سز ياشايان آدم.

بَكارَت [ع. اركك گورمه‌مش قيزك حالى ، قيزلق .

بَكام [فا. آرزو ، مقصدينه نائل اولان ، مسعود ، بختيار .

بَكتاش [ص. اقران ، كفو ، معادل .

بَكتاشى [س. حاجى بكتاش ولى‌يه منسوب طريقتده‌اولان؛ لاقيد ، رند .

بكتاشيلك [س. بكتاشى طريقى وبو طريقه اولان منسوبيت .

بَكجى [س. بر شيئى بكله‌ين ويا اونى محافظه ايدن ، حارس ؛ گيجه‌لرى سوقاقلرده طولاشوب محله‌يى بكله‌ين آدم .

بَكجيلك [س. بكجى صفت و خدمتى .

بِكر [ع. طوقونلمامش ، بوزولمامش ، قيز اوغلان قيز ؛ اركك گورمه‌مش .

بَكرى [س. چوق ايچكى ايچن . ايچكى‌يه دوشكون آدم .

بَكريلك [س. ايچكى‌يه دوشكونلك، سرخوشلق .

بَگز [س. یوز ، چهره ، وجه ، یوزك رنگی ،

بگزاده [س. بك اوغلی ، اصیل. صویلی .

بگزاده‌لِك [س. صویلیلق ، اصالت ؛ هوپپالق ، مسرفلك .

بَگزَتمَك [ف. بر شیئی دیگری کبی یاپمق ، تشبیه ایتمك ؛ عینِنی یاپمق ؛ تقلید ایتمك ؛ یا گیله‌رق ظن ایتمك ؛ ایجابنه باقمق ، هر هانکی بر صورتله تسویه ایتمك .

بَگزَتمه [س. بگزتمك فعلی ، تشبیه، تقلید .

بَگزَدِلمَك [ف. تشبیه ایدلمك ؛ تقلید ایدلمك : یا گیله‌رق ظن ایدلمك ؛ هرهانکی بر صورتله تسویه اولونمق .

بَگزَدیش [س. بگزتمك فعلی ، تشبیه .

بَگزَمَك ف. مشابه اولمق .

بَگزه‌ییش س. مشابهت .

بَگَك [س. یاخود بنك : بك کبی لکه .

بَگَکلی [ص. اوفاق اوفاق بنلی ، لکه‌لی .

بَکلَتدیرمَك [ف. بکلمکه مجبور ایتمك ، انتظارده براقمق .

بَکلَتمَك [ف. انتظارده براقمق ، بکلمکه مجبور ایتمك. بر بکجی قویارق نظارت آلتنه آلدیرمق .

بَکلَشمَك [ف. هپ برلکده بکلمك .

بَگلِك [س. بك صفت وعنوانی ؛ اصالت ؛ بربکك اداره‌سی آلتنده بولنان مملکت .

بَگلِك [ص. حکومته عائد ، دولتك مالی ، میری .

بَکلَمَك [ف. برینك ویا بر شیئك کلسنه قدر . بر یرده قالمق ؛ اومق ؛ محافظه وصیانت ایتمك ، قورومق .

بَکلَمه [س. بکلمك فعلی ، انتظار ، قورومه ، محافظه ؛ بکلمکه مخصوص محل .

بَکلَنِلمَك [ف. انتظار اولونمق ؛ اوملمق .

بَکلَنمَك ف. انتظار اولونمق .

بَکله‌یجی [ص. انتظار ایدن ؛ محافظ .

صاحب وناشری : اقبال کتبخانه‌سی

بَکله‌ییش [س. بکلمك فعل وطرزی ، انتظار ، ترصد ، قورومه .

بکْلی [ص. بر ویا بر قاچ بکی اولان ؛ لکه‌لی .

بَگَندی [س. پاطلیجان یمکی . خنکار بکندی : صاری بر چیچك .

بَگَندیرمَك [ف. بکنمسنی موجب اولمق ، انتخاب ایتدیرمك ؛ قبول وتقدیر ایتدیرمك ؛ مقبوله کچه‌جك ایش یاپمق .

بَگَنِلمَك [ف. مقبوله کچمك ، قبول و تقدیر ایدلمك ؛ سچلمك .

بَگَنمَك [ف. ایی بولمق ، تقدیر ایتمك ؛ خوشلانمق ؛ سچمك ، انتخاب ایتمك .

بَگَنمه [س. و بکنیش : بکنمك فعلی ، تقدیر ، انتخاب ، سچمه ، ترجیح .

بُکم ع. ابکملر ، دیلسزلر .

بَل [س. بدنك اورته‌سی ، قیچك اوست طرفی ؛ قارنك آرقه‌سی ؛ ایکی یوکسك طاغك آراسنده‌کی قسم .

بَل [س. طوپراغی قازمغه مخصوص ایکی چتال دمیرله بر صاپدن عبارت آلت .

بَلاء [ع. غم ، کدر ، مصیبت ، آفت ؛ جزا ؛ غایت مشکل ایش ، بویوك غائله .

بِلا ع. سز ، سزین ، بغیر .

بِلاد [ع. بلده‌لر ، مملکتلر ، دیارلر .

بَلادَت [ع. بدلالق ، قالین قفالیلق .

بَلازَده [فا. آفت ومصیبته طوتولمش ، بلایه کرفتار اولمش .

بِلاغ ع. یتیشدیرمه ، ایصال .

بَلاغَت [ع. ایی سویلمك ، تهییج واقناع ایتمك قابلیتی . کلامك حسن صورتله ودوزکون اولەرق افاده‌سی .

بَلاکَش [فا. بلا چکن ، درد ومحنته دوچار اولان .

بَلالی [ص. صقنتیلی ومشکل اولان ؛ آشفته دوستی .

بَلاهَت ع. بونلك ، حماقت .

بَلایاء [ع. بلیه‌لر ، فلاکتلر ، کدرلر .

بُلْبُل [س. كوزل اوتن برقوش ، عندليب ، هزار .

بَلچيقه [سخ. اوروپانك غربنده مستقل كوچوك بر دولت .

بَلچيقه‌لی [س. ص. بلچيقا اهالیسندن اولان ، بلچیقه مملکتنه منسوب ومتعلق .

بَلَد [ع. شهر ، مملکت ، خطه ، قصبه .

بُلدان ع. بلدلر، شهرلر، مملکتلر .

بَلده [ع. شهر ، قصبه ، مملکت، خطه .

بَلَدی [ع. شهره‌منسوب ومتعلق؛ شهر ویا قصبه اهالیسندن اولان ؛ یرلی ، محلی .

بَلَدیّه [ع. بر بلده‌نك امور وخصوصات تزیینیه وسائره‌سنه باقان اداره .

بَلرتمك ف. ظاهرو اشكار ایتمك .

بَلرمك [ف. ظاهرو آشكار اولمق ، میدانه چیقمق ، ظهور ایتمك .

بَلَسان ع. پلسنك آغاجی .

بَلَسَم ع. پلسنك یاغی .

بَلَسَمی [ع. پلسنك یاغنه منسوب ومتعلق .

بَلَش ص. بادهوا ، پاره‌سز .

بِلُطفِه [ع. حق تعالینك لطف و عنایتیله .

بَلع [ع. یوتمه ؛ امه ، مص ایتمه .

بَلعوم ع، غیرتلاق .

بُلَغاء [ع. بلیغ اولانلر، بلاغت صاحبلری .

بُلغار [س. یاخود بولغار : روم ایلنده مسكون بر قوم .

بُلغارجه [ص. یاخود بولغارجه: بولغار لسانده اولان ، بلغار طرز واصولنده ؛ بلغارلرك تكلم ایتدكلری لسان .

بُلغارِستان [سخ. روم ایلنده طونه ایله بالقانلر آراسنده بولنان قرالیت .

بَلغَم [ع. اخلاط اربعه‌نك بری ، بالغام .

بَلغَمی [ع. بالغامه منسوب ومتعلق؛ بالغام‌رنكنده.

بَلَك س. اوزرندن پول كچن تپه.

بَلكه و بَلكيم [حد. احتمال ؛ اولابيلير ؛ حتى .

بَلتَمك [ف. اوكرتمك ؛ ميدانه چيقارمق .

بلتَمك ف. بل ايله يرى قازديرمق.

بَللَمك [ف. اوكرنمك ، حفظ ايتمك ، عقلده طوتمق؛ ظن ايتمك ؛ بل ايله يرى قازمق .

بَللَمه [س. بللمك فعلى ، اوكرنمه ، حفظ ايتمه ؛ آتك بلنه قونان كچه ويا سائره .

بَللَنمَك [ف. اوكره نلمك ، حفظ اولونمق ، عقلده طوتلمق ؛ بل ايله قازلمق .

بِللور [س. عربجه (بلور) دن. غايت پارلاق وشفاف طاش ويا پك صاف و تميز بياض جام .

بَلله يش [س. اوكرنمه ، حفظ ايتمه ، عقلده طوتمه.

بَللى [حد. ظاهر ، آشكار ، بديهى . بللى باشلى : معتبر ، معروف ، خاطرى صايبلير ؛ بسبللى : آپ آشكار .

بَلليسز [حد. مجهول ؛ نابديد، فرق اولونه مز برحالده.

بُلَند [فا. يوكسك، رفيع ، عالى. بلند همت : سعى و همتى عالى .

بَلّور [ع. شفاف معدنى برماده؛ پك صاف و تميز بياض جام .

بَلّورى [ع. بلوره منسوب و متعلق.

بَلوط ع. ميشه آغاجى، پلاموط.

بُلوغ [ع. وارمه ، يتيشمه ، ارككلك سننه ايرمه ؛ كمال .

بُلوك س. ب. بولوك .

بَلى [د. اوت ، هاى هاى ، پكى .

بَليد ع. احمق ، بدلا .

بَليرسز [ص. بللى اولمايان ، فرق اولونمايان ، مشكوك .

بَليغ [ع. فصيح ، نافذ ؛ دوزكون و مصنع بر صورتده افادۀ مرام ايدن . دوزكون ومصنع اولان .

بَليك س. صاچ اوركوسى.

بَليك [س. شاشقين ، كوزلرينى آچوب باقه قالان .

بَليكلَمك [ف. شاشه قالمق ؛ بردن اويقودن قالقەرق آليق آليق باقمق .

بَلِیّه [ع. بلا ، مصیبت ، آفت کدر ، داهیه .

بَم [د. (ب) ایله باشلایان صفتلرك باشنده مبالغه بیان ایدر .

بَن [ض. ضمیر شخصینك مفرد متکلمیدر ، انا ، من .

بِن ع. اوغل ، ولد ، زاده .

بُن [فا. دیب ، کوك ، تمل ؛ آلت طرف ، قیچ ؛ بی‌سر ـ وبن : باشسز ، قیچسز ؛ آغاچ.

بِناء [ع. یاپی یاپمه ، قورمه ، تأسیس ؛ یاپی ، مسکن وسائره ؛ طیانمه ، اسناد .

بَنّاء [ع. معمار ، یاپی یاپان ، قلفه .

بِناءً ع. مبنی اوله‌رق ، طیانه‌رق.

بَنات [ع. بنتلر ، کریمه‌لر ، قیزلر ، دخترلر .

بَنادِر [ع. بندرلر ، مرسالر ، لیمانلر ، اسکه‌لر .

بِناگوش [فا. قولاغك آشاغیسنده‌کی یومشاق قسم .

بَنام [فا. مشهور ، نامدار ، آدلی ؛ مسمی .

بَنان [ع. پارمقلر ، بنانه‌لر ، پارمق اوجلری .

بُنانَة [ع. چیچك آچمش باغچه ، متبسم چمنزار .

بَنانه ع. پارمق ، پارمق اوجی.

بِنت [ع. قیز ، دختر ، کریمه ، بنت‌الارض : چاقل طاشی ؛ بنت الشفه : سوز ، کلام ، بنت العین : کوز یاشی ؛ بنت الفکر : ضرب مثل ، حکمت ، مثل ؛ بنت العنب : شراب .

بَنج [ع. باك اوتی دنیلن اویقو کتیریجی بر نبات .

بِنج ع. اصل ، منبع ، مصدر .

بَند ع. سنجاق ، بایراق ، علم.

بَند [فا. باغ ، یولار ، قید ، رابطه ؛ باغلامه ، ربط ؛ هر خصوصده امری آلتنه آلمه؛ بوغوم ؛ مقاله ؛ فقره ، ماده ؛ صو بریکدیرمك ایچون ایکی طاغ آراسنده یاپیلان سد ؛ صو مجراسی ایچون یاپیلان کمر .

بَندَر فا. لیمان ، اسکله .

بَندَرَك [فا. کوچوك اسکله ، غلط. مندرك .

بَندَرگاه [فا. بندر ، تجارتگاه اسکله .

بندگان [فا. بنده‌لر ، قوللر ، عبدلر .

بندگی [فا. بنده‌لك ، قوللق ، عبوديت .

بنده [فا. باغلی ، اسير ، عبد ، كوله ؛ منتسب ، منسوب ، تابع .

بنده پرور [فا. منسوبيننه حسن‌معامله ايدوب حاجتلرينی ويريجی وبسليجی اولان ، منعم .

بنده پروانه [فا. منسوبينی قايیرانه‌ياقيشه‌جق صورتده . بنده پروره منسوب وشايسته اولان .

بنده پروری فا. بنده پرورلك.

بنده‌لك [س. قوللق ، كوله‌لك ، عبوديت .

بنده‌نواز [فا. منسوبيننه حسن معامله ايله لطف وعنايت ايديجی اولان .

بنصر ع. يوزوك پارمغی .

بنغلداق [س. يكی طوغان چوجغك باشنك يومشاق قسمی .

بنفسج س. منكشه ، بنفشه .

بنفسه [ع. بالذات ، كندی كندينه .

بنفشه [فا. منكشه ، كوزل قوقولی كوچوك ماوی چيچك .

بنك فا. ع. مكيفاتدن بر نبات.

بنك س. ب: بكاك .

بنگی ص. بنك ترياكيسی .

بنگيلك س. بنك معجونی .

بنلك [س. كندينه چوق كوكه‌نن آدمك حالی ، غرور ، كبر .

بنم [ض. «بن» ضميرينك مضاف اليهی ، تمليك ومنسوبيت بيان ايدر .

بمسه‌مك [ف. بمدر ادعاسنده بولونمق ، كندينه مال ايتمكی ايستمك .

بمكی [ض. ملكيت بيان ايدن ضميرك مفرد متكلميدر.

بنوت ع. اوغللق . اولادلق .

بنود [ع. بندلر ، سنجاقلر ، علملر ، بايراقلر .

بنون ع. ابنلر ، ولدلر ، اوغللر.

بَنَوی ع. اوغله منسوب ومتعلق.

بَنی [ض. «بن» ضميرينك مفعول بهی.

بَنی [ع. اوغـللر ، ولدلر . بنی اسرائيل: اسرائيل اوغللری.

بُنَيّ ع. نم كوچوك اوغلم .

بُنياد فا. تمل ، اساس .

بُنيان ع. ياپی ، بنا .

بِنيه [ع. وجود بنـاسی ، بدنك شكلی : صحيح البنيه : بنيه‌سی صاغلام .

بِنيه‌و بُنيه ع. بنا .

بو ش. قريبه اشارتدر .

بو [ع. (عوض ابو) پدر ، بابا ، آتا .

بو [فا. ياخـود بوی : قوقـو ، رايحه .

بَواء [ع. مسـاوی ، معـادل ، موازن ، مساوات .

بَوا [ع. جوزبوا : كوچوك هندستان جويزی .

بَوّاب ع. قپوجی .

بَوّابلق س. قپوجيلق .

بَوادی [ع. باديه‌لر ، صحرالر ، قيرلر .

بَوار [ع. خراب ، سـقوط ، انهدام ، محواولمه ؛ دار البوار : جهنم .

بَواقی [ع. باقی . وقس عليـه البواقی : قالانلری‌ده بوكا قياس ايت .

بَوّال ع. چوق ايشه‌ين .

بوبَر [س. ياقيـجی بر دانه دركه دوكوله‌رك يمكره قونور .

بوبُردَك س. بر جنس بلبل .

بوبرَك [س. بول افراز ايدن آلتلركه عمود فقرينك طرفيننده ومعده‌نك آلتنـده بولنور . اصلی : بوكرك .

بوبَرِيّه [س. اكليل جبل دنيلن بر نبات .

بوت [س. باجاغـك اوستی قالين قسمی .

بوتون [ص. ياخود بتون : هپ ، كافه ، جـمله ؛ تام ؛ يكپاره .

بوسبوتون [ص. تماميله ، كاملاً ؛ بوتون بوتون : كلياً ، كاملاً .

بوتونلمك [ف. یاخود بوتونلهمك : تمامـلامق ، تكمیل ایتمك .

بوته فا. قویومجی پوطهسی .

بوتین س. ب : پوتین .

بوجا [س. دهویرمه ، آقتارمه ، نقل .

بوجاق [س. كوشـه ، زاویه ، طرف .

بوجرغاد [س. آغر شیئلری قالدیرمقـده قوللانیلان آلت .

بوجك [س. كوچوك حیـوان ، حشرات ، هامه .

بوجكلنمك [ف. بوجك پیدا ایتمك . بوزولمق .

بوجكلی [ص. بوجكی اولان ، بوزوق .

بوجور ص. اوفاقتفك ، بودور .

بوجوق [س. ولادت عیسی(عم) یورطیسی .

بوچوق [س. یاریم ، نصـف ، نیم .

بوخو س. ب: بوهو .

بود فا. وجود، وارلق، كینونت.

بودونبود [فا. وجود وعدم ، وارلق ویوقلق .

بوداتمق [ف. لزومسز داللرینی كسدیرمك .

بوداجق س. كوچوك بوداق .

بوداق [س. اینجه وكوچوك دال ، غصن ، شاخ .

بوداقلانمق [ف. بوداق پیـدا ایتمك؛ چتاللاشوب مشكللشمك ، پروزلنمك .

بودالا [ص. احمق ، عقلسز .

بودامق [ف. لزومسز داللـرینی كسلمك.

بودانمق ف. بوداقلری كسمك .

بودجه [س. واردات ومصارفك وقوعندن اول تقدیری.

بودروم س. یر آلتنده مخزن .

بودور [ص. بویسز ، آلچـاق وقالینجه بویلی .

بودورلق [س. قیصه بویلیلق، آلچاقلق .

بودوصلامه [س. كمینـك ایكی باشندهكی اوموزلق دیركاری .

بور س. چوراقیر ، شورهزار.

بور فر. اجسام بسیطه‌دن برمعدن.

بورا [س. بردنبره ظهـور ایدن فورطنه ، شدتلی روزکار.

بورا س. بویر ، بو محل.

بوراق [س. آجی طاشی، تنکار معدنی.

بوراق [ص. زراعته غیر صالح (یر).

بورام [ح. مکرر قوللانیـلیر. بورام بورام: شدتله دونه‌رك کردابلر تشکیل ایدن. شدت وصقتیله ظهور ایدن؛ افراطله.

بورانجه [س. صیغیر دیلی انوا- عندن بر نبات.

بورانی [س. پرنجـله قاریشیـق اسپناق یمکی.

بورتلاق [ص. طاشلق، چاقیللق یر.

بورج [س. اعاده ایدلمك شرطیله فائضلی ویا فائضسز پاره، دین ، قرض.

بورجلانمق [ف. بورجه کیر- مك ، بورجـلی اولمق.

بورچاق [س. حبوباتدن معروف یووارلاق دانه.

بورچین س. کیبك دیشیسی.

بوردا س. کمینك باش یانی.

بوردیرمق [ف. ایکدیش ایتد- یرمك ، ارککلکنی کیدرمك.

بورسه [س. معامـلات صرافیه اجرا اولنان محل.

بورغاجق [س. قاریشیـق و طولاشیق شیٔ.

بورغاجلانمق [ف. بوروشوب قارمه‌قاریشیق اولمق.

بورغو [س. دلمکه مخصوص آلت؛ طپیا وسائره چیقارمغه مخصوص آلت.

بورغول [س. پیلاو پیشیرمك ایچـون قیردیرلمش بغدای.

بورغولامق [ف. بورغو دنیلن آلتله دلمك.

بورقتمق [ف. یاخود بورغوتمق، عضوك برینی بورارق اینجتمك.

بورقلمق [ف. یاخود بورغولمق وبورقمق: بورولوب اینجینمك.

بورك [س. یوفقـه ایله قیمـه: پینیر وسائره ایله یاپیلان خمور یمکی.

بورکجی [س. بورك پیشـیروب صاتان آدم.

بورَجیلِك س. بورجینك صنعتی.

بورلِمَق [ف. بوكولمك ، دونمك؛ چویریلوب انجینمك .

بورلِمه س. بورلمق فعلی .

بورمَق [ف. دوندیروب بوكمك ، پارمقلر آراسنده قیو- یرمق : قیویروب انجیتمك ؛ صانجیمق ، ایكدیش ایتمك .

بورمه [س. بورمق فعلی ، دوند- یرمه، قیویرمه؛ ایكدیش ایتمه . حلزون شكلی ، بوروق اولان شیئلرك شكلی ؛ موصلق. بر نوع خمور طاتلیسی . ص. قیویریق ، بورمه‌لی ، انمش .

بورُن [س. یوزك آغز ایله آلین آراسنده‌كی چقینتیلی قسمی‌كه قوقلامغه یارار بر عضو در ، انف ؛ اوج ؛ دكیزك ایچنه دوغرو ایلریلمش قاره قسمی ؛ بورنی بویوك: كبرلی، عظمتلی.

بورُندوروق [س. یاخود بور- ندوق : سرت حیوانلرك بورنی صیقمغه مخصوص قیصاج .

بورُندی [س. قارنده حاصل اولان وجع .

بورُنسالِق [س. حیوانلرك بورنـه اورولان قیصاج .

بورُنسِز ص. بورنی اولمایان.

بورُنسِزلِق [س. بورنی اولما- یانك حالی .

بورُنلی ص. بورنی اولان .

بورنوز س. ب : برنوس .

بورو [س. یاخود بوری : ایچی بوش استوانه ؛ انبوبه ؛ نفسله چالینیر اكثریا باقردن معمول آلت .

بوروش [س. قارن صانجیسی ، بوروندی .

بوروشدیرمَق [ف. دوزكون بر شیئی او- فاق اوفاق غیر منتظم قیرمه‌لی بر حاله قومق ؛ یوزی چیزكیلر حاصل ایده‌جك درجه‌ده عدم ممنونیتدن بوزمك ؛ دیلك طوپلانوب چكلمسنی موجب اولمق .

بوروشمَق [ف. دوزكون بر شیء غیر منتظم قیرمه‌لی برحاله كیرمك؛ صولمق ؛ بوزولوب چكلمك، تقبض ایتمك .

بوروشمه س. بوروشمق فعلی .

بوروشوق [ص. چکیلوب بوزلمش ، تقبض ایتمش ؛ دوزکونلکی بوزولمش .

بوروق [ص. بورولوب ایچینمش ؛ آغز بوروشدیران .

بوروم س. بورمق فعل وطرزی .

بوروم [س. قاتلامه ، قاتلاییش ؛ بورلمش .

بوروجك س. یوماق کبی برشیٔ .

بورومك [ف. صارمق ، استیلا ایتمك . احاطه ایتمك ، قاپلامق .

بورون س. ب: بورن .

بورونجك [س. ایپك تلی ، خام ایپك ؛ بو ایپكدن معمول بز .

بورونمك [ف. صارلمق ، اورتونمك .

بوریا فا. حصر ، نطع .

بوری‌زن [س. زبانزدی : بورازان . بوری چالان عسكر .

بوز [س. طوكمش صو ، جمد . مج: پك صؤوق شیٔ .

بوز س. خاكی رنكده اولان ،

بوزا [س. اكشیمش داری خمورندن یاپیلان بر مشروب .

بوزاجی [س. بوزا یاپوب صاتان آدم .

بوزارمق ف. بوزرنكنه كیرمك .

بوزاغی [س. سوتدن كسیلمه‌مش اینك یاوروسی .

بوزاغیلامق [ف. یاورولامق ، طوغورمق .

بوزان ص. فسخ واخلال ایدن .

بوزجه ص. بوز رنكنه مائل .

بوزخانه [س. بوز یاپدقلری ویا صاتدقلری یر .

بوزدیرمق [ف. بالواسطه‌بوزمق ، تخریب ایتدیرمك ، بوزمغه سوق واجبار ایتمك . پاره‌یی اوفاق اقسامه تحویل ایتدیرمك .

بوزراق ص. بوزجه .

بوزغون [ص. بوزلمش ، محو ایدلمش ، مغلوب ، منهزم . س. بوزولمه ، پریشانلق ، مغلوبیت .

بوزغونلق [س. پريشانلق ، مغلوبيت ، خرابى.

بوزلانمق [ف. بوز پيدا ايتمك ؛ دومانلانمق ، بوزلى كبى كورونمك .

بوزلق [س. بوز قويمغه مخصوص ير ، بوزخانه .

بوزلمق [ف. فنالشمق ، دوزكونلكنى ويا كوزللكنى غائب ايتمك ؛ خراب اولمق ؛ ضعيفلامق ؛ چورومك ؛ فسخ ايدلمك ؛ محجوب اولمق ؛ معطل اولمق .

بوزلمه س. بوزلمق فعلى .

بوزلو [ص. ياخود بوزلى . بوزلانمش ، طوكمش ؛ ايچنه بوز قونمش ، شفافلغنى غائب ايدەرك بوز رنكى آلمش .

بوزمق [ف. فنالشديرمق ، فسخ ايتمك ، دوزكونلكنى كيدرمك. خراب ايتمك ، بيقمق، اخلال ايتمك ؛ معطل ايتمك . ضرر ويرمك ، طوقونمق ، محجوب ايتمك ؛ عقلنى اويناتمق، چلديرمق .

بوزمك ف. طوپلايوب طارالتمق.

بوزمه [س. بوزمق فعلى، اخلال؛ بوزمه دوشمك؛ محجوب اولمق .

بوزمه س. بوزمك فعلى .

بوزمەجى س. تعميرجى، اسكيجى.

بوزمەلى [ص. چكيلوب طارالتامش ، بوزولمش اولان .

بوزندى [س. بوزولمش برشيئدن قالان پارچەلر ، انقاض، خرابه .

بوزوشديرمق [ف. بربرينه طارلتمق. آرالرينى آچمق .

بوزوشمق [ف. طارلمق ، آرا آچلمق .

بوزوشمه س. آرا آچلمه .

بوزوشوق ص. آراسى آچلمش.

بوزوشوقلق [س. آراآچيقلغى، برودت، منافرت.

بوزوق [ص. بوزولمش ، فنالشمش ، معطل ، خراب ، نظامسز ، قوقمش ؛ اوفاق پاره ؛ اخلاقسز .

بوزوق س. بر نوع چالغى .

بوزوقلق [س. بوزوق اولان شيئك حالى ؛ اوفاق پاره .

بوزوك ص. چكيلوپ طارالتلمش.

بوزولمك [ف. چكيلوب طوپلانمق، بوروشمق .

بوزولمه س. بوزولمك فعلى .

بوزوم [س. بوزمه ، تخريب . باغ بوزومى : اوزوملرك طوپلانمسى .

بوزومجه س. بر جنس كرتنكله.

بوس [د. « ب » ايله باشلايان صفتلرك باشنده مبالغه بيان ايدر . بوس بوتون : تماميله ، كاملاً .

بوس [فا. اوپمه . ص. اوپن ، دست بوس : ال اوپن .

بوستان [فا. باغچه ، چيچك باغچه‌سى .

بوستان [س. سبزه باغچه‌سى ، قاوون ، قارپوز .

بوستانجى [س. بوستانى محافظه ايدن بكجى ؛ قارپوز قاوون صاتان .

بوستانجيلق س. باغچوانلق .

بوسنه [سخ. روم‌ايلينك منتهاى غرب شمالنده بر عثمانلى ايالتى ايكن اوستريايه ترك ايديلن مملكت .

بوسنياق [س. ص. ياخود بوشناق . بوسنه‌لى، بوسنه اهاليسندن .

بوسنياقجه [ص. ح. ياخود بوشناقجه. بوشناقلره مخصوص واونلرك لسان ، طرز واسلوبنده .

بوسه فا. اوپمه .

بوسه‌گاه فا. اوپوله‌جك ير .

بوسى فا. اوپمه ، تقبيل ايتمه .

بوش [ص. ايچى خالى اولان ، تهى ، قوف ؛ معناسز؛ ايشسز ، مشغوليتسز ، بوشالمش ؛ دقتسز ، غافل .

بوشاتمق [ف. قارى‌يى قوجه‌سندن آييرتمق ، تطليق ايتديرمك .

بوشادلمق ف. تطليق ايتديرلمك.

بوشالتمق [ف. ايچنى بوش براقمق ، تخليه ايتمك ؛ بر قابدن ديكر قابه دوكمك ، آقطارمق ؛ (تفنك) آتمق .

بوشالمَق [ف. بوش قالمق ، آقمق ، دوکلمك ، یایلمق .

بوشامَق [ف. تطلیق ایتمك ، براقمق .

بوشانمَق [ف. شدتله یاغمق ، آقمق ، قورتولمق ، تطلیق اولونمق ؛ (سلاح) پاتلامق : جوشمق .

بوشلامَق [ف. براقمق ، فراغت ایتمك ، وازکچمك .

بوشناق س. ب. بوسنیاق .

بوص [س. دائما (بوی) کلمه‌سیله برلکده قوللانیلیر . بوی بوصی مکمل .

بوصلی [ص. (بویلی) کلمه‌سیله قوللانیلیر : بویلی بوصلی بر کنج .

بوغ [س. رئیس ، باش ، باش بوغ : سرکرده .

بوغا [س. طوسونك بویوی ؛ قره بوغا : مانده آیقیری .

بوغاچه س. بر نوع بورك .

بوغاچه‌جی [س. بورك صاتان ویاپان .

بوغاز [س. بوینك اوست قسمی ، حلقوم ، کلو ؛ کردن ؛ ایکی جبل آراسنده‌کی کچید ، دربند ، عقبه ؛ هر شیئك طار
یری ؛ ییه‌جك ، یم .

بوغازلامَق [ف. (حیوان) کسمك .

بوغازلایان س. باتاقخانه .

بوغاصی س. آستار .

بوغان [ص. بوغازی صیقارق نفس آلدیرمایان .

بوغچه [س. اشیا صارمغه مخصوص صارغی ؛ بویله بر صارغی ایچنه قونمش هدیه‌لك قماش ، البسه و سائره .

بوغچه‌جی [س. بوغچه ایله اشیا کزدیروب صاتان قاری .

بوغچه‌لامق ف. بوغچه‌یه صارمق .

بوغدای [س. یاخود بغدای . حبوباتدن اتمك یاپمغه مخصوص دانه ، حنطه ؛ مثقالك یمش ایکیده بری .

بوغدیرمَق [ف. بوغازینی صیقدیره‌رق اولدیرتمك .

بوغِشمق [ف. بربرینك بوغازینه صاریله‌رق غوغا ایتمك ویا اویناشمق ؛ چکیشمك ، مناقشه ایتمك .

بوغِلمق [ف. بوغازی طیقانه‌رق نفس آله‌مامق ؛ صوده

غرق اولمق ؛ زورله نفس آلمق؛ پك فنا صيقلمق .

بوغماجه [س. بوغيجى بر نوع اوكسوروك .

بوغماق س. بوغوم يرى، مفصل.

بوغماقلى ص. بوغوملى، مفصللى.

بوغمق [ف. بوغازينى صيقوب نفس آلديرمامق. نفس كسمك، غرق ايتمك ؛ پك فنا صيقمق ، مستغرق ايتمك ، قاريشديرمق .

بوغمه [س. بوغمق فعلى، اختناق، تضييق ، غرق .

بوغندى [س. بوغلمه، صيقيلمه، اضطراب .

بوغو س. صو بخارى .

بوغوخانه [س. قوزه بوجكلرينى بوغوب اولديرمك ايچون قوللانيلان بوغو محلى .

بوغوق [ص. بوغولمش ؛ بوغولمقده اولان بركيمسه‌نك چيقارديغى سسه بكزه‌ين .

بوغولانمق [ف. بخارله اورتولمك .

بوغوم [س. بوغولمش يرى؛ مفصل، كميكلرك اويناق يرى . قامشلرك دوكوم يرى .

بوغون [س. قبه وطاوانلرده دومانى چكمكه مخصوص دليك .

بوق [س. انسان ويا حيوان ترسى، نجس ، قذورات ، غايط ؛ پيسلك ؛ ضرر .

بوقاغى [س. پرانغه ، كوستك ، زنجير ، حيوانك آياغنه اورولان بند .

بوقاغيلامق ف. بوقاغى اورمق.

بوقاغيلى [ص. بيلكلرى بياض (حيوان) .

بوقال [س. كنيش اغزلى بوينى قيصه شيشه .

بوقلمون [س. رنكدن رنكه كيرن برجنس كار ؛ چورلدكجه باشقه بررنك كوسترن قماش؛ ثباتسز و متلون آدم .

بوك [ص. احمق ، بدلا ، غبى ، شاشقين .

بوكا [ش. «بو» نك مفعول اليهيدر .

بوكاق [ص. بوكامش معتوه ، فرتوت

بوكاقلق س. عته ، فرتوتلق .

بوكالتمق [ف. بوغمق، نفسى كسمك؛ بويوك بر صقنتى‌يه صوقمق .

بوكامق [ف. بوكاق اولمق ، يك اختيارلامق ؛ آليقلاشمق .

بوگرى [ص. اكرى . دائما اكرى صفتيله برلكده قوللانيلير : اكرى بوكرى بر يول .

بوگريلتمك . ف. اكريلتمك .

بوگريلك س. اكريلك .

بوگريلى ص. اكريلى ، اعوجاجلى .

بوكسيمك [ف. آليقلاشمق ، احمق اولمق .

بوكلك [س. آليقلق ، حماقت ، بلاهت .

بوكلمك [ف. بورلمق ، اكريلمك ؛ انحنا پيدا ايتمك ، قيويرلمق ،

بوكلوم س. قات ، قيوريم .

بوكلى [ص. ياخود بوكلو : بوكلمش ، قيويرلمش . س. نفسله چالينير پردەلى باقربوزو .

بوكمك [ف. قيويرمق ، اكرـ تمك ؛ قاتلامق ، اكريلتمك ،

بوكمه س. بوكمك فعلى .

بوكُندى [س. برشيئك بوكولمش يرى .

بوكِنمك ف. قيوريلوب زيبارمق .

بوگو [س. بوكمه ، باغلامه ، جعد ؛ سحر ، افسون .

بوگوجى [س. بوكو ياپان ، سحرباز ، آرپاغچى .

بوگوجيلك [س. سحربازلق آرپاغجيلق .

بوگور س. يان ، جنب ، پهلو .

بوگورتلن [س. طوده بكزر بر ميوه ويرن چالى وميوەسى .

بوگورك [س. عل. بوبرك . ب: بوبرك .

بوگورُجه [س. فاصوليەيه بكزر دها كوچوك دانه .

بوگورلى ص. اوزونجه .

بوگورمك [ف. (مانده ، صيغير وسائره) باغيرمق .

بوكوم [س. بوكمك فعلى ، بردفعه ده بوكولەجك شئ مقدارى .

بوگه [س. پك فنا صوقان ماوى بر سينك ؛ زهرلى اوروجك.

بوكيلى ص. بوكلمش .

بول [ص. كنيش ، واسع ؛ چوق، مبذول . بول بول : فراخ فراخ .

بَول [ع. چيش ، سيديك ، ادرار .

بولاشديرمَق [ف. سورمك ؛ تلويث ايتمك ؛ خستەلغى سرايت ايتديرمك .

بولاشمَق [ف. سورلمك ؛ كيرلنمك ، ملوث اولمق؛ خستەلق سرايت ايتمك ، علت سارييه طوتولانلرله اختلاط ايتمك ؛ تشبث ايتمك ، صارلمق ؛ قاريشمق .

بولاشمه س. بولاشمق فعلى .

بولاشيق [ص. برشىٔ سورولمش، آلوده ، ملوث ؛ سارى بر خستەلغه طوتولمش ؛ سورولن شىٔ ، لوث ؛ كيرلى مطبخ طاقمى .

بولاشيقلِق [س. بولاشمش شيئك حالى، كير، مردارلق ؛ سارى خستەلغه طوتولمشلرله اختلاط .

بولاق [س. يردن بولانارق چيقان صو ، قاينىاق ، بيكار .

بولالمَق [ف. بوللانمق ، توسع ايتمك .

بولاماج [س. اون ايله ياپيلير بر نوع يمك .

بولامق [ف. سورمك، صيوامق، تلويث ايتمك، كيرلتمك؛ باتيرمق .

بولامه س. قويو پكمز .

بولاندى [س. معده قاريشارق قوصاجق كبى اولمه .

بولانديرمَق [ف. بولانيق بر حاله قومق ؛ بولاندى ويرمك .

بولانديجى [ص. بولانديران، براقلغنى كيدەرن ؛ قوصمغه سوق ايدن .

بولانمَق [ف. بولانيق اولمق ، براقلغنى غائب ايتمك؛ قوصەجق اولمق ؛ ايى فرق ايدەمەمك .

بولانمه س. بولانمق فعلى .

بولانيق [ص. بولانمش اولان ، صاف اولمايان ، ايى فرق ايدەمەين ؛ فرسز ، رونقسز .

بولانیقلق [س. بولانیق اولان شیئك حالی ، براقلغك ضدی ؛ ایی فرق ایده‌میش .

بولدوغ س. بر نوع کوپك .

بولدیرمق [ف. بولمغه سوق و اجبار ایتمك ، آراتدیروب اله کچیرمك .

بولدیرمك [ف. قسملره تقسیم ایتدیرمك ، آییرتمق ؛ کسدیرمك .

بولشدیرمق [ف. ملاقات ایتدیرمك ؛ آرایوب اله کچیرمك ؛ بربرینی بولمغه سبب اولمق .

بولشدیرمك ف. پایلاشدیرمق .

بولشمق [ف. بربرینی بولمق ، بر آرایه کلمك ، بر برینه راست کلمك .

بولشمك ف. پایلاشمق .

بولغاری س. کوچوك طنبوره .

بولغو س. اکلاییش ، ادراك .

بولغور س. ب : بورغول .

بوللاتمق [ف. کنیشلتمك ، چوغالتمق .

بوللاشمق [ف. کنیشلنمك ، چوغالمق .

بوللاق ص. قاریشیق ، مشوش .

بوللانمق [ف. کنیشلنمك ، توسع ایتمك ؛ چوغالمق .

بوللق [س. کنیشلك ، وسعت ؛ چوقلق ، فیض و برکت.

بولمق [ف. آرایوب اله کچیرمك، تصادفاً الده ایتمك ؛ غائب اولان بر شیئی تکرار اله کچیرمك ؛ وارمق ، یتشمك ، قاوشمق ، دوچار اولمق ، کشف ایتمك .

بولمك [ف. بولوکره آییرمق ، کسمك ، آییرمق .

بولمه س. بولمق فعلی .

بولمه [س. بولمك فعلی ، آییرمه، تقسیم ، کسمه ، بویوك بر یردن آیرلمش یر ؛ بر محلی آییران شیٔ ؛ اوطه .

بولندی [س. بولنمش شیٔ ، بولمه ، بولن شیٔ .

بولندیرلمق [ف. موجود وحاضر طوتلمق .

بولنديرمق [ف. موجود وحاضر طوتمق ؛ تهيئه ايتمك .

بولنلمق [ف. تدارك اولنمق ؛ امداده يتيشلمك .

بولنماز [ص. أله كچمسی زور ؛ نادر ، ناديده ؛ اعلا ، ممتاز .

بولنمز ص. تقسيم قبول ايتمز .

بولنمق [ف. اله كچيرلمك ، كشف اولنمق ، وجوده كتيرلمك ، اختراع اولونمق ؛ تدارك ايدلمك ؛ وار اولمق . ياردیم ايتمك ، امداده يتيشمك ،

بولنمك ف. آيرلمق ، تقسيم اولنمق .

بولنمه س. آيرلمه ، انقسام .

بولنمه [س. وار اولمه ، موجوديت ، حاضر اولمه ؛ اله كچيرلمه ، تدارك ؛ كشف ، ايجاد .

بولوت [س. هواده معلقده طوران صو بخاری . سحاب ، ابر ، ميغ .

بولوتلانمق [ف. بولوت پيدا ايتمك ، دومان وبوغو قاپلامق . ايی كورەمەمك .

بولوتلی [ص. بولوتله قاپلانمش ، دومانلی ، بولانيق .

بولوك [س. بولونمش بر شيئك بر پارچەسی ، قسم ، جزء ؛ پای ، حصه ؛ اوطه ، دائره ؛ فرقه ، طائفه . بر طابورك منقسم اولديغی باشليجه اقسامدن هر بريكه ايكی يوزنفردن مركبدر .

بوليچه [س. يهودی قاريلرينك عنوانی ، مادام .

بوليش [س. بولمق فعل وطرزی ، عقل ايرديرمه ، ادراك ؛ كشف ، ايجاد .

بوم [د. بعض صفتلرك باشنده تأكيد ايچوندر .

بوم ع. بايقوش .

بوم فا. ير ، زمين ، طوپراق .

بومبا [س. ايچی باروتله دولو وفتيللی كرەشكلنده خمبره .

بومبار س. قالين باغرصاق .

بومبارده س. بر نوع سفينه .

بونامق ف. ب. بوكامق .

بونجوق [س. زينت مقامنده قوللانيلان اورتەلری دليك جامدن كوچوك كرەجكلر .

بونجه [ك. بوقدر ، بودرجه‌ده، چوق .

بونجیلاین [ك. بو قدر ، بو مقدارده . بویله ، بو حالده .

بونك [ش. (بو) نك مضاف الیهیدر .

بونو س. آچیق حواله ، پولیچه.

بونی [ش. (بو)نك مفعول بهیدر .

بوهو س. بایقوشك بویوکی .

بوی [س. اوزونلق ؛ ارتفاع ؛ درجه .

بویا س. بویامغه مخصوص مایع .

بویاتمق ف. بویا سوردیرمك .

بویاجی [س. بویا سورن ، بویا-یان، بویایاپان ویا آلوب صاتان .

بویاجیلق [س. بویا صاتان ویا بویایان آدمك صنعتی.

بویاخانه س. بویاجی دکانی .

بویادلمق [ف. بویایه بولاشدیر-لمق، تلوین ایدلمك .

بویاسز [ص. بویا سورولمه‌مش ، تلوین ایدلمه‌مش .

بویالامق [ف. بویا سورمك، لکه‌لمك .

بویالی [ص. بویا سورولمش ، ملون ، مصبوغ .

بویامق [ف. بویا سوره‌رك رنك ویرمك .

بویامه [س. بویامق فعلی، تلوین ؛ غیرطبیعی ، ساخته .

بویان س. میان آغاجی .

بویانمق [ف. بویا اورلمق ، تلوین ایدلمك .

بوی اوتی [س. عربجه (حلبه) دنیلن بر اوت .

بویداش ص. ایکیسی بر بویده .

بویسز ص. بویی اولمایان قیصه .

بویلاتمق [ف. بوی قازاندرمق ، اوزاتمق .

بویلاشدیرمق ف. اوزاتمق .

بویلاشمق [ف. بوی پیدا ایتمك، اوزامق .

بویلامق [ف. بوی قازاندیرمق ، طولاً اولچمك؛ اوزاق بر یره کیتمك .

بویلاتمق [ف. بوی پیدا ایتمك ، اوزاتمق .

بويله [ح. قريبه اشارتدر . بو طـرزده ، بونك كبي ؛ بو حال وصفتده اولان . بوندن بويله : بوندن صكره . شـويله بويله : هرنه صورتله اولورسه ، اولدقجه .

بويله‌جه [ح. طبق بو صورتله عينيله بو طرزده .

بويله‌لك س. بوطرز، بوكيديش .

بويلی ص. بويی اولان ، اوزون .

بوين [س. باشی اوموزلره ربط ايدن بدن قسمی ؛ بعض قابلرك يوقاری وطار قسملری ؛ ذمت ، تعهـد ، مسئوليـت .

بوندروق [س. آرابه‌يی چكمك ايچون حيوانلرك بويننه كچـيريلن آغاج ؛ قهر ، تحكم ، اسارت .

بوينلق [س. بوينه صـاريلان شیٔ ، بوين صارغيسی .

بوينوز [س. كه‌ويش كتـيرن بعض حيوانلرك باشی اوستنده تشـكل ايدن سرت و مخروطی الشكل قسم ، بوجكلرك باشـنده بولنان بوينوزه بكـزر يومشاق وانجه شیٔ ؛ بوينوزدن ياپيلان بورو ، نفير ؛ حجامت ايچون قوللانيلان آلت .

بوينوزسز [ص. بوينوزی اولمايان .

بوينوزلی [ص. بوينوزی اولان؛ پزه‌ونك ، زوجه‌سی ناموسسز اولان .

به [حد. روم‌ايلی لساننده قوللانيلير حرف ندادر : به‌جانم ! بعضاً « آ » ايله‌ده قوللانيلير : آبه جانم !

به ع. اوكا ، اونده ، اونكله .

بها فا. قيمت ، دكر ، فیٔ .

بهاء [ع. كوزللك ، ظرافت ، جلال .

بهادر [فا. جسور ، جسارتلی ، يكيت ، دلاور .

بهادرانه [فا. يكيته ياقيشه‌جق صورتده ، يكيتجه ، دلاورانه .

بهادرلك س. يكيتلك، دلاورلك.

بهار فا. ايلك ياز، فصل ربيع.

بهار [ع. كوزللك ؛ بوبر وطار - چين كبی شيلر .

بهار ع. صنم ؛ قيرلانغيج .

بهارلی ص. ايچنه بهار قونمش .

بَهارِیّه [س. غل. ایلك بهاری توصیف ویا برذاتی مدح ایدن قصیده .

بَهالاشمَق [ف. وبهالانمق : قیمتی آرتمق . فیئاتی یوکسلمك .

بَهالی [ص. قیمت وفیئاتی چوق اولان .

بَهانه [فا. وسیله ، سبب ؛ ساخته اعتذار .

بَهایِم [ع. بهیمه‌لر ، درت آیاقلو حیوانلر .

بِهبود فا. ایِیلك ، صاغلق .

بَهت ع. حیرت ، شاشقینلق .

بُهت ع. و بهیتة و :

بُهتان ع. یالان ، افترا .

بُهتانجی [س. یالان اویدیران ، افترا ایدن .

بِهتَر [فا. وبهترین : اك ایی ، اك اعلا ؛ انفس ،

بَهجَت [ع. مسرت ، شطارت ، کوزللك .

بَهَر فا. هر ، هربر .

بَهره فا. حصه ، پای ، نصیب .

بَهره‌دار [فا. حصه ونصیبی اولان .

بَهره‌سِز [ص. نصیبسز ، حصه‌سز ، محروم .

بَهره‌مَند [فا. نصیبی وحصه‌سی اولان .

بَهِشت فا. جنت ، اوچماق .

بَهِشتی [فا. جنته منسوب و متعلق ، جنتلك .

بَهِیّ ع. کوزل ، خوب ، جمیل .

بَهَی [حد. هی ! آی ! اکثریا حدت و انفعال بیان ایدر .

بَهِیج [ع. شن ، شطر ، مسرور ، کوزل .

بَهِیره ع. ظریف ونارین قادین.

بَهِیمه ع. درت آیاقلی حیوان .

بَهِیمِیَّت [ع. حیوانیت ، حیوانلق .

بِهِین [فا. زیاده ایی و مقبول اولان .

بی [فا. سلب ونفسی بیان ایدر. سز . بی بهره : بهره‌سز .

بَیابان [فا. قیر ، چول، صحراء دشت .

بیابان نِشین [فا. قیرده اوطو - ران .

بَیات ب: بایات .

بَیاتی [ص. موسیقیده برمقام اسمیدر .

بی اِختیار [فا. کندی ایستمکسز - ین، ارادەسی انضمام ایتمکسزین .

بی اَختیاری [فا. عدم اختیار، ضرورت .

بی اَدَب [فا. ادبسز ، ادبی او - لمایان .

بی اَدَبانه [فا. ادبسزه یاقیشه‌جق صورتده . ادبسزجه .

بی آرام [فا. راحت وخصوردن محروم ، راحتسز ، مضطرب .

بَیاض [ع. آق ، سفید ؛ بر مسوده‌نك تمیزه چکلمسی ؛ آقلق ، بیاضلق ، سفیدلك .

بَیاضلاتمَق [ف. بیاض یاپمق ، آغارتمق .

بَیاضلانمَق [ف. آغارمق ، بیاض اولمق .

بَیاضِلق س. آقلق .

بَیاضِمتراق ص. و .

بَیاضِمسی [ص. بیاضه چالان ، آز آق ، آق کبی کورونن .

بَیّاع [ع. صاتون آلیجی ، مشتری .

بَیاغی [ص. عادی ، خاص اولما - یان ؛ دون ، آشاغی .

بَیاغیلِق [س. عادیلك ، آشاغیلق .

بی اَمان [ص. امان ویرمییجی ، مرحمتسز اولان .

بَیان [ع. افاده ایدوب کلاتمه؛ آچیق سویلمه ، بیلدیرمه.

بی اَنباز فا. شریکسز .

بی باك فا. قورقوسز ، جسور .

بی بَصیرَت [فا. بصیرتسز ، عقلسز .

بی بَهره [فا. بهره‌سز ، محروم ، حصه ونصیبی اولمایان.

بی پایان [فا. پایانسز ، صوکی اولمایان ، اوجی بوجاغی اولمایان .

بی پَروا [فا. پرواسز ، هیچ بر شیئدن چکنمز ، قور - قوسز ، صاقنماز .

بَیت [ع. او ، خانه ، مسکن ، منزل ؛ ایکی مصراعدن عبارت منظومه .

بيت [س. انسانلرله بر چوق حيوانلرك وجودنده ياشايان بوجك ، كهله .

بی تاب [فا. قوتسز ، مجالسز ، بيتكين ، يورغون .

بيتِرلمَك [ف. صوكه ايرديرلمك ، اتمام ايدلمك ؛ محو ايدلمك .

بيتِرمَك [ف. صوكه ايرديرمك ، تماملامق ، محووهلاك ايتمك ؛ بتيشديرمك ، طوپراقدن چيقمسنه سبب اولمق .

بيتِرمه [س. اتمام، اكمال؛ كسمه، كوتوری .

بيتِريم [س، اتمام، اكمال، صوك، انجام .

بيتِشديرلمَك [ف. بربرينه طوقونمق اوزره ياقلاشديرلمق .

بيتِشديرمَك [ف. بربرينه طوقونمق اوزره ياقلاشديرمق ، يناشديرمق .

بيتِشمَك [ف. بربرينه طوقونمق اوزره ياقلاشمق ، يناشمق .

بيتِشيك [ص، بربرينه طوقونه‌جق صورتده ياقلاشمش ، ملاصق ، پيوسته .

بيتكين [ص. بيتمش ، قوت و طاقتی قالمامش .

بيتلَمَك [ف. ياخود بيتله‌مك : بيتلرينی آييقلايوب قيرمق .

بيتلَنمَك [ف. بيت پيدا ايتمك ؛ كندی بيتلرينی آييقلايوب قيرمق .

بيتلی ص، اوزرنده بيت بولنان.

بيتمَك [ف. ختامه ايرمك ، تمام اولمق ؛ توكنمك ؛ محو وپريشان اولمق ؛ چوق سومك ؛ شاشمق ؛ صوك درجه يورولمق. تخم طوپراقدن طيشاری چيقمق.

بيتمه س. بيتمك فعلی .

بَيتوتَت [ع. كيجه‌له ، كيجه قالمه .

بيتَوی [ص، بوتون ، تكميل ، يكپاره ؛ بوينه ، بر دوزی‌يه .

بيتيك [ص. بيتمش ، محواولمش، پك يورولمش ، اميدسز، فنا خسته .

بيچاره [فا. چاره‌سز ، زواللی ، دردمند .

بيچاق س. كسه‌جك آلت .

بیچاقجی [س. بیچاق یاپان وصاتان آدم .

بیچدیرمك [ف. بالواسطه کسد- یرمك ، یاردیرمق .

بیچق س. دسترەنك بویوکی .

بیچقیجی [س. بیچـقی ایله تختـه یاران .

بیچلمك [ف. یارلمق ، قطع اولو- نمق ؛ اوراقله کسلمك.

بیچمك [ف. کسـمك ، یارمق ، قطع ایتـمك ، اوراقله کسمك .

بیچمه [س. بیچمـك فعـلی ؛ بیچلمش .

بیچون [فا. امثالسز ، بی نظیر، شریکسز .

بیچیم [س. بیچمك طرز وصورتی ؛ البسـەنك بیچلمەسـندە کی شکل وصورت ؛ اندام ، کوستر- یش ، طرز ، اسلوب ؛ اوراق وقتی .

بیچیمسز [ص. بیچیمی اولمایان ، چرکین ، یاقیشیقسز.

بیچیملی [ص. بیچمی اولان ، یا- قیشیقلی .

بیحاصل [فا. فائدەسی اولمایان ، ثمرەسز ، نتیجەسز ، بوش .

بیحجاب [فا. حجابسز ، اوتانماز اولان .

بیحد [فا. حدسز ، چوق ، صوکی ولمایان .

بیحساب [فا. حسابسز ، حسابه کلمز.

بیحضور [فا. راحتسز ، راحت وحضوری اولمایان .

بیخ فا. کوك ، اصل .

بی خانمان [فا. مسکن ومأواسی اولمـایان ، یولجی اولان.

بی خبر [فا. خبرسز ، معلوما- تسز ، جاهل اولان .

بیخرد فا. عقلسز ، احمق .

بیخواب [فا. اویقوسز ، متیقظ، بیدار .

بیخود [فا.کندینـدن کچمـش ، چیلغین ، بایلمش .

بید فا. سکود آغاجی .

بیداء [ع. قـورقونج وتهلکەلی چول .

بیداد [فا، ظالم ؛ عـدالتسز ؛ ظلم ، جور .

بیدادگر [فا. ظالم ، ظلم وجور ایدیجی .

بیدار [فا. اویانیـق ، متیقظ ، اویومایان .

بیداری فا. اویانیقلق ، تیقظ .

بیدرنگ [فا. علی‌العجـله ، بلا تأخیر ؛ سرعتـلی ، سریع .

بیدریغ [فا. اسیرکنمـه‌ین ، مبذول ، مصروف .

بیدق ع. شطرنج اویوننده پیاده.

بیدین [فا. دینسز ، ایمانسز ، کافر .

بئر فا. قویو ، چاه .

بیرا [س. آرپه صویندن یاپیـلان مسکر .

بیراخانه س. بیرا ایچیله‌جك یر.

بیراق س. ب: بایراق .

بیرام س. ب: بایرام .

بیرنك فا. رنکسز .

بیرو فا. یوزسز ، عارسز .

بیروز [فا. بختسز ، طالعسز ، ییلدیزی دوشکون .

بیروزج [فا. کوك ماویسی رنکنده برنوع جوهر.

بیرون فا. طیشاری ، خارج .

بیریا فا. ریاسز ، صادق .

بیریب فا. شبهه‌سز، بللی اولان.

بیز [س. ایکنـه کچمسی ایچـون اوجه دلیك‌دلن دمیر آلت.

بیزار [فا. بیقمش ، اوصانمش ، رنجیده ، خاطری قیرلمش.

بیزبان [فا. دیلسز ، لسانسز ، ابکم .

بیزبانی فا. دیلسزلك .

بیزموت [س. قبض ایدیجی بر توز .

بیزوال [فا. زوالسز ، دائم ، بر قرار .

بیسامان [فا. ثروتسز ، سرما-یه‌سز .

بیسان فا. امثالسز ، بی نظیر .

بیست فا. یکرمی .

بیستون فا. دیرکسز ، ستونسز.

بیش فا. چوق ، کثیر .

بی‌شائبه [فا. شبهه‌سز ، معلوم، مسلم .

بی شبهه فا. عینی معنی .

بی شك فا. شبهه‌سز .

بی شکیب [فا. صبرسز ، صبری توکنمش .

بیشمار [فا. صاییسز . حسابه کلمز .

بیشه فا. اورمان ، سازلق .

بیض ع. بیاضلر ، قلیجلر .

بیضاء ع. بیاض ، آق ، سفید.

بیضه ع. یمورطه .

بیضی ص. یمورطه شکلنده .

بیطر [ع. یاخود بیطار : حیوانلرك امراض وتداویسنه وتیمارلری اصولنه واقف آدم .

بیطرف [فا. هیچ برطرفی التزام ایتمه‌ین .

بیطرلق س. بیطر صنعتی .

بیطره ع. بیطرلق علم وفنی .

بیطری [ع. بیطارلغه منسوب ومتعلق .

بیع ع. صاتمه ، فروخت.

بیعت [ع. بر خلیفه‌نك خلافت وحکومتنی قبول ایدوب حاکم اولدیغنی تسلیم وعلناً اقرار ایتمه .

بیعت ع. کلیسا ، حاورا .

بیغایه [فا. غایه‌سز ، نهایتسز ، صوکسز .

بیغرض فا. غرضسز ، خالص .

بیفائده فا. فائده‌سز ، غیرنافع .

بیقدیرمق [ف. اوصاندیرمق ، بزدیرمك .

بیقرار [فا. قرارسز ، ثباتسز ؛ راحتسز ، مضطرب .

بیقلمق [ف. اوصانلمق ، بیقندی کلمك .

بیقمق [ف. اوصانمق . بزمك ، متنفر اولمق .

بیقندی [س. اوصانج ، بزمه ، نفرت .

بیقیاس [فا. اولچوسز ، چوق بویوك .

بیقید [فا. قیدسز ، آلدیرماز ، ایلیشیکسز .

بیك [ع. اون کره یوز ، ١٠٠٠ الف ، هزار ؛ پك چوق .

بیکار فا. ایشسز کوجسز .

بیکار [س. یاخود بوکار . یردن چیقان صو ، صویك چیقدیغی یر .

بیکام [فا. مرادینه ایرمه‌مش ، خائب ، خاسر .

بیگانگی فا. یابانجیلق .

بیگانه [فا. یابانجی ، بیلدیك اولمایان .

بیگاه فا. وقتسز .

بیکباشی س. طابور قوماندانی .

بیکباشیلق [س. طابور قوماندانِنك رتبه‌وصنعتی .

بیکر [عد. هربرینه بیك ، هر دفعه‌سنده بیك .

بیکران [فا. کنارسز . پایانسز ، حسابسز .

بیکس [فا. کیمسه‌سز ، اشسز ، دوستسز ، یتیم .

بیکسلك [س. بیکس اولانك حالی ، کیمسه‌سزلك ، یتیملك .

بیکلك [س. بیك غروش ویا درهم ویا آرشون قیمتنده اولان ؛ بیك درهم استیعاب ایدن شیشه .

بی گمان [فا. شبهه‌سز ، شکسز ، بللی ، مسلم .

بی کم وکاست [فا. اکسیکی اولمامق اوزره ، تمامیله .

بیگناه [فا. کناهسز ، صوچسز ، قباحتسز .

بیکنجی [عد. بیك درجه‌سنده اولان .

بیگیر س. انمش آت ، ایکدیش .

بیگیرجی [س. بیگیر سوریجیسی ، کیرا ایله بیگیر ویرن آدم .

بیلاردو [س. کنارلرنده لاستیك بولنان یشیل اورتولو بر ماصه اوستنده فیل دیشندن معمول یووارلاقلر واسطه‌سیله اوینانان اویون ؛ اوزرنده بواویون اوینانان ماصه .

بیلت [س. واپور وتره‌نه بینه‌بیلمك ویا بر اویونه کیره‌بیلمك ایچون اجرت مقابلنده آلنان ورقه .

بیلتجی [س. بیلت صاتان ، طوپلایان ویاپوقلمه ایدن .

بیلتمك [س. بچاق ومقاص کبی کسیجی بر آلتی کسکین بر حاله کتیرمك .

بیلدیر س. کچن سنه .

بیلدیرجین س. بر نوع قوش .

بیلدیرلمك [ف. آگلادلمق ، خبر ویرلمك ، اشعار اولونمق .

بیلدیرمك [ف. آگلاتمق ، خبر ویرمك ، اشعار ایتمك .

بیلدیرمه [س. و بیلدیریش : آگلاتمه ، خبر ویرمه ، اشعار .

بیلدیك [ص. بیلش ، طانیلان ، یابانجی اولمایان ، آشنا.

بیلشمك [ف. بربرینی بیلمك ، طانیشمق .

بیلك س. الك قوله برلشدیکی یر .

بیلگی [س. علم ، معلومات ، معرفت ، وقوف .

بیلگی [س. آلت قاطعەیی بیلەیەجك آلت .

بیلگیج س. عالملك صاتان .

بیلگیجلك [س. بیلگی طاسلامه ، عالملك ادعا ایتمه .

بیلگیلك [س. علامت ، اثر ، نشان .

بیلگیلی ص. معلوماتلی ، وقوفلی.

بیلمجه [س. کشفی باشقەلرینه ترك اولونمش قپالی سوز ، یاکلتماج ، لغز.

بیلمز [ص. بیلمەین ، جاهل ، نادان .

بیلمزلك س. بیلمەییش، جهل.

بیلمك [ف. برشیئه دائر وقوفی اولمق، اوکرنمك ، طانیمق ، شبهەلنمك ، متشکر اولمق ، مقتدر اولمق . ظن ایتمك ، یاد ایتمك ، خاطره کتیرمك .

بیلمه [س. بیلمك فعلی ، وقوف، معلومات .

بیلنمك [ف. معلوم اولمق ، طانلمق ، مقبوله کچمك .

بیله ح. حتی ، ولو ، برابر .

بیلەزیك [س. بیلكه طاقیلان آلتون وسائرەدن معمول حلقه . حلقه شکلنده اولان شیئلر .

بیلەسنجه [ح. برابرنده ، برلکده .

بیلەمك [ف. آلات قاطعەیی کسکین بر حاله کتیرمك .

بیله‌مه [س. بیله‌مك فعلی، كسكین ایتمه .

بیله‌یمك ف. كسكین اولمق .

بیله‌یجی [س. آلات قاطعه‌یی كسكین برحاله كتیرن.

بیلیش س. بیلمه، وقوف .

بیم ع. قورقو، دهشت، رعب .

بیمار فا. خسته، كیفسز، علیل.

بیمارخانه [س. خسته‌ویا دلی اولانلره مخصوص محل .

بیمارِستان [فا. دار الشفا، خسته‌خانه.

بیماری فا. خسته‌لق، مرض .

بیمآل فا. مألسز، معناسز .

بیمجال [فا مجالسز، قوتسز، طاقتسز .

بی مُحابا [فا. خاطر، كوكل صایمایارق، چكنمكسزین، بی پروا، بلامسامحه .

بی مَعنا فا. معناسز، بوش .

بی مَغز [فا. بینسز، فكرسز، عقلسز .

بی مَكان [فا. مكانسز محلسز، سرسری .

بی مِنّت [فا. ایتدیكی ایلیكلری باشه قاقمایان .

بَین [ع. آرا، میانه، مابین: آراده اولان شیء؛ بین بین: ایكیسی اورته‌سی؛ بین الناس: انسانلر آراسنده .

بَین [س. قفا طاسی ایچنده بولنان كول رنكنده‌كی ماده؛ عقل .

بَیّن ع. آچیق، آشكار.

بین [فا. كوریجی. دوربین: اوزاقدن كوریجی آلت .

بینا [فا. كورن، كوریجی، مشاهده ایدیجی .

بی نام فا. نامی بللیسز، اسمسز.

بیندیریش [س. بیندیرمك فعل وطرزی .

بیندیرمك [ف. بینمكه سوق و اجبار ایتمك؛ اوستنه چیقارمق؛ ایلری سورمك؛ وسائط نقلیه‌دن برینه قویمق، صوقمق .

بیندیرمه [س. یاخود بیندیریش: بیندیرمك فعل و طرزی .

بَینِسز ص. عقلسز ، سرسم .

بَینِسزلِك [س. عقلسزلق ، سرسملك .

بی نَصیب [فا. نصیبسز ، حصه‌مند اولمایان .

بی نَظیر [فا. امثالسز ، اشی اولمایان .

بینَك ص. بینمكه مخصوص.

بینِلمَك ف. ركوب ایدلمك .

بی نَماز [فا. نمازی قیلمایان . ترك ایدن .

بینمَك [ف. اوستنه چیقمق ؛ وسائط نقلیه‌دن برینه کیرمك .

بیَنمَك [ص. طاتسز ، طوزسز اولان .

بینمه س. بینمك فعلی .

بینَوا [فا. نصیبسز ، محروم ، فقیر .

بَینونَت [ع. ایکی شیٔ آراسنده مسافه ، آرالق .

بَیِّنه [ع. آشکار دلیل ، برهان قوی ، شهادت قطعیه .

بی نِهایه [فا. صوکسز ، پایانسز ، توکنمز .

بَینَهُما ع. ایکیسی آراسنده .

بی نِیاز [فا. مستغنی ، محتاج اولمایان .

بینیجی س. آته ایی بینن .

بینیجیلك [س. آته بینمکده مهارت .

بینیش [س. آته بینمك فعل و طرزی ؛ کنیش جبه .

بیوایه [فا. حامیسز ، یوواسز ، ملجأسز .

بُیوت ع. بیتلر ، اولر ، خانه‌لر .

بُیوتمك [ف. بیومسنه یاردیم ایتمك ، بتیشدیرمك ؛ اعظام ایتمك .

بُیودِلمك [ف. بیومسنه یاردیم ایدلمك ، یتیشدیرلمك؛ اعظام ایدلمك .

بُیورتمَق ف. حواله ایتدیرمك .

بُیورِلدی [س. بر نوع امرنامه، قول آغاسی‌یه قدر ضابطانك رتبه‌سنی بیلدیرن امرنامه.

بُیورِلمق [ف. امر ایدلمك ؛ اولنمق ، ایدلمك . بایلمق .

بُیورلمه [س. بیورلمق فعل و طرزی .

بیورمق [ف. حواله ایتمك ؛ امر ایتمك ؛ سویلمك ؛ ییمك ، آلمق ؛ ایتمك ، ایلمك ؛ یاپمق .

بیورمه س. بیورمق فعلی .

بیوروق س. امر ، فرمان .

بیوریجی [ص. بیوران ، امر ایدن ، کاغدلری حواله ایدن .

بی‌وفا [فا. وفاسز ، صداقتسز ، سوزنده ومحبتنده ثابت اولمایان .

بی‌وقت [فا. وقتسز ، مناسبتسز وقتده .

بی‌وقوف [فا. وقوفسز ، معلومانسز .

بیوك [ص. کوچکك ضدی ، اولو ، کبیر ، جسیم ، عظیم ؛ قدر واعتباری یوکسك ، قوت واقتداری چوق ؛ یاشلی ؛ چوق ، کثیر . جمـ: اعاظم ، کبارلر ، یاشلیلر .

بیوکلك [س. اولولق ، ایریلك ، عظمت ، جسامت ؛ قدر واعتبار کثرتی ، علو ؛ یاشلیلق ؛ کبر ، غرور .

بیوکلنمك [ف. غرورلانمق ، عظمت طاسلامق .

بیومك [ف. بیوك اولمق ، اوزانمق ، بوی آتمق ، رتبه‌جه ترقی ایتمك ، کنیشله‌مك . نشو ونما بولمق ؛ یاشلانمق ؛ اهمیت کسب ایتمك ؛ تربیه کورمك .

بیومه س. بیومك فعلی .

بیوه فا. طول ، ارمله .

بیوه‌زن فا. طول قادین .

بی‌همال فا. اش وامثالی اولمایان.

بی‌همتا فا. عینی معنی .

بی‌هنر [فا. هنری اولمایان ، معرفتسز ، جاهل .

بی‌هنگام [فا. وقتسز ، مناسبتسز وقتده .

بیهودگی [فا. بیهوده‌لك ، فائده‌سزلك .

بیهوده [فا. فائده‌سز ، بوش ، نافله ؛ نافله‌یره ، بوشنه .

بیهوش [فا. شاشقین ، سرسم ، دلی ، مجنون .

بییق [س. اوست دوداق اوستنده چیقان قیللر .

بییقسز [ص. بییغی اولمایان ، هنوز بییغی چیقمامش اولان .

بییقلانمق [ف. اوست دوداغی اوستنده قیللر بیتمك ، بییقلی اولمق .

بییقلی ص. بییغی اولان .

پ

پ [س. الفبای عثمانینك اوچنجی حرفیدر . بو حرف اصلاً فارسی اولدیغیچون ابجدحسابنده یری یوقدر .

پا [فا. یاخود پای : آیاق ، پابر جای : ثابت ، آیاغی یرنده ، ثابتقدم . پابر هنه : یالین آیاق ؛ پابسته : آیاغی باغلی ، مقید ؛ پانهاده : آیاق باصمش ؛ پابند : آیاق باغی ، کوستکی .

پاپا [س. قاتولیك کلیسالرینك اك بویوك رئیسی ، حضرت عیسانك وکیلی ؛ روم پاپاسلرینك عنوانی .

پاپادیه س. برنوع چیچك .

پاپاره [س. اتمکدن وات صویندن یاپیلان بر نوع یمك .

پاپازی س. بر نوع بز .

پاپاس [س. روم رئیس روحانیسی ؛ قاپو اوکنده آیاق سیلمکه مخصوص اوتدن یاپیلان تویلی و قبا شیٔ .

پاپاسلق [س. پاپاس صفت و وظیفه‌سی .

پاپاغان [س. معروف قوش ؛ آکلامادن أزبرله‌ین .

پاپوج [س. یاخود پاپوش : آیاق قابی . قوندره ، اوکچه‌سز ترلیك .

پاپوره س. آغیر صبان .

پات [س. یاصی برشیئله اورولدیغی زمان حاصل اولان سسی

تقلید ایدن بر کلمه‌در ؛ بردن بره، آکسزین : پات دییه دوشرسه: بردن بره کایرسه ؛ بر نوع چیچك .

پاتاته [س. یاخود پاتاتس: معروف بر نوع نبات که آمریقای جنوبیدن (۱۵۳٤) سنهٔ میلادیه‌سنده اوروپایه نقل ایدلمشدر.

پاتادن [ح. یاخود پاتادق : بردن بره ، آکسزین .

پاتاقلامق [ف. طیاق آتمق ، دوکمك ؛ عجله ایله سوپورمك .

پاتره [مه. چاتره ایله برابر قوللانیلیر براز، یارم یاقالاق معناسنه‌در : فرانسزجه‌یی چاتره پاتره سویلیور .

پاتسقه س. بیاض ودوزکون بز.

پاتلاتمق [ف. صدا چیقارته‌رق یارمق ویا چاتلاتمق ؛ (تفنك) آتمق ؛ چیقارمق ، طیشاری‌یه فیرلاتمق؛ چوق جان صیقمق .

پاتلاق [ص. پاتلامش، چاتلامش، یارلمش ، فیرلامش ؛ یاریق چاتلاق ؛ پاتلاق ویرمك : بردن بره ظهور ایتمك .

پاتلامق [ف. سس ویره‌رك چاتلامق ، یارلمق ؛ (تفنك) آتلمق . طیشاری فیرلامق ؛ چوق صقلمق ؛ صقندیدن محو اولمق . بردن بره ظهور ایتمك، چوق ییمك .

پاتلامه س. پاتلامق فعلی .

پاتلانغیچ [س. تفنك کبی پاتلار چوجق اویونجاغی.

پاتلاییش [س. پاتلامق فعل و طرزی .

پاتنته [س. اصناف تذکره‌سی ؛ برات ، امتیاز ؛ تابعیت وحمایه تذکره‌سی ؛ سفائنه حرکت ایتدکلری یرك احوال صحیه‌سی حقنده اعطا اولنان تذکره .

پاتنته‌لی [ص. بر دولتك تابعیتی آلتنده بولوندیغنی مبین تذکره‌سی اولان .

پاتیر [مه. کورولتی بیان ایدر ، یا مکرر ویا کوتور کلمه‌سیله برابر قوللانیلیر . پاتیر پاتیر پاتلادی ؛ پاتیر کوتور یورویورلردی .

پاتیرداتمق ف. سس چیقارتمق.

پاتیردامق ف. کورولتی ایتمك .

پاتیردی [س. كورولتی ، آیاق سسی ، شماته ، قارغشه‌لق .

پاتیردیلی ص. كورولتولی .

پاچاوره [س. اسكی بز وسائره پارچه‌سی ؛ اسكی و بوروشوق البسه ، قیمتسز واهمیتسز شیٔ ، فاحشه .

پاچاوره‌جی [س. سوقاقلردن پاچاوره طوپلایان وصاتان .

پاچوز س. بر نوع بالیق .

پاچه [فا. پانطولون ویا شالوارك آشاغی قسمی ؛ حیواناتك دیزدن آشاغی اولان قسمی و بوندن یاپیلان یمك ؛ حیوانلرك پاچه‌لرنده‌كی پوستلردن یاپیلان كورك .

پاچه‌جی [س. قویون ، كچی و صیغیر پاچه‌لرینی اوتوله‌یوب صاتان ویا پاچه یمكی پیشیرن .

پاد [س. بر جنس آغاج ، یبانی سنامكی .

پاداش [فا. مكافات ، اجر ؛ آیاقداش ، یولداش .

پادزهر فا. زهره قارشی علاج.

پادِشاه فا. بویوك حكمدا .

پادِشاهانه [فا. پادشاهه یاقیشیر صورتده ؛ پادشاهه لائق اولان .

پادِشاهلِق [س. پادشاه عنوان وصفتی .

پادِشاهی [فا. پادشاهه منسوب ومتعلق ؛ پادشاهلق ، حكمدارلق.

پادِشه فا. ب: پادشاه .

پار [مه. پارلتی‌یی تصویر ایدر . اوستنده‌كی صیرمه‌لر پارپار پارلایوردی .

پاراپَت س. كمی كوپشته‌سی .

پاراتونَر س. فر. سپر صاعقه .

پاراغراف س. فر. بند .

پاراكَت [س. یتا. كمینك سرعتنی آكلامق ایچون قوللانیلان آلت .

پاراوانا [س. فر. جریان هوایی كسمك ایچون قپونك اوكنه قونان بز ویا كاغد قاپلی متحرك بر قاچ چرچیوه‌دن مركب شیٔ .

پارپول س. قودوز حیوان .

پارپه س. قالقان یاوروسی .

پارچه فا. قطعه ، جزء ، بولوك ، بر آز .

پارچه‌سز ص. اکلی اولمایان ، بوتون .

پارچه‌لاتمق ف. پارچه پارچه ایتدیرمك .

پارچه‌لامق ف. پاره‌لامق ، طوغرامق .

پارچه‌لانمق ف. پارچه پارچه اولمق ، طوغرانمق ؛ چوق چالیشوب اوغراشمق ؛ فدای جان ایتمك .

پارچه‌لی ص. پارچه‌سی اولان ، یکپاره اولمایان ؛ طوقناقلی .

پارده‌سو س. فر. یازلق اینجه پالطو .

پارس ب: فارس .

پارس فا. ییرتیجی بر حیوان .

پارسا فا. زاهد ، متقی ، عابد ، صالح .

پارسال فا. کچن سنه، بیلدیر .

پارسال س. اسکی ویرتیق (البسه) .

پارسه س. بتا. بخشیش طوپلامق ایچون کزدیریلن تپسی ؛ بو صورتله طوپلانیلان بخشیش آقچه‌سی .

پارکه س. فر. کوچوك تخته‌لردن یاپیلان مزین دوشه‌مه .

پارل س. پارلتی‌یی تصویرایدر ، مکرر قوللانیلیر .

پارلاتمق ف. پارلامسنی موجب اولمق ، پارلاق برحاله قومق ؛ تنویر ایتمك؛ تمیزله‌مك؛ آلولندیرمك؛ طوتوشمق، یانمق ؛ قدر واعتبارینی آرتیرمق .

پارلاق س. پارلایان ؛ ایشیقلی ، منور ؛ نفوذلی ، شانلی ، معتبر ؛ کوزل .

پارلاقلق س. پارلامه ، جلا ؛ ایشیق ، ضیا ؛ شفاقلق ، براقلق ؛ کوزللك ؛ نفوذ ، شان .

پارلامق ف. شدتلی بر ضیا صاچمق، ایشلدامق . جلالی اولوب ضیایی چوق عکس ایتدیرمك ؛ یانمق ، طوتوشمق؛ نفوذ واعتبار قازانمق؛ بردنبره حدت ایتمك .

پارلامَنتو [س. يتا. قوهٔ تشرِ- يعيه‌يى تمثيـل ايدن مجلس . عثمانلى پارلامنتوسى بر مجلس اعيان ايله برمجلس مبعو- ثاندن مركبدر .

پارلامه س. پارلامق فعلى .

پارلاييش [س. پارلامـق فعـل وطرزى .

پارِلدامَق [س. آراصره پارلامق ، شعشعه پاش اولمق ، يالاپمق .

پارِلدى [س. پارلدامه ، لمعان ؛ جلا .

پارمَق [س. انسـانك وبعـض حيوانلرك ال وآياقلرى نهايتنده بولنان متحرك اقسامدن هربرى . برتكرلكك چبوقلرندن بهرى ؛ بر پارمقلـغى تشـكيل ايدن تخته ودميرلردن هربرى؛ قدمك اون ايكيده و آرشونك يكرمى درتده‌برى ؛ برپارمقله آلنه بيلن مقدار ؛ مداخله ، دخل .

پامَقلامَق [ف. پارمق طوقوند- يرمق ؛ تحريك ايتمك، دورتمك .

پارمَقلِق [س. تخته ويا دميردن ياپلمش صره چبوقلر- دن عبارت بولمه ومانع .

پاروله [س. عسكرلر بيننده بيلنن كيزلى سوز .

پاره [فا. پارچه ، جزء ، قطعه ، عدد .

پاره [س. غروشك قرقده برى ؛ آقچه ، نقد ، ثروت .

پاره‌سِز [ص. آقچه‌سى ويا ثروتى اولمايان ، فقير .

پاره‌سِزلِق [س. زوكورتلك ، آقچـه وثروت فقدانى .

پاره‌لاتمَق [ف. پارچـه پارچـه ايتديرمك .

پاره‌لامَق [ف. پارچـه پارچـه ايتمك ؛ ييرتمق .

پاره‌لانمَق [ف. پارچـه پارچـه اولمق ؛ ييرتلمق؛ چوق چاليشـوب اوغراشمق ، فداى جان ايتمك .

پاره‌لِق [ص. پاره قيمتنده اولان: ايكى پاره‌لق : ايكى پاره قيمتنده .

پاره‌لى [ص. آقچه‌وثروتى اولان ، زنكين .

پازار ب : بازار .

پازوال [س. ديكيجيلرك ديزه كردكارى قاييش .

پازواند س. بكجی پاسباندن غلط .

پازوَند س. بازوبنددن غلط .

پازی س. یبانی پانجار ، سلق .

پاس س. رطوبتدن معادن اوزرنده حاصل اولان كیر : كیر : دیل پاسی .

پاس س. حفظ ، محافظه.

پاساپورت س. اجنبی مملكتلرینه كیده جكلره ویریلن یول تذكره سی .

پاساق س. كیرلی و بچیمسز روبا.

پاساقلی ص. كیرلی و بچیمسز روبالی .

پاسبان فا. كیجه بكجیسی . نكهبان .

پاسته س. خموردن یاپیلان طاتلی قورابیه .

پاسته جی س. پاسته یاپوب صاتان.

پاسقالیه س. خرستیانلرك بایرامی.

پاسقالیه لِق س. پاسقالیه یه مخصوص .

پاش فا. صاچان ، طاغیدان ، سرپن .

پاشا س. ملكیه دن بویوك رتبه ده كی ذواته وعسكریه ده میرلوادن یوقاری اولان رتبه اصحابنه ویریلن عنواندر .

پاشالِق س. پاشا رتبه وعنوانی.

پاصدیرمه ب: باصدیرمه .

پاطلیجان س. مور رنكده معروف سبزه .

پافته س. اوفاق معدن لوحه سی ویا باشلی چیوی ؛ قباره ؛ زمین رنكنك غیری بر رنكده بویوك بنك ؛ بویوك برخریطه یی تشكیل ایدن قسملردن هربری؛ ویده ییونی آچمق ایچون قوللانیلان آلت .

پاك فا. تمیز ، لكه سز ، قصورسز ، حیله سز ؛ مبارك ، مقدس .

پاكَت س. برلكده باغلانمش ویا صارلمش شیئلرك هیئت مجموعه سی ، دسته ، دمت ،

پاكدامَن فا. اتكی تمیز ، ناموسلی ، عفیف .

پاكلاتمَق ف. تمیزلتمك .

پاكلامَق ف. تمیزلمك ، تمیزه چیقارمق ، تبرئه

ایتمك ؛ بوشالتمق ، بتیرمك ، سیلوب سوپورمك ، وجودینی اورتەدن قالدیرمق .

پاکلانمق [ف. تمیزلنمك ، تبریهٔ ذمت ایتمك؛ اییلشمك.

پاکلق [س. تمیزلك ، لکەسزلك؛ عفت .

پاکیزه [فا. تمیز، طاهر؛ لکەسز، خالص لطیف ونازك؛ اولان .

پال س. بر جنس کوکرجین .

پالا س. یاصی قلیچ .

پالاز [س. بعض قوشلرك یاورو- سی . ص. سمیز ، یاغلی.

پالازلامق [ف. سمیرمك ، سمن پیدا ایتمك .

پالاسقه [س. فشنك قویمغه مخصوص محفظه .

پالاسقەلی [س. بلنده پالاسقەسی بولنان عسکر .

پالامار س. قالین خلاط .

پالاموت [س. میشه آغاجنك یمیشی ، بو میوەنك قبوغی .

پالامود س. بر نوع بالیق .

پالان س. بر نوع اکر .

پالاندوز س. پالان یاپان صنعتکار.

پالاندیز س. موصلق طاشی .

پالانقو [س. برقاچ دیللی چفته مقاره .

پالانقه [س. آغاج و طوپراقدن یاپلمش واوکنه خندق قازلمش کوچوك حصار ، بو حصارله محاط واروش.

پالاوره [س. کوکرتەنك آلتندەکی قات .

پالدم س. اکر قوزغونی .

پالطو [س. قیشین اوستدن کییلن قالین قاپوط .

پالوده [فا. زبانزدی : پالوذه : نشاسته وشکرله یاپلان پلته .

پالهنك [فا. ایپ ، کمند قاییش، دیزکین .

پامال [فا. پایمال ، آیاق آلتنده چیکنّنمش اولان .

پامبوق [س. نباتی ، یومشاق وخفیف بر ماده ، قطن ، پنبه .

پامبوقجی [س. پامبوق صاتان وآ.ن .

پامبوقلی [ص. ایچنده پامبوق بولنان؛ چوجق بزی.

پاناير س. بویوك بازار.

پانبوق ب: پامبوق.

پانتالون [س. آیاغه کچیریلن ایکی باجاقلی وبر کمرلی دون.

پانجار س. معروف سبزه.

پانجور [س. یکی اصولده یاپیلان پنجره قفسی.

پانجورلی س. پانجوری اولان.

پاندومیمه [س. یالکز اشارتله اوینانان کولونج اویون.

پانزهر ب. پاد زهر.

پانطالون وپانطولون ب: پانتالون.

پانطومیمه ب: پاندومیمه.

پانهاده [فا. آیاق قومش، آیاق باصمش اولان.

پای [س. حصه، قسمت، قسم؛ پارچه بولوك؛ تکدیر.

پای فا. یاخود پا. ب: پا.

پایان [فا. نهایت، اوج، صوك، انجام. بی پایان: صوکسز، نهایتی اولمایان.

پای انداز [فا. آیاق آتان، آیاق باصمش؛ برذاتك کچه جکی یره دوشه‌نن خالی، چوخه وسائره.

پایانسز [ص. اوجی وصوکی اولمایان، نهایتسز.

پای بند [فا. حیوانلرك ایاغنه اورولان باغ.

پایتاق [ص. اکری باجاقلی؛ سطرنج اویوننده پیاده طاش.

پایتخت [فا. حکمدارك اقامت ایتدیکی شهر، مرکز سلطنت.

پایدار [فا. ثابت، محکم، قوی متین، تمللی، ایجه یرلشمش.

پایدارلق [س. ثبات، ایجه یرلشمه.

پایدوس س. استراحت، تعطیل.

پایزن [فا. آیاغنه پرانغه اورولمش جانی.

پایلاتمق [ف. آزارلاتمق، تکدیر ایتدیرمك.

پایلاشدیرمق [ف. پای ایتدیرمك ، بولویرمك .

پایلاشمق [ف. بولوشمك ، مقاسمه ایتمك .

پایلامق [ف. تكدیر ایتمك ، آزارلامق .

پایمال [فا. یاخود پامال : آیاق آلتنه آلمه: آیا آلتنده قالوب چیكننمش ، مج . محقر، ذلیل .

پاینده [فا. ثابت ، بر قرار ، تملی ؛ دستك ، طیاق .

پایواند [س. كوستك ، آتك آیاغنه اورولان باغ .

پایه فا. رتبه ، مرتبه ، درجه .

پایه‌لی ص. رتبه‌لی .

پپه [ص. دیلی طوتوق ، سویلركن په‌په‌لەین .

پپه‌لك [س. دیل طوتوقلغی ، لكنت لسان .

پپه‌لمك [ف. یاخود پپه‌لەمك : پپه‌لكله سویلمك .

پت [مه. خفیف صدایی تصویر ایدر .

پتر [مه. یاخود پیتیر : خفیف وسرعتلی حركتی تصویر ایدر، مكرر اوله‌رق قوللانیلیر .

پترداتمق ف. پتردی ایتدیرمك .

پتردامق ف. پتردی ایتمك .

پتردی س. خفیف كورولتی .

پتك س. بالی آلنمش كومج .

پتیر س. قیلدن الك .

پچته س. یمك خاولیسی .

پچه [س. قادینلرك یوزلرینه اورتدكلری اورتو ، نقاب .

پچه [س. یاورو ، چوجوق ، اوغلان ، مغ پچه : میخانه‌جی چراغی ، دلبر .

پخته [فا. پیشمش ، پیشكین ؛ تجربه‌لی . ناپخته : خام ، تجربه‌سز .

پختی س. قویولاشمش مایع .

پختیلاتمق [ف. وپختیلاشدیرمق : قویولاشدیرمق .

پختیلاشمق ف. و:

پختیلانمق [ف. قویولاشمق ، پختی حالنه كچمك .

پختیلانمه س. قویولاشمه .

پَداوره [س. کرەمیت آلتنه قونان اینجه تخته .

پَدَر فا. بابا . اب ، والد ، آتا.

پَدَرانه [فا. بابایه لائق ویاقیشیر؛ بابایه یاقیشیر بر صورتده ، بابا کبی .

پَدَرلك س. آتالق ، بابالق .

پَدرود فا. وداعلاشمه .

پَذیر [فا. قبول ایدن ، آلان ، بولان ؛ قبول ایده‌بیلیر ، مستعد .

پَذیرا [فا. قبول ایدن، مستعد، قابل .

پر مه. اوچمغی تصویر ایدر .

پَر [فا. قناد ، جناح ؛ اوچان ، اوچیجی .

پُر [فا. طولو ، مملو، ترکیبلرده طولولق وکثرت بیان ایدر .

پراتیقه [س. سفائنه قرانتنه‌لردن ویریلن تذکره.

پَراچول س. آصمه آرابه .

پراصه س. معروف سبزه .

پَراکَنده [ص. طاغنیق ، پریشان ، متفرق ،

عسکرك طابورندن آیریلوب بر محلده متفرق بولونان جزئی .

پَرّان فا. اوچیجی ، طائر .

پِرانغه [س. مجرملرك آیاغنه اورولان زنجیر .

پِرانغه‌بَند [فا. آیاغنه پرانغه اورولمش .

پرانغه‌لی [ص. آیاغنده پرانغه اولان .

پِرپی [س. یلان طاشی، قورت بوغان .

پرپیت ص. اسکی پوسکی .

پَرتاب فا. و:

پَرتاو [فا. آتلمه ، صیچرامه . آتلمق ایچون آلنان خیز.

پرتمك ف. برەلەمك ، اینجیتمك.

پرِتمك ف. برەلنمك ، بورقلمق.

پَرتَو [فا. ضیا ، شعاع ، نور ، پارلاقلق ؛ بر جسم منیر اطرافنده کورونن تل‌تل آیدینلق.

پَرتَوافشان [فا. یاخود پرتوفشان : آیدینلق صاچیجی، ضیا ونور نشر ایدن.

پَرتَواَنداز فا. عینی معنی .

پَرتَوسوز [فا. اشیایی بویولتەن وکونشك شعاعی آلتندە یاقان جام .

پِرتی [س. اسکی اشیا ؛ پلی پرتی: اسکی پوسکی اشیا .

پِرتیق [ص. یپرتیق کلمەسیلە برلکدە قوللانیلیر عینی معنا ایەدر : یرتیق پرتیق بر جاکت .

پَرچَم [س. باشنی تراش ایتدیرەنلرك تپەلرندە براقدقلری صاچ .

پَرچین [س. چیوی چاقلدیغی زمان دیکر طرافە چیقان اوجنك یاصی بر حالە کتیرلمسی ، ویدەلی چیوینك آرقەسنە صومون کچیرلمسی .

پَرچینلَمَك [ف. چیوینك سیوری اوجنی یاصیلتمق ؛ ویدەیە صومون کچیرمك ،

پَرچینلی ص. پرچین ایدلمش .

پَرخاش [فا. غوغا ، کورولتی نزاع ، محاربە جنك .

پَرخاشجو [فا. غوغاجی ، کورولتی ، رایان .

پَرداخ [س. جلا ، پارلاقلق ؛ تراشدن صوکرە قیللرك اوسترە ایلە ترسنە آلنماسی .

پَرداختە [فا. دوزلمش ، ترتیب اولونمش ؛ پرداخلی ، پارلاق .

پَرداز [فا. دوزیجی ، ترتیب ایدیجی .

پَردازی [فا. دوزیجیلك ، ترتیب ایدیجیلك .

پَردە [فا قپو وپنجرەیە آصیلان اورتو ؛ بر یری نظردن ستر ایتمك ایچون قوللانیلان اورتو ویا بولمە ؛ موسیقی آلتلرندە هر بری بر سس چیقارمغە مخصوص دوزن ؛ مقام ، آهنك؛ ناموس ، عفت .

پَردەجی س. و :

پَردەدار [فا. پردە آچوب قپامغە مأمور اولان .

پَردەدارلِق [س. پردەجیلك صفت وخدمتی .

پَردەسِز [ص. پردەسی اولمایان؛ ناموسسز ، عفتسز .

پَردەسِزلِك [س. پردەنك بولونمایشی ؛ ناموسسزلق .

پَردەلَنمَك ف. پردەلی اولمق .

پَردەلی [ص. پردەسی اولان ؛ بر زار ایله اورتولمش ؛ ناموسلی .

پَرس [مه. تأکید ایچون ترس لغتیله برلکده قوللانیلیر.

پَرَست [فا. طاپیجی ، طاپان ؛ پك چوق سون .

پَرَستار [فا. خدمتجی ، قول ؛ بسلمه ، خلایق .

پَرَستانی [فا. خدمتجیلك ، قوللق .

پَرَستِش [س. طاپینمه ، عبادت؛ فوق العاده محبت . مفتونیت .

پَرَستِشکار [فا. طاپینان ، عبادت ایدن ؛ چوق سون ، دوشکون .

پَرَستِشکارانه [فا. طاپینانه ویاچوق سونه لائق وشایسته ؛ عبادت درجه- سنده بر محبتله .

پَرُستِشکاری [فا. طاپینمه درجه‌سنده محبت، مفتونیت ، دوشکونلك .

پُرسِش فا صورمه ، سؤال .

پَرسَنك [فا. سوز آراسنده مناسبتلی مناسبتسز سویله‌نن (افندیمه سویله‌یم) کبی کلمه‌لر .

پَرکار [فا. اولچمکه ویا دائره چیزمکه یارار ایکی باجاقلی آلت .

پَرکارلامَق [ف. پرکارله‌اولچمك؛ تاصارلامق .

پَرگاله [فا. پارچه ، پاره ؛ بر جنس ، ایپلیك‌قماش .

پَرکاله‌باش [س. یووارلاق تخته کسمکه مخصوص آلت .

پَرکَل س. ب: پرکار .

پَرکَنده [س. کوچوك بریق نوعی کمی .

پِرکی [س. ییرتیجی بر جنس کول بالیغی .

پِرلاق [س. ییرتیجی قوشلری طوتمق ایچون قفسله طیشاری براقیلان قوش .

پِرلامَق ف. اورکوب اوچمق.

پِرلانطه [س. یاخود پرلانطی : الماسك چوق صفحه‌لی وپارلاق جنسی ؛ پرلانطه طاشیله مزین .

پرلانغیج س. دلیکلی طوپاج.

پرلامق ف. اوچمغه چبالامق .

پرمچه س. اینجه خلاط .

پرنار [س. میشه آغاجی انواعندن چالی .

پرنارلق [س. پرنار چالیلرینك بولندیغی یر .

پرنال ب: پرنار .

پرنج [س. صولاق یرلرده یتیشیر معروف بیاض حبه ؛ باقر وقالایدن مرکب صاری معدن .

پرنجی [س. پرنج اکن ویا صاتان ؛ پرنج معدنتی ایشله‌ین اوسطه .

پرنده فا. اوچیجی ، طائر.

پرنده ص. دونه‌رك آتیلان طاقلا.

پرنده‌باز فا. طاقلا آتان .

پرنیان فا. ایپك قماش .

پرو س. یکپاره آرمودی الماس .

پروا [فا. اضطراب ، قورقو ، وسوسه ، قید ؛ احتراز، چکنمه .

پرواز فا. اوچمه ، طیران .

پرواز [س. کنارلره میخلانان تخته ؛ آینه ولوحه کبی شیلرك کناری ؛ اثواب وسائره کنارینه دیکر بر قماشدن چکیلن یول .

پرواسز [ص. کیمسه‌دن قورقمایان ، جسور ، قیدسز، لاابالی ، چکینمیه‌رك .

پرواسزلق [س. قورقوسزلق ، قیدسزلك ، احترازسزلق .

پروانه [س. ایشیغك اطرافنده دونن کیجه کلبکی ؛ واپور چرخی .

پروتستان [س. قاتولیك کلیساسنه مربوط اولمایان پاپایی. عزیزلرله صنملری طانیمایان ورهبانیت قبول ایتمه‌ین خرستیان مذهبنه تابع .

پروتستانلق [س. پروتستان مذهبی .

پروتستو [س. بر شیء علیهنه قیامی بیلدیرن قرار ؛ بو قراری حاوی بیاننامه .

پرور [فا. بسله‌یجی ، بسله‌ین ، اعاشه ایدن؛ تربیه ایدن، تفیض وترقی ایتدیرن ؛ حائز ، متصف .

پَروَردِکار [س. کائنهٔ مخلوقاتی بسله‌ین جناب حق.

پَروَرده [ص. بسلنمش ؛ تربیه اولمش ، یتیشدیرلمش .

پَروَرِش [فا. بسلمه، بسله‌یش، اغذا ، بسلنوب بو- یومه ؛ تربیه ، ترقی وتفیض .

پَروَرِشیاب [فا. تربیه کورن ، تربیه اولنان .

پروسیا [سخ. اوروپانك مرکزنده بر قراللق اولوب قرالی آلمانیا ایمپراطوری عنواننی دخی حائزدر .

پروسیالی س. ص. پروسیا اهالیسندن اولان .

پَروقه س. اکرتی صاچ .

پَروقه‌لی [ص. باشنده اکرتی صاچی اولان .

پَروکار [س. بربر، صاچ ، صقال کسوب دوزلته‌ن .

پَروکارلِق س. بربرلك .

رووا [س. ده‌نه‌مه ، تجربه ؛ یمینك باش طرفی .

پَروین [فا. سماده‌کی یدی ییلدیزك هیئت مجموعه‌سی ، ثریا ، اولکر .

پِره‌بولی [س. بالدن چیقان کوزل رایحه‌لی قارا بر ماده .

پَره‌سه [س. حذاپی، افقی اولچی آلتی که تسوبه‌یه یارار ، حال، درجه، ملاحظه ، تخمین.

پِره‌نْس [س. اوروپاده حکمدار خاندنه منسوب اولانلره ویریلر، قادین اولورسه (پرنسس) دینیر .

پَرهیز [فا. آز وخفیف یمکله اکتفا ایتمه، خرستیانلرك ایام مخصوصه‌ده ات ویاغ کبی شیلردن اجتنابی ؛ محرماتدن اجتناب ، تقوی .

پَرهیزجی [ص. دائماپرهیز ایدن یاخود پرهیزی‌توصیه ایدن .

پَرهیزکار [فا. محرماتدن اجتناب ایدن ، متقی .

پَرهیزکارلِق [س. محرماتدن توقی واجتناب.

پَری [فا. جن طائفه‌سنك غایت کوزل عد اولنان صنف مخصوصی .

پِری س. پك اسکی وییرتیق .

پَریجِك [س. کاید دیلی ؛ بر نوع صرعه .

پَریشان [فا. طاغنیق ؛ قار یشیق ؛ مکدر ، محزون .

پَریشان حال [فا. حالی پریشان اولان ، آجینه‌جق بر حالده بولنان .

پَریشانلِق [فا. طاغینقلق ، قاریشیقلق ، عدم انتظام ، محزونیت .

پَریشانی فا. عینی معنی .

پِریمادونا س. برنجی آقتریس .

پژُمُرده [فا. صولمش ، قورومش ، بوروشمش ؛ اسکیمش ، خراب اولمش .

پَس [فا. ایمدی ، دیمک‌که ، بناءً علیه .

پَس [ص. آلچق ، آشاغی ، یاواش سسله ، یاواش .

پَس فا. کری ، آرقه ، آرد.

پَست [فا. آلچق ، آشاغی ، دون ، یاواش .

پستان فا. ممه .

پِستَر فا. دوشک ، یتاق .

پُستَنکَرانی مه. صاچمه صاپان.

پُستیل [س. قایصی ، اریک کبی میوه أزمه‌سنک یوفقه حالنده قورودلمشی .

پِسَر [فا. اوغل ، ارکك اولاد؛ اوغلان .

پَسَك [س. دیش کیری ، دیش پاصی .

پَسمانده [فا. کری قالمش ؛ آرتمش ، آرتق .

پَسَند [فا. بکنمه ، تقدیر ، تحسین ؛ بکنن .

پَسَندیده [فا. بکنلمش، مقبوله کچمش .

پَسوس س. طوپراق قندیل .

پِسی [س. کدی ، هره . پسی پسی : کدی ، کدیلری چاغرمغه مخصوص تعبیر .

پَسین [فا. اك صوك ، اخیر ، کریده کی .

پَش [. بعض البسه‌نك یانلرینه قونان پارچه .

پَش [س. آرقه . پشینه دوشمك : آرقه‌سندن کیتمك .

پشت فا. آرقه ، ظهر .

پَشتَخته [س. چکمجه ؛ صرافلرك آقچه تخته‌سی .

پَشتَمال [س. بلدن آشاغیسنه صاریلان اکثریا تویسز سیله‌جك ویا بویوك خاولو ، فوطه .

پَشتمالجی [س. بویوك خاولو ویا فوطه یاپوب صاتان .

پَشرَو [س. موسیقیده بر مقامك مقدمه‌سی : عشاق پشروی ؛ پهلوانلرك كورشه باشلادقلری زمان یاپدقلری نمایش .

پشطو [س. یاخود پیشطوو ؛ طبانجه .

پَشكَش س. آرمغان ، هدیه .

پَشكیر [س. ال سیلمكه مخصوص اپیلیكدن طوقومه ؛ خاولو، بچته .

پَشم فا. یوك ، یپاغی .

پَشمین [فا. یوكدن ، قیلدن ، صوفدن معمول ومصنوع اولان .

پَشمینه فا. عینی معنی.

پَشّه فا. سیوری سینك .

پَشه‌كار س. اویونجی .

پَشیز فا. آقچه ، پول ، مانغر .

پَشیمان [فا. ایتدیكی شیئه نادم اولان ، حقیقی بر صورتده اسف ایدن .

پَشیمانلق س. ندامت ، تأسف .

پَشین [ص. اولدن ویریلن ، ویره‌سیه اولمایان ، معجل . اوكدن واقع اولان ؛ ایشلمه‌دن اول ویریلن ؛ اولدن ، اولجه .

پَشینجی [ص. پشین پاره ایله آلیش ویریش ایدن.

پِصریق ص. طوتوق ، بحركسز .

پَطریق [س. روم وارمنی كلیسالرینك الك بویوك رئیس روحانیسی .

پَطریقخانه [س. بر پطریقك اوطوردیغی محل ویا اداره‌خانه‌سی .

پَطریقلك [س. پطریق صفت ومسندی .

پَك [س. سرت ، قاتی ؛ صاغلام ، قوی ؛ مرحمتسز ؛ مبالغه بیان ایدر ، چوق زیاده ، غایت معنالرینه‌در .

پَكچه ح. زیاده‌جه ، خیزلیجه .

پَكسیماد [س. چوق پیشمیش قورو اكمك .

پَكلك [س. سرتلك ، قاتیلق ، قوت ، متانت ؛ قبض ، انقباض ، خسیسلك .

پكمز س. قایناد‌لمش شیره .

پلاتینه س. برنوع قیمتلی بیاض معدن .

پلاچقه س. چاپول ، یغما.

پلاچقه‌جی س. چاپولجی ، یغماجی .

پلاس فا. چوله بكزر قبا قماش.

پلاسپاره فا. چوله بكزر قبا قماش پارچه‌سی .

پلاقه س. دكیز اورته‌سنده یاصی قیا .

پلاكی س. زیتون یاغی وصوغانله پیشـمش بالیق ؛ زیتون یاغیله پیشمش فصولیه .

پلان س. انشـا ایدیله‌جـك بر بنانك رسم وشكلی ؛ ترتیب ؛ تدبیر .

پلانچته س. مسـاحه تخته‌سی .

پلانیه س. یاصی واوزون مرانغوز رنده‌سی .

پلاو س. پرنج ویا بولغور صوده پیشدكدن صوكره اوزرینه قیزغین یاغ خاشـلانان معروف یمك .

پلتك ص. حرفلری ایی تلفظ ایده‌مه‌یوب (ر) یی (ل) الخ . كبی سویله‌ین .

پلتككلك س. پلتك اولانك حال وصفتی .

پلته س. نشاسته شكر وصو ایله یاپیلان طاتلی .

پلسنك س. اقالیم حاره‌ده بویوین بر نوع سیاه وبویوك آغاج .

پلنك فا. قاپلان .

پلیج س. طـاووق یاوروسی ؛ تازه ، كوزل وسـویملی شیٔ .

پلید فا. پیس ، مردار .

پلین س. آجی وكوزل قوقولی بر نبات .

پناه فا. صیغینه‌جق یر ، ملجأ ؛ حمایه وصیانت ایدن ، حامی ؛ صیغینمه ، التجا .

پناهگاه فا. یاخود پناهكه : صیغینه‌جق یر .

پناهی فا. حامی اولانه ، حمایه وصیـانت ایدنه منسوب ومتعلق .

پنبه فا. پامبوق .

پنبه ص. آچیـق آل، كل‌رنكنده.

پنبه‌مسی ص. آچیق آل رنكنه چالار .

صاحب و ناشری : اقبال كتبخانه‌سی

پِنتی [ص. جمریلکدن مسکین بر حالده یاشایان .

پنتیلك [س. جمریلکدن مسکین بر حالده یاشایانك حالی .

پنتیله‌مك [ف. جمریلکدن مسکین بر حاله کلمك .

پَنج فا. بش ، ۵ .

پَنجاه فا. اللی ، ۵۰ .

پَنجَره [س. هوا وضیا کیرمك ایچون دیواره آچیلان دلیك .

پَنجشَنبه [فا. هفته‌نك بشنجی کونی .

پَنجُم فا. وپنجمین : بشنجی .

پَنجه [فا. ال آیاسیله بش پارمغك ایچ طرفلرینك هیئت مجموعه‌سی ؛ بعض حیوانلرك اوك آیاقلرینك پارمقلریله طرناقلری ؛ سطوت، قوت ؛ اوزرینه باصیلان پنجه شکلی ، طغرا .

پَنجه‌لَشمَك [ف. پنجه پنجه‌یه غوغا ایتمك .

پَنجه‌لَمَك [ف. ال اوزادوب قاپمق ، یاقه‌لامق .

پَنجه‌لی [ص. قوتلی ، زورلی ، غاصب .

پَند فا. اوکوت ، نصیحت .

پِندار [فا. خیال، تصور ، ظن، زعم ؛ عجب ، غرور .

پَندنامه [فا. نصیحتی حاوی ورقه .

پِنکان س. قان فنجانی .

پِنهان فا. کیزلی ، خفی .

پِنیال س. شیش ، مچ .

پو ح. تحقیر اداتیدر .

پوپله [س. اوردکلرك اینجه توبی ؛ بو تویله طولدیریلان یتاق .

پوپه [س. کمینك قیچی ، کمینك آرقه‌سندن کلن روزکار .

پوت [س. شیش ، قباریق . پوت قیرمق : مناسبتسز سوز سویلمك ، طوقنه‌جق بر شیء قاچیرمق .

پوتالونبه س. برنوع صاری بویا .

پوتَره [س. تفنکله ویریلن طاغ خبری ؛ نفیر عام .

پوتلامَق [ف. طوغورمق ، یاورولامق .

پوتور [س. بوروشوق وقیرمه‌لی شیٔ ، قیچنده قیرماسی چوق وکنیش ، باجاقلری طار روبا ؛ پوتلی ، بوروشمش وقیرمالی .

پوتورلی [ص. آیاغنده پوتوری اولان .

پوتوق [ص. پوتلی ؛ قیزمالی وکنیش .

پوتوقلانمق [ف. بوروشمق ، پوت اولمق .

پوته [فا. معدن اریتمکه مخصوص طوپراقدن ویا معدندن قاب .

پوج [س. قویروق صوقومی ؛ بوش شیٔ .

پوجا [س. کمینڭ صاغ طرفی ، سنجاق .

پوجالامق [ف. کمی‌یی صاغ طرفه دوندیره‌رك روزکاری قیچه یقین بر نقطه‌یه آلمق ؛ سنده‌لمك .

پود فا. قماشك آرغاجی .

پودوق [س. یکی طوغمش دوه یاوروسی .

پور [ص. یاخود پورت : دوز اولمایان ، طاشلق یر .

پورتُقال س. معروف لذیذ میوه .

پورتُقالاته س. پورتقال شربتی .

پورتُقالی ص. پورتقال رنکنده .

پورتَکیز [سخ. اسپانیانڭ غربنده وبحر محیط آطلاسی ساحلنده بر مملکت .

پورتَکیزجه [ص. پورتکیزلیلرڭ طرز واصولنده ویا لساننده ؛ پورتکیز لسانی .

پورتَکیزلی [س. ص. پورتکیز اهالیسندن اولان .

پورتوك [ص. دوز اولمایان (یر)؛ بر شیئڭ اوستنده حاصل اولان قبارجقلر .

پورچوك [ص. قیوریق . س؛ صاچ قیوریغی .

پورسله‌ن [س. چینی، فغفوری . تلغراف تللرینڭ دیرکلرده مربوط اولدقلری فنجانلر .

پورصوق [س. طوپراق قازان تلکی جسامتنده وحشی بر حیوان .

پورصوق [ص. بوروشق ، سولپوك .

پورصومَق [ف. بوروشمق ، سولپومك ، کوشه‌مك .

پوروز [س. كيرتى وچيقنتى قدحده قالان شراب بقيه‌سى ؛ مانع ، مشكلات ؛ نقصان ، قصور .

پوروزسز [ص. كيرتى وچيقنتيسى اولمايان ، دوز ؛ قصورسز ، نقصانسز .

پوروزلنمك [ف. كيرتى وچيقنتى پيدا ايتمك ؛ زورلاشمق .

پوروزلى [ص. كيرتى وچيقنتيسى اولان ، دوز اولمايان؛ نقصانى اولان ، قولاى اولمايان.

پوزش [فا. معذرت ، اعتذار، عذر .

پوزينه فا. مايمون .

پوس فا. او پمه ، تقبيل .

پوسات [س. اسلحه ، زره ، آلات حربيه ؛ آت طاقمى .

پوساتجى [س. اورته اويوننده صويتارى .

پوساتلى ص. زرهلى .

پوساريق [س. ياخود پوصاريق: چولده اوزاقدن صو كبى كورونن دومان ، سراب .

پوست [فا. حيوان دريسى ، جلدى ؛ تويله برابر درى ؛ مقام ، مسند ؛ شيخلك مقامى .

پوستال [س. كنديش مست ؛ سورتوك قارى .

پوستكى [س. قيللرى اوستنده بولنان درى ؛ ص. درى كبى ، درى‌يه بكزه‌ين .

پوست نشين [ص. بر دركاهك شيخلكنى احراز ايتمش ؛ پوستده اوطوران .

پوسته [س. بريردن ديكر بر محله نقل ايديله‌جك مكتوب ، امانات ، پاره وسائره‌نك هيئت مجموعه‌سى ، اونلرى نقل ايدن آرابه ، حيوان وسائره ؛ بونلرك آلنوب ويرلمرينه تخصيص ايديلن دائره ؛ مناسبت ، مخابره .

پوسته‌جى [س. پوسته‌يى نقل ايدن وايچنده‌كى مكاتيب، امانات وسائره‌يى صاحبلرينه توزيع ايدن .

پوسته‌خانه [س. مكتوب وسائره‌نك قبول ايدلديكى وكلنلرينك دخى توزيع اولونديغى محل .

پوستين [فا. حيوان دريسندن ياپلمش لباس، كورك .

پوسقورتمَك [ف. پوسقورمقه سوق و اجبار ايتمك؛ دشمنی کری‌یه دفع ايتمك.

پوسقورمَك [ف. دوداقلری بر از صيقه‌رق آغزده‌کی صوبی نفس تضييقيله اطرافه طاغيتمق؛ اطرافه‌صاچوب يايمق.

پوسقورمه [ص. پوسقورولن صويك ذراتی کبی طاغينق؛ س. پوسقورولن‌شیٔ.

پوسقول [س. يوقاريسی طوپ آشاغيسی‌تل‌تل اولان شیٔ؛ مشکلات، موانع.

پوسقوللَنديرمَك [ف. پوسقول طاقمق؛ مشکللنديرمك.

پوسقوللی [ص. پوسقولی اولان؛ مشکلاتی چوق، داللی بوداقلی.

پوسكی [ص. اسکی‌صنعتنك معناسنی تأكيد ايچون اونکله برلکده قوللانيلير: اسکی‌پوسکی.

پوسيده [فا. چوروموش، چوروك، اويولمش.

پوش [فا. اورتن؛ كييه‌ن؛ كييله‌ن.

پوشِش فا. اورتو.

پوشو [س. عسکرلرك وقتيله باشلرينه صاردقلری خفيف صاريق.

پوشيده [فا. اورتو؛ اورتولمش، مستور.

پوص [س. هوانك آلچق‌طبقه‌لرنده حاصل اولان دومان، خفيف سيس؛ ميوه‌لرك اوستنده بولنان اينجه بوغو؛ آغاجلرده حاصل اولان يوصون، ممه‌نك باشنده‌کی قبوق.

پوصله [س. اينجه بر شیٔ يازلمش کوچوك کاغد، ورقپاره؛ برحساب ويا آليش ويريش کوسترر پوصله. ب: پوصوله.

پوصله‌لِق [س. پوصله يازمغه مخصوص.

پوصمَق [ف. سينمك؛ پوصويه ياتمق.

پوصو [س. بردن دشمنه هجوم ايتمك ويا تفنك آتمق ايچون صاقلانيلان ير: پوصو-قورمق: دشمنه تعرضه مساعد بر يره صاقلانمق.

پوصوال س. يمنيجيلرك اولچيسی.

پوصولان س. بر جنس چمنتو.

پوصوله [س. ابره‌سنك اوجی دائما شماله دونن بر آلتکه ده‌کیزلرده کمیجیلره یوللرینی کوسترمکه یارار .

پوصه [س. صویی ویاغی آلنان شیئلردن قالان مواد صلبه، بر مایعك دیبنه چوکن طورتی .

پوصه‌لانمق [ف. پوصه حاصل ایتمك ، ترسب ایتمك .

پوغاچه ب: بوغاچه .

پوغامه [س. طوپی یوقاری قالدیرمغه مخصوص آلت .

پوف [مه. روزکارك اسدیکنی تصویر ایدر .

پوف [مه. خفیف روزکاری ویا اوفله‌مکی تصویر ایدر .

پوف [مه. نفرت بیان ایدر .

پوف [مه. یره دوشن ویا اوستنه اورولان قبا بر شیئك چیقاردیغی سسی تصویر ایدر .

پوفتَری س. آوجی ایصلغی .

پوفکُرمَك [ف. پوفله‌مك ، سسله صو اوفله‌مك .

پوفلامَق [ف. قبا بر شیئك یره دوشرکن ویا اوستنه اورولورکن چیقاردیغی سس ایله دوشمك ویا پاتلامق .

پوفله‌مَك [ف. نفسله اوفله‌یه‌رك سوندیرمك .

پول [س. اینجه ، کوچوك ، یووارلاق ویارلاق معدن لوحه‌سی ؛ اك کوچوك پاره ؛ معدن لوحه ؛ تخته‌دن ویا کمیکدن طاوله طاشی ؛ بالیقلرك صرتلرنده‌کی لوحه‌جقلر ؛ مکتوب ، غزته، سندکبی شیئلره یاپیشدیریلان قیمتلی کاغدلر؛ یووارلاق کوچوك بنك ؛ بر شیئی یاپیشدرمقده قوللانیلان خموردن یاپلمش مدور لوحه‌جقلر .

پول [ص. اوفله‌یه‌رك شیشیریلن جامدن معمول .

پولاد فا. چلیك .

پولادخانه [فا. چلیك فابریقه‌سی، چلیك دوکولن یر .

پولجی [س. سندات وسائره‌یه یاپیشدیریله‌جق پوللری صاتان .

پوللِق [س. چفت سورمکه یارایان دمیر صابان .

پوللی [ص. اوزرنده پولی اولان ، بنکلی .

پولیتیقه [س. بر حکومتی اداره ایتمك صنعتی ؛ سیاسیات ؛ یوزه کولمه ، تملق ؛ مدارا .

پولیتیقه‌جی [ص. یوزه کولمکی بیلیر .

پولیتیقی [ص. پولیتیقه‌یه منسوب ومتعلق .

پولیچه [س. بریرده برینه تسلیم ایدیلن پاره‌نك دیکر بر یرده‌کی اورتاغندن آلنماسیچون ویریلن محلدن آلنان سند ، چك.

پولیچه‌جی [س. پولیچه ویروب آلان .

پولیس [س. شهرك امنیت وآسایشنه، جرم وجنایت ایشلرینه باقان مأمور .

پوماطه [س. کوزل قوقولی بر نوع مرهم .

پوماق [س. روم ایلنده بلغارجه کوروشن بر جماعت مسلمه .

پومبول ص. سمیز وطومبالاق .

پونج [س. قونیاق ویا سائر قوتلی بر مسکرك چای ، لیمون صویی ، شکر الخ، ایله قاریشماسندن حاصل اولان مشروب .

پونججی س. پونج یاپوب صاتان .

پوزه [س. مرمر ، دمیر ، تخته تمیزلکه مخصوص سونکر طاشی .

پونطو [س. طباعتده مستعمل دوکمه حروفات اولچوسی.

پوه‌پوه [ص. آلقیش وتقدیر اداتیدر .

پویان [فا. سرعتله یوروین ، قوشان ؛ طالمش .

پویرا [س. تکرلکك اورته‌سنده پارمقلرك مربوط اولدیغی پارچه .

پویراز س. شمال روزکاری .

پویرازلامَق [ف. شمالدن اسمکه باشلامق .

پَه پَه [حد. استهزا ایله تقدیر و تحسین اداتیدر .

پَهلو فا. یان ، جنب .

پَهلوان [فا. کورشجی ؛ یکیت، جسور ، دلاور .

پَهلُوانانه [فا. پهلوانه یاقیشیر صورتده ، یکیتجه ؛ پهلوانه لائق.

پَهلوانلِق [س. کورشجیلك ؛ یکیتلك .

پَهله [س. یان ، جنب ؛ مزار صندوقه‌سنك یان طاشی ؛ تلکینك یانلرندن چیقان کورك.

پَهن [فا. اك، عرض، كنیشلك؛ كنیش، اكلی، واسع.

پَهنا فا. عینی معنی.

پَهناوَر [فا. اكلی، عریض، یایغین اولان.

پَهین فا. عینی معنی.

پی [س. بر شیئی آلمادن اول بالآخره آله‌جغنی تأمین ایچون اولدن ویریلن بر مقدار پاره.

پَی [فا. ایز، آرت، عقب؛ پی‌درپی: بربری آرقاسندن، بربرینی متعاقب، تدریجاً.

پَیاپَی [فا. تدریجاً، آزارآزار، بربرینی متعاقب.

پِیاده [فا. یایا یوروین عسكر صنفی؛ یایا یوروین؛ خفیف بر چفته قایق، سطرنجده اوك صره‌ده‌كی طاشلرك هر بری؛ مج. معلوماتسز، وقوفسز.

پِیاز فا. صوغان.

پِیاز [س. اوزرینه سركه وزیتون یاغی دوكولن و مایدانوسله صوغان قونان فاصولیه خشلامه‌سی.

پِیاسه [س. كزمه، طولاشمه، كزینمه؛ میدان، آچیقلق؛ چارشی فیئاتی؛ مسكوكات، اسهام وسائره قیمتی.

پِیاطه س. یمك طباغی.

پِیاله فا. شراب بارداغی، قدح.

پَیام [فا. خبر، معلومات. پیام بر: خبر كتیرن، پیغمبر.

پِیانقو [س. قرعه ایله اصابت ایده‌جك شیئه راضی اوله‌رق اولدن معین بر مقدارده پاره ویرمك معامله‌سی؛ اصحاب اسهام نامنه چكیلن قرعه.

پِیانقوجی [س. پیانقو ایشیله مشغول اولان.

پِیانو س. معروف بر نوع چالغی.

پیچ [س. زنادن دوغان چوجق، ولدزنا؛ هرشیئك اوفاغی، نقصان قالمش؛ آغاجك كوكنده‌كی سوركون.

پیچ [فا. بوكلوم، بوروم، طولاشیق. پیچ اندرپیچ: قارمه قاریشیق، قیوریملی؛ پیچ وتاب: اضطراب، اندیشه.

پیچاپیچ [فا. بوررولو، بوكوملی، پك طولاشیق.

پیچش فا. بوكلوم، قیوریم.

پیچیده [فا. بوکولی ، قیوریملی ، قیوریلمش .

پیچین س. مایمون یاوروسی .

پیخ فا. چاپاق .

پیدا [فا. حاصل ، موجود ، ظاهر ووار اولان ؛ پیدا اولمق ، ظاهر اولمق ؛ پیدا ایتمك : حاصل ایتمك .

پی دَرپی [فا. تدریجاً ، آزار آزار .

پیده س. اینجه ویاصی اکمك .

پیده‌جی س. پیده یاپان وصاتان.

پیر [فا. اختیار ، یاشلی ؛ شیخ ، میدانه طریقت چیقاران ؛ بر صنعتك منسوب الیهی عد اولونان ذات : حضرت نوح کمیجیلرك پیریدر . پیر مغان : میخانه‌جی ؛ مرشد .

پیرا [فا. دوزیجی ، طونادیجی ، تزیین ایدیجی ، ترتیب و صره‌یه قویجی .

پیراسته فا. طونادلمش ، مزین.

پیرامن [فا. چوره ، کنار ، اطراف .

پیرامون فا. عینی معنی .

پیرانه [فا. اختیارلره یاقیشیر صورتده اولان ، اختیارلره لائق .

پیراهَن فا. کوملك ، قمیص.

پیرایِش فا. طوناتمه ، تزیین .

پیرایَند [فا. طونادیجی ، تزیین ایدیجی .

پیرایه فا. زینت ، زیب .

پیرپیری [ص. ارباب صنعتدن اولان ؛ مج : عادی وقبا (آدم) .

پَیرَو [فا. برینك آرقه‌سی صره کیدن ، تابع .

پیروگی [س. (غل. پیروهی) ایچنده آز پینیری بولنان خمور یمکی .

پَیرَولِك [س. برینك آرقه‌سی صره کیتمه ، تابعیت ، اقتدا .

پیروهی س. ب : پیروکی .

پیره [س. صوقوجی وصیچرایجی معروف کوچوك حیوان .

پیره‌زَن فا. قوجه قاری ، عجوزه.

پیره‌لنمك [ف. پیره پیدا ایتمك؛ خویلانمق؛ پیره‌لری ایيقلامق .

پیره‌لی ص. اوستنده پیره اولان.

پیرهن فا. کوملك ، قمیص .

پیس [ص. تمیز اولمایان ، کیرلی، مردار ؛ چیرکین ، کوتو؛ معیوب ، مستهجن .

پیست [حد. کدی‌یی قوغمق ایچون قوللانیلیر .

پیسقوپوس [س. باش پاپاس ، متره‌پولید .

پیسقوپوسخانه [س. پیسقوپوس دائره‌سی .

پیسقوپوسلق [س. پیسقوپوس صفت ومأموریتی .

پیسلتمك ف. پیس ایتمك .

پیسلك س. مردارلق ؛ نجاست.

پیسلمك [ف. پیس وبرباد ایتمك، کیرله‌تمك ؛ دفع حاجت ایتمك .

پیسلنمك [ف. پیس اولمق ، کیرلنمك ؛ اوستنه ایتمك .

پیش [فا. اوك، ایلری؛ اوکده ایلریده .

پیشانی فا. آلن ، جبهه .

پیشتخته فا. ب: پشتخته .

پیشدار [فا. عسکرك الك اوکده کیدن قسمی .

پیشدی س. برنوع طوپ اویونی.

پیشرو [فا. اوکدن کیدن ، قلاغوز ؛ ب: پشرو .

پیشطاق [فا. دهلیز ، اوه کیرمه‌دن اول داخل اولونه‌جق اوطه ویا صوفه .

پیشکار فا. ایش باشنده اولان .

پیشگاه [فا. بر شیئك اوکنده اولان میدان ، حضور.

پیشکش [فا. هدیه ، تحفه . ب : پشکش .

پیشگیر فا. ب: پشکیر .

پیشکین [ص. ایی پیشمش ؛ کاله ایرمش ، اولمش ؛ تجربه کورمش ، تجربه‌لی . اویصال (آدم) .

پیشمك [ف. قاینایه‌رق ینه‌جك حاله کلمك ، آتش

واسطه‌سیله یمك حاضرلانمق ؛ آتش تأثیری آلتنده بولونارق لازم اولان متانتی آلمق ؛ کماله ایرمك، اولمق؛ تجربه حاصل ایتمك.

پیشمه س. پیشمك فعلی ، طبخ.

پیشوا [فا. اقوال وافعالنه اقتدا واتباع اولونان کیمسه ، رئیس ، امام ، آمر .

پیشه [فا. شغل، حرفت ، صنعت، ایش ؛ عادت ، معتاد ، خوی .

پیشه‌کار س. صنعتکار ؛ حقه‌باز.

پیشیرتمك ف. طبخ ایتدیرمك.

پیشیرمك [ف. آتش تأثیری آلتنده بولوندیرارق ایشه یارایه‌جق برحاله کتیرمك؛ اولدیرمق ، کماله ایردیرمك ؛ قرارلاشدیرمق ، بجرمك .

پیشیرمه [س. پیشیرمك فعلی ، طبخ .

پیشیریم [س. بردفعه‌ده پیشه‌جك مقدار .

پیشیش س. پیشمك فعل‌وطرزی.

پیشیك [س. ترو حرارتدن وجودك بعض یرلرنده‌حاصل اولان قیزاریقلق ویا یاره .

پیشیم [س. بر دفعه‌ده پیشه‌جك مقدار ، پیشمك فعل وطرزی .

پیشین فا. مقدم ، اولکی ، اسکی .

پیغاله فا. قدح ، بارداق .

پیغام [فا. مکتوب ویا آدم واسطه‌سیله برندن کلن ویا کیدن خبر .

پیغامبر [فا. یاخود پیغمبر : خبر کتیرن ، نبی ، رسول .

پیغمبری [ص. پیغمبره منسوب ومتعلق .

پیغوله فا. کوشه ، بوجاق .

پیك [فا. مکتوب وتذکره کوتوروب کتیرن ؛ بر سیاره‌نك اطرافنده دوننییلدیز ؛ مج: برینك حرکتنه تابع اولان .

پیکار [فا. دوکوشمه ، جنك ، محاربه .

پیکار [س. یردن قاینایان صو ، منبع .

پیکان [فا. اوق و مزراق کبی شیئلرك باشلرنده‌کی دمیر.

پیکر فا. یوز ، چهره ، صورت .

پَیکه [س. قهوه‌خانه‌لرده اوطورمغه مخصوص سد .

پیکه س. قبارتمه بشکلی بز .

پیل فا. فیل .

پیلبان فا. فیلجی .

پَیلَشمَك ف. پی ویرمك وآلمق .

پَیلَشمَك [ف. پی‌ویرمك. پازارلق ایتدیکی مقدارك بر قسمنی ویرمك .

پَیما فا. اولچیجی ، اولچن .

پَیمان فا. عهد ، شرط ، معاهده .

پَیمانه [فا. قدح ، شراب بارداغی ؛ اولچك ، اولچی .

پینَس س. بویوك دکیز بوجکی .

پینَکلَمَك [ف. اویوقلامق ، ایمیزغانمق .

پَینیر [س. سوتدن یاپیلان معروف ماده‌که انواعی واردر .

پَیوَست فا. اولاشمه ، اتصال .

پَیوَسته [فا. اولاشمش ، اتصال پیدا ایتمش .

پَیوَند [فا. اولاشمه ، اتصال ، ارتباط ؛ تعلق .

ت

ت [س. الفبای عثمانینك دردنجی حرفیدر . ابجد حسابنده (٤٠٠) عددینی کوستررر .

تَ ع. حرف قسمدر .

تا [فا. نهایت ، غایت بیان ایدر ، قات ، قیوریم ، بوکلوم .

تاء ع. (ت) حرفنك عربجه اسمیدر.

تاب [فا. قوت ، مجال ، طاقت ، قدرت ، قیوریم ، بوکلوم؛ آیدینلق ، نور ، ضیا ، پارلا ـ قلق ؛ حرارت ، صیجاقلق ؛ عضب ، خشم ؛ کوزللك ،

تازه‌لك ، طراوت ؛ الم ، كدر ؛ ضيادار، منور ، پارلاق اولان ؛ پارلايان تنوير ايدن ، پارلايان .

تابان [فا. پارلاق ، منور ، ضيادار ، ايشلدايجى .

تاب آور [فا. قوت وقدرت صاحبى ، مقتدر .

تابخانه فا. قيش آوى؛ خسته‌خانه.

تابداده فا. ياندېرلمش ، ياقلمش.

تابدار [فا. ضيادار ، منور ، پارلاق ؛ حرارتلى ، سيجاق ، قيزغين .

تابستان فا. ياز موسمى ، صيف.

تابش [فا. پارلامه ، ضيا ، پارلاقلق .

تابع [ع. تبعيت ايدن، آرقه‌سى صره كيدن؛ اطاعت ايدن.

تابعين [ع. آنجق صحابهٔ كرام ايله كوروشن و بونلر واسطه‌سيله نقل احاديث ايده‌بيلن .

تابناك [فا. پارلاق ، منور ، ضيادار .

تابنده [فا. پارلايان ، اورته‌لغى تنوير ايدن .

تابوت [ع. اولو نقلنه مخصوص آلت .

تأبيد [ع. دائم وباقى ايتمه ، صوكسز وزوالسز قيلمه، ابدى حالنه قومه .

تاتار [س. اولجه كوچوك بر تورك قومنك اسمى ايكن بالآخره عموم مغوللره وقريم ، قازان توركلرينه‌ده بو نام ويرلمشدر .

تاتار س. پوسته نقل ايدن .

تاتارجق [س. ايصيريجى كوچوك بر سينك .

تاتارى [ص. پيشمه‌مش ويا آز پيشمش (ات)؛ مكتوب نقلنه آليشديرلمش .

تأثّر [ع. برينى تعقيب ايتمه ، غلا : بر شيئك تأثيرينى طويمه ، بر شيئدن اثر آلمه ؛ حزن ، كدر ، انفعال .

تأثير [ع. اثر ونشان براقمه ، ايچنه ايشلمه ؛ طوقونمق ، ايشلمك .

تاج [فا. حكمدارلرك باشلرينه كيىدكلرى مرصع باشلق ؛ مشايخ سرپوشى ؛ كاين باشلغى ؛ قوش سرغوجى .

تاجدار [فا. تاجه صاحب اولان ، تاج ييين .

تاجدارانه [فا. تاجدار اولانه ياقيشير صورتده ، تاجداره لائق .

تاجداری [فا. حکمدارلق، تاجدارلق؛ حکمداره منسوب.

تاجِر [ع. آلیم صاتیمله مشغول اولان، تجارتله اشتغال ایدن.

تاجلامَق ف. تاج کییدیرمك.

تاجلانمَق ف. تاج کییمك.

تاجلی [ص. باشنده تاجی اولان؛ سرغوچلی (قوش).

تاجیك [س. تورك مملکتنده بولنان ایرانلیلره ویریلن اسم.

تأجیل [ع. مهل بخش ایتمه، مهلت ویرمه.

تَأَخُّر ع. کری قالمه، گجیکمه.

تأخیر ع. کری براقمه، گجیکدیرمه.

تَأَدُّب [ع. ادب وتربیه آلمه، حیا ایتمه، اوتانمه.

تَأَدُّباً [ع. ادب وتربیه‌یه رعایت ایده‌رك، اوتانه‌رق.

تأدیب [ع. ادب وتربیه ویرمه؛ توبیخ و تکدیر، اوصلاندیرمه.

تأدیباً [ع. ادب وتربیه اوکرتمك مقصدیله؛ تکدیر ایده‌رك.

تأدیبی [ع. تکدیره منسوب ومتعلق.

تأدِیه ع. اوده‌مه.

تار [فا. قرانلق مظلم؛ تل، ایپلیك.

تاراج فا. یغما، غارت، چاپول.

تارِك [ع. ترك ایدن، براقان، وازکچن.

تارله [س. یاخود ترلا. حبوبات اکمکه مخصوص محل؛ باغچه‌نك سبزه، چیچك اکمك ایچون آیرلمش قسمی.

تارِم [فا. یوکسك طام ویا قبه چارداق؛ کوك، سما.

تارمار [فا. یاخود تارومار: قار-مه‌قاریشیق، طارمه‌طا-غین، پراکنده، پریشان.

تاره ع. کره، دفعه.

تارَةً ع. بعضاً، بعض کره.

تاریخ [ع. شایان تذکار حادثات ووقایعك حکایه‌سی؛ بر وقعه‌نك وقوع بولدیغی ویا بر شیئك یازلدیغی زمان؛ بروقعه‌نك ابجد حسابیله زمان وقوعنی کوسترن مصراع.

تاریخسز ص. تاریخی اولمایان .

تاریخلی ص. تاریخی اولان .

تاریخی [ص. تاریخه منسوب و متعلق .

تاریك [فا. قاراكلق ، مظلم ؛ نور وضیادن محروم .

تاز فا. قوشمه ، قوشش .

تازگی س. تازه‌لیك ، طراوت .

تازه [فا. كنج ، كورپه ؛ یڭی ؛ بیاتلامامش ، قورومامش .

تازه‌لشمك [ف. تازه‌لك پیدا ایتمك ، كنجلشمك .

تازه‌لك [س. تازه اولان شیئڭ حالی ؛ كنجلك .

تازه‌لمك [ف. یاخود تازه‌له‌مك : تازه یاپمق ، تازه‌لك ویرمك ؛ یكیدن یاپمق .

تازه‌لنمك [ف. تازه برحال كسب ایتمك ، یكیلشمك ، یكیدن یاپلمق ؛ كنجلشمك .

تازی [س. طاوشان آوینه یارار آو كوپكی .

تازی فا. عرب ، عربی .

تازیانه [فا. قامچی ، قیرباج ، تللی چالغیلری چالمغه مخصوص كوچوك كمیك؛ واسطه، سبب .

تاس [د. (ت) ایله باشلایان صفتلرك باشنده تأكید بیان ایدر .

تَأَسُّس [ع. غل. اساسلاشمه ، تملّلشمه .

تاسِع ع. طقوزنجی .

تاسِعاً [ع. طقوزنجی اوله‌رق ، طقوزنجی درجه‌ده .

تَأَسُّف ع. آجیمه ، كدر ایتمه .

تاسه س. غم ، كدر ، درد ، قایغو .

تاسه‌سِز [ص. قایغوسی اولمایان ، غمسز ، كدرسز ، قیدسز .

تاسه‌سِزلِق [س. قایغوسزلق ، غمسزلق ، قیدسزلق .

تاسه‌لانمَق [ف. كدرلنمك ، مغموم اولمق .

تاسه‌لی ص. قایغولی ، مكدر .

تَأسیس [ع. اساسلاشدیرمه ، تملّلشدیرمه ، قورمه ، یاپمه .

تَأَكّد [ع. قوت بولمه ، سا- غلاملاشمه ، تحقق ايتمه ، تصديق اولونمه .

تَأْكيد [ع. صاغلاملاشديرمه ، تقويه ايتمه ، تكرار يازمه .

تَأْكيداً [ع. صاغلاملاشديرارق، تقويه ايده‌رك؛ مكرراً.

تالامَق ف. يغما ايتمك .

تالان فا. يغما ، چاپول .

تالان [ص. (آلان) كلمه‌سيله برلكده قوللانيلير . آلان تالان اولمق : قارمه‌قاريشيق اولمق .

تَأَلُّم [ع. كدرلنمه ، دردلنمه ، آجينمه .

تالى [ع. تعقيب ايدن ، آرقه‌دن كلن ؛ نتيجه : قرآن كريمى اوقويان ؛ قضيه‌نك ايكنجى قسمى .

تَأْليف [ع. برلشديرمه ، بر آرايه طوپلامه ؛ بار- يشديرمه ؛ ترتيب وتحرير ايتمه ؛ كتاب ؛ مجموعه .

تَأْليفكرده [فا. تأليف اولونمش، ترتيب وتحرير ايد- لمش ؛ كتاب ، اثر .

تام [د. (ت) ويا (ط) ايله باشلايان بعض صفتلرك اولنده تأكيد ومبالغه معناسنى افاده ايدر : تام طاقير: بوم بوش .

تام [ع. بوتون ، نقصان اولمايان اكسيكسز ؛ مكمل؛ تماميله.

تَأَمُّل [ع. درين دوشونمه ، اطرافليجه ملاحظه وتفكر ايتمه .

تَأَمُّلسِز [ص. دوشونجه‌سز ، ملاحظه‌سز ، اولدن دوشونمه‌ين .

تَأَمُّلسِزلك [س. دوشونمه‌يش ، عدم ملاحظه .

تَأْمين [ع. امنيت ويرمه ، امين قيلمه؛ صاغلاملاشديرمه، شبهه براقمامه .

تَأَنّى [ع. عجله ايتمه‌مه ، ياواش كيتمه ، تمكين ايله حركت ايتمه .

تَأْنيث ع. مونث قيلمه .

تَأْنيس [ع. آليشديرمه، انسيت ايتديرمه .

تاو [س. هرهانكى بر ماده‌نك ايشلنه‌جك وتسويه ايديله- بيله‌جك حال وقوامى ؛ نم ، رطوبت . سميزلك .

تاوان [س. ياخود طاوان : آلچى ويا تختەدن ياپيلان وقپالى بر محلك اوست قسمنى تشكيل ايدن على العاده دوز بر سطح .

تاوانلامق [ف. بر اوطەنك تاوانى ياپمق .

تاوخانه [س. فقرانك صيغينەجق يرى ، آتشله تسخين ايديلن چيچكلك ؛ هر هانكى بر مادەيه ايشلنەبيلەجك ويا قوللانيلەبيلەجك حال وقوام ويريلن محل .

تاوسامق [ف. تاوى كچمك ، رغبتنه خلل كلمك ، وقتى كچمك .

تاولاتمق [ف. تاو ويرديرمك ، ايصلاتديرمق ، صو سرپديرمك .

تاولامق [ف. تاو ويرمك ، رطوبتلنديرمك .

تاولانديرمق [ف. تاوه كتيرمك ، سميرتمك .

تاولانمق [ف. تاوه كتيرلك ، ايشلنەبيلەجك بر حالده تسخين ايدلمك ؛ ايصلانمق ، رطوبتلنمك ، سميرمك .

تاولى [ص. تاوينى بولمش ، قوامنه كلمش ؛ نملى ، سميز .

تاوه [س. ايچنده اوته برى قيزارتيلابيلن اوزون صاپلى ياصى ومدور مطبخ آلتى ؛ معدنلرك اريدلمسنه مخصوص قاب ؛ كيرچ سوندوردكلرى تكنه ؛ تاوەدە پيشن يمك ؛ طوزلەدە دكيز صوينى تبخر ايتدردكلرى اولكلرك هربرى .

تأويل [ع. قپالى اولان بر شيئى آچمه ، ايضاح ايتمه ؛ باشقه بر معنى ايله تفسير ايتمه .

تأهّل ع. اولنمه .

تائب ع. توبه ايدن .

تأيّد [ع. قوت ومتانت بولمه ، صاغلاملاشمه .

تأييد [ع. قوت ومتانت ويرمه صاغلاملاشديرمه .

تب فا. صيتمه ، حما .

تبابعه [ع. تبعلر ، يمن عرب حكمدارلرينك لقبلرى .

تبادر [ع. بردن خاطره كلمه معناسيله قوللانيليورسەدە ياكليشدر .

تبادل [ع. برينى ديكريله دكيشديرمه .

تبار ع. محو وهلاك اولمه .

تبار [فا. صوى ، نسل ، اصل ، نسب .

تَبارَك [ع. مبارك ومعزز اولسون معناسنده دعادر .

تَباشير [ع. فجرك ايلك كورو ـ نيشى ؛ بر شيئك باشلا ـ نغيجى .

تَباشير [فا. يومشاق وبياض بر ماده .

تَباعُد ع. اوزاقلاشمه .

تَباه [فا. محو وخراب اولمش ؛ برباد ، مضمحل ؛ محو ، اضمحلال .

تَبايُن [ع. يكديكرندن آيرلمه ؛ تضاد ، تخالف، تناقض؛ ايكى شئ آراسندەكى فرق واختلاف .

تَبجيل [ع. تنظيم ، تكريم ؛ بويوتمه .

تَبَحُّر [ع. برشيئك ايچنه طالمه ، كنهنه وارمغه اوغراشمه .

تَبَخُّر [ع. بوغو حالنه كچمه ، بوغولانمه ؛ كوكلك ايله توتسيلنمه .

تَبخير [ع. بوغو چيقارتمه، بوغويه تحويل ايتمه ؛ توتسيلمه ؛ علل ساريەنك عدم سرايتى ايچون بولاشيق شيئلرى (ئه توو) ماكنەسندن كچيرمه .

تَبخيل [ع. برينى جريلك ايله اتهام ايتمه .

تَبَدُّل [ع. دكيشمه ؛ باشقه بر شكله كيرمه .

تَبديل [ع. دكيشديرمه ، باشقه بر شكله قويمه .

تَبديل [ص. كيم اولديغنى بللى ايتمكسزين كزن؛ خفيه.

تَبديلاً ع. دكيشديرمه صورتيله .

تَبذير ع. اسراف ايتمه ، طاغيتمه.

تَبَر [فا. بالطه ، بر صاپه كچيرلمش هلال شكلندەكى آلت جارحه.

تبر [ع. آلتون ويا كوموش توز ويا پارچەسى .

تَبَرُّد ع. صوئومه، تبرد ايتمه.

تَبَردار [ع. بالطەلى عسكر ؛ هلال شكلندەكى بالطەيى حامل .

تَبَرُّع ع. كنديلكندن احسان ايتمه.

تَبَرُّعاً [ع. كنديلكندن احسان ايدەرك .

تَبَرُّك [ع. مبارك عد ايتمه ، اوغور صايمه .

تَبَرُّكاً [ع. يمن وبركت عد ايدەرك ، اوغور صا ـ يەرق .

تَبَرّى ع. اوزاقلاشمه، چكلمه .

تَبريد ع. صوئوتمه؛ محبتنى آزالتمه.

تَبريك [ع. مبارك اوله ديه دعا ايتمه ؛ بر موفقيتدن ويا خيرلى بر ايشدن دولايى برينك خوشنه كيده‌جك سوزلر سويلمه.

تَبرِيه [ع. پاك وبرى الذمه قيلمه ، قباحتدن قور - تارمه ؛ بورجدن قورتارمه.

تَبس س. دفع.

تَبَسُّم ع. كولومسه‌مه.

تَبسى [س. اوزرنده چاى ، قهوه وسائره اكرام ايديلن دوز ، ياصى وكنارسز معدندن ويا بلوردن سطح.

تَبسيرمك [ف. حرارتدن دوداقلر قبارمق.

تَبسيمك [ف. دفع ايتمك ، تسكين ايلمك.

تَبسينمك [ف. دفع وتسكين اولونمق.

تَبشير [ع. خيرلى برخبر ويرمه، مژده ويرمه.

تَبَصبُص [ع. يالتاقلانمه ، آلچا. قچه يالوارمه.

تَبَصُّر [ع. دقتله باقمه ، كوزل دوشنوب ملاحظه ايتمه.

تَبصِره [ع. ذهن آچان و ايى آكلاتديران شئ.

تَبَعاً ع. تابع اوله‌رق ، اويارق.

تَبَعه [ع. بردولتك حكمى آلتنده بولنان اهالى.

تَبَعِيَّت ع. تابع اولمه ، اويمه.

تَبَعِيَّةً [ع. تابع اوله‌رق ، اويارق.

تَبعيد [ع. اوزاقلاشديرمه ، اوزاغه سورمه.

تَبعيض [ع. تفريق ، تقسيم. بالتبعيض : قسماً.

تَبَقُّر ع. زنكين وعالم اولمه.

تَبكِيه ع. آغلاتمه.

تَبَل [س. قيوريم ، قات ، بو- روشوق.

تَبَلُّر [ع. بلورلاشمه ، بلور كبى طوكمه.

تَبَلُّش [س. بربرينه كچمش ، قارمه‌قاريشيق. تبلش اولمق : برينى متمادياً تصديع ايتمك.

تَبليغ [ع. ايريشديرمه ، اولا- شديرمه ، يتيشديرمه ؛ بيلديرمه.

تَبَنّی ع. اولادلغه قبول ایتمه .

تَوَلّی ع. ایشه‌مه ، صودوکمه .

تَبویب ع. بابلره آییرمه .

تَبَه [فا. محو وخراب اولمش ، برباد . مضمحل ؛ محو ، اضمحلال .

تِبیان [ع. واضح وآشکار ایتمه، اچیق افاده ایتمه .

تَبَیُّن [ع. واضح وآشکار اولمه ، آکلاشلمه ، میدانه چیقمه .

تَبییض [ع. بیاض ایتمه، آغارتمه؛ بر یازینك صورتنی تمیز بر کاغد اوزرینه یازمه .

تَبیین ع. واضح وآشکار قیلمه .

تَپدیرمَك [ف. تپه آتمغه سوق و اجبار ایتمك ؛ یرندن اوینایوب شدتله کری‌یه تضییق ایتمك.

تَپِشمَك [ف. بربرلرینه چفته آتمق ؛ غوغا ایتمك ؛ بربرینی چكه‌مه‌یه‌رك خرلاشمق .

تَپمَك [ف. چفته آتمق ، (حیوان) آرت آیاغیله اورمق ؛ قیمتنی بیلمه‌مك ؛ یکیدن ظهور ایتمك ؛ کری‌یه دوغرو تضییق ایتمك .

تپمه [س. چفته ، حیوانك آرت آیاغیله اورماسی؛ آقارصودن بریول ایله آلنان طورغون صو .

تَپندیرمَك [ف. تپنمسنی موجب اولمق .

تَپِنمَك [ف. آیاقلرینی حدتندن یره اوراروق صیچرایوب خویسزلانمق .

تَپِنمه س. تپنمك فعلی .

تَپه [س. یوکسکجه یر ، طاغك کوچوکی ؛ ذروه ، بر شیئك یوکسك نقطه‌سی ؛ باشك اك اوست نقطه‌سی ؛ طوپ توی ، سرغوچ .

تَپه‌جِك س. کوچوك تپه .

تَپه‌اَتمَك [ف. دوکدیرمك ، اولدیرتمك .

تَپه‌لِك [س. تپه‌یه مخصوص اولان شیئ .

تَپه‌لَمَك [ف. یاخود تپه‌له‌مك : دوکمك ، اولدیرمك .

تَپه‌لَمه س. دوکمه ، اولدیرمه .

تَپه‌لَمه [ص. تپه تشکیل ایده‌جك صورتده ییغلمش ؛ ایچه طولو ؛ تومسك ، طاشقین .

تَپه‌اَتمَك ف. دوکلك .

تپه‌لی [ص. باشنده طوپ تویی بولنان ، سرغوجی اولان.

تپیر س. قیل ألك .

تپیرلمك ف. اینجه ألەمك .

تتابع [ع. بلافاصله بربری آردنجه کلمه ، تعاقب .

تتبّع [ع. درنجه تدقیق وتحقیق ایتمه .

تتسینمك ؛. ب: دیکسینمك .

تتمّه [س. نقصان اولان شیئ اکمال واتمام ایچون علاوه اولونان شیٔ . برشیئك تام و مکمل اولماسیچون اقتضا ایدن شیٔ .

تتمیم ع. بیتیرمه ، تماملامه .

تتوّج [ع. تاج کییمه ، باشنه تاج قونمه .

تتیز [ص. زور ممنون اولان ، خویسز ، هر هانکی بر شیئدن قولای قولای خوشلانامایان ، مشکلپسند بکنمه‌ین .

تتیزلك [س. خویسزلق ، مشکلپسندلك .

تتیزلنمك [ف. خویسزلق ایتمك ، بر شیئدن قولایجه خوشلانامامز بر حاله کلمك بکنمه‌مك ؛ مشکلپسندلك ایتمك .

تتدك [س. تیز جانلی ، چابق حرکت ایدن ؛ نازك ، ظریف .

تتیك [س. تفنکده‌کی مرمی‌نك باروتنه آتش آلدیران کوچوك دمیر آلت . تتیکنی بوزمامق : هیچ قملدانمامق .

تتیکلك [س. تیز جانلیلق، چابق طاورانمه .

تثبّت [ع، ثبات کوسترمه ، تقویه ایدلمه ، صاغلاملاشدیرلمه .

تثبیت ع. تأکید ، تقریر .

تثقیب ع. دلمه .

تثقیل ع. آغیرلاتمه .

تثلیث [ع. اوچلتمه ، اوچه ابلاغ ایتمه ؛ اقانیم ثلثه‌یه ایناتمه .

تثنیه [ع. ایکی‌یه دلالت ایدن لفظ .

تجّار [ع. تاجرلر، تجارتله مشغول اولانلر .

تجارب ع. تجربه‌لر ، دەنەمەلر .

تِجارَت [ع. امتعه آلوب صاتمه، آلیش ویریش ایتمه؛ آلیش ویریشدن حاصل اولان کار وفائده.

تِجارَتگاه [س. تجارت محلی، تجارتی چوق اولان یر.

تِجارَتلی ص. کارلی، فائده‌لی.

تِجاری ع. و:

تُجّاری [ـ. تجارته منسوب ومتعلق، متجری.

تَجاسُر ع. جسارتلنمه.

تَجانُس ع. غلـ: مجانست.

تَجاوُز [ع. آشمه، اوته‌سنه کچمه؛ تعرض، باشقه‌سنك حقنه طوقنوب ظلم ایتمه.

تَجاوُزکارانه [فا. حقنه تعرض ایتمك صورتیله واقع اولان.

تَجاوُزی [ع. تجاوزه منسوب ومتعلق.

تَجاهُل [ع. بیلمزلکه کلمه، بیلمز کبی کورونمه.

تَجَبُّر ع. کبر وتعظم ایتمه.

تَجبیر [ع. قیریق ویا چیقیق بر کمیکی دوزه‌لتمه.

تَجَدُّد [ع. یکیله‌مه، یکی اولمه، یکیلنمه.

تَجدید ع. یکیلتمه، تازه‌لتمه.

تَجذیر [ع. بر عددك جذرینی آلمه.

تَجرِبه ع. دەنەمه، صنامه.

تَجَرُّد [ع. یالکز اولمه، متأهل اولمامه، ماسوادن قطع علاقه ایدوب اللهه متوجه اولمه؛ صویونمه، چپلاق وعاری اولمه.

تَجَرُّع ع. ایچوب یوتمه.

تَجَرُّم [ع. (زمان) کچمه، مرور ایتمه.

تَجریح ع. یاره‌لمه، جرح ایتمه.

تَجرید [ع. صویوب چیپلاق براقمه؛ آییرمه؛ حقه ربط قلب ایتمه.

تَجریع ع. ایچیروب یوتدیرمه.

تَجریم [ع. جریمه‌یه اوغراتمه، جزایه چارپدیرمه.

تَجَزُّؤ [ع. قسملره آیرلمه ؛ بر شیئله اکتفا ایتمه .

تَجزِئه [ع. قسملره آییرمه ، اقسامه تقسیم ایتمه .

تَجَسُّد [ع. جسد پیدا ایتمه ، وجود بولمه .

تَجَسُّس [ع. آراشدیرمه ، یوقلامه؛ سرائرینی آکلامغه چالیشمه .

تَجَسُّم [ع. جسم پیدا ایتمه ، کوز اوکنه کلمه .

تَجسیم ع. وجود ویرمه .

تَجَفُّف ع. قورومه .

تَجفیف ع. قوروتمه .

تَجَلُّد [ع. صبر وثبات ایله سلاخلانمه ؛ غل: تکلفله جسارت کوسترمه ؛ سرکشلك ایتمه .

تَجَلّی [ع. کورونمه ، آچیلوب روشن وعیان اولمه . عالم غیبدن بعض خصوصات مشهود اولمه ؛ بخت ، طالع ، قدر .

تَجلید [ع. مشین قاب کچیرمه، جلدلمه .

تَجَمُّد ع. غل. طوکمه .

تَجَمُّع [ع. هرطرفدن طوپلانمه ، برلشمه ، بریکمه .

تَجَمُّل [ع. بهاء ، جلال، رونق؛ ابهت ، احتفال ؛ حسن حرکت ؛ ادب، انس، بشاشت، لطافت .

تَجن س. طاغ کچیسی .

تَجَنُّن ع. چیلدیرمه ، دلیرمه .

تَجنیس [ع. ایکی معنالی سوز قوللانمه ویا سویلمه .

تَجوید [ع. قرآن کریمی قواعد قرائته رعایةً اوقومه .

تَجویز [ع. جواز ویرمه ، اذن ویرمه ، جائز کورمه .

تَجویف [ع. ایچنی بوشالتمه ، اویمه .

تَجَهُّز [ع. حاضرلانمه ، مالزمه تدارك ایتمه .

تَجهیز [ع. لازم اولان شیئلری تدارك ایتمه ؛ ارزاق و سائر مهماتی تماملایوب حاضرلامه .

تَجهیل [ع. برینه جهالت اسناد ایتمه ، جاهل عد ایتمه؛ برینك جهالتنی ظاهره اخراج ایتمه .

تَحاشی [ع. قورقوب چکنمه ، احتراز .

تَحالُف [ع. يمين ايله عهد وميثاق .

تَحايا [ع. تحيه‌لر ، سلاملر ، آشنالقلر .

تحت ع. آشاغی ، زیر ، آلت .

تَحتانی [ع. آشاغی‌یه منسوب ومتعلق، آشاغیده بولنان.

تَحَتُّم ع. پك لازم وواجب اولمه .

تَحَجُّر [ع. طاش کسیلمه ، طاش اولمه .

تَحَدُّث [ع. صوکره‌دن حاصل اولمه ، یوق ایکن وار اولمه .

تَحدیب ع. قانبور ایتمه .

تحدیث ع. نقل وروایت ایتمه .

تحدید [ع. حدود تعیین ایتمه ؛ بر شیئی تعریف ایتمه ؛ دمیری ایشلمه .

تَحَذُّر ع. صاقینمه ، احتراز .

تَحذیر [ع. صاقیندیرمه ، حذر ایتدیرمه .

تَحَرُّز ع. صیغینمه ، قورونمه .

تَحَرُّس ع. صاقینمه ، قورونمه.

تَحَرُّك ع. قملدانمه ، اوینامه .

تَحَرّی ع. آراشدیرمه ، یوقلمه.

تَحریر [ع. یازمه ، قلمه آلمه ؛ دفتره کچیرمه ، قید ایتمه.

تحریراً ع. یازی ایله .

تحریص [ع. لزومندن فضله آرزوکش وطلبکار قیلمه .

تَحریض [ع. قاندیرمه ، تشویق وتحریك ایتمه .

تَحریف [ع. تبدیل و تغییر ایتمه ، دکیشدیرمه ، بوزمه .

تَحریك [ع. حرکته کتیرمه ، اویناتمه ، قملداتمه ؛ آزدیرمه، تشویق ایتمه، آیارتمه.

تَحریم ع. حرام ایتمه، منع ایلمه.

تَحریمه ع. افتتاح تکبیری.

تَحریمی [ع. بر شیئی حرام ایتمه فعلنه منسوب ومتعلق.

تَحَزُّن [ع. محزون ومکدر اولمه، کدر ایتمه .

تَحزیب ع. قسم قسم آییرمه .

تَحْزِين ع. محزون ومكدر ايتمه .

تَحَسُّر [ع. حسرت چكمه ، غائب اولان شیٔ ایچون كدر ایتمه .

تَحَسُّس [ع. بر خبره قولاق ويرمه ، حواسی ايله آكلامغه چاليشمه. غل. طويمه، قلباً حس ايتمه .

تَحْسِين [ع. كوزل بولوب تقدير ايتمه ، بكنمه ، مدح وثنا ايتمه .

تَحَشُّد [ع. طوپلانمه ، تجمع ايتمه ، بريكمه .

تَحْشِيد [ع. طوپلامه ، تجمع ايتديرمه ، بريكديرمه.

تَحْشِيه [ع. كتاب كنارينه بر كلمه ويا فقره حقنده يازی يازمه .

تَحَصُّل [ع. حاصل اولمه ، وقوعه كلمه .

تَحَصُّن [ع. بر مستحكم محله قپانمه .

تَحْصِيل [ع. ايدنمه ، اله كچيرمه ، حاصل ايتمه ، قازانمه ، ويركی وايرادی طوپلامه ؛ اوكرنمه ، علم ومعرفت قازانمه .

تَحْصِيلدار [فا. ويركی وواردات طوپلامغه مأمور اولان .

تَحْصِيلدارلِق [س. تحصيلدارك صفت ومأموريتی .

تَحْصِيلی [ص. تحصيله منسوب ومتعلق .

تَحْصِيليه [ع. طوپلادقلری پاره‌دن تحصيلدارلره ويريلن حصه ، تحصيلدارلق حقی .

تُحَف ع. تحفه‌لر ، هديه‌لر .

تُحَف [ص. غريب، كورولمه‌مش؛ مناسبتسز ؛ كولونج ، اكلنجه‌لی ؛ غريب بر صورتده.

تُحَفْجی [س. چوراب ، منديل ، لوانطه كبی شيلر صاتان.

تَحَفُّظ [ع. صاقنمه ، حذر ايتمه؛ علل ساريه‌دن قورونمه .

تَحَفُّظخانه [س. علل ساريه‌لی بر محلدن كلن يولجيلرك قرانتنه بكلدكلری محل.

تَحَفُّظكارانه [فا. كندينی مدافعه ومحافظه ايتمك مقصدينه بناءً ؛ كنديني مدافعه ومحافظه مقصديله .

تَحَفْلُق [س. غرابت ؛ لطيفه ، كولەجك شیٔ .

تُحْفه [ع. هدیه ، پیشکش ، آرمغان؛ یکی پیدا اولمش طرفنده شیٔ .

تَحَقُّق [ع. صحیح اولدیغی میدانه چیقمه .

تَحقیر [ع. حقارت ایتمه ، اهمیت ویرمیوب ذلیل کورمه؛ قدرینی تنزیل ایده‌جك بد معامله‌ده بولونمه .

تَحقیر آمیز [فا. تحقیر ایله قاریشیق ، تحقیرلی.

تحقیق [ع. حقیقتنی آرامه ، صحیح اولوب اولمادیغنی آکلامغه چالیشمه ، صحیح اولدیغنی میدانه چیقارمه .

تَحقیقاً [ع. کرچکدن ، صحت وحقیقت اوزره ، صحیحاً .

تَحَکُّم [ع. حکم سورمه ؛ کیفنجه حرکت ایتمه .

تَحکیم [ع. غل: صاغلاملاشدیرمه ، قوی ومحکم برحاله قومه.

تَحَلُّل [ع. حل اولمه، اجزاسی آیرلمه .

تَحَلّی ع. سوسلنمه، زینتلنمه .

تُحلیف [ع. یمین ایتدیرمه ، یمین ویرمه .

تَحلیل ع. اجزاسنی آییرمه.

تَحلیه ع. سوسلمه ، تزیین .

تَحَمُّض ع. اکشیمه .

تَحَمُّل [ع. چکمه ، قاتلانمه ، یوکلنمه .

تَحَمُّلسِز [ص. تحملی اولمایان ، چکه‌مه‌ین ، قاتلاناما‌یان .

تَحَمُّلسِزلِك [س. قاتلانامامه ، یوکلنه‌مه‌مه .

تَحَمُّلگُداز [فا. تحمل براقمایان .

تَحَمّی [ع. صاقینمه ، پرهیز ایتمه .

تَحمید [ع. شکر ایتمه ، حمد و ثنا ایتمه .

تَحمیس ع. برینی قیزدیرمه .

تَحمیص ع. (قهوه) قاوورمه.
تر : دوکولمش قهوه صاتیلان محل .

تَحمیق [ع. احمق عد ایتمه ، حماقت اسناد ایتمه .

تَحمیل [ع. یوکلتمه ؛ احاله ایتمه .

تَحنيط [ع. (اولويى) بخورله توتسيلەمه ؛ حيوانات جثەلرينى قوروتمه .

تَحوُّل ع. دكيشمه .

تَحويل [ع. دكيشديرمه ، تبديل ؛ بورج سندى.

تَحِيّات [ع. تحيەلر ، سلاملر، دعالر .

تَحَيُّر [ع. حيرتده قالمه ، شاشمه .

تَحَيُّز [ع. (ييلان) چورەكلنمه ؛ (مملكت) برى طرفندن اشغال واستيلا ايدلمه ؛ يرطوتمه، موقع مخصوص اولمه .

تَحِيّه ع. سلام، دعا، آشنالق .

تَخالُف [ع. اويمامه ، ضد اولمه .

تَخت [ع. حكمدارك اوطورماسنه مخصوص قولتوق، سرير .

تَختَرَوان فا. بر نوع سديه .

تختگاه فا. تخت محلى ؛ پايتخت .

تَختنِشين فا. تختده اوطوران .

تَخته [س. اينجه آغاج لوحەسى ؛ كراسته ، خشب ؛ كورك طولومنك يارىسى .

تَخته‌پوش [س. طام اوزرنده دوشمەلى يركه چماشير قوروتمغه يارار .

تَختيم ع. مهرلمه .

تَخجيل ع. اوتانديرمه .

تَخَدُّر ع. اورتونمه ، تستر .

تَخدير [ع. (قادين) اورتوب اركككدن قاچيرمه ، ستر .

تَخديش [ع. طيرناقله ييرتمه ، پارچەلامه، طيرمالامه، قازيمه . مج: تهييج ايتمه .

تَخريب [ع. خراب ايتمه، بوزمه، ييقمه .

تَخسير [ع. غائب ايتديرمه ، زيانه اوغراتمه .

تَخَشُّع [ع. بريننك حضورنده كنديني كوچوك طوتمه ، تواضع ايتمه .

تَخَشُّل ع. ذليل وحقير اولمه .

تَخَشُّن [ع. قبا وسرت طاورانمه، خشونت كوسترمه .

تَخَصُّص [ع. مخصوص اولمه ، تخصيص قلنمه .

تَخصيص [ع. خاص قيلمه ، حصر وتعيين ايتمه .

تحضيب ع. بويامه .

تخطّر [ع. غل. خاطره كتيرمه، خاطرلامه .

تخطيط [ع. بر شیٔ اوزرينه خطلر چيزمه .

تخطئه [ع. برينى خطا ايله اتهام ايتمه .

تخفيف [ع. خفيفلتمه ، يوكنى آزالتمه؛ قولايلاشديرمه.

تخلّص [ع. قورتولمه ، خلاص اولمه ؛ بر مخلص قوللانمه .

تخلّف [ع. كريده قالمه، آرقه‌سنده قالمه ؛ غل : دكيشمه .

تخلّق ع. خوى وخلق پيدا ايتمك.

تخلّى [ع. بردن ويا بر شيئدن آيريلوب قورتولمه ؛ بريله يالكزجه بر طرفه چكلمه .

تخليص [ع. قورتارمه ؛ تميزلمه؛ قورتولمه .

تخليط [ع. (خسته) مضر يمك يمه ؛ غل: قاريشديرمه، تشويش ايتمه ، بوزمه .

تخليف [ع. برينى كندى يرينه براقمه .

تحليل ع. اكشيتمه .

تخليه [ع. بوشالتمه ؛ ترك ايتمه ، براقمه . تخليهٔ سبيل : بر محبوسى قويويرمه ، سربست براقمه .

تخم [فا. نباتاتده چيچكدن صوكره حاصل اولان دانه ؛ نطفه.

تخمّر ع. اكشيمه ، مايه‌لنمه .

تخمه [ع. معده طولقونلغى ، امتلا .

تخمير ع. مايه‌لنديرمه .

تخميس [ع. بش قات ايتمه ، بشه بولمه ؛ بر بيته اوچ مصراع دها علاوه ايتمه .

تخمين [ع. ع. تقريبى اوله‌رق تعيين ايتمه ؛ ظن ايتمه .

تخميناً [ع. تقريبى اوله‌رق ، آشاغى يوقارى .

تخمينى [ع. تخمينه منسوب ومتعلق .

تخويف [ع. قورقوتمه ، اوركوتمه .

تخيّل [ع. بعض علامتلره نظراً تصور ايتمه .

تخيير [ع. انتخاب و اختيارينى برينه احاله ايتمه .

تَدابير ع. تدبيرلر . ب: تدبير .

تَداخُل [ع. بربرى ايچنه كيرمه؛ بر بورجك تقسيطلرى وقتيله ويرلميوب . صوكره كيلرك وقتنه قاريشمه .

تَدارُس [ع. برلكده اوقومه ، تحصيل ايتمه .

تَدارُك [ع. تعمير ؛ آراشديروب بولمه ، حاضرلامه .

تَدارُكاى [ص. لازم اولان شيئلرى وقتيله حاضرلايان .

تَدافُع [ع. كوكس كوكسه حرب ايتمه ، دوكوشمه ، ايتيشمه ؛ كنديني محافظه ايده‌رك تعرضه مقابله ايتمه .

تَدافُعى [ع. تدافعه منسوب و متعلق .

تَداوُل [ع. قوللانلمه ، برندن ديكرينه كچمه ، الدن اله طولاشمه .

تَداوى [ع. كنديني ايى ايتمكه چاليشمه ، علاج آلمه.

تَدبير [ع. عاقبتنى دوشونه‌رك حصول وموفقيتى اسبابنه تشبث ؛ بر ايشك باشه چيقماسى ايچون قورولان دوزن.

تَدبيرسِز [ص. تدبيرى اولميان، ايشك عاقبتنى دوشونمه‌ين .

تَدبيرسِزلِك [س. ايشك صوكنى دوشونمه‌ييش .

تَدبيرلى [ص. تدبيرى اولان ، بر ايشك عاقبتنى دوشونن.

تَدَرُّس [ع. درس آلمه ، اوقومه، اوكرنمه .

تَدريج [ع. درجه درجه وتأنى ايله حركت ايتديرمه .

تَدريجاً [ع. درجه درجه، ياواش ياواش .

تَدريجى [ع. تدريجه منسوب ومتعلق ؛ تدريجله واقع اولان .

تَدريس [ع. اوقوتمه ، درس ويرمه .

تَدفين ع. غل. دفن ايتمه ، كومه.

تَدقيق [ع. اوفالتمه ، اينجلتمه؛ اينجه‌دن اينجه‌يه يوقلايوب حقيقت آرامه .

تَدَلُّس ع. كيزلنمه .

تَدمير ع. محو ايتمه ، بيتيرمه.

تَدَنّى [ع. آلچالمه ، آشاغيلامه، تنزل .

تَدوير ع. چويرمه ، دونديرمه .

تَدوين [ع. متفرق اشعار وسائره‌يى طوپلايوب ديوان

ترتيب ايتمه ، مرتب ومنتظم بويوك كتابلر جمع وترتيب ايتمه.

تَدهيش ع. اوركوتمه، شاشيرتمه.

تَدهين ع. ياغلامه .

تَدَيُّن ع. ديندار اولمه ؛ دينده متين اولمه .

تَذاكِر ع. تذكره‌لر . ب: تذكره .

تَذَبذُب ع. قرارسزلق ، قاريشيقلق .

تَذكار ع. آكمه ، ياد ايتمه .

تَذَكُّر ع. خاطره كتيرمه ، بر ايش ايچون قونوشمه .

تَذكِره ع. پوصله ، ورقه ؛ بر ايش ايچون يازيلان كاغد ؛ رسمی ورقه ؛ رساله ، كتاب .

تَذكِره‌جی س. اسكی زمانده دعاوی خلاصه‌سنی قيد ايدن مأمور .

تَذكِره‌لك ص. تذكره يازمغه مخصوص .

تَذكير ع. ذكر ايتمه ، خاطره كتيرمه ؛ بركلمه‌يی مذكر اوله‌رق قوللانمه .

تَذَلُّل ع. كنديني خوار وحقير كوسترمه ، كنديني آلچق طوتمه .

تَذليل ع. ذليل وحقير ايتمه ، تحقير ايلمه .

تَذهيب ع. يالديزلامه .

تَذهيبجی ع. يالديزلايجی .

تَذييل ع. ذيل علاوه ايتمه ، اوزاتمه .

تَر س. دريتك دليكارندن چيقان صو ، عرق .

تَر ص. يكی چيقمش ، يكی ترلمش.

تَر فا. ياش ، نملی ، صولو ، راطب ، تازه ، كورپه ؛ كنج ، جوان ، ياقيشيقلی .

تَر فا. فارسی صفتلره الحاق اولنان تفصيل اداتی .

تَر د. مبالغه ايچون (ت) ايله باشلايان تورکجه صفتلرك باشنده بولنور .

تِر مه. تتره‌مكی تصوير ايدر ومكرر قوللانيلير .

تُراب ع. طوپراق ، توز .

تُرابی ع. طوپراغه منسوب ومتعلق .

تَراجِم ع. ترجمه‌لر . ب: ترجمه.

تَراخی [ع. كوشك طاورانمه ، تنبل اولمه .

تَرادُف [ع. بر برینه یاردیم ایتمه؛ بری دیكرینی متعاقب عینی بر مركبه بینمه ؛ مترادف اولمه ، ایكی ویا دها زیاده لفظ بر معنایه كلمه ،

تَرازو [فا. یاخود ترازی : طار-تی آلتی ، میزان ؛ موا-زنه ، اعتدال .

تِراش [س. اوسطره ایله قیللری قازیمه ؛ صقال .

تِراش [فا. یونتمه ، سطحی بر صورتده كسمه : یونتان، یونته‌رق دوزلته‌ن ؛ یونتولمش .

تِراشیده [فا. یونولمش ،كسیلمش، قازلمش اولان .

تَراصُف [ع. (عسكر) یناشیق نظامده بولونمه ؛ (طاشلر) یان یانه دیزلمه .

تَراضی [ع. رضالاشمه ، بربرینی راضی ایتمه .

تَراطور [س. جویز ایچی ،فندیق، اكمك ایچی، صارمساق وسركه ایله یاپیلان صالچه .

تَرافُع [ع. عینی زمانده حاكمه دعوی ایتمه .

تَرافُق ع. بربرینه رفیق اولمه .

تَراكُم [ع. بریكمه، جمع اولمه، طوپلانمه .

تَراكیب [ع. تركیبلر . ب: تركیب .

تِرامپَته س. طاوولك كوچوكی .

تِرامپَته‌جی س. ترامپته چالان .

تِرامپه س. مبادله ، دكیشمه .

تِرامپه‌جی [س. دائما ترامپه ایشلریله مشغول اولان .

تِراموای [س. دمیر یولی اوز-رنده حركت ایدن یولجی طاشیمغه مخصوص بویوك آرابه .

تِرانسپورط [س. لیطوغرافیاده یازینك كاغددن طاشه نقلی .

تِرانسیت [س. دوغروسی : ترانزیت : اشیایی دخول رسمی ویرمكسزین بر شهردن ویا بر مملكتدن كچیرمه.

تَرانه فا. نغمه، مقام .

تَرانه‌پرداز [فا. نغمه ومقام ترتیب ایدیجی اولان .

تراوَرس [س. دمير يوللرنده رايلرك آلتنه عرضانى اولەرق قونان اخشاب ويا دمير طبان.

تَراويح [س. رمضان كيجەلرينه مخصوص نماز.

تِرب [س. دوست، رفيق، آرقداش، همعصر، معاصر.

تَربوش س. طاقيه.

تُربه [س. بويوك آدملرك قبرلرى اوزرينه تعظيماً ياپيلان بنا.

تُربەدار س. تربه خدمتنى كورن.

تُربەدارلِق [س. تربەدارك خدمت ووظيفەسى.

تَربيع [ع. درده بولمه؛ درده ابلاغ ايتمه، قاتلامه؛ قمرك درتده برى؛ بر مصراع ويا بيتك اوچ ويا ايكى مصراع ضميمه درده ابلاغى.

تَربيعاً ع. مربع اولەرق.

تَربِيه [ع. قواى طبيعيه، ذهنيه واخلاقيەسنى انكشاف ايتديرمه؛ جمعيت بشريەنك عرف وعاداتنى بيلمه؛ يتيشديرمه، بويوتمه؛ آليشديرمه، الفت ايتديرمه؛ خفيف بر جزايه اوغراتمه؛ يمورطه، ليمون وسائره ايله بعض يمكلره لذت ويرمه.

تَربِيه [س. آرابه باركيرينك ديزكينى.

تَربِيەجى س. تربيه ايدن.

تَربِيەسِز [ص. تربيەسى اولمايان؛ تربيه اولمامش.

تَربِيەسِزلِك س. تربيه فقدانى.

تَربِيه كَرده فا. تربيه كورمش.

تَربِيەلى [ص. ادبلى، اخلاقى كوزل، عفيف؛ تربيەسى اولان (يمك).

تَرَتُّب [ع. ديزلمه، صرەلانمه: غلا: عائد اولمه، دوشمه.

تَرتيب [ع. صرەيه، نظامه، دوزنه قومه؛ حاضرلامه؛ تشكيل؛ صره، نظام؛ نيت؛ فصل، صنف: بر طبيبك معالجات وتنبيهاتى.

تَرتيبجى [س. ترتيب وتنظيم ايتمسنى بيلن.

تَرتيب ساز فا. ترتيب ايديجى.

تَرتيبسِز [ص. ترتيب ونظامى اولمايان، قارمەقاريشيق، غير منتظم.

تَرتیبسِزلِك [س. عدم انتظام، قاریشیقلق .

تَرتیبکَرده [فا. ترتیب وتنظیم ایدلمش .

تَرتیبلی [ص. ترتیب ونظامی اولان ، منتظم ؛ اولجه حاضرلانمش .

تَرتیبی [ع. ترتیبه منسوب و متعلق .

تَرتیبیه [ع. مطبعه‌جیلقده حروفاتك دیزلمسی حقی .

تَرتیل [ع. اصول وقاعده‌یه رعایتله اوقومه .

تَرجمان [ع. بر لسانی دیکر لسانه نقل ایدن .

تَرجمانلق [س. ترجمانك وظیفه ومأموریتی .

تَرجمه [س. بر لسانی دیکرینه نقل ؛ ترجمهٔ حال : بر کیمسه‌نك سرکذشتی ، احوال خصوصیه‌سنك ، وظیفه ومأموریتلرینك تاریخی .

تَرَجّی [ع. اومه ؛ امید ایتمه ؛ یالوارمه .

تَرجیح [ع. بر شیئی دها زیاده بکنمه .

تَرجیع [ع. کری کوندرمه ، تکرار ایتمه .

تَرجیم ع. طاشلامه .

تَرَح [ع. کدر ، الم ، اندیشه ، حزن .

تَرَحُّم ع. مرحمت ایتمه ، آجیمه .

تَرَحُّماً [ع. مرحمت ایده‌رك ، آجییه‌رق .

تَرحیب ع. مرحبا دیمه .

تَرحیل [ع. یوله چیقارمه ، حرکت ایتدیرمه .

تَرخانه [س. یوغورت ایله اون، طوماتس صویی وساژه‌نك قاریشدیرلماسندن حاصل اولان خمورکه قورودقدن صوکره اوفاقلانه‌رق قیشین چوربا کبی پیشیریلیر .

تَرخیص [ع. رخصت و اذن ویرمه .

تَرخیم [ع. طرز تلفظی تخفیف ایتمه ، بعض کلمه‌لرك بر ایکی حرفنی حذف ایدرك تلفظی قولایلاشدیرمه .

تَردامَن فا. ناموسسز ، ملوث .

تَرَدُّد [ع. ایتلمه ،اوزاقلاشدیرلمه (بریره) دوام ایتمه ، کیدوب کلمه؛ سویلمك ایشتدیکنی قولایجه بولامامه ؛ یاپه‌جغی ایشده قرارسز بولونمه. بلاتردد:

صاحب وناشری : اقبال کتبخانه‌سی

دوشونمکسزین ، همان قرار ویره‌رك .

تَردیف [ع· یانسه قاتمه ، برابر کوندرمه .

تَردیفاً ع· یانسه قاته‌رق .

تَردیم [ع· (البسه‌یی) تعمیر ایتمه .

تَرذیل ع· غل· رذیل ایتمه .

تَرزَبان فا· حاضر جواب .

تَرزی [س· البیسه بیچوب دیکن ؛ خیاط .

تَرزیخانه [س· ترزی دکانی ؛ دیکیش دیکیلن محل .

تَرزیلِك س· ترزی صنعتی .

تَرس [س· یوزك ضدی ، آرقه آلت قاطعه‌نك کسمز طرفی : عکسی ، خلاف : پیسلك . ص· معکوس ؛ یوزی آرقه ، آرقه‌سی یوز اولمش ؛ فنا ؛ فنا خویلی : سرت ، دوغری اولمایه‌رق ، خلافنه ؛ سرتلکله .

تَرس فا· قورقو .

تُرس فا· قالقان ، سپر .

تَرسا فا· خرستیان ، نصرانی .

تَرسابچه فا· خرستیان چوجغی .

تَرسان فا· قورقان .

تَرسانه س· سفائن یاپیلان محل .

تَرسانه‌لی [ص· بحریه‌لی، ترسانه‌یه منسوب .

تَرَسُّب [ع· غل: طورلمه ، دیبنه چوکمه .

تَرسلِك [س· عکسیلك، اکریلك؛ ضدیت ؛ اغورسزلق ؛ خویسزلق ؛ سرتلك .

تَرسلَمك [ف· تکدیر ایتمك ، آزارلامق ، درشت سوزله جواب ویرمك، پیسله‌مك.

تَرسلَنمك [ف· آزارلانمق، درشت سوزله جواب آلنمق؛ سؤمعامله‌ده بولونمق .

تَرسناك ص· قورقاق .

تَرسیم ع· چیزمه ؛ رسمنی یاپمه .

تُرش فا· اکشی .

تُرشرو فا· اکشی صورتلی .

تَرَشّح ع. صیزمه .

تِرشه ص. آچیق یشیل .

تُرشی [س. سرکه ویا طوزلو صو ایچنه قونمش سبزه ، یمیش وسائره . بوبر ترشیسی .

تُرشیجی [س. ترشی یاپوب صاتان . ترشی قوران.

تُرشیجیلق س. ترشیجی صنعتی.

تُرشیلق ص. ترشی یاپمغه مخصوص.

تَرَصُّد [ع. دقتله باقمه ، کوزتمه ، انتظار ایتمه ،

تَرَصُّع [ع. قیمتدار طاشلر قاقلمه؛ آلتونله ایشلنمه .

تَرصیص ع. قورشونلامه .

تَرصیع [ع. قیمتدار طاشلر قاقمه. (قوش یوواسنی) یاپمه . وزن و قافیه‌جه الفاظی بربرینه اویدرمقدن عبارت صنعت لفظیه.

تَرصین [ع. متین ومحکم قیلمه ؛ صاغلاملاشدیرمه .

تَرضیه [ع. راضی وخوشنود ایتمه ؛ عفوطلبی ایچون یاپیلان معامله‌ٔ ندامتکارانه .

تَرطیب [ع. رطوبتلندیرمه ؛ ایصلاتمه .

تَرغیب [ع. رغبت ایتدیرمه ، ارزو وایستك ویرمه ،

تَرفَنده [فا. زبانزدی : طورفانده: موسمندن پك اول یتیشن میوه وسائره .

تَرفیع [ع. یوکسلتمه ؛ اعلاء ایتمه . رتبه‌جه بر درجه یوقاری چیقمه ،

تَرفیعاً [ع. ترفیع صورتیله ، رتبه‌سی بردرجه یوقاری چیقاریلان .

تَرفیق [ع. یاننه ویرمه، آرقداش ایتمه ، معیتنه قاتمه .

تَرفیه [ع. برینی بوللق ایچنده یاشاتمه .

تَرَقُّب [ع. بکلمه، انتظارده اولمه، کوزتمه .

تَرَقُّص ع. صچرامه .

تَرَقُّع ع. حیاتنی قازانمه .

تَرقوه ع. کوپریجك کمیکی .

تَرَقّی [ع. ایلریله‌مه، ایلری کیتمه، آرتمه، چوغالمه؛ یوکسلمه.

تَرَقّی پَروَر [فا. ترقی‌یه خدمت ایدن .

تَرَقّی شِکَن [فا. ترقینك علیهنده بولنان .

تَرقيق ع. انجلتمه ، يومشاتمه .

تَرقيم ع. رقم آتمه ، يازمه .

تَرقين [ع. صيق سطرلرله يازمه ؛ بويامه ، (برحسابك اوده‌نن چشيدلريني) قارالەمق ، براسم ويارقمى بوزمه ، چيزمه . قيدينى ترقين ايتمك : قيداولنديغى يردن اسمنى چيزمك .

تَرك [ع. براقمه ، واز كچمه ، بوشامه .

تُرك [ع. آسيانك شمال غربى جهتنده بولنان بيوك بر امت .

تَرَكُّب [ع. عبارت اولمه، اجزاسى قاريشه‌رق حاصل اولمه .

تُركجه [ص. ياخود تورگجه : ترك امتنه منسوب ومتعلق ؛ ح. ترك لساننده .

تُركجه‌لَشديرمَك [ف. تركجه‌يه چويرمك ، ترك لسانىنه ترجمه ايتمك .

تُركجه‌لَشمَك [ف. تركجه‌يه چويرلمك ، ترك لساننه ترجمه اولونمق ؛ ايى تركجه‌يه تحويل ايدلمك .

تُركِستان [س. تركلرك بولندقلرى مملكت .

تُركلَشديرمَك ف. ترك ايتمك .

تُركلَشمَك ف. ترك اولمق .

تُركلِك [س. ترك جنسيتى ؛ ترك مملكتى .

تُركمان [س. ياخود تركمن : ترك امتى شعباتندن بويوك بر قوم .

تَرِكه [ع. اولنك براقديغى اشيا ، متروكات .

تَركى [س. اكرك آرقه‌سنه باغلانان شئ .

تُركى [ص. ترك امتنه ويا لسانىنه منسوب ومتعلق .

تُركى [س. تركلره خاص اولان مقامده سويلنن شرقى ؛ شرقى .

تَركيب [ع. مختلف شيئلرى بر آرايه كتيره‌رك يكى بر شئ حاصل ايتمه ؛ بر قاچ شيئك قاريشماسندن حاصل اولان شئ ؛ بر قاچ كلمه‌لك فقره .

تَركيبى [ع. تركيبه منسوب ومتعلق .

تَرلا [س. ب: تارله .

تَرلَتمَك [ف. ترله‌مسنى موجب اولمق ، تر دوكديرمك؛

صقنتی‌یه دوچار ایتمك ، چوق یورمق .

تَرَلدیجی ص. تر دوكدیریجی .

تَرلِك [س. چورابسز كییلن واوستنه قوندره چكیلن خفیف وانجه آیاق قابی ؛ اوكچه‌لی اوكچه‌سز دری ویا قماشدن یاپیلان او ایچنده كییمكه مخصوص خفیف آیاق قابی .

تَرلَمَك [ف. تر دوكمك ، بدنك دلیكلرندن طیشاری صو چیقمق ؛ نملنمك؛ چوق یورولمق؛ اوتانمق .

تَرلی [ص. بدنده تر بولنان ؛ نملی ، پوصلی .

تَرمَنتی [س. یبانی فستق آغاجی ؛ نفت .

تَرمومَتره [س. هوا ویا صویك درجهٔ حرارتنی كوسترن آلت ، میزان الحراره .

تُرمیم ع. تعمیر ایتمه .

تِرَن [س. فر. دمیر یول آرابه‌لری قطاری ، قطار .

تُرُنج س. آجی بر نوع پورتقال .

تُرُنجی [ص. ترنج ویا پورتقال رنكنده .

تَرَنُّم [ع. خوش بر سسله اوتمه ، تغنی ایتمه .

تَرویج [ع. رواج ویرمه ، اعتبارینی آرتیرمه : قبول ایتدیرمه ، كچیرمه .

تَرویح [ع. تسكین ایتمه، راحتلندیرمه ؛ آقشام برینی زیارت ایتمه ؛ (قلبی) فراحلاندیرمه .

تَرویع ع. قورقوتمه .

تَرویق [ع. طورلتمق ، براق بر حاله كتیرمك ؛ شفا بولمق .

تَروِیه ع. صولامه .

تَره [س. صلاطه كبی ینن آز یاقیجی بر اوت .

تُرَّهات [ع. صاچمه صاپان سوزلر ، مالایعنی ، هذیان .

تَره اوتی [س. صلاطه‌یه ویمكلرك اوستنه قونان كوزل قوقولی معروف اوت .

تُرهه ع. بی معنا ومألسز سوز.

تَرهیب ع. قورقوتمه .

تَرهیبی [ع. ترهیبه منسوب و متعلق .

تِریاق [ع. بر جنس معجون ، پادزهر ؛ آفیون .

تریاکی [فا. آفیون استعمالنه آلیشقین ؛ چوقجه مکیفات استعمال ایدن؛ خویسز، تتیز ، ترس ، چابق قیزار .

تریاکیلك [س. تریاکی اولانك حال وصفتی .

ترید [س. ات صوینه طوغرانمش اکمك؛ پك ضعیف ومجالسز.

تریل [مه. یاخود تیریل : تترەمکی تصویر ایدر ، مکرر قوللانیلیر .

تریلدەمك [ف. صوئوقدن تترەمك .

تز [ص. ح. سریع ، مستعجل ؛ سریعاً ، چابق .

تزاحم ع. بربرینه صیقیشمه .

تزاید ع. آرتمه ، چوغالمه .

تزبیر ع. یازمه ، تحریر ایتمه .

تزك [س. بعض محللردە محروقات یرینه قوللانیلان قورو صیغیر ترسی ، صیغیر پیسلکی.

تزگاه س. ب: دستکاه .

تزکی [ص. اوزرنده ویا ایچنده تزك بولنان ؛ سرت .

تزکیه [ع. تطهیر ایتمه ، معا- یبدن خالی وبری قیلمه؛ برینك حسن حال صاحبی اولد- یغنی میدانه چیقارمه ؛ مالك زکاتنی ویرمه .

تزلزل ع. صارصلمه ، صاللانمه.

تزوّج [ع. أولنمه ، نکاحله قاری آلمه .

تزویج ع. اولندیرمه .

تزویر [ع. یالان سویلمه ، حیله ایتمه .

تزهّد [ع. زاهد وپرهیزکار اولمه .

تزهّر ع. غل. چیچکلنمه .

تزیّن ع. سوسلنمه ، زینتلنمه.

تزیید ع. آرتیرمه ، چوغالتمه .

تزییف [ع. ساخته وقلب نظر- یله باقمه ، چوروتمه ، بوزمه ؛ استهزا ایتمه .

تزیین ع. سوسلمه ، زینتلندیرمه.

تسأّل [ع. صدقه ایستمه ، دیلنمه .

تساقط [ع. (یاپراقلر) برر برر دوشمه .

تَسامُح ع. يكديكرينه مقابلةً ايلكله معامله ايتمه ؛ بربرينك قصورينه باقمه‌مه ؛ غا: مسامحه .

تَساوی ع. مساوی اولمه .

تَسبیح ع. سبحان الله دیه‌رك حق تعالی‌یی تنزیه وتقدیس ایتمه .

تَسبیك ع. (بر معدنی) اریتمه واونی بر قالبه دوكمه.

تَسبیل ع. فی‌سبیل الله وقف ایتمه .

تَسَتُّر ع. اورتونمه ، كیزلنمه ، صاقلانمه .

تَسَجُّد ع. سجده ایتمه ، باشنی یره اكمه .

تَسجیع ع. منثور اوله‌رق قافیه‌لی سوز سویلمه ویا یازمه ؛ آخرلری بربرینه اویغون فقره‌لر ترتیب ایتمه .

تَسجیل ع. محكمه دفترینه قید وتحریر ایتمه ؛ رسمیت ویرلمك ایستنیلن بر شیئك دفترینه قیدی .

تَسجین ع. غا: حبس ایتمه .

تَسحیر ع. سحر یاپمه؛ بویوك بر قوتله جلب ایتمه .

تَسخیر ع. قدرینی قیرمه ، تذلیل ایتمه ، آلچالتمه؛ غا: ضبط ایتمه .

تَسخین ع. ایصیتمه .

تَسدید ع. دوغرو ومنتظم اولمه.

تَسدیس ع. آلتی‌یه بولمه ؛ آلتی‌یه ابلاغ ایتمه : بر قطعه‌نك هر بیتنه ایكیشر بیت دها الحاق ایده‌رك آلتیشر مصراعلی فقره‌لر یاپمه .

تَسَرّی ع. اوطه‌لق وجاریه ایدینمه .

تَسریب ع. كوندرمه، یوللامه.

تَسریر ع. سویندیرمه .

تَسریع ع. غا: سرعتلندیرمه، عجله ایتدیرمه .

تَسطیح ع. دوزلتمه ؛ سطح حالنه قومه .

تَسطیر ع. یازمه ؛ (كتاب) تألیف ایتمه؛ (كاغد) اوزرینه چیزكیلر ، خطلر چیزمه .

تِسع ع. طقوزنجی .

تِسعه ع. طقوز (عدد) .

تِسعون ع. تسعین : طقسان .

تَسعیر [ع. نرخ تعیین ایتمه ؛ (مأکولاتك) فیئاتنی تثبیت وتنظیم ایتمه .

تَسفیر [ع. برینه سیاحت ایتد- یرمه ، سفره چیقارمه .

تَسفیل [ع. آشاغیلاتمه ، آلچاقلاندیرمه .

تَسقیف [ع. چاتی یاپمه ؛ طاوانلامه .

تَسقِیه ع. صولامه ، صو ویرمه .

تَسکَره [س. نقلیاتده قوللانیلان قوللی تختە ؛ بر تکر- لکلی نقلیات آرابەسی .

تَسکیت [ع. صوصدیرمه ، سکوت ایتدیرمه .

تَسکین [ع. راحتلندرمه ، یاتیشدیرمه ؛ جزمه اشارتی قومه .

تَسَلسُل ع. زنجیر کبی اولمه .

تَسَلّط [ع. حکم ونفوذه مالك اولمه ، حاکمانه وآمرانه حرکت ایتمه ؛ جبارانه معامله ایتمه ؛ چوق راحتسز ایتمه .

تَسَلُّم [ع. تسلیم آلمه ، تصرف ایتمکه باشلامه .

تَسَلّی [ع. آووبمه ، راحت اولمه مطمئن اولمه .

تَسَلّی بخش فا. تسلی ویرن .

تَسَلّی پَذیر فا. تسلی قبول ایدن.

تَسلِیَة [ع. (برشیئك ضیاعندن طولایی) برینك آلام وکدرینی تخفیف ایتمه ، آووتمه.

تَسلیح [ع. سلاحلاندیرمه ، سلاح ویرمه .

تَسلیط [ع. مسلط ایتمه سا- تاشدیرمه .

تَسلیم [ع. بر شیئی برینك حفظ وحمایەسنه ویرمه؛ دشمنه ترك ایتمه . قبول وتصدیق ایتمه .

تَسلیمیّت [ع. نفس آللهك ارادتنه براقمق ، رضا ، توکل .

تَسَلّی یاب فا. تسلی بولان .

تَسَمُّم ع. زهرلنمه .

تَسمیم ع. زهرلمه .

تَسمین ع. سمیرتمه ، یاغلاتمه.

تَسمیه [ع. آد ویرمه ، اسم قومه .

تَسويد [ع. قارالامه، قارارتمه، بر مسوده یازمه .

تَسويل [ع. آلداتمه، اغفال ایتمه .

تَسویه [ع. بر چوق شیئلری بر برینه مساوی ومماثل قیلمه ؛ اونلره عینی قیمتی ویرمه ؛ حل وفصل ایتمه، بتیرمه ؛ ویرمه، اودهمه .

تَسهیل [ع. قولایلاتمه، قولا-یلاشدرمه .

تَسیار ع. کوندرمه، ارسال .

تَسَیُّب [ع. غلـ. قیدسزلق ؛ اهمالجیلق ؛ تسامح .

تَسییر ع. یوللامه، کوندرمه .

تَسییل [ع. آقیتمه، سیلان ایتدیرمه .

تَشابُه ع. بکزهمه، مشابه اولمه.

تَشاجُر [ع. چکیشمه، غوغا ایتمه ؛ (اشیا) بربرینه قاریشمه .

تَشارُك [ع. اورتاق اولمه، اورتاقلق ایتمه .

تَشاعُر [ع. کندینی شاعر کو-سترمه .

تَشاكل ع. بر برلرینه بکزهمه .

تَشاكی [ع. بربرندن شکایت ایتمك .

تَشأّم [ع. مشئوم واوغورسز عد ایتمه .

تَشاوُر [ع. بر شیئه دائر بربر-لرینه دانیشمه .

تَشَبُّث [ع. بر ایشه یاپیشمه، صاریلمه، مربوط اولمه.

تَشَبُّه [ع. برینی تقلید ایتمه، اوکا بکزهمه .

تَشبیب [ع. بری حقنده عاشقانه شعرلر ترتیب ایتمه .

تَشبیه ع. بکزتمه .

تَشَتُّت ع. آیرلمه، طاغلمه.

تَشتیت ع. آییرمه، طاغتمه .

تَشجیع [ع. جسارت ویرمه، جسارتلندیرمه .

تَشجین [ع. محزون ومکدر ایتمه .

تَشَخُّص [ع. تعیین وتفریق ایدلمه ؛ خاطره کلمه؛ غلـ: شخص صورتنه کیرمه .

تَشخیص [ع. بر شیئی صریحاً کوسترمه ؛ بر

دیکرندن تفریق ایتمه ، تعیین ایتمه .

تَشَدُّد [ع. شدت پیدا ایتمه ، سرتلك کسب ایتمه .

تَشدید [ع. شدتلندیرمه ، قو- تلندیرمه ؛ قوی و محکم قیلمه ؛ عربجه‌ده بر حرفی ایکی کره اوقومق ایچون اوستنه علامت مخصوصه‌سنی قومه .

تَشَرُّع [ع. شریعته مطابق عمل ایتمه .

تَشَرُّف [ع. (یوکسك برشیئك) اوستنه چیقمه؛ شرفه نائل اولمه ، شرفلنمه.

تَشریح [ع. (بر اولو بدنی) پارچالامه ؛ کسمه ، پارچالامه یاردیمیله انسان ویا حیواناتك ترتیب وترکیب بدنلرینی تدقیق ایدن علم .

تَشریحخانه [فا. تشریح یا- پیلان محل .

تَشریع [ع. شریعته اسناد و نسبت ایتمه ؛ غل: وضع قانون .

تَشریعی [ع. تشریعه منسوب ومتعلق ، قوهٔ تشر- یعیه : قانون وضع ایدن قوت، مجلس اعیان ، ومبعوثان .

تَشریف [ع. شرفلندیرمه ؛ ورود ، عزیمت .

تَشریفاتجی [س. وتشریفاتی: رتبه ونشانلرك توجیهاتنه نظارت و تشریفات دائره‌سنه ریاست ایدن واصحاب رتبه‌نك صره‌ایله بولنملرینه مأ- مور اولان .

تَشریق [ع. شرقه دوغرو کیتمه ؛ (اتی) کونشه قومه .

تَشریك ع. غل. اورتاق ایتمه .

تَشرین اول [س. مارتدن اعتباراً رومی آیلرینك سکزنجیسیدر .

تَشرین ثانی [س. مارتدن عتباراً رومی آیلرینك طقوزنجیسیدر .

تَشَعُّب [ع. شعبه‌لره آیرلمه ؛ چاتاللاشمه ، داللانمه.

تَشَعُّل ع. طوتوشمه ، پارلامه .

تَشعیب [ع. شعبه‌لره آییرمه ، داللاندیرمه ، چتا- للاشدرمه .

تَشعیل ع. طوتوشدرمه؛ پارلاتمه.

تَشَفّی [ع. شفابولمه ، راحتلنمه؛ حرصنی وحدتنی آلمه .

تَشفِیه [ع. غلـ. شفا ویرمه ، راحتلندیرمه .

تَشَکُّر [ع. شکر ایله ، نعمته، ایولکه مقابل شاده بولنمه .

تَشَکُّل [ع. شکل وصورته کیرمه، تشکیل اولونمه ، وجوده کله .

تَشَکّی ع. شکایت ایته .

تَشکیك ع. شبهه‌یه دوشورمه .

تَشکیل [ع. شکل وصورت ویرمه ، وجوده کتیرمه، یاپمه .

تَشَمُّر ع. حاضرلانمه .

تَشمیت [ع. آقصیران کیمسه‌یه یرحمك الله دیه‌رك ایلکی تمنی ایته ؛ برینك امیدینی بوشه چیقارمه .

تَشمیر [ع. چابق یورومه ، عجله ایته ، طوپلامه ؛ یوقاری‌یه قالدیرمه ، صیغامه ؛ ایستمه: (ایشه) چابوق کیتمه.

تَشمیل ع. عجله ایته .

تَشمیم ع. قوقلاتمه .

تَشَنُّج [ع. سیکیرلرك بوزولمه‌سی ؛ مرکزی بویون عضلاتی اولان روماتیزمه آغریسی.

تَشَنُّجی [ع. تشنجه منسوب ومتعلق .

تَشنگی فا. صوصامه ، عطش .

تَشنه [فا. صوصامش ، آرزوکش، ایستکلی ، هوسکار .

تَشنیع [ع. برینك فنا برصورتده شان وشهرت وعرض وناموسنی اخلال ایته ، قدح ایته ؛ عیبلامه .

تَشَوُّش [ع. قاریشمه، قاریشوب شوریده اولمه .

تَشَوُّف [ع. تووالتنی یاپمه ، تمیزلنوب سوسلنمه .

تَشَوُّق [ع. شدتلی بر آرزو کوسترمه .

تَشویر [ع. برینك یوزینی قیزارتمه، اوکا اوتاندیره‌جق بر ایش ایشلمه ؛ (پارمقله) کوسترمه .

تَشویش [ع. قاریشدیرمه ، قارماقاریشیق ایته .

تَشویق [ع. ایستك ویرمه ، شوق وغیرته کتیرمه.

تَشَهُّد [ع. نمازده التحیات دعاسنی اوقومه .

تَشهیر [ع. برینك اعمال وافعالنی بیلدیرمه ، اعلا ایتمه ، شهرتلندیرمه ؛ برمحکومی غلبه‌لق بر محلده خلقه کوسترمه ؛ هر کسك کوزی اوکنه سرمه ؛ سلاح چکمه .

تَشَیطُن [ع. شیطانلق ایتمه ، شیطانجه حرکتده بولنمه .

تَشَیُّع [ع. شیعی مذهبنی قبول ایتمه .

تَشیید [ع. (دیواری) صیوامه؛ (بر بنایی) یوکسلتمه ومحکم ایتمه .

تَشییع [ع. کیدن مسافرله ویا یوله چیقان کیمسه ایله برلکده براز یول کیتمه .

تَصاحُب [ع. رفاقتنده یاشامه؛ دوست اولمه ؛ غلـ : حمایه ایتمه ، صاحب چیقمه .

تَصادُف [ع. بربرینه راست کلمه .

تَصادُفاً [ع. دوغروسی صدفةً یاخود بالصدفه: راست کلمه .

تَصادُفی [ع. راست کله واقع اولان.

تَصادُم ع. چارپیشمه، مصادمه.

تَصارلامَق [ف. یاخود تاصارلامق : ذهنده بر شیئ ترتیب ایدوب حاضرلامق ، قورمق ، تصور ایتمك.

تَصارلامه [س. یاخود تاصارلامه : قورمه ، تصور ، ترتیب .

تَصاریف [ع. تصریفلر . ب. تصریف.

تَصانیف [ع. تصنیفلر . ب: تصنیف .

تَصاویر [ع. تصویرلر . ب: تصویر .

تَصحیح [ع. صحیح قیلمه ؛ ایبلتمه ؛ دوزلتمه.

تَصحیف [ع. یازی ویا قراءتده خطا .

تَصَدُّد [ع. تصادف ایتمه، بریله قارشی قارشی‌یه بولونمه.

تَصَدُّر [ع. کوکسی قبارتمه ؛ باش موقعی اشغال ایتمه ؛ باشده بولونمه، ایلریده یورومه .

تَصَدُّق ع. صدقه ویرمه .

تَصَدّی [ع. (برایشه) یناشمه، تشبث ایتمه ؛ برینك قارشیسنه چیقمه ، اوکا مخالفت ایتمه .

تَصدير [ع. (بر يازينك) باشنه بر عنوان ويا بر مقدمه قومه ؛ (بر نطقه ، بر يازى‌يه) باشلامه .

تَصديع [ع. يارمه ، ايكى‌يه آييرمه . غلـ: باش آغريسى ويرمه ؛ تعجيز ، راحتسز ايتمه .

تَصديق [ع. كرى‌يه دونمكسزين قوشمه ؛ برينك سوزلرينه ايناننمه، حقيق عد ايتمه.

تَصَرُّف [ع. صاحب اولمه، تملك ايتمه ؛ كندى كيفنجه حركت ايتمه ؛ اداره ايله قوللانمه ، اقتصاد ؛ بر قادينه معاملهٔ زوجيه‌ده بولونمه .

تَصريح [ع. آپ‌آچيق سويلمه، افكارينى آچيقجه بيان ايتمه ؛ ظاهر وعيان قيلمه .

تَصريف [ع. دكيشـمه ؛ بر ايشده سربست حركت ايتمك اقتدارى؛ كلمه‌لرك شكلدن شكله كيرمسى .

تَصَعُّب ع. كوجلشمه .

تَصَعُّد [ع. يوكسلمه ، چيقمه (بخار وعفونت حقنده).

تَصعيب ع. كوجلشديرمه .

تَصعيد [ع. چيقمه ؛ ايتمه ؛ اريتمه؛ برجسمى صلب حالندن دوغرودن دوغرويه غاز حالنه كچيرمه :Sublimation

تَصغير [ع. كوچولتمه ؛ تورلجه‌ده بر اسمك آخرينه (جك ، جق) اداتلرندن برينى الحاق ايتمه .

تَصَفُّح [ع. (بر ايشى) تدقيق ومعاينه ايتمه؛ برايشك هرجهتنى ملاحظه ايتمه ، انسانلرى طائفه اوغراشمه .

تَصَفّى ع. غلـ: صافيلنمه .

تَصفيح [ع. ياصيلاتمه ، لوحه حالنـده سرمه ؛ ال چيرپمه .

تَصفير [ع. بويامـه ، صارى‌يه بويامه ؛ بوشـالتمه ؛ ايصليق چاله‌رق (بر حيوانى) چاغيرمه .

تَصفيف [ع. صره‌لامه ، ديزمه، ترتيب ايتمه؛ (قوش) اوچاركن (قنادلرينى) آچمه ؛ (مطبعه حروفاتنى) سطر ويا صحيفه حالنه قومه ، ديزمه .

تَصفيه [ع. بولانيق بر مايعى براق ايتمه ؛ خالص ايتمه تميزلمه ؛ حساباتى دوزلتمه.

تَصَلُّب [ع. قاتیلاشمه ، سر- تلشمه؛ صلابت ومتانت پیدا ایتمه .

تَصَلُّف [ع. یالتاقلنمه ، تملق ایتمه .

تَصلیب [ع. برینی خاچه کرمه، چارمیخه قومه .

تَصلیه [ع. صلی الله علیه وسلم دیه دعا اوقومه .

تَصمیم [ع. دونمه‌مك اوزره نیت ایتمه ، قرار قطعی ویرمه ، قرارلاشدیرمه .

تَصَنُّع [ع. کندینه چکی دوزن ویرمه ؛ دوزکون سورونمه .

تَصنیع [ع. بر شیئی صنعتله کوزللشدیرمه ترتیب؛ وتنظیم ایتمه ؛ باقمه ، تداوی ایتمه ؛ اویدیرمه .

تَصنیف [ع. صنفلره آییرمه ؛ (بر اثر ، بر کتاب) یاپمه ؛ یالان اویدیرمه .

تَصَوُّر [ع. فکراً صورت ویرمه ، تخیل ایتمه ، خاطره کتیرمه : نیت ، مرام .

تَصَوُّری [ع. تصوره منسوب ومتعلق .

تَصَوُّف [ع. وحدت وجوددن باحث بر علم ؛ صو- فیلاشمه .

تَصویب [ع. صواب ودوغرو عد ایتمه ؛ (رأیینی) ابی بولمه .

تَصویر [ع. صورت ویرمه ، رسمنی یاپمه ، کوزل تعریف ایتمه ؛ رسم ، صورت .

تَصویرجی [س. رسم وتصویر یاپان .

تَضادّ [ع. بربرینه ضد وعکسی اولمه ، اختلاف .

تَضاعُف [ع. ایکی قات اولمه ، چوغالمه .

تَضَرُّر ع. ضرره اوغرامه .

تَضَرُّع [ع. تذلل وخشوع ایله یالوارمه .

تَضریر ع. ضرره صوقمه .

تَضعیف [ع. براوقدر دها علاوه ایتمه ، ایکی قات ایتمه ؛ ضعیف بولمه .

تَضلیل [ع. دوغری یولدن آییرمه، صاپدرمه ، آیارتمه .

تَضَمُّن [ع. محیط. حاوی وشامل اولمه ، ضامن وکافل اولمه ؛ احاطه ایتمه .

تَضمین [ع. اوده‌مه؛ بشقه‌سنك سوزینی کندی سوزینه درج ایتمه .

تَضَيّق ع. صيقيشمه، دارلاشمه.

تَضييع [ع. غائب ايتمه ؛ تلف وزيان ايتمه .

تَضييق [ع. دارلاشـديرمه ، صيقيشديرمه .

تَطابُق [ع. اويغون كلمـه ، اويمه .

تَطاوُل [ع. اوزامه ، اوزانمه، ظلم ، تعدى .

تَطاير ع. اوچوشـمه .

تَطَبُّب [ع. هكيملـك ايتمه ، طبابتله مشغـول اولمه .

تَطَبُّق ع. اورتولى وقپالى اولمه.

تَطبيق [ع. بر شيئى بر قپاقله اورتمه ؛ (صو ، هوا يريوزينى) اورتمه ؛ اويديرمه ، بكزتمه ؛ قارشـيلاشـديرمه ؛ موقع فعله قومه .

تَطبيقاً [ع. ايديره‌رك ، تطبيق ايده‌رك .

تَطبيقى [ع. تطبيقه منسـوب ومتعلق .

تَطحين ع. اوكوتمـه ، أزمه .

تَطَرّب [ع. تركى سويله‌مه ياخود چالغى چالمه ؛ سويمه .

تَطَرُّق [ع. ميل ايتمه ، آرزو كوسترمه ، اله كچيرمه .

تَطَفُّل [ع. دعوت ايدلمه‌دن يمك يمكه كلمه ؛ طالقاتوقلق ايتمه ، (كونش) غروب ايتمك اوزره بولنمه ؛ آغير آغير يوروتمه .

تَطليس ع. (يازى) سيلمه .

تَطليق [ع. بوشامه ، قاريسنى براقمه .

تَطمين [ع.غل: اطمئنان وامنيت ويرمه ، تأمين ايتمه .

تَطَوُّع [ع. اختيـارياً اطـاعت ايتمه؛ برشيئى آرزوسيله يابمه .

تَطَوُّف [ع. بر شيئك اطرافنى برچوق دفعه طولاشمه.

تَطَوُّق [ع. بر كردنلقله بوينى تزيين ايتمه .

تَطَوُّل ع. برينه ايـيلك ايتمه .

تَطويف [ع. اطرافنى طولا - شديرمه .

تَطويق [ع. (برينك بوينده بر كردنلق) قومه .

تَطويل ع. اوزاتمه .

تَطهير ع. تميزلمه .

تَطَیُّر [ع. طوتولان فالی اوغورسز عد ایتمه ، تشأم ایتمه .

تَطییب [ع. ایی وخوش ایتمه ؛ لطف ایله معامله ایتمه.

تَظالُم [ع. متقابلاً بربرینه ظلم ایتمه .

تَظاهُر [ع. کورونمه ؛ بربرینه یاردیم ایتمه .

تَظَرُّف [ع. کوزل کورونمك ایستهمك ؛ کوزللشمه ، تزیین ایتمه .

تَظَلُّل [ع. کولکه‌لنمه ، کولکه‌سنده بولونمه .

تَظَلُّم [ع. حقسز حرکت ایتمه ؛ برینك حقنه تجاوز ایتمه ؛ برینك حقسزلغندن شکایت ایتمه.

تَظلیل ع. کولکه‌لندیرمه .

تَظَنُّن [ع. ظن ایتمه ، دوشونمه ، بر فکر حاصل ایتمه .

تَعادی ع. بربرینه دشمن اولمه.

تَعارُف ع. طانیشمه .

تَعاضُد [ع. بربرینه یاردیم ایتمه ، Solidarité .

تَعاطُف [ع. بربرینه شفقت و محبت ایتمه .

تَعاطی ع. ویریشمه ، مبادله.

تَعاقب ع. بربری آردنجه کیتمه.

تَعالی ع. یوکسلمه .

تَعالیٰ ع. یوکسك اولسون .

تَعامُل [ع. معامله ، یکدیکریله ایش یاپمه ؛ هرهانکی صورتله یکدیکرینه متقابلاً معامله ایتمه ؛ پك چوق انسانلر آره‌سنده اسکیدن بری جریان ایدن معامله.

تَعامی [ع. کورمه‌مزلکدن کلمه ؛ کورمییویرمه .

تَعانُق ع. صارماشمق .

تَعاوُن ع. یاردیم ایتمه .

تَعاهُد ع. عهد ایتمه ، سوزلشمه.

تَعَب ع. یورغونلق ، زحمت .

تَعَبُّد [ع. قوللق ایتمه ، عبادته تکلفله سعی واهتمام ایتمه.

تَعَبُّس ع. یوز اکشیتمه .

تَعبیر [ع. افاده ، بیان ، بررؤیایی ایضاح ایتمه ، سوز ، جمله ؛ فقره .

تَعبیرجی [ع. رؤیالری ایضاح ایده‌رك اونلردن بر معنی چیقارمه .

تَعبیرنامه [فا رؤیا تعبیرینه یارایان کتاب .

تَعبِیه [ع. عسکری محاربه‌میدانده ترتیب واستعمال ایتمك صنعتی .

تَعَجُّب ع. شاشمه ، حیرت .

تَعَجُّل [ع. (بر ایشده) عجله ایتمه . بر ایشك چابق بیتمه‌سنه پك زیاده سعی ایتمه .

تَعجیز [ع. عاجز براقمه ضعیف بولمه ؛ غل: راحتسز ایتمه ، صقنتی ویرمه .

تَعجیل [ع. عجله ایتدیرمه صیقیشدیرمه.

تَعجین [ع. خمور یاپمه ، یوغورمه .

تَعداد [ع. صایمه، بر بر ذکر ایتمه .

تَعَدُّد [ع. چوغالمه ، تکثر ایتمه .

تَعَدّی [ع. اوته‌یه کچمه، تجاوز؛ ظلم ، جور ، حقسزلق، فعلك مفعوله تجاوزی .

تَعدیل [ع. افراط وتفریطدن ، سهو و خطادن خالی قیلمه ؛ تسویه ایتمه ، طوغرولتمه ؛ جزئیجه تبدیل ایتمه .

تَعدِیه [ع. تجاوز ایتدیرمه . بر فعلی متعدی یاپمه .

تَعَذُّر [ع. عذر بیان ایتمه ، مشکل وغیر ممکن اولمه.

تَعذیب [ع. اعذاب ایتمه، اذیت ویرمه .

تَعذیر [ع. اصلی اولمیان عذرلر بیان ایتمه ، بهانه آرامه.

تَعَرُّض [ع. صاتاشمه ، تجاوز ایتمه ؛ حربده دشمنك اوزرینه کیتمه .

تَعَرُّضی [ع. تعرضه منسوب ومتعلق .

تَعَرُّف ع. خبر آلمه ؛ بیلینمه.

تَعرِفه [ع. اصلی (تعریف) در. بعض حبوباتك فیأتنی وبعض امتعه‌نك دخول رسمنی کوسترر جدول .

تَعَرّی [ع. صویونمه ، چبلاق اولمه ؛ بر شیئدن بری وعاری اولمه .

تَعریب [ع. عربلشدیرمه، عرب لسانه صوقمه .

تَعریض [ع. بر شیئی دیکرینك قارشیسنه قومه؛ برینه بر شی کوسترمه ؛ کنیشلتمه ؛ طولاییسیله برشیئی صوقوشدرمه؛ معمالی بر صورتده یازمه ؛ برینه

کنایه وایماده بولونمه ؛ طوقو-ناجق سوز سویلمه .

تَعریضاً [ع. طولاییسیله برشیئی صوقوشدیرارق ؛ طوقوناجق صورتده .

تعریف [ع. اطرافیله اکلاتمه ، علامتلرینی ذکر ایدەرك بیلدیرمه ؛ بر مادەیی اطرافیله آکلاتان جمله ویا فقره؛ عربجەده بر اسمك اولنه حرف تعریف قومه .

تَعریق ع. ترلتمه .

تَعرِیه [ع. صویمه ، چپلاق بر حاله قومه .

تَعزیر [ع. آزارلامه ، توبیخ وتکدیر ایتمه ؛ حد شرعی داخلنده یعنی سکساندن دون دکنك اورارق تأدیب ایتمه.

تَعزِیه [ع. مصیبته اوغرایانی صبر و تحمله تشویق ایدەرك تسلیه ایتمه .

تَعزِیه نامه [عا. تسلی ایتمك ایچون یازیلان مکتوب .

تَعَسُّر ع. کوجلشمه .

تَعَسُّف [ع. برینه حقسز معامله ایتمه ، ظلم ایتمه .

تَعسیر ع. کوجلشدیرمه .

تَعَشُّق [ع. عاشق اولمه ، عشق بلاسنه طوتولمه .

تَعشیر [ع. اونه تقسیم ایتمه ؛ اونده برینی آلمه .

تَعَصُّب [ع. عناد ، تعند، تمرد؛ کندی مذهبنی چوق سوەرك باشقەلرینککیلری چکه-مەمه .

تَعَصُّبْکار فا. تعصبله متصف .

تَعصیر [ع. میوەلری صیقوب صوینی آلمه .

تَعَطُّر [ع. قوقو سورونمه ، ایی قوقمه .

تَعَطُّف [ع. بری حقنده خیر خواهلق محبت کو-سترمه .

تَعطیر [ع. کوزل قوقو ایله قوقوتمه .

تَعطیس ع. آقصیرتمه .

تَعطیل [ع. ایشسز وکوجسز براقمه ؛ ایشسزلك ؛ کسمه ، طوردیرمه ؛ امتحانلردن صوکره استراحت زمانی.

تَعطیلنامه [فا. بر غزتەنك تعطیل ایدلدیکنی

آرتق چیقارلماسی لازم کلدیکنی مبین امرنامه .

تَعَظُّم [ع. بویوکلك صاتمه ، عظمت ، کبر .

تَعظیم ع. بویوتمه ، آغیرلامه .

تَعظیماً [ع. حرمت ایدرك ، احترام مقصدیله .

تَعَفُّن ع. قوقمه ، فنا قوقمه .

تَعَقُّب [ع. کمال اهتمام ایله معلومات آلمه؛ برینی خطوه بخطوه تعقیب ایتمه .

تَعَقُّل [ع. ذکی کورونمه؛ عقللی اولمه .

تَعقیب [ع. آردنجه کیتمه ویا کلمه؛ قوغالامه ؛ آرقاسنی براقمامه .

تَعقید [ع. دوکوملهمه، عبارهیی مغلق یاپمه .

تَعقیم [ع. عقیم ثمرهسز براقمه ؛ میقرو بلردن قورتارمه .

تَعَلُّق [ع. ارتباط ، ایلیشیك ، علاقه ؛ آصیلی اولمه . تعلقات : اقربا وخصملر .

تَعَلُّل [ع. معذرت وبهانه سرد ایتمه ؛ یالاندن وسیلهلر اویدیرارق بر ایشدن قاچینمه .

تَعَلُّم ع. اوکرهنمه ، بللهمه .

تَعلیق [ع. آصمه، ایلیشدیرمه ؛ تأخیر .

تَعلیل ع. علت وسبب کوسترمه.

تَعلیم [ع. بللهتمه ، اوکرهتمه ؛ اوقوتمه ؛ عسکرلکده ممارسه ایچون افرادك یاپدیغی حرکات . تعلیمات : خط حرکتی کوستر اوامر .

تَعلیمجی [س. عسکره تعلیم یاپدیران ، معلم .

تَعلیمخانه [فا. عسکرك تعلیم ایتمسنه مخصوص محل .

تَعلیملی [ص. تعلیم بیلن؛ تعلیمات آلمش ؛ اوکرهدلمش .

تَعلیمنامه [فا. عسکری تعلیملرینك نه صورتله اجرا ایدیلهجکنی بیلدیرر کتاب ؛ اوامر وتنبیهاتی حاوی ورقه .

تَعَمُّد [ع. قصد ونیت ایتمه ، قرار ؛ بیلهرك یاپمه ؛ وافتینز ایدلمه .

تَعَمُّداً [ع. قصداً ، بیلهرك وایستیهرك .

تَعَمُّدی [ع. قصد ونیتله بیلهرك و ایستیهرك واقع اولان .

تَعَمُّم [ع. غلا: عموميلشمه.

تَعميد [ع. (بر صويك) اوكنى قپامه .

تَعمير [ع. بوزوق بر شيئى دوزلتمه ؛ بر حال اقبال وعمرانده بولونديرمه ؛ بنا وانشا ايتمه .

تَعميق [ع. درينلتمه؛ پك زياده آراشديروب لايقيله تحقيق ايتمه .

تَعميم [ع. عمومه عائد وشامل قيلمه ، عمومى بر حاله قومه .

تَعميماً [ع. عمومه عائد اولهجق صورتده .

تَعميه [ع. رمزلى، ايمالى وقپالى بر حاله قومه .

تَعَنُّد [ع. غلا: عناد واصرار ايتمه .

تَعَوُّد [ع. (خستهيى) يوقلامه، زيارت ايتمه .

تَعَوُّذ [ع. صيغنمه ؛ (بر تهلكهدن) صاقنمق ايچون برينه التجا ايتمه .

تَعَوُّض [ع. تلافى ايتمه ، عوض وبدل قبول ايتمه .

تَعَوُّق ع. گجيكمه ؛ منع ايدلمه .

تَعويد ع آليشديرمه .

تَعويذ [ع. نسخه ؛ رقيه ، افسون، حرز .

تَعويض [ع. برشيئك يرينه برديكر شيئى ويرمه ؛ ضررنى اودهمه .

تَعويضاً ع. تعويض صورتيله .

تَعويق [ع. كرى براقمه، بكلتمه، طوتمه ، تأخير .

تَعَهُّد [ع. اهتمام ودقت ايتمه ؛ صيق صيق زيارت ايتمه ؛ اوزرينه آلمه ؛ برشى حقنده اهتمامات مفرطه .

تَعَهُّدلى [ع. اوزرينه مفرط اهتمامات اجرا ايديلن.

تَعَيُّش ع. گچينمه ، يشامه .

تَعَيُّن [ع. آشكارو ظاهر اولمه ؛ خاص اولمه ؛ دقتله باقمه .

تَعييب [ع. برينى برقباحت ، بر جرم ايله اتهام ايتمه ، عيبلامه ؛ تقبيح ايتمه حيثيتنى قيرمه .

تَعيين [ع. كوسترمه، بللى ايتمه، بالخاصه تحديد ايتمه ؛ مأموريته گچيرمه ؛ عسكرلره ويريلن ييهجك ارزاق .

تَعیینجی [س. تعیین ویرن ؛ تعیینات توزیع ایدن ؛ ناموسسز .

تَغابُن ع. بربرینی آلداتمه .

تَغافُل [ع. دقتسز وبیلمز کبی کورونمه ؛ یالاندن غفلت کوسترمه .

تَغَدّی ع. صباح طعامی ییه .

تَغدِیه [ع. صباحلین برینه ییه‌جك ویرمه.

تَغَذّی ع. بسلنمه .

تَغذِیه ع. بسله‌مه .

تَغریب [ع. غربه دوغروکیتمه؛ برینی مملکتندن چیقار-مه ، هجرت ایتدیرمه ؛ کیجه‌یی حیوانلرله مرعاده کچیرمه .

تَغریر ع. آلداتمه ، اغفال ایتمه.

تَغریم ع. اوده‌مکه اجبار ایتمه .

تَغَزُّل [ع. غزل سویله‌مه ویا یازمه ؛ برینك خوشنه کیده‌جك سوز سویلمه .

تَغَشّی ع. اورتونمه ، بورونمه .

تَغشِیه [ع. اورتمه ، بورومه ، قاپلامه .

تَغشیش [ع. آلداتمه ؛ حیله ایتمه .

تَغَضُّب ع. غضبه کلمه، حدتلنمه.

تَغَفُّل [ع. برینك دقتسزلکندن استفاده ایتمه .

تَغَلُّب [ع. زورله آلمه ، بر مملکتك صاحب مطلق اولمه .

تَغَلُّف [ع. صیقیشمه ، ایچنه قپانمه ؛ ظرف ایچنه قونمه .

تَغلیب ع. غلبه چالدیرمه .

تَغلیط [ع. خطا ایله اتهام ایتمه ؛ یاکلتمه .

تَغلیظ [ع. قالینلاشدیرمه ، سرتلشدیرمه ، قبالا-شدیرمه .

تَغلیق ع. قپامه .

تَغَمُّد [ع. برینك خطالرینی ، قباحتلرینی صاقلامه .

تَغمیض ع. کوز قیپمه .

تَغَنُّج ع. نازلانمه ، جلوه ایتمه .

تغشم [ع. ضبط ایتمه ، غصب وغارت ایتمه .

تغنی [ع. ایرلامه، آهنك مخصوص ایله شرقی اوقومه؛ زنكین اولمه .

تغیر [ع. دكیشمه ، اولكیندن باشقه درلو اولمه ، باشقه‌لاشمه ؛ بوزلمه .

تغییر [ع. دكیشدیرمه؛ اولكیندن باشقه دورلو یاپمه ، باشقه‌لاشدیرمه .

تف ب: دف .

تفاح ع. الما .

تفاخر [غ. شان‌وشرفده یكدیكرینه رقابت ایتمه؛ اوكونمه.

تفارق ع. طاغلمه ، آیرلمه .

تفاریق [ع. اوفاجق تفه‌جك شیئلر .

تفاسیر [ع. تفسیرلر ، قرآن كریم واحادیث نبویه‌نك شرحلری .

تفاضل [ع. تفوقده رقابت ایتمه؛ مقدار فضله‌سی .

تفاضلی [ع. تفاضله منسوب ومتعلق ؛ ایكی عدد آراسنده‌كی مقدار فرقندن متولد نسبت .

تفاعیل [ع. عروضده بر بیتك اجزاسی وزنی .

تفأل [ع. اوغور صایمه ، فال خیر عد ایتمه ؛ فال آچمه .

تفاوت [ع. ایكی شیئ آراسندكی فرق .

تفتیح ع. آچمه ؛ بدأ، باشلامه.

تفتیش [ع. آرامه ، صوروب آراشدیرمه .

تفتیشی [ع. تفتیشه منسوب ومتعلق .

تفتیك ع. (پاموق) آتمه، طرامه.

تفتیك [س. كچی قیلی ؛ ایپلیك ایپلیك یاپیلان تمیزلمه بزی ؛ بر جنس كچی ؛ تفتیكدن معمول .

تفتیكلنمك [ف. ایپلیك ایپلیك اولمق .

تفتیل ع. بوكمه ، اكرمه.

تفتین [ع. فتنه دوشورمه ، آیارتمه .

تفجر [ع. طاك یری آغرمه ؛ (صو) یردن قاینایوب اقمه .

تَفَحُّص [ع. دقتله معاينه ايتمه؛ آراشدیروب ایجه تحقیق ایتمه .

تَفَحُّم ع. كومورلشمه .

تَفَخُّر [ع. قورولمه ، بيوكلك صاتمه ، مغرور اولمه.

تَفَخُّز ع. غرورلانمه .

تَفخيم [ع. حرمت ، رعايت ؛ عجب ، تعظم .

تَفَرُّج [ع. كزنمه ، طولاشمه ؛ برشيئه ذوق وصراق ايله باقمه ؛ (انديشه) طاغلمه ، آچيلمه ، فرحلانمه .

تَفَرُّجگاه [فا. كزنمكه مخصوص ير ، اكلنجه يرى .

تَفَرُّد [ع. آيريلوب يالكز بولونمه؛ مثل ونظيرى اولمەمه .

تَفَرُّس [ع. باقمه، نظرنى ديكمه؛ برينى سيما علايمندن طانيه ، عينى علائم ايله حكم ايتمه .

تَفَرُّع [ع. داللانمه ؛ بر اصلدن چيقمه ، آيرلمه .

تَفَرُّغ [ع. هر درلو مشغلەدن آزاد اولمه ؛ فراغ معاملەسنى ياپديرمه .

تَفَرُّق ع. آيرلمه ، طاغلمه .

تَفرِقه [قسملره تقسيم ؛ توزيع ، طاغلمه ، آيرلمه ؛ غزتەلرده بربحثه دائر آيريلان قسم .

تَفريح [ع. فرحلانديرمه ، سوينديرمه .

تَفريخ [ع. ياورولرى اولمه ، (يمورطەدن) چيقمه ؛ تخمدن چيقمه، نشو ونما بولمه.

تَفريد [ع. اختلاط ناسدن چكينەرك انزوايى اختيار ايتمه ؛ آييرمه ، تجريد .

تَفريش [ع. دوشەمه ، يايمه ؛ بر شيئله اورتمه .

تَفريط [ع. اهمال ؛ اسراف ،ماللرى طاغيتمه ؛ غلـ. حد اعتدالك دوننده بولونمه .

تَفريع [ع. آچمه ، داللانمه ؛ توزيع ، تقسيم .

تَفريغ ع. بوشالتمه ، دوكمه .

تَفريق [ع. آييرمه ؛ سچمه آيرى طوتمه .

تَفَسُّح ع. بوللانمه ، كنيشلەمه .

تَفَسُّخ [ع. آيرلمه ، چيقمه ؛ (بر لاشەنك قيللرى) دوكولمه .

تَفسِره ع. خسته‌نك ادراری .

تَفسیر ع. ایضاح ، شرح وبیان.

تَفصیل [ع. اوزونجه واطرافیله بیان ایتمه .

تَفصیلاً [ع. اوزونجه اوله‌رق ، ایضاحاتله .

تَفضیل [ع. دیکرینه نظراً برینه مزیتجه اوستون نظریله باقمه؛ برینی ویا برشیئی دیکرینه ترجیح ایتمه .

تَفَطُّر ع. یاریلمه .

تَفَطُّن [ع. دوشونمه ؛ تخطر ایتمه .

تَفَقُّد [ع. غائب اولمش بر شیئی آرامه .

تَفَقُّه [ع. علم فقه اوکرنمه ، فقیه اولمه .

تَفَك [مه. اوفاق صفتیله برلکده قوللانیلیر معناسنی تأکید ایدر .

تَفَکُّر [ع. دوشونمه ، درینجه ملاحظه ایتمه .

تُفَنك [س. اوزاغه مرمی آتمغه مخصوص آلت .

تُفَنکجی [س. تفنك اعمال ویا تعمیر ایدن؛ سرایده بکجیلك وظیفه‌سنی یاپان مأمور.

تُفَنکخانه [فا. تفنك حفظنه مخصوص محل ،

تُفَنکلِك [س. تفنك قویمغه مخصوص محل .

تَفَنُّن [ع. مختلف صنفلره آیرلمه، تنوع ایتمه . غا: بر فنده مهارت کسب ایتمه ؛ فنونده ید طولی صاحبی اولمه .

تَفَوُّق ع. اوستنه چیقمه .

تَفَوُّه ع. (سوز ، نطق) سویلمه.

تَفویض [ع. (بر ایشی برینه) حواله ایتمه، عهده‌سنه ویرمه .

تَفه‌جِك [مه. اوفاجق ایله تأ- کید ایچون برلکده قوللانیلیر .

تَفَهُّم [ع. تدریجاً ، آزار آزار آکلامه .

تَفهیم ع. آکلاتمه .

تَفَیُّض [ع. غا: فیض بولمه ، ایلریلمه .

تَقابُل [ع. بولوشمه ، یوز یوزه کلمه ، قارشی قارشی بولو- نمه ؛ قارشیلق اولمه .

تَقارُب ع. بربرينه ياقلاشمه .

تَقارير ع. تقريرلر ؛ افاده‌لر .

تَقاسم ع. پايلاشمه ، بولوشمه .

تَقاسيط [ع. تقسيطلر ، معين مدت ظرفنده اوده‌نه‌جك بورج پارچه‌لری

تَقاصّ ع. اوده‌شمه ، صاييشمه.

تَقاصُر [ع. يا په بيله‌جكی (بر ايشی) ترك ايتمه ؛ دها كوچوك ، دها قيصه كورونمه؛ قابليتسز اولمه .

تَقاضا [ع. (بورجنی) اوده‌مك ايچون برينی صقشديرمه؛ غل: سرزنش .

تَقاطُر ع. طامله طامله آقمه .

تَقاطُع [ع. بربرندن آيرلمه ؛ اقربالقدن چيقمه؛ غل: بربرينك اوستندن كچمه .

تَقاعُد [ع. عليل ومسن اولد يغنه مبنی مأموريتدن چكلمه .

تَقاعُدلك [س. بر مأمورك تقاعد اولماسی .

تَقاعُديّه ع. تقاعد معاشی .

تَقاويم ع. تقويملر ، روزنامه‌لر.

تَقَبُّض [ع. بوزولمه ، طوپلانوب چكلمه ؛ قبض اولمه .

تَقَبُّل [ع. آلمه ، قبول ايتمه ؛ (جناب حق دعايی) قبول ايلمه .

تَقبيح [ع. قبيح وچيركين عد ايتمه .

تَقبيل ع. اوپمه .

تَقَدُّر [ع. حاضرلانمه ، تعيين ايدلمه .

تَقَدُّس ع. پاك اولمه ، تميزلنمه.

تَقَدَّس ع. پاك ومبارك اولسون.

تَقَدُّم [ع. ايلری كيتمه ، ايلريده بولونمه .

تَقدِمه [ع. تقديم اولنان شیء ، هديه .

تَقدير [ع. حق تعالينك واقع اوله‌جق شيئلری ازلدن تعيين ايتمسی ؛ بكنمه ، تحسين ايتمه ؛ قيمت بچمه ؛ عباره‌يه ذهناً بر لفظ ويا تركيب علاوه ايتمه ؛ فرض ، تخمين ، احتمال، حال .

تَقديراً [ع. قيمت بچه‌رك قدر و قيمتنی آكلايه‌رق ؛ تقدير صوريله .

تَقديرى [ع. تقديره منسوب و متعلق .

تَقديس [ع. پاك وتميز طوتمه، تميزلمه ، معزز ومقدس طوتمه ؛ حمد وثنا ايتمه ؛ پك زياده حرمت ايتمه .

تَقديم [ع. ايلرى سوروب اوكه كچيرمه ؛ برينك اوكنه قومه ، تعظيم ايله ويرمه ؛ بر آدمك اسم وصفت و مأموريتنى ديكر بر ذاته سويليه‌رك او آدمى طانتدرمه .

تَقَرُّب ع. ياقلاشمه .

تَقَرُّح ع. ياره اولمه .

تَقَرُّر [ع. يرلشوب پايدار اولمه، قرارلاشمه ؛ محكم صورتده يرلشمه .

تَقريب [ع. ياقلاشديرمه ؛ مناسبت ، وسيله ، بهانه .

تَقريباً [ع. تخمينى اوله‌رق ، آشاغى يوقارى ، تخميناً .

تَقريبى [ع. صحت اوزره اولمايوب حقيقته مهما امكن قريب اولان .

تَقرير [ع. قالمه ، (بر محلده) برلشمه ؛ ثبات ايتمه ؛ آغزله بيان و افاده ايتمه ؛ آكلاديش ، طرز تفهيم ؛ بر ايشى رسماً يازمه ، راپور ؛ سياسى نوطه ؛ بر مال صاحبنك مالنى صاتديغنه‌دائر مأمور رسمى حضورنده‌كى اعتراف وافاده‌سى.

تَقريرلِك [س. اوزرينه تقرير يازيلاجق كاغد .

تَقريض [ع. برينى مدح ويا ذم ايتمه ؛ بر اثرك مدح وثناسى حقنده بويوكلردن برى طرفندن يازيلان تصويبنامه.

تَقريع [ع. برينى تعجيز ايتمه ، تكدير ايتمه ؛ آزارلامه.

تَقرين [ع. بر چوق شيلرى برلكده ربط ايتمه ؛ برلكده باغلامه .

تَقَزُّح [ع. الكم صاغمه شكلنى كوسترمه .

تَقسيط [ع. بر بورجك بر دفعه‌ده ويريلن مقدارى .

تَقسيم [ع. قسم قسم آييرمه ، پارچه‌لامه ؛ صويك آيرلديغى محل ؛ بولمه ؛ آلات موسيقيه ايله اجرا ايديلير بر نوع آهنك .

تَقَشُّع ع. توكورمه .

تَقشیر ع. صویمه .

تَقصیر [ع. قیصالتمه ؛ عدم کفایه ، اقتدارسزلق؛ تنبللك ؛ قباحت ، صوچ .

تَقطیر [ع. طامله طامله آقیتمه، انبیقدن چکمه .

تَقطیع [ع. کسمه، پارچه‌لامه؛ شعری تفاعیله آییرمه، هر بر پارچه‌سنی فاصله ایله او- قومه .

تَقفیه [ع. قافیه‌لی ایراد ایتمه، قافیه اویدیرمه .

تَقَلُّب [ع. دونمه ، دکیشمه ؛ تبدل .

تَقَلُّد [ع، (بر کردنلق) طاقمه ؛ درعهده ایتمه ، مشغول اولمه .

تَقَلُّص ع. چکیلوب طوپلانمه .

تَقلیب [ع. دوندیرمه ، چویرمه، دکیشدیرمه .

تَقلید [ع. (قلیچ) قوشاتمه ؛ (بر حیوانك) بوینه بر ایپ کچیرمه ؛ برینك فکرینی تعقیب ایتمه؛ بر شیئك ساخته- سنی یاپمه ؛ برینك حرکاتنك عینی یاپه‌رق اکلنمه .

تَقلیدی [ع. تقلیده منسوب ومتعلق .

تَقلیل ع. آزالتمه ، تنقیص .

تَقوا ع. ب: تقوی .

تَقَوُّس ع. چارپیلوب اکرلمه .

تَقَوُّم ع.دوزلتلمه،تصحیح‌ایدلمه.

تَقوی [ع. کناهدن صاقنمه ، کندینی کوزتمه، پرهیز- کارلق .

تَقَوِّی [ع. قوتلنمه قوت پیدا ایتمه .

تَقویت ع. ب: تقویه .

تَقویس [ع. اکوب اوق یایی شکلنه قومه .

تَقویم [ع. طوغرولتمه ، بچمه قومه ، ترتیب؛ وقوعات یومیه‌یی ذکر ایدن ورقه ؛ اجرام سماویه‌یه دائر معلومات ویرن رساله .

تَقویمچه [فا. کوچوك تقویم رساله‌سی .

تَقویه [ع. قوتلندیرمه ، قوتنی آرتیرمه ؛ تأکید و تصدیق.

تَقی [ع. اللهدن قورقان ومناهیدن اجتناب ایدن .

تَقَیُّح ع. ایرین پیدا ایتمه .

تَقَیُّد [ع. باغلامه؛ اوغراشمه، اوستنه دوشمه ، جهد واهتمام ایتمه .

تَقیید [ع. باغلامه؛ (بر کتابی) حرکه‌له . یازمه ؛ منع ایتمه ؛ حصر ایتمه .

تَك [ص. چفت اولمایان ؛ بر چفتك هربری ؛ بر؛ یالکز، تنها ؛ راحت ؛ اشسز .

تَك حر. تاکه، صرف ؛ مقصدیله.

تَك فا. قوشمه .

تَکاپو [فا. اوته‌یه بری‌یه قوشه‌رق تحری ایتمه ؛ طالقاثوفلق ایتمه .

تَکاثُر ع. چوغالمه .

تَکاثُف [ع. قویولاشمه ، صیقلاشمه .

تَکاسُر [ع. ایکی شعاعك بربرینی کسر ایتمسی .

تَکاسُل [ع. تنبللك، اوشنمه، اهمال .

تَکالیف [ع. تکلیفلر ب: تکلیف .

تَکَبُّر [ع. کندینی بویوك کورمه، کبرلنمه، بویوکلك صاتمه.

تَکبیر [ع. حق‌تعالینك عظمتنی یاد ایده‌رك (الله اکبر) دیمه .

تَکبیر خوان [فا. تکبیر اوقویان ، تکبیر کتیرن.

تَکَثُّر ع. چوغالمه .

تَکثیر ع. چوغالتمه .

تَکثیف [ع. قویولاشدیرمه؛ شفافلغنی کیدرمه .

تَکَدُّر [ع. کدرلنمه ، فلاکته اوغرامه ؛ صقلمه ، بولانمه ، طونوقلاشمه .

تَکدیر [ع. بولاندیرمه؛ برینك جانی صیقمه ، کدرلندرمه ؛ آزارلامه .

تَکدیری [ع. تکدیره منسوب ومتعلق .

تَکذیب ع. یالان اسناد ایتمه .

تَکَرّ [مه. چفت اولمایارق ، بردبرد ؛ یووارلانمغی تصویر ایدر (مکر) ایله برابر قوللانیلیر .

تَکرار [ع. بر ایشی بر دها یاپمه .

تَکرارلاتمَق [ف. تکرار ایتدیرمك ؛ بر دها یاپدیرمق .

تَکرارلامَق ف. بر دها یاپمق.

تَکرارلانمَق ف. بردها یاپلمق.

تَکَرُّر [ع. بردها اولمه ، وقوع بولان شیٔینه وقوع بولمه .

تَکَرلَك [س. دائره شکلنده اولان شیٔ .

تَکَرلَمَك [ف. یاخود تکرلەمك. یووارلامق ؛ دوشونمکسزین سویلمك .

تَکَرلَه س. صاچمه صاپان سوز .

تَکَرلَنمَك ف. یووارلانمق .

تَکِرمان س. دکرمن .

تَکری [س. یاخود تاکری و طاکری . الله ، خدا.

تَکریر [ع. تکرارلامه ، بر دها یاپمه ویا سویلمه .

تَکَریلِق [س. اللهه منسوب و متعلق .

تَکریم [ع. تظیم وحرمت ایتمه، بویوتمه .

تَکریماً ع. حرمت ایدەرك .

تَکَسُّر ع. قیرلمه .

تَکسیب ع. قازاندیرمه .

تَکسیر ع. قیرمه .

تَکَفُّل [ع. کفیل اولمه . کفالت ویرمه .

تَکفور [س. یاخود تکیر . حاکم ، آمر .

تَکفیر [ع. کفر اسناد ایتمه ؛ کافر دیمه .

تَکفیل ع. کفیل ارائه ایتمه.

تَکفین ع. جنازەیی کفنه صارمه.

تَکَل س. سیرك وموقت دیکیش .

تَکَلُّس [ع. کلسلنمه ، کیرچه تحول ایتمه .

تَکَلُّف [ع. مشقتلی برایشه قاتلانمه ؛ اوزنمه ، کوسترش یاپمه ، کوستریشلی برحاله قومق ایچون اوغراشمه .

تَکَلُّم ع. سویلەمه.

تَكليس [ع. كيرجه چويرمه . كيرج حالنه صوقمه .

تَكليف [ع. زور بر شيئى برينه يوكلتمه؛ رسمى وتعظيملى معامله؛ ويركى .

تَكليفسز [ص. آراده تكليف اولمايان ، لاابالى ، لاابالیانه .

تَكليفسزجه [ح. تعظيم و احترامه لزوم كورلمكسزين .

تَكليفسزلك ع. لاابالیلك .

تَكليفلى [ص. لاابالى كوروشنلر-دن اولمايان ، رسم و تعظيملى معاملات ايله كورو-شولن ، يابانجى .

تَكليل ع. تاج كيديرمه.

تَكَمُّل [ع. كماله ايرمه ، بلا نقيصه اولمه .

تَكَمُّن [ع. كيزلنمه، صاقلانمه. پوصويه ياتمه .

تَكمه ع. آياقله اورمه .

تَكميل [ع. بيتيرمه ، كماله اير-ديرمه؛ بوتون، هپ.

تَكنه [س. ايچى اويولمش آغا-جدن ويا طاشدن قاب؛ كمينك ظرفى .

تَكْنيه ع. برينه كنيه قومه .

تَكور [س. ياخود تكير . ب: تكفور .

تَكنين [ع. بر شيئى اورتمه ، برينى صاقلامه ؛ حاوى اولمه ؛ تسكين وتخفيف ايتمه .

تَكَوُّن [ع. وار اولمه ، وجوده كلمه ، موجود اولمه .

تَكوين [ع. ياراتمه، خلق ايتمه؛ وار ايتمه ؛ وجـوده كتيرمه ؛ خلقت ، ياراديلش .

تكه س. كچينك ارككى .

تَكير [ص. سياهه ميال قويو چيزكيلر وبنكلرله قار-يشيق رنك .

تَكين [ص. يكتا ، بر دانه ، بى مثل ؛ بوش ، ارواح وجنلردن خالى .

تَكيه [ع. درويشلره مخصوص مسكن ، خانقاه ، دركاه، معبد ، زاويه ، طيانيله‌جق شى .

تَكيه‌دار [فا. تكيه‌ده اوطو-ران .

تَكيه‌كاه [فا. طيانه‌جق ير ، استراحته مخصوص محل .

تَكيه‌نشين [فا. تكيه‌ده او-طوران .

تَل [س. اوزون وانجه شئ ؛ تار ؛ معدندن یاپیلان انجه اوزون شئ . ص. تلدن یاپلمش .

تَل [س. عوام لسانده : تلغرافنامه .

تَلّ ع. تپه .

تَلاتین [س. روسیاده چیقان بر نوع سختیان .

تَلاحُق [ع. بری برینه یتیشوب ملحق اولمه .

تَلاش [ع. اضطرابله قاریشیق عجله .

تَلاشی [ع. رتبه واعتباری زائل اولمه ، اعتباردن دوشمه ، شوریدەلك، پریشانلق.

تَلاصُق [ع. یاپیشمه ، بربرینه یاپیشیق اولمه .

تَلاطُم ع. (طالغەلر) چارپیشمه.

تَلاعُب ع. بریله اوینامه ، اونکله اکلنمه .

تَلافی [ع. فوت اولان شئ یرینه کتیرمه ، تدارك وتهیهٔ ایتمه ؛ تعمیر .

تَلاقی [ع. بربرینه قارشی کلوب بولوشمه .

تِلال ع. تللر ، تپەلر .

تَلألُوء ع. پارلدامه .

تَلامِذه [ع. تلمیذلر، شاکردلر تعلیم وتربیه ایچون بر معلمك ادارەسی آلتنده بولونانلر .

تَلامیذ ع. عینی معنی .

تِلاوَت ع. (قرآن) اوقومه.

تَلاوُم [ع. بربرینه قباحت بولمه، بربرینی مؤاخذه ایتمه .

تَلاهی [ع. اکلنمه ، مشغولیتدن فراغت ایتمه .

تَلَبُّس [ع. کییینمه ، اورتونمه ، (بر ایشه) قاریشمه .

تَلبیس [ع. اورتمه ، برینه البسه کییدیرمه، حیله، ساختەکارلق .

تَلبِیه [ع. (لبیك) دیه ندا ایتمه .

تَلتیك س. اکسیك ، نقصان .

تَلثیم ع. اوپمه .

تَلَحُّم [ع. اتلشمه ، ات پیدا ایتمه .

تَلخ فا. آجی .

تَلخرو [فا. آجی صورتلی، ترس طبیعتلی .

تَلخکام [فا. آجی لذتله آغزی بوروشان ، مأیوس ، مکدر .

تَلخکو [فا. آغزی بوزوق اولان ، آجی سوز سویله‌ین .

تَلخناك فا. لذتی آجی اولان.

تَلخی فا. آجیلق .

تَلخیص [ع. خلاصه ایتمه ؛ خاکپای شاهانه‌یه عرض اولنه‌جق مصالحك خلاصه ایدلمسی وبو خلاصه‌یی حاوی تقریر .

تَلَذُّذ [ع. ذوق ولذت طویمه ، خوشه کیتمه .

تَلَزُّج ع. یاپیشقان اولمه .

تَلسقوپ [س. دوربین ، اوزاق کورن آلت .

تَلَطُّف [ع. ایلکله و نازکانه معامله ایتمه .

تَلطیف [ع. ایلك ایده‌رك کوکلنی آلمه ، لطف ایتمه ؛ یوموشامه .

تَلَعُّب ع. اکلنوب وقت کچیرمه ، اوینامه .

تَلعین ع. لعنت اوقومه .

تَلِغراف [س. واسطهٔ مخابره اولان آلت .

تَلِغرافجی [س. تلغراف آلتی واسطه‌سیله مخابره ایدن مأمور .

تَلِغرافنامه [س. تلغراف واسطه‌سیله کلن خبری حاوی ورقه .

تَلِغرافی [ص. تلغرافه منسوب ومتعلق .

تَلِغرام [س. تلغراف واسطه‌سیله نقل اولنان خبر .

تَلَف [ع. یوق ایتمه ؛ بیهوده یره توکتمه ، محو ایتمه اولدیرمه ؛ بوزمه ، خراب ایتمه.

تَلَفُّظ [ع. اصواتی آغز واسطه‌سیله کلام شکلنه کتیرمه، سویله‌مه .

تَلِفون [س. اوزاقدن قونوشمغه مخصوص آلت .

تَلفیق [ع. جمع ایتمه هپ بر یره کتیرمه .

تَلَقُّب [ع. کندیسنه اصل اسمندن باشقه بر اسم ویرمه لقبلانمه .

تَلَقّی [ع. تصادف ایتمه ، اوکره‌نمه؛ آلمه ، برصورتله قبول ویا برکونه نظرله باقمه .

تَلقیب ع. لقب قومه .

تَلقیح ع. آشی آشلامه .

تَلقین [ع. برینه سویلیوب آکلاتمه ، تعلیم ایدوب قبول ایتدیرمه ، مزار باشنده امام کلمهٔ شهادتی ذکر ایدوب اولویه اخطارده بولونمه .

تِلکی [س. یاخود تیلکی . طائوق وسائر حیواناتك دشمنی اولان حیله‌کار و قورناز بر حیوان ؛ حیله‌کار آدم .

تِلکیلك س. حیله‌کارلق ، دسیسه .

تَللَندیرمَك [ف. تل طاقمق ؛ (جیغاره) یاقمق ، توتدیرمك .

تَللَنمَك [ف. تل طاقلمق ، تل ایله تزیین ایدلمك ، سوسلنمك .

تَلله‌مَك [ف. تل ایله تزیین ایتمك ، سوسله‌مك .

تَلَمُّذ ع. غل. شاکردلك ایتمه .

تَلمیح [ع. بحثی کچمه‌ین بر شخص ویا شیئ دوشوندیرن سوز ویا عباره .

تَلمیذ [ع. شاکرد ، چراق ، معلمدن علم تحصیل ایدن .

تَلمیع [ع. مختلف لسانلرله سویلنمش شعر .

تَلَوُّن [ع. رنکدن رنکه کیرمه؛ ثباتسزلق .

تَلوه س. قهوه طورطیسی .

تَلویث [ع. مردارلغه بولاشدیرمه، کیرلتمه ، پیسلتمه ؛ بوزمه ، فنا بر حاله قومه .

تَلوین ع. بویامه .

تَلَهُّب [ع. پارلامه ، آلولنمه ، طوتوشمه .

تَلَهُّف [ع. فوت اولان بر شیئ سببیله مأیوس و مکدر اولمه ، آه وفغان ایتمه .

تَلهیب [ع. آلولندرمه ، آتش یاقمه ، طوتوشدیرمه .

تَلیین [ع. یموشاتمه ؛ لینت و یومشاقلق ویرمه .

تَمَّ ع. تمام اولدی ، بیتدی .

تَماثُل ع. بکزه‌مه ، بکزه‌یش .

تَماثیل [ع. تمثاللر ، صورتلر ، شکللر ، تصویرلر .

صاحب و ناشری : اقبال کتبخانه‌سی

تمادی ع. اوزامه ، سورمه .

تمارض [ع. یالاندن خسته اولمه، کندینی مریض کوسترمه .

تماس ع. بربرینه طوقونمه .

تماشا [فا. باقوب سیر ایتمه ، مشاهده ایتمه ؛ کزمه.

تماشاگاه [فا. سیر یری ، اکلنجه محلی .

تماشاگر [فا. سیر و تماشایه چیقمش اولان .

تمام [ع. بیتمه ، اکال ، بیتیرمه؛ کاله ایردیرمه ؛ بیتمش ، ختامه ایرمش ، نقصانسز ، تام ، بوتون ، حاضر ، مهیا ؛ اویغون ؛ پك اعلا ، مناسب .

تماماً [ع. بوتون اوله‌رق ، نقصانسزجه.

تاملاتمق [ف. اکسیکنی اکمال ایتدیرمك، بیتیرتمك.

تاملامق [ف. اکسیکنی اکمال ایتمك ، بیتیرمك .

تاملانمق [ف. بیتیرلمك، اکسیکی اکمال اولونمق .

تمامی ص. تمامه منسوب ومتعلق.

تمامیت س. تماملق ، بوتونلك .

تمایل [ع. بر طرفه اکلمه ، بر طرفه یاتمه ؛ بر جهته التفات ایتمه ، میل و محبت کوسترمه .

تمتع ع. کار ایتمه ، قازانمه .

تمثال [ع. صورت ، رسم ، تصویر ، خیال .

تمثل [ع. برشکل وصورته کیرمه، بر شکل وصورتده تجسم ایتمه ؛ بر روحك کسب مادیت ایده‌رك انسان شکلنه کیرمسی .

تمثیل [ع. بکزه‌تمه ، تشبیه ، مثلنی ، عیننی یاپمه ، کتاب باصمه ؛ مثال .

تمجید [ع. تعظیم وثنا ایتمه ، آغیرلامه ؛ صباحه قارشی مناره‌لرده اوقونان دعا .

تمدح ع. کندینی مدح ایتمه .

تمدن [ع. مدنیلشمه ، شهری اولمه ؛ بادیه نشینلکدن واز کچمه ؛ ترقی ایتمه .

تمدید ع. اوزاتمه ، سوردیرمه .

تمر ع. خرما .

تمرد ع، عناد ایتمه .

تَمَرْمُر [ع. دوداقلرك كنديلكندن تتره‌مسندن عبارت خسته‌لق .

تَمْرِين [ع. اوكره‌تيلن قاعده‌لره آليشديرمق ايچون طلبه‌يه ويريلن وظيفه .

تَمَزُّق [ع. ييرتيلمه ، پاره‌لانمه ، رخنه‌دار اولمه .

تَمْزِيق ع. ييرتمه ،رخنه‌دار ايتمه.

تِمْساح [ع. كرتنكله بچيمنده ييرتيجى حيوان .

تَمَسْخُر [ع. مسخره‌لق ايتمه ، ذوقلنمه .

تَمَسُّك [ع. الده طوتمه، ياقه‌لامه، بورجه قارشى آله‌جقلى‌يه ويريلن سند .

تَمَسْكُن ع. مسكينلشمه .

تَمَشُّق ع. غل. مشق آلمه ويازمه.

تَمْشِيَت ع. و :

تَمْشِيه ع. يوروتمه، ايلرلتمه .

تَمْغا [س. ياخود طامغه . هرهانكى برشيئك اوزه‌رينه باصيلان اشارت ، نشان ، وبونشانى باصه‌جق آلت .

تَمْغالامَق ع. تمغا اورمق .

تَمَكُّن [ع. (بريره) يرلشمه ؛ قوتلشمه ، قويجه تثبيت ايدلمه .

تَمْكِين [ع. وقار ، آغرلق ، اوصلولق ، ثبات .

تَمَل [س. ديوارك طوپراق ايچنده كى قسمى كه صاغلام بر طبقه اوستنده طورور ؛ اصل ، اساس، ثبات ، دوام ، متانت.

تَمَلْسِز [ص. تملى اولميان ؛ اصلسز ؛ يالان ؛ ثباتسز .

تَمَلُّق [ع. طالقائوقلق ؛ يالتاقلانمه تبصبص .

تَمَلُّك [ع. مستقلاً بر شيئه متصرف ومالك اولمه .

تَمَلى [ص. تملى اولان ، اساسلى، ثباتلى ، باقى ، دائمى سوروكلى ؛ اسكى ، قديم .

تَمْلِيح [ع. طوزلامه ؛ كوزل وظريف شعر سويلمه .

تَمْلِيك [ع. ملك صاحبى ايتمه ، متصرف قيلمه .

تَمَنّا [ع. سلام وآشنالق مقامنده صاغ الى اولا چكه‌يه صوكره آلنه كتيرمكدن عبارت حركت

تَمَنّی [ع. ایستك ، آرزو، طلب؛ مطلب آرزو اولنان شیئی، دعا ، رجا .

تَمَوُّت [ع. بر عضوك چورویوب اولو حالنه کچمسی .

تَمَوُّج ع. طالغه‌لانمه ، چالقانمه .

تَمُّوز [س. سنهٔ رومیه‌نك مارتدن اعتباراً بشنجی آیی .

تَمَوُّل [ع. مال وثروته مالك اولمه، زنکینلنمه .

تَمْوِیه [ع. صولاندیرمه ؛ یالدیز-لانمه ؛ اساساً حقسز بر شیئی بلاغتله تصویر وافاده ایده‌رك حقلی کبی کوسترمه .

تَمَهُّد [ع. قوت کسب ایتمه ، قوتلی ونفوذ صاحبی اولمه؛ (ایش) ایی حالده بولونمه ؛ دوزلتلمه .

تَمَهُّل [ع. سکونتله، آغر حرکت ایتمه .

تَمْهِید [ع. سرمه ، آچمه ، دوشه‌مه ؛ (بر ایشی) ماهرانه تنظیم ایتمه ؛ دوزلتمه ، تسویه ایتمه .

تَمْهِیل [ع. مهلت ویرمه ، وقت ویرمه ؛ بری حقنده رحیم اولمه .

تَمِیز [ص. کیرلی اولمایان ، پاك ، نظیف ؛ بیقانمش ؛ پاك اوله‌رق .

تَمَیُّز [ع. سائرلرندن آیرلمه ، فرقلی اولمه .

تَمیزجه ص. اولدقجه تمیز .

تَمیزلَتمَك [ف. تطهیر وتنظیف ایتدیرمك. کیرلیلکدن قورتارمق .

تَمیزلِك س. طهارت ، پاکلق .

تَمیزلَمَك [ف. تمیز برحاله قومق؛ بیتیرمك .

تَمیزلَمه س. پاکلامه ، تطهیر.

تَمَیُّع [ع. اریمه ، مایع حالنه کچمه .

تَمییز [ع. آییرمه ، تفریق ؛ آییرمه خاصه‌سی ؛ بر دعوانك اوچنجی درجه‌ده رؤیتی .

تَمییزاً ع. تمییز صورتیله .

تَن [فا. وجود ، بدن ، جسم . تر: وجودك خارجی سطحی ، دری .

تَنادّ [ع. بربرلرندن آیرلمه ؛ سوز-لرنده تناقض بولونمه . یوم التناد : قیامت کونی .

تَنازُع [ع. بربریله نزاع ایتمه ، چکیشمه .

تَناسُب [ع. ایکی طرفدن بری برینه منسوب ومشابه اولمه ؛ اویغونلق ؛ یاقیشمه .

تَناسُبی [ع. تناسبه منسوب و متعلق .

تَناسُخ [ع. روحك بر جسمدن دیکرینه ، انساندن حیوانه وحیواندن انسانه کچمسی .

تَناسُخی [ع. تناسخه منسوب ومتعلق .

تَناسُل [ع. بربرندن طوغوب اورەمه .

تَناسُلی [ع. تناسله منسوب ومتعلق .

تَناصُر ع. بربرینه یاردیم ایتمه .

تَناظُر ع. قارشی قارشی‌یه بولونمه .

تَنافُر [ع. بربرندن اورکوب قاچمه ، بربرندن نفرت ایتمه . بر عبارەدەکی کلمەلرك اویغونسز وغیرتناسب اولەرق بولونماسی .

تَناقُص ع. اکسیلمه ، آزالمه .

تَناقُض [ع. بربرینی بوزوب خراب ایتمه ؛ بر سوزك دیکر بر سوزی چوروتمسی ، مباینت .

تَناکُح ع. نکاحلاشمه .

تَناوُب [ع. بر شیئی صره ایله یاپمه؛ صره ایله دکیشمه .

تَناوَر [فا. بدنی قالین وجسامتلی اولان ، ایری ، وجودلی .

تَناوُل [ع. آلمه ، نائل اولمه ؛ ییوب ایچمه .

تَناهی [ع. توکنمه ، بیتمه ، نهایته وارمه .

تُنباکو [س. زبانزدی: تومبه کی . نارکیله ایله ایچلمکه مخصوص بر نوع توتون .

تَنَبُّت ع. یردن بیتمه .

تَنبَل [ص. چالیشقانك ضدی ، اوشەنن ؛ آغر طاورانان .

تَنبَلخانه [فا. تنبللرك طوپلا ـ ندیغی یر .

تَنبَلَشمَك ع. تنبل اولمق .

تَنبَللِك [س. تنبل اولانك حالی ، اوشنجلك .

تَنَبُّؤ [ع. نبوت دعواسنه قالقیشمه .

تَنَبُّه [ع. اویانمه ، عقلنی باشنه آلمه .

تَنْبیه [ع. اویاندیرمه ، ایقاظ ، کوز آچدیرمه ، عقلنی باشنه آلدیرمه ؛ امر ویا نهی ایتمه . سیکیرلری تهیج ایتمه .

تَنْپَرْوَر [فا. ایی‌یوب ایی‌ایچه‌رك بدنه ایی باقان، راحتنی هر شیئه ترجیح ایدن .

تَنْپَرْوَرْلِك [س. تنپرور اولانك حالی .

تَنْتَنه [س. البسه وسائره اطرافنه دیکیلن سوس . دانته‌لا.

تَنْته [س. کونش ویاغموردن محافظه ایدن اورتو .

تَنْتیف [ع. علاجله قیللری دوشورمه .

تَنْجَرَه [س. یمك پیشیرمکه مخصوص قاب .

تُنْد [فا. سرت ، قاتی ، شدتلی . تندباد : سرت روزکار ، تندرو: سرت چهره‌لی؛ تندخو: سرت طبیعتلی .

تَنْدُرُست فا. صاغلام وجودلی.

تَنْدُرُستی فا. صاغلام وجودلیلق.

تَنْدور [س. دوغروسی : تاندیر. اوزرینه وباشلرینه یورغان اورتولمش وآلتنه منغال قونمش بر نوع بویوك اسکمله‌در که قیشین بدن واعضایی ایصیتمغه یارار بر آلتدر .

تَنْدورنامه [س. تندورك اطرافنده سویله‌نن ویا اوقونان ماصال ؛ اصلی فصلی اولمایان شیء .

تَنَزُّل [ع. یاواش یاواش اینمه ؛ کبرسزلك، کوکل آلچاقلغی.

تَنَزُّلاً [ع. کبرسزلکله ، کوکل آلچاقلغیله .

تَنَزُّه [ع. کزوب طولاشمه تفرج .

تَنْزیل [ع. ایندیرمه ؛ قرآن کریم .

تَنْزیه [ع. قبایح و نقائصدن بری ایتمه ؛ حق تعالینك نقائصدن بری اولدیغنی اقرار واعتراف ایتمه .

تَنَسُّم ع. تنفس ایتمه ، یاشامه .

تَنْسیب ع. غل. مناسب کورمه .

تَنْسیق [ع. تنظیم ایتمه، نظامنه قویمه .

تَنْسیم [ع. احیا ایتمه . آزاد ایتمه. (برایشه) باشلامه .

تَنَشُّب ع. ایچنه صیقیشدیرمه ، تثبیت ایتمه . باشلامه .

تَنَشُّد ع. خبر آلمه.

تَنَشُّر ع. آچيلوب طاغلمه ، سريلمه .

تَنْشير س. اولو ييقامغه مخصوص تخته .

تَنْشيط ع. شنلنديرمه ، كيفلنديرمه .

تَنَصُّر ع. دين عيسوى‌يى قبول ايتمه ، خرستيان اولمه .

تَنْصير ع. دين عيسوى‌يى قبول ايتديرمه .

تَنْصيف ع. مساوى ايكى قسمه آييرمه .

تَنْظير ع. غل. بكزتمه ، بر شعرك تقليدينى ياپمه .

تَنْظيف ع. تميزلمه .

تَنْظيم ع. نظامنه قومه، ديزمه، صره‌لامه ، دوزلتمه ، ترتيب ايتمه ، قلمه آلمه .

تَنَعُّم ع. ناز ونعمتله ياشامه ، نعمت ايچنده بولونمه .

تَنَف س. چادير اتكلرينى قازيقلره باغلامغه مخصوص ايپلردن . هر برى .

تَنَفُّر ع. نفرت ايتمه ، قاچنمه؛ ايكرنمه . تيكسينمه .

تَنَفُّس ع. نفس آلمه ؛ استراحت ايتمه .

تَنَفُّسخانه فا. استراحته مخصوص محل .

تَنْفير ع. نفرت ايتديرمه ، ايكرنديرمه .

تَنْقيح ع. كوزدن كچيره‌رك دوزلتمه ، (بر كتابى) تصحيح ايتمه . آزالتمه .

تَنْقيد ع. غل. مؤاخذهٔ ادبيه .

تَنْقيص ع. آزالتمه ، اينديرمه.

تَنْقيط ع. نقطه‌لامه ؛ بر عباره‌يى اشارات مخصوصه ايله آييرمه .

تَنْقيه ع. تميزلمه ، سچمه ، انتخاب . غل: احتقان .

تَنْك فا. طار ، ضيق .

تَنْكار فا. بوراقس دنيلن معدن كه قيومجيلر لهيم مقامنده قوللانير .

تَنْكدَست فا. زوكورت .

تَنْكدَستى فا. زوكورتلك .

تَنْكدِل فا. يوركى طار ، صقنتيلى .

تَنَكُّب ع. اوزاقلاشمه ، صاپمه.

تَنَكُّد [ع. اضطراب چكمه ، صقنتيده اولمه .

تَنَكُّر [ع. طانمايه‌جق درجه‌ده دكيشديرمه ؛ تبديل اولمه ، كنديني بيلديرممه .

تَنگناى [فا. صقنتى ، طارلق ؛ صيقنتيلى ير .

تَنكه [س. دميردن اينجه بياض لوحه ؛ تنكه‌دن معمول .

تَنكه‌جى [س. تنكه‌دن قابلر ياپان وصاتان .

تَنگى [فا. طارلق ، زوكورتلك ، صقنتى ، ملال .

تَنكيح [ع. نكاح قييمه ، اولنديرمه .

تَنكير [ع. تبديل ايتمه ، طانمايه‌جق بر حاله كتيرمه ؛ براسمى حرف تعريفسز قوللانمه.

تَنكيل [ع. سائرلرينه عبرت ومثال اوله‌جق بر جزا ترتيب ايتمه .

تَنميق ع. كوزل يازمه .

تَنَوُّر ع. پارلمه ، منور اولمه .

تَنّور [ع. (فرون) علل مستوليه ميقروبلرينى اولديرمك ايچون قوللانيلان آلت .

تَنّوره [ع. مولويلرك سماع اثناسنده كييدكلرى لباس .

تَنَوُّع ع. تورلو تورلو اولمه .

تَنومَند [فا. وجودلى، كوكده‌لى، بويلى بوصلى ، كوجلى قوتلى .

تَنوير [ع. آيدينلاتديرمه ، ضيالانديرمه .

تَنويرى [ع. تنويره منسوب ومتعلق .

تَنويم [ع. اويوتمه ، اويقويه واردیرمه .

تَنوين [ع. عربجه اسملرك آخرنده بر حركه ايله بر ساكن نون كبى اوقونان چفته حركه .

تَنْها [فا. يالكز ، تك ، وحيد ؛ خالى ، ايصسيز ؛ بوش ير.

تَنهالاشمَق [ف. بوشالمق ، غلبه‌لق چكلمك .

تِنّين [ع. اژدرها ؛ سماده كهكشانك غيرى خفيف بر بياضلق .

تو [حد. تحقير وتزذيل ايچون قوللانيلير .

توآلت [س. تميزلكه وباش دوزلتمكه مخصوص آلات ايله مجهز شيء؛ باش دوزلتمه وكينمه حركتى .

توّاب [ع. توبه قبول ايدن (الله) .

توابع [ع. تابعلر ، اطاعت ايديجيلر، اقتدا ايدنلر، خدمه : ملحقات .

تواتر [ع. بربرى آرديجه ظهور ايدوب پيدا اولمه . بر خبرك آغزدن آغزه شيوعى .

تواتراً ج. آغزدن آغزه يايلارق .

توارث [ع. ميراثه قونمه؛ ميراث قالمه .

توارد [ع. بربرى آرديجه كلمه؛ ايكى شاعرك تصادفاً وبلا- خبر عينى شعرى سويلملرى .

توارى [ع. كيزلنمه ، نظردن صاقلانمه .

تواريخ [ع. تاريخلر ، زمانلر؛ خاطرلانمغه لائق وقوعا- تى ياران كتابلر .

توازن [ع. وزنده ، طارتيده بركلمه .

توازى [ع. بربرندن تباعد ويكديكرينه تماس ايتمه - مك اوزره يان يانه اولمه .

تواضع [فا. آلچق كوكلليلك ، كبرسزلك ، محويت .

تواضعكارانه [فا. آلچق كو- كلليلكه ، كبر سزلكه .

تواخر [ع. چوغالمه ، بريكمه ، آرتمه ، تزايد .

توافق [ع. اويغون كلمه ، موافق اولمه ، بربرينه اويمه .

توالى [ع. بربرى آرديجه تعقيب ايتمه .

توأم [ع. ايكيز طوغان چوجق؛ مج: اش ، مماثل .

توان [فا. كوج ، قوت .

توانا فا. كوجلى، قوتلى .

توانكر فا. زنكين غنى .

توبه [ع. كناهدن رجوع ايدەرك بردها ايشلەمەمكه نيت ايتمه.

توبه‌شكن [فا. ايتديكى توبه‌يى بوزان .

توبه‌كار فا. توبه ايدن .

توبه‌لى ص. توبه ايتمش .

توبيخ ع. آزارلمه .

توت [ع. فا. طوت دينيلن معروف ميوه .

تودیرمك [ف. توتمسنی موجب اولمق ، دومان چیقارتمق .

تَوَتُّو ع. كرلمه .

توسی س. یاقیلان شیئی ، بخور.

توسیلتمك [ف. توتسی‌یه طوتمق . بخور یاقدیرمق .

توتمك ف. دومان چیقارمق .

توتون [س. دومان، غاز؛ یاقیلارق دومانی تنفس ایدیلن معروف یاپراق .

توتونجی [س. توتون صاتان ویا أكن .

توتونجیلك س. توتونجی صنعتی.

توتونلمك [ف. دومانه طوته‌رق قوروتمق .

توتیا ع. چینقو معدنی .

تَوثیق [ع. محكم قیلمه صاغلاملاشدیرمه ؛ برینك اعتماده لائق اولدیغنه حكم ایتمه.

تَوَجُّد [ع. برشیئدن شكایت ایتمه ؛ مأیوس و مكدر اولمه .

تَوَجُّه [ع. كیتمه ، طوغرولمه ؛ یناشمه ؛ میل ، محبت ، حسن نظر .

تَوجیه [ع. بر جهته چویرمه ، طوغرولتمه ؛ رتبه ویا منصب ویرمه ؛ معنا ویرمه ، تأویل ، (بر ایشه ، بر شیئه) بر شكل ویا بر صورت ویرمه .

تَوَحُّد [ع. یالكز اولمه ، آیرلمه ، انفراد .

تَوَحُّش [ع. وحشی یاخود یارامازاولمه ، حیوانلاشمه، غل. اوركمه ، قورقمه .

تَوحید [ع. بر ایتمه ، برلكه تنزیل ایتمه، بر ونظیرسز قیلمه. یالكز ویكانه نظریله باقمه ، بر اللهه ایناتمه .

تَوحیش ع. اوركوتمه .

تَودیع [ع. (البسه‌یی بر صندوق) ایچنه قومه ؛ غل. براقمه، امانت ایتمه ، تسلیم ، وداع ایتمه، اذن آلمه .

تَودیعاً [ع. تودیع صورتیله ، امانت ایده‌رك .

تَورات [ع. حضرت موسی (عم)ه نازل اولان كتاب.

توران [سخ. ترکستان وتاتارستان جهتلری.

تورانی [ص. تورانه منسوب و متعلق.

تورپو [س. معدنلری رنده‌لمکه وپرداخت ایتمکه یارایان آلت.

تورپیلمك [ف. یاخود تورپولەمك. تورپی ایله دوزلتمك.

تورّع [ع. منهیاتدن توقی ایتمه پرهیزکار اولمه.

تورك ب: ترك.

تورّم [غل. ورم علتنه، سل الرئه‌یه طوتولمه.

توره [س. قانون، نظام. ب: طوره.

توره‌دی [ص. اوته‌دن بریدن طوپلانمش، اصلی نه اولدیغی بلنمیسز، چاپقین، عاصی. تورودی دخی دیرلر.

توره‌لامق [ف. قانونه تطبیق ایتمك. ب: طوره‌لامق.

توره‌مك [ف. اوته‌دن بریدن طوپلانوب وجوده کلمك، ظهور ایتمك.

توریث ع. وارث تعیین ایتمه.

توریخ ع. تاریخ آتمه.

توریه [ع. اورتوب گیزله‌مه، مرامنی ستر واخفا ایتمه، بر کله‌نك معنای حقیقیسندن اوزامه و قاریشیق بر معناده قوللانمه.

توز [س. غایت اینجه طوپراق، اون حالنده بولنان هر شیء؛ ص. غایت اینجه دوکولمش.

توز [س. قولاغك شقاقله بیتیشدیکی محل.

توزامق ف. توز قالدیرمق.

توزان [س. توزی چوق اولان محل.

توزلانمق [ف. توز اولمق، اوزرینه توز قونمق.

توزلق [س. پاچه‌لری توزدن محافظه ایچون باجاغه صاریلان پاچه‌لق.

توزلی ص. توزه بولاشمش.

توزندی س. توز کبی اینجه شیء.

توزیع [ع. تقسیم ایتمه، آییرمه، طاغیتمه.

توس [س. توك کله‌سیله برلکده قوللانیلیر: اینجه توك.

تَوَسُّط [ع. آرايه كيرمه ميانجيلق ايتمه .

تَوَسُّع [ع. غل. كنيشلەنمه ، كنيش اولمه . بونك يرينه اتساع كلمەسنی قوللانمالیدر.

تَوَسُّل [ع. حق تعالی‌يه تقرب ايدەجك عمل ايشلمه ؛ كيزلی اولەرق آشيرمه . غل. صارلمه .

تَوَسُّلاً ع. توسل ايدەرك .

تَوسَن فا. ايی وسرت آت .

تَوسيط [ع. آرايه قومه ، بر شيئ اورتەدن تقسيم ايتمه .

تَوسيع [ع. كنيشلتمه ، يايمه. بوللاشديرمه .

تَوسيم [ع. غل. باروت وسائره ايله تتك اوزرينه نشان ايتمه .

توشه [فا. كفاف نفی ، آزيق. طعام ، ذخيره .

توشه‌دان [فا. ايچنه يول طعامی قونان قاب .

تَوشيح [ع. كوزللشديرمه ، تزيين ايتمه؛ (بر متنی) شرح وتفسير ايتمه .

تُوصيف [ع. اوصاف وعلائمنی تعداد وبيان ايتمه .

تَوصيل [ع. بر شيئ ديكرينه صيقی صيقی برلشديرمه؛ اولاشديرمه ، بيتيشديرمه .

تَوصِيه [ع. وصيت براقمه ؛ اصمارلامه برندن بريسی حقنده معاونت و حمايه طلب ايتمه : برينی التماس ايچون يازيلان مكتوب .

تَوصِيه‌نامه فا. التماس مكتوبی.

تَوضيح [ع. آشكار قيلمه ، آچيق افاده ايتمه ، تنوير ايتمه .

تَوَطُّن [ع. وطن و مسكن اتخاذ ايتمه ، يرلشمه .

تَوظيف [ع. وظيفه تعيين‌ايتمه. ارزاق يوميه‌يه نائل ايلمه ؛ . ينه مأموريت ويرمه.

تَوعيد [ع. شويله ياپارم ، بويله ياپارم ديه قورقوتمه ، تهديد .

توغ [فا. آت قويروغی قيلندن ياپلمش سرغوچ كه اولجه پاشالره ويريليردی .

تَوَغُّل [ع. ايلريلمه ؛ (بر عالمك ايلريسنه وارمه ، پك مشغول اولمه .

تَوفير [ع. چوغالتمه ، آرتيرمه ، تصرف ايتمه .

تَوفیق [ع. اویدیرمه ، مناسب دوشـورمه ؛ (الله) بر کیمسه‌یه یاردیم ومعاونت ایتمه، دوزه‌لتمه ، باریشدیرمه .

تَوفیقاً [ع. اویدیره‌رق ، تطبیق ایده‌رك .

توقات [س. ال ایچی، ال ایچیله اورولان ضربه .

توقاتلامَق ف. توقات آتمق .

تَوَقُّع [ع. بکلمه ، امید وانتظار ایتمه .

تَوَقُّف [ع. طورمه ، مربوط و متعلق اولمه ، تعلق ایتمه .

تَوَقّی [ع. صاقینمه ، چکینمه ، احتراز .

تَوقیت ع. وقت تعیین ایتمه .

تَوقید ع. (آتش ، لامبه) یاقمه.

تَوقیر ع. تعظیم واحترام ایتمه .

تَوقیع [ع. برات وفرمانلرده‌کی نشانهٔ پادشاهی. بو نشانه‌یی حاوی فرمان وبرات .

تَوقیعی [ع. فرمان وبراتلره توقیع نشـانه‌سنی چکن مأمور .

تَوقیف ع. طوردیرمه، آلیقومه.

توگ [س. انسـان وحیوانلرك دریسی اوستنده بیتن شئ ، قیـل ، صـاچ ، بعض قماشـلرله میوه‌لرك اوسـتنده‌کی خاو .

توکَتمَك [ف. بیتیرمك ، صرف ایتمك .

توکسِز ص. توکی اولمایان .

توکسه‌مَك [ف. بر شیئه چار-پوب سورجمك .

تَوَکُّل [ع. بوتون ایشلرینی امر وارادهٔ الٰهیه‌یه ترك‌ایده‌رك حکم قدره راضی اولمه .

تَوَکّلی [ص. ح. بیهوده ، راست‌کله ، نافله یره ، مقصد-سز .

توکَنمَز [ص. بیتمز ، چوق ، نهایتسز .

توکَنمَك ف. بیتمك ، قالمامق.

توکورمَك ف. آغزدن آتمق .

توکوروك [س. آغزده کند-یلکندن حاصل اولان صو .

تَوکیل [ع. وکیل تعیین ایتمه ، برینی وکیل یاپمه .

تول [س. پك اینجه وسیرك بز ، تولبند .

تولبَند [س. پك اینجه وسیرك بز ، تول .

تَوَلُّد [ع. دنیایه کلمه ، طوغمه ، آناسنك قارننْدن چیقمه .

تَوَلّی [ع. یاخود تولا . برینی دوست طوتمه بر ایشه مأمور اولمه ؛ آرقه چویروب کیتمه ، قاچمه .

تَولِیَت [ع. برینی متولی ایتمه ، متولیلك .

تَولید [ع. طوغورمه ، دنیایه کتیرمه ؛ طوغورتمه ؛ وجوده کتیرمه ، سبب اولمه ، حاصل ایتمه.

تومان [س. (زبانمزدی تومن) بویوك کومه ؛ فرقه ؛ ایرانده اون بیك آقچه یعنی اللی غروش قیمتنده آلتون سکه ، تومان تومان : بیکلرجه .

تومباز س. دوبه .

تومبَك [س. اوفاق یومرو ، تومبلك ، داربوقه .

تومبُلتی س. یوك ییغینی .

تومبَلَك [س. آغزینه بر دری کریلمش اولان کاسه شکلنده برچالغی .

تومسَك [س. یومرو شیئ ، اوفاق کومه .

تونج [س. باقیر ایله قالایك قاریشماسندن حاصل اولان معدن ، پرنج . ص: تونجدن معمول .

تونُس [سخ. آفریقانك شمالنده جزائر ایله طرابلس غرب آراسنده بر مسلمان مملکتی اولوب فرانسزلرك تحت اشغالنده در .

تونَك [س. طائوق وسائر حیوانانك اوزرنده طوردقلری دکنك ویا صیریق .

تونَکلَمَك [ف. تونك اوزرنده طورمق .

تونَل [س. یرك آلتنده اویولارق آچیلان یول .

تَوَهُّم [ع. فرض وتخمین ایتمه ، فلان وفلان شیئی دوشونمه ، تخیل ایتمه ؛ ظن ایتمه .

تَوهیل ع. قورقوتمه، اورکوتمه.

تَوهیم [ع. وهمه دوشورمه ، برینه بر فکر ، بر ظن ویرمه .

تُوی س. ب: توك .

تُویج [ع. چیچكك یشیل اولان خارجی قسمندن ماعداسی‌كه اطرافنده رنكلی یاپراقلر واردر .

تَه فا. دیب ، قعر .

تَهاجُم [ع. بربرینه هجوم ایتمه ، آتلمه .

تَهافُت [ع. بربری اوستنه چوكمه؛ آتلمه ؛ (كلبك آلو اوستنه) آتلمه .

تَهالُك [ع. (بر یتاق) اوستنه آتلمه ، چوق آرزو ایتمه ؛ بر شیئه چالیشوب دوام ایتمه .

تَهاوُن [ع. حور وحقیر كورمه ، اهمیت ویرمه‌مه ، تحقیر ایتمه ، اهمال ایلمه ، اندیشه ایتمه‌مه .

تَهَجُّد [ع. كیجه اویومایوب نماز قیلمه ؛ كیجه نمازی .

تَهَجّی ع. هجالامه .

تَهدید [ع. قورقوتمه ، قورقو ویرمه .

تَهدیدآمیز [فا. تهدیدله قاریشیق ، قورقودیجی .

تَهدِیه [غ. هدیه ویرمه ، باغشلامه .

تَهذیب [ع. یونتمه ، دوزه‌لتمه ؛ بر چوجغی تربیه وآدم ایتمه .

تَهَزُّز [ع. صارصلمه ، قملدانمه ، اهتزاز ایتمه .

تَهزیز [ع. صارصمه ، قملداتمه ، سیلكمه .

تَهَكُّم [ع. اكلنمه استهزا ایتمه ؛ برینی آجی استهزالرله أزمه، برینه حدت ایتمه ، تهدید ایلمه.

تَهلُكه [ع. هلاكی موجب حال ، زیان ، خرابی ؛ اولوم .

تَهلیل [ع. لا اله الا الله جملهٔ شریفه‌سنی ذكر ایتمه .

تُهمَت [ع. صوچ ، هنوز تبین ایتمه‌ین ظن ووهم آلتنده بولنان جرم ، قباحت .

تُهمَتسِز س. قباحتی اولمایان .

تُهمَتلی [ص. بر قباحت ایشلمش اولماسی ظنی آلتنده بولنان.

تَهنِیَت ع. تبریك ، تسعید .

تَهَوُّد ع. یهودی اولمه .

تَهَوُّر ع. برايشه ملاحظه‌سزجه صالديرمه؛ حدت وغضبله هجوم وجرأت.

تَهوين ع. برينه بر شيئی قولا- يلاشدیرمه؛ بر شيئی تحقير ايتمه، خور وحقير كورمه؛ غل. اوجوزلاتمه.

تَهی فا. بوش، خالی.

تَهَيُّج ع. هيجانه كلمه.

تَهييج ع. هيجانه كتيرمه.

تَهيئه ع. حاضرلامه، تدارك ايتمه.

تِياترو س. ايچنده فجيع ويا مضحك حكايه واثرلر موقع تماشايه قونان محل: بو محلده اوينانان اويون.

تيبَت سخ. چينك جنوب غر- بيسنده پك مرتفع بر مملكت.

تَيبيس ع. قوروتمه.

تيپی س. ياغاركن سيس كبی اور- ته‌لغی قاپلايان قار.

تيجان فا. تاجلر، اكليللر.

تير فا. اوق، سهم.

تير ـمه. تتره‌مكی تصوير ايدر.

تيرامولا س. خلاط چكمه.

تيرپيد س. كوچوك باغچوان قازمه‌سی.

تيرخوس فا. آتش باليغی، ساردله.

تيردان فا. اوق قبوری محفظه‌سی.

تيركَش فا. عينی معنی.

تيره س. پاموقدن ياپيلان ايپليك: بو ايپليكدن معمول.

تيره فا. قارا كلق، مظلم، بولانيق.

تيره بَخت فا. بختسز، طالعسز.

تيره‌دِل فا. يوركنده دردی اولان.

تيريل ص. زوكورت، قوقوز.

تيز فا. كسكين؛ چابق؛ تيز جانلی، صبرسز.

تيز فا. چابق، سرعتله، سريعاً صيق.

تيز آب فا. كذاب، خالص كبريت، ياقيجی برصو.

تیزلك [س. کسکینلك، چابقلق، صبرسزلق .

تیزلنمك [ف. صبرسزلق ایتمك . عجله ایتمك.

تیزه س. والده نك همشیره سی

تیسّر [ع. قولایلاشمه ، قولای اولمه؛ بلارنج وکدر میدانه کلمه ، نصیب ومیسر اولمه .

تیشه فا. کسر، یاپیجی آلتی .

تیغ فا قلیج ، پالا ، ساطور .

تیغ [س. دیکیجی ایکنه سی ، ییز ، چیچکلرده آلت تأنیث .

تیغبند [فا. قلیج قوشانان ، باغلایان .

تیغزن فا. قلیج اوران .

تیغلامق [ف. آجی بر آغری ایله آغریمق .

تیفوس س، قره حما .

تیقّظ [ع. اویانمه ؛ عبرت کوزنی آچمه ، انتباه.

تیقن [ع. (برشیئی)محقق اوله‌رق بیلوب طانیمه .

تیکسینمك [ف. زبانزدی : تیتسینمك . ایکرنمك .

تیکه س. پارچه ، یامه.

تیمار [س. برخسته‌یه ویا برحیوانه باقمه ، اونلرك خدمتنی کورمه ؛ تمیزله‌مه . عشرینی آلمق اوزره وقتیله سپاهیلره ویریلن اراضی .

تیمارجی [س. کندیسنه ویریلن اراضیدن عشر آلان؛ جراح یماغی .

تیمارخانه س. دلیلر خسته‌خانه‌سی.

تیمارخانه‌جی [س. دلیلره باقان مأمور ویاخدمتجی ، کلابی .

تیماری [ص. تیمار اصولنه‌منسوب ومتعلق .

تیمّم [ع. صو بولنمایان یرده تمیز طوپراقله آبدست وغسل آلمه .

تیمّن [ع. یمن و سعادت عد ایتمه ، تبرك ایلەمه .

تیمّناً [ع. یمن وسعادت عد ایده‌رك .

تیمور س. ب: دمیر .

تین ع. انجیر .

تینقه س. بر نوع بالیق .

تینیولوز [ص. مسکین ، قلیقسز ، سومسوك ،

تیّون [س. پوستندن کورك یاپیلان کوچوك برحیوان.

تیه [ع. چول ، بیابان ، قیر ، بادیه .

ث

ث [س. الفبای عثمانینك بشنجی حرفیدر . ابجد حسابنده (۵۰۰) عددینی کوستررِ .

ثاء ع. ث حرفنك عربجه اسمیدر.

ثابت [ع. قیملدانمایان ، یرنده طوران ؛ ثبوت بولمش ، تحقق ایتمش . سماده یرینی دکیشدیرمه‌ین ییلدیز .

ثار ع. اوج ، انتقام .

ثاقب [ع. اوته‌سنی بریسنی دلن؛ نفوذ ایدیجی (فکر) ؛ بارلاق (ییلدیز) .

ثالث ع. اوچنجی .

ثالثاً [ع. اوچنجی درجه‌ده ، اوچنجی اوله‌رق .

ثالثه [س. ملکیه رتبه‌لرینك اوچنجیسی ؛ ساعت ثانیه‌سنك آلتمشده بری .

ثامن ع. سکزنجی .

ثامناً [ع. سکزنجی اوله‌رق ، سکزنجی درجه‌ده .

ثانی ع. ایکنجی .

ثانیاً [ع. ایکنجی درجه‌ده ، ایکنجی اوله‌رق .

ثانیه [س. ملکیه رتبه‌لرینك ایکنجی درجه‌سی ؛ ساعت دقیقه‌سنك آلتمشده بری .

ثَبات [ع. قمیلدامامه ، یرنده طورمه ، سوز وعهدنده طورمه .

ثَباتسِز [ص. ثباتی اولمایان، سوزنده وعهدنده طورمایان .

ثَباتلی [ص. سوزنده وعهدندهطوران ، ثباتی اولان .

ثَبت ع. غل: قیدایتمه ، یازمه .

ثُبوت [ع. میدانه چیقمه ، تحقق تقرر ایتمه.

ثِخَن ع. قالینلق .

ثَخانَت ع. قالینلق .

ثَدْی ع. ممه .

ثَدیی ع. ممه‌یه منسوب ومتعلق .

ثَراء [ع. رطوبتلی طوپراق ؛ زنکینلك ، ثروت .

ثَرب ع ایچ یاغی .

ثَروَت ع. زنکینلك؛ مال ، ملك .

ثُرَیّا [ع. سماده طوپلی بولنان یلدیز هیئتی، یدی قرداشلر، اولکر ، پروین .

ثُعبان ع. ایری واوزون ییلان .

ثَعلَب [ع. تیلکی ؛ داء الثعلب : صاچقیران خسته‌لغی .

ثُغور ع. سینور ، حدود .

ثُفل [ع. طورتی . تلوه ؛ نجس ، قذورات .

ثُفلی ع. طورتی وقذوراته متعلق .

ثِقات [ع. ثقه‌لر ، قلبك اعتقاد واعتماد ایتدیکی شیئلر ؛ معتمد دوستلر .

ثَقب ع. دلمه .

ثَقبه ع. دلیك .

ثُقَلاء ع. ثقیل اولانلر .

ثِقَلت [ع. آغرلق ، یوك ، بار ؛ صقنتی ، ملال .

ثَقَلَین [ع. انسانلرله جنلر . غل. عرب ایله عجم .

ثِقه [ع. اعتماد ، امنیت ؛ اعتماده شایان آدم ، معتمد .

ثَقیل [ع. آغر، کران ؛ صقنتیلی؛ چرکین؛ تلفظی آغر اولان (مجا) .

ثَلاثون ع. اوتوز .

ثَلاثه [ع. اوچ، ۳ .

ثُلاثی [ع. اوچلی، اوچ شیئدن مرکب؛ مادۀ اصلیه‌سی اوچ حرف اولان (فعل) .

ثُلُث [ع. اوچده بر .

ثُلُثان [ع. اوچده ایکی، ایکی ثلث .

ثَلج ع. قار .

ثُمَّ ع. صوکره .

ثِمار [ع. ثمرلر، میوه‌لر، محصوللر .

ثَمان ع. سکز عددی، ۸ .

ثَمانون [ع. یاخود ثمانین. سکسان، ۸۰ .

ثَمَر [ع. میوه، محصول؛ کار، فائده. نتیجه .

ثَمَره [ع. بر میوه، قیرباج دوکومی، چوجق .

ثُمُن ع. سکزده بر .

ثَمَن ع. بها، قیمت، بدل .

ثَمین ع. بهالی، قیمتدار .

ثَناء ع. مدح ووصف ایتمه .

ثَناخوان فا. مدح ایدیجی .

ثَناکار [فا. مدح ایدن، تعظیمله وصف ایله‌ین .

ثَناکارانه [فا. ثناکاره لائق و یاقیشیر اولان .

ثَناکاری فا. ثنا ایدیجیلك .

ثَناوَر فا. مدح وثنا ایدیجی .

ثَناوَرانه فا. ثناوره لائق اولان.

ثَناوَری [فا. ثناورلك، ثنایه منسوب اولان .

ثُنائی [ع. ایکی جهتلی، ایکیلی؛ اصلاً ایکی حرفلی اولان کلمه .

ثَنَوی [ع. خالق الخیر و خالق الشر نامیله ایکی خالق طانییان .

ثَنِیّه [ع. مدح؛ ایی حرکت؛ اوك دیش؛ طاغ یولی، بوغاز .

ثَواب [ع. (بالخاصه اعمال خیر-یه‌نك) مکافاتی؛ مکافاة اخرویه‌یه لائق اولان عمل خیر.

ثَوابِت [ع. ثابته‌لر ، سماده يرندن قمِلدامايان ييلديزلر.

ثَوابلى [ص. مكافات اخرويه‌سى اولان ، خيرلى .

ثَواقِب [ع. ثاقبه‌لر ، پك پارلايان ييلديزلر .

ثَوب ع. لباس ، روبا ، جامه .

ثَور [ع. اوكوز ، بوغا ، اوكوز رسميله كوستريلن بر برج .

ثِياب ع. لباسلر ، روبالر.

ثَيِّب [ع. اركك كورمش ، بكارتى ازاله اولونمش (قادين) .

ثُؤلول ع. ات بكى ، سيكل .

ج

ج [س. الفباى عثمانينك آلتنجى حرفيدر . ابجد حسابنده (۳) عددينى كوسترر .

جا فا. وجاى : ير، محل ، موقع.

جا [ع. مكتوب واوراق سائره تاريخلرنده جماذى‌الاولى شهرينه علامتدر .

جابا س. بادهوا ، بدلسز ، مجاناً.

جابجا فا. يرير ، بعض مواقعده.

جابِر [ع. قيريق كميكلرى يرينه قويان قيريقجى ؛ زور-لايان ، اجبار ايدن . ابوجابر : اكمك .

جابى [س. اوقاف اجاره‌لريله ، ويركو وعشر طوپلايان.

جاجيق [س. يوغورتله خياردن، سركه ؛ زيتون ياغى وصارمساقدن ياپيلمش صلاطه .

جادالوس [س. شارلاتان ، حق اولماديغى حالده آغز غلبه‌لغيله حق قازانان .

جادو فا. بوكوجى ، سحرباز.

جادّة ع. بويوك يول ، طريق سلطانى .

جادى س. مزاردن چيقارق كيجه‌لرى صورت مخوفه‌ده طولاشان خيال كه اعتقادات باطله‌دندر ، وامپير ؛ فنا خويلى چيركين قوجه قارى ، عجوزه .

جاذِب ع. جذب ايدن ، چكن ؛ كوكل آلان .

جاذِبه ع. (قوهٔ جاذبه)دن مخفف كوكل جذب ايدن خاصه ، لطافت ، حسن وجمال ؛ برجسمى كنديته چكمك خاصه‌سى .

جاذِبه‌لى ص. جاذبه‌سى اولان ، كوكل آلان، سويملى.

جار مه. فائده‌سز باغيروب چاغيرمه ، مكرر قوللانيلير : جارجار ايدوب طورمه ! صدا ، ندا .

جار س. اوچوروم ، يار.

جار س. قادينلرك اورتوندكلرى چارشاف .

جارّ ع. قومشو .

جارّ ع. چكن ، سوروكليه‌ن .

جارجار ص. لزومسز يره چوق سويله‌ين ، كوه‌زه .

جارجى س. دلال منادى .

جارِح ع. جرح ايدن ، ياره‌لايان .

جارِس ص. يايغره‌جى ، كوه‌زه .

جارطه س. يللنمه ، اولمه . جارطه‌يى چكمك : اولمك .

جارلامَق ف. كوه‌زه‌لك ايتمك ، چوق سويله‌مك .

جارى ع. آقان، جريان ايدن؛ كچمكده اولان حال ؛ تداولده بولنان ، مستعمل .

جارِيه ع. پاره ايله آلنان خدمتجى قيز، خلايق؛ اسير آلنمش قيز .

جازِم ع. كسن ، قرار ويرن .

جاس د. (جاولاق) صفتيله برلكده قوللانيلير ، مبالغه بيان ايدر جاس جاولاق : چيرچيپلاق ،

جاسِر ع. جسور ، كوزى ييلماز جسارتلى .

جاسوس ع. خفيه ، كيزلى خبرلر اوكره‌نه‌رك ويا اسراره واقف اوله‌رق خبر ويرن.

جاسوسلق [س. جاسوسك صفت وخدمتی .

جاعل [ع. قلیجی ، یاپیجی ، ایدیجی .

جاغ [س. تکرلك پارمقلرندن هر بری ؛ تکرلك میلی .

جاغل [د. کورولتولی اوغولتولی تصویر ایدر ،

جافجاف [سف. یاخود جاف جوف : آغر غلبه لغی ، شاطافات .

جافجافلی [ص. شاطافاتلی .

جالب [ع. جلب ایدن ، کندینه چکن .

جالس ع. اوطوران .

جالع [ع. آچیق مشرب ، حیاسز بی ادب .

جالوت [سخ. داود (عم) ایله محاربه ایدن ایری بر آدمك اسمی اولوب جسامت بدنه علم اولمشدر .

جام فا. بارداق ، قدح ، مشربه.

جام [س، معروف جسم شفاف ؛ بوجسمدن یاپیلمش .

جامجی [س. جام یاپان ، آلان وصاتان .

جامد [ع. طوكمش ، كثيف صلب ؛ بی حیات .

جامدان س. بر نوع قیصه یلك .

جامع [ع. جمع ایدن ؛ طوپلایان؛ ایچنه آلان ، حاوی ؛ مسلمانلره مخصوص عمومی عبادتگاه .

جامعیت [ع. بر شیئك حاوی ومحیط اولماسی .

جامکان [فا. جامله اورتولمش یر ؛ جاملی دولاب ؛ جاملی بولمه .

جاملی ص. جامی اولان .

جاموس ع. مانده .

جامه فا. روبه ، البسه، چماشیر.

جامه‌خواب فا. یتاق.

جامه‌دان [فا. اثواب وچماشیر قویمغه مخصوص صندوق و سائره .

جامه‌شوی [فا. چماشیرجی ، چماشیر ییقایان .

جامه‌گاه فا. اثواب وچماشیر یری.

جان [فا. روح حیوانی ، حیاتك اصلی ومنبعی اولان قوت ؛

حیات؛ قوت؛ قدرت ؛ سوکیلی دوست ؛ کوکل ، یورك .

جانّ ع. جن طائفه‌سی .

جان اریکی س. بر جنس اریك .

جانان [فا. معشوقه ، محبوبه ؛ دلدادهٔ اهل دل اولان وجود مطلق .

جاناوار [س. ییرتیجی حیوان ؛ طوموز ، خنزیر .

جاناوارلق [س. ییرتیجی حیوان صفتی .

جان آوَر فا. جانلی ، دیری .

جانِب ع. یان ، طرف ، جهت .

جانباز [س. بدناً مهارتلی اویونلر یاپان ؛ آت آلوب صاتان ؛ قورناز ، حیله‌کار ،

جانبازلق [س. ایپده ویا آت اوستنده مهارتلی اویونلر یاپانك صنعتی ؛ آت آلوب صاتمه تجارتی ؛حیله‌کارلق .

جانِبدار [فا. دشمندن تحفظ مقصدیله برقطعهٔ عسکریه‌نك یانلرنده کیدن مفرزه .

جانِبی ع. بریانه منسوب ومتعلق.

جانخِراش فا. جانه اذیت ویریجی.

جاندار [فا. جانلی ، دیری ؛ وقتیله انضباط مأموری.

جانسِز [ص. جانی اولمایان ؛ پك ضعیف ونحیف .

جانسِزلِق [ص. جانسز اولانك حالی ، ضعف ، کوشکلك .

جانِشین [فا. برینك یرینه اوطوران وکیل .

جانغِل [مه. (جونغول) ایله برابر تأکید ایچون قوللانیلیر ، کورلتی ایله چیقان بر سسی تصویر ایدر .

جان فَرسا [فا. جانك دایانه‌میه‌جغی .

جانفَس [س. برنوع ایپك قوماش.

جانلاندیرمَق [ف. جان ویرمك، دیریلتمك ؛ رواج ، ومعاملاتی آرتیرمق ؛ تازه حیات ویرمك ؛ کندینه کتیرمك ، آیلتمق .

جانلانمَق [ف. دیرلمك ، قوت بولمق ؛ کندینه کلمك، آیلمق ؛ رواج بولمق .

جانلی [ص. جانی اولان ، ذی روح ، قوتلی .

جانی ع. جنایت ایشلەین .

جاوِد فا. یاخود جاوید و :

جاوِدان فا. یاخود جاویدان و:

جاوِدانە فا. یاخود جاویدانە و:

جاوِدانی [فا. یاخود جاویدانی: باقی دائمی ، ابدی .

جاورس س. قارا داری .

جاولاق [ف. چپلاق . اکثریا (جاس) کلمەسیلە برلکدە تأکید ایچون قوللانیلیر : جاس جاولاق .

جاولاقلِق [س. چپلاقلق ، تو - کسزلك .

جاوید فا. ب: جاود .

جاه [ع. قدر ، منزلت ؛ اعتبار ، منصب .

جاهِد [ع. سعی و جهد ایدن ؛ الندن کلدیکی قدر چا - لیشان .

جاهِل [ع. بیلمەین ، نادان ، خبرسز ؛ اوقومامش ؛ کنج ، تجربەسز ؛ بدلا .

جاهِلانە [فا. جاهلە یاقیشیر ، جهالتلە وقوع بولان؛ جاهلجەسنە .

جاهِللك [س. بیلمزلك؛ علمدن محرومیت ؛ کنجلك ، تجربەسزلك .

جاهِلی [ع. جاهلە منسوب و متعلق؛ ظهور اسلامدن اولکی کفر و ضلالت دورینە متعلق .

جاهِلیّت [ع. جاهللك؛ ظهور اسلامدن اول خلقك کفر وضلالتدە بولوندقلری زمان.

جایدیرمَق [ف. واز کچیرمك ، دوندیرمك .

جایِر [مە. مکرر قوللانیلیر وبر شیئك شدتلە یاندیغنی ویا ییرتلدیغنی تصویر ایدر .

جایردامَق [ف. یانان وییرتیلان شیئلر کبی سس چیقارمق .

جائِز [ع. ایشلنمەسندە بأس اولمایان ؛ عقلە ، قانون وشریعتە موافق اولان ، مسا - عدەلی ؛ ممکن ، قابل .

جائِزە [ع. یول ییەجکی ؛ سیا - حلرە ، شاعرلرە ویریلن هدیە ، عطیە .

جایِع [ع. طوغریسی : جائع . آج ، آجیقمش .

جایگاه فا. محل، مسکن، مقام.

جایگیر [فا. یر طوتان ، واقع اولان، یرلشن، پایدار.

جایمق ف. واز کچمك ،دونمك .

جُبّ ع. قویو ، صهریج ، چقور.

جَبّار [ع. جبر وظلم ایدن ؛ مغرور ؛ قوت وقدرت صاحبی .

جَبّارانه [ص. جباره یاقیشه‌جق صورتده .

جِبال ع. جبللر ، طاغلر .

جَبان ع. قورقاق ، یورکسز .

جَبانَت ع. قورقاقلق ، آلچاقلق.

جَبّانه [ع. چول، کنیش اووه، مزارلق .

جِبایَت [ع.(ویرکولرك) تحصیلی، جابیلك .

جَبخانه [فا. طوپ ، تفنك و سائره ایله آتیلاجق باروت ، کولله ، مرمی ، قورشون؛ وبونلرك حفظنه مخصوص محل .

جَبر [ع. زورلامه ، زور ، قهر وعنفله معامله ، غرور ؛ علوم ریاضیه‌نك بر شعبه‌سی اولان علم جبر .

جَبراً [ع. زورله ، رضاسنی آلمقسزین .

جَبرائیل [سخ. یاخود جبریل . رسل کرامه وحیی تنزیل وتبلیغ ایدن .

جَبَروت [ع. حق تعالینك قدرت مطلقه‌سی .

جِبره [س. صویی آلنمش اوزوم ویا سائر میوه پوصه‌سی.

جَبری [ع. زورله یاپدیریلان رضاسی اولمقسزین یاپیلان ؛ علم جبره منسوب و متعلق ؛ ارادهٔ جزئیه‌یی انکار ایدن جبریه مذهبنه منسوب .

جِبریل سخ. ب: جبرائیل .

جَبرِیّه [ع. ارادهٔ جزئیه‌یی انکار ایدن بر مذهب.

جِبس ع. آلچی طاشی .

جَبَل ع. طاغ .

جِبِلَّت [ع. اصل ، یارادیلیش، خلقت ، طینت ، طبیعت ، خوی .

جَبَلی ع. طاغه منسوب ومتعلق .

جِبِلّی [ع. خلقی ، طبیعی ، یارادیلیشده اولان .

جُبن ع. جبانت ، قورقاقلق .

جَبه [فا. زره ، دمیر خلقه و پولدن یاپلمش جنك لباسی.

جُبّه [ع. بر نوع اوزون و طارجه لباس اولوب علمیه‌دن اولانلر کییرلر .

جَبه پوش [فا. زره کیین ، زره قوشانان .

جَبه‌جی [س. اسکی عثمانلی اردو- سنك زرهلی صنفنه منسوب .

جَبه‌لی [س. مسلح وزرهلی عسکر؛ قافله‌یی محافظه‌یه مأمور سواری .

جَبهه [ع. آلن ، ناصیه ؛ اوك طرف .

جَبهی ع. آلنه منسوب ومتعلق.

جَبیره ع. قیریق تخته‌سی .

جَبین [ع. آلن ، ناصیه . چین جبین : آلن بوروشوقلغی.

جَبین ع. قورقاق .

جِبین [س. سیوری سینك وامثالی کبی صوقوجی حیوانلرك اسم عمومیسی .

جِبینلك [س. صوقوجی حیوانلر- دن قورتولمق ایچون یتاغك اوستنه ویانلرینه آچیلان اینجه اورتو ؛ ناموسیه .

جُثّه س. کوکده ، بدن ، جسم .

جُثّه‌لی ص. ایری ، جسیم .

جَحد ع. انکار .

جَحیم ع. جهنم ، طامو .

جَدّ [ع. دده ، بویوك بابا ، آنا نك ویا بابانك باباسی ؛ بخت، طالع ، شان وشرف .

جِدّ [ع. غیرت ، سعی ، چالیشوب چبالامه .

جِداً [ع. کرچکدن ، جدی او- له‌رق ؛ چوق .

جُدا ع. آیری ، آیرلمش .

جِدار [ع. دیوار ، ایکی یری آییران زار ، حجاب .

جِدال [ع. غاوغا ، جنك ، مباحثه .

جِداو [س. حیوانك ایکی اومو- زینك باشی .

جَداوِل ع. جدوللر .

جَدَری ع. چیچك علتی .

جَدع [ع. بورون ویا قولاق کبی بر عضوك قطعی .

جَدَل ع. بحثده منازعه ایتمه .

جَدوَل [ع. صو آرقی ، قنال ؛ چیزیلەرك خانەلره آیرلمش دفتر ویا کاغد .

جَدّه [ع. بویوك آنا ، بویوك والده .

جَدْی [ع. کچی یاوروسی ، اوغلاق ؛ اون ایکی بر جدن بری .

جِدّی [ع. حقیقی ، آغر طبیعتلی ، خفیف مشرب اولمایان .

جَدید ع. یکی .

جَدیر [ع. لائق ، شایان ، شایسته .

جُذام ع. مسکین علتی .

جَذب ع. کندینه چکمه .

جَذبه [ع. و جذب : روحك شدتله قاپیلارق صانکه جسددن خارج بولنیورمش کبی اولماسی .

جَذر [ع. کوك ، اصل ؛ کندی مثلنه ضرب اولونمقله بر عدد حاصل ایدن رقم .

جَذع ع. کنج ، عجمی .

جِذع [ع. خرما آغاجنك کوکده‌سی .

جُذور [ع. کوکلر ، اصللر ، جذرلر .

جُذَیر ع. اینجه کوك .

جَر [س. اوچوروم ، یار ؛ قلعه دیواری بوینجه قازلمش خندق .

جِر [مه. مکرر قوللانیلیر و کورولتی تصویر ایدر .

جَرّ [ع. چکمه ، سوروکله ؛ طلبهٔ علومك نفقه‌لرینی طوپلاماسی .

جِراب ع. طغارجق .

جُرأَت ع. یکیتلك ، جسارت .

جُرأتلی ص. جسارتلی ، یکیت .

جَرّاح [ع. علم طبك چبلاق ویا مسلح الك مداخله‌سنی ایجاب ایتدیرن شعبهٔ مخصوصه سیله مشغول کیمسه .

جِراحَت [ع. یاره ؛ جراحلق ، علم جراحه .

جَراحَت س. ایرین .

جَراحَتلانمَق ف. ایرین باغلامق.

جَراحَتلی ص. ایرینلی .

جَرّاحلِق [س. علم طبك چبلاق ویا مسلح الك مداخله‌سنی ایجاب ایتدیرن شعبهٔ مخصوصه‌سی .

جِراحی [ع. جراحلغه منسوب ومتعلق .

جَراد ع. چکرگه‌لر .

جَرّار [ع. دیلنجی ؛ چکن ؛ آرقه‌سندن سوروکله‌ین ؛ آلات حرب ایله مجهز کثرتلی اردو .

جَرّارلِق س. دیلنجیلك .

جِرانته [س. پولیچه‌یی دور و حواله ایدن .

جرائِد ع. جریده‌لر ، غزته‌لر .

جَرائِم [ع. جریمه‌لر ، صوچلر ، قباحتلر ، جنایتلر ؛ غل: تضمینلر ، جزای نقدیلر .

جَرَب ع. اویوز علتی .

جُربُز ع. آلدادیجی .

جَربَزه [س. ناطقه پردازلق ، بجریکایلك .

جَربَزه‌لی [ص. ناطقه پرداز ، ایش یاپار ، بجریکلی .

جِربوغه [س. چول صیچانی ؛ جیلیز چوجق .

جَرَبی [ع. اویوزه منسوب و متعلق .

جِرتاوی [ص. بوش وبیهوده شیئلرله افتخار ایدن.

جِرتلاق [ص. بوش وبیهوده شیلرله سوینن ، خود پسند .

جِرتلامَق [ف. بوجك کبی جرجر ایتمك ، اوتمك .

جِرجِر [س. اوراق بوجکی ؛ کوه‌زه .

جَرح [ع. یاره‌لامه ، چوروتمه ، رد ایتمه .

جَرحی [ع. جرحه منسوب و متعلق .

جَرَس ع. چاك.

جُرعه [ع. بریودومده ایچیله‌ك شیئی .

جِرلاق [ض. آجى سسلى كوەزە. [س. بر نوع قارغه .

جِرلايق س. كوچك بر آو قوشى.

جِرم [ع. جسم، هر هانكى بر [حجمه مالك اولان هر شيئى .

جُرم [ع. جنايت ، صوچ ، [قباحت.

جَرَم [ع. (لا)ايله برلكده قوللا- [نيلور : لاجرم : محقق صورتده ، شبهەسز : البته .

جَروَف ع. معدن پوصەسى .

جَرىٔ [ع، جرأتلى ، جسور ، [يكيت ، كوزى ييلماز ؛ جرئ اللسان : سربست سوز سويلەين؛ جرئ القلم : سربست يازان .

جَرىٰ [ع. ياخود جرا . . (ما) [ايله برلكده قوللانيلور : ماجرى : كچن ، وقوعه كلن شيئى ، وقعه .

جَريان [ع. آقمه ، كچمه ، [مرور ؛ وقوع .

جَريب [ع. مزروع تارلا ، [وادى؛ سطح اولچيسى.

جَريمه ع. عجيبه ، معجزه.

جِريد س. مزراق اويونى .

جَريده [ع. سوارى قولى ، [اوزرينه يازى يازيلان طومار ؛ فهرس ؛ غزته .

جَريمه [ع. صوچ ، قباحت ؛ [جزاى نقدى، تضمين .

جُزء [ع. قسم ، پارچه ، بولوك ؛ [قرآن كريمك اوتوز قسمندن بهرى ؛ بر كتابك آيرى آيرى چيقان قسملرندن هر برى .

جَزاء [ع. قباحت وكناه مقابلنده [برينه ايديلن عذاب و عقوبت ؛ وبر شيئه مقابل وير- يلن مكافات .

جَزاءً [ع. جزا صورتيله ، جزا [اولەرق .

جَزّار [ع. قصاب ؛ ظالم آدم ، [غدار .

جَزالانديرمَق [ف. جزايه دو- [چار ايتمك ، جزا ويرمك .

جَزالانمَق ف. جزا كورمك .

جَزائِر [ع. جزيرەلر ، آطەلر . [سخ. آفريقانك شمالنده فرانسزلرك اشغالنده بولنان بر مسلمان مملكتى كه التى ميليون نفوسى واردر .

جُزدان [فا. اوراق وضعنه مخصوص قاب .

جَزر [ع. (مد) مقابلی . قمرك تأثیریله دکز صولرینك قاره‌یه دوغرو یوکسلدکدن صوکره تکرار آچالماسی .

جَزَل [ع. (متفاعلن) جزئنك (مفتعلن) قالماسی وبو جزءلردن مرکب وزن .

جَزم [ع. حکم، قرار ؛ سکون اشارتی (ْ) .

جَزمه ع. جزم اشارتی .

جَزوه [س. قهوه پیشیرمکه مخصوص اوزون صاپلی قاب .

جَزیره [ع. آطه ، هرطرفی صو ایله قوشانمش قره .

الجزیره : مه‌زوپوتامی دنیلن دجله وفرات شهرلری آراسنده‌کی یر . شبه جزیره : یاری آطه ، یالکز بر طرفی قره‌یه مربوط اولوب دیکرلری صو ایله محاط اولان آطه .

جِزیق [س. قویروق یاغینك قیقیرداغی ؛ جیزلایان .

جَزیل ص. چوق ، بول، کثیر .

جِزیه ع. ویرکی ، خراج .

جِزیه گُذار [ع. ویرکی ویرن ، خراجه ، باغلی .

جُزئی [ع. آز (کلی)نك ضدی؛ جزئه‌منسوب ومتعلق.

جُزئیات ع. جزئی اولان شیلر

جُزئیجه [ح. آزمقدارده اهمیتسز صورتده .

جَسارت ع. جسورلق، یکیتلك.

جَسارَتلَنمَك [ف. جسارت آلمق .

جَسارَتلی [ص. جسارت صاحبی اولان ، یکیت .

جَسامَت ع. بویوكلك.

جَسامَتلی ص. بیوك ، ایری .

جَسبان [فا. لائق ، سزاوار ، یاقیشیر .

جُست [فا. آرامه ، آراشدیرمه. جست وجو ، جستجو؛ آراشدیروب صورمه ، تفتیش وتحقق .

جُست [فا. تتیك الی آیاغی چابوق حرکت ایدر . (چالاك) ایله برلکده قوللانیلیر : جست و چالاك .

جَسته [فا. صیچرامش، آتلامش؛ صیچرامه، آتلامه .

جَسته جَسته [فا. آزار آزار، درجه درجه.

جَسَد [ع. بدن ، وجود ، تن .

جِسر ع. کوپری .

جِسم [ع. بدن ، کوکده ، تن؛ ابعاد ثلثه‌یه مالك اولان شیی .

جِسماً [ع. بدنجه ، وجودجه ، جسم اعتباریله .

جِسمانی ع. بدنه منسوب ومتعلق.

جَسور [ع. جسارتلی ، یکیت، یورکلی .

جَسورلق [ح. یکیتلك ، مردلك .

جَسیم [ع. ایری ، وجودلی ؛ بویوك ؛ اهمیتلی .

جَصّ ع. آلچی .

جَعبه ع. اوق قبوری .

جَعد ع. قیویرجیق (صاچ) .

جَعلی [غلا: یاپمه . دوزمه ، ساخته .

جَغتای [س. ترکستان وماوراءالنهر جهتلرنده‌کی قومه واورالرده سویله‌نن ترك لساننه ویریلن اسمدر. یاخود: چغتای.

جَغتایجه [ص. چغتای لسانده وطرزنده .

جُغرافی [ص. جغرافیا فننه منسوب ومتعلق .

جُغرافیا [س. اراضی ، اقلیم وسائره نقطهٔ نظرندن ارضك توصیفنی بیلدیرن فن .

جِغِر د. ب : جق .

جِغِلدی س. ب : جیولدی .

جَفّ [ع. جف القلم : برشیئی دوشونمکسزین سویلیویرمك یاخود یازیویرمك .

جَفاء ع. هجرانده براقمه، وفاسزلق.

جَفاکار فا. جور وجفا ایدن .

جَفاکَش فا. جور وجفا چکن.

جَفر ع. غائبدن خبر ورمه .

جفر ع. کنیش قویو .

جُفره ع. اویوق ، چقور .

حفری [ع. علم جفره منسوب ومتعلق .

جَفن ع. کوز قپاغی ،

جِق [د. وجغز : ثقیل هجالی کلمه‌لرك آخرینه علاوه ایدیله‌رك مصغرلری تشکیل اولنور .

جَق [د. وجك : ادات انتهادر. (٥ قدر) معناسنی افاده ایدر .

جَك د. (جق)ك مخففی .

جِك د. (جق)ك مخففی .

جِگَر [فا. آق جکر : کوکسده بولنان جکر؛ قره‌جکر .صفره افراز ایدن جکر .

جِگَرجی س. جکر صاتان .

جِگَرسوز [فا. جکر یاقان ، آجیقلی .

جَلّ [ع. جلیل و عزیز اولسون معناسنده فعل ماضیدر .

جَلاء ع. وطنندن آیرلمه، غربت.

جِلاء ع. پارلاتمه ، پرداخت .

جُلاب ع. کل صویی .

جِلاجی س. جلا ویرن .

جَلّاد [ع. انسان قتل ایدن ، کسن ؛ پك مرحمتسز.

جِلادار فا. جلالی ، پارلاق .

جَلادَت [ع. یکیتلك، بهادرلق، متانت .

جَلال [ع. بویوکلك ، اولولق . عظمت .

جَلالَت ع. عظمت ، اولولق .

جَلالی ع. بر تقویمك اسمی.

جَلالی [ص. چابق قیزار؛ عاصی، سرکش .

جِلالی ص. پارلادلمش ، پارلاق .

جِلاءِ [د. تشبیه وتمثیل بیان ایدن حاللر تشکیلنه خدمت ایدر .

جَلب [ع. چکی ، جذب ؛ کتیرمه ؛ دعوت ، احضار ؛ محکمه‌یه دعوت پوصله‌سی .

جَلَب [س. قویون کتیره‌رك قصابلره صاتان تاجر .

جِلباب [ع. اوسته کییلن پك کنیش لباس .

جَلبنامه [فا. محکمه‌یه دعوت تذکره‌سی .

جِلبَند [س. اوراق وضعنه مخصوص بویوك جزء‌دان .

جِلبه [س. قایش یولار ، کمر قایشی .

جِلد [ع. دری ، مشین ، کتاب قاب ؛ بویوك بر کتابك باشلیجه اقسامندن بری .

جِلدسِز ص. جلدی اولمایان .

جِلدلَتمَك ف. قاب کچیرتمك .

جِلدلمَك ف. کتابه قاب کچیرمك .

جِلدلی [ف. جلدلنمش ، قاب کچیرلمش .

جِلق [ص. قوقمش ، بوزوق ، چوروك ، صولانمش و فناالاشمش (یاره) ؛ بوش ، بیهوده .

جُلوس [ع. اوطورمه ؛ تخته کچمه ؛ پادشاهك تخته کچمسنه تصادف ایدن کون .

جِلوه [ع. احتراص ایله سویلن دلبرانه وضع وحرکت ؛ حسن صورتله ظهور ؛ تجلی .

جِلوه‌ساز فا. جلوه ایدن .

جِلوه‌کار فا. جلوه‌لی .

جِلوه‌گاه فا. تجلی وظهور محلی .

جِلوه‌گر [فا. جلوه ایدن ، جلوه‌لی .

جِلوه‌نُما فا. جلوه کوسترن .

جَلی [ع. آچیق ، ظاهر ، آشکار ؛ قالین (یازی) .

جَلیس [ع. برلکده اوطوران ، رفیق ، همدم .

جَلیل [ع. اولو ، بویوك ، عظیم ، رفیع ، بزرك .

جَم [ع. بویوك عدد ، غلبه‌لق ، چوق ، طوب .

جَمّ فا. حکمدار ، شاه .

جَماد ع. بی‌حیات اولان شیٔ .

جَمادات [ع. بی حیات اولان شیئلر .

جَمادی [ع. شهور قمریه‌نك بشنجی وآلتنجی آیلر‌ینك اسمی .

جِماع ع. چفتلشمه ، مقارنت .

جَماعَت [ع. بر آرایه طوپلانمش انسان کروهی ؛ بر امامه اویارق نماز قیلانلر ؛ بر مذهبه تابع اولهرق بر هیئت تشکیل ایدنلر.

جَمال ع. کوزللك ، یاقیشیقلیلق.

جَماهیر ع. ب: جمهور.

جُمْجُمه [ع. قفا طاسی ، اخشاب کاسه.

جَمْجَمه ع. آکلاشیلماز تلفظ.

جِمْجِمه [س. یاخود جیمجیمه : کوچوك و نفیس بر جنس قارپوز.

جَمْره [ع. آتش حالنده کومور؛ شباطده آزار آزار آرتان حرارت ؛ مناسك حجدن اولهرق بردفعه طاش آتلماسی؛ التهابلی بر چیبان.

جِمْری [ص. پك خسیس وطمعکار؛ الی صیق ، مسکین.

جَمْع [ع. طوپلامه اوتهدن بریدن بریره کتیرمه ؛ بیغمه ؛ بردن مالك اولمه ، بر چوق عددلرك طوپلانوب برعددتشکیل ایتمسی ، قره جمله.

جَمْعاً [ع. بر یره طوپلامق صورتیله ؛ طوپدن هپ بردن.

جَمْعلندیرمَك [فه. جمع یاپمق ؛ آخرینه (لر) علاوه ایتمك.

جُمْعه [ع. پنجشنبهدن صکره کان کون ؛ طوپلانمه ، هفته.

جُمْعه ایرتسی [س. جمعهدن صوکره کان کون.

جُمْعه لِق [ص. جمعه کوننه مخصوص.

جَمْعِیَّت [ع. طوپلیلق ، بریرده بولونیش ؛ هیئت ، عینی بر محله بر چوق آدملرك طوپلانمهسی ؛ دوکون ؛ ذهناً طوپلانمه ، یالکز بر شیئه حصر افکار ایتمه ؛ سوزك بر قاچ جهتدن مشابهت ومناسبتی جامع اولماسی . جمعیت خاطر : ذهن وفکرك طوپلی بولونماسی.

جَمْعِیَّتگاه فا. طوپلانیله جق یر.

جَمْعِیَّتلی [ص. طوپلو : وجوه عدیده ایله مناسبت ومشابهتی جامع.

جُمَل [ع. جملهلر ، مجموعلر ، طاقملر.

جُمله [ع. مجموع، بريكيش؛ هب، بوتون، برمعنا افاده ايدن] عباره. بالجمله : هب ، بوتون؛ فی‌الجمله : الحاصل ، خلاصهٔ كلام .

جُملةً [ع. هپ، بوتون، كافةً ، بلااستثنا .]

جُموع ع. جمعلر ، ب : جمع .

جُمهور [ع. خلق ، اهالی . قوم ، غلبه‌لك ؛ قول] واحده قانع اولان عالملر جمعيتى.

جُمهوری [ع. ملتـه عائد ، عوامـه مخصوص .]

جُمهوريّت [ع. اويله بر حكو- متدركه اوراده ملت] كندی طرفنـدن بر مدت معينه ايچون انتخاب اولنمش وكيللری واسطه‌سيله اجرای سلطنت‌ايدر.

جَميع ع. بوتون ، هپ ، كافه.

جميعاً [ع. هپ ، بوتون ، جملةً ، تكميل .]

جَميل [ع. كوزل ، خوب ، دلـبر ؛ ذكر جميـل :] مـدح . ايیلكله ياد ، مكتب چوجقـلرينه مكافاتك دونـده اوله‌رق ويريلن بر ورقه .

جِنّ [ع. كوزله كورونمز اجسام لطيفه‌دن عبارت بر جنس] مخلوقات ؛ پك ذكی وفطين .

جَناب [ع. تعظيم وشرف تعبير- يدر . حضرت .]

جَنابَت [ع. غسل اقتضا ايتديرن حال؛ بو حالده بولونوب] هنـوز ييقانمـامش اولان ؛ شتم وتغرير ايچونده قوللانيلير .

جَنّات ع. جنتلر ، باغچه‌لر .

جَناح [ع. قوش قنادی؛ انسان قولی ، اردو قـولی ،] حمايه ، ملجأ . جناحين : ايكی قول .

جَنادِل ع. طاشلر ، شلاله‌لر .

جُنّاز ع. جنازه آلايی .

جَنازه [ع. اوزرينه اولو قونان تسـكره ، تابوت ؛] اولو ؛ جنازه آلايی .

جِناس [ع. مناسبت، بكزه‌ييش؛ برشيئی لطيفه طريقيله] بشقه معناده اولان الفاظ ايله آكلاتمه ؛ لاستيكلی سوز .

جَنان [ع. يورك، قلب ، كوكل ، جان .]

جِنان ع. جنتلر ، باغچه‌لر .

جِنايَت ع. برينك نفسنه ، اعضاسنه ياخود مالنه ضرر وزيان ويرن فعل ؛ دينى ، اخلاقى ومدنى قانونلره فنا حالده تجاوز ايتمه .

جِنايتكار فا. جنايت ايشله‌ين.

جِنايتكارانه فا جنايت ايشله‌ينه ياقيشير صورتده .

جَنب ع. يان ، طرف ، پهلو .

جُنبان فا. قيملدانان ، متحرك؛ قيملداتارق .

جُنبش فا. قملدانمه ، حركت ، دەپره‌نمه ، اوينامه ؛ ذوق ، اكلنمه .

جَنبِيّه ع. بر نوع پك اكرى قما .

جَنَّت ع. باغچه؛ قيامتدن صوكره مؤمن و صالح اولانلره‌من طرف‌الله موعود محل ، فردوس ، بهشت ؛ پك مفرح وهوادار محل .

جِنَّت ع. دليلك .

جَنَّتلك ص. جنته لائق اولان.

جَنَّتلى ص. جنته نائل اولان، مرحوم .

جَنَّتمَكان فا. مكانى جنت اولان .

جُنحه ع. مجازات تأديبيه‌يى مستلزم فعل .

جُند ع. عسكر .

جَندَره س. چماشير اوتولمكه مخصوص ايكى اسطوانه‌دن عبارت آلت ؛ باصقى و پرداخت ماكينه‌سى ؛ طار دره، بوغاز ؛ قالين اوقلاوه ؛ صيقى وطار محل .

جُندى ع. عسكرى ، سپاهى؛ آته ايى بينن .

جُنديلك س. سواريلرك قوشو اويونى .

جَنَرال س. اجنبيلرك مشير ، فريق ، لوا رتبه‌سنده‌كى اركانـه ويريلن عنواندر ؛ باش ، عموم ، سر .

جِنس ع. آرالرنده مهم ودائمى مشابهت بولنان مخلوقاتك هيئت عموميه‌سى ؛ صوى ، نسل ، عرق ؛ قوم ، قبيله ؛ اسمك مذكر ويامؤنث اوليشى؛ درلو ، نوع .

جَنَس س. سيورى سينك .

جِنسى [ع. جنسه منسوب ومتعلق .

جِنسِيَّت [ع. بر قومه منسوبيت .

جَنك [فا. حرب ، دشمن ايله دوكوشمه ، محاربه .

جَنكاوَر [فا. جنكجى ، حرب ايتمكده ماهر؛ طبعاً جسور وحربه آليشيق اولان.

جَنكاوَرلِك [س. حرب وحزبه آليشيق اولانك حالى .

جَنكجو [فا. حرب و غوغا آرايان .

جَنكجى ص. جنك ايدن .

جِنكِل [س. آصمه‌نك صوكره‌دن سورديكى صالقيملر .

جَنكَشمَك [ف. محاربه‌يه كيريشمك .

جَنكه [س. قغلجيم قدر اوفاق آتش قورى .

جَنوب [ع. قطب يلديزينه باقلديغى زمان آرقه‌يه تصادف ايدن جهت . مقابلى : شمال .

جُنوب [ع. جنابت اولمه ، ييقانمغه محتاج اولمه .

جَنوباً [ع. جنوب جهتندن اوله‌رق .

جَنوبى [ع. جنوب جهتنده اولان، جنوبه منسوب ومتعلق .

جُنود [ع. جندلر ، عسكرلر ، اردولر .

جُنون [ع. دليرمه ، عقلى باشندن كيتمه .

جَنَويز [س. اسكى جنوه حكومتى واهاليسى .

جِنّى [ع. جن طائفه‌سنه منسوب ومتعلق؛ جن طائفه‌سندن.

جَنين [ع. آناسنك قارننده كى چوجق ؛ اسقاط جنين: چوجق دوشورمه .

جَوّ [ع. هوا ، هواى نسيمى. والبيت : أوك داخلى .

جَو فا. آرپه ، شعير .

جو [فا. آرامه ، آراشديرمه ؛ آراييجى ، آرايان .

جَواب [ع. سؤاله مقابل كلام؛ و بويله بر كلامى حاوى مكتوب ويا تذكره ؛ عدم قبول ، رد .

جَواباً ع. جواب اوله‌رق .

جَوابسِز ص. جوابی آلینه‌مایان.

جَوابلی ص. جوابی اولان.

جَوابنامه [فا. جوابی حاوی مکتوب ، تذکره وسائره .

جَواد [ع. جومرد ، سخی ؛ اصیل طبیعتلی ، کریم .

جِوار [ع. یقین ، قریب؛ یقین اولمه ، قومشو اولمه .

جَوارِح [ع. جارحه‌لر، اعضای بدن با خصوص اللرله آیاقلر . ات یین حیوانلر ، آو قوشلری ، دمیرلر ، پچاقلر .

جَواری [ع. جاریه‌لر ، قیزلر، خلایقلر .

جَواز [ع. جائز اولمه ، اذن ؛ رخصت .

جَوامِد [ع. جامدلر ، بی‌حیات اولان شیئلر .

جَوامِع [ع. جامعلر ، عبادت محللری . ب: جامع .

جُوان [فا. گنج، تازه دلیقانلی؛ برنا .

جَوانِب [ع. جانبلر ، طرفلر ؛ یانلر .

جُوانبَخت [فا. بختی آچیق ، بختیار .

جُوانلِق س. گنجلك ، شباب .

جُوانمَرد [فا. کریم ، سخی ، اهل مروت .

جُوانمَردی فا. کرم، سخاوت.

جُوانی فا. گنجلك ، صغر سن .

جَواهِر [ع. جوهرلر، ب: جوهر. س. قیمتلی طاش ؛ الماس؛ قیمتلی طاشلردن معمول.

جَواهِرجی [س. قیمتلی طاشلر آلوب صاتان .

جَواهِرجیلِك [س. جواهرجی صنعتی .

جَوائِز [ع. جائزه‌لر، عطیه‌لر ، احسانلر .

جوجوتمَك ف. طاتلیلاندیرمق.

جوجوك [ص. طاتلی ؛ کورپه. س. مقالك بام تلی ، صونغانك اورته‌سی .

جوجومَك ف. طاتلیلانمق .

جوجه [س. بویی پك قیصه اولان ، بودور .

جُود [ع. كرم ، سخاوت ؛ ال آچيقلغى .

جودام س. سفلى آدم .

جَودَت ع. فوق العاده صوسزلق .

جُودَت [ع. ايبلك ، فوق العاده‌لك ، تفوق ، صفات ممتازه .

جَور ع. حقسزلق ، ظلم ، غدر .

جورا [س. بر نوع آتمه‌جه ؛ بر نوع چالغى .

جورپ [مه. وچورپه‌داق . بردن چامور كبى شيئلره باتمغى تصوير ايدر .

جورجونه [س. كورولتولو واكانجه‌لى هوا . سرخوش اويونى ؛ غوغا ، پاطردى ، كورولتو ، رذالت .

جورنال [س. ياخود ژورنال : مشهودات مبين ورقه ؛ خفيه‌لرك منسوب اولدقلرى مقامه ويردكارى كاغد .

جورنالجى [س. جورنال ايدن ، خفيه ؛ قلمسلرده مأمورينك موجود ويا غير موجود اولدقلرينى دفترينه قيد ايدن مأمور .

جوروم س. طوپلانوب كلمه .

جَوز ع. قوز دنيلن معروف ميوه .

جَوزاء ع. اون ايكى برجدن برى .

جوش [فا. قاينامه ، غليان ايتمه ، جوشمه . فتنه ، فساد اضطراب ؛ چالقانمه ، راحتسز اولمه ؛ ده‌پره‌نمه .

جوشان [فا. قاينايان ، طالغه كبى حركت ايدن .

جوشِش [فا. قاينامه ، جوش ايتمه .

جوشقون [ص. جوشمش ، طاشمش ؛ غليانه كلمش ، متهور .

جوشقونلق [س. طاشقينلق ؛ جوشمش ، تهور ايتمش آدمك حالى .

جوشمَق [ف. طاشمق ، فيضان ايتمك ؛ تهوره كلمك .

جَوشَن فا. زره .

جَوشَنپوش فا. زره كيين .

جوع ع. آجلق .

جوعُ الكلب [ع. طويمق بيلمز آجلق خسته‌لغى .

جَوعان [ع. آج ، معده‌سی بوش ، جایع .

جَوف [ع. اویوق . بوشلق ؛ اورته ، ایچ ، قلب .

جَوَلان [ع. طولاشمه ، اوته‌یه بری‌یه کیدوب کلمه .

جَوَلانگاه [فا. طولاشیلان یر ، کیدوب کایننِ محل .

جومبه [س. دیشاری فیرلامش یر ؛ دیوارك حذاسندن دیشاری چیقمش پنجره .

جومَرد ص. الی آچیق، سخی .

جومَردلك س. ال آچیقلغی .

جونبور [مه. صویك ایچنه دوشن شیئك چیقاردیغی سسی تصویر ایدر .

جونبوردامَق [ف. طلوم ویا فوچی ایچنده صو اوینایه‌رق چانبور جونبور ایتمك .

جونبوردی [س. صویك ایچینه دوشن شیئك چیقاردیغی سس .

جونبول ب: جونبور .

جَوهَر [ع. هر نوع ماده ، کندی نفسیله قائم اولان شیٔ ، ذات ؛ طینت ، جبلت ؛ خاصه . استعداد طبیعی ؛ الماس ، ذی قیمت طاش؛ قلیجك نامليسنده‌كی خاره‌لی طالغه‌لر .

جَوهَرِ فَرد [ع. برجسمی تر-کیب ایدن غیر قابل انقسام جزئلردن بهری .

جَوهَردار [فا. جوهرلی ، خا-صیتی اولان ، ذات ومایه‌سی مقبول اولان: قیمتدار طاشلرله مزین بولنان ، استعد-ادلی .

جَوهَرفروش [فا. جوهر صاتان .

جَوهَری [ع. جوهره منسوب ومتعلق .

جوی [فا. یاخود جو : نهر ، آقار صو ، ایرمق .

جوی [فا. آرایجی ، آراشد-یریجی . یاخود : جو .

جَوّی [ع. هوای نسیمی‌یه منسوب ومتعلق .

جوبا فا. آرایجی آراشدیریجی.

جویان فا. عینی معنی .

جویبار [فا. نهر ، چای، آقار صو .

جَویز ب : جوز .

جَوین فا. آرپه‌دن یاپلمش.

جَوینه فا. عینی معنی .

جوینده [فا. آرایجی آراشد - یریجی .

جوینه [فا. اوردك قاز كبی چای وكوله متعلق قوش .

جه [د. جهت و اعتبار بیان ایدر ؛ كوره ، قالیرسه ؛ طرز ، اصول و لسانه دلالت ایدر ؛ صنعتلرك آخرینه علاوه ایدیلیر ایسه آزاق افاده ایدر. تشبیه ، تمثیل ، مقدار دخی بیان ایدر، زمانه‌ده دلالت ایدر.

جِهات ع. جهتلر، طرفلر. ب: جهت.

جهاد [ع. دین ایچون حرب ایتمه ، دین دشمنیله جنك ایتمه .

جِهار [ع. آچیق و آشكار سو - یلمه ، شیوع ، معرو - فیت ، تواتر.

جِهار [فا. یاخود چار . درت، اربعه .

جِهاراً [ع. جهراً ، آچیقجه ، آشكار اوله‌رق .

جِهارشَنبه [فا. صالیدن‌صوكره كلن كون. یاخود: چهارشنبه .

جِهاز [ع. بر شیئه لازم اولان آلات وادوات ومهمات؛ كابینه عائد اشیا وسائره؛ بر اوك اشیاسی ؛ سیاحته عائد ارزاق وآلات وادوات ؛ اولوبی كومك ایچون اقتضا ایدن شیئلر ؛ بر بر كابینك تجهیزاتی .

جِهازلامَق [ف. كابینك جهازینی تدارك و احضار ایده‌رك ویرمك ،

جَهالَت [ع. بیلمزلك نادانلق ؛ علم ومعرفتدن محرو- میت .

جِهان [فا. عالم ، دنیا، كائنات؛ ارض ، یریوزی .

جِهان آرا [فا. جهانی تزیین ایدن ، عالمه زینت ویرن .

جِهان آفرین فا. جهانی یارادان.

جِهان اَفروز [فا. جهانی یار- لادان ، دنیایه نور وضیا ویرن .

جِهانبان [فا. جهانك بكجیسی ومحافظی اولان‌پادشاه.

جِهانبانی [فا. پادشاهلق ، حکمداره متعلق .

جِهان بین [فا. جهانك هر بر شیئنی کورن .

جِهانپَناه [فا. جهانك صیغندیغی محافظ .

جِهانتاب [فا. جهانه ضیا و حرارت ویریجی اولان ،

جِهاندار [فا. جهانه صاحب و مالك ، پادشاه .

جِهانداری [فا. پادشاهلق ، حکمداره متعلق .

جِهاندیده [فا جهانی کزوب کورمش اولان .

جِهانگَرد [فا. جهانی طولاشمش اولان سیاح .

جِهانگیر فا. جهانی ضبط ایدن.

جِهانگیرانه [فا. جهانی ضبط ایدنلره یاقیشیر بر صورتله .

جِهانگیرلِك [فا. جهانی ضبط ایدنلرك حال و صفتی .

جِهانمُطاع [فا. کندیسنه بوتون جهان طرفندن اطاعت کوستریلن .

جِهانُما [فا چاتینك اوستنده هرطرفی کورن یوکسك تراچه .

جِهانِیان فا. دنیا خلقی .

جِهَت [ع. یوز ؛ یان ، طرف ؛ یر ، محل ؛ صورت ، نظر ؛ سبب ، وسیله ، بهانه ؛ اوقافجه وظیفه ، معاش .

جَهد [ع. سعی وغیرت ، چالشمه ، چبالامه .

جَهر [ع. برینه یوکسك سسله سویلمه .

جَهراً ع. آچیقدن ، علناً .

جَهری ع. عیان وآشکار اولان .

جه‌سِنه د. کبی ، صورتیله .

جَهل ع. بیلمزلك .

جَهلا ع. بیلمه‌یه‌رك ، بیلمکسزین.

جُهَلا ع. جاهللر .

جَهَله ع. جاهللر .

جَهَنَّم [ع. فنالق ایدنلرك آخرتده عذاب کوره‌جکاری محل ، طامو .

جَهَنَّمْلِك [ص. جهنم عذابنه لائق . س. جمـامك آتش یانان یری ،

جَهَنَّمى [ع. جهنمه منسوب ومتعلق .

جُهود [ع. یهودی ؛ عنادجی وغرضکار .

جَهول [ع. پك جاهل وبیلمز اولان ، نادان .

جَهوم [ع. عاجز ، ضعیف ، غیر مقتدر.

جَهیز ع. کلینك لوازمات ومهماتی.

جی [ع. بعض کله‌لرك آخرینه کله‌رك یاپان و صاتان معنا‌سنی افاده ایدر .

جِیادَت [ع. غلـ. اییلك ، کوز‌للك ، تمیزلك .

جِیاق [مه. قارغه کبی قوشلرك باغرمه‌سنی تصویر ایدر . طیاق یین چوجقلرك باغرمه‌سنی تصویر ایچونده سویلنه بیلیر .

جَیب [ع. کوملکك آچیقلغی ، یاریغی ؛ قلب ؛ اوته‌بری قویمق ایچـون البسه‌ده بولنان کوچوك طوربه کبی شیئلر ؛ بر قوسك بر اوجندن دیکر اوجندن مرکزه وصل اولنان نصف قطره تنزیل ایدیلن عمود .

جیجوز مه. یوقلق بیان ایدر.

جیجی [ص. (چوجق لساننده) کوزل ، ایی ؛ قیمتسز سوس .

جیجیلی [ص. قیمتسز سوسلرله مزین .

جید ع. بویون ، عنق .

جَیِّد ع. ایی ، خوش ، لطیف.

جیران [ع. جارلر ، قوشلر ، جوارده‌کی محللر .

جیرو [ع. بر سـندك اله‌جقلی طرفنـدن بر دیکـری زامنه‌چورلمسیله آرقاسنه بوکا ا.ع.م شرح ویرلسی .

جیز [د. ات واوکا بکزر شیئلرك یانارکن چیقاردقلری سس تصویر وتقلید ایدر .

جیز یز د. عینی معنی .

جَیش [ع. عسکر ، اوردو ، محاربین ؛ سس ، صدا.

جیفه ع. لاشه ، لش .

جیفه‌خوار فا. لاشه یین .

جیل [ع. انسان کروهی ، قوم ، قبیله ؛ نسل ، بطن ، عصر .

جیل [د. اسمایه لاحق اوله‌رق نسبت و قربیت بیان ایدر ؛ عداوت و بییجیلك بیلدیرر .

جَیلان [س. دوغروسی: جیران کیپیك نوعندن چوق قوشان کوچوك بر حیوان ، غزال .

جِیلیز [ص. ضعف ، نارین ، قوتسز .

جیم س. ج حرفنك اسمیدر .

جیمجیمه س. ب: جمجمه .

جیمناستیق [س. اعضای بدنی قوتلندیرمك ایچون یاپیلان حرکات .

جین [د. اسملره لاحق اوله‌رق نسبت بیان ایدر .

جینبیز [س. قیل یولمغه ، باتان دیکن وسائره کبی شیئلری چیقارمغه مخصوص آلت .

جیواطه [س. ویده‌لی وصومو - نلی چیوی .

جیوجیو [س. یومورطه‌دن چیقمیش یاورو ؛ اوفاق قوشلرك اوتوشمه‌سی ؛ کورولتی .

جیوجیولی [ص. کورولتولو ، شماته‌لی؛ جانلی، غلبه‌لکلی ؛ میجاق ، قیزغین، حرارتلی .

جُیوش [ع. جیشلر، عسکرلر، اردولر .

جیولدامَق ف. اوتوشمك .

جیولدی [س. قوشلرك اوتو- شمه‌سی .

جیوه [س. کوموش بیاض رنکنده مایع معدنی بر جسم‌که تحت الصفر قرق درجه ده تصلب ایدر .

جیوه‌لَك [س. اویناق ، دورما- یوب صیچرایان ؛ یکیچریلرده خدمت وملازمت ایدن دلیقانلی .

جیویق [ص. زیاده صولو وبو- لاشیق .

جیویقلامَق [ف. لزوجتلی بر شیئ صیقارق قاریشدیرمق .

جیویقلانمَق [ف. صیقیله‌رق قاریشمق .

چ

چ [س. الفبای عثمانینك یدنجی حرفیدر .

چابالامَق [ف. چوق چالیشمق، اوغراشمق؛ ال آیا- اوینادوب دپرتمك .

چابالانمَق [ف. ال وآیاق اوینا- دارق دپره‌نمك .

چابالاییش [س. چابالامق فعل وطرزی .

چابُك [فا. سریع ، خفیف ؛ آز زمانده چوق مسافه قطع ایدن .

چابُك‌دَست [فا. الی چابوق اولان .

چابوجاجق [ح. علی العجله، سرعتله .

چابوجاق ح. عینی معنی .

چابوق [ص. سریع ، عجله‌لی ، خفیف . ح. سرعتله، سریعاً . چارچابوق : پك سر- عتله ، درحال .

چابوقلِق س. سرعت ، عجله .

چاپ [س. مجسم بر شیئك قا- لینلغی ؛ اسطوانه شکلنده اولان شیئلرك قطر داخلیسی ؛ تفنك ویا طوپ نامليسنك قطر داخلیسی ؛ جثه ، حجم .

چاپاچول [ص. بول پاچالی ، قیافتسز .

چاپار س. تاتار ، اولاق .

چاپارِز س. انكل ، مانع .

چاپاری س. ایكنه‌سی‌چوق اولطه.

چاپاق [س. كوزدن آقان قویوجه ماده ؛ دوكمه دمیر و سائره‌نك اطرافنده قالان پروز .

چاپاقلانمَق [ف. چاپاق پیدا ایتمك چاپاق طوتمق .

چاپاقلی ص. چاپاغی اولان .

چاپان س. تاتار ، اولاق .

چاپاناق س. قاچیرلمش مال .

چاپراز [س. بر نوع یلك ؛ آرقوری اولان شیء ؛ دسترەنك دیشلرینی اکمکه مخصوص آلت .

چاپرازلامه [ص. آرقوری اولان ، بربرینی قطع ایدن .

چاپراشیق [ص. آرقوری وضعیتنده اولوب بربرینه قاریشان .

چاپراق [س. عسکر اکرنك اورتوسی .

چاپقین [ص. خوارده ، سفیه ، قاریلره صاتاشان ، عشرت ایدن و قمار اوینایان ؛ سرسری ، دربدر ؛ آچیق اشکینی اولان (آت) .

چاپقینلق [س. سفاهت خواردلق .

چاپوت [س. البسه پارچەسی ؛ پاچاوره ؛ پشه اکانی پارچه .

چاپول [س. یغما وغارت ، دشمندن آلنان مال ، غنیمت .

چاپولجی [س. ص. چاپول ایدن یغما وغارت ایدن .

چاپوللامق [ف. آقین ایتمك ، دشمن طوپراغنده یغما کرلك ایتمك .

چاپه [س. باغچوان قازمەسی ؛ خرج قاریشدیرمغه مخصوص آلت ؛ قولاقلی دمیر ، لنکر ؛ لنکر رسمی .

چاپەجی [س. چاپه چاپەلایان ، رنجبر ؛ یکیچری عسکرینك بر صنفی .

چاپەلاتمق [ف. چاپه ایله قازدیرمق .

چاپەلامق ف. چاپه ایله قازمق .

چاپەلانمق [ف. چاپه ایله قازلمق .

چات [مه. اورمه وضربه سسی ؛ چاتلامه ، پاتلامه ؛ (پات) له برابر سیرك معناسنی افاده ایدر : چات پات وقوع بولور : آراصره وقوعبولور دیمکدر .

چاتاق [ص. بربرینه چاتمش ؛ طاغلرك بربرنه چاتوب دره حاصل ایتدکاری محل .

چاتال [س. ایکی‌یه آیرلمش دال وسائره ؛ یمك ییەده قوللانیلیر آلت ؛ ایکی معنالی ؛ شبهەلی .

چاتاللاندیرمق [ف. ایکی‌یه آییرمق ؛ قاریشدیرمق ، مشکوك ایتمك .

چاتاللاشمق [ف. ایکی‌یه آیریلوب چاتال اولمق ؛ قاریشمق ؛ مشکوك ومشوش اولمق .

چاتدیرمق [ف. اورشدیرمق ، چارپدیرمق ؛ بربرینه باغلایوب قورمق .

چاتر [مه. کمیك ودکنك کبی بعض شیئلرك قیرلماسنی تقلید وتصویر ایدر .

چاتر داتمق [ف. چاترچاتر ایتدیرمك.

چاتردی [س. کورك بر شیئك قیریلیرکن چیقاردیغی سس .

چاتره پاتره مه. یالان یاکلیش .

چاتشدیرمق [بربرینه ایلیشدیرمك، اوج اوجه قاووشدیرمق .

چاتشمق [ف. اوج اوجه قاوشمق ، ایلیشمك ؛ طوقوشمق ، مصادمه ایتمك ؛ (کوپك) چیفتلشمك .

چاتقی [س. چاتیلان وقورولان شیء .

چاتقین [ص. زنکین برینه منسوب .

چاتلاتمق [ف. چاتلاق بر حاله قومق ؛ صقنتی‌یه دوچار ایتمك ؛ چوق قوشدیروب اولدیرمك .

چاتلاق [س. پارچه‌لری آیرلمامق اوزره بر شیئده حاصل اولان چیزکی کبی قیریق .

چاتلامق [ف. چاتلاق پیدا ایتمك ؛ چات دیه سس چیقارارق پارچه‌لانمق ؛ چوق قوشارق اولمك ؛ پك مضطرب اولوب چاتلایه‌جق بر حاله کلمك .

چاتلامه [س. وچاتلایش : چاتلامق فعل وطرزی.

چاتلمق [ف. قورولمق ؛آپیشوب قالمق .

چاتمق [ف. قورمق ، بربرینه ربط ایتمك ؛ یوکلتمك ؛ غوغا چیقارمق ؛ اورمق ، چارپمق ؛ اوغرامق ، راست کلمك ؛ یاقلاشمق ؛ انتساب ایتمك .

چاتمه [س. چاتمق فعلی . موقتاً ایلیشدیرلمش پارچه وسائره ؛ برنوع دوشمه‌لك قماش.

چاتی [س. بربرینه باغلانمش شیء ؛ بنانك الك اوستنده بنا اقسامنی یکدیکرینه باغلایان قسم ؛ قدید ، اسکلت .

چاپیق [ص. قاوشوق ، بربرینه بیتیشك؛ اکشی، عبوس.

چادِر [س. یاخود چادیر : بزدن ویا مشمعدن یاپیلان موقت اقامتکاه .

چادِرجی [س. چادیر یاپوب صاتان آدم .

چار فا. درت ، ٤ .

چار فا. چاره ، مدد ، علاج .

چار س. روسیا ایمپراطوری .

چار [مه. چابوق صنفنك اولنه کلیر ادات تأکیددر .

چارپا فا. درت آیاقلی حیوان .

چارپاره [فا. اوینارکن پارمقلره طاقیلان زیل .

چارپدیرمَق [ف. اوردیرمق ؛ مصادمه ایتدیرمك ؛ چالدیرمق ؛ چارپیق بر حاله قومق اکریلتمك؛ اوینانمق.

چارپِشدیرمَق [ف. یاخود چارپیشدیرمق : اوروشدیرمق ، طوقوشدیرمق ، مصادمه ایتدیرمك ؛ مضاربه ومقاتله ایتدیرمك .

چارپِشمَق [ف. یاخود چارپیشمق : اوروشمق ، طوقوشمق ؛ مضاربه ومقاتله ایتمك.

چارپِشمه [س. اوروشمه، طوقوشمه ، مصادمه ، مضاربه ومقاتله .

چارپِلمَق [ف. اکریلوب بوکولمه؛ منفعل اولمه ؛ جن شرینه اوغرامه .

چارپِلمه س. چارپلمق فعلی .

چارپمَق [ف. شدتله اورمق ، طوقات آتمق؛ ییقمق، زورله آلمق ، قاپمق ، آشیرمق ؛ باشه اورمق .

چارپمه [س. چارپمق فعلی ؛ ضربه ، صدمه .

چارپِندی [ص. شدتله اورمه . خلجان .

چارپِنمَق [ف. اورونمق ؛ شدتله اوینامق .

چارپیق [ص. اکری بوکری ، مائل ؛ چارپلمش ، جن طوتمش، ترس ، اوغورسز.

چارسو س. ب : چارشی .

چارشاف [س. یورغانه قاپلانان ویا یتاغه سریلن بز؛ تستر ایچون قادینلرك كیيدكلری اورتو .

چارشَنبه [س. صالیدن صوكره كان كون .

چارشی [س. آلیش‌ویریش محلی، بازار ، سوق .

چارطاق [س. یاخود چارداق ؛ دورت دیرك اوستنه خفیف مالزمه‌دن یاپیلان باغچوان وبكجی قلبه‌سی ؛ آصمه ، صارماشیق وسائره صارلمق ایچون یاپیلمش محل .

چارق ب: چرخ .

چارُم عد. دردنجی

چارمیخ [س. خاچ شكلنده دار اغاجی صلیب .

چارناچار فا. ایستر ایستمز .

چاروب فا. سپورکه .

چاره [فا. بر غایه‌یه واصل اولمغه یارایان شیٔ ؛ بر شیئی یاپه‌بیلمك اقتداری ؛ واسطه ؛ تدبیر ؛ مدد ، یاردیم ؛ علاج .

چاره‌جوی فا. چاره آرایان .

چاره‌ساز [فا. چاره وتدبیر دوشونن ، بولان .

چاره‌سِز [ص. چاره وتدبیری قالمامش اولان ، چاره‌سی بولونامایان ؛ ضروری ، الزم ؛ بیچاره ، محتاج ؛ مطلقا ، بهمه‌حال .

چاریچه [س. روسیا ایمپراطورینك قاریسی .

چاریق [س. كویلیلره عسكرلرك آیاقلرینه كییدكلری دریدن یاپیلمش آیاق قابی؛ چاریق شكلنده اسقارپین ؛ اینیشلرده آغر یوكلی آرابه‌لرك تكرلكلرینك آلتنه قونان شیٔ

چارِیك [فا. درتده بر ، ربع : مجیدیه‌نك درتده بری كه بش غروش قیمتنده‌در .

چاسار [س. اولجه آلمانیا ایمپراطورینه ویریلن اسمدر .

چاشنی [فا. لذت ، طات ؛ بر شیئك لذتنی آكلامق ایچون آغزه آلنان برمقدارشیٔ .

چاشنیگیر [فا. یمكلرك لذتنه باقان .

چاشیت س. جاسوس .

چاشیتلامَق [ف. جاسوسلق یاپمق ، شکایت ایتمك .

چاطانا [س. صندال قدر کوچك واپور .

چاغ [س. زمان ، هنکام ، موسم ؛ بوی ، تناسب ؛ یاش .

چاغ [د. یاخود چاق . تا ، حتی ، دکین .

چاغ [س. بولاشیق چقوری ، لاغم .

چاغان [س. قوی وقالین دوه کوستکی .

چاغِرتمَق [ف. چاغرمغه سوق واجبار ایتمك .

چاغرِشمَق [ف. هب بردن باغرمق ، بربرینی چاغرمق .

چاغِرلمَق ف. باغرلمق .

چاغِرمَق [ف. باغرمق ، هایقیرمق ؛ تغنی ایتمك ، یوکسك سسله اوقومق .

چاغِل [مه. صویك کوپورەرك کورولتی ایله آقمسنی تصویر ایدر ومکرر قوللانیلیر .

چاغلا [س. یشیل قابلی خام بادم .

چاغلار [س. کوپورەرك کورولتی ایله آقان صو ، شلاله .

چاغلامَق [ف. کوپورەرك کورولتی ایله آقمق .

چاغلامه س. چاغلامق فعلی .

چاغلایان [س. صویك طبیعی ویا صنعی سقوطی .

چاغلایِش [س. چاغلامق فعل وطرزی .

چاغلاىق [س. یردن کورولتی ایله قایناپارق آقان صو .

چاغِلدامَق ف. چاغلامق .

چاغِلدی [س. کوپورەرك وقاریشارق دوشن صوییك چیقاردیغی سس .

چاغنوس س. دکز ینکجی .

چاق د. تا ، حتی ، دك .

چاقدیرمَق [ف. قاقدیرمق ، میخلاتمق ، صوقمق؛ عشرت ایتدیرمك .

چاقِر [ص. یاخود چاقیر . ماوی چیزکیلی الا رنکنده ، چاقیر پنچه: طوتدیغنی قوپاریر آلیر ، هر شیئدن استفاده ایدر .

چاقر [س. شراب ، می ، باده . چاقر کیف : آز سرخوش .

چاقشدیرمق ف. عشرت ایتمك.

چاقشیر [س. آیاغه کییلن برنوع شالوار .

چاقل [س. یاخود چاقیل : اوفاق طاشلر .

چاقلداق [س. صو دکرمننك اوست طاشنه تماس ایده‌رك دائمی کورولتی چیقاران تخته پارچه‌سی ؛ کورولتی چیقاران چوجق اویونجاغی ؛ بعض حیوانلرك وراسی اطرافنده قورویوب صالانان پیسلك .

چاقلدامق [ف. چاقل طاشلرینك کورولتیسنه بکزر بر کورولتی چیقارمق .

چاقللق [س. چاقلی چوق اولان محل .

چاقلمق [ف. میخلانمق قازیغه باغلانمق .

چاقماق [س. طاشدن قغلجم چیقارمغه مخصوص چلیك آلت ؛ چاقماقلی تفنکك زنبرکی .

چاقمق [ف. قاقمق ؛ صوقمق ؛ باغلامق ؛ چاقماغی طاشه اورمق ؛ کچیرمك ، قبول ایتدیرمك ؛ آرالق آرالق شدتلی وجع ویرمك ؛ پارلامق ؛ عشرت ایتمك.

چاقمه [س. چاقمق فعلی ؛ اوروب چاقه‌رق یاپیلان قویومجی ایشی ؛ قویومجیلرك چاقماقده قوللاندقلری قالب .

چاقی [س. قلم ؛ طرناق وسائره کسمکه یارایان کوچك بچاق .

چاقیم س. وچاقیق : شمشك .

چاك [فا. یاریق ، ییرتیق . چاك ایتمك : ییرتمق ، پاره‌لامق . چاك چاك : پارچه پارچه .

چاك [س. سس چیقارمغه مخصوص معدنی آلت ، جرس ، ناقوس .

چاك [مه. لزومسز بر چوق لقردیلر سویلمکی تصویر ایدر ومکرر قوللانیلیر .

چاکر [فا. قول ، کوله ، عبد.

چاکرانه [فا. قوله وکوله‌یه متعلق وشایسته .

چاکرپرور [فا. قوللرینی بسله‌ین وقاییران.

چاکرپروری [فا. چاکر پروره منسوب ومتعلق وشایسته اولان.

چاکرزاده [فا. قول وبنده‌نك چوجغی.

چاکرلك س. قوللق.

چاکرنواز [فا. قوللرینی تلطیف ایدن.

چاکری [فا. قوله وبنده‌یه منسوب ومتعلق.

چال [ح. اولنده بولندیغی اسمك طورمایوب اوینادیغنه دلالت ایدر: چال چکه؛ شدتله قایمغه‌ده دلالت ایدر: چال یاقه.

چالا [ح. اولنده بولندیغی اسمك شدتله استعمال ایدلدیکنه دلالت ایدر.

چالاك ص. سریع الحرکه.

چالاك [فا. سریع الحرکه، النه آیاغنه چابوق.

چالپاره [س. اویون اوینارکن زیل کبی پارماقلره طاقیلان تخته‌لر؛ برنوع دکز بوجکی.

چالدیرمق [ف. اوردیرمق؛ سس چیقارتمق؛ قاپدیرمق، سرقت ایتدیرمك.

چالشدیرمق [ف. یاخود چالیشدیرمق. چالیشمغه سوق واجبار ایتمك؛ ایشلتمك، ایش ویرمك؛ اوقوتمق.

چالشقان [ص. یاخود چالیشقان. چالیشمغی سون، سعی وغیرت ایدن.

چالشمق [ف. یاخود چالیشمق: سعی وغیرت ایتمك، چابالامق؛ ایش کورمك، ایشلمك.

چالغی [س. موسیقی، آهنك ویا موسیقی آلتی؛ ساز طاقمی.

چالغیجی [س. چالغی چالان؛ چالغی آلتی یاپان و صاتان.

چالغیجیلق [س. چالغیجی صنعتی.

چالقار [ص. معده بوزان شیء، مسهل.

چالقامق [ف. بیقایه‌رق واوغارق تمیزله‌مك؛ بیقامش بر شیئی یکی بر صویه کچیرمك؛ صاللایه‌رق قاریشدیرمق؛ صارصمق، قاریشدیرمق.

چالقامه س. چالقامق فعلی.

چالقاندی [س. چارپندی، تلاطم، معده بوزولغی.

چالقائمق [ف. صاللامق؛ صاغه، صوله، ایلری، کری

حركتلرله قملداتمق ؛ آلت اوست اولمق ،

چالمَق [ف. آشيرمق ، سرقت ايتمك ؛ بر چالغيدن آهنكدارسسلر چيقارمق ؛ اورمق ، چارپمق ؛ طاتديرمق ؛ آز بكزه‌مك ؛ برشيئك خاصه‌سنى آلمق.

چالمه س. چالمق فعلى ؛ صاريق .

چالنمَق [ف. اورولمق ، آشيرلمق ، آهنكدار سسلر چيقارلمق . سس ويرمك ؛ (سس) كلمك .

چالى س. ديكنلى نبات .

چاليشمَق ف. ب : چالشمق .

چاليق [ص. چارپيق ، اكرى ، مائل ؛ بوزولمش ، صولمش ، اوينامش .

چاليلق [س. چاليسى چوق اولان ير ، چالى ايله مستور محل . ص. چالى ايله مستور .

چاليم [س. قورولمه ، كيديش ، طور ؛ قليجك كسكين يوزى .

چام س. معروف فائده‌لى آغاچ .

چاماريوا [حد. آرمه‌يه چيقمق قومانداسى .

چاماشير [س. كوملك ، فانيله ، دون ، چوراب كبى شيئلر .

چاماشيرجى [س. چاماشير ييقايان ويا ديكوب صاتان.

چامچاق س. قولبلى صو قابى .

چاملق [س. چام آغاچلرينى حاوى اورمان .

چامور [س. طوپراغك صو ايله قاريشمسندن حاصل اولان شئ .

چامورلامَق [ف. چامور سورمك ، صيوامق ؛ چامورله طولديرمق ؛ لكه‌لمك ، اتهام ايتمك .

چامورلق [س. چامورلى اولان ير ؛ پاچه‌لرى چاموردن محافظه ايدن توزلق .

چامورلى [ص. چامورى اولان ، چاموره بولاشمش .

چاميچ [ص. خرچين . س. قورى اوزومك اوفاق دانه‌ليسى.

چان ب : چاك .

چاناق [س. ياخود چناق . طوپراقدن ياپيلان قاب .

چاناقلق [س. کمی دیرکلرینه یاپیلان کنیشجه مدور یر ، منارەده اذان اوقونان محل .

چانطه [س. آچیلان طرفندەدمیری اولوب مشیندن ویا بزدن یاپیلان طوربا کبی شیٔ .

چانغال [س. طاقلمش فضلەشیٔ؛ دیکر برقویونه امزیریلن آناسی اولمش قوزی .

چانغِر [مە. معدنی بیوك برکورولتی تصویر ایدر .

چانغِرداَمَق [ف. معدنی بر کورولتی چیقارمق.

چانغِردی س. معدنی کورولتو.

چانغِل [مە. ناموزون وقبا بر سس تصویر ایدر .

چاودار [س. حبوباتدن معروف دانه .

چاوُش [س. اولجه دوائر دولتده وحکمداران نزدنده ضابطانه دنیردی ؛ اونباشینك فوقنده وباش چاوشك آلتنده اولان رتبه؛ عمله وسائره باشی.

چاوُشلِق [س. چاوش . رتبه و وظیفەسی .

چاولی [س. تربیه کورمامش طوغان وشاهین یاوروسی .

چاوِن [س. حیوان دریسندن ویا آلت تناسلندن یاپیلمش قیرباج .

چاه فا. قویو ، بئر ؛ چوقور .

چای س. کوچوك نهر .

چای [س. خاشلانەرق صویی ایچیلن معروف یاپراق .

چایِر [س. اوزرنده یشیل اوت بیتن محل ؛ چایرده حاصل اولان تازه اوت

چایِر مە. ب : جایر .

چایِرلِق [ص. یشیل اوتلرله مستور .

چایلاق [س. معروف قوش ؛ قپا روزجی .

چپ [فا. صول . چپ وراست : صاغه صوله .

چَپ اَنداز فا. غدار. حیلەکار .

چَپرَشمَك [ف. بربرینه کچمك ، طولاشمق ؛ صیقیشمق .

چَپرَشیك [ص. طولاشیق ، بربرینه کچمش ، کرفت.

چَپکَن [س. قوللری یاریق بر نوع صلته .

چَپَل [س. چوپ ، توز ، قا- ریشیق فورطنـه ؛ ص: قویو ، کثیف ؛ بولانیق .

چِپلاق [ص. بدننده البسه اولما- یان ، عریان ، برهنه ؛ توکی دوکولمش ؛ زینتسز ، ساده ، اکری اورلمامش ؛ زکـورت ، قوپوق .

چپلاقلِق [س. چپـلاق اولانك حالی .

چَپه [ح. چوره ایله برلـکده : چپه چوره : دائراً مادار ، اطرا- فنده .

چَپیچ [س. کچی یاوروسی ، بر یاشنده کچی .

چپیل [ص. کـوزلری آغریلی و چاپاقلی .

چِت [مه. پك خفیـف بر سسی تصویر ایدر . بعضاً (پت) ایله برابر قوللانیلر ؛ س. اك آز بر سس .

چِتاری س. برنوع یرلی قمـاش .

چِتر [مه. پك آز بر سس تصویر ایدر ؛ ب : چاتر .

چَتَر فا. چادیر ، خیمه .

چتر َفیل [س. ص. ترکجه‌یی بوزو قجـه بر شیـوه ایله سویله‌مه .

چِتلامَق [ف. (چت) سسنی چیقا راجق برفعلده بولنمق؛ بر شیئ حقنده کیزلیجه بر از معلومات ویرمك .

چِتلِق س. ساقز آغاجی میوه‌سی.

چِتلَنبِك [س. معروف سیاه ولذید میوه .

چَتله [س. اکثریا اکمـکجیـلرك قوللاندقلری چبوقدن آلت.

چَته [س. هیئت ، جماعت، کروه؛ مفرزه ؛ چاپولجی وآقنجی طاقمی.

چِته [س. ایکی اوچ پارمق اکنده طار واوزون تخته .

چَته‌جی س. چته‌یه منسوب‌اولان.

چَتین ب: چیتین .

چَچ س. ذخیره کومه‌سی .

چِچارون [س. یاخود چاچارون . کوه‌زه ، شارلاتان ، چوق سویله‌ین . کورولتوجی .

چَچن س. چرکسه قریب برقوم .

چَدیك [س. برنوع آیاق قابی که صاری مشیندن یاپیلیر.

چَدیکجی [س. چـدیك یاپوب صاتان .

چِر [مه. یاخود چیر . چبلاق ایله برابر قوللانیلیر ،مبالغه بیان ایدر : چر چپلاق . بونك یرینه بعضاً چیریلده قوللانیلیر .

چَرا فا. اوتلاق ، مرعا .

چِرا فا. نیچون .

چِرا [س. تنویر ویاقمق ایچون قوللانیلان چام آغاجی پارچەلری .

چِراغ [س. قندیل وموم کبی شیئلر .

چِراغ [ص. اوبارق صاحبی اولان. بر وظیفه ویا برمأموریته نائل اولان ؛ اوده اوطوروب تقاعد معاشی آلان ، بیوك بر نعمت واحسانه نائل .

چِراغ [س. یاخود چیراق . بر واسطەنك یانندە خدمت ایدن ، شاگرد ، تلمیذ .

چِراقمان [س. اوزرنده مشعله یاقیلان قله ویا دمیر دیرك ؛ بالقجیلرك پلەسی .

چَراگاه [فا. اوتلاق یری ، مرعالق .

چَرب فا. سمیز یاغلی .

چِرپدیرمَق [ف. یواشجه اورەرمق ، کنارندن آز کسدیرمك ؛ تمیز صو ایله ییقاتمق؛ بویالی ایپله چیزدیرمك، نشان یاپدیرمق .

چِرپشدیرمَق [ف. اینجەدکنکله خفیفجه اورمق ؛ چابق چابق ودقتسز یازمق .

چِرپشدیرمه [س. چابق چابق و دقتسز یازلمش یازی .

چِرپلمَق ف. برمقدار کسلمك.

چِرپمَق [ف. یواش وآز اورمق ؛ صوئوق صوایله ییقامق؛ بر آز کسمك ، بویالی ایپله چیزمك .

چِرپندی س. اوینامه ، خلجان.

چِرپنمَق [ف. اوینامق ، تترەمك، تلاشه دوشمك .

چِرپی [س. قورو دال وبوداقلر؛ چیزکی ایپی ؛ تخمین ، حساب .

چِرپیجی [س. یازمه یمنیلری بویاتدقدن صوکره تمیز صوده چرپان .

چِرتلاق س. قارغه .

چرچر [س. یاخود چیرچیر . دائمی بر اینجه سس چیقاران قمیء اینجه سسله آقان صو؛ کوەزە؛ اوقلاوا ، مردانه؛ اوت چکرکەسی ؛ قوزه سپتی :

چرچی [س. اوفاق تفك اشیا ؛ اوفاق تفك اشیا صاتان.

چرچیوه [س. بر شیئی ایچنه آلمق اوزره دمیردن ویا اخشابدن یاپلمش شیء : پنجره چرچیوەسی؛باصمەجی دستگاهی.

چرچیوەلی [ص. چرچیوەسی اولان .

چرخ [فا. (زبانزدی : چارق) تکرلك، دونەرك ایشلەین آلت ؛ فلك ، افلاك ؛ بخت ، طالع .

چرخجی [س. هرهانکی برماکنەیی ایشلەتن ؛ بچاق بیلەین .

چرخجیلق س. چرخجی صنعتی .

چرخه [فا. عسکرك صف ایلریسنده اجرا ایتدیکی تعلیم؛ حرکت دوریه ایله حرکت ایدن شیء .

چرز [س. یمك آراسنده ویا یمکدن صوکره ییلن رچل، پهنیر ، یمیش وسائره .

چرزلنمك [ف. آز بر شیئی ییوب آچلغی براز کیدرمك .

چرك فا. کیر ، پاس ، پیسلك.

چركاب [فا. (زبانزدی: چرکف). پیس ومردار صو .

چركس [س. قافقاس اقوام اسلامیەسندن برقوم .

چركسجه [ح. چرکس لسانی اوزره ، چرکسلرك طرز واصولنده؛ چرکس لسانی؛ چرکسلرك اصولنه مطابق .

چركف [س. بریکمش پیس و مردار صو ؛ بولاشیق صویی ؛ تربیەسز وادبسز .

چرگه [س. ایکی دیرکلی خفیف چنکانه اویەسی .

چركین [ص. کوزل اولمایان . قبیح ؛ کوتو ، مذموم.

چركینجه ص. آز چیرکین .

چركینلتمك [ف. چیرکین ایتمك. چیرکین کوسترمك .

چركینلشمك [ف. چیرکین اولمق .

چركینلك [س. چیرکین اولانك حالی .

چُرویش [س. اریدلمش صغیر یاغی واتی .

چَری [س. جند ، عسکر . چری باشی : چنکانه‌لرك مختاری .

چِریش [س. یاپشدیرمق ایچون قوللانیلان برنوع اون.

چِریشلَمَك ف. چریش‌سورمك.

چِریشلی [ص. چریش سورولمش .

چَسبان [فا. یاخود جسبان . لائق ، یاقیشیر ، مناسب .

چُست [فا. یاخود جست . سریع الحرکه ، چویك ؛ اکثریا (چالاك) ایله برابر قوللانیلیر .

چَشم [فا. کوز ، عین ، دیده .

چَشمه [فا. صو آقان‌یرکه یاداٸما آقار یاموصلغی بولنور .

چَشنی [س. طات، لذت؛ ضربخانه‌ده تعیین عیار؛ برقاچ قویون انتخاب اولنه‌رق جلبلرجه حدوسطی تعیینی ؛ برقاچ اوندن یاپیلمش اتمك عیاری .

چَشنیلَنمَك [ف. یمك وساٸره‌نك لذتی یرینه کلمك .

چَشنیلی ص. اجزالی ، قاپسوللی.

چَشیت [س. نوع ، تورلو ، جنس ، اورنك .

چَغَتای [س. ماوراءالنهر طرفلرنده‌کی ترك قومنه وسویلدکلری لسانه ویریلن اسمدر .

چَغَتایجه [ص. چغتای قومنه منسوب وشایان . ح. چغتای قومی طرز ، اصول و لسانده ؛ س. چغتای لسانی .

چِفت [ص. تك اولمایان ، یکدیکرینه مساوی ایکی عدده آیرلماسی ممکن اولان . س. برطاقم تشکیل ایدن ایکی شیٔ ، زوج؛ ماشاکبی ایکی قوللی آلت .

چِفتجی [س. اوکوزچفتیله صاپان سورن ، زراع.

چِفتجیلِك [س. اوکوز چفتیله اراضی‌یی ایشلمك صنعتی ، زراعت .

چِفتلَشدیرمَك [ف. چفت ایتمك ؛ حیوانانی ازدواج ایتدیرمك .

چِفتلَشمَك [ف. چفت اولمق و ازدواج ایتمك .

چِفتلَشمَه [س. حیواناتك ازدواجی .

چفتلِك [س. هر نوع محصولات یتیشدیرمکه مخصوص اراضی .

چفته [ص. ایکی قات ، ایکیلی ، ایکی طرفلی ؛ ایکی نامليسی اولان آو تفنکی ؛ حیوان تپمه‌سی ؛ آتك آلننده بر نشان .

چفته‌لی [ص. چفته‌سی اولان ، اوغورسز ، مشئوم ؛ آلننده نشانی اولان (آت) ؛ حیله‌کار ، دساس .

چفوت [س. یاخود چیفیت ، دین موسوی‌یه منسوب ، یهودی .

چفوتلِق [س. یاخود چیفیتلق . یهودیلك .

چَقال [س. یاخود چاقال ، کوپکه بکزر بر نوع ییرتیجی حیوان .

چك [س. اودنمسی لازم کلن بانقه سندی ، حواله‌سی ، پولیچه .

چَكچك [س. درت تکرلکلی ال آرابه‌سی .

چَكدِری [س. کورکلی قایقلرك برنوعی .

چَكدیرمَك [ف. نقل ایتدیرمك ، طاشیتمق ؛ سوروکلتمك ؛ اذیت ایتمك ؛ چکه‌رك سوکدیرمك ، چیقارتمق ؛ صندالی تحریك ایچون کورك قوللانمق .

چَكديرمه [س. کورکله حرکت ایدر تك دیرکلی بویوك قایق .

چَكدیری س. ب: چكدیری .

چَكِردَك [س. میوه‌نك ایچنده‌کی تخم ، دانه ، قیراط .

چَكِردَكسِز ص. چکردکی اولمایان .

چَكِردَكلَنمَك [ف. چکردك پیدا ایتمك ، قارتلاشمق .

چَكِرگه [س. مزروعاته مسلط اولان صیچراییجی بر حیوان ، جراد .

چَكِشدیرمَك [ف. علیهنده سوز سویلمك، غیبت ایتمك .

چَكِشدیرمه س. فصل، غیبت.

چَكِشمَك [ف. طوتوشمق ، غوغا ایتمك .

چَكِشمه [س. طوتوشمه ، غوغا منازعه .

چَكلِمَز ص. تحمل اولونماز .

چَكِلمَك [. سوروكلنمك ، جر ولنمق ؛ تحمل ايدلمك، برطرفه كيتمك ، كرى دونمك ، رعت ايتمك ؛ طاغلمق، هربرى برطرفه كيتمك .

چَكِلمه س. چكلمك فعلى .

چَكِلير ص. قابل تحمل .

چَكمَجه [س. برماصه نك چكيله رك آچيلان كوزى ؛ كوچوك صندوق ؛ كوچوك ليمان .

چَكمَك [ف. سوروكليه رك كوتورمك ؛ طوتارق اوزاتمق ؛ كنديسنه دوغرى جذب ايتمك ؛ برشيئى صوقولمش اولديغى يردن چيقارمق ؛ قويودن صوچيقارمق ؛ كچيرمك ؛ جذب ايتمك ؛ قورتارمق ؛ قاتلانمق ، تحمل ايتمك ؛ يايمق ؛ چيزمك ، يازمق ؛ سورمك ؛ ديشى يه آشيرمق ؛ طارتمق ؛ سوق ايتمك ؛ ويرمك ؛ طارلمق ؛ زحمت ومشقته دوچار اولمق ، بكزه مك ، آگديرمق .

چَكمه [س. چكمك فعلى ؛ كوزل ومنتظم .

چَكِنمَك [ف. احتراز ايتمك ، صاقنمق .

چَكه [س. يوزك آغزك آلتنه تصادف ايدن قسمى، ذقن؛ كوه زه لك .

چَكه مزلِك [س. باشقه سنك فضائلنى قصقانمه، حسد .

چَكى [س. طارتى ؛ وزن ؛ درت قنطار : ترتيب ، انتظام. چكى دوزن : سوس ، زينت .

چَكيج [س. چيوى چكمكه وچاقمغه يارايان آلت .

چَكيش س. چكمك فعل وطرزى.

چَكين [س. اوموز باشيله بويون آره سى .

چَلاجه س. بويالى اجزا .

چَلَب [س. ياخود چالاب . الله، مولا ، خدا .

چلبِر [س. ياخودچربر. خاشلانمش يوغورطه ويوغورت وبراز ياغ ايله ياپيلان يمك .

چَلَبى [س. افندى ، آغا ، بك . اولجه شهزاده لره دخى بو اسم ويريلردى ؛ قونيه ده مولوى شيخنه ويريلن اسم . تربيه لى ونازك (آدم) .

چَلَبيلِك [س. افنديلك؛ ظرافت، نزاكت .

چَلتیك [س. پرنج ترلاسی. قبوغی چیقارلمامش پرنج .

چِلدیر [مه. مکرر قوللانیلیر و پارلاق نظرله باقمغی تصویر ایدر .

چِلِك [س. یوزده اوفاق اوفاق حاصل اولان لکه‌لر .

چِللَنمَك [ف. یاخود چیللنمك : یوزده چیل پیدا ایتمك .

چَلمَك [ف. مهارتله اورارق دوشورمك ، چارپمق، اورمق ؛ سلب ایتمك .

چَلَنك [س. جواهرله سوسلنمش سرغوج .

چِله [س. ابریشیم وسائره دمتی ؛ وتر ، زه ، یای کیریشی .

چِلّه [س. قرق کونلك ریاضت ؛ اذیت ؛ مشقت ، صقنتی .

چَلیپا فا. خاچ ، صلیب .

چَلیك [س. سرت دکنك ؛ کوکلنمك اوزره یره کومولن نبات ؛ خلاط باغلامغه یارار آلت .

چَلیم [س. چالیم ، طور ، ادا ؛ اندام ، جثه .

چَلیمسِز [ص. ضعیف ، جیلیز، اندامسز .

چَلیملی ص. اندامل، جثه‌لی .

چِلینکیر [س. کلید وسائره یاپان وصاتان .

چلینکیرلِك س. چلینکیر صنعتی

چَماشیر ب: چاماشیر .

چِمبالی س. زیللی دف .

چَمچاق س. ب: چامچاق .

چِمدیك [س. پارمق اوجلریله صیقارق آز بوکمه .

چِمدیکلَمَك [ف. پارمق اوجلریله صیقارق آز بوکمك .

چَمرَنمَك [ف. صویه کیرمك یا چه‌لری صیغایوب حاضرلقده بولونمق ؛ بر ایشه صورت جدیه‌ده تشبثه حاضرلانمق .

چَمرَنمه س. چمرنمك فعلی .

چِمشیر [س. سرت بر آغاج ؛ چمشیردن یاپلمش .

چِمقیرمَق [ف. پیسلمك ، بعض حیوانلر دفع طبیعی ایتمك .

چمك [ف. صویه طالوب چیقارق ییقانمق ؛ باتمق ، کومولمك .

چمن [س. یشیل وقیصه اوتلرله مستوریر ؛ آغاج و چیچکی اولان چایر ، یشیللك ؛ باغچه‌نك طوپراق اولان قسمنی یشیللنمکده قوللانیلان طوپراغیله برلکده قالدیرلمش قیصه و اینجه چایر پارچه‌لری .

چمنتو [س. رطوبته متحمل بر نوع طوپراق .

چمنزار [فا. چمنله مستور یر ، یشیللك .

چمنلك س. عینی معنی .

چن [مه. یاخود چین . بلور و یا معدندن چیقان سسی تصویر ایدر واکثریا مکرر قوللانیلیر .

چنار [س. کولکه‌سی وعمری چوق بر نوع بویوك آغاج .

چنارلق [س. چنار آغاجلرینی حاوی محل .

چناق س. ب: چاناق .

چنبر [س. تخته‌دن ویا دمیردن یاپیلان دائره ویا حلقه .

چنبرلمك [ف. یاخود چنبرله‌مك . چنبر کچیرمك .

چنبرلی ص. چنبری اولان .

چنتلمك [ف. اینجه‌اینجه طوغرامق ؛ دیش دیش اولمق .

چنتمك [ف. اینجه اینجه طوغرامق ؛ دیش دیش ایتمك ، چنتیك یاپمق .

چنتیان [س. اوزون وکنیش قادین شالواری .

چنتیك [س. چتله دیشی کبی شیء ؛ عیب ، نقصان ، قصور .

چنتیکلمك [ف. کرتمك ، دیش دیش ایتمك .

چند فا. بر قاچ .

چندان فا. اوقدر ، اودرجه‌ده .

چنغراق س. کوچوك چان .

چنغردامق [ف. چنقراق کبی سس ویرمك .

چنغردی [س. چنغراق سسنه بکزه‌ین صدا .

چنك [فا. پنچه ؛ معروف موسیقی آلتی .

چنكال [فا. ییرتیجی حیوان پنچه‌سی ، چنكل .

چنگانه [س. كوجبه برقوم ؛ بو قومه منسوب اولان ؛ مج: عارسز ، حياسز ؛ پك طمعكار .

چنگانه جه [س. جنكانه يه ياقيشه‌جق صورتده ؛ حياسزجه ؛ طمعكارلقله ؛ چنكانه لسانده .

چنگانه لك [س. چنكانه جنسيني ؛ حياسزلق ، عارسزلق . طمعكارلق .

چنكل [س. دميرك ويا دمير تللك اوجى اكريله‌رك ياپيلان آلت كه بر شئ آصمغه يارار .

چنكللى [ص. اوجنده چنكلى بولنان .

چنكه [س. كويلرده كلينى قارشيلاركن سويله‌دكلرى مقام .

چنكى [س. اويون اوينايان قيز ويا قادين ؛ اويونجى .

چنلامق [ف. ياخود چينلامق . اوتمك ، چين چين ايتمك .

چنلمك ف. عينى معنى .

چوال [س. اون ، شكر وسائره وضعنه مخصوص بويوك طوربه .

چوالديز [س. چوال وسائره ديكمكه مخصوص ايكنه .

چوب [فا. كوچوك وانجه دكنك ويا تخته پارچه‌سى .

چوبان س. حيواناتى اوتلادان .

چوبانجه [ص. ح. چوبانلره لائق بر صورتده .

چوبانلق [س. چوبان صنعت ووظيفه‌سى .

چوبوق [س. اوزونجه دكنك ؛ توتون ايچمكه مخصوص آلت ، آغزلق ؛ دكنك شكلنده معدن ؛ قماش اوزرنده اوزون اوزون چيزكيلر .

چوبوقجى [س. چوبوق ياپان وصاتان .

چوبوقلامق [ف. دكنكله اورارق توزينى سيلكمك ؛ دوزلتمك .

چوپ [س. اوت ، صمان وساٸره‌نك كوچوك بر پارچه‌سى ؛ دكنك ويا تخته پارچه‌سى ؛ سوپروتى .

چوپچى س. سوپروتى طاشييان.

چوپره [س. باليق قيلچيغى ؛ صيق چاليلق كبى شيئلر .

چوپلك [س. سوپروتی دوکولن محل . مذبله .

چوپلنمك [ف. جزئ بر شیٔ یمك .

چوپور [ص. یوزی چیچکدن بوزلمش ، چیچك بوزوغی . س. یوزنده چیچك بوزوقلغی بولنان .

چوتره [س. یاصی مسکرات قابی ؛ یاصی قاب .

چوتور ص. یاصی .

چوتوق [س. دیشارده قالمش آغاج کوکی .

چوجق [س. یاخود چوجوق . اوغل ، قیز ، طفل ؛ یاشی‌نه اولورسه اولسون ارکك ویا قیز اولاد ؛ عقلی ایرمه‌ین، تجربه‌سز ، جاهل . حوپپا مشرب .

چوجقجه [ص. چوجوقلره یاقیشیر حال وصورتده .

چوجقلق [س. چوجوق حالی وزمانی ، طفولیت ، صباوت ؛ چوجقجه حرکت .

چوخه [س. یاخود چوقه . معروف یوك قماش .

چوخه‌جی [س. چوخه یاپان و صاتان .

چور [س. اینجه چوپ . اکثریا (چوپ) ایله برلکده قوللانیلیر : چور چوپ: اوت و صمان قرنتیلری .

چوراب س. آیاغه کییلان شیٔ .

چورابجی [س. چوراب یاپان وصاتان .

چوراق [ص. محصولات یتیشدیرمکه غیر مساعد .

چوراقلق [س. چوراق یر ، محصولات ویرمه‌ین یر .

چوربا [س. قاشیقله ایچیلن صولو یمك .

چورباجی [س. چوربا یاپوب صاتان ؛ خرستیانلرده برکویك بویوکی ، ایلری کلنی . یکیچریلرده یوز باشی‌یه معادل ضابط .

چوربالق [س. چوربا یاپمغه یارار .

چورتو [س. دکرمن طاشنه دانه دوکن تتره‌ك خونی .

چورك [س. تره یاغ ، یمورطه، اوناله ویا نخود خموریله یاپیلان اتمکه بکزر شیٔ که اکثریا مدور اولور ؛ مدور شکلده هرهانکی بر شیٔ .

صاحب و ناشری : اقبال کتبخانه‌سی

چورَکلنمَك [ف. چـورك کبی دائروی بر شکل آلمش .

چَورِندی [س. صولرك دوشمسی، کرداب .

چوروتمَك [ف. بوزمق ، چو- رومکه ترك ایتمك؛ اعتبـاردن دوشـورمك ؛ جرح وابطال ایتمك ؛ تهلکه‌یه قومق.

چورودِلمك [ف. چورومکه ترك ایدلمك؛ اعتباردن دوشـورلمك ؛ جرح و ابطـال ایدلمك ، تهلکه‌یه قونمق .

چوروك [س. بوزولمق اوزره بولنـان بر جسـمك حالی، بره ؛ بوزولارق قوقمش؛ اعتبـاردن دوشمش ؛ صاغلام وامین اولمایان ؛ تحصیل اولونا- ماز ، باطاق .

چوروکلِك [س. بوزولارق قوقمش اولان شیئك حالی ؛ صاغلام اولمایان شـیئك حالی ؛ مجروحیت ، مردودیت ؛ تحصیـل اولونامـا- ملق ، بطاقلق ؛ ایشه یاراما- یه‌جق شیئلرك آتلدقلری محل .

چورومَك [ف. بوزولارق فنا قوقمق ، بره‌لنمك ، تضییقدن مورارمق ؛ مجروح و مردود اولمق ؛ اوزون مـدت قالمق ؛ اعتبـاردن دوشـمك ؛ تحصیل اولونامامق ، باطمق .

چوره [س. کنـارلر ، اطراف ؛ اکثریا صرمـه ایله ایشلنمش منديل ؛ چیه چوره: دائراً مادار ، فیرطولایی .

چوز س. بومبار یاغی .

چوزدیرمَك [ف. یاغلی برشیٔ آچدیرمق .

چوزکو س. چارشافلق بز .

چوزِلمَك [ف. دوکـوم ویا باغ آچلمق ؛ کوشه‌یوب یومشامق ، اریمك ؛ مشکل بر ایش حل اولونمق .

چوزِلمه [س. و چوزلیش. چو- زلمك فعل وطرزی .

چوزمَك [ف. دوکوم وسائره‌یی آچمق ، سوکمك .

چوزمه [س. چوزمك فعـلی ؛ ایپکك بر نوعی .

چوزوك [ص. دوکومی ویا باغی آچلمش؛ کوشه‌مش، اریمکه باشلامش .

چوش [ص. اشـکی طوردیرمق ایچـون قوللانیلیر ؛ تربیه‌سزجه وبدلاجـه حرکتده بولونانلره‌ده سویلنیر .

چوغالتمق [ف. آرتیرمق ، تکثیر ایتمك ، زیادەلشدیرمك .

چوغالمق [ف. آرتمق ، تکثر ایتمك ، زیادەلشمك.

چوغالمه [س. چوق اولمه ، آرتمه ، تزاید .

چوغان [س. یاخود چوکن . چماشیر ییقامقده ویا حلواده قوللانیلان بر کوك .

چوغور س. پانجار .

چوغورجق س. صیغیرجق .

چوق [ص. آز مقابلی، مقدارجه زیادە اولان ، فضله ؛ ح. پك ، زیادە ؛ هر وقت ، صیقجه ؛ چوق وقت .

چوقا س. بویوك بر بالیق .

چوقال [س. زره ، جبه؛ صرلی چوملك ، طوپراقدن قولپلی قاب .

چوقجه [ص. ح. چوق مقدارده، زیادەجه .

چوقدار [س. خدمتجی ، مأمور؛ قپوچوقداری: دائرەنك امرلرینی ویا اوراق ایشلرینی کورن آدم .

چوقدارلق [س. چوقدار خدمت ووظیفەسنی کورن .

چوقسامق [ف. چوق کورمك، چوق عد ایتمك .

چوقلق [س. زیادەلك ، بوللق؛ غلبەلك ، ازدحام ؛ ح. چوق کرە ، چوق دفعە .

چوقمار [س. طوپوز ، قالین چوماق ؛ (زبانزدی : چومار) ایری باشلی چوبان کوپکی .

چوقمق ف. درین قازمق .

چوقور [س. اویوق ، دلیك ، قویو ، مزار ؛ ص. اویولمش ، درین قازلمش .

چوقورلاتمق [ف. درینلشدیرمك ، درین قازمق .

چوقورلاشمق ف. و :

چوقورلانمق [ف. درینلشمك، چوکمك .

چوقورلق [س. اویوقلق ، چوکولك ، درینلك ، عمق ؛ چوقورلری اولان یر .

چوقولاته [س. قاقائو وشكردن ياپلمش مغدی خمور.

چوقه س. ب: چوخه .

چوكديرمك ف. و :

چوكُرتمك ف. ب: چوكرمك.

چوكُرتمه س. بر نوع آغ .

چوكُرمك [ف. ديز اوستنه دوشورمك ؛ ايند- يرمك ؛ اوروب اوطورتمق .

چوكُشمك ف. طوپلاتوب ايتمك .

چوكُل [س. نهرلرك طاشدقلری وقت اووه‌لرده براقدقلری طورتی .

چوكمك [ف. ايتمك ، قونمق ، دينه دوشمك ؛ باتمق ، چوقورلق پيدا ايتمك ؛ باصمق ، قاپلامق .

چوكِندی [س. ديبه چوكن شیء ، طورتی .

چوكوج [س. چكيجك اصل اسمی .

چوكور [س. اكين ايچنده بيتن بويوك بر ديكن : ايری كمان .

چوكورجی [س. ايری كمان چالان ؛ عاشق .

چوكوش [س. چوكمك فعل وطرزی؛ اختيارلامه.

چوكوك [ص. چوكمش ، باتمش ، چوقورلاشمش .

چول [س. صوسز واوتسز اووه ، بيابان . ص. صوسز ونباتسز .

چول [س. قيلدن معمول قماش؛ حيوان اورتوسی .

چولاق [س. قول وياالی سقط ياخود اكسيك آدم ؛ ص. بر قولی ويا الی سقط ويا اكسيك اولان؛ سقط، بوزولمش.

چولاقلِق [س. قول ويا ال سقطلغی ياخود اكسيكلكی .

چولپا [ص. برايانحی سقط اولان ؛ بجريكسز .

چولتاری س. پالان اورتيسی .

چولك س. كرداب .

چوللامَق [ف. كمينك اوزرنده غايت بويوك طالغه‌لر چاتلامق .

چوللامه [س. اوستی خمورله اورتوله‌رك پيشيريلن يمكاره دنير .

چوللانمق [ف. برشیئك اوستنه آبانمق ، قپانمق ؛ چول اورتونمك؛ مسلط اولمق ، جبر ایتمك .

چوللق س. بر نوع قوش .

چولمك [س. چوملكك اصل اسمی بودر .

چولوق [مه. دائما (چوجق) ایله برلكده قوللانیلیر .

چولحا س. طوقویجی .

چوماق [س. باشنده طوپوزی اولان دكنك .

چومز [س. مدرسه‌لرده كرك مدرسه كرك طلبه‌یه خدمت ایده‌رك علم اوكرنمكه چالیشان شاكرد .

چوملك س. طوپراقدن قاب .

چوملكجی [س. طوپراقدن چوملك كبی قاپلر یاپوب صاتان .

چوملمك [ف. قالچه‌لر بالدیرلرك اوستنه كله‌جك صورتده بولونمق .

چون [فا. كبی، مثللی؛ مادام‌كه، چونكه ، ناصل ، نیجه ؛ چون وچرا : ناصل ونیچون ، اسباب وعلل ؛ بی چون : امثالسز ، نظیری اولمایان ، بی مانند .

چونكول س. اوفاق باطاقلق .

چونكه [فا. سبب وعلت بیان ایدر . اولدیغندن ، اولدیغی ایچون ، مادام‌كه .

چویرتمك [ف. دوندیرتمك ، آلت اوست ایتدیرمك ؛ كری دوندیرتمك ؛ اطرافنی قوشاتمق .

چویرلمك [ف. دوندیرلمك ؛ آلت اوست اولمق؛ قوشادلمق ؛ كری دوندیرلمك ؛ بوزلمق ، نقض ایدلمك .

چویرمك [ف. دوندیرمك ؛ آلت اوست ایتمك ، كری دوندیرمك . اعاده ایتمك ؛ اطرافنی قوشاتمق ؛ نقض ایتمك ، كری آلمق؛ بوزمق، دكیشدیرمك. یوز چویرمك ؛ التفات ایتمه‌مك ، طارلمق .

چویرمه [س. چویرمك فعلی ؛ شیشده چویره چویره كباب اولمش قوزی .

چویرندی [س. مختلف حبوباتك قاریشدیرلماسندن حاصل اولان مخلوط ذخیره ؛ كرداب .

چَویریش [س. چویرمك فعل وطرزی .

چَویك [ص. چابوق حركت ایدن، سریـع الحركه ، جست وچالاك؛ متین، صاغلام ، قوی.

چه فا. نه. اوقونیشی (چی) در .

چه [فا. لاحـق اولدیغی فارسی اسملرك معنـاسنی تصـغیر ایدر .

چَهْ فا. قویو ، چوقور .

چَهْ [س. جهستان اهالیسنـدن اولان .

چَهار فا. درت عددی .

چَهارشَنبه فا. ب: چارشنبه .

چَهره [فا. یوز. وجه، صورت؛ اكشی یوز .

چِهل فا. قرق .

چَهلی [س. ص. چهستـان اهالـ لیسندن اولان، بوهمیالی.

چَهیز س. ب: جهاز .

چیان س. بر جنس قرق آیاق .

چیانجِق س. بر جنس نبات .

چیبان س. ب: چبان .

چیت [س. چالی ، دكنك وسائره دن اورولمش موقت بولمه.

چیتلَنبِك س. ب: چتلنبك .

چیتمَك [ف. یاخود چیتیله‌مك. الده اوغارق صیقارق بیقامق .

چیتمیك [س. اوزوم صالقیمینك كوچـوك داللرندن بیری .

چیتی س. چنتیك .

چیته [س. طار واوزون یونولمش تخته .

چیتیلی ص. اوفاق چنتیكی اولان.

چیتین [ص. یاخود چتین. سرت، قاتی ؛ معنـد ؛ زور ، كوچ .

چیتینلَشمَك ف. زورلاشمق .

چیتینلِك [ص. سرتلك، قاتیلق؛ عنادجیلق .

چیچَك [س. بر نباتك اعضای مولده‌دن بریـنی ویا هر ایكیسنی حاوی اولان قسمی كه اكثریا پارلاق رنكلرله مزین اولور ؛ چیچك حاصـل ایدن

نبات ، چیچك رسمی ؛ انسانك بدننده اوفاق اوفاق دلیكلر براقان خسته‌لق ، چیچك علتی ؛ حیله‌كار ، علاق ؛ بعض شیئلرك خلاصه وزبده‌سی .

چیچكجی س. چیچك صاتان .

چیچكلك [س. چیچك ساقسیسی ؛ قیشین چیچك صاقسیلرینك حفظ ایدلدیكی محل ؛ چیچك تارلاسی ، باغچه‌سی .

چیچكلنمك ف. چیچك آچمق .

چیچكلی ص. چیچكلری اولان.

چیچه س. پدرك همشیره‌سی .

چیدام س. صبر ، تحمل، ثبات.

چیدامق [ف. صبر ایتمك، آجی‌یه تحمل ایتمك .

چیر مه. ب: چر

چیرك س. ب: چاریك .

چیركله‌مك [ف. قونداقده كی چوجوقلرك اللرینی وآیاقلرینی چكمك .

چیرکی فا. مهارت ، حذاقت .

چیروز [س. قورودلمش اوسقومرو بالیغی. مج. قورو وضعیف كیمسه .

چیره [فا. مهارتلی ، چیره دست : بجریكلی، النِدن ایش كلیر .

چیز فا. شیء .

چیزدیرمك [ف. چیزكی چكدیرمك ، حذف ایتدیرمك .

چیزكی [س. خط ، درینلكدن وكنیشلكدن صرفنظر اوزونلقجه اولان مسافه .

چیزلمك [ف. چیزكیلر پیدا ایتمك ؛ حذف ایدلمك .

چیزلمه س. چیزلمك فعلی .

چیزمك [ف. چیزكی چكمك ؛ حذف وترقین ایتمك .

چیزمه [س. چیزمك فعلی ، چیزیش ؛ چیزكی ، یول ، خط .

چیزمه [س. اوزون قونجلی آیاق قابی .

چیزمه‌لی [ص. آیاغنده چیزمه‌سی اولان .

چیزیك [س. چیزمکدن حاصل اولان اثر ، خط ، یول . ص. چیزلمش .

چیس س. قدرت حلواسی .

چیش س. ایشه‌مه ، تبول .

چیشیك [س. طاوشان یاوروسی.

چیغ [س. طاغلردن یووارلانوب دوشن قار کومه‌سی ؛ یوکسك چیت ؛ چادیر بولمه‌سی ، یوکسك سس ، کورولتو .

چیغاره [س. یاخود سیغاره . غایت اینجه کاغده صارلمش توتون ؛ فرنك چیغاره‌سی : توتون یاپراقلرینك صارلمسیله حاصل اولان چیغاره .

چیغاره‌لق [س. چیغاره ایچمکه مخصوص آلت .

چیغرتمق [ف. بری واسطه‌سیله جلب ویا دعوت ایتدیرمك ؛ باغرتمق .

چیغرتمه [س. قوال نوعندن دودوك .

چیغرشمق [ف. هپ برلکده باغرمق ، بربرینی چاغرمق .

چیغرغان [س. یاخود چیغرتقان . اوته‌رك دیکر قوشلری جلب و دعوت ایدن قوش .

چیغرلمق ف. دعوت ایدلمك .

چیغرمق [ف. جلب ودعوت ایتمك ، چاغرمق ، سسلنمك .

چیغرمه س. دعوت ، جلب .

چیغریق س. آلا قارغه .

چیغلدی [س. حیوان سسلری ، کورولتو .

چیغلق [س. فریاد ، فغان ، ولوله .

چیغیت [س. قابوقلی چکردك ، پاموق تخمی؛ یوزده کی چیل لکه‌سی .

چیغیر [س. جیغ یووارلانیرکن آرقاسنده براقدیغی ایز؛ یول ، طریق ؛ طرز . اسلوب .

چیقار س. منفعت شخصیه .

چیقارتمق [ف. چیقارمغه‌سوق و اجبار ایتمك ؛ یوقاری‌یه قالدیرتمق استحصال ایتدیرمك .

چیقارتمه [س. چیقارتمق فعلی؛ اوزرنده کی ضمغلی

رسمی دیکر بر کاغـده نقل ایدیله‌بیلن کاغد .

چیقارلمق [ف. طیشـاری‌یه آتلمق ، دفع ، طرد واخراج ایدلمك؛ استحصال اولونمق ، آلنمق .

چیقارمق [ف. اخراج ایتمك ، طیشاری‌یه آتمق ؛ اوقومق ، سـوكمك ؛ حاصـل ایتمك ، ویرمك ؛ پیدا ایتمك ؛ ایجاد ایتـمك ؛ یوكسـلتمك ، یوقاری‌یه قالدیرمق ؛ یولمق ، سوكمك ، چكمك ؛ كوسترمك ؛ وجوده كتیرمـك ؛ نتیجـه استحصال ایتمك ؛ خلاصـه‌سنی آلمق ، نشر ایتمك .

چیقریق [س. بر محور اطرافنده دونن بر نوع چرخ .

چیقریقجی [س. چیقریق یاپان وصاتان .

چیقشدیرمق [ف. یتیشدیرمك؛ حـد مطلوبه اولاشـدیرمق ؛ تدارك ایتمك ؛ ختامه ابردیرمك .

چیقشمق [ف. كیریشـمك ، تشبث ایتمك ؛ بالغ اولمق ، وارمق ؛ یتیشـمك ، كافی كلـك ؛ تكدیر ایتـمك ، آزارلمق .

چیقلمق [ف. طیشاری‌یه كیدلمك؛ یوله كیریشـلمك ، حركت اولونمق، یوقاری كیدلمك.

چیقمق [ف. طیشاری‌یه كیتمك؛ بیتمك ، یوكسلمك ، برینك حضورینه كیتمك، ظهور ایتمـك ، پیـدا اولمق ؛ نشر اولونمق ، طوپولمق، شایع اولمق، ختام بولمق ، كچمك ، طوغمق، طلوع ایتمـك . (رنك) آتمق ، صـولمق ، بیتمك ، نشـو ونما بولمق ، صـادر اولمق ؛ یرندن اوینامق ؛ كور اولمق . سقطلا-تمق ؛ وارمق ، نهایت بولمق ؛ یتیشمك ، كفایت ایتمك ؛ منتج موفقیت اولمق ؛ اسـتحصال اولونمق ؛ آرتمق ، یوكسلمك ، بهالاشمق ؛ مال اولمق ، تحقق ایتمك .

چیقمه [س. چیقمق فعـلی ؛ چومبه ، شهنیشین ، حمام حاولوسی وسیله‌جك ؛ ایجاد اولمش .

چیقندی [س. طیشاری‌یه فیر-لامش شیء، دیرسك.

چیقیش [س. چیقمق فعـل و طرزی ؛ تكـدیر ، چیقشمه، آتك حمله‌سی ،صولتی، آتلماسی .

چیقیق [ص. فیرلامش ، یرندن اوینامش .

چیقیقجی [س. چیقمش اولان عضولری یرینه قویان.

چیقین [س. بوغچه ، پاکت ؛ بربوغچه‌یه ویابزه صاریلی اولان شیء .

چیگ [ص. پیشمه‌مش . اولمامش، خام، تجربه‌سز ، آلیشمامش ، عجمی ، لطافتدن عاری .

چیگ [س. بخارك تمیعندن حاصل اولان صو دانه‌لری ، ژاله ، شبنم .

چیگدم س. بر نوع نبات .

چیگدنه س. چیرالی تخته .

چیگره‌مك [ف. اویقو قاچمق ، اویویامامق .

چیگسکین [ف. یاخود چیسکین. پك اینجه چیك ، کونش کورونر کورنمز تجر ایدن اینجه قراغی .

چیکسنمك ف. اویویامامق .

چیکسندی [س. چیك کبی اینجه یاغمور .

چیکسه‌مك [ف. یاخودچیسیمك. چیك یاغمق ، چیکه بکزر اینجه یاغمور یاغمق .

چیکلك [س. پیشمه‌مش اولان شیئك حالی ، عجمیلك، خاملق . صوئوقلق ، قبالق .

چیگنتمك [ف. ازدیرمك ، باصدیرمق ، آیاقله ازدیرمك .

چیگنمك [. یاخود چیکنه‌مك. ازمك ، باصمق ، آیاقله ازمك، قهر وتضییق آلتنه آلمق .

چیگننمك [ف. یاخود چیکنه‌نیلمك . ازلمك، باصلمق ، قهر آلتنه آلنمق .

چیل [س. بیاض لکه ، یوزده حاصل اولان بیاض لکه، ص. بیاض رنکده بنکاری اولان، یکی ، پارلاق .

چیلان س. عناب .

چیلك [س. لذیذ وکوزل قوقولو میوه .

چیم س. قیصه وصیق یشیل چایر.

چیم [س. الفبای عثمانینك یدنجی حرفی اولان (چ)ك اسمی.

چیما س. خلاط اوجی پالامار .

چیماجی [س. واپور واسکه‌لرده چیمایی آتوب طوتمقله موظف عمله.

چیمچك س. بر نوع سرچه.

چیمدیك س. ب : چمدیك.

چیملَندیرمَك [ف. اکیله‌جك تخملری فیلیز-لننجه‌یه قدر آیری بر یرده بولوندیرمق.

چیملَنمَك [ف. اکیلوب دیکلمز دن اول فیلیزلنمك.

چین ص. صحیح، صادق.

چین [فا. قیوریم، بوکلوم، بوروشوق، بوروشمه، چین جبین : آلن بوروشوغی. چین ابرو : قاش چاتیقلغی. ص. طوپلایان، دوشیرن: خوشه چین : باشاق طوپلایان، خرده چین : قرنتی طوپلایان.

چین [سخ. آسیانك شرقنده بویوك برمملکت، صین.

چیناقوب س. بر جنس بالیق.

چینجه [ص. چینلیلرك طرز واصولنده، اونلرك اصولنه موافق ومنسوب، ح. چینلیلرك لسانده، س. چین لسانی.

چینقو [س. اجسام بسیطه‌دن توتیا، بر جنس کول رنکی معدن. ص. چینقودن یاپلمش.

چینلی [ص. چین اهالیسندن اولان.

چینی [س. چینده یاپیلان اوانیٔ ترابیه، دیوارلری قاپلامق ایچون یاپیلان مجلا وبویالی طوپراق لوحه‌لر، اوستی مینالی طوغله.

چیوغار [س. زراعت چفتی، اوکوز چفتی.

چیوغه س. صیغیر بوینوزی.

چیوی [س. میخلامق ایچون قوللانیلان سیوری دمیر، اکسر.

چیویت س. قویو ماوی بویا.

چیویلتمَك [ف. میخلاتمق، چیوی قاقدیرمق.

چیویلمَك [ف. چیوی چاقمق، میخلامق.

چیویلَنمَك [ف. چیوی ایله میخلانمق، بر یرده صاپلانوب قالمق. کچیکمك.

ح

ح [س. الفبای عثمانینك سكزنجی حرفیدر . ابجد حسابنده (٨) رقمنی كوسترر .

حاء [س. (ح) حرفنك اسم عربیسیدر .

حاج [ع. حجه كیدن ، كعبهٔ شریفه‌یی زیارت ایدن .

حاجات [ع. حاجتلر ؛ برینك محتاج اولدیغی شیئلر .

حاجِب [ع. قاپوجی ، بواب ؛ اسكی ملوك اسلامیه‌ده اك بویوك مأمور ؛ قاش ؛ آرازاری .

حاجَت [ع. احتیاج ، لزوم ، اقتضا ؛ لازم اولان شیٔ ؛ محتاجلق ، ضرورت .

حاجَتمَند فا. فقیر ، محتاج .

حاجِز ع. آییران ، بولن .

حاجّه [ع. حجه كیتمش ، كعبهٔ شریفه‌یی زیارت ایتمش قادین .

حاجی [ع. غل. حجه كیتمش اولان ، حاج .

حادّ [ع. كسكین ، سیوری ، اكشی ، سرت ، شدید .

حادِث [ع. ظهور ایدن، وجوده كلن ، قدیم اولمایوب صوكره‌دن میدانه چیقان ویا وجوده كلن ، یكی ، نوظهور .

حادِثه [ع. وقعه ، یكی برشیٔ ، ایلك دفعه ظهور ایدن ، ماجرا ، وقوع بولان حال وكیفیت .

حادّه [ع. اریمش معدنی تل یاپمق ایچون قوللانیلان دلیكلی معدن لوحه .

حادّه‌خانه [س. ترسانه‌نك عملیات مكتبی حكمنده‌كی فابریقه‌سی كه ایچنده صبیان بلوكاری چالیشدیریلیر .

حادیِ عَشَر ع. اون برنجی .

حاذِق [ع. ماهر ، استاد ، صنعتنی ایی بیلن .

حاذِقانه [فا. حاذق اولانه یا‌قیشیر صورتده ، ما‌هرانه .

حارّ [ع. صیجاق ، حرارتلی ، قیزغین .

حارق [ع. طوتوشمش ، یانان، یاقان ، یاقیجی .

حارِقه ع. آتش ، نار .

حازِم [ع. حزم وبصیرت صا‌حبی، احتیاطلی ، عقللی.

حاسّ ع. حس ایدن ، طویان .

حاسِد ع. حسدایدن، قیصقانان.

حاسِر [ع. حسرت چکن ، مرامنه نائل اولامایوب محروم قالان .

حاسّه [ع. طویغو ، حواس خمس : انسانده‌کی بش حس .

حاسّیّت ع. طویمق خاصه‌سی .

حاشا [ع. استثناوتبعیده دلالت ایدر . الله کوسترمسین، اولمایه ، اوزاق .

حاشیه [ع. کنار ، پرواز ، بر کتابك صحیفه‌لری کنارینه ویا آلتنه یازیلان یا‌زی ، هامش .

حاشِیه‌لی [ع. حاشیه‌سی اولان. صحیفه‌لرك کنارلرنده ویا آلتلرنده یازی اولان .

حاصِل [ع. حصول بولان ؛ وقوعه کلن ، پیدا و ظاهر اولان ؛ بیتن ؛ نتیجه مقامنده اولان ؛ ثمره .

حاصِلات [ع. حاصللر، زراعت وسائره‌نك ویردیکی ثمره ، ایراد .

حاصِلاتلی [ص. حاصلات وایرادی اولان .

حاصِلسِز [ص. ثمره‌سز ، فائده‌سز ، بوش .

حاضِر [ع. کوز اوکنده اولان، بالذات بولنان، حضورده اولان؛ مهیا ، آماده ، مستعد ؛ یاپلمش بر حالده صاتیلان ؛ شیمدیکی .

حاضِرجی [س. دیکلمش البسه صاتان .

حاضِرجیلِق [س. دیکلمش البسه صاتانك صنعتی .

حاضِرلاتمَق ف. حاضرایتدیرمك.

حاضِرلامَق ف. حاضر ایتمك .

حاضِرلانمَق [ف. هر شیٔ تدارك ایدوب مهیا بولونمق؛ تهیه ایدلمك.

حاضِرلِق [س. بر ایشه اقتضا ایدن تدارکات و لوازم.

حاضِرلوب [س. صوده پیشمش یومورطه.

حافِر [ع. قازان، حفر ایدن؛ حیواناتك آیاق طرناغی.

حافِظ [ع. حفظ ایدن، صاقلایان؛ قرآن کریمی ازبردن اوقویان.

حافِظه [ع. حفظ ایتمه، صاقلامه خاصه‌سی، قوهٔ حافظه.

حاکِم [ع. حکم ایدن، دعوی فصلنه مأمور اولان؛ اوستده بولنان؛ والی، آمر؛ حکمدار، امیر.

حاکِمانه [فا. حکم ایده‌رك، آمریت طوریله؛ حاکمه لائق ویاقیشیر اولان.

حاکِملِك [س. حکم وامر ایتمه؛ نائبلك، قاضیلق.

حاکِمیَّت ع. حاکملك، آمریت.

حاکی ع. حکایه ایدن نقل ایله‌ین.

حال [ع. شیمدیکی زمان، اولوش، بولونوش، صورت، مجال، طاقت، قوت، مشکلات، صقنتی؛ درد، کدر؛ جذبه؛

حال ع. شیمدیکی، حاضر.

حالاً ع. شیمدیکی حالده.

حالا [ظر. شیمدی، الآن، هنوز، دها.

حالات ع. حالتلر. ب: حالت.

حالَت [ع. حال، صورت؛ اولمانك وبولونمانك صورتی وتورلوسی؛ تقدیر. حالت نزع: جان چکیشمه.

حالداش ص. حال آرقداشی.

حاللاشمَق [ف. دردلشمك، حسبحال ایتمك.

حاللانمَق [ف. یاخود حاللنمك. یکی بر حال پیدا ایتمك، دکیشمك، حالی ایبلشمك؛ کندیندن کچمك.

حالی ع. شیمدیکی، حاضر.

حالِیاً [ع. شیمدیکی زمانده، شیمدیکی حالده.

حامِد ع. حمد وشکر ایدن.

حامِض [ع. اكشى وسركه كبى اولان ؛ ككره .

حامِضيَّت [ع. اكشيلك ، ككرەلك .

حامِل [ع. يوكلو ؛ كبه ؛ حائز ؛ صاحب ، متصرف ؛ طاشييان ، كوتورن ؛ عهدەسنده بر پوليچه بولنان .

حامِلاً [ع. طاشييارق ، كوتورەرك ، نقل ايدەرك .

حامِله ع. كبه (قادين) .

حامى [ع. حمايه ايدن، قورويان، صاحب چيقان .

حانِث [ع. يمينى بوزان ، يمين عهدەسنده قالان .

حاوى [ع. ايچنه آلان، شامل، قاپلايان .

حاوِيه ع. باغرصاق .

حاويه [س. آتشده قيزديرلدقدن صوكره بريره لهيم سورمكه يارايان چكيچ شكلنده كى دمير آلت .

حائِر [ع. شاشيرمش ، حيرتده قالمش ، قرار ويرەمەين .

حائِربائِر [ع. عقلنى غائب ايدەرك نه ياپەجغنى بيلەمەين .

حائِز [ع. مالك ، صاحب ، طاشييان .

حائِض [ع. آى باشى كورن (قادين) .

حائِط ع. ديوار ، جدار .

حائِف ع. عدالتسز ، ظالم .

حائِل [ع. ايكى شئ آراسنده ويا بر شئ اوكنده پرده اولان .

حَب [ع. دانه ، تخم، چكردك ؛ يوطولاجق يووارلاق علاج:

حُبّ ع. سوكى ، محبت .

حَباب [ع. صو قبارجغى ، انسانك تعقيب ايتديكى مقصد وغايه .

حُباب [ع. عشق ومحبت ؛ دوست ؛ ييلان .

حَبَّذا [ع. نه كوزل ، نه‌خوش، نه لطيف ! نه اعلا ! .

حَبر ع. (يهوديلرده) عالم .

حَبس [ع. آليقومه ، بريره قاپامه ، صاليويرمەمه ؛ طوتمه ، ضبط ايتمه ؛ بر يره قاپايوب ديشارى چيقارمامه .

حبسخانه [فا. حبس وتوقیفه مخصوص محل ؛ محبس .

حَبَش [سخ. آفریقانك شرقنده یمنك قارشی ساحلنده كوچوك بر مملكت اولوب اهالیسی اكثریت اوزره خرستیاندر؛ حبش اهالیسندن اولان .

حَبَشی [ع. حبشه منسوب ومتعلق .

حَبط [ع. (ایش ، عمل ، آقان قان) فائده‌سز وثمره‌سز قالمه .

حَبط [ع. غل. مباحثه‌ده اسكات ایتمه .

حَبَل [ع. گبه قالمه ؛ حذت ؛ كدر .

حَبل [ع. ایپ ، اورغان ، خلاط .

حُبلی ع. گبه (قادین) .

حُبوب [ع. حبلر ، دانه‌لر ، تخملر .

حُبوبات [ع. اكله صالح اولان دانه‌لر ، تخملر .

حُبور [ع. گوكل فرحلغی ، سرور ، نشئه ، كیف .

حَبَّه [ع. دانه؛ ذخیره، بغدای، آرپه .

حَبیب [ع. سویلن ، محبت اولونان .

حَتّی [ع. ه قدر ، بیله ، اودرجه‌ده‌كه .

حَثّ ع. تشویق ، قیشقیرتمه .

حَجّ [ع. وقت معیننده مكهٔ مكرمه‌ده‌كی كعبهٔ شریفه‌یی زیارت ایتمه .

حِجاب [ع. پرده، حائل؛ اوتانمه، محجوبیت .

حِجابلی [ص. پرده‌لی ، مستور ؛ عفیف .

حُجّاج ع. حاجیلر .

حِجاز [ع. جزیرة العربك شمالنده حرمین شریفینك بولوندیغی خطهٔ مباركه ؛ موسقیده بر مقام .

حِجازی [ع. حجازه منسوب ومتعلق .

حَجّام س. حجامتجی .

حِجامَت ع. بدندن قان آلمه .

حِجامَتجی س. بدندن قان آلان .

حُجَّت [ع. دلیل ، برهان ، بر سوزك صحتنی اثبات ایدن شیء ؛ قاضی حكمنامه‌سی ؛ خانه دكان كبی شیئلرك صاحبنی كوسترن ورقهٔ رسمیه ، سند .

حُجَج [ع. حجتلر ، دليللر ، برهانلر، قاضی حکمنامه‌لری، سندلر .

حَجر [ع. تقربنی منع ایتمه ؛ برینه برشیئ یساق ایتمه.

حَجَر ع. طاش .

حُجر ع. قوجاق ، سینه.

حُجْرَوی [ع. اوفاق اوفاق کوزلری اولان .

حُجره [ع. کوچوك اوطه ؛ کوچوك طولاب ؛ اوفاق کوزلر ، دلیکلر .

حَجز [ع. آله‌جغه مقابل برینك مالنی ضبط ایتمه معامله‌سی.

حَجَله ع. کلین اوطه‌سی ، کردك.

حَجم [ع. بر جسمك بویوکلکی ، جسامت .

حَجماً [ع. بویوکلکجه ، جثه‌جه، جسامتجه .

حَجّه ع. بر کره حجه کیتمه .

حُجَیره ع. کوچوك دلیك واویوق.

حَدّ [ع. سینور ، ایکی دولت طوپراغنك برلشدیکی یر ؛ درجه ، مرتبه ؛ انسانك قدر واعتبـاری ، دکری ؛ تأدیب شرعی ؛ قضیه‌یی ترکیب ایدن ایکی قسمدن بری ؛ جبرده تناسب ویا معادله‌یی ترکیب ایدن قسملردن بهری .

حَداثَت [ع. یکیلك ، کنجلك ، تازه‌لك . حداثت سن: یاش کوچوکلکی .

حَدّاد ع. دمیرجی .

حَدائِق [ع. حدیقه‌لر ، باغچه‌لر ، باغ ، بوستانلر .

حَدَب ع. قانبور ، یومرو .

حَدَبه ع. عینی معنی .

حَدَبِیّت ع. یومرولق، قانبورلق.

حِدَّت [ع. غضب ، شدت ، سرتلك ، اوفکه، تهور؛ سرعت .

حِدَّتلَندیرمَك [ف. غضبه کتیرمك ، اوفکه‌لندیرمك .

حِدَّتلَنمَك [ف. اوفکه‌لنمك ، غضبه کلمك .

حِدَّتلی س. اوفکه‌لی ، متهور .

حَدَث [ع. یکی شیئ ؛ آبدست وغسلك تجدیدینی اقتضا ایتدیرن وقعه وحال .

صاحب وناشری : اقبال کتبخانه‌سی

حَدسز [ص. حدی اولمایان ، چوق، حسابی اولمایان.

حَدَقه ع. کوز ببکی .

حَدَقی [ع. کوز ببکنه منسوب ومتعلق .

حُدوث [ع. وقوع بولمه ، ظهور ایتمه ؛ جریان.

حُدود ع. حدلر ، سینورلر .

حَدیث [ع. تازه ، یکی، کنج؛ صوکره‌دن ظهور ایدن؛ فخر کائنات افندیمزك مبارك کلامی ویا بر فعل وحرکتی .

حَدید [ع. اوفکه‌لی ، حدتلی ، تتیز ؛ شدتلی ، کسکین؛ دمیر ، آهن .

حَدیدی [ع. دمیره منسوب ومتعلق . دمیردن یاپلمش .

حَدیقه ع. باغچه ، آغاجلق.

حِذاء [ع. قارشی ، مقابل ؛ خط مستقیمك کندی استقامتی اوزره اخراج اولونما‌سندن حاصل اولان جهت ، هیئت ؛ استقامت ؛ دوزلك ؛ تسویه آلتی .

حَذاقَت [ع. صنعتنده ماهر و استاد اولمه .

حَذَر [ع. صاقینمه ، احتراز، قاچنمه .

حَذف [ع. طی ایتمه ، کیدرمه، سیلمه ، اورته‌دن قالد‌یرمه .

حَرّ ع. صیجاق ، صیجاقلق .

حُرّ [ع. اسیر اولمایوب سرآزاد اولان ، ایستدیکی فعلی و حرکتی یاپمقده مختار اولان .

حَرّاث ع. چفتجی ، اکینجی.

حَراثَت [ع. چفتجیلك ، اکینجیلك .

حَرارَت [ع. صیجاقلق، یانمه. آتش ، صوسزلق .

حِراسَت [ع. حفظ ایتمه ، قورومه ، بکلمه .

حَرّاقه [ع. وقتیله دشمن‌سفائن وبلادینه آتش ویرمکه مخصوص کمی .

حَرام [ع. شرعاً ممنوع ؛ تجا‌وزی ، طوقونولماسی ممنوع ، مقدس ، مبارك ؛ شرعاً استعمالی ممنوع اولان شیٔ .

حَرامزاده [فا. مناسبات غیر مشروعه‌دن طو‌غمش .

حَرامی [س. خرسز، حیدود، قطاع طریق.

حَرامیلك [س. خرسزلق، حیدودلق.

حَرب [ع. جنك، قتال، غوغا؛ دشمن، محارب.

حَرباً [ع. جنك ایله، محاربه ایدەرك.

حِرباء ع. بوقلمون.

حَربگاه فا. جنك میدانی.

حَربه ع. قیصه مزراق، سونکو.

حَربه‌جی [ع. قیصه مزراقلی عسکر.

حَربی [ع. حربه منسوب و متعلق. س. تفنکی طولدیرمغه وتمیزلمکه مخصوص دمیر چوبوق.

حَربیّه [ع. امور عسکریه ایله مشغول اولان دائرۀ دولت؛ ضابط یتیشدیرمکه مخصوص مکتب عالی.

حَرث [ع. چفت سورمه، تارلا ایشلمه.

حِرز [ع. ملجأ، مأمن؛ آفاتدن محافظه‌یه واسطه اولان نسخه وطلسم کبی شیئ.

حرز جان: جانی محافظه ایدن طلسم.

حِرص [ع. طمع، بر شیئك لزومندن زیاده اوستنه دوشمه، آچ کوزلیلك.

حِرصلاندیرمَق [ف. شدتله آرزو ایتدیرمك، طمعنی اویاندیرمق؛ قیزدیرمق.

حِرصلانمَق [ف. طمع ایتمك، شدتله آرزو ایتمك؛ قیزمق.

حِرصلی [ص. چوق آرزو ایدن، طمعكار؛ قیزغین.

حَرف [ع. الفبایی تشکیل ایدن اشارتلردن هربری.

حِرَف ع. حرفتلر. ب: حرفت.

حَرف‌اَنداز [فا. سوز آتان؛ طوقناقلی سوز سویله‌ین.

حِرفَت [ع. مدار رزق اولان كار وصنعت.

حَرفگیر [فا. هرایشده عیب ونقیصه آرایان، معارض.

حَرَق [ع. یانمه ایزی؛ برقماش اوزرنده یانیق علامتی.

حُرقَت [ع. (قارن ویا کوزده کی الخ.) حرارت.

حَرقَفه [ع. اویلوق كمیكنك باشی .

حَرقَفی [ع. اویلوق كمیكنه منسوب ومتعلق .

حَرَكات ع. حركتلر، حركه‌لر.

حَرَكَت [ع. قیملدانمه ، ده‌پره‌نمه ، اوینامه ؛ ایش ایشلمه ، عمل ؛ طور ، معامله ، كیدیش؛ یوله چیقمه؛ پایۀ علمیه .

حَرَكه [ع. بر حرفك ناصل اوقوناجغنی كوسترر اشارت .

حَرَكه‌سِز ص. حركه‌سی اولمایان.

حَرَكه‌لَندیرمَك [ف. حرفلرك اوستنه حركه قویمق ؛ حركه ایله اوقومق .

حَرَكه‌لَنمَك ف. حركه آلمق .

حَرَم [ع. هركسك كیرمسنه مساعده اولونمایان محترم یر ؛ اسلام اولرنده قادینلر دائره‌سی ؛ زوجه .

حِرمان [ع. محروم اولمه ، محرومیت ؛ طالعك مساعده‌سزلكی .

حُرمَت [ع. بوزولماسنه مساعده ایدلمه‌ین مقدس شیء ؛ قادین ، زوجه . شرف وحیثیت؛ رعایت ، اكرام ، اعتبار .

حُرمَةً ع. رعایت مقصدیله .

حُرمَتسِزلِك س. رعایتسزلك .

حُرمَتلی [ص. شرف ، حیثیت ووقار صاحبی؛ بویوك، اوقه‌لی .

حُرمَتلیجه ص. اولدقجه بویوك .

حَرَمسَرا فا. قادینلردائره‌سی .

حَرَمَین [ع. مكۀ مكرمه ایله مدینۀ منوره شهرلری.

حُروب [ع. حربلر ، غوغالر، جنكلر .

حَرور [ع. كونشك قیزغینلغی؛ كیجه‌لین اسن صیجاق روزكار .

حُرور ع. حرارت ، صیجاقلق .

حُروف ع. حرفلر. ب: حرف .

حُروفات [ع. طباعتده مستعمل دوكمه حرفلر .

حَرون [ع. ایلریلیه‌جك یرده طوران ویا کری کیدن (حیوان) ؛ سوقی واقناعی کوج .

حَرونلِق [س. حرون اولانك حالی .

حَرِیّ [ع. مناسب ، لائق ، خاص .

حُرِّیَّت [ع. حرکت ایتمك ویا ایتمه‌مك ، انتخاب ایلمك اقتداری ؛ استقلالیت ؛ اسارتك ضدی ؛ آزادلق .

حَریر ع. ایپك .

حَریری [ع. ایپکه منسوب ومتعلق ؛ ایپکدن یاپلمش ؛ ایپك کبی یومشاق .

حَریص [ع. حرصلی اولان ؛ بر شیئه لزومندن زیاده رغبت مذمومه ایله ایسته‌ین ، طمعکار .

حَریف [ع. صنعت آرقداشی، مسلکداش ؛ زبانزدی هریف : عادی وبیاغی آدم ؛ آدم .

حَریفانه [ع. اصنافجه، هرکس مصرفك حصه‌سنی ویره‌رك .

حَریق س. یانغین ، آتش .

حَریقزَده [فا. یانغینه اوغرامش ، یانغیندن ضرر کورمش .

حَریم [ع. بری ایچون مقدس اولان شیئلر ؛ حرم دائره‌سی .

حِزب [ع. جماعت ، انسان طائفه‌سی ، فرقه ، کروه ؛ برینك فرقه‌سنه منسوب اولان آدملر . بویوك ، قسم .

حَزم ع. قرار قطعی ، ثبات .

حُزمه [ع. دمت ، پاکت ، کوچوك دنك .

حَزن [ع. سرت ودوز اولمایان یر ؛ غم ، کدر . حزن انکیز ، حزن‌آمیز ، حزن آور، حزن‌افزا : حزن‌ویرن ، حزنلی ، حزنه سبب اولان .

حَزیران [س. شهور رومیه‌نك دردنجیسی .

حَزین [ع. مکدر ، مأیوس ، متأسف ؛ حزنلی ؛ حزن وکدری موجب اولان . حـ. حزن وکدرله . محزون اوله‌رق .

حِسّى [ع. طويغو ؛ حـواس واسطه‌سيله اشياى خار- جيه‌نك تأثيرينى طويمغه يارايان ملكه ؛ طولاييسيله آكلامه .

حِساب [ع. صـايمه ، تعداد ايتمه ، صايى ؛ تخمين ، ملاحظه ؛ صاييدن بحث ايدن علم ؛ آله‌جق ويره‌جك .

حِسابجى [س. حساب ايدن ، حسابنى ايى بيلن ، اداره‌لى .

حِسابسِز [ص. صاييسز ، لايعد ولايحصى ، پك چوق . ح. حساب ايتمكسزين .

حِسابلاشمَق [ف. آله‌جـق ويره‌جك حسا- بنى كورمك .

حِسابلامَق [ف. حساب ايتمك ، تقـدير ، تخمين وملاحظه ايتمك .

حِسابلى [ص. حساب اولونمش ، دوشونولمش .

حِسابى [ع. حسابه منسـوب ومتعلـق ؛ اداره‌لى ، حسابنى بيلير .

حَسّاس [ع. چوق حس ايدن ، طويان .

حَسَب [ع. مقدار ، اولچو ، قيمت ، مزيت مخصوصه ، شرافت شخصيه .

حَسب [ع. دوغروسى (بحسب) ، كوره ، نظراً ، نياز .

حَسبَةً [ع. حسبةً لله : الله رضاسيچـون ، غرض وعوضدن برى اوله‌رق .

حَسبى [ع. قارشيليقسز ، عو- ضسز ، الله‌رضاسيچون .

حَسَد ع. قيصقانمه ، چكه‌مه‌مه .

حَسَدجى [س. قيصقانان ، حسد ايدن .

حَسرَت [ع. آه وفغان ، ايچ صقنتيسى ، كـدر ، زحمت ، تأسـف . اشتياق ، كوره‌جكى كلمه .

حَسرَتزَده [فا. حسرته دوچار اولان .

حَسرَتكَش [ص. حسرت چكن ، مشتاق .

حَسم [ع. كسمه ، فصل ايتمه ؛ برينى برشى ياپمقدن منع ايتمه .

حُسن ع. كوزللك ؛ اييلك .

حَسَن ع. كوزل .

حَسناء ع. كوزل (قادين) .

حَسَنات [ع. حسنه‌لر ب: حسنه.

حَسَنه [ع. عمل خیر ، ایی ایش، اییلك ؛ صدقه .

حُسن [ع. کوزللکه منسوب ومتعلق ؛ کوزل ایشلر، خیرلر .

حُسنی ع. دها کوزل .

حَسَنَین [سخ. امام حسن وامام حسین افندیلرمز .

حَسود ع. قیصقانج؛ چکه‌مه‌ین.

حَسودانه [ع. حسوده‌یاقیشه‌جق صورتده ، حسد- جیلکله .

حِسّی [ع. طویغویه متعلق . طویغو ایله آکلاشیلان.

حِسِّیّات [ع. طویغو تأثراتی، طویغویه متعلق شیئلر .

حَسیب [ع. دکرلی ، معتبر ، حرمته مظهر .

حَشاری [ص. یاراماز ، راحت طورماز ، ضبطی مشکل ، سرت .

حَشاریلق [س. یارامازلق ، ضبط اولونامامازلق سرتلك .

حَشّاش ع. اسرار ایچن .

حَشر ع. طوپلامه ، قیامت .

حَشَرات [ع. کوچوك حیوانلر، هوام ؛ دکرسز و مضر آدملر .

حَشَفه [ع. ارککك آلت تنا- سلنك باشی .

حَشَم [ع. معیت ، یانده بولو- نانلر ، عائله .

حِشمَت [ع. حرمتدن متولد چکنمه ؛ تواضع ، احتراز ؛ نزاکت ، حدت ، غضب .

حِشمَتلی [ص. حشمت صاحبی اولان. اجنبی‌حکمد- ارلرینه ویریلن بر عنواندر .

حَشو [ع. طولدیرمه، طولدیرمغه یارایان شیئ ؛ عبارهٔ لاحقه، اوزون وفائده‌سز سوز، اعضای داخلیه‌نك صورت انتسا- جی؛ قیریله‌جق شیئلرك آراسنه قونان صمان وسائره .

حَشوِیّ [ع. حشوه منسوب و متعلق ؛ معناسز سوزلر سوبله‌ین .

حَشوِیّات [ع. کلام آراسنده « شیئ ، مثلا ؛ سوزم یبانه» کبی سویله‌نن لزومسز سوزلر .

حَشيش [ع. قورو اوت؛ اسرار اسمنده مضر بر مادهٔ نباتيه .

حَشيشه ع. اوت .

حَصاة [ع. طاش ، چاقيل ؛ اعضاى داخليه‌نك برنده حاصل اولان طاش .

حَصاد [ع. اكين بيچمه ؛ اكين بيچمه زمانى ؛ اوراق وقتى .

حَصّاد [ع. اكين بيچيجى ، اوراقجى .

حِصار [ع. محاصره، قوشاتمه، اطرافنى چويرمه ، مستحكم محل، قلعه .

حَصافَت [ع. حكمده متانت ، رأى متين .

حَصانَت [ع. قوى ومتين اولمه؛ عفيف و عصمتلى بولونمه .

حَصبه ع. قيزاموق .

حَصر [ع. صيقيشديرمه، محدود بر يرك ايچنه آلمه ، تضييق ؛ يالكز بر شيئه حصر افكار .

حُصر ع. پكلك .

حِصن ع. قلعه ، مستحكم ير.

حُصول [ع. حاصل اولمه ، وجوده كله .

حُصولپذير [فا. حصولى ممكن، حاصل اوله‌بيلير ؛ حصول بولمش .

حُصون ع. حصنلر ، قلعه‌لر .

حِصّه ع. پاى ، نصيب ، بهره.

حِصّه‌دار [فا. حصه صاحبى . بر شركته اشتراك ايدنلرك بهرى .

حِصّه‌لَشمك ف. پايلاشمق .

حِصّه‌لى ص. حصه‌لرى اولان .

حِصّه‌مَند [فا. حصه‌سى و بهره‌سى اولان .

حِصّه‌ياب [فا. نصيب وبهره بولان .

حَصير [ع. يره سرمكه مخصوص اينجه سازدن دوشه‌مه .

حَصيرجى [س. حصير ياپان و صاتان .

حَصيرلامَق [ف. حصير دو- شه‌مك .

حَصیرلی [ص. حصیرله‌دوشنمش، حصیر قاپلی (شیشه وسائره) ؛ طیشنه حصیر اوروـلمش بویوك شیشه ، دامجانه .

حَصیل س. آرپه اکینی .

حَصین ع. مستحکم ، متین .

حُضّار [ع. حاضر بولنان آدملر، حضورده بولنانلر .

حَضارَت [ع. ثابت مسکنلی آدملرك اقامت ایتدکاری مملکت .

حَضَر [ع. ثابت مسکنی اولاـنلرك اقامت ایتدکاری مملکت ؛ سفر وحربك عکسی ، صلح وآسایش .

حَضَر [ع. ماحضر : الده حاضر بولنان شیٔ .

حَضرَت [ع. شان وشرف تعبیری .

حَضَری [ع. حضره منسوب ومتعلق .

حُضور [ع. حاضر اولمه، موجود بولونمه ؛ اوك، پیشگاه؛ راحت ، آسایش ، آرام ؛ پادشاه معرضی .

حَضیض [ع. زیر، اك آشاغی، طاغك اَتکی ، اوج مقابلی ؛ بر سیاره‌نك کونشدن اك اوزاق بولوندیغی محل .

حَطّاب [ع. اودونجی ؛ اودون تاجری .

حَطَب ع. اودون .

حَظّ [ع. حصه ، پای ، طالع ، قسمت ؛ ذوق وصفا ، خوشلانمه ، سوینج ، سرور .

حُظوظ ع. حضار ، سوینجلر .

حَظیره [ع. اطرافنده دیوار ویا چیت بولنان آغل ، مزارستان وسائره .

حَظیرَةُ القُدس [ع. جنت ، فردوس .

حُفّاظ [ع. حافظلر ، حفظ ایدیجیلر؛ازبردن بیلنلر.

حِفاوَت [ع. برینه کوستریلن حسن قبول .

حَفر [ع. قازمه ، چوقور ایتمه .

حُفره [ع. قازلمش چوقور ، دلیك .

حَفرِیّات [ع. قازمغه متعلق ایشلر .

حَفض [ع. بر کلمه‌نك حرف آخیرینی مجرور ایتمك.

حِفظ [ع. صاقلامه ؛ صیانت ومحافظه ایتمه ، ازبرلمه ، خاطرده طوتمه . تحت الحفظ : محافظه آلتنده .

حِفظه [ع. یاخود حفیظة . برینی ویا برشیئی مدافعه ایتمه‌کده‌کی غضب ، غیرت .

حَفَظه [ع. حافظلر ، محافظلر ، بکجیلر ؛ ازبردن بیلنلر .

حَفَظه [ع. انسانك افعالنی یازمغه مأمور اولان ملکلر .

حَفید [ع. اولاد اوغلی ، طورون ، اخلاف ، ذریت .

حَفیره ع. چوقور ، دلیك .

حَفیظ [ع. محافظه ایدن ، صاقلایان . حفیظ‌الله : الله صاقلاسون .

حَقّ [ع. الله ؛ دوغرو وکرچك اولان ؛ برآدمه عائد اولان شیئ ، آله‌جق ؛ عدل وحکمته مطابق اولان ؛ عدل ، انصاف ؛ اجر مادی ویا معنوی ؛ پای ، حصه . حقوق : هر کسك آله‌جغندن وعدالتدن بحث ایدن علم ، شریعت ، قانون ؛ احبابلق ، دوستلق .

حَقّاً [ع. حقیقةً ، فی‌الحقیقه ، دوغروسی .

حَقارت [ع. خور کورمه ؛ اعتبارسزلق ؛ ذلتله معامله ایتمه ، آشاغیلق .

حَقّانیّت [ع. حقه رعایت ایتمه ، عدالت ، انصاف ؛ لازم وواجب اولانی اجرا ایتمه .

حَقائِد [ع. حقدلر ، بغضلر ، کیزلی کینلر .

حَقائِق [ع. حقیقتلر ، ثابت وبی شبهه اولان‌شیئلر .

حَق‌بین [فا. حق وعدالته رعایت ایدن .

حَق‌پَرَست [فا. اللهه طاپینان ؛ حق عدالتی سون ، دوغرودن آیرلمایان .

حِقد ع. کیزلی کین ، غرض .

حَقسِز [ص. دوغرو اولمایان ، چوروك ؛ چوروك طرفی التزام ایدن . ج. عدل وانصافه مطابق اولمایارق .

حَقسِزلِق [س. عدالتسزلك ، دوغرو اولمایش ، بطلان .

حَقّ‌شِناس [فا. عدل وانصافی ودوغرویی طانییارق تسلیم ایدن ؛ حقه رعایت ایدن .

حَقّ‌شِناسانه [فا. عادلانه ، حقه رعایت ایده‌رك .

حَقّ‌شِناسلِق [سٓ. دوغرولی، عدل وانصافی فرق ایتمه ، بونلره رعایت .

حَقّ‌كذار فا. حقدن آیرلمایان .

حَقّ‌گو فا. دوغرو سویله‌ین .

حَقلاشمَق [فٓ. بربرینه حقنی ویره‌رك آلاجق ویره‌جك قالمامق .

حَقلامَق [فٓ. جقندن كلمك ، غلبه چالمق .

حَقلی [صٓ. حقی، آله‌جغی اولان؛ دوغرو، كرچك، صحیح؛ عادلانه ، منصفانه ؛ قول ویا فعلی عدالته مطابق اولان .

حَقنه ع. قارن آغریسی .

حُقنه [ع. بیقامه ، شیرینغه ، احتقان ایدیلن علاج .

حُقوق ع. ب: حق .

حُقّه [ع. كوچوك ویووارلاق قوطو ؛ مركب قویمغه مخصوص قاب، توكروك حقه‌سی: توكورمكه مخصوص قاب .

حُقّه‌باز [فا. ال چابقلغیله بعض معرفتلر كوسترن آدم؛ حیله‌كار ، دوزنباز .

حُقّه‌بازلِق [سٓ. حقه‌باز صنعتی؛ حیله‌كارلق .

حَقیر [صٓ. قدر و اعتباری اولمایان ، خوار ، دنی، ناچیز .

حَقیرانه [صٓ. حٓ. قدر واعتباری اولمایان برآدمه متعلق وشایسته اولان .

حَقیق [ع. حق صاحبی اولان. جقلی ، مستحق ، لائق ، صری ، سزاء شایسته.

حَقیقَت [ع. بر شیئك اصل و كنهی ؛ ثابت وواقع اولان شیٔ ؛ ماهیت؛ صداقت، وفادارلق ؛ كائنات والوهیت حقنده كافهٔ تشبیهات ومجازاتدن عاری وظاهر اولان دوغرولق : شریعت ، طریقت ، معرفت ؛ حقیقت ؛ جٓ. صحیح ، صحیحاً.

حَقیقةً ع. صحیحاً، كرچكدن.

حَقیقتسِز صٓ. وفاسز .

حَقیقتسِزلِك سٓ. وفاسزلق .

حَقیقتلی [ص. صادق ، وفاکار، صداقتلی .

حَقیقی [ع. صحیح ودوغرو اولان، ساخته اولمایان.

حَكّ [ع. قازیمه ؛ بر شیئك یوزندن کسیجی بر آلت ایله برآزینی قالدیروب کیدرمه ؛ یازی‌یی قازیمه .

حَكّاك [ع. حك ایدن ، قازان؛ معدن و چشیر کبی شیئلری اویان .

حَكّاكلِق [س. معدن وسائره اوزرینه قازمق صنعتی .

حُكّام [ع. حاکملر، حکم ایدنلر؛ قاضیلر ، والیلر .

حِكایه [ع. یاخود حکایت . بر وقعه‌نك خصوصات و کیفیاتنی بیان ایتمه ، نقل ایتمه، بو بیاندن متحصل کلام؛ حقیقی ویا اویدورمه سرکذشت و وقوعات ، رومان .

حِكایه‌جی [س. حکایه آکلاتمغی سون آدم .

حِكایه نُویس [س. حکایه کتابلری یازان.

حُكم [ع. امر، قوماندہ، اراده؛ بعدالتدقیق وریلن قرار؛ آمریت ، حاکملك ؛ قوت ، اهمیت ، نفوذ ؛ تأثیر؛ ایجاب، اقتضا ؛ منزله ، مثابه ، مقام.

حَكَم [ع. فصل دعوی ایچون طرفیندن حاکم انتخاب اولونان کیمسه .

حِکم ع. حکمتلر ، معرفتلر .

حُکماً ع. حکم جهتیله .

حُكَماء ع. حکیملر ، عالملر .

حِكمَت [ع. حکیملك ، عقل کامل ایله علم عالی ، تدبیر ، علم ومعرفت ، بیلکی، فلسفه ؛ قول ، مثل. سرخفی، نه اولدیغی آکلاشلماز شیٔ . حد . غریب شیٔ! عجائب !

حِكمَت آمیز [فا. حکمتله قاریشیق، حکیمانه.

حِكمَت شِناس [فا. حکمت طانییان ، بیلن، حکمته واقف .

حُكمدار [فا. حکم ؛ امر و اراده صاحبی اولان. شاه ، پادشاه.

حُكمدارانه [فا. حکمداره لائق وسزا بر حال وصورتده .

حُکمدارلِق [س. پادشاهلق ، سلطنت .

حُکمداری [ع. حکمداره منسوب ومتعلق؛ حکمدارلق .

حُکمران [فا. حاکم ، حکم وسلطنت سورن .

حُکمرانی [ص. حکم سورنه منسوب ومتعلق ؛ حکم سورمه . حقوق حکمرانی: Suzeraineté.

حُکمسِز [ص. حکم وتأثیری اولمایان .

حُکملی ص. حکمی حاوی اولان.

حُکمنامه [فا. برحکم وقراری حاوی ورقه .

حِکمِیّات [ع. فلسفه‌یه متعلق شیئلر .

حُکومَت [ع. بر مملکتی اداره ایتمه ؛ اونی اداره ایدن هیئت ؛ قوهٔ شرعیه .

حَکیر س. یوللی ایپکلی قماش.

حَکیم [ع. عالم، هرشیئ بیلن؛ طبیعتی تدقیق وتتبع ایدن، فلسفه ایله اوغراشان ؛ طبیب، دوقتور .

حَکیمانه [فا. حکیم اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

حَلّ [ع. چوزمه ، قاریشیق بر مسأله‌یی فصل ایتمه ، قرار ویروب نتیجه چیقارمه؛ اریتمه؛ ایضاح وتفصیل ایتمه؛ برجسمك ترکیبنی بوزمه .

حَلّاج ع. پاموق آتان .

حَلّاجلاتمَق ف. حلاجه‌آتدیرمق.

حَلال [ع. شرعاً استعمالی جائز اولان شیئ ، حرام اولمایان . نکاحلی زوجه . ح. حلال اوله‌رق .

حَلّال [ع. مشکلاتی حل وفصل ایتمه‌ده پك ماهراولان.

حَلالزاده [فا. مشروع زوج وزوجه‌دن دنیایه کلمش .

حَلاللاشمَق [ف. بربرینه حقنی حلال ایتمك .

حَلاللِق [ص. تزوجی شرعاً حلال اولان .

حَلاللی س. زوجه .

حَلالی [س. ص. بر نوع یرلی بوروشوق بز ، اسکی زمان ساعتی ، حلالی بزندن یاپلمش .

حَلاوَت [ع. طاتليلق ، لذت ، ذوق .

حَلاوَت‌بَخش [فا. لذت ويرن، طاتليلاندیران .

حَلاوَتلى ص. طاتلى ، لذتلى .

حَلَزون [ع. قبوقلى سوموكلى بوجك ، ساعت زنبركى كبى كيتدكجه طارالان بر شكلده بولنان ؛ قولاغك بو شكلده اولان قسمى ، واپور پروانه‌سى .

حَلَزونى [ع. سوموكلى بوجك قبوغى شكلنده اولان؛ كيتدكجه طارلاشان دائره شكلنده بولنان .

حَلف ع. يمين ، آند .

حَلق ع. بوغاز ، وادى .

حُلقوم [ع. طعامك معده‌يه كيتمك ايچون بوغازده كچديكى يول ، بوغاز .

حَلقوى ع. حلقه شكلنده اولان .

حَلقه [س. سرت بر ماده‌دن ياپيلان و اورته‌سى بوش اولان دائره .

حَلقه‌لى ص. دائره‌سى اولان .

حَلقى [ص. بوغازه منسوب و متعلق .

حِلم [ع. صبر ، رحم ؛ طبيعت ياواشلغى .

حُلم ع. رؤيا ، خيال .

حَلمه ممه باشى .

حُلو [ع. طاتلى ، لذتى خوش ؛ سويملى (انسان).

حَلوا [س. اون ، ياغ وشكردن ياپيلان يمك .

حَلواجى س. جلوا ياپوب صاتان.

حَلواخانه [س. حلوا پيشيرمكه مخصوص تجره ويا قزغان .

حُلول [ع. كيرمه ، كلوب چاتمه ، براعتقاد باطله كوره انسان ويا حيوان شكلنه كيروب دنياده جسماً مشهود اولماسى .

حُلولى [ع. الوهيتك انسان ويا حيوان شكلنده تجسمى اعتقاد باطلنده بولنان .

حُلويّات [ع. طاتلى ، وشيرين اولان شيئلر .

حُلّه [ع. بر نوع لباس كه انشا الله جنتده كييله جكدر ؛

طلاق ثلثه ایله بوشانان قارینك تكرار نكاحی ارزو ایدیلرسه ایرتسی كونی بوشامق اوزره بر دیكرینه نكاح اولونماسی .

حَلّی [ع. حل و فصله منسوب ومتعلق .

حُلی [ع. حلیلر ، زینت ایچون مستعمل شیئلر .

حَلیل ع. قوجه ، زوج .

حَلیله ع. قاری ، زوجه .

حَلیم [ع. طبیعتی یاواش اولان، چوق طارلمایان .

حِلیه [ع. ظاهر ، بر انسانی تفریق ایدن او صاف ظاهره وخارجیه ، سوس ، زینت.

حُمّا [ع. ایصتمه ، اعضای بدنی آتش كبی یاقان ویا اوشودن خستەلق ، تیفوس .

حِمار ع. اشك ، مركب .

حَمارات [ص. بجریكلی ، النّدن ایش كلیر ، اوشنمز.

حَماسَت [ع. یكیتلك ، جسارت حربیه ! (جركتده) عزم ومتانت ؛ بر نوع قهرمانجه شعر .

حَماقَت ع. احمقلق ، بدلالق .

حَمّال [ع. یوك طاشییان ، نقل ایدن ، قبا وتربیەسز .

حَمّاللِق س. حمال صنعت وصفتی.

حَمّالِیّه ع. حمال اجرتی .

حَمام ع. كوكرجین .

حَمّام ع. ییقانمغه مخصوص محل.

حَمّامجی س. حمام اداره ایدن .

حَمامه [ع. بركوكرجین؛ كوكسك اورتەسی .

حَمّامی ع. حمامجی .

حَمائِل [ع. اوموزدن آرقیری آصیلان شیٔ . نسخه، طلسم ،

حِمایه [ع. قورومه حفظوصیانت ایتمه .

حَمد [ع. مدح وثنا ، تعظیماً وتشكراً ثنا، شكر، شكران.

حَمدَله [ع. « الحمدلله ...» جملهٔ شریفەسنی ذكر ایتمه .

حَمراء ع. قیرمزی ، قیزیل .

حُمره [ع. قرمزیلق ، قیزیللق ، یيلانجق خسته‌لغی .

حَمض ع. اكشیلك، ككره‌لك .

حُمق [ع. بدلالق ، عقلسزلق ، بوكلك .

حَمقاء ع. عقلسز، بدلا (قادين) .

حُمَقاء [ع. احمق كلمه‌سنك جمعی اوله‌رق قوللانیلورسه‌ده یاكلیشدر. احمقك جمعی (حمق)در.

حَمل [ع. كوتورمه ، طاشیمه ؛ كبه‌لك ، قارنده‌كی چوجق، (آغاچك) میوه (سی) .

حِمل ع. یوك ، ثقلت، آغرلق .

حَمَل [ع. قورو ؛ اون ایكی برجدن بری .

حَمله [ع. صالدیرمه ، هجوم ایتمه ؛ بر دفعه‌ده واقع اولان سعی .

حَمله‌جی [س. قایقجی ، كورك چكن .

حُموضه ع. اكشیلك، ككره‌لك.

حَمُول ع. صبرلی ، حلیم الطبع .

حَموله ع. یوك حیوانی ، مكاری.

حُموله [ع. حمللر ، یوكلر، ثقلتلر، غلا: كمی یوكی .

حَمَوی [ع. صیتمه‌یه منسوب و متعلق .

حُمّی ع. ب: حماء .

حَمیَّت [ع. حدت ، شدت ، ناموسه طوقونان شیٔ . غیرت وناموسیله بر شیئدن عار واستنكاف ایتمه . حمیت جاهلیه: اعتقادات باطله‌یی محافظه ایتمك غیرت جاهلانه‌سی .

حَمیَّتلی [ص. حمیت صاحبی‌اولان؛ عسكرده ملازم اول رتبه‌سنده اولانلره ویریلن عنواندر .

حَمیَّتمَند [فا. حمیت صاحبی، ارباب حمیتدن اولان .

حَمیَّتمندانه [فا. حمیتلی اولان یاقیشیر صورتده.

حَمید [ع. مدح وستایشه لائق، حمد وثنایه سزاوار .

حِمیَوی ع. پرهیزه متعلق .

حَمیَّه ع. ب: حمیت .

حِمیه ع. پرهیز .

حِنّا [ع. صاچ ، صقال ، ال ، آیاق بویامق ایچون قوللانیلان یشیلیمسی بر توز .

حَنّان [ع. پك مرحمتلی اولان الله تعالی .

حَنبلی [ع. امام حنبلی‌نك مذهبنه منسوب ومتعلق اولان .

حَنجره ع. غیرتلاق باشی .

حَنجری [ع. غیرتلاق باشنه متعلق .

حِنطه ع. بوغدای .

حَنظل ع. ابو جهل قارپوزی .

حَنفاء ع. حنیفلر .ب: حنیف .

حَنفی [ع. امام اعظم ابوحنیفه‌یه منسوب ومتعلق ویا مذهبنه تابع اولان .

حَنَك [ع. آغز طاوانی ، طاماغ؛ چكه .

حَنَكی [ع. طاماغه منسوب و متعلق .

حَنوط [ع. میتك جسمنی چورو. میه‌جك بر حاله كتیرمه، بونكچون قوللانیلان اجزا .

حَنیف [ع. دین‌حقه تابع اولان، وحدته اینانان ، بعثت نبویه‌دن اول عرب ایچنده وحدت الیهیه‌یه معتقد اولانلره ویریلن اسمدر .

حَنین [ع. ایكلمه ، آه وانین ، شدتلی آرزو ، هیچقریق.

حَوّاء [سخ. حضرت آدمك زوجهٔ طاهره‌سی .

حَواجب ع. ب: حاجب .

حَوادِث [ع. حادثه‌لر ، یكی ظهور ایدن شیئلر . ب: حادثه .

حَوارِیّون [ع. حضرت عیسی (عم) ك اون ایكی تلمیذی‌كه دین مسیحی‌یی نشر ایتمشلردر .

حَواسّ [ع. جاسه‌لر ، حس ایدیجی قوتلر .

حَواشی [ع. حاشیه‌لر ، كتاب كنارینه و صحیفه آلتنه یازیلان یازیلر ، كنارلر ، معیت . ب: حاشیه .

حَوافِر [ع. حافرلر ، پنچه‌لر ، طرناقلر .

حَواله [ع. بری اوزرینه چویرمه، سپارش ایتمه ، ترك و تفویض ایتمه ، صالدیرمه ، بر مبلغ تأدیه‌سنك اوچنجی بر كیمسه‌یه چویرلمسی امر رسمیسی . اوراق رسمیه‌نك عائد اولدقلری

دائره‌یه کوندرلمسی وکوندرلمسنه دائر بر طرفلرینه یازیلان اعلام. مانع، حائل، چوجوقلره عارض اولان بر نوع صرعه خسته‌لغی.

حَوالَةً ع. حواله طریقیله.

حَواله‌نامه [فا. بر مبلغك تأ- دیه‌سی ایچون ویر- یلن امر.

حَوالی ع. اطراف، جوار.

حَوائج [ع. حاجتلر، احتیاجلر، ضرورتلر، ایشلر، احتیاجات طبیعیه‌لر، اشیالر، یوکلر، ویا مطبخ طاقمی، ادوات.

حوت [ع. بالیق، بویوك بالیق. اون‌ایکی برجدن بری.

حور [ع. لسانمزده (حوری) قوللانیلیر. انسانلره جنتده موعود اولان کوزل قیزلردن هر بری.

حوری ع. ب: حور.

حَوزه [ع. کنار، طرف، ناحیه، ملك.

حَوصَله [ع. قوش قورصاغی، انسانك مقدار تحمل و استعدادی؛ ایکی اویلوق آراسی.

حَوصَلی [ع. حوصله‌یه منسوب ومتعلق.

حَوض [ع. صو بریکدیرمك ایچون صورت مخصو- صه‌ده یاپلمش بویوك ویاکوچوك چوقور.

حَوقله ع. اختیارلق، هرم.

حَول [ع. قوت، قدرت؛ سنه؛ اطراف، حوالی.

حَولی ع. ب: آولی.

حَومَه [ع. محاربه‌نك اك شدتلی آنی.

حُوَیصَل [ع. جلد آلتنده‌کی قبارجقلر.

حُوَین [ع. میقروب، کوزه کورونمز کوچوك حیوان.

حَیّ [ع. دیری، جانلی، حیاتده اولان.

حَیّاً [ع. دیری اوله‌رق، اولدیرمکسزین.

حَیاء [ع. اوتانمه، خجالت، محجوبیت؛ عار، ناموس.

حَیّا [ع. یاشاتسون. حیاك الله: الله سکا عمرلر ویرسون!

حَیا [ع. یاغمور، منبتلك، محصولدارلق.

حَیات [ع. یاشایش، صاغلق، عمر.

حَیاتبَخش [ع. حیات ویرن ، عمری آرتیران ، پك مفرح .

حَیاتی ع. حیاته منسوب ومتعلق.

حَیاسِز [ص. اوتانماز ، عارلانمز ، ادبسز .

حَیاسِزلِق [س. اوتانمازلق ، ادبسزلك .

حَیاط [س. اوستی قپالی آولی ، صوفه .

حَیث [ع. ظرف مکان ، نره‌ده ، اومحلده .

حَیثِیَّت [ع. جهت ، اعتبار ، قدر ، شرف .

حَیثِیَّتسِز [ص. حیثیت و اعتباری اولمایان.

حَیدَر [ع. آرسلان ؛ جسور آدم .

حَیدَرانه [فا. حیدر اولانه یا- قیشه‌جق صورتده .

حَیدَرِیّه [ع. اکثریا درویشلرك کییدکلری قولسز بر نوع لباس .

حَیدود ب: خیدود .

حَیر [ع. دیوار ویا چیتله محاط عرصه ، باغچه .

حَیران [ع. شاشمش ، حیرتده قالمش .

حَیرَت ع. شاشقینلق .

حَیرَت اَفزا [فا. حیرتی آر- تیران .

حَیرَت اَنگیز [فا. حیرت ویرن ، عجیب وغریب اولان .

حَیرَتزَده [فا. حیرتده قالمش ، شاششمش .

حَیّز [ع. بر جسمك اشغال ایتدیکی مسافه ، میدان .

حَیزَران [س. یاخود هزارن : بر جنس قامش .

حَیض ع. عادت ، آی باشی .

حیطان ع. حائطلر ، دیوارلر.

حَیف [ع. حقسزلق ، جور ، ظلم ، غدر .

حَیفا [فا. یازیق ، واه ، ایواه.

حَیل ع. قوت ، قدرت ؛ وادی ایچنده بریکمش و طور- غون صو .

حِیَل ع. حیله‌لر ، مکرلر .

حَیلولَت ع. آرایه گیرمه .

حیله [ع. برینی آلداتمق نیتیله یاپیلان شیٔ ، اویون ، مکر ؛ ساخته‌کارلق .

حیله‌باز [فا. حیله‌جی ، دوباره ایدن .

حیله‌ساز فا. عینی معنی .

حیله‌سز [ص. حیله‌سی اولمایان؛ صاف ، خالص .

حیله‌کار فا. حیله ایدن .

حیله‌لی [ص. ساختـه ، صـاف اولمـایان . حیـله قاریشدیرلمش .

حین [ع. وقت ، زمان ، هنگام، آن ؛ موسم .

حیناً ع. بعضاً ، آراده صره‌ده.

حَیوان [ع. حس وحیاته مالك اولان ؛ انسانك غیری اولان جانلی شیٔ ؛ یوك طاشیمقده وآرابه چکمکده قوللانیلان مخلوق ؛ بدلا ، اذعانسز (انسان) ، احمق .

حَیوانجه [ص. حیـوان کـبی ، ادراکسز اولانه یاقیشیر صورتده .

حَیوانلِق [س. حیوانك حال و صفتی؛ ادراکسزلك، بدلالق .

حَیوانی [ع. حیوانه منسـوب ومتعلق .

حَیوانِیَّت [ع. حیـوانلق ، حیوان اولانك حال وصفتی .

خ

خ [س. الفبای عثمانینك طقوزنجی حرفیـدر . ابجد حسـابنده (٦٠٠) عددینی کوسترر .

خاء [ع. (خ) حرفنـك اسم عربیسیدر .

خا فا. یه‌یجی ، چیکنه‌ییجی .

خاتَم [ع. یوزوك ، مهر ؛ اك صوکـنجی .

خاتِم ع. بیتیرن ، مهر باصان .

خاتمه [ع. صوك ، قرار ، عاقبت؛ بر كتابك صوك فصلى .

خاتمه كش [فا. خاتمه چكن ، بيتيرن .

خاتون [ع. قادين ، اعتبارلى قادين .

خاچ [س. برى اوزون ديكرى قيصه ايكى خطك بربرينى عموداً قطع ايتمسندن حاصل اولان شكل ، استاوروز ، صليب ، چارميخ .

خاچوارى [ص. خاچ شكلنده اولان ؛ خاچ شكلنده اوله‌رق .

خاخام [س. يهوديلرك باشى و عالمى ، كاهن .

خادم ع. خدمت ايدن، خدمتجى.

خادم [س. آلت تناسلى اولمايان اركك .

خار [مه. و خاريل . بول بول جريان ايدن برشيئى تصوير ايدر ومكرر قوللانيلير .

خار [فا. ديكن ، حس وخار : چالى چرپى .

خارا [فا. مرمر كبى سرت وقاتى طاش ؛ مرمر .

خارج [ع. طيش ، بر شيئك طيش طرفى ، بيرون ؛ اجنبى مملكت ؛ طيشارى .

خارجاً [ع. طيشاردن ، طيش طرفدن .

خارجى [ع. خارجه منسوب ومتعلق. دول اجنبيه ايله اولان مناسباته دائر .

خارجيّه [ع. دول اجنبيه ايله مناسبات سياسيه‌ده بولونان نظارت .

خارزار [فا. چالى وديكنى چوق اولان محل، ديكنلك.

خارستان فا. عينى معنى .

خارق [ع. ييرتان ، ياران ، اوته‌سنه بريسنه كيرن . يالانجى ؛ عادت اوزره جارى اولمايان ، نادراً وقوع بولان ؛ قواعد و عاداته مخالف اولان ، ايشيدلمه‌مش ؛ تكمله اولاشان . خارق العاده : عادت وطبيعتك خلافنده .

خارقه [ع. عينى معنى . (لغتده تصادف ايديله‌مدى.)

خارل [مه. ياخود خاريل. بول آقان برشيئ تصوير ايدر ومكرر قوللانيلير .

خارلامق ف. ب : خیرلامق .

خاره [س. دمیر ، قماش وسائره اوزرنده‌کی طالغه‌لی چیز- کیلر ؛ طالغه‌لی قماش ؛ وبویله بر قماشدن یاپلمش اولان .

خاره‌لنمك ف. خاره پیدا ایتمك.

خازن ع. حزینه‌دار ؛ محافظ .

خاسر [ع. (تجارتده) غائب ایدن ؛ یولنی شاشیران؛ ضرر وزیان کورن .

خاسف [ع. رنکی اوچمش و ضعیفلامش ؛ چوکمش (کوز) .

خاشاك ع. چوپ ، سوپروتی.

خاشردامق [ف. ب: خیشیر- دامق .

خاشع [ع. متواضع ، تابع ؛ یاواش (سس) .

خاشعاً [ع. آلچاق کوکللیلکله، متواضعانه .

خاشلاتمق [ف. اوستنه قاینار صو دوکدیرتمك یاخود قاینار صویه آتدیرمق .

خاشلامق [ف. اوستنه قاینار صو دوکمك ویا قاینار صویه صوقمق ؛ فنا حالده ایصیرمق ویا تکدیر ایتمك . ضرره اوغراتمق ، باطیرمق .

خاشلامه [س. صوده خاشلانمش ات ؛ پرنج اونی ، سود وشکردن یاپلمش بر نوع طاتلی .

خاشلانمق [ف. قاینار صویه صوقمق ویا اوستنه قاینار صو دوکولمك ؛ یانمق ؛ ضرر وزیانه اوغرامق .

خاشه س. اکر اورتیسی.

خاص [ع. عمومی اولمایوب مخصوص اولان ؛ ممتاز ومکرم اولان ؛ پادشاهك ذاتنه مخصوص اولان ؛ صاف ، پاك ، تمیز ، خالص ، حیله‌سز ، تام عیار .

خاصکی [س. وقتیله سرای خد- متنده بولنان بوستانجی صنفی .

خاصّه [ع. بر شیئه مخصوص اولان قوت ، تأثیر و حال . طبیعت مخصوصه .

خاصّه [ع. پادشاهك ذاتنه مخصوص عسکر .

خاصه س. بر جنس پاتیسقه .

خاصَّةً [ع. آيريجه ، صورت مخصوصه‌ده .

خاصِيَّت [ع. قوت ، تأثير ، طبيعت مخصوصه .

خاضِع ع. متواضع ، مطيع

خاطِر [ع. فكر ، ذهن ، فكره كلن شئ ؛ قوهٔ حافظه ؛ كيف حال ؛ ارزو ، ذوق ؛ كوكل ، قلب .

خاطِرشِناس [فا. خاطره رعايت ايدن .

خاطِرشِناسانه [فا. خاطره رعايت ايده‌رك .

خاطِرشِناسى [فا. خاطره رعايت ايتمه .

خاطِرلاتمَق [ف. برينك خاطرينه كتيرمك .

خاطِرلامَق [ف. ذهنده طوتمق .

خاطِرلى [ص. سوزى كچر ، خاطرى صاييلير .

خاطِرمانده [فا. خاطرى قالمش، كوجنمش ، كوكلى قيريلمش .

خاطِرنِشان فا. خاطرده قالان.

خاطِرنُواز [فا. خاطر يايان ؛ كوكل آلان .

خاطِره [ع. خاطره كلن شئ ؛ ذهنده قالمش شئ ، يادكار .

خاطِف [ع. قاپوب آلان ؛ كوز قماشديران .

خافِق [ع. اوران ، چارپان ، چيرپينان .

خافِقان [ع. شرق وغرب . خوافق : جهات اربعهٔ اصليه .

خافى [ع. كيزلى ، مستور ، اورتولو .

خاقان [ع. پادشاه ، سلطان ، حكمدار .

خاقانى [ع. سلطانه منسوب و متعلق .

خاك [فا. طوپراق ، تراب ؛ مزار ..

خاكپاى [فا. آياق طوپراغى ، توزى ؛ آياغك باصديغى ير ؛ بعضاً تعظيم تعبيرى اوله‌رق دخى قوللانيلير.

خاكدان [فا. طوپراق يرى ، دنيا ، كرهٔ ارض ، عالم اسفل .

خاكروب فا. يرى سوپورن .

خاكريزه [فا. طوپراق پارچه‌سى ؛ حقير .

خاکزاد [فا. دنیادن، طو - پراقدن حاصل اولمش.

خاکسار [فا. دوشکون ، پریشان ، ذلیل .

خاکساری [فا. دوشکونلك ، پریشانلق .

خاکِستَر فا. کول ، رماد .

خاکی [فا. طوپراغه منسوب و متعلق اولان .

خاکیان [فا. دنیا اهالیسی ، آلچق وفرومایه اولانلر .

خال [ع. بعض انسانك وجودنده بولنان کوچوك سیاه مدور لکه‌لر ، بن ؛ دایی ، والده قاردشی .

خالِد [ع. ابدی ، ازلی، دائمی؛ قوتلی (اختیار) ؛ دائما بر یرده قالان .

خالِص [ع. حیله‌سز ، صاف ، قاریشمامش ؛ بیاض ؛ قورتارلمش ، تخلیص ایدلمش .

خالِصاً [ع. خلوصله ، سؤنیتله دکل .

خالِصانه [فا. بر کونا غرض وعوض تحتنده اولما- یارق ، دوغرولقله .

خالِصیَّت [ع. خالصلك ، صا- فیلك ، دوغرولق ، حیله‌سزلك .

خالطه [س. طاسمه ، کوپکك بویون حلقه‌سی .

خالِق [ع. خلق ایدن، یارادان، یوقدن وار ایدن .

خالِقیَّت ع. یارادیجیلق .

خاله [ع. والده‌نك همشیره‌سی . ترکجه‌ده: پدرك همشیره‌سی.

خالی [ع. بوش ؛ صاحبسز ، تنها ؛ عاری ، بری .

خالی [س. اکثریا رنکلی یوکدن یاپلمش اوطه ویا جامع دوشه‌مه‌سی .

خالِیاً ع. بوش اوله‌رق .

خالیجی س. خالی یاپان وصاتان.

خالیچه [س. یاخود قالیچه : کوچوك خالی .

خام [فا. پیشمه‌مش ، چیك ، کماله ایرمه‌مش ؛ تجربه کورمه‌مش ، عجمی ؛ زحمت و یورغونلغه تحمل ایده‌مه‌ین ؛ بوش ، بیهوده ، مناسبتسز ؛ ایشلنمه‌مش .

خام مه. خام‌خوم : دیرلانمه.

خامس ع. بشنجی .

خامساً [ع. بشنجی اوله‌رق ، بشنجی درجه‌ده .

خامسه [ع. رتب ملکیه‌نك اك دون درجه‌سی .

خاملق [س. چیکلك ، کاله ایرمه‌مش اولان شیئك حالی ؛ عجمیلك ، یورغونلغه طیانامامزلق .

خاموش [فا. ساکت وصداسز ، نشانسز .

خاموشی [فا. سکوت ، صداسزلق ، نشانسزلق.

خامه [فا. قلم ، یازمق ایچون قوللانیلان آلت .

خامه‌ران [فا. قلم سورن ؛ قلم اوینادان .

خامه‌گذار [فا. قلمله یازلمش ، محرر ، مسطور.

خان فا. بك ، پادشاه ، حکمدار.

خان [ع. یولجیلرك اقامتنه مخصوص بنا ؛ تجارتله مشغول اولانلرك ایش کوردکلری محل .

خانجی س. بر خان اداره ایدن.

خانجیلق [س. خانجی صنعت و وظیفه‌سی .

خاندان [فا. اصیل و بویوك عائله ؛ کریم و اصیل اولان کیمسه .

خاندانلق [س. اصالت ، مکرملك ، مسافرپرورلك .

خائف [ع. مغرور ، برونی هواده اولان .

خانق [ع. بوغاز ، طاغلر آراسنده‌کی کچید ؛ طار سوقاق .

خانقاه [فا. درکاه ، تکیه ، زاویه .

خانگی [فا. أوه منسوب و متعلق ، اوده یاشار.

خانلق [س. حاکملك ، امارت، حکمدارلق ؛ بر خانك حکمی آلتنده اولان مملکت .

خانم [س. قادینلره مخصوص تعظیم تعبیریدر؛ زوجه.

خانمان [س. عائله ، خاندان ، سلاله ، او و خلقی و اشیاسی .

خانه [فا. بیتوتت واقامته مخصوص محل ، او ، بیت ، دار؛ برشیئك منقسم اولدیغی قسملردن بهری ؛ برعددك صاغدن صوله دوغرو رقملرینك هربری .

خاو س. ایجه توك .

خاوَر فا. مشرق .

خاورا [س. یهودی معبدی ، سیناغون؛ کورولتوسی چوق اولان محل .

خاولی [س. ایجه توکلری اولان؛ توکلی سیله‌جك .

خاویار [س. بالیق یومورطه‌سندن یاپیلان لذیذ بر ماده .

خای فا. چیکنه‌ین .

خائب [ع. محروم ، نامید ، بی بهره .

خائباً ع. محروم اوله‌رق .

خائف [ع. خوف ایدن ، قورقان ، قورقمش .

خایلاز س. تنبل ، اوشه‌نن .

خایلازلق س. تنبللك .

خائن [ع. خیانت ایدن ، امنیتی سؤ استعمال ایله‌ین ، نانکورلك ایدن ، دوغرو حرکت ایتمه‌ین ، غدر وحیله‌یه صاپان .

خائنانه س. خائنجه‌سنه، خیانتله.

خائنلك س. خیانت .

خایه [فا. یاخود خایا، یومورطه؛ خصیه .

خاییده [فا. آغزده چیکننمش؛ چوق قوللانلدیغندن بیقلمش اولان (سوز ، تعبیر وسائره) .

خَباثت [ع. کوتولك ، فنالق ، حیله ، شریرلك .

خَبّاز [ع. اتمك یاپوب صاتان، اتمکجی .

خَبائث [ع. آلچاقلقلر، رذالتلر، فنا ومردار حرکتلر .

خُبث ع. ب: خباثت .

خَبر [ع. وقوع بولان بر شیٔ حقنده ایلك آلنان فکر وحس ومعلومات؛ علم، وقوف، بیلکی ؛ حدیث شریف ؛ مبتدا ویا مسند الیهه اسناد اولان صفت ؛ حدثك وقوعنی بیان ایدن فعل ویا جمله .

خِبرَت [ع. بر شی حقنده‌کی معلومات ، تجربه .

خَبرجی س. خبرویرن ویاکتیرن.

خَبَردار [فا. معلوماتی اولان ، واقف ، آکاه .

خَبَرلَشمَك [ف. بربرینه خبر كوندرمك .

خِبره [ع. ب: خبرت . اهل خبره : بر ایش حقنده مكمل تجربه ومعلوماتی اولانلر.

خَبَری [ع. خبره منسوب ومتعلق .

خُبز ع. اتمك ، نان .

خَبط [ع. برینی ویا بر شیئی شدتله دوكمه ویا اوكا اورمه . غل. یاكله ، خطا .

خَبیث [ع. كوتو ، فنا ، آلچاق، مردار، مكروه ؛ خیانت اجرا ایدن ، مفسد .

خَبیر [ص. معلوماتلی ، آكاه ، خبردار ، واقف اولان.

خِتام [ع. نهایت ، صوك ، قرار ؛ بیتمه ، توكنمه.

خِتامپَذیر [فا. ختامه ایرن، بیتن ، نهایت بولان .

خِتان [ع. آلت تناسلك تپه‌سنده درینك كسیلمسی ؛ سنت .

خِتانَت ع. سنتجیلك .

خَتم [ع. مهرلمه ، بر یازینك آلتنه كندی مهرینی باصمه. برشیئی بیتیرمه ، اكمال ایتمه .

خَثله ع. قارنك آشاغی قسمی .

خَثَلی [ع. قارنك آشاغی قسمنه منسوب ومتعلق .

خَجالَت [ع. اوتانمه ، شرمنده اولمه ، محجوبیت .

خُجَسته [فا. اوغورلو ، مسعود ، مبارك .

خَجِل [ع. وخجلان : محجوب ، اوتانمش ، صقلمش .

خَدّ ع. ایرماق ؛ یناق ؛ چنه .

خُدا [فا. الله ، تكری ؛ افندی ، صاحب .

خُداپَرَست فا. اللهه طاپینان .

خُداداد [فا. الله ویردی، احسان الهی قبیلندن اولان .

خُدّام ع. خادملر ، خدمتجیلر .

خُداوَند [فا. افندی ، صاحب ، مالك .

خُداوَندِكار [فا. آمر ، حاكم ، پادشاه .

خُدایگان [فا. معاصرینی بیننده ممتاز اولان حكمدار.

خُدایی [فا. جناب‌حقه منسوب و متعلق ، كندیلكندن اولان، طبیعی ؛ خدایی نابت : اكلمكسزین كندیلكندن بیتن .

خَدَر [ع. اویوشمه ؛ اویوشوقلق ، تنبللك .

خِدر [ع. پرده ؛ دائره‌نك ایچی؛ ظلمت لیل .

خَدش ع. طرمالانمه .

خَدشه [ع. ذهن طرمالانمسی ، وسوسه .

خُدعه [ع. آلداتمه ، اویون ، حیله .

خُدعه‌کار [فا. وخدعه‌کر : حیله‌جی ، آلداديجی .

خَدَم ع. خادملر ، خدمتكارلر .

خِدَمات [ع. خدمتلر . ب: خدمت .

خِدمَت [ع. ایش کورمه ؛ ایش وظیفه .

خِدمَتجی [س. خدمت ایدن ، برینك ایشلرینی کورمکه مأمور اولان .

خِدمَتجیلك [س. خدمتجی صنعتی ومسلکی .

خِدمَتكار [فا. برینك خدمتنده بولنان .

خِدمَتكارلق [س. برینك خدمتنده بولنان آدمك حال وصفتی .

خَدَمه [ع. خادملر ، خدمتكارلر ، بر دائره‌نك ایشلرینی کورن آدملر .

خِدن ع. دوست ، آرقداش .

خَدَنك فا. اوق ، تیر ، سهم .

خَدیعه [ع. حیله ، یالان ، آلداتمه ، اغفال .

خَدین ع. دوست ، آرقداش .

خِدیو [فا. وزیر ، پادشاه ؛ مصر والیسی عنوانی .

خِدیوانه [فا. خدیوه یاقیشیر صورتده ؛ خدیوه منسوب وشایسته اولان .

خِدیوی [ع. خدیوه منسوب ومتعلق .

خِدیویَّت ع. مصر والیلکی .

خِذلان [ع. برینی ترك ایتمه ، اوکاياردیمدن واز کچمه .

خُذَله [ع. ترك ایدوب چکلمك ، فرار ایتمك عادتنده اولانلر .

خَر فا. اشك ، حمار ، مرکب .

خِر [مه . یاخود خیر . کوکسدن چیقان قیصیق سس ویا کوپكك قیزدیغی زمان چیقا

ردیغی صدایی تصویر ایدر . خرکور : منازعه ، مجادله ، غوغا . خر چیقارمق : غوغا چیقارمق .

خَراب [ع. ویران اتمه، ییقمه، بوزمه ؛ ص. ویران اولمش ، بوزولمش ، ییقلمش .

خَرابات [ع. خرابه‌لر ، ویرانه‌لر ؛ میخانه .

خَراباتی [فا. وقتنی میخانه‌ده کچیرن ، سرخوش ، عشرت وسفاهته مبتلا .

خَراباتیانه [فا. خراباتیجه . عشرت وسفاهتله .

خَراباتیلك [س. سرخوشلق ، سفاهت .

خَرابه [ع. اسکی ابنیه ییقنتیسی، ویرانه ؛ پك خراب وییقیق أو .

خَرابه‌زار [فا. ویرانه‌لك ، هر طرفی ییقلمش و ویران اولمش محل .

خَرابه نِشین [فا. ویرانه‌ده اوطوران .

خَرابیّت [ع. غلـ: ویرانلق ، خرابلق .

خَراج [ع. ویرکی ، رعایانك ، طرف سلطانه ادا ایتدکلری آقچه .

خُراج ع. چیبان ، یاره .

خَراج [س. مزایده‌یه قونمه ؛ مزایده‌ده صاتمه .

خَراجگُذار فا. خراج ویرن .

خَراخِر ع. خرلدی .

خَرار س. بویوك چووال .

خَرازه [س. صیغیر اودنده‌کی قاتی شی که صاریلغه دوا در دیرلر .

خُراسان [س. کره‌مید ویا طوغله طوزیله کیرچدن عبارت خرج .

خُراسانی [س. اسکی زمانده خواجگان قاؤغی .

خِراش ع. طیرمالایان ، ییرتان .

خَرّاط ع. چیقریقجی .

خُرافات [ع. خرافه‌لر ، حصاد اولمش میوه‌لر؛ صاچمه صاپان سوزلر ، اصلسز، خیالی، افسانه قبیلندن حکایه‌لر ؛ غریب وتحف مصاللر .

خِرام [فا. صاللانه‌رق یورومه ، ناز وادا کوسترمه .

خِرامان [فا. صاللانەرق ناز و ادا ايله يورومه .

خَربَق ع. چوپلەمه .

خَربَنده فا. اشكجى ، قاطرجى.

خَرپوشته [فا. باليـق صرتى شكلنده چاتى .

خَرتاوى [س. وقتيله سپاهيلرك كييدكلرى طوپارلاق كچه كلاه .

خَرتوج [س. طوپ دانەسى ، مرميسى .

خِرتى [مـه. (پرتى) ايله برابر قوللانيلير واسكى معناسنى افاده ايدر : خرتى پرتى : اسكى بوسكى شيئلر .

خَرج [ع. مصرف ، خرجلق ؛ ويركى ، رسم ؛ كيرچ قوم وسائرەدن ياپيلان مخلوط . صرف ، بوزمه؛ البسەيه سوس ايچون ديكيلن شيئلر .

خُرج ع. مشيندن بويوك هكبه.

خَرجامَق [ف. صرف ايتمك ، بوزمـق ؛ برينى بالالتزام تهلكەيه دوشـورمك ، طولايسيله اولديرمك .

خَرجانمَق ف. مصرف ايتمك .

خَرجراه فا. يول مصرفى .

خَرجلِق س. پاره .

خَرجلى [ص. كيرچ و قـوم مخلوطيـله ياپلمش ؛ خرج ايله سوسلنمش .

خَرجى ص. عادى ، اوجوز .

خَرچَنك فا. ينكچ .

خِرچين [ص. سرت ، تنيز ، عنادجى ، بدخوى .

خِرچينلِق [س. سرتلك ، تيزلك ، عناد- جيلق .

خَرخَره ع. خرلدى .

خِرَد فا. عقل ، ذهن ؛ درايت.

خُرد [فا. اوفاق ، كوچوك ، اينجه. خردسال: كوچوك ياشلى . خردخاش ، خردمرد : پارچه پارچه .

خَردال [س. معروف ياقيـجى حبـه ؛ دوكولمش خردالدن ياپيلان واتلره سورولن معجون .

خَردَل ع. ب: خردال .

خَرْدَلِیّه س. خرداللی شیره .

خِرَدمَند فا. عقللی ، عاقل .

خِردمَندانه [فا. عقللیجه ، عاقلانه .

خُردَوات [فا. اوفاق تفك و اهمیتسز شیئلر ؛ اسكی دمیر آلات وادواتی .

خُردَواتجی [س. خردوات صاتان آدم .

خُرده [فا. اوفاق واهمیتسزشیئ ؛ اینجه و دقیق معنی ، نكته ؛ ص. پك اوفاق وقرنتیدن عبارت اولان .

خُرده‌بین [فا. گوزله گوروله‌میه‌جك شیئلری گورمكه مخصوص آلت ؛ اك اوفاق شیئلری گوره‌بیلن .

خُرده‌بینانه [فا. مدققانه ، تدقیقات عمیقه ایله .

خُرده‌بینی [فا. آنجق خرده بینله گوروله‌بیله‌جك درجه‌ده كوچوك .

خُرده‌جی [س. اوفاق تفك شیئلر آلوب صاتان آدم .

خُرده‌جیلك [س. خرده‌جی صنعتی وایشی .

خُرده‌چین [فا. اوفاق تفك شیئلری وقرنتیلری طوپلایان .

خُرده‌دان [فا. نكته و دقایقی آكلایان .

خُرده‌گیر فا. عیب آرایان .

خُرده‌لنمك [ف. پارچه پارچه اولمق ، اوفالمق.

خَرَس ع. دیلسزلك.

خِرِستیان [س. حضرت عیسی‌نك دیننه تابع اولان ، عیسوی .

خِرِستیانلِق [س. عیسویت نصرانیت .

خِرسِز [س. باشقه‌لرینك مالنی آشیران ، سارق .

خِرسِزلامه [ح. كیزلیجه ، خرسزجه‌سنه .

خِرسِزلِق [س. خرسز حال و صفتی .

خُرسَند [فا. قسمتنه راضی و قانع اولان ، دائما مسرور اولان .

خُرطوم [ع. فیل بورنی ؛ طولومبه‌لره طاقیلان صو بوروسی .

خَرق ع. یاریق ، ییرتیق.

خِرقه ع. پاموقلی لباس .

خِرقه‌پوش فا. خرقه کیین .

خَرگاه فا. پادشاه ویا وزیر چادیری ، اوتاغ .

خَرگَله فا. هنوز ایشه آلیشمامش حیوان ؛ وبویله حیوانلرك سوریسی ؛ تربیه وادبی اولمایان کیمسه .

خَرگَه فا. ب: خرگاه .

خِرلاشمَق ف. چکه‌مه‌مزلکدن بربریله اوغراشمق کوپکلر کبی غوغا ایتمك .

خِرلامَق ف. کوکسدن سسله نفس آلوب ویرمك ؛ اویقوده خورلدامق ؛ غوغا ایتمك .

خِرلداشمَق ف. خرلاشمق .

خِرلدی س. کوکسدن سسله نفس آلمه ، خورلدامه ؛ غوغا .

خِرلدیجی ص. غوغاجی .

خُرَّم فا. مسرور ، شاداب وخوش حال اولان .

خُرما فا. معروف میوه‌که صیجاق مملکتلرده اولور .

خَرمان س. حبوباتی صپاندن تمیزله‌مك ایچون یاپیلان عملیات . تمیزلنه‌جك حبوبات دمتلری ؛ بوعملیاتی یاپمق ایچون حاضرلانان میدان . اکینلرك خرمانده دوکولمه موسمی ؛ آیری آیری صره‌لانمش کتاب فورمالری ویا توتون یاپراقلری‌که هربرندن بر دانه آلنه‌رق بر کتاب ویا بر پاکت یاپیلیر .

خَرمانجی س. خرمانده حبوباتك صپانی آییران آدم ؛ خرمان یاپان عمله .

خَرمُهره فا. قاطر بونجوغی .

خِروات س. خرواتستان اهالیسندن اولان .

خِرواتجه س. خروات لسانی : ص. ح. خروات طرز ولسانده .

خَرّوب ع. و خرنوب: کچی بوینوزی دنیلن میوه .

خُروج ع. چیقمه ، طیشاری چیقمه .

خُروس س. طاوٴغك ارککی ؛ تفنکده چاقمق تپه‌سی ؛ ماندال .

خُروسجق س. یبان تره‌سی .

خُروسلانمَق [ف. خروس کبی قباروب قورولمق .

خُروش [فا. چاغریشمه ، باغریشمه ، شماطه .

خْروشان [فا. شماطه‌یه بوغولمش اولان .

خَرید [ع. هنوز ارکك طوقونمامش قیز؛ تربیه‌لی قیز.

خِرید [فا. آلیش ، مبایعه ؛ اخذ .

خِریدار ص. آلیجی ، مشتری .

خَریده [ع. ارکك طوقونمامش قیز؛ دلینمه‌مش اینجی.

خَریزمه [س. آیینك دوداغنه و ازغین حیوانلرك آغزینه کچیریلن دمیر حلقه .

خَریطه [ع. کرهٔ ارضك ویا بر قسمنك رسمی ؛ طوربه ، طغارجق ؛ اپیك بوجکلرینك یمورطه‌لرینی صاقلامغه مخصوص کیسه .

خَریف ع. صوك بهار ، کوز .

خَریق [ع. روزکار ؛ نباتاتی زنکین اووه .

خِز [س. یاخود خیز : سرعت ؛ شدت ، قوت ؛ پرتاو .

خَزار [س. کراسته بیچمکه مخصوص بیچقی .

خَزارجی [س. بیچقی ایله کراسته‌لری بیچن .

خَزان [فا. صوك بهار ، کوز ؛ صارارمه زمانی؛ اختیارلق .

خَزاندیده [فا. خزان موسمنی کورمش؛ صولمش؛ صارارمش .

خِزانه [ع. خزینه ؛ مجوهراتك صاقلاندیغی محل ؛ کیلار ، مغازه ، ده‌پو ؛ البسه دولابی .

خَزائن ع. خزینه‌لر .

خَزع [ع. آرقه‌ده قالمه ، آیرلمه؛ کسمه ، آییرمه .

خِزعه ع. ات پارچه‌سی .

خَزف ع. غرور ایله یورومه .

خَزَف [ع. طوپراقدن یاپیلان چناق ، چوملك کبی شیٔ .

خَزَفیّه [ع. طوپراقدن یاپیلان شیئلر ، بونلری یاپمق صنعتی .

خَزنه س. ب: خزینه .

صاحب و ناشری : اقبال کتبخانه‌سی

خَزینه [ع. پاره وضع وحفظنه مخصوص یر ؛ دفینه ؛ ذی‌قیمت اشیادن عبارت یوك ؛ ب: خزانه .

خَزینه‌دار [فا. خزینه‌نك اداره ومحافظه‌سنه مأمور اولان .

خَس [فا. چورچوپ ، طلاش ، یونغه .

خَسار ع. زیان ، ضرر .

خَسارَت ع. عینی معنی .

خَساردیده [فا. خسار کورمش، ضرره اوغرامش .

خِسَّت ع. خسیسلك ، جمریلك.

خَسته [فا. صحتی بوزوق اولان ، کیفسز ، مریض .

خَسته‌خانه [فا. خسته‌لرك یاتوب تداوی اولوندقلری یر .

خَسته‌دِل [فا. قلبی خسته ، دردمند .

خَسته‌لانمَق [ف. خسته ، کیفسز اولمق .

خَسته‌لِق س. علت ، مرض .

خَسته‌لِقلی [ص. اوستنده دائما خسته‌لغی اولان .

خُسر [ع. خسار، زیان، ضرر، خسارت .

خُسران ع. عینی معنی .

خُسرَو [فا. پادشاه ، سلطان ، حکمدار .

خُسرَوانه [فا. شاهانه ؛ پادشاهه لائق ومناسب بر صورتده .

خُسوف ع. آیك طوتولمه‌سی .

خَسیس [ع. ناکس ، جمری ، آلچق طبیعتلی، چنکانه.

خَشَب ع. اودون ، کراسته .

خِشت س. ال مزراغی .

خِشت فا. طوغله .

خَشخاش [ع. معروف نبات که آندن آفیون استحصال ایدیلیر .

خِشخاشیّه [ع. خشخاش قبیلندن اولان .

خِشر [س. قاوُن وقارپوزك سرت قالان بیاض یری وطاتسزی .

خِشر [مه. بعض قماشلرك چیقاردقلری سسی تصویر ایدر .

خِشِرداتمَق [ف. سرت ، كاغد قماش و سائره‌یی اوینادارق سس چیقارتمق .

خِشِردی [س. سرت قماش ، كاغد وسائره‌دن چیقان سس .

خِشعه [ع. وفات ایدن والده‌سنك قارنی یاریلارق چیقاریلان چوجق .

خُشك فا. قورو ، یابس .

خُشكسال فا. قحط وغلاسنه‌سی.

خِشم فا. غضب ، حدت .

خِشمناك فا. غضبلی ، حدتلی .

خُشُنَت [ع. سرتلك ، قبالق ، قاتیلق .

خُشنود [فا. راضی وممنون ، رضا كوسترن ، قناعت ایدن .

خُشنودی فا. ممنونیت ، رضا .

خُشوع [ع. تواضع ، كوكل آلچاقلغی .

خُشونَت [ع. سرتلك ، قاتیلق ، قبالق .

خَشین [ع. سرت ، قاتی ، خشونتلی ، درشت .

خِشیه [ع. خشیت : وقورقو ، خوف .

خِصال [ع. خصلتلر ، خویلر ، طبیعتلر ، اخلاقلر ؛ اوزوم صالقیملری ؛ دیكنلی داللر .

خَصائص [ع. خاصیتلر ، بر شیئه مخصوص اولان كیفیتلر .

خَصائل [ع. خصیله‌لر ، صاچ دمتلری ؛ عضله‌لی أتلر ؛ غل. خصلتلر .

خَصلَت [ع. خوی ، طبیعت ، مشرب .

خَصم [ع. دشمن ، عدو ؛ مخالف طرف .

خِصِم [س. اقربا ومتعلقاتدن اولان .

خُصَماء [ع. خصیملر ، دشمنلر ؛ مخالف طرفلر (دعواده).

خَصملِق [س. دشمنلك ، عداوت .

خِصِملِق س. اقربالق .

خُصوص [ع. بر شیئه خاص اولان شیئك حالی ؛ ایش ، ماده ؛ طلبی اوزرینه محكمه‌دن بر كیمسه‌نك شهادتنی ویا تقریرینی دیكله‌مك اوزره كوندریلن هیئت .

خُصوصاً [ع. خصوصی اوله‌رق ، خاصةً ؛ هله.

خُصوصی [ع. عمومی اولمایوب آیری بر شخصه ویا شیئه عائد اولان؛ ذاتی، شخصی.

خُصوصیّت [ع. خصوصی اولان شیئك حالی ؛ منسوبیت ، اختصاص ؛ برینه مخصوص اولمه .

خُصوم [ع. خصملر دشمنلر ؛ طرفلر ؛ کنارلر ، زاویه‌لر .

خُصومَت [ع. دشمنلك ، منازعه ، دعوی .

خَصی [ع. خادم ، ارککلکی نزع ایدلمش .

خُصیه ع. خایه .

خِضاب [ع. اللری وصاچلری بو یامق ایچون قوللانیلان بویا .

خِضِر [ع. حضرت الیاسك لقبیدر: خضر الیاس .

خَضَر [ع. یشیللك ؛ حبوباتك متبسم منظره‌سی .

خَضراء [ع. اخضرك مؤنثی . یشیل ، یشیل رنك .

خُضرَت [ع. یشیللك ، یشیل سبزوات ، اوتلر ، یشیل بویا .

خُضوع [ع. تواضع ، خشوع ، آلچاق کوکللیلك .

خَطّ [چیزکی؛ یازی؛ کنیشلکدن وودرینلکدن صرفنظرله مستقیماً اولان مسافه ؛ بر چیزکی‌یه بکزه‌ین شیئلر .

خَطّ [فا. کنجلرك یکی تره‌لین بیق وصقالی .

خَطاء [ع. دوغرو اولمایان ، یاکلیش ، یاکلیشلق ؛ قباحت ؛ یاکمه ، ایستمیه‌رك یاپیلان قصور .

خَطاءً [ع. یاکلیش اوله‌رق ، سهواً .

خِطاب [ع. نطق ؛ برینه سوز سویلمه توجیه کلام ایتمه ؛ لاقردیسنی برینه ویا بر قاچ کیمسه‌یه ، تخصیص ایتمه . خطاب عزت : الله طرفندن برینه سوز سویلنمه .

خِطاباً [ع. برینك یوزینه سویلیه‌رك ، توجیه کلام ایده‌رك .

خِطابَت [ع. خطیبلك ؛ فصاحتله نطق سویلمه .

خَطابخش [فا. قباحتلری عفو ایدن .

خَطاپوش فا. قباحتلری اورتن.

خَطّاط [ع. كوزل يازى يازان آدم .

خَطّاطلِق [س. كوزل يازى يازمق صنعت و مهارتى .

خَطّاف [ع. قاپجى ، غصب ايديجى ؛ شيطان .

خَطاكار فا. خطا ايديجى .

خِطام ع. دوه يولارى .

خَط آوَر [فا. يناقلرى هنوز تويلنمكه باشلامش (كنج) .

خَطايا [ع. خطيئه‌لر ، صوچلر، قباحتلر ، كناهلر .

خُطَباء ع. خطيبلر .

خُطبه [ع. خطيبك منبرده اوقوديغى كلام ؛ كتابك باشنده‌كى مسجع مقدمه .

خَطَر ع. تهلكه ، مخاطره.

خَطرناك فا. تهلكه‌لى .

خَطف [ع. قاپمه ، آشيرمه ، سرقت .

خَطمى ع. معروف چيچك .

خُطور ع. عقله كلمه .

خُطوط [ع. خطلر ، چيزكيلر، چيزيلر .

خَطوه ع. آديم .

خِطّه [ع. الكاء ديار، مملكت، قطعه .

خَطيب [ع. جامعلرده خطبه اوقويان ، فصاحت وسلاستله نطق سويله‌ين .

خَطير [ع. بويوك ، عالى ، يوكسك ، جسيم، مرتبجه مساوى .

خَطيل [س. ديوارلرك ياپيليركن آراسنه قونان آغاج ويا طوغله .

خَطيئه [ع. قباحت ، صوچ ، كناه .

خَفاء [ع. پرده ، ستر ايدن ، كيزله‌ين شئ .

خُفّاش ع. ياراسه، كيجه قوشى.

خَفّاف [ع. زبانزدى : قواف : آياق قابى صاتان وياپان.

خَفاياء [ع. خفيه‌لر ، كيزلى شيئلر ، سرلر.

خِفَّت [ع. خفيفلك ، ثقلت آزلغى ؛ ثباتسزلق ؛ شدتده‌كى آزلق ؛ بر شيئك آز اهميتلى اوليشى .

خَفتان [ع. زرهك آلتنه كييلن پاموقلى لباس، قافتان.

خُفته فا. اويومش، نائم.

خَفض [ع. نحو عربيده حالت جر.

خَفقان [ع. چارپمه، اورمه. (يورك) اوينامه.

خَفى ع. كيزلى صاقلى.

خَفِيّاً [ع. كيزليجه، صاقلى اولەرق.

خَفِيّات [ع. خفيەلر، كيزلى شيئلر، سرلر.

خَفيف [ع. آغر مقابلى، ثقلتى آز اولان؛ جدى ومهم اولمايان.

خَفِيّه [ع. كيزلى تحقيقات ايشلرنده قوللانيلان مأمور.

خفِيَةً [ع. كيزليجه، صاقلى اولەرق.

خَلّ ع. سركه.

خَلاء [ع. بوشلق، بوش ير، هواسز محل؛ آياق يولى، آبدستخانه.

خَلاخيل [ع. خلخاللر، شرق قادينلرينك طوپوقلرينك اوستنه طاقدقلرى كوموش حلقەلر.

خَلاص [ع. قورتولمه، سلامت، صوك.

خُلاصه [ع. اك صاف قسمى، زبده؛ بر محكمەنك صوك قرارى؛ اوزون بر شيئك نتيجه وزبدەسى.

خُلاصه‌جى [س. اوراقى خلاصه ايدن مأمور.

خَلاط س. قالين ايپ.

خِلاف [ع. قارشى، ضد، عكس؛ مخالفت، مغاير؛ يالان، كذب خطا.

خِلافاً ع. عكسنه، ترسنه.

خِلافَت [ع. فخر كائنات افنديزه وكالت صورتيله بوتون اسلامره امامت وآمريت وشريعتى حمايه وظيفەسى؛ خليفەنك مدت حكومتى.

خِلافتپَناه [فا. خلافت اسلاميەنك استنادگاهى اولان.

خِلافتپَناهى [فا. خلافتك استنادگاهى اولان ذاته منسوب ومتعلق.

خَلّاق [ع. ياراديجى، يارادان (الله).

خِلال [ع. خللر ، آرالقلر ، فرجه‌لر ، فتحه‌لر ؛ بوزوقلقلر .

خِلال [ع. ديش قاريشديراجغى؛ ديشلر آراسنده‌كى يمك قيرنتيلرى. دليك دلمكه مخصوص آلت .

خُلالَت [ع. حقيقى وصميمى دوستلق .

خُلّان [ع. خليللر ، صادق و صميمى دوستلر .

خَلائِق [ع. خليقه‌لر ، يارا- دلمش اولان شيئلر ، مخلوقات ؛ طبيعتلر ، خويلر .

خَلائِق [س. جاريه ، خدمتجى قيز ويا قادين .

خَلَجان ع. تتره‌مه، اوينامه.

خَلخال [ع. عرب قادينلرينك آياقلرينه طاقدقلرى كوموش حلقه .

خُلد [ع. ابديت ازليت ؛ حيات ابديه ، بقا .

خَلَّدَ [ع. ابدياً محافظه ايتسين مقامنده دعادر: خلده‌الله: الله اونى دائما محافظه ايتسين.

خَلط [ع. قاريشديرمه ؛ فنا سوز سويلمه ، هذيان ايتمه .

خِلط [ع. ديكرينه قاريشان شئ ؛ بدن انسانده فرض اولونان درت عناصردن بيرى .

خِلطى [ع. خلطه منسوب و متعلق .

خِلعَت [ع. مكافات اوله‌رق برينه كيديريلن قافتان .

خَلَف [ع. برينك آرقاسندن كلن ، برينك يرينه قائم اولان ؛ خيرلى اوغل .

خُلف [ع. يالان وعد، ياكليش خبر؛ سوزده طورمامه.

خُلَفاء [ع. خليفه‌لر؛ بركيمسه‌دن صوكره منصبه كچنلر ؛ بر مأمور معيتنده‌كى معاونلر؛ فخر كائنات افندمزدن صوكره اميرالمؤمنين اولان ذوات كرام.

خَلَفى [ع. كرى‌يه وآرقه‌يه منسوب ومتعلق اولان.

خَلق [ع. ياراتمه ، يوقدن وار ايتمه ؛ ايجاد ، اختراع؛ انسانلر ، جمعيت بشريه ؛ غلبه‌لق ، جماعت .

خُلق [ع. خوى ، طبيعت ، مشرب ، جبلت ؛ شجاعت ، غضب .

خَلقاً ع. يارادليشجه ، بدناً .

خُلقاً [ع. طبيعتجه ، اخلاق جهتيله .

خِلقت [ع. يارادیش ، ياراتمه ، فطرت ؛ يارادیلیشده کی حال ، خلقی طبیعت .

خِلقِی [ع. يارادیلیشه منسوب ومتعلق .

خِلقِیّت ع. خلقی وجبلی اولیش.

خَلَل [ع. آرالق ، آرا ، فتحه، فرجه ؛ بوزوقلق ، نقصان .

خَلَلپَذیر [فا. نقصان قبول ایدن ، بوزولمش .

خَلوَت [ع. تنهایه چکلمه ، يالکز اولمه ؛ تنها محل ؛ حمامك خصوصی محلی .

خَلوَتخانه فا. خلوت محلی.

خَلوَتسَرای [فا. تنهاجه اوطورمغه مخصوص کوشك .

خَلوَتگاه [فا. خلوت محلی ، تنها یر .

خَلوَتگُزین [فا. اختیار خلوت ایدن ؛ بر کناره چکیلەرك عبادتله مشغول اولان .

خَلوَتنِشین [فا. خلوتده، تنهاده اوطوران .

خَلوَتی [ص. غلـ. خلوته پك اهمیت ویرن بر طریقه منسوب .

خُلود [ع. حیات ابدیه ، ابدیت ، بقا .

خُلوص [ع. صمیمیت ، دوغرولق ، حسیات و افکارك صافلغی ؛ ياراتمه ، مداهنه .

خُلوصکار [فا. برینه صمیمی محبتی اولان ، دوست؛ خلوص چاقان، مداهن.

خُلوصکارانه [فا. صمیمی بر محبتله، مداهنه ایله.

خُلوصکارلِق [ش. صمیمی محبت ابرازی، مداهنه‌جیلك ، طالقاوقلق .

خَلوق [ع. ایی خویلو، اخلاق حمیده صاحبی هرکسله غایت ایی کچینیر .

خَلیج [ع. کورفز ، قوی ، نهر، ساحل ؛ کوچوك کمی .

خَلیطه [ع. بر قاچ شیئدن مرکب ماده .

خَلیع [ع. چاپقین (چوجوق)؛ ادبسزلکندن دولایی باباسی طرفندن طرد ایدیلن ؛ عفتسز ، ادبسز .

خَليفه [ع. برينك يرينه كچن ، وكيل ؛ باب عالى اقلامنده‌كى كاتب ؛ فخر كائنات افنديمزدن صوكره امير المؤمنين اولان ذات .

خَليل [ع. حقيقى وصميمى دوست ، محب ، يار.

خَليله [ع. حقيقى دوست اولان قادين ، زوجه .

خَم [فا. بوكولمش ، قيورلمش ؛ بوكلوم ، قيوريم ؛ كمر ، قبه .

خُم فا. كوپ ، بويوك دستى .

خمار [ع. سرخوشلقدن صوكره كلن باش آغريسى و سرسملك .

خُماس [ع. اصل اوله‌رق بش حرفدن مركب كلمه .

خُمبَره [س. ايچى باروتله مملو دمير ؛ چوجوقلرك ايچنه پاره آتدقلرى طوپراقدن قاب .

خُمبَره‌جى س. خمبره آتان .

خُمبَره‌خانه [فا. خمبره ياپيلان فابريقه .

خُمخانه [فا. شراب كوبلرينك بولونديغى محل .

خِمخِم [ص. س. بورندن سويله‌ين .

خَمر ع. شراب ، باده ، مى .

خَمرى ع. شرابه متعلق .

خُمس ع. بشده بر .

خَمسه [ع. بش ، ٥ ؛ بش قسمدن مركب .

خَمسى [س. بر جنس كوچوك باليق .

خَمسين [ع. اللى عددى ، ٥٠ ؛ قيش موسمندن بر دوره .

خَمور [س. صو ايله اونك ويا اونه بكزر بر شيئك قاريشماسندن حاصل اولان شئ ؛ اصل ، جوهر ، مايه .

خمورجى س. خمور ياپان .

خمورسِز [س. مايه‌سز (اتمك). يهوديلرك بر بايراملرينك اسمى .

خميازه [فا. اسنه‌مه ؛ طور و معاملهٔ استثقال .

خميده [فا. اكرى ، چارپيق ، قانبور .

خمير ع. خمور ، مايه .

خميس [ع. هفته‌نك بشنجى كونى ، پنجشنبه .

خَنادِق [ع. خندقلر ، تارلالرك كنارينه قازيلان چقورلر .

خَنازير ع. خنزيرلر، طوموزلر.

خَنّاس ع. شيطان .

خُناق ع. بوغاز خسته‌لغى .

خِناق [ع. بوغمق ايچون قوللانيلان ايپ .

خُناقى [ع. بوغاز خسته‌لغنه منسوب ومتعلق .

خُنثايِيّت [ع. برينك هم اركك هم ديشى اولماسى.

خُنثىٰ [ع. هم اركك هم ديشى؛ اركككلك و ديشيلك علائمنى جامع (نبات) .

خِنج [ص. طولو . خنجاخنج : طوب طولو .

خَنجَر [س. اوجى اكرى و سيورى بر نوع بويوك بچاق .

خَندان فا. كولن ، مسرور .

خَندَق ع. چوقور .

خَنده [فا. كولمه ، استهزا ، اكلنمه .

خِنزير [ع. طوموز ؛ غدار خائن .

خِنزيرلِق [س. طوموز طبيعتى، خائنلك ، معذبلك؛ غدارلق .

خِنزيره [ع. ديشى طوموز ؛ خائن قارى .

خِنصِر ع. كوچوك پارمق .

خُنُك فا. نه موطلو ! زهى !

خِنك فا. قيرآت .

خُنكار [فا. پادشاه ، سلطان ، شهريار ، حكمدار .

خو [فا. خلق ، طبيعت، عادت. ب: خوى .

خواب فا. اويقو ، نوم .

خواب آلود [ص. اويقوسى باصمش .

خواب جاويد [فا. ابدى اويقو، موت ، اولوم .

خوابگاه [فا. اويقو محلى ، يتاق اوطه‌سى .

خوابناك [فا. اويقو باصمش ، اويقوسى اولان .

خواتين ع. خاتونلر .

خواجَگان [فا. خواجه‌لر ، افندیلر ، اغالر ، معلملر ، صاریقلیلر .

خواجَگانلِق [س. اولجه باب عالی قلم افندیلرینه ویریلن بویوجك بر رتبه.

خواجگی [فا. خواجه‌لق ، آغالق ، افندیلك؛ تاجر .

خواجه [فا. افندی ، آغا ، چلبی ، صاحب؛ معلم؛ مدرس . صاریقلی افندی ، منلا .

خواجه‌لِك [س. افندیلك ؛ معلملك ؛ صاریقلیلق .

خوار [فا. حقیر ، ذلیل ، اعتبارسز .

خوار فا. یه‌یجی ، یه‌ین .

خُوارِج [ع. خارجیلر، عاصیلر، زوربالر ، باشقه ملت ومذهبدن اولانلر. ب: خارجی.

خُوارده [ص. یاخود خوورده: چاپقین ، سفیه : زنپاره .

خُوارده‌لِق [س. چاپقینلق ، زنپاره‌لق .

خوارَزم [سخ. بحر خزرك شرقنده‌کی قطعه .

خوارَزمی [ص. خوارزم اهالیسندن .

خوارِق ع. خارقه‌لر. ب: خارقه.

خواست [فا. استدعا ، رجا ، نیاز .

خواستگار [فا. مستدعی ، طالب، ایستکلی.

خواصّ [ع. خاصلر ، محرملر ، بویوك ومعتبر اولانلر، اهل خواص؛ کویا بعض اسرار وحکمته واقف اولمغله معجزه کبی شیئلر وجوده کتیرن .

خَواطِر [ع. خاطرلر فکرلر ، دوشونجه‌لر ، فکره کلن شیئلر ؛ آرزولر .

خَواقین ع. خاقانلر ، پادشاهلر .

خوان [فا. یمك ، طعام، مائده؛ صوفره ، یمك ماصه‌سی .

خوان فا. اوقویان .

خوانَنده [فا. مقام ایله شرقی سویله‌ین .

خواه [فا. ایستك ، آرزو ؛ ایصته‌ین ، آرزو ایدن ـ کرك ، ایستر .

خواه‌ناخواه [فا. ایستر ایستمز ، طوعاً وکرهاً .

خواهَر فا. همشیره ، قیز قاردش .

خواهَر زاده [فا. یکن، همشیره زاده .

خواهِش فا. ایستك ، آرزو .

خواهِشگَر [فا. ایستکلی، آرزوکش .

خوب [فا. کوزل ، خوش ، دلبر ،

خوبان فا. کوزللر ، دلبرلر .

خوبی فا. کوزللك ، دلبرلك .

خود فا. کندی ، ذات ، نفس .

خود بَخود [فا. کندی کندینه، کندیلکندن .

خودبین [فا. یالکز کندینی کورن ، مغرور ، کبرلی .

خودبینلِك [س. غرور ، انا نیت .

خود پَرَست [فا. کندینه طاپینان ، کندینی پك بکنن .

خودپَسَند [فا. کندینی بکنمش مغرور .

خودرأی [فا. کندی رأی و فکریله ایش یاپان، معند ، سرکش .

خودسَر فا. معند ، سرکش .

خُودفُروش [فا. کندینی پك مدح ایدوب دیکرلرینه صاتان .

خودکام [فا. کندی رأی وهوسنه تابع اولان .

خور [فا. حقیر ، ذلیل ، بی اعتبار اولان ؛ یه‌ین ، اکل ایدن .

خور [س. کونش ، شمس ، خورشید .

خور [مه. کورولتو ایله بولجه آقان شیئك چیقاردیغی سس واویورکن آغزدن چیقان صدایی تصویر ایدر .

خورا س. رقص .

خورد فا. یمه ، ییمتی .

خورشید فا. کونش ، شمس.

خورلامَق [ف. خور وحقیر طوتمق؛ اویورکن بوغازدن قالین برسس چیقارمق.

خورِلدامَق ف. ب: خرلدامق .

خورلِق س. حقارت ، ذلت .

خوروز س. ب: خروس .

خوريات [ص. زبانزدی : خو-يرات: قبا كويلی ، النه ايش ياقيشمايان ، بر شيئی ايی محافظه ايده‌مه‌ين .

خورياتلِق [س. قبالق ، تربيه‌سزلك .

خوش [فا. كوزل، ايی؛ غريب، تحف .

خوشا فا. نه ايی ! نه كوزل !

خوش آمَد [فا. خوش كلديكز معناسنده خطابدر.

خوش آمَدی [فا. برينه خوش كلديكز ديمك رسمی .

خوشاب [فا. صو وشكرله پيشمش قورو ميوه.

خوشاف س. ب: خوشاب .

خوشبو [فا. كوزل قوقولو ؛ ايی قوقان .

خوشجه ص. ايجه ، كوزلجه .

خوشحال [فا. حال ووقتی ايی ، مسعود .

خوشگُوار فا. لذيذ ، طاتلی .

خوشلاشمَق [ف. ايپلك حس ايتمك ؛ حظ دويمق .

خوشلانديرمَق [ف. ممنون و خشنود ايتمك ؛ حظ ايتديرمك .

خوشلانمَق [ف. ممنون وخشنود اولمق؛ حظ ايتمك.

خوشلق [س. ايپلك ، كوزللك؛ غريبلك؛ نشئه‌سزلك.

خوشمَريم [س. طوزسز تازه پينيرله ياپيلان بر نوع يمك .

خوشنَوا فا. كوزل سسلی .

خوشنود فا. ب: خشنود .

خوشه [فا. صالقيم ، باشاق . خوشه چين : تارلاده قالمش باشاقلری طوپلايان، باشقه‌سنك فضله‌اموالندن تعيش‌ايدن.

خوطوز [س. قادينلرك باشلرينه قويمق ايچون غرﻩپ ، يمنی وسائره‌دن ياپدقلری سوس ؛ قوش تپه‌سی ؛ بر نوع ابنيه تزييناتی .

خَوف ع. قورقو .

خَوفاً ع. قورقارق ، چكينه‌رك .

خوليا س. قوروتتی ، خیالات .

خون فا. قان ، دم .

خوناب [فا. یاخود خونابه : قانلی صو، کوز یاشی .

خون آشام فا. سفاك .

خون اَفشان فا. قان صاچان .

خون آلود [فا. قانلی ، قانه بولاشمش .

خونبار فا. قان یاغدیران.

خونبها [فا. ناحق یره دوکولن قان ایچون شرعاً ادا اولونان آقچه ، دیت .

خونخوار [فا. قان ایچن ، سفاك ، ظالم .

خونخوارلِق [س. ظالملك ، غدارلق، قان دوکوجیلك .

خونریز فا. قان دوکن .

خونریزلِك س. قان دوکیجیلك.

خَوَنه [ع. خائنلر ، خیانت ایدنلر .

خونی [س. آغزی طار بر قابه مایع بوشالتمقده قوللانیلان آلت .

خونی [فا. قانلی ، قان دوکمکه مائل .

خونین فا. قانلی، قان ایچیجی.

خوی [فا. طبیعت ، جبلت ، عادت.

خویرات ص. ب : خوریات.

خویسِز [ص. ایی خویی اولمایان، تربیه‌سز .

خویش [فا. کندی ، ذات ، نفس .

خویشان [فا. خصم ، اقربا ، قرنا .

خویشاوَند [فا. خصم واقربادن اولان .

خویشاوندی [فا. خصملق ، اقربالق .

خویلانمَق [ف. فنا خوی پیدا ایتمك ؛ کوجنمك.

خویلی ص. فنا خویی اولان .

خِیابان [فا. چیچك باغچه‌سنك یولی، ایکی طرفی آغاجلی یول .

خِیار [ع. بر ایشی یاپوب یاپما- مقده سربست ، مستقل ومختار اولمه .

خِیار [س. کوزل قوقولو معروف یشیل صالاته‌لق .

خِیارجِق [س. خیار شکلندهکی شیش .

خَیّاط ع. ترزی ، دیکیشجی .

خِیاطه ع. ترزیلك ، دیکیجیلك.

خَیال [ع. انسانك ذهننده حاصل اولان صورت ؛ اصلی وحقیقتی اولمایان صورت وهیئت؛ کورولن فقط طوتولامایان شکل وهمی ؛ بر انسانك صوده ویا آینهده حاصل اولان صورتی ؛ مبهم برصورتده خاطره کلن شیء؛ قوروتی ؛ اشیایی فکراً کوز اوکنه کتیرمه قوتی .

خَیال س. قرهکوز اویونی.

خَیالَت [ع. کورولن وفقط طوتولامایان شکل وهمی ، شکل بشر .

خَیالجی [س. قرهکوز اویونی اویناتان .

خَیالی [ع. خیاله منسوب ومتعلق ؛ س. قرهکوز اویونی اویناتان .

خِیام ع. خیمهلر ، چادیرلر .

خِیانَت [ع. خائنلك ، امنیت واعتمادی سؤ استعمال ایتمه ؛ وعدو تعهدینی نقض ایله حیلهکارلقده بولونمه ؛ مملکتی علیهنده دشمنه خدمت ایتمه ؛ خائنلك .

خِیانَتکار فا. خیانت ایدن .

خِیانَتکارانه فا. خیانتله .

خِیانَتلِك [س. خائنلك ، وفاسزلق ، حیلهکارلق .

خَیر [ع. ایی اولان شیء ، ایلك؛ ایی ایش ؛ فائده ؛ ایی ؛ نافع ، فائدهلی ؛ مبارك .

خَیرات [ع. هرکسه فائدهسی طوقونمق وثواب قازانمق ایچون یاپیلان ایشلر ؛ مؤسسات خیریه .

خَیراَندیش [فا. ایلك دوشونن .

خَیرخَواه [فا. هرکسك ایلکنی ایستهین ، ایی کورمکی سون .

خَیرخَواهانه [فا. خیر خواهه یاقیشان وشایان؛ خیر خواهلقله .

خَیرخَواهی [فا. خیر خواهلق، هرکسك ایلکنی ایستمه .

خیرسِز [ص. کیمسه‌یه ایلکی طوقونمایان ؛ ایلك کورمه‌ین ؛ ابوینه فائده‌سی اولمایان .

خیرلاشمَق [ف. پازارلغی کسوب بیتیرمك .

خیرلی [ص. ایی، فائده‌لی؛ مبارك اوغورلی ؛ باشقه‌لرینه فائده‌سی طوقونان .

خیره [فا. طوتوق ، اویوشوق ، قماشیق ، بولانیق ؛ شاشمش ، حیران ، متعجب ؛ کستاخ ، ادبسز ؛ بیهوده ، معناسز .

خیره‌لَنمَك [ف. بولانمق ، قرارمق .

خیری ع. ایلکه منسوب ومتعلق.

خیز [س. سرعت، شدت؛ حدت ؛ پرتاو ؛ یوکسك سس .

خیز [فا. قالقان ، قالقیجی . صیچرایجی .

خیزاب فا. طالغه ، موج ،

خیزان [فا. قالقان ، صیچرایان. افتان وخیزان : دوشه قالقه .

خیزَران [س. (زبانزدی: هزارن) بر نوع قامش .

خیزلی [ص. سرعتلی ، شدتلی ؛ پرتاولی ، یوکسك سسلی ؛ سرعتله ، یوکسك سسله ، شدتله .

خیشوم [ع. ککز، بوروندلیکنك یوقاریسی .

خیط ع. ایپلیك ، لیف ، تل .

خیطی ع. تل صورتنده اولان .

خیل [ع. آتلر ؛ سواری ؛ کروه .

خیلی ص. چوق .

خیلیجه ص. ح. چوقجه ، اپیجه.

خیم [مه. بروندن سویلیه‌نك سسنی تقلید ایدر ومکرر قوللانیلیر . خیم خیم : بروندن سویله‌ین .

خیمه ع. چادیر .

خیمه گاه [فا. چادیرلرك قورولمش اولدیغی محل .

خیمه نِشین [فا. چادیرده اوطوران .

خُیول ع. آتلر ، سواریلر.

د

د [س. الفبای عثمانینك اونجی حرفی اولوب ابجد حسابنده درت عددینی کوسترر .

داء [ع. مرض، خسته‌لق، علت، درد .

دأب [ع. عادت، اصول، طرز، قاعده .

دابّه ع. یوك و بینك حیوان .

داخِل [ع. دخول ایدن، کیرن؛ ایچنده بولنان ؛ ایچ ، ایچ طرف ؛ علمیه رتبه‌سی .

داخِلاً ع. ایچریدن ، ایچدن .

داخِلی [ع. ایچـه ، ایچری‌یه منسوب ومتعلق ؛ اوه وعائله‌یه عائد .

داخِلیّه [ع. بر دولتك داخلده کی ایشـلرینه باقان نظارت .

داد [فا. ویرکی، احسان؛ ویریش، صـاتیش . داد وسـتاد : آلیش ویریش .

داد [فا. عدل ، انصاف ، حق، عدالت ؛ اشتکاء ، تظلم ؛ فریاد وفغان .

دادار [فا. عادل مطـلق اولان باری تعالی .

دادانمَق [ف. بر شیئك طادینی آلەرق آلیشمق ، مبتلا اولمق .

دادخواه فا. عدالت ایسته‌ین.

دادَر [فا. قارنداش ، برادر ، قاردش .

دادَرانه [فا. قاردشـجه ، برادرانه .

دادگر فا. و داد کستر: عادل.

داده فا. ویرلمش اعطا اولونمش.

دادی [س. چوجوق باقان قادین، دایه .

دادیلِق [س. دادی صفت و وظیفه‌سی .

دار [ع. بویوك او ، قوناق ؛ محل ، مكان . دارالسلام : جنت ، بغداد شهری . دارفنا: دنیا . دارین : دنیا وآخرت .

دار [فا. آصیلاجقلر ایچون دیكیلان دیرك .

دار [فا. طوتان، صاحب، مالك؛ حرب ، غوغا . داروكیر: غوغا .

دار ص. كنیش اولمایان .

دارا [فا. حكمدار ، پادشاه ، سلطان .

دارات [فا. دبدبه ، شان ، شوكت .

داربیز س. رطوبتلی، صولاق یر.

داربیزلی [ص. طوپراغی صولاق (ترلا) .

دارچین [فا. بهاراندن معروف لذیذ قابوق .

دارفلفل [فا. قره بوبره بكزه‌ین معروف بهار .

دارلمق [ف. كوچنمك . ب: طارلمق .

دارنده [فا. صاحب ، مالك ، طوتان .

دارو فا. علاج ، دوا .

داری [س. حبوباتدن دانه‌لری اوفاق بر نبس ذخیره.

دارین [فا. ایكی قوناق ، دنیا وآخرت .

داس [فا. اكین بیچمكده قوللانیلان اوراق .

داس‌زرین [فا. آلتون اوراق ، یكی آی .

داستان [فا. كچمش شیئلرك حكایه‌سی ، مصال ؛ بر شیئ تصویر ایدن عادی منظومه .

داش [د. اسملرك نهایتنه الحاق اولونور ، رفاقت ومشاركت بیان ایدر . یولداش: یول شریكی .

داعی [ع. دعا ایدن ، دعاجی؛ جلب ودعوت ایدن .

داعیه [ع. سبب ، موجب، باعث .

داغ [فا. قیزغین دمیر ایله اورولان تمغا ، نشان ؛ یاقی ، كی ؛ یاره ، جریحه .

داغدار [فا. قیزغین دمیرله نشانلانمش ، داغلی ؛ یاره‌لی .

داغستان [سخ. قافقاسیه‌نك معروف مملكتی .

داغلاتمق [ف. قيزغين دميرله تمغا اورديرمق ؛ كى ايتديرمك ، ايى ايتمك ايچون يارەيى دميرله ياقديرمق .

داغلامق [ف. تمغا اورمق ، دميرله ياقمق ، كى ايتمك .

داغلى [ص. قيزغين دميرله تمغا اورولمش .

دافع [ع. دفع ايدن ، اوتەيه آتان ، صاوان ، كچيرن؛ قاقى ويرن .

دال [ع. (د) حرفنك اسمى ؛ اكرى، چارپيق ، قانبور.

دالّ ع. دلالت ايدن ، كوسترن.

دال [س. بوداغك بويوكى ؛ آغاجدن ايلك آيريلان قسملر ، شاخ ، غصن .

دال [س. ياخود دالى . آرقه ؛ صرت ، ظهر ، كرى ؛ دالنه بينمك : مسلط اولمق .

داللانديرمق [ف. دال بوداق پيدا ايتديرمك؛ يايمق ؛ شعبەلره تقسيم ايتمك ؛ بويودوب كوجلشديرمك .

داللانمق [ق. دال بوداق صالمق؛ شعبەلره آيرلمق .

داللى ص. داللرى اولان .

دالى س. آرقه ، كرى ، ظهر ،

دام فا. طوزاق ، آغ .

دامَ ع. دائم اولسون .

داما [س. التمش درت خانەلى تخته ايله اوينايان معروف اويون . دامه ديمك: بيتيرمك، آرتق دها ايلريسنه كيدەمەمك.

داماد [فا. كريمه ، همشيره ويا برادرزاده قوجەسى .

داماسقو [س. برنوع دوشەمەلك قماش .

دامان فا. ب: دامن .

دامغه س. ب: تمغا .

دامَن [فا. اتك ، ذيل ، لباسك بلدن آشاغى اولان قسمى.

دامَن بوس فا. اتك اوپن .

دامَن بوسى [فا. اتك اوپمه رسمى .

دامَن دَرميان [فا. خدمته حاضر ، مهيا ، اتكى بلنده ؛ بر ايشه جداً تشبث ايدن .

دامَنكَش [فا. اتكنى چكن ، ايشه قاريشمايان .

دامنگیر [فا. برینك اتكنه قپا- نان ، استمداد ایدن.

دان [فا. ظرفیت بیان ایتمك ایچون عربی وفارسی اسملره لاحق اولور ؛ بیلن ، بیلیر : سخندان : سوز بیلیر .

دانا فا. عالم معلوماتلی ، عارف .

دانایی [فا. دانالق ، عارفلك ، عالملك .

داندیی [مه. بیكاری صیچراتوب اكلندرمكده وبعضاده تمسخرده قوللانیلیر .

دانش فا. بیلكی، علم، معلومات.

دانشپذیر [فا. بیلكیلی معلو- ماتلی .

دانشمند [فا. علم ومعروفت صاحبی ، عالم .

دانشور فا. عالم.

دانق ع. و:

دانك فا. درهمك آلتیده بری.

داننده [فا. بیلن ، معلوماتلی، خبردار، عالم .

دانه [فا. حبه ، تخم ؛ مرمی ؛ تر . عدد ، مقدار .

دانه‌چین فا. دانه طوپلایان .

دانه‌لتمك [ف. دانه دانه ایتد- یرمك .

دانه‌لمك ف. دانه دانه ایتمك.

دانه‌لی [ص. دانه‌لری اولان ؛ دانه‌لری بربرندن آیری اولان .

دانیمارقه [سخ. اوروپانك شما- لنده مستقل كوچوك بر دولت .

دانیمارقه‌لی [س. دانیمارقه اها- لیسندن اولان .

داو س. بر جنس یبان حیوانی .

داو [فا. طاوله وسائره اویونلرنده نوبت .

داودی [ع. قالینجه وكوزل سس .

داور [فا. عادل، منصف وفاضل اولان پادشاه ویا حاكم .

داورانمق ف. ب: طاورانمق.

داورانه [فا. حكمدار ووزیره منسوب ومتعلق .

داوری [فا. عینی معنی. پادشا- هلق ، حاكملك .

داول ف. ب: طاول .

داولومباز [س. یاندن چرخلی واپورلرك چرخلرینی] محافظه ایدن محفظه .

داه حد. آتی سورمکده قوللانیلیر.

داه‌داه س. آت ، بیکیر .

داهی [ع. وداهیه : فوق‌العاده ذكی وفطین اولان ؛ ملكات] بشریه‌نك الڭ یوكسك درجه‌سیله متصف اولان . نادرهٔ زمان . فرید عصر .

داهیه ع. مصیبت ، فلاكت .

دایاق س. ب: طایاق .

دائر [ع. دور ایدن ، دونوب طولاشان ؛ حقنده] باحث ، متعلق .

دائراً ع. دونه‌رك ، طولاشارق.

دائراًمادار [ع. چپسه چوره، درت بر اطرافی .]

دائروی ع. دائره شكلنده اولان.

دائره [ع. كافهٔ نقاطی مركز دنیلن بر نقطه‌یه مساوی] مسافه‌ده بولونان بر محیط ویا منحنی ایله محاط سطح مستوی؛ بر بنا ایچنده بر قاچ اوطه‌دن مركب قسم؛ بویوك او؛ قوناق؛ شعبه ، قسم ؛ بر امر معنوینك حكمی جاری اولدیغی محل .

دائره [س. دریدن یاپیلان معروف چالغی .]

دائم [ع. دوام ایدن ، اكسیك اولمایان ، سوركلی ؛] ح. هر وقت ، دائماً بلا فاصله.

دائما [ع. هروقت ، علی‌الدوام، بر دوزی‌یه .]

دائمی [ص. غلـ. دوام اوزره بولنان ، باقی ، سوركلی؛] دوام ایدن ، اكسیك اولمایان .

دائن [ع. بورج ویرن ، اقراض ایدن ؛ آله‌جقلی .]

دایه [فا. دادی ، چوجغه باقان قادین .]

دایی س. ب: طایی .

دُبّ ع. آیی .

دبّاغ [ع. دری تربیه ایدن صنعتكار .]

دباغت [ع. حیوان دریلرینی تربیه ایتمك صنعتی .]

دباغخانه [فا. حیوان دریلرینك تربیه اولوندیغی محل ،]

دبدبه [ع. كورولتی ، پاتردی ؛ حیوانك آیاغیله یراوزرنده] حاصل ایتدیكی كورولتو . غلـ: حشمت ، جلالت ، طنطنه .

دَبدَبه‌لی صـ. حشمتلی، طنطنه‌لی.

دُبُر ع. قیچ ، مقعد ، سفره.

دَبِستان فا. مکتب ؛ مدرسه .

دَبور ع. غرب روزکاری .

دَبوی [س. عسکرك اسلحه و البسه انباری .

دَبّه ع. دیبی یووارلاق باقراچ.

دَبه‌لنمك [ف. آرقه اوستی یره یاتوب ایکی طرفـه چبالامق .

دَبیر فا کاتب ، منشی ، یازیجی.

دَپرَتمَك [ف. یرندن اویناتمق ، صیچراتمق ، قملداتمق.

دَپرَشمَك [ف. اوینـامق ، قملدامق ، حرکته کلمك .

دَپرَنمَك [ف. قیملدانمق، حرکته کلمك ، چبالامق .

دَپره‌مَك [ف. قیملدانمق، حرکت ایتمك .

دِثار [ع. اوست لباس ؛ یتاق اورتوسی . غلـ یوللق ، کثرت .

دَجاج [ع. خروس ، طاؤق ، پیلیچ .

دَجّال [ع. یالانجی ، قیامتده چیقاجق وحضرت‌عیسی طرفندن قتل اولونه‌جق برشخص.

دُجّه ع. قراکلق ، ظلمت .

دُخان ع. دومان ، توتون .

دُختَر [فا. قیز، کریمه، دخترزز؛ آصمه‌نك قیزی، شراب ، باده .

دَخل [ع. کیرمه ، قاریشمـه مداخله؛ تأثیر ، نفوذ ؛ تعریض ، اعتراض ؛ واردات .

دَخمه فا. مزار ، قبر ، تربه .

دُخول ع. ایچری کیرمه .

دُخولیّه [ع. بر یره کیرمـك ایچون ویریلن اجرت؛ بر مملکته کیردیکی زمان اشیادن آلنان رسم .

دَخی [جر. کذلك، هم؛ اختصاراً (ده) صورتده قوللانیلیر.

دَخیل ع. برینه التجا ایدن .

دَده [س. بویوك بابا ، جد. مولوی طریقتنده درویش ویاشیخ .

دَر [فا. ده ، ایچنده ؛ ظرفیت بیان ایدر .

دَرّ فا. ییرتان ، یاران .

دُرّ [ع. اینجی ؛ کیمسه‌نك سو- یلمدیکی سوز .

دَرآغوش [فا. قوجاقلامه ، صارمه .

دراز [فا. اوزون؛ دور ودراز: اوزون اوزادی‌یه .

دُرّاعه [ع. اوکی یاریق یوکدن بر نوع لباس فراجه ، بینیش .

دِراغون [س. بر صنف سواری عسکری .

دُرافشان [فا. اینجی صاچان ، سرپن .

دُراقی [س. اولکرسز شفتالی جنسی .

دَرّاك [ع. چوق درك ایدن ، آکلاییجی .

دَرانبار [فا. انباره قونمش .

دَراهِم [ع. درهملر ، کوموش آقچه‌لر ، اوچ دنکدن عبارت وزنلر .

دِرایَت [ع. ذکا ، معلومات ، فطانت ، اقتدار .

دِرایَتسِز [ص. درایتی اولمایان، بجریکسز .

دِرایَتسِزلِك [س. اقتدارسزلق، معلومات وتجربه فقدانی .

دِرایَتلی [ص. عقللی ، مقتدر ، بجریکلی ، معلوماتلی .

دَربار فا. درکاه ، قاپو محلی .

دَربان فا. قاپوجی ، بواب.

دَربَدَر [فا. قاپو قاپو کزن ، سرسری .

دَربَدَرلِك س. سرسریلك .

دَربَند فا. بوغاز ، طار کچید .

دَربَندجی س، بوغاز محافظی .

دَرپیش [فا. اوك ، اوکده ؛ کوز اوکنده بولنان. درپیش ایتمك : نظر مطالعه‌یه آلمق ، کوز اوکنده طوتمق .

دُرت [ع. اوچدن صوکره کلن عدد ، ٤.

دُرتلِك ع. درت قیمتنده اولان.

دَرج [ع. صوقمه ؛ آراسنه صیقیشدیرمه ؛ غزته‌ده نشر ایتمه ؛ یازمه .

دُرج [ع. قوطو ، صندوق ؛ جواهر قوطوسی .

دَرَجه [ع. باصامق ؛ مرتبه ، پایه ، رتبه . دائره ، ترمومتره وساۀرهنك منقسم اولدیغی اقسامدن هر بری .

دَرحال فا. همان او آنده .

دِرَخت فا. آغاج ، شجر .

دِرَخش [فا. پرتو ؛ ضیا ، پارلامه ، نور .

دِرَخشان فا. پارلاق، ضیادار .

دَرخور فا. لائق ، مناسب .

دَرد [فا. کدر ، آجی ، آغری ، الم ، اذیت ، زحمت ؛ ایچ صقنتیسی .

دُرّدانه [فا. اینجی دانه‌سی ؛ پك سویملی چوجق .

دُرَدَر [ع. هربرینه ویاهر دفعه‌سنده درت .

دَردَست [فا. طوتمه، الده ایتمه؛ الده اولان ، یاپلمقده بولنان .

دَردلَشمَك [ف. بربرینه دردینی دوکمك .

دَردلی [ص. درد وکدری اولان ، محزون؛ علیل، مریض.

دَردمَند [فا. دردی و کدری اولان ، زواللی .

دَردمَندانه [فا. درد وکدری اولانه مخصوص بر صورتده .

دَردناك [فا. دردلی ، کدرلی ؛ محزون .

دُردُنجی [عد. درت مرتبه‌سنده بولنان ، رابع .

دُرَر ع. دره‌لر ، بویوك اینجیلر.

دُرَربار [فا. اینجی یاغدیران ؛ کوزل سوز سویله‌ین .

دَرز [س. قوری دیوارك طاشلری آراسنه خرج طولدیروب تسویه‌ایتمه .

دَرزِنجیر [فا. زنجیرده، زنجیرله باغلی .

دُرزی [ع. شام جوارنده بولنان بر قومك اسمی .

دَرزی ع. ترزی . ب : ترزی .

دَرس [ع. بر شیئ اوکرنمك ایچون معلمدن تدریجاً آلنان وظیفه ؛ آشینان یول .

دُرُست [فا. دوغرو ، خطاسز ؛ صاغ، سالم. ح. دوغرو وخطاسز اوله‌رق .

دُرُستی [فا. صاغلق ، سلامت؛ دوغرولق .

دَرسخانه [فا. درس ویرمکه مخصوص محل .

دَرسخوان [فا. درس اوقويان، طالب علم ومعرفت.

دُرُشت [فا. سرت ، قبا، قاتى. سرت ، طوقناقلى .

دُرُشتى [فا. سرتلك ، قاتيلق ، قبالق ، خشونت .

دِرع ع. جنكده كييلن زره .

دَرعَقَب [فا. عقيبنده، آرقاسى صره ، آنيده .

دَرعُهده [فا. اوزرينه آلمه ، تعهد ايتمه .

دِرَفشى [فا. بايراق ، سنجاق ، علم ، رايت . درفش كاويانى : كاوه اسمنده بر آدمك اوكلكندن ياپيلان ومجوهرات ايله تزيين ايديلن مشين بايراق .

دَرك [ع. يتيشمه ، ياقالامه ، اله كچيرمه ، بر شيئك معناسنى آكلامه ، تفهم .

دَركار [فا. معلوم ، آشكار ، ظاهر .

دَرگاه [فا. تكيه ، خانقاه ؛ قاپو يرى قاپو اوكى .

دَركَنار [فا. بر شيئك كنارينه يازلمش اولان يازى ؛ كنارده بولنان ، هامش ؛ حاشيه .

دَرَكه [ع. آشاغى يه اينيله جك باصامق ؛ ضدى: درجه.

دَرگه [فا. دركاه ، تكيه ، خانقاه .

دُرلو [س. ياخود تورلو. دورلو، نوع ، جنس ، چشيت ؛ مختلف سبزه لرك برآراده يتيشمه سندن حاصل اولان يمك .

دِرَم [فا. وقتيله درت ، بش غروش قيمتنده بر سكه ؛ پاره . درم خريده : پاره ايله صاتين آلنمش .

دَرمان [فا. علاج ، دوا ؛ تدبير ، چاره ؛ قوت، طاقت .

دَرماندَگى [فا. بيچاره لك ، فقر و صقنتى يه اوغرامه ، عجز .

دَرمانده [فا. بيچاره ، عاجز ، فقر وصقنتى يه اوغرامش ، مكدر .

دَرمانسِز ص. درمانى اولمايان .

دَرميان [فا. اورته ده ، آراده بولنان. درميان ايتمك: اورته يه سورمه ، ايراد وبيان ايتمك .

دَرَن ع. اور ؛ ورم، سل الرئه.

دَرَنده فا. يرتيجى ، ييرتان .

دَرَنك [س. یاخود دیرنك . جمعیت، اکلنجه انجمنی؛ دوکون ، داول زورنا ایله یاپیلان رقص . قارغه درنکی ؛ مجمع اسافل .

دِرَنك [فا. تأنی ، تأخر؛ بکلمه، طوتمه ؛ آرام ، قرار .

دَرَنی [ع. سل الرئه‌یه منسوب ومتعلق .

دِرَو فا. اوراق وقتی ، حصاد .

دَروازه فا. قاپو، قلعه قاپوسی.

دُرود [فا. اکین بیچمه ؛ دعاء سلام .

دُروس ع. درسلر . ب: درس.

دُروغ [فا. یالان ، کذب ، صدقه مخالف افاده .

دِروغمان [س. ترجمان ، بر لسانی دیکرینه نقل ایدن .

دَرون [فا. ایچری ، داخل ، ایچ طرف ؛ قلب ، یورك .

دَرون بین [فا. انسانك اعضای داخلیه‌سنی کورمکه مخصوص آلت .

دروند س. ب: دربند .

دَرونی [فا. ایچ وداخله منسوب ومتعلق ؛ قلبی ، یورکه منسوب ومتعلق .

دَرویش [فا. حق تعالینك عشقیچون فقر و ذلتی قبول ایدن ؛ فقیر ومحتاج آدم . متوکل ، قناعتکار و متواضع .

دَرویشانه [فا. درویشجه ، درویش اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

دَرویشلك [س. درویش حال وصفتی ؛ توکل و مافدرونلق .

دَره [س. ایکی طاغ آراسنده‌کی چقور محل؛ کوچوك چای؛

دُرّه ع. اینجی دانه‌سی .

دِرهَم [ع. اسکی اوقه‌نك درت یوزده بری ؛ کیلونك بیکده بری ؛ تقریباً بش غروش قیمتنده عربلرك اسکی کوموش سکه‌سی .

دَری [س. انسان وحیوانك اتنی اورتن شیٔ ، جلد ؛ حیواناتك یوزولمش وهنوز تربیه کورمه‌مش دریسی ؛ میوه‌نك اینجه قابوغی .

دُری [فا. عجم لسانك اسکی زمانده سویلنن فصیح و لطیفی .

دُرّی [ع. پارلاق ، درخشان ، نورانی .

دَریا فا. دەڭیز ، بحر .

دَریاب [فا. عقـل ، درایت ، ذکاوت .

دَریچه [فا. کوچـوك قاپو ؛ پنجره .

دَریده [فا. ییرتلمـش ، چاك اولونمش ، هتك اولونمش .

دِریغ [فا. النـدن كلن ایشی امتنـاع ایدوب اجرا ایتمەمه ، اسـیرکەمه : ایواه ، خیف ، آه ، آمان .

دِریغا [فا. یازیق ، ایواهـلر اولسون !

دَریلَنمك ف. دری پیدا ایتمك.

دَرین [ص. دیبی کنارندن اوزاق اولان ، عمیق ؛ چوقور ، قویتو ؛ کندی جنسی میانـنده بویوك وصوك درجەده اولان ؛ آکلاشلماسی کوچ ؛ پك نافذ ؛ اطرافلی ، اینجه ؛ درینلك ، درین اولەرق .

دَرینلَتمك [ف. دیبنی کنارندن اوزاقلاشدیرمق .

دَرینلَشمك [ف. دیبی کنارندن اوزاقلاشمق .

دَرینلك [س. دیبینك کنارندن اوزاقلغی .

دُزد [فا. خرسز ، حرامی ، سارق .

دِزدار فا. قلعه محافظی .

دِزمان [ص. یاخـود دیزمان . ابری ، قوجەمان .

دَساتیر ع. دستورلر .

دَسّاس [ع. دسیسه ایدن، حیله ایله آلداتمغه چالیشان.

دَسایِس [ع. دسیسەلر ، حیله لر .

دَسپوت س. روم متره‌پولیدی .

دَسپوتخانه [س. روم پیسقوپوسنك اوی ودائرەسی.

دَسپوتلِق س. روم پیسقوپوسلغی

دَست فا. ال ، ید .

دَستار فا. صاریق ، عمامه.

دَستاربَند فا. صاریق صاران .

دَستارچه [فا. دستمال ، مندیل ، یاغلق .

دَستان [فا. حکایه ، قصه ، مکر وحیله ، تزویر ، هرزه.

دَستاویز [فا. اوفاق هدیه ، پیشکش .

دَستباز [فا. طاوله ، قمار کبی اویونلری چابوق اوینا یان ، قمارباز .

دَستبُرد [فا. قوت ، قدرت قهر .

دَستبوسی فا. ال اوپمه رسمی.

دَستَرس [فا. موفق ، نائل ، مظفر ؛قادر ،مقتدر.

دَستَره [س. تخته کسمکه مخصوص دیشلی آلت .

دَستَك [س. بر شیئك ییقلما مسیچون اوشیئه اورو- لان طیاق .

دَستگاه [فا. طوقومه آلتی ، ایش محلی، ارباب صنعتك اوکنده بولنان ایش ماصه‌سی ؛ قاره‌ده یاپیلان کمیلرك اوطورماسنه مخصوص کراسته‌دن ترتیبات .

دَستگاهدار [فا. دستگاه‌باشنده بولونه‌رق آلیش ویریشی اداره ایدن .

دَستگیر [فا. یاردیمجی ، معین ، آرقه ؛ دوشه‌نك ألنی طوتان .

دَستمال [فا. ال سیله‌جك یاغلق، مقرمه .

دَستمایه فا. سرمایه ، بضاعه .

دَستمُزد [فا. بخشیش ، آیاق تری .

دَستوُان [فا. الدیوه‌ن .

دَستور [فا. وزیر ، مشیر ؛ بو- یوك دفتر ؛ زردشت دیننك رئیس روحانیسی ؛ قاعدهٔ اساسیه ؛ قوانین دولتی جامع کتاب ؛ رخصت ، اذن .

دَسته [فا.دمت ، طوتام ؛ صاب، قبضه ؛ هاوان الی .

دَسته‌سَنك [فا. بویا أزمکه مخصوص طاش .

دَستی [فا. صو وسائره قویمغه مخصوص طوپراق قاب .

دَستیار فا. یاردیمجی ، معین .

دَستیاری [فا. یاردیم ، معا- ونت .

دَسکَره [فا. خسته ، طاش و سائره نقلنه مخصوص تخته .

دَسَم ع. یاغ .

دَسَمی [ع. یاغه منسوب و متعلق .

دَسیسه [ع. حیله ، خدعه ، ال آلتندن یاپیلان ایش.

دَسیسه‌کار فا. حیله‌جی .

دَشت [فا. صحرا ، اووه ، بیا-
بان ، قیر .

دُشمَن [فا. عدو ، خصم ، یار
اولمایان .

دُشنام فا. سوکمه ، طعن .

دُشوار فا. کوج ، زور .

دُعاء ع. حق تعالی‌یه یالوارمه .

دُعاجی س. دعا ایدن ، یالواران.

دَعاگوی فا. دعاجی ، دعا ایدن.

دَعاوی [ع، دعوالر ، ب.
دعوی .

دَعوا [ع. ب: دعوی .

دَعواجی [س. دعوی ایدن ،
مدعی، شکایت ایدن.

دَعوالی [ص. حقنده دعوی او-
لنان ؛ ادعاسی بویوك.

دَعوَت [ع. چاغیرمه ، جلب ،
جذب ؛ ضیافت ؛ دعا.

دَعوَتجی [س. دعوت ایدن ؛
بر یره دعوت وقوع
بولدیغنی بیلدیرن .

دَعوَتلی [ص. دعوت ایدلمش ؛
ضیافته چاغیرلمش .

دَعوَیّه [ع. دعوتجی‌یه ویریلن
بخشیش ؛ محکمه‌یه
جلب ورقه‌سی .

دَعوی [ع. محکمه‌یه مراجعت ؛
حل ایدیله‌جك مسأله ؛
ادعا .

دَغدَغه [ع. کورولتی ، بیهوده
تلاش واضطراب .

دَفّ [ع. بر چنبرله دریدن
عبارت چالقی .

دَفاتِر [ع. دفترلر ، برلکده
دیکلمش کاغدمجموعه‌لری.

دَفائِن [ع. دفینه‌لر ، کوملو
آلتون وذی‌قیمت شیئلر.

دَفتَر [ع. دیکلمش کاغد مجموعه-
سی ؛ پوصله ، لیسته .

دَفتَرخانه [فا. آراضی وویرکی
ایشلرینه باقان دائرهٔ
دولت .

دَفتَردار [فا. حکومتك واردات
ومصارفات دفترینی
طوتان ؛ بر ولایتك امور مالیه-
سنه مأمور اولان .

دَفتَردارلِق [س. دفتردار
صفت‌ووظیفه‌سی.

دَفع [ع. اوته‌یه ایتمه ، قائیو-
یرمه ، سوروب صاومه ؛
ویرمه؛ بر طرف ایتمه، اورته‌دن
قالدیرمه .

دَفعه ع. کره ، مره .

دَفعَةً ع. بردن ، بر دفعه‌ده .

دَفن ع. کوممه ، مزاره صوقمه.

دَفنه س. بر نوع آغاج .

دَفه‌جی [س. یوکسك فائضله پاره ویرن ، مرابحه‌جی .

دَفین ع. کومولو ، مدفون .

دَفینه [ع. یره کوموملش آلتون وسائر ذی‌قیمت شیٔ ؛ گیزلی قدر ، اعتبار وذکری اولان آدم ویا مال .

دَقّ ع. چالمه ، اورمه .

دَقائِق [ع. دقیقه‌لر، آکلاشلماسی کوج اولان خصوصلر.

دِقَّت [ع. دقیقه‌لق ، اینجه‌لك ؛ صرف ذهن ایتمه ، اهتمام، تجسس ، اهمیت ویرمه .

دِقَّتسِز [ص. دقتی اولمایان، دقتله یاپلمایان .

دِقَّتسِزلِك [س. دقت و اهتمام ایتمه‌ییش .

دِقتلی [ص. دقتی اولان ، اهتمام ایدن ؛ اهتمامله یاپلمش .

دِقَّتلیجه [ع. اولدقجه دقت و اهتمام ایله .

دَقیق [ع. اینجه ، اوفاق؛ آکلاشلماسی وقته محتاج ؛ اون .

دَقیقه [ع. اینجه فکر ، نکته ؛ بر ساعتك آلتمشده بری؛ دائره درجه‌سنك اقسامندن بری .

دَقیقه سَنج [فا. مشکل ایشلری طارتان ، آکلایان.

دَقیقه شِناس فا. عینی معنی .

دَقیقی ع. اونه منسوب ومتعلق.

دَك [چ. ادات انتها در ؛ قدر. صباحه دك : صباحه قدر .

دَکاکین ع. دکانلر . ب: دکان.

دُکّان [ع. اوته‌بری صاتمغه مخصوص محل .

دُکّانجی [س. بر دکانده اشیا صاتان .

دَگدیرمَك [ف. طوقوندیرمق ، تماس ایتدیرمك ؛ قیمت ویردیرمك ؛ اولاشدیرمق، وارديرمق .

دَگَر [س. قیمت ، بها ؛ قدر ؛ اعتبار ، شرف ، حیثیت، اهلیت ، اقتدار ؛ ص. قیمتنده اولان ؛ مقابل ، معادل ، شایان . شایسته.

دَگُرسِز ص. دکری اولمایان .

دَگِرمَك ف. دکدیرمك .

دَگِرمَن [س. صو ویا بخار ایله متحرك بغدای وسائره اوکوتمکه مخصوص ماکینه ؛ بو ماکینه‌نك موضوع بولوندیغی بنا ؛ قهوه وسائره‌یی توز حالنه کتیرمك ایچون ال ایله متحرك آلت .

دَگِرمَنجی [س. بردکرمنی اداره ایدن .

دَگِرمَنجیلِك [س. دکرمنجی صنعتی .

دَگِرمی [ص. یووارلاق ؛ اکی بویی بر .

دَگِرمیلِك [س. یووارلاقلق ؛ اك و بوینك بر اولیشی .

دَگِز [س. یاخود ده‌کیز . کرهٔ ارضك اك بویوك بر قسمنی اورتن طوزلو صو ییغینی ، بحر ، یم ، دریا .

دَگِسِز [ص. اهمیتسز ، عادی ؛ طارغینلق کوسترن ، طبیعتسز ، خویسزلق ایدن ، مناسبتسز .

دَگِسِزلِك [س. اهمیتسزلك ، عادیلك ؛ طبیعتسزلق خویسزلق .

دَگِسِزلِنمَك [ف. طبیعتسزلق و مناسبتسزلك ایتمك .

دَگِش [س. یاخود دکیش . تبدیل ، برشیٔ ویروب یرینه دیکر برشیٔ آلمه ؛ مبادله ، ترامپه .

دَگِشدیرمَك [ف. برشیٔ ویروب یرینه دیکر بر شیٔ آلمق ، تبدیل ایتمك ؛ باشقه‌لاتمق .

دَگِشمَك [ف. باشقه‌لاشمق ، تبدیل ایتمك ؛ چماشیر دکشدیرمك ؛ تبدیل ایتمك .

دَگِشیجی [ص. دکیشن ، باشقه‌لاشان .

دَگِشیك [ص. دکشمش ، باشقه‌لاشمش ؛ مبادله ایدلمش .

دَگِل د. ادات نفی‌در .

دَگمَك [ف. طوقونمق ، تماس ایتمك ؛ اولاشمق ، وارمق ؛ تأثیر ایتمك ؛ اصابت ایتمك ؛ قیمتنده اولمق ؛ تقابل ایتمك ، قارشیلق اولمق .

دَگمَه [س. دکمك فعلی ؛ ص. اولور اولماز ، راستکله ، هرکیم ، هرنه اولورسه اولسون .

دَكَنَك س. ايجه صوپا ؛ طياق.

دَكَنَكجى [س. قايقجيلرله حماللرك اونباشيسى.

دَكين د. تا ، الى ، ەقدر.

دِل فا. كوكل ، يورك .

دِل آرا [فا. كوكل زينتى ، دلبر ، محبوبه .

دِل آرام [فا. كوكل راحتى ، كوكل راحتلانديران ، محبوبه .

دِل آزار فا. كوكل اينجيدن .

دِل آشوب [فا. قلبه اضطراب ويرن ، كوكلى فساده دوشورن .

دَلّاك [ع. حمامده مشتريلرى ييقايان .

دِل آكاه [فا. عقللى ، بصيرتلى ، متيقظ .

دَلّاكلِك [س. دلاكلك صفت و وظيفەسى .

دَلال ع. ناز ، شيوه ، عشوه.

دَلّال [ع. هر هانكى بر شئ اهاليه خبر ويرمك ايچون چارشىوسوقاقلرده يوكسك سسله باغيران ، منادى ؛ صاتيجى ايله آليجى آراسنده واسطه اولان .

دَلالَت [ع. رهبرلك ، يول كوسترمه ؛ دليل و علامت اولمه .

دَلّاليّه [ع. دلال اجرتى ، دلاللق .

دِلاوَر [فا. يوركلى ، جسور ، جسارتلى ، يكيت .

دِلاوَرلِك فا. يكيتلك ، جسارت.

دِل آويز [فا. كوكلى آصيلى طوتان ، كوكله صفا ويرن ، دلبر .

دَلائِل [ع. دليللر ، دلالت ايدن شيئلر .

دِلباز فا. كوكل اكلنديرن.

دِلبَر [فا. كوكل كوتوريجى ، معشوقه ، كوزل ، محبوبه.

دِلبَرانه [فا. دلبره ياقيشير صورتده.

دِلبَسته [فا. كوكلى برينه باغلى اولان ، عاشق ، مبتلا.

دُلبَند س. پك اينجه بز .

دِلپَذير [فا. كوكلك قبول ايتديكى ، مقبول .

دِلپسند فا. كوكلك بكنديكى.

دِلتنك [فا. كوكلى طارالمش ، جانى صقلمش ، مغموم.

دِلجو [فا. كوكلك ايستديكى ، كوزل ، مرغوب .

دِلخراش [فا. يورك طيرمالايان ، پك فجيع .

دِلخواه [فا. كوكل ديله‌مسى ، ايستكى .

دِلخون [فا. يوركى قانلى ، پك دردلى .

دِلداده [فا. كوكل ويرمش ، عاشق .

دِلدار [فا. برينك كوكلنى آلمش ، محبوبه معشوقه .

دُلدُل [ع. پيغمبر ذيشان افنديمزك بالآخره حضرت على (رضه) افنديمزه ويردكلرى استرى .

دَلديرمك [ف. دليك آچديرمق ، دلمكه سوق واجبار ايتمك .

دِلرُبا [فا. كوكل قاپان ، كوكل آلان ، محبوبه .

دِلريش فا. كوكلى يارەلى اولان.

دِلساز [فا. كوكل ياپان ، لطف واحسان ايديجى اولان.

دِلستان [فا. كوكل آلان ، كنديـنه مفتون ايدن.

دِلسوخته فا. كوكلى يانمش .

دِلسوز [فا. كوكل ياقان ، پك آجيقلى ومؤثر .

دِلشاد فا. كوكلى خوش ومسرور.

دِلشكار [فا. كوكل آولايان ، جذب قلوب ايدن .

دِلشكاف فا. يورك دلن .

دِلشكسته فا. كوكلى قيرلمش.

دِلشُكفته فا. كوكلى آچلمش.

دِلفُروز [فا. كوكلى پارلادان ، سويندين .

دِلفريب فا. كوكل آلدادان .

دِلفكار [فا. كوكلى يارەلى و مجروح اولان .

دَلفين [ع. برنوع دكيز حيوانى ؛ بر جملهٔ كوكبيه .

دَلق [ع. درويشلره مخصوص اسكى عبا ويرتيق جبه ، خرقه .

دَلقپوش [فا. اسكى عبا ويا خرقه كيين .

دَلك ع. اوغمه ، اوغوشديرمه.

دِلكَش [فا. كوكل چكيجى ، جذب ايديجى .

دِلكُشا [فا. كوكله فرح ويرن، مفرح .

دِلكير [فا. ايغجينمش ، كو- جنمش، خاطرى قالمش؛ قلبده يرلشوب چابق اونودلمايان، مؤثر .

دِلمُرده [فا. قلبى اولمش ، طو- يغوسز .

دَلمك ف. دليك آچمق .

دِلنشين [فا. خوش ، لطيف ، مقبول .

دَلنمك ف. دليك پيدا ايتمك.

دِلنُواز [فا. كوكل اوخشايجى ، كوكل خوش ايدن .

دَلو [ع. صوقوغەسى ؛ اون ايكى برجدن برينك اسمى .

دَلى [ص. عقل و فكرى يرنده اولمايان ، ديوانه ، مجذوب، آزغين ، مبتلا ، دوشكون ؛ يبانى .

دَليجه [ص. دلى كبى، هر شيئك مضرى ، يبانيسى ؛ حبوباتدن سياه بردانه كه ييەنه سكر وسرسملك ويرر . ح. دلى كبى مجنونانه .

دِلير فا. يكيت ، جسور .

دِليرانه [فا. جسارت وشجاعتله ياپيلان ، يكيتجه ؛ يكيته ياقيشير صورتده .

دَليرتمَك [ف. چيلديرتمق ، چوق قيزديرمق ، سودايه ياقالاتمق .

دَليشمَن [ص. دليجه طورلى ، طور وحركتنده پك سربست وتكليفسز اولان .

دَليقانلى س. كنج ؛ يكيت .

دَليك [س. بر جسمده آچيلان چقورلق ؛ برجسمه ديكر طرفى كوريلەجك صورتده ياپيلان اويوق؛ دلنمش؛ دليكلى.

دليكلى ص. دليكى اولان .

دليل [ع. قلاغوز ، رهبر ، يول كوستريجى ؛ هر هانكى بر دعوايى اثبات ايتمكه خدمت ايدن شى ، برهان ، سند ؛ نشان ، علامت .

دليلك [س. مجنون اولانك حالى؛ دوشونمكسزين ياپيلان فعل .

دَم [فا. صولوق ، نفس ؛ آن ، وقت . ساعت ، زمان ؛ دم اورمق : بیلیرکبی سویلمك ؛ بحث ایتمك ادعاسنده بولونمق .

دَم ع. قان ، خون ، دماء .

دُم فا. قویروق ، ذنب ، دنبال.

دَما فا. نفس ، صولوق.

دِماء ع. دملر ، قانلر .

دَماثَت [ع. طبیعت یاواشلغی ، حلم ، ملایمت .

دَمادَم فا. هروقت ، آن بان .

دَمار [ع. هلاك ، ضیاع، تلف، محو .

دِماغ [ع. بین ، مغز ، قفا طاسی ایچنده بولنان یموشاق شیٔ ؛ عقل ، شعور.

دِماغچه فا. بینك آرقه قسمی.

دِماغی [ع. دماغه منسوب و متعلق .

دَماق س. ب. طماق .

دَمبدَم فا. آن بان .

دَمبَسته [فا. نفسی طوتلمش ، صولوغی کسیلمش ، شاشمش قالمش .

دُمبَلَك س. ب : تونبلك .

دَمَت [س. برلکده باغلانمش شیئلرك هیئت عمومیه‌سی.

دَمَتلَمَك [ف. دمت یاپمق، دمت دمت باغلامق .

دُمدار [فا. اوردونك آرقه‌سنی دشمنك تعرضندن وقایه ایدن قوت .

دَمدَمه [فا. حدتله سویلمه ؛ استیصال ، قیروب کچیرمه .

دَمساز [فا. آرقداش ، رفیق ، دوست .

دَمسازی [فا. دوستلق ، آر- قداشلق .

دِمِشق [سخ. شام شهرینك اسمیدر .

دِمِشقی [ع. شامده یاپیلان بچاق ، قلیج وسائره نام‌لرینه دنیر .

دَمع [ع. کوز یاشی ؛ کوز یاشی دوکمه .

دَمعه ع. بر تك کوز یاشی.

دَمعی [ع. کوز یاشنه منسوب و متعلق .

دَمكُذار [ف. وقت كچيرن ، ياشايان .

دُمل ع. قان چيبانی .

دَموع ع. كوز ياشلری .

دَموی [ع. قانی دیكر اخلاطنه غالب اولان، قانه منسوب ومتعلق .

دَمیده [فا. بیتمش ، سورمش، بتیشمش .

دَمیر [س. صنایعده بر چوق شیلرك اعمالنه یارایان ماویمسی كول رنكنده برمعدن، حدید ، آهن ، كمی‌یی اولدیغی یرده طوردیرمق ایچون دكزه آتیلان دمیردن آلت ، لنكر ؛ پرانغه، زنجیر ؛ناملی ؛ دمیردن یاپیلمش .

دَمیرباش [س. بر محلده دائمی بولونمسی لازم كلن ودكیشمسی جائز اولمایان شیٔ؛ معند . دیدیكندن شاشماز .

دَمیرجی [س. دمیردن آلات وادوات یاپان صنعتكار.

دَمیرجیلك س. دمیرجی صنعتی.

دَمیری [ص. دمیر رنكنده اولان .

دَمیریول [س. اوزرنده دمیر چبوقلر دوشنمش خصوصی بر یولدركه اوستنده بخار ماكینه‌سیله چكیلن متعدد آرابه‌لر حركت ایدر .

دَمین طز. بر آز اول .

دَمینجَك طز. پك آز اول .

دَن [جـ. ابتدا بیان ایدر ؛ فا. علیت ، صدور ، سببیت ، علت بیان ایدر؛ بر شیئك نه‌دن یاپیلدیغنی كوسترر . كلیت ، جزئیت؛ فضیلت ، طرز واصول بیان ایدر .

دَنانیر [ع. دینارلر ، آلتون سكه‌لر .

دَنائَت [ع. آلچاقلق ، عادیلك؛ بیاغیلق .

دَنائَتكار [فا. دنی وآلچاق طبیعتلی .

دَنائَتكارانه [فا. دنی اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

دُنبال ع. قویروق ؛ ذنب .

دُنباله فا. قویروق ، ذنب .

دَندان فا. سن ؛ دیش .

دَندانه فا. عینی معنی .

دَنَس ع. پیسلك، کیر، مردارلق.

دَنك [س. حیوانك برطرفنه قونان یوك مقـداری ؛ تجـار اشیاسـندن هربری ، بالیـه ؛ درهمك درتده بری ؛ موازنه‌لی، مساوی ، اش .

دَنكَلشمَك [فا. دنك اولمق ، توازن ایتمك .

دَنه‌مَك ۀ. ب : ده‌نه‌مك .

دَنی ع. آلچاق ذلیل .

دُنیا [ع. یاشـامقده اولدیغمز عالم ، کائنات ؛ کرهٔ ارض.

دُنیاپَرَست [فا. دنیـایه پك مربوط اولان ؛ دنیایه طاپینان .

دُنیادار [فا. دنیـا ایشـلریله مشغول اولوب ثروت صاحبی اولان .

دُنیالِق [صه. دنیـایه مخصوص وشایان .

دَنیلِك س. آلچاقلق ، عادیلك .

دُنیَوی [ع. یاشـادیغمز عالمـه منسوب ومتعلق .

دو فا. ایکی ؛ اثنین ،

دَواء [ع. عـلاج ، معالجـه ، دارو ؛ چاره ، تدبیر .

دَواب ع. دابه‌لر ، حیوانلر .

دَوات [ع. دیویت دنیلن یازی آلتی .

دَوار ع. باش دونمه‌سی .

دَوّار [ع. دور ایدن ، چـوق دونن .

دُواق [س. یاخود دوواق : کلینلرك یوزلرینه اورتد- کاری تللی سـوسلی اورتو ؛ کوچوك چوجغك یوزینه اورتولن اورتو .

دُوال [س. آری قوغانده حاصل اولان جروف .

دِوال [س. آلتی مقـوا ایله بسلنمش اورتو صیرمه ایله ایشلمه .

دَوام [ع. دائم اولمه ، بر حالده بولونمه ، سورمه؛ ثبات، متمادی سعی؛ برایشه برمأموریته کیدوب کلمه . مـلازمت . علی الدوام : متمادیاً بلافاصله .

دَوامسِز [صه. دوام ایتمـه‌ین ، سورمه‌ین ؛ ایشـنه کیتمه‌ین ؛ ثباتسز .

دَوان [فا. سكردن ، قوشان ، سرعتله يوروين؛ قوشارق.

دواوين [ع. ديوانلر ، شاعر ديوانلرى .

دَواهى [ع. داهيه‌لر ، آفتلر ، بلالر .

دَوائِر [ع. دائره‌لر ، حكومت شعبه‌لرى . ب: دائره .

دوباره [فا. طاوله زارلرينك ايكيسنده‌ده ايكى نقطه‌لى جهتك اوسته كلسى ؛ حيله ، خدعه ، اويون .

دوباره‌جى [ص. حيله‌كار ، دساس ، اويونجى.

دوبه [س. آلتى دوز ، كنيش وبيوك دكيز واسطهٔ نقليه‌سى ؛ كوپرى قورمقده قوللانيلان ايچى بوش جسم .

دوبلين س. برنوع ايى پوسكول.

دوت س. معروف ميوه .

دوتا [فا. ايكى قات ، بوكولمش، قانبورى چيقمش .

دوتدُرى [ص. طورمايوب سويله‌ين ، كوه‌زه .

دوچار [فا. ملاقى اولمش ، اولاشمش ، چاتمش ، دوشكون ، كرفتار ، مبتلا .

دَوحه ع. بيوك آغاج .

دود [ع. قورت ، بوجك، دود القز ، دود الحرير : ايپك بوجكى .

دود [فا. توتون ، دومان ، دخان؛ غم ، غصه .

دوداق [س. آغزك آلتنده و اوستنده بولنان كنارلرى ، شفه ، لب ؛ كنار ، دلبر طوداغى : بر نوع خمور طاتليسى .

دودمان [فا. صوى ، قبيله ، خاندان .

دودو س. خانم ، قادين.

دودوك [س. كرك نفسله كرك بخارله اينجه ويا قالين سس چيقارمغه مخصوص آلت. ايچى بوش ، اينجه واوزون شئ .

دَور [ع. دونمه ، طولاشمه ؛ افطارمه ؛ تسليم ؛ زمان ، عصر ، عهد .

دور [فا. اوزاق ، بعيد . دور ودراز: اوزون اوزادى‌يه.

دَوران [ع. دونمه ، طولاشمه، جولان ؛ فلك ، طالع.

دوراندیش [فا. ایلریسنی دوشونن ؛ عقللی ، تدبیرلی .

دوربین [فا. اوزاقدن کورمکه مخصوص آلت .

دورتش [س. دورتمك فعلی ؛ تشویق ، ترغیب .

دورتشدیرمك [ف. بربری آرقه‌سندن دورتمك ؛ تشویق ایتمك ؛ بر ایشی زورله یاپدیرمق .

دورتلنکج [س. حیوانلری دورتمکه مخصوص اوکندره .

دورتمك [ف. سیوریجه بر شیئ بر یره باتیرمق ؛ ایتمك ؛ ایلری سورمك، تشویق ایتمك ؛ زورله یاپدیرمق .

دورتیجی [ص. دورتن؛ تشویق ایدن .

دوردر ب : دردر .

دورك س. آغزی یایوان قاب .

دورلمك ف. ییقلمق، یووارلانمق.

دورلمك [ف. قاتلانمق ، منتظم بر صورتده طوپلانمق.

دورلو س. ب: درلو .

دورمك [ف. قاتلامق، منتظم بر صورتده طوپلامق .

دورو فا. ایکی یوزلو ، مرائی .

دوروم [س. قاتلامه، ده‌وشیرمه، بوکلوم : قماشك قاتلاندیغی یر ، چیزکی .

دوری [ع. دوره منسوب و متعلق .

دوریه [ع. علمیه‌یه مخصوص بر رتبه .

دوز [ص. اینیش یوقوشی اولمایان، مستوی؛ دوزلمش؛ دوغرو، مستقیم ؛ ساده ، زینتسز ؛ ده‌وریك اولمایان؛ اینیش یوقوش اولمایان یر ؛ راقی .

دوز [فا. دیکن ، دیکیجی ؛ دیکیش آلتی ؛ دیکلمش .

دوزتمك [ف. دوز ومستوی یاپمق ؛ تنظیم وترتیب ایتمك .

دوزجه [ص. ساده ، عادی ، زینتسز ؛ ساده‌جه ، تکلفسز ، دوغرودن .

دوزخ فا. طامو ، جهنم .

دوزخی [فا. جهنمه منسوب و متعلق اولان .

دوزدِلمَك [ف. دوز ومستوی ایدلمك .

دوزَدیجی [ص. دوز ومستوی ایدیجی ، تنظیم و ترتیب ایدن .

دوزكون [ص. تسویه ایدلمش ؛ ترتیب وتنظیم ایدلمش، منتظم ؛ یوزه سورولن آقلق .

دوزلتمَك [ف. دوز ومستوی ایتمك ، ترتیب و تنظیم ایتمك ؛ اصلاح وتعمیر ایتمك .

دوزلِك [س. اینیشی یوقوشی اولمایان یر، دوغرولق، استقامت ، دوز اولان شیئك حالی ، ساده‌لك .

دوزلَمك [ف. دوز ومستوی یاپمق، تسویه ایتمك.

دوزَلمك [ف. ترتیب وتنظیم اولونمق ، دوز ومستوی ایدلمك؛ اصلاح وتعمیر اولونمق.

دوزلَنمَك ف. دوز ایدلمك .

دوزمَك [ف. یاپمق ، ایشلمك ؛ ترتیب وتنظیم ایتمك ؛ وجوده كتیرمك .

دوزمه [ص. ساخته ، یالاندن اویدورولمش .

دوزَن [س. نظام ، ترتیب ؛ اویدورمه سوز ؛ آهنك.

دوزینه [س. اون ایكی عددنده اولان شیء .

دوست [فا. یار ، محب، صدیق، سویلن كیمسه، محبوب، محبوبه ؛ عاشق ومعشوقه ؛ مشروع اولمایان زوج ویا زوجه.

دوستانه [فا. دوستلقله واقع اولان ، دوست ومحبه لائق ویاقیشیر اولان .

دوستجه [ص. ح. دوست كبی، دوست اولانه یاقیشیر صورتده .

دوستدار [فا. دوست ، محب ، عاشق .

دوستلِق [س. دوست حالی ، محبت .

دوستی فا. دوستلق .

دوسه [س. كیروب چیقمق ایچون بر كمی ایله اسكله وسائره آراسنه قونان تخته .

دوش [س. رؤیا ، واقعه ؛ دوش آزمق : احتلام اولمق .

دوش [س. اوغرامه ، چاتمه ، دوچار اولمه ؛ راستلامه، تصادف .

دوش [س. بوش بوكر، قابورغه كمیكلرینك آلت طرفی .

دوش [نا. اوموز ، كتف ؛ صوئوق صو دوكونمه .

دوشتدیرمك [ف. تفریش ایتدیرمك ، یره سردیرمك .

دوشتمك [ف. یره سرمك ، تفریش ایتمك ؛ سرمك ، یایمق .

دوشرتمك [ف. طوپلاتمق ، جمع ایتدیرمك ؛ قاتلاتمق .

دوشورمك [ف. دوشمسنه سبب اولمق ، ایتدیرمك ، اسقاط ایتمك ؛ تصادف ایتدیرمك ، راست کتیرتمك .

دوشرمك [ف. طوپلامق ، جمع ایتمك ؛ قاتلامق ، صارمق .

دوشرمه [س. طوپلامه ، جمع؛ قاتلامه ، صارمه ؛ اوتەدن بریدن طوپلانان عسکر.

دوشریم [س. دوشرمك فعلی؛ بر دفعەده طوپلانان مقدار .

دوشش [فا. طاوله زارلرندن هر ایکیسنكده آلتی اشارتلی طرفلرینك یوقاری‌یه کلمسی ؛ راست کلمه، ایی تصادف.

دوشش [س. دوشمه ، سقوط؛ تصادف .

دوشك س. یاتاق .

دوشکون [ص. دوشمش ، آشاغی‌یه صارقمش ؛ ثروت و راحتنی غائب ایتمش ؛ مبتلا ، دوچار .

دوشکونلك [س. دوشکون اولانك حالی ؛ ثروت و راحتنی غائب ایتمه ؛ ابتلاء ، دوچار اولمه .

دوشمك [ف. یوقاریدن آشاغی‌یه دوغرو کندی ثقلتیله سوروکلنمك ، جذب ایدلمك ؛ یاغمق ؛ اوجوزلامق ، قیمتی آزالمق ؛ ایتمك ، تدنی ، تنزل ایتمك ؛ قوتنی غائب ایتمك ؛ ثروت وراحتنی غائب ایتمك ؛ اوغرامق ، طوتلمق ؛ صیغنمق، التجا ایتمك ؛ عائد و مناسب اولمق ؛ یاقیشمق ، قاتلمق ؛ تصادف ایتمك ، واقع اولمق ، کوچوك دوشمك : محجوب اولمق . کوزدن دوشمك : توجه غائب ایتمك . دوشوب قالقمق : برلکده یاشامق ؛ دوشه قالقه : زحمتله .

دوشمه [س. دوشمك فعلی . ص. الدن اوجوز صاتین آلنان ، تصادفی .

دوشَنمَك [ف. يايلمق ، انبساط ايتمك ؛ اوزون اوزادی‌یه آكلاتمق ؛ كيرمك ، قويولمق ، مندر ، ياصديق ، خالی ، پرده ، قناپه كبی شيلرله دوناتمق ؛ قاپلاتمق .

دوشورتمَك [ف. يوقاريدن آشاغی‌يه سقوطنه سبب اولمق؛ اسقاط ايتديرمك .

دوشورمَك [ف. يوقاريدن آشاغی‌يه براقمق ، دوشمه‌سنی موجب اولمق ، تصادف ايتديرمك ، راست كتيرمك .

دوشوك [ص. دوشمش ، آشاغی‌يه صارقمش ؛ وقتسز طوغمش .

دوشوكلك [س. صارقمه ، صارقمان شيئك حالی ؛ قصور ، رابطه‌سزلق .

دوشوم [س. اكين ييغينلرينی تمغالامغه مخصوص تخته .

دوشونجه [س. دوشونمه ، انديشه ، افكار .

دوشونديرمَك [ف. دوشونمكی موجب اولمق؛ انديشه ايتديرمك ، غائله‌يه صوقمق .

دوشونلمَك [ف. تفكر و ملاحظه ايدلمك .

دوشونمَك [ف. مفكره ايچنده فكرلر تشكيل و ترتيب ايتمك ؛ خاطره كتيرمك ، فكراً بولمق؛ كدر ايتمك ، غائله چكمك .

دوشونمه [س. دوشونمك فعلی ، تفكر ، ملاحظه ؛ انديشه ، غائله .

دوشونيش س. عينی معنی .

دوشه‌مَك [ف. يايمق ، آچمق ، يره‌سرمك ؛ يری بر شيئله اورتمك ؛ بر يری تفريش ايتمك .

دوشه‌مه [س. اوطه و سائره‌نك آياقله كزيله‌جك طرفنه اورتولن تخته وسائره ؛ تفريشه يارايان اشيا : قناپه ، مندر ، ياصديق وسائره .

دوشيرمَك ف. ب: دوشرمك .

دوشيزه [فا. قيز ، باكر ، قيز اوغلان قيز .

دوق [س. يلكن بزينك جنس اعلاسی .

دوقتور [س. بر فنده مأذون اولانلره ويريلن اسم

عموميدر . برده يالكز طبيبه تسميه اولنور .

دوقه [س. آوروپاده اصالتعنوانيدر ، حاكم .

دوقه‌لِق [س. دوقه عنوان و اصالتی ؛ بر دوقه‌نك اداره سنده اولان محل .

دوكتمك ف. ب: توكتمك .

دوگدی [س. اورمغه ويا دوكمكه مخصوص آلت ؛ كسر وبالطه كبی شيئلرك آرقه‌لرنده‌كی طوقماق .

دوكديرمك [ف. بر قابدن ديشاری‌يه چيقارتمق بر قابك ايچنده‌كينی ديشاری‌يه آتديرمق. قالبه بوشالتمق؛ قيزغين ياغ ايچنده پيشيرتمك ؛ صاچديرمق ، سرپديرمك .

دوگديرمك [ف. ضرب ايتديرمك ؛ اورديرمق ؛ اورديروب ازديرمك ويا قيرديرمق؛ مرمی آتديرمق.

دوكِلمك [ف. بولنديغی قابدن ديشاری چيقه‌رق آقمق ؛ دوشمك، سقوط ايتمك؛ آقمق ، چيقارلمق ، تهالكله هجوم ايتمه؛ برمعدن اريديله‌رك ايستنيلن قالبه صوقولمق ؛ قلب اولونمق ؛ پك اسكيمك .

دوگِلمك [ف. اورولمق، ضرب اولونمق ؛ قيرلمق ، توز حالنه قونمق ، ازلمك ؛ مرمی‌يه طوتولمق .

دوكمك [ف. بوشالتمق ؛ دوشورمك ؛ آقيتمق ؛ بدننده بعض شيلر چيقارمق ؛ صاچمق ؛ سرپمك؛ اريمش معدنه برقالب ويرمك؛ خوری صيجاق بر يرده پيشيرمك ؛ طيشاری آتمق ؛ سوق واعزام ايتمك .

دوگمك [ف. اورمق ، ضرب ايتمك ؛ ازمك، اون حالنه قومق، قيرمق ، اريمش معدنه بر قالب ويرمك ؛ اورمق، چالمق ؛ طوپه ويا قورشونه طوتمق .

دوكمه [س. دوكمك فعلی ؛ اريديله‌رك دوكولمش شی ؛ ص. اريديلوب قالب ويرلمش .

دوگمه [س. دوگمك فعلی ؛ ص. قيزغين‌ايكن دوكوله‌رك ياپلمش .

دوگمه [س. البسه‌نك ايكی قسمنی بربرينه ربط ايتمكه يارايان قماشله مستور ويا غير مستور كميكدن ، تخته‌دن وسائره‌دن ياپيلان يووارلاق ويا بيضی شیٔ ؛ يووارلاق شیٔ ، اور ، يومرو .

دوكمه‌جی س. معدن دوكن .

دوگمه‌جی [س. دوكمه یاپان و صاتان .

دوكمه‌جیلك [س. اریتمش معدنلره قالب ویرمك صنعتی .

دوگمه‌لمك [ف. دوكمه‌یی ایلیكه كچیرمك .

دوگمه‌لی ص. دوكمه‌سی اولان .

دوگن [س. خرمانده اكینلری دوكمكه مخصوص آلتی چاقللی آلت .

دوكندی [س. دوكولمش ، پراكنده شیء ؛ ساحلك براز ایلریسنده طالغه قیرمغه مخصوص طاشلر .

دوكنمك [ف. كندی اوستنه دوكمك .

دوگنمك [ف. كندی كندینی دوكمك ؛ یأسندن باشنه وسائر یرینه اورارق فریاد ایتمك .

دوگوج س. چماشیر طوقماغی .

دوكوش [س. دوكمك فعلی و طرزی .

دوگوش [س. دوكمك فعلی ، دوكمه ، اورمه ؛ اوروشمه ، غوغا ، مضاربه ؛ اورارق ازمه ؛ طوپه طوتمه .

دوگوشدیرمك [ف. غوغا ایتدیرمك .

دوكوشمك [ف. بربریله غوغا ومضاربه ایتمك .

دوكوم [س. اریتمه ، قالبه دوكمه ، اذابه .

دوگوم [س. ایكی شیئك برلكده باغلانماسندن حاصل اولان باغ ، عقده .

دوكومخانه [س. اریتمش معدنلره ایستنیلن قالبی ویرمكه مخصوص محل .

دوگوملمك [ف. ایكی شیء بر آرایه كتیره‌رك باغلایارق دوگوم یاپمق .

دوگوملی [ص. دوگومی اولان ، دوگومله باغلانمش .

دوگون [س. بر چوجغك طوغدیغی ویا سنت اولدیغی ویا بر آدمك اولندیكی كون یاپیلان شنلك ومراسم ، ولیمه ، سور .

دوگه [س. هنوز طوغورمامش كنج اینك .

دوگی [س. دیبكده دوكولمش پرنج .

دول [س. رحمك ایچنده‌كی یاورو ، جنین ؛ نسل ، عرق ، صوی ، اوروق .

دول ص. ب: طول .

دُوَل ع. دولتلر . ب: دولت.

دَولَت [ع. جریان زمان؛ تحول، دکیشمه ؛ حکومت ؛ ایمپراطورلق، قراللق ؛ خاندان، حکومت سورن سلاله ؛ سعادت ونعمت ، ثروت و سامان .

دَولَتخانه [فا. أو ، خانه ، قوناق .

دَولَتلی [ص. یاخود : دولتلو : رفاه وسعادت و نعمت صاحبی ؛ وزرا ومشیران کبی بویوك رتبه اصحابنه ویریلن عنواندر .

دولـگَر [س. ابنیه‌نك اخشاب قسمنی یاپان اوسطه.

دولـگَرلك [س. دولـکر اولانك صنعتی .

دَوله [ع. دولت کلمه‌سی عربجه بویله یازیلیر . ب : دولت .

دُوَلی ع. دولته‌منسوب ومتعلق.

دوم [د. «د»ایله باشلایان ترکجه صفتـلرك باشـنه قونارق مبالغه وتأکید بیان ایدر :

دُوُم س. فا. ایکنجی .

دومان [س. اودون یانارکن یوکسه‌لن قارا توتون ، دخان ، دود ؛ هوانك سیسی، بولانیقلی ؛ بخار ، بوغو .

دومانلامَق [ف. دومانه طوتمق ویا آصمق ؛ قا-رارتمق .

دومانلانمق [ف.دومانده‌قارارمق، طورمق ، بولانمق، قارارمق .

دومانلی [ص. دومانی ، سیسی ویا بوغوسی اولان .

دومَن [س. کمی‌یه استقامت ویرن آلت؛ مج. صوك. الك کری .

دومَنجی [س. کمینـك دومنی اداره ایدن .

دومَنجیلِك [س. دومنجی‌صنعت ووظیفه‌سی .

دون [س. اولـکی کون . امس، دیروز .

دون [ع. آلچـاق ، ذلیـل ، آشاغی ؛ آلتده آشاغیده.

دوناما [س. حرب سفینه‌لرینك هیئت مجموعـه‌سی ؛ شهر آیین ، شنلك .

دوندیرمَك [ف. چویرمـك ، دور ایتدیرمك ؛ کری‌یه یوللامق ، چویرمك .

دونُشديرمَك [ف. كزينوب آرامق، تحرى ايتمك .

دونَك [ص. سوزندن دونن ، عهدنده طورمايان ، ثباتسز .

دونگَل [س. موشموله دنيلن معروف ميوه .

دونَكلِك [س. سوزندن دونه‌نك حالى ، ثباتسزلق .

دونكى [ص. بر كون اولكى ؛ قدمسز ، پك يكى ، كنج .

دونِلمَك [ف. دور اولونمق ، نكول ايدلمك ، جايلمق ، واز كچلمك ،

دونُم [س. عرضى وطولى قرق آرشوندن عبارت اراضى.

دونمِش [ص. بوزولمش، قوقمش، باشقه‌لاشمش .

دونمَك [ف. دور ايتمك ؛ كرى كيتمك ويا كلمك ؛ دكيشمك تحول و تغير ايتمك ؛ واز كچمك ، جايمق ، نكول ايتمك ؛ بكزه‌مك ؛ كندى دينني براقارق ديكر بر دين ايله متدين اولمق .

دونمه [س. دونمك فعلى ، عودت ؛ جايمه ؛ تحول، تغير ؛ واز كچمه ؛ نكول ؛ دين دكيشديرمه .

دونَما س ب: دوناما .

دونوش س. كرى كلمه ، عودت.

دونوشين [س. دونركن ، عودتده .

دونوم [س. دونمه ، دور ، رجعت ، عودت ، كره ، نوبت . ب : دونم .

دووَللو [س. ياخود دوئللو . حقارت كورن آدمك وقوع بولان تكليفى اوزرينه خصميله قليچ ويا تفنكله اوروشماسى .

دَوه س. معروف بويوك حيوان .

دَوه‌جى [س. دوه اوتلاتان ويا دوه كراجيلغى ايدن .

دَوه قوشى س. بويوك برقوش.

ده [ج. ظرفيت زمانيه ومكانيه بيان ايدر ؛ عند ، يان معناسنه كلير؛ سوركلك‌واستمرار بيان ايدر .

ده [حر. عطف ايچوندر ، و ، هم ، دخى ؛ علاوه وضم بيان ايدر ، كذلك ، دها .

ده [حد. یاخود دی . هایدی ! ها ! یا !]

دَه فا. اون ، عشر .

دَها [د. یکیدن ؛ باشقه ، زیاده ؛ شمدی‌یه قدر ، حالا ، هنوز .

دَهاء [ع. ملكات بشریه‌نك وارا بیله‌جکی الڭ یوکسك درجه، خارق العاده ذکا .

دُهات ع. داهیلر . ب : داهی.

دَهان فا. آغز ، فم .

دەپوزیتو [س. رهن ، ودیعه؛ تأمینات ، ضمان .

دَهر [ع. عصر ، زمان ، قرن، اقبال ، طالع ؛ جهان ، عالم ، طبیعت .

دَهره [فا. زبانزدی : طهره . دستره کبی دیشلی اکری بودامه بچاغی .

دَهری [ع. روحك‌ده جسدله برلکده‌اولدیکنه اینانان، ملحد .

دِهِش فا. ویرمه ، اعطا ایتمه .

دَهشَت [ع. حیرتده قالمه ؛ دوچار خوف وتلاش اولمه ، اورکمه .

دَهشَت‌اَنگیز [فا. اورکودن، قورقونج .

دَهشَتلی ص. قورقونج .

دەشلمَك [ف. دەلمك، یاریلمق، پاطلامق .

دِهقان فا. کویلو ، چفتجی .

دِهلیز [ع. بر بنایه کیرمکه واسطه اولان محل ، قاپو ایله بنا آراسنده‌کی آرالق.

دَهُم فا. اونجی .

دُهن ع. یاغ ، پومادا .

دَهَن فا. آغز ، فم ، دهان .

دَهناء ع. چول ، اووه .

دەنه‌تمَك ف. تجربه ایتدیرمك .

دەنه‌مَك [ف. تجربه ایتمك ، صنامق .

دُهور [ع. دهرلر ، زمانلر ، مدتلر .

دەوریك [ص. دەوریلمش ، یاتیرلمش ، یاتیق ، چویریلوب قاتلانمش .

دەوریم [س. چویرلمه، قاتلانمه، انحنا ، بوکولمه .

دەویرمَك [ف. ییقمق ، بریانه یاتیرمق، دوشورمك باش آشاغی چویرمك .

دی حه یاخود دە: ها! هایدی!

دِیار ع. مملکت ، خطه .

دَیّار ع. بری ، بر کیمسه .

دِیاقوز [س. مترەپولیده ملازمت ایدن کنج پاپاس .

دَیّان [ع. مکافاة ومجازات ویرن؛ حاکم .

دِیانَت [ع. دیندارلق ، احکام دینیه ومذهبیەنك اجراسی ، حسی دینی ، دین .

دِیانَتکار [فا. احکام دینیه و مذهبیەیه رعایت ایدن ، دیندار .

دِیانتلی ص. عینی معنی .

دیب [س. بوش بر شیئك اك آشاغی محلی ؛ اوستنده بویوك بر صو ییغینی بولنان صاغلام طبقه، یوکسك شیئلرك زمینله برلشدیکی محل ؛ بر یرك اك کری طرفی ؛ مقعد ، دبر ؛ اصل ، اساس .

دیبا [فا. بر نوع رسملی ایپك قماش .

دیباج ع. عینی معنی .

دیباجه [ع. رسملی ایپكقماش، یوز، سیما ؛ بر کتابك مقدمەسی .

دیدیرمَك [ف. دیمکه سوق و اجبار ایتمك ، سویلتمك .

دیجِك [س. تفنكك اومـوزه دایانان اخشاب و قالین قسمی .

دیبسِز [ص. دیبی اولمایان ، اصلسز ، اساسسز ؛ ثباتسز .

دیك س. بویوك هاوان .

دیپلوما [س. برکیمسەیه درجهٔ لیاقت وعزیتنی تصدیقاً بر هیئت ویا بر مکتب طرفندن ویریلن شهادتنامه .

دیپلومات [س. پولیتیقه ایله اشتغال ایدن و پولیتیقەدە پك ماهر اولان .

دیپلوماتلِق [س. پولیتیقه ایله اشتغال ایدنلرك مسلکی ؛ قورنازلق .

دیپلومالی [ص. دیپلوماسی اولان ، شهادتنامەلی .

دیپوزیتو س. ب. ده‌پوزیتو .

دِیَت [ع. مقتول ایچون وارثنه ویریلن قان‌بهاسی، خونبها.

دیتر تمك [ف. یاخود تیتره‌تمك. تیتره‌مسنی موجب اولمق ؛ چوق قورقوتمق .

دیترشمك [ف. هپ بردن قورقوب تیتره‌مك.

دیترك [ص. الی آیاغی تیترر اولان ؛ دائما تیتره‌ین.

دیتره‌مك [ف. ویاخود تیتره‌مك. چابق چابق فاصله‌سز قمیلدامق ، اوینامق ؛ چوق قورقمق، چوق اوشومك اوزرینه دیتره‌مك : چوق سه‌ووب زیاده قورومق .

دیتره‌مه [س. تیتره‌مك فعلی ، رعشه ، لرزه .

دیتمك [ف. ایپلیك ایپلیك آییرمق ؛ پارچه پارچه آچمق ، قوپارمق ، (پاموغی) آتمق .

دَیجور [فا. پك زیاده مظلم وقارا كلق اولان .

دیدار [فا. یوز، چهره؛ كورمه، ملاقات .

دیده [فا. كوز ، عین، چشم . ص. كورمش .

دیده‌بان فا. بكجی ، محافظ .

دیده‌بانلق [س. بكجیلك ، محافظلق .

دیدیرگین [ص. یرینی بكنمه‌ین، یرندن اوینایان .

دیدیشمك [ف. غوغا ایتمك ، بربرینی دیتمك .

دیدینمك [ف. پك زیاده جهد ایتمك ، چوق اوغراشمق .

دیدی‌قودی [س. اوته بری سوزلر ، قیل وقال ؛ نماملق .

دیدی‌قودیجی [س. دیدی قودی‌یی‌سون.

دیدیك س. سویلنمش سوز .

دَیْر [ع. مناستر ، كلیسا ، صومعه .

دیرسك [س. قولك بوكولدیكی محلده‌كی خارجی‌قسمی؛ بر دیوارك ، بر یولك الخ .. زاویه‌سی .

دیرك [س. دوز ، اوزون و قالین آغاج ؛ اخشاب ویا كاركیر ستون ؛ پك اوزون بویلی آدم .

دیركلی [ص. دیركلری ویاستونلری اولان .

دیرلانمق [ف. مناسبتسز سوز سویلمك .

دیرلك [س. حیات ، یاشایش ، نفقه ، معاش؛ کچینمه ، معاشرت .

دیرلکسز [ص. کچینلمسی کوج ، امتزاجسز .

دیرمك [ف. یاخود دەرمك : طوپلامق ، دیوشیرمك .

دیرمه [س. طوپلامه ، دیوشیرمه؛ اوتەدن بریدن طوپلانمش .

دیرن [س. خرمان صاوورمغه مخصوص یابا .

دیرندی [س. یاخود درندی . اوتەدن بریدن دەریلمش عادی شیئلر ، دیرمه چاتمه شیٔ .

دیرەمك [ف. کرمك ، آیاق دیرەمك : عناد ایتمك .

دیرەنمك [ف. طیانمق ، قارشی طورمق .

دیری [ص. جانلی ، حی ، زنده؛ ایی پیشمەمش ، چیك؛ قوتلی ، جانلی ؛ سرت ، درشت .

دیریسه [س. بر شیئك براوجنی بر طرفه چکمه .

دیریلتمك [ف. حیات ویرمك ، سرتلشدیرمك ؛ جانلاندیرمق ؛ شنلندیرمك ، اعمار ایتمك .

دیریلمك [ف. جانلانمق ، حیاته کلمك؛ قوت وطراوت کسب ایتمك ، تازەلشمك .

دیریلك [س. جانلیلق ، حیات؛ سرتلك ، درشتلك .

دیریم س. حیات ، یاشایش .

دیرین فا. اسکی ، قدیم .

دیرینه فا. عینی معنی .

دیز [س. باجاغك قسم سفلاسنی اویلوغه برلشدیرن قسم .

دیزدیرمك [ف. صرەیه قودیرمق ، صرەلاتمق؛ مطبعه حروفاتنی ترتیب ایتدیرمك .

دیزگه [س. دیز باغی ، چوراب باغی .

دیزگین س. کم قایشلری ، عنان .

دیزلك [س. دیزه قدر اولان بر نوع پوطور .

دیزلمك [ف. صرەلانمق ، صرەیه قونمق ؛ مطبعه حروفاتی ترتیب ایدلمك .

دیزلمه [س. صرەلانمه ؛ دوکمه حروفات ترتیب ایدلمه .

دیزِلیش س. عینی معنی .

دیزمان [ص. بویوك ، ایری ؛ قوجامان .

دیزمَك [ف. صره‌لامق ، مطبعه حروفاتنی ترتیب ایتمك .

دیزمه [ص. صره‌لامه ، صره‌یه قومه ، حروفاتی ترتیب ایتمه .

دیزی [س. صره‌لامه ؛ صره‌لانمش ؛ بری دیکرینك آرقاسنده طوران ایکی عسکر .

دیزیش ب: دیزمه .

دیزیلی [ص. صره‌لانمش؛ ترتیب اولونمش .

دیش [س. آغزده‌کی کمیك دانه‌لرندن هر بری که ایصیرمغه ویا یمکی ازمکه یارار ؛ چنتیك ؛ دانه ؛ دستره وچرخ کبی شیئلرك سیوری چقنتیلری .

دیشجی [س. دیش هکیمی ، دیش ، خسته‌لقلرینه باقان .

دیشجیلِك س. دیشجی صنعتی.

دیششِز [ص. دیش وچنتیکی اولمایان .

دیششِزلِك س. دیش فقدانی.

دیشلَمَك [ف. دیش کچیرمك ، ایصیرمق .

دیشلَنمَك [ف. ایصیرلمق ، دیش کچیرلمك .

دیشلی [ص. دیشی اولان ؛ سوزنی کچیریر ؛ ضرر ویره‌بیلیر .

دیشی [س. ص. ارککك مقابلی ؛ آلات وادواتدن برشیئی ایچنه آلان آلت ؛ یومشاق ، ملایم .

دیشیلی ص. دیشیسی اولان .

دیك [ص. عمودی وضعیتده اولان؛ پك صارپ ؛ تیز ، سرت ، یوکسك ؛ دوغرو وسرت ؛ خرچین ، خشین ؛ آشاغیدن یوقاری‌یه دوغرو واقع اولان . دیکنه : ضدینه ، عکسنه ترسنه .

دیکدیرمَك [ف. ایپلیك وایکنه واسطه‌سیله پارچه‌لری بربرینه ربط ایتدیرمك؛ یره صوقدیرمق ، غرس ایتدیرمك ؛ دیك طوردیرمق ، رکز ایتدیرمك .

دیکدیرمَك [ف. طوردیرمق ، کسمك ؛ تسکین ایتمك .

دیگر فا. باشقه ، آخر .

دیگرگون ص. باشقه تورلو .

دیکسینمك [ف. یاخود تیکسینمك. غلط : تیتسینمك : اکراه ایتمك .

دیکسینمه [س. اکراه ونفرت ایتمه .

دیکلمك [ف. پارچه‌لر ایکنه ایله بربرینه ربط ایدلمك ، آیاقده طورمق ، طوروب کیتمه‌مك ؛ آیاقده عمودی بر وضعیتده طوردیرلمق ، یره کومولمك ، غرس ایدلمك .

دیکلمه س. دیکلمك فعلی .

دیکلندیرمك [ف. استراحت ایتدیرمك ؛ تسکین ایتمك .

دیکلنمك [ف. سکونت بولمق ، راحتلانمق .

دیکلنمك ف. دیك طورمق .

دیکلەمك [ف. ایشتمك ایچون قولاق ویرمك ؛ سوزلرینه اهمیت ویروب قبول ایتمك .

دیکلەیجی [ص. دیکلەین ، قولاق ویرن .

دیکمك [ف. کوکنی طوپراغه صوقمق ، کوکلنمك اوزره یره کوممك ، غرس ایتمك ؛ قالدیروب ایچمك ؛ آیاقده طوردیرمق ، عمودی بر وضعیتده طوردیرمق ؛ ایکنه و ایپلك ایله پارچه‌لری بربرینه ربط ایتمك .

دیکمك [ف. کسلمك ، طورمق ؛ آقمامق ؛ راحتلانمق .

دیکن [س. بعض نباتاتك اوزرنده بولنان سرت و سیوری چقنتی ، شوك ، خار ؛ آری وسائره‌نك ایکنه‌سی ؛ مانع ، انکل .

دیکنلی س. دیکنی اولان .

دیکیجی [س. اسکی پابوج تعمیر ایدن .

دیکیجیلك س. دیکیجی صنعتی.

دیکیش [س. دیکمك فعل و صنعتی ؛ دیکیله‌جك شیء .

دیکیشجی [س. دیکیش دیکن ، ترزی قادین ، مودیسترا .

دیکیلی [ص. ایکنه و ایپلکله دیکیلمش ؛ رکز اولونمش .

دیكیم س. دیكمه ، دیكیش .

دیكیمخانه [س. عسكر البسه‌سنك دیكیلدیكی محل .

دیل [س. یوتمغه، سوز سویلمكه یارایان آغزده‌كی معروف عضو ؛ لغت ، لسان ؛ دكیزه دوغرو ایلریلمش اوسقی دوز اوزون قوملق ؛ افادهٔ مرامده‌كی طور مخصوص : شاعر دیلی ؛ افترا، غیبت، مذمت؛ كوچوك بر دیل شكلنی آكدیران هر شیٔ : ترازینك ، كلیدك دیلی .

دیلاق [س. قادینلرك عضو تناسلی ایچنده‌كی دیلجك، بظر .

دیلباز س. چوق وطاتلی سویله‌ین .

دیلجك [س. بظر ، دیلاق ؛ كوچوك دیل شكلنده كی آلت .

دیلسز [ص. دیلی اولمایان ، ابكم؛ سكوتی، ساكت.

دیلسزلك [س. لاقیردی سویله‌یه‌مزلك .

دیلك [س. آرزو، تمنی؛ ایستك، مطلوب .

دیلكشمك [ف. سویلشمك ، مكالمه ، مصاحبه ؛ یابانجی دیلیله قونوشمق .

دیللنمك [ف. دیله كلمك ، دیل پیدا ایده‌رك سوز سویلمك ؛ چوق سویلمك ؛ ادبسزلك ایتمك ؛ مذموم اولمق.

دیللی ص. چوق وایی سویلر .

دیلماج س. ترجمان .

دیلمك [ف. دیلیم دیلیم كسمك، آییرمق .

دیلنجی [س. ال آچوب ایسته‌ین سائل ، فقیر ؛ هر شیئی ایسته‌ین ، ایسته‌مكدن اوتانمایان .

دیلنجیلك [س. دیلنجی حال وصفتی ؛ عارسزلق .

دیلندیرمك [ف. دیلنمه‌سوق واجبار ایتمك .

دیلنمك ف. دیلنجیلك ایتمك .

دیله‌مك [ف. ایستمك ، آرامق؛ ارزو ایتمك .

دیلیم [س. اوزون اوزون آیرلمش پارچه‌لرك هربری .

دیمك [ف. سویلمك ؛ اسم ویرمك ؛ نقل و روایت ایتمك .

دیمومت [ع. دوام ، سورمه ، دائم وبر قرار اولمه.

دیمه س. دیمك فعلی .

دیمی س. برنوع قماش .

دین [ع. اللهه ایدیلن عبادت ، عبودیت .

دَین ع. بورج .

دیناً [ع. دین خصوصنده ، دینجه ، دین نقطهٔ نظرندن.

دینار [ع. اسکی زمانك بر نوع آلتون پاره‌سی‌که بر لیرا چاریکی قیمتنده ایدی .

دین پَروَر [فا. دینه معاونت و مظاهرت ایدن .

دینپناه [فا. دینك طیاندیغی یر، دینی صیانت ایدن .

دینج [ص. وجودی صاغلام ، قوتلی طیانیقلی .

دیندار [فا. احکام دینیه‌یه رعایت ایدن ، متدین .

دیندارانه [فا. دیننه رعایت ایدنه یاقیشیر صورتده .

دیندارلق [س. احکام دینیه‌یه رعایت .

دینسز [ص. دینی اولمایان ، ملحد ؛ مرحمتسز .

دینسزلك [س. دینسز اولانك حالی ، الحاد ؛ مرحمتسزلك .

دین شکن [فا. افساد ایدوب دیندن چیقاران ؛ دینك علیهنده بولونان .

دینلمك [ف. سویلنمك؛ تسمیه اولونمق؛ نقل وروایت ایدلمك .

دینمك [ف. سویلنلمك ؛ تسمیه ایدلمك .

دینی [ع. دین ومذهبه منسوب ومتعلق .

دیو فا. شیطان ، جن ، عفریت .

دیوار [فا. طاشدن ، طوغله ویا کرپچدن یاپیلان سد ، جدار .

دیوارجی س. دیوار یاپان .

دیوارجیلق [س. دیوارجی صنعتی .

دیوان [ع. بویوك مجلس ؛ شعر مجموعه‌سی . دیوان حرب : عسکر محکمه‌سی .

دیوانچه [فا. کوچوك مجموعهٔ اشعار .

دیوانخانه فا. کنیش صوفه .

دیوانه [فا. دلی ، مجذوب ، بدلا ، آلیق .

دیوانه‌لك [س. دیوانه اولانك حالی ، دلیلك ، آلیقلق .

دیوانی ع. دیوانه‌منسوب ومتعلق.

دَیّوث [ع. قاریسینك ناموسسز- لغنه قاتلانان ومساعده ایدن .

دَیّوثلق [س. قاریسنك ناموسسزلغنه قاتلانمه آلچاقلغی .

دُیون ع. دینلر ، بورجلر .

دیویت [س. یانی باشنده قلم وضعنه مخصوص بر بوریسی بولونان اسکی اصولده حقه .

دَیه [د. یاخود دییه . دیه‌رك ، کویا ، سوزده ؛ ظنیله ، ادعاسیله ، بهانه‌سیله .

دیهیم فا. تاج ، اکلیل .

ذ

ذ [س. الفبای عثمانینك اون برنجی حرفی اولوب ابجد حسابنده (٧٠٠) عددینی کوسترر .

ذا [ع. بو ، شو . هکذا ، کذا : بویله ، بونك کبی ؛ بعد ذا : بوندن صوکره .

ذا [ع. صاحب معناسنه اولان « ذو » نك حالت نصبیدر .

ذات [ع. کندی ، نفسی ، عین ، جوهر ؛ معتبر ومعزز اولان کیمسه ؛ بالذات : کندیسی ؛ صاحبه ، متصرفه ، اهل . ذات الجنب : جکر زارینك التهابی ؛ ذات‌الرئه : جکر التهابی خسته‌لغی .

ذاتاً [ع. ذاتی ، طبیعی وجبلی اوله‌رق ؛ کندیلکندن .

ذاتی [حد. ذات، اصل و جوهره منسوب ومتعلق ؛ ذات وشخصه مخصوص .

ذاتیّات [ع. شخصه عائد خصوصات .

ذاكِر [ذكر ایدن ، دائما ذكر ودعا ایله مشغول اولان.

ذال [ع. (ذ) حرفنك عربجه اسمیدر .

ذالِك ع. ب: ذلك .

ذاهِب [ع. كیدن ، كیدیجی ؛ ظن ایدن ، صاپان .

ذاهِل ع. اهمالجی ، مسیب .

ذائِق [ع. طادان ، طادیجی ؛ لذت طویان . قوۀ ذائقه: انسانده طات طویمق حاسه‌سی.

ذائِقه ع. طات طویمق حاسه‌سی.

ذُباب ع. سینك ، مكس .

ذَبح ع. بوغازلامه ، قربان ایتمه .

ذِبحه [ع. قوش پالازی دنیلن خسته‌لق .

ذَبحیّه [ع. كسیلن حیوانلر ایچون صاحبندن آلنان پاره ، رسم .

ذَبر ع. كتاب.

ذَبیح [ع. قربان ایدلمش . بو - غازلانمش ، قربان ایدلمكه تخصیص ایدلمش .

ذخائِر [ع. ذخیره‌لر ؛ ایلریسی ایچون صاقلانان شیئلر.

ذَخیره [ع. ایلریسی ایچون صاقلانمش شیٔ .

ذِراع [ع. دیرسكدن اورته پارمغه قدر اولان طول ، آرشین. ذراع اعشاری: متره.

ذَروه [ع. طاغك اك یوقاری نقطه‌سی ، تپه‌سی .

ذَرّه [ع. پك كوچوك پارچه ، آرپه‌نك یوزده بری ؛ غایت كوچوك قارنجه ؛ ذرةً ما : هیچ ، اصلا .

ذُرِّیَّت [ع. نسل ، صوی ؛ اولاد واحفاد .

ذَریع [ع. كنیش ، وسعتلی ؛ سرعتلی ؛ (موت) آنی .

ذَریعه [ع. وسیله ، بهانه ، واسطه ، سبب .

ذَقَن ع. چگه.

ذَكاء [ع. نفوذ فكر ، ذهن كسكینلكی .

ذُكاء [ع. كونش . ابن ذكاء: فجر .

ذَكاوَت [س. ذكاء معناسنه قوللانيورسەق دە عربجەدە بويله بر كلمه يوقدر .

ذِكر [ع. آكمه ، ياد ، خاطره كتيرمه ؛ بيان و افاده ايتمه ؛ مدح وثنا ، ايلكله ياد. ذكر جميل : مكتبلردە ويريلن بر نوع مكافات ؛ ايلكله اسمی ياد اولونمه .

ذَكَر [ع. انسان ويا حيواناتك اركَكی ؛ انسانك آلت تناسلی .

ذُكور ع. ذكرلر . ب: ذكر.

ذَكِیّ [ع. كسكين فكرلی ، چابق وسريع آكلاييشلی.

ذِلّ وذُلّ [ع. خورلق ، آلچاقلق ؛ اطاعت ، تواضع .

ذِلَّت [ع. آلچالمه ، آشاغی مرتبه وطبيعتده بولونمه، آلچاقلق .

ذلِكَ [ع. بو ، اوتەكی (اوزاغی كوستررر) . مع ذلك : بونكله برابر ؛ بناءً علی ذلك : بونك اوزرينه ؛ كذلك : بويله، بونك كبی .

ذَلول ع. حليم ، مطيع .

ذَليل [ع. حقير ، آلچاق ، شايان تحقير ؛ مطيع .

ذَمّ [ع. تقبيح ايتمه ؛ برينی تعييب ايتمه ، كوتولكنی سويلمه ، اخلاقنی فصل ايتمه .

ذِمام ع. التزام، تعهد، فريضه .

ذَمّام ع. چوق ذم وفصل ايدن.

ذَمائِم [ع. ذميمەلر ، عيب ومذموم اولان افعال .

ذِمَّت [ع. انسانك كورديكی حمايه ووقايه ؛ حمايەيی تأمين ايدن اتفاق ومصالحه ؛ كفالت وضمان ؛ مسئوليت ؛ وجدان ؛ عهده ، بورج ؛ دين . تبرئهٔ ذمت : بر ايشده ايليشيكی اولماديغنی اثبات ايتمه .

ذِمَم ع. ذمتلر . ب : ذمت .

ذِمّی ع. حمايه كورن ، رعيه .

ذَميم [ع. ذم وتقبيحه لائق ، شايان تقبيح ؛ طادی فنا (صو) .

ذَميمه ع. كوتو خوی ويا فعل.

ذَنب [ع. كناه، صوچ، قباحت، جنايت .

ذَنَب ع. قویروق .

ذُنُوب [ع. کناهلر ، قباحتلر ، جنایتلر .

ذو [ع. صاحب ، مالك ، تصرف ایدن ؛ متصف اولان .

ذُؤابه ع. پرچم ، زلف؛ یله .

ذَوات [ع. ذاتلر ، نفسلر ، صاحبلر ؛ برشیئله متصف اولانلر .

ذوالفِقار [ع. پیغمبر ذیشان افندیمزك حضرت علی افندمزه اعطا بیوردقلری قیلاج .

ذوالقَرنین [سخ. اسکندرك لقبی .

ذوالمَعاشین [ع. هم قره هم دکزده یاشایان حیوانلره ویریلن اسمدر .

ذوالوَجهَین [ع. ایکی یوزلو ، ایکی طرفلی .

ذَوائِب [ع. ذؤابه‌لر ، پرچلر ؛ یله‌لر .

ذَوب ع. مایع حالنده‌کی بال .

ذَوب [ع. اریمه ، مایع حالنه کلمه .

ذَوَبانی ع. عینی معنی .

ذَوق [ع. طات ، لذت ؛ قوهٔ ذائقه ؛ خوشلانمه ، حظ طویمه ؛ اکلنجه ، کیف ، صفاء جنبش ؛ ایی ، کوزل و ظریف شیئلری آکلایابیلمك استعدادی.

ذَوقلَندیرمَك ف. اکلندیرمك.

ذَوقلَنمَك ف. اکلنمك.

ذَوقیاب [فا. ذوق بولان ، متلذذ اولان .

ذَوقِیّات [ع. ذوق وصفایه ، طرب و اکلنجه‌یه عائد شیئلر .

ذَهاب [ع. عزیمت ، تباعد ، غائب اولمه ؛ دوشونجه، ظن .

ذَهَب [ع. آلتون ، یومورطه صاریسی .

ذَهَبی [ع. آلتوندن یاپلمش ، آلتونه منسوب .

ذَهل [ع. مشغولیتدن دولایی بر شیئی اونوتمه .

ذَهل ع. کیجه‌نك ایلك قسمی.

ذِهن [ع. ذکا ؛ حافظه ؛ تدبیر ؛ قوت .

ذِهنی [ع. ذهنه منسوب و متعلق ؛ ذهناً یاپیلان .

ذُهول [ع. مشغولیتدن بر شیئی اونوتمه ؛ حیرتده قالمه.

ذی ع. «ذو»نك حالت جریدر.

ذی‌الحجّه [ع. عربی آیلرینك اون ایكنجیسی.

ذی‌القَعده [ع. عربی آیلرینك اون برنجیسی.

ذی‌الیَد [ع. متصرف ، ألنی قویان.

ذِئاب ع. ذئبلر ، قویروقلر.

ذِئب ع. قورت.

ذی‌قیمَت [ع. قیمتلی ، دكری اولان.

ذَیل [ع. یره طوقونان قسم ، آشاغی طرف ؛ اتك ، قویروق ؛ بر كتابك نهایتنده‌كی علاوه ؛ اصل اولان بر قسمك اوزامسنه سبب اولان قسم.

ر [س. الفبای عثمانینك اون ایكنجی حرفی اولوب ابجد حسابنده (۲۰۰) عددینی كوسترر.

را [اسكی تاریخلرده ربیع الاول آینه اشارتدی.

راء [ع. « ر » نك عربجه اسمیدر.

رابطه [ع. ربط ایدن ، باغلایان ؛ باغ ؛ بر جمله‌نك ایكی قسمنی یكدیكرینه ربط ایدن كلمه ؛ علاقه ، مناسبت ، نظام ، ترتیب.

رابِطه‌سِز [ص. رابطه‌سی اولمایان نظامسز ، ترتیبسز.

رابِطه‌لی [ص. رابطه‌سی اولان ، اوستی باشی دوزكون ؛ منتظم ؛ سوزی وصحبتی یرنده ، مناسبتلی.

رابِع ع. دردنجی.

رابعاً ع. دردنجی اولەرق .

رابعه [ع. رتبۀ ملکیەنك صوڭدن ایکنجی درجەده اولان رتبەسی .

راپور [فر. یاخود راپورط : ضبط ورقەسی ، حکایه؛ بر شیئك تحقیقاتی حقندەکی یازی ؛ بر دوقتورك ویا برشیئه وقوف تامی اولان کیمسەنك او شیء حقنده ویردیکی تقریر ، اعلام ، بیان .

راجح [ع. شایان ترجیح (فکر) ذکری وقیمتی زیاده اولان .

راجع [ع. رجعت ایدن ، دونن ؛ قوجەسنك وفاتندن صوکره عائلەسی نزدینه عودت ایدن قادین ؛ مناسبت وتعلق اولان ، متعلق ، دائر .

راجل ع. یایا ، پیاده .

راجی ع. رجا ایدن .

راح ع. شراب ؛ مسرت .

راحت [ع. استراحت، دیکلنمه، یورغونلق آلمه ؛ ال آیەسی ، آلك آلەبیلەجکی شئی ؛ قماشك قاتی . بیت الراحه : آبدستخانه ؛ ح. استراحتله ؛ قولایلقله ؛ راحت راحت : بول بول ، فراح فراح.

راحتسز [ص. راحتی اولمایان ، مضطرب ؛ خسته ، کیفسز ؛ راحت ایتدیرمەین ، اویغونسز .

راحتلانمق [ف. راحت ایتمك، دیکلنمك ؛ سکونت پیدا ایتمك .

راحتلق [س. استراحت ، دیکلنمه ؛ اویغونلق .

راحله [س. اوزون بر سیاحته یارایان بینك حیوانی .

راحم ع. رحم ایدن ، مرحمتلی .

رادّه [ع. فائده ، منفعت ؛ غلە؛ درجه ، مرتبه ؛ تقریبی مقدار وزمان .

راز [فا. سر ، کیزلی ، صاقلی شئی .

رازی [ع. (ری) شهرندن اولان .

رازی فا. سره منسوب ومتعلق.

رازیانه فا. رزنه دنیلن اوت .

رَأس [ع. باش ، قفا ، سر ؛ رئيس ؛ دكيزه دوغرو ایلروله‌ین قره پارچه‌سی ؛ جانلی حیوان عددی ؛ یوکسك مقام.

رَأساً [ع. کندی کندینه، کندی باشنه ، مستقلاً . بر دائره‌نك بر ایشی کندیلکندن اجرایه تشبثی .

رأس المال ع. سرمایه .

راست [فا. دوغرو ؛ حقلی ؛ صاغ ؛ دوغرولق ، استقامت ؛ موسیقیده بر مقام.

راست [س. تصادف ؛ راست کلك ، تصادف ایتمك . راست کله ؛ تصادفی .

راستگو فا. دوغرو سویله‌ین .

راستلامَق ف. تصادف ایتمك.

راستی فا. دوغرولق .

راستیق [س. قادینلرك قاشلرینه سوردکلری قاره بویا.

راسِخ [ع. ثابت ، متین ، پایدار، محکم، صاغلام؛ راسخ فی العلم: معلوماتی صاغلام.

راسِم ع. چیزن ، رسم ایدن.

راسِمه ع. رسم ، عادت .

راشد [ع. دوغرو یولدن کیدن، حق دینی قبول ایتمش کیمسه .

راشی [ع. رشوت تکلیف ایدن ویا ویرن .

راصِد [ع. دقتله باقان ، کوزله‌ین ، پوصوده طوران؛ اجرام سماویه‌نك حرکات وسائره سنی تدقیق ایدن .

راضی [ع. رضا ویریجی ، خشنود اولان ، موافقت ایدن .

راطِب [ع. غلـ . رطوبتلی ، یاش ، نملی .

راعِده ع. کورله‌ین (بولوط) .

راعی [ع. رعی ایدن ، اوتلاتان، چوبان .

راغِب [ع. رغبت ایدن، ایسته‌ین ، آرزو ایدن .

راف [س. اوزرینه بر شئی قویمق ایچون دیواره میخلانان ویا بردولابك قاتلرینی تشکیل ایدن تخته ؛ بو ایش ایچون برقاچ صره تخته‌دن یاپلمش شئی ، مرفع .

رافادان [س. صوده آز پیشمش یومورطه .

رَأفَت [ع. اييلك ، آجيمه ، مرحمت ، اسيركه‌مه .

رافِض ع. ترك ايدن ، آتان .

رافِضه [ع. عسكر قچاقلری كروهی .

رافِضی [ع. عسكر قچاقلری كروهندن اولان .

رافِع [ع. قالديران ؛ پارلايان (شمشك) .

رافِه [ع. قولای ، قوللانيشلی ؛ زحمتسز وقوع بولان .

راقِم [ع. يازيجی ، يازان ؛ بر نقطه‌نك دكزدن اولان ارتفاعی .

راقی [س. سرخوشلق ويرن و اكثريا اوزومدن چيقاريلان بر ايچكی .

راقيجی س. راقی ياپوب صاتان .

راكِب [ع. سواری ، آته بينمش ؛ بر كمينك يولجيسی .

راكِباً ع. بينمش اولديغی حالده .

راكِد [ع. طورغون ، حركتده اولمايان .

راكِع [ع. اكلمش ، قپانمش ؛ ديز چوكمش .

رام ع. اطاعتلی ، انقياد ايدن .

رامپه س. ياناشمه .

رامِح [ع. اوق آتان ؛ چفته بوينوزلو .

رامِشگَر فا. چالغيجی .

رامی ع. آتان ، انداخت ايدن .

ران فا. اويلوق ، فخذ .

ران فا. سورن ، سوق ايدن .

راوَند ع. بر نوع نبات .

راوی [ع. روايت ايدن ، نقل وذكر ايدن .

راه فا. يول ، مسلك .

راهِب [ع. مناسترده اوطوران نصارا پاپاسی .

راهبَر [فا. رهبر ، دليل ، يول كوسترن .

راهِبه [ع. مناسترده اوطوران ديندار قيز .

راهزَن [فا. يول كسن ، حيدود ، قطاع طريق .

راهنُما فا. قلاغوز ، يول كوسترن .

راهوان [س. انسانی صارصمایان برنوع حیوان یورویشی، بویله یوروین (حیوان) .

رای [س. دمیر یولی‌نك دمیر چوبوغی .

رَأی [ع. کورمه، فکر، مطالعه، دوشونجه .

رایَت [ع. بایراق ، سنجاق ، علم .

رَائِج [ع. دوغروسی: رائج. رواجده اولان ، خلق آراسنده کچن ، سورولن ایی صاتیلان ؛ معتبر اولان فیئات .

رائِح [ع. دوغروسی : رائح کیدن ، اوزاقلاشان .

رائِحه [ع. دوغروسی : رائحه (ایی ویا کوتو) قوقو ، یاغمور یاخود اقشام بولوطی .

رائِش ع. رشوته واسطه اولان.

رائِع [ع. قورقو ویا حیرت ویرن .

رائِعه [ع. مدهش ویا شایان حیرت شئی.

رائِق ع. براق، صاف، کوزل.

رایگان [فا. بادهوا ، مجاناً زحمتسز و قارشیلغی ویرلمیه‌رك اله کچن .

رَبّ ع. الله ؛ صاحب ، مالك.

رِبا ع. فائض ، کذشته ، نما .

رُبا فا. قاپیجی ، قاپان .

رَباب [ع. بویوك کمان نوعندن بر چالغی ،

رِباب ع. عهد؛ مقاوله، معاهده.

رِباط ع. باغ ؛ قلب ، فکر .

رُباعی [ع. اصلاً درت حرفلی اولان (کلمه) ؛ درت مصراعلی قطعه .

رَبّانی [ع. الله تعالی‌یه منسوب ومتعلق .

ربح ورَبَح [ع. قازانج ، کار ، استفاده .

رَبط ع. باغلامه .

رُبع [ع. درتده بر ؛ یاریم آرشینك درتده بری .

رُبعِیّه [ع. اسکی آلتونك درتده بری‌که اون غروش قیمتنده ایدی .

رِبقه ع. اویلمك .

رَبَّنا [ع. جمله مخلوقاتك ربى اولان حق تعالى .

رُبوبِيَّت [ع. الوهيت ؛ افنديلك ، صاحبلك .

رَبّى ع. الله ، حق تعالى ؛ ربم .

رَبيب ع. اوى اوغل .

رَبيبه ع. اوكى قيز .

رَبيع [ع. ايلك بهار. ربيع الاول: عربى ايلرينك اوچنجيسى، ربيع الآخر : عربى آيلرينك دردنجيسى .

رَبيعى ع. بهاره منسوب ومتعلق.

رُتَب ع. رتبه‌لر .

رُتبَتلو [ص. پطريقلره ويريلن عنواندر .

رُتبه [ع. پايه ، منزلت ، صره ، ترتيب ؛ قدر ، درجه .

رَتق [ع. تعمير ايتمه ، قپامه ، لهيمله‌مه، تكرار ديكمه ؛ رتق وفتق : اداره .

رَتقاء [ع. فرجى بيتيشيك اولوب جماعه صالح اولمايان .

رُتَيلاء ع. برنوع بويوك اورومجك.

رَجاء [ع. امل ، اميد ؛ قورقو ؛ يالوارمه .

رَجاجى ص. يالواران .

رِجال [ع. رجللر ، آدملر ، پياده‌لر ؛ ايلرى كلنلر .

رَجَب ع. عربى آيلرينك يدنجيسى.

رُجحان [ع. ترازى كفه‌سنك آغير باصماسى ؛ دها مرغوب ودها ارزو ايديلر اولان، افضليت .

رَجَز ع. شعر وزنلرندن برى .

رِجس ع. پيسلك ، مردارلق .

رِجعَت ع. غلا كرى دونمه .

رَجعَت [ع. حيات بولمه ، ديريلمه .

رَجفان [ع. تتره‌مه (ارض) ، (كوك) كورولده‌مه ؛ حرب ايچون صبرسزلقدن تتره‌مه ؛ قملدانمه ، تحريك ايتمه .

رَجفه [ع. حركت ، تتره‌مه ، حركت ارض .

رَجل [ع. (بالخاصه باشده ايلريلمش) آدم ؛ اهل .

رَجل ع. آیاق ، پاجاق ؛ زمان ، دهر .

رَجل ع. پیاده .

رَجم ع. طاشلامه ، اولدیرمه ، (برینه) لعنت ایتمه ؛ تکدیر ، تقبیح .

رُجوع ع. عودت ، کری دونمه .

رَجولیّت ع. ارککلك .

رَجیم ع. طاشلانمش ، قوغولمش .

رَچته س. دوقتورك خسته‌یه ویردیکی علاجلرك اسملرینی حاوی پوصله .

رَچل س. شکرله قایناديلان میوه .

رَچینه س. بعض آغاچلردن آقان یاپیشقان ماده .

رِحال ع. رحللر ، منزللر ، یول اشیالری ، دوه اکری .

رَحل ع. منزل ، اشیا ، پالان ، اکر .

رِحلت ع. بر محلدن دیکر محله کچمه ، سیاحت ، کوچ ؛ اولمه ، وفات .

رَحله ع. اوزرینه اوقومق ایچون کتاب قویمغه مخصوص آلچق ماصه .

رَحم ع. آجیمه ، رحمت ایتمه .

رحِم ع. دول یتاغی ؛ قان رابطه‌سی ، اقربالق .

رَحمان ع. یاخود رحمن . حق تعالی .

رَحمانی ع. اللهه منسوب و متعلق .

رَحمت ع. آجیمه ، اسیرکه‌مه ؛ جناب حقك کناهلری عفو ایتمسی ؛ یاغمور .

رَحمتلی ص. رحمته محتاج ، مرحوم ؛ اولمش ، وفات ایتمش .

رَحمی ع. رحمه منسوب و متعلق .

رَحیق ع. صاف شراب .

رَحیل ع. سیاحته مخصوص بینك (حیوان) ؛ (بر محلدن دیکر محله) کوچمه ، طاشینمه .

رَحیم ع. آجییان ، مرحمت ایدن .

رُخ فا. یناق ، عذار .

رُخّ ع. (شطرنج اویوننده) قلعه ؛ موهوم بر قوش .

صاحب وناشر : اقبال كتبخانه‌سی

رَخاء [ع. کوشکلك، سولپوکلك بوللق قولایلق .

رُخاء [ع. روزکارك خفیف اسنتیسی .

رُخام ع. مرمر طاشی .

رَخاوَت [ع. کوشکلك، سولپو کلك ؛ اهمال ، تکاسل .

رَخت [فا. اکر طاقمی ؛ یول، سفر وخانه طاقمی .

رُخسار فا. یناق ، عذار .

رُخساره فا. عینی معنی .

رُخسوده [فا. حرمت واطاعته علامت اولمق اوزره یوزینی یره سورمش اولان .

رَخش فا. آت ، اسب، فرس .

رَخشان [فا. پارلاق ، تابان ، ایشلدایجی اولان .

رَخشَنده فا. عینی معنی .

رُخصت [ع. خیرخواهلق ، ایپلك ؛ مساعده ، اذن؛ مناسباتده قولایلق.

رُخصَتنامه [فا. رخصتی حاوی کاغد ،اذننامه .

رَخنه [فا. ییقیق یر ، کدیك ؛ خلل ، زیان ، ضرر .

رَخنه‌دار [فا. ییقلمش یری بولنان ؛ خللپذیر اولان ؛ متضرر .

رَخیص [ع. اوجوز، اهون ؛ یومشاق ؛ سریع ، آنی .

رَدّ [ع. ایتمه ، تبعید ایتمه ، چویرمه ؛ جرح و ابطال ایتمه ؛ قبول ایتمەمه ، اعاده ایتمه ؛ جواب ویرمه ؛ انکار ایتمه .

رِداء [ع. اورتونەجك شال عبا وسائره، مانطو ؛ قلیچ؛ ذکا ، جهالت .

رِداءَت ع. فنالق ،کوتولك .

رِدف ع. (حیوان) صاغریسی .

رَدِیء [ع. کوتو ، یارامز ؛ بوزوق .

رَدیف [ع. تعقیب ایدن ؛ حیوانك صاغریسنه بینن ؛ دیکری غروب ایدرکن طوغان یلدیز؛ نظامیه واحتیاطدن صوکره کچیلن صنف عسکری .

رَذالَت [ع. آلچاقلق ، کوتولك، فنالق ؛ عیب ، عار.

رَذائل [ع. فناالقلر، كوتولكلر، آلچاقلقلر .

رَذيل [ع. آلچاق، دنى ، كوتو؛ محقر، رسواى؛ آشاغى، بياغى .

رَز [فا. اوزوم آغاجى ، آصمه ، كرم .

رَزّاق [ع. كافۀ مخلوقاتك رزقنى ويرن الله .

رَزاقى س. بر جنس اوزوم.

رَزانَت [ع. آغرلق ، جديت ، ثبات ، متانت ، اصابت رأى .

رِزق [ع. اسباب معيشت ، بر كونلك ، بر آيلق ذخيره ؛ تعيين ، غدا ، قوت؛ ييه‌جك وايچيله‌جك شيئلر .

رَزم فا. غوغا ، جنك ، محاربه.

رَزمگاه [فا. محاربه يرى ، جنك ميدانى .

رَزَنه [س. دره اوتى نوعندن بر نبات .

رَزه [س. قاپو وپنجره قنادلرينك اوزرنده دوندكلرى مدور وديرسكلى دمير .

رَزين ع. آغر، متين ، ثابت .

رَژى [س. انحصار ؛ برشيئى انحصار آلتنه آلان شركت واداره .

رَس [فا. يتيشن ، ايريشن ، اولاشان ؛ فريادرس : فريادە يتيشن .

رَسا فا. يتيشدن، يتيشديريجى.

رِسالَت [ع. خبر ، مكتوب . ايلچيلك ، پيغمبرلك؛

رِسالَتپَناه ع. پيغمبر،رسول.

رِساله [ع. مكتوب، آزصحيفه‌لى كتاب .

رَسّام ع. رسم ايدن، رسم ياپان.

رَسان [فا. ايريشديرن ، اولاشديران، كوتورن.

رَسائِل ع. رساله‌لر، ب: رساله.

رُستاق ع. كوى ، چيفتلك .

رُستَخيز [فا. ياخود رستاخيز: قيامت ، محشر .

رَستَگان فا. قورتولمش اولانلر.

رَسته [فا. قورتولمش ، آزاد ، خلاص بولمش.

رُسته [فا. بيتمش بويومش ، نشو ونما بولمش اولان .

رَستەكار [فا. قورتولمش، خلاص بولمش.

رُسُل ع. رسوللر، پيغمبرلر.

رَسم [ع. ايز، اثر، علامت؛ يازمە، چيزمە؛ پلان، طاسلاق، قروكى، شكل، تصوير؛ تعريف؛ طرز، اصول؛ عادت؛ امر؛ آلاى، آيين؛ ويركى.

رَسماً ع. رسمى بر صورتدە.

رَسمجى [س. رسم ياپان، فوطوغراف آلان.

رَسمى [ع. حكومت طرفندن بيلديريلن، خبر ويريلن؛ هرشئى حقندە سويلنير؛ حكومتدن صادر اولان؛ دولت نامنە ياپيلان؛ تكليفسز ولاابالى اولمايان.

رَسمِيّات [ع. رسمى ايشلر ومعاملەلر.

رَسمِيّت ع. رسميلك.

رَسَن فا. ايپ، خلاط.

رُسواى [فا. رزيل، مسخرە، محقر، خلق ياننده بى اعتبار.

رُسوب [ع. بر مايعك دیبنە چوكن طورتى، تلوە.

رُسوخ [ع. صاغلام ومتين اولمە؛ (كول) قورومە؛ (ياغمور) ياغمە؛ كنهنە وصول ووقوف.

رَسول [ع. پيغمبر، نبى؛ ايلچى، سفير.

رُسوم [ع. ايزلر، اثرلر، نشانلر، علامتلر، پلانلر. ب: رسم.

رُسومات [ع. كمرك ادارەسى؛ ويركيلر. رسملر.

رُسومى [ع. غل. كمركە منسوب ومتعلق.

رَسيد [فا. دفتردن بوزمە، بر مبلغك قيدينى ترقين ايتمە، حذف، امحا.

رَسيدە [فا. ايريشمش، اولاشمش.

رَشّ ع. سرپمە، پوسكورتمە.

رَشاد ع. دوغرو يولدە بولونمە.

رَشادَتلو [ص. مشايخە ويريلن عنواندر.

رِشاش [ع. سرپندى، دوكندى.

رِشتە [فا. تل، ايپليك، خيط؛ رابطە، علاقە؛ أولردە خموردن ياپيلان بر نوع شعريە ويا مقارنە.

رَشح [ع. صيزمه ، آقمه ، ترلمه .

رَشحه [ع. طامله ، تر ، عرق .

رُشد [ع. حقيقى يولده يورومه، دوغرولق ؛ دوغرو حركت ايتمه، عقل وتمييزصاحبى اولمه ؛ بالغ اولمه .

رُشدى [ع. رشده منسوب و متعلق ، سن رشده واصل اولان چوجوقلره مخصوص.

رُشديّه [ع. ابتدائى مكتبدن صوكره كيريلن مكتب ، مدرسه .

رَشك [فا. قصقانمه ، حسد ايتمه .

رَشك آور [فا. حسد وغبطه‌يى موجب .

رِشمه ع. زنجيردن كم .

رُشوَت [ع. ايشنى كورديرمك ايچون برمأموره‌ويريلن هديه .

رَشيد [ع. ايى سوق ايدن ، ايى قلاغوز ؛ عاقل ، بالغ .

رُشَيم [ع. برتخمك مايهٔ انباتيه‌سى اولان دانه‌جك .

رَصّاد [ع. رصد ايدن ، دقتله باقان ، اجرام سماويه‌نك حركات وسائره‌سنى تدقيق ايدن.

رَصاص [ع. قورشون ، رصاص اسود؛ رصاص ابيض: قالاى .

رَصانَت [ع. صاغـلاملق ؛ متانت .

رَصَد [ع. كوزتمـه ، باقمـه ، شكارينى كوزتمك ايچون پوصى طوتمه ؛ دقتله باقمه .

رَصَدخانه [فا. اجرام سماويه‌نك سيروحركاتنى تدقيق ايچون ياپلمش بنا .

رَصَدگاه [فا. رصد محلى، رصد خانه .

رَصَدى [ع. رصده منسـوب ومتعلق .

رَصيف [ع. متيـن ، قوى ، متين اوله‌رق ياپلمش؛ رقيب ، رفيق؛ طاش دوشنمش يول ، شوسه .

رَصين [ع. قوى؛ شديد؛ خسته مضطرب .

رِضاء [ع. برينى (بر ديكرندن) زياده ممنون وخشـنود ايتمكه چاليشـمه ؛ موافقت ؛ عل. ايستك ، اختيار ؛ توكل .

رضاجو [فا. خشنودلق تحصيلنه سعى ايدن .

رِضاداده [فا. رضا ويرمش ، موافقت ايتمش .

رَضاع ع. (چوجق سوت) اممه.

رِضامَند [فا. راضی وخشنود اولان.

رِضوان [ع. ممنون و خشنود اولمه.

رَضِیَ [ع. رضی الله عنه : الله اوندن راضی اولسون.

رَضیع [ع. ممه‌ده چوجق ؛ سود برادر.

رَطب [ع. یاش ، تازه ؛ نازك (کنج).

رَطل [ع. (٢٥٦٤) غرام‌لق ثقلت.

رُطوبَت [ع. نمليلك ، ايصلاقلق ؛ نم ؛ وجودك رخاوتی.

رَطیب ع. ب: رطب.

رُعاف ع. بروندن آقان قان.

رَعایا [ع. اوتلادیلان سورو ؛ برحکومتك حکم‌واداره‌سنه تابع اولانلر.

رَغائِب [ع. رغیبه‌لر ، ارزو اولنان شیئلر، هدیه‌لر، بویوك احسانلر. لیلهٔ رغائب : فخر کائنات افندیمزك رحم مادره دوشدکاری کیجه‌که رجبك ايلك جمعه کیجه‌سنه تصادف ایدر.

رَغبَت [ع. شدتلی ارزو ، خواهش ؛ سرعت ، استعجال ؛ حسن قبول ، اعتبار.

رَغدو رَغد [ع. قولای، سعید، مغبوط ، بختیار (حیات).

رَغم [ع. برشیئی یاپمقده‌طویولان نفرت ، کره ، کراهت.

رَغماً [ع. ارزوسی خلافنه ؛ ترسنه ، ضدینه.

رَغیبه [ع. ارزو اولنان شیٔ ، هدیه ، احسان.

رِفاده [ع. یاصدیق ؛ یاره‌یه قونان قاتلانمش بز.

رَفاقَت [ع. برینك ارقداشی اولمه ، آرقداشلق ؛ معیت.

رَفاه [ع. وجود ، فکر وثروت ایی حالده اوله‌رق حیات سورمه.

رَفاهَت [ع. وجود ، فکر و ثروتك حسن حالی.

رَفاهِیَّت ع. عینی معنی.

رَفت [فا. کیتمه ، یورومه ، عزیمت ؛ «کیتمشدر» معناسنده‌ده قوللانیلیر.

رَفتار [فا. کیدیش ، یورویش، حرکت.

رَفته‌رَفته [فا. كيت كيده ، تدريجاً .

رَفتِيَّه [س. اخراج اولونان مالدن آلنان رسم .

رَفع [ع. قالديرمه ، يوقارى چيقارمه ، يوكسلتمه ؛ بر حرفه اوتره قويمه .

رِفعَت [ع. يوكسكلك ، يوكسك مرتبه ، انسانك مظهر اولديغى اعتبار .

رِفعَتلو [ص. بيكبا شيلرله رتبهٔ ثالثه اصحابنه ويريلن عنواندر .

رِفق [ع. ياواشلق ، طاتليلق ، اييلك ، خيرخواهلق ، شفقت ، مرحمت .

رُفَقاء [ع. رفيقلر ، آرقداشلر ، يولداشلر ، دوستلر .

رُفقه ع. شركت ، قومپانيا .

رَفيض [ع. ترك ايدلمش ، فائده سز عد ايديله‌رك آتلمش ، براغلمش .

رَفيع [ع. يوكسك ، يوجه ؛ يوكسك مرتبه‌ده اولان .

رَفيق [ع. آرقداش شريك ، دوست ؛ قوجه ، زوج .

رَفيقه [ع. رفيقك مؤنثى ؛ قارى ، زوجه .

رَفيه [ع. سعادت حال ايچنده ياشايان ، ايى وكوزل كچينن .

رَق [ع. قالين هجالى كلمه‌لره الحاق اولونارق تصغير بيان ايدر .

رِقّ ع. قوللق ، كوله‌لك .

رِقاب [ع. رقبه‌لر ، بويونلر ، اكسه‌لر ؛ كوله‌لر ، اسيرلر .

رَقابَت [ع. باقمه ، كوزتمه . برشئى بكلمه ؛ امثالنه تفوق ايتمك ايچون چاليشمه ؛ اونلردن دها زياده قازانمغه اوغراشمه .

رَقّاص [ع. رقص ايدن ، اوينايان ؛ ديوار ساعتنك صاغه‌صوله حركت‌ايدن اوزون و شاقولى قولى .

رُقَباء ع. رقيبلر؛ ب: رقيب .

رَقَبه [ع. بويون ، كردن . اكسه؛ اسير ، كوله .

رِقّت [ع. حلم وملايمت ، طاتليلق ؛ شفقت؛ اينجه‌لك ، نارينلك ، يوفقه‌لق .

رَقص ع. اوينامه ، صيچرامه .

رَقعه [ع. هدفه اصابت ایدن اوقك سسی .

رُقعه [ع. تعمیر ایچون قوللانیلان پارچه ؛ اوزرینه یازی یازیلاجق کاغد پارچه‌سی ؛ بیلت ، مکتوب ؛ هدف ، نشان تخته‌سی، فکرینی صاقلامق ایچون قوللانیلان افاده .

رَقم [ع. یازمه ؛ بر قماش اوستنه چیزلمش رسملر ، یازی ؛ عددلری کوسترن اشارتلر . رقم هندی : ۱، ۲، ۳ الخ .

رَقمزَده [فا. یازلمش ؛ محرر ؛ مذکور.

رَقمزَن [فا. یازیجی ؛ قید و اشارت ایدیجی .

رُقود [ع. یاتمه ، اویومه ؛ استراحت ایتمه ، طورمه.

رُقوم [ع. رقملر ، یازیلر ، بر قماش اوستنه چیزیلن رسملر .

رَقیب [ع. رقیبلر؛ عینی برشیئی ایسته‌ین ویا سونلرك هر بری ؛ عینی بر ایشده امثالنه تفوق ایتمك ایسته‌ین ؛ بکله‌ین، کوزتله‌ین ؛ محافظ ، بکجی ؛ زهرلی ییلان .

رِقّیَت ع. کوله‌لك ، قوللق .

رَقیق [ع. اینجه، نارین، یوفقه ؛ حلیم ، طاتلی ، حساس (قلب) ؛ اسیر ، کوله . رقیق اللفظ : سوزی طاتلی اولان ، رقیق الحال : زنکین اولمایان .

رُقیه ع. سحر، بوکو ، افسون .

رَك [د. خفیف هجالی صفتلره لاحق اوله‌رق تصغیر بیان ایدر .

رِکاب ع. اوزنکی .

رَکّاب ع. سواری .

رکابدار فا. اوزنکی طوتان .

رکاکت [ع. پك اینجه اولمه ، (جسماً وفکراً) پك خفیف اولمه دیلده طوتوقلق، کلامده ربطسزلق ، قاریشیقلق.

رُکبه ع. دیز ، زانو .

رَکز ع. دیکمه ، صاپلامه .

رَکس [ع. برشیئی دوه‌یرمه ، آلت اوست ایتمه ، چویرمه .

رِکس [ع. پیسلك ، کیر ، سوپروتی ؛ غلبه‌لق .

رَکْعَت [ع. عبادت اثناسنده آیاقده ایکن اولا اللرینی دیزلرینه‌دایایارق اکلمه‌دن‌صوکره سجده‌یه قپانمه‌دن عبارت حرکت.

رُکْن [ع. بر شیئك اك قوی جهتی ، اساسی ، دستك ، مسند ، عمود ، ستون ، بربنانك کوشه‌سی ، جوهر . ارکان : پاشالر .

رُکوب [ع. بینمه ، را کب اولمه .

رُکود ع. طورمه ، قیملدانمامه.

رُکوع [ع. اللرینی دیزلرینه دایایارق اکلمه .

رَکیك [ع. اینجه ، ضعیف : قاریشیق (افاده) ، عقلسز ؛ اعتبارسز ، رکیك العلم : آز بیلن، آز معلوماتلی.

رَمّ ع. ایلیك ، یزده بتن اوت .

رُمّ ع. اندیشه ، اهتمام ، تقید .

رِمَّت [ع. (کمیك) چورومه ، قوردلانمه .

رَم فا. اورکمه .

رِماح ع. اوق .

رَماد [ع. کول ، آتش کولی ، کثیر الرماد : عالی جناب ، مسافرپرور .

رَمادی [ع. کول رنکنده اولان .

رِمال ع. رمللر ، قوملر .

رَمّال [ع. قوم واسطه‌سیله کویا غیبدن خبر ویرن .

رُمّان ع. ناردنیلن معروف میوه.

رُمّانی ع. نار چیچکی رنکنده.

رِمایَت ع. (مرمی ودانه) آتمه .

رُمح ع. مزراق ، قارغی .

رَمَد ع. چپاق ، کوز خسته‌لغی .

رَمز [ع. برینه کوزله وسائره ایله ایدیلن اشارت، ایماء، کنایه، مجاز ، برشیئ افاده ایدن رسم ، شکل وسائره .

رَمَضان [ع. عربی آیلرینك طقوزنجیسی‌که بو آیده اوروج طوتولور .

رَمَق [ع. بیتمش بر وجودده حیاتك صوك نفسی ، قو- یون سوروسی ، آز بر شئی ،

رُمقه ورِماق [ع. حیاتك بر نفسنی محافظه‌یه كفایت ایده‌جك شئی.

رَمل [ع. قوم ، ریك . علم الرمل : قوم اوزرینه چیزلمش خطلر واسطه‌سیله غیبدن خبر ویرمك علمی .

رُموز [ع. رمزلر ، اشارتلر ؛ معناسی كیزلی اولان كلمه‌لر .

رُموس [ع. رمسلر ، مزارلر ؛ مزار توزلری .

رَموق [ع. پك فقیر ومضایقه‌ده اولان .

رَمه فا. حیوان سوروسی .

رَمی ع. آتمه ، انداخت ایتمه .

رَمیده فا. اوركمش، قورقمش .

رَمیم [ع. چورومش ، قوردلانمش .

رَنّان [ع. ایكله‌ین ، سس چیقاران .

رَنج فا. زحمت، مشقت، اذیت.

رَنجبَر [فا. طاش وطوپراق نقلی كبی آغر ایشلرده قوللانیلان كونده‌لكجی .

رَنجِش [فا. اینجیتمه، اینجیدیش آغری ، درد ، كدر.

رَنجور [فا. خسته ، مریض ، دردلی .

رَنجه فا. اذیت ، زحمت .

رَنجیده [فا. اینجینمش، قیرلمش، رنجیده خاطر : طارلمش، كوجنمش ، خاطری قیرلمش .

رِند [فا. قیدسز ولاابالی اولان، خارجاً كناهكار باطناً اهل تقوی اولان ، اهل‌دل .

رِندانه [فا. رند اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

رَنده [س. تخته‌لرك پروزنی آله‌رق دوزلتمك ایچون قوللانیلان آلت، پینیر، طورپ وسائره‌یی اوفالامغه مخصوص كرتیكلی آلت .

رَنده‌لَمك ف. رنده‌دن كچیرمك.

رَنگ [فا. اجسامك عكس ایتدیكی ضیانك كوزه اجرا ایتدیكی تأثیر ، لون ، صورت ، طرز .

رَنگارَنك [فا. تورلو تورلو رنكده اولان ، ملون .

رَنكسِز [ص. رنكی اولمایان ، مج. ثباتسز ، حالی آكلاشیله‌مایان .

رَنكلى ص. بر رنكى اولان .

رَنگين [فا. رنكلى وملون؛ مج. كوزل ، لطيف ؛ مصنع ، مزين .

رَنين ع. ايكلتى؛ صدا، كورولتى،

رَو فا. كيدن ، يوروين .

رو [فا. يوز ، چهره ، سطح ؛ روكردان يوز چويرن .

رَوا فا. جائز ، لائق ، مناسب.

رَوابِط [ع. رابطه‌لر ، قيدلر ، بندلر .

رُواة ع. راويلر ، حكايه‌جيلر .

رَواتِب [ع. راتبلر ، متين و قويلر ، معاشلر ، آيلقلر .

رَواج [ع. سوروم ، اعتبار ، يكچن قيمت وبها .

رَوافِض ع. رافضيلر .

رِواق [ع. اوستى اورتولو اوزون محل ، ديوان‌خانه ، صونديرمه ، بر باغچه‌نك ويا بر بنانك اطرافنده‌كى ستونلى محل، قوريدور ، اوك اوكنده‌كى چادير ، كوز قپاغى .

رِواقى [ع. حكماء يونانيه‌دن (زه‌نون)ك مسلكنه تابع اولانلره ويريلن صفتدر .

رَوان [فا. آقان ، كيدن ، يوروين ؛ روح؛ جان.

روانبخش [فا. جان ويرن ، تازه حيات‌بخش ايدن ، مفرح .

رَوانه [فا. يورويجى ، آقيجى ، كيديجى .

رَوانى [س. ايرميك ايله شكردن ياپيلان برنوع طاتلى .

رِوايَت ع. نقل وحكايه .

رَوائِح [ع. رائحه‌لر ، قوقولر (ايى ياخود فنا) ، اقشام ياغمورى ويا بلوطى .

روباه فا. تيلكى .

رو بَراه [فا. يوزى يوله دونمس اولان، متهئ عزيمت، مستعد ، آماده ، حاضر .

رو بَرو [فا. يوز يوزه ، قارشى قارشى‌يه .

روبه س. لباس، كييله‌جك شئ.

روبيه [س. آلتون چاريكى ، هندستانك (١٤) غروش قيمتنده كوموش سكه‌سى .

روپوش [فا. یوز اورتوسی ، پچه ، یوزی اورتولو.

روح [ع. جان ، جوهر حیات، حرکت، قوت ؛ برماده‌دن چیقاریلان خلاصه . روح الله : عیسی ابن مریم (عم) .

رَوح [ع. استراحت . مرحمت ، آجیمه : خفیف روزکار استنیسی ؛ مسرت .

روح‌اَفزا [فا. انسانه تازه‌حیات وفرح ویرن .

روحانی [ع. جانه منسوب ومتعلق ، غیر مادی، غیر جسمانی .

رَوحانی [ع. لطیف خوش ، کوزل .

روحانیّت [ع. روح‌اولان شیئك حالی ؛ روحك جسددن آیرلمش‌حالی؛ موجودیت روحانیه .

روحپَرور [فا. روحه قوت ویروب بسله‌ین .

روحسِز ص. جانسز، قوتسز .

روحلاندیرمَق [ف. چاتلا - تدیرمق ، قوت وحیات ویرمك .

روحلی [ص. جانلی ، مؤثر وقوتلی .

روحی [ع. روحه منسوب و متعلق .

رود [فا. ایرماق، چای ، دره، نهر .

رودبار فا. بویوك‌ایرماق، نهر.

روده فا. باغرصاق .

روز [فا. کون ، یوم ، نهار، روزافزون: عمری‌اوزادن.

روزجَزا فا. قیامت کونی.

روزگار [فا. زمان ، وقت ، عالم ، عهد ، غد. یل ، باد ، ریح .

روزمَرّه فا. هرکونکی، دائما .

روزَن فا. پنجره .

روزنامچه [فا. هرکونك‌وقوعاتی قید اولونان دفتر ، محاسبه مأمورلرینك دفتری .

روزنامه [فا. هرکونك‌وقوعاتنی ویاواردات ومصارفنی قید ایتمکه مخصوص دفتر ؛ غزته ، تقویم .

روزه [فا. اوروج ، کونلك ، یومی .

روزه‌خوار فا. اوروج یه‌ین.

روزه‌دار [فا. اوروج طوتان ، صائم .

روزی [فا. کوندوزه منسوب ومتعلق ، کونده‌لك ، معاش ، رزق ، اکمك .

روزی‌رَسان [فا. رزق یتیشدیرن .

روزینه [فا. کونده‌لك معاش ، اتمك .

روس [س. روسیا اهالیسندن اولان .

رُؤس [ع. باشلر ، رأسلر ، کوچوك بررتبه توجیهنی مبین محررات رسمیه ، علمیه رتبه‌سی ، پایه .

رُؤَساء ع. رئیسلر ، باشلر .

روسپی [فا. (زبانزدی. اوروسپو) فاحشه ، قحبه ، ناموسسز قادین ، زانیه .

روستا فا. کوی ، قریه .

روستایی [فا. کویه منسوب ومتعلق ، کویلو .

روستوپوللی [ص. (زبانزدی : اوروستوپوللی) حیله‌کار ، مکار .

روسجه [ص. روسلرك طرز و احوالنه موافق ، روس لسانی .

روسِیاه فا. یوزی قارا ، رزیل .

روسِیَه فا. عینی معنی .

روسیه [سخ. اوروپانك شمال شرقنده بویوك بر مملکت .

روسیه‌لی [ص. روسیه مملکتی اهالیسندن اولان .

رَوِش [فا. کیدیش ، یورویش ، طرز ، قاعده ، اصول ، طریق .

روشَن [فا. بللی ، بدیهی ، آشکار ، ضیادار ، آیدین .

روشَنا فا. ضیادار ، منور ، آیدین .

روشِناس [فا. بللی باشلی ، مشهور کیمسه ، هر کسله الفت ایدن .

روشِناسی [فا. آشنالق ، الفت ، دوستلق .

روشَنائی [فا. آیدینلق ، پارلاقلق ، آشکارلق .

روشن‌بَیان [فا. اچیق وفصیح بیان ایدن .

روشَن‌دِل [فا. قلبی نورحقیقتله منور ، حقائق روحانیه‌یه واقف .

روشَن‌ضمیر فا. عینی معنی .

روشنی فا. پارلاقلق .

رَوضه [ع. صو ایله مستور چمن، پك بول نباتات ایله مستور باغچه ، بر حوض ویا قویوده‌کی طورغون صو .

رَوغَن [فا. یاغ ، رهن ، سمن، روغن زیت : زیتون یاغی.

روغَن [س. پارلاق سختیان که ایاق قابی یاپیلیر .

روغَنی [س. آیاق قابی یاپیلان پارلاق دری .

رَؤُف [ع. یاخود رؤوف . مرحمتلی ، ایی ، شفیق .

روقه [س. صلاطه مقامنده قوللانیلان بر نوع بهارلی اوت.

روگَردان [فا. یوزینی چویرن میل ورغبت ایتمه ین.

روگَردانی [فا. روکردانلق ، یوز چویریجیلك .

روم [س. وقتیله (بیزانس) جهتنه ویریلن اسم ایمش ، روم قومی .

روم س. سرت بر مسکر .

رومال [فا. یوز سورن ، یوز سیلن .

رومالی [فا. یوز سورمه ، یوز سیلمه .

رومالی س. روما شهرندن اولان.

رومان [س. رومانیا اهالیسندن اولان .

رومان [س. اویدورولمش حکایه، دوزمه مصال.

رومانجه [ص. رومان اصول و لسانی اوزره؛ رومان لسانی .

رومانجی س. حکایه‌یازان محرر .

رومانیا [سخ. افلاق ایله بغدان مملکتی ، مملکتین .

رومانیالی [ص. رومانیا اهالیسندن اولان .

رومجه [ص. روم قومنه منسوب ومتعلق، ح. روم طرز ولسانده ؛ روم لسانی .

روملاشمَق ف. روم اولمق .

روملِق ص. اهالیسی روم اولان.

رومورکور [س. کمی چکن واپور .

رومی [ع. وقتیله روم نامنی آلان آناطولی وروم ایلی قطعه‌لرینه منسوب و متعلق ، روم جنسینه منسوب ومتعلق .

رَوَنده فا. کیدیجی ، یورویجی .

رَونَق [ع. پارلاقلق ، کوزللك ، آب وتاب .

رَونَق افزا [فا. بر شیئك لطافتنی و پارلاقلغنی آرتیران .

رونَقلی [مـ. پارلاق ، کوزل .

رونُما [فا. یوز کوسترن ، میدانه چیقان .ظهوره کلن.

رونُمون فا. عینی معنی .

روی [فا. یاخود رو . یوز . چهره ، سیما ؛ روی نکار : بر نوع زنبق ؛ بر جنس پنبه اوزوم .

رُؤیا [ع. اویقو اثناسنده ذهنه کلن افکار وخیالاتك هیئت مجموعه‌سی ، دوش ، عالم معنی .

رُؤیَت [ع. باقمه ، کورمه ؛ نظارت ایتمه .

رَوِیَّت [ع. بر شیئك دقتله معاینه‌سی ؛ احتیاج ، لازم اولان شئی؛ بصیرت .

رَه [فا. یول ، طریق ، رسم ، قاعده ، قانون ،

رَها فا. خلاصی ، قورتولمه .

رهابین ع. پاپاسلر ، رهبانلر.

رهاوی [فا. صندوقلی کوچوك چالغی .

رَهایاب [فا. خلاص بولان ، قورتولان .

رَهب ع. قورقمه ،خوف ایتمه .

رَهبان غ. پك قورقاق .

رُهبان [ع. کشیش؛ تارك دنیا، راهب .

رُهبانِیَّت [ع. کشیشلك ، پاپاسلق ، راهبلك .

رَهبَر فا. یول کوسترن، قلاغوز.

رَهرَو فا. یولجی، یولدن کیدیجی.

رَهزَن [فا. یول کسیجی قطاع طریق .

رَهزَنی فا. یول کسیجیلك .

رَهط [ع. اوندن آشاغی انسان جمعیتی؛ دشمن. مشیندن طون .

رهگُذار [فا. یول ، طریق ، یولك کچدیکی یر .

رَهگذَر فا. عینی معنی .

رَهن [ع. بر بورجك قارشیلغی اولمق اوزره آلاجقلی‌یه أمانةً ویریلن شیٔ .

رَهنُما فا. يول كوسترن، قلاغوز.

رَهياب فا. يول بولان .

رَهين [ع. رهن اولەرق ويرلمش، رهنه قونمش ، قرين ، مقارن .

رَهينه [ع. مديون طرفندن داينه تأمينات مقامنده براقيلان امانت؛ قارشيلق تأمينات. بر قبيله رئيسنك يانىده تأمينات اولەرق توقيف ايتديكى كيمسه .

رِياء [ع. ايكى يوزليلك ، دوشوندىكى شيئك غيريشى سويلەين ويا ياپان ، كوستريش ايتمك .

رِياح [ع. ريحلر ، روزكارلر ، استنيلر ، مظفريتلر . قوتلر ، قوقولر .

رَياحين [ع. ريحانلر ، قوقولى بوتون نباتات، فسلكنلر .

رِياسَت [ع. رئيسلك . باش وسركرده اولمه .

رِياسَتپَناه [فا. رياست مقامنده بولنان .

رِياض ع. روضەلر، ب: روضه.

رِياضَت [ع. نفسنى قيرمه ذوق و صفادن ال چكەرك زهد وتقوى مقصديله قناعتكارانه ياشامه .

رِياضى [ع، علم رياضى ، علم الرياضيات : حساب ، هندسه ، جبر ، هيئت الخ . كبى علومك هر برى .

رِياكار [فا. ايكى يوز ليلك كوسترن ، مرائى .

رِياكارانه [فا. ايكى يوزلىيه ياقيشەجق صورتده.

رِيال [س. اليوم كثرتله يمن و جواليسنده تداول ايدن اون بر غروش اون پاره قيمتنده مجيديه بويوكلكنده اوستريانك كوموش سكەسى .

رَيّان [غ. بولجه صولانمش ، صويه قانمش ، كوزل ، منظرەسى خوش .

رَيب ع. شك ، شبهه .

ريح [ع. يل ، روزكار، بدنده كى صيزى .

ريحان ع. فسلكن .

ريخته فا. دوكولمش، آتلمش.

ريختيم [فا. دكيز ساحلى طاش وقومله طولديريلارق وجوده كتيريلن محل .

ریز [فا. دوکن ، آقیدان ، صاچان ، سرپن .

ریزان فا. آقوب دوکولن .

ریزه [فا. دوکوتی ، قیرتی ، صاچنتی .

ریزه‌چین [فا. اوفاق پارچه‌لری، دوکونتیلری طوپلایان .

ریزه‌خور [فا. دوکونتیلری ییه‌ین .

ریسمان [فا. ایپ ، خبط ، خلاط .

ریش [فا. یاره ، چبان ، قرحه ؛ صقال ؛ یوك ، یپاغی .

ریش [ع. توی ؛ ثروت ، قیمتدار لباس ؛ حیاته مقتضی اشیا .

ریشخَند فا. کولمه ، استهزا .

ریشه [فا. صاچاق ، پوسکول ؛ نباتاتك کوکنده‌کی پوسکول .

ریشه‌گیر [فا. کوك طوتمش ، کوکلنمش .

رَیع ورَیعان [ع. (نباتاتك) بویومسی ؛ بر شیئك اك کوزل وایی قسمی ؛ سرابك حرکتی ، قورقو .

ریغ ع. طوز ، طوپراق .

ریف [ع. منبت ومحصولدار مملکت؛ نهر کنارنده‌کی مملکت .

رَیق [ع. شراب ؛ قورو، یاوان (اتمك) .

ریق ع. صالیا ، توکوروك .

ریك [فا. قوم ، رمل ؛ یازی‌یه دوکولن اینجه قوم .

ریکدان [فا. یازی‌یه دوکولن قومك قوندیغی قاب .

ریم [س. وقتیله روما شهرینه ویریلن اسم .

رینغه س. بر جنس بالیق .

رِئَوی [ع. آق جکره منسوب ومتعلق .

رِئه [ع. آق جکر . سل‌الرئه ، ذات‌الرئه : آق جکر خسته‌لقلری .

رَئیس ع. باش ، آمر .

صاحب وناشری : اقبال کتبخانه‌سی

ز

ز [س. الفبای عثمانینك اون اوچنجی حرفی اولوب ابجد حسابنده (۷) عددینی کوستر.

زا فا. طوغوریجی ، طوغوران .

زاء [ع. (ز) حرفنك عربجه اسمیدر .

زاج [ع. دمیر ایله حامض کبریتدن حاصل اولان ماده ، کبریتیت حدید . زاج قبریس : کوز طاشی .

زاجِر ع. منع ونهی ایدن .

زاحِف [ع. یورغون (حیوان). سکه‌رك هدفه اصابت ایدن اوق .

زاحِف ع. مغرور ، متکبر .

زاد فا. طوغمش ، دنیایه کلمش .

زاد [فا. آزیق ، رزق ، قوت؛ یول طعامی .

زادَ [ع. زیاده اولسون معناسنده فعل ماضیدر .

زادَگان س. اصیل نجیب .

زادَگانلِق س. اصالت، نجابت.

زاده [فا. طوغمش ، مولود ؛ حاصل اولمش ؛ اوغل ، ابن .

زار [فا. آغلایان ، ایکله‌ین ؛ ضعیف؛ آغلامه ، فغان ، ایکله‌مه ، ناله .

زار [س. اینجه پرده ، اورتو ، اینجه دری. بر میوه ویا سبزه‌نك داخلی اقسامنی بربرندن آییران اینجه قابوق : صوغان زاری .

زار [س. طاوله اویوننده مستعمل، اوزرنده، آلتی‌یه قدر نقطه‌لر اشارتلی کمیکدن مکعب .

زار [مه. (زور) کلمه‌سیله برلکده قوللانیلیر ایستر ایستمز معناسنه کلیر .

زار [فا. بعض اسملرك نهایتنه کله‌رك مکان بیان ایدر .

زارِع ع. چفتجی ، زرع ایدن.

زارغَنه س. بر جنس بالیق .

زاری [فا. آغلامه ، صیزلامه، فغان .

زاغ فا. قارغه .

زاغ [س. قلیج و بچاغه بیله‌مکله ویریلن جلا .

زاغلامَق ف. جلا ویرمك .

زال [فا. آق صقاللی ، قوجه اختیار .

زانغِر [مه. مکرر قوللانیلیر . تتره‌مکی تصویر ایدر .

زانو [فا. دیز . زانوزده : دیز چوکمش .

زانی ع. زنا ایدن .

زاویه [ع. کوشه ، تکیه؛ ایکی خطك تلاقیسندن حاصل اولان آچیقلق .

زاهِد [ع. هر شیئدن احتراز ایدن ، پرهیزکار ، زهد وتقوی ایله مشغول .

زاهِدانه [ص. زاهد اولانه یاقیشیر صورتده .

زاهِر ع. پارلاق، لامع وبراق .

زاهِق [غ. بیهوده ، محو اولان ثباتسز .

زاهِقه ع. درین قویو .

زایچه [ع. سیارات ایله ییلدیزلر حقنده معلومات ویرن جدول .

زائِد [ع. زیاده، فضله، آرتان؛ حسابده جمع اشارتی .

زائِر ع. زیارت ایدن .

زائِل [ع. دائم وباقی اولمایوب زوال وفنا بولان ، کچن، مرور ایدن .

زبارمَق [ف. یاتوب اویومق ؛ صیزمق .

زبان فا. دیل ، لسان ؛ لغت .

زَباندِراز [فا. دیل اوزادان ؛ فنا سوز سویله‌ین .

زَباندِرازی فا. زباندرازلق .

زَبانزَد [فا. بین‌الناس سویلنمکده اولان .

زَبانه [فا. آلو ؛ آتش ؛ ترازی دیلی .

زَبانی [فا. اهل جهنمه اذیته مأموراولان مخلوق مخوف.

زُبد ع.(سود) قایماغی ؛ تره‌یاغی.

زِبد ع. احسان ، هدیه .

زُبده [ع. ب: زبد ؛ بر شیئك اعلا قسمی، خلاصه‌سی؛ نتیجه.

زَبَر فا. یوقاری ، اوست، فوق.

زَبر [ع. (بر کتابی) یازمه، عینی چیقارمه .

زَبَرجَد [ع. زمرد نوعندن بر نوع ذی‌قیمت طاش.

زِبقین [ع. بویوك بالیقلری اورمغه مخصوص حربی.

زِبل ع. فیشقی .

زَبَللابی [ص. پك ایری وقور- قونج .

زَبور [ع. داود (عم)ه وحی اولنان کتاب سماوی .

زَبون [فا. ضعیف ، ناتوان ، نحیف ، ایشه یاراماز اولان .

زَبونكُش [فا.ضعیفلره‌وقوتسزلره مرحمت ایتمه‌ین .

زَبونلامَق ف. ضعیفلامق .

زَبونلِق س. ضعف، درمانسزلق.

زِبیب ع. قورو اوزوم .

زُجاج ع. صیرچه ، جام.

زُجاجی [ع. جامه وصیرچه‌یه منسوب ومتعلق .

زَجر [ع. تکدیر ، مؤاخذه ، توبیخ ؛ غلـ. زورلامه، اجبار ؛ جور، اذیت ؛ آنغاریه ایشلرده قوللانمه.

زجراً [ع. تکدیر ایده‌رك ؛ زورله .

زجرِیّه [ع. مسکراتدن آلنان رسم .

زِحاف [ع. عروضده بر حرفك اسقاطیله وزنك تبدیلی.

زَحف [ع. (چوجق) یرده امکله‌مه ؛ (ییلان) یرده سورونمه؛ یورولمه .

زُحَل [ع. كونشك اطرافنده دونن سياراتدن بريكه اطرافنده بر حلقه‌سی واردر ؛ كيوان .

زَحمت [ع. صقنتی ؛ اذيت ؛ زور ، يورغونلق .

زَحمتسزجه [ع. راحتجه ، يورولمقسزين . صقنتی ومشقت چكمكسزين .

زَخّار [ع. طولو ، طاشقين ، جوشقون .

زَخارِف [ع. آلتون ، تزيينات؛ نباتك مختلف رنكلری؛ كمی ؛ صواوستنده اوچوشان حشرات .

زَحم ع. برينی شدتله ايتمه .

زَخم [فا. ياره ، جريحه ، اورمه ، ضربه .

زَخمخورد [فا. ياره‌لی مجروح؛ ضربه‌يه اوغرامش؛ مصاب .

زَخمدار فا. ياره‌لی مجروح .

زَخمناك فا. عينی معنی .

زَخمه [فا. ب: زخم. اوزنكيلرك آصلديغی قايش .

زَده [فا. اورولمش ، اوغرامش، كرفتار اولمش .

زَده‌لَمك [ف. اورمق ، بره‌لمك ؛ ضرره اوغراتمق .

زَر [فا. آلتون ، ذهب؛ آلتون پاره .

زُرّاع ع. زرع ايدنلر، چفتجيلر.

زِراعَت [ع. چفتجيلك ، اكينجلك .

زِراعی [ع. زراعته منسوب ومتعلق .

زُرافه [ع. اوزون بوينلی بر حيوان .

زَراندود [فا. آلتونسورولمش، يالديزلانمش.

زَرباف فا. صيرمه ايله طوقونمش.

زِرپاداق [مه. وزرپ : بردن بره، آكسزين .

زَرتار [فا. التون تل ، صيرمه؛ شعاع شمس .

زَرتاری [فا. صيرمه ايله ايشلنمش .

زَرد فا. صاری .

زَردالو س. معروف ميوه.

زَردُشتی [فا. زردشت دیننه منسوب ومتعلق ، آتشپرست .

زَردَوا [س. دریسندن کورك یاپیلان برجنس حیوان.

زَردوز [فا. صیرمه‌ایله ایشلین؛ صیرمه ایله ایشلنمش، صیرمه‌لی .

زَرده [فا. ایچنه زعفران قونان بر نوع پرنج طاتلیسی .

زَرده‌چاو [س. بر جنس صاری کوك .

زَرده‌چوپ فا. ب: زرده‌چاو.

زَرزَوات [س. غدا اوله‌رق قوللانیلان هرنوع نباتی محصولات .

زَرزواتجی س. زرزوات صاتان.

زِرزوپ [ص. دلی، چیلغین ، مناسبتسز .

زِرزوپلق [س. دلیلك، مناسبتسزلك .

زَرع [ع. اکمه، تخم صاچمه ؛ اکیلمش ترلا ؛ اوغل، چوجق .

زَرِفشان ف. آلتون صاچان .

زَرق ع. مائی رنك ، ماویمسی.

زَرکار [فا. آلتون ویا صیرمه ایله ایشلنمش .

زَرگون [فا. آلتون رنکنده، آلتون رنکلی .

زِرلاق [ص. زرلدی ایدن ؛ مناسبتسز سوز سویله‌ین .

زِرلامَق [ف. یوکسك سسله مناسبتسز شیئلر سویلمك ؛ کورولتی ایتمك .

زِرلِدی [س. یوکسك سسله یاپیلان کورولتی ؛ غوغا .

زِرنیخ [فا. کوکورت ایله صیچان اوتندن مرکب مخلوط .

زِرنیق س. ب: زرنیخ .

زِروا [س. صاچمه صاپان سوز ، صارمساقلی پاچه .

زِروالامَق [ف. مناسبتسز سوزلر سویلمك .

زِره [فا. اسلحۀ جارحه تأثیرینه قارشی قویمق ایچون کییلن تل لباس ؛ حرب کمیلرینه قاپلانان چلیك لوحه .

زِره‌پوش فا. زره کیین .

زِرهلی [ص. اوزرینه چلیك لوحه‌لر قاپلانمش بویوك حرب كمیسی ؛ اوزرنده زرهی بولنان .

زرّین [ف. آلتوندن عبارت ویا مصنوع ، آلتوندن یاپلمش ؛ آلتون رنكنده ؛ كوزل قوقولو بر چیچك .

زِشت [فا. چیركین ، كریه المنظر .

زُعاف [ع. درحال اولدیرن (زهر) ؛ بر صنف عسكر ؛ آلتی و اوستی بر كنیشلكده اولان فس .

زَعامت [ع. قوت ، اقتدار ، نفوذ ؛ نام ، شهرت؛ بویوك تیمار .

زعفران [ع. صافران دینیلن صاری رنكلی نبات.

زَعم [ع. دوغرو ویا یاكلیش بر فكر ، ظن .

زُعَماء [ع. زعیملر ، كفیللر ، رئیسلر، وكیللر.

زَعیم [ع. بیوك تیمار صاحبی. رئیس ، باش ، كفیل ، وكیل .

زَغار س. آو كوپكی.

زِفاف [ع. (كلینی قوجه‌سنك اوینه) كوتورمه ؛ كردكه كیرمه .

زَفیر ع. نفس ویرمه .

زِفیر [س. جیغاره آغزلغی ایچنده توتوندن حاصل اولان سیاه وآجی ماده .

زِفیری ص. پك قاراكلق .

زُقاق ع. یول، سوقاق.

زَقّوم [س. میوه‌سی آجی برجنس آغاج ؛ جهنم خلقنه یدیریله‌جك آجی میوه .

زَكاء ع. صافلق، صلاح حال.

زَكاة [ع. مالك شرعاً قرقده برندن ویریلن صدقه ؛ صافیت .

زُكام ع. نزله .

زُكاملی ص. نزله‌یه طوتولمش.

زَكی [ع. لكه‌سز ، صاف ؛ فضیلتكار ، عادل .

زَلّ [ع. قایمه ، سورچمه ؛ سویلركن خطا ایتمه ؛ كچمه ، مرور ایتمه (حیات) .

زَلازِل [ع. زلزله‌لر، یر صالللا- نمالری ؛ مصیبتلر ، فلاکتلر .

زُلال [ع. قولایجه قایان . ماء زلال : براق ، طاتلی وهضمی قولای صو. زلال البیض: یومورطه آقی .

زُلالی [ع. یومورطه آقینه منسوب ومتعلق .

زُلام ص. پاره طوتمایان زوکورت.

زَلزال [ع. یر اوینامه‌سی ، حرکت ارض.

زَلزَله ع. عینی معنی .

زِلغید [س. تکدیر ، توبیخ ، آزارلامه ، تهدید .

زِلف ع. باغچه .

زُلف [فا. یوزك ایکی طرفندن صارقان صاچلر .

زَلف [ع. درجه ، مرتبه ؛ مجاورت ، قرب .

زُلفلی ص. زلفی اولان .

زُلفه [س. بر شیئك تپه‌سنده بولنان بر نوع پوسکول .

زُلوبیه س. برنوع خمور طاتلیسی.

زِلوه س. بویوندوروق چوماغی.

زِمام [ع. یولار ، دیزکین ؛ اداره .

زِمامدار [فا. دیزکینی طوتان، اداره ایدن .

زَمان [ع. وقت ، هنگام ، عصر ، دهر ، آن ؛ دور ، عهد ؛ مهلت ، موسم .

زَماناً ع. زمان اعتباریله .

زَمانه [ع. اسکیمش خسته‌لق، دور ، زمان حاضر ؛ بخت .

زَمانی [ع. زمانه منسوب ومتعلق .

زُمُرُد [ع. پك قیمتدار یشیل بر طاش. (بو کلمه اصلاً عربجه دکلدر.)

زُمُرُدی [ع. زمرد رنکنده اولان .

زُمُرُدین [فا. زمرد کبی یم یشیل اولان.

زُمره [ع. جماعت ، انسان طوپی ؛ صنف ؛ جنس، نوع؛ فرقه .

زَمزَم [ع. مبذول (صو) ؛ مکه‌ده مبارك بر قویو.

زَمزَمه [ع. آرسلانك بوکور- مه‌سی ، کوك کور- له‌مسی ؛ تغنی ، ترنم ، ترانه.

زَمِستان فا. قیش، فصل شتا.

زَمَن [ع. وقت ، زمان، دهر، قرن .

زَمهَریر ع. شدتلی صوئوق .

زَمین [فا. یر ، ارض ؛ قماش وساڭرەنك اساس رنكی؛ طرز ، مآل .

زَن فا. قادین ، قاری.

زَن [فا. اوران، كسن؛ باصان، ضرب ایدن ؛ چكن، آتان.

زِناء [ع. غیرمشروع برصورتده جماع ایتمك ؛ ولدزنا : غیر مشروع بر صورتده وقوع بولان مجامعتدن حاصل اولان چوجق ، پیچ .

زَنادِقه [ع. زندیقلر ، آخرتی انكار ایدنلر ، منكر وملحدلر ، دینسزلر .

زُنّار ع. پاپاس قوشاغی .

زِناكار فا. زنا ایدن.

زَنان [ف. اورارق . طعنه‌زنان: سوكه‌رك .

زَنانه [ف. قادین طائفه‌سنه منسوب ومتعلق .

زَنانیر [ع. زنارلر ، پاپاس قوشاقلری .

زَنبَرَك س. دمیر یای .

زَنبَق ع. كوزل‌قوقولو برچیچك.

زُنبور ع. اشك آریسی .

زِنبه [س. دلیك آچمغه مخصوص آلت .

زِنبه‌جی [س. زنبه ایله دلیك آچان .

زِنبه‌لاتمَق ف. زنبه‌اوردیرمق.

زِنبه‌لامَق ف. زنبه اورمق .

زَنبیل [ع. اوته‌بری طاشیمغه مخصوص حصیر كبی اورولمش قاب .

زَنبیلجی [س. زنبیل یاپوب صاتان .

زَنپاره [س. حرام قاری ایله زنا ایدن ؛ قادینلرك آرقه‌سنه دوشن .

زَنج [ع. قیویرجق صاچلی عرب طائفه‌سی .

زَنجبیل [ع. زنجفیل دینلن آجی كوك.ب: زنجفیل.

زِنجف [س. البسه كنارینه دیكیلن كورك .

زُنجُفر [ع. سورور، قورشوندن یاپیلان قرمزی بویا .

زَنجَفیل [ع. هندستاندن کلن بهاراتدن معدود آجی بر کوك .

زَنجی [ع. آفریقا عربلرینه وبالخاصه سودانه منسوب ومتعلق .

زَنجیر [فا. بری برینك ایچنه کچمش خلقه‌لردن مرکب باغ ؛ مجرملرك آیاغنه اورولان دمیر ، پرانغه .

زِنجیر س. ب: زنجیر .

زَنجیربَند فا. زنجیره باغلانمش.

زَنجیرلَمك [ف. زنجیر کبی یاپمق، صره‌لامق.

زَنجیرلی [ص. زنجیری اولان، زنجیره باغلی؛ صره‌لانمش، مسلسل .

زَنَخدان [فا، چکه. چاه زنخدان: چکه اورته‌سنده کی چقور .

زَند [ع. چاقماق ؛ بیلك؛ دیکن آغاجی.

زَند [فا. مجوسی دیننك واضعی زردشتك کتابی.

زِندان [قا. قاراکلق وهواسز محبس .

زِندانجی س. زندان بکجیسی.

زَنداوَستا [فا. مجوسیلرك کتابی ، زند.

زِندَگان [فا. زنده ، جانلی ، ذی حیات اولانلر.

زِندَگانی [فا. جانلیلق ، دیریلیك؛ یاشایش، معیشت .

زِندَگی [فا. دیریلیك، جانلیلق، حیات .

زَندوست [فا. قادینه زیاده‌جه دوشکون ، زنپاره .

زِنده [فا. دیری، جانلی، برحیات؛ دینج، چویك .

زِندیق [ع. ملحد ، دینسز ، ایمانسز .

زِنغِر [مه. شدتله صارصیلان بر شیئدن چیقان سسی تصویر ایدر .

زِنغِردامَق ف. شدتله‌صارصلمق.

زِنغِردی [س. شدتله‌صارصلمه، آتره‌مه .

زِنغِل مه . ب: زنغر .

زَنگ فا. پاس ، باقیر پاسی .

زَنكار [فا. باقیر پاسی قبیلندن اولان کوز طاشی ، کبریتیت نحاس .

زَنگبار [سخ. آفریقانك شرقنده بر مملکت .

زَنکی فا. سیاه آدم ، زنجی .

زَنگین [ص. مالی وپاره‌سی چوق اولان ، غنی ، بای .

زَنگینجه [ص. اولدقجه زنکین ویا آز زنکین .

زَنگینلك [س. مالدارلق، غنا، ثروت .

زَنّه س. قادین جنسی طائفهٔ نسا.

زِنهار خد. آمان ، صاقین.

زَنّه‌جی [س. قادین البسه‌سی صاتان .

زَنّه‌لك س. قادینلق .

زُوّار [ع. زائرلر، زیارته کلنلر، زیارتجیلر .

زَوال [ع. چکمه ، آردی کسیلمه ؛ هلاك اولمه؛ فنا بولمه ؛ تدنی ؛ صوچ ، مسئولیت . (کونش غربه) میل ایتمه .

زَوالپذیر [فا. زائل ، فانی، مضمحل وهلاك اولان .

زَوالسِز [ص. زوال وفناسی اولمایان .

زَوالّی [ص. بدبخت ، بیچاره ؛ عاجز ، مسکین ، اقتدارسز .

زَواهِر [ع. زهره‌لر، چیچکلر؛ بیاضلقلر ، کوزللکلر.

زَوایا [ع. زاویه‌لر ، کوشه‌لر ، مناسترلر ، تکیه‌لر ؛ مدرسه‌لر .

زَوائِد [ع. فضله ولزومسز شیئلر؛ عربجه‌ده حروف اصلیه اوزرینه علاوه ایدیلن فضله حرفلر .

زَوج [ع. چفت، اش؛ قوجه، حلیل .

زَوجه [ع. نکاح ایله آلنان قاری .

زَوجی [ع. زوج وزوجه‌یه متعلق اولان .

زَوجیّت ع. قاریلق وقوجه‌لق.

زَوجَین ع. قاری وقوجه.

زود فا. چابق ، چالاك، سریع .

زودی [فا. چابقلق ، سرعت ؛ چالاکلك .

زور [س. کوجلك، عسرت ؛ زحمت؛ مجبوریت؛ قوت .

زور [ص. کوج، مشکل، زحمتلی. ج. بیك مشکلات ایله ، طارطارینه، کوج .

زور [فا. قوت ، مکنت ؛ عنف ، جبر .

زور [ع. یالان، یاکلیش ؛ قوت جبر . بالزور : زورله ، جبر ایله. شهادت زور : یالان یره شهادت .

زوراکی ح. زورله، ایستمیه‌رك.

زوربا [ص. جبر وزورایله معامله ایدن ، بر ایشی قوت ایله یاپدیرمق ایسته‌ین: یارامازء راحت طورماز .

زوربالِق س. زورله معامله .

زَورَق ع. قایق ، صندال .

زورلامَق [ف. اجبار ایتمك ، چوق ابرام ایتمك .

زورلی ص. کوجلی ، قوتلی.

زورمَند فا. زورلو ، قوتلی.

زورنا [س. اکثریا طاول ایله برلکده چالینان کسکین سسلی دلیکلی بر چالغی .

زورناجی [س. زورنا یاپان ، صاتان ویا چالان .

زَوزَك [ص. کوه‌زه ، بوش بوغاز؛ خفیف‌مشرب.

زَوزَکلِك [س. خفیف‌مشربلك، کوه‌زه‌لك .

زوقه [س. بالیق طوتمغه مخصوص ایکنه‌لی قورشون .

زوکورت ص. پاره‌سز، مفلس.

زوکورتلِك [س. پاره‌سزلق ، مفلسلك .

زوکورتلَمَك ف. پاره‌سزقالمق.

زِه [فا. یای کیریشی ؛ شیریت، غیطان ؛ غیطاندن سوس ؛ تخته‌لرك کنارلرنده بولنان اینجه پرواز .

زُهّاد [ع. زاهدلر ، پرهیز صاحبلری .

زَهادَت [ع. جناب‌حقه عبادت ومنزویانه امرار حیات ایچون دنیایی ترك‌ایتمه ؛ پرهیز ، احتراز ، اعتدال ، حیات منزویانه .

زَهادَتلو [ص. متقی، پرهیزکار؛ مشایخه ویریلن عنواندر.

زُهد [ع. دنیا شیئلرینی استخفاف، تحقیر؛ پرهیزکارلق، اعتدال.

زَهر [فا. یه‌سی، طوقونماسی، ویاقوقوسی اولومی موجب اولان شیٔ، سم، آغو.

زَهر ع. چیچك، شکوفه.

زَهراء [ع. ازهرك مؤنثی: بیاضلقله پارلایان، بم بیاض؛ پارلاق (رنك، بویا).

زَهرآب [فا. آغولی صو، زهرلی‌صو؛ مج. آجی، درد وکدر.

زَهرآبه فا. عینی معنی.

زَهرآلود [فا. زهرلی، مج. پك آجی وجان یاقیجی.

زَهرآمیز فا. زهرلی، آجی.

زَهربار [فا. زهر یاغدیران، پك آجی.

زَهرخَند [فا. آجی کولمه، استهزاایله کولوش.

زَهرناك فا. زهرلی، آجی.

زَهره [ع. برچیچك، کوزللك بهاء، جلال.

زُهره [ع. بیاضلق، کوزللك؛ کونشك اطرافنده‌دونن سیاراتك ایکنجیسی، چوبان ییلدیزی. امراض زهرویه: فرنكی کبی خسته‌لقلر.

زَهری [ع. چیچکه منسوب ومتعلق.

زِهله‌مَك [ف. کنارلرینه زه چکمك.

زِهی فا. نه خوش! نه کوزل!

زُهَیر ع. کوچوك چیچك.

زِیّ [ع. منظره شکل، هیئت خارجه؛ قیلیق قیافت؛ مودا.

زِیاده [ع. آرتمه، چوغالمه؛ فضله، باقی، آرتان؛ چوق، دها، پك؛ پك چوق.

زِیاده‌جه ح. آز زیاده، چوقجه.

زِیاده‌لَشدیرمَك [ف. چوقلا- شدیرمق، آرتیرمق.

زِیاده‌لَشمَك [ف. چوغالمق، آرتمق.

زِيارت [ع. كورمكه ويا بريله كوروشكمه كيتمه.

زِيارَتجى س. زيارت ايدن .

زِيارَتگاه فا. زيارت محلى.

زِيان فا. ضرر، نقصان، خسار.

زِيانسِز [ص. زيانى و ضررى اولمايان ؛ اولدقجه‌ايى، ضررسز.

زِيانكار [فا. زيان ايديجى ، مضر.

زيب فا. سوس ، زينت.

زيبا فا.سوسلى،زينتلى؛ ياقيشيقلى.

زيب آوَر [فا. سوسلنديرن ، زينت ويرن.

زيب اَفزا [فا. بر شيئ كوزللشديرن ، زينت ولطافتنى آرتيران.

زيبَق ع. جيوه.

زيبقه س. بر نوع پوطور.

زيبَقى [ع. جيوه‌يه منسوب و متعلق.

زَيبَك [س. (افه) قيافتنده اولان، آيدين وخداوندكار ولايتلرنده قيافت اصليه‌لرينى محافظه ايدن ترك اهاليه ويريلن اسمدر.

زَيبَكجه [ص. ح. زيبك طرز واصولنده .

زيبلاتمَق [ف. صيچراتمق ، حوپلاتمق .

زيبَنده [فا. ياقيشيقلى ، كوزل .

زيبيدى [ص. حيدود ، ييرتيق پيرتيق ؛ مسكين .

زيبين س. قيصه پاموقلى خرقه .

زيپير [ص. چيلغينجه حركت ايدن ؛ كوجلى قوتلى .

زَيت ع. زيتون ياغى .

زَيتون ع. معروف سياه ميوه .

زَيتونجى [س. زيتون صاتان ويا آلان .

زيتونلِق [س. زيتون آغاجلرى بولنان باغچه .

زَيتونى [ع. زيتون رنكنده اولان .

زَيج [ع. كوا كبك حركتنى كوسترن جدول .

زَيد [ع. آرتسون ، چوغالسون معناسنه فعل ماضى .

زير [فا. آلت ، آشاغيكى : آلتده .

زير [ع. چالغينك اك اينجه تلى . مقابلى : بم .

زيرا [حر. چونكه، شو سببه مبنى‌كه ؛ سببيت وتعليل بيان ايدر .

زيردَست [فا. برينك الى آلتنده وتحت حكمنده اولان؛ مادون ، تابع .

زيرَك [فا. عقللى، ذكى ، آكلاييشلى.

زيرَكى [فا. زيركلك ،آكلاييش، ذكاوت ، فهم وادراك قوتى.

زيرين [فا. آلتده‌كى ،آشاغيكى ؛ آلت، تحتانى.

زيفت ع. معروف سياه ماده،

زيفوس [س. يردن صچيرايان چامور پارچه‌سى ؛ بوش، نافله.

زيل [س. دفه‌ ويا پارمغه طـا. قيلان معدنى چفت پوللر؛ موزيقـه‌ده داوول ايله برابر چالينـان معدنى چفته لوحه‌لر ؛ چينغراق .

زيمپاره [س. سرت قوملى طاش معدنى .

زين فا. حيوان اكرى.

زَين ع. سوس ، زيب .

زينَت ع. عينى معنى .

زينَتلَمَك [ف. سوسلمك، تزيين ايتمك .

زينتلى ص. سوسلو، مزين.

زينهار فا. ب: زنهار .

زيوانه [س. ايكى پارچه‌يى بربرينه ربط ايدن ايچى بوش ميـل و بربرى ايچنه كچن ايكى شيشه آچيلان اويوق ، دكرمن طاشنك اورته‌سنده‌كى قازيق.

زُيوت ع.زيتلر، زيتون‌ياغلرى.

زَيور فا. سوس، زينت .

زُيوف ع. قلب آقچه .

ژ [س. الفبای عثمانینك اون دردنجی حرفی اولوب ابجد حسابنده (ز) کبی یدی عددینی کوسترر.

ژاژ [فا. هرزه، هذیان، لزومسز وباطل سوز؛ دوه‌دیکنی.

ژاژخا [فا. هذیان ایدن، مناسبتسز سوز سویله‌ین.

ژاله [فا. کیجه یاپراقلرك اوزرنده داملە داملە مایع حالنه کچن صوبخاری، چیك، شبنم.

ژاندارمه [س. آسایشك محافظه‌سنه مأمورعسکر.

ژَرف فا. درین، عمیق.

ژَرف بین [فا. اهل دقت وفطانت اولان.

ژَنده [فا. پارچه پارچه یامالی؛ یامالی البسه.

ژَنده پوش [فا. اسکی ویامالی اثواب کیین.

ژَنك فا. یوزده‌کی بوروشوق.

ژنکار فا. باقر پاسی، کوزطاشی.

ژَنکدان [فا. چاك، چینغراق، دف پولی.

ژورنال [س. یومیه دفتری؛ کمیده مهم وقوعاتك قید اولوندیغی دفتر؛ برینك فنالغی حقنده بویوك بر آدمه ویریلن کاغد.

ژوری [س. خصوصی برمسئله‌یی تدقیق ومعاینه‌یه مأمور اولان هیئت.

ژوژقومیسر [س. افلاس ایشلرینی تدقیق ایچون محکمه‌نك تعیین ایتدیکی مأمور.

ژولیده [فا. قاریشیق. بربرینه، پریشان.

ژَیان [فا. قیزغین، کوکره‌مش.

ژیوه فا. جیوه، زیبق.

س

س [س. الفبای عثمانینك اون بشنجی حرفی اولوب ابجد حسابنده (٦٠) عددینی کوستر.

سا [فا. سورن، سوریجی؛ بکزر، مثل، مشابه، کبی.

سابح ع. یوزن.

سابع ع. یدنجی.

سابعاً ع. یدنجی اوله‌رق.

سابق [ع. کچمش، اولکی؛ ایلریده بولنان.

سابقاً ع. بوندن اول، مقدما.

سابقه [ع. کچمش اولان، اولجه واقع اولان کیفیت ویا قباحت، اولجه ایشلنمش جرم.

سابقه‌لی [ص. دها اول بر جرم ویا قباحت ایلمش.

ساتر ع. ستر ایدن، اورتن.

ساج [س. دمیر لوحه؛ اینجه دمیر لوحه‌دن یاپلمش.

ساج آیاق [س. آلتنده آتش اوستنه تجره وسائره قونان مثلث شکلنده دمیردن اوچ آیاقلی سهپا.

ساجد [ع. سجده ایدن، یره اکیلن.

ساحر [ع. بوکوجی، سحرباز؛ قلبی جلب وجذب ایدن.

ساحل [ع. دره ودکیز قییسی، کناری.

ساحلخانه [فا. دکیز قییسنده یاپیلان أو.

ساحه [ع. میدان، آچیق یر، آولی.

ساختگی [فا. ساخته‌لك، قالبلق.

ساخته [فا. قالب، تقلید، اویدورمه، دوزمه.

ساخته‌کار [فا. تقلید ایدن، یالاندن اویدوران؛

اورته‌یه دوزمه شیئلر چیقاران؛ قالب اقچه باصان ؛ امضا ، مهر وسائره‌یی تقلید ایدن .

ساختهلِك [س. اویدورمـه و دوزمه شیئك حالی.

ساخته‌وَقار [فا. یالاندن وقارلی کبی کورونن .

سادّ ع. طیقایان ، یولی قاپایان .

سادات [ع. سیدلر ، بر قومك بویوکلری؛ فخر کائنات افندیمزك نسبلرندن اولان .

سادِس ع. آلتنجی .

سادِساً [ع. آلتنجی اوله‌رق ، آلتنجی درجه‌ده .

سادَگی [فا. ساده‌لك، زینتسزلك، صافیلك .

ساده [فا. صافی، تمیز ، خالص؛ زینتسز، کلفتسز ، عادی، دوز ، شکرسز؛ یالکز، آنجق.

ساده‌دِل [فا. تمیز یورکلی ، حیله بیلمز .

ساده‌دِلانه [فا. تمیز یورکلی‌یه یاقیشه‌جق صورتده، حیله ایتمه‌یه‌رك .

ساده‌رو [فا. یوزی تویسز ، دلیقانلی .

ساده‌لَوح [فا. لوح خاطری غمدن خالی اولان ، صافدرون .

سارّ [ع. سروره سبب اولان ، سویندیرن .

سار [فا. محل ومکان بیان ایدر وبرشیئك کثرتله بولوندیغی یری کوستر .

سارا فا. خالص ، صافی .

ساربان ف. دوه‌جی .

سارت س. حصیر خلاط .

ساردَلا [س. اصول مخصوص ایله فیچی ویا تنکه ایچنده حفظ اولونمش بالیق .

ساردونیا س. معروف چیچك.

سارِق س. خرسز ، چالیجی .

ساری ع. سرایت‌ایدن، بولاشان.

ساز س. اینجه قامش .

ساز [فا. چالغی. اینجه‌ساز: عود، قانون کمان ودفدن عبارت چالغی طاقمی .

ساز [فا. یاپیجی ، دوزیجی ، دوزن، اویدوران ؛ ناساز: موافق اولمایان ، مخالف ، معکوس .

سازان [س. طاتلی صوده چیقان بر نوع بالیق.

سازجی س. ساز یاپان ویا چالان.

سازکار [فا. موافق، اویغون، اویار.

سازکاری [فا. موافقت اویغونلق.

سازلِق [س. ساز وقامشی چوق اولان محل؛ ساز بیتن یر.

سازنده فا. چالغی چالان.

ساطِع [ع. یوکسلمه، یایلمه، انتشار ایتمه.

ساطور ع. بویوك بچاق.

ساعَت [ع. بر کونك یکرمی درتده بری ؛ کونك بر معین وقتی؛ آن، زمان؛ وقت وزمان کوسترن آلت.

ساعَتجی [س. ساعت یاپان صاتان وتعمیر ایدن.

ساعَتجیلق س. ساعتجی صنعتی.

ساعَتلِق [ص. ساعت سورن، دوام ایدن.

ساعِد [ع. دیرسك ایله ال آراسنده‌کی قول قسمی. ساعدین: قوشلرك ایکی قنادی.

ساعی [ع. سعی ایدن، چالیشان؛ خبر ویامکتوب کوتورن.

ساغَر فا. قدح، پیاله، جام.

سافِر ع. سفر ایدن، یولجی.

سافِل ع. آشاغی؛ آلچاق.

ساق [ع. دیز ایله طوپوق آراسنده‌کی باجاق قسمی؛ آغاجك یردن داللرینه قدر اولان قسمی؛ بر نباتك صاپی.

ساقِز [س. بعض آغاجلردن صیزان یاپیشقان بر ماده.

ساقسونیا [س. بو اسمده‌کی شهرده یاپیلان پورسلن طباق وسائره.

ساقسی [س. ایچنه طوپراق قونارق چیچك لیمون وسائره دیکیلن قاب.

ساقِط ع. دوشن.

ساقی [ع. صولایان؛ ایچه‌جك شیٔ ویرن.

ساقی ع. بالدیره منسوب ومتعلق.

ساقینامه [فا. ساقی ایچون سویلنن قصیده.

ساقِیه [ع. نهر، قنال، صولی؛ ایچه‌جك شیٔ ویرن قادین.

ساكِت [ع. سكوت ايدن ، صوصان .

ساكِن [ع. اويناماياں ، قيملدا ـ مايان ، حركتسز ؛ اقامت ايدن؛ طورغون؛ اوصلو، حليم ؛ اوززنده جزمه بولنان حرف .

سال [فا. سنه ، ييل، اون ايكى آيلق مدت .

سالار [فا. رئيس، باش، سردار، سركرده .

سالاموره س. طوزلو صو .

سالِب [ع. سلب ايدن ، بر شيئى زورله قوپاران، آلان، چالان، يغما ايدن.

سالَب [س. بر نباتك كوكندن چيقان اون ؛ بو اونله ياپيلان صيجاق مشروب .

سالَبجى [س. سالبى پيشيروب صاتان .

سالَبجيلِك س. سالبجى صنعتى.

سالخورده [فا. ياشلى ، مسن ، اختيار .

سالديده [فا. ياشلى ، مسن ، اختيار .

سالِف ع. كچن ، كچمش .

سالِك [ع. يوروين ، بر يول تعقيب ايدن ؛ مريد .

سالِم [ع. صاغلام ، صحتده ؛ قصورسز ؛ مادهٔ اصليه ـ سنده (ا . و . ى) حرفلرى بولونماياں كلمه .

سالِماً [ع. صاغلام و صحتده اولەرق .

سالنامه [فا. هرسنه او سنه‌يه عائد وقوعات وتقويمى، اشارات جويه، فلكيه وسائره‌يى كوسترمك اوزره نشر ايديلن برنوع كتاب ؛ تقويمله برابر مأمورين دولتك اسملرينى حاوى كتاب .

سالوس [فا. طاتلى سوزلو حيله‌باز ويالانجى ، مرائى .

سالوسى فا. ريا ، ريا كارلق .

ساله [فا. ييللق سنه‌لك؛ ياشنده. پيرصد ساله : يوز ياشنده اختيار .

ساليانه [فا. هرسنه ويريلن بر نوع تكليف ميرى.

ساليه [س. آغزدن آقان صو ؛ صولو توكروك .

سام [فا. الكم صاغمه ، قوس قزح؛ حضرت نوح اولادندن برى .

سامّ ع. زهرلی؛ صیجاق روزکار.

سامان [فا. ثروت ؛ راحت ، آرام ، قرار ، سکون؛ ترتیب ، اسباب، تدارك؛ عفت، عصمت ؛ عقل ، ادراك ، ذهن .

سامانسوز [فا. عقلی برباد ایدن ؛ راحت و آرامی محو ایدن .

سامح ع. سماحتلی ، جومرد .

سامع ع. ایشیدن . دیکله‌ین .

سامعه [ع. ایشیتمك حسی ، قوتی .

سامی [ع. یوکسك ؛ یوجه ، رفیع .

سان [فا. بکزر ، مثل ، نظیر، شبیه ، کبی .

سانتیم س. یوزده بر .

سانتیمتره [س. متره دینلن اولچونك یوزده بری .

سانح [ع. خاطره کلن ؛ هیچ سعی ایتمه‌دن کلن (شعر).

سانطور [س. تللری چوق بر نوع چالغی .

ساهر ع. اویقوسز، اویومایان.

ساهره [ع. ارض، سطح ارض؛ توکنمه‌ین منبع ؛ چول ؛ جهنم .

ساهور [ع. قمرك اطرافنده‌کی دائره ؛ قمرك غلافی ، اورتوسی .

سای [فا. سورت ، سوردیرن ، سورشدیرن؛ کبی، بکزر، مشابه .

سایبان [فا. کولکه‌لك، شمسیه، چادیر ، تنته .

سائر [ع. سیر ایدن، یوروین؛ کچن ، تداول ایدن ، منتشر ؛ دیکر، غیر، باشقه.
سائرفی النوم: اویورکن فرقنده اولمقسزین دولاشان ، یوروین ، ایش یاپان .

سایس ع. آته باقان خدمتجی.

سائق [ع. اوکنه دوغرو ایتن سوق ایدن ، کوتورن.

سائقه [ع. سوق ایدن، ایتن حال ، سبب .

سائل [ع. صوران ؛ دیله‌نن ، صدقه ایسته‌ین .

سائل ع. مایع ، جاری.

سایه [ع. کولکه ، حمایه ، صیانت .

سایه‌دار [ع. کولکه‌لی، کولکه ایدن .

سایه‌گاه [فا. کولکه‌لی محل ، کولکه‌لك یر.

سایه‌گُستَر [فا. کولکه ایدن ، کولکه یاپان .

سایه‌نِشین [فا. کولکه‌ده اوتوران ؛ حمایه آلتنده بولنان .

سَبّ ع. سوکمه، طعن، دشنام.

سَبا [سخ. یمنك اسکی و مشهور برشهری.

سُباب [س. طلومبه کبی شیئلرده آچیلوب قپانان دلیك.

سَبّابه ع. شهادت پارمغی .

سُبات [ع. اویقو ، استراحت ؛ بایغینلق ، طالغینلق ، کندیندن کچمه ؛ له‌تارژی ؛ زمان .

سَبّاح ع. سبح ایدن، یوزن .

سَباحَت ع. صوده یوزمه .

سِباع [ع. سبعلر ، وحشی حیوانلر ؛ آرسلانلر .

سُباعی [ع. یدی قسمدن مرکب، بویوك ، جسیم .

سِباق [ع. یاریش، آت یاریشی؛ کچمش اولان (شیٔ)؛ رابطه. سیاق وسباق: عباره‌نك اویغونلغی .

سَبائك [ع. سبیکه‌لر ، اریمش معدن پارچه‌لری .

سَبَب [ع. برشیئك وار اولمسنه، حصولنه آلت اولان شیٔ؛ واسطه ؛ بهانه ، وسیله.

سَبَبلنمَك [ف. کچینمك ، تعیش ایتمك .

سَبَبی ع. سببه‌منسوب ومتعلق.

سَبَبِیَّت [س. غل. سبب اولمه ، ایجاب ایتدیرمه .

سَبْت ع. جمعه ایرتسی .

سُبحان [ع. جناب حق هر درلو نقائصدن تنزیه ایتمه ؛ سبحان‌الله : حیرت وتعجب مقامنده قوللانیلیر .

سُبحانی [ع. آلهی ، ربانی، صمدانی .

سُبحه [ع. تسبیح دینلن ۹۹ دانه‌لی دیزی ؛ تسبیح دانه‌سی .

سَبز [فا. یشیل، حضر ؛ اوت، یشیللك .

سَبزَوات [فا. يمكده قوللانيلان يشيللكلر .

سَبزَواتجى [س. يمكده قوللا- نيلان يشيللكلرى صاتان .

سَبزه [فا. يشيللك ، چمن ؛ زەرزەوات.

سَبزەزار فا. چمنلك اولان ير .

سِبط [ع. (يهوديلرده) قبيله ؛ اوغلك اوغلى .

سَبُع [ع. ييرتيجى حيوان ؛ آرسلان .

سُبع ع. يديده بر ، يدنجى قسم.

سَبِعه ع. يدى ، ٧.

سَبعى [ع. يدى‌يه منسوب، يدى كونده بر وقوع بولان .

سَبق [ع. كچمه ، اول واصل اولمه ، تقدم ايتمه.

سَبَق [ع. ياريشدن اول ، اورتەيه قونان شئ .

سَبَق [ع. كچدى ؛ ماسبق : كچن ، تقدم ايدن شئ.

سَبقَت ع. غل. كچمه .

سَبك [ع. (معدنى) اريتوب بر قالبه دوكمه ؛ عبارەيى تنظيم وترتيب ايتمه .

سَبُك [فا. خفيف، ثقيل اولمايان؛ چابق، سريع ؛ تمكينسز.

سَبُكبار فا. يوى خفيف اولان.

سَبُكپاى فا. آياغى چابق اولان.

سَبُكپَرواز فا. چابق اوچان .

سَبُكرَو فا. چابق كيدن .

سَبُكروح [فا. خفيف جانلى ، كوروشمەسى طاتلى .

سَبُكسار [فا. عقلى آز ، قفاسى بوش .

سَبُكسَر فا. فرومايه، سفيه .

سَبُكمِزاج [فا. بر دالده طور- مايان ؛ عقلسز واوينآق .

سَبُكمَغز [فا. خفيف بينلى ، عقلسز .

سَبَل [ع. يرەدوشمەمش ياغمور، برون ، باشاق ؛ نظردەكى بولانيقلق .

سُبُل [ع. سبيللر، يوللر،طريقلر؛ چارەلر ، واسطەلر .

سَبلاء [ع. اوزون كيرپيكلى (كوز) .

سَبَله ع. بيق.

سَبو [فا. صو ويا شراب بارداغى، دستيسى .

سُبّوح [ع. پك بويوك حمد و شكره لائق اولان (جناب حق).

سَبى [ع. حبس ايتمه ، برينى اسارته كوتورمه .

سَبيكه ع. اريدلمش معدن پارچه‌سى.

سَبيل [ع. يول ، طريق ؛ واسطه ، چاره . ابن السبيل : يولجى ، سياح ؛ يول اوستنده صو ايچمكه مخصوص محل .

سَبيلجى [س. سوقاقده كويا پاره‌سز صوطاغيدان.

سَبيلخانه [فا. كلوب كچنك صو ايچمسى ايچون ياپلمش بناكه پنجره‌لرى اوكنده متعدد صو قابلرى بولنور .

سَپا فا. اوچ آياقلى شى.

سِپار [فا. تسليم ايدن ، ويرن. جانسپار ؛ جاننى ويرن .

سِپارش [فا. ايصمارلامه ؛ معاشدن تخصيص ايديلن مبلغ؛ برپاره‌نك تأديه‌سنى بر يره حواله ايتمه .

سُپاره [فا. كلام قديمك برجزئى؛ رساله .

سِپاس [فا. حمد، ثنا ، شكر، تشكر .

سِپاسگُذار [فا. حمد وتشكر ايدن .

سِپاه فا. عسكر ، لشكر، جند.

سِپاهى [فا. عسكره منسوب ومتعلق؛ اسكى سوارى عسكرى .

سَپَت [س. قامش ، ساز وساژه‌دن ياپيلان قاب .

سَپَتجى س. سپت ياپان وصاتان.

سَپَتلَمه [ص. سپت شكلنده، آرقورى كسديرمه .

سِپَر [فا. قالقان، اورتو، صيغينه‌جق ير ؛ دشمن مرمياتنى توقيف ايده‌جك طوپراق وسائره ييغينى.

سُپُرده [فا. سپارش اولونمش ، ايصمارلانمش .

سَپَك س. دكرمن طاشنك ديلى.

سَپَكَن [س. سرپيلن شئ. صولو سپكن : قارله قاريشيق ياغمور .

سِپَنج [فا. قوناق ، مسافرخانه؛ بكجى قلبه‌سى ؛ دنيا ، دارفنا .

سِپَند فا. توتسی ، اوزرلك .

سُپورمك ف. ب سوپور .

سِپَه [فا. عسکر ، لشکر ، جند .

سِپَهدار [فا. سرعسکر، سردار؛ حربیه ناظری .

سِپَهداری [فا. سرعسکره منسوب ومتعلق .

سِپِهر [فا. کوك، آسمان ، فلك؛ طالع ، قدر .

سِپَهسالار [فا. سرعسکر. حربیه ناظری .

سِپَهسالاری [فا. سرعسکره ، حربیه ناظرینه منسوب ومتعلق .

سَپی [س. دریلری سختیان یاپمق ایچون اجراایدیلن عملیات، دباغت .

سَپیجی س. دریلره سپی ویرن .

سَپید فا. بیاض .

سَپیده‌دَم [فا. صباح آیدینلغی، صباح وقتی .

سِتّ ع. آلتی ، ٦ .

سِتاد [فا. آلمه ، آلیش ؛ داد وستاد : آلیش ویریش.

سِتادیه س. تخمین مسافه آلتی.

سَتّار [ع. قوللرینك کناهلرینی اورتن حق جل وعلا حضرتلری .

سِتاره [فا. ییلدیز ، کوکب ، نجم .

سَتاره [س. اوچ تللی بر نوع چالغی ؛ آهنك ، نظام.

سِتان [فا. آلان؛ قبض وضبط ایدن .

ستان فا. محل ، مکان .

سِتایش [فا. مدح وثنا ، ذکر جمیل .

سِتاینده فا. مدح وثنا ایدن .

سِتَد فا. آلمه، آلیش.

سَتر ع. اورتمه ، قپامه، کیزلمه.

سِتر [ع. پرده، اورتو؛ قورقو؛ عفت .

سَتره [س. اوکی ایکی دوکمه‌لی لباس .

سِتَم [فا. عنف ، جبر ، جور ، ظلم ، زور .

سِتَمدیده [فا. جور وجفا و ظلم کورمش.

سِتَمرَسيده [فا. كنديسنه ظلم وحقسزلق ايدلمش .

سِتَمكار [فا. ظالم ، جبار ، حقسزلق ايدن .

سِتَمگَر فا. ظالمه كرفتار اولمش.

سِتَمكَش [فا. ظلم كورن ، حقسزلق چكن ، مظلوم .

سُتوده [فا. مدح اولونمش ، ذكر جميل ايله ياد اولونان .

سُتور [فا. آت ، اشك ، قطر كبى بينك حيوانات .

سُتور [ع. سترلر ، پردهلر ، اورتولر .

سُتون [ع. ديرك ، عمود ، ركن ؛ بر غزتهنك ايكى چيزكى آراسندهكى اوزون يازيسى .

سِتّون ع. آلتمش .

سُتوه [فا. ملول، مكدر، متألم: يورغون ؛ عاجز .

سِتّه ع. آلتى ، ٦ .

سِتّى ع. خانم ، خاتون .

سِتيز [فا. غوغا ، جنك ، خصومت ، بعض .

سِتيزه فا. عينى معنى .

سِتيزهجو فا. معند، غوغاجى.

سِتيزهكار [فا. ياخود ستيزكار: دائما غوغاچيقاران.

سِتيل [س. قوغه ، باقراج ؛ زنجيرله آصيلان قهوه مانغالى وبخوردان؛ زيفت‌قزغانى.

سِتّين ع. آلتمش .

سَجّاده [ع. اوزرنده نماز قليننان خالى وسائره .

سَجّادهجى [س. سجاده آلوب صاتان .

سَجّادهنِشين [فا. سجادهده اوتوران؛ مشايخه مخصوص برمقامده اوتوران.

سَجّان [ع. زندانجى، حبسخانه مأمورى .

سَجاوَند [فا. قرآن كريمده طرز قرائته عائدبعض اشارات مخصوصه .

سَجاياء [ع. سجيهلر ، خويلر، طبيعتلر .

سَجده ع. يره قپانمه .

سِجده‌كاه [فا. يره قاپانيلاجق محل .

سَجع [ع. نثرده عباره نهايتلرنده‌كى اويغونلق، انتظام؛ موزون نثر .

سِجِلّ [ع. اوزرينه يازى يازيلان طومار؛ خاطره‌سى محافظه ايدلمك ايسته‌نن بعض احوال وحركاتك قيد ايدلديكى عمومى ويا خصوصى دفتر؛ محكمه دفترى .

سِجن ع. زندان، محبس.

سُجود [ع. يره قپانمه، يره اكلمه .

سُجون ع. سجنلر، زندانلر .

سِجيم [س. قناپدن بر آز دها قالين ايپ .

سَجيّه [ع. خلق، طبيعت، خوى .

سَچديرمك [ف. انتخاب ايتديرمك، ايپسنى آييرتمق؛ فرق ايتديرمك .

سَچكين ص. سچلمش، منتخب.

سَچلمك [ف. انتخاب اولونمق؛ فرق وتمييز اولونمق.

سِچليا [سخ. ايتاليانك جنوبنده بويوك بر آطه .

سِچلياى [س. ص. سچليا آطه‌سى اهاليسندن اولان .

سِچليتَين [سخ. سچليا آطه‌سيله ايتاليانك جنوبنده بولنان ناپوليتانه خطه‌سندن مركب دولتكه شيمدى موجود دكلدر .

سَچمك [ف. ايپسنى آييرمق، انتخاب ايتمك؛ فرق ايتمك .

سَچمه [س. ايپسنى آييرمه، انتخاب ايتمه؛ ص. ايپلرى آيرلمش، انتخاب اولونمش .

سَچيجى [س. سچن . ايپسنى آييران، انتخاب ايدن؛ فرق ايدن .

سَحاء ع. بين‌زارى .

سَحاب [ع. بولوط، آزچوق كثيف وهواده معلق سيس ييغنى .

سَحابه ع. بر بولوط .

سَحّار [ع. بوكوجى، سحر ياپان سحر كبى فوق العاده بر قوت ايله جذب وجلب ايدن .

سَحائى [ع. بين زارلرينه منسوب ومتعلق .

سَحَر [ع. صباح اورته‌لق آيدينلانمغه باشلاديغى وقت.

سِحر [ع. بوكو ؛ سحر كبى بر قوتى حائز اولان جاذبه.

سِحر آميز [فا. بوكو ايله قاريشيق ؛ فوق العاده بر قوهٔ جاذبه‌يى حائز.

سِحرباز فا. بوكوياپان، بوكوجى.

سِحربازلِق س. بوكوجيلك.

سَحرخيز [فا. صباحلين اركن قالقان.

سَحرگاه فا. صباح وقتى.

سِحرلَمَك ف. بوكو ياپمق.

سِحرلى ص. بوكولى.

سَحَرى [ع. صباح وفجره منسوب ومتعلق.

سِحرى [ع. بوكويه منسوب ومتعلق.

سَحق ع. دوكمه، ازمه.

سَحور [ع. رمضانده اوروج طوتمق ايچون كون طوغمادن اول ينن يمك.

سَخاء [ع. جومردلك، ال آچيقلغى.

سَخافَت ع. عقل وفكر آزلغى.

سَخاكار [فا. جومرد، الى آچيق.

سَخانَت ع. صيجاقلق.

سَخاوَت [ع. ال آچيقلغى، جومردلك.

سَخت [فا. قاتى ؛ خسيس، بخيل ؛ كوج؛ قوتلى، متين ؛ ح. پك چوق، زياده.

سَختدِل فا. قاتى يوركلى.

سَختگير فا. صيقى طوتان.

سَختلِك س. قاتيلق، سرتلك.

سَختِيان س. تربيه اولمش درى.

سُخَن [فا. سوز، لفظ، كلمه، لاقيردى.

سُخن آرا [فا. دوزكون سوز سويله‌ين، فصيح.

سُخن پَرداز فا. عينى معنى.

سُخَن چين [فا. بر يردن بر يره سوز طوپلايوب نقل ايدن، غماز، نمام.

سُخَندان [فا. سويلديكنى بيلير. كوزل سوز سويلر.

سُخَن سَنج [فا. سويلديكنى ايچه طارتان.

سُخَنوَر [فا. ايى‌سوز سويلر، فصيح ، نطوق .

سُخونَت ع. صيجاقلق .

سَخى ع. جومرد ، الى آچيق.

سَخيف [ع. ضعيف ، عاجز، خفيف ؛ عقلى آز.

سَخين ع. صيجاق .

سَدّ [ع. قپامه ، طيقامه؛ مانع، حائل ؛ نسبةً يوكسكجه بر دوزلك ؛ بر شهرك اطرافنه چكيلن ديوار .

سَداجَت ع. ساده‌لك .

سَداد ع. دوغرولق .

سِداد [ع. طپا، طيقاج؛ وسائط معيشت .

سُداس ع. آلتيدن مركب.

سِدره [ع. بر نوع آغاج ؛ سدرة المنتهى : سمانك يدنجى قاتنده بر مقام.

سُدس ع. آلتيده بر .

سُدّه [ع. قاپو ، قاپونك اشيكى؛ صره ، اسكمله .

سَديد [ع. دوغرو ، حق ؛ دوغرو هدفه كيدن .

سَدير [س. اوطه‌نك دوشمه‌دن يوكسك اولان اوطوراجق محلى .

سَديه [س. انسان نقلنه مخصوص تخته ويا كلبه‌جك .

سَر [فا. باش ، رأس ، قفا ؛ رئيس ؛ اوج ، كنار ، صوك ؛ تپه ، ذروه؛ ص. باش، برنجى .

سِرّ [ع. كيزلى شئ ؛ عقلك ايره‌ميه‌جكى ايش.

سِرّاً ع. كيزليجه ، محرمانه .

سَرا [فا. سراى، بويوك قوناق؛ تغنى وترنم ايدن، ايرلايان.

سَرّاء [ع. مسرت ، سوينج ، ممنونيت .

سَراب [ع. چوللرده اوزاقدن صو كبى كورونن ير ، پوصاريق .

سَرابِستان فا. دنياء عالم سفلا.

سَرابيل [ع. سربالّر، كوملكلر؛ (عموميتله) البسه ؛ زرهلر .

سَراپا [فا. باشدن آياغه قدر، تكميل ، بوتون ، هپ .

سَراپَرده [فا. پادشاه چادیری. بویوك قوناقلرده حرم ایله سلاملق آراسنده‌کی پرده.

سِراج [ع. ایشیق، قندیل، موم، آلت تنویر.

سَرّاج [ع. اکر یاپان صنعتکار؛ یالانجی.

سَرّاجخانه [س. سراجلر چارشیسی.

سَرّاجلِق [س. اکر یاپانك صنعتی.

سَراچه فا. کوچوك سرای.

سرادِق [ع. قماشدن چادیر؛ توز ودومان کردابی.

سَراری [ع. سریه‌لر، جاریه‌لر، خلایقلر.

سَراسَر [فا. باشدن باشه، کلیاً، بوتون.

سَراسِمه [فا. یاخود سراسیمه: حیران، شاشمش، سرسم.

سَرآغاز فا، باشلانغیج، ابتدا.

سرافَراز [فا. باشنی یوقاری قالدیران؛ اعتبار ونفوذ صاحبی اولان.

سَرآمَد [فا. بیتمش، تکمیل اولمش؛ ایلری کلن، ممتاز.

سَراَنجام [فا. ایشك صوکی؛ وقوعه کلن خصوص، وقعه.

سَراَنگُشت فا. پارمق اوجی.

سَراویل ع. ایچ طونی.

سَرای [فا. پادشاه وحکام قوناغی، بویوك او؛ حکومت قوناغی.

سَرایاء [ع. سریه‌لر. دشمن اوزرینه کوندریلن عسکرلر.

سِرایَت [ع. کچمه، بولاشمه؛ انتشار.

سَرائِر [ع. سریره‌لر، کیزلی شیئلر.

سَرایَنده [فا. ایرلایان. تغنی و ترنم ایدن.

سَرباز [فا. جسور، یکیت، جسارتلی.

سَربازی فا. یکیتلك، جسارت.

سِربال فا. کوملك، قمیص.

سَربالین فا. باش‌ویو. یاصدیغی.

سَرَبزَمين فا. باشی یره اکلمش.

سَربَست [فا. اسير اولمايان ، آزاد ، حر ؛ هيچ صقلمايارق حركت ايدن .

سَربَستلِك [س. آزادلق، حريت؛ صقلمايارق حركت ايتمه .

سَربَسته [فا. باشی باغـلی ، اورتولو ؛ قپـالی ، كيزلی .

سَربَستی [فا. سربسـتلك ، آزادلق؛ حكم آلتنده بولونمامه .

سَربَسر [فا. باش باشه؛ باشدن باشه ، بوسبتون .

سَربُلَند [فا. باشی يوكسـك اولان؛ ايلری كلن ، اعتبار ونفوذ صاحبی اولان .

سَربَند [فا. باشه باغلانان شیء؛ شيشه طاپاسی .

سَربَها فا. باش بهاسی، ديت.

سَرپديرمَك [ف. صاچديرمق ، او ريـنـه طا- غيدارق آتديرمـق ؛ آتارق طاغيتديرمق .

سَرپشديرمَك [ف. آزار آزار طـاغيتمق ؛ صاچمق .

سَرپكَن س. ب: سپكن.

سَرپلمَك [ف. صـاچلمق ، طـاغلمق ؛ بوی آتارق بويومك ؛ اسراف او- لونمق .

سَرپمَك [ف. صاچمق ، آتارق طاغيتمق؛ آزار آزار صاچلمق .

سَرپمه [س. سرپمـك فعـلی ؛ سرپلمش ، طاغلمش.

سَرپن ص. صاچان .

سَرپندی [س. سرپيلن برشئيك دانه ودامـلالری ؛ كری قالان مقدار .

سَرپوش فا. باشه كييلن شیء.

سَرت [ص. قاتی، چتين، تتيز ، حديد؛كسكين. خرچين، شديد ؛ يومشـاق اولمايان ؛ زورلی ، شدتلی .

سَرتاج [فا. باش تاجی؛ برقومك الك سوكيلی ومحترمی .

سَرتَسر [فا. باشـدن باشـه ، بوسبوتون .

سَرتلَشديرمَك [ف. سرت بر حاله قويمق؛ قاتيلاشديرمق .

سَرتلشمَك [ف. سرت اولمق، قاتيلاشمق؛ حدت كوسترمك.

سَرتلك [س. قاتيلق، كسكينلك؛ شدت، زور؛ حدت.

سَرج ع. حيوان اكرى.

سَرچشمه [فا. چشمه باشى، صو باشى.

سَرچه [س. معروف بر نوع كوچوك قوش.

سَرچه [س. الك الك كوچوك پارمغى.

سَرچين س. مكيك ديلى.

سَرحَدّ [فا. حدود باشى، ايكى دولت طوپراغنك برلشديكى خط بويى.

سَرحَدّدار فا. حدود محافظى.

سُرخ فا. قيرمزى، قزيل.

سُرخاب [فا. قيرمزى صو، قان، شراب.

سَرخوش [فا. مست، سكران؛ ايچكى ايچوب سرسم اولان.

سَرخوشلق [س. مستلك، سكر؛ عشرت ابتلاسى.

سُرخى فا. قيرمزيلق.

سَرخَيل [فا. آتلى بر جماعتك باشى، آمرى.

سَرد [فا. صوئوق؛ لطافتسز، بارد.

سَرد [ع. (اقسام كلامى) صنعتله ترتيب وتنظيم ايمه: دلمه.

سَرداب [فا. ير آلتنده سرين اوطه، مخزن.

سَردابه فا. عينى معنى

سَرداده [فا. باش ويرمش، باش كوسترمش.

سَردار فا. سرعسكر، باشبوغ.

سَردارلق [س. سردار صفت و وظيفه‌سى.

سَردارى [فا. سردارلق؛ سرداره منسوب و متعلق.

سِرّداش فا. محرم ومعتمد.

سَردفتر [فا. دفترباشى، دفتر باشنده اولان شئ.

سَرديرمك [ف. ياپديرمق، آچديرمق.

سَررِشته [فا. ايپ اوجى؛ فرصت، بهانه، وسيله.

سَرزَده [فا. باش اورمش ، باش کوسترمش .

سَرزَنِش [فا. باشه قاقمه ، او ـ مه ، تکدیر .

سَرسام [فا. عقلی باشنده اولمایان، سرسم .

سَرسَری [فا. قیدسزلق ، عدم تأمل ، ملاحظه‌سزلق؛ اوته‌ده بریده گزوب طولاشان ، دربدر .

سَرسَریانه [فا. سرسریجه ، دربدرجه .

سَرسَریلِك س. دربدرلك .

سَرسَم [س. عقلی باشنده اولمایان، بدلا .

سَرسَملِك [س. بدلالق ، بین قاریشیقلغی، اونو ـ تقانلق .

سَرسَملَمك [ف. سرسم اولمق، آلیقلاشمق .

سَرشار [فا. آغزینه قدر طولو اولان .

سِرِشت [فا. طبیعت ، خلقت، طینت، خوی، طبع.

سِرِشته [فا. یوغورلمش ، مخلوط ، قاریشیق .

سِرِشك فا. کوز یاشی ، دمع.

سَرَطان [ع. اون ایکی برجدن بری؛ معروف تهلکه‌لی چیبان .

سُرعَت [ع. چابوقلق، آزوقتده چوق حرکت .

سَرعَسکر [فا. عسکرلرك اك بویوکی ، حربیه ناظری .

سَرغوج س. ب: صورغوج .

سَرَف ع. لزومسز صرفیات .

سُرفه ع. آغاجی کمیرن قورد .

سَرفِراز [فا. سرافراز، اعتبار ونفوذ صاحبی اولان.

سَرفُرو [فا. اطاعت ، انقیاد ، باش اکمه .

سِرقَت [ع. چالمه ، خرسزلق ، ایتمه .

سَرکار [فا. ایش باشی ، ناظر. مدیر .

سَرگُذَشت [فا. برینك باشندن کچن وقعه . ترجمهٔ حال .

سَرگِران [فا. باشنه آغراق . کلن . سرخوش. مخمور .

سَرگَردان [فا. باشی دونمش، سرسم ، متحیر .

سَرکَرده فا. باش . رئیس .

سَرگَرم [فا. قفاسی قیزمش . سرخوش .

سَرکَش فا. اطاعتسز ، عنادجی.

سَرکَشانه [فا. اطاعتسزلکله . عنادله .

سَرگَشته [فا. باشی دونمش ، شاشمش .

سَرکَشلِك [س. عاصیلك ، اطاعتسزلك .

سَرکَشی فا. عینی معنی .

سَرکوب [فا. باشه اورمه ؛ باشه اوراجق شیٔ .

سِرکه فا. اکشیمش اوزوم صویی.

سَرگی [س. سریلن ویا یایيلان شیٔ ؛ بر شییٔ سرمکه یارایان یر ؛ بر مملکتك ویا بوتون جهانك هردرلو اشیاسنی سروب خلقه کوسترمکه مخصوص اولان محل .

سَرگین [ص. سرلمش، دوشنمش؛ خسته .

سَرگین [فا. فیشقی ، کوبره ، بوق .

سَرلمَك [ف. یایلمق، دوشنمك؛ اوزاتوب یاتمق ؛ دوکولمك .

سَرلَوحه [فا. بر کتاب وسائره نك اك باشـنه یازیلان یازی .

سُرم [ع. قالين باغرصاغك آشاغی قسمی .

سَرما [فا. صـوئوق ، قیش ، سرما .

سَرمایه [فا. انسـانك نفرت ایتدیکی مال ؛ فائض کتیرن مبلـغ ؛ پارا قازانمق ایچون تجارتده ایشلدیلن اقچه ؛ برشئیك اصل دکری؛ قازانلمش علم وهنر .

سَرمایه‌دار [فا. سرمایه‌یه مالك، سرمایه‌لی .

سَرمایه‌سِز [ص. سرمایه‌سی اولمایان .

سَرمَد [ع. پك اوزون (کیجه)؛ دوام ایدن ، دائمی .

سَرمَدی [ع. دائمی ، ابدی ، زوالسز .

سَرمَست فا. سرخوش .

سَرمَستی فا. سرخوشلق .

سَرمَك [ف. آچـق ، یایمق ؛ دوشـورمك ، یره یاتیرمق .

سَرمو [فا. قیل اوجی ، جزئی؛ قیـل قدر ؛ هیچ ، اصلا .

سَرمه س. سرمك فعلی .

سرمه [فا. قاشه‌وكوزه سورولن سیاه توز .

سُرمه‌دان فا. سرمه حقه‌سی .

سَرَن [س. اسطوانه شكلنده اكثریا كمیلرده قوللانیلیر اوزون وقالین آغاج .

سُرنا فا. معروف چالغی ، زورنا .

سُرنازَن فا. زورنا چالان .

سَرنامه [فا. مكتوب ، كتاب وسائره باشنده كی عنوان؛ باش .

سَرنِكون [فا. باش آشاغی اولان، آلت‌اوست اولان ؛ طالعسز ، بدبخت .

سَرنُوِشت [فا. آلن یازیسی، قدر ؛ سرنامه.

سَرو [فا. مزارلقلرده چوق بولنان اوزون آغاجلرك اسمی .

سُروج ع. سرجلر، آت اكرلری.

سُرود فا. تغنی ، ترنم ، شرقی .

سُرور ع. سوینج ، مسرت .

سُرور س. قزیل زرنیخ .

سَروَر [فا. بر جماعتك باشی ، رئیس ، ایلری كلمش .

سَروَری فا. ریاست ، باشلق.

سَروِستان [فا. سرولری چوق اولان محل.

سُروش [فا. جناب حق‌طرفندن خبر كتیرن ملك .

سَروم [س. قانده وسودده بولنان وپختیلاشدقدن صوكره آیریلان مایع .

سَروی [س. مزارلقلرده چوق بولنان یازقیش یشیل آغاج .

سَره [س. پارمقلر آچیق اولدیغی حالده باش پارمغك اوجندن شهادت پارمغك اوجنه قدر اولان مسافه .

سُرّه ع. كوبك .

سَرهَنك فا. چاوش ، قواص.

سِرّی ع. سره منسوب ومتعلق.

سُرّی ع. كوبكه متعلق .

سُریانی [ع. اسكی سوریه اهالیسندن ؛ بو اهالی‌یه منسوب ومتعلق .

سُریانیجه [ص. سریانی طرز و اصولنده .

سَریر [ع. تخت ، اورنك ؛ راحت‌دوشکی؛ تسکره.

سَریر آرا [فا. تخته زینت‌ویرن، سلطنت سورن .

سَریره [ع. کیزلی شئی؛ درونی وکیزلی فکر ، سر .

سَریری [ع. فن طبك عملی قسمنه منسوب ومتعلق .

سَریریّات [ع. فن طب تحصیل ایدنلرك عملیات وتجربه کورملرینه مخصوص خسته‌خانه .

سَریع [ع. سرعتلی ، چابق ، آز وقتده چوق ایش کورن .

سَریعاً ع. سرعت ایله، چابق.

سَرین [ص. آزصوئوق؛ صیجاق ویاصوئوق اولمایان لطیف هوا .

سَرینلك [ص. خوشه کیده‌جك لطیف هوا .

سَریوم [س. معادندن بر جسم بسیط .

سَرِیّه [ع. سواری بلوکی ؛ جاریه ، اوطه‌لق .

سِز ص. جمع مخاطب ضمیری .

سِز [د. یوقلق وسلب بیان‌ایدر، بی ، نا .

سَزا [فا. لائق، مناسب، چسبان، شایسته .

سَزاوار فا. عینی معنی .

سَزاواری [فا. لیاقت ، لائق ومناسب اولمه .

سَزدیرمَك [ف. بللی ایتمك حس ایتدیرمك ؛ طولاییسیله اکلاتمه .

سَزگی س. سزمه، آکلامه.

سَزلمَك [ف. بللی اولمق ، طولاییسیله آکلاشلمق ، حس ایدلمك .

سَزمَك [ف. طولاییسیله آکلامق، حس ایتمك .

سَزمه س. حس ایتمه، آکلامه.

سَس [س. انسانك جکرلرندن وآغزندن چیقان صدا ؛ قولاغه چارپان هرنوع صدا : کورولتی .

سُست [فا. یومشاق ، کیوشك، یاواش ، ضعیف .

سِستره [س. خمور تکنه‌سنی ویا تخته‌یی قازیمغه مخصوص آلت .

سَسسِز [ص. صداسی اولمایان کورولتی ایتمه‌ین ، ساکن ، کورولتی وپاتیردی ایتمکسزین .

سَسلَمَك [ف. دیکلمك . قولاق ویرمك .

سَسلَنمَك [ف. چاغیرمق؛ سس ویرمك .

سَسلی [ص. صداسی اولان، سسی چیقان ؛ کورولتیلی .

سَطح [ع. برشیئك طیش یوزی؛ طول وعرضی اولان فقط عمق بولونمایان شکل .

سَطحاً [ع. اوستدن ، طیش یوزندن .

سَطحی [ع. طیش یوزه منسوب ومتعلق .

سَطحِیّاً [ع. طیش یوزدن ، اوستدن ، جزئی .

سَطحیجه [ص. طیش یوزدن، جزئیجه .

سَطر ع. برصره یازی، دیزی .

سَطرَنج [ع. معروف اویون ، سطرنج تخته‌سی تقسیماتنه بکزه‌ین شکلده .

سَطرنجلی [ص. سطرنج شکلنده خانه‌لری اولان .

سَطوَت [ع. هجوم ، تهورله آتلمه ، صولت .

سُطوح [ع. سطحلر . ب: سطح .

سُطور ع. سطرلر. ب: سطر .

سَعادَت [ع. شقاوتك ضدی ، بختیارلق ؛ مسرت، مسعود حال .

سَعادَتخانه [فا. تعظیم ایدلمك ایسته‌نیلن برذاتك أوی .

سَعادَتلی [ص. یاخود سعادتلو: سعادتی اولان ، بختیار ، مسعود.

سَعادَتمند فا. بختیار، مسعود.

سُعال ع. اوکسوروك .

سَعتَر ع. زاتر دنیلن نبات .

سَعد [ع. نحسك ضدی ، یمن ، اوغور کتیرن شیئ .

سُعَداء ع. سعیدلر، بختیارلر .

سَعدَین [ع. اوغور عدایدیلن مشتری ایله زهره سیاره‌لری .

سِعر [ع. (حبوبات ، مأکولات وامتعه‌نك) معین فیئاتی ، نرخ .

سِعه ع. کنیشلك ، بوللق .

سَعی [ع. چالیشمه ، چابالامه ؛ قوشمه ؛ تعاون .

سَعید [ع. بختیار ، اوغورلو ؛ عندالله مقبول اولان .

سَعیر ع. آتش ، نار ، آلو .

سِفاد ع. حیوانك چفتلشمه‌سی .

سَفارت ع. ایلچیلك .

سَفارتخانه [فا. ایلچی قوناغی، برسفیرایله معیتنك بولوندقلری دائرهٔ رسمیه .

سَفّاك ع. قان دوکیجی .

سِفال [فا. چناق ، چوملك کبی شیٔ .

سَفالَت [ع. آلچاقلق سفیللك؛ فوق‌العاده ضرورت وصقنتی .

سَفاهَت [ع. بدلالق ، احمقلق؛ تربیه‌سزلك، عقلسزلك؛ مالنی بیهوده یره اسراف ایتمه ؛ ذوق و اکلنجه‌یه میل .

سَفائِن ع. سفینه‌لر .

سِفتاح س. ایلك صاتیش .

سِفتاحلامَق [ف. ایلك صاتیشده بولونمق؛ باشلامق .

سِفتِنمَك [ف. بیتلی کبی قاشینوب سیلکینمك .

سُفته فا. دلنمش .

سَفَر [ع. یولجیلق ، سیاحت ، محاربه‌یه کیتمه ؛ محاربه، حرب . دفعه . کره .

سِفر ع. کتاب ، جلد .

سُفَراء ع. سفیرلر .

سَفَربَر [فا. سفره حاضرلانمش (عسکر)؛ حرب حالنده بولنان (دولت) .

سَفَربَرلِك [س. حربه حاضرلانان دولت ویا عسکرك حالی.

سَفَرجَل ع. آیوه .

سَفَرلِك س. یولجیلغه مخصوص.

سُفره [ع. طعام ایچون اوزرینه صحنلرقونان مشین ویابز، اوزرنده یمك ییلن ماصه ؛ تپسی وسائره ؛ طعام ، یمك ، مقعد. دبر .

سُفره‌جی [س. سفره خدمتنی کورن .

سُفره جیلِق [س. سفره خدمتنی کورنك وظیفه‌سی.

سَفَری [ع. یولجیلغه مخصوص، منسوب ویا متعلق؛ محاربه‌یه منسوب و متعلق؛ اوروج و نمازك تخفیفنی ایجاب ایتدیرن یولجیلق. حالنه منسوب ومتعلق.

سَفَسطه [ع. ظاهراً صادق حقیقتده کاذب اولان قیاس، دعوی.

سَفَسطه‌جی [ع. دائما کاذب قیاس ودعوالرله حق قازانمق ایسته‌ین.

سَفَسطه‌لی [ص. کاذب قیاسات وبراهین ایله ممزوج.

سَفَط ع. سپت؛ بالیق پولی.

سَفك [ع. آقیتمه، دوکمه. سفك دماء: قان دوکمه.

سَفَله [ع. آشاغی طبقه‌ده بولونانلر، آلچاقلر؛ عاجزلر.

سِفله [ع. آشاغی قسم، تحت سفلة الناس: اك آشاغی صنفه منسوب اولان انسانلر.

سُفلی [ع. آشاغیده بولنان، آلچاق، تحتانی؛ قیافتی پیس، بوزوق وپریشان.

سُفلی ١ [ع. اسفلك مؤنثی. پك دون وآلچاق.

سُفلیّات [ع. بایاغی ایشلر، آشاغی شیئلر.

سُفلیّت [ع. آشاغیلق؛ آلچاقلق؛ پژمرده قیافت.

سُفُن ع. سفینه‌لر، کمیلر.

سَفوف ع. توز علاج.

سُفَهاء ع. سفیهلر، آلچاقلر.

سَفید فا. آق، بیاض.

سَفیر ع. ایلچی.

سَفیل [س. بو کلمه عربجه‌ده یوقدر. ضرورت وسفالت چکن، احتیاج ایچنده یاشایان.

سَفینه ع. کمی، کشتی.

سَفیه [ع. بدلا، احمق؛ تربیه‌سز؛ ادبسز؛ قبیح (سوز).

سَقّاء [ع. صو طاشییان ویاقویودن صو چکن.

سَقام ع. مرض، خسته‌لق.

سَقامَت [س. بوزوقلق، سقطلق، یا کلیشلق.

سَقَر ع. جهنم آتشی.

سَقره [ع. کونشك قیزغینلغی، شدتی.

سَقَط [ع. ایشه یاراماز شئی ؛ حساب یا کلیشی ؛ افاده و یازی یا کلیشی ؛ قباحت ، خطا .

سَقَط [ع. قار ، شبنم ؛ هیچ قیمتی اولمایان (کنج).

سُقط [ع. رحمدن دوشن‌چوجق؛ چاقماق طاشندن چیقان شراره .

سَقَطات [ع. دوشوك اولان یرلر ، قصورلر ، نقصانلر .

سُقُطره [سخ. یمن ساحلیله آفریقا ساحلی آراسنده بر آطه .

سَقَطلامَق [ف. علیل وایشه یاراماز بر حاله قومق ، بوزمق .

سَقَطلانمَق [ف. علیل اولمق ، بوزولمق. قصورلی اولمق .

سَقف [ع. طام ، چاتی ، او اورتوسی .

سَقَم ع. خسته‌لق ، مرض .

سَقمونیا [ع. مسهل کبی استعمال ایدیلن نبات.

سَقَنقور [س. بر جنس کرتنکله؛ بوکرتنکله‌نك رنکنده برجنس تولبند .

سُقوط [ع. دوشمه ، نزول ؛ صارقمه؛ خطا، قباحت؛ یاپراق دوکولمه‌سی .

سُقوف [ع. سقفلر ، داملر ، طاوانلر .

سَقی [ع. ایچه‌جك شئی ویرمه؛ صولامه ، اروا .

سَقیم [ع. خسته ، مریض ؛ خطالی ، یا کلیش .

سَگ فا. کوپك ، ایت .

سُکاری [ع. مست وسرخوش اولانلر .

سِکال [ع. دوشونمه ، اندیشه، فکر .

سُکّان [ع. بر محلده ساکن اولانلر، اهالی، سکنه.

سَگاه فا. موسیقیده بر پرده .

سَکب ع. دائمی یاغمور .

سَگبان [فا. آو کوپکلرینی اداره ایدن؛ یکجیلره منسوب بر صنف عسکر .

سَکته [ع. کسلمه ، طورمه ، انقطاع ؛ ضرر، زیان، خلل. طامله : Apoplexie.

سَکته‌دار [فاه ضرره‌اوغرامش، رخنه‌دار.

سَكديرمَك [ف. صيچراتمق. بر شيئى آراصره يره ويا صويه صيچرايه‌جق صورتده تماس ايتديره‌رك آتمق .

سَكديرمه [س. برشيئ آراصره يره طوقوناجق صورتده آتلمه .

سَكر ع. سرخوشلق .

سُكر ع. شكر.

سَكَرات [ع. سكره‌نك جمعى . سكرات الموت : اولومك تقريبله حاصل اولان سرسملك ، قساوت ، حالت نزع ، احتضار .

سَكران فا. سرخوش ، مست.

سَكِرتمك ف. قوشمق .

سَكِرديم [س. كرى تمه ؛ يابا قوشوسى .

سَگرَك [ص. صيق اولمايان ؛ آرالقلى ؛ نادر .

سَگرَكجه [ص. پك صيق اولمايان؛ آز آرالقلى ؛ آز.

سَگركلَشديرمَك [ف. آراسنى آچمق .

سَگرَكلشمَك [ف. آراسى آچلمق، نادراً وقوع بولمق .

سَكرَكلك [س. بربرندن آيرى وآچيق اولمه .

سَكِرمَك [ف. اهتزاز ايتمك ، اوينامق، قپردامق.

سَكِرمه [س. اهتزاز ايتمه، اوينامه ، قپردامه .

سَكِز [عد. يديدن صوكره كلن عدد ، ٨ .

سَكِزَر [عد. هر دفعه‌سنده سكز .

سَكِزلِك [ص. سكز قسم ويا جزءدن مركب .

سَكِزلى [ص. سكزينك وسائره‌يى حاوى .

سَكِزنجى [عد. يدنجيدن صوكره كلن .

سَكسان [عد. سكزدفعه اون، ٨٠ .

سَكسانت [س. زاويه ماده‌سنه مخصوص آلت ، سكستان .

سَكسانَر [عد. هر دفعه‌سنده سكسان .

سَكسانلِك [ص. ياخود سكسنلك سكسان ياشنده ؛ سكسان غروش وسائره قيمتنده.

سَكسانِنجى [عد. سكسان مرتبه‌سنده اولان.

سَكسَك س. برنوع طوغان .

سَکمك [ف. بر آیاق اوستنده صیچرایارق یورومك ؛ خفیفجه قوشارق کیتمك .

سَکمه [س. بر آیاق اوستنده صیچرامه ؛ خفتله قوشمه .

سَکَنات ع. طورمه، قمِلدانمامه.

سَکَنه [ع. ساکن اولانلر ، بر محلده اوطورانلر.

سُکنی [ع. اوطورولان یر ، مکان ، خانه ، قوناق؛ مسکن .

سُکوت [ع. صوصمه ، سویله‌مه‌مه .

سُکوتی [ع. سکوته منسوب ومتعلق ؛ صوصان ، آز سویله‌ین .

سُکود س. معروف آغاج.

سُکون [ع. طورمه؛ قمِلدامامه؛ راحت ، آرام ؛ طورغونلق ؛ بر حرفك حرکه‌سز اولماسی .

سُکونَت [ع. طورغونلق ؛ راحت ، آرام، آسایش ؛ دینجه .

سُکونَتلی [ص. ساکن، راحت؛ طورغون .

سِکّه [ع. پاره‌لره اورولان تمغا؛ ضرب اولونمش پاره ؛ صبان دمیری ؛ سوقاق، بویوك یول ؛ آغاجلقلی یول .

سِکّه س. مولوی کلاهی.

سِکّه‌زَن فا. پاره ضرب ایدن.

سِکّه‌کَن [فا. مسکوکاتك قالبنی قازان .

سَکی [س. دیرك آیاقلغی ، کرسی طاشی ؛ آتك آیاغنده‌کی بیاض اشارت . سکیلی حیوان.

سِکّین ع. بیچاق .

سَکینَت [ع. یاخود سکینه : راحت ، آرام ؛ اعتماد ؛ طاتلیلق ، حلاوت .

سَل [س. یاخود سیل ؛ یاغموردن حاصل اولان شدتلی آقنتی.

سَلّ [ع، چیقارمه ، بر شیئی دیکرندن یاواشجه چکمه .

سِلّ [ع. ورم دنیلن علت . سل الرئه: آق جکر ورمی .

سَلاجِقه سخ. سلچوقیلر .

سِلاح [ع. هجوم ویا مدافعه‌یه یارایان آلت .

سِلاح‌اَنداز [ع. نفر، عسکر. تفنك ایله مسلح عسکر .

سِلاحخانه [فا. سلاحلرك حفظ اولونديغى محل .

سِلاحدار [فا. اسكيدن بويوك آدملرك سلاحلرينك حفظنه مأمور .

سِلاحدارلِق [س. سلاحدار وظيفه‌سى .

سِلاحشور [س. سلاحلى آدم ؛ جنكاور ؛ سرايده تفنكجى .

سِلاحشورلِق س. جنكاورلك.

سِلاحلانديرمَق [ف. سلاح ويرمك .

سِلاحلانمَق [ف. اوزرينه سلاح آلمق ، سلاح ايديمك .

سِلاحلِق [س. سلاح قومغه مخصوص مشيندن بله طاقيلان قوشاق كبى شئى .

سَلاسَت [ع. قولاى و طاتلى اولمه؛ افاده‌ده سهولت وطلاقت .

سَلاسَتلى ص. سلاستى اولان .

سَلاسِل [ع. سلسله‌لر ، زنجيرلر ؛ بر كتابك سطرلرى؛ شمشكك قيورينتيلرى ؛ بلوطلر .

سُلاسِل ع. لطيف وطاتلى صو .

سَلاطين ع. سلطانلر، پادشاهلر.

سُلاف [ع. صيقلمادن اول اوزومدن آقان عصاره.

سُلافو سُلافه [ع. اك اعلا شراب ؛ بر شيئك اك ايى قسمى .

سُلاله [ع. احفاد ، چوجوقلر ؛ بر شيئك خلاصه‌سى ، زبده‌سى روحى ، لبى .

سَلام [ع. قضا وبلادن مصون وبرى اولمه ، سلامت ، امنيت، تحفظ؛ صلح، آسايش ؛ آشنالق ، تحيه ؛ السلام عليك: صلح وآسايش سنك اوستنه معناسيله سلامت تمنى ايتمك مقامنده قوللانيلير .

سَلامَت [ع. خطا وكناهدن مصون اولمه؛ صحت ، امنيت ؛ قورتولمه ، خلاص .

سَلاملاشمَق [ف. بربرينه سلام ويرمك .

سَلاملامَق ف. سلام ويرمك .

سَلاملِق [س. بويوك قوناقلرده اركك مسافرلره مخصوص دائره ؛ پادشاهك جمعه

نمازنی ادا ایچون جامعه عزیمتی مراسمی .

سَلب [ع. سرقت ، یغما ؛ نفی ، انکار ، نهی ؛ منع ؛ رفع ایتمه .

سَلبی [ع. نهی وانکاره منسوب ومتعلق .

سَلجوقی [ع. آل سلجوقه منسوب ومتعلق .

سَلخ [ع. یوزمه ، دریسنی صویمه ؛ عربی آیك صوك كونی .

سَلخخانه [فا. قویون ، اوكوز وسائر حیواناتك كسلدیكی محل .

سَلسال ع. طاتلی ولذید صو.

سَلسَبیل [ع. ایچیمی طاتلی ایچكی ، شراب .

سِلسِله [ع. (دمیردن وسائره‌دن) زنجیر ؛ ترتیب، سیاق ، نسق ، نظام ؛ رتبه صره‌سی ؛ ذریت دفتری .

سَلسَله [ع. اشیانك بربرینه باغلانماسی ، انتظام امور، نسق وانتساق، سیاق .

سُلطان [ع. پادشاه ، حكمدار؛ سلاطین عظامك والده، همشیره وكریمه‌لرینه‌ده ویریلن عنواندر .

سُلطانلِق [س. پادشاهاق ، حكمدارلق .

سُلطانی [ع. پادشاهه منسوب ومتعلق .

سَلطَنَت [ع. پادشاهلق ، حكمدارلق ؛ دولت، حكومت ؛ دبدبه ، طنطنه .

سَلطَنَتلی [ص. دبدبه‌لی ، داراتلی ، طنطنه‌لی .

سَلَف [ع. تقدم ایدن، برموقعی ویا مأموریتی دها اول اشغال ایدن ؛ جد .

سِلف ع. باجاناق .

سِلك [ع. اینجیلری كچیرمكه مخصوص ایپلیك؛ دیزی ، صره ، ترتیب ؛ تعقیب ایدیلن یول ، مسلك .

سِلله [س. اچیق ال ایله اورولان طوقات .

سَلم ع. قولبلی قوغه .

سِلم [ع. صلح وآسایش، راحتلق؛ آسودكی ؛ اسلام .

سَلَم [ع. اول‌وقوع بولان‌تأدیات؛ سلام؛ قبوغی دباغتده‌قوللانیلان آغاج.

سُلَّم [ع. نردبان ، باصامق ؛ بر شیئك اكتساب‌واستحصالنه یارایان واسطه .

سِلِنْدير [س. ایچی بوش وایکی طرفی قپالی اسطوانه .

سُلوك [ع. یورومه ؛ طرز حرکت ؛ اهل طریقدن اولمه .

سَلوی ع. بویوك بیلدیرجین .

سَلّه [ع. زبانزدی : سه‌له. آغزی پك آچیق سپت، اشپورطه.

سَلّه باف [فا. سپت ، زنبیل و سائره یاپان .

سِلّه س. ب: سلله.

سِلّی [ع. ورم علتنه منسوب ومتعلق .

سَلیس ع. سلاستلی ، رکاکتسز.

سَلیسیوم س. بر نوع طاش .

سَلیقه [ع. (ات وسبزه کبی) هر قاینادیلان شیٔ ؛ خوی ، طبیعت؛ کوزل سویلمه ویازمه‌ده‌کی استعداد طبیعی .

سَلیم [ع. صاغ وسالم ، طوقو- نلمامش ؛ یبلان طرفندن صوقولمش ؛ اولوم درجه‌سنده یاره‌لانمش. سلیم القلب: دوغرو قلبلی .

سَلیمیّه [س. صرمه داللری اولان اسکی بر جنس قماش .

سَمّ [ع. زهر ، آغو. سم الفار: صیچان اوتی ؛ سم قاتل : پك مؤثر زهر .

سُم [فا. آت کبی حیوانلرك طرناغی .

سَماء [ع. ییلدیزلرك حرکت ایتدیکی نامتناهی مسافه؛ بومسافه‌نك باشلرمزك اوستنده بر قبه کبی کورونن قسمی . کوك، آسمان، فلك .

سِمات ع. نشانلر ، علامتلر.

سَماحَت [ع. جومردلك ، ال آچیقلغی .

سَماحَتلو [ص. یاخود سماحتلی . جومرد ، الی آچیق، سخی .

سِماط [ع. اوزرینه صحنلر قونان اورتو ؛ صره ، ترتیب .

سَماع ع. ایشیتمه ؛ حسن صیت.

سَماع [ع. شرقی ، ترکی، چالغی، آهنك .

سَماعاً [ع. ایشیده‌رك، ایشیتمه طریقیله .

سِماعخانه [فا. مولوی‌تکیه‌لرنده سماعه مخصوص محل.

سَماعی [ع. ایشیتمك اساسنه مستند اولان ؛ بر نوع شرقی .

سُمّاق [ع. كبابه قونان قیرمزی دانه .

سَماوی [ع. یاخود سمائی. کوکه وهوایه منسوب ومتعلق؛ الله طرفندن اولان .

سَمائی ع. عینی معنی .

سُمپاره [فا. حیوان طرناغی آشیندیران سرت شی؛ سمپاره کاغدی : اوزرینه سرت بر توز یاپیشدیرلمش کاغددرکه تخته ویادمیرلری جلالمغه یارار .

سَمت [ع. جهت، طرف. سمت الرأس: سمانك انسانك باشی استقامتنه تصادف ایدن نقطه‌سی ؛ مقابلی: سمت قدم.

سُمتِراش [فا. حیوان طرناقلرینی کسمکه مخصوص آلت .

سِمحاق [کمیکری اورتن اینجه دری .

سَمَر [س. پالان ، یوك طاشییه بیلمك ایچون حیوانلرك اوستنه قونان شئی ؛ حمال آرقه‌لغی .

سَمَرجی [س. حیوان سمرلرینی یاپان .

سَمَرجیلك س. سمرجی صنعتی.

سَمَرلی [ص. اوزرنده سمری اولان ؛ آرقه‌لقلی (حمال) ؛ قبا .

سُمره ع. اسمر، اسمر رنك .

سِمسار [ع. آلیجی ایله صاتیجی آراسنده واسطه اولان، دلال ، قومیسیونجی .

سِمسارلِق [س. دلاللق ، قومیسیونجیلق .

سِمساریّه [ع. سمسار و دلال اجرتی ، حقی .

سَمع [ع. ایشیتمه ، دیکلمه ؛ قولاق ،

سَمعاً [ع. ایشیده‌رك، دیکلیه‌رك. سمعاً وطاعةً ؛ باش اوستنه ، اطاعت ایده‌جکم .

سَمعی [ع. ایشیتمکه منسوب ومتعلق .

سَمَك ع. بالیق ، ماهی .

سَمن ع. تره‌یاغی .

سِمَن ع. غل. سمیزلك ، یاغلیلق.

سَمَن ع. أریمش یاغ .

سَمَنبَر [فا. کوکسی یاسمین کبی بیاض اولان .

سَمَنبو فا. یاسمین قوقولو .

سَمَند فا. آت .

سَمَندَر [فا. کویا آتشده یانمایان بر حیوان .

سُمُوّ [ع. یوکسکلك ، رفعت ، بویوکلك .

سَمٰوات [ع. یاخود سماوات . کوکلر ، آسمانلر .

سُموت ع. سمتلر ، یوللر .

سَموح [ع. الی آچیق ، جوانمرد ، پك سماحتلی اولان .

سُمّور [ع. بر نوع حیوان که دریسندن کورك یاپیلیر؛ بو درینك رنکنده اولان .

سَموم ع. سام یلی .

سُموم [ع. سملر ، زهرلر ، آغولر .

سَمِیّ [ع. یوکسك ، عالی ، مرتفع؛ همنام ، آداش .

سَمّی ع. زهره منسوب ومتعلق.

سِمید [س. حلقه شکلنده خاص اوندن یاپیلان لذتلی اتمك؛ تخلیصیه سمیدی: دکزده باطمایان سمید شکلنده مانطار .

سِمیدجی س. سمید یاپوب صاتان.

سَمیر [ع. کیجه‌لین بریله صحبت ایدن ؛ رفیق ، آرقداش.

سَمیرتمك [ف. شیشمانلانمق ، سـمیرمسنه سبب اولمق .

سَمیرمَك [ف. سـمیز اولمق ، سمن پیدا ایتمك .

سَمیز [ص. اتی ویاغی چوقجه ، بسلی .

سَمیزاوت [س. معروف بر نوع سبزه .

سَمیزجه [ص. اولدقجه ویا آز سمیز .

سَمیزلك [س. یاغلیلق ، بسلیلك.

سَمیع ع. ایشیدن؛ جناب حق .

سَمیل ع. آشینمش ، قوللانلمش.

سَمین ع. سمیز ، یاغلی .

سَن ص. مخاطب ضمیر شخصی .

سِنّ ع. دیش ؛ یاش ، عمر .

سِنّاً ع. یاش اعتباریله .

سِناء ع. برنوع نبات .

سَنابِك ع. آت طيرناغنك اوجلرى.

سَنابِل ع. سنبله‌لر ، باشاقلر .

سِنامَكى س. قوتلى مسهل اوله‌رق قوللانيلان بر نبات .

سِنان ع. مزراق ، سونكو وسائره دميرى ، باشى .

سُنبُك ع. آت طيرناغنك اوجى .

سُنبَكى س. كوچوك كمى . سخ. بر آطه .

سُنبُل فا. معروف چيچك .

سُنبُله ع. اون‌ايكى برجدن برى؛ باشاق .

سُنبُلى ص. آز بلوطلى، سرنجه ؛ بر طريقت اسمى .

سُنَّت ع. حضرت پيغمبر افندىمزك افعال واقوال شريفه‌لرى ؛ ختان، ذكرك اوجنده‌كى درى‌يى كسمه .

سنَتجى س. سنت عمليا‌تنى يايان.

سُنَّتسِز ص. ختان اولمامش .

سِنتينه س. كمينك آشاغى قسمى.

سَنج فا. طارتان ، وزن ايدن.

سِنجاب فا. بر نوع كميريجى حيوان.

سِنجابى ص. سنجاب رنكنده يعنى قويو قورشونى .

سَنجاق س. بويوك بايراق ، رايت ؛ هر ولايتك باشليجه تقسيماتنك هر برى ؛ كمينك صاغ طرفى ؛ عثمانلى اردوسنك هرآلاينده بولنان‌واوزرنده آيات كريمه يازيلى اولان آل بايراق .

سَنجاقدار س. سنجاق طاشييان عسكر .

سَنجيده فا. طارتلمش ، وزن اولونمش ؛ ايى دوشونولمش .

سَنَد ع. اوزرينه استناد ايديلن شئ، مسند، دستك، اعتمادكاه، ملجا ؛ بربورجى ويا حق بيلديرن مصدق كاغد ؛ دليل ، برهان .

سَندان ع، اورس ، اوزرنده دمير دوكولن آلت .

سُندس ع. بر نوع ايپك قماش .

سَنَدلَشمك ف. سند آلوب ويرمك .

سَندەلمَك ف. آياق اوستنده طوراماية‌رق صاللانمق .

سوخته فا. یانمش، طوتوشمش.

سود فا. فائده، منفعت، قازانج.

سَوداء [ع. عشق، ابتلا؛ حرص، طمع، ارزو؛ اخلاط اربعەدن بری. قرەسودا: مراق، دائما حزین وساکت طورمغی موجب اولان مرض.

سَودازَده [فا. عشقه دوچار اولمش، عاشق.

سَوداگَر فا. سودالی.

سودان [سخ. افریقانك وسطنده بر مملکت.

سودانلی [ص. سودان اهالیسندن اولان.

سودانی [ع. سودان مملکتنه منسوب ومتعلق.

سَوداوی [ع. سودایه منسوب ومتعلق.

سُودمَند [فا. فائدەلی، کارلی، قازانجلی.

سوده [فا. سورولمش، سورتولمش، أزلمش.

سوده [س. چماشیر ییقامقده قوللانیلان بر نوع ماده.

سَودیرمَك [ف. سومسنی موجب اولەجق حرکتده بولونمق؛ اوقشاتمق.

سور [ع. شهر وقصبەلرك اطرافنده بولنان یوکسك دیوار.

سور [فا. دوکون، شنلك، جمعیت.

سُوَر [ع. قرآن عظیم الشانك سورەلری.

سوراخ فا. دلیك، ثقب.

سورِتلَمك [ف. تماس ایتدیرلمك؛ برینی غوغایه مجبور ایدەجك حرکتده بولونمق.

سورتمك [ف. طوقوندیرەرق سورمك.

سورتوك [ص. صباحدن اقشامه قدر اوتەده بریده طولاشان قادین.

سورج [س. یورور کن آیاق بر شیئەچارپارق دوشەجك کبی اولمه؛ خطا، یاکلمه.

سورجَمك [ف. آیاق بر شیئه چارپارق دوشەجك کبی اولمق؛ یاکلمق.

سوردیرَمك [ف. بر شیئ دیکر بر شیئك اوزرینه طوقوندیرارق طولاشدیرمق، طلا ایتمك؛ طوقوندیرمق.

سوردیرَمك [ف. نفس ایتدیرمك، مملکتندن

اوزاغه آتدیرمق ؛ قوشدیرمق، سوق ایتدیرمك ؛ طوپراغی آلت اوست ایتدیرمك؛ اوزاتمق؛ کچیرتمك : صاتدیرمق ؛ انفاذ ایتدیرمك : اسهال ویرمك .

سورشدیرمك [ف. ایکی شیئی بربرینه طوقو- ندیرارق تحریك ایتمك .

سورك س. دوام ، بقا .

سورکیز [ص. دوامسز ، چوق سورمه‌ین .

سورکلی [ص. چوق سورن . چوق دوام ایدن .

سورکو [س. سورولمش طو- پراغی دوزلتن آلت ؛ سورولمکله قاپونك آچلماسنه مانع اولان دمیر ویا آغاج ؛ یوللری باصدیرمق ودوزلتمکده قوللانیلان آغیر دمیر اسطوانه؛ بویوك ماله .

سورکولمك [ف. سورکولی سورم ؛ سور- کولی کزدیره‌رك دوزلتمك .

سورکون [س. نفی ، طرد ، اجلا ؛ محل نفی، منفا؛ قوغالامه؛ حد. قوغولمش، سورولمش .

سورلمك [ف. نفی وتبعید ایدلمك، قوغلمق؛ قوشدیرلمق، سوق اولونمق ؛ طوپراق صبانله آلت اوست ایدلمك ؛ کچیرلمك، انفاذ ایدلمك ؛ متداول اولمق ؛ طوقونمق ؛ طلا ایدلمك ، صیوانمق .

سورلمه س. سورلمك فعلی .

سورمك [ق. طوقوندیرارق کزدرمك ؛ طلا ایتمك ، صیوامق ؛ طوقونمق ؛ باشلامق ؛ سوق ایتمك ؛ قوغا- لامق ؛ طرد و نفی ایتمك ؛ قوللانمق ؛ کچیرمك ، امرار ایتمك : صرف ایتمك ؛ ایتمك ؛ اوزامق ، دوام ایتمك : وقت کچمك .

سورمه [س. سورمك فعلی ؛ کوزه سورولن سیاه بویا . کحل ؛ قاپویی قپامق ایچون الا‌له سورولن دمیر ویا آغاج؛ ماسه ویازیخانه کوزی ؛ اسهال.

سورمه‌دان [فا. کوزه سورولن سورمه‌نك قوندیغی قاپ .

سورمه‌لمك [ف. قپونك سور- مه‌سنی سورمك؛ سورمه چکمك .

سورمه‌لی [ص. سورمه سورولمش ؛ سورولور بر شیئی اولان ؛ سورمه‌لنمش (قاپو) .

سورنا فا. زورنا .

سورنازن فا. زورنا چالان .

سورو س. ب : سوری .

سوروتمك [ف. یرده چکه‌رك کوتورتمك ؛ سوروکلتمك .

سوروتمه س. بر نوع اولطه .

سوروکلتمك [ف. یره‌سوره‌رك کوتورتمك .

سوروکلمك [ف. یره طوقوندیرارق کوتورمك ؛ زورله کوتورمك .

سوروم س. رواج ، اعتبار .

سورومك [ف. یرده چکه‌رك کوتورمك ؛ برابر کوتورمك .

سورونجمه [س. چوق اوزاتمه ، تأخیر .

سوروندیرمك [ف. ضرورت و سفالت چکمه‌سنه سبب اولمق .

سورونمك [ف. یره سورونه‌رك حرکت ایتمك ؛ ضرور وسفالت ایچنده بولونمق .

سوره [ع. قرآن کریمك ١١٤ فصلندن هربری .

سوری [س. یاخود سورو . برلکده کزن طوپلو حیوانلر ؛ غلبه‌لق ، جماعت ؛ بر چوق ، بر خیلی .

سوریجی [س. حیوان سورن ؛ کیرا ایله حیوان ویرن .

سوریجیلك [س. سوریجی صنعتی وخدمتی .

سوریه [سخ. بحر سفیدك شرقنده برخطهٔ وسیعه .

سوز [س. کلمه ، لفظ ؛ لاقیردی ، قول ، خبر ، حوادث ؛ وعد ، تعهد ؛ حکم ، نفوذ ؛ دیدی قودی ؛ اویوشمه ، مقاوله ؛ بحث .

سوز [فا. یانمه ، طوتوشمه ، آتش ؛ یاقان ، محرق .

سوزان فا. یاقان ، محرق .

سوزجی [س. معترض . اعتراض ایدن .

سوزدیرمك [ف. سوزکیدن کچیرنه‌رك تمیزلتمك .

سوزِش [فا. یانمه ، یاقمه ؛ تأثیر ، حزن ؛ عظیم تأثر .

سوزشلی [ص. پك مؤثر ، حزن انكیز ؛ آتشلی ، تأثیرلی .

سوزگج [س. سوزمكه یارایان آلت .

سوزكی س. اینجه سوزكج .

سوزلَشمَك [ف. بربرینه سوز ویرمك ، قرار ویرمك ؛ معارضه ایتمك .

سوزلَشمه [س. اتفاق ایتمه ، قرار ویرمه ؛ معارضه ، مجادله .

سوزِلمَك [ف. سوزگچدن كچه‌رك تصفیه اولونمق ؛ اوچمق ، اوچار كبی قایمق و دوشمك ؛ ضعیفلامق .

سوزلی [ص. سوز ویرمش ویا آلمش ، سوز ایتمش ،

سوزمَك [ف. سوزگچدن كچیره‌رك تورتیلرینی توقیف ومایعی تصفیه ایتمك ، یوقاریدن آشاغی اینجه تدقیق و معاینه ایتمك .

سوزمه [س. سوزمك فعلی ؛ ص. سوزولمش .سوزكچدن كچیرلمش .

سوزَن فا. ایكنه ، ابره .

سوزناك [فا. یانیجی ، آتشلی ، حرارتلی ، مؤثر ، حزن انكیز .

سوزَنده فا. یاقیجی ، پك مؤثر.

سوس [ع. میان كوكی ، یوك ویا آغاج كمیرن قورت؛ اصل ، كوك ، منشأ ، منبع .

سوس [س. زینت ، آرایش ، چكی دوزن .

سوسلَنمَك [ف. كندینه چكی دوزن ویرمك ، بزه‌مك .

سوسلی [ص. تزیین ایدلمش ، چكی دوزن ویرلمش .

سوسمار فا. كلر ، كرتنكله .

سوسمك [ع. طوس اورمق ، (حیوان) باشیله اوروب ایتمك .

سَوسَن [فا. صوسام چیچكی دنیلن نبات .

سوسَن فا. عینی معنی .

سَوق [ع. اوكه دوغرو ایتمه ؛ آرقه دورتوب سورمه ؛ اولاشدیرمه ؛ كوندرمه، ارسال.

سوق [ع. چارشی، پازار؛ سوق الحرب : حرب میدانی.

سوقاق [س. شهر وقصبه‌لرده اطرافنده صره‌ایله اولر بولنان یول .

سَوقی ص. سوقه منسوب ومتعلق.

سَوقیّات [ع. عسکر، ارزاق ومهمات سوق ایتمه ایشلری .

سوکدیرمَك [ف. بر شیئی کوکندن ویا اولدیغی یردن چیقارتمق؛ ایچندن کچیرمك؛ اوقوتمق؛ عمل‌ویرمك؛ دیکیشندن آییرتمق .

سوگدیرمَك [ف. سب و شتم ایتدیرمك .

سوگُش س. سب وشتم ، دشنام.

سوکُش س. سوکمك فعلی وطرزی.

سوکُشمَك [ف. بربرینه سب وشتم ایتمك .

سوکلَمك [ف. کوکندن ویااولدیغی یردن‌چیقارلمق؛ ایچندن کچلمك ؛ اوقونمق ؛ دیکیشندن آییرلمق .

سوگلمَك ف. سب وشتم اولونمق.

سوکلون [س. خروسه ویاطاووغه بکزر کوزل رنکلی قوش .

سوکمَك [ف. بر شیئی کوکندن ویا اولدیغی یردن چیقارمق ؛ کچلمسی کوج اولان بریردن کچه‌بیلمك؛ اوقویابیلمك؛ انقباضدن قورتارارق عمل ایتدیرمك؛ کوندوز اولمغه باشلامق.

سوگمَك ف. سب وشتم ایتمك.

سوکمه س. سوکمك فعلی .

سوگمه س. سب وشتم ، دشنام.

سَوکَند فا. آند ، یمین ، قسم .

سوکِندی [س. سوکلمش شیٔ ، سوکوك .

سوگندیرمَك [ف. یانان برشیئك یانمسنه نهایت ویرمك .

سوگِنمَك [ف. یانمقـده اولان شیٔ آرتق یانمامق.

سوکوت [س. اکثریا صولاق یرلرده بویوین بر نوع آغاج .

سوگوش [س. صوده قایناتمش ات .

سوکوك س. سوکلمش شیٔ .

سوكون س. بردنبره ظهور .

سوكه [س. قاپو وپنجره يرلرنده ديواره ربط اولونان . چرچيوه‌نك هر بر ضلعی ؛ بو چرچيوه‌نك اوستنه كلن اوزون يكپاره طاش .

سوكه‌لك [ص. سوكه كبی قوللانيلان، سوكه‌يه يارايان.

سوگی س. محبت ، عشق .

سوگيلی [ص. محبوب ، حبيب ، دوست .

سولپوك [ص. سرتلكی ، متانتی كيتمش، كيوشه‌مش، صارقمش .

سولپومك [ف. كيوشه‌مك ، صارقمق .

سولگی ص. كيوشك ، صارقق.

سولوك [س. قان امن معروف حيوان .

سولوگن س. قيرمزی بويا .

سولومن [س. معروف بر زهر، آغو .

سولينه س. قامش بوجكی .

سومتر س. برنوع خفيف بغدای.

سومرمك [ف. هپسنی طوپلايوب ييمك ؛ سيلوب سوپورمك .

سومسوك ص. مسكين، سونه‌په.

سومك [ف. برشیٔ ويا بری ايچون محبتی، دوستلغی، ميلی، ارزوسی اولمق ؛ عاشق اولمق ؛ خوشلانمق .

سومكرمك [ف. برونده‌كی سوموكی طيشاری آتمق .

سوممك [ف. ممه‌يی برونله قاقارق اممك .

سوموك [س. انسان وياحيوانلرك برونندن آقان ياپيشقان ماده .

سوموكلی [ص. برونده‌ودوداغی اوستنده چوق سوموكی اولان ؛ سوموكلی بوجك: صاليانغوز .

سومه [س. سومك فعلی ؛ محبت، حب ، وداد .

سونپه [ص. ياخود سونه‌په : مسكين ، اوستی باشی مردار .

سونده [س. برشيئك ايچنه طالدرمق صورتيله معاينه‌يه يارايان آلت .

سوندیرمَك [ف. یانان بر شیئك یانمسنه نهایت ویرمك . ب : سوكندیرمك .

سونگَر [س. دکیزدن چیقاریلان خفیف و مساماتلی بر ماده‌كه مایعاتی طوتمق خاصه‌سنه بناءً أو ایشلرنده قوللانیلیر ؛ سونكره بكزه‌ین قبا ویومشاق شیٔ .

سونکو [س. یاخود سونكی : تفنكك اوجنه طاقیلان آلت جارحه .

سونکیلَمَك [ف. سونكی ایله اورمق ویادورتمك .

سونمَك [ف. یانمقده اولان شی آرتق یانمامق . ب : سوكنمك .

سونوك [ص. سونمش ، آرتق یانمایان ؛ طونوق ، پارلاق اولمایان ؛ شانسز ، شهرتسز .

سونوکلِك [س. سونوك اولان شیئك حالی ، طونوقلق ، شانسزلق ، شهرتسزلك .

سونه س. برنوع اوردك .

سووه س. ب: سوكه .

سَوِیّ [ع. دوز ، دوغرو ؛ بر ، برابر . علی‌السوی : بر دوزی‌یه .

سَوِیّاً [ع. بردوزی‌یه ، مساوات اوزره .

سَویجی [ص. سون ، محب ؛ عاشق ؛ بر قادینه عاشق اولان (قاری) .

سَویجیلِك [س. قادینلرك قاری سومك میل شنیعی .

سُوَیداء [ع. سویداء القلب : عمق قلب .

سَویش [س. سومه ، سومك طرزی .

سُویش [سخ. آوروپایی آسیادن آییران قنال ؛ قنالك جنوبنده وبو نامده‌كی قصبه .

سویلَتمَك [ف. سویلمكه سوق واجبار ایتمك .

سویلَشمَك [ف. مذاكره ایتمك ، قونوشمق .

سویلَمَك [ق. لقردی ایتمك ، دیمك ، آكلاتمق ، خبر ویرمك ؛ اخطار وتنبیه ایتمك . ایی سویلمك : حقلی اولمق ، مدح ایتمك .

سویلمه س. سویلمك فعلی .

سویلَنِلمَك [ف. دنیلمك ، لقردی ایدلمك .

سویلنمك [ف. کندی کندینه سویلمك، میرلدانمق؛ دینلمك ، حکایه ایدلمك .

سویله یجی س. سویله ین .

سویله یش [س. سویلمك طرزی، سویلمه .

سویم س. سومه ، محبت .

سویملی [ص. انسانك زورله محبتنی جلب ایدن ؛ جاذبه لی .

سوینج [س. سوینمه ، سرور ؛ فرح .

سوینجلی [ص. مسروریتلی ، مسروریتی موجب ، باعث شادی .

سویندیرمك [ف. برینك سوینمسنه سبب اولمق ، برینی ممنون ایتمك .

سوینمك [ف. ممنون ومسرور اولمق .

سوینمه [س. سوینمك فعلی ، ممنونیت ، مسروریت .

سوینیش [س. سوینمه، ممنونیت، محظوظیت .

سویه [ع. مساوات ، اشلك برابرلك .

سه ف. (ایسه) نك مخففیدر .

سه فا. اوچ ، ۳ .

سُهاء [ع. دب اکبر بر جنه عائد بر ییلدیز .

سِهام ع. سهملر، تیرلر، اوقلر.

سه پا [یاخود سهپا ، سپا : اوچ آیاقلی شیٔ .

سَهر ع. اویانیقلق ، اویویامامه.

سَهل [ع. قولای . سهل ممتنع: ظاهراً قولای کورونن و فقط سویلنمسی چوق زور اولان سوز .

سَهلاً [ع. قولایلقله ؛ اهلاً و سهلاً : خوش کلدیکز، صفا کلدیکز .

سَهم [ع. اوق ، تیر ؛ اقراض اولونان آقچه یه مقابل آلنان سندکه نماسی ده واردر ؛ حصه ، پای، نصیب .

سَهم فا. قورقو ، دهشت .

سَهمناك فا. قورقونج، دهشتلی.

سَهو ع. خطا ، یاکلیش .

سَهواً ع. یاکلیشلقله، یاکیله رق.

سَهویات ع. خطالر، یاکلیشلر.

سُهولَت ع. قولایلق؛ یاواشلق.

سُهولَتبَخش فا. قولایلق ویرن.

سُهولَتلی [ص. قولای قوللانیلیر، قولایلقلی، قوللانیشلی.

سَهی فا. دوغرو، دوز.

سُهَیل [ع. مشهور پارلاق بر یلدیز.

سِیا س. قایغی کری یوروتمه.

سَیِّئات [ع. سیئه‌لر، گناهلر، صوچلر.

سَیّاح [ع. سیاحت ایدیجی، شهردن شهره گزن.

سِیاحَت [ع. اوزون یولجیلق، یولجیلق ایتمه.

سِیاحَتنامه [فا. بر آدمك یولجیلغی اثناسنده گوروب گچیردیکی شیئلره دائر یازدیغی کتاب.

سِیادَت [ع. اقتدار نفوذ، آمرلك صفتی؛ فخر کائنات افندیمزك نسب مبارکلرینه انتساب، امیرلك.

سِیادَتلو [ص. نسب پاك پیغمبری‌یه انتسابی اولان.

سَیّار [ع. گزن، طولاشان؛ ایستنیلن طرفه نقل ایدیله‌بیلن؛ متحرك، قیملدار.

سَیّاره [ع. منظومهٔ شمسیه‌یی تشکیل ایدن و گونشمز اطرافنده دور ایدن یلدیزلردن هربری.

سِیاسَت [ع. بر دولتی اداره ایتمك صنعتی؛ حکومته تعلق اولان امور؛ او امورك صورت اداره‌سی؛ ماهرانه طرز حرکت؛ جزا، مجازات؛ پولیتیقه.

سِیاسَةً [ع. سیاست نقطهٔ نظرندن، پولتیقه‌جه.

سِیاسَتگاه [فا. جزا ایدیلن محل؛ حکومتك اجرا آت سیاسیه‌سنك محل ایقاعی.

سِیاسی [ع. سیاسته منسوب و متعلق.

سِیاسِیّات [ع. امور سیاسیه، پولتیقه ایشلری.

سِیاسِیّون [ع. پولتیقه ایله اشتغال ایدنلر.

سَیّاف [ق. قلجلی، قلیججی؛ جلاد.

سِیاق [ع. مابعد، کری؛ بر حکایه‌نك تسلسلی؛ سوزك گلیشی؛ طرز، اسلوب.

سَیّال [ع. آقان، آقیجی، مایع.

سَیّاله [ع. آقان شئی؛ مادهٔ سیاله.

سَیّان ع. ایکیسی بر، مساوی.

سِیاه فا. قارا؛ زنجی.

سِیاه بَخت فا. بختسز، بدبخت.

سِیاه‌چَرده [فا. اسمر، قارا یاغز.

سِیاه‌خانه فا. زندان، قاراکلق‌یر.

سِیاه‌رو [فا. یوزی قارا؛ رذیل، رسوای.

سِیاه‌روز فا. بختسز، بدبخت.

سِیاه‌فام فا. قارا رنکلی.

سِیاه‌کار فا. صوچلو، کناهکار.

سِیاهلاتمَق ف. قارارتمق.

سِیاهلانمَق ف. قارارمق.

سِیاهلِق س. قارالق، قارارنك.

سِیاهی س. زنجی.

سیب فا. الما.

سیپسی س. کیجی دودوکی.

سَیحان [سخ. آطنه ولایتنده آقان بر نهر.

سَیحون [سخ. ماوراء النهرده جیحون نهرینه موازی اولەرق آقان وآرال کولنه دوکولن بر ایرماق.

سیخ فا. کباب شیشی.

سَیِّد [ع. افندی، بك، ایلری کلن، صاحب، رئیس؛ نسب پاك جناب نبوی‌یه منسوب اولان.

سَیِّدلِك [س. نسب جلیل جناب نبوی‌یه منسوبیت.

سیدیك [س. بیش، مثانەدن دوکولن صو.

سیدیکلی [ص. چیشلی، اوستنه ایشەین.

سَیر [ع. یورومه، حرکت، کیتمه؛ کزمه، کزنمه؛ تماشا؛ اوزاقدن باقوب قاریشمامه: اکلنجه.

سِیَر [ع. سیرتلر، اخلاق واوصاف؛ پیغمبر علیه‌السلامك افعال واخلاقیله ترجمهٔ حالندن بحث ایدن کتاب.

سیر [فا. طوق، طویمش اولان؛ طویورولمش.

سیراب [فا. صویه قانمش، تسکین حرارت ایتمش؛ صولو، آبدار اولان.

سَیران [فا. كزینمه ، تفرج ، تماشا .

سَیرانگاه فا. سیرعلی تماشاكاه.

سیَرت [ع. بر آدمك احوال معنویه‌سی ، اخلاق واطواری ، طبیعتی ؛ ترجمهٔ حال.

سیرتو س. برنوع رقص .

سَیرجی [س. ص. سیر ایدن ، تماشا ایله‌ین؛ اوزاقدن باقوب قاریشمایان .

سَیَرك [ص. صیق اولمایان.

سیركَك س. اویقوسزلق .

سیركَمك [ف. سیلكمك فعلنك دوغروسی . ب: سیلكمك .

سیركِنمك [ف. بردن خلجانه اوغرامق .

سیركه س. ب: سركه .

سیرگه س. بیت وسائره تخمی .

سیروقو [س. غایت صیجاق اسن بر روزكار .

سیس [س. هواده طوپلو صو بخاری ، دومان ، پوس.

سیسام [سخ. جزائر بحرسفیددن بر آطه .

سیسلی ص. پوسلی ، دومانلی .

سیغاره س. ب: چیغاره .

سیغورطه [س. معین ومنتظم براجرته مقابل یانغین ، طولو ، غرق الخ . تهلكه‌لرندن اموال منقوله ویا غیر منقوله‌نك تأمینی ؛ بویله بر تأميناتی رعهده ایدن قومپانیا .

سیغورطه‌جی [س. ابنیه و سائره‌یی سیغورطه ایدن .

سیغورطه‌لی [ص. قضایه قارشی تحت تأمینه آلنمش

سَیف ع. قلیج .

سیفون [س. قابدن قابه مایع نقل ایتمكه مخصوص آلت .

سَیفی [ع. قلیجه منسوب و متعلق ، عسكرلكه منسوب.

سیكریمك [ف. خفیف؛ صیچرامق ، سیلكینمك .

سیكسی [ص. كیزه‌ ، صاقلی ؛ انسانه كیزلیدن ضرر ویرن .

سیكسیلِك [س. کیزلیدن ضرر ویریجیلك .

سیكَك [س. یاخود سینك . معروف قنادلی حیوان.

سیككلِك [س. سینکلری قوغمغه مخصوص آلت .

سیككین ص. هضمی قولای .

سیكلَمَك [ف. (حیوان) درین درین ایکله‌مك .

سیكمَز ص. هضم اولونماز .

سَكمَك [کیزلنمك ، بردلیکه . صوقولمق ؛ هضم اولونمق ؛ کچمك ، نفوذ ایمك ؛ بوزولمك؛ ایتمك ، طاغلمق (شیش).

سیگمَك [ف. دیواره ایشه‌مك؛ قیزمق .

سیكیر [س. حرکت وحساسیته ناقللك خدمتنی کورن بیاض بر قوردون شکلنده‌کی عضولردن هر بری ، عصب سکیره‌طوقونمق : جان صیقمق، تیتیزلندیرمك .

سیكیرلی [ص. عصبی سیکیری اولان ؛ عصبی‌المزاج.

سیكیرلیلِك [س. سیکیرلی اولانك حالی .

سیگیل [س. پیسلکدن صویك یوزنده حاصل اولان یشیل قبارجق ؛ الده وآیاقده چیقان اوفاق قباریق .

سیكیلجه [س. یاخودسیویلجه : اوفاق چیبان .

سَیل [س. یاغموردن حاصل اولان صو ، سل.

سیلاب [فا. سل صویی ، سل کبی شدتله جریان ایدن صو.

سَیلابه فا. عینی معنی .

سَیَلان ع. آقمه ، جریان .

سَیلانی [س. سیلان آطه‌سنده چیقان اولدقچه قیمتلی بر طاش .

سیلدیرمَك [ف. یاش اولان شیئی قوروتدیرمق ؛ تمیزلتمك ؛ بوزدیرمق ، حك ایتدیرمك .

سیلکدیرمَك [ف. بر شیئی صاللایارق اوستنده‌کی توزلری دوشورتمك .

سیلکمَك [ف. صاللایه‌رق اوستنده‌کی توزلری دوشورمك . تمیزلمك .

سیلکمه [س. ات وپاطلمیجان ایله یاپیلان یمك .

سیلکندی [د. اورکمه ، ارتعاش .

سیلکِنمَك [ف. حیزله صارصیلارق اوستنده کی توز ، قار وسائره‌یی دوشورمك ؛ صاللانارق تمیزلنمك ؛ اورکمك .

سیلکی س. خلجانله اوبانمه.

سیلکی س. سیله‌جك شیٔ .

سیلمَك [ف. تمیزلمك ، اوزرندن یاش بز کچیرمك ؛ یاش بر شیئی قوروتمق ؛ رنده‌لمك ؛ بوزمق ، حذف ایمك ؛ کیله وسائره‌نك اوزرنده‌کی فضله‌یی آله‌رق کنارلریله دوم‌دوز یاپمق.

سیلمه [س. سیلمك فعلی ؛ تمیزلنمش ؛ رنده‌لنمش ؛ اوستندن فضله‌سی آلنمش .

سیلندِر س. مردانه ، اسطوانه.

سیلندی س. سیلمه وحك اثری.

سیلِنمَك [ف. تمیزلنمك ، اوزرندن یاش بز کچیریله‌رك تطهیر ایدلمك ؛ رنده‌لنمك ؛ بوزولمق ، حذف ایدلمك .

سَئَله [ع. سائللر ، دیلنجیلر ، سؤال صورانلر . ب : سائل .

سیله‌جَك س. حمام خاولیسی.

سیلی فا. طوقات ، شامار .

سیلیجی [س. تخته‌لری رنده‌لیوب دوزله‌ین ؛ سیلمك ایشلرینی یاپان .

سیلیك س. سیلنمش، بوزولمش.

سیم [فا. کوموش ؛ کوموش پاره ؛ کوموشدن یاپلمش.

سیم [مه. (س) ایله باشلایان کلمه‌لرك باشنده مبالغه بیان ایدر .

سیما س. چهره ، یوز ، بکز .

سِیَّما [ع. لاسیما : علی‌الخصوص، باخصوص ؛ هله .

سیماب فا. جیوه ، زیبق.

سیمبَر [فا. کوکسی کوموش کبی بیاض اولان .

سیمتَن [فا، تنی کوموش کبی بیاض اولان .

سیمرُغ [فا. موهوم بر قوشك اسمیدر .

سیمسار [س. دلال ؛ آلیجی ایله صاتیجی آراسنده واسطه اولان .

سیمکَش [س. حاده‌دن کوموش تل چکن.
سیمکشخانه [س. صرمه تلی یاپیلان محل.
سیمیاء ع. موهوم بر علم باطل.
سیمین [فا. کوموشدن یاپلمش. کوموش کبی بیاض.
سینا [سخ. مصره یاپین. شبه جزیره.
سینسی س. ب: سیکسی.
سینه فا. کوکس، صدر.
سینی س. بویوك تپسی.
سیوری [ص. اوجی اینجه و کسکین. اینجه و اوزون بویالی. سیوری عقللی؛ دلیجه، زیرزوب.
سیوریتمك [ف. اینجلتوب سیوری ایتمك.
سیوریلتمَك [ف. سیوری یاپمق، اوجنی اینجلتوب سیوری ایتمك.
سیوریلجه [س. غلط اوله‌رق سیویلجه.
سیوریلَشمَك [ف. سیوری اولمق؛ بوی آتمق.
سیوریلِك [س. اینجه وسیوری اولان شیئك حالی؛ اینجه واوزون بویلیلق.
سیوریلمَك [ف. آدم اولمق؛ میدانه چیقمق، ترقی ایتمك.
سیوش س. حذف، لغو.
سیوشیك [ص. لزوجتلی، یاپیشقان؛ قایار.
سُیوف ع. سیفلر، قلیجلر.
سیویشمَك [ف. اصولجه قاچمق؛ کسب لزوجت ایتمك.
سیویل [س. ص. عسکر اولمایان، باشی بوزوق.
سِیَه فا. سیاه.
سِیَه بَخت فا. بدبخت، طالعسز.
سِیَه پوش فا. قارلر کیینمش.
سِیَهدِل [فا. یوکنده فنالق اولان.
سِیَه‌نام فا. رنکی سیاه اولان.
سِیَه‌کار فا. قباحتلی، کناهکار.
سَیِّیء ع. فنا، کوتو.
سَیِّئَه [ع. فنالق، خطا، کناه، عمل شر.

ش

ش [س. الفبای عثمانینك اون التنجی حرفی اولوب ابجد حسابنده (۳۰۰) عددینی کوسترر .

شاء [ع. ایستدی معناسنده فعل ماضیدر. یالکز (ان شاءالله) تعبیرنده مستعمل اولوب اکر الله ایسترسه دیمکدر .

شاب [ع. بوروشدیریجی برماده؛ شاب دکیزی : بحر احمر .

شابّ ع. کنج ، جوان ، یکیت .

شاباش فا. آفرین ؛ تحسین .

شابخانه س. شاب چیقاریلان یر.

شابقه [س. فرنکلرك باشلرینه کییدکلری شئی ؛ بعضاً دیرکلرك تپه‌سنه قونان تکرلك آغاج ؛ صوبا بوروسی باشلیغی .

شابقه‌جی س. شابقه یاپان وصاتان.

شابقه‌لی [ص. باشنده شابقه‌سی اولان .

شاپرداتمق [ف. یرکن ویا اوپرکن دوداقلردن سس چیقارمق .

شاپردی [س. یرکن ویا اوپرکن دوداقلردن چیقان سس .

شاپلاتمق [ف. اوپرکن، طوقات آتارکن سس چیقارتمق .

شاپلاق س. طوقات .

شاپلامق ف. شاپ ایتمك .

شاتو س. دوز دام .

شاخ [فا. دال، بوداق ؛ کییك وسائره بوینوزی .

شاخ [س. آتك اون آیاقلرینی یوقاری قالدیرماسی .

شاخدار [فا. داللی بوداقلی ، بوینوزلی .

شاخسار فا. آغاجلق ، قورو.

شاخِص [ع. مساحه‌ده قوللا- نیلان نشان .

شاخلاٸمَق [ف. ایکی اوك آیاغنی یوقاری‌یه قالدیرمق.

شاد فا. ممنون ، مسرور .

شاداب [فا. صولو ، صویه طویمش ، تر وتازه .

شادان [فا. ممنون ، مسرور ، سوینجلی .

شادباش [فا. آفرین ، ماشاالله معناسنده کلمهٔ تحسیندر .

شادِروان [س. اورته‌سنده شارلتی ایله صو آقان حوض .

شادکام [فا. ممنون ، مسرور ، نائل مرام اولان .

شادمان فا. مسرور ، سوینجلی .

شادمانی [فا. مسروریت ، محظو- ظیت ، ممنونیت .

شادناك فا. ممنون ، محظوظ .

شادی [فا. ممنونیت ، سرور ، محظوظیت .

شاذ [ع. قاعدهٔ کلیه‌یه اویمایان ، مستثنی .

شار [مه. برمایعك کورولتی ایله آقماسنی تصویر ایدر .

شار س. شهر ، قصبه ، بلده .

شارِب ع. ایچن ؛ بییق .

شارِح [ع. شرح ایدن ؛ بر شیئك قاریشیق یرلرینی ایضاح ایدن .

شارِع [ع. قانون وضع ایدن ؛ صاحب شریعت اولان فخرکائنات افندیمز حضرتلری .

شارق [مه. یاصی برشیئله سرت بریره اورمقدن چیقان سسی تقلید ایدر .

شارِق [ع. یوکسلوب پارلایان (کونش، ییلدیزوالخ) .

شارِل [س. یاخود شاریل . صو یك یول یول آقماسنی تصویر ایدر .

شارلاتان [ص. کزه‌رك علاج صاتان ، دیش چکن ؛ جاهل هکیم ؛ خلقی آلداتان یالانجی.

شارلاتانلِق [س. شارلاتانك حالی .

شارِلدامَق [ف. یول یول آقارق سس چیقارمق .

شارِلدی [س. صویك یول یول آقارکن چیقاردیغی سس .

شاشالامق [ف. حيرتده قالمق، شاشيرمق ، نه يا په جغنى بيلهمهمك .

شاشيرتمق [ف. شاشيرماسنى موجب اولمق ، ياكلتمق ؛ حيرتده براقمق.

شاشرمق [ف. ياكلمق ، نه‌يا په‌جغنى بيلهمهمك ، حيرتده قالمق.

شاشقين [ص. شاشه قالمش ، نه‌يا په‌جغنى بيلهمهين .

شاشقينلامق [ف. شاشقين اولمق .

شاشقينلق [س. نه يا په‌جغنى بيلهمهين شاشيرمش آدمك حالى ، سرسملك .

شاشمق [ف. حيرتده قالمق ؛ حيران اولمق ؛ يولدن صابمق ؛ ياكلمق.

شاشمه س. شاشمق فعلى .

شاشى ص. اكرى باقان واحول .

شاشيلق [س. شاشى اولانك حالى.

شاطر [ع. شن، نشئه‌لى ؛ اصل عربجه‌سى : خائن ، حيله كار ، شرير ؛ قورناز ، ماهر.

شاعر [ع. موزون ودوزكون سوز اويديرمقده ماهر اولان ؛ النه بر ساز آلوب اوته‌ده بريده اويديرمه بيتلر سويله‌ين .

شاعرانه [فا. شاعره‌ياقيشه‌جق صورتده ؛ كوزل ، هنرلى .

شاعرلك س. شاعر صنعتى .

شاعره ع. شعرسويله‌ين قادين.

شافت [س. كمينك پروانه‌سنى تحريك ايدن محور ؛ دمير ميل .

شافع [ع. شفاعت ايدن ، قباحتلى ايچون يالواران عفو طلب ايدن .

شافعى [ع. امام شافعى حضرتلرينك مذهبنه تابع .

شافى [ع. شفا ويرن، ايى ايدن قناعت بخش ، مقنع ، كافى .

شاق [مه. اورمقدن چيقان سسى تصويروتقليد ايدر.

شاقّ ع. كوچ، زور، مشقتلى.

شاقت س. برجنس ييلان باليغى.

شاقِر [مه. بر قوشك اوتمەسنی ، یاغمورك شدتله یاغماسنی . ییقـانان قابلرك چیقـاردیغی سسی تصویر ایدر .

شاقراق [ص. شاقر شاقر وطاتلی لاف سویله‌ین ؛ بلبل کبی اوتن .

شاقِرداتمَق [ف. شـاقلاتمق ویا شـاقر شاقر اوتدیرمك .

شاقِردامَق [ف. شـاقر شاقر سس چیقارمق ؛ بلبل کبی اوتمك .

شاقِردی [س. شـاق شاق ویا شـائر شائر چیقان سس .

شاقشاق [س اوردقـه سس چیقاران ایکی پارچه‌دن مرکب تخته .

شاقلابان [س. ص. هر قالبه کیرن خفیف مشرب .

شاقلابانلق [س. خفیف مشرب‌لك، صوبتاریلق .

شاقلاتمَق [ف. شاق دیه سس چیقارتمق .

شاقلامَق ف. شاق ایتمك .

شاقول [ع. برایپك اوجنه آغر برشئی باغلاندیغی وقت آلدیغی وضعیت .

شاقولی [ع. شـاقوله منسوب ومتعـلق . یوقاریدن آشاغی عموداً اینن .

شاقه [س. یاخود شاقا . لطیفه مزاح .

شاقه‌جی س. شاقا ولطیفه ایدن .

شاقه‌لاشمَق [ف. بربریله شاقا ایتمك .

شاکِر [ع. شکر ایدن، کوردیکی ایلکی اونوتمایوب ولی نعمتنی خیر ایله یاد ایدن .

شاگرد [فا. صنعت ویا بر علم تحصیـل ایدن ؛ بر استاده ملازمت ایدن، تلمیذ .

شاگِردلِك [س. شا کردك حال وصفتی .

شاکی ع. شکایت ایدن .

شال [فا. هندستان وعجمسـتان طرفلرنده اعمال اولونان بر جنس قماش .

شالوار [س. اوسـته کییلن بول برنوع طون .

شالوارلی ص. شالوار کییمش .

شالوپه س. ایکی دیرکلی کمی .

شام [سخ بحر سفیدك شرقنده‌کی قطعه‌ده مشهور بر شهر .

شامّ [ع. قوقلایان ، رایحه حس ایدن .

شام [فا. اقشام . غروب شمس وقتی .

شامپانیا [س. فرانسه ایالاتندن برینك اسمی وبو ایالتده چیقان شراب .

شآمت [ع. اوغـورسزلق ، یمنسزلك ، مشؤم اولمه .

شامخ [ع. یوكسـك ، مرتفع ؛ مغرور .

شامدان س. ب: شمعدان .

شامگاه فا. آقشام وقتی .

شامل [ع. احتوا ایدن ؛ عمومی ، كلی ؛ هر كسه یاپیلان .

شاملی [ص. شام اهالیسـندن اولان .

شامّه [ع. قوقودویمق حاسه‌سی ، قوهٔ شامه .

شامی [ع. شامه منسوب ومتعلق ، شاملی .

شأن [ع. شیٔ ، ایش ؛ حال ؛ منصب ، رتبه .

شان [ع. (اوستنده‌كی لغتك عینی ایسـه‌ده تركجـه‌ده معناسی فرقلیدر) حال ، كیفیت ؛ حق ؛ شهرت ، حسـن صیت اعتبار ، مزیت ؛ كوستریش ؛ مرتبه ، عظمت ، قدر .

شانیز [ص. شان وشهرتی اولمایان ؛ كوستریشسز .

شانه فا. طراق .

شاه [فا. پادشـاه ، حكمـدار ؛ ایران پادشـاهی ؛ باش ، برنجی ؛ سطرنج طاشلرندن برینك اسمی ؛ شـاه مردان ، شـاه ولایت : حضرت علی (رضه) افندیمزك القابیدر .

شاهانه [فا. شاهه ، حكمداره یاقیشه‌جق صورتده ؛ شاهه منسوب ومتعلق ؛ نفیس ومكمل .

شاهباز [فا. یاخود شهباز . ایری طوغان ؛ یكیت ، قهرمان .

شاهبال [فا. یاخـود شهبال . قوش قنادینك اك اوزون توكی .

شاهبندر [فا. یاخود شهبندر . اجنبی بر دولتك تجارتگاه اسكله ویا بر شهرنده اقامت ایدن تبعه‌سنك حقوق وتجارتی مدافعه ومحافظه ایتمك اوزره بر دولت طرفندن تعیین ایدیلن مأمور ، قونسولوس .

شاه‌بَيت فا. برغزلك ا‌وك بيتى .

شاهپَر [فا. قوش قنادينك الك اورون توبى .

شاهِد [ع. شهادت ، بر ماده‌يه دائر كورديكى وبيلديكى بر شيئى حضورمحكمه‌ده سويله‌ين. برشيئده حاضر اولان ؛ بولونان؛ فخر كائنات افنديمزه وصف اولور؛ ملك؛بر محررك دليل اولهرق ايراد ايديلن بر فقره‌سى ؛ شاهد زور : يالان يره شهادت ايدن .

شاهِد [فا. كوزل قارى، محبوبه، دلبر .

شاهدانه [فا. كوزل وبويوك اينجى دانه‌سى .

شاهِدباز فا. زنپرست ، زنپاره.

شاهِدلِك س. شهادت .

شاهراه [فا. ياخود شهراه . بويوك يول ، جاده .

شاهزاده فا. پادشاه اوغلى .

شاهسُوار [فا. سواريلرك شاهى اولان ، ماهربينيجى.

شاهِق ع. يوكسك ، مرتفع .

شاهِقه [ع. طاغ تپه‌سى ، ذروهٔ جبل .

شاهلِق [س. حكمدارلق ، پادشاهلق ؛ ايران حكمدارلغى .

شاهمَردان [فا. غايت آغر وبويوك طوقماق .

شاهنامه [فا. پادشاهلرك ترجمهٔ حاللرينى يازان كتاب.

شاهِنشاه [فا. ياخود شهنشاه. پادشاهلر پادشاهى .

شاهنشين [فا. ياخود شهنشين. بنانك سوقاغه دوغرو چيقان و اوچ جهتدن پنجره‌سى اولان چقنتى، جومبه.

شاهوار [فا. پادشاهه لائق و ياقيشير اولان ؛ ايرى اينجى دانه‌سى .

شاهى [فا. پادشاهه منسوب و متعلق؛ شاهلق، پاشاهلق ؛ بر جنس پاتسقه ؛ بر نوع حلوا ؛ ايرانك كوچوك برپاره‌سى ؛ بر نوع اسكى طوپ.

شاهين س. برنوع قوش .

شاياق [س. يوندن‌قباجه‌طوقونمش قماش .

شايان [فا. مناسب ، لائق ، مستحق ، ياراشير .

شائبه [ع. شبهه ، کیر ، لکه ، قصور ، نقصان .

شاید [فا. شرط واحتمال بیان ایدر ، اکر ، بلکه . بالفرض ، اولورکه .

شایسته [فا. لائق ، یاراشیر ، شایان ، سزاوار .

شایع [ع. شیوع بولان ، طویولمش هر کسجه بیلنمش ، تقسیم اولونمامش .

شایعه [ع. طویولان ومتواتراولان خبر ، حوادث .

شایگان [فا. لایق ، یاقیشیر اولان ، شایان ، بول ، واسع ، مبذول .

شب فا. کیجه ، لیل .

شباب [ع. کنجلك ، تازه‌لك ، جوانلق .

شبابی [ع. کنجلکه منسوب ومتعلق .

شباط [س. رومی آیلرینك اون ایکنجیسی .

شب افروز [فا. کیجه وقتی آیدینلق ویرن ، کیجه پارلایان .

شباك فا. شبکه‌لر ، قفسلر .

شبان فا. چوبان .

شبان ع. کنجلر ، جوانلر .

شبانروز [فا. کیجه وکوندوز مجموعی .

شبانگاه فا. کیجه وقتی .

شبانه [فا. کیجه‌لك ، کیجه‌یه منسوب ومتعلق .

شببوی فا. برنوع چیچك .

شبپره فا. یاراصه ، کیجه قوشی ،

شبتاب فا. آتش بوجکی .

شبچراغ [فا. کویا کیجه‌لین آتش کبی پارلایان بر جوهر .

شبح [ع. بویوك قاپو ، اوزاقدن کورونن شئ ، خیال .

شبخون فا. کیجه باصقینی .

شبخیز فا. کیجه وقتی قالقان .

شبر ع. قاریش

شبرنك فا. قارا ، سیاه .

شبرو [فا. کیجه کیدن ، کیجه یول یورویـن .

شبزنده‌دار [فا. کیجه‌لین اویو- مایوب ایش ایله

مشغول اولان ؛ گیجه ذکر وعبادت ایدن .

شَبِستان [فا. حرم دائره‌سی ، یتاق اوطه‌سی ، عبادت ایچون محفل.

شَبَش [س. حیوان اغزینه طاقیلان کم .

شِبع وشِبَع ع. طویمه، طوقلق.

شَبعان ع. طوق، طویمش .

شَبَك [س. قیچی قیرمزی مایمونه بکزر حیوان .

شَبَکه [ع. بالیق آغی؛ قفس؛ دمیر یوللرك هیئت عمومیه‌سی ؛ اسقره ؛ آغ .

شَبَکی [ع. آغ وقفس شکلنده اولان .

شَبنَم فا. چیك . ژاله .

شِبه [ع. مثل ، نظیر ، بکزر ولان شئی .

شُبهه [ع. قرارسزلق ، شك ، تردد ، عدم‌اطمئنان .

شُبهه‌سِز [ص. حقنده هیچ شك وشبهه ایدیله‌مه‌ین ، صاغلام ، صحیح ؛ صحیح ویك صاغلام برصورتده.

شُبهه‌سِزلِك [س. صاغلاملق ، عدم تردد .

شُبهه‌لَندیرمَك [ف. شك‌وشبهه‌یه دوشورمك .

شُبهه‌لَنمَك [ف. شك وشبهه‌یه دوشمك .

شَبیه ع. بکزر ، نظیر ، مماثل .

شِتاء ع. قیش ، زمستان .

شِتاب فا. عجله، سرعت، چابقلق.

شِتابان [فا. عجله وسرعت ایدن ، قوشان .

شِتائی ع. قیشه منسوب ومتعلق .

شُتُر [فا. دوه ، جمل . شترکربه : دوه‌ایله‌کدی ،قارماقاریشیق، غیر مناسب؛ زورا کی انقیاد و تواضع .

شُتُربار فا. بر دوه یوکی آغیرلق .

شُتُربان فا. دوه‌جی، دوه چوبانی.

شُتُرمُرغ فا. دوه قوشی .

شَتم [ع. سوكمه ، سوكوب صایمه، آزارلامه .

شُتوم [ع. شتملر ، سوكوب صایمه‌لر.

شَتّی [ع، شتیتك جمعی : مختلف ، متفرق ، آیری آیری اولان؛ اشیاء شتی : مختلف شیئلر.

شَئيت [ع. شئ‌نك مفردی. لغت آنفه‌يه باق .

شُجاع [ع. جسور ، يكيت ؛ قبادايی .

شَجاعَت [ع. يكيتلك ، بهادرلق ، جسارت .

شَجاعَتلی ص. جسور ، يوركلی.

شَجَر ع. آغاج .

شَجَرَه [ع. برآغاج؛ بركيمسه‌نك سلاله‌سنی كوسترن آغاج شكلنه مشابه‌جدول، سلسله‌نامه.

شَجَرَه‌لی [ص. نسل و نسبی شجره ايله مصدق اولان .

شَجَعاء ع. شجيعلر ، جسورلر .

شُجعان [ع. شجاعلر، جسورلر، يكيتلر .

شَجَن [ع. دال، بوداق، فرع ، شعبه .

شُجون [ع. شجنلر ، دال بوداقلر .

شَجيع [ع. يكيت ، جسور ، بهادر .

شَحم ع. ايچ ياغی .

شَحنه فا. ضابطه مأموری .

شَحوه ع. آديم ، خطوه .

شَخسار [فا. شاخسار ، اورمانلق ، قورو .

شَخص [ع. انسانك كورونن شكل وهيئتی ، هيئت جسمانيه‌سی ؛ نفس ، ذات ؛ كيشی ، فرد ؛ متكلم ، مخاطب وغائب صورتلرندن بری ؛ اوزاقدن كورونن شیء .

شَخصاً [ع. هيئت جسمانيه‌سی اعتباريله .

شَخصی [ع. شخصه منسوب ومتعلق .

شَخصيات [ع. شخصه ، نفسه عائد ايشلروسوزلر.

شَخصِيَّت [ع. بر انسانك موجوديتی، كيم اولديغی خصوصی .

شَدّ [ع. قوشمه ، (كون) ايلريله‌مه؛ صيقی صيقی باغلامه ، تقويه ، تأييد وتأكيد ايتمه .

شُد [فا. كيتمه ، كيديش . آمدشد : كلوب كيتمه .

شَدّاد [سخ. يمنده عنف وشدتيله متين‌وجسيم بنالرانشاسيله اشتهار ايدن بر شخص .

شَدّادانه [فا. شداده لائق ؛ پك متين وجسيم .

شَدائِد [ع. شدتلر ، ادبارلر ، فلاكتلر ، مصيبتلر .

شِدَّت [ع. سرتلك ، قويلك ، زيادەلك، چوقلق؛ صيقى؛ فوران ، صولت .

شِدَّتلَنديرمَك [ف. شدتنى آتيرمق .

شِدَّتلَنمَك [ف. شدت كسب ايتمك .

شِدَّتلى [صە. شديد ، سرت ؛ صيقى ، مساعدەسز .

شَدَّه [ع. تشديد دينيلن علامت: (ّ) .

شَدَّەلى [صە. اوزرنده شدەعلامتى بولنان .

شَديد [ع. سرت ، ذوصولت ؛ قاتى ؛ قوى ؛ ثابت ، مستمر ؛ كثيف. شديد البأس: جسور .

شَديده [ع. فلاكت ، مصيبت؛ بلا .

شَذر [ع. معدن اوجاغندن چيقاريلان آلتون پارچەلرى ؛ كوچوك اينجيلر .

شُذود [ع. آيرلمه ، تفريد . انفراد ؛ قاعدهٔ كليەيه مخالفت ، عدم انتظام، مستثنى اولمه .

شُذور [ع. شذرلر ، معدن اوجاغندن چيقاريلان آلتون پارچەلرى ، كوچوك اينجيلر .

شَر [د. كلەلرك آخرينه علاوه اولونارق توزيع و تقسيم بيان ايدر .

شَرّ [ع. كوتولك ، فنالق ، حقسزلق ؛ حرب .

شَرّ ع. فنا ، پك يارامار .

شِر [مە. صويك آقماسنى تصوير ايدر ومكرر قوللانيلير .

شِراء ع. صاتين آلمه ، مبايعه .

شَراب [ع. ايچيلەجك شىء ، ايچكى؛ اوزومدن ياپيلان معروف ايچكى ، خمر ، باده .

شَرابجى [سە. شراب ياپوب صاتان .

شَرابجيلق سە. شرابجى صنعتى.

شَرابخانه [سە. شراب ياپمق ايچون اوزومى صيقمغه مخصوص محل .

شَراپنَل [سە. پاطلاديغى وقت ايچندن برچوق دانەلر فيرلاديان مرمى .

شَرارَت ع. فنالق ، شريرلك.

شَراره ع. قيغلجيم .

شَراسَت [ع. غوغاجی اولمه ، سوز آكلامامه ، كچينه‌مه‌مه .

شِراع ع. يلكن ؛ اوقك يايی .

شَرافت [ع. قدر وشرف صاحبی اولمه ، اعتبار ، ناس عندنده معتبر اولمه ؛ شريف اولمه؛ صوی، اصالت ، نجابت.

شَرائط [ع. شريطه‌لر، مشروط اولان خصوصلر .

شَرائع [ع. شريعه‌لر، قانونلر، نظاملر. ب: شريعت.

شَرايين ع. شريانلر ، طمارلر.

شُرب ع. ايچمه .

شِرب [ع. ايچمه زمانی، بريری صولامه وقتی .

شَربَت [ع. بر دفعه‌ده ايچيلن شیء ؛ بر يودوم ؛ ايچيله‌جك طاتلی شیء ؛ مسهل.

شَربَتجی [س. ليموناطه وسائره كبی طاتلی شيئلر صاتان .

شَربَتجيلك س. شربتجی صنعتی.

شَربَتخانه [س. شربت ياپيلوب صاتيلان محل .

شَربَتلك [س. شربت ايچمغه الويرشلی .

شِرپ [مه. بر شيئك سرعتله قپانديغنی وياكسلديكنی تصوير ايدر .

شِرپاداق مه. عينی معنی .

شَرَّت [ع. (شرّ)ك مؤنثی . فنا ، ياراماز ، خرچين.

شَرَّتلك [س. يارامازلق ، خرچينلق .

شَرح [ع. آچمه ، كنيشلتمه ؛ (اتی) كسمه ؛ (قپويی) آچمه ، عرض ايتمه ، ايضاح، توسيع وتفصيل ايتمه .

شَرحه [ع. ات پارچه‌سی ؛ غل. كسمه ويارمه اثری ؛ ديليم .

شِرذِمه ع. انسان جماعتی .

شَرر [ع. آتشدن فيرلايان قيغلجيملر .

شُرسوف [ع. قبورغه كميكلرينك اوكنده‌كی قيغرداق ؛ فلاكت .

شَرط [ع. قاعدهٔ اساسيه ، بر شيئك متوقف عليهی، بر شيئك اجراسنك متعلق اولديغی ديكر شیء؛ برپازارلغك اجراسنك منوط اولديغی معاهده ، قيد؛ طلاقله ايديلن يمين .

شَرَط [ع. علامت ، نشان ؛ بر شیئك باشلانغیجی ؛ بر شیئك ایشه یارامایان و آتیلاجق اولان قسمی .

شَرطلاشمَق [ف. طرفندن مشروط قو- شمق .

شَرطلامَق [ف. تمیز اولمایان بر قابی بر ایکی دفعه ییقامق .

شَرطلی [ص. بر شرطه باغلی اولان؛ طلاقله یمین ایتمش .

شَرطنامه [س. شرائطی حاوی مقاوله‌نامه .

شُرطه [ع. مجموعه باشـلایان عسکر؛ مساعدروزکار.

شَرطی [ع. شرطه منسـوب ومتعلق .

شَرع [ع. شریعت، حق تعالی‌نك وضع ایتدیکی عادت‌وآیین.

شَرعاً ع. شرع شریفه توفیقاً.

شَرعی [ع. شرعه منسـوب و متعلق .

شَرعیّات [ع. شرع شریفه عائد ایشلر .

شَرَف [ع. مجد، عزت، بویوکلك، یوکسـکلك ؛ افتخـار ایده‌جك شیء؛ امتیاز، ممتازیت.

شُرَفاء [ع. شریفلر، ناس بیننده معتبر اولان کیمسه‌لر .
ب: شریف .

شَرف‌اَفزا [فا. شرف آرتیران، شرف ویرن .

شَرَفبَخش فا. شرف ویریجی .

شَرَفبَخشا فا. عینی معنی .

شَرَفپذیر [فا. شریف وعزیز اولان .

شَرَف‌رَسان فا. شرف‌یتیشدیرن.

شَرَف‌ریز [فا. شرف دوکن ، شرف ویرن .

شَرَف‌سانِح [فا. شرفله سانح اولان .

شَرَف‌سنوح [فا. شرفله‌صدور ایدن .

شَرَف‌صادِر [فا. شرفله صادر اولان .

شَرَف‌صُدور [فا. شرفـله صدور ایدن .

شَرَفلَندیرمَك [ف.شرف‌ویرمك، قیمت واعتبار قزاندیرمق .

شَرَفلَنمَك [ف. شرف واعتبـار قازانمق ، قیمتی آرتمق .

شَرَفه [ع. مناره‌لرده اذان اوقو- نان یر .

شَرَفياب [فا. شرف بولان ، شرفله‌نن .

شَرَفيّه [ع. شرف قازانان بر يردن آلنان پاره .

شَرق [ع. كونشك طوغديغى طرف ، مشرق ؛ شرق جهتنده‌كى يرلر .

شَرقاً [ع. كونشك طوغديغى طرفدن .

شَرقاده ص.س. آواناق، بدلا.

شَرقى ع. شرقه منسوب ومتعلق .

شَرقى [س. بيت ، بسته‌لنمش برقطعه .

شَرقيجى [س. شرقى سويله‌ين، شرقى ترتيب ايدن .

شِرك [ع. حق تعالى حضرتلرينه شريك ونظير فرض وبول ايمه؛ كفر، مشركلك .

شُرَكاء ع. شريكلر ، اورتاقلر .

شِركَت [ع. اورتاقلق ؛ تجارت ايچون تشكل ايدن هيئت .

شَرگيل ص. حشارى ، يارامازْ.

شَرگيلك [س. حشاريلق ، يارامازلق .

شِرل [مه. كورولتى ايله آقمغى تصوير ايدر .

شِرلاغان س. سيسام ياغى .

شِرلامَق ف. شارل شارل آقمق.

شِرلوب [س. يوغورتلى ، يومورطه .

شَرلى [ص. كوتو، شر اوزرينه مبنى .

شَرم [ع. اوتانمه ، حجاب ، خجالت .

شَرَمَت [ص. يارامازْ . ادبسز ؛ راهوان .

شَرمسار [فا. اوتانغاج ، محجوب ؛ اوتانه‌جق بر ايش ياپان .

شَرمناك فا. عينى معنى .

شَرمَنده فا. اوتانمش ، محجوب.

شُروح [ع. شرحلر ، مشكلاتى بيان و قاريشيقلغى ايضاح ايچون تأليف اولونان كتابلر .

شُرور [ع. شرلر ، ضرر وكدره سبب اولان شيئلر .

شُروط ع. شرطلر ب : شرط.

شُروع ع. باشلامه، بدأ ايتمه .

شَرَه [ع. برشیئه پك دوشكون، حریص .

شَرهان ع. پك حریص .

شَرّی [ع. شره، كوتولكه منسوب ومتعلق .

شِریان ع. قیرمزی قان طماری.

شِریانی [ع. بویوك قان طمارینه منسوب ومتعلق .

شَریت س. یاصی واوزون شئی.

شِریتلَمك ف. شریت كچیرمك.

شِریتلی ص. شریتله مزین.

شَریحه ع. ات دیلیمی .

شَریر [ع. كوتولك ایدن ، اهل شرت ، مفسد ، شر ایشله‌ین .

شَریط [ع. خرما آغاجی قبوغندن ایپ ؛ دمیر تل ، اوركو .

شَریطه [ع. مقاوله نامه ماده‌لرندن هربری .

شَریعَت [ع. جناب حق طرفندن وضع واقامه اولونان قانون ؛ دوغرو یول .

شَریف [ع. شرف صاحبی مبارك ؛ خلق بیننده معتبر اولان ؛ اصیل ، نجیب ؛ سلالهٔ جناب پیغمبری‌یه منسوب.

شَریك [ع. اورتاق، تجارت آرقداشی .

شَریكلِك [س. اورتاقلق ، آرقداشلق .

شِرینغه [س. بریره صو وعلاج صیقمغه مخصوص آلت؛ شرینغه ایتمك : بریره صو ویاعلاج سوق ایتمك .

شَست [س. آلتمش؛كمانكش زهكیری، بالیق اولطه‌سی .

شُست فا. ییقامق، تطهیر ایتمك.

شُسته فا. ییقانمش، تمیزلنمش .

شَش فا. آلتی ، ٦

شَشپَر [فا. آلات حربدن برنوع طوپوز .

شَشپِستان [فا. دیشی كوپك .

شَشخانه [فا. ایچی آلتی كوشه‌لی تفنك

شَشخانه‌جی [س. ششخانه دنیلن تفنكی یاپان.

شَشدَر فا. دنیاء عالم.

شَشُم فا. آلتنجی ، سادس .

شَصت فا. آلتمش . کمانکش زهگیری، بالق اولطه‌سی.

شَطّ ع. برنهرك ساحلی ، قییسی. سخ. فرات ایله دجله‌نك برلشمه‌سندن حاصل اولان نهرلر.

شَطارَت ع. شنلك ، شوخلق معناسی یاکلشدر . اصل عربجه‌سی : حیله ، قورنازلق مهارت دیمکدر.

شَطارَتلی ص. شن وشوخ .

شَطحِیّات ع. هزلیات .

شَطرَنج ع. یاخود سطرنج . داما تخته‌سی کبی بر تخته اوزرنده اوینانان برنوع اویون .

شَطَف س. برینی یوزینه‌قارشی مدح ایتمه ، مداهنه ، قولتوق ویرمه، طالقاوقلق.

شَطَفات س. عینی معنی .

شِعار ع. آلته کییلن لباس؛ علامت فارقه ، نشان اثر ؛ پاروله؛ ترکیبلرده متصف وحائز معناسنه کلیر .

شُعاع ع. برمنبع ضیادن چیقان تل تل ضیا .

شُعاعی ع. شعاعه منسوب و متعلق . شعاع کبی بر مرکزدن چیقوب آیریلان .

شَعائِر ع. آیین، عادات، آداب.

شَعب ع. قبیله ، جماعت ، قوم .

شِعب ع. طاغ یولی ، ارض ایچنده صو یولی؛ بویوك قبیله .

شَعبان ع. عربی آیلرینك سکزنجیسی .

شَعبَذه ع. حقه‌بازلق .

شَعبَذه‌باز فا. حقه‌باز .

شُعبه ع. دال ، (آغاجك) بوداقلری ؛ قوملر ایچنده صو آقنتیسی؛ یاریق ، چاتلاق؛ بولوك، قسم، بویوك بر دائره‌نك آیرلمش اولدیغی قسملردن هربری.

شَعر ع. قیل ، موی .

شِعر ع. بر شئی حقنده کی معلومات ؛ حس؛ موزون ومقفی سوز ، بیت .

شِعراً ع. منظوم وموزون اولەرق ، نظماً .

شُعَراء ع. شاعرلر ، موزون ومقفی سوز اویدرمقده ماهر اولانلر .

شَعری [ع. قیل کبی اینجه طمارلره دنیر .

شِعری [ع. شعره منسوب و متعلق .

شَعرِیَّت [ع. بورولرك ایچنده کی مایعی یوقاری‌یه چیقارمق خاصه وقوتی .

شَعرِیّه [ع. پك اینجه مقارنه که چورباسی یاپیلیر .

شَعشَعه [ع. ضیا ، پارلاقلق . شمشك چاقار کبی پارلامه .

شَعشَعه‌لَندیرمَق [ف. پارلاو مزین بر حاله قومق . مطنطن یاپمق .

شَعشَعه‌لی ص. پارلاق ، مطنطن .

شُعله ع. آلولی اودون ؛ آلو .

شَعله‌خیز فا. آلولی ، آلولنمش .

شُعله‌دار فا. عینی معنی .

شُعله‌زَن فا. عینی معنی .

شُعله‌گیر [ف. آلولنوب پارلایان ، طوتوشان .

شُعله‌لَندیرمَك [ف. آلولندیرمك طوتوشدیرمق .

شُعله‌لَنمَك [ف. آلولنمك ، طوتوشمق .

شُعله‌لی ص. آلولی ، طوتوشمش .

شُعوب [ع. شعبلر ، قبیله‌لر ، ملتلر .

شُعور [ع. ذکا ، ادراك ، آگلامه ، فهم .

شَعیر ع. آرپه .

شَغاف ع. قلبك ایچی ، زاری .

شَغافی [ع. یورك زارینه منسوب ومتعلق .

شَغب [ع. تشویق ، تحریك ؛ غلبه‌لق .

شَغف [ع. قلبك داخلی ، قلبك زاری .

شَغَف [ع. عینی معنی ؛ شدتلی عشق وعلاقه .

شُغل وشُغُل [ع. اوغراشه‌جق شئی ، ایش ، چالیشمه ؛ اثر .

شِفاء [ع. خسته‌لقدن قورتولوب ای اولمه ، اعادهٔ عافیت ؛ علاج ، دوا .

شِفابَخش [فا. شفا ویرن ، ایلشدیرن .

شِفاپَذیر [فا. ایلشه‌بیلن ، قابل تداوی .

شِفاخانه [فا. خسته‌خانه ، دارالشفا .

شفارسان [فا. شفا و عافیت ویرن ، ایی ایدن.

شفاساز فا. عینی معنی .

شفاعت [ع. توسط ، آرایه کیرمه ؛ حمایه .

شفاعتجی [ص. شفاعت ایدن ، توسط ایله‌ین .

شفّاف [ع. بر طرفدن دیکر طرفی کورونن جسم، جام کبی نظرك کچمسنه مانع اولمایان .

شفافت س. شفافلق .

شفّافلق [س. بر جسمك نظرك کچمسنه مساعد اولیشی .

شفاه [ع. شفه‌لر ، دوداقلر ؛ بر شیئك کنارلری .

شفاهاً [ع. آغزدن - ویلیه‌رك. یازی ایله اولمایان .

شفاهی [ع. آغزدن اولان، یازی ایله اولمایان .

شفتالو [فا. یاخود شفتالی . اکثریا الما بویوکلکنده کوزل قوقولو و لذتلی معروف میوه .

شفره [ع. حرفلره ویا کلمه‌لره ویریلن اسم ویارقم که آنجق قوللانان ایله آلان ایچون معلوم اولور .

شفره‌لی ص. شفره ایله یازلمش.

شفعاء ع. شفیعلر ، رجاجیلر .

شفعه [ع. صاتیله‌جق برمال ویا ملکی عینی‌ماله حصه‌دار، مشترك ویا قومشو اولانلرك عینی پاره‌ایله صاتین المق اوزره دیکر آلیجیلره ترجیح ایدلملری حقی .

شفق [ع. کونش باتدقدن صوکره‌کی آلاجه قارا کلتی زمان ؛ قورقو ؛ آجیمه ، مرحمت .

شفقت [ع. آجیمه ، مرحمت ، آجییه‌رق و اسیرکه‌یه‌رك سومه ، محبت .

شفقتسز [ع. محبت و مرحمتی اولمایان .

شفوی [ع. دوداغه منسوب ومتعلق .

شفه ع. دوداق، برشیئك کناری.

شفیع [ع. برینك نائل عفو اولماسیچون توسطایدن، آرایه کیرن ، مشترك ویا مجاور بر ملك ویا مالك عینی فیأتله کندینه صاتلماسی حقنی حائز اولان .

شفیق [ع. سون ، آجییان ، مرحمت ایدن .

صاحب وناشری : اقبال کتبخانه‌سی

شَقّ ع. (شمشك) سمایی یاروب یکمه ؛ (نبات) بیتمه ؛ (دیش) چیقمه؛ کورونمه (فجر)؛ (اولونك) نظری دیکلمه؛ یارمه، دلمه؛ چفت سورمه . شق شفه: آغز آچمه ، دوداقلری بربرندن آییرمه .

شِقّ ع. طوپلو برشیئك برقسمی؛ برشیئك یاریسی ؛ یاماج ؛ ایکی احتمالدن بری .

شَقاء ع. سفالت ، فلاکت ؛ طالعسزلك .

شِقاق ع. مخالفت، اتفاقسزلق؛ مجادله .

شَقاق س. کوز ایله قولاق آراسنده‌کی یر .

شَقاوَت ع. شقاء ، بدبختلق ، فلاکت ، سفالت ؛ طالعسزلك .

شَقائِق ع. شقیقه‌نك جمعی ، بویوجك بر چیچك .

شُقوق ع. شقلر ، یاریقلر ، چاتلاقلر .

شُقّه ع. آرالق ، مسافه ؛ بر یولجینك کیتدیکی یر ؛ یولجیلق: قماشدن اوزون‌شریت؛ کوچوك تذکره .

شَقی ع. بیچاره ، بدبخت ، طالعسز، سفیل؛ حیدود؛ عصیان وسرکشلکه صاپان .

شَقیق ع. آنا بابا بر برادر ؛ ایکی‌یه یارلمش؛ بر شیئك یاریسی .

شَقیقه ع. آنا بابا بر همشیره .

شَكّ ع. شبهه ، ظن ، تردد .

شَکات ع. خسته‌لق ، مرض .

شِکار فا. آولامه ؛ آو ؛ ص. آولایان : جان شکار : جان آولایان .

شِکارِستان فا. آو یری، آوی چوق اولان یر .

شِکارکنان فا. آولایجی .

شِکارگاه فا. آو یری .

شِکاری فا. آوه متعلق .

شِکاف فا. ییرتیجی ، یاران ؛ ییرتیق، یاریق، چاتلاق؛ دلشکاف: یورك یاران؛ موشکاف: قیل یاران .

شِکال فا. داوار آیاغنه اورولان کوستك .

شِکایَت ع. عدم ممنونیت بیان ایتمه ؛ مأیوس اولمه ؛ برحقسزلغه قارشی دعوی ایتمه.

شِکایَتجی س. شکایت ودعوی ایدن .

شکایتنامه [فا. شکایتی حاوی ورقه .

شَکَر [فا. معروف طاتلی ماده ؛ شیروشکر : سوتله شکر، اویغون ، موافق ؛ کل بشکر : کل طاتلیسی .

شُکر [ع. ایلیکه قارشی کوستریلن خشنودلق ، حمد، تشکر.

شُکْران [ع. ایلیك بیلمه . نعمته قارشی تشکر.

شُکرانه [فا. کورولن ایلیکه قارشی منتدارلق علامتی .

شَکَربار فا. شکر یاغدیران .

شَکَرجی [س. شکر و شروب یاپان وصاتان .

شَکَرجیلك [س. شکرجی صنعت وتجارتی .

شَکَرخَند [فا. پك طاتلی کولو- مسه‌مه .

شَکَررَنك [فا. شکر رنکنده اولان، برازاسمرجه؛ مج: بوزو ، آچیق .

شَکَرریز [فا. شکر دوکن ، صاچان.

شُکرگُذار [فا. شکر ایدیجی ، ایلیك بیلن .

شُکرگذاری [فا. ایلیك بیلمه. نعمت شناسلق.

شَکَرگُفتار فا. طاتلی سوزلو.

شَکَرلَب فا. دوداغی طاتلی .

شَکَرلَمَك [ف. شکر قومق ، شکر قاتمق .

شَکَرلَمه س. شکرلنمش میوه .

شِکَست [فا. قیرمه ، انکسار، کسر؛ انهزام ، مغلوبیت ؛ قیران .

شِکَسته [فا. قیریق ، قیرلمش ؛ منهزم، مغلوب؛ منفعل، قیرلمش ، مکدر . شکسته‌دل : قلبی قیرلمش ، مکدر .

شُکُفته [فا. آچلمش؛ ناشکفته: آچلمامش .

شَکل [ع، صورت. بچیم، هیئت؛ نوع ، تورلو ، جنس ؛ بر کتابك ایچنده‌کی رسملردن هر بری .

شَکلاً [ع. صورتجه، بچیمجه ، قیافتجه ،

شَکلی ع. شکله منسوب ومتعلق.

شِکَم فا: قارن ، بطن .

شَکَمبه فا. ب: اشکمبه .

شِکَمپَرست [فا. بوغازینه پك مراقلی، قارننه

طایینیرجه‌سنه اهمیت ویرن .

شِکَمپَرْوَر [فا. ییوب ایچمکی چوق دوشونن ، قا نه‌بوغازینه چوق دقت ایدن.

شِکَن فا. قیران .

شِکَنج فا. بوکلوم ، قیوریم .

شِکَنجه فا. ب: اشکنجه .

شَکور ع. چوق شکر ایدن.

شُکوفه فا. چیچك، زهره .

شُکوك [ع. شکلر ، شبهه‌لر ، ترددلر .

شُکوه [فا. اولولق ، عظمت ، شوکت ، شان .

شَکوی [ع. شکایت ، دردینی افاده وبیان ایتمه .

شَکّی ع. شك و شبهه‌یه متعلق .

شِکیب فا. صبر وتحمل .

شِکیبا فا. صبر ایدن ، صبور .

شِکیبَنده فا. صبور ، متحمل.

شَکیمه [ع. کم ؛ اطاعتسزلك : مقاومت. قوی‌الشکیمه: مقاومته مقتدر .

شَلّ [ع. (ال) قورومش ویاسقط اولمه .

شَلّاله ع. چاغلایان.

شِلته [س. یاخود شیلته : ایچنه یاموق ، یوك ویا قیل طولدیرلمش قماشکه اوزرنده یاتمغه ویا اوطورمغه یارار .

شَلغَم [فا. صوغانه بکزه‌ین‌معروف بر نوع سبزه .

شَمّ ع. قوقلامه ، قوقه .

شَماتَت [ع. برینك باشنه کلن فنالغك تولید ایتدیکی مسرت .

شَماتَه [س. کورولتی ، پاطردی ، ولوله .

شَماتَه‌جی س. کورولتوجی،ولوله‌جی.

شَماتَه‌لی ص. کورولتلی، پاطردیلی.

شُمار فا. صایی، حساب، تعداد .

شَمار [س. یاخود شامار : آچیق آووجله اورولان طوقات.

شِمارتمَق [ف. عارسز ایتمك ، یوز ویره‌رك خویسز ایتمك .

شِماریق ص. یوز بولمش، عارسز.

شِمال [ع. صول طرف ؛ صول ال ؛ خوى ، طبيعت . يوزنى كونشك طوغديغى طرفه چويرن ادمك صولنه كلن طرف.

شِمالا ع. شمال جهتندن .

شِمالى ع. شماله منسوب ومتعلق.

شَماندوره [س. كميلرى باغلامق ايچون دكيزك اوستنده طوران ايچى بوش دمير فوچى؛ كيجه قنديلنك ايچنده‌كى مانطار.

شَمائل [ع. شميله‌لر وشماللر ، خويلر ، طبيعتلر .

شِمدى ظر . ب: شيمدى .

شُمُرده [فا. صايلمش ، تعداد اولونمش.

شَمس فا. كونش ، آفتاب .

شَمس آباد [فا. كونشى چوق ، چوق كونش كورن ير .

شَمس سِپَر [فا. يوزى كونشدن محافظه ايدن باشلق؛ شاپقه سپرى .

شَمسى [ع. كونشه منسوب و متعلق .

شَمسيّه [ع. كونشدن تحفظ ايچون قوللانيلان آلت.

شَمسيّه‌جى [س. شمسيه ياپان وصاتان .

شَمسيّه‌لك [س. شمسيه ياپمغه يا ايان .

شَمسيّه‌لى [ص. ألنده شمسيه‌سى اولان.

شِمشاد فا. چمشير آغاجى .

شِمشَك [س. بلوطلرك الكتريكندن حاصل اولان ضيانك آنى و كچيجى پارلديسى .

شِمشير [فا. قليچ ، سيف ، تيغ .

شِمشير س. چمشير كلمه‌سنك غلطى.

شَمع ع. بالمومى؛ موم ، چراغ.

شَمعدان [فا. اوزرينه موم ديكيلن آلت .

شَمعدانجى [س. شمعدان ياپوب صاتان .

شَمعه ع. بر موم .

شَمعه‌لى ص. موملى .

شُموس [ع. شمسلر، كونشلر، آفتابلر .

شُمول [ع. شامل وحاوى اولمه، قاپلامه ؛ دلالت ايتمه ؛ هپسنى احاطه ايتمه ، هپسنه يايلمه .

شَمّه [ع. بركره قوقمه ؛ پك آز مقدار .

شَمّی [ع. قوقلامغه منسوب ومتعلق .

شَمیم ع. ایی قوقو.

شَن [ص. ممنون ، فرحلی ، کولر یوزلی؛ معمور ، مسکون؛ مفرح .

شَنابر فا. صوده یوزن ، سباح.

شَناخته فا. معلوم، بللی اولان.

شَناس [فا. طانییان ، بیلن ، معلوماتی اولان ؛ صایان، رعایت ایدن .

شَناعَت [ع. چیرکینلك، فنالق، کوتولك ، رذالت .

شَناوَر فا. یوزیجی ، یوزن .

شَنایِع [ع. شنیعه‌لر ، قبیح وفنا شیئلر .

شَنبه [فا. کون ، یوم ، روز ؛ جمعه ایرتسی کونی .

شَنغِر مه. ب: شانغر .

شَنلِك [س. مسروریت، ممنونیت؛ معموریت ، طونانمه .

شَنلِکسِز ص. خراب، معموریتسز.

شَنلَندیرمَك [ف. شن ومسرور ایتمك ؛ معمور وآبادان ایتمك .

شَنلَنمَك [ف. معمور وآبادان اولمق؛ یوزی کولمك، سوینمك .

شِنَو فا. ایشیدیجی .

شَنیع [ع. کوتو، فنا ، آشوری درجه‌ده بد و قبیح ؛ اوتانه‌جق . فعل شنیع : ارکك ارککك ناموسنه طوقونمق ایشی.

شَنیعه ع. غایت کوتو وفنا ایش.

شو [ض. نه اوزاق ونه‌ده یقین اولان شیئلره اشارتدر .

شو [فا. یاخود شوی : ییقامه ؛ ییقایان ، تطهیر ایدن .

شَوارِب ع. شاربلر ، بییقلر.

شَوارِع [ع. شارعلر ، جاده‌لر، بویوك یوللر .

شَوّال ع. عربی آیلرینك اونجیسی.

شَوالیه [س. ایکی قولپلی قیصه کوفه ویا سپت .

شَوامِخ [ع. شامخه‌لر ، یوکسك طاغلر .

شَواهِد [ع. شاهدلر ، اثبات ایچون ایراد اولنان مثاللر .

شَواهِق [ع. شاهقه‌لر، یوکسك اولانلر .

شَوائِب [ع. شائبه‌لر ، لکه‌لر ، چرکلر .

شوخ فا. شن ، اویناق ، نازلی.

شوخی فا. ناز ، شیوه .

شور [فا. طوزلو و چوراق یر ؛ غوغا، پاطردی؛ اوغورسز، نحس .

شورا س. شو محل ، شویر .

شورا [ع. یاخود: شوری. مجلس؛ طانیشمه .

شوراجق [س. یقینجه بر محله اشارتدر .

شورالی [ص. شو یرلی ، شو محل اهالیسندن .

شوراُفکن [فا. اختلاله ویروب قارمه قاریشیق ایدن .

شوراَنگیز [فا. غوغاچیقاریجی؛ کورولدیجی .

شوربا [فا. معلوم بر نوع صولو یمك . ب: چوربا .

شورِش [فا. قارغشه‌لق ، نزاع، اختلال ، عصیان .

شوره‌زار فا. چوراق اولان یر.

شوری ع. ب: شورا .

شوریدگی [فا. قاریشیقلق ، پریشانلق .

شوریده [فا. قاریشیق، پریشان؛ مفتون ، عاشق .

شوریده‌بَخت [فا. بدبخت ، طالعسز .

شوریده‌حال فا. حالی پریشان.

شوریده‌خاطِر [فا. خاطر و کوکلی پریشان.

شوسه [س. طاشله قومدن بالیق صرتی اوله‌رق یاپلمش یول .

شَوق ع. شدتلی آرزو .

شَوق‌دِل [س. موسیقیده سلطان سلیم ثالث حضرتلرینك ترتیب ایتدکاری بر مقام .

شَوقلی [ص. بویوك آرزوسی اولان، هوسکار .

شَوقی ع. شوقه منسوب ومتعلق.

شَوك ع. دیکن ، خار .

شَوکت [ع. قوت، نفوذ، اقتدار؛ بردیکن؛ بوجت‌ایکنه‌سی؛ مهموز ؛ سلاح ؛ طولامه .

شَوکت‌پَناه [فا، قوت وقدرتك مرکز استنادی .

شَوکتلی [ص. یاخود شوکتلو : قوت واقتدار صاحبی.

شَوکتمَآب [فا. شوکتك عائد وراجع اولدیغی.

شُوكُران [فا. بالديران اسمنده‌كى نبات .

شَوكى [ع. ديكنه منسوب و متعلق . عمود فقرى‌يه ، اكين كميكنه متعلق .

شول [س. شو اسم اشارتنك(ل) ايله تأكيد اولونمش صورتى .

شُؤم [ع. اوغورسز ، مشؤم ، فلاكت ، طالعسزلك .

شُؤون [ع. شأنلر ، شئيلر ، ايشلر ، حالل، شرطلر. ب: شأن .

شَوهَر فا. قوجه ، زوج .

شوى فا. ييقامه ، ييقايجى .

شويله [ح. طرز وحال تمثيلنه دلالت ايدوب متوسط بعدده بولونانه اشارتدر .

شويله‌جه [ح. شو وجهله، شو طرزده .

شويله‌لِك س. بوطرز، بواصول.

شَه فا. شاه ، پادشاه .

شَها فا. اى پادشاه !

شِهاب [ع. پارلايجى آلو، شعله؛ شهاب ثاقب : كيجه‌لرى هواده دوشر ويا آقار كبى كورونن شعله‌كه فضاده مو ود اجرام صغيره‌نك كرهٔ ارضك طبقات هوائيه‌سنه سرعتله چارپماسندن حاصل اولور .

شَهادَت [ع. كورديكنى ويقيناً بيلديكنى حضورمحكمه‌ده افاده وبيان ايتمه؛ دلالت ايتمه؛ اقرار، اعتراف؛ اركان اسلامدن اولان «اشهد ان لااله الا الله و اشهد ان محمداً عبده ورسوله» كلام‌شريفى؛ ماديات، موجودات، كوزله كورولن شيئلر ، عالم شهادت : دنيا ، جهان .

شَهادَتنامه [س. مكتبده‌كى فنونى اوقوديغنه دائر بر مكتب شاكردينه ويريلن ورقهٔ رسميه ؛ برفن ويا صنعتى اجرايه اقتدارى اولديغنه دائر برينه ويريلن تصديقنامه ؛ بر آدمك حسن حال اصحابندن اولديغنه دائر بر يردن ويريلن ورقه .

شَهامَت [ع. ذكا ؛ نفوذ فكر؛ قوت ، قدرت .

شَهامَتلو ص. ذكى وقوتلى‌اولان.

شَهباء ع. حلب شهرينك لقبى .

شَهباز [فا. شاهباز ، بويوك بياض طوغان .

شَهبال [فا. قوش قنادينك اك بيوك توبى .

شَهبَندر [فا. اجنبى بر دولتك تجارتكاه اولان اسكله ويا برشهرنده اقامت ايدن تبعه‌سنك حقوق وتجارتنى مدافعه ومحافظه ايتمك اوزره بر دولت طرفندن تعيين ايديلن مأمور ؛ قونسولوس .

شَهبَندرخانه [فا. شهبندر دائرهٔ رسميه‌سى.

شَهبَندرلك [س. شهبندرك صفت ومأموريتى.

شَهْبَيت فا. غزلك صوك بيتى .

شَهپَر [فا قوش قنادينك اك بيوك توبى .

شَهد ع. بال ، عسل .

شُهَداء [ع. شهيدلر، دين ايچون جان ويرنلر .

شَهداب فا. بال شربتى .

شَهدابه فا. عينى معنى .

شَهدانه [س. كنوير تخمى؛ ايرى دانه‌لى اينجى .

شَهدكام [فا. آغزده طاتلى لذت قالمش .

شَهر ع. آى ؛ قمر ؛ يكى آى .

شَهر [فا. بويوك بلده ، جسيم قصبه .

شَهر آرا فا. شهره زينت ويرن.

شَهر آشوب [فا. مملكتى فساده ويرن .

شَهراه فا. ب: شاهراه .

شَهر آيين [فا. شهر طوناديلارق اجرا ايديلن شنلك، دونانما .

شُهرَت [ع. معروفيت ؛ بوتون اهالى‌يه شمولى اولان شيئك حالى ؛ نامدارلق؛ صيت؛ مخلص ويا لقب .

شُهرَتشِعار [فا. شهرتله متصف، مشهور .

شُهرَتگير [فا. شهرتى عالمى طوتان ، اشتهار ايدن .

شُهرَتلى ص. مشهور ، نامدار.

شَهرلى ص. س. شهر اهاليسندن.

شَهرى [فا. شهره منسوب و متعلق ؛ نازك، ظريف.

شَهرى [ع. آيه‌منسوب ومعلق؛ آيده بر ؛ بهر آى .

شَهريار فا. حكمدار ، پادشاه .

شَهرِیاری [فا. پادشاهه‌منسوب ومتعلق .

شَهریه [س. شعریه‌دن غلط . ب: شعریه .

شَهزادَگان فا. شهزاده‌لر.

شَهزاده فا. پادشاه چوجغی .

شَهسُوار [فا. آتلیلرك باشی ؛ پك ایی بینیجی .

شَهلاء ع. قطعی اللزوم ایش .

شَهلاء [ع. (اشهل) ك مؤنثی . قیرمزی ایله قاریشیق قویو ماوی ؛ غل. شاشی .

شَهم [ع. ذکاوت‌ومهارتله متصف؛ متین ؛ قهرمان ؛ جوهرلی (حیوان) .

شَهنشاه [فا. زمانك دیكرحكمدارلرندن اك قوتلی وعظمتلی پادشاه .

شَهنِشین فا. چیقمه ، جومبه .

شَهَوات [ع. شهوتلر، ایستكار، ارزولر .

شَهوار [فا. پادشاهه لائق اولوب جنسلری ایچنده اك اعلا اولان شئی .

شَهوان [ع. شدتله ایسته‌ین ؛ حریص، اذواق حواسی سون .

شَهوانی [ع. عینی معنی؛ شهوته منسوب ومتعلق .

شَهوَت [ع. ارزو ، ایستك ، حرص؛ دیشینك ارككه و ارككك دیشی‌یه اولان میل طبیعیسی، نفس .

شَهوَت‌اَنگیز [فا. قوت شهوانیه‌یی تحریك ایدن .

شَهوَت‌پَرَست [فا. نفسنك‌ایستك وآرزوسنه اسیر اولان .

شُهود [ع. حاضراولوب كورمه؛ كوروب مشاهده ایتمه.

شُهور ع. شهرلر ، آیلر، ماهلر.

شَهی فا. شاهه منسوب ومتعلق.

شَهیّ [ع. ایستنیله‌جك ، ارزو اولوناجق .

شَهید [ع. دین اوغورنده جان ویرن .

شَهیر [ع. شهرتلی ، مشهور ، نامدار .

شَهیق [ع. نفسی‌ایچری‌یه چكمه، نفس آلمه .

شَیء [ع. ع. نسنه، ماده ؛ غیر معین بر ماده ؛ ایش .

شیاطین ع. شیطانلر ، دیولر .

شَيب [ع. صاج صقال آغرماسى، اختيارلق .

شيب فا. اينشر ، ميل .

شيب س. تللى برنوع قماش.

شَيخ [ع. ياشـلى ، اختيار ؛ درويشلرك باشى؛ قبيله، عشيرت وجماعت رئيسى . شيخ الحرم : حرم نبـوى هيئتنك رئيسى .

شَيخ الاِسلام [ع. امور دينيه ومحاكم شرعيه نظارت ايدن وصـدراعظمدن صوكره الك بويوك رتبه‌يى حائز اولان ذات .

شَيخوخَت [ع. اختيـارلق ، پيرلك .

شَيدا [فا. دلى ، ديوانه ، عقلنى غائب ايتمش .

شَيدائى [فا. شيدالق ، دليلك ، ديوانه‌لك .

شير [فا. لبن ، سوت؛ آرسلان، اسد .

شيرازه [فا. كتابك ديكيشلرى بوزونمامق ايچون ايكى اوجلرنده ابريشـيمدن اورولن شريت ؛ نظام وانتظام ، ضبط وربط . شيرازه‌بند : نظـام وانتظام ويرن .

شيرانه [فا. آرسلانه لائق ومناسب ، آرسلانجه .

شير پَنچه س. مهلك بر چيبان .

شيرخوار [فا. سـوت أمن ، سوت ايله بسله‌نن .

شيردار [فا. سـوت ويرن ، سوتلو .

شيردان [فا. بعض حيوانلرك ايكنجى معده‌سى .

شيردِل [فا. آرسلان يوركلى ، جسور ، بهادر .

شيرستان [فا. آرسلانى چوق اولان محل .

شيرگير [فا. نيم مست ، يارى سرخوش ، كيـف اولمش .

شيرمَرد [فا. جسور ، بهادر ، ذكرالله ايله مشغول اوله‌رق دنيـا وآخرتدن ال چكن .

شيره [فا. تخمر ايتمه‌مش اوزوم صويى .

شيرين [فا. طاتلى ، مليح ، پك كوزل اولمـاديغى حالده سويملى وجاذبه‌لى . شـيرين زبان : طاتلى ديللى ؛ شـيرين ادا : لطيف ادالى ؛ شيرين‌كار : لطيف معامله‌لى ،

شیرینلك س. سویملیلك ، جاذبه.

شیش [س. اینجه اوزون دمیر ویاتخته ؛ بدنك برطرفنده پیدا اولان قباریق ، اور . ص. قبارمش ، شیشمش .

شیشرتمك [ف. شیش وقباریق برحاله صوقدیرمق.

شیشرلمك [ف. قباردلمق. شیش حالنه قونمق .

شیشرمك [ف. شیشكین برحاله قومق ؛ صویك تسویه‌سنی یوكسلته‌رك قبارتمق .

شیشقو س. ص. شیشمان ، ملحم.

شیشك س. ایكی سنه‌لك قوزو .

شیشكین [ص. شیشمش ، قبارمش .

شیشكینلك [س. شیشكین اولان شیئك حالی .

شیشلمك [ف. شیش صاپلامق، شیش صوقمق ؛ شیشه كچیرمك .

شیشلنمك [ف. شیش صاپلانمق؛ شیشه كچیرلمك .

شیشلی [ص. بر طرفنده شیشی اولان .

شیشمان [ص. وجودلی، وجودی شیشكین ، ملحم . ایری یاری .

شیشمك [ف. شیش پیداایتمك، قبارمق، یوكسلمك؛ سمیروب ایریلشمك ، شیشمان اولمق .

شیشه [ص. صیرچه قاب؛ جامدن یاپلمش آغزی طار اوزونجه قاب؛ ضیاسنی طوپلامق ایچون لامبه‌نك اوستنه كچیریلن شئی ؛ اینجه چیتا .

شیشه جی [س. شیشه یاپان و صاتان .

شیشه خانه [س. شیشه یاپیلان یر .

شیطان [ع. ابلیس ، شخص لعین ؛ پك عقللی وقورناز .

شیطانلق [س. حیله ، تدبیر، طوزاق .

شیطانی [ع. شیطانه منسوب ومتعلق .

شیطنت [س. شیطانلق، ابلیسلك، حیله .

شیطنتكارانه [فا. شیطانلقله ؛ حیله‌وخدعه‌ایله .

شیعه [ع. بركیمسه‌نك طرفداران وجماعتی ، فرقه‌؛ حضرت علی (رضه)ه‌و خاندانه طرفدارلق ایدنلر .

شیفتگی فا. چیلغینلق، قاچیقلق.

شیفته فا. چیلغین ، قاچیق .

شیق [ص. کوزل ، ظریف . تمیز کیینمش .

شیقر مه. ب: شاقر .

شیقلق [س. کوزللك، ظرافت ، تمیز کیینیش .

شیللق [ص. پك بایاغی صورتده کیینه‌رك اوته‌ده بریده طولاشان قاری .

شیله [س. کوزل رایحه‌لی بر جنس نبات .

شیلین [س. تقریباً آلتی غروش قیمتنده انکلیزك بر کوموش سکه‌سی .

شیم [ع. شیمه‌لر ، خلقلر ، صویلر .

شیمدی [ظز. زمان حاله دلالت ایدر ؛ بو آنده .

شیمدیجك [ظز. همان بو آنده، براز اول .

شیمدیکی [ص. بو زمانده‌کی ، بو آنده‌کی .

شیمشك س. ب: شمشك .

شیمه ع. خلق، خوی، طبیعت.

شین [ع. عیب ، لکه ، قصور، قباحت .

شین ع. (ش) حرفنك اسمیدر .

شین [د. بعض صفتلره علاوه ایدیله‌رك او صفتله اتصاف بیان ایدر .

شینل [س. قولسز برنوع قاپوت، پله‌رین .

شینیك [س. حبوبات اولچمکه مخصوص اولچو .

شیو [س. اینیش ، سطح مائل؛ استحکاملرده‌کی سطح مائللر .

شیوخ [ع. شیخلر ، جماعت وقبیله رئیسلری .

شیوع [ع. طویولمه ، ایشیدلمه، طاغلمه ، یایلمه ، انتشار .

شیوغار [س. طوپ آرابه‌سی اوقنك اوکنه قونان آغاج .

شیولنمك [ف. مائل بر وضعیت المق ، سطح مائل هیئتنه کیرمك .

شیولی [ص. سطح مائل صورتنده اولان .

شیون [فا. ناله ، فغان ، آه ؛ ماتم .

شیون [غ. شأنلر ، حاللر ، ماهیتلر، ایشلر، شیئلر.

شیوه [فا. کوزللره مخصوص ناز وادا ، عشوه ؛ طرز، قاعده ، قانون، اسلوب.

شیوه‌باز فا. ناز وادا ایدن .

شیوه‌کار فا. عینی معنی .

شیوه‌گر فا. عینی معنی .

ص

ص [س. الفبای عثمانینك اون یدنجی حرفی اولوب ابجد حسابنده (۸۰) عددینی کوسترر.

صاب [د. (صا) ایله باشلایاذ بعض صفتلرك باشنه کله‌رك مبالغه بیان ایدر .

صابان [س. چفت‌سورمك ایچون قوللانیلان آلت .

صابر ع. صبر ایدن، تحمل ایله‌ین.

صابوره [ع. موازنه ایچون کمینك آلتنه قونان آغرلق ، صفره .

صابوق [ص. صاپمش، شاشیرمش آبوق صابوق : صاچما صاپان (سوز) ، هذیان .

صابون [س. الوچماشیر تمیزلمکه، یاغ چیقارمغه یارایان برماده .

صابونجی [س. صابون یاپان ، وصاتان .

صابونجیلق س. صابونجی صنعتی .

صابونخانه س. صابون یاپیلان یر.

صابونلاتمق [ف. صابون سوردیرمك .

صابونلامق [ف. صابون‌سورمك، ییقامق .

صابونیه س. برنوع حلوا .

صاپ [س. ایپ ، تل ؛ نباتاتك یردن یوکسه‌لن ودالره یاپراقلره چیچکاره مسند خدمتی

كورن قسمى ؛ آلتلره طاقيلان اوزونجه آغاج ؛ بر شيئك طوتوله‌جق يرى .

صاپارطه س. تكدير ، تعزير .

صاپان [س. طاش آتمغه مخصوص آلت .

صاپتمق [ف. دوغرو يولدن چيقارمق، آزديرمق؛ شاشيرمق ، غائب ايتمك ؛ نه سويليه‌جكنى ويا نه ياپه‌جغنى بيله‌مه‌مك .

صاپر [مه. بربرينى متعاقب يره دوكولن شيئلرى تصوير ايدر ومكرر قوللانيلير .

صاپسز [ص. صاپى اولمايان . ايپسز صاپسز : منا-سبتسز .

صاپغين [ص. صاپمش ، دوغرو يولى شاشيرمش ؛ ضلالته دوشمش .

صاپقين [س. صاپلامه آلتى كه عوام (زبقين) دير .

صاپلاتمق [ف. ايچنه صوقديرمق، باتيرمق .

صاپلانمق [ف. صاپنه‌قدر صوقمق؛ باتيرمق ؛ بر فكرده اصرار ايدوب قالمق .

صاپلمق [ف. دونولمك ، باشقه بر استقامت آلمق .

صاپلى ص. صاپى اولان .

صاپمق [ف. باشقه بر استقامت آلمق، يول دكيشديرمك؛ دوغرو يولدن آيرلمق ؛ ميل ايتمك ؛ معتقداتنه خلل عارض اولمق .

صاپه [ص. يولك اوستنده اولمايوب بر طرفنده بولونان ، سمتسز .

صاتاشمق [ف. راحتسز ايتمك، تعرض ايتمك ؛ غوغايه وسيله آرامق ؛ مسلط اولمق ؛ بولاشمق ؛ شاقا ايتمك.

صاتان س. باجاق ؛ بوت .

صاتديرمق [ف. بري‌واسطه‌سيله صاتمق ، فروخت ايتديرمك .

صاتلمش [ص. ويريلوب پاره‌سى آلنمش؛ نذر ايدلمش.

صاتلمق ف. فروخت ايدلمك .

صاتلمه س. صاتلمق فعلى .

صاتمق [ف. پاره مقابلنده برينه بر شيئى ويرمك ؛ يوق ايكن كوسترمك ايستمك .

صاتمه س. صاتمق فعلى .

صاتون [س. ياخود صاتين . پاره ويروب برشى آلمه ، مبايعه ، اشترا .

صاتى س. صاتيش .

صاتيجى س. صاتان ، بايع .

صاتيجيلق [س. صاتيجى حال وصفتى .

صاتيش [س. صاتمه ، فروخت؛ كوستريش يايمه .

صاتيليق [ص. صاتلماسى تقرر ايتمش ؛ صاتيلغه چيقارلمش .

صاتيم س. صاتمه، بيع، فروخت.

صاچ س. باش قيللرى .

صاچاق [س. طاغنيق شئى ؛ بر شيئك كنارندن صارقان پوسكول كبى شئ . چاتينك بنادن ديشارى چيقان قسمى .

صاچاقلى [ص. اوجنده صاچاغى اولان ؛ كنارندن پوسكول كبى برشيئى صارقان؛ چاتيسى بنادن ديشارى‌يه چيقمش اولان ؛ صاچلرى غير منتظم صورتده صارقان ؛ البسه‌سى صارقيق ودوشوك اولان .

صاچشديرمق [ف. سرپمك ، اوته‌يه برى‌يه طاغتمق .

صاچلمق ف. طاغلمق، يايلمق.

صاچلى ص. صاچى اولان .

صاچمق [ف. طاغيتمق، سرپمك؛ چوق صرف ايتمك .

صاچمه [س. تفنك ايله آتيلان كوچوك قورشون دانه‌سى؛ بر نوع آغ ؛ مناسبتسز وطاغنيق سوز؛ معناسى واهميتى اولمايان كلام .

صاچمه‌لامق [ف. مناسبتسز سوز سويلمك ، هذيان ايتمك .

صاچندى [س. صاچلمش شيئلر، دوكوندى .

صاچى [س. كلينك باشندن سرپيلن پاره، كلينه اعطا اولونان هديه .

صاچيق [ص. طاغنيق، پريشان؛ غير منتظم . آچيق صاچيق : اورتولمه‌مش، هرطرفى آچيق (قادين) .

صاحب [ع. مالك و متصرف اولان ؛ نائل اولان ؛ ياپان، وجوده كتيرن ؛ دوست، آرقداش ؛ حمايه ايدن ، معين، حامى .

صاحبسز [ص. صاحبی اولمایان، حامیسز، کیمسه‌سز.

صاحبسزلك [س. صاحبی اولمامه؛ حمایه‌سزلك، بیکسلك.

صاد [ع. (ص) حرفنك اسمیدر.

صادر [ع. چیقان، ظهور ایدن، کلن.

صادق [ع. دوغرو ، حقیقت حاله مطابق ، کرچك، صحیح ؛ وفادار.

صادقانه [فا. صادق اولانه یاقیشیر برصورتده ؛ صداقتله

صارارتمق [ف. صاری بر حاله قومق.

صارارمق [ف. صاری اولمق ؛ بکز صولمق.

صارپ [ص. دیك میللی؛ زور، کوچ.

صارپلاشمق ف. صارب اولمق.

صارپون [س. ذخیره حفظی ایچون قازیلان چقور ، مدفن؛ اوزرنده اویوقلری بولنان خمور طاشیمغه مخصوص تخته.

صاردلیه [س. ب: ساردلا.

صارصاق ص. تترهك ؛ بدلا ،

صارصلمق [ف. تحریك اولونمق، بوزولمق ؛ اوینادلمق.

صارصلمه [س. صارصلمق فعلی، تترهمه.

صارصلیش [س. صارصلمه ، تترهمه، یورولمه، ضعیفلامه.

صارصمق [ف. اویناتمق ، تترتمك ؛ بوزمق ؛ ضعیفلاتمق.

صارصمه س. صارصمق فعلی.

صارصیق [ص. تترهك، یورورکن صاللانان.

صارغی [س. صارمغه مخصوص شئ.

صارقان [س. حسابدن باقی قالان.

صارقتمق [ف. آشاغی‌یه صاللاندیرمق ، اوزاتمق، صالیویرمك ؛ آچمق.

صارقلمق [ف. آشاغی‌یه دوغرو اوزانمق، آصیلی طورمق.

صارقمق [ف. آشاغی‌یه دوغرو اینمك . اوزاتمق ؛ آصیلی طورمق ؛ حسابدن فضله قالمق ؛ اینمك.

صارقمه س. صارقمق فعلی.

صاحب وناشری : اقبال کتبخانه‌سی

صارقندی [س. صاتاشمه ، تعرض ؛ تجاوز .

صارِقندِیلق [س. غصب وتجاوز ، تعرض ؛ ناموسه طوقوناجق صورتده صاتاشمه .

صارقیق [ص. آشاغی‌یه دوغرو آصیلی ؛ سولپوك .

صارِلَق [ف. برشیئك اطرافنه طولانمق ؛ ایچنده قالەجق صورتده كندی اطرافنه طولامق ؛ عجله وتلاش ایله یاقالامق ؛ برینی قوللری آراسنه آلمق ؛ تشكر ونیاز مقامنده اوپمك ، قپانمق .

صارِم ع. كسكین ، قاطع .

صارماش [ع. صارماش‌طولاش: بربرینه صارله .

صارماشَق [ف. بربرینه‌صارلمق، قوجاقلاشمق .

صارماشیق [س. دال ، دیوار وسائره‌یه‌صاریلان نبات وچیچك .

صارِمساق [س. كسكین‌قوقولی معروف سبزه .

صارمساقلی [ص. ایچنده صارمساق بولونان .

صارمَق [ف. اطرافنه طولامق ؛ هرهانكی بر شیئی بر كاغد ، بر بوغچه وسائره ایچنه قویارق اورتمك ؛ قوشاتمق ؛ صارغی‌ایله باغلامق ؛ قوجاقلامق ؛ آلمق ، استیعاب ایتمك ؛ اولاشمق ؛ یاقیشمق ، اویغون وموافق كلمك ، یاراشمق ؛ خوشه كیتمك ، بكنلمك ؛ سوزله برینه‌ایلیشمك .

صارمه [س. صارلمش ؛ یاپراق دولمه‌سی ؛ قوزو باغر‌ صاغندن یاپیلان یمك .

صارمه [س. صارمق فعلی ، ص. صارلمش ، صاریلیر .

صارِنمَق [ف. بورونمك ؛ صاریق وسائره باغلانمق .

صارنیج [س. یاغمور صویی بریكدیرمكه مخصوص مخزن ؛ كمیلرده ایچنه صو قونان صاچ خزینه .

صارو [س. بر نوع صیغیرجق قوشی .

صاری [ص. یشیل ایله پورتقال رنكی آراسنده خصوصی بررنك ، لیمون صاری رنكده‌در ؛ صاچلری صاری اولان ؛ بكزی صولوق .

صاریِجق س. آلاجه صیغیرجق .

صاریجه [ص. آز صاری ؛ یابانی آری .

صاریشین [ص. صاری صاچلی ، ماوی کوزلو و بیاض بکزلی کوزل .

صاریق [س. باشه صاریلان تولبند وسائره .

صاریقلی [ص. باشنده صاریغی اولان ؛ علمیه‌دن ، خواجه .

صاریلق [س. صاری بر شیئك منظره‌سی ؛ بکزك صارارماسنی موجب اولان بر خسته‌لق ؛ اکین خسته‌لغی .

صاریلی [ص. ایچنده صاری رنکی بولنان .

صاریم [س. یاره وچیقیق باغی، صارغی .

صاریمتراق [ص. صاری‌یه چالار، صاری‌یه بکزر .

صاریمسی [ص. آز صاریسی اولان .

صاس [س. کوف وچوروك قوقوسی وبویله قوقان شیٔ .

صاعد [ع. یوکسه‌لن ، یوقاری چیقان .

صاعقه [ع. ییلدیرم؛ سپرصاعقه: ییلدیرم دوشمه‌سنه مانع اولان آلت .

صاغ [ص. یاشامقده اولان، حی، دیری ، جانلی؛ وجودی صحتده؛ صاغلام ، متین؛ امین قورقوسز ؛ قاریشیق اولمایان ، خالص .

صاغ [ص. انسان وحیوانلرده قلبك عکسی جهتنده بولنان قسملره دنیر. س. صاغ جهت، صاغ طرف؛ اوغور .

صاغالمق [ف. ایی اولمق ، اعادهٔ عافیت ایتمك .

صاغدیج [س. کلین ویا کوکیك صاغنده کیدن قلاغوز؛ بر کوکی ویا کلینه أولنمه اصول وعاداتنی اوکره‌دن .

صاغدیجلق [س. صاغدیج صفت ووظیفه‌سی .

صاغدیرمق [ف. حیوان ممه‌سندن سود آلدیرمق؛ آلدادارق پاره‌سنی آلمق.

صاغر [ص. قولاغی طویماز ؛ ایچی طولو اولدیغیچون سس چیقارمایان ؛ قپالی ، سد اولونمش؛ بوغوق برسس ویرن.

صاغرلق س. قولاغك طویمامسی.

صاغری [س. حیوانك بلیله قویروغی آراسنده کی قسمی ؛ مائله .

صاغلام [ص. خسته اولمایان ، علتسز ؛ کرچك ، صحیح؛ تام ، قصورسز؛ امنیت

ایدیله بیلیر؛ صحته یارایان طوقو- نمایان ؛ متین ، طیانیقلی .

صاغلامَق [ف. قوتلندیرمك ، تأمین ایتمك؛ تحکیم ایتمك .

صاغلاملاشدیرمَق [ف. صاغلام و محکم بر حاله قومق ؛ اییجه آکلامق، تحقیق وتدقیق ایتمك؛ تأمین ایتمك .

صاغلاملِق [س. خستەلقدن بری اولمه ، صحت وعافیت اوزره بولونمه؛ متانت، محکملك ، طیانیقلق ؛ صحته یارار اولمه ؛ اعتماد ، امنیت ؛ دوغرولق، کرچکلك .

صاغلانمَق [ف. قوتلندیرلمك ، تأمین و تحکیم اولونمق .

صاغلِق [س. دیریلك ؛ حیات، صحت وعافیت .

صاغلِق س. خبر ، معلومات .

صاغِلمَق [ف. ممەلرندن سود چیقارلمق . آلداد- یلەرق یاواش یاواش الندن پارەسی آلنمق .

صاغلی ص. صاغ طرفی اولان .

صاغلیجاق [س. صحت وعافیت؛ یاشایش ، دیریلك .

صاغمال [ص. سود ویرن ، صاغیلان .

صاغمَق [ف. ممەیی صیقارق سودینی آلمق ؛ آلدادارق پارەسنی چکمك .

صاغمه [س. صاغمق فعلی. الکیم صاغمه : بعضاً سماده کورولن رنکلی قوس ، قوس قزح .

صاغناق [س. بردن برە کلن یاغمور ویاضرروزیان.

صاغی [س. قوش ترسی ، قوش پیسلکی .

صاغیم س. صاغمق ایشی .

صاغیملی [ص. صاغلیر، سودی آلنیر ، صاغمال .

صاف [ص. تمیز خالص ؛ غل وغشدن عاری، سادەدل.

صافدَرون [فا. ایچی صاف اولان ، بوك .

صافدَرونلق [س. سادەدللك، بوكلك .

صافدِل [فا. یورکندە کوتولك اولمایان .

صافدِلانه [فا. صافدل اولانه یاقیشەجق صورتدە، سادەدلجه .

صافلق س. ساده‌دللك ، بوكلك.

صافی [ع. خالص ، تمیز ، پاك اولان؛ مصرفی چیقدقدن صوكره قالان.

صاقار [ص. مشئوم، اوغورسز [س. آتك آلننده اوفا آقیتمه.

صاقارلی [ص. مشئوم، اوغورسز . آلننده بیاض لكه‌سی بولنان.

صاقاغی س. حیوان اوكسورو.

صاقر [مه. شدتلی تتره‌مكی تصویر ایدر ومكرر قوللانیلیر.

صاقردامق [ف. صوئوق ویا قورقودن شدتله تتره‌مك.

صاقرغه [س. كوپك وسائر حیوانلره یاپیشان بوجك ، كنه.

صاقساغان [س. آلاجه قارغه‌یه بكزر بر قوش.

صاقسی [س. ایچنه چیچك قومغه مخصوص قاب.

صاقلانمق [ف. كیزلنمك ؛ حفظ اولونمق.

صاقلایجی [ص. كیزله‌ین ؛ صاقلایان.

صاقلاییش [ص. صاقلامه ، كیزلمه ، اخفا.

صاقلی [ص. كیزلی ، مخفی؛ خفی؛ آشكار اولمایان؛ كیزلنمش.

صاقنغان [ص. هرشیئدن صاقینان، چكینن محترز.

صاقنمق [ف. چكنمك ، حذر ایمك ؛ حفظ ووقایه ایمك ؛ صیانت وحمایه ایتمك.

صاقنمه [س. كندینی كوزتمه ، احتراز ، اجتناب ، تحفظ.

صاقنیش س. عینی معنی.

صاقین [مه. زنهار ، ایی دقت ایت ، اولمایاكه.

صاك [س. اكینلری صارارتان بر خسته‌لق.

صال [س. یان یانه باغلانمش بر قاچ كراسته‌نك صو اوستنده اولان هیئت مجموعه‌سی.

صالاجق [س. اوستنده اولو ییقانان كره‌وت ، تنشیر.

صالاش [س. باراقه حالنده موقت دكان.

صالاشپور [س. پاتسقه‌نك اینجه وسیركی.

صالاق [س. اسكی بر نوع جنك طوقماغی، بدلا، احمق.

صالاموره س. ب: سالاموره.

صالپه ص. كيوشك ، سولپوك .

صالت ص. تك ، بر ، يالـكز ؛ آنجق .

صالته س. كوپك و كدى كبى حيوانلرك آرت آياقلرى اوزرينه ،وطورارق اوك آياقلرينى قالديرملرى ؛ بر جنس قيصه جپكن .

صالچه س. يمك صويى .

صالِح ع. يارار، ياقيشير ، ايى؛ مقتدر .

صالِحات ع. ايى ايشلر .

صالديرمَق ف. هجوم ايتمك ، آتلمق ؛ هجوم ايتديرمك ، تسليط ايتمك .

صالغين ص. صالان، هجوم ايدن؛ سارى ، هركسه كچن؛ ويركى .

صالقيم س. اوزومده اولديغى كبى بر محور اطرافنه طوپلانان چيچك وميوه‌لرك هيئت مجموعه‌سى ؛ هونك ؛ بر نوع آغاج .

صالقيمَق ف. كيوشه‌يوب‌صارقمق.

صاللاباش ص. يوروركن باشى صاللانان .

صاللاپاتى ص. دوشونجه‌سز ، ملاحظه‌سز .

صاللاصِرت ح. صاللاصرت ايتمك : يوكلنمك.

صاللامَق ف. اويناتمق ، قملداتمق ؛ تأخير ايتمك ؛ اهميت ويرمه‌مك ، صايمامق .

صاللامه س. اويناتمه ، تحريك.

صاللانديرمَق ف. اويناتمق ؛ آصمق ، صلب ايمك ؛ تأخير ايتمك .

صاللانمَق ف. ايكى طرفه قملدامق، اوينامق ، دوشمك اوزره بولونمق .

صاللانمه س. اوينامه ، حركت.

صاللى ص. صال كبى اكنه بوينه بويوك ، يايوان .

صالمَق ف. يايمق ، سرمك ؛ كوندرمك ، سوق ايتمك ؛ هجوم ايتديرمك؛ تأخير ايتمك ؛ تكليف وتوصيه ايتمك؛ قومق ، براقمق ، آتمق ، پيدا ايتمك؛ قويويرمك؛ هجوم ايتمك؛ تعرض ايلمك ؛ آقين ايتمك .

صالمه [س. صالمق فعلی . ص. باشی بوش کزن ؛ موصلقسز .

صالنجاق [س. اوستنه بینوب صاللانمغه مخصوص شیٔ ؛ ایکی نقطه‌دن مربوط و صاللانابیلن چوجق یتاغی .

صالندی [س. اوینامه، حرکت؛ طالغه .

صالندیلی [ص. برآز صاللانان؛ متین اولمایان .

صالنمق [ف. یورورکن بر صاغه بر صوله میل ایتمك .

صالنمه [س. صاغه صوله تمایل ایده‌رك یورومه .

صالنیش س. عینی معنی .

صالون [س. بویوك ومزین اوطه؛ سرکی محلی ، معرض.

صاله [س. صوفه ، دیوانخانه ؛ بویوك اوطه .

صالی س. هفته‌نك اوچنجی کونی .

صالیانغوز س. سوموکلی بوجك.

صالیق [س. خبر ، معلومات ؛ اوجی زنجیرلی طوپوز

صالیویرمك [ف. اذن ویرمك، براقمق ؛ قویو- یرمك؛ حبسدن چیقارمق؛ ضبط ایده‌میه‌رك براقمق ، قاچیرمق ؛ اوزاتمق .

صامت [ع. سکوت ایدن ، صوصان ؛ سسسز ؛ جانسز .

صامسه س. برنوع خمور طاتلیسی.

صان س. شهرت، اعتبار .

صانامق [ف. حرمت واعتبار ایتمك ؛ استهزا ایمك؛ پاره‌لامق .

صانجاق [س. سنجاغك اك دوغرو املاسی بودر . ب: سنجاق .

صانجی [س. باغرصاق آغریسی ؛ صاپلانیر کبی کسکین آغری .

صانجیلانمق [ف. صانجی‌یه اوغرامق .

صانجیلی ص. صانجیسی اولان .

صانجیمق [ف. فنا بر آغری ایله آغریمق .

صانع [ع. یاپیجی ، خالق ، یارادان .

صانغی ص. سرسم ، شاشقین .

صانغیلامق [ف. شاشقینلامق ، سرسم اولمق .

صانغیلِق [س. سرسملك ، شا- شقینلق .

صانكه [ح. فرض ایت كه ، طوت‌كه ، گویا ؛ مثلا ، یعنی .

صانلی ص. شانلی ، شهرتلی .

صانمَق [ف. ظن ایتمك ؛ فرض وتخمین ایتمك ؛ عد ایتمك .

صانی [س. ظن ، فرض ، وهم . خیال .

صاوات [س. گوموش اوستنه ایشله‌نن قره نقشلر .

صاواتلی ص. صاواتی اولان .

صاواش س. غوغا ، جدال .

صاواشمَق [ف. غوغا ومنازعه ایتمك .

صاواق [س. صویك تقسیم اولو- ندیغی یرده‌كی حوض .

صاوان [ص. كچن ، دوامسز : آز قیمتلی .

صاودیرمَق [ف. دفع ایتدیرمك . كچیرمك ؛ قوغد- یرمق .

صاوُرُلَق [ف. هوایه آتیلوب بغدای وسائره صماندن آیرلمق ؛ اوچورولمق : طاغیلوب محواولمق ؛ قاریشدیرلمق .

صاوُرمَق [ف. هوایه آته‌رق صمانی حبوباتدن آییرمق ؛ آلت اوست ایدوب قاریشدیرمق ؛ هوایه قالدیرمق .

صاوُروق [ص. بدلا ، آحمق ، عقلسز .

صاوسالامَق [ف. تأخیر ایتمك ، وقت كچیرمك . یایمق ایسته‌مه‌مك .

صاوُشدیرمَق [ف. كچیشدیرمك ، آتلاتمق ؛ قور- تولمق ، باشدن آتمق .

صاوُشماز ص. كچمز ، ایی اولماز .

صاوُشمَق [ف. كچمك ، مندفع اولمق ؛ سیویشمك ، كیزلیجه قاچمق .

صاوُل [حه. چكیل ، دستور ، یول ویر ، وارده !

صاوُلمَق ف. بر طرفه چكلمك .

صاوله [س. سنجاغی دیركه چكمكه مخصوص اینجه ایپ .

صاومِش [ص. كچمش ، مندفع اولمش .

صاومَق [ف. دفع ایتمك ، قوغمق ، اذن ویرمك ؛ آتلاتمق ، نازكانه دفع ایتمك ؛ كچمك ، زائل اولمق ؛ تأثیر ایتمك .

صاومه س. صاومق فعلی.

صاوه س. خبر؛ مژده، بشارت.

صاوه س. کوچوك اورس.

صائب [ع. دوغرو (فکر و حکم).]

صادیرمق [ف. حرمت واعتباره مجبور ایتمك، تعداد ایتدیرمك.]

صایری ص. خسته مریض.

صایریلق [س. خسته‌لق، مرض.]

صایغی [س. صایی؛ حرمت، رعایت؛ خاطر؛ ادب؛ دوشونجه، ملاحظه؛ احتیاط]

صایغیسز [ص. حرمت واعتبار ایتمه‌ین؛ خاطر طانیمایان؛ پرواسز، ادبسز، دوشونجه‌سز ملاحظه‌سز؛ احتیاطسز.]

صایغیسزلق [س. ملاحظه‌سز- لق، حرمتسزلك؛ خاطر طانیمازلق، ادبسزلك.]

صایغیلی [ص: صایغیسی اولان، خاطره رعایت ایدن، حرمت ورعایت ایله‌ین؛ تربیه‌لی.]

صایقلامق [ف. اویقوده ویا خسته ایکن صاچمه صاپان سوز سویلمك؛ دائما دوشونمك.]

صایقلامه [س. صاچمه صاپان سویلنمه، هذیان؛ دائما دوشونمه.]

صایلمق [ف. تعداد ایدلمك؛ حرمت ورعایت کورمك؛ عد اولونمق؛ مقبوله کچمك.]

صائم ع. اوروج طوتان.

صایمازلق [س. حرمتسزلك، تحقیر.]

صایمق [ف. تعداد ایتمك، حرمت ورعایت ایتمك؛ مقبول طوتمق؛ نظریله باقمق، اعتبار ایتمك؛ اهمیت ویرمك؛ احتیاط واحتراز ایتمك، حذر ایلمك.]

صایمه س. صایمق فعلی، تعداد.

صایی [س. عدد؛ صایمه، تعداد؛ حساب، محاسبه.]

صاییجی [س. اغنامی صایمغه مأمور اولان.]

صاییسز [س. عدد و مقداری بللی اولمایان؛ صا- یلمامش؛ حسابسز، تعداده کلمز.]

صاییش [س. صایمه، تعداد؛ حساب محاسبه.]

صاییشمق [ف. حسابلاشمق ؛ محسوب ایتمك ؛ حسابه کچیرمك .

صاییلی [ص. صاییسی بللی ، صا- ییلمش؛ معین؛ معروف؛ نامدار ؛ محدود .

صاییلیر [ص. مشهور ، نامدار؛ معروف .

صَبا ع. خفیف ولطیف روزکار .

صَباح [ع. کوندوزك باشلانغیجی: کونش طوغماسی ایله زوال بیننده کی وقت ؛ صباح وقتی .

صَباحَت ع. کوزللك ، لطافت.

صَباحکی [ص. بو صباح وقوع بولان یاخود کان ، کورولن .

صَباحلاتمَق [ف. صباحه قدر اویانیق براقمق ؛ صباحی بولدیرمق . صباحه قدر یاشاتمق .

صباحلامَق [ف. کیجه‌اویومایارق صباحه قدر او- طورمق .

صُباحلاین [ظر. یاخود صبا-لین: صباح وقتی .

صَباحلی ص. هر صباح اولان .

صَباوَت [ع. دوغروسی: صبوت. چوجوقلق ، طفولیت .

صَبایا ع. صبیه‌لر ، قیزلر.

صُبح ع. صباح وقتی ؛ فجر .

صُبحدَم [فا. صباح وقتی ، علی‌الصباح .

صَبر [ع. باشه کلن فلاکته قاتلانمه ، آجی‌یه تحمل ایتمه؛ تلاش کوسترمیوب بکلمه بر نوع نبات .

صِبغ‌وصبغه ع. بویا .

صِبغه ع. دین ؛ واقتیز .

صَبور ع. چوق صبرلی .

صَبی ع. کوچوك ارکك چوجق .

صِبیان [ع. صبیلر ، کوچوك چوجقلر .

صَبیح ع.کوزل ، شیرین .

صَبیّه ع. کوچوك قیز چوجق.

صِپا [س. اشك یاوروسی ؛ اوچ آیاقلی شئی .

صَچاق س. ب: صاچاق .

صَحّ [ع. دوغرودر مقامنده بعض اوراق رسمیه‌یه چکیلن اشارت .

صَحابَت [ع. قورومه ، حفظ ووقایه ایتمه، التزام ، مدافعه .

صَحابه [ع. صاحبلر ، فخر کائنات افندیمزك صحبت نبویه‌لری شرفنه نائل اولانلر .

صَحابی ع. عینی معنی .

صَحاره س. دری ویامشین صندوق .

صَحاری ع. صحرالر ، قیرلر .

صَحّاف [ع. اصل معناسی اوقور- کن خطا ایدن دیمکدر؛ کتاب آلوب صاتان .

صَحائِف [ع. صحیفه‌لر ؛ (بر کتابك) یاپراغی .

صَحب [ع. صاحبلر ، ارقداشلر ، دوستلر ؛ مالك اولانلر . تصرف ایدنلر ؛ متصرفلر .

صُحبَت [ع. مناسبت ، اختلاط ، قونوشمه ؛ بر یره طو- پلانه‌رق اوته‌دن بریدن بحث ایتمه .

صِحَّت [ع. عافیت ، وجودجه ایی حالده بولونمه ؛ دوغرولق؛ صاغلاملق ، کرچکلك .

صَحراء [ع. اووه ، قیر ، چول ، بیابان .

صَحرانِشین فا. صحراده اوطوران.

صَحرائی ع. قیره منسوب ومتعلق.

صُحُف [ع. صحیفه‌لر . (بر کتابك) یاپراقلری .

صَحن [ع. درینجه قاب ، طباق، یمك قابی ؛ آولو .

صَحَنلِق [س. صحن قویمغه مخصوص محل . نردبانك دوندیکی نقطه‌ده‌کی آچیقلق .

صَحنه [س. تیاترو اویوننك اویناندیغی محل .

صَحو [ع. (هوانك) سكونت وطاتلیلغی ؛ (فکر) آچیقلغی .

صِحّی ع. صحته منسوب ومتعلق .

صَحیح [ع. دوغرو ، کرچك؛ اصل ، حقیقی ؛ تام ، صاغلام ، قصورسز ؛ خسته‌لغی اولمایان . ح. کرچك، کرچکدن، حقیقةً .

صَحیحاً ع. کرچکدن، حقیقةً .

صَحیحلَشدیرمَك [ف. صحیح بر حاله قومق ، تحقیق وتدقیق ایتمك .

صَحیحلَشمَك [ف. کرچك و دوغرو اولمق؛ تصدیق اولونمق .

صَحیفه [ع. بر یاپراق کاغدك بر یوزی .

صِحّیون [ع. حفظالصحه فننه اهمیت مخصوصه ویرنلر.

صِحّیّه [ع. صحته متعلق ایشلرله مشغول اولان دائره .

صَخر ع. قیا ، بویوك طاش .

صَخره ع. بر طاش .

صُخور [ع. قیالر ، بویوك طاشلر .

صَد [فا. یوز ، ۱۰۰ ؛ صد هزار : یوزبیك .

صَداء [ع. سس ، صوت . آواز .

صَدارَت [ع. باش وکیلك مأموریتی .

صَدارَتپَناه [فا. صدارت مقامنده بولنان ، وزیر اعظم ؛ باش وکیل .

صَدارَتپَناهی [فا. باش وکیله منسوب و ومتعلق .

صَداسِز ص. سسز ؛ سسزجه .

صُداع [ع. باش آغریسی ؛ معجزلك .

صِداق [ع. جهاز ؛ نکاح آقچه‌سی .

صَداقت [ع. حقیقی دوستلق ؛ کوردیکی ایلیکی اونو تمایارق دائما صادق قالمه .

صَداقتلی ص. صداقتی اولان .

صَدالی [ص. صداسی ، سسی اولان .

صَدانویس فا. غراموفون .

صَدبَرك [فا. یوز یاپراقلی ، قاتمرلی .

صَدپاره [فا. یوز پارچه ، پارچه پارچه .

صَدَد [ع. یقینلق ، قومشولق ؛ نیت ، مرام ، قصد ؛ مباحثه زمینی ، موضوعی ، مقصد .

صَدر [ع. کوکس ، سینه ؛ برشیئك اوك قسمی ؛ یورك ، قلب ؛ بر موقعده اك برنجی موقع ؛ باش وکیل ؛ بر کتابك عنوانی ، اسمی . (کونك ویاموسمك) باشلانغیجی.

صَدراَعظَم [فا. حکومت‌مشروطهٔ عثمانیه‌ده رئیس وکلا .

صَدرنِشین فا. باشده‌اوطوران.

صَدری [ع. کوکسه منسوب ومتعلق .

صَدرَين [ع. آناطولی ، روم ایلی قاضیعسکرلری .

صُدغ ع. شقاق .

صُدغی [ع. شقاغه منسوب و متعلق .

صَدَف [ع. میدیه واستریدیه کبی حیوانلر ؛ ایچندن اینجی چیقان دکیز بوجکی ؛ بو بوجکك قبوغی ؛ بو بوجك قبوغندن یاپلمش .

صَدَفچه [فا. ایچنده اینجی بولنان کوچوك دکیز بوجکی .

صَدَفی [ع. صدفه منسوب و متعلق .

صِدق [ع. دوغرولق حقیقت ؛ خلوص ، مخالصت .

صَدَق [ع. (ماصدق) تعبیرنده مستعمل اولوب بر شیئك تطبیق اولوندیغی دیمکدر.

صَدَقه ع. فقیرلره ویریلن شیٔ.

صَدمه [ع. ضربه ، مصادمه ، چارپمه ، اورمه ؛ بردن باشه کلن فلاکت ؛ پاطلامه .

صُدور [ع. صدراعظملر ؛ صدرلر ، کوکسلر . ب: صدر .

صُدور [ع. صادر . اولمه . ظهور ایتمه ، وقوعه کلمه ؛ چیقمه .

صَدیق [ع. دوست ، حقیقی دوست .

صِدّیق [ع. دائما دوغرو سویله‌ین ووعدندن هیچ دونمه‌ین .

صِر [د. (ص) ایله باشلایان بعض صفتلرك باشنه کله‌رك مبالغه بیان ایدر . س. چناق وچوملك کبی شیئلرك صیزماسی ایچون اوزرلرینه سورولن بویا ، آیینه لرك آرقاسنه سورولن بویا .

صِراجه [س. بوغازده وبدنك سائر اقسامنده چیقان اورلر ، شیشلر ، داء الخنازیر .

صِراجه‌لی [ص. داء الخنازیره طوتولمش ، او علته مبتلا .

صَراحَت [ع. صافیت، قاریشیق اولمایان برشیئك حال وصفتی ؛ آچیقلق ، وضوح ، آچیق افاده .

صَراحَتلی ص. آچیق افاده‌لی .

صَراحَةً [ع. آچیقدن ، ظاهراً، تصریحاً ، آچیقدن آچیغه .

صُراحی س. صو شیشه‌سی .

صِراط ع. یول ، کچی یولی .

صَرّاف [ع. پاره ایشلریله مشغول اولان و پاره بوزان . آدم صرافی : آدملرك ایینی کوتوسندن آییرابیلن .

صَرّافلِق [س. صراف صنعت و تجارتی ؛ آقچه بوزمقدن ایدیلن استفاده و آلنان فرق .

صَرّافِیّه [ع. صرافك پاره بوزدیغی وقت آلدیغی فرق .

صِرب [سخ. اسلاو جنسندن برقوم .

صِربجه [ص. صرب لساننده ، صرب طرز وطورنده ؛ صرب لسانی .

صِربِستان [سخ. صربلرك اوطوردقلری مملکت.

صِربلی [س. ص. صربستان اهالیسندن اولان .

صِربِیه سخ. ب: صربستان.

صِرت [س. کوکسك مقابل جهتی ، آرقه ، ظهر ؛ یاماج اوستی .

صِرتار س. بر جنس کلر .

صِرتارمَق [ف. صرتنی بریره دایایوب جسارت کوسترمك ؛ قبارمق ، (بلوطلر) صره‌لانمق .

صِرتلامَق [ف. صرتنه آلمق ، یوکلنمك .

صِرتلان [س. قورده بکزر ییرتیجی بر حیوان .

صِرجه [س. مختلف آلتلر اعمالنه یارایان شفاف برجسم ، جام ؛ جامدن یاپلمش تله بکزه‌ین پارلاق قیل .

صَرصَر [ع. خروس ؛ شدتلی (صوئوق) ، سرت (روزکار) .

صَرعه [ع، انسانی بایغین دوشورن بر نوع خسته‌لق .

صَرعه [ع. حال. علی کل صرعة : هرحالده .

صِرعه [ع. برینی یره اورمق طرزی ، پهلوانلق .

صُرعه [ع. کورشمکده دائما یره اوررولان .

صَرعه‌لی [ص. صرعه علتنه مبتلا اولان .

صَرعی [ع. صرعه علتنه منسوب ومتعلق .

صَرف [ع. خرج ایتمه ، برشئی آلوب یرینه پاره ویرمه ؛

قولـلانمه ، استعمـال ایتمه ؛ چویرمه ؛ کلماتك تبدلاتندن بحث ایدن بر علم .

صِرف [ع. خالص ، سـاده ، محض ؛ بوتون بوتون ، کاملاً ؛ آنجق ، مجرد .

صَرفی [ع. علم صرفه منسوب ومتعلق .

صَرفِیّات [ع. خرج اولنـان شیئلر ؛ بر دفترك مصارف قسمی .

صَرفِیّون [ع. علم صرفله اوغراشان .

صِره [س. یاخود صیره . دیزی ، صف ؛ سـطر ، خط ؛ فرصت ؛ رتبه ، مرتبه ، صنف ؛ نوبت ؛ ترتیب ، نظام . راست کله آلمه ، سـیاق وسبـاق ، درسخانه‌لرده اوستنه اوطورولـه‌جق تختـه ؛ آرقه‌سی صره : آرقه‌سـندن ، متعاقباً ؛ اوکی صره ، : اوکندن ؛ آراصره ، آراده صره‌ده : وقت وقت ، آرالق آرالق ، هر وقت دکل ، صره‌ده : اثناده ، ایکن .

صُره [ع. پاره کیسه‌سی ؛ سلطنت سنیه جانبندن حرمین محترمینه هرسنه کوندریلن پاره و سائره .

صِره‌سِز [ص. وقتسز ؛ نظامسز . ترتیبسز ، قارمه قارـ یشیق ؛ یولسز ، مناسبتسز .

صِره‌لاتمَق [ف. دیزدیرمـك ، صره‌یه قودیرمق .

صِره‌لامَق [ف. دیزمك ، صره‌یه قـومق ؛ بربرینی متعـاقب سویلمك ویا یایمق ؛ چوجق بریره طوتونارق یورومکه باشلامق .

صِره‌لانمَق [ف. دیزلمك ، صره‌یه قونمق .

صِره‌لی [ص. دیزلمش ، منتظم ؛ یولنده ، مناسبتلی .

صِره‌واری [ص. بر دیزی صوـ رتنـده ، صف شکلنده ؛ ح. بر دیزی تشکیل ایده‌جك صورتده ، صره ایله .

صَریح [ع. آچیق ، آشکار ، واضح ؛ شبهه وترددن آزاده ؛ خالص ، صافی .

صَریر [ع. باغیرمه ، آجی سس ؛ (دیشلرك ، قلمك الخ) غجیردیسی .

صَعب [ع. کوج ، زور ، چتین ؛ قوتلی ، زورلو .

صُعوبَت ع. کوجلك ؛ زحمت .

صُعوبَتلی [ع. زور ، زحمتلی ، کوج .

صُعود [ع. یوکسلمه یوقاری چیقمه .

صَعید [ع. سخ. مصر قطعه‌سنك جنوب قسمی .

صِغار ع. صغیرلر ، کوچوکلر .

صَغائر [ع. صغیره‌لر ، کناهی آز اولان قباحتلر .

صِغَر ع. کوچوکلك .

صِغِر س. ب: صیغیر .

صُغری [ع. یاخود صغرا. زیاده کوچوك اولان ؛ بر قیاسك حداصغرینی حاوی قضیه. مقابلی : کبری .

صَغیر [ع. کوچوك ، اوفاق ؛ هنوزسن بلوغه ایرمه‌مش.

صَغیره ع. کوچوك کناه .

صَفّ [ع. صره ، دیزی ؛ صف حرب : عسکرلرك بربری آرقه‌سنده ایکی صره اوله‌رق طورماسی .

صَفاء [ع. صافیلك ، براقلق ؛ پاك وتمیز اولمه ؛ راحت، حضور، اندیشه‌سزلك، اکلنجه.

صَفابَخش [فا. صفا ویریجی ، اکلندیریجی .

صَفاپَذیر فا. صفا بولمش.

صِفات [ع. صفتلر، وصفلر ، کیفیتلر .

صَفائح [ع. صفیحه‌لر ، اشیانك دوز وکنیش طرفلری، یوزلری ؛ معدن لوحه‌لری . یاخود یاپراقلری، اینجه تخته‌لر، اینجه ودوز طاشلر .

صِفَت [ع. حال، کیفیت، صورت؛ یوز ، چهره، سیما ، لقا، منظر؛ بر اسمی تعیین وتوصیف ایچون او اسمه علاوه اولونان کلمه : کوزل شهر .

صَفح [ع. اوزاقلاشمه ، یوز چویرمه ؛ عفو ایتمه .

صَفحه [ع. (برشیئك) یوزی ؛ (کتابك) صحیفه‌سی .

صَفدَر [فا. دشمنك صفلرینی بوزارق تارومار ایدن ، جنکاور ، بهادر .

صَفدَرانه [فا. جسورانه ، بهادرانه .

صِفر [ع. بر اشارت عددیه . صفر ، بر عددك صاغنه قونورسه اونك قیمتنی اون دفعه بویوتیر . صولده صفر : هیچ بر دکری اولمایان ؛ صفری توکتمك : درمان وقوتی قالمامق، تلف اولمق .

صَفَر [ع. سنهٔ قمریه‌نك ایكنجی آیی .

صَفَراء [ع. قره‌جكر طرفندن افراز ایدیلن یشیلمسی صاری رنكده آجی بر مایع ؛ اود .

صَفرالی [ص. باشی دونن، كوزی قارااران .

صَفراوی [ع. اوده منسوب ومتعلق .

صُفرَت [ع. صاریلق ، بكز اوچوقلغی .

صَفره [س. كمینك دیبنه قونان آغرلق . ب : صابوره.

صَفزَن [فا. دشمن صفلرینه هجوم ایدن ، بهادر ، جسور .

صَفشِكَن [فا. دشمن صفلرینی قیران. بوزوب هزیمته دوچار ایدن .

صَفصاف [ع. سوكوت ؛ قامش اغاجی.

صَفصَف ع. خالی چول .

صَفوَت [ع. صافیلك ، تمیزلك ، پاكلك .

صُفور [ع. (أو ، قاب) خالی اولمه .

صُفوف [ع. صفلر ، دیزیلر ، صره‌لر .

صُفّه [ع. اكر اوستنه قونان یصدیق ؛ صره ، جامع پیكه‌سی .

صَفِیّ [ع. خالص ، صاف، تمیز، پاك، پاكیزه ، قاریشمامش؛ منتخب ؛ صمیمی دوست .

صَفیحه [ع. (بر شیئك) دوز وكنیش طرفی، یوزی؛ معدن لوحه‌سی یاخود یاپراغی ؛ اینجه تخته، اینجه، دوز طاش.

صَفیر [ع. ایصلیق ؛ كوك یاقوت دنیلن قیمتدار طاش .

صَفیری [ع. ایصلیق سسنه بكزر ومشابه اولان.

صَقاغی س. ب: صاقاغی .

صَقاق س. چكه آلتی .

صَقال [س. چكه ویناقلرده چیقان قیللر ، ریش ، لحیه .

صَقالسِز ص. صقالی اولمایان .

صَقاللانمَق [ف. صقالی كلمك ، صقال قویویرمك .

صَقاللی ص. صقالی اولان .

صَقل [ع. جلا ویرمه ، (معدنی) پارلاق یاپمه .

صَكّ [ع. محكمه‌دن ویریلن برات، حجت ؛ بوكبی شیئلرده قوللانیلان تعبیرات واصطلاحات.

صاحب و ناشری : اقبال كتبخانه‌سی

صَكّاك [ع. اعلام، حجت وسائره يازان .

صُكره ظز . ب: صوكره .

صَكسار [س. طيور اهليه‌دشمنى كديدن بويوك برحيوان .

صَكسون [س. وقتيله غوغا ايدركن دشمن اوزرينه صاليوريلن آزغين و ايرى كوپك. غلطى : صامسون.

صُكوك [ع. حجتلر ، براتلر ، اعلاملر .

صَلاء [ع. جمعه كونلرى ويا بر اولو اولديغى وقت‌مناره‌ده اوقونان دعا ؛ ميدان اوقومه.

صَلابَت [ع. قاتيلق ، پكلك ؛ متانت ، قوت .

صَلابَتلى ص. قوى ، متين .

صَلابوريه [س. يلكنلى بويوك قايق .

صَلات ع. دعا ، نماز .

صَلاته [س. مارول ، طوماتس وسائره ايله ياپيلان ويمك آراسنده يينن ا كشيلى شئى ؛ مارول .

صَلاته‌جى [س. صلاته وصوغان وسائره صاتان .

صَلاته‌لِق [ص. صلاته ياپمغه يارايان ؛ س. خيار.

صَلاح [ع. ايى حال ، حسن ترتيب؛ اخلاق كوزللكى ، عدالت؛ حسن حركت ، اخلاق حميده .

صَلاحِيَّت [س. بر شيئى ياپمقده ويا برايشه‌قاريشمقده ويا سوز سويلمكده حق اولمه ؛ برايشه حكم ايتمك‌حقى؛ اهليت، استعداد ، قابليت .

صَلاحِيَّتلى ص. صلاحيتى اولان.

صَلاخوان [فا. مناره‌ده دعا اوقويان ، مؤذن؛ ميدان اوقويان .

صَلب [ع. آصمه ، آصه‌رق اولديرمه ؛ خاچه كرمه .

صُلب [ع. قاتى ، سرت ، مايع وغاز اولمايان : حسياتى سونوك ، روحاً هيچ متأثر اولمايان .

صُلب [ع. عمود فقارى، ذريت، نسل ، سلاله .

صُلبى [ع. صلبه منسوب‌ومتعلق؛ برينك صلبندن كلمه.

صُلح [ع. باريشمه ، باريشيقلق؛ آسايش ، راحتلق ؛ اويوشمه ، اوزلاشمه .

صُلحاً [ع. حربسز ، غوغاسز ؛ كوكل رضاسيله .

صُلَحاء [ع. صالح اولانلر ، كناهكار اولمايانلر .

صُلح آميز [فا. باريشديريجى ، ملايم وطاتلى .

صُلحجى [ص. باريشديريجى ، آرا بوليجى .

صُلحنامه [ص. باريشمه شرائطنى حاوى كاغد .

صُلحى [ع. باريشمغه منسوب ومتعلق .

صَلصال [ع. چامور ؛ لوله‌جى چامورى .

صَلصالى [ع. چاموره منسوب ومتعلق .

صَلع [ع. باشك اوك طرفى تويسز اولمه .

صلعم [ع. (صلى الله عليه وسلم) جمله‌سنك مختصريدر .

صَلَوات [ع. صلاتلر ، دعالر ، نمازلر .

صَلوٰة [ع. (صلات) كلمه‌سنك قرآن كريمده املاسى بويله‌در.

صَلوَله [ع. فخر كائنات (صلعم) افنديمزه اوقونان دعا .

صِله [ع. اولاشمه ، وارمه ؛ وطن واقرباسنه قاووشمه . صلۀ رحم : ابوينى و اقرباسنى زيارت .

صَليب [ع. خاچ . صليب احمر : محاربه‌ده ياره‌لى وخسته‌لره باقمق اوزره تشكل ايدن هيئت. بزده بوكا مقابل (هـلال احمر) جمعيتى واردر .

صَليبى [ع. صليبه منسـوب و متعلق ؛ اهـل صليب هيئتنه منسوب .

صُمّ [ع. اصملر ، صاغر اولانلر؛ مرغوب اولمايانلر .

صِماخ [ع. قولاغك قنالى، قولاق بوشلغى ، قولاق .

صِمام ع. طيپا ، طيقاج .

صِمامه ع. عينى معنى .

صَمان س. صامان. حبوبات صاپى.

صَمانلق [س. صمان قويمغه‌مخصوص محل .

صَمانلى [ص. صمانى حاوى اولان، صمانله قاريشيق .

صَمانى [ص. صمان رنكنده، صمان رنكى .

صَمت ع. سكوت ، صوصمه .

صَمَد [ع. جناب حق ؛ آچلغه وصوسزلغه تحمل ايدن ؛ حرف وصنايعدن محروم خلق .

صَمَدانی [ع. حق تعالینك قدرت ازلیه‌سنه منسوب ومتعلق .

صَمَدانِیَّت [ع. الوهیت ، تکریلق .

صَمصام ع. کسکین قلیچ .

صَمغ [ع. بعض آغاچلردن آقان یاپیشقان مایع ؛ اوته‌بری یاپیشدیرمق ایچون بو ماده‌نك اریدلمسیله یاپیلان صو .

صَمغلانمَق [ف. صمغ صویی سوردیرمك ، یاپیشدیرتمق .

صَمغلامَق [ف. صمغ صویی سورمك ، یاپیشدیرمق .

صَمغلانمَق [ف. صمغ صویی سورلمك ، یاپیشمق ، یاپیشدرلمق .

صَمغلی ص. ضمغ سورولمش .

صَمغی ع. صمغه منسوب ومتعلق .

صَمل ع. سرتلك ، قاتیلق .

صَملاخ ع. قولاق کیری .

صَمَم [ع. قولاق قنالنك طیقانماسی ، صاغرلق .

صَموت [ع. چوق سویله‌مه‌ین ، سکوتی .

صُموت [ع. سکوت ، صوصمه ، صمت .

صَمیم [ع. برشیئك اساسلی قسمی ؛ خالص ، صافی ، قاریشیقسز ؛ شدتلی (صیجاق ، صوئوق) .

صَمیمی [ع. حقیقی ، قلبی ، خالص . صاف .

صِناب ع. خردل تربیه‌سی .

صَنادید [ع. صندیدلر . افندیلر ، کبارلر ، باشلر ، رئیسلر ، بهادرلر ، قهرمانلر .

صَنادیق ع. صندوقلر .

صِناعَت [ع. بر فکرك موقع فعله کلمسیچون معلوماتك تطبیقی ؛ الایله ویا ماکنه ایله یاپیلان ایش : دمیرجیلك ، مرانغوزلق کبی ؛ مهارت ، اوسطه‌لق .

صِناعی [ع. صنعته منسوب و متعلق ؛ طبیعی اولمایان ، یاپمه .

صَنایع [ع. صناعتلر . ب : صناعت .

صِنپاره س. ب: سمپاره .

صَند [س. یاخود صندل: هندستاندن کلن برنوع قوقولو آغاج .

صَندال [س. بر نوع کنیشجه قایق .

صَندالجی س. صندال قوللانان.

صَندالی [س. اوروپاحکمدارلرینك تختی.

صَندالیه [س. آرقه‌لقلی حصر اسکمله.

صَندالیه‌جی [س. صندالیه یاپان وصاتان.

صَندَل س. ب: صند.

صَندوق [ع. البسه وسائره حفظنه مخصوص تخته وسائره‌دن یاپیلان محفظه؛ پاره وضعنه مخصوص محل، خزینه؛ وزنه. ریختیم یاپمق ایچون دکیزك دیبنه ایندیریلن طاش کتله‌سی.

صَندوقجی [س. صندوق یاپان ویا صاتان آدم.

صَندوقکار [فا. پاره ایشلرینه باقان، وزنه‌دار.

صَندوقکارلِق س. وزنه‌دارلق.

صَندوقلی [س. بر نوع اسکی زینت آلتونی؛ بر نوع اینجه قاپلامه تخته‌سی.

صُنع [ع. ایش، کار، یاپیش، فعل، عمل.

صَنعَت [ع. ممارسه ایله یاپیلان ایش؛ اوسطه‌لق، هنر، معرفت؛ کلامده جناس و استعاره کبی شیئلر.

صَنعَتکار [فا. صنعت صاحبی، برصنعت اجرا ایدن؛ اوسطه، ماهر.

صَنعَتکارلِق [س. بر صنعتله مشغول اولانك حال وصفتی.

صَنعَتگر فا. صنعتکار، اوسطه.

صَنعَتلی [ص. صنعت صاحبی، ماهر، صنعتله یاپلمش، مصنع.

صُنعی [ع. یاپمه. طبیعی اولمایان، دوزمه، اویدیرمه، ساخته.

صِنف [ع. حاللرینه، رتبه، درجه واهمیتلرینه و طبیعتلرینه کوره اشخاص واشیانك ترتیب ایدلدکلری صره، درجه، طاقم، زمره، طبقه؛ بر معلمك اوکنده عینی درسلری کورن طلبه. عسکرك انقسام ایتدیکی شعبه‌لردن هربری: پیاده صنفی، طوپجی صنفی.

صَنَم [ع. بت، مشرکلرك طاپندقلری رسم مجسم.

صَنَوبَر [ع. چام فستیقی آغاجی، چام فستیقی قوزالاغی.

صَنَوبَر [ع، چام فستیق قوزالاغی شكلنده ، مخروطی .

صُنوف ع. صنفلر . ب: صنف.

صَنیعه [ع. ایش، عمل ، فعل؛ اویدورمه . ایجاد ، افترا .

صو [س. رنكسز ، رایحه‌سز ، طعمسز شفاف مایع ؛ صناعی مایع ؛ نهر ، كول ، دكیز ؛ میوه‌دن چیقان مایع ، عصاره ؛ یمكك مایع قسمی ؛ تر ، عرق ؛ كوز یاشی ؛ سیدیك ، بول ؛ تاو ؛ قیمتدار طاشلرك شفافیتی ، براقلغی ؛ وقت ، هنكام ، اثنا .

صَواب [ع. دوغرولق ، صحت ؛ دوغرو ، حق ؛ دوغرو فكر ورأی .

صَواب دیده [فا. دوغرو ومناسب كورولمش ، تصویب ایدلمش .

صَوات [س. چایده حیوانلره صو ایچریلن محل .

صَواتمق [ف. (حیوانلری) چایرده بسلمك.

صَوارِف ع. تبدلات ، تحولات.

صُوارمق [ف. (حیوانلره) صو ویرمك .

صَواعِق ع. صاعقه‌لر ، ییلدیریملر.

صَواق [س. صویك تقسیم اولوندیغی حوض .

صَوب ع. طرف ، جهت .

صوب [س. صوی اسمیله برلكده قوللانیلیر. صوی صوب : اقربا وتعلقات .

صوبا [س. برمحلی ایصیتمق ایچون ایچنده آتش یانان قاب، قیشین چیچكلرك بوزولمامسی ایچون ایچنده آتش یانان چیچك حفظنه مخصوص جاملی اوطه .

صوباجی [س. صوبا یاپوب صاتان وصوبالری قوران آدم.

صوباشی [س. صویك تقسیمنه مأمور اولان ، بر محلك ضبط وربطنه باقان (آدم)؛ چفتلك كهیاسی .

صوبالی ص. صوباسی اولان .

صوپا [س. دكنك ؛ طیاق ، كوتك .

صوپاره [س. چوجقلرك اوقودقلری كوچوك جزء، كوچوك رساله .

صوپالی ص. النده صوپاسی اولان.

صَوت [ع. سس، صدا، بانك ؛ باغرمه ، آواز ، ندا .

صَوتی ع. سسه منسوب ومتعلق.

صوج [س. قباحت ، خطا ؛ كناه ، جرم .

صوجسز [ص. قباحتسز، كناهی اولمايان .

صوجسزلق [س. قباحتسزلك، معصوميت .

صوجلی ص. قباحتلی، كناهكار.

صوجوق [س. بومبار ايچنه طولديريلوب قورو - دولمش وبهارات ايله قاريشديرلمش ات؛ اسطوانی شكرلمه .

صور [ع. بوينوزدن ياپلمش بوری ؛ سخ. بحر سفيدك شرق ساحلنده بر شهر .

صُوَر [ع. صورتلر ، شكللر ، هيئتلر .

صورَت [ع. شكل ، ديشاريدن كورونيش ، منظره، يوز ، چهره ، سيما ؛ طرز ، روش ، كيديش ، اسلوب ؛ حال ، تقدير ؛ رسم ، تصوير؛ مثل ، عين ؛ يوز اكشيلكی.

صورَتا [ع. ظاهراً ، كورو - نيشده ، خارا .

صورَتپذير [فا. شكل وصورت الان ، حصول بولان .

صورَتسز [ص. چيركين؛ عارسز ، اوتانماز .

صُورتنما [فا. وجوده وميدانه كلمش، يوز كوسترمش.

صورَتياب [فا. وجود بولان، ميدانه كلن .

صورديرمَق [ف. بری واسطه- سيله صورمق .

صورُش س. صورمه .

صورُشديرمَق [ف. هر طرفه صورمق ، تفتيش وتحقيق ايتمك؛ آكلامغه اوغراشمق .

صورُشمَق ف. بربرينه صورمق.

صورغوج [س. باشه طاقيلان طوغ ، چلنك ؛ بعض قوشلرك تپه‌لرنده‌كی مزين توی .

صورِلمَق [ف. سؤال اولونمق؛ مسئول اولمق .

صورمَق [ف. سؤال ايتمك ، آكلامق؛ دوداقلرينی اوزادارق برمايعی ايچنه چكمك.

صورمه [س. صورمق فعلی ؛ صورش .

صوروق س. سؤال .

صوری [ص. صورت ظاهره‌ده، کورونیشده ، حقیقی ودرونی اولمایان ، خارجی .

صوریتغان [ص. صورت ایدن، یوز اکشیدن ، یوزی کولمه‌ین .

صوریتمق [ف. یوز اکشیتمك ، عبوس طورمق .

صوس [مه. یاخود صوص . سسنی چیقارمه، سکوت ایت .

صوص ب: صوس .

صوصاتمق ف. صوسزلق ویرمك.

صوصاق [ص. صوصامش ، عطشان .

صوصام س. معروف حبه .

صوصامق [ف. صویه، ایستکی اولمق ، حرارت باصمق ؛ صوسزلغه دوچار اولمق ؛ ارزو ایتمش ، تشنه .

صوصدیرمق [ف. سکوته مجبور ایتمك ، سسنی چیقارتمامق .

صوصمق [ف. سکوت ایتمك . لقردی سویله‌مه‌مك.

صوغان [س. معروف یاقیجی سبزه ؛ صوغان شکلنده اولان کوك .

صوغانجی س. صوغان صاتان.

صوغانلق [س. صوغان دیکلمش. اولان یر .

صوغانلی ص. صوغانله یاپلمش.

صوغلجان [س. طوپراق ایچنه کیرن قورت ؛ انسانك باغرصاقلری ایچنده یاشایان برنوع قورت .

صوغوتمق [ف. صوغوق برحاله قومق .

صوغوم [س. طویمه ، کوز طوقلغی .

صوغومسزلق [س. طویمازلق، آج کوزلیلك.

صوف [ع. یوك ، یپاغی ؛ یوکدن معمول برنوع قماش .

صوفا [س. اوك اوطه قاپولرینك آچلدیغی محل ؛ سد .

صوفته [س. مدرسه‌یه دوام ایله تحصیل علمه چالیشان.

صوفته‌لق س. صوفته حالی .

صوفره س. ب: سفره .

صوفی [ع. تصوفه منسوب ، تصوفله مشغول؛ زاهد، متقی .

صوفی [ع. اهل تصوفه منسوب ومتعلق .

صوفیلق [س. دینـدارلق ، زاهدلك ، متقیلك .

صوقاق س. ب: سوقاق .

صوقدیرمق [ف. ایچنه کیر- دیرمك .

صوقشدیرمق [ف. زورله طیقیشدیرمق اصولله ویرمك .

صوقشمق [ف. داربریره صوقیلوب کیرمك .

صوقلغان [ص. هریره صوقولان، کیرن ؛ هرکسله الفت ایدن، چابق دوست اولان، مونس .

صوقلمق ف. کیرمك .

صوقمق [ف. ایچنه کیردیرمك ، قومق ؛ صـاپلامق ، باتیرمق. اضرار ایتمك ؛ رنجیده ایتمك .

صوقمه س. صوقمق فعلی .

صوقوم [س. قویروق صوقومی: قیچ کمیکی .

صوك [س. کریده‌کی ، آخر ، انجام ، عاقبت ، پایان ؛ مشـیمه ، دول اشی ؛ اك کریده‌کی، واپسین ؛ صوکره‌کی .

صوکره [ظر. کریلك بیان ایدر، بعـده ، مؤخراً .
صوکره‌یه : زمان آتی‌یه . اك صوکره : اك نهایت ، عاقبت .

صوکره‌کی [ص. اخیر ، صوکره واقع اولان .

صوکسز [ص. نهایتی اولمایان ، پایانسز ، بیتمز ، توکنمز ؛ نتیجه‌سز .

صوکسزلق [س. نهایتسزلك ؛ توکنمزلك ، پایا- نسزلق ؛ نتیجه‌سزلك .

صول [س. اشخاص وحیواناتك قلب طرفی .

صولاتمق [ف. صو سرپدیرمك، صو دوکدیرمـك ؛ (حیوانلره) صو ویردیرمك .

صولاق [ص. صول الیله ایش کورن .

صولاق ص. صولویر .

صولامق [ف. صو ویرمك، صو سرپمك، صودوکمك، صرف ایتمك .

صولامه [س. صو ویرمه ، صو دوکمه ، ارواء، اسقا.

صولاندیرمق [ف. بر از صو قاته‌رق صولو برحاله قومق ؛ صولو ایتمك . آغز صولانمق : ایمرنمك ،

صولانمه س. صولانمق فعلی .

صَولَت [ع. صالدیرمه ، آتلمه ، آنی هجوم ؛ شدت ، تهور .

صولدیرمق [ف. صولمسنه سبب اولمق ؛ لطافتنی کیدرمك .

صولمق [ف. رنك ولطافتنی غائب ایتمك ؛ صاراروب قورومق ، سولپمك . سنمك ؛ رنکنی آتمق .

صولمه س. صولمق فعلی .

صولوتمق [ف. زورله نفس آله‌جق بر حاله کتیرمك ، چوق یورمق .

صولوغان [ص. نفس طارلغنه طوتولان؛ س. نفس طارلغی .

صولوق [س. نفس؛ چوجقلرك باشنده چیقان بر نوع چیبان ؛ رنکنی آتمش ، طراوتی قاچمش .

صولوقلانمق [ف. دیکلنمك، راحت ایتمك.

صولومق [ف. صولوق صولوغه، صیق صیق نفس آلمه .

صولی [ص. یاخود صولو. صویی اولان ؛ ایچنده چوقجه صو بولنان .

صولیجه ص. آز صویی اولان.

صوم [س. بالیق دیشی ؛ ص. ایچی طولو ، بوتون و یکپاره .

صَوم ع. اوروج .

صوماكی س. برنوع رنكلی مرمر.

صَومَعه [ع. عبادتکاه ، عزلتکاه ، زاویه .

صَومَعه‌نِشین [فا. عبادتکاهده اوطوران ، منزوی .

صومورتمق [ف. صورت ایتمك، دوداقلرینی اوزادارق عبوس طورمق .

صومورداتمق [ف. سویلنمك، میرلدانمق .

صومورمق [ف. یوز قباروب طارغین طورمق.

صومون [س. یووارلاق اتمك ؛ یومرو شیء ؛ وده‌لی چیوی‌یه کچیرلمکه مخصوص درت کوشه ویده‌لی دمیر پول .

صومه [ص. نافله ، بيهوده ، بوش.

صون [ع. محافظه ، حفظ ، صاقلامه ، وقايه .

صونديرمق [ف. اوزاتمق ، ايلرى سورمك .

صونديرمه [س. اوستى اورتولو اوكى آچيق محل.

صونطور [س. كيريش يرينه تل كچيرلمش قانون چالغيسى ؛ كورولتى ، پاتردى ، دبدبه .

صونطورلى [ص. كورولتيلى ، پاتردیلى، مدبدب.

صونغور س. آق طوغان .

صونمق [ف. ويرمك ، اوزاتمق، تقديم ايتمك .

صونوق [ص. صونمش، جلاسز، فرسز .

صوى [س. نسب ؛ سلاله ؛ زريت ، احفاد؛ جنس، درلو ، نوع ؛ نجيب ، اصيل .

صويتارى [س. خلقى كولديروب اكلنديرن .

صويتاريلق [س. صويتارينك حال وصفتى .

صويديرمق [ف. البسه‌سنى چيقارتمق ؛ دريسنى يوزديرمك ؛ مالنى چالديرمق .

صويسز [ص. صويى ونجابتى اولمايان ؛ فنا خويلو، فرومايه .

صويسزلق س. فرومايه‌لك .

صويغون [س. صويمه، صويونمه؛ ص. صويونمش ، چپلاق .

صويلى [ص. صويى اولان ، اصيل ، نجيب .

صويمق [ف. البسه‌سنى چيقارمق، چپلاق براقمق ؛ آييقلامق ، قابوغنى چيقارمق ؛ دريسنى يوزمك؛ مالنى آشيرمق.

صويمه س. صويمق فعلى .

صويندى [س. صويیلوب آتيلان شئ ، قابوق .

صويولمق [ف. البسه‌سى چيقارلمق، چپلاق براغلمق ؛ دريسى يوزولمك ، قابوغى چيقارلمق ، آييقلانمق ؛ مالى آشيرلمق .

صويونمق [ف. البسه‌سنى چيقار-مق، چپلاق قالمق ؛ چماشير دكيشديرمك ؛ كندى البسه‌سنى چيقارارق ايش البسه‌سنى كييمك .

صوئوتمق [ف. صوئوق بر حاله قومق ؛ آراده‌كى

سوكى و محبته خلل ويرمك ؛ آرا آچمق .

صوئوق [س. حرارت فقدانى . صيجاغك ضدى ؛ سويمسز ، بارد ؛ حرارتك فقدانى، ضياع ويا تناقصنك ويرديكى حس ؛ صوئوقلق .

صوئوقجه ص. آز صوئوق .

صوئوقلامق [ف. صوئوق آلمق، اوشومك ، صوئوقدن خسته اولمق .

صوئوقلق [س. صوئوق شيئلرك حالى ؛ سويمسز و بارد معامله ؛ يمكدن صوكره ييه‌ن اوزوم ، قارپوز كبى شيئلر ؛ حمامك صوينوب كيينمكه مخصوص طيش طرفى . بل صوئوقلغى : مجراى بولك التهابى.

صوئومق [ف. صوئوق اولمق ، صيجاقلغنى غائب ايتمك ؛ نفرت ايتمك ؛ آرتق سومه‌مكه باشلامق .

صويجى س. خرسز .

صَهباء ع. شراب ، باده .

صِهر [ع. قادين جهتيله اولان مناسبت ،داماد، قائن برادر ، باجاناق .

صَهريج [ع. زبانزدى : صارنيچ. ياغمور صولرينى طوپلامق ايچون او آلتنده ياپيلان مخزن .

صِهرى [ع. قادين جهتيله اولان مناسبته متعلق .

صِهريّت [ع، قادين جهتيله اولان مناسبتدن متولد قرابت .

صَيّاد ع. آوجى .

صَيّاغ ع. قويومجى .

صِياغت ع. قويومجيلق .

صِيام س. اوروج ، صوم .

صِيانَت ع. قورومه ، حفظ ، وقايه .

صيت [ع. ايى ويا كوتو شهرت؛ نام قازانمه .

صيتمه [س. اوشويوب يانمدن عبارت خسته‌لق، حماء.

صيتمه‌لانمق [ف. صيتمه‌يه طوتولمق .

صيتمه‌لى [ص. صيتمه‌يه طوتولمش .

صيجاجِق [ص. كافى درجه‌ده صيجاق .

صيجاق [ص. صوئوق اولمايان ، ايصينمش ، حر ،

کرم ؛ س. حرارت ، صیجاقلق ؛ حمام ؛ ایصینمش محل. صیجاغی صیجاغنه : تام وقتنده .

صیجاقلق [س. حرارت، برودت فقدانی .

صیچان [س. معروف حیوان ، فاره .

صیچدیرمق [ف. دفع حاجت ایتدیرمك ؛ چوق قورقوتمق.

صیچراتمق [ف. یوقاری‌یه فیر لاتارق زیپلاتمق.

صیچرامق [ف. اولدیغی یردن بردن هوایه قالقمق ، بریردن دیکر یره آتلمق .

صیچرایجی [ص. صیچرایان ، فیرلایان ، حوپلایان .

صیچمق [ف. دفع طبیعی ایتمك ؛ بر بادومردار ایتمك.

صَیحه [ع. باغرمه ، نعره ، آواز .

صَید [ع. آو ، شکار ؛ صیدماهی: بالیق آولامه .

صَیدگاه فا. آو آولانان محل .

صَیدَلانی [ع. اجزاجی ، علاج صاتان .

صَیدَلَه ع. اجزاخانه .

صیر [س. چناق وچوملك کبی شیئلرك صیزمامسی ایچون ایچلرینه سورولن بویا ؛ آیینه آرقاسنه سورولن ماده .

صیر [د. (ص) ایله باشلایان بعض لغتلرك باشنه کله‌رك تأکید ومبالغه بیان ایدر .

صیرا س. ب: صره .

صیرمه [س. اینجه کوموش ویا آلتون تل .

صیرمه‌کش [س. کوموشدن صیرمه چکن اوسطه .

صیرمه‌لی [ص. صیرمه ایله ایشلنمش ویا سوسلنمش .

صیرورت [ع. اولمه ، قیلنمه، حالدن حاله تحول .

صیریتغان [ص. دائما دیشلرینی کوستره‌رك کولن.

صیریتمق [ف. دیشلرینی کوسترەرك صوئوق صوئوق کولمك ؛ اولمك ؛ فنا کورونمك .

صیریتمه س. صیریتمق فعلی .

صیریق س. اینجه اوزون آغاج .

صیریم [س. اینجه و یومشاق دری دیلیمی ؛ دریدن معمول خلاط .

صیزدیرمق [ف. آزار آزار مساماتندن آ- قیتمق ؛ اریتمك ؛ برندن پاره قوپارمق ؛ سرخوش ایدوب اویوتمق .

صیزلاتمق [ف. درین و آجی بر آغری ویرمك .

صیزلامق [ف. دریندن آجی آجی آغریمق ؛ صانجیمق .

صیزلانمق [ف. شکایت وتظلم ایتمك ؛ آغلاشمه .

صیزلدی [س. شکایت، آغلاشمه ؛ خشنودسزلق ، عدم ممنونیت .

صیزمق [ف. دامله دامله چیقمق، ترشح ایتمك ؛ سرخوش اولوب اویومق .

صیزندی [س. بر قابك مساما- تندن دامله دامله آقان مایع .

صیزی س. اینجه ودرین آغری.

صیسقه [ص. قارنته صوطوتلمش؛ پك ضعیف ؛ لاغر .

صیغ ص. درین اولمایان .

صِیَغ [ع. صیغه‌لر ، شکللر ، طرزلر .

صیغامق [ف. پاچه‌لری ویاالبسه‌نك قوللرینی یوقاری‌یه طوپلامق ؛ اوستنه ال سورمك، مسح ایتمك اوخشامق .

صیغدیرمق [ف. آلدیرمق ، ایچنه یرلشدیرمك.

صیغشدیرمق [ف. زورله آلد- یرمق، استیعاب ایتدیرمك .

صیغشمق [ف. صیقی صیقی‌یه یرلشمك ؛ بر یره زورله کیرمك .

صیغلق [س. چوق درین‌اولمایان محل ، قوملق .

صیغمق [ف. ایچنه کیرمك ، آلنمق ، استیعاب اولونمق .

صیغنمق ف. التجاایتمك، طیانمق.

صیغه [ف. شکل ، صورت ؛ فعلك اثنای تصریفنده آلدیغی شکللرك هربری: ماضی، مضارع الخ .

صیغیر [س. اوکوز ، اینك کبی حیوان .

صیغیر تماج س. صیغیر چوبانی.

صیغیرجق س. برجنس قوش.

صیغیرلق س. بدلالق، بلاهت.

صیغین س. کیکك ایری جنسی .

صَیف ع. یاز .

صَیفی [ع. یاز موسمنه منسوب ومتعلق .

صَیفیّه [س. یازین اوطورولان قیر أوی ، کوشك ، یالی .

صیق [ص. بیتیشیك ، بربرینه یقین، دار، چوقجه وقوع بولان ؛ بربرینی متعاقب . ضدی: سیرك .

صیقیشدیرمَق [ف. زورله صوقمق ؛ ال ایله اوتەسنی بریسنی صیقمق ؛ تضییق ایتمك ، زورلامق ؛ اصولله ألنه ویرمك .

صیقیشمَق [ف. بربرینی صیقامق بر حال آلمق ؛ دارلاشمق؛ مجبور ومضطر قالمق.

صَیقَل [ع. جلا ویرمکه مخصوص آلت .

صیقلاشدیرمَق [ف. بربرینه یاقلاشدیرمق؛ دها صیق وقوع بولدیرمق .

صیقلاشمَق [ف. بربرینه یاقلاشمق ؛ بربرینی متعاقب وقوع بولمق ، چوغالمق.

صیقلام [ص. یالکز صیرصیقلام: چوق ایصلاق تعبیرنده مستعملدر .

صیقلانمَق [ف. صیق وقوع بولمق، تعاقب ایتمك .

صیقلِق [س. طارلق، فاصلەسزلق، بردوزی‌یه دوام .

صیقِلمَق [ف. صیق برحاله قونمق، تضییق اولونمق ؛ مضطرب اولمق ؛ اوتانمق ، محجوب اولمق ضرورت چکمك.

صیقمَق [ف. دارالتمق ، تضییق ایتمك، الایله تضییق ایدەرك صوینی چیقارمق ؛ زورلامق؛ صقنتی ویرمك ، مضطرب ایتمك ؛ (سلاح) بوشاتمق .

صیقمه س. صیقمق فعلی .

صیقندی [س. دارلق، ضرورت؛ کدر، حزن، اضطراب؛ ثقلت ، آغرلق .

صیقِنمَق [ف. کندی کندینی صیقمق ، زورلامق ، ایقنمق .

صیقی [ص. دار ؛ سرت، قاتی ؛ عجله ؛ شدتلی ؛ جسم

صیقی : پك دار ؛ ح. بربرینی متعاقب ؛ زحمتله ، عجله ایله ، دقتله .

صیق [س. صقندی ، اضطراب ؛ شـدت ؛ فوق العـاده مضایقه ؛ اسلحهٔ ناریه‌نك آغزندن صیقی صیقی صوقولان بز وسائره .

صیم [د. (ص) ایله باشلایان کله‌لرك اولنده بولنور ومبالغه بیان ایدر .

صینار [ص. بیلدك ، طانیدق ؛ همجنس .

صینامق [ف. ده‌نه‌مك ، تجربه ایتمـك ، قوقلایه‌رق طانیمغه چالیشمق .

صیناتمق [ع. ده‌نه‌تمك ؛ تجربه ایدلمك .

صیندیرغی [س. یاخود صیندیغی . مغلوب اولونان محل ؛ بوزغونلق یری .

صیندیرمق [ف. بوزمق ، مغلوب ایتمك ؛ ییلدیرمق .

صینغین ص. دوکوك ، پریشان .

صینمق [ف. قیرلمق ، طاغلمق ، مغلوب اولمق ، بو- زولمق .

صینیق [ص. قیریق ، بوزوق ؛ طاغینق ، پریشان ؛ مغلوب .

صیوا [س. دیوارلره سورولن خرج .

صیواجی [س. دیوارلره صیوا اوران .

صیواجیلق س. صیواجی صنعتی .

صیواشمق [ف. بولاشـمق ؛ باشلامق ، یاپیشمق ؛ اوستنه سورولمك .

صیوالی [ص. اوسـتنه صیوا سورولمش .

صیوامق [ف. دیواره خرج سور- مك ؛ هرطرفنه سور- مك ؛ بولاشدیرمق .

صیوامه [س. صیوامق فعلی ؛ صیوانیر کبی اوسـتنه قاپلانمش ، پك صیق طاقلمش .

صیوانمق ف. صیوا سورولمك .

صیوشیق [ص. یاپیشـیق ، یا- پیشقان ، یاپیشوب انسانك یاقاسنی براقمایان ، معجز .

صیویق ص. بولاشیق ، بولاشان .

صییرتمق [ف. اوستندن زارینی دریسنی آلدیرمق ؛ طوقنور کبی سرعتله کچمك .

صییرلمق [ف. سورتیله‌رك صو- یولمق ؛ اصـولله چکلمك .

صییرمَق [ف. زارینی ، دریسنی صویمق ؛ ایچنده هیچ براقمامق ، تمیزلمك ، قازییه‌رق آلمق ؛ چکه‌رك چیقارمق ؛ بزك بر اوجندن طوتارق ال ایله اوزونجه بر پارچه ییرتمق .

صییرِندی [س. پارمقله طوپلانه‌جق قاب بولاشیغی ؛ ال ایله قوپاریلان اوزونجه بز پارچه‌سی .

صییریق [ص. عارلانوب اوتانمایان ؛ دری ویاقبوغی صییرلمش .

ض

ض [س. الفبای عثمانینك اون سکزنجی حرفی اولوب ابجد حسابنده (۸۰۰) عددینی کوستر .

ضابِط [ع. قوتله طوتان ، قوتلی ، متین ؛ آرسلان ، اردوده عسکره قوماندا ایدن ؛ ضبط وربط واداره‌یه مقتدر .

ضابطان [فا. ضابطلر . ب : ضابط .

ضابِطلِك [س. ضابطك حال و صفتی ورتبه‌سی .

ضابِطه [ع. قاعدهٔ عمومیه ، قانون ؛ شهرك ضبط وربط واداره‌سنه باقان دائره .

ضاحِك ع. کولیجی ، کولن .

ضاد ع. (ض) حرفنك اسمی .

ضارِب ع. ضرب ایدن ، دوکن .

ضالّ [ع. یولنی صاپمش ؛ دوغرو یولدن آیرلمش ؛ خطایه دوشمش .

ضامِن ع. کفیل .

ضایِع [ع. غائب اولمش ، تلف اولمش .

ضایِعات [ع. غائب اولان شیئلر ؛ وجودجه تلفات .

ضَبّ [ع. غضب ، حدت ؛ كين ونفرت.

ضِبّ ع. كرتنكله .

ضَبط [ع. صيقی طوتمه ، تصرف ایتمه ؛ فتح ؛ ذهنه صیغدیرمه، آكلامه ؛ قید ایتمه؛ مصادره ایتمه ؛ دوغرولق ، قطعیت .

ضَبطنامه [فا. افادات ومقرراتك قید اولوندیغی ورقه.

ضَبطِیّه [ع. مملکتك ضبط و ربطنه باقان ، پولیس، ضابطه ، ژاندارمه نفری .

ضُجرَت [ع. ملال، جان صقندیسی ، اضطراب ؛ فنالق .

ضِحك ع. كولمه .

ضُحی ع. قوشلق وقتی .

ضَخامَت [ع. شیشمان ، یاغلی اولمه .

ضَخم [ع. بویوك ، ایری ، شیشمان .

ضِدّ [ع. بر شیئك عكسی ومخالفی اولان شئی ؛ ترس ، عكسی ایش ، چاره ، تدبیر ؛ مخالف، مباین منفور، مكروه .

ضِدِیَّت [ع. عكسیلك، مخالفت، مباینت .

ضُرّ ع. ضرر ، زیان .

ضِرّ ع. تعدد زوجات .

ضَرّاء ع. فنالق ، ضرر ، زیان.

ضَراعَت [ع. تواضع ، محویت، تبعیت ؛ آلچالمه .

ضَرب [ع. دوكمه ، اورمه ؛ تمغا اورمه ؛ حسابك اعمال اربعه‌سندن بری .

ضَربان [ع. اورمه ، چارپمه ، اوینامه .

ضَربخانه [فا. پاره كسلدیكی محل. پاره‌یه تمغا اورولان محل .

ضَربه [ع. اورمه ؛ اوروش ، چارپیش؛ جزا، مصیبت.

ضَرر [ع. زیان ، خسار . ضرردیده: ضرر كورمش.

ضَرَرسِز [ص. ضرری اولمایان ؛ اولدقجه ایی .

ضَرَرلی [ص. ضرری اولان ، مضر ؛ متضرر .

ضِرس ع. آزی دیشی .

ضَرط ع. یللنمه .

ضروب [ع. ضروب امثال : ضرب مثللر ؛ آتالر سوزی .

ضَرورَت [ع. چارەسزلك ، الزمیت ، ایستر ایستمز یاپمه، صقندی، سفالت، احتیاج ، فقر . بالضروره . ایستر ایستمز ، چارەسز .

ضَروری [ع. مقتضی ، قطعی اللزوم ، مجبوری .

ضَریح ع. مزار ، قبر .

ضَریر ع. کور ، اعمی .

ضَعف [ع. قوتسزلك، درمانسزلق ، ضعیفلك .

ضِعف ع. ایکی قات، ایکی مثل.

ضُعَفاء [ع. ضعیفلر. درمانسزلر، خستەلر .

ضَعفی [ع. قوتسزلکه ، ضعفه منسوب ومتعلق .

ضَعفیَّت غل. ب: ضعف .

ضَعیف [ع. قوتسز، درمانسز؛ اعتبارسز ، کیوشك ؛ آریق ، لاغر . پك ضعیف .

ضَعیفلاتمَق [ف. قوتسز ودرمانسز براقمق .

ضَعیفلامَق [ف. قوتسز ودرمانسز قالمق .

ضَعیفلك [س. قوتسزلك ، درمانسزلق ، آیقلق .

ضَلال [ع. یولدن صاپمه ، خطا ، آزمه ؛ غائب اولمه .

ضَلالَت ع. عینی معنی .

ضِلع [ع. قبورغه کمیکی ؛ برشکل هندسینك اطرافنده کی خطلردن بهری .

ضَمّ [ع. علاوه ، قاتمه؛ آرتیرمه؛ قاتیلان مقدار .

ضِماد ع. یاقی ، لاپه .

ضَمان ع. کفیل اولمه ، کفالت.

ضَمائر ع. ضمیرلر ، ب: ضمیر.

ضَمائم [ع. ضمیمەلر، قاتلمش ، علاوه اولونمش شیئلر .

ضِمن [ع. ایچ، داخل ؛ برشیئك اورتەسی . غل: مقصد ، مرام .

ضِمناً ع. کیزلیجه ، دولاییسیله.

ضِمنی ع. آچیقدن اولماپارق .

ضُمور [ع. بر عضوك بسلنه مديكندن دولايى قورويوب قالماسى .

ضَمّه [ع. حرفلرك اوستنه قونان بر اشارت . (ُ) .

ضَمير [ع. درونى فكر، وجدان؛ كيزلى ، خفى ؛ بر اسمك يرينى طوتان كلمه .

ضَميمه [ع. ضم وعلاوه اولنان شئ .

ضوء ع. ايشيق ، ضيا ، نور .

ضَوابِط ع. نظامات ، قوانين .

ضِياء ع. آيدينلق ، ايشيق.

ضِياپاش [فا. آيدينلق ويرن ، پارلاق، ضيا نشرايدن.

ضِيادار فا. پارلاق ، منور .

ضِياع [ع. غائب ومحو اولمه . ضياع ابدى: اولوم، وفات.

ضِياع [ع. ضيعه‌لر ، قريه‌لر ؛ صنعتلر .

ضِيافَت [ع. مسافر قبول ايتمه ؛ غلـ. بريته اكرام اولمق اوزره يمك يديرمه، يمكه دعوت؛ مكاف يمك .

ضَيف ع. مسافر، زائر، مدعو.

ضيق [ع. دارلق، قساوت‌صقندى؛ ضيق نفس : نفس دارلغى. ضيق صدر : كوكس طوتوقلغى .

ضَيِّق ع. دار ، صيقيشيق .

ضَيِق ع. عينى معنى .

ضُيوف [ع. ضيفلر ، مسافرلر ، مهمانلر .

ط

ط [س. الفباى عثمانينك اون طقوزنجى حرفى اولوب ابجد حسابنده (٩) عددينه علامتدر.

طاء ع. (ط)حرفنك اسم عربيسيدر.

طابَ [ع. ايى اولسون معناسنه‌در: طاب ثراه : طوپراغى ايى اولسون .

طابان [س. آياغك آلتى؛ پوتينك آلتنده‌كى كاوساله ؛

متانت ، جسارت ، مقاومت ؛ قاليچ دميرى ؛ هرشيئك اساس وقاعده‌سنى تشكيل ايدن شئى ؛ نهر يتاغنك درين يرى ؛ تارلا طوپراغنى باصديرمغه مخصوص آلت .

طابانسز ص. ثباتسز ، جسارتسز ؛ قورقاق .

طابانسزلق س. ثباتسزلق ، قورقاقلق .

طابانكش ص. طابان تپن ، يايان يوروين .

طابانلى ص. جسور ، متانتلى .

طابخ ع. طبخ ايدن ، يمك پيشيرن ، آشجى ؛ ياقيجى .

طابع ع. طبع ايدن ، باصان .

طابقور س. طابورك اصلى . ب: طابور .

طابور س. آرقه آرقه‌يه ويرمش مربع شكلنده درت ضلعدن تشكل ايدن عسكر ، طوپ وساره ييغنى ؛ درت بلوكدن و(٨٠٠) كشيدن عبارت عسكرى جزء تامى .

طابيه س. منفرد استحكام .

طاپديرمق ف. عبادت ايتديرمك ، پرستش ايتديرمك .

طاپشيرمق ف. اولاشديرمق ، ايصال ايتمك .

طاپمق ف. عبادت وپرستش ايده‌جك درجه‌ده سومك .

طاپنمق ف. عينى معنى .

طاپنه س. طاپنمق فعلى ؛ طاپنيش ، پرستش ، عبادت .

طاپنيش س. عينى معنى .

طاپنيجى س. طاپينان ، عبادت وپرستش ايدن .

طاپو س. بر محلك تصرفى حقنى كوسترن وحكومت طرفندن ويريلن سند .

طاپه س. شيشه وساره آغزينه طيقادقلرى مانطار . ب : طپه .

طات س. لذت ، ذوق ؛ طاتليلق .

طاتديرمق ف. لذتنه باقديرمق ، طويورمق ، حس ايتديرمك .

طاتسز ص. طاتى ، لذتى اولمايان ؛ سوز وصحبتنده بر لذت اولمايان .

طاتسزلانمق ف. طاتسزلق ايتمك ، صوئوق ومناسبتسز معاملاتده بولنمق .

طاتسزلق [س. لذتسزلك ؛ حلاوتسزلك؛ سوز ومحبتنده لذت اولمايش .

طاتلامق ف. طاتلى ايتمك .

طاتلانمق ف. لذت پيدا ايتمك .

طاتلى [ص. ياخود طاتلو . لطيف بر لذتى اولان . حلو ؛ لذتلى ، خوشه كيدن .

طاتليجه ص. آز طاتلى .

طاتليجى [س. طاتلى شيئلر ياپان وصاتان .

طاتليلاشديرمق [ف. طاتلى ايتمك ، لذت ويرمك .

طاتليلاشمق [ف. طات ولذت پيدا ايتمك .

طاتليلق [س. لذتلى اولان شيئك حالى ، شيرينلك ؛ لطف ، اييلك ياواشلق .

طاتليلى ص. طاتليسى اولان .

طاتليمسى ص. طاتلى يه بكزر .

طاتمق [ف. آغزه اولوب برشيئك لذتنى يوقلامق ، چاشنيسنه باقمق ؛ تجربه ايتمك ، دەنەمك؛ چكمك ، دوچاراولمق، كورمك .

طاتمه [س. لذتنه باقمه ، دەنەمه ؛ چكمه ، كورمه .

طاتيم [س. چاشنيسنه باقمق ايچون آغزه آلنان مقدار .

طاحون ع. دكرمن .

طاداندیرمق [ف. طادينى طاتديروب آليشديرمق .

طادانمق [ف. طادينى طاتوب آليشمق .

طاديجى س. طاده باقان .

طار [ص. صيىق اولان ، بول وكنيشك ضدى ؛ آز ، غيركافى ؛ صيقينتيلى ؛ س. ضرورت ، صقنتى ؛ مجبوريت ؛ آنجق ، بيك مشكلات ايله .

طارالتمق [ف. طار برحاله صوقمق، بوللغى كيدرمك .

طارالمق [ف. بوللغى آزالوب طار اولمق ؛ آزالمق ؛ ضرورت واحتياج حاصل ايتمك.

طارتاقلامق [ف. چكەرك خرپالامق .

طارتديرمق [ف. ثقلتنى آكلامق، وزن ايتديرمك .

طارتِشمَق [ف. غوغا ایتمك ، دوكوشمك ، چكیشمك .

طارِتلمَق [ف. وزن ایدلمك ، ثقلتی معاینه ایدلمك؛ كندی ثقلتی آكلامق؛ سندهلهمك، صاتاشمق ، صارقندیلق ایتمك ؛ كیتمك ایستهمهمك .

طارتمَق [ف. وزن ایتمك ، ثقلتی آكلامق؛ حیزله چكوب براقمق ، ایچه دوشونمك ؛ الده ثقلتی یوقلامق ؛ بر كیمسهیی دهنهمك ، یوقلامق .

طارتی [س. طارتمق ایشی ، وزن .

طارتیسز [س. طارتلمامش ، وزنسز ؛ دوشونجهسز ، تأملسز .

طارتیلی [ص. طارتلمش، موزون ؛ ایی دوشونلمش .

طارچین [س. بهاراتدن یاقیجی ولذیذ قبوق .

طارِد ع. طرد ایدن .

طارغین [ص. كوجنمش ، منفعل .

طارغینلق [س. كوجنمه ، انفعال .

طارِق [ع. بر قاپو چالان ، چاقل طاشلریله طالعه باقان ؛ كیجهلین كلن ؛ صباح ییلدیزی .

طارلاتمَق ف. بوللغنی آزالتمق .

طارلاشدیرمَق [ف. طار یاپمق ؛ ضرورتی آرتدیرمق .

طارلانمَق [ف. طار اولمق ؛ صقلمق .

طارِلتمَق [ف. كوجندیرمك ، منفعل ایتمك .

طارِلق [س. طار اولان شیئك حالی ، بوللغك ضدی؛ صیقندی ؛ ضرورت ، احتیاج ، طار محل .

طارِلمَق [ف. كوجنمك ، منفعل اولمق ؛ پایلامق ، تكدیر ایتمك ، آزارلامق .

طارَم [فا. قبه ، كنبد ؛ طام، سقف ؛ قبهٔ سما .

طاره [س. طارتیلان بر شیئك قابی .

طارهجِق ص. پك طار .

طاری [ع. عارض ، بردن بره میدانه چیقان .

طاس [ع. آلتی یووارلاق معدن قاب .

طاس [مه. بعض کلمه‌لرك باشنده تأکید ومبالغه بیان ایدر.

طاسلاق [ص. قیلسز وچیپلاق؛ بر رسمك سریع ایلك چیز کیسی؛ براثرك باشلیجه اقسامنی کوسترن قبا شکلی؛ ایلك پلان؛ هنوز اکمال و اصلاح اولونمامش شئی .

طاسلامق ف. کوسترمك .

طاش [س. انشاآته یارایان سرت و صلب جسم ، حجر ؛ مثانه وسائره‌ده حاصل اولان مادهٔ صلبه ؛ یوزوك ، کوپه وسائره‌یه قونان قیمتدار طاش ؛ دامه وسطرنج پولی؛ طاشدن معمول؛ طاش کبی سرت .

طاشجی [س. اوجاقلردن طاش چیقاران ، طاش یونتان .

طاشجیلق س. طاشجی صنعتی .

طاشرمق [ف. طاشماسنی موجب اولمق .

طاشقین [ص. طاشمش ؛ آرتمش ، جوشمش ؛ جوشقون ، آزغین .

طاشلاتمق [ف. طاشه طوتدیرمق ، طاش آتدیرمق .

طاشلامق [ف. طاشه طوتمق ، طاش آتمق ؛ سوز آتمق .

طاشلق [س. طاش ایله دوشنمش محل ؛ طاشی چوق اولان یر .

طاشلی ص. ایچنده طاش اولان .

طاشمق [ف. آرتمق ، فضله کلمك ؛ (نهر) یاتاغنه صیغمایارق اطرافنه یایلمق ؛ قابندن طیشاری‌یه دوکولمك .

طاشمه س. طاشمق فعلی .

طاشیتمق [ف. نقل ایتدیرمك ، بر یردن بر یره کوتورتمك .

طاشیمق [ف. بر یردن بر یره کوتورمك؛ برابرنده کوتورمك؛ اوستنده بولوندیرمق.

طاشینمق [ف. کوچ ایتمك ؛ بر یره صیق صیق کیتمك ؛ برابر کوتورلمك .

طاشینمه س. نقل ، کوچ .

طاعت [ع. اطاعت ، تبعیت ، انقیاد؛ تقوی، عبادت.

طاعون ع. يومورجاق ، وبا.

طاعونى [ع. طاعونه منسوب ومتعلق .

طاغ [س. ارضك يوكسك تپه‌لرى. جبل .

طاغار [س. دريدن طوربا ؛ بر نوع ذخيره اولچوسى .

طاغارجق [س. دريدن كوچوك طوربا ؛ كويلى قادينلرك چوجقلرينى طاشيدقلرى مشين طوربا .

طاغتمق [ف. اطرافه يايمق ، صاچمق ؛ تقسيم ايتمك ، آيرى آيرى ويرمك ؛ پريشان ايتمك ، پوسكورتمك .

طاغلمق [ف. صاچلمق ، اطرافه يايلمق ؛ آيرى آيرى ويرلمك ، تقسيم اولونمق ؛ پوسكورديله‌رك پريشان ايدلمك .

طاغستان سخ. ب: داغستان.

طاغلق [ص. طاغى چوق اولان محل .

طاغلمق [ف. صاچلمق ؛ تقسيم اولونمق ؛ پوسكوردلمك؛ اطرافه يايلمق ؛ انتشار ايتمك .

طاغلى [ص. طاغ اهاليسندن اولان .

طاغنيق [ص. پريشان ، پراكنده ؛ انتظامسز.

طاغنيقلق [س. پريشانلق ؛ ترتيبسزلك؛ انتظامسزلق .

طاغوق [ص. خروسك ديشيسى. ب: طائوق .

طاغى [ع. حدينى تجاوز ايدن، آزغين، عاصى، سركش.

طاق ع. كمر ، كنبد ، قبه .

طاق [مه. سرت شيئلرك بربرينه چارپماسندن چيقان سسى تصوير ايدر .

طاقاطوقه [س. كورولتو . بر نوع طبله؛ مطبعه‌ده حروفاتى يرلشديرمك ايچون اوزرلرينه اورمغه مخصوص طاقوز .

طاقت [ع. قوت ، اقتدار ، كوج، زور ، قدرت.

طاقتسز [ص. قوت وقدرتى قالمايان ، ضعيف .

طاقتسزلق [س. اقتدارسزلق، قوتسزلك .

طاقتفرسا [فا. طاقتك فوقنده، طيانلماز .

طاقچه فا. كوچوك كمر .

طاقدیرمَق [ف. تعلیق ایتدیرمك، ایلیشدیرتمك، قودیرمق؛ قوشاتمق.

طاقِر [م‌ه. قورو و سرت بر سسی تصویر ایدر. ومکرر قوللانیلیر. طام طاقر: بوم بوش.

طاقِرداتمَق [ف. طاقرطاقر سس چیقارتمق.

طاقِردی [س. سرت و قورو کورولتو.

طاقِشدیرمَق [ف. سوس ایچون طاقمق.

طاق ظَفَر [فا. مراسم اثناسنده مظفر برقوماندانك آلتندن کچمسی ایچون یاپیلان وبر غالبیتك یادکاری اولان مزین ومصنع کمر.

طاقلاق [س. باشی یره قویارق وجودی بر طرفدن دیکر طرفه آتمه.

طاقِلداق [س. دکرمن طاشـنه دانه ویرن ودائمـا کورولتی ایله حرکت ایدن تخته‌دن آلت.

طاقِلمَق [ف. آصلمق، معلق اولمق، قونولمق؛ کچیرلمك؛ لطیفه‌ایتمك؛ آرقه‌سندن کیتمك؛ تأخر ایتمك.

طاقِلمه س. طاقلمق فعلی.

طاقِلیش س. عینی معنی.

طاقِم [س. برلکده قوللانیلان شیئلر؛ بر قاچ کشیدن مرکب هیئت. بر عسکری بلوکنك منقسم اولدیغی قسملردن هر بری؛ زمره، صنف، کروه؛ مقدار، قسم، بعض، جیغاره‌لق.

طاقِیه [س. باشه کییلن بزدن کوچوك فس کبی شیٔ.

طاقِیه‌جی س. طاقیه یاپان‌وصاتان.

طاڭ [س. صباح، فجر؛ حیرت، شاشمه.

طاڭری ب: تڭری.

طاڭلامَق [ف. حیرت ایتمك، شاشمق.

طال [ص. چپلاق، یالین، عاری، ساده؛ طال طبان. آیاغی چپلاق، ادبسز کروهندن.

طالَ [ع. طال عمره عمری اوزون اولسون جمله‌سنده قوللانیلیر.

طالاش [س. تخته ویا معدن دوزلتیلیرکن چیقان قیرنتی ودوکونتی.

طالاشمان [ص. هركسه چاتان ،خويسز، غوغاجى .

طالاشمَق [ف. ايتيشەرك وبر- برينى ايصيرەرق بوغوشمق ؛ غوغا ايتمك .

طالاق [س. معدەنك صولنده بر موقعى اولان ات پارچه- سى ، طحال .

طالامَق [ف. ياقمق ، صوقمق ، اجيتمق ، ايصيرمق ؛ يغما ايتمك .

طالان س. يغما ، غنيمت .

طالِب [ع. طلب ايدن، ايستەين؛ ايستكلى ؛ علم تحصيلنه اوغراشان . شاكرد .

طالديرمَق [ف. ايچنه صوقمق ؛ باتيرمق . كوكلشد- يرمك ايچون آغاجى طوپراغك ايچنه صوقمق .

طالديرمه س. طالديرمق فعلى .

طالِع [ع. يوكسەلن ، چيقان ؛ يكى آى، صباح آيدينلغى؛ بخت ، قسمت ، قدر .

طالِعسِز [ص. بدبخت، قدرسز ، قسمتى اولمايان .

طالِعسِزلِك [س. طالعسز او- لانك حالى ، بد- بختلق .

طالِعلى [ص. طالعى اولان ، قدرلى ، بختيار .

طالغه س. قملدايان صو ، موج .

طالغەلانديرمَق [ف. طالغەلى ياپمق؛ تموج ايتديرمك .

طالغەلانمَق [ف. طالغه پيدا ايتمك ، تموج ايتمك .

طالغەلى [ص. طالغەسى اولان ، متموج .

طالغيج س. صويك دبينه طالان.

طالغين [ص. طالمش ، كنديندن كچمش ، عقلى باشندن كيتمش ؛ اونوتغان .

طالغينلِق [س. طالغين اولانك حالى ، بيهوشلق ؛ اونوتغانلق .

طالقاغوق [س. اوتەكنه بريكنه يالتاقلانان ، وقار و حثيتنى محافظه ايتمەين .

طالقاغوقلِق س. مداهنلك .

طالمَق [ف. ايچنه صوقولمق ، باتمق ؛ تربيەسزجه كيرمك ؛ كنديني غائب ايتمك ، اويومق ؛ بر ايشله مشغول اولمق ؛درين دوشونجه‌يه وارمق.

طالیا س. برجنس چیچك .

طالیان [س. بالیق طوتمغه مخصوص یر ؛ طالیان کبی : متناسب الاعضا، شیرین دلیقانلی.

طالیانجی [س. طالیان ایچنده بالیق طوتان .

طالیقه [س. درت تکرلکلی خفیف آرابه .

طالیون س. خطمی .

طام [س. بنا اورتیسی ، سقف ؛ آخور ؛ محبس .

طامات س. برنوع یبان اوردکی .

طامات [ع. باشی قیچی بللی اولمایان صاچمه صاپان سوزلر .

طامار [س. وجود بشرده قانك جولان ایتدیکی قاب ، شریان ، ورید ، چیزکی ، یول ؛ طوپراغك ایچنده معدن فلیزلری ؛ خوی ، طبیعت ؛ عناد ، عکسیلك .

طامارسز [ص. طبیعتسز ، خویسز .

طامارلی ص. طماری اولان .

طاماق س. آغزك اوست جهتی.

طامغه س. ب: تمغا .

طاملاتمق [ف. طامله طامله آقیتمق ؛ تقطیر ایتمك .

طاملامق [ف. طامله طامله آقمق ؛ بردن بره چیقیویرمك ؛

طامله [س. بوتون بر مایعدن آیریلان یووارلاق برقسم ؛ طامله اولەرق قوللانیلان علاج ؛ بر نوع نزول .

طامله‌لق [س. طاملرده صولرك طوپلانوب آقدیغی یر ؛ علاجی طامله طامله آقیده‌جق آلت .

طامو س. جهنم .

طامه س. ب: دامه .

طامیز [س. حیوان یتیشدیرمکه مخصوص آخور .

طامیزلق [س. دول آلمق ایچون بسلنیلن حیوان .

طانغالاق [ص. یاخود دانغالاق. قبا تربیه‌سز وسرسم.

طانه س. اینك یاوروسی .

طانیتمق [ف. بیلدیرمك ، آکلاتمق ، معارفه پیدا ایتدیرمك ؛ قبول واعتراف ایتدیرمك .

طانیشمق [ف. بربرینی طانیمق ، معارفه پیدا ایتمك .

طانیشمق [ف. استشاره ایتمك ، فکر آلمق .

طانیشیق [مذاکره؛ موافقت، مقاوله .

طانیلمق [ف. بیلنمك، معروف اولمق .

طانیمق [ق. بیلمك ، معارفه‌سی بولونمق ؛ سچمك ، فرق ایتمك ؛ قبول وتصدیق واعتراف ایتمك ؛ اطاعت ایلمك.

طانینمق [ف. بیلنمك معروف اولمق .

طاو [س. عشرت مجلسنده عشق ویا صحته باده نوش اولمه.

طاوار س. اهلی حیوان؛ قویون.

طاواندیرمق [ف. آیاغه قالدیرمق ، طوردیرمق ، طیاندیرمق ؛ جسارت ویرمك ؛ سلاح قوللانمغه حاضرلامق .

طاوانمق [ف. ایاغه قالقمق ؛ مقاومت ایتمك اوزره حاضرلانمق ؛ تشبث ایتمك ، غیرت کوسترمك ؛ هر هانکی برفعل وحرکتده بولونمق. سلاح طاوانمق: سلاحه صارلمق.

طاوانمه س. طاوانمق فعلی .

طاوانیش س. عینی معنی .

طاوُس [ع. توکاری وقویروغی کوزل آیاقلریله سسی چرکین بر قوش .

طاوُش س. آیاق سسی .

طاوشان [س. معروف حیوان ، ارنب ، خرکوش؛ مرانغوز .

طاوشانجیل [س. طاوشان آولایان بر قوش.

طاوشانلامق [ف. ضعیفلایوب طاوشان کبی یاغسز وقورو قالمق .

طاوشانلق س. مرانغوزلق .

طاوُق س. ب: طاغوق .

طاوُقجی س. طاوٴق صاتان .

طاوُقجیلق [س. طاوٴق بسله‌یه‌رك تجارت ایتمه .

طاوُل [س. ایکی طرفی دری قابلی مدور برنوع آلت که طوقماقله چالینیر ، یاننده اکثریا زورناده بولنور .

طاوُلجی س. طاوُل چالان .

طاولُمباز [س. یاندن چرخـلی واپورلرك چرخلرینك اوستنی اورتن نصف دائره .

طاوله [س. آت آخوری ؛ اوتوز پول ایکی زارله اویناتان معروف بر اویون .

طاوه س. ب: تاوه .

طاهِر ع. تمیز، نظیف، پاك .

طای س. آت یاوروسی .

طای س. یوكك بر دنكی .

طایاَمَق [ف. استناد ایتدیرمك ؛ جوٰاب ویره‌رك قارشی قومق .

طایاق [س. دكـنك ، صوپا ؛ برشیئه طایادیلان دستك؛ اورمه ، دوكمه .

طایاقلاَمَق [ف. دستك قومق ، تقویه ایتمك.

طایاقلِق [س. طایاق جزاسـنه مستحق .

طایالی [ص. یاصـلانمش ، اتكا ایتمش . دوشه‌لی طیالی: هرطرفی منتظم صورتده دوشه‌نمش.

طایامَق [ف. دستك قومق، اتكا ایتـدیرمك . نفرتله اكرام ایتمك ؛ شدتله ویرمك ؛ جواب رد ویرمك .

طایانَمَق [ف. بر شیئه یوكلنه‌رك طورمق، استناد ایتمك؛ كوكنمك ، اعتماد ایتمك ؛ یار- دیمده بولونمق ، تحمل ایتمك ، بوزولمامق، امتداد ایتمك ؛ ثبات ومقاومت ایتمك .

طایانیق [س. دوام، بقا؛ ثبات، متانت .

طایانیقسِز [ص. بقاسز،دوامسز؛ ثباتسز، متانتسز .

طایانیقلی [ص. دواملی ، بقالی؛ ثابت ، متین ،قوی.

طایانمه س. طایانمق فعلی .

طائِر [ع. اوچان ، اوچیجی ؛ قوش ، مرغ .

طایِع [ع. كندی ارزوسیله یاپان؛ طوعاً اجرا ایدن.

طایِعاً [ع. ایسته‌یه‌رك ، كندی ارزوسیله .

طائِف [ع. طواف ایدن ، دونوب طولاشـان . سخ. مكه‌مكرمه جوارنده مشهور بر قصبه .

طائفه [ع. بولوك ، جماعت ، گروه ، قبیله ، قوم؛ گچیجیلر .

طایه س. چوجغه باقان سودننه .

طایی [س. والده‌نك برادری ؛ بابا یكیت ؛ كمی سواریسی ؛ قباطـابی : پهلوان ، جنكاور ، جسور .

طاییلق س. باباییكیتلك؛ قهرمانلق.

طب مه. داملامغی تصویر ایدر .

طبّ [ف. غایه‌سی محافظه وادامهٔ صحت اولان علم .

طبّاً ع. فن طبه تطبیقاً .

طبابت [ع. غل. هـكیملك ، طبیبلك .

طبّاخ ع. آشجی، یمك پیشیرن.

طباخت ع. آشجیلق .

طباشیر [ع. بیاض بر ماده ؛ مكتبلرده قارا تختەیه یازی یازمغه مخصوص ماده .

طباعت [ع. طبع ایتمك، باصمق فن وصنعتی .

طباق [س. آز یایوان قاب ، بر طباق طولوسی شئی؛ بر یاپراقدن عبارت كاغد .

طبایع ع. طبیعتلر ، خویلر .

طبخ ع. پیشیرمه .

طبخی [ع. پیشـیرمكه منسوب ومتعلق .

طبخیّه ع. پیشیرمه اجرتی .

طبع [ع. باصمه ، طبع ایتمه ؛ طبیعت، سرشت، خلقت .
بالطبع : طبیعتیـله ، طبیعی اوله‌رق .

طبعاً [فا. طبیعت اقتضاسنجه، طبیعی اوله‌رق .

طبعخانه [فا. كتاب وسائره باصیلان محـل ، باصمه خانه ، مطبعه .

طبعه ع. بر دفعه باصلمه.

طبق [غ. یایوانجه قاب ؛ اینجه قاب .

طبق [ع. بر شـیئك عینی ، بكـزری ، اویغونی . ح. عینیله تمامیله ، بوتون بوتون اویغون اوله‌رق .

طبقات [ع. طبقه‌لر ، قاتلر ، درجه‌لر ، منزله‌لر .

طبقچه فا. كوچوك طبق .

طَبَقه [ع. قات ، درجه ، زمره ، منزله .

طَبَقه [س. توتون ويا جيغاره قوطوسى .

طِبقى [ص. عينى ، تماميله بكزرى . ح. عينيله ، تماميله .

طَبل ع. طاوُل ؛ قولاق زارى .

طَبلباز فا. طاوُل چالان .

طَبلزَن فا. عينى معنى .

طَبله [س. تختەدن ياپلمش دوز برصفحەكه بعض صاتيجيلر اشيالرينى اوستنه قورلر ؛ بر طبلەده بولنان يمك مقدارى ؛ جيغاره كولنى سيلكمكه مخصوص قاب ؛ مانغال وصوبا كبى شيئلرك آلتنه قونان معدن قابلى تخته ؛ ترازى كفەسى .

طَبَله [س. عسكرك هر كون ييەجكى مقدارى كوسترن جدول ؛ خستەخانەلرده مرضك نوعنى وصورت تداويىنى مشعر جدول .

طَبله كار [فا. يمك طبلەلرينى يرلرينه كتيروب كوتورن خدمتجى ؛ بر دكاندن اشيا آلوب طبله ايله صاتان .

طَبله كارلِق س. طبلەكار خدمتى .

طِبّى ع. طبه منسوب ومتعلق .

طَبيب [ع. فن طب تحصيل ايتمش اولان ، حكيم ؛ خستەلقلرى تداوى ايدن .

طَبيعَت [ع. حقيقةً موجود اولان اشيانك هيئت عموميەسى ؛ بوهيئت عموميەنك بعض قانونلرينه تابع اولان قدرت ؛ مخلوقاتك ماهيتى ، ياراديليش ، خلقت ، جبلت ، جوهر ؛ خوى ، عادت ؛ ذوق ، مراق ، ظرافت ؛ طبيعتجه : ذوق سليمه موافق ؛ طبيعتيله : كنديلكندن .

طَبيعَتسِز [ص. كوزلى چيركيندن فرق ايدەمەين ، ذوق سليمى اولمايان .

طَبيعَتلى [ص. ذوقسليم صاحبى ، حسن طبيعته مالك .

طَبيعى [ع. طبيعته منسوب و متعلق .

طَبيعِيّات [ع. طبيعته متعلق شيئلردن بحث ايدن علم .

طَبيعِيّون [ع. علوم طبيعيه ايله توغل ايدن علما .

طَبّيّه [ع. طبيب يتشديرمكه مخصوص مكتب .

طِبّيّه‌لى [ص. طبيه‌مكتبي شاكر- دانندن .

طِپ [مه. خفيف يورومكي ودپرنمكي تصوير ايدر : يوركي طپ طپ ايدييور .

طِپرداَمق [ف. دپرنمك، اوينامق؛ خفيفجه باصه‌رق يورومك .

طِپردى [س. اوينامه، دپرنمه؛ خفيف يورومه سسى.

طِپش [مه. خفيف و چابق يورومكى تصوير ايدر .

طِپه [س. شيشه‌وسائره‌نك آغزينه طيقادقلرى منطار .

طِحال ع. دالاق .

طُحال ع. دالاق خسته‌لغى.

طَحن ع. اوكوتمه .

طَحنِيّه ع. اوكوتمه اجرتى .

طَحين [ع. اوكودلمش حبوبات، اون، دارى‌اونى؛ شكرله قاريشديرلمش دارى اونى .

طَحينى [ص. طحين ويا طحين حلواسى‌رنكنده‌اولان؛ طحين رنكى .

طِرابزان س. نردبان پارمقلغى .

طِرابزون [سخ. قره دكزده اك مشهور عثمانلى اسكله‌سى .

طَرابلُس [سخ. طرابلس شام: بيروت ولايتى سا- حلنده بر شهر ، طرابلس غرب: آفريقانك شمال ساحلنده ولايت مركزى .

طِراَپزه [س. ماصه ، يمك ماصه‌سى .

طَراَمَق [ف. طرامغه سوق‌واجبار ايتمك، بالواسطه طرامق؛ طاشيرى طراق دنيلن آلتله دورلتمك ؛ دكيزك ويا نهرك طراق دنيلن آلتله ديبنى‌تميزلتمك.

طَراَتور س. ب: تراطور .

طَرّار [ع. يان كسيجى ، دولا- نديريجى .

طِراز [ع. ايشلمه ، ايشلنمش البسه ، سوس ، زيب وزينت؛ صورت، طرز ، اسلوب كوزل بر فكرى حاوى عباره ؛ سوسله‌ين ، طونادان، دوزلتن، نظام وانتظام قويان .

طَراز [س. طرامقدن متحصل پروز، آزسس قيصيقلغى.

طَرازلانمَق [ف. پروزلنمك ، سس قیصیلمق .

طِرازَنده [فا. نقش ایدن ، سوسلندیرن .

طَراق [ص. صاچ وصقال دوزلتمکه مخصوص آلت ؛ طراغه بکزه‌ین دیش‌دیش آلت، صویك دینده کی چامورلری تمیزلمکه مخصوص آلت ، بو خدمت ایچون قوللانیلان ما کنه‌لی دوبه ؛ تپه‌لك ؛ ال وآیاق یارمقلرینك مربوط بولوندقلری کمیکلر ؛ بر نوع دکز بوجکی ؛ بالیقلرده قولاق کبی قنادجقلر .

طِراق [مه. معدنی شیئلردن چیقان سسی تصویر ایدر .

طَراقجی س. طراق یاپان وصاتان.

طَراقجیلِق س. طراقجی صنعتی.

طَراقلانمَق [ف. طوپراقلری دیشلی بر آلتله دوزلتمك ، نهر ویا دکزك دیبنی تمیزلتمك .

طَرامَق [ف. صاچ وصقالك تللرینی طراق دینلن آلتله تمیزله‌یه‌رك بربرندن آییرمق ؛ هر هانکی بر شیئدن طراق کچیرمك ؛ قاریشدیرمق ، دقتله آرامق ؛ چالمق ایچون یوقلامق ؛ نهر ویا دکزك دیبنی تمیزلمك .

طَرامه [س. طرامق فعلی؛ چیزکیلرله خریطه ترسیمی اصولی .

طِرانپه س. دکیشدیرمه، مبادله.

طَرانمَق [ف. کندی صاچ و صقالنی طرامق ؛ دکزك ویانهرك دیبی تمیزلنمك .

طَراوَت [ع. تازه‌لك ، تروتازه اولمه .

طَراوَتلی ص. تروتازه .

طَرائق [ع. طریقتلر ، یوللر ؛ حاللر ، طرز وحرکتلر.

طَرَب [ع. سوینج ، فرح ؛ سوینجدن ویا کدردن کلن جوشقونلق .

طَرَب انکیز [فا. مسرت وشادمانی‌یه سبب اولان .

طِرپان [س. برنوع بویوك اوراق طرپان آتمق : قیروب کچیرمك .

طِرپانجی س. اکین بیچن .

طِرپانلامَق ف. طرپانله بیچمك.

طَرپوش [س. باش كسوه‌سی ، تاقیه ، فس .

طَرح [ع. آتمه ؛ قومه ؛ صورمه ؛ بر عددی (دیكرندن) چیقارمه ؛ قورمه ، ترتیب ، تنظیم ایتمه .

طَرح اَفگَن [فا. قوران ، ترتیب ایدن ، مؤسس .

طَرح اَنداز فا. عینی معنی .

طُرخان س. اصیل وشریف .

طَرخون [ع. كوكی ایی قوقان بر جنس نبات .

طَرد [ع. قوغمه ، دفع ، تبعید؛ عسكرلكدن چیقارمه .

طَردیّه [ع. بر مثنوی آراسنده سویله‌نن غزل .

طَرز [ع. شكل ، صورت ، بیچیم ، اصول ، اسلوب.

طَرطوره س. چیقیریقجی چرخی.

طِرطیل [س. آغاجلره مسلط اولان كوچوك بر نوع قورت ؛ بو قورت شكلنده نقش ، سوس .

طَرَف [ع. یان ، جهت ؛ یر ، مملكت ، قطعه ؛ عند، نزد ؛ فرقه ؛ طرفدارلق ، حمایه؛ مخالف ویا مخاصم اولانلرك هر بر قسمی .

طَرف [ع. كوز قیرپماسی ؛ نظر، باقیش .

طَرَفدار [فا. بر طرفی التزام ایدن .

طَرَفدارلِق [س. ایكی مخالف طرفدن برینی التزام ایدیش .

طَرَفداری فا. عینی معنی .

طَرَفگیر [فا. طرف طوتان ، طرفدار .

طَرَفگیرلِك [س. طرف طوتمه، طرفدارلق .

طَرَفگیری فا. عینی معنی .

طَرَفلی ص. یانی اولان .

طُرفَنده [ص. وقتندن اول كماله ایرن ، یتیشن (میوه وسائره)؛ صوك طرفنده: موسمی كچدكدن صوكره كی (میوه و سائره .

طَرفه [ع. كوز قپاغنك سرعتله قپانوب آچلمسی ، نظر.

طُرفه [ع. یكی ونادر شیء ؛ یكیلك، ندرت؛ یهودیلرجه اكلی مشروع اولمایان شیء .

طَرَفَين [ع. ایکی قسم ، ایکی جهت ، ایکی اوج ، ایکی نهایت ، ایکی یان ، ایکی یوز .

طُرُق ع. طریقلر ، یوللر .

طِرمالامَق [ف. طرناقله چیزمك؛ راحتسز ایتمك ، بوزمق .

طِرمانمَق [ف. طرناقلری ایلیشدیرەرك چیقمق .

طِرمیق [س. چنکللی بر نوع زراعت آلتی؛ کوچوك چنکل؛ طرناغك چیزدیکی چیزکی.

طِرمیقلامَق [ف. چنکل کبی برشیئله چیزمك، طرمالامق .

طِرناق [س. پارمقلرك اوجنده کی سرت کمیك .

طِرناقلی ص. طرناغی اولان .

طُرّه [ع. دلبرك آلننه دوکولن قیویرجق صاچ لولەسی .

طَریّ [ع. تازه ، هنوز راطب؛ یومشاق (اکمك) .

طِریاق ب: تریاق .

طَرَیان ع. عارض وطاری اولمه.

طَریق [ع. یکی قازانلمش ، یکی ، اخیر ؛ نادر، نادیده ، غریب .

طَریق [ع. یول ، جاده ؛ مسلك ؛ طریقت ؛ سبب ، واسطه .

طَریقَت [ع. یول، راه ؛ دینی یول ، مسلك ؛ درویشلك .

طِریل [ص. چبلاق ؛ فقیر ، پارەسز وچبلاق قالمق .

طِریللامق [ف. طریل اولمق ؛ پارەسز وچبلاق قالمق .

طِس [مه. قازسسنی تصویرایدر. حه. صوص ، سکوت ! س. سکوت .

طِسلامَق ف.طس دیەسس چیقارمق.

طَشت فا. لکن .

طَشره [س. بر شیئك طیش طرفی ، خارج؛ ولایات.

طَشرەلی [ص. ولایات اهالیسندن اولان .

طَعام ع. یمك .

طَعامیّه [ع. بعض تکیەلردە فقرایه یمك یدیرمکه مخصوص واردات.

طَعم ع. يمه ، اكل؛ طاد ، لذت.

طُعم [ع. يمك ، يينتى ؛ چاشنى ؛ زهر .

طُعمه [ع. غدا ، ييه‌جك ؛ طاد ، لذت ؛ طعامه دعوت .

طَعن [ع. سوكمه ، غيبت ، افترا ايتمه ؛ ذم ، قدح.

طَعنه ع. سوكه ، ذم ، افترا .

طُغاة ع. طاغيلر، طغيان ايدنلر.

طُغرا [س. پادشاهه مخصوص بر علامت؛ طومار ؛ ايپ كبى اورولمش منديل وياقوشاق.

طُغرا كَش [فا. طغرا ياپمقده ماهر اولان .

طُغرا كَشلِك [س. طغرا ياپمقده ماهر اولانك مأموريتى .

طُغرالى [ص. اوزرنده طغراسى بولنان .

طُغرول [س. آق طوغان، چاقر طوغان .

طُغيان [ع. حدى تجاوز ايتمه ، حقسزلق ايتمه، طاشمه؛ (دكيز) جوشمه؛ (قان) قاينامه؛ آزغينلق ، سركشلك .

طَفره [ع. صيچرامه؛ بالاپروازلق؛ (سود) قايماغى ؛ طريق علميده ترفيع .

طَفره‌فروش [فا. بالاپروازلق، اوست پرده‌دن آتوب طوتان ،

طَفره‌فروشلِق [س. يوكسكدن آتوب‌طوتمه.

طِفل [ع. كوچوك ؛ كوچوك ياشده‌كى چوجق .

طَفلان [س. باغچه‌لرده يتيشد‌يريلن كوچوك بر آغاج.

طِفلانه [فا. چوجقجه، چوجغه ياقيشه‌جق وجهله .

طُفولَت [ع. چوجقلق، كوچكلك ، صغر سن ، صباوت .

طُفولِيَّت ع. عينى معنى .

طُفَيلى [ع. طالقائوق ؛ سوركون (نبات) .

طُفَيلِيّات [ع. باشقه‌لرينك ضررينه بسله‌نن حيوانات ونباتات .

طُقسان [عد. طقوز كره اون، ۹۰ .

طُقسانَر [عد. هر دفعه‌سنده طقسان.

طُقسانلِق [عد. طقسان سنه یاشامش اولان ؛ طقسان غروش ویا اوقه قیمتنده.

طُقسانلی [ص. طقسان قسم ویا پارچه‌دن مرکب .

طُقوز [عد. سکزدن صوکره کلن عدد ، ۹ .

طُقوزَر [عد. هر دفعه‌سنده طقوز .

طُقوزلِق [ص. طقوز یاشنده اولان ؛ طقوز غروش، اوقه وسائره قیمتنده بولنان .

طُقوزلی [ص. طقوز قسمدن مرکب .

طُقوزنجی [عد. طقوز درجه‌سنده اولان .

طِلاء [ع. سوروله‌جك شیٔ ؛ یاغ ، قطران ؛ شراب ؛ مایع حالنده آلتون .

طُلّاب ع. طالبلر، شاکردلر.

طَلاق [ع. بوشامه ، نکاحلی‌یی براقمه .

طَلاقَت [ع. شن بر چهره‌یه مالك اولمه ؛ سربست سویلیش ، سلاست .

طَلاکار فا. یالدیزجی .

طَلاوَت [ع. حسن ، لطافت ، کوزللك ؛ دوداقلر اوستنده قورویان صالیا .

طَلَب [ع. ایشتمه ، آرامه ، ارزو، رغبت ، میل.

طَلَبکار [فا. ایسته‌ین، آرایان، ارزو ایدن .

طَلَبه [ع. ایسته‌ینلر ، طالبلر، مکتب چوجقلری ، شاکردلر .

طَلح ع. صمغ آغاجی .

طِلِسم [ع. برنوع موهوم شیٔ که بیلنمدکجه دفینه وسائره کشف ایدیلوب میدانه چیقاریلامازمش ؛ سحر نوعندن برشیٔ ؛ چاره ، تدبیر .

طِلِسِملی ص. طلسمله پاپلمش .

طَلع [ع. خرما آغاجنك طیش زاری ، مقدار ؛ اطرافی کورمکه مساعد یوکسك محل .

طَلعَت [ع. منظره، یوز، چهره؛ یوقوش ؛ رامپا .

طَلق [ع. وضع حمل اوجاعی ؛ آتشده یانمایان ماده ، آمیانت .

طُلوع [ع. طوغمه ، (کونش) کورونمه ؛ (دیش) چیقمه ؛ ظهور ، صدور .

طَليعه [ع. پیشدار ؛ دشمنك احوالنی کشف ایدن عسکر .

طَم س. باقیر جلاسی .

طَمار س. ب: طامار .

طَمث ع. عادت کورمه؛ حیض

طُمطُراق [ع. طنطنه‌لی ودبدبه‌لی لفظ ؛ تلفظی پك پارلاق سوز .

طُمطُراقلی [ص. طنطنه‌لی ، دبدبه‌لی ، تلفظی پك پارلاق اولان .

طَمَع [ع. حرص ، آج کوزلیلك، چوق ارزو ایتمه ؛ طمع ایتمك : بویوك بر ارزو وحرص ایله ایستمك .

طَمَعاً ع. حرص ایله .

طَمَعکار [فا. آج کوزلو ، حریص ، طویماز ؛ بخیل .

طَمَعکارلِق [س. آج کوزلیلك، حرص ؛ مالنی و پاره‌سنی اسیرکه‌مه ،

طَمله ب: طامله .

طِن [مه. کسکین معدنی برسسی تصویر ایدر .

طِناب ع. چادیر ایپی .

طَنّاز ع. اکله‌نن ، مستهزی .

طَنبور [ع. اینجه واوزون ساپلی یووارلاق قارنلی بر نوع چالغی .

طَنبوره س. طنبورك کوچوکی.

طَنبوری [ع. طنبور دنیلن چالغی‌ی غایت ایی چالان .

طَنطَنه [ع. معدنی سس ؛ عکس ؛ ویزلدی ؛ دبدبه ، حشمت .

طِنغِر [مه. کورولتولو سسی تصویر وتقلید ایدر .

طِنغِرداتمَق [ف. کورولتو ایله سس چیقارتمق.

طِنغِردامَق ف. طنغردی ایتمك.

طِنغِردی [س. کورولتولو قورو سس .

طَنین [ع. معدنی‌سس؛ دشرات وهوامك ویزلدیسی ؛ قوءغك چینلاماسی .

طَنین اَنداز [فا. طینلایان ، چینلایان ، ویز- لدی ایدن .

طَواش ع. حرم آغاسی .

طَواف [ع. اطرافنی دولاشمه ؛ برشیئك اطرافنده دونمه.

طُوال س. دمیر جروفی .

طَوامیر [ع. طومارلر ، جلدلر، کتابلر.

طَوان ب: طاوان .

طَوائِف [ع. طائفه‌لر ، قوملر، ملتلر ؛ بلوکلر ، فرقه‌لر .

طوب [مه. (طو) ایله باشلایان کلمه‌لرك اولنده مبالغه وتأکید بیان ایدر .

طوبره س. ب: طوربا .

طوبی [ع. سعادت، یمن، میمنت؛ جنتده بر آغاج .

طوپ [س. یووارلاق شئی ، طوپلانمش قماش وسائره. بویوك دانه و شرابنل آتان طوپجی سلاحی ؛ طوپك چیقار- دیغی صدا . مج. طوپ آتمق : افلاس ایتمك ؛ طوپی آتمق : اولمك . طوپدن : هپسنه بردن، جملةً .

طوپاچ [س. چوجقلرك ایپله ویا قیرباجله دوندردکاری مخروط شکلنده‌کی اویونجاق ؛ قایق کورکنك طوپارلاق یری ؛ قیصه وبودور (آدم) ؛ برنوع صاری یاقوت ، زبرجد .

طوپارلاق [ص. یووارلاق ؛ جبخانه آرابه‌سی .

طوپارلامَق [ف. طوپ وجمع ایتمك ، بر یره طوپلامق .

طوپاز [س. ب: طوپاچ .

طوپاق س. یوارلاق ، شئی .

طوپال [ص. بر آیاغی سقط ویا قیصه اولان .

طوپالاق [ص. یووارلاق،مدور؛ یووارلاق‌پاموق‌دنکی.

طوپاللامَق ف. طوپال یورومك.

طوپاللِق [س. بر آیاغك سقط ویا قیصه اولماسی .

طوپجی [س. طوپ قوللانان عسکر .

طوپجیلِق [س. طوپ قوللانان عسکرك وظیفه‌سی.

طوپخانه [س. طوپ یاپیلان یر .

طوپراق [س. ارضك اوزرنده‌کی مادهٔ صلبه‌که صو ایله

قاریشدیریلیرسه چامور اولور ؛ یر ، ارض؛ مملکت ؛ اراضی ؛ طوپراقـدن یاپلـش ، طوپراق رنکـنده .

طوپراقلامق [ف. اوزرینه طوپراق اورتمك .

طوپلانمق [ف. بریره جمع ایتدیرمك .

طوپلاشمق [ف. برلکده اجتماع ایتمك .

طوپلامق [ف. بر یره ییـغوب طوپ ایتمك؛یوقاری قالدیرمق ، چکمك ؛ بریکدیرمك ؛ قوپاروب بریکدیرمك ؛ دیوشیرمك ، قاتلامق ؛ دعوت وجلب ایتمـك . کندینی طوپلامق : ایبلشمك .

طوپلانلمق [ف. بر یره جمع اولونمق .

طوپلانمق [ف. بر یره کلوب بریکمـك ، اجتماع ایتمك ؛ چوغالمق ؛ بوزوشمك ، دارلاشمق ؛ ایشـلرینی یولنه قومق ؛ سمیرمك؛ اوستنی باشنی دوزلتەرك حرمتکارانه بر وضع آلمق ؛ بر یره جمع ایدلمـك ، دیوشیرلك ، قاتلانمق .

طوپلی [ص. یاخود طـوپلو . اوجنده برطوپی اولان؛ اوستی باشی منتظم ؛ سـمیز ؛ طوپلانمش ، طاغینق اولمایان .

طوپوز [س. اوجی یووارلاق صوپا ؛ قیصـه وقالین (ادم) .

طوپوق [س. آیاغك صاغه صوله چیقیـق کمیکی ؛ چای آغزینـك آز اوتەسـنده قوملرك ییغلماسندن حاصل اولان سد .

طوت س. معروف میوه .

طوتار [س. فوق‌العاده عناد و حدت؛ صرعه خستەلغی.

طوتاریق س. عینی معنی .

طوتام [س. برکرەده طوتولاجق مقدار؛ آوجك استعاب ایتدیکی مقدار؛ حال ، طور ؛ قولب ، طوتاجق یر .

طوتامق [س. مسلك ، مشوار، حال وطورده اطراد، ثبـات ؛ طوتولاجـق قولب ، صاپ .

طوتامقسز [ص. مسـلکسز ، ثباتسز .

طوتاملامق [ف. قاچ طوتام اولدیغنی اولچمك.

طوتدیرمق [ف. ال طوقوندیرمق ؛ آوجـك

ایچنه آلدیرمق ؛ یاقالاتدیرمق ؛ عناد واصرار ایتمك .

طوتساق ص. حربده اسیر اولمش .

طوتساقلق س. حرب اسیرلکی .

طوتشدیرمق [ف. بربرینه طوتدیرمق ؛ بتیشدیرمك ؛ آلولندیرمك ، یاقمق ؛ غوغا ایتدیرمك ؛ اصوللەجق النه ویرمك ، صقیشدیرمق .

طوتشمق [ف. بربرینی طوتمق ؛ آلولنمك ، یانمق ؛ غوغا ایتمك .

طوتشمه ف. طوتشمق فعلی .

طوتقال [س. پك یاپیشقان بر ماده .

طوتقاللامق [ف. طوتقال سورمك ؛ طوتقال ایله یاپیشدیرمق .

طوتقاللی ص. طوتقال سورولمش .

طوتقون [ص. طوتولمش ؛ دوچار اولمش ، مبتلا ، دوشکون ؛ عاشق اولمش ؛ سربست سوز سویلەیەمەین ، صیقیلان ؛ منزول ، مفلوج ؛ س. طوتولمه ، کسوف وخسوف ؛ طورغونلق ، طیقانمه .

طوتلمق [ف. یاقالانمق ، دوچار وکرفتار اولمق ؛ آلیقونمق ؛ طیقانمق ؛ کیرالانمق ؛ قیصیلمق ؛ حرکت ایدەمز بر حاله کلمك ؛ آلنمق ، کوجنمك ؛ مقبول ومعتبر اولمق ؛ عاشق اولمق ؛ مغلوب اولمق ؛ قارارمق .

طوتلمه س. طوتلمق فعلی .

طوتمق [ف اله آلەرق ضبط ایتمك ، الدەبولوندیرمق ، الەکچیرمك ، یاقالامق ؛ طوقونمق ؛ رعایت ایتمك ؛ سرسم وسرخوش ایتمك ؛ نکاح آلتنده بولوندیرمق ؛ تصرفنده بولوندیرمق ؛ فرض ایتمك ، نظریله باقمق ، عد واعتبار ایتمك ؛ باشلامق ؛ کرالامق ؛ اشغال ایتمك ، قاپلامق ؛ قپامق ؛ صاقلامق ، حفظ ایتمك ؛ قوللانمق ، استعمال ایتمك ؛ ضبط ایتمك ؛ حساب ایتمك ، صایمق ؛ عارض اولمق ، یاقالامق ؛ انتساب ایتمك ؛ دیکلمك ، قبول ایتمك ؛ ثبات ودوام ایتمك ؛ یایمق ، حاضرلامق ؛ بسلمك ؛ قوللانمق ؛ قورمق دوشونمك ، ذهنه یرلشدیرمك ، آغیرمغه باشلامق ؛ کوك صالمق ، نشو ونما بولمق ؛ ایشلمك ، ایی اثر براقمق ؛ اویمق ، موافق

كلمك ؛ ال آياق طوتمق : ايش ياپابيله‌جك برحالده بولونمق . ال اوستنده طوتمق: اعزاز واكرام ايتمك ؛ خوش طوتمق : حسن معامله ايتمك . طامارى طوتمق: عناد ايتمك. قفا طوتمق: صورت ايتمك ، داريله‌رق كبر وعظمت كوسترمك . لقردى‌يه طوتمق : لقردى ايله مشغول ايتمك . ير طوتمق : ير اشغال ايتمك ، ايشه يارامق . يوز طوتمق : توجه وميل ايتمك، تحول ايتمك. يوز طوتمق : صيقلمامق ، اوتانمامق. يول طوتمق : بر يوله بر مسلكه سلوك ايتمك .

طوتمه س. طوتمق فعلى .

طوتمَق [ف. قوللانمق ؛ كندى وجودينه ياپيشديرمق، قومق ، صارمق ، باغلامق ؛ صارلمق ، طوتوب ياپيشمق .

طوتمه س. طوتمق فعلى .

طوتو [س. بحشه قونان شئى ؛ رهن .

طوتوق [ص. سربست حركت ايده‌مه‌ين ، مفلوج ؛ محجوب ؛ قيصيق ؛ طوتلمش ؛ قپالى ؛ بطئ ، آغر .

طوتوقلِق [س. آغرلق ، مفلوجيت؛ اوتانغاجلق؛ قيصيقلق ، قپانمه .

طوتوم [س. حركت ، معامله ، طور .

طور [مه. تأكيد ومبالغه ايچون (طو) ايله باشلايان بعض كلمه‌لرك اولنه كلير .

طور [س. آغ ، اوركو ؛ اوركو ايله ياپلمش .

طور [حه. بكله ، يورومه ! طورمق فعلنك امر صيغه‌سيدر .

طور ص. عجمى، كمال بولمامش.

طور ع. طاغ ، جبل .

طَور [ع. صورت حركت، طرز، ادا؛ كوستريش ؛ ساخته حركت .

طوراج س. بر جنس سوكلون .

طوراق [س. طوريلاجق ير ، مقام ، مكان؛ مسكن، مأوى .

طوراقلامَق [ف. سويلركن تردد كوسترمك .

طوراماني [ص. جاهل، تربيه‌سز وقبا كنج ايريسى .

طوران [ص. قملدانمایان ، ثابت، ساكن؛ موجود، كائن.

طوربا [س. ایچنه اوته‌بری قومق ایچون بز و سائره‌دن یاپلمش بویوك كیسه ؛ بدنك بر طرفنده پیدااولان صارقیق شیش؛ خصیه ظرفی .

طوربالی ص. طورباسی اولان.

طوربالانمق [ف. طوربا پیدا ایتمك .

طورپ [س. نباتاتدن یاقیجی بیاض بر كوك .

طورپید [س. كمی غرق ایتمكه مخصوص دكیز لغمی.

طورپیل [س. حرب سفائنی پارچه‌لامق ایچون تحت‌البحر الكتریكله آتیلان بویوك مرمی .

طورتی [س. بر مایعك دیبنه چوكن شیء؛ چوكندی، پوصه .

طورتیلی [ص. ایچنده چوكندیسی اولان ، پوصه‌لی .

طوردیرمق [ف. بكلتمك؛ اقامه ایتمك ، طورور بر حاله قومق ؛ آیاقده طورمغه آلیشدیرمق .

طورشی س. ب: ترشی .

طورغون [ص. طوران، ساكت، راكد؛ بطیء، آغر؛ یورولمش اوصانمش ، فتور كتیرمش .

طورغونلق [س. حركتسزلك، سكوت؛ بطائت، آغرلق ؛ یورغونلق ، اوصانج ، فتور ، بیقمه ؛ حیرت.

طورفنده ب: ترفنده .

طورلاق [ص. كنج بجریكسز خوورده؛ آلیشمامش، آلیشغین اولمایان .

طورلمق [ف. دیبنه چوكمك ، سوزلمك ؛ بكلنلمك، توقف ایدلمك .

طورلوق [س. ایچنده كومور یاقیلان چقور ؛ طوپراق كلبه .

طورمق [ف. قملدامامق، سكوتده بولونمق، حركتدن‌فارغ اولمق ، توقف ایتمك ؛ كسلمك، دیكلمك ؛ طیقامق ، صیقمق ؛ ثبات ایتمك ؛ اوطورمق ، اقامت ایتمك ؛ راحت اوطورمق ، كورولتی ایتمه‌مك ؛ حركتسز قالمق ؛ بكلمك ، صبر ایتمك ؛ قونمق .

طورمه س. طورمق فعلی .

طورناویده [س. ویده‌لری چوریرمکه مخصوص آلت .

طورنج ب: ترنج .

طورنو [س. یووارلاق شیئلری ایشلمکه مخصوص دستگاه ؛ دوکه‌جی چرخی ؛ چیقریقجیلق .

طورنه [س. برنوع بویوك قوش. طورنه‌یی کوزندن اورمق : اك کوزل واك ایی بر شیئی الده ایتمك .

طورنه‌جی [س. یکیچری اوجاغنده بر صنف .

طورو ص. براق ، آچیق، صاف.

طوروق [س. ذروه ، تپه ؛ اوج . ص. تپه‌لی ، کومه‌لی ، صاف ، براق .

طوروقلامق [ف. تپه‌لمه طولدیرمق .

طوروقلامه س. تپه‌لمه، کومه‌لمه.

طورولانمق [ف. چاشیر براق صودن چکیلمك.

طورولتمق [ف. طورتی‌یی دیبنه چوکدیرمك؛ تصفیه ایلمك .

طورولمق [ف، طورتی دیبه چوکوب صاف‌وبراق اولمق ؛ دیبه چوکمك .

طورون [س. چوجغك چوجغی، حفید، حفیده .

طوره [ص. اویون اوینامق ایچون مندیلدن ویا قوشاقدن اورولمش شئی؛ داوول چالمغه یارایان طوقماق وسائره ؛ دمت ، باغ .

طوری [ص. (آت) قاره ایله قیزیل آراسنده بررنك.

طوریش [س. یاخود طوروش . طورمه‌نك طرزی ، وضعیت ؛ طور ، حال .

طوریك [س. پالامود بالیغینك بویوکی .

طورینه س. برنوع بالیق .

طوز [س. سرت، قیریلابیلیر ، قورو وصوده ارییر ککره مسی بر ماده که یمکلره لذت ویرر ؛ حمضیات وقلویاتدن بعضیلرینه‌ده بو اسم ویریلیر ؛ لذت ، طاد .

طوزاق [س. حیواناتی طوتوب یاقالامق ایچون قوللانیلان آلت ، دام ؛ پوصو ؛ حیله ، خدعه .

طوزجی س. طوز صاتان .

طوزسز [ص. طوزی اولمایان ؛ طادسز ، لذتسز .

طوزلاتمق [ف. اوستنه طوز اکدیرمك .

طوزلامق [ف. اوستنه طوز سرپمك ؛ طوزه باتیرمق .

طوزلامه [س. طوز اورمه ، طوز سرپمه ؛ ص. طوزلانمش .

طوزلق [س. طوزقویمغه مخصوص قاب .

طوزلو [حد. یاخود طوزلی . ایچنده طوزی اولان ؛ طوزی چوق ؛ مجـ: بهالی غای.

طوزله س. طوز چیقاریلان محل.

طوزلیجه [ص. اولدقجه طوزلو؛ بهالیجه .

طوس [مه. (طو) ایله باشلایان بعض صفتلرك باشنه کلیر تأکید ومبالغه بیان ایدر .

طوس [س. باش ویا بوینوزله اورمه .

طوسباغه س. قیلوباغه .

طوسقه [س. جنوبی آرناؤدلق اهالیسندن اولان .

طوسقه‌لق [سخ. آرناؤدلغك جنوب قسمی .

طوسون [س. طانه‌لقدن هنوز قورتولمش ایکی یاشنده قارا صیغیر ، کنج بوغا، کنج ودینج دلیقانلی .

طوطی فا. پاپاغان .

طوطی [س. زبانزدی : دودو . اولجه‌قادین‌وخانم کلمه‌لری یرینه قوللانیلیردی : فاطمه طوطی . شیمدی ارمنی قاریلرینه دنیر .

طَوع ع. اطاعت ایتمه .

طَوْعاً [ع. کندیلکندن ، ایستیه‌رك .

طوغ ب: توغ .

طوغان [س. قوش طوتمق ایچون آلیشدیریلان ییرتیجی قوش .

طوغانجی [س.طوغانلری‌بسلیوب اونلره نظارت ایدن؛ یکیچریلرده بر صنف عسکر .

طوغراتمق [ف. پارچه پارچه ایتدیرمك .

طوغرامق [ف. پارچه پارچه کسمك، پاره‌لامق.

طوغرامه [س. پارچه پارچه كسمه، پارهلامه؛ بیچاملش، طوغرانمش كراستهدن یاپیلان شئی.

طوغرامهجی [س. طوغرامه ایشلریله مشغول اولان.

طوغرامهجیلق [س. طوغرامهجی ایشی وصنعتی.

طوغری [ص. یاخود دوغرو: دوز، اكری اولمایان؛ كرچك. محقق؛ خطاسز؛ حیله ایتمهین، ناموسلی، عفیف. ح. هیچ صاپمقسزین؛ كرچكدن، یالان اولمایارق؛ حیلهسز، خطاسز، یاكلیشسز. استقامتله، خالصانه؛ حقیقت، دوغرولق؛ استقامت بیان ایدر.

طوغریجه [ح. دوغرودن دوغرویه، بلاواسطه.

طوغریلامق [ف. طوغری‌یی سویلمك. حقیقتی تسلیم ایتمك.

طوغریلتمق [ف. اكری‌یی دوغرو یاپمق؛ یاكلیشی دوزلتمك.

طوغریلق [س. دوزلك، استقامت؛ صحت، كرچكلك. ناموس، عفت؛ یالان سویلهمیش، حیلهسزلك، صفوت؛ صحت. یاكلیشسزلق.

طوغریلمق [ف. دوز ومستقیم اولمق؛ قالقمق؛ بریره توجه ایتمك، بر استقامت آلمق، دونمك؛ تحقق ایتمك.

طوغله [س. فرونده پیشمش بر نوع كرپیچ.

طوغلهجی [س. طوغله یاپان وصاتان.

طوغلی ص. ب: توغلی.

طوغمق [ف. دنیایه كلمك، آنا رحمندن چیقمق؛ افقدن سمایه یوكسلمك؛ ظهور ایتمك، حاصل اولمق؛ سانح اولمق.

طوغمه [س. طوغمق فعلی؛ دنیایه كلمه؛ افقدن كورونمه، ص. طوغمش، دنیایه كلمش.

طوغو [س. طوغولان یر، ولادت محلی، وطن؛ طلوع یری، مشرق.

طوغورتمق [ف. برینك طوغورماسنه یاردیم ایتمك، چوجق یاپدیرمق.

طوغورغان ص. چوق طوغوران.

طوغورمَق ف. دنیایه کتیرمك.

طوغورمه [س. دنیایه کتیرمه، تولید.

طوغوش [س. طوغمه، ولادت؛ ظهور، حصول؛ طلوع.

طوغوشلی [ص. اصیل، نجیب؛ نجابتلی.

طوغی س. ب: طوغو.

طوف ع. ب: طواف.

طوفان [ع. صولرك دنیانك هر طرفنده طاشماسی، عمومی وشدتلی یاغمور.

طوق [ص. طویمش، قارنی طویورمش؛ طولو؛ طولغون، صیق، قالین وسرت. طوق کوزلی: قناعتکار.

طوق [س. کچی ویا قوزولرك کردنندن صارقان کوپه کبی اوزون دانه.

طَوق [ع. کردنلق؛ طاسما؛ قدرت، طاقت، اقتدار؛ بعض قوشلرك بوینلرنده حلقه رسمنده کی چیزکی.

طوقات س. ب: توقات.

طوقاج س. چیرپچی طوقماغی.

طوقجه ص. طولغونجه، قالینجه.

طوقُشدیرمَق [ف. بربرینه چارپشدیرمق، اوروشدیرمق، مصادمه ایتدیرمك.

طوقُشمَق [ف. بربرینه چارپمق، چارپشمق.

طوقلِق [س. اشتهاسزلق؛ طویمش اولانك حالی، شبع؛ طولغونلق، صیقلق، قالینلق.

طوقلی [ص. کردنندن کوپه‌سی صارقان (قوزو ویا کچی)؛ بر یاشنده قویون.

طوقماق [س. باشی طوپوزلو آغاجدن یاپلمش آلت؛ قاپو چالمغه مخصوص دمیر آلت؛ چاشیری دوکمکه مخصوص یاصی تخته؛ ص. جانلی، قوتلی.

طوقوتمَق ف. نسج ایتدیرمك.

طوقورجین [س. بوغدای دمتی یبغینی؛ کلین جهازی قفسی؛ بر نوع بونجوق اویونی.

طوقوز ص. طوق، صیق (قماش).

طوقوز عد. ب: طقوز.

طوقوش [س. دكيش طوقوش؛ ترامپه ، مبادله تعبيرنده مستعملدر .

طوقوشمق ف. ب: طوقوشمق

طوقومق [ف. نسيج ايتمك، دستگاهده ايپلكارى بربرينه چاتارق اورمك ؛ مكيك طوقومق : كيدوب كلمك .

طوقومه [س. طوقومق فعلى ؛ نسج ؛ طوقومه‌دن ياپيلمش .

طوقوناق [س. ايشلمه ، تأثير ؛ كچمه؛ باشه اورمه.

طوقوناقلى [ص. ايشلييجى مؤثر ؛ باشه اوريجى : سرتجه .

طوقوندیرمق [ف. سورمك ، تماس ايتد- يرمك ، ايليشديرمك ؛ ال سورديرمك . انجيتديرمك ، صاتا- شديرمق ؛ طولاييسيله فكرينى برينه حس ايتديرمك ، ايما ايتمك سوز آتمق .

طوقونلمق [ف. تماس ايدلمك. ايليشلمك ؛ صاتا- شلمق ، انجيدلمك .

طوقونمق [ف. ال ايله دكمك؛ دكمك، تماس ايتمك.سورلمك؛ ايليشمك، ال سوروب بوزمق؛ ايشلمك ، تأثير ايتمك ، كوجه كيتمك ؛ انجيتمك ؛ تجاوز ايتمك ؛ عائد اولمق ؛ راحتسز ايتمك؛ حزن ويرمك ؛ سرخوش ايتمك .

طوقونمه س. طوقونمق فعلى .

طوقونور [ص. مؤثر ؛ مضر ، يارا ماز .

طوقه [س. باغ ، ربط ايده‌جك شئى ؛ بر شيئك ايكى اوجنى يكديكرينه ايليشديرمكه مخصوص قوپجه ؛ طوقه ايتمك: قاوشديروب باغلامق ؛ ال اله ويره‌رك برى ديكرينك النى صيقمق.

طوقه س. طوقوشديرمه .

طوقه‌لى ص. طوقه‌سى اولان.

طوك س. بوز، بوز باغلامه.

طوكديرمق [ف. صوئودارق بوز حالنه كچير- مك ؛ چوق اوشوتمك .

طوكديرمه [س. بوز حالنه كچيرمه ؛ بوزله صوئوتيله‌رق طوكمش بر حاله كتيريلن شكرلى سود ، شربت

صاحب وناشرى : اقبال كتبخانه‌سى

وسائره ؛ طوكديرلمش ، بوز حالنه كچيرلمش .

طوكديرمه‌جى [س. طوكديرمه ياپان وصاتان .

طوكره س. باش قوناغى ، كپك.

طوكوز س. ب: طوموز .

طوكوك [ص. طوكمش ، بوز باغلامش ؛ پوصلو ، دومانلى ، جلاسز ؛ مج. روحسز ، صوغوق .

طوكوقلاعق [ف. طوكوك بر حاله كچمك .

طوكوقلق [س. جلاسزلق ، فرسزلك .

طول [ص. س. قوجه‌سز قارى ، ارمل .

طول [ع. اوزونلق ، بوى ؛ چوقلق.

طولاً [ع. طول جهتيله ، بويجه ، اوزونلقجه.

طولاب [س. ياخود دولاب ؛ اشيا قويمغه مخصوص برقاچ قاتلى اخشاب اواشياسى؛ قويودن صوچكمكه يارايان آلت ، چرخ؛ حرم ايله سلاملق اراسنده اوته‌برى آلوب ويرمكه مخصوص ديواره يرلشديرلمش اخشاب متحرك راف ؛ حيله ، خدعه؛ بر جنس ميشه ديركى ؛ بر نوع چالغى .

طولابلى س. طولابى اولان.

طولاش [س. بربرينه كيرمه ؛ طولاشيق ؛ انكل ، مانع .

طولاشديرلمق [ف. دونديرلمك، كزديرلمك ؛ چويرلمك ؛ سوز دوغروجه سويله‌نميوب باشقه فكرلرله قاريشدبرلمق ؛ قوشادلمق .

طولاشديرمق [ف. دونديرمك، كزديرمك ، چويرمك ؛ سوزى دوغروجه سويله‌ميوب باشقه فكرلرله قاريشديرمق . قوشاتمق ، صارمق .

طولاشلى [ص. دوغرو اولمايان، طولاشيله‌رق كيديلن.

طولاشمق [ف. دونمك ، اطرافنده يورومك ؛ كزمك، سياحت ايلمك؛ آغزدن آغزه يايلمق ؛ اوته‌يه برى‌يه صاپمق .

طولاشمه س. طولاشمق فعلى.

طولاشيق [ص. طولاشان ، صاپه ؛ مشوش ؛ مغلق ؛ قاريشيق .

طولاشيقلق [س. اكريلك ؛ قاريشيقلق ؛ آچيقلق .

طولاق [س. آياغك بالديرقسمنه طولانان اورون شياق قماش .

طولام [س. بر صارغينك بهر صاريليشى ؛ بر دفعه صارلمغه كفايت ايده‌جك مقدار.

طولامباج س. ب: طولانباج.

طولامق [ف. اطرافنه صارمق؛ احاله ايتمك، يوكلتمك.

طولامه [س. اوكى آچيق چوخه انتارى؛ پارمق اوجنده چيقان شيش .

طولاميق [س. بر نوع آوجى طوزاغى .

طولان [س. طولانديرمه، اغفال، دسيسه ، حيله.

طولانباج [س. طولاشيق ، قا- ريشيق .

طولانديرمق [س. چويرمك ، احاطه ايتمك ؛ حيله ودسيسه‌ايله آلندن پاره‌سنى آلمق .

طولانديريجى [س. حيله و دسيسه ايله عالمك پاره‌سنى قاپمغى عادت ايدنمش اولان .

طولانديريجيلق [س. طولاندير- يجى صنعتى .

طولانمق [ف. دونوب طولاشمق؛ شيوع بولمق؛ بوكلك، ايليشمك .

طولانى [ع. بويى چوق ، طولى عرضندن زياده .

طولايى [س. ياخود دولايى . چوره، حول، اطراف؛ خط مستدير ، دائره ؛ دن طولايى : سببندن ، اجلدن ، دن ناشى. دائر، حقنده؛ طولاييسيله؛ بالمناسبه ؛ طوغريدن طوغرى‌يه اولميارق؛ فرطولايى: چپه‌چوره.

طولديرتمق [ف. بوش اولان شيئك ايچنه قويديرمق ، املا ايتديرمك ؛ بالواسطه طولديرمق .

طولديرلمق [ف. بوش اولان قابك ايچنه برشئ قونلمق ، املا ايدلمك .

طولديرمق [ف. بوش اولان شيئك ايچنه‌قومق، تماملامق ؛ چقور بر يرى طاش وطوپراق وسائره ايله دوزلمك؛ اسلحۀ ناريه‌يه مرمى قومق .

طولغون [ص. ایچی بوش اولمایان ، طولمش ؛ شیشمش ، قباریق ؛ چوقجه ، دکرلیجه ؛ شکایت ایده‌جك شیئلری چوق ، منفعل ؛ اتنه طولغون : شیشمانجه .

طولغونلق [س. طولغون اولان شیئك حالی ؛ کین ، حدت ؛ شکایت ایده‌جك شیئلری چوق اولانك حالی ؛ معده شیشکینلکی .

طوللق [س. قوجه‌سز قادینك حالی .

طولمش [ص. بوشلغی دفع ایدلمش ، مملو ، پر ؛ چوق قیزمش ، تحمل ایده‌میه‌جك بر حاله کلمش .

طولمق [ف. بوش اولان شیئك ایچنه بر شیء قونمق ؛ بریکمك ، ییغلمق ؛ اوشوشمك ؛ شیشمك ؛ تمام اولمق ؛ بوش یری قالمامق . کوزلر طولمق : آغلایاجق حاله کلمك .

طولمه [س. طولمق فعلی ؛ ایچی پرنج ، قیمه وسائره ایله طولدیرلمش قباق ، قوزو وسائره طولدیرلمش .

طولو [ص. ایچی بوش اولمایان ؛ بریکمش اولان ؛ چوق کثیر .

طولو [س. کوچوك و یووارلاق بوز دانه‌لری .

طولوق [س. دیکیشسز درین یاپیلان قاب .

طولوم [س. ایچی بوشالتلمش حیوان دریسی ؛ بویله بر دریدن یاپلمش چالغی ؛ ایکی تخته‌دن عبارت کورك پارچه‌سی .

طولومبه [س. صویی بر طرفدن چکن دیکر طرفدن ویرن ماکنه ؛ دکیز صوینی قبارتان قاصرغه .

طولومبه‌جی [س. یانغینی سوندیرمکده قوللانیلان وطولومبه دنیلن آلتی اداره ایدن .

طولومبه‌جیلق [س. طولومبه یاپان وصاتان ؛ بر طولومبه‌یی اداره ایدنك صنعتی ؛ چاپقینلق ، تربیه‌سزلك ، بچقینلق .

طولی [ع. اوزونلغه منسوب ومتعلق .

طوم [مه. داوول سسی کبی صدالری تصویر و تقلید ایدر . واکثریا مکرر قوللانیلیر .

طوماتس [س. یمکره لذت ویرن معروف قیرمزی سبزه .

طوماتَسلی [ص. ایچنده طوماتس بولنان .

طومار [ع. اسطوانه شکلنده بوکولمش دری ویا کاغد وسائره ، کتاب ، دفتر ؛ اسطوانه شکلنده .

طومالتمَق [ف. بر طرفنی کنبد کبی چیقارتمق .

طومالمَق [ف. بر جهتی کنبد کبی چیقمق ؛ (حیوان) آیاقلری اوستنه اوطورمق .

طومالیـج [ص. یاخود طومانیج. چقنتیسی اولان .

طومان س. قیصه ایچ طونی .

طومانیـج ص. ب: طومالیج .

طومب [مه. دوشن بر شیئك چیقاردیغی سسی تصویر وتقلید ایدر .

طومبا [مه یاتوب راحت ایدیله‌جکنی بیلدیرر .

طومباز [س. التی دوز وکوکره‌سز قایق ؛ دوبه .

طومباق [س. تونج ویا باقیر ایله قاریشیق آلتون؛ بویله بر خلیطه‌دن یاپلمش .

طومبالاق [ص. یووارلاق ، شیشمان .

طومباله س. بر نوع اویون .

طومبای [س. دیشی‌صو صغیری، دیشی مانده .

طومروجَق [س. آغاجلرده حاصل ولان قباریق .

طومروجَقلانمَق [ف. طومروجق پیدا ایتمك .

طومروق [س. آغاجك فلیز ویره‌جك نقطه‌سنده حاصل اولان شیشکینلك ، طومروجق ؛ غنجه ؛ کوتوك ؛ محبس ؛ زندان؛ آیاغه کچیریلن کوتوکدن عبارت اشکنجه آلتی.

طومروقلانمَق [ف. طومروق پیدا ایتمك .

طومشُرمَق [ق. قوش آغزینه یم ویرمك .

طومُشمَق [ف. غاغا ایله بربرینك بیتنی آییقلامق .

طوموز [س. خنزیر دنیلن حیوان . مج: پیس ، عنادجی ؛ غدار ، ظالم .

طوموزلِق [س. طوموزك حال وطبیعتی ؛ غدارلق ، ظالملك .

طون [س. روبه ، لباس ؛ بلدن آشاغیسنی اورتن لباس ؛ حیوان رنگی .

طوناتدیرمق [ف. تزیین یتدیرمك ، سوسلتمك ؛ قندیللر یاقه‌رق زینت ویردیرمك .

طوناتمق [ف. تزیین یتمك ، قندیللر آصه‌رق سوسلندیرمك؛ سوکوب صایمق؛ (کمی‌ی) سفره حاضرلامق ؛ شهرآیین اجرا ایتمك .

طوناتمه س. سوسلندیرمه .

طونادلمق [ف تزیین ایدلمك ، سوسلندیرلمك ؛ (کمی) سفره حاضرلانمق، تجهیز ایدلمك . شهرآیین جرا ایدلمك.

طونانمق [ف. سوسلنمك ؛ حاضرلانمق ، تجهیز اولونمق ؛ بزنمك ؛ شهرآیین اجرا ایتمك .

طونانمه [س. یاخود دونانما . طونانمق فعلی ؛ شهرآیین اجرا ایتمه ، شنلك ؛ حرب سفینه‌لری هیئت مجموعه‌سی .

طونبای س. ب: طومبای .

طونج س. ب: تونج .

طونغور مه.ب: طنغر .

طونلاته [س. بیك کیلوغرامدن عبارت واحدقیاسی .

طونلق [ص. ایچ طونی یاپمغه یارار .

طونوس [س. ایکی موازی دیوار اوستنه آتیلان کمر ، قبه .

طونه [سخ. اوروپانك اورته‌سندن چیقارق دکزه دوکولن بویوك بر نهر .

طوی [س. قازدن دها بویوك یابانی بر قوش ؛ مج: عقلسز ، تجربه‌سز .

طویّت [ع. نیت، مرام، قصد .

طویداری [س. (طوی)ك بویوك جنسی .

طویرلمق ف. ایشیتدیرلمك .

طویرلمق [ف. آجلغی کیدرلمك، معده‌سی طولدیرلمق.

طویرمق [ف. ایشیتدیرمك ؛ افشا ایتمك .

طویرمق [ف. آجلغی کیدرمك؛ معده‌سی طولدیرمق؛ بسلمك .

طویغار ف. برنوع قوش .

طویغان س. ب: طوغان .

طویغو [س. ایشیتمه ، طویمه؛ حس .

طویغوسز [ص. طویغوسی اولمایان ، حسسز ، تأثرسز؛ خبرسز، ادراکسز .

طویغوسزلق [س. حسسزلك ، ادراکسزلك .

طویغولی [ص. حس ایدن . طویان ؛ الك اوفاق شیئدن بیله متأثر اولان ؛ معلوماتلی .

طَویل [ع. اوزون ، مدید ؛ عروضده بربحرمخصوص .

طویلق [س. عجمیلك ، تجربه‌سزلك .

طویلمق [ف. ایشیدلمك؛ شیوع بولمق ؛ انتشار ایتمك : میدانه چیقمق ؛ حس اولونمق .

طویلمق [ف. درجهٔ اشباعه کلمك، آجلق کیدرلمك؛ قانمق .

طَویله [ع. حیوان قطاری ؛ آخور؛ چایرده کی حیوانك آیاغنه باغلانان ایپ .

طویماز [ص. ایشیتمز؛ آکلاماز. اوردم طویماز : آلدیرمایان ؛ جابوق کلامایان .

طویماز [ص. قناعت ایتمز، آج، کوزلو، طویمق بیلمز.

طویمازلق [س. آج کوزلیلك، قناعتسزلك .

طویمَق [ف. ایشیتمك ، حس ایتمك ، متأثر اولمق .

طویمَق [ف. آجلق مندفع اولمق؛ قانمق .

طویمه [س. ایشیتمه؛ خبر آلمه؛ متأثر اولمه .

طویمه [س. طویمق فعلی؛ قانمه، شبع.

طویوم س. طویمه، قانمه، شبع.

طویوملق [س. طویاجق مقداری؛ طویمغه یارایان ؛ یغما.

طَهارَت [ع. تمیزلك ؛ دفع حاجتدن صوکره ییقانمه.

طَهور ع. پك تمیز و تمیزلییجی.

طَیّ [ع. بوکمه؛ قطع ایتمه؛ حذف ایتمه ، قالدیرمه .

طَیّار ع. اوچیجی ، اوچان .

طَیاق ب: طاباق .

طیب [ع. قوقو ، ایی قوقو ؛ قوقولی .

طَیِّب ع. ایی ، خوش .

طَیِّبات ع. طیبه‌لر ب: طیبه.

طَیِّبه [ع. ایی، لطیف، طاتلی؛ قوقولو ؛ ناموسلو ؛ ایی ایش .

طَیر ع. قوش .

طَیَران [ع. اوچمه ؛ غازه تحول ایتمه .

طَیرِیّون [ع. قوشلر علمیله مشغول اولان عالملر.

طیش [س. خارج ، ایچ مقابلی؛ ص. طیشاریده کی .

طیشاری [س. خارج ، طیش طرف .

طیشلی [ص. طیشی اولان. ایچلی طیشلی: تکلیفسز؛ محرم.

طَیف ع. خیال .

طیق [مه. اینجه وطوق بر سسی تصویر وتقلید ایدر .

طیقاج [س. بر شیء طیقامغه مخصوص طیپه.

طیقامَق [ف بر شیء طیپه یله قپامق . آغزینی طیقامق : سکوته مجبور ایتمک .

طیقانمَق [ف. قپانمق ؛ اشتهاسی قالمامق ؛ نفسی طوتولمق .

طیقانیق ص. قپانمش، طیقانمش.

طیقانیقلِق [س. قپانیقلق ، ایشلمزلك ؛ نفس طوتولماسی .

طیقِر [مه. قوری وکورولتولی بر سسی تصویر و تقلید ایدر ، مکرر قوللانیلیر .

طیقِرداتمَق [ف. طیقر طیقر ایتدیرمك .

طیقِردامَق [ف. قورو وکورولتولو بر سس چیقارمق .

طیقِردی س. قوری کورولتی .

طیقسیرمَق [ف. آغز قپالی ایکن خفیفجه آکصیرمق .

طیقسیریق [س. آغز قپالی ایکن خفیفجه آکصیرمه .

طیقِشدیرمَق [ف. طیقه باصه صوقمق؛ عجله ایله چیکنمه‌دن یوتارق یمك یمك .

طیقِلمَق [ف. صوقولمق ؛ حبس ایدلمك .

طيقمق [ف. زورله صوقمق ؛ حبسه قومق .

طيقناز [ص. اتنه طولغون براز قيصه‌جه .

طيقنمق [ف. عجله ايله همان چيكنمه‌دن يوتارق يمك .

طيقه‌لى ص. قپانمش ، طيقانمش .

طيقيز ص. پك صيقى وقاتى .

طيلسان [ع. صارقان صاريق اوجى .

طين ع. چامور ، بالچيق .

طيناز س. اوت ييغنى .

طينت [ع. خلقت ، يارادیلیش ، جبلت ، فطرت .

طينلامق [ف. برشيئدن چيقان سس برمدت دوام ايتمك ، طنين انداز اولمق .

طينماز [ص. سس چيقارماز ؛ حليم .

طينمق [ف. سس چيقارمق ؛ برشئى سويلمك ، دێرلمق .

طيور [ع. طيرلر ، قوشلر ، مرغلر .

ظ

ظ [س. الفباى عثمانينك يكرمنجى حرفى اولوب ابجد حسابنده (۹۰۰) عددينى كوسترر .

ظاء ع. (ظ) حرفنك اسم عربيسيدر .

ظالم [ع. ظلم ايدن ، غدار ، قييجى .

ظالمانه [فا. ظلم ايله ، حقسزلقله ، غدارانه ، ظالمه ياقيشير صورتده .

ظالملك [س. ظلم ، حقسزلق ، غدر .

ظاهر [ع. آشكار و ميدانده اولان ؛ خارج ، كورونيش ، البته ، شبهه‌سز .

ظاهِراً [ع. ظاهری اوله‌رق ، کورونیشده .

ظاهِری [ع. ظاهره منسوب ومتعلق .

ظَرافت [ع. نازکلك ؛ تربیه‌لی طوروحرکت ، کبارلق ؛ اینجه‌لك .

ظَرافتلی ص. ظرافتی اولان .

ظَرف [ع. قاب ؛ زمان ومکا بیان ایدن حال .

ظُرَفاء [ع. ظریفلر ؛ کوزل شیئلر ؛ لطیف اولانلر ، ذکیلر ، فطینلر .

ظَرفِیَّت ع. برکلمه‌نك ظرف اولماسی .

ظُروف ع. ظرفلر ، قابلر .

ظَریف [ع. کوزل ، لطیف ؛ نازك ، ذکی ، فطین .

ظَریفانه [فا. نازکانه ، ظریف اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

ظَریفلِك [س. نازکلك ، کوزللك ؛ نازکانه معامله .

ظَفَر [ع. موفقیت ، مظفریت . غالبیت .

ظِفر [ع. طرناق ، پنچه .

ظُفْر وظَفَرة [ع. کوز خسته‌لغی ؛ کوزلری اورتن دری .

ظُفری [ع. طرناغه منسوب ومتعلق .

ظَفَریاب [فا. موفقیته نائل اولان ؛ غالب ، منصور .

ظِلّ ع. کولکه ، سایه ؛ حمایه .

ظِلال [ع. ظللر ، کولکه‌لر ؛ حمایه‌لر .

ظَلام ع. قراکلق ، ظلمت .

ظَلّام [ع. ظلم ایدن ، ظالم ، غدار .

ظِلف [ع. (قویون وسائر بوکبی حیواناتده) طرناق .

ظُلم [ع. حقسزلق ، غدر ؛ بر شیئك سوء استعمالی ، کوتولك ، فنالق ، عدالتسزلك ، تضییق ، جور وجفا .

ظُلماً [ع. ظلم ایله ، حقسز اوله‌رق . جور وجفا ایده‌رك .

ظُلُمات غ. ظلمتلر ، قارا کلقلر .

ظُلمانی [ع. قاراکلغه منسوب ومتعلق .

ظُلمت ع. قاراكلق .

ظَلوم [ع. چوق حقسزلق ایدن، غدار .

ظِلّی [ع. كولكه‌یه منسوب ومتعلق .

ظَليل [ع. كولكه‌لی ، كولكه‌لی (محل) . ظل ظليل : قويو كولكه .

ظَنّ [ع. فكر ، فرض وتخمين ، تصور ، احتمال ؛ صانمه ، شبهه ، تردد .

ظُنون ع. ظنلر ب: ظن .

ظِنّه ع. شبهه تردد .

ظَواهِر [ع. ظاهره‌لر ، كورونيشلر، خارجی منظره‌لر.

ظَهر [ع. آرقه ، اوست ، (بر شيئك) سطحی . بينك حيوانك صرتی ؛ (كمی‌نك) كوكرته‌سی . (بر كتابك) حرفياً معناسی . قوة‌الظهر : كريدن كوكسنيله بيله‌جك قوت، احتياط.

ظُهر ع. اوكله ، زوال وقتی .

ظَهری ع. آرقه‌يه‌منسوب‌ومتعلق.

ظُهری [ع. اوكله‌يه منسوب ومتعلق .

ظَهريّه [ع. بر شيئك آرقه‌سنه يازيلان يازی.

ظُهور [ع. ظاهر اولمه ، كورونمه .ميدانه چيقمه، حاصل اولمه ، وجوده كلمه .

ظُهورات [ع. آكسزين وقوعه كلن حاللر ؛ پروغرام خارجنده وقوع بولان شيئلر .

ظُهوری [س. اورته اويوننده مقلد. ظهوری قولی: اورته اويونی طاقمی .

ظَهير [ع. آرقه چيقان ، معين، مددرس ، حامی .

ع

ع [س. الفبای عثمانينك يكرمی برنجی حرفی اولوب ابجد حسابنده (٧٠) عددينه دلالت ايدر .

عابِد [ع. عبادت ايدن ، طاپان، ديندار .

عابِدانه [فا. عابده ياقيشه‌جق صورتده .

عابِر [ع، کچیجی ، کچن . مارین وعابرین : کلوب کچنلر .

عاتِق [ع. آزاد اولمش ، حر ، اختیار ؛ کنج قیز ، یاورو قوش .

عاج ع. فیل دیشی .

عاجِز [ع. عجز صاحبی ، قدرت واقتداری اولمایان ، بچاره‌سز ؛ ضعیف ، غیر مقتدر .

عاجِزانه فا. عجز واقتدارسزلقله .

عاجِزی [ع. عاجزه منسوب ومتعلق ؛ محویت و تواضع تعبیری .

عاجِل [ع. عجله ایدن ، عجله‌جی ؛ عجله‌لی ، مستعمل ؛ سریع .

عاجِلاً [ع. سریعاً ، چابق ، دوحال ، عجله ایله .

عاد [ع. وقتیله یمن جهتلرنده اسکان ایتمش بر قوم .

عادَت [ع. آلیشلمش شیء ؛ اصول ، رسم ، هرکس طرفندن رعایت اولونان حال ؛ قادینلرك آی باشی . علی العاده ؛ عادت اولدیغی اوزره ؛ فوق العاده ؛ عادتك اوستنده اوله‌رق ، آیری محه .

عادَتا [ع. عادت اولدیغی اوزره ، بیاغی ، هر وقتکی کبی ، دوزجه .

عادِل [ع. عدالت کوسترن ، جور وجفا ایتمه‌ین .

عادِلانه [فا. عادل اولانه یاقشیر صورتده .

عادی [ع. عادت اولان ، هر وقتکی ؛ بیاغی ، دکرسز ،

عادیلك [س. بیاغیلق ، دکرسزلك ، آشاغیلق .

عار [ع. شین . نقیصه ، اوتانه‌جق شئی ؛ اوتانمه ، حیا .

عارسِز ص. اوتانمایان ، حیاسز .

عارسِزجه ج. اوتانمایارق .

عارسِزلانمَق [ف. عارسزلق ایتمك ، اوتانمایارق حرکت ایتمك .

عارسِزلِق [س. حیاسزلق ، اوتانمازلق .

عارِض [ع. کلن ، وقوع بولان ؛ ذاتی ، طبیعی و حقیقی اولمایوب تصادفی حاصل اولان ؛ تصادفی وقعه ؛ (برخسته‌لغك) بحرانی ؛ کورمکه مانع اولان هر شئی : طاغ ، بلوط الخ ، باناق .

عارِضه [ع. (عارض) ك مؤنثی ؛ عارض اولان حال ؛ قضا .

عارِضی [ع. عارضه منسوب ومتعلق .

عارِف [ع. بیلن، آگاه، واقف، آشنا .

عارِفانه [فا. عارفه یاقیشه‌جق بر صورتده .

عارلانمق ف. اوتانمق .

عاری [ع. چیپلاق ؛ حر ، (اندیشه‌دن) آزاده .

عارِیَت [ع. اودونج .

عاریةً غ. اودونج اوله‌رق .

عازِم [ع. عزم ایدن ، قطعی قرار ویرن ، نیت ایدن ، بر یره حرکت ایدن ، متهیء اولان .

عاشِر ع. اونجی .

عاشِراً ع. اونجی اوله‌رق .

عاشِق [ع. مبتلا، برینه‌طوتغون، یانیق ، برینی چوق سومش اولان .

عاشِقانه [فا. عاشق‌اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

عاشِقلِق [س. عاشق اولمه ، عاشق اولانك حال وصفتی .

عاشوراء [ع. محرم الحرامك اونجی کونی ؛ او کونده پیشیریلن بغدای‌طاتلیسی .

عاصِف ع. شدید، متهور، سرت .

عاصِم [ع. حرامدن توقی ایدن ، پرهیزکار ، عفیف .

عاصی [ع. اطاعتسز ، سرکش ؛ شقی، حیدود ؛ گنهکار .

عاصیلِق [س. اطاعتسزلك ، سرکشلك ؛ شقیلك؛ گنهکارلق .

عاطِر ع. قوقولری سون .

عاطِف [ع. میل یدن، اکیلن؛ برینه میل وسببسز محبتی اولان ؛ قاپوط ، مانطو؛ ایکی جمله ویا کلمه‌یی بربرینه ربط ایدن .

عاطِفَت [ع. سببسز محبت ، میل ، خیرخواهلق ، حسن ظن : Sympathie.

عاطِل [ع. ایشسز ؛ متضرر ، بوزولمش ، فائده‌سز ؛ تنبل ؛ تأثیرسز ؛ مال وحیثیتدن محروم قالمش.

عافِیَت ع. صحت بدن، تندرستی.

عاقِبَت [ع. صوك ، آخر ، نهایت ، انجام ؛ نتیجه ؛ ـ. اك نهایت ، بالآخره .

عاقِبَت اَندیش [فا. صوكنی و نتیجه‌سنی دوشونن .

عاقِبَت بین [فا. صوكنی و نتیجه‌سنی كورن .

عاقِد [ع. عقد ایدن ، باغلایان ، دوكومله‌ین ؛ بر شیئی امضا ایدنلرك هربری .

عاقِر [ع. قیصیر (قادین) ؛ محصولات ویرمز (قوم) .

عاقِل [ع. عقللی، اوصلو؛ ذكی، فطین ؛ بالغ ، سن رشده واصل اولمش .

عاقِلانه [فا. عقللی آدمه یاقیشیر صورتده .

عاكِف [ع. برشیئه اقدام ایله چالیشان .

عال [ع. یوكسك ، مرتفع ؛ عال العال : پك یوكسك ، بالاتر.

عالَم [ع. دنیا ، جهان ، كائنات ؛ یارادلمش شیئلرك هیئت عمومیه‌سی ؛ خلق ، انسانلر ؛ جمعیت. عالم آب: عشرت مجلسی؛ عالم معنی : رؤیا .

عالِم [ع. بیلن ، طانییان ؛ چوق اوقومش اولان ، علم ایله مشغول بولنان طریق علمی منسوبیننden .

عالَم آرا فا. عالمی تزیین ایدن .

عالَم اَفروز [فا. جهانی پارلاتان، بوتون عالمه نور وضیا صاچان .

عالِمانه فا. عالمه یاقیشیر صورتده.

عالَمپَناه فا. عالمك ملجأی .

عالَمتاب فا. عالمی پارلاتان .

عالَمسوز فا. جهانی یاقان .

عالَمگیر [فا. دنیایی ضبط ایدن، جهانی؛ طوتان؛ بوتون دنیایه باییلان .

عالَمی ع. عالمه منسوب ومتعلق.

عالَمیان [فا. دنیاده كی انسانلر، خلق .

عالَمین ع. عالملر ، ب: عالم.

عالی [ع. یوكسك، یوجه، لیل؛ قدر ومزیتی برنجی درجه‌ده اولان .

عالی تَبار [فا. اصل ونسبی جلیل اولان ، شریف ، عزیز .

عالی جاه فا. رتبه‌سی بویوك اولان.

عالی جَناب [فا. شرف و جلال وحیثیت صاحبی؛ مکرم، سخی؛ رذالتدن کلیاً اجتناب ایدن.

عالیشان [فا. شان وشرفی یوکسك اولان.

عالیقَدر [فا. قدر ومزیتی جلیل اولان.

عالیگُهَر [فا. جبلت وفطرتی یوکسك اولان، علو وشرف صاحبی.

عالی مَقام [فا. رتبه‌سی رفیع اولان.

عالی مَنقِبَت [فا. شریف وجلیل اولان.

عالی مَکان [فا. یری یوکسك اولان.

عالی هِمَّت فا. همتی چوق اولان.

عام ع. سنه، سال، ییل.

عامّ [ع. عمومی، بیاغی، مشترك، خاص و مخصوص اولمایان جمـ: عوام: عادی آدملر، بیاغی خلق.

عامِر [ع. معمور، آبادان؛ مسکون؛ اعمار اولونمش؛ دولته عائد.

عامِل [ع. عمل ایدن، ایشله‌ین، فاعل؛ مؤثر؛ بر کلمه‌نك اعرابنه یعنی آخرینك تبدلنه سبب اولان دیکر کلمه.

عامّه [ع. عموم، خلق، عوام ناس.

عامّی [ع. عوامه مخصوص اولان، بیاغی.

عائِد [ع. عودت ایدن؛ تعلق ایدن، مناسبتی اولان، راجع؛ برخسته‌یی زیارت ایدن.

عائِده [ع. کار، قازانج، فائده؛ ایراد.

عائِق [ع. آلیقویان، تأخیر ایدن، منع ایله‌ین؛ ماهر، صنعتکار.

عائِقه ع. مشکل، مانع.

عائِله [ع. بر آدمك متعلقاتی، فاملیا، اهل بیت.

عَباء [ع. یوکدن یاپلمش قبا قماش، بو قماشدن یاپلمش اوزون خرقه؛ عبادن یاپلمش.

عَباپوش فا. عبا کییِن.

عِباد ع. عبدلر، بنده‌لر، کوله‌لر.

عِبادَت [ع. قوللق، بندکی؛ طاعه‌، پرستش؛ دعا، تقوی؛ نماز.

عِبادَتخانه [فا. عبادت ایتمکه مخصوص محل، جامع، کلیسا.

عِبادَتکار فا. عبادت ایدیجی.

عِبادَتگاه [فا. عبادته مخصوص یر، معبد.

عِبارَت [ع. مرکب، متشکل؛ یاپلمش.

عِباره [ع. بر فکری آکلاتمق ایچون قوللانیلان کلام؛ بر افاده‌نك ترکیب لفظیسی؛ فقره. بعبارتها: عیناً عباره‌سیله.

عَبّاسی [ع. جناب عباسه منسوب ومتعلق.

عَبَث [ع. اویون، شقا؛ بیهوده شیٔ، مالایعنی، صاچمه

عَبد [ع. کوله، بنده، قول؛ حق تعالینك یاراتمش اولدیغی انسان؛ عباداللّٰه: اللهك قوللری.

عَبَده ع. عابدلر، عبادت ایدنلر.

عِبَر [ع. عبرتلر، حرمتلر؛ انتباهه سبب اوله‌جق وقعه‌لر، درسلر.

عِبرانی [ع. بنی اسرائیل قومنه منسوب ومتعلق؛ بنی اسرائیل افرادندن اولان.

عِبرانیجه [ص. عبرانیلره منسوب ومتعلق؛ عبرانی لسانی اوزره.

عِبرَت [ع. حرمت، رعایت؛ انسانك کوزینی آچدیراجق وقعه، درس.

عِبرَت آمیز [فا. عبرتله قاریشیق، عبرتی موجب اولان.

عِبرَت بَخش فا. عبرت ویرن.

عِبرَت نُما فا. عبرت کوسترن.

عِبرَت نُمون فا. عینی معنی.

عِبرَةً ع. عبرت اولمق اوزره.

عُبودِیَّت [ع. قوللق، کوله‌لك، بنده‌لك؛ انتساب، خلوص، اطاعت مفرطه؛ معارفه.

عُبور [ع. کچمه (زمان). نسل سونمه، قورومه؛ (بر نهری) کچمه.

عُبُوس [ع. اکشی یوز، جدیت؛ سیماده‌کی سرتلك.

عُبوسَت [ع. یوز اکشیلکی، چهره چاتیقلغی.

عُبَید ع. کوچوك قول، بنده‌جك.

عُبَیدانه [فا. کوچوك بر بنده‌یه یاقیشیر صورتده.

عَبیر [ع. هر نوع عطریاتدن مرکب قوقو؛ چوق.

عِتاب [ع. آزارلامه ، توبیخ ، تکدیر .

عَتاق ع. آزادایتمه ، صالیویرمه.

عَتَبه [ع. قاپو أشیکی ، نردبان باصامغی .

عِتْرَت [ع. فامیلیا ، عائله ، اقربا وتعلقات ، أو .

عِتق ع. آزاد ایتمه .

عُتَقاء ع. عتیقلر؛ ب: عتیق .

عَتَه [ع. بوکامه ، سرسم اولمه ، بوکاقلق .

عَتیق [ع. اسکی ؛ آزاد اولمش (کوله) ؛ عالیجناب ؛ اسکی شراب .

عَثْرَة [ع. آیاق قایمه ، سورچمه ، یا کله .

عُثمانلی [ص. س. دولت علیهٔ عثمانیه تبعه‌سندن اولان؛ جسور ، جومرد ، صاحب کرم ، بر نوع طاوله اویونی.

عُثمانلیجه [س. عثمانلی لسانی ؛ ص. عثمانلیلره منسوب ومتعلق ؛ عثمانلیلره مخصوص طرزواصولده ویاعثمانلی لسانده.

عُثمانلیلق [س. عثمانلی قومنه منسوبیت؛ جسارت، سخاوت، علوجناب .

عُثمانی [ع. سلطان عثمان غازی حضرتلرینه منسوب و متعلق ؛ دولت علیهٔ عثمانیه‌یه منسوب وعائد اولان . عثمانلی قومنه ویا لسانه متعلق .

عُثمانِیان فا. عثمانلیلر .

عُجالَت [ع. عجله ایله یاپیلان شئی ؛ برمسافره الك اول اکرام اولونان شئی؛ آکسزین، ناکهان .

عُجالَةً [ع. چارچابوق ، عجله ایله ، همان .

عَجائِب [ع. غریب ، عجیب ، تحف؛ شاشه‌جق شئی! غریب شئی !

عَجَب [ع. درین حیرت، شاشمه؛ حیرتده براقان ، خارق العاده ؛ عجبا ، آیا .

عُجب [ع. کندینی چوق سومه ، خودبینلك ، غرور .

عَجَبا [ع. شبهه وتردد بیلدیریر ، آیا !

عَجز [ع. اقتدارسزلق، بجریکسزلك، ضعف ؛ وجودك کری طرفی، قیچی ؛ بر بیتك صوك کلمه‌سی.

عَجَزه [ع. عاجزلر ، اقتدارسزلر، بجریکسزلر ، ضعیفلر .

عِجل ع. دانه ، بوزاغی .

صاحب وناشری : اقبال کتبخانه‌سی

عَجَلعَجائِب [ص. پك غريب ، چوق تحف وكولونج.

عَجَله [ع. سرعت ، چابوقلق ، استعجال، شتاب؛ على العجله: چارچابوق .

عَجَلةً [ع. عجله ايله ، چابوجاق، صبرسزلقله .

عَجَله جى [ص: عجله ايدن، صبرسز ، عجول .

عَجَم و عُجم [ع. عرب اولمايان قوم ، ايرانليلر ؛ موسيقيده بر مقام . سه ايران، عجمستان .

عَجَمِستان [سخ. ايران ، عجم طوپراغى ؛ عجمجه قونوشيلان يرلر .

عَجَمى [ع. عربك غيرى اولان اقوامه منسوب ومتعلق؛ ايرانى ، ايرانلى ؛ تجربه‌سز ، ماهر اولمايان، مبتدى؛ يبانجى.

عَجَميلك [س. تجربه‌سزلك ، مهارتسزلك ، مبتديلك.

عَجن ع. يوغورمه .

عَجوز [ع. اختيار قادين، قوجه قارى .

عَجول [ع. عجله ايدن، عجله‌جى، صبرسز .

عَجيب [ع. غريب، تحف، موجب حيرت .

عَجيبه [ع. حيرتى موجب اولان شئ ، غريبه ، معجزه.

عَجين [ع. يوغورلمش شئ ، خمور ، معجون .

عَدّ [ع. صايمه ، تعداد ؛ اعتبار واتخاذ ايتمه ، صايمه .

عِداد ع. حساب ، صايى .

عَدالَت [ع. هركسه عائد اولان شيئى ويردين فضيلت، هركسه حقنى تسليم ايتمه .

عَداوَت [ع. دشمنلك. خصومت؛ كين ، غرض .

عِدَّت [ع. قوجه‌سز قالان بر قادينك تكرار اولنمك ايچون شرعاً بكلمكه مجبور اولديغى مدت .

عَدَد [ع. صايى؛ رقم؛ دانه ، قطعه .

عَدَدى ع. عدده منسوب ومتعلق.

عَدَسه [ع. مرجمك دانه‌سى ؛ مرجمك دانه‌سى شكلنده جام كه دوربين وسائره ياپمغه يارار .

عَدَسى ع. عدسه منسوب ومتعلق.

عَدل [ع. ظلم ايتميه‌رك هركسك حقنى تسليم ايتمه، عدالت، داد ؛ مساوات .

عَدلی ع. عدله منسوب ومتعلق.

عَدلِیّه [ع. عدالته‌متعلق ایشلرك کورولدیکی دائره ؛ یکرمی غروش قیمتنده اسکی بر آلتون .

عَدَم [ع. یوقلق ، فقدان ، بولونمامه ، اولمامه .

عَدن [ع. جنت ، اقامتکاه . جنات عدن : اقامتکاه ابدینك باغچه‌لری .

عَدَن [سخ. یمنك جنوبنده بر شهر .

عَدُوّ ع. دشمن ، خصم.

عُدوان [ع. عداوت،حقسزلق، ظلم .

عُدول [ع. صاپمه، واز کچمه ، کری دونمه .

عُدول [ع. عادللر ، منصف اولانلر؛ هیئت عدول. خصوصی بر معاینه‌یه مأمور اولان قومیسیون .

عِدّه ع. ب: عدت .

عَدید ع. چوق ، کثیر .

عَدیل [ع. مساوی ، ثقلت و مقدارجه مساوی ، نظیر ، اش ، اقران .

عَدیم ع. فقیر ؛ محروم.

عَذاب [ع. جزا ، اذیت ؛ بویوك صقندی .

عِذار [ع. ینـاق ، رخ؛ ینـاغی اورتن آیوا تویی ؛ خلیع العذار : اوتانماز ، حیاسز ، عارسز .

عَذب [ع. طاتلی، لذیذ. بئرالعذب: طاتلی قویو .

عُذر [ع. ایشـله‌نن بر قصورك عفوی ایچون درمیـان اولنان سبب ، بهانه ؛ عفو ؛ مانع ، انکل ؛ قصور، عیب ، سقطلق .

عَذراء [ع. قیز اوغلان قیز ، دوشیزه ؛ دلینمه‌مش اینجی ؛ اوزرنده یورونمه‌مش قوم .

عُذرخواه فا. عذر دیله‌ین .

عُذوبَت [ع. طاتلیلق ، لذت ، لطافت .

عِراق [ع. بغـداد وبصره جهتلرینـه دینـور ؛ موسیقیده بر مقام مخصوص .

عِراقی [ع، عراقه منسـوب و متعلق؛ عراق‌اهالیسندن اولان .

عَرائِس ع. عروسلر، كلينلر.

عَرائِض [ع. عريضه‌لر، عرض اولنان خصوصلر.

عَرَب [ع. عراق، شام، جزيرة العرب، حجاز، يمن ايله مصرده و آفريقانك شمالنده بولونان اقوام فرادندن هربری؛ زنجی، سیاهی.

عَرباء ع. خالص عرب.

عُربان [ع. چول عربلری، عرب بدويلری.

عَرَبجه [ص. عربه منسوب و متعلق، عربلرك اصول وطرزنده؛ عرب لساننده؛ لسان عربی؛ آكلاشلمايان شئ.

عَربَده ع. غوغا؛ كورولتی.

عَربَده‌جو فا. غوغاجی.

عَرَبِستان [سخ. عربلرك مسكون اولديغی محل.

عَرَبه س. آرابه.

عَرَبی [ع. عرب قوم نجيبنه ويا لسانه منسوب ومتعلق؛ عرب لسانی، عربجه.

عَرَبِيّات [ع. عربينك جمعی. ب: عربيت.

عَرَبِيَّت [ع. ادبيات عربيه؛ عربجه‌يه دائر علوم، كتب ومطالعات.

عَرَج ع. طوباللق.

عَرش [ع. تخت؛ چاتی؛ طام؛ ديرك، ستون؛ چادير؛ پاوييون.

عَرَصات ع. حشر ونشر ميدانی.

عَرصه [ع. ابنيه ياپمغه يارايان بوش یر.

عَرض [ع. برينك اوكنه قويوب كوسترمه، تقديم ايتمه؛ افاده ايتمه، آكلاتمه؛ اك، كنيشلك.

عِرض [ع. نيك نام، شان وشرف، ناموس؛ روح؛ جوهر آدم.

عَرَض [ع. ذاتی وفطری اولمايوب بر شيئده بعضاً موجود وبعضاً غيرموجود اولان حال، كيفيت؛ تصادف؛ قضا، فلاكت؛ اموال منقوله؛ تصادفاً پيدا اولان كار.

عَرضاً [ع. عرض جهتيله، كنيشلكجه.

عَرضُحال [ع. بر ايش ضمننده كندی حالنی آكلاتمق ايچون برمقامه ويريلن استدعا؛ عريضه، تذكره.

عَرَضی [ع. أكه وكنيشلكه منسوب ومتعلق .

عَرَضی [ذاتی وفطری اولمایوب كاه موجود كاه غیر موجود اولان .

عَرعَر ع. آردیج ، طاغ سرویسی.

عُرف [ع. عادت بلده وایجاب حاله كوره اولان حكم واجراآت ؛ فوق العاده احوالده قوانین عادیه موقةً تعطیل ایدیله‌رك قوۀ اجرائیه‌نك ادارۀ عسكریه‌یه توديعيله عسكرلر طرفندن ویریلن حكم ؛ بر نوع قاووق .

عُرفاً [ع. عادت بلده‌یه وایجاب حاله كوره .

عُرَفاء [ع. عریفلر ، صاحب معلومات او نلر .

عَرَفات [سج. مكۀمكرمه‌یه یقین بر طاغ .

عِرفان [ع. بیلمه بیلیش ، آكلاییش ، حقیقته وقوف، معرفت .

عَرَفه [ع. بایرامدن بركون اولكی كون .

عُرفی ع. عرفه منسوب ومتعلق .

عَرَق [ع. تر ؛ میوه وسائره‌دن تقطیرله استحصال اولونان اسپیرطو ، راقی .

عِرق [ع. كوك ، اصل ؛ طامار؛ نسل ، ذریت ، سلاله ؛ حسیات ، حواس .

عَرَقچین [فا. تری ایچمكه یارایان وباشه كییلن تاقیه .

عُرقوب [ع. اوكچه وتری ، اكریجه (سیكیر) ؛ كیرتی وچقنتی .

عَرَقی ع. تره منسوب ومتعلق .

عَرَقیّه [ع. درویشلرك كیدیكی بر نوع كلاه .

عَرَك ع. سس . صدا ، كورولتی.

عَرك ع. اوغوشدیرمه ؛ تجربه.

عُرنه ع. بحیلغان علتی .

عَرو واِعتِراء [ع. (بر فلاكتك) بردن كلمسی .

عُروج [ع. یوقاری چیقمه ، یوكسلمه ؛ مردیوه‌نه بینمه .

عَروس [ع. كلین ، بر ارككله یكی أوله‌نن كنج قیز.

عَروض [ع. شعرك اوزانندن بحث ایدن علم .

عُروق ع. عرقلر . ب: عرق .

عُروه [ع. قوغه، دستی وسائره قولبی .

عُریْ ع. چپلاقلق .

عُریان ع. چپلاق ، برهنه .

عُریانی س. بر نوع اریك .

عَریش [ع. چارطاق ، بر نوع صهاندن او ، صوندیرمه صالاش .

عَریض [ع. کنیش ، واسع ، اکلی. عریض وعمیق: اکنه بوینه .

عَریضه [ع. کوچوکدن بویوکه یازیلان مکتوب .

عَریف [ع. معروف، مشهور ؛ صاحب عرفان .

عِزّ [ع. شرف ، اعتبار ، قدر وقیمت .

عَزَّ [ع. عزیز اولسون معناسنه فعل ماضیدر .

عَزاء [ع. صبر ، حسن مثال اولەجق صبر ؛ جنازه مراسمی ؛ تعزیه زیارتی .

عَزائِم عزیمتلر . ب: عزیمه .

عَزَب [ع. بکار، ارکن، مجرد . وقتیله بحریه تفنکجیسنه ویریلن اسم .

عِزّت [ع. قیمت، قدر، شرف واعتبار ؛ قوت ، قدرت ، اقتدار ؛ ندرت ، آزلق .

عِزّتلی ص. صاحب عزت اولان .

عِزّتمند [ع. عزت وشرف صاحبی ، معزز .

عِزّتیاب [فا. شرف وحرمت کورن .

عَزرائیل [ع. قبض ارواحه مأمور اولان ملك. ملك الموت .

عَزل ع. مأموریتندن چیقارمه.

عُزلَت [ع. برطرفه چکلمه ، تنهاجه اوتورمه ، انزوا .

عُزلَتگاه [فا. تنهاجه اوتوریلان یر ، محل انزوا .

عُزلَتگُزین [فا. کندیلکندن تنهاده اوتورمغی ایستەین .

عُزلَتنِشین [فا. تنهادەاوتوران، منزوی .

عَزم [ع. قصد ، قطعی نیت؛ قرار .

عَزو ع. حمل ، اسناد .

عُزوبَت ع. بكارلق ، ارككلك .

عَزوِیّات [ع. برینه حمل واسناد اولونان شیئلر ، مفتریات .

عَزیز [ع. قیمتلی ، نادر ؛ محترم ، مبجل ، قوتلی ؛ مقتدر ؛ ولی .

عَزیمَت [ع. یوله چیقمه ، متوجهاً حرکت ایتمه .

عَزیمه [ع. ثبات ، قرارده قطعیت ؛ بر ضیافته دعوت ؛ افسون ، طلسم .

عَساکِر [ع. عسکرلر . ب: عسکر .

عَسجَد ع. آلتون .

عُسر [ع. کوجلك ، زورلق ؛ صقندی ، فقیرلك .

عُسرَت [ع. مشکل وتهلکه‌لی حال وموقع ؛ ضرورت ، فقر .

عَسکَر [ع. وطنك محافظه‌سیچون مسلح اوله‌رق قوللانیلان وطن اولادی ، جند ، جیش ؛ لشکر ؛ بو مسلح محافظلردن بری .

عَسکَرجه [ص. عسکره یاقیشه‌جق صورتده ؛ عسکره یاقیشان .

عَسکَرلِك [س. عسکرك صفت ووظیفه‌سی .

عَسکَری [ع. عسکره منسوب ومتعلق .

عَسَل ع. بال .

عَسیر [ع. زور ، کوچ ، زحمتلی ؛ صیقیشدیریجی (احتیاج) ؛ مخاطره‌لی ، مخالف (زمان) . تتیز طبیعتلی (آدم) .

عِشاء [ع. آقشام وقتی ، قاراکاق باصدقدن صوکره کی زمان ؛ یاتسی نمازی .

عَشّاب [ع. نباتاتی تصنیف و تدقیق ایله اوغراشان عالم .

عَشّار [ع. اعشار تحصیلداری ، اونده‌لقجی .

عَشاری [ع. اون جزؤدن عبارت ویا مرکب .

عُشّاق [ع. عاشقلر ، کوزل سونلر .

عَشاوَت [ع. طاووق قاره‌سی ، کوز علتی .

عَشائِر [ع. عشیرتلر . ب: عشیرت .

عُشب ع. یشیل اوت ؛ اوتلاق .

عَشَبه [ع. اختیارلامش ، قانبورلاشمش .

عَشبی ع. اوت قبیلندن اولان.

عُشر ع. اونده‌بر ؛ محصولاتك اونده بری .

عَشر ع. اون ، ١٠ .

عِشرَت ع. ایچكی ؛ اصل معناسی: مجلس، جمعیت دیمكدر .

عُشرجی س. اعشار تحصیلداری.

عَشَره ع. اونلر ، اون شیئی مجموعی .

عِشرین ع. یكرمی ، ٢٠ .

عَشق ع. سوكی، افراط درجه‌ده محبت : سودا ، علاقه.

عَشقباز فا. یالاندن عاشقلق صاتان .

عَشقبازی فا. یالاندن عاشقلق صاتمه .

عَشوراء فا. ب: عاشوراء .

عِشوه ع. ناز ، ادا ، شیوه .

عِشوه‌كار فا. ناز وادا ایدن، نازلی ، شیوه‌كار.

عِشوه‌گر فا. عینی معنی .

عَشیر ع. اونجی، اونجی قسم؛ دوست، رفیق، زوج .

عَشیرَت ع. قبیله؛ باباجهتندن یقین اقربا ؛ عائله .

عَصا ع. دكنك ، چبوق ، صوپا ؛ درویشلرك اللرنده طاشیدقلری برنوع صوپا؛ بعض مذهب رئیسلرنده كی اوزون ومزین صوپا .

عِصابه ع. یاره ایچون صارغی؛ انسان كروهی .

عُصاة ع. عاصیلر ، زوربالر ؛ جناب حقك امرینه قارشی كلنلر .

عُصاره ع. میوه صویی .

عَصافیر ع. عصفورلر ، سرچه قوشلری .

عَصَب ع. سیڭیر .

عَصَبه ع. سیڭیر؛ پدر طرفندن اقرباسی و چوجقلری ؛ شرعاً میراث آله‌مایان اقربا .

عَصَبی ع. سیڭیرلری پك چابق متأثر اولان ، حدتلی .

عَصَبیّت ع. بر شیئی مدافعه و التزامده‌كی فرط غیرت ؛ سیڭیرلیلك .

عَصر ع. زمان، دور، قرن ، هنكام ؛ ایكندی وقتی .

عُصفور ع. سرچه قوشی .

عِصمَت [ع. مدافعه ، حمایه ؛ ناموس ، عفت ؛ عیب وکناه اولان شیلردن اجتناب ؛ معصوملق .

عِصمَتلی ص. عصمتی اولان .

عِصیان [ع. عاصی اولمه ؛ طغیان ، سرکشلك ؛ او امره اطاعت ایتمیوب آیاقلانمه ؛ کناه . اثم .

عَصیده [ع. شکرله نشاسته‌دن یاپیلان برجنس حلوا .

عِضاده [ع. ارتفاع آلتنرینك درجه‌لرینی کوسترن قول .

عُضال [ع. تداویسنده اظهار عجز ایدیلن برمرض .

عَضُد [ع. قولك یوقاریکی قسمی ، بازو ؛ استنادکاه ، معین .

عَضُدی [ع. قوله منسوب ومتعلق .

عَضَله ع. سیکیرلی أتلر .

عَضَلی [ع. سکیرلی أتلره منسوب ومتعلق .

عُضو [ع. قول ، آیاق کبی بدنك بر جزئی .

عُضوی [ع. عضوه منسوب ومتعلق .

عَطاء [ع. ویرمه ، ویریش ؛ باغشلامه ، احسان .

عَطّار [ع. کوزل قوقولر صاتان ؛ اجزاء طبیه صاتان ؛ بهارات وسائره صاتان .

عُطارِد [ع. کونشك اطرافنده دونن سیاراتك برنجیسی .

عَطّارلِق [س. عطارك تجارتی وایشی .

عَطالَت [ع. ایشسزلك ، بوش طورمه .

عَطایاء [ع. عطیه‌لر ، بخشیشلر ، پیشکشلر .

عِطر [ع. کوزل ولطیف قوقو ؛ یاپراقلری کرتیکلی بر نوع کوزل قوقولو نبات .

عِطرناك فا. کوزل قوقولو .

عِطری [ع. کوزل قوقویه منسوب ومتعلق .

عِطرِیّات [ع. کوزل قوقولر ، رایحه‌لر .

عَطسه ع. آقصیرمه ، آکصیرمه .

عَطش ع. صوسزلق ، حرارت .

عَطِشان ع. صوسز ، صوصایان .

عَطف [ع. اکمه ، چویرمه ، میل ایتدیرمه ، توجیه ایتمه ؛ حمل ، اسناد ؛ برکله ویا جمله‌یی اوستنده کی کله ویاجمله‌یه ربط ایتمه .

عَطفی [ع. عطفه منسوب و متعلق .

عَطوف [ع. برینه محبت و شفقتی اولان .

عَطوفت غل. شفقت ، مرحمت.

عَطوفتلی ص. شفقتلی، مرحمتلی.

عَطوفی [ع. محبت وشفقت ایدنه‌منسوب ومتعلق.

عَطیّه ع. بخشیش ، احسان .

عِظام ع. عظملر ، کمیکلر.

عَظائِم [ع. عظیمه‌لر ، دهشتلی حادثه‌لر ؛ مهم شیئلر ؛ مهم وبویوك (جنایت) .

عَظم [ع. کمیك ؛ برشیئك بویوك قسمی .

عُظم و عِظَم [ع. بویوکلك ؛ بویوك بویلی .

عُظَماء ع. عظیملر. ب: عظیم.

عُظما ع. ب: عظمی .

عَظَمَت [ع. بویوکلك ؛ کبر ، غرور ، دبدبه ، طنطنه .

عَظَمَتلی [ص. عظمتی اولان ، بویوك ، جلال صاحبی ، طنطنه‌لی ، دبدبه‌لی ، شانلی .

عُظمی [ع. (اعظم)ك مؤنثی . ب: اعظم .

عَظیم [ع. بویوك ، جسیم ؛ عالی ، رفیع ؛ اهمیتلی ، مهم .

عَظیمه [ع. بویوك ودهشتلی وقعه ، مهم شئی ؛ بویوك (جنایت) .

عَفاریت [ع. عفریتلر ؛ صوك درجه‌ده شریر اولان انسان وجنلر .

عِفَّت [ع. ناموس ، حیا ، عرض ؛ ارتکابدن اجتناب ، استقامت .

عِفَّتلی [ص. عفتی اولان ، عفت صاحبی ؛ مستقیم .

عِفریت [ع. قورناز ، ماهر ، حیله کار ؛ شیطان ؛ مقتدر وشریر ، حین . عفریت کسلمك: پك چوق حدت ایتمك .

عَفو [ع. قباحتنه باقمایارق عذابدن آزاد ایتمك ؛ معذور طوتمه ، عزل ایتمه .

عَفُوّ [ع. مرحمتلی ، دائما عفو ایدن .

عُفونَت [ع. چورومه، قوقمه ؛ فنا قوقو، آغرقوقو؛ آغرلق .

عُفونَتلَندیرمَك [ف. عفونت پیدا ایتدیرمك ؛ فنا قوقوتمق .

عُفونَتلَنمَك [ف. چوریمك ، فنا قوقمق ؛ آغرلاشمق .

عُفونَتلی [ص. چوروموش ، فناقوقمش، فنا قوقان؛ آغر .

عَفیف [ع. عفت و ناموسی اولان ؛ مستقیم ، ارتکاب ایتمه‌ین .

عِقاب [ع. عذاب ، جزا ، مجازات .

عُقاب [ع. دکیز طاوشانجیلی ، آوقوشی؛ یوکسك محل؛ سنجاق .

عَقار [ع. ایراد کتیرن دکان ، او وسائره .

عَقاقیر ع. طبابتده مستعمل کوکلر .

عِقال [ع. حیوانلرك آیاغنه اورولان کوستك ؛ باشه صاریلان قوردون .

عَقائِد [ع. عقیده‌لر ، اعتقاد اولونان قضیه‌لر .

عَقب [ع. آیاغك اوکچه‌سی ؛ اوغل ، طورون، حفید؛ اخلاف ؛ همان آرقه‌دن کلن .

عُقبا ع. آخرت ، دار بقا .

عَقَبه [ع. تپه ، یوقوش ؛ کچید ؛ مخاطره ؛ تهلکه‌لی آن .

عَقبی [ع. اوکچه‌یه منسوب ومتعلق .

عُقبی [ع. (بر شیئك) صوکی ، عاقبتی؛ عذاب ویامکافات.

عَقد [ع. باغلامه ، ربط وبند؛ قرارلشدیریلوب تعهده آلنمه ؛ (پازا لغی) اویدیرمه ؛ (بر کوپری وسائره) انشا ایتمه؛ نکاح ایتمه .

عِقد [ع. کردانلق ، اینجیدن کردانلق .

عُقَد ع. عقده‌لر، ب: عقده.

عُقده [ع. دوکوم ، بر ایشك زورلغی ، مشکلی ؛ انسانك چوق اوغراشدیغی حالده نائل اولامادیغی ایش ؛ بز ، یومرو .

عُقده کشا فا. مشکل حل ایدن.

عُقدی [ع. عقده‌یه منسوب ومتعلق.

عُقر [ع. (برقادینك ویا بریرك) قیصیرلغی ، محصولات ویرمیشی.

عَقرَب [ع. زهرلی بر حیوان ؛ ساعتك قیصه ابره‌سی ؛ اون ایکی برجدن بری ؛ انسانی عقرب کبی صوقان آدم.

عَقل [ع. اویله برخاصه‌که انسان اونکله بر شیئی آکلار وحکم ایده‌بیلیر، هوش، خرد، ذهن ؛ آکلامه ، فهم وادراك، ذکاء ؛ دوشونمه ، تفکر ؛ قوۀ حافظه؛ عقل بالغ: سن‌رشده واصل ولمش اولانك عقلی.

عُقَلاء [ع. عاقللر . س. عقللی کچینن؛ عقلا دونبلکی: بر شئی بیلمدیکی حالده کندینی بیلیر کبی کوسترمك ایسته‌ین.

عَقلاً [ع. عقل ایله، عقلجه ، عقله تطبیق اولونجه.

عُقَلالِق [س. عقـلا کچینمه ، چوق عقللی کبی کورونمك ایسته‌مه.

عَقلی [ع. عقله‌منسوب ومتعلق؛ عقل ایله آکلاشیلان.

عَقلیّات [ع. عقل ایله کشف وتحقیق اولونابیلن شیئلر.

عُقم و عُقمة ع. قیصیرلق.

عُقوبَت [ع. زا ، عذاب ، اذیت.

عُقود [ع. عقدلر ، دوکوملر ، قراروپریلوب ربطاولونان ایشلر.

عَقور [ع. یاره‌لایان ، ایصیران (حیوان).

عُقول ع. عقللر . ب: عقل.

عَقیب [ع. بر دیکرینك آرقه‌سی صره‌کلن.

عَقیده [ع. ایمان ، اعتقاد ، قناعت دینیه.

عَقیق ع. برجنس قیمتلی طاش.

عَقیم [ع. قیصیر (قادین) ؛ ثمره‌سز، محصولات‌ویرمه‌ین (اراضی فکر) ؛ یك یمان ، فلاکت‌امیز (محاربه). چوجقسز (آدم).

عَکّام [ع. دوه‌جی ، استرجی ؛ صره ایله جمه کیدن خدمتجی.

عَكس [ع. چارپمه ، اورمه ، چارپوب کری دونمه ؛ ضد ، ترس. خلاف ؛ عکسنه: ترسنه ، ضدینه . بالعکس : بوسبتون ضدی اولمق اوزره..

عَکسی [ص. ترس ، ضد، مغایر؛ عنادجی ، چکیمسز ، خویسز؛ اوغورسز ، منحوس.

عَلاء [ع. رتبه‌جه یوکسکلك ، رفعت، بویوکلك . اصالت ونجابت .

عَلَا [ع. عالی اولسون معناسنه فعل ماضیدر .

عِلاج [ع. برخسته‌لغك تداویسی؛ مؤثر دوا ؛ چاره .

عِلاج پَذیر [فا. تداوی ایدیله‌بیلن ؛ چاره‌سی بولونابیلن .

عِلاجسِز [ص. علاجی اولمایان، چاره‌سز .

عَلاقه [ع. ایلیشیك ، تعلق ، مناسبت، عشق‌وسودا ؛ محبت ، کوکل باغلانمسی .

عَلاقه‌دار [فا. ایلیشیکی ، مناسبتی وحصه‌سی اولان ؛ ذی‌مدخل .

عَلاقه‌لی [ص. مناسبت‌وایلیشیکی وعلاقه‌سی اولان ؛ عاشق، دلداده .

عَلّام [ع. پك عالم ، هرشیئی بیلن . Très docte .

عَلامَت [ع. برشیئك بیلنمسنه سبب اولان نشان ، اشارت ؛ اماره ، ایز ، اثر .

عَلّامه ع. ب: علام .

عَلانی [ع. ظاهر ، آشکار ، میدانده .

عَلانِیَّت [ع. شهرت ، اشتهار؛ برشیئك ظاهر ومیدانده اولماسی ؛ بر شیئك طیش یوزی ، منظرهٔ ظاهریه وخارجیه‌سی .

عَلانِیَةً [ع. آچیقجه ، عموم مواجهه‌سنده ، علناً.

عِلاوه [ع. قاتمه ، آرتیرمه ، ضم ؛ برغزته‌یه فضله‌جه ضم ایدیلن کاغد ویا کوچوك برنسخه ؛ امضا آلتدقدن صوکره مکتوبك زیرینه یازیلان شئی .

عِلاوَةً [ع. قاته‌رق، ضم ایده‌رك، ضمیمةً .

عِلاوه‌لی [ص. ضم وعلاوه اولونمش، آرتیرلمش.

عَلائِق [ع. انسانك ایلیشیکی اولدیغی شیئلر ، مناسبات ، روابط .

عَلائِم [ع. علامتلر ، نشانلر . ب: علامت .

عُلبه [ع. صاغمغه مخصوص دریدن قاب ؛ قوطو ، توتون طبقه‌سی .

عِلَّت [ع. مرض ، خسته‌لق ، کیفسزلك ؛ سبب ، موجب؛ مقصد ، غایه ، نیت . حروف علت : (ا و . ی) .

عِلتلی [ص. علتی اولان، بر مرضه مبتلا ؛ عذرلی ؛ سقط .

عَلَف ع. حیوان یمی .

عَلَق ع. یاپیشان .

عَلَقه ع. برسولوك. ج: علقات.

عِلَل [ع. علتلر ، سببلر ، موجبلر ، مرضلر .

عِلم [ع. بیلگی ، معلومات ، وقوف ، معین بعض شیئلر حقنده انسانك دوغرو وعقلی بیلکیسی ؛ تدقیق وتتبع اوزرینه مؤسس معلوماتك هیئت عمومیه‌سی ؛ محدود برشئی حقنده‌کی معلوماتك هیئت مجموعه‌سی ؛ نظریات . علم وخبر : تصدیقنامه ؛ مقبوض پوصله‌سی.

عَلَم [ع. نشان ، علامت ، حد؛ حدودی کوسترن نشان ؛ یوکسك طاغ ؛ دوداقده‌کی چاتلاق . سنجاق ، بایراق ؛ اسم خاص ، مناره تپه‌سی ؛ صاریغك آلتون تلی .

عُلَماء [ع. عالملر، علم اهللری؛ قواعد دینیه وآلهیات ایله مشغول اولانلر .

عَلَمدار [فا. سنجاق طاشییان، بایراقدار .

عَلَمدارلِق [س. سنجاقدارك وظیفه و مأموریتی .

عَلَمداری فا. عینی معنی .

عِلمی [ع. علمه‌منسوب ومتعلق؛ نظری .

عَلَمِیَّت [ع. علم و اسم خاص اولمق کیفیتی .

عِلمِیّه [ع. فقیه، احکام شرعیه وامور دینیه‌ایله مشغول اولانلر ؛ طریق علمی‌منسوبینی.

عَلَناً ع. آچیقجه، کیزله‌مکسزین.

عَلَنی [ع. آچیقده ومیداندە اولان ، کیزلنمه‌ین ؛ آچیقدن .

عَلَنِيَّت [ع. آچيقده وميدانده اولمه .

عَلَو س. ب: آلو.

عُلُوّ [ع. يوكسكلك، بويوكلك ؛ علو جناب : سماحت ، كرم ، عالى جنابلق .

عُلوان [ع. تفاخر ، اوكونمه؛ عنوان ، كتاب اسمى وكتابه‌سى، بر مكتوب آدرسى.

عُلوفه ع. وقتيله عسكرمعاشى.

عُلوفه‌جى [س. وقتيله سوارى عسكرى .

عُلوفه‌لى ص. معاشلى .

عُلوم ع. علملر ، ب: علم .

عُلوى [ع. يوكسك ، رفيع ؛ سما، روحانيات ومعنويانه منسوب ومتعلق .

عَلَوى [ع. حضرت على (رضه) افنديمزه منسوب ومتعلق.

عُلوِيّات [ع. روحانيات و معنوياته عائد شيئلر.

عُلوِيَّت [ع. يوكسكلك ، بلندلك ، يوجه‌لك ؛ معنويت ، روحانيت .

عَلى [ع. يوكسك ، بويوك ، نجيب ، مشهور ، بلند .

عَلى [ع. اوست، فوق، اوزره. على كل حال : هرحالده . على مراتبهم: رتبه‌لرينه ودرجه‌لرينه كوره ، صره‌سيله ؛ على الاطلاق : عموميت اوزره ؛ على حاله : اولديغى كبى ، حالى اوزره؛على الخصوص: باخصوص، خصوصا؛ على الانفراد : بربر، آيرى آيرى ؛ على التحقيق : محقق صورتده، صحيح اوله‌رق؛ على السويه : مساوات اوزره ؛ على الدوام : دائمى صورتده ، متماديا ؛ على العميا : كور كورينه؛ على العجله : عجله ايله؛ على العاده ؛ عادت اوزره ؛ على الصباح : ايركندن ؛ على التوالى : بربرى آردى صره ، متماديا ؛ على العموم : عموميت اوزره ؛ على الغفله ؛ غفلت اوزره ؛ على ملاء الناس ؛ هر كسك كوزى اوكنده؛ على الفور: درحال ، بردن ، دفعةً؛ لاعلى التعيين : تعيين و تخصيص ايتمكسزين ، مبهم بر صورتده .

عُليا [ع. (اعلى) نك مؤنثى ؛ دها يوكسك، دها نجيب، دها مشهور ، دها نامدار .

عَلَيكَ ع. سنك اوزركه .

عَلَيكُم ع. سزك اوزركزه.

عَليل [ع. خسته ، مريض ؛ بدننك برطرفی سقط ؛ كور ، كوزی كورمز .

عَليم ع. چوق بيلن .

عَلَيه ع. اونك اوزرينه .

عِلّيّين [ع. ياخود عليون : سماده الك يوكسك موقع. ملكلر .

عَمّ ع. پدرك قاردشی ، عمجه .

عم [(عليه السلام) تعبيرينك مختصری .

عَما ع. ب: عمی .

عِماء ع. ديرك ، ستون .

عِمارَت [ع. معمور ايتمه ؛ اوچوك قبيله ؛ انشا آت ؛ فقرايه ومدرسه‌لرده اوقويانلره ويرلمك اوزره اكك چوربا وسائره پيشيرمكه مخصوص محل .

عُمّال [ع. عامللر ، ياپيجيلر ، چاليشانلر ؛ ولايت واليلری .

عَمّامه [ع. صاريق، باشه صاريلان شئی .

عُمّان [سخ. جزيرة العربك جنوبنده كی بويوك دكيز ؛ بحر محيط ، بويوك دكيز .

عَمجه س. پدر قاردشی ، عموجه.

عَمد [ع. قصد ، نيت ، قرار ، بر شيئی تصور وتصميم ايده‌رك ياپمه .

عَمداً [ع. قصداً ، ايستيه‌رك وبيله‌رك .

عُمده [ع. دستك، طيانه‌جق شئی؛ كنديسنه بر ايش حواله اولونان (آدم) ؛ استناد گاه .

عُمر [ع. ياشايش، حيات ؛ ياشانيلان مدت ؛ حقيله وايی ياشامه ؛ شن ، نشئه‌لی. شاطر؛ ياش ، سن .

عُمْران [ع. بر مملكتی معمور وآبادان ايدن؛ معموريت، مسعوديت، رفاه ؛ مدنيت .

عمران ع. عمرانه منسوب ومتعلق.

عَمّزاده فا. عمجه اوغلی .

عُمق ع. درینلك .

عمقاً ع. درینلك جهتیله .

عَمَل [ع. ایش ، فعل ، كار ، اثر ؛ موقع فعل واجرایه وضع ایتمه ؛ اسهال . دستور العمل: انسانك حركتنی اویدو- راجغی قاعدهٔ سالمه .

عَمَلمانده [فا. ایشدن قالمش ، ایش كوره‌مز ، معطل .

عَمَله [ع. جمـ. مفردی اولان (عامل) قوللانلماز . رنجبر، ایشجی ، كونده‌لكله ایش كورن .

عَمَلی [ع. نظری اولمایان ، بر علمك ویا صنعتك قواعد واساساتنی اجرا ایتمكه منسوب ومتعلق .

عَمَلیات ع. بر عملك اجرا آتی.

عُموجه سـ. ب: عمجه .

عَمود [ع. دیرك، ستون؛ مسند. قاعده؛ یوقاریدن آشاغی‌یه اینن خط ، شاقول .

عَموداً [ع. عمود وضعیتده ، یوقاریدن آشاغی‌یه .

عَمودی [ع. یوقاریدن آشاغی‌یه بر وضعیت آلمش اولان، شاقولی .

عموم [ع. هركسه عائد وشامل اولمه ، كلیت ؛ بوتون انسانلر ، خلق؛ هپ ، بوتون، جمله ؛ علی‌العموم : عمومیت اوزره ؛ بالعموم : بوتون ، هپ .

عُموماً [ع. بوتون ، عمومیت اوزره .

عُمومی [ع. عمومه منسوب ومتعلق؛ هركسه عائد وشامل اولان ؛ مشترك .

عُمومیّت [ع. عمومیلك ؛ هركسه عائد وشامل اولمه .

عَمّه ع. پدرك همشیره‌سی .

عَمی ع. كورلك ، كورمزلك.

عِمیّا [ع. دوشونمه‌یه‌رك ، ارزو ایتمه‌رك ، كورمیه‌رك .

عَمیق [ع. درین . عریض وعمیق: اوزون اوزادی‌یه .

عَمیم ع. عمومه عائد .

عن [ع. دن. عن اصل: اصلندن. عنها منها : شوندن بوندن؛ عن الغیاب : غیابندن ، غیاباً ، حاضر اولمقسزین ؛ عن قصد : قصد ایده‌رك ، ایسته‌یه‌رك .

عَناء [ع. زحمت ، مشقت ، مشكلات .

صاحب ونا شری : اقبال کتبخانه‌سی

عُنّاب [ع. قرمزى قبوقلى بر نوع ميوه .

عِناد [ع. مخالفتده لزومندن زياده اصرار .

عِنادجيلق [س. عنادجى آدمك حالى .

عِناديه [س. حقائق اشيايى انكار ايدنلرك مسلكى .

عَناصِر [ع. عنصرلر . ب: عنصر .

عِناق [ع. بوينه صارلمه ، صارماشمه .

عِنان ع. ديزكين ؛ اداره .

عَنانَت [ع. معاملات زوجيه‌ده عدم اقتدار .

عِنايَت [ع. اهتمام ، تقيد ؛ همت وغيرت ؛ لطف، ايلك .

عِنايَةً [ع. ايلك اوله‌رق ، لطفاً .

عِنايتكار [فا. تقيد واهتمام ايدن؛ لطف وكرم صاحبى .

عِنايتكارانه [فا. عنايتكار اولانه ياقيشه‌جق صورتده .

عِنايتلى [ص. ايلك ايدن، لطف صاحبى .

عِنَب ع. اوزوم .

عَنبَر [ع. كوزل قوقولو سياه بر ماده ؛ كوزل قوقو .

عَنبَربار [فا. عنبر ياقديران ، اطرافه كوزل قوقو نشر ايدن .

عَنبَربوى [فا. عنبر قوقولو؛ بر جنس پرنج .

عَنبَرين [فا. عنبر كبى كوزل قوقان ، عنبردن عبارت .

عَنبَرِيّه [ع. ياپلاچيچكى؛ عنبرلى ويا كوزل‌قوقولو شئ .

عِنَبه [ع. اوزوم دانه‌سى؛ كوز بيكنده‌چيقان برسيويلجه .

عِنَبى [ع. اوزومه منسوب و متعلق .

عَنتَرى ع. ب: انتارى .

عِند [ع. نزد ، يان ؛ يانده ، نزدنده؛ حالنده، تقديرنده، وقوعنده ؛ كوره ، نظراً ؛ نسبةً ؛ قياساً .

عَندَليب ع. بلبل .

عِندى [ع. كندى حكمى، كندى كيفى ، كندى فكرى.

عِندِيّات [ع. كندى ارزو ايتديكى ودوشونديكى شيئلر .

عُنْصُر [ع. كوموش ، باقر ، دمير ، آزوت الخ . كبي تحليل اولوناماز جسم بسيط؛ هرهانكي مادي برشيئي تشكيله يارايان اصل ، اساس . عناصر اربعه : اسكيلر طرفندن قبول ايديلن يالكز درت عنصر : هوا ، آتش ، طوپراق ، صو.

عَنعَنه [ع. برخصوصي آغزدن آغزه كچه‌رك نقل اولونمه ، تسلسل روايت .

عُنف [ع. سرتلك . قبالق ، شدت ، جبر .

عُنفوان [ع. عنفوان شباب : كنجلكك الك پارلاق وقتي .

عُنقي [ع. سرتلكه ، قبالغه منسوب ومتعلق .

عُنق ع. بوين ، كردن .

عَنقا [ع. موهوم برقوش ؛ مج. اسمي وار جسمي يوق اولان شئي .

عَنك ع. سندن .

عَنكبوت ع. اوروجك .

عُنوان [ع. كتاب ، رساله وسائره‌نك اسمي ؛ ظرف آدرسي.

عُنوانلي [ص. بر عنواني اولان؛ عنوان صاتان ، متكبر .

عَنود ع. عنادجي، معند .

عَنوَة ع. قوت ، شدت، زور.

عَنوَةً ع. زورله ، جبر ايله .

عَنيد ع. عنادجي .

عَنيف [ع. سرت، عنف وشدت صاحبي .

عِنّين [ع. معاملات زوجيه‌يه مقتدر اولمايان .

عَوارِض [ع. عارضه‌لر، علتلر، قضالر ، بلالر .

عَوارِف [ص. عارفلر ، عالملر، ايش آكلار اولانلر.

عَواصِف [ع. عاصفه‌لر، فورطنه‌لر .

عَواطِف [ع. عاطفه‌لر ، ب: عاطفت .

عَواقِب [ع. عاقبتلر ، صوكلر، انجاملر .

عَوالِم ع. عالملر ، ب: عالم.

عَوام [ع. عامه‌لر ، هركس ؛ عادي خلق، آحاد ناس.

عَوامپَسَندانه [فا. آیاق طاقمنك بكنه‌جكی بر برطرزده ؛ قبا وعادی .

عَوامِل ع. عامللر. ب: عامل.

عَوائِد [ع. عائده‌لر ، ایراد ، كلیر ؛ تخصیصات ، معینات .

عَوائِق [ع. عائقه‌لر ، مشكللر ، مانعلر .

عَود ع. كری كلمه ، رجعت .

عود [ع. اودون ، خشب ؛ یاقلدیغی زمان ایی قوقو نشر ایدن اودون ؛ معروف چالغی .

عَودَت ع. كری كلمه ، رجعت.

عودی [ع. عوددینلن چالغی‌یی مهارتله چالان .

عَورَت [ع. قاری ، نسوان ؛ انسانك كوسترلمسی عیب اولان وحرام صایپلان یری ؛ زوجه .

عِوَض [ع. بدل اوله‌رق ویریلن شئی ، قارشیلق . بلا عوض: بربدل مقابلنده اولمایارق.

عِوَضاً [ع. قارشیلق وبدل اوله‌رق .

عَوعَوه [ع. كوپك خاولاماسی؛ هذیان .

عَوق [ع. مانع ، انكل؛ بریری طوردیرمه ، توقیف ایتمه ؛ واز كچیرمه ، منع ایتمه.

عَون [ع. یاردیم ، نصرت . بعونه تعالی؛ جناب حقك یاردیمیله. یاردیم‌ایدن، یاردیمجی.

عَونَه [س. یاردامجیلر ، قفادار اولانلر .

عَهد [ع. سوز ویرمه ، درعهده ایتمه ، آند، قسم؛ سوزلشمه ، مقاوله؛ زمان ، دور، هنكام ؛ فرمان عالی ، خط همایون .

عَهدلاشمَق [ف، سوزلشمك، بربرینه قارشی تعهد آلتنه كیرمك .

عَهدنامه فا. معاهده كاغدی.

عُهده [ع. اوستنه آلمه سوز ویرمه، وعد ؛ وظیفه، بر آدمك دائرۀ اقتدار ومداخله‌سی ؛ مسئولیت ؛ عهده‌سندن كلمك ؛ باشه چیقارمق، موفقیتله بیتیرمك :

عَهدی [ع. عهده منسوب و متعلق .

عُهود [ع. عهدلر ، سوزلر ؛ پیمانلر .

عُهور [ع. سفالت وعيش و عشرت ايچنده ياشامه .

عِيادَت [ع. برخسته‌يى زيارت ايتمه ، خاطر صورمه .

عِياذ [ع. صيغنمه ، التجا . العياذ بالله: اللهه‌صيغندق.

عِيار [ع. آلتون وكوموشك خالصلكى درجه‌سى ؛ مسكوكاتك وزنى تام اولماسى ؛ برمقياس ايله بروزنك براولچونك تفتيشى ؛ درجه ، مرتبه .

عَيّار [ع. حيله‌كار، طولانديريجى، دساس .

عِيارجى [ت. طارتى واولچو آلتلرينى تفتيش ايدن مأمور .

عَيّاش ع. چوق ايچكى ايچن .

عَيّاشلق [ت. افراط درجه‌ده سرخوشلق ، بكريلك .

عِيال [ع. عائله‌لر؛ بركيمسه‌نك باقمغه مجبور اولديغى انسانلر ؛ فامليا؛ قارى، زوجه.

عِيان ومُعاينه [ع. كندى كوزلريله كورمه فعلى ؛ ظاهر ، آشكار.

عَيان ع. صاپان دميرى .

عَيب [ع. خطا، قصور ، لكه، اوتاناجق شئ ؛ اوتانمغى موجب ، مخل ادب .

عَيب‌جو [فا. انسانك عيبلرينى آرار وصوراراولان.

عَيبسز [ص. لكه‌سز، نقيصه‌سز، قصورسز ، نقصان .

عَيبگو [فا. آدمك عيبلرينى سويله‌ين .

عَيبلامق [ف. تعييب ايتمك ، برسوز ويا حركتى عيب كورمك .

عَيبلانمق [ف. تعييب اولونمق، عيب صايلمق .

عيد [ع. بايرام . عيد فطر : شكر ويا رمضان بايرامى ؛ عيد اضحى : قربان بايرامى .

عيدِيّه [ع. بايرام هديه‌سى ، بخشيش .

عيسَوى [ع. حضرت عيسى (عم) ه منسوب ومتعلق؛ خرستيان دينه منسوب ومتعلق .

عيسَوِيَّت ع. خرستيانلق .

عَيش [ع. ياشايش ، ياشامه ؛ اكمك ، غدا ؛ طرز حيات ، ذوق وصفا .

عیشَت [ع. یاشامه ، طرز حیات . عیشهٔ راضیه: قولای و آسوده حیات .

عَین [ع. کوز ، چشم ؛ دلیك فتحه ؛ ایکنه دلیکی ؛ بر شیئك جوهری، اصلی ؛ چهره ، سیما : فنا کوز تأثیری؛ منبع؛ طبق ، صرف ، محض . اصابت عین : نظر دکمه . بعینه : عینیله ، طبق ، رأی العین : کندی کوزیله. طرفة العینده : کوز قپاغنی سریعاً ایندیروب آچنجه‌یه قدر کچن زمانده . قرة العین : سوینج ، کوز آیدینلغی . قریرالعین : کوزی آیدین ، شاد ومفتخر . عین الیقین: کورمش کبی . عینیله: طبقیسی .

عیناً [ع. کندیسی واصلی اوله‌رق؛ تمامیله ، هیچ بر شی دکیشدیرمکسزین .

عَینی [ع. کوزه منسوب ومتعلق؛ بکزه‌ین ، طبق ، تمامیله کندیسی ؛ فرقسز اوله‌رق .

عَینِیَّت [ع. بکزه‌ییش ، ینه کندیسی اولیش .

عَیواض [س. بویوك بر دائره‌ده آشاغی خدمتلرده قوللانیلان .

عُیوب ع. عیبلر . ب: عیب.

عَیّوق [ع. سماده (کچی) دنیلن یلدیز ؛ سمانك پك یوکسك یری .

عُیون [ع. عینلر ، کوزلر ، چشملر .

غ

غ [س. الفبای عثمانینك یکرمی ایکنجی حرفی اولوب ابجد حسابنده (۱۰۰۰) عددینه علامتدر .

غابِن [ع. آلدادیجی . آلچق ؛ تنبل .

غابه ع. اورمان .

غاجر مه. ب: غیجیر .

غار ع. مغاره ، این .

غارت [ع. آقین. چاپول؛ یغما؛ غنیمت .

غاردیان [س. قولجی ، نوبتجی، محافظ .

غاردیانلق [س. نوبتجیلك ، بكجیلك، قولجیلق.

غاز [س. هوا كبی خفیف وعادی درجهٔ حرارت وتضییقده تبدل ایتمه‌ین اوچیجی بر جسم. معدن كوموروندن استحصال ایدیلن وتنویر وتسخینه یارایان وقوهٔ محركه خدمتنی كورن قابل اشتعال جسم. هواغازی؛ پترول؛ پترول‌لامباسی، ایشیق.

غاز س. اینجه تول ، دولبند .

غازوز [س. برنوع غازلی وكوپوریجی شربت .

غازه فا. قیزیللق دوز كونی .

غازی [ع. غزا ایدن ؛ مجاهده ایله‌ین .

غازیلك س. غازی اولانك صفتی.

غاشیه [ع. پرده ، اورتن شیٔ، ظرف ؛ خدمكان ؛ اكر اورتوسی‌كه غلط اوله‌رق: خاشا دنیر .

غاصب [ع. غصب ایدن، زورله آلان .

غاغا [س. طیوره آغز خدمتنی كورن سیوریجه كمیك .

غاغالاشمق [ف. غاغاایله غوغا ایتمك .

غاغالامق ف. غاغا ایله اورمق.

غافر ع. عفو ایدن .

غافل [ع. تنبل ، دقتسز ، اندیشه‌سز .

غافلانه [فا. غافل اولانه یاقیشیر صورتده ، دقتسزلكله.

غالب [ع. غلبه ایدن ، مظفر اولان ؛ دها قوی .

غالبا [ع. اكثریا ، اك قوی احتماله كوره ، مأمول ایتدیكمه نظراً .

غالبانه [فا. غالب صفتیله؛ غالب اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

غالبیت [ع. غالب‌كلمه، محاربه ومجادله‌یی قازانمه ، اوستونلك .

غالوش س. ب: قالوش .

غالون س. صیرمه شرید .

غالهطا [س. پکسماط ، فرونده قورودلمش اکمك .

غالی [ع. بهالی ، آغر قیمتلی ؛ قایناپان .

غالیه [فا. مسك ایله عنبردن یاپلمش کوزل قوقولو سیاه بر ماده. غالیه فام : غالیه رنکلی .

غامر [ع. خراب . غیر مزروع (مملکت) . هر شیئی اورتن (صو).

غامض [ع. مبهم، آکلاشلماز ، قاپالی، مغلق (سوز) ؛ سفیل ، محقر (آدم) .

غانبوط [س. اولدقجه آغر طوپلرله مجهز آز صو چکن کوچوك قطعهده بر سفینهٔ حربیه .

غانغرن [س. یومشاق برقسمك حیات عضویهدن تماميله محروم قالماسیکه جوارینهده سرایت احتمالی واردر .

غانغه س. ذیلسز عرب دفی .

غائب [ع. حاضر اولمایان ، نظردن نهان اولان ؛ موجود اولمایان ، ضایع ، نرهده اولدیغی بیلنمهین .

غائبانه [فا. کیزلیدن ، خبری اولمقسزین ، آرقهدن.

غایت [ع. صوك ، نهایت ؛ نتیجه، مرام؛ خ. چوق، زیاده ، صوك درجهده؛ غایتله، غایتده : پك . بغایت : نهایت درجهده . بیغایه : غایهسز ، صوکسز. غایة الغایه : اك صوك درجهده .

غایتسز ص. صوکسز ، پایانسز.

غایده [س. بلغارلرك چالدقلری زورنالی طلوم چالغی .

غائط [ع. انسان پیسلکی ، نجاست .

غائله [ع. فلاکت ، مصیبت ؛ اوغراشدیریجی وصقنتیلی ایش ؛ حرب ، محاربه .

غایه [ع. صوك، مقصد، انجام؛ واریلهجق نتیجه .

غائی [ع. مقصد و نتیجهیه منسوب ومتعلق .

غبّ ع. صوك ، صوکره.

غبّاً ع. آرا صره ، نادراً.

غبار ع. توز .

غبار آلود فا. توزه بولاشمش.

غباوت [ع. بدلالق . قالین قفالیلق .

غَبراء [ع. دهـا دوغروسى : الغبراء : ارض ، ير .

غِبطه [ع. بر ديكرينـه نظراً عينى ايلكدن استفاده ايتمك ارزوسى. اقبال، سعادت.

غِبطه آور فا. ايمرنمه .

غِبطه افزا فا. ايمرنمكى موجب.

غِبطه كَش فا. ايمرنن .

غَبغَب [ع. (اوكوزك) صـارقان كردنى ، (خروسـك) صقالى .

غَبن [ع. حيله ، آلداتمه ، يالا- نجيلق. غبن فاحش: چوق وقبا آلداتمه .

غَبى ع. قلين قفالى، بدلا .

غَثَيان ع. قوصمه، استفراغ،قى.

غِذاء ع. ب: غذا .

غَدار [ع. غدر و ظـلم ايدن ، جفا كار، خائن ، وفاسز؛ پك بهالى صاتان (تاجر) .

غَدّارانه [فا. غدارجه ، جفا كارانه، مرحمتسزجه، خائنانه .

غَدّارلق [س. ظلم وستم ، وفا- سزلق ، خيانت ؛ صو يجيلق .

غَدّاره ع. كوچوك طبانجه .

غِدالأنمق [ف. يمـك ، تغدى ايتمك ، برآز قارنى طويورمق .

غِدالى [ص. غداسى اولان ، بسلييجى .

غُدَد ع. غده لر . ب: غده .

غَدر [ع. خيانت ووفاسزلق ؛ ظلم ، مرحمتسزلك ؛ حقسزلق .

غُدوه [ع. صبـاح ، فجر ايله طلوع شمس آراسنده كى زمان .

غُده [ع. بوين وقاصيقده پيدا اولان بز ويا شـيش كبى شيئلر .

غَدير [ع. كول، طورغون صو. كوچوك ايرماق .

غَديره [ع. بليك ، صاچ اور- كوسى .

غَديرى [ع. كوله منسـوب ومتعلق .

غِذاء ع. انسانى بسله ين ماده لر .

غِذائی [ع. غذایه منسوب و متعلق .

غَرّاء [ع. (اغر) ك مؤنثی . آلننده بیاض بر لکه‌ی اولان (حیوان). بیاض ، او زاقدن پارلایان شیء ؛ نجیب ، عالیجناب ، كوزل .

غُراب ع. قارغه .

غَرابَت [ع. بر کلمه‌نك ویا بر افاده‌نك تحفلغی ؛ غریبلك ، اجنبیلك ؛ تحفلق ، عجائبلك .

غرابیه [س. زبانزدی: قورابیه . سوتلی شکرلی اوندن كورك .

غِراره ع. بویوك طوربا.

غِرافیت [س. قورشون قلمی یاپیلان برنوع معدن.

غَرام [ع. عشق ، سودا ، احتراص، شدتلی ارزو. زحمت ، جزا ، مصیبت .

غِرام س. کیلونك بیکده برقسمی.

غَرامَت [ع. بورج ، دین ؛ ویرکی .

غرّان ع. كورله‌ین،كومورده‌ین.

غراندی [س. کمینك اورته دیرکی .

غَرائِب [ع. غریبه‌لر ، غریب وعجیب اولان شیئلر.

غَرائِر ع. غریره‌لر، تجربه‌سزلر.

غَرب [ع. كونشك باتدیغی طرف ؛ بزم مملکتمزه نسبةً آوروپا .

غَرباً ع. غرب طرفندن .

غُرَباء [ع. غریبلر ، یبانجیلر ، اجنبیلر .

غربال ع. قالبور .

غِربالی ع. قالبور شکلنده اولان.

غُربَت [ع. غریبلك ، یبانجیلق؛ یبانجی یر .

غُربَتجی [س. ص. غربتده ، یبانجی یرلرده كزن .

غُربَتزَده [فا. مملکتی خارجنده بولنان .

غَربی [ع. غربه‌منسوب ومتعلق؛ اوروپایه منسوب .

غَربِیّون [ع. ممالك غربیه اهالیسی؛ اوروپالیلر.

غِرت [مه. كورلتولو وطوق بر سسی تقلید وتصویر ایدر .

غِرتلاق [س. بوغازده‌کی آق جکر بوروسی ؛ بوغازده تنفس بوروسی .

غُرَر ع. غرەلر ، ب: غره .

غَرس ع. اكمه ، دیكمه .

غَرَض [ع. هدف ؛ غایه . مقصد ؛ ارزو ، میل ؛] كیزلی خصومت ، سوءنیت ؛ منفعتدن عاری اولمایان مقصد.

غَرَضاً [ع. غرض وخصومته بناءً .]

غَرَضكار [فا. كین وخصومتی اولان .]

غَرَضكارانه [فا. غرض وخصومته قاپیلەرق .]

غَرَضكارلِق [س. بدخواهلق ، نفسانیت .]

غِر [س. غرآتمق: اوتەدن بریدن قونوشمق ، لاف ایتمك .]

غرفه ع. یوكسك صالون .

غَرق [ع. بوغولمه ، باتمه ؛ باتیرمه ؛ بوغمه . نوره] غرق ایتمك: نور ایچنده براقمق.

غُرَماء [ع.غریملر، آلاجقلیلر ؛ صاحبلر . خصملر ؛] رقیبلر .

غرّنده [فا. كورلەین ، حدت وشدتله باغیران.]

غُروب [ع. باتمه ، كورونمز اولمه ؛ افول ایتمه ؛] زوال بولمه .

غُرور [ع. بیهوده شیئلره اعتماد ایدوب آلدانمه ، غفلت؛] كبر ، بوش شیئلرله تفخر .

غروش [س. قرق پارەدن عبارت سكه .]

غِروشلِق [ص. برغروش قیمتنده اولان .]

غرون س. برجنس ایپك قماش.

غرّه [ع. بر حیوانك آلننده‌كی بیاض لكه. یكی‌آی . ایلك] اورته‌لق آیدینلانماسی . عربی آینك برنجی كونی .

غِرّه ع. اهمال ، عدم دقت .

غریب [ع. یبانجی ، اجنبی ، كیمسەسز ؛ عجیب ،] بام باشقه . غریب غریب: پك مؤثر بر صورتده ، پك حزین .

غریبپَروَر [فا. كیمسەسزلری حمایه ایدن .]

غَریبسەمَك [ف. كندینی حمایه وصیانتدن محروم،] كیمسەسز ویالكزقالمش كوروب متأثر اولمق .

غَریبلِك [س. یابانجیلق، كیمسەسزلك ؛ بیچارەلك .]

غَريبنُواز [فا. كيمسه‌سزلرى تلطيف ايدن .

غَريبه [ع. اولجه كورولمه‌مش شىء؛ خارق العاده وقعه.

غَريزه [ع. خوى ، طبيعت ، جبلت ؛ كنديلكندن حاصل اولمه ، سوق طبيعى .

غَريزى [ع. فطرى ، جبلى ، خلقى ؛ كنديلكندن حـاصل اولمش ، سوق طبيعيدن حاصل اولان .

غَريق [ع. بوغولمش ؛ باتمش؛ ايچنه دالمش .

غَريم [ع. آله‌جقلى، بايع، خصم، رقيب .

غِريو فا. باغرمه، فرياد وفغان.

غَزاء [ع. غلبه دين دشمننه غلبه چالمه .

غُزاة [ع. سوقيات عسكريه‌يه رياست ايدن، دشمن دين ايله جنك ايدن ، غازيلر ، فاتحلر .

غَزال ع. كييك؛ كييك ياوروسى.

غَزاله [ع. (ديشى) كييك . طلوع ايدن كونش .

غَزَته [ع. جريان ايدن وقايعك كونى كوننه يازلديغى ورقه ؛ سياسى ، ادبى وفنى حوادث ويرن رساله ؛ جريده .

غَزَته‌جى [س. غزته يازان ونشر ايدن ؛ غزته صاتان.

غَزَته‌جيلك [س. غزته يازانك مسلكى وحالى ؛ غزته صاتانك صنعتى .

غَزَل [ع. عشق ومحبته، معشوقه ومحبوبه‌يه وعيش وعشرته دائر سويلنن شعر .

غَزَل س. قورو ياپراق .

غَزَلَّنمك [ف. آغاجك ياپراقلرى صارارمق .

غَزَلِيّات [ع. غزل قبيلندن اولان اشعار .

غَزَوات [ع. غزوه‌لر، آقينلر، چاپوللر ، يلاچقه‌لر .

غُزَوات [ع. غزاتلر ، دشمن دين اوزرينه اولان سفرلر .

غَزوه [ع. آقين ، چاپول ؛ دين دشمنى اوزرينه سفر .

غَزَوى [ع. غزايه منسوب ومتعلق.

غَزير [ع. زنكين ، مبذول ، بول .

غَسّال ع. اولو ييقايان .

غسّاللق س. اولو ييقامه صنعتى.

غسّاله ع. اولو ييقايان (قادين).

غسل ع. ييقامه.

غسل [ع. بدنى آداب مخصوصه‌سى وجهله ييقامه.

غسلخانه [فا. بدنى آداب مخصوصه‌سى وجهله ييقامغه مخصوص محل.

غشّ ع. حيله، خدعه، خيانت.

غشاء [ع. ظرف، اورتو؛ قين؛ زار.

غشاوه ع. اورتو، پرده.

غشائى [ع. زاره منسوب و متعلق.

غشى [ع. بايلمه، كنديندن كچمه.

غصب ع. زورله آلمه.

غصص [ع. غصه‌لر، كدرلر، انديشه‌لر.

غصن [ع. آغاج دالى، بوداق، شاخ.

غصون [ع. غصنلر، آغاج داللرى.

غصّه [ع. كدر، انديشه، صيقندى، تاصه.

غصين ع. كوچوك دال.

غضاريف [ع. قضروفلر، قيقيرداقلر.

غضب ع. حدت، قيزمه.

غضبان [ع. حدتلى، اوفكه‌لى، قيزغين.

غضبلنديرمق [ف. اوفكه‌لنديرمك، حدته كتيرمك، قيزديرمق.

غضبلنمق [ف. اوفكه‌لنمك، حدت ايتمك، قيزمق.

غضبلى ص. اوفكه‌لى، قيزغين.

غضبناك فا. عينى معنى.

غضروف ع. قيقيرداق.

غضروفى [ع. قيقيرداغه منسوب ومتعلق.

غضنفر [ع. آرسلان؛ شجيع وجسور.

غضنفرانه [فا. آرسلانه ياقيشير صورتده؛ جسورانه.

غضوب ع. حدتلى، قيزغين.

غطاء ع. اورتو، ظرف.

عطس ع. دالديرمه، باتيرمه.

غفّار [ع. عبادینك كناهلرینی عفو ایدن .

غفران ع. عفو ، مرحمت .

غفلت [ع. دالغینلق ؛ اهمال ، نسیان ، اندیشه‌سزلك .

علی‌الغفله: آكسزین، بردنبره.

غفلةً [ع. خبرسزجه، آكسزین، بردنبره .

غفور ع. عفو ومرحمت ایدن .

غفول ع. غافللر، ب: غافل.

غفیر [ع. بویون قیلی ؛ اورتن واحاطه ایدن .

غفیره [ع. بر شیئی تعمیره ویا اورتمكه یارایان شیء .

غِلّ [ع. كیزلی كین وغرض ، خصومت .

غُلّ [ع. بویون حلقه‌سی ؛ پك شدید صوسزلق .

غَلاء ع. پهالیلق ، قحطلق .

غلاة ع. طغیان وعصیان ایدنلر.

غلّات ع. غله‌لر ، ب: غله .

غِلاف ع. قین، محفظه، ظرف.

غلام [ع. اوغلان، اركك چوجق؛ كوله ، بنده .

غلامپاره [فا. اوغلان سون، لوطی .

غلبه [ع. مظفریت ، رجحانیت ، تفوق ، اوستونلك .

غلبه‌لك [س. ازدحام ، كثرت ؛ انسان طوپی، ییغینی؛

ص. كثرتلی، چوقلق؛ اهالیسی چوق .

غلط [ع. یاكلِه ؛ خطا، سهو. غلط مشهور : هركسك یاكلیش تلفظ ایتدیكی كلمه .

غلطان [ع. خطاده اولان ، آلدانان .

غلطان [فا. یووارلانان ، تكرلەنن . غلطان پیچاق : تكرلەنەرك ، یووارلانارق .

غِلظت [ع. غلیظلك ، قبالق ؛ سرتلك ، قالینلق ، وكثیفلك .

غُلغُل فا. كورولتی ، شماطه .

غُلغُله فا. عینی معنی .

غلفه ع. سنت دریسی.

غلمان [ع. غلاملر. ب: غلام. جنت خدمتجیلری .

غلمت [ع. شهوته قارشی شدت میل .

غُلُوّ [ع. حدودى تجاوز ايتمه ، آياقلانمه ، طغيان ؛ (نبات) بويومه ، يوكسلمه .

غَلّه [ع. ذخيره ، محصول ؛ أوكيراسى ؛ آل أمكى .

غَلّه‌دان فا. ذخيره آنبارى.

غَلَيان [ع. قاينامه ، عصيان وطغيان ايتمه ؛ جوشمه.

غِليسَرين [س. يومشاديجى وآز ياپيشقان بر مايع .

غَليظ [ع. ايرى ، قالين ، قبا ، شفاف اولمايان؛ ادبسزجه .

غَم [ع. حزن، كدر، الم، درد، قايغو .

غَمّ آباد فا. حزن وكدرى بول.

غَمّ آلود [فا. كدرلى ، حزنلى، قايغو ويرن .

غَمّاز [ع. انسانك عيبلرنى ميدانه چيقارمغه‌اوغرا. شان ، نمام، منافق ؛ جاسوس.

غَمّازلِق ش. منافقلق .

غَمّخوار فا. غم‌يه‌ن ، كدرلى .

غَمّديده [فا. غم كورمش ، مغموم .

غَمز [ع. برينه كوزله ، قاشله الخ . اشارت ايتمه ؛ كوزله ايديلن اشارت .

غَمزده فا. مغموم ، مكدر .

غَمزلامَق ف. منافقلق ايلمك .

غَمزه [ع. كوز قيپمه ؛ كوزك سرعتله قپانوب آچلماسى.

غَمّكِسار [فا. حزن وكدرى دفع‌ايدن؛ آرقداش، رفيق .

غَمّناك [فا. كدرلى ، غملى ، محزون .

غُموم ع. غملر ، كدرلر ، اسفلر.

غَمين فا. غملى ، محزون، كدرلى.

غِناوغَناء [ع. باشقه‌سنك اشيا. سنده كوز براقماياجق حال، كفايت؛ ثروت، زنكينلك؛ اوصانج ، بيقمه .

غِناء ع. شرقى ، تركى ، ايرلامه .

غَنّاج ع. پك شيوه‌لى وشوخ .

غَنائِم ع. ب: غنيمت .

غُنج ع. شوخلق ، شيوه‌كارلق .

غُنجه [فا. آچلمامش چیچك ؛ بالخاصه كلك آچلمامشی .

غُنجه‌دَهان [فا. آغزی غنجه كبی كوزل و سوكملی اولان .

غُنجه‌لَب [فا. دوداغی غنجه كبی اولان .

غَنَم ع. قویون .

غُنوده فا. اویومش ، خوابیده .

غُنّه [ع. ككزدن كلن سس ، صدا .

غَنی [ع. زنكین، صاحب ثروت، كیمسه‌یه محتاج اولمایان ؛ چوق، بول .

غَنیمَت [ع. چالیشمادن اله‌كچن شیء، امكسز قازانج؛ دشمندن آلنان مال ؛ تصادفی وفائده‌لی حال؛ مأمول ایدلمه‌ین منفعت، نعمت غیر مترقبه .

غَواش ع. ب: غاشیه .

غَوّاص ع. دالغیج .

غَوامِض [ع. غامضه‌لر ، آكلاشلماسی كوچ شیئلر ، سرلر .

غَوائِل ع. غائله‌لر . ب: غائله.

غوبه س. بر نوع بالیق.

غَوث [ع. یاردیم ، معاونت ؛ یاردیم ایستمك ایچون چیقاریلان سس .

غوجوق [س. قالین كوركلی پالطو ، كوركلی قابوط .

غَور [ع. دیب ، قعر ؛ كنه ، حقیقت . بعیدالغور : حریص ، حسد ایدن ؛ ماهر.

غورغور [س. باغرصاقلرك غورلاماسی .

غورق [ص. قولوچقه اولمش (طائوق وسائره) .

غورقلامَق ص. قولوچقه‌اولمق.

غورلامَق ف. غورغور ایتمك.

غورِلدامَق [ف. باغرصاقلرغورغور ایتمك .

غورِلدی [س. باغرصاقلرك غورلاماسی .

غوریل [س. مایمونك بر نوعی كه هپسندن بویوكیدر . بویی انسانك بویندن یوكسك اولور . قوللری ایری وقالین ، باجاقلری قیصه‌در . قورقاق و آز ذكیدر ، انساندن قورقار وقاچار. یارالانیرسه كندینی پك وحشیانه برصورتده مدافعه ایدر. آفریقانك راطب اورمانلرنده بولنور .

غوشه [س. كردنده حاصل اولان اور ؛ حیوانك كردنندن یاپیلان كورك .

غَوص [ع. صویه دالمه؛ برشیئی نفوذ ایچون تعمیق ایتمه، اونی اییجه آكلامه .

غَوغا [فا. جنك ، حرب، محاربه، نزاع،مضاربه؛ دارغینلق، قونوشهامه .

غَوغاجی [س. دائما غوغا چیقاران ، چكیمسز .

غوغالی [ص. غوغا ایتمش ؛ دارغین .

غوغوق [س. بر نوع قوش ؛ بریله ا كلنمك ایچون سویله‌نن كله .

غُول [ع. آنی فلاكت ، قضا؛ شیطان ، مختلف شكللره كیرن پری .

غوْمالاستیق [س. مشمع‌وسائره اعمالنه یارایان بر نوع ضمغ .

غُومبه س. حصیر خلاط.

غَویّ [ع. آزغین ، كمراه ، ضلالتده اولان .

غِیاب [ع. حاضر وموجود اولمامه ، كوز اوكنده بولونمامه؛ عن الغیاب: كندیسی حاضر وموجود اولمادیغی حالده.

غِیاباً [ع. حاضر وموجود اولمادیغی حالده ، آرقه‌دن .

غِیابی [ع. كوزاوكنده اولمادیغی حاضر بولونمادیغی حالده یاپیلان معامله‌یه منسوب ومتعلق.

غِیاث ع. یاردیم. معاونت .

غَیب [ع. كیزلی اولان شئی ، كوزه كورونمز . غیباً ومشهداً : (كندیسی) وار كن ویا یوق ایكن .

غیبت [ع. علیهده سوزسویلمه، چكیشدیرمه ؛ افترا ، فصل ومذمت .

غَیبَت [ع. موجود اولماییش ، بر یردن اوزاقلاشمه .

غَیبَتجی [س. فصل و مذمت ایدن ، علیهنده سوز سویله‌ین ، چكیشدیرن .

غَیبوبَت [غ. غائب اولمه؛ كوز اوكنده اولماییش .

غَیبی [ع. روحانیاته منسوب ومتعلق .

غیجیر [مه. دیشلرك تضییق ایله بربرلرینه سورتلمسندن چیقان سسی تصویر وتقلید ایدر ومكرر قوللانیلیر.

غیجیر [س. ساقزه ئه‌لاستیقیت ویرمك ایچون ایچنه قونان ماده .

صاحب وناشری : اقبال كتبخانه‌سی

غیجیرداتمق [ف. غیجیردی‌یه بکزر سس چیقارتمق .

غیجیردامق [ف. غیجیرغیجیر ایتمك .

غیجیردی [س. غیجیر غیجیر سس چیقارمه .

غیجی س. قاشینمقله برابر یانمه .

غیجیق [س. عینی معنی ؛ ب: غیدیق .

غیجیقلامق [ف. قاشینمقله برابر یانمق ؛ غیدیقلامق ، شبهه وترددده دوشورمك .

غیدیق [س. انسانك بعض یرلرینه پارمقله بردن طوقونارق اونی کولدیرمه وخویلاندیرمه .

غیدیقلامق [ف. پارمقله طوقونارق کولدیرمك ویا خویلاندیرمق ؛ تشویق ایتمك .

غیدیقلانمق [ف. پارمقله طوقونولدیغی زمان ایستمیه‌رك کولمك وخویلانمق .

غیدیقلانمه س. غیدیقلانمق فعلی.

غیر [ع. باشقه ، دیکر؛ سلب ، نفی واستثنا بیان ایدر .

غیرت [ع. قیصقانمه ،چکه‌مه‌مه؛ سعی واقدام ؛ صبر و تحمل. غیرت کوتمك: طرفدارلق ایتمك ؛ حمیت .

غیرتسز ص. غیرتی اولمایان .

غیرتکش [فا. قیصقانج ، چالیشقان ، حمیتلی ، طرفکیر .

غیرتلنمك [ف. غیرته کلمك ؛ سعی ایتمك ، قیصقانمق .

غیرتمند فا. غیرتلی .

غیری [ص. باشقه ، دیکر ؛ آیریلق ؛ ح. آرتق .

غیطان [س. ایپلیك ویا ایپکدن قالینجه بوکه.

غیظ [ع. حدت ، غضب ، قیزمه .

غین ع. (غ) حرفینك اسمیدر.

غیوب ع. غیبلر . ب: غیب .

غیور [ع. سعی واقدام ایدن ، پك چوق چالیشان ؛ پك حمیتلی .

غیورانه [فا. غیوره یاقیشه‌جق صورت وطرزده .

ف

ف [س. الفبای عثمانینك یکرمی اوچنجی حرفی اولوب ابجد حسابنده (٨٠) عددینه مساویدر.

فا [س. موسیقیده بشنجی چیزکی اوزرنده بولنان بر نوطه ، موسیقینك اصل یدی سسندن بری.

فاء ع. (ف) حرفنك اسم عربیسیدر.

فابریقه [س. اعمالاتخانه ، ایش یاپیلان محل .

فابریقه‌جی [س. فابریقه صاحبی ، فابریقه ایشله‌تن.

فاتح [ع. آچان ، فتح ایدن ؛ آچیق رنك .

فاتحه [ع. باشلانغیچ ، مدخل ؛ قرآن کریمك برنجی سوره‌سی .

فاتوره [س. اورنك ، نمونه ؛ فیئات جدولی .

فاجر [ع. طبیعتی فنا اولان ، سفیه .

فاجع [ع. انسانی دردلی ایدن ، آجیقلی ، کدر ویرن .

فاجعه [ع. آفت ، مصیبت ، آجیقلی وحزین تیاترو اویونی .

فاجعه‌لی ص. آجیقلی ، مؤثر .

فاحش [ع. اخلاقسز ، اخلاقه مغایر ؛ پك طمعکار ؛ بویوك ، جسیم ، ایری ؛ مفرط ؛ مبالغه‌لی .

فاحشه [ع. بی ادبانه حرکت ؛ قحبه ، روسپو .

فاخر [ع. قوررولوب فخرومباهات ایدن ، شانلی وشرفلی ؛ مکمل ، قیمتدار ؛ چکردکسز خرما .

فار ع. صیچان ، فاره .

فاراش [س. ایچنه سوپروتی قونان قاب .

فارس [ع. آتلی ، سواری ؛ بینیجی ؛ ماهر ، مقتدر.

فارس [سخ. ایرانك جنوبنده بر خطه .

فارسی [ع. ایرانه، ایرانك لسان وقومنه منسوب ومتعلق؛ ایران لسانی .

فارغ [ع. بوش ، بوش قالمش؛ ایشنی بیتیرمش؛ ایشسز؛ وازکچمش ، چکلمش ؛ راحت، اسوده ؛ برملکك تصرفی حقنی باشقه‌سنه ترك ایدن .

فارفاره [ص. خفیف مشرب ، تمکینسز ، اویناق .

فارفاره‌لق [س. تمکینسزلك ، اویناقلق .

فارق ع. آییران ، فرق ایدن .

فارماصون [س. فارماصونلق دنیلن بوتون دنیایه یایلمش کیزلی بر جمعیت اعضاسندن اولان ؛ دینسز ، منکر .

فاروق [ع. حضرت عمر(رضه)ك لقبی ؛ حقی باطلدن آییرمقده پك ماهر .

فاروقانه [فا. فاروق اولانه یاقیشیر صورتده .

فاروقی [حضرت عمر (رضه) افندیمزه واونك عدالتنه منسوب ومتعلق .

فاره ع. بر صیچان .

فاس [سخ. آفریقانك غربنده بر اسلام مملکتی .

فاسته [س. الماسك تراش اولمش وجهلرندن هربری .

فاسد [ع. بوزولمش، فنا اولمش؛ مفسد ، نفاق دوشورن ؛

فاسق [ع. فسق وفجور صاحبی، کنهکار .

فاش [ع. خفی ایکن طویولوب منتشر اولان .

فاشر [مه. ایپکلی برقماشه پروزلو برالك سورولمسندن چیقان سسی تصویر ایدر ومکرر قوللانیلیر .

فاصل [ع. فصل ایدن ، آییران ، بولن .

فاصله [ع. آرالق ، آرا؛ آییران شئی .

فاصله‌سز [س. آردی آراسی کسیلمه‌ین .

فاضل [ع. فضیلت صاحبی ، کمال اهلی ، علم وعرفانیله امثالنه تفوق ایتمش .

فاطر [ع. یارادیجی ، خالق ، آفریننده ؛ قدرت فاطره : جناب حقك خلق ایتمك قوتی .

فاطمی [ع. حضرت فاطمه (رضها) یه منسوب ومتعلق .

فاعل ع. ایشله‌ین ، یاپان؛ مؤثر .

فاعلیت [ع. ایشله‌ین و یاپانك حالی ؛ مؤثرلك ،

فاقفون [س. نیکل ایله قاریشمش برمعدن خلیطه‌سی .

فاقه ع. فقر واحتیاج ، ضرورت.

فاکِهه [ع. میوه ، یمیش : فاکهته‌الشتاء : آتش.

فال [ع. اوغور ، یمن طوتمه ؛ فاله باقمق : غریب برطاقم اصوللرله انسانك طالعنه عائد شیئلر سویلمك .

فالجی س. فاله باقان .

فالجیلِق [س. فاله باقمقله مشغول اولانك حالی وصنعتی.

فالصو [س. برپرده‌یه عائد سسك ایی وتام چیقمامسی ؛ برشیئده ایدیلن قصور ، خطا .

فالیه [س. طوپی آتشله‌مك ایچون آغزلق باروتی قویمغه مخصوص محل .

فام [فا. رنك ، لون ، کبودفام : کوك رنکنده ؛ کلفام : کل رنکنده .

فامِلیا [س. عائله ، خاندان ؛ زوجه ، قاری .

فانطازِیه [س. یالاندن کوستریش ، طنطنه ، دبدبه ، سوس.

فانله [س. یوك کوملك . یورغان یرینه قوللانیلان یوك قماش ؛ اینجه یوك قماش ؛ بو قماشدن معمول .

فانوس [ع. کره ویا اسطوانه شکلنده جام قپاق ؛ ایچنده موم یاقمغه مخصوص جاملی محفظه ؛ بویوك فنار .

فانی [ع. فنا بولان ؛ پك ضعیف ، ناتوان ، دائمی وسرمدی اولمایان .

فاتِحه ع. کوزل قوقو .

فائِده [ع. منفعت ، کار ، قازانج ؛ خیر ، امید ، ایشه یارامه ؛ استفاده‌لی فقره .

فائِده‌سِز ص. فائده‌سی اولمایان .

فائِده‌سِزلك س. منفعت فقدانی.

فائِده‌لنمك ف. منفعت کورمك .

فائِده‌لی ص. نفع وفائده‌سی اولان ، قازانجلی .

فائِده‌مَند [فا. کارلی ، فائده‌لی ، قازانجلی .

فایراب [س. واپورلرده آتشی چوعالتمق ایچون آتشجیلره ویریلن قوماندا .

فائِز [ع. فوز وظفر بولان ، مرادینه نائل اولان ؛ بر موفقیت قازانان .

فائِض [ع. بوللق ، چوقلق ، طاشقينلق ؛ اودونج ويريلن پاره‌يه مقابل آلنان كار ، نما ، كذشته .

فايطون س. كوروكلى آرابه .

فائِق [ع. ديكرلرينه تفوق ايدن ، مرجح ، اوستون : اعلاء ، كزيده .

فَبِها ع. پك اعلا ، نه ايى !

فَتا [ع. دها دوغروسى : فتى . كنج ، دليقانلى .

فَتّاح [ع. غلبه ايدن ، مظفر ؛ آچيجى .

فُتاده [فا. ياخود (افتاده) . دوشمش ، دوشكون ، مبتلا ، دوچار .

فَتّاش [ع. متحرى ، آرايجى ؛ طاغ كلينجكى .

فُتّاك [ع. فاتكلر ، متجاسرلر ، كستاخلر ، شريرلر .

فَتّان [ع. فتنه وفساده تشويق ايدن . اغفال ايدن ، آلدادان ، جاذب .

فُتان فا. دوشه‌رك ، ييقيله‌رق .

فَتاوا [ع. فتوالر ، مفتينك ويره‌ديكى شرعى جوابلر .

فَتح [ع. آچمه ، كشاد ايتمه ؛ باشلامه ، بدأ ايتمه ؛ ضبط وتسخير ايتمه ، استيلا ايتمه ؛ برحرفى اوستون ايله اوقومه . فتح ميت : ميتك تفتيش ومعاينه‌سى .

فَتحنامه [فا. بر فتحه دائر يازيلان منظومه دشمنك هزيمتنى بيلديرمك ايچون يازيلان مكتوب .

فَتحه [ع. عربجه كلمه‌لرك اوستنه قونولان اوستون اشارتى .

فَتحى [ع. فتحه منسوب ومتعلق ؛ بر فتح حقنده يازيلان قصيده .

فِتراك [ع. آت اكرينك آردنده‌كى قايشلركه اشيا باغلامغه يارار .

فَتَرت [ع. اويوشوقلق ، ضعف ؛ ايكى پيغمبر ، ايكى صيتمه نوبتى اراسنده كچن زمان ؛ بر پادشاهك تختدن اينديريله‌رك ديكر برينك چيقارلمسنه قدر كچن مدت .

فَتق [ع. قيرمه ، يارمه ، آييرمه ، چاتلاتمه ؛ بر البسه‌نك ديكيشلرينى سوكمه ؛ فجر ؛ قاصيق ياريغى دنيلن علت ؛ رتق وفتق امور : ادارهٔ امور ، حل وعقد مصالح .

فِتَن ع. فتنه‌لر، ب: فتنه .

فِتنه [ع. بلا محنت؛ آيارتمه، آزديرمه؛ نفاق وشقاق، شورش، فساد، قاريشيقلق، اختلال؛ دينسزلك، جنايت؛ مجازات؛ جنت؛ آرا بوزان .

فِتنه آميز [فا. فساد قاريشديران. فسادجی .

فِتنه انگيز [فا. فساد احداثنه مستعد، فساد قوپاران .

فِتنه‌جو [فا. فساد آرايان .

فَتوا [ع. دوغروسی فتوی . بر مسأله حقنده مفتی طرفندن يازيلان فقرهٔ شرعيه .

فَتواخانه [فا. مشيخت اسلاميه دائره‌سی .

فُتُوَّت [ع. كرم، مروت، جوانمردلك، گنجلك .

فُتُوَّتلی [ص. ياخود : فتوتلو. فتوت صاحبی، مكرم وسخی . عسكريه‌ده قول‌اغاسی ويوز باشيلره ملكيه‌ده رابعه وخامسه رتبه‌لری اصحابنه ويريلن القابدر .

فُتُوَّتمَند [فا. فتوتلی، كرم وسخا صاحبی .

فُتوح [ع. فتحلر، ظفرلر، غالبيتلر؛ لطف الهی .

فُتوحات [ع. مظفريتلر، ضبط ايديلن مملكتلر .

فُتور [ع. كوشكلك، رخاوت؛ بيقمه، اوصانمه .

فَتوى ع. ب: فتوا .

فَتى ع. ب: فتا .

فَتيل [ع. لامبه و قنديللرده ياناجق ماده‌يی اموب يوقارى‌يه ويرمك ايچون قوللانيلان پاموقدن اوركو . يووارلاق غيطان كبی شیٔ؛ يارالره قونان تفتيك؛ فتيلی آلمق : بردن بره حدتلنوب تلاشه دوشمك .

فَتيله ع. عينی معنی .

فَجّ [ع. ايكی طاغ آراسنده‌كی يول، بويون، بوغاز .

فُجاءَة [ع. بردن بره باصديران، آكسزين ياقالامه .

فَجأَةً [ع. بردن‌بره، آپ‌آكسزين، ناگهانی اوله‌رق .

فَجر [ع. صباحه قارشی افقده گون طوغيشی طرفنده حاصل اولان ضيا .

فَجَره [ع. فاجرلر ، كناهكارلر ، زناكارلر .

فُجور [ع. چاپقنلق ، عيش و عشرت ، سفاهت ، فحشيات ، معصيت . كناه .

فَجيع [ع. آجيقلى ، مؤثر ، حزن آميز .

فُحش [ع. ادبه مخالف فعل و حركت ، زنا .

فُحشيّات [ع. ادبه مغاير افعال وحركات ، سفاهت وزنايه دائر حركات .

فَحل [ع. آيغير ؛ قوتلى وثباتلى آدم ؛ ايلرى كلن .

فَحم ع. كومور .

فَحواء ع. معنى ، مآل ، مفهوم .

فُحول ع. فحللر ، ب: فحل .

فَحوى ع. ب: فحواء .

فِخام ع. فد: فخم .

فَخامَت [ع. ايرى ووجودلى اولمه ؛ اولولق ، بويوكلك . صدراعظم ايله خديو مصره ويريلن عنواندر .

فَخامتلو [ص. صدر اعظم ايله خديو مصره ويريلن القاب رسمى .

فَخذ ع. اويلوق .

فَخر [ع. مدارافتخار، اوكنيلهجك شئى ؛ باعث مفخرت اولان ذات .

فَخرى [ع. موجب شرف و افتخار اولمق اوزره اجرتسز قبول ايديلن صفت ، عنوان ووظيفه .

فَخريّه [ع. كنديلرينى مدح ايتمك اوزره شعرانك يازدقلرى قصيده .

فَخم [ع. بويوك ، مهم . قوتلى (نطق) .

فَخور ع. متكبر ، متعظم.

فَخورانه فا. اوكنه‌رك، تفخرله.

فَخيم [ع. جاه ومسندى رفيع اولان .

فِداء [ع. بر شيئك قورتارلمسى ايچون ديكر بر شيئك ترك واعطاسى ؛ صرف ايتمه ، اسيرگه‌مه‌مه .

فِداكار [فا. منافع خصوصيه‌سنى منفعت عموميه ايچون فدا ايدن .

فِداكارانه [فا. فداكار اولانه ياقيشه جق صورتده، جاننى فدا ايدرجه‌سنه .

فِداكارلِق [س. فداكار اولانك حال وصفتى .

فِدان [س. دها پك كوچوك آغاج ؛ دوز آغاج دالى ؛ آغاجك كوكندن چيقان سوركون .

فَدّان [ع. بويوندوروغه قوشولمش برچفت اوكوز؛ (۲۵۰۰) آرشوندن عبارت تارلا اولچيسى، برنوع دونم .

فِدانلِق [س. فدان يتيشديرمكه مخصوص تارلا وياباغچه.

فِدائى [ع. منافع عموميه ايچون جاندن بيله واز كچن .

فِدائيلك [س، فدائينك حال وصفتى .

فِديه [ع. بر شيئى قورتارمق ايچون ترك اولونان ديكر شئ .

فَذلَكه [ع. نتيجه ، مآل ، مفهوم ، خلاصه . اوراق تحقيقيه‌نك آلتنه يازيلان خلاصه .

فَر [فا. زيب وزينت ، آرايش ؛ رونق ، پارلاقلق ؛ شان وشوكت ، طنطنه ، دبدبه .

فَرّ ع. قاچمه .

فَراجه [س. مسلمان قادينلرك سوقاقده كييدكلرى اوست لباسى؛ علمانك كييدكلرى كنيش وپك بول بينيش .

فَراجه‌لِك [ص. فراجه ياپمغه مخصوص والويريشلى.

فَراجه‌لى [ص. فراجه كيين ، اوستنده فراجه‌سى بولنان .

فَراخ [فا. بول، ياپوان، واسع؛ شن ، مسرور ؛ كوكل آچان ؛ چوق ، كثير .

فَراخلانديرمَق [ف. آچمق ، توسيع ايتمك؛ شن ومسرور ايتمك .

فَراخلانمَق [ف. آچلمق ، توسع ايتمك؛ شن ومسرور اولمق .

فَراخلِق [س. آچيقلق ، توسع؛ سوينج ، سرور.

فَراخى [س. انضباط عسكرى مأمورلريله پوليسلرك بويونلرينه طاقدقلرى ياريم آى شكلنده اوستى‌يازيلى معدنى‌لوحه.

فراديس ع. فردوسلر ، جنتلر.

فِرار [ع. قاچمه ، اذنسز صاوشوب كيتمه .

فِراری [ع. فراره منسوب و متعلق؛ قاچاق، قاچان.

فِراز [فا. یوقوش ، چیقیش ؛ یوکسلتن ، رفیع اولان.

فِرازَنده [فا. قالدیریجی ، یوکسلتن .

فِرازی فا. یوکسکلك ، رفعت .

فِراسَت [ع. نفوذ فکر، سرعت انتقال ؛ بر انسانك چهره‌سندن اخلاق واستعدادینی آکلامق علمی .

فِراسَت [ع. بینیجیلك ؛ یکیتلك، مردلك ، شجاعت .

فِراش [ع. یاتاق ، دوشك ؛ یایغی ، شلته ؛ حصر.

فَرّاش [ع. دوشه‌ین؛ سوپورن، خدمتجی .

فَراشَت [ع. کلبك ، اینجه کمیك ویا دمیر. کلید دیلی . آزمقدارده صو؛ کعبهٔ معظمه‌نك سوپوریجیسی خدمت ووظیفه‌سی.

فَراعِنه [ع. فرعونلر ، ظالملر، مصرك اسکی قراللری.

فَراغ [ع. واز کچمه ، براغوب ترك ایتمه؛ استراحت ایتمه؛ راحت، اسایش .

فَراغ بال ع. کوکل راحتی .

فَراغَت [ع. واز کچمه ، صرف نظر ایتمه ، ال چکمه؛ استراحت .

فِراق [ع. آیریلق، بوندن آیرلمه، برینی ترك ایتمه .

فِراق [س. اوکنده اتکلری بولونمایان بر نوع ستره.

فِراقلی [ص. تأثیرلی ، مؤثر ؛ فراق دنیلن ستره‌یی کییمش .

فِراقیّه [ع. سودیکندن آیری دوشه‌نك آلامنه دائر سویلدیکی منظومه .

فَراموش فا. اونوتمه، نسیان.

فِرانجَله [س. مختلف شکلده خاص وبیاض اکمك .

فِرانجَله‌جی س. فرانجله صاتان.

فِرانسِز [س. فرانسه اهالیسندن اولان، بونلرك جنسیتنه منسوب بولونان؛ فرانسز آلتینی.

فِرانسِزجه [ص. فرانسزلرك طرز واصولنده ولسانده ؛ فرانسز لسانی .

فِرانسَوی [ع. فرانسزلره ویا لسانلرینه منسوب ومتعلق .

فِرانسه [سخ. اوروپانك غربنده بویوك بر مملکت .

فِرانسه‌لی [ص. فرانسه اهالیسندن اولان .

فرانق [س. فرانسز آلتوننك يكرميده بری كه درت بوچوق غروشدن برآز فضله‌جه بر قيمتی واردر .

فراوان فا. چوق، بول، كثير.

فرائد [ع. فريده‌لر ، پك بهالی اينجيلر .

فرائض [ع. فريضه‌لر . ب. فريضه .

فربه فا. سميز ، ملحم، اتلی.

فربهی فا. سميزلك ، ياغليلق.

فرتوت فا. بوكاق ، معتوه .

فرج [ع. ياريق ، چاتلاق ؛ قادينلرله ديشی حيوانلرك آلت تناسلی .

فرج [ع. كدردن صوكره كلن مسرت ، سوينج .

فرج س. فرانسز آلتينی .

فرجام فا. صوك ، عاقبت .

فرجه وفرجه [ع. ممنونيت، انديشه‌دن آزاده اولان فكرك حالی .

فرجه [ع. ياريق ، آرالق ؛ خوش منظره .

فرجه ياب [فا. كيره‌جك يرويا بر آرالق بولان .

فرچه [س. ياخود فورچه . البسه‌نك توزلرينی تميزلمكه مخصوص آلت ؛ ديش تميزله‌يه‌جك ، بويا سوره‌جك آلت .

فرچه‌لامق [ف. فرچه ايله تميزلمك .

فرچه‌لامق [ف. فرچه ايله تميزلمك .

فرح [ع. سوينج ، سرور ، كوكل آچيقلغی .

فرح آور [فا. فرح ويرن ، سويندرن .

فرح افزا [فا. انشراح درونی آرتيران .

فرحان ع. سوينجلی ، مسرور.

فرحبخش [فا. فرح وسوينج ويرن .

فرحلاندرمق ف. سويندرمك.

فرحلانمق ف. سوينمك .

فرحلق س. كوكل آچيقلغی .

فرحناك [فا. سوينجلی ، شاد؛ موسيقيده بر مقام .

فرخ [فا. اوغورلو ، مبارك ، متيمن .

فَرخُنده [فا. عینی معنی . فرخنده فال: میمنت واوغوره علامت اولان .

فَرد [ع. یالکز اولان شئی ، تك . افراد : اشخاص . افراد عسکریه : ضابط اولمایان نفرلر .

فَردا [فا. یارین، ایرتسی کون؛ آتی، کله‌جك زمان .

فِردَوس فا. باغچه ، جنت .

فِردَوس آشیان [فا. جنتلك ، مرحوم .

فَردَه [س. کوچوك بر طوپ شکلنده اولان شئی ، کوچوك دنك .

فَرز فا. سطرنج اویوننده برطاش.

فَرزانگی [فا. علم و عرفان؛ تفوق، رجحانیت.

فَرزانه [فا. حکیم ، فیلسوف، عارف، عالم ؛ قیودات نفسانیه‌دن عاری و مجرداولان، درویش مسلکنده بولنن .

فَرزَند فا. اوغل، ولد، چوجوق.

فَرَس ع. آت ، اسب .

فُرس [س. ایرانه و ایرانلیلره اطلاق اولنور .

فَرسا [فا. آشیندیران، اسکیتن، محو ایدن ، بیتیرن .

فُرسان [ع. فارسلر ، آتلیلر ، سواریلر .

فِرِستادَگان [فا. کوندرلمش اولانلر، پیغمبرلر.

فِرِستاده [فا. کوندرلمش اولان، ایلچی ؛ پیغمبر .

فَرسَخ [ع. مختلف قیمتده بر اولچو. بعضاً (٤٤٤٤) بعضاًده (٥٥٥٥) متره حساب ایدیلیر . فرسخ فرسخ : بول بول .

فَرسَنك فا. ب: فرسخ .

فَرسوده فا. اسکمش، پیرانمش.

فُرسی [ع. ایرانه وایرانلیلره منسوب ومتعلق .

فُرسِیّات [ع. فارسی لسان ، قواعد وادبیاتی .

فَرش [ع. دوشه‌مه ، یایمه ؛ خالی ، طاش وسائره دوشتمه ؛ یاییلان شئی ؛ یریوزی .

فِرِشته [فا. ملك ؛ ایی وملایم طبیعتلی ، معصوم .

فُرصَت [ع. برشیئك اجراسنه مساعد اولان، اویغون وموافق وقت وحال .

فُرصَتجو [فا. فرصت آرایان، فرصت کوزه‌دن .

فرصَتیاب فا. فرصت بولان .

فَرض [ع. عد واعتبار ایتمه ، طوتمه ، بر خصوصی بر دعوایه موضوع واصل قیلمه . اجراسی واجب وترکی معصیت اولان خصوص دینی ؛ ضروری، واجب . بالفرض: دعوایه اساس اولمق اوزره .

فَرَضا [ع. فرض وتقدیر صورتیله ، طوتالم که .

فَرَضی [ع. فرض و تخمین اساسنه مبنی اولان .

فَرَضیّات [ع. صحیح اولمایوب فرض وتقدیر اوزرینه مبنی اولان شیئلر .

فَرط [ع. مبالغه ، حدی تجاوز ایتمه ، آشیری درجه ؛ اهمال ؛ قاچیرلمش فرصت ؛ آن ، زمان .

فِرطونه [س. یاخود فورطنه . شدتلی روزکار ، صرصر .

فِرطونه‌لی [ص. فرطونه‌سی اولان .

فَرع [ع. بر شیئك تپه‌سی ، ذروه‌سی ؛ دال، بوداق ، طومورجق . براصلك نتیجه‌سی. ایکنجی درجه‌ده اهمیتی اولان شیء ، شعبه .

فِرعَون [ع. مصر ملوکنك عنوان عمومیسی ؛ پك مغرور وعنود آدم .

فِرعَونی [ع. فرعونه منسوب ومتعلق .

فَرعی [ع. اصله عائد اولمایوب فرعه منسوب ومتعلق اولان .

فَرغانه [سخ ماوراء النهرك شرق جنوبی جهتنده بویوك بر خطه .

فِرِفته [فا. یاخود فریفته : آلدانمش ، آلدادلمش ؛ مغرور .

فِرفِر ع. سرچه .

فَرفَره [ع. خفیف مشربلك ، ثباتسزلق .

فرفور ع. کلبك .

فِرفیر ع. ارغوان .

فِرفیری [ع. پارلاق قیزیل ، ارغوانی .

فَرق [ع. آیرلمه ؛ مغایرت ، باشقه‌لق؛ طانیمه، سچمه، آییرمه ؛ تفاوت ؛ آکلامه ، درك ایتمه؛صرافیه. فرقنه‌وارمق: اینجه وقپالی بر شیئی آکلامق.

فَرَق ع. باشك تپه‌سی .

فِرَق ع. فرقه‌لر، انسان کروهلری.

فرقان [ع. خیرایله‌شر آراسنده‌کی فرق کوسترن هرشئی ؛ قرآن کریم .

فُرقانی [ع. قرآن کریمه منسوب ومتعلق .

فُرقَت [ع. آیریلق (دوستلردن) آیرلمه .

فُرقَتزَده فا. سودکلرندن آیرلمش.

فِرقَتَین [س. سفائن حربیه‌نك بر نوعی .

فَرقَدان [ع. قطب‌شمالی‌یه یقین ایکی ییلدیز .

فَرقسِز [ص. آرالرنده فرق اولمایوب ، مغایرت بولونمایان ؛ مساوی .

فَرقسِزلِق [س. فرق‌بولونمایش، بکزه‌ییش؛تساوی.

فَرقلی [ص. آرالرنده فرق‌بولنان، بکزه‌میش ؛ اسکیسندن ایی .

فَرقلیجه [ص. آز دکیشمش، براز اییلشمش .

فِرقه [ع. جماعت ، طاقم ، انسان کروهی؛ اوچ آلایدن مرکب قوهٔ عسکریه .

فِرلاتمَق [ف. شدتله آتمق ؛ بر کنارینی قیرمق ؛ فیئاتنی یوکسلتمك .

فِرلاق [س. قیریق پارچه ، طوپاچ اوینی .

فِرلامَق [ف. یاخود فیرلامق ؛ بردنبره چیقوب آتلمق ؛ آکسزین صیچرامق ؛ فیئاتی آرتمق ، چیقمق .

فِرلاییش [س. بردنبره چیقارق آتیلیش ، صیچرایش .

فَرما [فا. فرمان ایدن، بیوران، امر ایدن .

فَرمان فا. امر ، امر پادشاهی .

فَرمانبَر [فا. آلدیغی امری اجرا ایدن .

فَرماندِه فا. امر ویرن ، آمر .

فَرمانرَوا [فا. امری یورودن ، حکمی جاری .

فَرمانفَرما [فا. امر وفرمان ایدن .

فَرمانلی [ص. پادشاهك فرماننی حامل اولان ؛ فرمانلی ضابط : بیکباشی واوندن یوقاری اولان امرا .

فَرمایِش فا. امرایتمه، بویورمه.

فَرمَنه [س. خرجله ایشلنمش بر نوع یلك ، البسه وسائره .

فَرمَنه‌جی [س. خرجلی البسه دیکن ترزی .

فَرموده [فا. امر ، فرمان ، اراده .

فِرَنك فا. آوروپالی .

فِرَنكجه [ص. فرنکلرك اصول وطرزنده ویا لسانده.

فِرَنكِستان [س. فرنکلرك مسکون اولدقلری مملکت .

فِرَنكی [فا. آوروپالیلره منسوب ومتعلق ؛ برنوع ساری علت .

فِرَنكیلی [ص. فرنکی دنیلن علته مبتلا .

فَروح [ع. شن، ممنون، شاطر، مسرور .

فُروخت فا. صاتمه .

فُروز فا. پارلادان ، آیدینلاتان

فُروزان فا. پارلاق ، منور .

فُروزَنده [فا. پارلادان، آیدینلاتوب تنویر ایدن .

فُروسَت [ع. بینیجیلك ، آته بینمك علمی .

فُروسِیَّت ع. عینی معنی .

فُروش [فا. صاتان. خودفروش: کندینی صاتان .
معلومات فروش: معلومات صاتمق ایسته‌ین .

فُروش [س. صاچاق وطاوانلره یاپیلان اویمه‌لی سوسلر.

فُروع ع. جمع. ب: فرع .

فُروغ فا. نور، ضیا ، ایشیق.

فُرومانده [فا. کری قالمش ، فتور کتیرمش .

فُرومایه [فا. صویسز. خویسز، آلچق .

فُرون [س. ایچنده اکمك وسائره پیشیریلن قیزغین یر .

فُرونِهاده فا. تنزیل ایدلمش.

فَروه ع. کورك .

فَره [س. چیل وبیلدیرجین کبی قوشلرك یاوروسی .

فَرهَنك فا. علم، هنر، معرفت.

فَریاد [فا. ندا، استمداد نعره‌سی؛ آه‌و انین ؛ شکایت .

فَریادجی [س. فریاد ایدن ، امداد طلب ایدن ، شکایت ایدن .

فَریادخوان فا. مدد ایسته‌ین.

فَریادرَس [فا. فریاد ایده‌نك امدادینه یتیشن.

فِریب [فا. آلدادان ؛ حیله ایدن ؛ حیله ، خدعه ؛ جاذبه‌لی. دلفریب : کوکل جذب ایدن.

فِریبانه [فا. آلدادیجی‌یه یا- قیشیر اولان.

فِریبَنده فا. آلدادیجی ، مغفل.

فَرید [ع. تك، منفرد، دیکرلرندن آیرلمش. مکمل ، امثا- لسز ، قیاس قبول ایتمز.

فَریده [ع. یوکسك فیئاتلی اینجی.

فَریضه [ع. دینجه اجراسی واجب اولان خصوص؛ وارثلر دن هربرینه شرعاً دوشن حصه ؛ وظیفه.

فِریفته [فا. آلدانمش ، اغفال ایدلمش ؛ عاشق اولوب عقلی باشندن کیتمش اولان.

فَریق [ع. انسان کروهی ، جماعت ؛ برفرقهٔ عسکر یه‌یه قوماندا ایدن ذات.

فَریقلِك س. فریق رتبه‌سی.

فَریك [س. آتشده قاوورولوب ییش یشیل بغدای دا- نه‌لری.

فِریل [مه. دونمکده‌کی سرعتی تصویر وتقلید ایدر ومکرر قوللانیلیر.

فِریلداق [س. روزکارك تأثیریله دونر برنوع چوجوق اویونجاغی ؛ صوبا بورولرینك اوزرنده‌کی شابقه؛ تجدید هوا ایچون جاملره طاقیلان پروانه ؛ حیله ، دولاب.

فَزا فا. آرتیران ، چوغالدان.

فَزایِش فا. آرتیرمه.

فَزَع [ع. قورقو ، خوف ، دهشت؛ صقنتیده بولنان آدمه معاونت.

فُزون فا. چوق، کثیر، زیاده.

فُزونی فا. چوقلق ، کثرت.

فَس [س. باشه کییلن بر نوع کسوه.

فَساد [ع: بوزولمه ، ویرانلامه؛ تضییق ، جبر ؛ ضرر، زیان ؛ قاریشیقلق اختلال ، شورش.

فَسادآمیز فا. فساد ونفاقه دوشورن .

فَسادانگیز فا. فسادقوپاران، موجب فساد .

فَسادجی س. فسادقاریشدیران، منافق، ایش بوزان .

فَسانه فا. یاخود افسانه : حکایه ، مصال .

فِستان س. بلدن دیزه‌قدر چوق قیرمه‌لی بر نوع لباس؛ قادینلرك کییدیکی سوسلی انتاری.

فِستانلِق س. فستان پارچه‌غه یارایان .

فِستانلی ص. فستان کییمش .

فِستِق س. برنوع آغاج ومیوه‌سی. فستق کبی : سمیز ، بالیق اتلی ، کوزل وجودلی .

فِستِق مه. (فلان) کلمه‌سنی تعقیب ایدر . فلان فستق : شوبو .

فِستِقلِق س. فستق آغاجلرینی حاوی یر .

فِستِقی ص. فستق رنکنده ولان ، آچیق یشیل.

فَستَکیز مه. (فلان) کلمه‌سنی تعقیب ایدر . فلان فستکیز : شوبو، اوته‌بری .

فُسحَت ع. کنیشلك ، بوللق؛ مسکنلر اراسنده بوش مسافه .

فَسخ ع. بوزمه ، طاغتمه ؛ آییرمه؛ برلشمش شیئلری طاغتمه ؛ ابطال ، ازاله .

فَسَده ع. فاسدلر ، مفسدلر .

فَسر ع. (کیزلی اولان شیئی) میدانه چیقارمه ، آچمه ؛ برشیئی آچیقجه ایضاح ایتمه.

فُسُرده فا. یاخود افسرده : طوکمش ، منجمد .

فِسق ع. منهیات ایشلمه ، سفاهته طالمه ؛ اوامر الهیه‌دن انحراف ایتمه ؛ دینسز واخلاقسز اولمه .

فِسقیّه س. حوضك اورته‌سنده ویا کنارلرنده صوبی یوقاری ، فیرلاتمغه مخصوص آلت .

فَسل ع. الچاق، دنی، خویسز.

فَسلَکَن س. کوزل قوقان بر اوت .

فُسوس فا. افسوس ، حیف ، دریغ ، یازیق .

فُسوق ع. فسقلر ، چاپقینلقلر، اخلاق بوزوقلقلری ، کناهلر ، معصیتلر .

صاحب وناشری : اقبال کتبخانه‌سی

فُسول ع. فسلر ، آلچاقلر ، دنيلر . صويسزلر .

فُسون فا. افسون ؛ سحربازلق.

فَسيح ع. كنيش ، واسع ، آچيق .

فِش مه. سورونن بر قماشك سسنى تصوير وتقليد ايدر ومكرر قوللانيلير .

فَشان فا. صاچان ، سرپن.

فِشر مه. صويك آقماسنى ويا برقماشك سورونمسنى تقليد وتصوير ايدر ومكرر قوللانيلير.

فِشِردى س. قماش ، صو ، ترلك وسائره كبى بر شيئك حركت حالندهچيقارديغى سس .

فِشقِرتمَق ف. بردن بره تضييق ايله يوقارى‌يه چيقارتمق .

فِشقِرمَق ف. بردن بره تضييق ايله يوقارى‌يه چيقمق .

فِشقِريق س. صويى تضييق ايله فيرلاتان آلت، شرينغه .

فِشقى س. حيوان كوبره‌سى .

فِشقيلِق س. كوبره‌لرك سرپيلديكى ير .

فِشقين س. آغاجك ديبندەچيقان سوركون .

فِشَنك س. تفنكه قونوب آتيلان باروت ، قورشون وقوغاندن‌عبارت برشیء؛ دونانمالرده آتيلان كاغد وباروتدن ياپلمش مختلف‌نوعلرده‌آتش‌اويونجاقلرى؛ طومار اولمش ، كندى اوزرنده يووارلانمش شیء.

فِشَنكجى س. فشنك ياپان وصاتان .

فِشَنكخانه فا. فشنك ياپيلان وحفظ‌اولونان‌محل.

فِشَنكلِك س. فشنك طاشيمغه مخصوص‌مشيندن‌باغ.

فِشنه س. ب: ويشنه .

فَصّ ع. يوزوك طاشى ، طاش أوى؛ ايكى كميكك برلشديكى ير ؛ كوز ببكى ؛ (بر شيئك) اصلى ، حال حقيقيسى .

فَصاحَت ع. ايى سويلمك ، متأثر واقناع ايتمك قابليتى ، كلامك آچيق وصريح اولماسى ؛ لكنت وخطادن خالى وبرى بولونماسى .

فَصاحَتپَرواز [فا. فصاحتله لقردیسویله‌ین.

فَصّاد ع. قان آلیجی بربر.

فِصال ع. سوددن کسمه.

فُصَحاء ع. فصیحلر. ب: فصیح.

فَصد ع. قان آلمه.

فَصل [ع. آییرمه، آیرلمه؛ باب، برکتابك باشلیجه تقسیماتندن هربری؛ موسم؛ قرار؛ مفصل، بدنك اویناق یری؛ بر دفعه‌ده چالینان پیشرو و شرقی وسائره مجموعی؛ غیبت، چکیشدیرمه.

فِصلدامَق [ف. برینه یاواشجه سوز سویلمك.

فِصلدی [س. یاواش سسله سویله‌نن سوز.

فُصوص [س. فصلر، یوزوك طاشلری. ب: فص.

فُصول ع. ب: فصل.

فَصولیه [س. یاخود فاصولیه. معروف سبزه‌که قوروُدقدنصوکره ایچنده‌کی دانه‌لری‌ده ینیر مواد مغذیه‌دندر.

فَصیح [ع. فصاحت صاحبی، کلامی آچیق ولکنت وخطادن سالم اولان.

فَصیحانه [فا. فصیح اولانه مخصوص طرز و اصولده.

فَصیله [ع. عائله، ابوین؛ ات پارچه‌سی؛ بر جنسه منسوب اولان نباتات مجموعی.

فَضاء [ع. کنیش اووه؛ واسع آولو، میدان؛ اجرام سماویه آراسنده‌کی بوشلق.

فَضاحَت [ع. عیب، رذالت، عار.

فَضائح [ع. فضیحه‌لر. ب: فضیحه.

فَضائل ع. ب: فضیلت.

فَضائی ع. فضایه‌منسوب‌ومتعلق.

فَضل [ع. زیاده‌لك، آرتیقلق، فضله‌لق؛ تفوق، رجحان، مزیت، هنر ومعرفت، کمال؛ ایییلك، عنایت، لطف، احسان. طرحدن باقی قالان.

فُضَلاء ع. فاضلر. ب: فاضل.

فَضَلات ع. فضله‌لر، ب: فضله.

فَضله [ع. بر شیئك آرتیغی ، بقیه‌سی ، زیاده، لزومسز شیٔ .

فُضول [ع. بیهوده وفائده‌سز شیٔ ؛ تجسس .

فَضول ع. حدی تجاوز ایدن.

فُضولاً [ع. حقسز ونظامسز اوله‌رق ، زوربالقله ، غیر مشروع بر صورتده .

فَضوللِق [س. حدی تجاوز ایدیش ، غرور ، سرکشلك ، خودبینلك .

فُضولی [ع. کندینه عائد اولمایان شیئلره قاریشان ، متجسس ، ترزی ؛ حقسز و تجاوزکارانه .

فِضّه ع. کوموش .

فَضیح [ع. رذیل ، قبیح ، رسوای .

فَضیحه [ع. عیب ، رذالت ؛ اوتاناجق حرکت .

فَضیلَت [ع. صفت رفیعه ، ذکر، مزیت ؛ علم و معرفت؛ حسن اخلاق ، عفت، ناموس .

فَضیلَتلی [ص. یاخود فضیلتلو . صاحب فضیلت اولان، علمایه ویریلن القابدر .

فِطام ع. سوددن کسمه .

فَطانَت [ع. آکلامه ، ضبط ایتمه ، ذکی اوله .

فَطانَتلی س. آکلاییشلی، ذکی.

فِطر [ع. اوروج آچمه؛ اوروج بوزان. عیدفطر: رمضاندن صوکره کلن بایرام .

فِطرَت [ع. یارادیلیش ، طبیعت ، جبلت ؛ یاراتمه ؛ حس دینی .

فِطره [س. رمضان بایرامنده ویریلن صدقه .

فِطری [ع. خلقی ، جبلی ، طبیعی ، یارادیلیشده اولان .

فِطنَت [ع. ذکا ، فطانت ، حذاقت ، بصیرت ؛ تدبیر .

فَطیر [ع. مایه‌سز (اتمك)؛ عجله ایله یاپیلمش ، دوشونولمه‌مش .

فَطین ع. ذکی ، اویانیق .

فِعال [ع. فعللر، عمللر، کارلر، ایشلر .

فَعّال [ع. چوق ایشله‌ین، دائما فعل وحرکتده بولنان ، ایشکذار .

فِعل [ع. ایش ، کار ، عمل ؛ حدث وزمانه دلالت ایدن کلمه .

فِعلاً [ع. ایشله‌یه‌رك، حقیقتده؛ شخصاً، فعل وعمل جهتیله.

فَعَله ع. فاعللر ، یاپیجیلر.

فِعلی ع. فعله منسوب ومتعلق.

فِعلِیّات [ع. اجرا اولونان ایشلر ، وجوده کتریلن شیئلر .

فِغان [فا. ایکلمه، فریاد ،باغیروب چاغیرمه ، ندا .

فَغفور [س. اوللری چین ایمپراطورینه ویریلن اسمدر.

فَغفوری س. چینی ، پورسلن.

فَقار [ع. فقره‌لر اوکورغه کمیکلری . ذوالفقار : حضرت علی (رضه) افندیمزك قلیجینك اسمیدر .

فَقاری [ع. اوکورغه کمیکنه منسوب ومتعلق .

فَقاحَت [ع. علم شریعتده عالم اولمه ، فقیه اولمه .

فَقاهَتلی [ع. علم فقهده رسوخی اولان؛ مفتیلره ویریلن القاب .

فَقدوفُقدان [ع. یوقلق، بولونمامه ، عدم موجودیت ، بر شخصك ویا بر شیئك بولونمایشی .

فَقر [ع. یوقسوللق ، فقیرلك ، ضرورت .

فِقِر [مه. قاینامه‌یی تصویروتقلید ایدر ومکرر قوللانیلیر ؛ اوزاقدن بر شیئك پارلایوب طالغه‌لاندیغنی تصویر ایدر ؛ حال سکونده اولمایوب دائما اوینایان وقملدایان شیئلری تصویر ایدر .

فُقَراء [ع. فقیرلر ، محتاجلر ؛ بیچاره‌لر ، زواللیلر .

فُقَرالِق [س. یوقسوللق، فقیر اولانك حالی .

فِقِردامَق [ف. قاینامق ؛ یرنده طورامایوب متمادیاً اوینامق ؛ پارلدامق .

فِقره [ع. اوکورغه کمیکلرندن بر بوغوم ؛ بند ، ماده؛ حکایه ، قصه ؛ بر کتاب ویا بر اثرك نقل واشارت ایدیلن قسمی.

فَقَط [ع. یالکز، آنجق؛ لکن، اما ، شو قدر وارکه .

فِقه [ع. مسائل شرعیهٔ عملیه علمی؛ علم دین وشریعت.

فُقَهاء ع. فقیهلر .

فَقی س. اوقومش آدم .

فَقیر [ع. زنکین اولمایان ، یوقسول ، زوکورت ؛ بیچاره ، زواللی . متواضعانه (بن) دیمکدر.

فَقیرانه [فا. فقیره یاقیشه‌جق صورتده .

فَقیرخانه [فا. (مقام تواضعده) سوز سویله‌یه‌نك أوی) .

فَقیه ع. علم فقهه آشنا اولان.

فَكّ [ع. بوزمه ، آییرمه ؛ (بر مشکل) حل ایتمه ؛ (الی) آچارق ایچنده‌کینی دوشورمه ؛ قیرمه ، قوپارمه ؛ قورتارمه .

فَكّ ع. چکه .

فِكار فا. یاره‌لی ، مجروح.

فِكر [ع. دوشونمه ؛ رأی ، دوشونجه؛ عقل؛ مقصد؛ خاطر ، حافظه .

فِكراً ع. فکر ایله، دوشونه‌رك.

فِكرَت [ع. دوشونمه، ملاحظه. احتیاج ، اندیشه .

فِكرسِز [ع. عقلسز ، دوشونمه‌دن ایش کورن.

فِكرسِزلك س. عقلسزلق .

فِكرلی [ص. فکر ورأیی اولان، عقللی .

فِكری ع. فکره منسوب ومتعلق.

فِكَن فا. ب: افکن .

فِكَنده [ف. افکنده ، برطرفه آتلمش، براغلمش.

فَكّی ع. چکه‌یه منسوب ومتعلق.

فَلاح [ع. فوز وظفر، سلامت، قورتولیش؛ خیر؛ رحت، آسایش ، رفاه ؛ بختیارلق ، سعادت .

فَلّاح [ع. چفتجی ؛ عرب ، زنجی ؛ اکین أکن وبیچن .

فَلاحَت [ع. اکینجیلك ، چیفتجیلك .

فَلاخان [فا. طاش آتمغه مخصوص آلت ، صپان .

فَلاخُن فا. عینی معنی .

فِلار [س. خفیف واوسنی قسماً آچیق آیاق قابی .

فِلارِز س. كتن طوقماغی .

فَلاسَفه [ع. فیلسوفلر ،حکیملر، علوم وفنون محبلری .

فَلاطون سخ. ب: افلاطون .

فَلاكَت [س. بلا ، داهیه ، مصیبت .

فَلاكَتزَده [فا. بلایه دوچار اولمش ، مصیبت كورمش ،

فَلاكتلی [ص. مصیبت وفلاكته سبب اولان .

فِلامه س. اوفاق بایراق .

فُلان [ع. ب: فالان. هرهانكی برشخص ، بری ، غیر معین برشئی . وسائره ؛ فلان فستیق: شو بو .

فَلانجه [ك. غیر معین برشی ویا شخص .

فِلاندره س. اوزونجه فلامه .

فِلانجی ص. شوقدرنجی .

فَلج [ع. موفقیت ، مظفریت ، تقسیم . نصف ؛ اینمه ، طامله ، نزول .

فِلجان س. ب: فنجان .

فَلِذْلِك [ع. بو سببدن ناشی ، بناءً علیه ، شونك ایچون .

فِلِزّ [ع. قال اولمامش معدن ، اریمش باقر .

فَلَس ع. پاره ، آقچه ، سكه .

فَلَسی ع. فقیرلك ، یوقسوللوق.

فَلَسطین [ع. قدس شریف متصرفلغی وحوالیسی،

فَلسَفه [ع. موجودات ، اصولات واسبابك علم عمومیسی ، علم حكمت، مشهور بر فیلسوفه عائد خصوصی بر ملك .

فَلسَفی [ع. فلسفه‌یه منسوب ومتعلق .

فَلسَفِیّات [ع. فلسفه‌یه عائد افكار ومطالعات .

فُلفُل ع. قره‌بوبر .

فَلَقه [س. انسانك آیاقلرینی صیقیشدیروب طیاق آتمغه مخصوص بر دكنك ایله بر ییدن عبارت آلت.

فَلَك [ع. كوك، سما؛ بخت، قدر؛ كوك طبقه‌سی .

فُلك ع. صندال ، قایق .

فَلَکزَده فا. بدبخت، طالعسز.

فِلکه سه. بر نوع صندال.

فِلکی سه. طورناویدا.

فَلَکی [ع. فلکه منسوب ومتعلق؛ هیئت شناس.

فَلَکیّات [ع. سمایه عائد شیئلره متعلق مواد.

فَلَکیّون [ع. علم هیئتله مشغول اولان علما.

فَلَمَنك [سخ. آلمانیانك شمال غربیسنده کوچوك بر مملکت.

فَلَمَنکجه [ص. فلمنکلیلرك طرز واصولنده، فلمنك لسانی.

فَلَمَنکلی ص. فلمنك اهالیسندن.

فِلنطه سه. بر نوع قیصه تفنك.

فُلورجین سه. بر نوع قوش.

فِلورین [سه. تخمیناً اون غروش قیمتنده بر اوستریا پاره‌سی.

فِلوریه [سه. بر نوع قوش؛ صاری برچیچك.

فُلوس [ع. فلسلر، پاره‌لر، آقچه‌لر، سکه‌لر.

فُلوقه سه. کوکرته‌سز صندال.

فِلیز [سه. آغاج وسائره‌ده تازه سورکون.

فِلیزلَمَك [ف. باغ فیلیزلرینی کسمك.

فِلیزلَنمَك [ف. فیلیز سورمك، یشرمك.

فِلیق [سه. ایی وبیاض جنس تفتیك.

فَلین ع. مانطار.

فَمّ [ع. آغز، غنجه‌فم: آغزی غنجه‌یه بکزه‌ین.

فَمّی ع. آغزه منسوب ومتعلق.

فَنّ [ع. نوع، صنف؛ صورت، طرز، صنعت، علم، فصل؛ حیله، خدعه.

فَنّاً [ع. علم وفنه تطبیق ایده‌رك، فنجه. فن جهتیله.

فَناء ع. یوق اولمه، زوال بولمه.

فَنا [ص. ایی اولمایان، کوتو. فناسنه کیتمك: کوجنمك.

فَناپَذیر [فا. فنا بولان، زوال بولان، دائم وباقی اولمایان.

فَنار [س. دها دوغروسی فنه‌ر: ایچنده موم، لامبا وسائره یانه بیلمك ایچون اطرافی جاملی محفظه ؛ ساحللرده ویا منفرد قیالر اوزرنده یانان آیدینلقلر ؛ بر نوع ساعت آلتی . یکیشهر فنار : موره یکیشهری .

فَنالاشدیرمَق [ف. بوزمق ، فنا بر حاله قومق .

فَنالاشمَق [ف. بوزولمق ، فنا برحاله کلمك ؛ آغر لاشمق .

فَنالِق [س. ایلکك ضدی ، کوتولك ؛ کیفسزلك؛ بایلمه ؛ ضرر ، زیان ، عذر .

فِنجان [س. قهوه وسائره ایچمکه مخصوص کوچوك قاب.

فِنجانجی [س. فنجان وسائره صاتان .

فِنجانلِق [ص. فنجان‌طولیسی، بر فنجانك آله‌جغی قدر .

فَند فا. حیله، دسیسه ، خدعه .

فِندِق س. معروف میوه .

فِندِقجی [س. فندق صاتان ؛ عشوه‌سیله آلداتان .

فِندِقلِق [س. فندق آغاجلری چوق اولان یر .

فِندِقی ص. فندق‌قبوغنی رنکنده.

فَنَر س. ب: فنار .

فُنون ع. فنلر . ب: فن .

فَنّی ع. فنه منسوب ومتعلق

فَنیکه [سخ. شیمدیکی بیروت ساحلندن بر قسم .

فَواحِش فاحشه‌لر . ب: فاحشه .

فُؤاد ع. قلب ، یورك ، دل .

فُؤادی [ع. قلبه منسوب و متعلق ، قلبی .

فَوّاره ع. فسقیه .

فُواق [ع. خرلتی ، حالت احتضارده اولانك هیچقیریغی .

فَواکِه [ع. فاکهه‌لر ، یمیشلر ، میوه‌لر .

فَوائِد ع. فائده‌لر ، منفعتلر .

فَوت [ع. قاچیرمه ، بر دها أله کچمه‌مك اوزره غائب اولمه ؛ اولوم ؛ مسافه ؛ ایکی پارمق بیننده‌کی آرالق .

فَوج ع. گروه، جماعت.

فوچی س. بویوجك تخته‌دن قاب.

فوچیجی س. فوچی یاپوب صاتان.

فودره [س، البسه‌یی دیك طوتمق ایچون بعض یرلرینه قونان سرت بز.

فودوله [س. عمارتلردن ویریلن بر نوع پیده.

فودوله‌جی [س. فودوله یاپان ویا صاتان.

فَور [ع. قاینامه، غلیان؛ حدت، تهور؛ مسارعت. علی الفور: درحال.

فورا [س. آچ، آچل؛ ماکنه اقسامنك بری برندن آیرلماسی.

فَوَران [ع. قاینامه، غلیان ایتمه؛ (طامار) اورمه؛ فیشقیرمه.

فورچه س. ب: فرچه.

فورس [س. گمی دیرکنه بویوك بر آدمه دلالت ایتمك اوزره چکیلن سنجاق.

فورطِنه س. ب. فرطونه.

فورگته [س. یاخود فیرکه‌ته: قادینلرك صاچلرینه ایلیشدیردکلری ایکی چتال تل ویا گمیك.

فورمه [س. بر دفعه‌ده باصیلان کتاب صحیفه‌لری مجموعی، بو صحیفه‌لری صقیشدیرمغه مخصوص دمیر چرچیوه.

فوروز [س. بردفعه‌ده چیقاریلان بالیق مقداری.

فَوز [ع. غالبیت، مظفریت؛ سلامت، خلاص، نجات.

فوسفور [س. رنکسز، شفاف، چابوق اشتغال ایدر، قاراکلقده پارلار قوقوسی صارمساغه‌کبی بکزر بر جسم بسیط.

فوصور [مه. ایی یانان چبوغلك سسنی تصویر ایدر.

فوطوغراف [س. آلت مخصوصی واسطه‌سیله رسم آلان؛ بو آلتك اسمی.

فوطوغرافخانه [س. فوطوغراف دنیلن آلت واسطه‌سیله رسم آلمغه مخصوص محل.

فوطوغرافیا [س. فوطوغراف دنیلن آلت واسطه‌سیله آلنمش رسم.

فوطه س. بل پشتمالی .

فوغه [س. طوپلره آتش قومانداسی .

فَوق [غ. اوست ، یوقاری ، [مافوق : اوستنده کی دها یوقاریده اولان ، مادون مقابلی ، آمر . فوق‌الحد : حددن افزون ؛ فوق العاده : عادتك خارجنده ، صورت مخصوصه‌ده . فوق‌الغایه : صوك درجه‌ده .

فَوقانی [ع. اوستده اولان ، [یوقاریده بولنان .

فوقور [مه. قاینامغی تصویر و [تقلید ایدر ومکررقوللانیلیر .

فول [ع. باقلا ، فول بحری : [فول چیچکی .

فول [س. طاوقلرك یومورطلاملرینه مخصوص ایچنده بر یومورطه بولونان محل .

فولاد ع. چلیك .

فوللِق [س. طاوقلرك یومورطلاملرینه مخصوص محل .

فوله س. قوم ساعتی .

فولیه [س. غایت کوزل قوقولو [بش صاری یاپراقدن عبارت چیچك .

فوند س. برنوع طوپ وزنی .

فوندو [س. اسهام وسائره‌دن [حاصل اولان ایراد .

فوندوق س. ب: فندق .

فونده س. چالیلق .

فونده [حد. دمیرآت قوماندا‌سی؛ [س. دکیزك دیبی .

فونده‌لِق س. چالیلق اولان یر .

فونوغراف [س. صدالی یازان [وصوکره عینیله ینه تکرار ایدن ماکینه .

فونیه [س. طوپ آتشلمکه [مخصوص قاپسول .

فویه [س. الماسلرك آلتنه قونان [اینجه ورق ؛ ساخته‌لك .

فِهرس [ع. یاخود فهرست . [بر کتابك ایچنده نه‌لر بولوندیغنی کوسترن و کتابك یاباشنه ویانهایتنه قونان جدول؛ اشیانك اسامیسنی حاوی دفتر .

فَهم [ع. آکلامه ، حفظ ایتمه؛ [آکلاییش ، ذکا ، فکر .

فَهمی ع. آکلایشه متعلق .

فَهیم ع. ذکی، فطین، آکلاییشلی.

فی [ع. ایچنده ، ده . فی سبیل الله : الله یولنده . فی نفس الامر: حقیقتده؛ فی زماننا هذا: بو کونکی کونده ، فی الجمله : نهایت ، خلاصهٔ کلام . تاریخك باشنه قونور .

فی س. فیئات ، بها ، قیمت .

فَیّاض [غ. فیض وبرکت و بوللق ویریجی جناب حق .

فیت [س. فنالغه تشویق، افساد؛ قماردہ آلەجق ویرەجکی قیاتمه .

فیتلَمَك [ف. فیت ویرمك، افساد ایتمك .

فیتلَییجی [ص. فیت ویرن ، افسادایدن، اورتەلغی قاریشدیران .

فیده [س. آیری بر یرده تخمدن یتشدیرلدکدن صوکره ترلایه دیکلمك اوزره چیقاریلان فدان .

فیده‌لَمَكْ ف. سبزه‌فدانی دیکمك.

فیروز [فا. مظفر ، غالب ، میمنتلی، بختلی، طالعلی، سعید .

فیروزَج ع. ب: فیروزه .

فیسکه [س. اورته پارمغی باش پارمغك اوزرنده تضییق ایده‌رك بردن فیرلاتمه وبویله فیرلاتیله‌رق اورولان ضربه ؛ دکنك وسائره ضربه‌سندن حاصل اولان بیاض قبارجق .

فیسیولوجیا [س. علم وظائف الاعضا .

فَیصَل [ع. قرار، حکم قطعی؛ کسکین قلیچ ؛ حاکم .

فَیصل پَذیر [فا. بر قرار ، بر حکم قطعی قبول ایدن ، حل وفصل اولونابیلن.

فَیض [ع. برکت ، بوللق ، کثرت، فضله‌لق، کرم، سخا ، نعمت ، احسان ؛ ترقی، ایلریلمه ، کمال بولمه ؛ سعادت معنویه .

فَیَضان [ع. بوللق ، فضله‌لق . (بر نهرك) طاشمه‌سی.

فیض بَخش فا. فیض ویرن .

فَیض رَسان [فا. فیض وبرکت کتیرن .

فيظ ع. اولو .

فيف ع. صوسز صحرا ، چول .

فَيفى وفَيفاء ع. عينى معنى .

فيقى [مه (صيق) صفتيله برلكده قوللانيله‌رق معناسنى تأكيد ايدر .

فيك س. يبان بوكرلجه‌سى.

فيل ع. معروف جسيم حيوان .

فيلاوطه [س. آلات موسيقيه‌ده ياندن چالينير بر نوع دودوك .

فيلده‌قوز س. تيره .

فيلدير [س. سرعتله دونوب طولاشمه، حركت ايتمه ،

فَيلَسوف [ع. فلسفه ايله اوغراشان ، حكيم ، عاقل؛ قلندر مشرب ، دنيايه اهميت ويرمز، لاابالى؛ اعتقادسز.

فَيلَسوفلِق [ع. فيلسوف اولانك حال وشانى ؛ قلندر مشربلك ، قيدسزلق ، اعتقادسزلق .

فيلو [س. برقاچ حرب سفينه‌سندن مركب دونانما .

فيلوز س. باليقجى شهانديره‌سى .

فيله‌طو [س. حيواناتك بل كميكى طرفندن چيقان ات .

فيمابَعد ع. بوندن صوكره .

فينو [ص. پك كوچوك ؛ اينجه ، نازك ، ظريف ، كزيده .
س. برنوع كوچوك كوپك جنسى.

فُيوض ع. فيضلر . ب: فيض.

فِئه ع. كروه ، جماعت ، بولوك .

فيه [ع. آنك ايچنه ويا ايچنده ؛ اوكا دائر .

ق

ق [س. الفبای عثمانینك یكرمی دردنجی حرفی اولوب ابجد حسابنده (۱۰۰) عددینه دلالت ایدر .

قاآن [س. خان ، خاقان ؛ چین ایمپراطورینك سمی .

قاب [س. ایچنه اوته‌بری قویمغه یارایان محفظه ، ظرف ، قلیف ، صحن ، طباق ، چووال وسائره ؛ اورته ، یوز ، قپاق ، جلد . قاب قاجاق: مطبخ طاقمی وسائر قابلر ؛ آیاق قابی: اياغه كييلن چيزمه ، قوندره الخ . قابنه صیغمامق : صـبرسزلق كوسترمك. صاغ اياق‌قابی دكلدر: حيله‌سز ايی بر ادم دكلدر .

قاب [د. بعض صفتلرك باشنه كله‌رك مبالغه بيان ايدر.

قاب [ع. مسافه ؛ اوقك اورته سندن اوجلرندن برینه اولان مسافه‌سی .

قابا ص. ب: قبا .

قابجق [س. چیچکلرك دیبلرنده‌كی یشیل قسمی ؛ حیواناتك ایچ دریسی .

قابران [س. كوتوك ، اغاج ؛ اولچك .

قابض [ع. قبض ایدن ، آلان، تحصیل ایدن ؛ قبضلق ویرن .

قابل [ع. قبول ایدن ، آلان، كلن ، واصل اولان ، مستقبل ؛ استعدادی اولان ، مستعد؛ أبه .

قابلو [س. دكیز آلتنده‌كی تلغراف خطی .

قابلو ص. ب: قابلی .

قابلوباغه [س. سرت قابوقلی معروف حیوان .

قابلوجه [س. بغدی اراسنده يتیشن برنوع حبوبات. ب: قاپلیجه .

قابلی [ص. اوستنده قابی‌ومحفظه‌سی واورتوسی اولان .

قابلِيَّت [ع. استعداد ، مستعد اولمه؛ قبول ایده‌بیله‌جك برحالده بولونمه، اقتدار، لياقت.

قابلِيَّتسِز [ص. استعدادی اولمايان ، لياقتسز.

قابورغه [س. کوکس کميکلرينك بل کميکنه ارتباطندن حاصل اولان هيئت؛ بوکميکلردن بردانه‌سی .

قابوق [س. بعض ميوه‌لرك ظرفی، قابی ؛ بعض حيواناتك خارجی محفظه‌سی .

قابوقسِز ص. قابوغی اولمايان .

قابوقلانمَق ف. قابوق پيدا ايتمك.

قابوقلی ص. قابوغی اولان .

قابينه [س. ياخود قابينه‌تو . بر دولتك هيئت وکلاسی .

قاپاروز س. ب: قپاروز .

قاپاق س. ب: قپاق .

قاپاق [ص. غصب ايدن، زورله آلان . س. فاره طوتمغه مخصوص آلت .

قاپچاق س. طلومبه‌جی چنکلی .

قاپديرمَق [ف. زورله آلماسنه مانع اوله‌مامق ، آلديرمق ؛ دها فائق بر قوتك تأثيرينه طوتولمق .

قاپسول [س. باروته آتش‌ويرمکه يارايان اجزالی محفظه؛ يوتولاجق بعض علاجلره مخصوص اوفاق قاب .

قاپسوللی ص. قاپسولی اولان .

قاپِش [س. قاپمه، زورله آلمه ، غصب ، يغما .

قاپِشمَق [ف. بر قاچ کيشی هپ بردن بر شيئی قاپوب يغما ايتمك .

قاپلاتمَق [ع. قاب کچيرتمك ، احاطه ايتـديرمك ، اورتديرمك ، يوز کچيرتمك .

قاپلامَق [ف. قاب کچيرمـك ، اورتمك ؛ هرطرفنی احاطه ايتمـك ؛ يوز واستار کچيرمـك ؛ برشيئك اوستنه معدندن اينجه برطبقه کچيرمك ، اطرافه ياپلمق ؛ احتوا ايتمك .

قاپلامه [س. برشيئك اوستنه قاپلانان طبقه ؛ اور- تولمش ، اورتيلی ؛ هر طرفه ياپلمش .

قاپلامه‌جی [س. قاپلامه ايشنی ياپان.

قاپلایش [س. قاپلامق طرز و اصولی .

قاپلایجی [س. قاپلایان ، قاپلا ماجی .

قاپلمق [ف. زورله آلنمق ؛ دها فائق بر قوتك تأثیرینه طوتولمق .

قاپلمه س. قاپلمق فعلی .

قاپلوجه س. ب. قاپلیجه .

قاپلیجه [س. ایچنده یردن چیقان صیجاق بر صو بولنان حمام .

قاپمق [ف. زورله آلمق غصب ایتمك ؛ بردن بره شدتله آلمق ؛ اوزاقدن چکوب آلمق؛ ایصیرمق. کلاه‌قاپمق : کندینه بر منفعت تأمین ایتمك .

قاپمه س. قاپمق فعلی .

قاپمه‌جه [س. قاپمه‌جه : بر نوع چوجوق اویونی .

قاپوت [س. عسکرلرك اوزرلرینه کییدکلری قالین پالطو.

قاپوسقه [س. یاخود قاپیسقه : لخنه‌یکی .

قاپیجی [س. زورله آلان ، بردن شدتله آلان ، جذب ایدن .

قات [س. طبقه ، صره ؛ قماشك قیریم یری ؛ قاتلانمش قماشك هر بر طبقه‌سی ؛ البسه چماشیر وسائره طاقمی : مثل . ضعف ، درجه ، مقدار .

قات س. قوش معده‌سی.

قاتشدیرمق [ف. بربرینه قار- یشدیرمق .

قاتشمق [ف. بربرینه قاریشمق؛ ییه‌جکارینی بربرینه قاریشدیرمق .

قاتل ع. قتل ایدن ، اولدیرن .

قاتلاتمق [ف. قات‌قات ایتدیرمك، دوشیرمك ,

قاتلامق [ف. قات قات ایتمك ، دوشیرمك .

قاتلامه [س. قاتلامق فعلی ، دوشیرمه .

قاتلاندیرمق [ف. قات قات ایتمك ، بوكلوم بوكلوم یاپمق : ایستر ایستمز: قبوله مجبور ایلمك .

قاتلانمق [ف. قات قات اولمق ؛ ایستر. ایستمز قبوله مجبور اولمق ؛ بوكولمك ، اكلمك .

قاتللك س. برینك آدم اولدیرمسی.

قاتلمق [ف. علاوه وضم ایدلمك، قاریشدیرلمق؛ التحاق ایتمك.

قاتلمه [س. قاتلمق فعلی. قاریشمه، التحاق.

قاتلیش س. عینی معنی.

قاتمر س. قات قات اولیش.

قاتمرلی [ص. قات قات اولمش، چوق یاپراقلری حاوی؛ ایکی قات، ضعف.

قاتمق [ف. ضم والحاق ایتمك؛ قاریشدیرمق؛ اوکنده سوق ایتمك. کیجه‌یی کوندوزه قاتمق: کیجه وکوندوز چالیشمق.

قاتمه [س. قاتلمش، ضم والحاق اولونمش؛ قاتمق فعلی.

قاتولیك س. ب: قتولیك.

قاتی [ص. سرت، خشین، قوری، شدتلی؛ مرحمتسز؛ چوق؛ قوت و شدتله، خشونتله.

قاتیق [س. اتمك ایله برلکده ییبن شی.

قاتیلاشدیرمق ف. سرتلشدیرمك.

قاتیلاشمق [ف. سرتلشمك، درشت و خشین اولمق.

قاتیلانمق [ف. قاتی برحاله کلمك، سرتلشمك.

قاتیلانمه [س. قاتیلانمق فعلی، سرتلشمه، خشونت.

قاتیلق [س. سرتلك؛ قوریلق، یبوست، شدت، متانت، مرحمتسزلك، غدارلق.

قاتیلمق [ف. قاتیلاشمق، سرتلشمك؛ قویولاشمق؛ تأثرسز اولمق.

قاتیم [س. قاتمه، قاتیش، قاریشدیرمه، ضم والحاق.

قاچ [ك. عددی سؤال ایچوندر؛ چوق، مبالغه ایچوندر. بر قاچ: غیر معین وفقط آز مقدارده بر عدده دلالت ایدر، بعض، بر مقدار. قاچه: قاچ غروشه.

قاچاق [ص. قاچمش، فرار ایتمش؛ قاچیرلمش؛ کمرك رسمی ویرلمه‌مش.

قاچاقلق [س. فراریلك. کمرکدن قاچیرلمش اولمه.

قاچان [ظرز. نه‌وقت؟ وقتاکه، نه وقتکه.

قاچر [ك. هربری قاچ، نه‌قدر؛ قاچره: هر بری قاچ غروشه.

صاحب و ناشری: اقبال کتبخانه‌سی

قاچرتمق [ف. باشقه‌سی واسطه‌سیله فرار ایتدیرمك؛ رسم ویرمکسزین کچیرتمك، دوشونمکه وقت براقمقسزین سوز سویلتمك .

قاچرلمق [ف. فرار ایتدیرلمك، کمرکدن رسم ویرمکسزین کچیرلمك؛ غائب ایدلمك.

قاچرمق [ف. فرار ایتدیرمك؛ کمرکدن رسم ویرمکسزین کچیرمك . دوشونمه‌دن سویلمك، فوت ایتمك؛ کوسترمه‌مك، نامحرم طوتمق؛ قاچمغه مجبور ایتمك. آلتنی اوستنه قاچرمق: قارمه قاریشیق ایتمك؛ آلتنه قاچرمق: اوستنه ایتمك؛ طادینی قاچرمق: حدی تجاوز ایتمك؛ عقلنی قاچرمق: چلدیرمق .

قاحرمه [س. کمرك رسمنی ویرمکسزین کچیرمه .
ص. بویله‌جه کچیریلن مال .

قاچش س. قاچمق فعلی .

قاچشمق [ف. هربری بر طرفه قاچمق .

قاچقین ص. قاچمش، فرار ایتمش.

قاچلق [ص. قاچ غروش، ارشین وسائر قیمتنده .

قاچلمق [ف. صاووشلمق، فرار ایدلمك .

قاچلی [ص. قاچ عدد وسائره‌دن مرکب .

قاچمق [ف. فرار ایتمك، صاووشمق؛ قوشارق کیتمك؛ کری طورمق، اجتناب ایتمك، چکنمك. براز برطرفه چکمك ویا کلمك؛ زائل اولمق؛ نفوذ ایتمك؛ کورونمه‌مك، اورتونمك . آغزدن قاچمق: دوشونمه‌دن سویلنمك.

قاچمه س. قاچمق فعلی .

قاچنجی [ص. قاچ درجه ومرتبه‌ده بولنان .

قاچنمق [ف. چکنمك، اجتناب ایتمك .

قاچه‌مق [س. تعطیل، ایشه کیتمه‌مه؛ قاچه‌جق یر؛ وسیله، عذر؛ مصر اونندن یاپیلان برنوع ییه‌جك، حیواناتك مرعاده بارینه بیله‌جکی یر، کوچوك آغیل .

قاچیرمق ف. ب: قاچرمق .

قاچیق [ص. دلی، عقلی باشندن فیرلامش؛ بر طرفه قاچمش .

قاچیقلق س. دلیلك .

قادِر [ع. قدرت صاحبی، مقتدر اولان .

قادِرغه [س. اسکی برنوع حرب سفینه‌سی .

قادِری [ع. عبدالقادر کیلانی حضرتلرینك طریقنه منسوب .

قادِمه [ع. ایلریده بولنان قسم؛ اکرك اوکی ؛ اردونك پیشداری .

قادِین [س. انسانك رفیقه‌سی ، زوجه ؛ ازدواج ایتمش اولان ؛

قادینجِق س. کوچوك قادین .

قادینجه ص. قادین طرزواصولنده.

قادینلِق [س. قادین اولانك حال وشانی .

قاذورات ع. پیسلك، نجاست.

قار [س. قیشین سمادن پارچه پارچه دوشن وبیاض رنکده اولان طوکمش صو داملالری . قار طوپی : بر نوع چیچك . قار یاغدی ٠ اوزرینه قار یاغمش کبی رنکده اولان .

قارا ص. ب: قره .

قارابینه س. بر نوع تفنك .

قارامَندوله [س. بر نوع پارلاق بز ؛ بو بزدن یاپلمش اولان .

قاربون [س. طبیعتده تصادف اولونان برجسم بسیط.

قاربون [س. تخمیناً اون درت غروش قیمتنده روس پاره‌سی .

قارپوز [س. معروف صولومیوه؛ قارپوزه بکزه‌ین مدور شیٔ .

قارپوزجی س. قارپوز صاتان.

قارت [ص. وقتی کچمش، قابیلا-شوب بوروشمش ؛ کنجلك وطراوتنی غائب ایتمش.

قارت [س. یاخود قارت ویزیت: اوستنده بر کیمسه‌نك نام وشهرتی یازیلی اولان کاغد، ورقه ، زیارت ورقه‌سی .

قارتال [س. بر نوع ییرتیجی قوش .

قارتالمَق [ف. قارتلاشمق، قارتلق پیدا ایتمك .

قارتلاشمَق ف. عینی معنی .

قارتلانمَق [ف. قارتلق پیدا ایتمك ، کنجلك وطراوتی غائب ایتمك .

قارتلِق [س. قابيلاشوب سرتله‌شن وبوروشان شيئك حالى؛ كچكين اوليش.

قارتوق [س. طرمیق؛ بر نوع سوركو.

قارجى س. يازين قار صاتان.

قارچِغار [س. موسيقيده بر نوع مقام.

قارخانه س. قار صاقلانان محل.

قارساق [س. تيلكى‌يه بكزر بر نوع حيوان.

قارشو ب: قارشى.

قارشى [س. بر شيئك مقابلنده بولنان؛ ضد، مخالف؛ مقابلنده؛ عكسنه، خلافنه؛ دوغرو، راده‌لرنده. قارشى طورمق: مخالفت ايتمك. قارشى قارشى‌يه: يوز يوزه، جبهه‌سى جبهه‌سنه.

قارشيلاشديرلمَق [ف. قارشى قارشى‌يه قومق، موازنه ايدلمك، مقابله ايدلمك.

قارشيلاشديرمَق [ف. مقابله وموازنه ايتمك.

قارشيلاشمَق [ف. قارشى قارشى‌يه كلمك؛ اوده‌شمك.

قارشيلامَق [ف. استقبالنه كيتمك؛ سرت جواب ويرمك.

قارشيلِق [س. بر شيئه بدل اوله‌جق، تقابل ايده‌جك شىء؛ جواب؛ اعتراض، سرت جواب؛ بر مصرفك ايرادى.

قارشيلِقلى [ص. هرايكى طرفدن وقوع بولان؛ قارشى قارشى‌يه اولان؛ جوابلى.

قارغَشه [س. فتنه، فساد، نزاع.

قارغَشه‌لِق س. فساد، غوغا.

قارغه [س. معروف قره قوش كه چوق ياشار.

قارغه‌جِق [س. كوچوك قارغه، قارغه‌جق بورغه‌جق: الفبانك اك صوكنده بولنان اويديرمه شكل؛ غايت فنا يازى.

قارغى [س. اوجى دميرلى قامشدن اوزون مزراق.

قارغيلِق س. فشنكلك.

قارغين س. برنوع بويوك رنده.

قارِلق [س. صو ، شربت و سائره صوئو تمغه مخصوص اورته‌سنده قارقوياجق يرى بولنان حصرلى جام شيشه ويا باقرقاب.

قارلى ص. قارله اورتولمش .

قارمق [ف. قاريشـديرمق ؛ صوقمق ، طالديرمق ؛ دوكمك .

قارموق س. بويوك قانجه.

قارمه [س. قارمه قاريش، قارمه قاريشيق : آلت اوست اولمش ، ترتيبسز ، بربرينـه كچمش ، غير منتظم .

قارن [س. كوكسك آلتى، آشاغى قسمى ، بطن ، شكم ؛ رحم ؛ هرشيئك بوش قسمى ؛ ايچ ؛ باطن .

قارِنجه س. ب: قارنجه .

قارِنداش [س. ياخود قاردش . بر آنادن بر بابادن ياخود آناسى ويا باباسى آيرى اولەرق دوغانلر ، برادر ، همشيره ؛ اش ، اقران . اوز قارنداش : آنا بابا بر برادر ويا همشـيره . بش قارنداش : طوقات ، شامار .

قارِنداشجه [ص. قارنداشـه ياقيشـەجق صو. رتده ؛ قارنداش كبى .

قارِنداشلِق [س. ياخود قار. دشلق. برادرلك، همشيره‌لك ، اخوت ؛ دوستلق، محبت .

قارِنلامَق [ف. قارن قارنه ويا يان يانه كلمك .

قارِنلى [ص. قارنى بويوك ، شيشمان ؛ ايچى كنيش.

قاروچه س. برنوع آرابه .

قاروره ع. پول شيشه .

قارون [سخ. بنى اسرائيـلدن غايت زنكين بر آدم؛ مج. پك زنكين .

قاره ص. ب: قره .

قارى [س. انسـانك رفيقه‌سى ، زوجه . قوجه قارى : اختيارلامش قادين .

قارِیٔ [ع. اوقويان ، قرائت ومطالعـه ايدن ؛ قرآن عظيم الشـانى تجويده رعايت ايده‌رك اوقوماسنى بيلن .

قاريش [س. ايچه آچيلوب كريلمش اولان بر الك سرچه پارمغى اوجندن باش پارمغى اوجنه قدر اولان مسافه. شبر.

قاريش [س. ص. قاريشيق، مشوش.

قاريشان [ص. اختلاط وامتزاج ايدن، مداخله ايدن.

قاريشديران [ص. قاريشديريجى؛ مفسد. ايكى نهرك بربرينه قاريشدقلرى ير.

قاريشديرلمق [ف. مزج وخلط ايدلمك؛ افساد ايدلمك؛ نظام وانتظامى بوزديرلمق.

قاريشديرمق [ف. مزج وخلط ايتمك؛ فساد ايتمك، آلت اوست ايلمك؛ نظام وانتظامنى بوزمق؛ بريخى بر ايشك ايچنده كوسترمك؛ اوندن بحث ايتمك، بر ايشه صوقمق.

قاريشديريجى [س. قاريشديران، مفسد، منافق.

قاريشلامق ف. قاريشله اولچمك.

قاريشلمق ف. مداخله ايدلمك.

قاريشمق [ف. مزج و خلط اولونمق؛ نظام وانتظامى بوزولمق، آلت اوست اولمق، قارمه قاريش اولمق؛ بربرينه كيرمك؛ مداخله ايتمك؛ برلشمك؛ بولانمق؛ باقمق، اداره ايتمك.

قاريشمه س. قاريشمق فعلى.

قاريشيق [ص. مزج و خلط اولونمش، حيله‌لى، خالص اولمايان؛ نظام وانتظامى بوزوق، ترتيبسز، بربرينه كچمش؛ مشوش، مغلق، آكلاشلماز؛ جنلر وپريلرله اختلاط ايتمش.

قاريشيقلق [س، انتظامسزلق، ترتيبسزلك؛ اختلال، فساد، فتنه، شورش.

قاريق [س. قاره باقمقدن متحصل كوز علتى؛ ص. قاره باقمقدن قارارمش.

قاريلق [س. زوجه‌لك؛ قارينك صفت وكيفيتى.

قاريمق [ف. حيوانك قارندن سميزلكنى معاينه ايتمك.

قارين س. ب: قارن .

قارنجه [س. ياخود قرنجـه . معروف كوچوك قره بوجك ؛ دميرك اوستنده كير وپاسدن حاصل اولمش خفيف پروز ودليك، پاس يئيكى .

قارنجه‌لانمق [ف. قارنجه‌ پيدا ايتمك ؛ ويوشمقدن بدنك بر طرفنه ايكنه‌لر باتيـور كبى اولمق . پاسدن پروزلنمك ودلينمك .

قارنجه‌لى [صه قارنجه‌سى اولان؛ پاسدن پروزلر ودليكلر پيدا اولمش .

قارينه [س. كمى تكنه‌سنـك دكيزك آلتنه تصادف ايدن قسمى .

قاريوله [س. اوستنده ياتيلان دمير ويا تخته كره‌وه‌ت .

قاز [س. اوردكدن بويوجـك معروف قوش . قاز پالازى: قاز ياوروسى . مج. احمـق ، بدلا. قاز آياغى: متعدد قوللرى اولان چنكل . قاز بوقى : صارى‌يه مائل آچيق يشـيل رنك .

قازاق س. ب: قزاق .

قازان س. ب: قزغان .

قازانج س. ب: قزانج .

قازديرمق [ف. قازمه دنيلن آلـت ايله يرى اشديرمـك ؛ اويديرمق ، حك ايتديرمك .

قازلمق [ف. أشلمك ؛ اويولمق ، حك ايدلمك .

قازمق [ف. أشمك ؛ اويمق ، حك ايتمك .

قازمه [س. قازمق فعلى، اشمه، اويمه، حك ايتمه؛ اويولارق ياپلمش ؛ طوپراغى اشمكه مخصوص آلت .

قازمير [س. بر نوع يوك قماش؛ بو قماشدن ياپلمش .

قازيتمق [ف. اويديرمق ، حك ايتديرمـك ؛ تراش ايتديرمك .

قازيجى [س. قازان ، حفر ايدن ؛ اويان ، حك ايدن .

قازيش س. قازمق اصول وطرزى.

قازيق [س. يره قاقلمق اوزره اوجى سيورى اودون ويا دمير؛ حيله، اويون؛ قازيق اوينامق : حيله ايتمك ؛ دمير

قازيق : قطب يبلديزى . صاغ
قازيق : اعتماد اولوناجق شئى ، سند قوى .

قازيقجى [ص. حيله كار ، دوبارهجى. ضرره صوقان، متضرر ايدن .

قازيقلامق [ف. اوجى سيورى بر قازيق اوستنه اوطورداراق اعدام ايتمك .

قازيمق [ف. بر شيئك اوست قسمنى ياواش ياواش قالديرمق ، اويمق ؛ يوزمك ، يولمق ؛ ديبندن تراش ايتمك .

قازيمه س. قازيمق فعلى ،

قازينتى [س. قازيمقدن حاصل اولان قرتى ؛ بر يازينك قازيلارق تصحيح اولونمش يرى. تكنه قازنديسى: اختيارلقده دنيايه كتيريلن چوجق .

قازينو س. برنوع تميز قهوهخانه.

قازينوجى [س. تميز برقهوهخانه اداره ايدن .

قاس [مه. (ق) ايله باشلايان بعض كلهلرك باشنه كلهرك تأكيد ومبالغه بيان ايدر .

قاسم [ع. آييران ، تقسيم ايدن؛ تشرين ثانينك يكرمى آلتنجى كوننَدن باشلاياراق نيسانك يكرمى اوچنه قدر دوام ايدن مدت .

قاش [س. انسانك كوزلرى اوستنده كى اينجه قيللر . أكرك اوك وآردنده كى چيقنتيلر. قاشله كوز آراسنده : بر آنده، درحال ؛ قاش ياپايم ديركن كوز چيقارمق : برايشى ياپايم ديركن بوزمق؛ يوزوكك طاشه مخصوص اويوغى .

قاشاغى [س. حيوان تيمار ايتمكه مخصوص آلت . آرقه قاشيمق ايچون اوجى كنيشجه وكرتيكلى واورونجه صاپلى آلت.

قاشاغيلامق [ف. ياخود قاشامق : حيوانى قاشاغى ايله تميزلمك .

قاشان س. حيوانلرك ايشهمسى.

قاشانديرمق [ف. حيوانلرى ايشهتمك .

قاشامق ف. (حيوان) ايشهمك .

قاشر [ف. برنوع ياغلىويووارلاق شكلده پينير .

قاشقاوال س، بر نوع پينير .

قاشلامَق [ف. یوزوکه طاش طاقمق .

قاشلی ص. قاشی اولان .

قاشمیر [س. برجنس قماش .

قاشیق [س. ایچیله‌جك شیئلری آغزه کوتورمکه مخصوص آلت ؛ بر قاشیغك استیعاب ایتدیکی مقدار .

قاشیقجی س. قاشیق یاپان وصاتان.

قاشیقجین س. برجنس اوردك .

قاشیمَق [ف. بدنك بر یرینی طرناقله ویا دیکر بر شیئله دلك ایتمك ؛ قازیمق ، اویمق .

قاشیمه س. قاشیمق فعلی .

قاشیندیرمَق ف. قاشینمه ویرمك.

قاشینمَق [ف. کیجیشمك ، طرناقله ویا دیکر بر شیئله بدنك برطرفنی دلك ایتمك؛ دایاق ییمکه هوس کوسترمك .

قاشینمه [س. قاشینمق فعلی ، کجیشمه .

قاص د. ب: قاس .

قاصِد [ع. قصد ونیت ایدن ؛ ساعی خبر کوتورن .

قاصِر [ع. قیصه ؛ قصورلی . نقصان .

قاصِرانه فا. عاجزانه .

قاصِرغه [س. پك شدتلی روزکار، کردباد .

قاصِلمَق [ف. قیصلمق، چکیله‌رك طارالمق ؛ اکسیلمك.

قاصمَق [ف. چکوب قیصالتمق ، طارالتمق؛ اکسیلتمك.

قاصناق [س. تخته‌دن کنیشجه چنبر . بوشکلده نقش ایشلمکه مخصوص آلت ؛ برنوع نقش .

قاصندی [س. البسه‌یی طارالتمق ایچون اورولان دیکیش .

قاصه [س. پاره اوراق وسائره حفظنه مخصوص دمیر طولاب ؛ مغازه‌لرده قاصه‌نك بولوندیغی وپاره‌نك تسلیم اولوندیغی محل ؛ صندوق ، خزینه ، بردائره‌نك پاره آلوب ویردیکی محل ؛ اویونلرده پاره‌یی نزدنده طوتان آدم .

قاصه‌دار [فا. قاصه ایشلرینه باقان ، پاره آلوب ویرن .

قاصيق [س. قارنك آلت طرفیكه باجاقـلرك كوكـده یه برلشدیكی محل .

قاضِم ع. كمیریجی .

قاضی [ع. ایفـا وادا ایدن . قاضی الحاجات: جناب حق؛ حاكم ، دعواده حـكم ایدن ، حاكم الشرع .

قاضیعَسكر [س. دائرهٔ مشیختده ایكی بویوك موقعدن بری . بواسمده‌كی پایه‌یی احراز ایتمش ذات .

قاضیعَسكَرلِك [س.طریق علمینك الك بویوك پایه‌سی .

قاضیلِق [س. قاضی وظیفه‌سی؛ قادینـك حكم ونفوذینك اولاشدیغی یرلر .

قاطِبه ع. بوتون ، هپ .

قاطِبةً [ع. جملةً ، كافةً ؛ اصلاً ، هیچ .

قاطِر [س. اشـكله قیصراقدن دوغان حیوان ، استر ؛ مج: خائن ، ادبسز ، تربیه‌سز . قاطر طرناغی : صاری چیچـك آچان بر جنس نبات .

قاطِرجی [س. قاطرلرینی كیرا ایله ایشله‌تن كیمسه .

قاطِع [ع. قطع ایدن ، كسن؛ طوردیران. برهان قاطع: قطعی دلیل . قطـاع طریق : یولجیـلری چویروب صـویان خرسزلر .

قاعِد ع. اوطوران، اوطوریجی .

قاعِداً [ع. اوطورمش اولدیغی حالده .

قاعِده [ع. تمل، اساس ؛ اصول، نظام؛ بر شیئك وقوعنه شرط ودستور اولان خصوص. برعلمك مستنداولدیغی اساسلردن هربری ؛ صرف ونحو قاعده‌لری.

قاعِدَةً [ع. اصول وقاعده‌سنه رعایةً .

قاعَوق س. ب: قاؤق .

قاف [ع. (ق) حرفنك اسمیدر؛ موهوم بر قوشك یاشادیغی طـاغ ؛ اغلب احتماله كوره قافقاس طاغلری .

قافِله [ع. برلـكده كیدن یولجیلر جماعتی ، كاربان ؛ صنف ، طاقم .

قافِله سالار [فا. كاربان باشی ؛ برصنفدن اولانلرك باشی .

قافیه [ع. بیتده صوك حرفلرك توافقی .

قافیه‌جی [س. قافیه‌یه مراقی اولان ، شاعر .

قافیه‌سز ص. قافیه‌سی اولمایان .

قاقان ص. اوران .

قاقاو [س. قهوه‌یه بکزر مغدی بر ماده .

قاقرداق [س. یاخود قیقیرداق. قویروق یاغی اریدلدکدن صوکره قاورولمش قالان ماده .

قاقشدیرمق [ف. اوته‌سندن بریسندن دورته‌رك ایتمك .

قاقشمق [ف. بربرینی دورته‌رك ایتمك .

قاقلمق [ف. اورارق صوقمق ؛ بر شیئك اوستنی ، کوموش وسائره ایله ایشلمك .

قاقم [ع. برنوع حیوانکه پوستندن کورك یاپیلیر ؛ وبوپوستدن یاپلمش اولان .

قاقمق [ف. اورارق صوقمق ، اورمق ، ایتمك ؛ برشیئك اوستنی کوموش وسائره ایله ایشله‌مك .

قاقمه [س. قاقمق فعلی ؛ کوموش وسائره ایله مزین .

قاقوله [س. هنددن کلن برجنس بهار .

قاقه [س. (چوجق لسانده) نجاست، انسان پیسلکی ؛ کوتو، فنا.

قاقیمق ف. آزارلامق ، پایلامق.

قاك [س. تکرلك ، مدور شیء ؛ آرابه تکرلکی .

قاکتارمق ف. چکوب قیصمق.

قاکتارمه [س. حیوانك آغزینه اورولان برنوع کم.

قاکرمق [ف. بوکه‌رك زورلامق، قوپارمق ، قاصمق ، طوپلامق .

قاکلو [س. یاخود قاکلی . تکرلکلی بالخاصه ایکی تکرلکلی آرابه .

قال [ع. سوز ؛ قیل وقال : دیدی قودی، کفت وکو؛ قاله آلنماز : بحث ایتمکه دکمز .

قال [س. معدن کولچه‌لرینی اریته‌رك تمیزله .

قالاً ع. سوزله ، سویلیه‌رك .

قالاص [س. آوستریا اورمانلرندن چیقارق رومانیانك (غلاص) اسکله‌سندن کلن کراسته.

قالاق س. حیوانك بورن دلیکی.

قالای [س. باقرك اوستنه سورولن معروف بیاض معدن ؛ کوستریلدن عبارت بر سوس ؛ اساسسز فضیلت ؛ تکدیر ؛ پایلامه. قالای آتمق : پایلامق.

قالایجی [س. باقرلره قالای سورن؛ ساخته کار.

قالایجیلق [س. قالایجی صنعتی؛ ساخته کارلق.

قالایسز [ص. قالایی چیقمش ؛ یالاندن زینتی اولمایان.

قالایلاتمق ف. قالای سوردیرمك.

قالایلامق [ف. قالای سورمك؛ یالاندن سوسلمك ؛ پایلامق ، تکدیر ایتمك.

قالایلامه س. قالایلامق فعلی.

قالایلانمق [ف. اوستنه قالای سورولمك.

قالایلی [ص. اوستنده قالایی اولان ؛ یالاندن سوسی بولنان.

قالَب [ع. ایچنه اریدلمش اولەرق دوکولن مادەیە بر شکل ویرەبیلەجك صورتدە اویولمش شئی. بعض شیئلره بر شکل مخصوص ویرمکده قوللانیلان آلت ؛ جسم انسانی. قالبی دیکلندیرمك : اولمك. بر قالبه دوکمك : بر چاره بولمق.

قالِبجی [س. قالب یاپان ویا فس قالبلایان.

قالِبره س. تفنکك چاپی.

قالِبلاتمَق ف. قالبه چکدیرمك.

قالِبلامَق ف. قالبه چکمك.

قالِبلانمَق ف. قالبه چکلمك.

قالبور [س. صمان وسائرەیی تمیزلمکده قوللانیلان دلیکلی بر آلت.

قالبورجی [س. قالبور یاپان و صاتان ؛ قالبوردن کچیرن.

قالبورلامَق [ف. قالبوردن کچیروب تمیزلمك.

قالبورلانمَق [ف. قالبوردن کچیرلمك.

قالتابان [فا. پزونك ؛ یالانجی ؛ شارلاتان ، ناموسسز.

قالتاباْنلِق [س. پزونکلك : یالانجیلق ؛ شارلاتانلق ، ناموسسزلق.

قالتاق [س. حیوان اکری ؛ ناموسسز قاری ، روسپو.

قالچه [س. باجاغك اوست طرفده اویناق یری .

قالچین [س. توزلق ، چیزمه آلتنده کییلن چوراب.

قالدیرتمق [ف. یوکسلتدیرمك اولدیغی یردن یوقاری‌یه آلدیرمق ؛ یوق ایتدیرمك ، ازاله ایتدیرمك ، رفع ولغو ایتدیرمك ؛ نقل ایتدیرمك .

قالدیرلمق [ف. یوکسلدلمك . اولدیغی یردن یوقاری‌یه آلدیرلمق ؛ یوق وازاله ایتدیرلمك . رفع ولغو ایدلمك ؛ نقل ایدلمك .

قالدیرمق [ف. یوکسلتمك ، اولدیغی یردن یوقاری‌یه آلمق ؛ یوق ایتمك ، ازاله ایتمك ، رفع ولغو ایتمك ؛ نقل ایتمك ، آیاقلاندیرمق ؛ متحمل اولمق ؛ (کوپك) آووده قوش اوچورمق ؛ ایی ایتمك ؛ فکردن چیقارمق . اللرینی قالدیرمق : دعا ایتمك . طبانی قالدیرمق : قوشمق . یورك قالدیرمق : بولاندیرمق . ال قالدیرمق : اورمغه تشبث ایتمك .

قالدیریم [س. طاش دوشه‌مه‌سی ؛ طاش دوشنمش سوقاق .

قالدیریمجی [س. سوقاقلری طاش دوشه‌ین :

قالدیریمسز ص. قالدیریمی اولمایان.

قالدیریملی [ص. قالدیریمی اولان ؛ طاش دوشنمش .

قالسیوم [س. صاریمسی بیاض بر معدن .

قالفات [س. زبانزدی قالافات . کمی ، وسائره‌نك تخته آرالقلرینی طیقایارق اوستنه زفت وسائره سورمه عملیاتی ؛ سطحی تعمیر. یکیچری آغالرینك کییدیکی قرمزی سرپوش .

قالفاتجی س. قالفات ایدن آدم.

قالفه س، ب: قلفه .

قالقان [س. اوق وقیلجدن تحفظه یارایان آلت . قالقان بالیغی : شکلی قالقانه بکزه‌ین یاصی ولذیذ بر بالیق .

قالقشمق [ف. هوسلنمك ، اقتداری خارجنده بر ایشه کیریشمك ایستمك .

قالقمق [ف. اوطوردیغی ویاتدیغی یردن آیاق اوزرنده

طوراجق بر وضعیت آلمق؛ یاتمق وضعیتنی بوزارق اوطورمق؛ اویانمق؛ عصیان وطغیان ایتمك؛ یوق اولمق؛ خستەلقدن ایپلشمك؛ یوكسلمك، قبارمق، ظهور ایتمك؛ طلوع ایلمك؛ یوله چیقمق، حركت ایتمك. آیاغه قالقمق: حرمت ایتمك.

قالقمه س. قالقمق فعلی.

قالقیق [ص. قالقمش، دیك طوران.

قالمَق [ف. اقامت ایتمك، ساكن اولمق، طورمق؛ بیتوتت ایتمك؛ دوام ایتمك، سورمك؛ هر هانكی بر حالده بولونمقده دوام ایتمك؛ انتقال ایتمك، كچمك؛ حیرت ایتمك؛ آرتمق، فضله كلمك؛ تأخر ایتمك؛ ترك اولونمق؛ سكونت بولمق؛ یاشار بولونمق، حیاتده اولمق؛ محروم اولمق؛ یورویەمەمك؛ عائد اولمق. خاطر قالمق: كوجنمك.

قالمه [س. قالمق فعلی؛ یاتمه؛ ص. آرتان، فضله قالان؛ انتقال ایتمش، كچمش.

قالِندی [س. آرتمش اولان قسم، بقیه؛ علامت، نشان.

قالِنمَق [ف. اقامت وبیتوتت ایدلمك.

قالَوزه [س. یامەلی پاپوج وسائر مشینه متعلق شیئلر.

قالَورەخانه س. یاماجی دكانی.

قالوریفَر [س. یانان بر اوجاق وتوزیع بوریلری واسطەسیله براوی بربنا وسائرەیی ایصیتمغه مخصوص آلت.

قالوش [س. یاخود غالوش. پوتینك اوستنه كییلن یاریم قوندره.

قاله [ح. اكسیك اولمق اوزره، اول.

قالیش س. قالمق فعلی وطرزی.

قالیق ص. نقصان، ناتمام.

قالین [ص. اینجه اولمایان، كثیف، قبا، غلیظ؛ قویو؛ مجـ: تربیەسی نقصان؛ غبی.

قالینلاشمَق ف. قالین یاپمق.

قالینلاشدیرمَق [ف. قالین بر حاله قومق.

قالینلاشمَق [ف. قالینلق پیدا ایتمك.

قالینلق [س. اینجه‌لکك ضدی، قطر بویوكلكی ، كثافت ، غلظت ؛ قبالق ، حماقت .

قالینوس س. بر جنس بالیق .

قالیون س. برنوع سفینهٔ حربیه.

قالیونجی [س. قالیون دینیلن سفینه افرادندن اولان .

قاما [س. یاخود قامه. اوجی‌سیوری تخته چیوی ، طاقوز ؛ اوجی سیوری ایکی طرفی كسكین بیچاق ؛ اویونده غلبه ؛ طوپك كریسنی قاپایان قپاق .

قاماشدیرمق [ف. كوزلری موقتاً كورمز بر حاله قومق ؛ دیشلری موقتاً چیكنه‌یه‌مز بر حاله كتیرمك.

قاماشمق [ف. كوزلر موقتاً كورمز برحاله كلمك ؛ دیشلر كسمز اولمق .

قامبور ب: قنبور .

قامبیال س. پولیچه سندی .

قامبیو [س. اسهام مبادله‌سندن عبارت بر نوع معاملهٔ صرافیه .

قامت ع. بوی.

قامچی [س. بر دکنکك اوجنه باغلانمش دری ، ایپ وسائره‌دن عبارت آلت .

قامچیلامق [ف. قامچی ایله اورمق؛ یوزه‌یاغمور ویا روزكار چارپمق ؛ بر ایشی یوروتمك ، تعقیب ایتمك .

قامروت [س. یاخود قاماروت. قاماره یولجیلرینه خدمت ایدن واپور خدمتجیسی.

قامره [س. یاخود قاماره. واپورده كوچوك اوطه ؛ مجلس مبعوثان .

قامش [س. ساز ، ایچی بوش ودوكوملی برنبات ؛ ارككك آلت تناسلی؛ ماصوره.

قامشلق س. قامش بیتمش یر .

قاملیا س. كوزل بر چیچك .

قامو [ص. یاخود قمو . بوتون ، جمیع ، هپ .

قاموس [ع. لغت كتابی ؛ بحر محیط ، دكیز، كرداب.

قامینه‌تو [س. قهوه و سائره پیشیرمكه مخصوص اسپیرتو طاقمی .

قان [س. طامارلر ایچنده بولنان قرمزی مایع؛ حرب، جنك، غوغا، دشمنلك، خصومت. قانی قاینامق: سومك. قان دوكمك: آدم اولدیرمك. قان بهاسی: دیت.

قاناپه [س. یاخود قناپه. آیاقلری، آرقه‌سی ویانلری بولنان ایكی اوچ كیشیلك اسكمله.

قاناتمق [ف. قانچیقارتمق، جرح ایتمك.

قاناره [س. بینه‌جك حیوانلرك كسیلدیكی محل، سلخخانه.

قاناریه س. ب: قناریه.

قانال س. ب: قنال.

قانامق [ف. قان آقمق، قان چیقمق.

قانامه س. قانامق فعلی.

قانبور ص. ب: قنبور.

قانت [ع. قنوت ایدیجی. طاعت وعبادت ایدن؛ مطیع، تابع.

قانتارمه [س. حیوانك آغزینه اورولان بر نوع كم.

قانجه [س. اوجی چنكللی دمیر. قانجه‌یی طاقمق: مسلط اولمق، یانندن آیرلمامق.

قانجه‌لامق [ف. قانجه‌یه طاقمق؛ مسلط اولمق.

قانجیق [ص. یاخود قانجوق. دیشی؛ خائن، دونك طبیعتلی.

قانجیقلق [س. خیانت، سوزنده طورمایش، دونكلك.

قانچلار [س. بر شهبندرخانه‌نك امور رسمیه‌سنی ایفا ایدن.

قانچلاریه [س. شهبندرخانه‌امور ومعاملات رسمیه‌سنی ایفایه مخصوص قلم.

قاندری [س. سپت وسائره‌اورمكه مخصوص ساز وسكود دالی.

قانده ظ. قنده. نره‌ده.

قاندیرلمق [ف. اقناع ایدلمك، ذهننی چویرمك؛ طویورمق.

قاندیرمه س. اقناع، ذهن‌چویرمه.

قاندیریجی [س. اقناع ایدیجی، ذهن چویرن.

قاندیریش س. قاندیرمه، اقناع.

قانع ع. قناعت ایدن.

قانغال [ص. برچوق دفعه چوریله رك چورك كبی یاپلمش تل ویا ایپ ؛ بویله بر شیئك هربر چوریمی .

قانغاللامق [ف. برچوق دفعه چویره رك دائروی بر شكله صوقمق .

قانغاللانمق [ف. حلقه حلقه طوپلانمق .

قانغرن س. ب: غانغرن .

قانلامق ف. قانه بولاشدیرمق .

قانلانمق [ف. قانه بولاشمق ؛ یوزه قان كلمك ؛ جانی اولمق .

قانلی [ص. قانه بولاشمش ؛ جانی ، آدم اولدیرمش ؛ ایچنده قانی بولونان ؛ بدننده قانی چوق اولان . صیجاق قانلی : سویملی . صوئوق قانلی : سویمسز ، تلاشسز ، متأنی .

قانمق [ف. طویمق ، قناعت كتیرمك ؛ راضی اولمق ، ذهنی یاتمق .

قانمه [س. قانمق فعلی ، طویمه ، قناعت كتیرمه .

قانون [ع. نظام ، اصول ؛ افعال وحركات اجراسنه دستور اولان شئی ؛ قاعده ؛ بردولتك اداره‌سی ایچون ترتیب اولونان نظامات مجموعی .

قانون [س. متعدد تللری حاوی ایكی ال ایله چالینیر برنوع چالغی .

قانوناً [ع. قانون ونظامه توفیقاً ، قانونه كوره .

قانوننامه [س. قانون رساله‌سی ، نظامنامه .

قانونی [ع. قانونه منسوب ومتعلق . قانون چالغیسنی ایی چالان .

قانونیّت [س. قانون ونظام حكمنه كچمه .

قانه [س. واپورلرك باش وقیچلرنده كی رقملر .

قانیقمق [ف. قان آقتمغه مائل اولمق ؛ تكررله بر شیئه الیشمق .

قاو [س. چاقمق طاشندن چیقان قیغلجمله طوتوشدیریلان شئی ؛ وجلرینه كبریت اجزاسی سورولمش قالینجه كاغد .

قاوارا س. اوصوروق .

قاواطه [س. آغاچدن اویولمش قاب .

قاواق [س. یاخود قواق . اكثریا صو كنارلرنده بویوین دوز ویوكسك آغاج .

قاواقلِق [س. قاواق آغاجلرینك چوق بولوندیغی محل.

قاوال س. ب: قوال.

قاوُت [س. قاورولمش اوندن یاپیلان یمك.

قاورامق [ف. تماميله آوجنك ایچنه ایجه آلمق؛ عقلی ایرمك، احاطه ایتمك، صارمق.

قاورایِش س. قاورامق فعلی.

قاوُرتمَق [ف. اوستی قیزاراجق صورتده پیشیرتمك.

قاوُرِلمَق [ف. اوستی قیزاراجق صورتده پیشیرلمك؛ کونشدن یانمق؛ خستەلقدن صیسقه قالمق.

قاوُرماج [س. قاورلمش قوری بغدای.

قاوُرمَق [ف. اوستی قیزاراجق صورتده پیشیرلمك؛ یاقمق.

قاوُرمه [س. یاغده قاورلمش ات یمکی؛ طاواده کندی یاغیله قاورلمش أت. ص. قاورلمش.

قاوروق [ص. قاورلمش، یانمش؛ ایی بویویەمەمش.

قاوِزه س. قاب، قابوق.

قاوشاق س. ایکی نهرك برلشدیکی یر.

قاوشدیرمَق [ف. یرلشدیرمك؛ یان یانه کتیرمك. کوروشدیرمك.

قاوُشمَق [ف. برلشمك، یان یانه کلمك؛ بولوشمق، کوروشمك.

قاوُق [س. ایچی بوش اولان شئی؛ بر نوع باش کسوەسی. قاوق. صاللامق: هردیدیکنی تصدیق وقبول ایتمك.

قاوقاس سخ. ب: قفقاس.

قاولاق ص. قبوغی دوشمش.

قاولامَق [ف. قباروب پارچه پارچه دوکولمك.

قاولیح ص. قاصیغی شیشمش.

قاوُن س. معروف میوه.

قاهِر [ع. قهر ایدن، محو ایلەین؛ قوت ایله غالب کلن؛ ازاله ایدن.

قاهِره [سخ. خطۀ مصریەنك مرکزی اولان شهر.

قایا [س. یاغودقیا. سرت وبویوك طاش.

قاياجق س. كوچوك قايا .

قايار س. حيوان نعلى .

قاياسه [س. قولانك اكرده‌كى طوقه‌يه ايليشه‌جك قاييشى .

قاياغان [س. برنوع ياصى و بويوجك سياه طاش .

قاياپاق [ص. بر يرده طورمايوب قايان ؛ آشيرلمش ، چا-لينمش .

قائد ع. قوماندان .

قايديراق [س. اويون اوينامغه مخصوص ياصى طاش.

قايديرلمق ق. قايه‌رق ايندیرلمك.

قايديرمق [ف. قايمغه سبب اولمق . آياغنى قايديرمق: فلاكتنه سبب اولمق.

قايديرمه س. قايديرمق فعلى .

قايرلمق [ف. حمايه ايدلمك ، بر مأموريته‌يرلشديرلمك؛ بر ايش كوسترلمك .

قايرمق [ف. تصاحب وحمايه ايتمك ؛ بر مأموريته يرلشديرمك ؛ بر ايشه تعيين ايتمك ، قوللانمق.

قايريجى س. حمايه ايدن ، باقان.

قايش [س. درى ومشيندن دار واوزون پارچه ؛ بربرلرك اوزرنده اوستره بيله‌دكلرى كاوساله .

قايش س. قايمق فعلى وطرزى.

قايشجى [س. قايش‌ياپان وصاتان؛ طولانديريجى .

قايصى س. معروف ميوه .

قايغانه [س. بياضيله صاريسى قاريشديريلارق ياغده پيشيريلن يومورطه .

قايغو [س. غم، غصه ؛ انديشه، غائله .

قايغوسز [ص. قايغوسى اولمايان، لاقيد .

قايغولى [ص. مكدر ، محزون ، غملى .

قايق [س. صويك اوزرنده‌حركت ايدن تكنه .

قايقجى س. قايق قوللانان .

قايقجيلق س. قايقجى صنعتى .

قايقخانه [س. قايقلرى باغلامغه مخصوص محل .

قائل [ع. سویله‌ین ؛ روایت ایدن ؛ راضی .

قائم [ع. آیاقده طوران؛ عمودی؛ نماز قیلان ؛ موجود .

قائماً [ع. آیاقده طوردیغی حالده، عمودی اوله‌رق؛ ییقلمامش وکسلمه‌مش اولدیغی حالده .

قایماق [س. سودك اوستنه طوپلانان ماده؛ زبده، خلاصه ، کزیده ؛ اوزلی وپارلاق چامور .

قایماقلانمق [ف. اوستنده قایماق پیدا اولمق .

قایماقلی [ص. ایچنده قایماغی اولان، قایمقله یاپلمش .

قایمق [ف. اکری برسطح اوستنه سورونه‌رك آشاغی ایتمك؛ بر طرفه میل ایتمك؛ آیاق زمینه صیقی باصامایه‌رق بر طرفه دوغرو یردن سورونه‌رك کیتمك .

قائممقام [س. بر قضایی اداره ایدن ، وکالت ایدن، برینك یرینه کچن . بیکباشی ایله میرآلای آراسنده کی رتبه.

قائمه [ع. پاره کبی آلنوب ویریلن کاغد ؛ بر نوع امرنامه ؛ فاطوره .

قاین س. برنوع آغاج .

قاین [س. قارینك ویا قوجه‌نك قاردشی ؛ زوج وزوجه‌نك اقرباسنه ویریلن اسمدر .

قایناتدیرمق [ف. (صو وسا. ئره‌بی) غلیانه کتیرتمك ؛ آلتنه آتش قویارق فقر داینجه‌یه قدر ایصیتمق؛ صوده پیشیرتمك .

قایناتمق [ف. غلیانه کتیرمك ؛ آلتنه آتش قویارق فقردانجه‌یه قدر ایصیتمق . صوده پیشیرمك ؛ آتشله ایصیدیرارق ایکی پارچه‌یی بر- لشدیرمك .

قاینارجه [س. یردن چیقان صیجاق معدن صویی.

قایناشمق [ف. برلشوب امتزاج ایتمك ؛ بربرینه ایصینمق واویمق، مناسبت پیدا ایتمك .

قایناق [س. ایکی پارچه‌نك بربرلرینه یاپیشدقلری محل .

قاینامق [ف. آتش تأثیریله ایصینه‌رق فقیردامق؛ پیشمك؛ یردن چیقمق ، فوران ایتمك ؛ اکشیمك ، قبارمق . برلشمك ؛ باتمق ، محو اولمق ؛ قملدامق ، دپرنمك .

قاینامه س. قاینامق فعلی.

قَبا [ص. یاخود قابا . شیشکین، ثقلتی آز حجمی بویوك ؛ عادی ؛ تربیه‌سز .

قَباء ع. قفتان ، لباس، روبا .

قَباحَت [ع. صوچ ، چیرکین ایش وحرکت؛ قصور.

قَباحَتسِز ص. قباحتی اولمایان .

قَباحَتلی [ص. قباحت وصوچی اولان .

قَبارتمَق [ف. قبا برحاله قومق؛ چوغالتمق؛ یوکسلتمك؛

قولاق قبارتمق: دقتله دیکله‌مك؛ قولتوقلرینی قبارتمق : افتخار ایتمك ، سوینمك .

قَبارتمه [س. قبارتمق فعلی ؛ چیقندیلی اوله‌رق یاپلمش.

قَبارجِق [س. ایچنده هوا ویا صو بولنان شیش .

قَبارمَق [ف. قبااولمق، شیشمك؛ یوکسلمك ، طاشمق ؛

چوغالمق؛ اکشیمك ؛ بولانمق؛ کیرلتمك؛ یومشاق ؛طالغه‌لانمق، جوشمق .

قَباره س. باشی یووارلاق چیوی.

قَباره‌لی ص. قباره‌سی اولان .

قَباریق ص. قبارمش، شیشمش.

قَباق [س. معروف بر نوع سبزه؛ ص. طاتسز ، چبلاق .

قَبالاشدیرمَق [ف. قبا برحاله قومق ، ظرافتسز یاپمق .

قَبالاشمَق [ف. قبا اولمق ؛ ظرافتنی غائب ایتمك .

قَبالِق [س. قبا اولان شیئك حالی ، ظرافتسزلك ، عادیلك ، تربیه‌سزلك .

قِباله ع. ابه‌لك فن وصنعتی .

قَباله ع. التزام تمسکی .

قَبّان ع. بویوك ترازی .

قَبائِح [ع. قبیحه‌لر ، ناسزا اولان فعللر .

قَبائِل ع. قبیله‌لر ، جماعتلر .

قُبح [ع. چیرکینلك ؛ چیرکین فعل وحرکت .

قُبحِیّات [ع. چیرکین وکوتو ایشلر . ناسزا فعللر .

قَبر ع. مزار ، مرقد .

قَبرِستان فا. مزارلق .

قِبریس سخ. بحر سفیدده بویوجك بر آطه .

قِبریسلی ص. قبریس آطه‌سی اهالیسندن اولان .

قَبض ع. (ال ایله) طوتمه ، آوج ایچنه آلمه ؛ دفع حاجت ایده‌مه‌مه ، انقباض .

قَبضه ع. آوج ، بر آنك آله بیله‌جكی شئی ؛ أل ایله طوتولاجق یر .

قِبط ع. مصر قدیم اهالیسندن بر قوم .

قِبطی ع. قبط قومنه منسوب ومتعلق . چنكانه .

قِبطیجه س. چنكانه لسانی ؛ ص. چنكانه لسان ، طرز واصولنده .

قَبل ع. اول ، مقدم ، اوك ، ایلری . ماقبل : كچمش ، كچن .

قِبَل ع. اقتدار ، نفوذ ، تأثیر ؛ طرف ، جهت :

قِبله ع. كعبهٔ معظمه‌نك بولوندیغی طرف ؛ هركسك یوزینی چویردیكی محل ؛ قبله طرفندن اسن روزكار .

قُبله ع. اوپمه .

قِبله‌گاه فا. قبله‌یری .

قِبله‌نامه فا. قبله‌یی كوسترن اوفاق پوصله .

قبله‌نُما فا. قبله‌یی كوسترن آلت .

قُبور ع. قبرلر ، مزارلر .

قَبورغه س. ب: قابورغه .

قَبول ع. آلمه ؛ رضا ؛ قارشیلایوب حسن معامله‌ده بولونمه ؛ ارتكاب ایتمك .

قَبوللانمَق ف. آلمق ؛ غصب وضبط ایتمك .

قُبّه ع. كنبد ، بربنانك اوستنده نصف كره شكلنده بولونان سقف . حبه‌یی قبه یاپمق : عادی برشیئه پك بویوك براهمیت ویرمك .

قبه‌لی ص. قبه شكلنده اولان ؛ قبه‌سی بولنان .

قَبیح ع. چیركین ، یاقیشهاز ، ناسزا ، مذموم .

قَبیحه ع. چیركین وناسزا اولان خصوص .

قَبیل ع. كفیل ، ضامن ؛ زوج ؛ صنف ، صوی ، مقوله ؛ طرف ، جهت . من

هذالقبیل : بو طرفدن ، بو جهتدن .

قَبیله ع. عشیرت ، جماعت .

قَپاتمَق [ف. بری واسطه‌سیله قپامق ؛ اورتدیرمك ؛ سد وبند ایتدیرمك ؛ طیقاتمق ؛ تعطیل ایتدیرمك ؛ صرف کندینه حصر ایتمك ؛ مناقصه ویا مزایده‌یه باشقه‌لرینی مداخله ایتدیرمه‌دن قولاینی بولارق کندینه تأمین ایتمك .

قَپاتمه [س. قپاتمق فعلی . ص. قپادلمش ؛ بری طرفندن بریره قپادلمش وباشقه‌لریله مناسبتی کسلمش فاحشه ، مترەس ؛ ال آلتندن کیزلیجه آلنمش .

قَپاروز [س. قاپمه مال ، غصب صورتیله اله کچیریلن شئی ؛ رشوت .

قَپاروزجی [س. دائما غصب صورتیله النه مال کچیرمك ایسته‌ین ، رشوتجی ، مرتکب .

قَپاق [س. قپایاجق آلت ؛ برنوع اسکی سفینهٔ حربیه . قپاغی آتمق : کلوب اوتورمق ، التجا ایتمك .

قَپاقسِز [ص. قپاغی اولمایان ، اچیق .

قَپاقلی [ص. قپاغی اولان ؛ اورتولو ، صاقلی ؛ بر نوع تفنك ؛ مهمات آرابه‌سی .

قَپالی [ص. اورتولو ، مستور ؛ قپانمش ، مسدود ؛ ایشله‌مز ، کچیله‌مز ؛ مبهم ، مغلق ، آکلاشلماز ؛ بولوطلی ، دومانلی .

قَپامَق [ف. اورتمك ، ستر ایتمك ؛ سدوبند ایلمك ؛ کچیله‌مز برحاله قومق ؛ تعطیل ایتمك ؛ قپالی بربرك ایچنده طوتمق ؛ طولدیرمق ، اوستنی اورتمك ؛ تسویه ایتمك ؛ بریکدیرمك ؛ قپالی بریرده طوتمق . سویله‌مه‌مك ، بحث ایتمه‌مك .

قَپامه [س. قپامق فعلی ؛ برنوع ات یمکی ؛ البسه طاقمی .

قَپامه‌جی [س. چماشیر ، البسه وآیاق قابی صاتان .

قَپان [س. قوش ، حیوان و سائره طوتمغه یارایان آلت .

قَپانجه س. کوچوك قپان .

قَپانمَق [ف. اورتولمك ؛ سد و بند ایدلمك ، کچیله‌مز برحاله کلمك ، معطل قالمق ، ایشله‌مه‌مك . قپالی بربرك ایچنه

قونمق ؛ طـولدیرلمق ، اوسـتی اورتولمك، تسویه ایدلك ؛حساب كسلمك ؛ آتلمق ، دوشـمك ؛ بحث اولونمامق؛ یاره ایپلشمك؛ بلوطله اورتلمك؛ منقرض اولمق؛ تحصن ایمك .

قپانیچه [س. وقتیله رجال دولتك كییدكاری مكلف كورك .

قپانیق [ص. منظره‌سی اولمایان (أو) ، هوا آچلمایان ؛ بولوتـلی ؛ مظلم ، مـكدر ، محزون ؛ محجوب ، كیمسه ایله كوروشمز .

قپر [مه. بلا انقطـاع خفیف خفیف قمـلدانمغی تقلید و تصویر ایدر ومكرر قوللانیلیر .

قپرداتمق [ف. خفیف خفیف وبلاانقطاع قملداتمق.

قپردامق [ف. خفیف برصورتده قملدامق .

قپرداتمق ف. عینی معنی .

قپردی [س. خفیف صـورتده قملدانمه .

قپلامق ف. ب: قاپلامق .

قپلان [س. یاخـود قاپـلان . معروفییرتیجی حیوان.

قپو [س. یاخود قاپو . برنا ویا اوطـه‌نك كیروب چیقمغه مخصوص اولان یری؛ باب عالی؛ طشره‌لرده حكومت قوناغی ؛ ایش، خدمت؛ طاوله اویوننده ایكی طاشك بربری اوستنه قونماسی؛ بررجا ویا بر تكلیفك مقدمه‌سی. قپویی بویوك آچمق: چوق‌مصرفه كیرمك . قپو آچمق، قپو یاپمق : مقدمات سرد ایتمك ، باشلامق ، یول آچمق . قپو چوقداری : بر دائره‌نك تكمیل ایشنی كورن مأمور ؛ قپو یولداشی: بر اوده خدمت ایدن ایكی آرقداش .

قپوجی [س. رسمی بر دائره‌نك ویا بویوك بر قوناغك قاپوسنی بكله‌ین . قپوجی باشی . بر رتبهٔ مخصوصه .

قپوجیلق س. قپوجی خدمتی.

قپودان [س. باش رئیس ؛ كمی قوماندانی، سواریسی. قپودان پاشـا : وقتیـله بحریه ناظرینـه ویریلن عنوان ایدی یاخود قپودان دریا .

قپودانلق [س. كمی سواریلكی، رئیسلك .

قپوسقه س. ب: قاپوسقه .

قپولاندیرمق [ف. آچیقـده بولونانلره بر ایش بولمق .

قَپولانمق ف. بر ایشه کیرمك.

قِت [س. یاخود قیت . نزد ، یان ، عند؛ فکر، اعتقاد، مسلك .

قَتاقوللی س. حیله‌ایله آشیرمه.

قِتال [ع. محاربه، جنك ؛ غوغا. اوروشمه ، مقاتله .

قَتّال ع. قتل‌ایدیجی، اولدیریجی.

قِتِر [مه. که‌وره‌ك بر شیئدن چیقان سسی تقلید و تصویرایدر ومکرر قوللانیلیر .

قِتر س. اویدورمه شیٔ ، یالان .

قِتِرداتمَق [ف. قتر قتر ایتدیر- مك .

قِتِرداتمَق [ف. قتر قتر دیه‌سس چیقارمق .

قِتِردی س. که‌وره‌ك سس .

قَتل [ع. اولدیرمه . قتل نفس : کندینی اولدیرمه؛ قتل عام: اله کچیریلن بر مملکتك عموم اهالیسنی اولدیرمه .

قَتمَر ب: قات

تولیك [س. ص. یاخودقاتولیك. پاپایی طانییان خرستیان.

قَتولیکجه [ح. قتولیك‌مذهبنده بولونانلرك اصول و طرزنده .

قَتولیکلِك س. قتولیك مذهبی .

قَتی ص. ب: قاتی.

قِتیق س. کتن وکندیر قابوغی .

قَتیل [ص. اولدیرلمش ، اورلمش، مقتول.

قَحبه [ع. روسپی ، ناموسسز قاری ؛ روسپی طبیعتلی ، فاحشه کبی حیله‌کار (آدم) .

قَحبه‌لِك [س. روسپیلق ، فاحشه- لك ؛ خیانت ، وفاسز- لق ، روسپی طبیعتی ؛ مکر و حیله .

قَحط [ع. یاغمور یاغمامه ، قورا- قلق ؛ آجلق ، بهالیلق .

قِحف ع. قفا کمیکی .

قَدّ [ع، بوی ، قامت . سروقد: سروی بویلی .

قَدائف س. ب: قطائف .

قَدَح [ع. صو وسائره ایچمکه مخصوص قاب ، بارداق ؛ کوچوك بارداق ، اوفاق راقی بارداغی .

قَدح [ع. بری حقنده فنا سوز سویلمه ، ذم ، طعن .

قَدَحچه فا. کوچوك قدح .

قَدر [ع. دکر ، قیمت ، اعتبار ، حیثیت ؛ رتبه ، پایه : درجه ، مقدار .

قَدَر [ع. اوله‌جق شیئی اولدن تنظیم ایدن قوت ؛ طالع ؛ امر آلهی ، عنایت ربانیه ؛ مقدار . کمیت ، اولچو ؛ قیمت ذاتیه .

قَدَر [د. مقدار وکمیت تقدیر وتخمین وانتها بیان ایدر .

قُدرَت [ع. قوت ، اقتدار ؛ طبیعت ؛ قدرت حمامی : یردن چیقان صیجاق صو ایله ایصینان حمام ؛ ثروت ، اقتدارمالی .

قُدرَتسِز [ص. قدرتی اولمایان ، اقتدارسز ، عاجز .

قُدرَتسِزلِك [س. اقتدارسزلق ، ضعف .

قُدرَتلی [ص. صاحب اقتدار ، مقتدر .

قُدرَتیاب [فا. قوت بولان ، مقتدر .

قَدردان [فا. بر کیمسه‌نك ویا برشیئك قدر ودکرینی آکلایوب آکا کوره معامله ایدن .

قَدردانلق [س. قدر ودکر تقدیر ایتمك خاصه‌سی .

قَدردانی فا. قدروحیثیت بیلمه .

قَدرشِناس [فا. دکرلی اولانلری طانییان .

قَدرشِناسلِق [س. دکرلی اولانلری طانیمه .

قَدرشِناسی فا. عینی معنی .

قَدری ب: قادری .

قَدَری [ع. قدره منسوب و متعلق ؛ معتزله‌دن بر فرقه .

قَدریل [س. یاخود قادریل . بر قادین بر ارکك بر طرفدن برقادین بر ارکك‌ده دیکر طرفدن اولمق اوزره قارشیلقلی آلافرانغه اویون .

قُدس [ع. پاکلك ، طهارت ، نظافت ، عزیزلك . القدس : قدس شریف اسمنده‌کی مملکت . روح القدس : تثلیثك اوچنجی شخصی .

قَدَّس ع. معزز ومبارك ایتسین .

قُدس ع. معزز ، مقدس ؛ عالم لاهوته منسوب ومتعلق . حدیث قدسی: من طرف الله الهام اولونان وحضرت پیغمبرطرفندن سویلەنمش حدیث شریف .

قُدسِیّات ع. عالم لاهوتەمتعلق اولان ایشلر .

قُدسِیَّت ع. عزیزلك ، مقدسلك.

قَدَم ع. آیاق ، پا ؛ یاریم آرشین طولنده اولچی ؛ خطوه ، آدیم . تر : اوغور ، میمنت ، یمن . ثابت قدم : سوزندن دونمز ، پایدار ، دواملی. قدم نهاده : آیاق باصمش، کلمش.

قِدَم ع. اسکیلك . رتبەجەاسکی اولمه ؛ ابتداسی اولمامه ، قدیم اولمه .

قُدُم س. یاخود قودوم . معدن دونبەلك .

قِدَماً ع. اسکیلکجه ، قدم اعتباریله .

قُدَماء س. اسکی زمانده دنیایه کلمش اولانلر .

قَدَمسِز ص. اوغورسز. مشئوم.

قِدَمسِز ص. قدمی اولمایان ، اسکیمەمش ، رتبەسی یکی .

قَدَمسِزلِك س. اوغورسزلق، شئامت .

قِدَمسِزلِك س. رتبەومأموریت یکیلکی ، عدم استحقاق .

قَدَملی ص. اوغورلو ، میمنتلی، مسعود .

قِدَملی ص.مأموریتنده اسکیمش، ترفیعه استحقاق کسب ایتمش .

قَدَمه ع. درجه ، نردبان آیاغی ، باصامق .

قَدَمی ع. آیاغەمنسوب ومتعلق.

قِدَمی ع. اسکیلکه منسوب ومتعلق .

قُدّوس ع. شائبۀ نقائصدن پاكومنزه اولان حق جل وتعالی سبحانه حضرتلری . پك مبارك ومقدس .

قُدوم ع. مواصلت ، کلمه ، سیاحتدن عودت .

قُدومِیّه ع. سفردن عودتده برینه تقدیم اولونان هدیه .

قِدوه ع. مثال، نمونه، اورنەك، اویله‌جق . اقتدا اولوناجق (ذات) .

قَدید [ع. كولكه‌ده قورودولمش ودیلیم دیلیم كسلمش ات؛ پارچه پارچه اولمش البسه ؛ اتلری دوكولمش انسان ویا حیوان جسدی ؛ مج. پك قوری وضعیف كیمسه .

قَدیر [ع. مقتدر ، اقتدارلی ، قدرت صاحبی (الله) .

قَدیفه س. ب: قطیفه .

قَدیم [ع. اسكی؛ ابتداسی‌اولمایان، ازلی ؛ اسكی زمان ؛ جم: قدماء : اسكی آدملر .

قَدیماً [ع. اسكی زمانده ؛ اسكی زماندن بری .

قَدیمی [ص. اسكیدن بری‌موجود اولان ؛ ظرز: اسكیدن، دائما .

قُراء ع. قریه‌لر، كویلر، قصبه‌لر.

قُرّاء [ع. قارئلر ، اوقویجیلر ، قرآن كریمی تلاوت ایدنلر.

قرآن [ع. پیغمبرذیشان افندیمزه نازل اولان كتاب‌سماوی.

قُرآنخوان [فا. قرآن كریمی اوقویان ؛ صبی .

قُرآنی [ع. قرآن كریمه منسوب ومتعلق .

قَرابَت [ع. یقینلك ، خصملق، آقربالق .

قَرابین [ع. قربانلر ، تشكر ومنت مقامنده ذبح اولنان حیوانلر .

قُرابیه [س. یاخود قورابیه : سوت شكر واوندن یاپیلان شیء .

قَراجه [س. یاخود قره‌جه . كچی‌یه بكزر بوینوزسز بر حیوان .

قراجه س. قولك یوقاری قسمی .

قَرار [ع. قالمه، طورمه، سكوت؛ ثبات،دوام؛ حكم، راحت، اسایش ؛ بر قرار : بر دوام ، دائم . بی‌قرار : راضی اولمایان. قرارگاه : دیكلنیله‌جك یر . قرارگاه عمومی : پاشالرله اركان حربیه هیئتنك بولندیغی محل . قرارلرنده : اثناسنده، صولرنده. قرارگیر : قراری ویرلمش .

قَرارتمق [ف. قاره ایتمك ، سیاهلاتمق .

قَرارتی س. ب: قرالدی .

قَرارسِز [ص. قراری اولمایان ، بر یرده طورمایان ؛ ثباتسز . سوركسز ؛ موقت ؛ راحتسز ؛ نه اوله‌جغی بلمیسز؛ متردد .

قَرارسِزلِق [س. ثباتسزلق ، سـوركسزلك ؛ راحتسزلق . تردد .

قَرارلاشديرلَمق [ف. قراری ويرلمـك ، تصميم ايدلمك.

قَرارلاشديرمَق [ف. قرارينی ويرمـك ، تصميم ايلمك .

قَرارلاشمَق [ف. قرار بولمق؛ مصمم اولمق .

قَرارلی [ص. ثباتلی؛ حل وفصل اولونمش ؛ قراری ويرلمش، مصمم .

قَرارمَق [ف. قره اولمق ، سياهلانمق .

قِراسی س. برنوع كوچوك باليق.

قُراضه ع. كسندی ، قيرپنتی.

قِرّاط ع. ب: قيراط .

قَراغول س. ب: قره‌قول .

قِراغی [س. ياخود قيراغی . صوئوق هوالرده يرده و ياپراقلر اوسـتنده طونان صو بخاری .

قَراكلِق [س. ضيانك فقدانی ، آيدينلغك اولمامسی ، ظلمت . ص: آيدينلق اولمايان.

قِرال س. خرستيان حكمدار .

قَرالدی [س. ياخـود قرارتی . سياهلق؛ اوزاقدن قره كورونن شئی .

قِراللِق [س.خرستيان حكمدارلغی؛ بر قرالك امر وحكمی آلتنده بولنان مملكت .

قِرالی ص. قراله منسوب ومتعلق.

قِرالِيَّت س. قراللق .

قِراليچه [س. قرالك زوجه‌سی . قرال تختنده‌اوطوران قادين .

قَرامان ب: قره‌مان ..

قَراموق [س. بغـدای ايچنده بيتن سياه برحبه .

قِران [ع. يقينلق ، مقارنت ؛ سياراتدن ايكی يلديزك بر برجده بولونماسی . صـاحب قران : زهره ايله مشـترينك بر برجده بولونديغی زمان دنيايه كلن مسعود وبختيار .

قرانته [ص. قیرله قاریشیق ؛ صقالسز وبیغی قیر اولان .

قرانتینه [س. ساری خسته‌لق بولنان یرلردن کانلرك سرایت مرضی منع ایچون اختلاطدن ممنوع اوله‌رق بکلتدیرلدکلری مدت؛ بوایشه نظارت ایدن دائره .

قرانتینه‌خانه [س. قرانتینه دائره‌سی ؛ قرانتینه محلی ، تحفظخانه .

قرانفیل س. ب: قرنفیل .

قرانلق س. ب: قراکلق .

قراوانه [س. باقردن کنیشجه قاب ؛ اینجه ویاصی الماس .

قراواش س. خلایق، جاریه .

قراول س. ب: قره‌قول .

قراوله [س. بر نوع اسکی حرب سفینه‌سی .

قراویده [س. بر جنس استاقوز ویا ینکیج .

قراءت ع. اوقومه ، مطالعه.

قرائن [ع. قرینه‌لر ، بربرینه یقین اولان شیئلر .

قرب [ع. یقینلق، یقین بولونمه. قربنده : یانده، یقیننده.

قرباج [س. اوجنه ایپ‌ویا اینجه قایش باغلانمش دکنك .

قرباجلامق ف. قرباجله اورمق.

قرباجلانمق ف. قرباجله دوکلمك.

قربان [ع. حق یولنده کسیلن حیوان ؛ فدا اولمه .

قربانلق [س. قربان اوله‌رق کسلمکه مخصوص .

قربه [ع. کاوساله‌دن صوطاشیمغه مخصوص‌قاب. (چوجقلرده) قارن شیشمسی .

قربه‌جی س. قارن‌شیشنه‌اوقوبان.

قربیت س. یقینلق .

قرپدیرمق [ف. اوجلرینی و کنارلرینی کسدیرمك . برپاره‌نك فضله قسملرینی تنزیل ایتدیرمك .

قرپلمق [ف. اوج وکنارلری کسلمك ؛ تنزیل و تنقیص ایدلمك ؛ آزالتلمق .

قرپمق [ف. اوج وكنارلرینی كسمك ؛ تنزیل و تنقیص ایتمك ؛ آزالتمق .

قرپمه [س. قرپمق فعلی؛ صیغیرك دیل آلتی .

قرپندی [س. برشیئدن كسیلن اوفاق پارچه‌لر .

قرپیق ع. قرپلمش، كسلمش.

قرتال [س. یاخود قارتال . معروف بویوك برقوش .

قرحه ع. یاره .

قرد ع. مایمون ؛ شیطان .

قرداش س. ب: قارنداش .

قرش [ع. قریش قبیله‌سنه منسوب ومتعلق .

قرص [ع. مدور ویاصی اكمك. دائره شكلنده اولان شئی.

قرض [ع. برندن كورولن ایيلك ویافنالق؛ بورج، اودونج؛ قرض حسن : فائضسز بورج؛ انسانك بورجلی اولدیغی شئی .

قرضاً ع. اودونج طریقیله .

قرطاس [ع. كاغد . كاغد طبقه‌سی ؛ كاغدلر ، كتابلر ، یازیلر ،

قرطاسی [ع. قرطاسه منسوب ومتعلق .

قرطاسیّه [ع. لوازم تحریریه‌یه تخصیص ایدیلن پاره .

قرعه [ع. طالع ، پیانقو ؛ طالع تجربه ایتمك ایچون‌چكیلن شئی ویا آتیلان زار ، قرعه چكلمك : عسكره آلنوب آلنما‌یه‌جغنی آكلامق ایچون چكیلن كاغد .

قرعه‌جی س. قرعه چكدیرن .

قرغه س. ب: قارغه .

قرفیچه س. ب: قارفیچه .

قرق [عد. درت‌كره اون(٤٠)؛ مج: پك چوق.

قرقر [عد. هربرینه قرق ، هر دفعه‌سنده قرق .

قرقلامق ف. قرق كون كچمك.

قرقلر [س. جم. قرق مبارك ذات. قرقلره‌قاریشمق ؛ غائب اولمق، هیچ كورونمه‌مك.

قرقلق [س. قرق یاشنده؛ قرق غروش‌وسائره قیمتنده.

قرقلی س. قرق پارچه‌دن مركب.

قرقمق [ف. قرپمق . اوجلرینی وکنارلرینی کسمک .

قرقمه [س. قرقمق فعلی ؛ شاب علتی ؛ کسیلوب آلنك اوستنه براقیلان صاچ .

قرقنجی [ص. اوتوزطقوزنجیدن صوکره کلن .

قرقی [س. حیواناتك پپاغیسنی قرقمغه مخصوص مقاص.

قرقیم [س. حیواناتك پپاغیسنی قرقمه موسمی .

قرقیمجی [س. کل آغاچلرینه مسلط اولان برنوع بوجك .

قرلانغیج [س. جامع دیوارلرینه وسائر یوکسك یرلره چاموردن یووا یاپان سیاه برقوش .

قرمز ع. برنوع قزیل بویا .

قرمزی [ص. قرمزی رنکنده ، سرخ آل ؛ قزیل رنك .

قرمزیلق [س. قزیل رنك ؛ حمرت .

قرمزیمتراق [ص. قزیل رنکه چالان .

قرمزیمسی ص. عینی معنی .

قرمطرطیر [س. شراب طور- تیسندن چیقان بر ماده .

قرن [ع. بوینوز ؛ زمان، دور؛ دهر ، عصر. ذوالقرنین: ایکی بوینوزلو: بویوك اسکندرك لقبیدر .

قرناء [ع. قرینلر، چیفتلشمشلر. آیرلماز رفیقلر، آرقداشلر؛ زوجلر ، معاصرین؛ شریك جرم اولانلر ؛ حکمدارك مقربینی .

قرنابیت [س. قرن بهار دنیلن سبزه .

قرنالق [س. حکمدارك مقربیننده اولانلرك حال ووظیفه- سی ؛ مابینجیلك

قرناوال [س. یاخود قارناوال . ات کسیمنده خرستیا- نلرك اجرا ایتدکلری شنلکلر .

قرنبهار س. ب: قرنابیت .

قرنجه س. ب: قارنجه .

قرنداش س. ب: قارنداش .

قرنفیل [س. بهاراتدن بری که کوچوك سیاه واوجی طرطیللی اولور ؛ کوزل قوقولو بر چیچك .

قُروم س. سیاه برمعدن .

قُرون [ع. قرنلر ، بوینوزلر ؛ دهرلر ، عصرلر .

قُرونومتره [س. دوغرو کیدن برنوع ساعت .

قُروی ع. کویه‌منسوب‌ومتعلق.

قَره [ص. یاخـود قاره ، قارا . بیاضك ضدی اولان رنك ، سـیاه ؛ عارلی ، اوتاناجق ؛ مشئوم، کدرلی، ماتملی؛ اسمر؛ سیاه بویا ؛ قره اوغـلان : چنـکانه . قره جهنم : یوزی کولمه‌ین آدم. قره حما: تهلکه‌لی برخسته‌لق . قره قلم: قورشون قلمیله یاپیلان رسم . قره‌قیش: قیشـك پك صوئوق موسمی . قره‌یازی : طالع منحوس. آ قله قره‌یی سچمك : چوق زحمت وصقندی چکمك . یوز قره‌سی: ناموسـسزلق ، عفتسزلك .

قَره [س. کرهٔ ارضك صو اولمایان قسمی ، طوپراق وطـاش ایله‌مستور اولان یری، طوپراق. قره واپوری : شمندوفر تره‌نی.

قُرّه [ع. تازه‌لك ، سـویندیریجی شئی. قرةالعین: صوتره‌سی؛ تسلی .

قَره‌باتاق س. برنوع دکیز قوشی.

قَره‌جه [ص. سـیاهه چالان ، اسمر . ب: قراجه .

قَره‌قوش [س. برجنس ییرتیجی قوش . حکم قره قوشی : قانون ونظامه مغایر ، عندی حکم .

قَره‌قول [س. یاخود قراغول . نوبتجی‌عسکر؛ دوریه؛ ایلری قره‌قول : کریده کی عسکرك استراحتیچون نوبت بکله‌ین عسکرلر. نظام‌قره‌قولی : برقشله‌نك قاپوسنده نوبت بکله‌ین عسکرلر .

قَره‌قولاق س. برجنس حیوان.

قَره‌قولخانه [فا. قره‌قول افرادینك بولو- ندقلری محل .

قَره‌قونجلوس [س. جادی ، وامپیر .

قَره‌گوز [س. بو نام ایله یاد ایدیلن معروف خیال اویوننده‌کی اشخاصك‌مشهوری که آرقداشی حاجیـواد در ؛ چنکانه ؛ برنوع بالیق .

قَره‌لامَق [ف. سـیاهلاتمق ؛ یازمق .

صاحب وناشری : اقبال کتبخانه‌سی

قَره‌لامه [س. قره‌لامق فعلی ؛ سیاهلانمه ، کیرلتمه ؛ یازی اوکرنمك ایچون بر چوق دفعه یازیلان یازی .

قَره‌مان [سخ. وقتیله قوتلی دره بکی . قونیه جهتنده‌کی حوالی ؛ ص. آغر والیوز ؛ پك اسمر وسیاهمسی .

قره‌مانلی [س. ص. قره‌مان اهالیسندن اولان .

قَره‌هلیله [س. برجنس نبات که مسهلدر .

قَره‌یَل [س. شمال ایله باطی آراسندن اسن روزکار و بوجهت .

قَریب [ع. اوزاق اولمایان ، یقین ؛ اقربا . عن قریب : یقینده ، آز زمان ایچنده .

قَریحه [ع. استعداد ، اهلیت ، فطری درایت جبلت ؛ ذهن ،عقل، فکر ،هیچدن برشئی چیقارا بیلن قوهٔ مفکره .

قَریر [ع. قریرالعین : متسلی ، سوینمش .

قُرَیش [ع. بین‌العرب مقبول و معتبر برقبیله .

قِریم [سخ. قره‌دکیزك شمال ساحلنده بر شبه‌جزیره .

قِریملی [س. س. قریم شبه جزیره‌سی اهالیسندن اولان .

قِریمی ص. عینی معنی .

قَرین [ع. قریب ، یقین ؛ آیرلماز رفیق ، آرقداش ، همدم ؛ زوج ؛ هم‌عصر ؛ شریك جرم ؛ حکمدارك مقربی ، مابینجی ؛ برشیئه نائل ومظهر اولان ، بر شئی ایله متصف اولان .

قَرینجه س. ب: قارینجه .

قَرینه ع. ایپ اوجی ، اماره .

قَریه ع. کوی .

قَزّ [ع. ایپك ، خام ایپك . دودالقز: ایپك بوجکی .

قِز س. ب: قیز .

قِزارمَق ف. ب: قیزارمق .

قَزّاز ع. ایپك تاجری .

قَزاق [س. یاخود قازاق . عسکر؛ روسیاده برنوع سواری عسکری .

قِزاق س. ب: قیزاق .

قِزاموق س. ب: قیزاموق .

قَزان س، ب: قزغان .

قَزانج س. یاخود قازانج . فائده ، کار؛ چالیشه‌رق آله کچیریلن شئی ، کسب .

قَزانجلی [ص. یاخود قازانجلی . کارلی ، فائده‌لی ، منفعتلی .

قَزاندیرمَق [ف. یاخود قازاندیرمق ، کار ایتدیرمك ، اکتساب ایتدیرمك .

قَزانمق [ف. یاخود قازانمق . کار ایتمك ، استفاده ایتمك؛ اکتساب ایتمك؛ صاحبی اولمق .

قُزَح [ع. شیطان؛ بلوطلره ریاست ایدن ملك . قوس قزح : الکم صاغمه .

قُزَحِیّه [ع. کوزك رنکنی کوسترن طبقه‌سی .

قَزغان [س. زبانزدی : قازان . تجره‌نك بویوکی؛ واپور ولوقوموتیفلره استیم طوپلامغه مخصوص پك بویوك صو قزغانی؛ قزغان دیبی : قزغانك دیبنه یاپیشوب قالان یانیق محلی .

قَزغانجی [س. قزغان یاپان و صاتان .

قِزِل [ص. یاخود قیزیل. قیرمزی، سرخ. قزل باش: رافضی، شاه اسماعیلك بر صنف عسکری؛ س. قیل ایپ .

قَزَل [س. آغاجی اوستنده قورومش ویا قورویارق یره دوشمش یاپراق .

قِزِلجِق [س. معروف قرمزی و بوروشدیریجی میوه.

قِزِلجه [ص. قرمزیجه؛ بر نوع دوزکون ،

قِزِلِق [ص. قرمزیلق ، حمرت ، قزیل خسته‌لغی .

قَزَللَنمَك [ف. آغاجك یاپراقلری دوکوله‌جك بر حالده قورومق .

قَزَوی [س. یاخود غزوی . ساز ویا حصیردن یاپلمش پرنج طوربه‌سی .

قِس [ع. قیاس ایت معناسنه امر حاضردر .

قِس [مه. قیوراق صفتیله برلکده قوللانیلیر : قس قیوراق . صیم صیقی .

قَسّام [ع. ترکه‌یی ورثه بیننده تقسیم ایدن ، یتیملرك میراثنی حفظ ایدن .

قَسامه [ع. بویوجك بر جماعتك تحلیفی .

قَساوَت [ع. مرحمتسزلك ، قلبك قاتیلغی ؛ کدر .

قَساوَتلَنمَك ف. کدر ایتمك .

قِسراق س. ب: قصراق .

قِسط [ع. عدالت ؛ دوغرو ، حقلی ؛ حصه ، پای ، نصیب . قسط الیوم : بر مأمورك آیلغی نسبتنده بر کونلك یومیه‌سنك کسلمسی .

قِسطاس ع. ترازی .

قَسطَر [ع. کونك ، طوپراقدن یاپیلان بورو .

قَسطَله [ع. آقان بر صویك کورولتوسی .

قُسطَنطِینِیّه سخ. استانبول .

قِسم [ع. پارچه ، بولوك ؛ نوع ، جنس .

قَسَم ع. یمین ، حلف .

قِسمَت [ع. قدر ، نصیب ؛ بولمه ، پای ایتمه .

قَسوَت ع. ب: قساوت .

قَسوَت‌اَفزا [فا. کدر ویرن ، ایچ صیقان .

قَسوَت‌اَنگیز [فا. کدر و صیقنتی ویرن ، جان صیقان .

قَسوَتلی ص. صیقنتیلی ، حزین .

قَسیس [ع. کشیش ، پاپاس ، راهب .

قَش [مه. کوکرچین ، طاثوق و سائر قوشلری قوغمقده قوللانیلیر .

قَشاغی س. ب: قاشاغی .

قَشاغمَق ف. ب: قاشاغمق .

قِشر ع. قابوق ؛ قهوه قابوغی .

قَشَر س. ب: قاشر .

قِشری [ع. قابوغه منسوب و متعلق .

قِشقِرمَق [ف. اورکوتمك ؛ تلاشه دوشورمك ، تشویق ایتمك ؛ تهییج ایلمك .

قَشلاق س. ب: قیشلاق .

قَص [مه. کیزلی کیزلی کولمکی تصویر و تقلید ایدر ومکرر قوللانیلیر .

قِص مه. ب: قس .

قَصّ ع. كوكس .

قَصّاب [ع. قويون وسائره كسوب صاتان .

قَصّابخانه [فا. قويون وسائره اتلرينك صاتلديغى محل .

قَصّابلِق [س. قصاب صنعتى ؛ خونخوارلق .

قَصّابِيّه [ع. قويون وسائره كسمه اورتى .

قَصاتوره [س. ياخود قصاطوره. تفنكك وجنه طاقيلان آلت قاطعه .

قَصّار [ع. لكه چيقاران ؛ چرپيجى ، باداناجى .

قِصارَت [ع. لكه چيقارمق صنعتى ؛ بادانه‌جيلق ، چرپيجيلق

قُصاره [ع. اوطه ، قابينه ؛ خصوصى محل .

قِصاص [ع. اولديره‌نى اولديرمك ، ياره‌لايانى ياره‌لامق جزاسى .

قِصاصاً ع. قصاص طريقيله .

قَصائِد ع. قصيده‌لر .

قَصَب [ع. قامش . صاپى اوزون وبوش اولان هر نوع نبات ؛ پارمقلرك وآياقلرك كيكى ؛ بورو ، قنال ؛ فلاوطه ؛ آق جكر بوروسى .

قَصَبه ع. عينى معنى .

قَصَبه ع. كوچوك شهر .

قَصَبه‌لى [ص. قصبه اهاليسندن اولان .

قَصد [ع. نيت ، مرام ، هدف ؛ قرار ، حكم ؛ بيله‌رك ياپيلان ايشك حال وصورتى ؛ سوءنيت . قتل وجرحه تشبث ؛ عن‌قصد: بالالتزام ، بلاقصد : التزام اولمقسزين ، خطاءً .

قَصدى [ع. قصده منسوب و متعلق .

قَصر ع. كوشك ، سراى .

قَصر [ع. قيصه‌لق ، اختصار ؛ قيصه اولان شيئك حالى ؛ تنبللك ، اهمال ؛ عدم اقتدار .

قِصر ص. ب: قيصير .

قِصرغه س. ب: قاصرغه .

قِصَص ع. قصه‌لر ، حكايه‌لر.

قِصقانج ص. ب: قيصقانج .

قُصور [ع. تنبللك ، اهمال ، عدم اقتدار ؛ صوچ ، قباحت ؛ عيب ؛ نقصان ؛ آرتان ، بقيه ، فضله قالان .

قُصور ع. قصرلر ، كوشكلر

قُصورسز [ص. هيچ نقصانى اولمايان .

قُصورلى [ص. عيب، نقصان و عذرى اولان .

قُصوى [ع. اك اوزاق ، صوـ كنجى ، نهايت .

قِصّه [ع. حكايه ، وقعه ، سرگذشت .

قَصيده [ع. يدى ويا اون بيتدن عبارت عرب منظومه‌سى .

قَصير [ع. قيصه، بويى كوچوك . قصير البصر : اوزاقدن كوزى كورمه‌ين .

قَصيل [ع. يشيل اوله‌رق كسلمش آرپه ياخود بغداى .

قَصيم [ع. اينجه، نارين ، قيريلا- بيلير، رقيق Fragile .

قَضاء [ع. جناب حق طرفندن حكم وتقدير اولنان وقعه ؛ قاضينك حكمى ؛ برقاضينك حكم ايتديكى ير ؛ برملكيه قائمقامنك اداره‌سى آلتنده بولنان محل ؛ خطا اوله‌رق وقوعه كلن شىء ؛ اولجه ياپيلامايان شرعى بر شيئى بعده ياپمه، ادا، ايفا؛ ايشلمه ، اجرا ؛ مخاطره ، تهلكه . قضاى حاجت : دفع طبيعى ؛ از قضا : قضاءً ، شايد . اجل قضا : برقضا اثرى اولان اولوم ؛ مؤلم حادثه ، مصيبت .

قَضاءً [ع. قضا اوله‌رق ، خطا ايله وقوعه كلن .

قُضاة ع. قاضى افنديلر .

قَضارا [فا. تصادفاً، قصداً دكل، شايد .

قَضازَده [فا. قضايه اوغرامش. سقطلانمش ، قيرلمش.

قَضايا [ع. قضيه‌لر، صدق و كذبه احتمالى اولان كلاملر .

قَضيب [ع. دكنك ؛ اركك آلت تناسلى .

قَضيّه [ع. حكم، قرار ، وقعه، حادثه ؛ حال ، ايش ؛ دعوى ، صدق وكذبه احتمالى اوـ لان سوز ؛ اثبات مدعى ايچون ايراد اولونان دعوى .

قِظّ ع. كوى .

قِط [ص. آز، نقصان ، آزبولنان ، نادر . ا كسيك .

قَطّ [ع. حبوبات قيئاتنك يوـ كسكلكى .

قِطار [ع. قطرلر ، یاغمورلر ، داملە داملە آقان مایعلر ، داملەلر .

قِطار [ع. بریرینە مربوط حیوان سوروسی ، شمندوفر آرابەلری ، ترەن .

قِطاع [ع. کسمە ، قطع ؛ ایکی قطر آراسندە قالان دائرە پارچەسی .

قُطّاع [ع. قطاع الطریق : یول کسیجیلر ، خرسزلر .

قَطائف [ع. قطیفەلر ، ایپکی چوق قطیفەدن البسە ؛ تل تل دوکولمش خموردن یاپیلان طاتلی ؛ اینجە وقرمزی خورمالر .

قَطائفجی [س. قطائف طاتلیسنی یاپان و صاتان ویا خمورینی دوکن .

قُطب [ع. محور ارضك ایکی مقابل نقطەلرندن هربری ؛ قطب ییلدیزی ؛ پرنس ، امیر ، بك ، رئیس ؛ (برایشك) محوری .

قُطبی ع. قطبە منسوب ومتعلق .

قُطبیّت [ع. ابرەنك قطبە دوغرو دونمەسی خاصەسی .

قُطر [ع. یان ، طرف ، محل ؛ دائرەنك مرکزندن کچن وهر ایکی اوجی محیط دائرە اوزرندە بولنان خط مستقیم . نصف قطر : مرکزدن محیطە وصل اولنان خط مستقیم .

قُطراً ع. قطر جهتیلە .

قَطران [ع. قویو، سیاه ، غر قوقولو ولزوجتلی بر مایع .

قَطرانلاتمق [ف. قطران سوردیرمك .

قَطرانلامق ف. قطران سورمك.

قَطرانلی [ص. قطران سورولمش ، ایچندە قطران بولنان.

قَطرە [ع. بر داملە ؛ کوزە داملە داملە آقیدیلان مایع ؛ قطرە قطرە: داملە داملە.

قُطرە [ع. قیمتی پك آز اولان شیٔ ، آز شیٔ .

قَطع [ع. کسمە ، آییرمە ؛ حذف ایتمە ؛ رفع و امحا ایلمە ، یوق ایتمە ؛ بیچمە ؛ (بر نهری) کچمە ؛ (بر مملکتی) طولاشمە ؛ (بر یولی) کچمە ، مرور ایتمە ؛ حل وفصل .

قَطعاً ع. هیچ ، اصلا .

قِطعە [ع. پارچە ؛ مملکت ، جهت .

قَطعی [ع. کسدیرمه ؛ تردد و شبهه‌یه حاجت براقمایان .

قَطعیاً [ع. کسدیرمه‌اوله‌رق ؛ تردد وشبهه‌یه حاجت براقمقسزین .

قِطلاشمَق [ف. آز بولنور بر حاله کلمك .

قِطلِق [س. آزلق ، ندرت ؛ قحط وغلا ؛ آجلق .

قُطن ع. پاموق .

قَطَنه [س. آغر سواری ؛ ایری بارکیر .

قُطنی [ع. پاموغه منسوب و متعلق ؛ پاموق کبی .

قَطیفه [ع. ص. بر نوع قماش ؛ بو قماشدن یاپلمش .

قَعر [ع. (دکیزك ، قویونك وساژه‌نك) دیبی ؛ چقورلق ، خندق .

قَعقَعه [ع. (سلاح) چاتردیسی ؛ دیش غیجیردیسی الخ .

قُعود [ع. اوطورمه ؛ نمازده اوطورمه .

قِغلجیم س. ب: قیغلجیم .

قَفاوءقَفا [ع. اکسه ، بوینك آرقه طرفی .

قَفا [س. باش ، رأس ، سر عقل ، ذکا . بوش قفالی : عقلسز ، وقوفسز . قفا طوتمق : صورت‌ایتمك ، سرتلمك .

قَفادار [فا. آر ـداش ، دوست همـدم ؛ تابع ، غـیر تکش .

قَفادارلِق [س. آرقداشـلق ، دوستلق ؛ پیرولك ، غیر تکشلك .

قَفتان [س. اوست لباسی ، خلعت . بیچلمش قفتان : پك لائق ومناسب .

قَفتانجی [س. قفتـانلره مأمور اولان .

قَفر ع. قورو ، بهاراتسز (آتمك) .

قَفر ع. صوسز واوتسز چول .

قَفره ع. عینی معنی .

قَفَس [فا. قوشلری ، حیوانلری الخ . قپامق ایچون پارمقلقلی اوطه‌جق ؛ پنجره‌لره قونان دلیکلی تخته ؛ محبس ؛ اخشاب اوك قاپلامه‌سز وتخته و صیواسز خالی .

قَفَسجی س. قفس یاپان وصاتان .

قفسلی ص. قفسی اولان .

قفص ع. قفس .

قفقاس [سخ. قره دکیزله بحر خزر آراسنده‌کی طاغلرك اسمی .

قفل ع. کاید ؛ سورکو .

قفول [ع. سیاحتدن عودت ایتمه ، دونمه ؛ کلیدلر .

ققنس [فا. یاخود ققنوس : موهوم بر قوشك اسمی.

قلاب [ع. قلب وساخته آقچه یاپان ، قلبزن ؛ قلب ایدن ، دکیشدیرن .

قلاب [ع. چنکل ، قانجه ؛ اکرمه چرخی .

قلابدان [س. صرمه ، تللی ایپك ؛ باقردن یاپلمش ساخته صرمه .

قلاده ع. کردنلق .

قلاش [ع. پك قورناز ؛ ادبسز ، حیله‌کار .

قلاص س. ب: قالاص .

قلاع [ع. قلعه‌لر ؛ بر موقعك محافظه‌سیچون یاپیلان مستحکم بنالر .

قلاعه ع. گمی یلکنی .

قلاعه [ع. اووه‌ده منفرد قیا ؛ یردن چیقاریلان طاش .

قلاغوز [س. رهبر ، یول کوستریجی .

قلاغی س. ب: قیلاغی .

قلافون [س. تصفیه اولونمش چام ساقزی .

قلامش [س. دکیز ساحلنده بولنان سازلق، قامشلق.

قلاوی س. تللی صاریق .

قلای س. ب: قالای .

قلائد [ع. قلاده‌لر ، کردنلقلر. قلائد ومقلدات الشعر : دائما مقبول ومعتبر اولان اشعار .

قلائل ع. قلیله‌لر . ب: قلیله.

قلب [ع. یورك ، کوکل ، دل، فؤاد .

قلب [ع. تبدیل ، تحویل ، دکیشدیرمه .

قلب [ص. ساخته وتقلید ؛ حقیقی اولمایان ؛ آغر ، تنبل ؛ یالانجی ، ساخته‌کار .

قَلباً ع. يوركدن ، كوكلدن .

قَلبزَن [فا. ساخته پاره ياپان . ساخته‌كار ، يالانجى .

قَلبگاه [فا. قلبك بولونديغى يرى؛ اردونك اورته‌سى .

قَلبلِق [س. ساخته ويالانجى آدمك حال وطورى .

قُلبه س. ب: قولبه .

قَلبى [ع. قلبه منسوب ومتعلق؛ يوركدن اولان ، جان و كوكلدن ياپيلان .

قَلپاق [س. ياخود قالپاق. د ى؛ چوخه وآستراغاندن ياپيلان باش كسوه‌سى .

قَلپاقجى [س. قالپاق ياپوب صاتان .

قَلپاقلِق [ص. قالپاق اعمالنه يارايان ..

قلت ع. آزلق ، ندرت .

قَلتَبان [فا. پزونك ، ناموسسز آدم ، ديوث .

قُلزُم [سخ. بحر احمر ساحلنده سويشك يقيننده بر شهر . بحر قلزم : بحر احمر ، شاب دكزى .

قَلع [ع. سوكمه ؛ برشيئى يرندن قوپاروب چيقارمه .

قَلعه [ع. برموقعك محافظه‌سى ايچون ياپيلان مستحكم بنا .

قَلعه‌بَند [فا. برقلعه بناسنك آنجق ايچنده سربست كزن ودیشاريسنه چيقامايان محكوم ، قباحتلى .

قَلعه‌بَندلِك [س. قلعه‌بند جزاسى .

قَلعه‌دار فا. قلعه محافظى .

قَلفه [س. مكتبلرده خواجه‌يه معاونلك ايدن؛ اوسته‌دن بردرجه آشاغى اولان ايشجى؛ معمار ، ابنيه انشاسنى درعهده ايدن اوسته. خلايق وجاريه‌لرك هربرينه ويابونلره قوماندا ايده‌نه ويريلن اسمدر .

قَلَق [ع. هيجان ، اضطراب ، صقندى ؛ اويقوسزلق .

قُلقاس [ع. قول قبطى دنيلن بر نبات .

قَلقان س. ب: قالقان .

قَلَم [ع. قامش ، يازى يازمقده قوللانيلان قامش ؛ يازى يازمغه مخصوص هرشئى ؛ كاتبلرك بولونديغى اوطه ، دائره؛ يازى يازمقده كى اقتدار؛

یازی نوعی ؛ طاش وده‌میری اویمقده قوللانیلان اوجی سیوری چلیك چبوق ؛ دیکر بر آغاجی آشیلامق اوزره بر آغاجدن قلم شکلنده کسلمش اولان آشی ؛ نقش، رسم ؛ انسانلره آشیلاناجق آشی‌نك محفظه‌سی ؛ بر جنس اشیا ؛ قلمه آلمق : بر شیئی یازاراق بیان ایتمك . ارباب قلم، دوشوندکلرینی تحریراً بیان ایتمکه مقتدر اولانلر ، محررلر ؛ جف القلم : دوشونمه‌دن حکم ویرمه؛ برقلمده : دفعة ، بردن .

قَلَماً ع. یازی ایله ، تحریراً .

قَلَمَبك س. مصر بغدایی ؛ برجنس صندال آغاجی.

قَلَمتِراش س. قامش قلم کسمکه مخصوص بچاق .

قَلَمتِراشجی س. قلمتراش یاپوب صاتان .

قَلَمدان فا. قلم محفظه‌سی .

قَلَمرَو فا. برحکمدارك حکمی آلتنده بولنان یرلر .

قَلَمزَده فا. قلمه آلنمش ، یازلمش .

قَلَمزَن فا. کاتب ، یازیجی .

قَلَمکار فا. فورچه ایله ودلبند اوستنه رسم یاپان ؛ دیوار وطاوانلری بویا ایله اینجه چیچکلر یاپارق سوسله‌ین. چلیك قلمله نقش ایدن .

قَلَمکارلِق س. قلمکار صنعتی .

قَلَمکاری ص. قلمکار النـدن چیقمش .

قَلَمکَش غ. کاتب ، یازیجی .

قَلَمون فا. ب: بوقلمون .

قَلَمی ع. قلمه منسوب ومتعلق .

قَلَمیّه س. یازی اجرتی .

قَلَندَر فا. دنیادن ال چکن درویش ؛ دنیانك هیچ‌ بر شیئنه قناعت کتیرن حکیم، فیلسوف .

قَلَندَرانه فا. قلندره یاقیشیر برصورتده ؛ قلندرجه‌سنه ؛ لاابالیانه ، فیلسوفانه.

قَلَندَرلِك س. سرسریلك ، درویشلك ، لاابالیلك ، فلیسوفلق ،

قَلَنسُوه ع. سیوری تپه‌لی باش کسوه‌سی ؛ کلاه .

قلوب [ع. قلبلر ، يوركلر ، دللر .

قلوب [س. جمعيت سياسيه ؛ دوست اولانلرك محل اجتماعی .

قلوچقه س. ب: قولوچقه .

قلور [س. عادی درجهٔ حرارتده غاز حالنده صاری و يشيلمسی رنكده كسكين و بوغوجی قوقولو بر سم بسيط .

قلوروفورم [س. حسی كاملاً ابطال ايدن و عمليات جراحيه‌ده قوللانيلان اوچيجی بر مايع .

قلوی [ع. صودا وپوتاس خواصی جامع اولان مادهٔ كيمويه .

قله [ع. طوپراق دستی؛ باش تپه‌سی ؛ طاغ تپه‌سی ، ذروه ؛ قليجك قبضه‌سنده‌كی دوكمه ؛ يوكسك ومدور بنا ، جهانما ؛ سفن حربيه‌ده قله شكلنده ياپلمش چليك طوپ محفظه‌سی .

قليج س. معروف آلت جارحه .

قليجچی [س. قليچ ياپان و صاتان .

قليجخانه [س. قليجلرك ياپلديغی محل .

قليجلامه [ح. ديكنه ، كسكين ودار طرفی يوقاری كلمك اوزره ؛ آرقوری وضعيتده .

قليجلی ص. قليچ طاقمش .

قليف س. غلاف ، قاب ، ظرف .

قليفلی ص. ليفی اولان .

قليل [ع. آز ، عددی چوق اولمايان ، نقصان .

قليله ع. (قليل) ك مؤنثی .

قليه [ع. دكيز اوتلرينی ياقارق چيقاريلان ملح .

قما س ب: قامه .

قمار [ع. تصادف اويونی ، پاره ايله اوينانان اويون .

قمارباز فا. قمار اوينايان .

قمارباز لق [س. پاره ايله اويون اوينامه .

قمارجی س. قمار اوينايان .

قمارجيلق [س. قمار اوينايانك حالی .

قمارخانه [فا. ايچنده قمار اوينانان محل .

قَماره س. كوچوك اوطه .

قُماش [ع. يوكدن ، ايپليكدن ، پاموقدن، ايپك وسائرەدن طوقومه ؛ طنينت ، جبلت ، جوهر ، مايه .

قَماشمَق ف. ب: قاماشمق .

قَمَر غ. آى ، ماه .

قَمَرى ع. قمره منسوب ومتعلق.

قُمْرى [ع. بو نام ايله معروف قوشك ياوروسى ؛ بو قوشه منسوب ومتعلق .

قُمْرِيّه ع. معروف قوش .

قَمَرِيه [ع. چيتدن ويا تختەدن ياپلمش اطرافى چيچكلر وياپراقلر صارمش كوچوك بر كوشك .

قَمْع ع. ضبط ايتمه ، تابع قيلمه .

قُمْقُمه [س. يووارلاق مركب حقەسى ؛ فتنه قمقمەسى: مفسد، فتان .

قَمْل ع. كهله ، بيت .

قَمو ص. ب: قامو .

قِميز [س. اكشيمش قيصراق سودى .

قَميص ع. كوملك .

قِنا [س. ياخود قينا . معروف بوياجى يشيل توز ؛ قنا كيجەسى : دوكون اجرا ايدلمەدن اول ترتيب ايديلن اكلنجه كيجەسى ؛ قنا ياقمق : قنا دنيلن توزى چامور حالنده پارمق اوچلرينه وسائر يرلره ياپيشديرارق بويامق .

قِناب س. اينجه سيجيم .

قِناپه س. ب: قاناپه .

قَنات [س. ياخود قانات . قوشلرك اوچەجق آلتى ، جناح ، پر ؛ قاپو وپنجرەيى تشكيل ايدن ومنتشه ايله سوكەلره مربوط بولنان متحرك تخته ويا قپاقلردن هربرى ؛ باليغك قنات شكلندەكى آلتى ؛ منسوجاتدن برشيئى تشكيل ايدن پارچەلرك هربرى ؛ دكرمن يلكنلرينك بهرى ؛ مج. حمايه ، التزام ؛ بورن دليكلرينك يانلرنده بولنان ات پارچەلرى ؛ قولى قنادى كسلمك : قوت وقدرتى قالمامق .

قَناة ع. قانال ،صوبا ، مزراق .

قَناتلانمق ف. قنات پیدا ایتمك.

قَناتلی ص. قنادی اولان .

قَناته [س. مایعات وضعنه مخصوص قاب .

قَناد س. ب: قنات .

قَناديل ع. قنديللر .

قَناره س. ب: قاناره .

قَناریه [س. کورل اوتن معروف صاری برقوش .

قَناطِر [ع. قنطره‌لر ، کوپریلر ، کمرلر .

قَناطیر [ع. قنطارلر، یوز رطل ثقلتنده اولان شیئلر .

قِناع [ع. باش اورتوسی ؛ قلب زاری .

قَناعَت [ع. ممنون وخشنود اولمه، آز شیئله اکتفا ایتمه .

قَناعَتکار [فا. آز شیئله اکتفا ایدن .

قَناعَتکارانه [فا. قناعتکار اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

قَناعَتکارلِق [س. قناعتکار اولانك حالی .

قِناق س. پارمق مفصلی .

قَنال س. صویولی .

قِنامَق [ف. یاخود قینامق . عیبلامق ، ذم و تقبیح ایتمك ؛ اکلنمك .

قَناویچه [س. قالین وسیرك کنویر بزی .

قِنَّب ع. کنویر .

قَنبور [س. آرقه‌سنده‌بر تومسکی اولان ؛ اکری ، بوکولمش . س. یومری ، تومسك ؛ قنبورلق .

قَنبورلاشدیرمَق [ف. بر آز تومسك یاپمق .

قَنبورلاشمَق [ف. قنبوری چیقمق ، بلی بوکولمك .

قَنبورلِق [س. قنبور اولانك حالی .

قَنبوط س. بر جنس بالیق .

قَند ع. نبات شکری .

قُنْدُز [ع. بر نوع حیوانکه پو-ستندن کورك یاپیلیر .

قَندیل [ع. فتیل واسطه‌سیله ایچنده زیتون یاغی وسائره یانان آلت ؛ قندیل کیجه‌سی : مبارك کیجه‌لردن بریکه مناره‌لرده قندیل یانار ؛ کور قندیل : آیاقده طورامایه‌جق باصدیغی یری کوره‌میه‌جك قدر سرخوش .

قَندیلجی [س. قندیل یاپوب صاتان ؛ قندیللری یاقمغه مأمور .

قَندیللَشمَك [ف. قندیل کیجه‌سنی بربرینه تبریك ایتمك .

قَندیللك [س. قندیل قومغه مخصوص یر ؛ قندیل کوننه مخصوص .

قَندیللی [ص. قندیلی اولان ؛ قندیللی تمنا : أکیله‌رك الی آشاغی قدر ایندیره‌رك مکرراً ایدیلن تمنا .

قَنص ع. آو ، شکار ، خیر .

قَنطار [ع. اشیا طارتمغه مخصوص آلت ؛ قرق درت اوقه‌دن عبارت آغرلق مقداری .

قَنطارجی [س. قنطار یاپوب صاتان ؛ آلتوب صاتیلان شیئلری طارتارق بو-نلردن بر رسم آلان بلدیه مأموری .

قَنطارجیلق [س. قنطارجی صنعتی وخدمتی .

قَنطارون [س. برنوع صاری چیچکه زیتون یاغیله برلکده کونشده طورورسه کسلمش یرلره ایی کلن برعلاج اولور .

قَنطارِیّه ع. قنطار رسمی .

قَنطَره ع. کوپری ، جسر .

قَنغال س. ب: قانغال .

قَنغی [ک. یاخود خانغی ویاهانکی . ایکی وایکیدن چوق شیئلرك برینی تعیین ایتمکده قوللانیلان سؤال .

قُنفُذ ع. کیرپی . فاره .

قُنوت [ع. اطاعت ، عبادت ، قوللق .

قُنوط [ع. نومید ومأیوس اولمه ، امید کسمه .

قُوا [ع. قوتلر ، زورلر ، قدرتلر ، طاقتلر ،

قَوابِل ع. قابله‌لر . ب: قابله .

قَوّاد ع. پزونك .

قُوّاد [ع. قائدلر ، قوماندانلر ، سوق ایدنلر .

قَواره س. ب: قاوارا .

قَوّاس [ع. اوق یاپان ؛ آوجی عسکر .

قَواسیه س. آجی آغاج .

قَواص [س. امرچاوشی ؛ قونسولوسلرك معیتنده کی محافظ ؛ محکمه خدمتجیسی ، مباشر ؛ محافظه مأموری .

قَواصلِق [س. قواص خدمت ووظیفه‌سی .

قَواطه [س. بر جنس یشیل طوماته .

قَواعِد ع. قاعده‌لر . ب: قاعده .

قَواف [س. حاضر آیاق قابی صاتان تاجر .

قَوافخانه [س. حاضر آیاق قابی صاتیلان چارشی .

قَوافِل ع. قافله‌لر ، ب: قافله .

قَوافلِق [س. حاضر آیاق قابی صاتمق تجارتی .

قَوافی ع. قافیه‌لر . ب: قافیه .

قَواق س. ب: قاواق .

قَوال [ص. ایچی بوش اولان شیئلره ویریلن اسم .

قَوّال ع. چوق سویله‌ین .

قَوالِب ع. قالبلر . ب: قالب .

قَواله [س. دکیز کنارنده‌کی صالاش .

قَوالییه [س. برقادینه رفاقت ایدن ارکك .

قَوالییه‌ر [س. خرستیانلق ایچون فدای جان ایدن بر صنف جنکاورلره ویریلن اسم .

قِوام [ع. قائم وموجود اولمه ، طورمه ؛ بر شیئك مدار نظام ، ثبوت ووجودی اولان خصوص ؛ مدار کون ووجود ؛ بر مایعك قویولق درجه‌سی ؛ هر بر شیئك بولنماسی ارزو ایدیلن درجه‌سی ، تاو ، چاغ .

قِواملانمَق [ف. قوامه کلمك ، قویولاشمق .

قِواملی [ص. درجهٔ لازمه‌یی بولمش اولان ؟ قوامنده اولان .

قوان س. ب: قوغان .

قوانجه [س. نقل ؛ آشیرمه ؛ آقطارمه .

قوانمق [ف. کوکنمك ، قورولمق ، تفاخر ایتمك ؛ قولتوقلری قبارمق .

قوانوز [س. طوپراقدن اوزونجه قاب .

قوانین ع. قانونلر . ب: قانون .

قوائم ع. قائمه‌لر . ب: قائمه .

قوب [مه. (تو) ایله باشلایان بعض صفتلرك باشنه کله‌رك تأکید و مبالغه بیان ایدر .

قوباء ع. طوزلو بلغم .

قوباد ص. قبا ، بطال .

قوبادلق س. قبالق . بطاللق .

قوبالت س. برجسم بسیط.

قوبائی [ع. طزولو بلغمه منسوب ومتعلق .

قوبور [س. اسطوانه شکلنده ایچی بوش محفظه ، قاب ویاظرف ؛ آبدستخانه دلیکندن آشاغی دوغرو این بورو .

قوپارتمق [ف. بولندیغی یردن ارتباطی کسه‌رك آییرتمق ؛ طوپلاتمق .

قوپارلمق [ف. آییرلمق ، کسدیرلمك ؛ کسیلوب آلنمق ؛ طوپلانمق ، دوشیرلمك .

قوپارمق [ف. آییرمق ، کسمك، سوکمك ؛ زورله آلمق؛ ایتمك، یاپمق ، وجوده کتیرمك.

قوپال س. قیصه و بیچیمسز .

قوپچه [س. دوکمه ؛ ایلیکلمك ایچون قوللانیلان چنکلك دیشیسی .

قوپچه‌لاتمق [ف. قوپچه ایله ایلیکلتمك .

قوپچه‌لامق ف. ایلیکله‌مك .

قوپچه‌لانمق ف. ایلیکلنمك .

قوپچه‌لی ص. ایلیکلی .

قوپمق [ف. آیرلمق ، ارتباطی قالمامق؛ ظهور ایتمك ؛ اود قوپمق : چوق قورقمق . کوكلدن قوپمق : رضاسیله ویرمك .

قوپوز [س. لاوطه‌یه بکزر برنوع چالغی .

قوپوق [ص. قوپمش ، ارتباطی قالمامش ، آیرلمش .

قوپون [س. تحويلات واسهامك ايجابنده قوپاريلاجق كوچوك پارچه‌لری كه تأدياته مقابلدر.

قوپوی س. كوپك ، زاغار .

قوپه [س. صو قدحی ، بارداق ؛ بر قوپه‌نك استيعاب ايتديكی مقدار ؛ اسقامبيل كاغدنده يورك شكلنده‌كی بنسكار .

قوپه س. برنوع قپالی آرابه .

قوپيه [س. عيننی چيقارمه ، صورتنی آلمه ؛ عين : صورت .

قوّت [ع. اصلی : قوه . قدرت ، طاقت ، زور ، كوج ؛ حاسه ، خاصه ؛ صحت ، صاغلاملق ؛ نفوذ، تأثير .

قوت س. طالع ، اقبال ،سعادت.

قوت [ع. غذا ، آزيق، رزق؛ مأكولات .

قوتره س. بر نوع كمی .

قوّتسز [ص. قوت وقدرتی اولمايان ؛ كوشك ؛ نفوذ وتأثيری آز اولان .

قوتسز ص. اوغورسز ، يمنسز .

قوتسزلق س. اوغورسزلق .

قوّتسزلك [س. طاقتسزلك ، كوشكلك ؛ تأثيرسزلك .

قوتلانمق [ف. اوغورلو ويمينلی اولمق .

قوّتلنديرمك [ف. قوت ويرمك ؛ مؤثر بر حاله قومق .

قوّتلنمك [ف. قوت وطاقت پيدا ايتمك ، قوی اولمق؛ صاغلاملاشمق .

قوتلی [ص. اوغورلو ، يمنلی ، مبارك ، مسعود .

قوّتلی [صد. كوجلی ، زورلو ، صاغلام ، قوی .

قوجانمق ف. اختيارلانمق .

قوجاق [س. آغوش ؛ آچيق قوللرله كوكس آراسی وبو آرالغه صيغان شئی مقداری.

قوجاقلاشمق [ف. بربرينه صارلمق ، بربرينی دراغوش ايتمك .

قوجاقلامق [ف. قوللريله صاراراق كوكسنه صيقمق ، دراغوش ايتمك ؛ احاطه ايتمك .

قوجالتمق ف. اختيارلاتمق .

قوجالمق ف. اختيارلامق .

قوجامان ص. بويوك ، جسيم .

قوجامق ف. اختيارلامق .

قوجشمق ف. بربرينه صارلمق .

قوجه [ص. بويوك ، جسيم ؛ اختيار ، ياشلى ؛ مشهور . اسكى ؛ مقتدر ، مدبر ، بويوك ؛ زوج ، قارينك ارككى ؛ قوجه اوغلان : آيى . قوجه قارى . اختيار قادين . قوجه باشى : كوى اختيارلرينك باشى. قوجه‌يه وارمق : اولنمك .

قوجه‌سز [ص. قوجه‌سى اولمايان، طول ويا هيچ اولنمه‌مش .

قوجه‌لق س. اختيارلق؛ زوجلك.

قوجه‌لى ص. زوجى اولان .

قوجه‌مان [ص. ايرى ، بويوك ، جسيم .

قوچ [س. اركك قويون . مج: سويملى وجسور .

قوچان [س. مصرك دانه‌لرى چنتلدكدن صوكره قالان شئى ؛ قوپاريلان بر ياپراغك دفتره مربوط قالان قسمى‌كه ايجابنده بو قوپارلمش كاغدك تدقيقنه يارار .

قوچقار [س. دوكوش ايچون حاضرلانمش قوچ .

قوچى [س. حبوبات آنبارى ؛ بر نوع آرابه .

قوچيجى [س. قوچى دنيلن آرابه‌يى سوق ايدن .

قودامان [ص. ايرى ، بويوك ، جسيم ؛ ايلرى كلن (آدم) .

قودس [س. طائوق كومسى ؛ محبس .

قودورتمق [ف. قودورمه‌سنى موجب اولمق ؛ آزديرمق ، حدت ايتديرمك .

قودورمق [ف. قودوز اولمق ؛ آزمق ، حدت ايتمك .

قودورمه [س. قودورمق فعلى؛ قودوز اولمه .

قودوز [ص. قودورمش . س. قودوز علتى ، داء الكلب .

قودوش س. پزونك . ديوث .

قودوق [س. اشك ياوريسى ؛ صيپا .

قودومان ص. طارغين ، حدتلى .

قور س. ايجه يانمش كومور .

قوراق [ص. قورى ، رطوبتسز ؛ صوسز ؛ قوراقلق ، صوسزلق .

قوراقلق [س. صوسزلق ، ياغمورسزلق ؛ قحط وغلا .

قورباغه [س. صوده وقارادهياشايان معروف حيوان .

قورباغهجق [س. كوچوك قوربغه ، ديل آلتنده حاصل اولان شيش .

قورت [س. كوپكه بكزهين معروف يبرتيجى حيوان؛ قورت پوستى وبوپوستدن ياپيلان كورك . اسكى قورت: پك قورناز (آدم). قورت مصالى : برينى ويالامق ايچون سويلنن مصال ؛ يرده سورونن بر نوع آياقسز كوچوك حيوان . قورت ينيكى: تختهلرده قوردوك اويديغى ير ، عيب، قصور، نقصان ، شبههلى حال .

قورتاران ص. تخليص ايدن .

قورتارلمق ف. تخليص ايدلمك .

قورتارمق [ف. تخليص ايتمك ؛ قازانمق .

قورتلانديرمق [ف. قورت پيدا ايتديرمك .

قورتلانمق [ف. قورت پيدا ايتمك ؛ تلاش كوسترمك .

قورتلمق [ف. خلاص بولمق ؛ باغلى اولديغى يردن قاچمق؛ بولونديغى يردن فيرلامق؛ سلامته چيقمق. ايپدن قازيقدن قورتلمش : ادبسز ، چاپقين .

قورتلمه [س. قورتلمق فعلى ، قورتلمه ، خلاص ورهاء سلامت .

قورتلى [ص. قورت طوتمش ، ايچنده قورت بولنان .

قورتليجه [س. يرپالامودى دنيلن نبات .

قورتلیش [س. خلاص ، نجات، سلامت ؛ قاچمه ، فرار .

قورجه [س. قاريشدیرمه ، آزديرمه ؛ قاشيمه .

قورجه‌لامق [ف. قاریشدیرمق ، آزدیرمق ؛ قاشیمق .

قورجی [س. بكجی ؛ یكیچریلرده برصنف مخصوص .

قورد س. ب: قورت .

قورداشن [س. بدنك قیزاروب قبارمه‌سندن عبارت خسته‌لق ؛ آتلرده چیقان سرپه قان چیبانی .

قوردَله [س. برقاچ پارمق اكنده ایپك قماش .

قوردون [س. ساعت آصمغه مخصوص زنجیر ، كوستك ؛ قالینجه غیطان یاخود ایپ . برنجی رتبه‌نك ایپك نشان حمائلی ؛ بر محلك محافظه‌سیچون بكجیلره بكلتدیریلن خط .

قوردیرمق [ف. پارچه‌لرینی بر یره كتیره‌رك شكل مخصوص ویردیرمك ؛ زنبركی صیقیشدیرمق .

قورسه [س. البسه‌یی چیمیلی طوتمق ایچون آلته كییلن بالینه‌لی یلك .

قورشون [س. آغر ویومشاق معدن ، صرمی ؛ قورشوندن یاپلمش ؛ قورشون آتمق : سلاح بوشاتمق ؛ حرصله ایستمك . قورشون دوكمك : قورشونی اریدوب خسته‌نك اوكنده صویه دوكمك . قورشونه دیزمك : قورشونله اعدام ایتمك . قورشون قلم : طیشنده تخته ایچنده غرافیت دنیلن بر معدن بولنان قلمكه یازی یازمغه یارار .

قورشونجی [س. خسته‌لره قورشون دوكن .

قورشونلامَق [ف. قورشونله قاپلامق ؛ پوسته‌لرده ویا كمركلرده بعض اشیایه قورشون كچیره‌رك تمغالامق .

قورشونلانمَق [ف. قورشون كچیریله‌رك تمغالانمق .

قورشونلی [ص. قورشون قاپلانمش ؛ قورشون كچیریله‌رك تمغالانمش .

قورشونی [ص. قورشون رنكنده .

قورصاق [س. قوشلرك برنجی معده‌سی ؛ معده ؛ قورو اینجه باغرصان .

قورصان [س. دکیز خرسزی . دشمن کمیلرینی باصه‌رق یغما ایتمکه تعیین ایدیلن کمی .

قورصانلق [س. دکیز خرسز- لغی .

قورغاز ص. پك ضعیف وقورو .

قورقاق [ص. قورقاق ، خوف ایدن ؛ جسارتسز.

قورقاقلق [س. جسارتسزلك ، اورکك .

قورقلمق [ف. قورقو حاصل ایدلمك .

قورقمق [ف. قورقویه دوچار اولمق ، خوف ایتمك؛ اورکمك ؛ جسارت ایده‌مه‌مك ؛ چکنمك ، احتراز ایتمك ؛ اندیشه ایتمك .

قورقمه [س. قورقمق فعلی؛ خوف، اندیشه .

قورقو [ع. خوف، اورکمه ؛ قورقاقلق ، جبانت .

قورقوتمق [ف. خوف ایتدیرمك، اورکوتمك . قور- قماسنی موجب اولمق .

قورقوسز [ص. قورقوسی اولما- یان ، پرواسز ، تهلکه‌سز . مخاطره‌سز .

قورقولق [س. قورقوداجق شئی ؛ دوشمك تهلکه‌سی اولان یرلره یاپیلان پارمقلق .

قورقولی [ص. قورقویی موجب؛ مخاطره‌لی ، تهلکه‌لی.

قورقونج [ص. قورقو ویرن ، اورکودن ، مدهش.

قورلتای [س. مجلس ، انجمن ، دیوان .

قورلمق [ف. طوپلانمق ؛ رکز وتأسیس اولونمق ؛ زنبرکی صیقیشدیرلمق ؛ عظمتلی بر وضعیت آلمق؛ تکبر ایتمك، کبرلنمك .

قورلیش [س. قورلمق فعلی وطرزی . متکبرانه وضعیت .

قورمق [ف. پارچه‌لرینی بر آرایه کتیره‌رك شکل لازمنی ویرمك ، چاتمق؛ رکز وتأسیس ایتمك ؛ طوپلامق ؛ یرلشدیرمك ، حاضرلامق؛ زنبرکی صیقیشدیرمق؛ نیت وتصور ایتمك ، ذهننه قومق ؛ چوق دوشونمك ؛ دوزمك ، ترتیب ایتمك .

قورمه [س. قورمق ایشی ، دوز- مه ، ترتیب .

قورناز [س. حیله‌کار ؛ هرشیئه عقلی ایرر ، اویانیق ؛ آلدانماز .

قورنازلق [س. حیله‌کارلق ؛ اویانیقلق .

قورندی [س. اصلسز بر شیئی چوق دوشونمه ؛ وهم ، خیال .

قورندیلی [ص. اصلسز برشیئی دائما دوشونن ؛ وهم وخیاله تابع .

قورنو [س. تفنکه باروت قومغه مخصوص آلت .

قورنه [س. موصلق آلتنده صو بریکمکه مخصوص طاش .

قورنیچ [س. پنجره‌نك اوستنده بولنان وپرده طاقمغه مخصوص اولان اویمه‌لی آغاج ؛ اویمه‌لی چرچیوه .

قورو [ص. یاش اولمایان ، صوسز ؛ ضعیف ، آتسز ؛ صویی چکلمش ؛ قاری ویا یاغموری اولمایان ؛ بوش ، اصلسز ؛ تأثیرسز ، سببسز ؛ خرجسز . قورو قورویه : بوشی بوشنه ؛ بیهوده . تخته قوروسی : تخته بیتی دنیلن حیوان .

قورو [س. میوه وسائره قورو-دلمشی ؛ اوفاق تفك شئی .

قوروت س. برنوع حرب سفینه‌سی .

قوروتمق [ف. قورو برحاله قومق ، صوینی چکدیرمك ؛ قانی قوروتمق . چوق اذیت وجفا ویرمك ؛ کوکنی قورتمق : محو ایتمك ، هیچ بر اثر براقمامق .

قوروتمه س. قوروتمق فعلی .

قوروجی س. ب: قوریجی .

قورودان [س. حیوانك بروننده کمیك یاپان برخسته‌لق .

قورودلمق [ف. قورو برحاله کتیرلمك ؛ صویی آقیدلمق .

قوروق [س. اولمامش اوزوم ؛ اوزومك یشیل و اکشیسی .

قورولامق [ف. ایصلاقلغنی کیده‌ره‌رك قورو برحاله قومق ، سیلنمك .

قورولانمق [ف. کندی بدننك ایصلاقلغنی کیدرمك ، سیلنمك .

قورولق [س. قوری اولان شیئك حالی ؛ ضعیفلك ، لاغرلك .

قوروم [س. بنا ، رکز وتأ- سیسی ؛ خلقت . یاراديليش ؛ كبر ، عظمت ؛ ترتیب، هيئت ، شكل .

قوروم [س. اوجاقلرده طوپلانان ایس .

قورومساق س. ديوث، پزونك.

قورومَق [ف. ياشلغی کیدوب قورو قالمق ؛ ضعيفله- مك ؛ فلجه اوغرامق .

قوروملی ص. كبرلی ، عظمتلی.

قورومه س. قورومق فعلی .

قوری س. اورمان .

قوریمَق [ف. بر بکجی ویا قورو- جی‌یه حفظ ایتدیرمك ؛ چیت ویا خندقله تفریق ایتمك .

قوریجی س. بكجی ، محافظ .

قوریجیلِق [س. قوریجی صنعت ووظیفه‌سی .

قوریلِق [س. آغاجلری چوق بولنان محل .

قوریمَق [ف. حفظ ایتمك . صا- قلامق، صیانت ایتمك؛ قورتارمق ، وفا وکفایت ایتمك.

قوز [س. جوز ؛ كاغد اویوننده قیمتی دیکرلرندن دها چوق اولان كاغد .

قوزاق [س. ایپك بوجکینك كندينه یاپدیغی محفظه؛ بعض اشجارده تخملری حاوی طوپ ؛یووارلاق شئی . ب: قوزه .

قوزالاق [س. سروی آغاجنك بر نوع میوه‌سی دیمك اولان یووارلاق شئی ، جیلیز ، ضعیف وکوچوك قالان شئی .

قوزغون [س. بویوك قاره قار- غه. قوزغوندکیزی: بحرخزر .

قوزغونجِق [ص. حبسخانه‌لرك قاپولرنده‌کی دمیر پرمقلقلی پنجره :

قوزغونی ص. قویو سیاه (رنك).

قوزموغرافیا س. علم هيئت .

قوزو س. ب: قوزی .

قوزه [س. ایپك بوجکنك کند- ینه یاپدیغی ایپك محفظه، یووارلاق شئی ؛ موم اوزرینه باصلمش مهرك بوزولماسیچون اوستنه قونان قپاق .

قوزی [س. یاخود قوزو . قویون یاوریسی ؛ میوه‌نك یانی باشنده بویوین کوچوکی ؛ پك حلیم وسلیم کیمسه . قوزی قولاغی : بر جنس نبات .

قوزیجق س. کوچوك قوزو .

قوزیلامق [ف. قویون یاورولامق ؛ میوه‌نك یانںده برکوچوك میوه دها پیدا اولمق .

قوزیلی ص. قوزیسی اولان .

قوس [د. (قو) ایله باشلایان صفتلرك اولنه کله‌رك مبالغه وتأکید بیان ایدر .

قَوس [ع. یای ، کمان ؛ محیط دائره‌نك بر پارچه‌سی ؛ اون ایکی برجدن بری ؛ قوس قزح : الکم صاغمه .

قوستوم [س. طرز تلبس ؛ البسه ، اثواب طاقمی .

قوستوملك [ص. برطاقم البسه‌یه مخصوص ویاپاقیشیر اولان .

قوسقوس [س. پیلاولق وچورالق اوفاق قیریو وارلاق خمور دانه‌لری .

قوسقون [س. حیواناتك ویروغی آلتنه کچیریلن واکره مربوط اولان شئی .

قوسقونسز [ص. قوسقونی اولمایان ؛ پریشان .

قوسی ع. یای شکلنده اولان .

قوش [س. معروف هواده اوچان حیوان که اون بیك قدر نوعی واردر ؛ قوش باشی : قوش باشی بویوکلکنده کسلمش ات پارچه‌لری یمکی . قوش پالازی : قوش یاوروسی ، برنوع مهلك بوغاز خسته‌لغی . قوش سودی : بولونماز واله کچمز شئی . قوش قونماز : برنوع سبزه .

قوشاتمق [ف. قوشاق وکربا اطرافنه آلمق .

قوشاق [س. بله باغلانان شئی ؛ دیواره فاصله‌ایله قونان آغاج طوغله وسائره صره‌سی . قاپو وسائره‌نك آرقه‌سنه اورولان دیرکلردن بری . قوشاق چوزمك : دفع حاجت ایتمك .

قوشاقجی [س. قوشاق یاپان وصاتان .

قوشاقلامق [ف. قوشاقله باغلامق ، صاغلاملاشدیرمق .

قوشاندی س. قوشاناجق شئی .

قوشانمق [ف. بلنه قوشاق باغلامق ؛ كيينوب قوشانمق : حاضرلانمق .

قوشباز [س. قوش بسلەيوب يتيشديرن آدم .

قوشبازلق [س. قوشبازك صنعت ومشغولیتی .

قوشجی [س. قوشلرك ادارەسنه مأمور .

قوشخانه [س. قوشلره مخصوص محل ؛ قوش باشی اتلری پیشیرمكه مخصوص تنجره .

قوشدیرمق [ف. سرعتله یوروتمك ، كوندرمك : اسناد ایتدیرمك ، ضم واضافه ایتدیرمك؛ ترفیق ایتمك؛ آرابه وسائرەیه حیوانلرینی باغلاتمق ؛ ترتیب وتنظیم ایتدیرمك .

قوششمق [ف. هپ بردن وبرلكده قوشمق .

قوشقو س. اوركه ، توحش .

قوشقولانمق [ف. اوركمك ، توحش ایتمك .

قوشلاق [س. قوشی چوق اولان آو یری .

قوشلق س. اوكله وقتی .

قوشلمق [ف. سرعتله یوروتمك، شتاب ایدلمك؛ اسناد ایدلمك؛ ضم و اضافه اولونمق ؛ برلكده كوندرلمك ؛ حیوان آرابەسنه باغلانمق .

قوشمار س. برنوع قوش طوزاغی.

قوشمق [ف. سرعتله یورومك؛ ایلرولمك .

قوشمق [ف. اسناد ایتمك ، ضم واضافه ایتمك ، برلكده كوندرمك ؛ حیوانی آرابەیه باغلامق ؛ آرابەیی حاضرلامق؛ ترتیب وتنظیم ایتمك .

قوشمه [ح. قوشمق فعلی ؛ بر نوع شرقی .

قوشندی [س. برآدمك یاردالقلری ، عونەسی ، طرفكیرانی .

قوشو [س. سرعتله یورویش ؛ یاریش؛ رقص هواسی .

قوشوق [س. بر نوع رقص هواسی .

قوشوم [س. آرابه حیوانتك آرابەیی چكمكه مخصوص طاقمی.

قوشیش [س. قوشمق فعلی و طرزی .

قوص [مه. (قو) ایله باشلایان صفتلرك اولنه كلیر تأكید ومبالغه بیان ایدر .

قوصديرمَق [ف. غثيان وقى ايتديرمك. قان قوصديرمق : چوق زحمت ويرمك.

قوصديريجى [س. قوصمغه سبب اولان، قى وغثيان ايتديرن.

قوصَره [ع. اورته‌سى شيشكينجه بر نوع سپت؛ خرما سپتى؛ انسان ويا حيوان قبورغه‌سى.

قوصقوصلانمَق [ف. قبارمق، تكبر ايتمك.

قوصِلمَق [ف. غثيان ايدلمك، ييلن شئى معده‌دن چيقارلمق.

قوصمَق [ف. غثيان ايتمك؛ يديكنى چيقارمق. قان قوصمق : قان توكورمك، چوق زحمت چكمك.

قوصموق س. قوصلان شئى

قوصِندى س. عينى معنى.

قوصوق [ص. قوصولمش، قى ايدلمش.

قوطان س. برنوع پوللق.

قوطره [س. مانديره ايچنده‌كى حيوان قاپامغه مخصوص اوفاق اوفاق بلوكلرك هر برى. ب: قوتره.

قوطى [س. ايچنه برشئى قويمغه مخصوص كوچوك محفظه؛ حبوبات اولچيسى اولان كيله‌نك سكزده برى؛ طوپلو ومنتظم شئى.

قوغالامَق [ف. آرقه‌سنه دوشمك، تعقيب ايتمك؛ بكله‌مك، خبر ويرمك شكايت ايتمك.

قوغان [س. ياخودقووان. آرى يوواسى : مرمينك باروت قويمغه مخصوص باقردن محفظه‌سى.

قوغان [ص. ياخود قووان. تعقيب ايدن، آرقه‌سنه دوشن؛ يل قوغان : روزكارك استقامتنه كوره حركت ايدن شئى؛ ساعتك اوزون ايكنه‌سى.

قوغديرمَق [ف. طرد ايتديرمك، سورديرمك؛ بر يردن ديشارى آتديرمق.

قوغِلمَق [ف. طرد ودفع ايدلمك، ديشارى آتلمق؛ رد اولونمق؛ تعقيب اولونمق.

قوغمَق [ف. طرد ودفع ايتمك، ديشارى آتمق؛ رد ايتمك؛ تماملق ايتمك.

قوغمه س. قوغمق فعلى .

قوغو س. برنوع قاز .

قوغوش س. بويوك اوطه .

قوغوق [ع. ايچى بوش. س. اويوق، دليك .

قوغه [س. صوقابى؛ مج. ناموسسز، عفتسز .

قوغه‌لق [س. بر نوع ساز، حصير اوتى .

قوغيجى س. نمام . غماز.

قوف [ص. ايچى بوش؛ جاهل، برشئى بيلمه‌ين .

قوفانا س. برنوع بويوك باليق .

قوفلق [س. ايچى بوش شيئك حالى؛ جهالت .

قوفه [س. دجله‌ده ايشله‌ين برنوع قايق .

قوق [س. غازى چيقمش معدن كومورى .

قوقا س، مقبول بر آغاج كوكى

قوقارجه [س. فنا قوقان بر حيوان .

قوقلامق [ف. بر شئى قوقمق ايچون برينك بورننه طوتمق؛ پك آز ويرمك .

قوقلاشمق [ف. بربرينى قوقلامق؛ سويشمك، صاريلوب اوپوشمك؛ بيلديشمك، معارفه پيدا ايتمك .

قوقلامق [ف. بورنه كتوروب برشيئك قوقوسنى آكلامغه چاليشمق .

قوقله [س. ببك؛ اوفاق تفك آدم؛ برينك النده اويونجاق اولان آدم؛ سوسلى، شيق .

قوقمش [ص. فنا قوقو پيدا ايتمش، بوزولمش .

قوقمق [ف. قوقو ويرمك؛ تعفن ايتمك، بوزولمق؛ وقوعى اولدن حس ايدلمك .

قوقو [س. بورونله حس ايديلن شئى، رائحه، نكهت؛ لوانطه .

قوقوتمق [ف. بر قوقو حس ايتديرمك؛ تعفن ايتديرمك .

قوقوروز [س. مصر بغدايى؛ مج. سيورى وچيركين شئى .

قوقوروزلانمق [ف. قوقوروز كبى قورولمق .

قوقوز ص. پاره‌سز، زوكورت.

قوقوزلامق [ف. زوكورتله‌مك، پاره‌سز قالمق .

قوقوزلق [س. زوكورتلك ، پاره‌سزلق .

قوقوسز ص. قوقوسی اولمایان .

قوقولته [س. یاغموردن محافظه ایچون باشه كچیریلن باشلق .

قوقولته‌لی ص. باشلقلی .

قوقولی [ص. بر نوع قوقوسی اولان .

قوقولیه س. ایپك قوزه‌سی .

قوقولیه‌جی س. فالجی .

قوقوماو [س. بایقوش جنسندن برقوش .

قوقونه [س. فرنك قاریلرینه وبالخاصه روم قاریلرینه ویریلن عنوان .

قوقه [س. بر نوع یكیچری باش كسوه‌سی .

قول [س. اسیر ، كوله ، عبد ؛ مخلوق . قولكز : بن ، بنده‌كز .

قول [س. انسان بدننك اوموزدن آصیلی اولان قسمی ، اوموزدن پارمق اوجلرینه قدر اولان قسم ؛ حیوانك اوك آیاغی ؛ البسه‌نك قوله مخصوص اولان قسمی ؛ شعبه ، قسم ، بولوك ؛ اغاج دالی ؛ درین وصیقیشیق عسكر خطی ؛ امنیت وتفتیش خدمتنی كورن بر قسم عسكر ؛ قول كبی اوزون آغاج ، دمیر وسائره ؛ بعض آلاتك صاپی ، طوتولاجق یری . قول آتمق : طاغلمق . قول اردو : عثمانلی اردوسنك اك بویوك جزؤلرندن بری . قوله چیقمق : امنیت وتفتیش خدمتنی كورمك ایچون عسكرله برابر كزوب طولاشمق .

قَول [ع. سوز لقردی ، لفظ . قول ایتمك : سوزلشمك ؛ قول مجرد : اثبات اولونمایان سوز ؛ قول خود : كندی سوزی .

قَولاً ع. سوزله ، لاقیردی ایله .

قولاپه [س. آق ساقز دیكنی دنیلن نبات .

قولاج [س. انسان قوللرینی افقی اوله‌رق یانه آچدیغی زمان صاغ النك پارمقلری اوجندن صول النك پارمقلری اوجنه قدر اولان مسافه .

قولاجلامق [ف. قولاجله اوـ لچمك ؛ اوزون اوزون آديملرله يورومك .

قولاچان [س. يغما فكريله طوـ لاشمه .

قولاغوز [س. يول كوسترن ؛ رهبر ؛ واپورلره يول كوسترن ؛ كلين وكوكي‌يه بعض مراسمي اوكره‌دن .

قولاغوزلامق [ف. برينك تأهلنه واسطه اولمق .

قولاغوزلق [س. يول كوسترمه، رهبرلك ؛ مياـ نجيلق .

قولاق [س. ايشيتمه عضوى ، كوش ، اذن ؛ بر شيئه اوجندن مربوط اولان پارچه ؛ ايشيتمه ، سمع ؛ قولاق‌ويرمك : ديكلمك ، دقت ايتمك ؛ قولاق آصمق : سويلنن سوزى قبول ايتمك ، دقتله ديكلمك . آغر قولاق : زور ايشيدن . الى قولاغنده : حاضر ، مهيا . كوز قولاق اولمق : كوزتمك ، حفظ وصيانت ايتمك . قولاغى دليك : عقللى ، ذكى فطين . دوه‌ده قولاق : پك آز شئ . قولاق مسافرى اولمق : بللى ايتمكسزين ديكلمك . كله قولاق يرنده : بچيملى ، اوستى باشى دوزكون . قولاغه قومق : توصيه ايتمك ، ايشيتديرمك . قوزى قولاغى : بر نوع سبزه . شيطان قولاغنه قورشون : آمان كيمسه ايشيتمه‌ـ سين ! نظر دكمه‌سين . قولاق طولغونلغى : ايشيتمكله حاصل اولان جزئى معلومات . قولاق قبارتمق : بللى ايتمكسزين ديكله‌مك .

قولاقسز ص. قولاغى اولمايان .

قولان [س. اكلى قوشاق ؛ ياصى ايپ . حيوانك بلى آلتندن كچن اكره‌مربوط باغ كه اكرى حيوانه ربطه خدمت ايدر ؛ چادير كنارلرينه ديكيلن اكلى شريد .

قولاى [ص. زور اولمايان ، زحمتسز ؛ قولايلق ، سهولت ؛ چاره .

قولايجه [ص. اولدقجه قولاى ، زحمتسز ؛ سهولتله .

قولايجه‌جق [ح. پك قولاى اوله‌رق .

قولايلاتمق [ف. قولاى بر حاله قومق ، تسهيل ايلمك ؛ بيتيرمكه آز قالمق.

قولایلاشدیرمق [ف. عینی معنی .

قولایلاشمق [ف. قولای اولمق؛ بیتمکه آز قالمق.

قولایلامق [ف. تسهیل ایتمك؛ بیتمکه آز براقمق؛ سهولت کسب ایتمك .

قولایلاندیرمق [ف. تسهیل ایتمك .

قولایلق [س. سهولت، زحمتسز-لك؛ چاره، تدبیر؛ پارهجه کنیشلك ، کیسهنك مساعدهسی .

قولایجه [ص. قولایه بکزر؛ زحمتسزجه .

قولب [س. قابلرك ال ایله طوتولهجق یری؛ بهانه؛ وسیله . قولب طاقمق : بروسیله بولمق .

قولبلی ص. قولبی اولان .

قولبه [س. چوبان بکجی وسائره بارینمسنه مخصوص درمه چاتمه محل .

قولتوق [س. قولك اوموزه برلشدیکی یرك آلتنده کی اویوق؛ کنار، کوشه؛ قول دایامغه مخصوص یرلری اولان صندالیه؛ کوشه دکانی؛ اسکیجی دکانی؛ میخانه؛ یوزه قارشی مدح؛ کوکینك کلینی آرابهدن آلوب اوطهیه چیقارماسی؛ قولتوق قبارمق : تفاخر ایتمك . قولتوق ویرمك : یوزینه قارشی مدح ایتمك .

قولتوقجی [س. اسکی شیئلر آلوب صاتان . قوبتو بریردهکی میخانهیی ایشلدن؛ یوزه قارشی مدح ایدن .

قولتوقلامق [ف. یوزه قارشی مدح ایتمك؛ قولتوغنه کیرمك .

قولتوقلی [ص. قول دایایاجق مسندلری اولان .

قولجی [س. بکجی، غاردییان؛ خدمتجیلر کهیاسی .

قولجیلق [س. قولجی خدمت ووظیفهسی، بکجیلك.

قولچاق [س. بیلکه طاقیلان یوك الدیوهن .

قولداش س. آرقداش، یارداق.

قولرا س. برنوع ساری خستهلق .

قولزه س. یبانی لحنه تخمی .

قوللاب [س. صرمه صارمغه مخصوص بر نوع چرخ؛ برجنس منتشه .

قوللامق [ف. بكله‌مك ترصدا تمك؛ قاييرمق؛ آراشديرمق.

قوللانديرمق [ف. استعمال ايتديرمك، استخدام ايتديرمك.

قوللانلمق [ف. استخدام ايدلمك؛ استعمال اولونمق؛ ضبط واداره اولونمق.

قوللانمق [ف. استعمال ايتمك؛ استخدام ايتمك؛ كييمك، اسكيتمك؛ اداره و تصرف ايتمك؛ ايشلتمك؛ اداره ايتمك؛ معامله‌ٔ زوجيه‌ده بولونمق.

قوللانمه س. قوللانمق فعلى.

قوللانيش [س. قوللانمه، استعمال؛ راحتلق، اويغونلق.

قوللانيشلى [ص. اويغون، استعمالى قولاى، راحت.

قوللشمك ف. سوزلشمك.

قوللق [س. بنده‌لك، عبوديت: عبادت، طاعت.

قوللق [س. قوله طاقيلان قوله‌لى بز.

قوللقجى س. قره‌غول ضابطى.

قوللى ص. قوللرى اولان.

قولنامه [فا. قرارلاشديريلان بر شئى حاوى امضالى كاغد.

قولنج [س. شدتلى باغرصاق آغريسى؛ قولنج قيرمق: اوغوشديرمق.

قولوچقه [س. ص. يومورطه‌يه ياتان ويايانمق اوزره بولنان وياخود جيوجى چيقارمش اولان طائوق؛ تنبل، يرندن قلداماز.

قولوديوم [س. بر مايعدركه سورولديكى شيئك اوزرنده درى كبى برطبقه حاصل ايدر.

قولوريديه [س. اسقومرى باليغنك كوچوكى.

قولوم س. يايك قولى.

قولون [س. پك كوچوك اشك ياوروسى.

قولونلامق ف. ياورولامق.

قوله [ص. بوز وقيزيل آراسنده برنك.

قوله [س. ياخود قولا. سورولديكى شئى سرتلشديرن برماده‌كه عينى زمانده ياپيشديرمغه‌ده يارار

قوله‌لانمق [ف. قوله‌سور دیرمك؛ قوله ایله یاپیشدیر- تمق .

قوله‌لامق [ف. کوملك وسائر بوکبی شیئلری قوله‌لی صویه باتیرارق اوتوله‌یوب پرداخت ایتمك ؛ قوله ایله یاپیشدیرمق .

قوله‌لانمق [ف. قوله ایله یاپیشد- یرلمق ؛ قوله‌یه باتیر- یله‌رق اوتولنمك .

قوله‌لی [ص. قوله‌یه باتیرلمش ؛ اوتولنمش ؛ یاپیشدیرلمش .

قولی ع. سوزه متعلق .

قولیوز [س. اوسقومریدن کوچوك برنوع بالیق .

قوم [س. بعض قیالرك اوفالانمه- سندن حاصل اولان معدنی توز ، سرت دانه‌لی بر نوع طوپراق، ریك ، رمل ؛ مثانه وبو برکده حاصل اولان طاش؛ آرمود کبی بعض میوه‌لرده بولنان پك سرت واوفاق قرم کبی دانه‌لر ؛ قماشلرك اوستنده اوفاق بنکلر؛ چوقلقدن کنایه اولور .

قوم [ع. قبیله ، جماعت ، اهالی ، انسانلر ؛ برقاچ کیشی .

قومار س. ب: قمار .

قومار [س. طاغ کلی ؛ تخته‌سی قیرمزی برجنس آغاج .

قوماندا [س. عسکری امرواداره؛ امر ، حکم ، آمریت .

قوماندار س. ب: قوماندان .

قوماندار یه [س. قبریسك مشهور سرایی .

قوماندان [س. برقطعهٔ عسکریه- نك باشی .

قوماندانلق [س. قوماندان وظیفه ومأمو- ریتی .

قوماندانی [ص. قوماندانه‌منسوب ومتعلق .

قومباره [س. چوجوقلرك پاره بر- یکدیرمه‌لرینه مخصوص طوپراق قاب ؛ خمبره .

قومباره‌جی س. ب: خمبره‌جی .

قومپاس [س. پرکار ؛ مرتبلرك سطر دیزمکه مخصوص الده طوتدقلری آلت ؛ حیله فساد ؛ اولچوب بیچمه؛ فورمه، ترتیب ؛ بوصوله .

قومپاسلی [ص. ترتیب وتعمیم اولونمش ؛ فسادلی .

صاحب و ناشری : اقبال کتبخانه‌سی

قومپانیا [س. شرکت ؛ زمره ، طاقم ، جماعت .

قومجی [س. قوم صاتان ونقل ایدن .

قومَدیه [س. کولونج اویون ، مضحکه ؛ مسخره‌لق ، کولونج ایش .

قومرال [س. قیرِیو صاری ، آچیق کستانه رنکی .

قومری [س. کوکرجیندن آز کوچوك بوز رنکده بر قوش .

قومسال س. قوملق یر .

قومشو [س. جوارده‌کی اولرده اوطورانلر .

قومَق [ف. وضع ایتمك ، بریره براقمق ، یرلشدیرمك ؛ ترك ایتمك ؛ آلمق ، صوقمق ؛ بولوندیرمق، طوتمق ؛ مساعده ایتمك ؛ پیدا ایتمك ؛ یوکلتمك؛ حاضرلامق . اورته‌یه قومق : اظهار ایتمك ، اثبات ایتمك . اوسته قومق : آرتیرمق . بوش قومق : محروم براقمق . یوله قومق : کوندرمك ؛ یولنه قومق : دوزلتمك. یانه قومق: انتقام آلمق . میدانه قومق : وجوده کتیرمك . نشان قومق: اشارت ایتمك. صوکره‌یه قومق : تأخیر ایتمك .

قومقومه س. ب: قمقمه .

قوملِق س. قومی چوق اولان‌یر.

قوملی [ص. ایچنده قومی اولان ، قوم کبی دانه‌لری اولان (میوه) ؛ بنکلی ،

قومه [س. قومق فعلی؛ اوطه‌لق، جاریه .

قومیته [س. خصوصی بر ایشك تدقیقی ایچون برجمعیتدن انتخاب اولونان اعضا هیئتی ؛ کیزلی بر مقصدی اولان جمعیت .

قومیسَر [س. بر ادارهٔ ممتازه ویا شرکت نزدنده حکومت طرفندن نصب و تعیین اولونمش مأمور ؛ مأمور مخصوص ؛ فوق‌العاده مأمور ؛ پولیس ضابطی .

قومیسَرلِك [س. قومیسر صفت ومأموریتی .

قومیسیون [س. مجلس ، جمعیت ، انجمن ؛ تجار ایله فابریقه‌لر آراسنده واسطه خدمتنی کورن آدمك ایشی وبو ایش ایچون آلدیغی پاره .

قومیسیونجی [س. تجار ایله فابریقه‌لر آراسنده واسطه اولان، سپارشجی.

قومیسیونجیلق [س. قومیسیونجی ایشی ؛ قومیسیونجینك آلدیغی اجرت.

قوناق [س. بویوك أو دائره ؛ اقامتگاه ، مسکن ؛ منزل ، یولجیلقده قوناجق بر ؛ ایکی منزل آراسنده‌کی یول ؛ حکومت قوناغی : حکومتك دائرۀ رسمیه‌سی؛ باشده حاصل اولان کپك . قوناق محلی : عسکرك دیکلندیکی یر .

قوناقجی [س. قوناق یری حاضرلایان .

قونت [ص. قالین ، آغر ، طیانیقلی ؛ سیوری، کسکین وانجه اولمایان .

قونت [س. آوروپاده اصالت عنوانی .

قونترول [س. تفتیش وتحقیق، مراقبه ؛ مقابله .

قونتس [س. قونتك زوجه‌سی ویاقیزی .

قونتوش [ص. تاتار بکلرینك کیدکاری برنوع لباس.

قونج [س. چیزمه ، پوتین وساقه‌نك بالدیری اورتن یوقاری قسمی .

قونجسز ص. قونجی اولمایان .

قونجلی ص. قونجی اولان .

قونجولوس [س. قره‌قونجولوس : قورقونج برشخص موهوم ؛ وامپیر .

قونجه س. ب: غنجه .

قونداق [س. اسطوانه شکلنده صیقی باغلانان شئی ؛ بزلرله صیقی صیقی باغلانمش چوجق؛ چوجغی بویله باغلامغه یارایان بزلر ؛ تفنكك ناملوسی آلتنه تصادف ایدن آغاج قسمی ؛ ال قونداغی : صول الك تفنکی قاورایه‌جغی یرده ناملو اوستنه تصادف ایدن تخته قسمی ؛ طوپك استناد ایتدیکی اخشاب سم . یانغین یاپمق ایچون یاغلی بزلردن صاریلی شئی .

قونداقجی [س. قونداق یاپان ؛ یاغلی پاچاوره‌لرله قصداً یانغین یاپان ؛ مفسد ، قاریشدیریجی .

قونداقلامق س. قونداغه صارمق .

قوندره [س. یاخود قوندوره . اوکچه‌لی آیاق قابی .

قوندره‌جی [س. قوندوره یاپان وصاتان .

قوندره‌جیلق [س. قوندره‌یاپا- نك صنعتی .

قوندوز [س. بر نوع حیوان كه دریسندن كورك یا- پیلیر .

قوندوقتور [س. قلاغوز ، مأمور ، مدیر ؛ تراموای واومینبوس آرابه‌لرنده بیلت ویرن وآرابه‌لری طور- دیروب یوروتمكه مأمور اولان .

قونده س. زهرلی اوروجك .

قوندیرمق [ف. یرلشدیرمك ، اوطورتمق ؛ توز قوندیرمامق : بر آدمه قباحت اسنادینی قبول ایتمه‌مك .

قونسلوس [س. شهبندر . جنرال قونسلوس : باش شهبندر؛ ویس قونسلوس: شهبندر وكیلی .

قونسلوسخانه [فا. شهبندر- خانه .

قونسلوسلق فا. شهبندلك .

قونسول [س. اخشابدن بر قاچ چكمه‌لی دولاب ؛ رافلی ماصه .

قونسولتو [س. بر خسته‌نك مرضنی ایجه تشخیص واونی تداوی ایتمك ایچون برقاچ دوقتورك طوپلانه‌رق مذاكره ایتمسی ؛ مشاورهٔ طبیه .

قونسولیده س. اسهام اوراقی .

قونسولیده‌جی [س. اسهام تجارتیله مشغول اولان .

قونسه س. قوش قورصاغی، قانی.

قونشدیرمق [ف. كوروشدیر- مك . مصاحبه ایتدیرمك .

قونشلمق [ف. مصاحبه ومكالمه ایدلمك . مذاكره ایدلك .

قونشمق [ف. كوروشمك ، مصاحبه ایتمك ، طانیشمق ، معارفه پیدا ایتمك ، سویلشمك .

قونشمنتو [س. بر مالك كوندر- لدیكنی مبین كاغد كه صاحبی بونی ابراز ایده‌رك مالی آله‌بیلیر .

قونشمه [س. كوروشمه . اختلاط ، مكالمه ، مصاحبه .

قوڭشو [س. جوارده اوطورانلرك هربری، جار.

قونطراطو س. مقاوله سندی.

قونطِره [د. ضد، قارشی، مقابل.

قونغِره [س. منافع سياسيه‌یی مذاكره ايتمك ايچون حكمدارلرك وياسفيرلرك مجلسی؛ منافع مشتركه اوزرينه مذاكره ايتمك ايچون طوپلانان آدملرك هيئتی.

قونفَرانس [س. مسائل معلقه‌دن بحث ايدن آدملرك مجلسی.

قوِنلمَق [ق. ف. ايتلمك، قوناق اتخاذ اولونمق.

قونمَق [ف. وضع اولونمق، يرلشديرلمك؛ ترك اولونمق.

قونمَق [ف. سفر اثناسنده بريره اينمك؛ قوناق اتخاذ ايتمك؛ موقتاً يرلشمك؛ اوچاركن اينه‌رك آياغنی آغاجه، يره وسائره‌يه قومق؛ مسافر اولمق؛ بادهوادن اله كچيرمك: ايتمك، دوشمك؛ حاضره قونمق: برشيئی زحمتسزجه اله كچيرمك. قوش قونماز: معروف سبزه. ميراثه قونمق: ميراث ييمك.

قونمه س. قونمق فعلی.

قونو [س. مسافر، مهمان. قونشو كلمه‌سيله برلكده قوللانيلير؛ قونوقونشو.

قونوشمَق ف. ب: قونشمق.

قونوق [س. مسافر، مهمان.

قونوقلامَق [ف. مسافرلكه قبول ايتمك.

قونوقلِق س. مسافرلك. ضيافت.

قونياق [س. تقطير ايله شرابدن چيقاريلان بر مسكر.

قووالامَق ف.ب: قوغالامق.

قُوّه [ع. (قوت) ايله عينی معنی ده‌در. فقط لسانمزده معانیٔ آتيه ايله‌ده مستعملدر. تصور، نيت، فكر، هنوز ميدانه چيقمايان شئی؛ حس، حاسه. قوهٔ سامعه: ايشيتمك حسی. قوهٔ باصره: كورمك حسی. قوهٔ شامه: قوقلامق حسی. قوهٔ ذائقه: طاتمق حسی. قوهٔ شامه: طوتارق آكلامه حسی. قوهٔ حافظه: ذهنده طوتمق خاصه‌سی. قوهٔ مدركه: اكلامق خاصه‌سی. قوهٔ مميزه: تفريق وتمييز ايتمك خاصه‌سی؛ بردولتك اداره‌سنه خدمت ايدن و ناموسنی مدافعه

ایله‌ین شئی ؛ قوهٔ عسکریه ، قوهٔ مالیه . بالقوه : طبیعةً .

قَوی [ص. صاغلام ، صحیح ؛ قوتلی ، زورلی ، کوجلی ؛ زنکین .

قوی س. کوچوك کورفز .

قویتو [س. روزکاردن محفوظ ، ایچریله‌ك ؛ بویله بر یر .

قویروق [س. حیوانلرك قیچی اوستنده بولنان شئی ، دمبال ، ذنب . البسه‌دن صارقان اوزون پارچه ؛ صوك ، اك نهایتده‌کی ؛ طوپ ، تفنك کبی شیئلرك کریسی ؛ کوزك قولاق طرفنده‌کی اوجی ؛ برینك آرقه‌سندن هیچ آیرلمایان آدم . قریروق آجیسی : انتقام آرزوسی ؛ تیلکی قویروغی : برنوع اوزوم . قویروغی دیترتمك : اولمك . قویروق صاللامق : یالتاقلانمق ؛ قیل قویروق : زوکورت ، پاره‌سز .

قویروقسِز [ص. قویروغی اولمایان .

قویروقلی ص. قویروغی اولان .

قویلمَق [ف. قویولمق . چوق مشغول اولمق ؛ دوکولمك ، دوشمك ؛ یورومکده دوام ایتمك ؛ وضع اولونمق .

قَویم [ع. دوغرو ودیك ؛ محکم ، ایی تأسیس ایدلمش ؛ کوزل بویلی .

قویمَق ف. ب: قومق .

قوین [س. البسه‌نك اوستنه قوشاق باغلاندیغی زمان البسه ایله کوکس آراسنده جیب کبی بوشلق ؛ جیب ، کیسه ؛ سینه ، کوکس ، صدر ؛ آغوش . قوین قوینه : یان یانه ، برلکده .

قویو [ح. یاخود (قویون ، قویین ، قویی) . آشاغی‌یه کله‌جك صورتده .

قویو [ص. پك صولو اولمایان ؛ آچیق اولمایان ، طونوق (رنك) ؛ خالص ؛ اصلاً .

قویو [س. چقور ، دلیك ؛ صو چکمك ایچون یرك دیبنه آچیلان چقور ، بئر ، چاه .

قویوجی س. قویو قازان .

قویولاشدیرمَق [ف. قویو وکثیف بر حاله قومق ؛ (رنکی) طونوقلانمق ، قرارتلمق .

قویولاشمَق [ف. قویو وکثیف اولمق ؛ (رنك) طونوقلاشمق ، قارارمق .

قويولق [س. صولو اولمايان شيئك حالی ؛ رنكك قاره‌يه ياقلاشماسی.

قويوم [س. آلتون وكوموشدن ياپيلان سوسلی شیء .

قويومجی [س. آلتون وكوموشدن سوسلی شيئلر ياپان .

قويومجيلق س. قويومجی صنعتی.

قويون [س. انسانه اك نافع معروف حيوان كه اتی ينير ، سوتی ايچيلير ، يوكندن قماش ياپيلير ، غنم ، طاوار ؛ مج. حليم و سسسز (آدم) ، مسكين ، بوك .

قويون س. ب: قوين .

قويويرمك [ف. صاليويرمك ، براقمق ، اذنو يرمك ، حبسدن چيقارمق .

قويیجی س. قويان ، وضع ايدن.

قهّار [ع. قهر ايدن، محو ايله‌ين.

قهر [ع. زور ، شدت ، اجبار ؛ فنا معامله ؛ قهر اولمق : پك چوق كدر ايتمك . قهر ايتمك : بويوك بر صقنتی و كدره دوچار ايلمك ، چوق اوزمك.

قهراً ع. زورله ، جبر ايله .

قهرلانمق ف. چوق كدر ايتمك.

قهرمان [فا. يكيت ، پهلوان ، بهادر .

قهرمانانه [فا. قهرمانه ياقيشه‌جق صورتده ، يكيتلكله .

قهرمانلق س. يكيتلك، بهادرلق.

قهقره [ع. ياخود قهقری : كری چكلمه ، رجعت .

قهقهه [ع. يوكسك سسله چوق كولمه ؛ بر نوع چيچك.

قهوه [ع. قاورولوب چكلدكدن صوكره صوده پيشيريله‌رك ايچيلن معروف حبه ؛ قهوه‌خانه؛ قهوه‌آلتی : صباحلاين يني خفيف يمك ؛ قهوه اوجاغی : قهوه پيشيريلن محل . قهوه پاره‌سی: بخشيش .

قهوه‌جی [س. قهوه تجارتيله مشغول اولان؛ قهوه‌خانه ايشلته‌دن ؛ بر دائره‌ده قهوه پيشيرمك ايشيله مشغول اولان.

قهوه‌جيلك س. قهوه‌جی صنعتی.

قهوه‌خانه [س. قهوه ايچيلن عمومی محل .

قیء ع. قوصمه ، غثيان .

قیا س. ب: قایا.

قیادت ع. قائدلك، قوماندانلق.

قیاس [ع. بر شیئی دیکر برشیئه تطبیق ومقابله ایده‌رك او صاف واحوالنی تقدیر ایتمك؛ ایکی شیئی بربرینه بکزتمه، تمثیل، مشابهت؛ قاعدهٔ عمومیه‌یه تبعیت؛ ایکی قضیه ایله بر نتیجه‌دن عبارت دعوی.

قیاساً [ع. تشبیه ایده‌رك، بکزه‌ده‌رك؛ بکزه‌دیلیرسه؛ قاعده‌یه تطبیق ایده‌رك.

قیاسی [ع. قیاسه منسوب و متعلق.

قیاصره [ع. قیصرلر، روم حکمدارلری.

قیافت [ع. هئیت، منظره، شکل، صورت.

قیافتسز [ص. قیافتی اولمایان؛ بیچیمسز، صورتسز؛ البسه‌سی دوزکون اولمایان.

قیافتلی [ص. شکل و منظره‌سی دوزکون، البسه‌سی تمیز و بیچیمی اویغون اولان.

قیاق [ص. مرحمتسز، شدید، جسور؛ فوق‌العاده، آشیری درجه‌ده، مرحمتسزجه، شدتلی؛ پك، زیاده.

قیاقلق [س. مرحمتسزلك، غدارلق.

قیام [ع. آیاغه قالقمه؛ نماز؛ تشبث، ابتدار، عصیان ایتمه، قارشی طورمه، آیاقلانمه؛ قیامت.

قیامت [ع. بوتون اولولرك دیریلمسی؛ مصیبت، آفت؛ کورولتی، شماته.

قیپ [مه. (ق) ایله باشلایان بعض کلمه‌لرك باشنه کله‌رك مبالغه وتأکید بیان ایدر.

قیپمق [ف. کوز قپاغنی سرعتله قپایوب آچمق.

قیپمه [س. کوز قپاقلرینی سرعتله حرکت ایتدیرمه؛ کوزله قپارق اشارت ایتمه.

قیچ [س. آرقه طرف، کری، مقعد؛ کمینك کری طرفی؛ قیچ آتمق: چیفته اورمق.

قیچی [حد. کوپك چاغرمق ایچون مکرر قوللانیلیر؛ قیچی‌قیچی: (چوجوق لسانده) کوپك.

قیچین [ح. آرقه آرقه‌یه، کری کری‌یه.

قیح ع. ایرین، جراحت.

قَید [ع. باغلامه ، ربط و بند ؛ باغ ، بند ؛ برکاغدده یازیلی اولان شئیك خلاصه‌سنی دفتره کچیرمه ؛ بویله‌جه کچیریلن خلاصه ؛ اهمیت ویرمه ؛ تعیین و تحدید ایدلمه ؛ بلاقید و شرط : هیچ بر شرط و قیده تابع اولمقسزین ؛ بر اسمی دفتر مخصوصنه کچیرمه . حاشیه . بی قید : قیدسز ، اندیشه‌سز ، غائله‌سز ، ترقین قید : طرداتمه . قیدینی سیلمه . قید حیات : یاشادقجه .

قَیدسِز [ص. برشئیه اهمیت ویرمه‌ین ، غائله‌سز ، ایلیشیکسز .

قَیدسِزلِق [س. غائله‌سزلك ، ایلیشیکسزلك .

قیدیقلامَق ف. ب: غیدیقلامق .

قیر [س. صحرا ، شهروقریه خارجی؛ خالی یر . بوز قیر : بویوك صحرا . قیر سرداری : قیرلرك امنیتی ادامه ایچون تعیین اولنمش مأمور .

قیر [ص. آز سیاهله قاریشیق بیاض (رنك) . باقلا قیری : قورشونی‌یه یقین قیر ؛ قیر چیل : بیاض بنکلی قیر . کوك قیر : ماوی‌یه چالان قیر. دمیر قیری : قاره‌سی زیاده‌جه اولان قیر .

قیراج [ص. خام ، ایشلنمه‌مش ، خالی ، غیر منبت؛ عقیم.

قیراط [ع. درت کچی بوینوی چکردکندن عبارت وزن؛ (بر شئیك) یکرمی درتده بری ؛ بر پارمق کنیشلکی .

قیراغی [س. پك صوئوق هوالرده دانه دانه طونان هواد کی صو بخاری ، ژاله .

قیران [ص. محو و تلف ایدن ، مهلك . صاچ قیران : صاچ دوشورن علت .

قیرانته ص. ب: قرانته .

قیرجین [س. حیوانلره مخصوص برنوع صالقین‌خسته‌لق.

قیر چیل [ص. بیاضله قاریشیق قیررنکنده ؛ بربرینه کیرمش قیصه و سرت قیل .

قیردیرمَق [ف. باشقه‌سنی یار - دیمیله‌قیرمق. ایلریده اوده‌نه‌جك بر پاره‌نك درحال أله کچمسیچون بر قسمندن و ز کچه‌رك بقیه‌سنی اودتمك ؛ محوینه سبب اولمق ؛ تنزیل ایتدیرمك .

قیرغین [ص. قیرلمش؛ دوشمش، تنزل ایتمش؛ کوجنمش دارغین .

قیرغینلق [س. دارغینلق ، کوجنیکلك ؛ وجوده‌کی ویریقلق .

قیرقز [س. ترکلردن بحر خزرك شمالنده بویوك بر قوم .

قیرلمق [ف. کسر اولونمق، تلف اولمق ؛ محو اولمق ؛ دارلمق، کوجنمك؛ شدتی آزالمق؛ وجود براز راحتسز اولمق ؛ بوکلمك ؛ کولمه‌دن قیرلمق : چوق کوله‌رك بایيله‌جق درجه‌یه کلمك،

قیرلمه [س. قیرلمق ایشی ؛ ناز ، شیوه .

قیرلی س. بر نوع قوش .

قیرمق [ف. پارچه پارچه ایتمك ؛ کوجندیرمك، دارلتمق ؛ پره‌لامق؛ محو ایلمك ، مغلوب و پریشان ایتمك؛ ایلریده اوده‌نه‌جك بر پاره‌نك برقسمنی آله‌رق بقیه‌سنی درحال ویرمك؛ بوکمك، قاتلامق؛ شدتنی آزالتمق؛ قازاتمق ؛ تسکین ایتمك : پوت قیرمق : بر قصور ایتمك ، خطا ایلمك .

قیرمه [س. قیرمق فعلی؛ بوکمه؛ قاتلامه ؛ کوجندیرمه .

قیرمه‌لی ص. قیرمه‌لری اولان .

قیرندی [س. قیریلان شئیك پارچه‌سی ؛ بقیه قالان اوفاق شئیلر .

قیرنمق [ف. نازلانه‌رق صاللانه صاللانه یورومك .

قیریق [ص. قیرلمش، پارچه‌لانمش. [س. بر عضوك قیریلان یری . قیریق دوکوك : طاغنیق، پریشان سوز .

قیریقجی [س. قیریلان برعضوی ایی ایدن .

قیریقجیلق س. قیریقجی صنعتی.

قیریقلق [س. خفیف اوشوتمه ، راحتسزلق .

قیریم [س. چوقجه حیوانات کسلمه‌سی؛ البسه قیرمه‌سی.

قیز [س. یاخود قز : نسا طائفه‌سندن هنوز قوجه‌یه وارمامش اولان ، دختر ؛ کریمه ؛ بکر . قیزاوغلان قیز : دوشیزه، بکر . خدمتجی قیز : بسلمه ، اوکسوز . قیز کبی : پك تربیه‌لی و محجوب . قیز ویرمك : اولندیرمك .

قیزارتمق [ف. قرمزی یاپمق ؛ طاوه‌ده قاوورمق .

قیزارتمه س. طاوه‌ده قیزاردلمش.

قیزارمق [ف. قرمزی اولمق ؛ طاوه‌ده قیزارنجه‌یه قدر قاورولمق ؛ محجوب اولمق ، اوتانمق .

قیزاق [س. قار و بوز اوزرنده قایمغه مخصوص آلت ؛ چوجقلرك بوزده قایدیقلری بر کیشیلك تخته پارچه‌سی .

قیزاموق [س. قیرمزی قباریقلر حاصل ایدن بر نوع چوجق خسته‌لغی .

قیزان [س. کویلی کنجی . قاری قیزان : بوتون خلق .

قیزدیرمق [ف. آتشده قیزار- تمق ویا ایصتمق ؛ حدتلنمسنی موجب اولمق ؛ قیز شمه‌سنه سبب اولمق ، آزدیرمق .

قیزغین [ص. چوق ایصینمش ؛ پك صیجاق ؛ طارغین ؛ کوجنمش ، حدت آنیتمش ؛ شدتلنمش ؛ آزمش .

قیزغینلق [س. قیزغین اولان شئیك حالی .

قیزل [ص. یاخود قیزیل . قرمزی ، آل ؛ آشیری درجه‌ده اولان : قیزاراجق درجه‌ده ایصینمش ، آلتون ، آلتوندن یاپلمش . قیل باش : برنوع مذهبك اسمی .

بر نوع خسته‌لق .

قیزلجق [س. معرف بر نوع قرمزی میوه .

قیزلجه ص. قیرمزی یمش .

قیزلق [س. قیرمزیلق ؛ قیزیل خسته‌لغی ، یوزه‌سورولن بر نوع بویا .

قیش [س. سنه‌نك اڭ صوئوق موسمی ، شتا ، صوئوق .

قیشلاتمق ق. قیش کچیرتمك .

قیشلاق [س. قیشك عسکرك اوطوردیغی محل ؛ قیشك حیواناتك چکلدیکی هواسی معتدل یر ، یایلاق .

قیشلامق [ق. قیشی کچیرمك ؛ اورته‌لق صوئومق ، قیش اولمق .

قیشلق [ص. قیشه مخصوص ؛ قیشین اوطوریلان او .

قیشین [ظر. قیش وقتنده ، قیش ایکن ، صوئوق موسمده .

قیص [مه. (ق) ایله باشلایان کلمه‌لرك باشنه کلەرك مبالغه وتأکید بیان ایدر .

قیصاج [س. قیزغین دمیری طوتمغه مخصوص دمیر

آلت ؛ بعض حیوانلرك طوتوب صیقیشدیرمغه مخصوص عضولری.

قیصاجلامَق [ف. قیصاجله طوتمق .

قیصالتمَق ف. قیصه یاپمق .

قیصالمَق [ف. قیصه اولمق ؛ مختصر اولمق .

قیصدیرمَق [ف. صیقیجی برشئیه قاپدیروب صیقدیرمق ؛ دار بر یرده آله کچیرمك .

قَیصَر [ع. روما و بیزانس ایمپراطورلرینك اسمی .

قیصراق س. دیشی بارکیر .

قَیصَری [ع. قیصره منسوب و متعلق .

قیصریق [ص. بجریکسز ، طوتوق ، عاجز .

قیصقاج [س. آچیلوب قپانان اکرتی مردیون .

قیصقانج [ص. کندی سودکارینی باشقه‌لرینك سومسنی چکه‌مه‌ین ؛ حسد ایدن .

قیصقانجلِق [س. کندی سودکارینك باشقه‌لرینی سومسنی چکه‌مه‌مك خصلتی؛ حسد، غبطه .

قیصقاندیرمَق [ف. قیصقانمسنه سبب اولمق .

قیصقانمَق [ف. سودیکنك باشقه‌سیله الفت و انسیت ایتمسنی چکه‌مه‌مك ؛ حسد و غبطه ایتمك ؛ دریغ ایتمك ، اسیرکمك .

قیصلمَق [ف. طاربریره صیقیشمق ؛ سسی بوغوق وقالینجه چیقمق .

قیصیم س. بر آوج شیء ، طوتام .

قیصمَق [ف. طوتوب صیقیشدیرمق ؛ تنقیص ایتمك ، آزالتمق ؛ اسیرکمك ، دریغ ایتمك؛ (قویروغی) باجاقلر آراسنه آلمق .

قیصمه س. قیصمق فعلی .

قیصه [ص. اوزون اولمایان، کوتاه؛ مجمل ، مختصر . قیصه کسمك: اوزاتمامق . ح. مختصر بر صورتده ، مجملاً .

قیصه‌جِق [ص. پك قیصه .

قیصه‌جه [ص. آز قیصه ؛ مختصر بر صورتده، مختصراً.

قیصه‌لِق [س. قیصه اولان شیئك حالی .

قیصیر [ص. طوغورمایان ؛ محصولات ویرمه‌ین .

قیصیرلِق [س . طوغورمایانك حالی؛ محصولاتسزلق.

قیصیق [ص. قیصلمش ، صیقی‌شلمش ؛ بوغوق .

قیصیقلق [س. قیصیق اولان شیئك حالی .

قیصیقلی [ص. قیادن آزار آزار آقان .

قیطس [ع. بر نوع بالیق .

قیطسیه [ص. قیطسی دینلن بالیغك جنسنه منسوب ومتعلق .

قیغلجیم [س. آتشدن صیچرایان کوچك آتش پارچه‌سی ، شراره .

قیقرداق [س. بر نوع یموشاق کمیك ؛ قولاغك قسم خارجیسی ، قویروق یاغنك اریمه‌ین قسمی .

قیل [س. انسان وحیوانلرك وجودلرنده‌کی توی ؛ آز مقدار ، جزئی .

قیل [ع. سوز ، لقردی ، قیل وقال : دیدی قودی .

قیلاغوز س. ب: قولاغوز .

قیلاو س. بر نوع قویون خسته‌لغی .

قیلجق [س. بالیق اتی ایچنده بولنان اینجه کمیکلر ؛ اکین باشاقلرینی احاطه ایدن اینجه وسیوری پوسکول کبی شیئلر .

قیلجقسز ص. قیلجغی اولمایان .

قیلدیرمق [ف. ادا وایفا ایتدیرمك .

قیللانمق [ف. قیل پیدا ایتمك ؛ بییغی وصقالی چیقمق .

قیللی ص. قیللری اولان .

قیلمق [ف. ایتمك ، یاپمق ، ایلمك ؛ ایفا وادا ایلمك .

قیلمه س. قیلمق فعلی .

قیلنمق [ف. ایدلمك ، اولونمق ؛ ایفا وادا اولونمق .

قیلیج س. ب : قلیج .

قیلیق [س. شکل ، قیافت ، منظره خارجیه ؛ رسم ، تصویر ؛ صورت ، طرز .

قیلیقسز [ص. قیلیغی اولمایان ؛ قیافتسز .

قِیَم ع. قیمتلر ب : قیمت .

قَیِّم جامع خدمتجیسی .

قِیم [س. ویونده طرفینك مساوی کلمسی .

قیمت [ع. دکر ، بها ، ثمن ؛ اعتبار . ذی قیمت : قیمتلی .

قیمتدار [فا. قیمتی اولان ، دکرلی ، بهالی .

قیمتدان [فا. قیمت بیلن ، قدر دان .

قیمتسز ص. قیمتی اولمایان ، دکرسز .

قیمتسزلك س. دکرسزلك .

قیمتشناس [فا. قیمتی تقدیر ایدن ؛ قیمت طانییان ، آکلایان .

قیمتلی ص. قیمتی اولان بهالی .

قیملدامق [ف. آز اویناتمق ، تحریك ایتمك .

قیملدامق [ف. آز اوینامق ، بر آز حرکت ایتمك .

قیملدانمق [ف. آز حرکت ایتمك ، بر از اوینامق .

قیملدانمه س. آز اوینامه .

قین س. آلت قاطعه نك قلیفی ، نیام .

قیناقینا [س. بر آغاج قبوغی که غایت آجی اولوب سولفاتو بوندن یاپیلیر .

قینلامق ف. قلیجه قین یاپمق .

قیود ع. قیدلر . ب : قید .

قیوراق [ص. صاریلوب طولانمش ؛ زیاده قیورلمش ؛ ظریف ، نازلی جلوه‌لی .

قیوردمق [ف. بوکدیرمك ، قاتلاتمق .

قیورجق [ص. یاخود قیویرجیق . قیورلمش ، اکریلوب بوکولمش ، اوجلری دائره شکلنده بوکولمش ؛ اتی لذتلی بر جنس قویون ؛ بو قویونك اتی .

قیورلمق [ف. اکریلوب بوکولمك ؛ اوجلری دائره کبی بوکولمك ؛ قاتلانمق ؛ دونمك .

قیورمق [ف. یاخود : قیویرمق اکوب بوکمك : اوجنی دائره شکلنه قومق ؛ بوکمك ، قاتلامق ؛ یاپمق ، بجرمك ، باشه چیقارمق .

قیورمه س. قیویرمق فعلی .

قیوردی [س. قماشك کنارندن قیوریلان پارچه ، قسم .

قیوریم [س. بر شیئك اکریلوب بوکولن یری ، بوکولمه ؛ چوق ؛ قیویرجق .

قُیوم س. ب : قویوم .

قَیّوم [ع. ابدی وازلی اولان جناب حق . جامع خدمتجیسی .

قُیون س. ب : قویون .

قِیّه س. اوقه .

قِیی س. اوج ، کنار ، ساحل .

قِییجی [س. قییان ، اسیرکه‌مه‌ین، آجیمایان .

قِییجیلق [س. غدارلق، مرحمتسزلك .

قییدیرمَق [ف. اینجه اینجه طوغراتمق ، پك کوچوك پارچه‌لره آییرتمق؛ عقدایتدیرمك.

قییراق ص. یقین، قریب .

قییشمَق [ف. اویوشمق ، مقاوله کسشمك .

قییِق [ص. قییلمش ، اینجه اینجه طوغرانمش اولان .

قییلمَق [ف. اینجه اینجه طوغرانمق؛ ازلمك، بایلمق، اسیرکه‌مه‌مك ، آجیمامق ؛ قوتی قالمامق .

قییِم س. قییمق فعل و طرزی .

قییمَق [ف. اینجه‌اینجه طوغرامق؛ تلف ایتمك ، جانـنه قصد ایتمك ؛ اسیرکه‌مه‌مك ؛ آجیمامق، غدر ایتمك، عقد ایتمك. قییه‌مامق: آجیمق ، فدا ایده‌مه‌مك .

قییمه س. اینجه اینجه قییلمشرات.

قییمه‌لی [ص. قییلمش ات ایله یاپلمش اولان .

قییِمق [س. بالطه ضربه‌سیله ات تخته‌سندن چیقان کوچوك پارچه ویا اوفاق کمیك پارچه‌سی .

قییندی [س. قییلمش شیٔ ؛ قارنده خفیف صانجی ؛ معده‌ازلمسی؛ قیریقلق.

قیی [س. دکز کناری ، ساحل ؛ کنار .

ك

ك [ص. الفبای عثمانینك یكرمی بشنجی حرفی اولوب ابجد حسابنده (۲۰) عددینه دلالت ایدر.

كَ ع. كبی؛ مفرد مخاطب ضمیری،

كِ ض. مفرد مخاطب ضمیریدر.

كابوس [ع. اویقوده انسانك اوستنه چوكن آغرلق.

كابین [فا. نكاح عقد ایدیلیركن زوج طرفندن تعهداولنان نكاح آقچه‌سی، مهر مؤجل.

كاتِب [ع. یازی یازان، یازیجی، محرر، منشی.

كاتِبانه [فا. كوزل ودرست یازلمش، اصول قواعده موافق؛ اصول قواعده توفیق ایده‌رك.

كاتِبلِك [س. كاتبك صفت و وظیفه‌سی؛ یازیجیلق.

كاتِم [ع. كتم ایدن، صاقلایان، سویله‌مه‌ین.

كاذِب [ع. یالان سویله‌ین، یالانجی؛ یالان، ساخته.

كار [فا. ایش، فعل، عمل، قازانج، استفاده، منفعت. تأثیر؛ حرب، جنك. كارعاقل: عقللی آدمك یاپه‌جغی ایش. كار قدیم: وقتیله یاپلمش اسكی شیء. قلمكاری: قلم ایله نقش اولونمش؛ تلكاری: تل ایله ایشلنمش. سركار: ایش باشی. دركار: ظاهر، آشكار، عیان، بللی. كار وبار: ایش كوج؛ نابكار: خیلاز، خیرسز.

كار [فا. اسملرك آخرینه كله‌رك فاعل، عامل، یاپیجی، ایدن معنالرینی افاده ایدر. حیله‌كار: حیله یاپیجی؛ قناعتكار: قناعت ایدیجی. خدمتكار: خدمت ایدن.

کارآزموده [فا. تجربه‌لی ایش کورمش . کور- کیلی ؛ کار آزما .

کارآشِنا [فا. ایش بیلیر ، ایشدن آکلار .

کارآگاه [فا. ایشه واقف ، ایش بیلیر .

کارآگاهی [فا. ایشه واقف اولانك حالی ، معلومات ، وقوف .

کاربان س. ب : کروان .

کارپَرداز [فا. ایش بجرن ؛ ایران شهبندرلرینه ویریلن عنواندر .

کارخانه [فا. ایش یری ، ایش یاپیلان محل ؛ سوتجی ، دکانك یاغ یاپیلان ، سوت قایناديلان یری؛ روسپیلرك بولنديغی أو .

کاردان [فا. ایش آکلار، ایش بیلیر .

کاردانی [فا. ایش بیلیر آدمك حالی .

کاردیده [فا. ایش کورمش ، تجربه‌لی .

کارزار جنك ، حرب .

کارساز [فا. ایش بجرن ، بجر- یکلي .

کارسازی فا. بجریکلیلك .

کارشِناس [فا. ایش بیلیر ، ایشدن آکلار .

کارفَرما [فا. ایش امر ایدن ، حاکم .

کارگاه فا. ایش محلی .

کارگُذار [فا. بجریکلی ، ایش یاپماسنی بیلن .

کارگَر فا. مؤثر ، تأثیرلی .

کارگَیر [ص. طاش و یاطوغله‌دن یاپیلمش ، بو صورتله یاپیلمش بنا .

کارلی [ص. قازانجی و فائده‌سی اولان، استفاده‌لی نافع.

کارنامه [فا. برینك افعالنی‌مبین کاغد ویا کتاب ، دستور العمل طوتولاجق کتاب.

کاروان فا. ب : کروان .

کاریز س. لغم، چرکاب یولی .

کَأس [ع. بارداق ، قدح ؛ بر قدح شراب ، بعض چیچکلرله حبه‌لرك دیبلرنده بولنان یشیل قسمی .

کاسِب [ع. کسب ایدن، قازانان، چالیشان .

صاحب و ناشری : اقبال کتبخانه‌سی

کاست [فا. اکسیکلك، نقصان. | بی کم وکاست: نقصانسز.

کاسته [فا. اکسیك اولان، ناقص | اولان.

کاسِد [فا. رواجی اولمایان، | سورومسز، چارشی و | بازارده کچمز اولان.

کاسه [فا. درنجه ویاصیجه قاب؛ | کاسه شکلنده اولان شیء.

کاسه‌لیس [فا. چناق یالایان، | طالقائوق، طفیلی.

کاش [فا. اولسه، اولسه ایدی، | اوله ایدی کبی ارزو اشتیاق | وتحسر بیان ایدر واکثریا (که) | اداتیله برلکده قوللانیلیر.

کاشانه [فا. او، خانه؛ یووه | آشیان.

کاشِف [ع. کشف ایدن، | میدانه چیقاران.

کاشکه د. ب: کاش.

کاظِم ع. غضبنی هضم ایدن.

کاغِد [س. خمور حالنه کتیرلمش | هر تورلو نباتی ماده‌لردن | یاپیلمش اینجه وقورو یاپراق که | اوزرینه یازی یازیلیر ویا مطبعه‌ | لرده باصیلیر، صارمق ایشلرنده ده | قوللانیلیر؛ کاغددن یاپلمش.

کاغِدجی [س. کاغد یاپان، ویا | صاتان.

کاغِدخانه [س. کاغد فابریقه‌سی. | استانبولك کوزل | بر مسیره‌سی.

کاف [ع. (ك) حرفنك عربجه | اسمیدر.

کاف فا. یاران، شق یدن.

کافِر [ع. کفر ایدن، دینسز، | الوهیته اینانمایان؛ ایلك | بیلمه‌ین، کوردیکی ایلکی | اونودان؛ دین حق قبول ایتمه‌ین.

کافِرانه [فا. کافر اولانه یاقیشیر | صورتده.

کافِرستان [فا. کافرلرك بولند- | یغی مملکت. سخ. | آفریقای جنوبینك شرق سواحلی؛ | هندك شمال غربیسنده غیر مضبوط | بر قطعه.

کافِرلك [س. کفر، شرك. | الوهیتی انکار.

کافِل [ع. اوستنه آلان، وکیل، | باشقه‌سنك امور واداره‌سنه | درعهده ایدن، ضامن.

کافور [ع. هندستاندن چیقان | کوچوك بر آغاجك ضمغی که | بیاض، خوش وسرت قوقولی | بر ماده‌در؛ پك بیاض شیئدن | کنایه‌در.

کافوری [ع. کافوره منسوب و متعلق .

کافوریّه س. بر جنس نبات .

کافّه [ع. هپ ، بوتون ، جمیع جمله ، مجموع .

کافّةً ع. هپسی ، جمله‌سی ، جمیعاً .

کافی [ع. کفایت ایدن الویرن ؛ یتیشن . حد . الویرر ، یتیشیر ، آرتق ایستمز .

کاك س. عرب چورکی .

کاگُل [فا. زلف ، یوزك ایکی طرفنه صارقان صاچ .

کاگُلی ص. کاکلی اولان .

کالا [فا. قماش ، متاع ، سرمایه بضاعه .

کالأوّل [ع. اولجه اولدیغی کبی ، اولکی کبی .

کالبُد [فا. انسان وحیوان بدنی ؛ قالب ، هیئت ، شکل مجسم .

کام [فا. ارزو ، مقصد ، مطلوب ؛ مرام ، امنیه ؛ مراد .

کامبخش [فا. ایستنیلن شیئی ویرن ، منعم ، عنایتکر اولان .

کامبین فا. مرادینه نائل اولان .

کامران [فا. مراد ایتدیکنی حصوله کتیرن ؛ مسعود ، بختیار .

کامرانی [فا. مسعودیت ، بختیارلق .

کامکار فا. بختیار ، اقباللی .

کامِل [ع. بوتون ، تام ، نقصانسز ؛ علم وهنر صاحبی ، صاحب کمالات ؛ کمال بولمش ، کنج اولمایان ، تجربه کورمش ، پیشکین . عروضده بر بحر مخصوص .

کامِلاً [ع. تماميله ، بوتون بوتون ، هپ ، تام اوله‌رق ، تکمیل .

کامِن [ع. کیزلی . صاقلی ، مخفی .

کاموَر [فا. مقصودینه نائل اولان ، بختیار .

کامیاب [فا. ارزوسنه نائل اولان .

کان [فا. معدن قویوسی ، معدن اوجاغی ؛ منبع ، مصدر .

کَأَنْ [ع. کویا ، صانکه ، ایعش کبی . کأن لم یکن : اولمامش کبی .

کَأَنَّ ع . کویا ، صانکه ، سوزده .

کانون [ع. آتش اوجاغی ، صوبا ، مانغال . شهور رومیه‌نك

قیشـه تصادف ایدن ایکی آینك اسمی .

گاو فا. اوکوز ، تور .

کاور [س.ص. کافر ، الوهیته ایناـ نمایان، مشرك ، نصرانی؛ کاور اولمق : دیندن چیقمق .

کاورجه [ص. مشرکلرك طرز و اصول ولسانـنده ؛ مشرکلرك لسانی .

کاورلق [س. دینسزلك، کفر ؛ غدارلق .

کاوگیر ص. ب : کارگیر .

کاوی ع. یاقان .

کاه [فا. یاخودکه. صمان ، تبن . کاه کشان یاخود کهکشان : صمان اوغریسی ، صمان یولی . کهربا : صمان قپان .

گاه [فا. یاخودکه . بعضاً ، بعض دفعه ؛ وقت، زمان. ناکاه: آکسزین ؛ کاه و بیکاه : وقتلی وقتسز .

گاه [فا. زمان ومکان بیان‌ایدر . نمازکاه : نماز یری .

کاهن [ع. غائبدن خبر ویرن ؛ فال باقیجی .

کاهنانه [فا. کاهنه یاقیشیر صوـ رتده ، اونك طرز و اصولنده .

کاهی س. بر نوع بورك .

کاهی فا. بعض دفعه ، بعضاً .

کاهیجه [ظز. آره صره ، بعضاً .

کائن ع. موجود اولان، بولنان.

کائنات [ع. بوتون موجودات؛ ارض، سما ، ومخلوقات.

کباب [ع. شیشه کچیریلەرك آتشده قیزاردلمش أت ؛ آتشده قاورولمش ویا آز قیزارـ دلمش اولان .

کبابجی س. کباب یاپوب صاتان .

کبابجیلق س. کبابجی صنعتی .

کبابه ع. قره بوبره بکزر برحبه.

کبّاد [ع. آغاج قاونی ، ایری لیمون .

کبار [ع. کبیرلر ب : کبیر ؛ تر : ص. بویوك ، انسانلرك یوکسك طبقەسندن اولان ، کریم وعالیجناب ؛ متکبر ، متعظم .

کبارانه [فا. کبار اولانه یاقیشەـ جق صورتده .

کِبارجه ح. ص. عینی معنی .

کِبارلاشمَق [ف. بویوکلر صره‌-سنه کچمك ، کبرلنمك .

کِبارلِق [س. بویوکلك ؛ کبر و عظمت .

کَبائِر ع. کبیره‌لر ب : کبیره .

کَبَد ع. قره جکر .

کَبَدی [ع. قره جکره منسوب و متعلق .

کِبر [ع. بویوکلك ؛ تکبر ، تعظم ؛ شرافت ، نجابت .

کِبَر [ع. بویوك یاش ، ایلریلمش سن ؛ بویوکلك ، ایریلك .

گَبر فا. آتش پرست ، مجوس .

کُبَراء [ع. کبیرلر ، بویوکلر . ب : کبیر .

گَبَرتمَك [ف. اولدیرمك ؛ چوق دوکمك .

کِبرلی ص. کبر وعظمتی اولان .

گَبَرمَك ف. تلف اولمق ، اولمك .

گَبره [س. آتی تیمار ایتمكه یارار قیلدن کیسه .

کُبری [ع. اکبر اولان زیاده بویوك اولان ؛ علم منطق اصطلاحاتندن حد اکبری حاوی اولان قضیه .

کِبریاء [ع. غرور ، کبر ، بویوکلك ، عظمت ، جلال ؛ جناب حق .

کِبریت [ع. کوکورت ؛ اوجی بر یره سورولدیکی زمان آتش آله‌بیلمك ایچون فوسفور و سائر ماده‌لی بر خورده باتیرلمش چوب . کبریت احمر : آلتون ، برقوۀ خارق العاده یی حائز جسم : Pierre philosophale که بولنورسه اجسامی آلتون حالنه صوقار .

کِبریتجی [س. کبریت وجیغاره کاغدی صاتان ؛ خسیس ، طمعکار .

کِبریتی [ع. کوکرده منسوب ومتعلق .

کِبریتی [ص. کوکورت رنکنده اولان .

کَبش [ع. قوچ ، بویوك ارکك قویون .

گَبش ص. یکیت پهلوان .

کَبوتر فا. کوکرجین .

گبود فا. کوك رنکی ، ماوی .

گبه س. یوکدن یاپلمش قبا عبا .

گبه ص. قارننده یاورو بولنان.

گبه‌لك س. گبه اولانك حالی .

گبی د. یاخود کبی . تشبیه وتمثیل بیان ایدر .

کبیر ع. بویوك ، اولو ؛ سن رشده ایرمش ، یاشلی مسن .

کبیره ع. بویوك گناه .

کبیسه ع. درت سنه‌ده برکان وشباط آینی یکرمی طقوز یاپن سنه .

کپازه ص. دکرسز ، اعتبارسز ، حیثیتسز ؛ قیمتسز .

کپازه‌لك دکرسزلك ، اعتبارسزلق ، حقارت ، حیثیتسزلك .

کپچه س. اوزون صاپلی درینجه وبویوك قاشیق .

کپز س. دکیز قییسنده قیا .

کپك س. حبوباتك اینجه قابوقلری ؛ باشده حاصل اولان بیاض بیاض دری پارچه‌لری .

کپنك س. یوقاریدن آشاغی ایندیریلن هرنوع قپاق ؛ تخته اورتو .

کپنك س. بر نوع بغدای بوجکی‌که تویلی اولور .

کتاب ع. باصلمش وجلدلی ویا جلدسز اوله‌رق بر ارایه طوپلانمش کاغدلر مجموعی ، کتاب الله : قرآن کریم .

کُتّاب ع. کاتبلر ، یازیجیلر .

کتابت ع. یازمه ، ایی یازی یازمق ، علمی کاتبلك ؛ بر کاتبك وظیفه ومأموریتی .

کتابجی س. کتاب صاتان ، صحاف .

کتابجیلق س. کتابجی صنعتی .

کتابخانه فا. کتاب قویمغه مخصوص یر ، کتابجی دکانی .

کتابسز ص. دین طوتمایان ، مشرك . کتب سماویه‌یه ایناْنمایان .

کتابه ع. مزار طاشلرنده ویا بر بنا اوستنده و سائر بوکبی یرلرده‌کی یازی ؛ کتاب اسم وعنوانی .

کتابه‌لی ص. کتابه‌سی اولان .

كِتابى ع. كتابه منسوب و متعلق ؛ كتب سماويه يه اينانان ؛ بويوك بر آدمك كتابلرينى محافظه يه مأمور . بر نوع هند وشام قماشى .

كَتّان ع. ليفلرندن ايپلك ياپيلان و كوچوك بر حبه ويرن معروف بر نبات كه ايپلكلرندن طيانقلى قماشلر طوقنور ؛ بو نباتك صاپندن چيقاريلان ايپليك ، كتان تخمى : بو نباتك حبه‌سى . كتان حلواسى : كتان ليفنه بكزه‌ين بر نوع حلوا .

كَتانجِك س. اينجه دكيز يوصونى .

كَتانجى س. كتان حاضرلايان وصاتان .

كَتائِب ع. كتيبه‌لر ، عسكرلر ، اردولر .

كُتُب ع. كتابلر . ب: كتاب .

كُتبخانه فا. كتابلرك حفظنه مخصوص ير، كتابجى دكانى ؛ عمومك كتاب اوقومسنه مخصوص محل ؛ كتاب طولابى .

كَتَبه ع. كاتبلر ، يازيجيلر .

كَتخُدا فا. بر قوناق ويا دائره‌نك بوتون ايشلرينه باقان و قاريشان امين آدم ويا قادين . قپو كتخداسى : بر دائره‌نك ايشلرينى تعقيب و تسريع وظيفه‌سيله موظف كيمسه . كوى كتخداسى : مختار، قوجه باشى . مج. بر آدمك ايشلرينه مأمور اولماديغى حالده قاريشمق ايسته‌ين . زبانزدى : كهيا .

كَتخُدالِق س. كتخدا صفتى ، وظيفه‌سى .

كَتِف ع. اوموز ؛ كورك كميكى .

كُتفِيّه ع. باشى و اوموزلرى اورتن ايپكلى اورتى .

كُتله ع. ييغين ، كوچوك طاغ شكلنده كى ييغين ؛ ات پارچه‌سى .

كَتم ع كيزلمه ، صاقلامه .

كِتمان ع. سر صاقلامه ، كيزلمه.

كَتَن س. ب : كتان .

كَتوم ع. كيزله‌ين ، صاقلايان .

كَتيبه ع. سوارى بلوكى، سوارى مفرزه‌سى ؛ يازى ،

ديپلوما ، شهادتنامه ؛ امر . تر : عسكر ، اردو .

كتيبه پرور فا. عسكر بسله ين.

گتيرتمك [ف. باشقه‌سى واسطه‌سيله جلب ايتمك .

گتيردلمك [ف. ديكر برى واسطه‌سيله جلب ايدلمك .

گتيرلمك [ف. جلب اولونمق؛ وضع اولونمق؛ ذكر وايراد ايدلمك؛ حاصل ايدلمك .

گتيرمك [ف. جلب ايتمك ؛ سوق ايلمك ؛ وضع ايتمك ؛ ذكر وايراد ايتمك ؛ چويرمك ، قلب وتحويل ايلمك ؛ اويديرمق ؛ پيدا ايتمك ؛ ايمانه كتيرمك : ايناندرمق، ياتيشديرمق ، اصلاح ايتمك .

گتيرمه س. كتيرمك فعلى .

كثافت [ع. قالينلق ، قبالق ؛ قويولق .

كثرت [ع. چوقلق ؛ زياده‌لك، غلبه‌لك .

كثرتلى [ص. چوق زياده .

كثير [ع. چوق ، بول .

كثيف [ع. قالين ، قويو ؛ صيق ؛ قبا و نزاكتسز ؛ شفاف اولمايان .

گچ [ص. ايركن اولمايان ؛ وقتسز .

گچيك [س. بر جنس نبات.

گچيكديرمك [ف. كج براقديرمق ، تأخير ايتمك .

گچيكمك [س. كج قالمق ، تأخر ايلمك .

گچيكمه [ف. كج قالمه، تأخر .

گچر [ص. رائج ، تداول ايدر، مقبول .

گچرتمك [بريننك كچمسنى تسهيل ايتمك ؛ جايديرمق ؛ قاپلاتديرمق ؛ تداول ايتديرمك؛ تجاوز ايتديرمك ، صوقديرمق

گچرلمك [ف. امرار ايدلمك ؛ ابى ايدلمك ؛ جايدرلمق ؛ تداول ايتديرلمك ؛ قاپلانمق ؛ طاقلمق ؛ كوزدن كچيرلمك : اوقومق ، تدقيق ايدلمك .

گچرمك [ف. مرور ايتديرمك، آتلاتمق ؛ طاقمق ،

قومق ؛ نفوذ ایتدیرمك ؛ طوردیرمق ، تداول ایتدیرمك ؛ جایدیرمق ؛ قاپلامق ؛ أله كچرمك : یاقالامق .

گچشدیرمك [ف. آتلاتمق ، صاومق ، دفع ایتمك . سكوتله كچشدیرمك : جواب ویرمه‌مك .

گچكین [ص. كچمش ؛ چوق اولمش ؛ یاشلی ، اختیار.

گچلمز [ص. مروری ممكن اولمایان ؛ ترك اولونماز.

گچلمك [ف. مرور ایدلمك ؛ جایلمق ، قطع اولونمق.

گچمز [ص. تداول ایتمز ، سورومسز ؛ قلب ، تداوی ایدیله‌مز ؛ ساری اولمایان .

گچمك [ف. مرور ایتمك ؛ صاومق ، ایی اولمق ، شفا بولمق ؛ سرایت ایتمك ؛ جایمق ؛ بیتمك ؛ صرف نظر ایتمك ؛ تداول ایتمك ، سورولمك ؛ تأثیر ایتمك ؛ آقمق ؛ بر یردن بر یره كیتمك ؛ بر مأموریته تعیین اولونمق ؛ انتقال ایتمك ، ایلریلمك . كندیندن كچمك : بایلمق ؛ واز كچمك : صرف نظر ایتمك .

گچمه س. كچمك فعلی .

گچن [ص. مرور ایدن ، آقان ؛ سبق ایدن .

گچندیرمك [ف. نفقه‌سنی ویرمك ، یاشاتمق.

گچنمك [ف. یاشاتمق ، نفقه‌سنی تدارك ایدرك اداره اولونمق ؛ یكدیكرینه دوستجه ایی معامله ایتمك ، امتزاج ایتمك.

گچنمه [س. امتزاج ، معاشرت ؛ معیشت ، دیرلك .

گچه [س. قبا یوك قماش ؛ خالینك قبا طوقونمشی كه یره سریلیر ؛ كچه‌دن یاپلمش .

گچه ح. كچه‌رك .

گچه‌جی [س. كچه تجارتیله مشغول اولان ، كچه یاپان وصاتان .

گچی س. معروف حیوان .

گچید [س. كچه‌جك یر . كچید رسمی : عسكرك قوماندانلرینك اوكندن كچمسی ؛ زبانزدی : رسم كچید .

گچیم [س. امتزاج ، معاشرت ؛ رواج .

گحّال [ع. كوز حكیمی ؛ كوزه سورمه چكن .

كحالت [ع. كوز هكيملكى ؛ سورمه‌جيلك .

كحّاللق س. كوز طبيبلكى.

كحل [ع. سورمه ، كوزه سو- رولن بويا ؛ كوز علاجى .

كدّ [ع. چاليشمه‌سعى؛ چبالامه. كد يمين : ال أمكى .

گدا [فا. ديلنجى ، سائل ؛ يو- قسول .

گداخته فا. اريمش .

گداز [فا. اريدن ؛ ياقان ؛ محو ايدن ؛ يانمه ، سوزش .

كدر [ع. غم ، درد ، قايغو ، تاسه .

كدرلنمك [ف. دردلنمك ، كدر اولمق .

كدرلى ص. مغموم ، مكدر .

گدشمك ف. قاشينمق .

گدمك ف. اويمق ، چنتمك .

كدورت [ع. (مايع) بولانيق اولمه ، (رنك) طونوق‌اولمه ، غم ، غصه .

گده [فا. بر شيئه مخصوص اولان ير ؛ أو ، خانه .

آتشكده : آتش پرستلرك عبادت خانه‌ى .

كدى [س. اولرده بولنور معروف حيوان ، پيسى ، قط .

گدى [ص. پزونك ؛ چيقيشمه وتكدير ايچونده قوللا- نيلير : سنى گدى سنى !

گديك [س. چنتيك ، يبقيق ؛ اكسيك ، قصور ؛ وظيفه عائد رسم ؛ اوك ديشلر- ندن بعضيلرى دوشمش اولان .

كذا [ع. بويله ، شويله ؛ عينى صورتده ، اووجهله .

كذّاب [ع. چوق يالان سويله- ين ، يالانجى .

كذاب [س. حامض آزوت دنيلن سرت بر مايع‌كه بعض طاشلرى بونكله تميزلرلر .

گذار [فا. كچمه ، كچيش ؛ كچن ، مرور ايدن ، اجرا ايله ين ، فعله كوتورن . ادا ايدن ، ويرن .

گذارش فا. كچمه ، كچيش .

گذارنده كچيريجى ، كچيرن .

گذاف [فا. وقت كچيرمك ايچون سويله‌نن بوش سوز : لاف وگذاف .

كِذب ع. يالان .

گُذَر [فا. كچمه ، كچيش ؛ ممر ، كچه‌جك ير .]

گُذَران [فا. كچن ، كچمش اولان ، سابق ؛ كچمه ،] مرور ايتمه : گذران اولان .

گُذَرگاه [فا. كچيد ، ممر ؛ اردونك كچديكی يرلر .]

گُذَشت [فا. كچمه مرور ايتمه ؛ كچن .]

گُذَشته [فا. كچمش اولان ، سابق ؛ قرضاً آلنان] پاره‌نك فائضی .

كَذلِك [ع. شونك كبی ، بونك كبی ، ينه اويله .]

كَرّ ع. حصير ، خالی .

كَرّ [ع. كری دونمه ؛ (كيجه كوندوز) بربری آردنجه] كلمه . كروفر : قاچدقدن صوكره تكرار كری دونمه .

گَر [فا. فاعليت اداتيدر . آهنكر : دميرجی .]

كِراء [ع. برشيئك قوللانلماسنه بدل اولەرق ويريلن] اجرت .

كَرّات [ع. كره‌لر ، مره‌لر ، دفعه‌لر . ب: كره .]

كُرّات [ع. كره‌لر ، يووارلاق شيئلر .]

كَرّار [ع. ساخته وجعتدن صوكره تكرار كری] دونوب هجوم ايدن .

كَراراً ع. بر چوق دفعه .

كِراز س. معروف ميوه .

كِراس س. عينی معنی .

كَراسته [س. ابنيه انشاسنده قوللانيلان ديرك ،] تخته وسائره .

كَراسته‌جی [س. كراسته صاتان تاجر .]

كُرّاسه [ع. دفتر ، (بر كتابك) فورماسی ، جزئی .]

كِرالامق [ف. كرا ايله طوتمق ؛ كيرايه ويرمك .]

كِرام [ع. كريملر ، كرم وشرف صاحبلری .]

كَرامَت [ع. ولی الله طرفندن بعضاً صادر اولان خا-] رق العاده حال ؛ كرامت درجه-سنده اولان فعل ويا سوز .

گِران فا. اغر ، ثقيل ؛ بهالی .

كَران فا. اوج ، نهايت ، كنار .

گَراهَت [ع. بر شیئدن خوشلانمامق ، ایکرنمك .

گَراهِیَت عینی معنی .

کَرَب [ع. غم وکدر ، حزن .

کِرباس [ع. پاموقدن یاپیلان قماش ، بز .

کَرَپَدَن [س. دیش سوکمکه و چیوی چیقارمغه مخصوص آلت .

کِرپی [س. یاخود کیرپی : دیکنلی بر جیوان .

کَرپیج [س. معلوم اولان شکلده کسیلوب قورودلمش اولان چامور .

کِرپیك [س. یاخود کیرپیك . کوز قپاقلرینك کنارندهکی قیللر .

کَرتدیرمَك [ف. کرتیك یاپدیرمق .

کَرتمَك [ف. کرتیك وچنتیك یاپمق .

کَرتَنکله [س. دوغروسی کرتنکلر . معروف حیواندر .

کَرتَه [س. پوصلهنك اوتوز ایکی قسمندن بهری . تام کرتهسنده : تام وقتنده .

کَرتیك س. چنتیك .

گُرجستان [سخ. قافقاسیا طرفنده کرجیلر طرفندن مسکون بر خطه .

گُرجی [س. کرجستان اهالیسندن اولان .

گُرجیجه [س. کرجی لسانی . ص. کرجیلرك طرز ولساننده .

گَرچَك [ص. دوغرو ، صحیح ؛ حقیقی ؛ صادق ؛ حقیقةً ، صحیحاً . کرچکدن : حقیقةً صحیح ، فیالواقع .

گَرچَکلِك [س. دوغرولق ، صحت .

گَرچه [فا. ایسهده ، هر نه قدر .

گَرخانه س. ب: کارخانه .

کُرد [ع. الجزیرهنك شرق و شمالندهمسکون اولان اهالیدن بر فرد .

گَرد [فا. توز ، غبار ، طوپراق ؛ دونن .

گِرد [فا. دکرمی ، مدور ؛ بر شیئك اطرافنی دونوب طولاشان . دور ایدن ؛ چوره .

گُرد [فا. شجیع ، بهادر ، یکیت .

گِرداب [فا. دکیزده و نهرلرده صولرك دوندیکی و چقورلاشدیغی یر ؛ کریوه ، تهلکه‌لی یر .

گِردار [فا. فعل ، عمل، ایش؛ عادت ، روش ، طرز.

گِرداگِرد [فا. قیر طولایی ، دائرامادار ، چیه چوره .

گَردآلود [فا. توزلو، طوپراقلی اولان .

گَردان [فا. دونیجی ، دونن ، دوران ایدن . سرکردان : سرسری ، مکانسز .

گَردان س. بوینك اوك طرفی .

گَردانلِق [س. کردانه طاقیلان مجوهرات ، سوس.

گَردانیه [س. موسیقیده بر مقامك اسمی .

گِردباد [فا . دونه‌رك اسن روزکارکه توزی طوپراغه قاریشدیرر وبعضاً شدتلی اولورسه اولری ، آغاجلری‌ده هوایه قالدیرر ؛ قاصیرغه .

کُردِستان [سخ. کردلرك مسکون اولدیغی محل .

گَردِش فا. دونمه، دوران.

گَردَك [س. زفاف کیجه‌سی کلین وکوکینك بولندقلری اوطه .

گِردِگار [فا. فعال مطاق اولان جناب حق .

گَردَل س. بر نوع آغاج قاب .

گَردَن [فا. بوین، عنق ؛ کردن داده : بوین اکمش .

گَردون [فا. فلك ، آسمان ؛ دونن دور ایدن .

گَردونه فا. آرابه .

گَرده [فا. یاپلمش، مفعول ، معمول .

گَردیرمَك [ف. کرکین بر حاله قودیرمق .

گُرز [فا. بویوك دمیر طوپوز .

گَرَسته س. ب : کراسته .

گُرسِنگی فا. آجلق ، جوع .

گُرسِنه فا. آج ، جوعان، جائع.

کُرسی [ع. اوستنه اوطورولاجق شيء ، صندالیه ،

اسكمله ؛ تخت ، اريكه ؛ خوا-
جه‌لرك اوطوروب درس ويرديكى
يوكسكجه محل ؛ قاعده ؛
مركز ، مقر .

كِرش [ع. قورصاق ؛ معده ؛ قارن .

كِرِشمه [فا. ناز ، غمزه ، قاش وكوزله اشارت .

كِرِفت [فا. بربرى ايچنه كير-كين ، قاريشيق ؛ بر نوع آلت موسيقى .

كِرِفتار [فا. طوتولمش ، ياقا-لانمش ، دوچار او-لمش ، مبتلا .

كِرِفته [فا. طوتولمش ، آلنمش اولان .

كُرك فا. قورت دنيلن حيوان .

كَرَك [ص. ياقيشير ، لائق ، شايسته؛ لازم، مقتضى؛ حر: خواه ، ايستر .

كَرگَدَن [فا. بر نوع وحشى حيوان ؛ بو حيوانك برونده‌كى بوينوزى؛ بو بوينوزدن ياپلمش اولان .

كَرگَس فا. آق بابا .

كَرگَف [س. ايپكله نقش ايشلمكه مخصوص درت آياقلى آلت .

كَرگَنس [س. اوفاق ييرتيجى بر قوش .

كَرگى س. كره‌جك آلت .

كَرگى س. بيوك بالطه .

كَرگين [ص. كرلمش، قورولمش، چكلمش ؛ بوزولاجق ، قوپاجق درجه‌يى بولمش .

كِرلمك ف. چكلمك، قورولمق.

كِرلمه س. كرلمك فعلى .

كَرَم [ع. طبيعت وخوى كوز-للكى ، شرافت ، سخاء ، علوجناب ، جوامردلك ؛ لطف ، مرحمت .

كَرم ع. باغ ، آصمه .

گَرم فا. صيجاق ، حار .

گَرما [فا. صيجاق هوا ، حرا-رت .

كُرَماء [ع. كريملر ، كرم و عزت صاحبلرى .

گَرمابه فا. صيجاق صو حمامى .

گَرماگَرم [فا. قيزيشوب ايصينمش ،

كَرَمپه [س. دكيزه دوغرو اوزانان طاشلق برون .

گَرَمَشيك س. يبانى قيزلجق .

گَرَمَك [ف. چكوب كركين بر حاله قومق ؛ بر يرى قپامق اوزره آصمق .

كَرَمكار [فا. عنايت و احسان ايدن ، كرم صاحبى ، جومرد .

كَرَمكارانه [فا. كرمكار اولانه ياقيشه‌جق صورتده .

كَرَمكارى [فا. كرمكارلق ؛ كرم صاحبنه منسوب و متعلق ؛ جومردلك .

كَرَمكُستَر [فا. احسان و عنايت ايدن .

گَرمى [فا. صيجاقلق . حرارت؛ سعى واقدام .

كَرَميت [س. ياخود كره‌ميت . أولرى ياغموردن محافظه ايچون طاملرى اوستنه قونان معلوم اولان شكللرده فرونده پيشمش برنوع طوپراق پارچه‌لرى .

كَرَميتچى [س. كرميت ياپان وصاتان .

كَرَميتخانه [س. كرميت ياپيلان ير .

گَرِنمَك [ف. ياخود كرينمك . قوللرى ، باجاقلرى اوزادارق وبعضاً اسنه‌يه‌رك راحتلانمق .

گِرَو [فا. اويونده بحث طوتيلان شئ ، رهن .

كَروان [س. بربرى آرقه‌سندن كيدن حيوانلروانسانلر سوروسى .

كَروانسَراى [س. يولده يولجيلرك قونمسنه مخصوص خان .

كُروب [ع. كربلر ، غملر ، انديشه‌لر .

كَروب ع. برنوع ملك .

كَروبون ع. كروبلر ، ملكلر.

كَرَوَت [س. اوطوروب ياتمغه مخصوص يوكسكجه ير.

كُروم ع. كرملر ، آصمه‌لر .

گُروه [فا. جماعت ، قوم ، طائفه .

كُرَوِىّ [ع. يووارلاق ، كره شكلنده اولان .

كَرَوِيز [س. معروف قوقولو سبزه .

كُرْه [ع. ايكرنمه ، ايسته‌مه‌مه، نفرت ايتمه ، خوشلانمامه.

كَرّه ع. دفعه ، مره .

كُرّه [ع. يووارلاق شئ ؛ كرۀ ارض : دنيا . كرۀ ارضى كوسترن كوچوك يووارلاق شكل كه بر محور اطرافنده دونر .

گِره فا. دوكوم ، عقده .

كَرهاً [ع. ايستميه‌رك، كندينه رغماً ، خوشلانمايارق . طوعاً وكرهاً . ايستر ايستمز.

گَرى [س. آرقه طرف، قيچ؛ بر شيئك صوك قسمى ؛ آلت طرف ؛ دونمه . آرقه‌يه عودت ايتمه ؛ آرقه‌ده بولنان ؛ صوكره‌كى ، مؤخر ، دون . كرى قالمق : تأخر ايتمك ؛ تأخير اولونمق ، فارغ اولمق ؛ كجيكمك . كرى ويرمك : اعاده ايتمك ؛ كرى كلمك : عودت ايتمك . كرى كيتمك : تدنى ايتمك .

كِريال س. برنوع تمساح.

گِريان [فا. آغلايان ، باكى ؛ اغلايارق .

گَريبان فا. ياقه، جيب.

گُريخته [فا. قاچمش اولان ، فرارى .

گِريد [سخه. آق دكيزده الك بويوك آطه .

گِريدلى [س. كريد آطه‌سى اهاليسندن اولان .

گِريدى [ص. كريده منسوب ومتعلق .

گُريز [فا. فرار ايتمه ، قاچمه؛ فرارى ؛ قاچقين .

گَريز س. چركاب لغمى .

گُريزان [فا. فرار ايتمكده اولان ،قاچان؛ قاچارق .

گُريزگاه [فا. قاچوب صيغينه‌جق ير ؛ ملجأ .

گِريزمه [س. طوپراغك درينجه قازيلوب تميزلنمسى .

گُريزَنده فا. قاچيجى فرارى .

گِريش [س. ياخود كيريش . كريلمش و قورودلمش يك اينجه باغرصاق كه چالغيلره تل اولور ؛ بنانك دوشه‌مه‌سنه دوشه‌نن ديرك .

گِريشخانه [فا. كيريش ياپيلان ير .

كَريم [ع. احسان و عنايت ايديجى مجدوعزت صاحبى ؛ سخى ، جومرد ؛ بويوك .

کَریمانه [فا. کریم اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

کَریمه [ع. (کریم) ك مؤنثی ؛ قیز .

کُرَیوَه [ع. کوچوك کره ، کوچوك یووارلاق شیء .

گِریوه [فا. چیقماز سوقاق ؛ ایچندن یقلمسی زور اولان حال، مشکلات .

کَریه ع. پیس ، مردار .

گِریه فا. آغلامه ، بکا .

کَریهه [ع. (کریه) ك مؤنثی ؛ خوشه کیتمه‌ین شی ، ایکرنج؛ محاربه، خصومت، بلك .

کُز ض. جمع مخاطب ضمیریدر .

کُزاز [ع. بر نوع سیکر کرلمسی خسته‌لغی .

کُزبُرء ع. آصمه .

گزدیرمَك [ف. طولاشدیرمق ؛ اکلندیره‌رك یوروتمك ؛ سرپمك .

گزر ص. ایاقده طولاشان .

گزگنجی [ص. چوق کزمش؛ چوق یر کورمش .

گِزلمك [ف. طولاشلمق ؛ اکلنلمك ؛ کورولوب معاینه ایدلمك .

گزمَك [فو طولاشمق. اکلنمك ایچون یوریمك ، طولاشوب اکلنمك ؛ بولنمق، معاینه ایتمك : ال اوستنده کزمك : محترم ومعزز عد ایدلمك . دیلده کزمك : شیوع بولمق .

گزمه [س. کزمك فعلی ؛ سیر و تماشا .

گَزَنْد [فا. ضرر، زیان، خسار؛ الم ، آفت .

گِزندی [س. کزینمه ، سیر و تماشا ؛ طولاشیله‌جق محل ، صوفه ، قوریدور .

گِزینمَك [ف. طولاشمق ، اکلنمك ایچون یوریمك ؛ دفع حاجت ایتمك .

گَزی [س. برنوع ایپکلی قماش؛ کزی دنیلن قماشدن یاپلمش .

گَزیجی [س. کزن ، سیر و تماشا ایدن ؛ سیاح .

گُزیده [فا. سچیلوب انتخاب اولونمش ، منتخب .

گُزین [فا. کچوب انتخاب ایدن؛ منتخب ، سچلمش .

گُژدُم فا. عفرب .

صاحب وناشری اقبال کتبخانه‌سی

کَس [فا. کیمسه ، آدم . بی کس: کیمسه‌سز ، یتیم .

کُساحَت [ع. کمیك خسته‌لغی ، سیسقه‌لق .

کَساد [ع. سورومسزلك، رواج-سزلق؛ یوقسزلق، قطلق.

کَسادلِق [س. سورومسزلك ؛ قطلق ، یوقسزلق زمانی .

کُسار [فا. ایچن، شرب ایدن ؛ ازاله ایدن .

کَسافَت [ع. بولانیقلق ؛ منور برشئیك ضیا-ی. نوری کسلمه .

کَسالَت ع. تنبللك ، اوشنمه .

کَسب [ع. قازانج ، استفاده ، تمتع ؛ پیدا ایتمه .

کِسبی [ع. قازانلمش ، صوکره‌دن تحصیل اولونمش. عارضی؛ فطری اولمایان .

کُستاخ فا. عارسز ، ادبسز .

کُستاخانه [فا. عارسز وادبسز اولانه یاقیشه‌جق صورتده ، بی ادبانه .

کُستاخلِق [س. ادبسزلك ، عارسزلق .

کَستانه [س. معروف میوه‌که‌صوده ویا فرونده پیشیریله‌رك ینیر ، ییکی دخی یاپیلیر .

کَستانه‌جی س. کستانه صاتان .

کَستانه‌لِك [س. کستانه‌آغاجلری بولنان محل .

کُستر [فا. یایان ، بسط و تمهید ایدن ، دوشه‌ین .

کَسدیرِ لمَك [ف. قطع ایتدیر-لمك ، قرار ویرلمك، حکم ایدلمك .

کَسدیرمَك [ف. قطع ایتمك ، قرار ویرمك ، حکم ایتمك ؛ قیصالتمق ؛ (قانی) دیندیرمك ، آیتمامق : تخمین ایتمك ؛ بوغازلامق ؛ شربتك ایچنه اکشی قاتمق .

کَسدیرمه [س. کسدیرمك فعلی؛ قطعی ، اعتراض قبول ایتمه‌ین ، قیصه ، تخمینی، تقدیری .

کَسَر [س. کسمکه مخصوص بر نوع آلتکه چیوی چاقمغه‌ده یارار .

کَسر [ع. کیرمه ، پارچه‌لامه . کسره ایله اوقومه ؛ بر عددك جزئی اولان عدد .

کَسره ع. اسیره دنیلن حرکه .

کَسری [ع. کسره منسوب و متعلق .

کِسری ع. عجم پادشاهی .

کَسِشمَك [ف. بازارلغی اویدیرمق ، قرار ویرمك؛ اویونده یکدیکرنك طاشن آلمق .

کَسِشمه س. کسشمك فعلی .

کَسَك [س. صبانك قالدیردیغی طوپراق پارچه‌سی ؛ باشقه بر طرفه نقل ایدلمك اوزره بر چایردن چیقاریلان چمنلی طوپراق پارچه‌سی .

کَسکی [س. اوفاق بالطه ؛ دمیر و ساج کسمکه مخصوص قلم .

کَسکین [ص. کسن ، بیلنمش اولان ؛ سرت ، قوتلی ؛ سیوی ، دلیجی ؛ مؤثر ؛ پروزسز .

کَسکینلَشمَك [ف. کسکینلك پیدا ایتمك ؛ سرتلشمك ، قوت حاصل ایتمك .

کَسکینلِك [س. بیلنمش اولان شیئك حالی ؛ سرتلك . شدتلك ؛ تأثیر ؛ بر شیئك دیك وضعیتی .

کَسَل [ع. کوشکلك ، بطائت ، تنبللك .

کَسِلمَك [ف. قطع اولونمق ، بیچلمك . قرارلاشمق ؛ بوزلمق ؛ بوغازلانمق ؛ تقرر ایتمك ؛ طورمق ، دیکمك . چکلمك .

کَسِلمه س. کسلمك ایشی .

کَسمَز [ص. کسکین اولمایان ، کسمه‌ین ، کور .

کَسمَك [ف. قطع ایتمك ، بیچمك ؛ ویرمه‌مك . قرار ویرمك ؛ فاصله ویرمك ؛ تنزیل ایتمك ، بر مقدارینی آلیقومق ؛ یونتمق ؛ قالدیرمق ؛ بوغازلامق . عقل کسمك : آکلامق . قیصه کسمك : اوزاتمامق . ممه‌دن کسمك : بر دها ممه ویرمه‌مك .

کَسمه [س. کسمك ایشی ؛ لوقوم شکری ؛ منتظم صورتده کسلمش ؛ قطعی ، کوتوری .

کَسمه س. بویوك بر نوع مقاص.

کَسمه‌لِك [س. طاش اوجاغی ، آغاج کلید .

کَسمیك [س. قیریق و اینجه باشاق صمانی ؛ خرمانده طوپراقلره قاریشان باشاق پارچه‌سی که صوکره ینه دوکیلیر ،

کَسِندی [س. کسیلن پارچه ، قرپندی ؛ استهزا ، اکلنجه .

کَسِنمَك [ف. کسندینه البسه یاپدیرمق ؛ اکلنمك ، استهزا ایتمك .

کِسوَت [ع. یاخود کسوه : أثواب ، البسه ، لباس؛ قیافت ، قیلیق .

کُسور ع. کسرلر . ب : کسر .

کُسوف [ع. قمرك ارض ایله کونش آره‌سنه کیر- مسندن یر یوزنده حاصل اولان قاراکلق ، کونش طوتولماسی .

کَسیجی [ص. س. کسن ، قطع ایدن .

کَسیش [س. کسمه ، قطع ایتمك طرزی .

کَسیك [ص. کسلمش ؛ بوز- ولمش ؛ قیریق ، پك یورغون .

کَسیکلِك [س. کسیك اولان شیئك حالی ؛ قیر- یقلق ، کوشکلك ؛ بوزوقلق .

کَسیم [س. کسمه ، کسمه‌نك فعل و طرزی ؛ تعطیل ، ترك ایتمه ؛ التزام بدلی ، مقاطعه . ات کسیمی : خریستیانلرك پر- هیزی ؛ صو کسیمی : کمینك صویه باتان قسمی .

کَسیمجی س. التزامجی ، ملتزم .

کَش س. یاغسز پینیر .

کَش ص. احمق ، بدلا .

کَش [فا. چکن ؛ طاشییان ؛ جذب وجلب ایدن ؛ قالدیر- ان ؛ صاحب و مالك اولان .

کُش فا. اولدیرن ، قتل ایدن .

کُشا [فا. آچیجی ، فرحلاندیر- یجی ؛ ضبط و تسخیر ایدیجی .

کُشاد [فا. آچه ، فتح ایتمه ؛ آچلمه ؛ یکی بر بنانك قوللانمق اوزره ایلك دفعه اوله- رق قپوسنی آچمه .

کُشاده [فا. آچیق ، مفتوح ؛ فرح ، شن .

کَشّاف [ع. کشف ایدن ، کیزلی و مجهول اولان شیئی میدانه چیقاران؛ دشمنك حالنی ، اراضیسنی ، قوتنی کشفه مأمور اولمش عسکر .

کَشاکَش [فا. چکیشمه ، منازعه ، محاربه ؛ اضطراب درون ، کدر ، غصه

کشان [فا. چکن . طاشییان. کشان کشان: چکه‌چکه، زورله.

کشائش [فا. آچیقلق ، رونق، فراحلق .

گشت [فا. سیر و تماشا ایتمه ، کزمه . گشت و گذار : طولاشمه .

کشته [فا. اکلمش ، زرع اولونمش .

کشته فا. اولدیرلمش ، مقتول .

کشتی [فا. ک‌ی ، سفینه ، مرکب بحری .

کشتیبان [فا. سفینه رئیسی ، تپودان .

کشف [ع. آچمه ، اورتولو شئی میدانه چیقارمه ؛ بر سری حل ایتمه ؛ اطرافیله تدقیق و معاینه ایتمه : بر سرك حلی من طرف الله برآدمه الهام اولونماسی ؛ یکی یاپیلاجق و یا تعمیر ایدیله‌جك بر بنانك مصارفاتی اولدن تخمین وتقدیر ایتمه ؛ دشمنك احوال و اراضیسنی تدقیق و معاینه ایلمه . کشف خدمتی ایچون کیدن عسکر .

کشفی [ع. کشفه منسوب و متعلق .

کشفیات [ع. میدانه چیقاریلان شیئلر ؛ اختراعات .

کشکش [س. ات و دوکولمش بغدایدن یاپیلان برنوع یمك .

کشکول [فا. دیلنجیلرك النده بولنان و هندستان جویزی قابوغندن یاپیلان بر نوع قاب .

کشمش [س. چکردکسز دانه‌لی اوزوم .

کشمکش [فا. اضطراب درون؛ چکیشمه ، منازعه ، محاربه . مقاتله ؛ قرارسزلق ، تردد .

کشنش [س. معروف کوزل قوقولو حب .

کشود [فا. آچیق ، آچلمش اولان ، کشوده .

کشور فا. اقلیم ، مملکت .

کشورکشا [فا. مملکت فتح ایدن .

کشورکشائی [فا. فاتحلك ، جهانکیرلك .

کشیده [فا. چکلمش . کشیده ایتمك: چکمك، (ضیافت) ویرمك .

کشیش [فا. نصارا پاپاسی و راهبی ، تارك دنیا . کشیش طاغی سخ. بروسه شهری جوارنده یوکسك بر طاغ .

کَشیشخانه [نا. کشیشلرك اقا-
متنه مخصوص محل.

کَشیشلَمه [س. جنوب شرق
روز کاری.

کَظم [ع. (حدتی) ضبط ایتمه؛
(قاپوبی) قپامه؛ (برمجرایی
الخ) طیقامه.

کَعب [ع. طوپوق کمیکی. اویون
زاری. سکز یوزلو جسم.
کعبنه وارمق: برینك اشی و
مساویسی اولمق.

کَعبه [ع. مکهٔ مکرمه‌ده‌کی بنای
مقدس.

کَف فا. کوپوك.

کَفّ [ع. ال ایچی، ال آیه‌سی؛
آوچ، پنچه.

کَفّ [ع. اوزاقلاشمه، احتر-
از ایتمه. کف ید: ال
چکمه.

کُفّار [ع. کافرلر، حق دینی
انکار ایدنلر.

کَفّارت [ع. قباحت و کناهی
عفو ایتدیرن شیٔکه
اوروج وصدقه کبی.

کَفاف [ع. یاشامغه کافی اولان
شیٔ؛ بکزر، نظیر،
مشابه.

کَفال س. بر نوع بالیق.

کَفالَت [ع. برینه کفیل و
ضامن اولمه. برینك
یاپمغه ویا ادایه مجبور اولدیغی بر
شئی یاپمادیغی ویا ادا ایده‌مدیکی
تقدیرده اونك یرینه ایفا و ادا
ایتمه‌کی درعهده ایتمه. کفالت
متسلسله: ایکی ویا دها زیاده
کیشینك بربرلرینه کفیل اولماسی.

کَفالَتنامه فا. کفالت سندی.

کِفایَت [ع. کافی اولمه، یتیشمه؛ اقتدار، اهلیت،
لیاقت.

گُفت [فا. سوز، کلام، لاقیر-
دی. کفت وکو: دیدی
قودی.

گُفتار فا. عینی معنی.

گُفته [فا. سویلنمش سوز. بر
شرقی ویا منظومه‌نك
یازیسی، افاده‌سی.

کَفچه فا. کپچه دنیلن آلت.

کُفر [ع. اللهه ودینه متعلق شیئلره
اینانمامه. جناب حقه شریك
قوشمه؛ دینسزلك، ایمانسزلق،
مشرکلك؛ سب وطعن ایتمه.

کَفر ع. کوی، قریه.

كُفران [ع. ايلك بيلمه‌مه . نانكورلك .

كَفَره [ع. كافرلر ، ق دينني انكار ايدنلر .

كَفگير [فا. كوپوك آلمغه مخصوص دليكلی قاشيق؛ بويوك دليكلی قاب .

كَفن ع. اولوبی صاردقلری بز .

كَفَنلَمك [ف. اولوبی كفنه صارمق .

كَفَنلی ص. كفنه صارلمش .

كَفنه [س. أله بيز ويا ايكنه باتمامق ايچون الهكچيريلن دميرلی قايش .

كُفو [ع. مثل ، نظير ، همتا ، آرقداش .

كَفه [س. آتی تيمار ايتمك ايچون قوللانيلان كيسه ، اينجه كبره .

كَفّه ع. ترازی طبله‌سی .

كَفه‌لَمك [ف. كفه ايله سيله‌رك تيمار ايتمك .

كَفيل [ع. برينك تعهدينی ياپا‌مديغی تقديرده ايفا ايتمكی درعهده ايدن .

كَفين س. ب : كفن .

كَفيه [س. ب : كتفيه .

گَگِرمَك [ف. معده‌ده‌كی غازی آغزدن ديشاری چيقارمق .

گَگِرمه س. كگرمك فعلی .

گَگره ص. ديل بوريجی .

گَگره‌مسی [ص. آز ديل بوريجی .

گَگِز [س. بورن دليكلرينك بوغازه منتهی اولديغی ير .

گَگليك [س. طاوق جسامتنده بر نوع قوش .

گَگه‌لَمك [ف. كلمه‌لرك باش حرفلرينی بر چوق دفعه تكرارلايه‌رق لاف سويلمك .

گَگه‌مه [ص. كلمه‌لرك باش حرف‌لرينی بر چوق دفعه تكرارلامادقجه لافسويليه‌مه‌ين .

گَگيش [ص. يازيليشی: كنيش، بول، واسع ؛ اكلی، فراخ .

گَگيشلَتمك [ف. بوللاتمق ، توسيع ايتمك.

گَگيشلك [س. بوللق، وسعت؛ الك ، عرض .

گَگيشلَنمك [ف. بوللانمق ، وسعت پيدا ايتمك .

كَكيك [س. معروف قوقولو بر اوت .

كَل [ص. باشنڭ صاچی اولمایان ؛ چیپلاق ؛ س. باشده‌کی قیللری دوشورن چیبانلی بر خسته‌لق .

كُلّ [ع. هپ ، بوتون ، جمیع ؛ هر ؛ عموم ، عمومیت .

گُل [فا. کوزل قوقولو معروف چیچك .

كَلّا ع. هیچ ، اصلا وقطعا .

كَلاب ع. قودوز علتی .

كِلاب ع. (کلب) ك جمعی .

گُلاب فا. کل صویی .

گلابدان [فا. کل صویی ویوب سرپمکه مخصوص قاب .

كُلّابی [ع. تیمارخانه دلیلرینی اداره ایدن .

كُلاج [فا. نشاسته‌دن یاپیلان اینجه یوفقه .

كَلال ع. یورغونلق ، تعب .

كَلام [ع. سوز ، لفظ ؛ عباره ؛ فقره . کلام الله : قرآن کریم . کلام کبار : مشهور سوز . میر کلام : طلاقت و فصاحتله سوز سویله‌ین . حاصل کلام نتیجهٔ کلام : الحاصل .

كُلاه [س. برنوع سرپوش که اوجی سیوری اولور ؛ کلاه شکلنده اولان ؛ مج : حیله ، خدعه .

كُلاهجی [س. کلاه یاپان وصاتان ؛ حیله‌کار .

كَلب ع. ایت ، کوپك .

كُلبانك [فا. برچوق کیشی طرفندن بر آغزدن باغیریلارق سویله‌نن دعا وسائره .

كَلبَتَین [ع. چیوی و سائره چیقارمغه مخصوص آلت .

كَلَبچه [س. مجرم ویا مظنونڭ ایکی بیلکنه بردن طاقیلان دمیر .

كُلبُن فا. کل یاپراغی .

كَلَبَری [س. بر شیئی اوکه چکمکه مخصوص آلت .

كُلبَشَكَر س. بر نوع کل رچلی .

كَلبَك [س. قنادلری رنکلی کوچوك بر حیوان ؛ قویون جکرلرینه عارض اولان بر نوع علت .

كُلبُن فا. کل آغاجی .

كُلبه [س. فا. چالی چرپیدن ویا کرپیچدن یاپلمش کوچوك بر اوطه .

کَابی ع. کعبه‌منسوب و متعلق .

کَاَپیر [ص. بادهوادن زحمتسز ه أله‌کچن . س. پك اوجوز اولان شیء .

کَاَپیرجی [ص. دائما بادهوا و اوجوز شیلر صاتون آلان .

کُلچه [س. یاخود کولچه . یکپاره دوکولمش معدن‌پارچه‌سی؛ هنوز اریدلمه‌مش اولان معدن .

گُلچَهره [فا. چهره‌سی کل کبی اولان .

کُلخان [فا. حمامك آتش یانان یری . کلخان بکی: چاپقین ، سرسری .

کُلخانی [فا. چاپقین ، یارامازه حایلاز .

گُلدَسته [فا. کل دمتی ؛ تراجم احوال ویا اشعار مجموعه‌سی .

کَاَر [س. یره سورونه‌رك کزن حیوان .

گُلرُخ فا. کل یناقلی .

گُلرَنك فا. کل رنکنده . پنبه.

گُلرو فا. کل یوزلو .

گُلزار [فا. کل آغاجلری چوق اولان محل .

کِلس ع. کیرچ طاشی .

گُلِستان فا. کل باغچه‌سی .

کِلسی [ع. کیرچ طاشنه منسوب ومتعلق .

کَاَش ص. باشی کل اولان .

گُلشَن فا. کل باغچه‌سی .

گُلعِذار [فا. یناغی کل کبی اولان .

گُلغُنچه [فا. هنوز آچلمامش اولان کل .

گُلفام فا. کل رنکنده اولان .

کُلفَت [ع. تعب ، مشقت ؛ لزومندن فضله سعی ایتمه؛ رسمی معامله . زحمت .

کُلفَتسِز [ص. زحمتسز ، قولای؛ ساده ، طبیعی .

کُلفَتسِزجه [ص. قولایجه ، زحمتسزجه ؛ علی العاده .

گُلفَشان فا. کل صاچان .

کَلَك [ص. قیلسز ، تویسز ؛ چبلاق ؛ اوزلامش ، کاله ایرمه‌مش .

کَلَك [س. شیشیرلمش طلوملر اوزرنده طوران بر نوع صال.

کِلك فا. قلم، خامه.

گُلگَشت [فا. گل باغچه‌سی، گلستان.

گُلگون [فا. گل رنکنده، پنبه.

کَلِلك [س. گل دنیلن علته دوچار اولمه.

گُلِلك [س. گل آغاجلرینی حاوی محل، گلستان.

کَلله س. ب: کله.

کَللی ص. گل علتنه مبتلا.

گُللی ص. گل ایله مزین.

کَلَم س. لاخنه، قاپوسقه.

کَلِم ع. تماملانمامش عباره.

کَلمَك [ف. بر محلدن سویله‌ین ویا کندیسنه سویله‌نن شخصك بولوندیغی یره اولاشمق؛ اویمق؛ اولاشمق، عارض اولمق؛ طوقونمق. اصابت ایتمك؛ کیرمك؛ عودت ورجعت ایتمك؛ طیانمق؛ کورونمك؛ تحمل ایتمك؛ حاصل اولمق؛ صادر اولمق؛ دوچار ومبتلا اولمق؛ موافقت ایتمك. قارشی کلمك: مخالفت و اعتراض ایتمك؛ کندینه کلمك: آیلمق، عقلنی باشنه آلمق؛ یان کلمك: ذوقنه باقمق، راحت ایتمك؛ یرینه کلمك: اجرا ایدلمك. یوله کلمك: اوصلانمق، انتظامنه کیرمك.

کَلِمه [ع. لفظ، سوز؛ حضرت عیسی (عم)، نافذالکلم: سوزی کچن، خاطری صاییلان.

گَلمه س. کلمك فعلی.

گُلنار فا. نار چیچکی.

گَلِنجه [ع. نقل‌کلام ایدلدکده؛ صره‌سی کلدکده.

کَلّه [فا. باش، قفا، راس؛ یووارلاق شیئ.

گُلّه [س. طوپ دانه‌سی، مرمیسی.

کَلّه‌پوش فا. باشی اورتن طاقیه.

گَله‌جَك [ص. ایلریده‌کی، آتی، مستقبل؛ قضاء قدر.

کُلّی [ع. کله منسوب ومتعلق؛ جزئی مقابلی.

کُلّیّاً [ع. کاملاً، بوتون بوتون؛ هیچ، اصلا.

کُلِّیّات [ع. کلیتلر ؛ برشیئك مجموعندن عبارت اولان هیئتلر ؛ بر مؤلفك تکمیل آثاری .

کُلِّیَّت [ع. بوتونلك ، تماملق ؛ کثرت . بالکلیه : بوتون بوتون .

کُلِّیَّتلی ص. چوق ، بول .

کِلید [فا. قاپو ، صندوق و سائره کبی شیئلری باشقه برینك آچماسنی منع ایدن آلت ؛ آناختار ، مفتاح .

کِلیدلَتمَك [ف. کلید و آناختار واسطه‌سیله قپاتمق.

کِلیدلَمَك [ف. کلید ایله قپامق، کلید اورمق ؛ بر-برینه کچیره‌رك ربط ایتمك .

گَلیر س. ایراد ، واردات .

کَلیسا [فا. خرستیانلرك معبدی؛ خرستیان مذاهبندن هر بری .

گَلیش [س. کلمك فعلی ؛ کلمه ؛ طرز ، طور . کلیشی کوزل : راست کله .

گَلیشمَك [ف. بویومك ، بوی آتمق ، یتیشمك .

کَلیم [ع. مخاطب ، کندیسنه سوز سویله‌نن کیمسه .

کِلیم فا. بر نوع تویسز خالی .

گَلین [س. یکی قوجه‌یه کیده‌جك قیز ؛ دها یکی اولنمش قیز ؛ اوغل زوجه‌سی .

گَلینجِك [س. کوچوك کلین ؛ قیرلرده اولور غایت قیرمزی بر چیچك ؛ بر جنس کوچوك صاری حیوان .

گَلینلِك [ص. کلینه لائق ویاقیدیشیر اولان ؛ کلین وله‌جق یاشی بولمش .

کِلیَوی [ع. بوبرکه منسوب و متعلق .

کِلیه ع. بوبرك .

کَم [فا. آز ، ناقص ، نقصان ؛ فنا ، کوتو .

کَم ع. قاچ ، نه‌قدر .

گَم [س. حیوانك باشنی اداره ایتمك ایچون آغزینه اورولان دمیر آلت .

کِمّ ع. برچیچکك کاسه‌سی .

کُمّ [ع. (لباس) قولی ، یکی ، آستین .

گُم فا. غائب اولمش ، مفقود .

كَما [ع. اولديغى كبى ؛ كما كان : اولدن ناسله ايسه اويله ، اسكيسى كبى . كما فى السابق : اسكيدن اولديغى كبى . كما هى حقها : حقيله ؛ كما ينبغى : لائق اولديغى وجهله .

كَمال [ع. ايرمه، اولمه؛ مكمليت، نقصانسزلق ؛ علم وهنر ، فضل .

كَال س. دكر ، قيمت ، بها .

كَالسِز [ص. دكرسز ، قيمتسز؛ بيهوده .

كَمان [فا. معروف چالغى ؛ ياى ، قوس .

گُمان [فا. صانمه، سزمه، شبهه؛ ظن .

كَمانجى س. كمان دنيلن آلتى چالان.

كَمانچه [س. كمانه بكزر كوچوك بر چالغى كه سسى تللره پارمغى باصمقله دكل طرناغى تماس ايتديرمكله چيقار .

كَمانكَش [فا. اوق آتان ؛ كمان چالان .

كَمانه فا. كمان ويا كمانچه يايى .

كَمانى فا. كمان چالان چالغيجى .

كَمبِضاعه [فا. آز سرمايه‌لى ؛ معلوماتسز .

كَمبَها فا. قيمتى آز ، قيمتسز.

كَمپايه فا. قدر و اعتبارى آز .

كَمتَر [فا. دها دون، دها آشاغى؛ تواضعله (بن) ديمكدر .

كَمتَرانه فا. عاجزانه ، حقيرانه.

كَمتَرى فا. كمتره منسوب ومتعلق.

كَمتَرين [فا. پك عاجز و حقير اولان .

كَمخا فا. بر نوع ايپك قماش .

كَمَر [فا. قوشاق ؛ بله بر كره صاريلارق طوقالانان كنيش. .ه قوشاق ؛ بر دائره‌نك ويا هر هانكى بر منحنينك بر پارچه‌سى.

گُمراه [فا. يولنى غائب ايتمش ، دوغرو يولدن صاپمش؛ ضلالتده قالمش ؛ تر : بول ، مبذول .

گُمراهلِق [س. دوغرو يولدن صاپيش، ضلالت.

گُمراهى فا. كمراهلق .

كَمَربَند فا. كمر باغى .

گمرك س. ب: کومروك .

کمرگاه [فا. بل ، کمر باغلانان یر .

کمرلی [ص. کمری اولان ؛ منحنی بر شکلی اولان .

کمسه س. ب : کیمسه .

کمعیار [فا. عیاری ، وزنی نقصان اولان .

گمگشته [فا. غائب اولمش ، ضایع .

کملك س. کوتولك ، فنالق .

کمایه [فا. قیمتی اولمایان ، مایه‌سی بوزوق ، حقیر ، آلچاق .

کمنام [فا. نام وشهرتی اولمایان ، شهرتسز ، مجهول .

گمنام [فا. نام ونشانی قالمامش ، آدی باتمش .

کمند [س. وحشی حیواناتی طوتمق ایچون قوللانیلان اوجی ایلمکلی اوزون ایپ ؛ کیبك یولاری ؛ دلبرك زلفی .

کمنه ع. بر نوع کوز علتی .

کمور س. ب : کومور .

کمون [ع. لسانمزده کیمیون دنیلن حبه .

گمی [س. دکز و یا نهرلرده انسان و اشیا نقل ایتمکه یارایان بیوك تکنه کبی شیئلر ، سفینه .

کمیاب [فا. نادر بولنان ، نادیده .

کمیت ع. مقدار ، عدد .

کمیت [ع. قویو طوری (آت) ؛ قرمزی شراب ؛ بلبل .

گمیجی [س. بر گمی‌یی اداره ایدن ؛ گمی طائفه‌سی .

گمیجیلك [س. گمیجی صنعتی ، ملاحت .

گمیرمك ف. دیشله قازیمق .

گمیریجی [س. دیشله قازییوب اویان .

کمیك [س. انسانلرله حیوانلرك وجودلرینك کراسته‌سنی تشکیل ایدن سرت وصلب قسمی ، عظم .

کمیکسز ص. کمیکی اولمایان .

کمیکلی ص. کمیکی اولان .

کمین ع. پوصو ؛ پوصو طوتمش .

کَمینساز [فا. پوصویه کیروب کیزله‌نن .

کَمینگاه فا. پوصو یری .

کَمینه [فا. عاجز ، ذلیل . حقیر .

کُن ع. (اول) معناسنه‌در .

کَن فا. سوکن ، قوپاران.

کَن [ب: ایکن .

کَنار [فا. قییی، ساحل ؛ حد، حدود؛ اوج؛ چرچیوه؛ قوجاقلامه .

کَناره فا. عینی معنی .

کَنّاس [ع. سوپوریجی ، سوپرونتیجی .

کُناسَت ع. سوپروتی .

کُنام فا. یبانی حیوان اینی .

کُنان [فا. یاپیجی ، ایدیجی ، یاپارق ، ایده‌رك .

گُناه [فا. جزایی موجب اولان عمل ؛ جناب حقك امرینه موفق اولمایان عمل . بی‌گناه : معصوم ، قباحتسز .

گُناهسِز [ص. گناهی اولمایان، قباحتسز .

گُناهسِزلِق [س. معصومیت، قباحتسزلق .

گُناهکار [ص. گناه ایشله‌ین، قباحتلی .

کِنایه [ع. افهام ایدلمك ایسته‌نیلن معناسی معنای اصلیسندن باشقه اولان کلمه ؛ دولابیسیله سویلنیلن طوقناقلی سوز .

گُنبَد [فا. قبه .

گَنج [ص. س. تازه ، اختیار اولمایان ، شاب ؛ کورپه.

گَنج فا. خزینه ، دفینه .

کُنج فا. کوشه ، بوجاق .

گَنجلَشمَك ف. گنج اولمق .

گَنجلِك س. تازه‌لك ، شباب .

گُنجیده [فا. بر ظرف ایچنه صیغمش اولان .

گَنجینه [فا. خزینه ، دفینه ، آنبار ، مخزن .

کُند [فا. قیصه و بیچیمسز اولان ؛ کسمه‌ین ، کور اولان .

كَند س. حصار ، قلعه .

گَندُم فا. بوغدای ، حنطه .

گَنده فا. قوقمش ، متعفن .

كَندى [ك. ذات ، نفس . كنديلكندن : كنديندن ، يالكز باشنه .

كَندير [س. كنوير صاپلرندن ياپيلان ليف .

كَنز ع. خزينه، دفينه .

كَنعان [سخ. اسكى فنيكه قطعه‌سنك اسمى .

كَنَف [ع. جانب ، طرف ؛ ناحيه ؛ بر قوشك قنادى ؛ حمايه .

كَنَف [س. آبدستخانه ، آياق يولى .

كُنكره [فا. يوكسك بر شيئك تپه‌سى ، ذروه‌سى .

كُنَنده فا. ياپيجى ، ايديجى .

كُنوز ع. كنزلر ، دفينه‌لر .

كَنَوير س. بر نوع نبات .

كَنه [س. حيواناته ياپيشان كوچك بر بوجك ، صاقرغه .

كُنه [ع. ديب ، اوج ، كنزى ؛ يوكسك نقطه ؛ ذروه ؛ (بر شيئك) جوهرى ، اساسى ؛ طرز ، صورت ؛ مقدار .

گُنَه [فا. كناه ، اثم ، جرم ، قباحت .

گُنهكار [فا. كناه ايشله‌ين ، قباحتلى .

كَنيز ، كَنيزَك [فا. جاريه .

كَنيسا س. ب : كليسا .

گَنيش [ص. دوغروسى : كڭيش . دار اولمايان ، عريض ، اڭلى .

كَنيف [ع. قپالى و بر كنارده بولنان محل ، آبدستخانه .

كُنيه [ع. لقب ؛ بر عسكرك مملكتنى قاش و كوزيله بكزينڭ رنكنى باباسنك اسمنى ، تاريخ تولديله تاريخ دخول و نصبنى كوسترر قيد .

گو [فا. سويلين ، ديين . كفت وكو : ديدى قودى .

گُوار فا. هضمى قولاى اولان .

كَواكِب ع. كوكبلر ، ييلديزلر .

کَوان س. بر نوع دیکنلی اوت.

گُواه فا. شاهد.

گَواهی فا. شاهدلك، شهادت.

کوب ك. هپ، بوتون.

کوب [فا. اورویش، ضرب؛ اوریجی، ضرب ایدن.

گُوبره س. حیوانات پیسلکی.

گوبره لَمَك ف. کوبره دوکمك.

گوبره لی [ص. کوبره سی اولان؛ کوبره آتلمش.

گوبَك [س. قارنك اورته سنده کی چقور؛ مرکز، اورته.

گوبَكلَنمَك [ق. کوبك پیدا ایتمك.

گوبَكلی ص. کوبکی اولان.

کوپ [س. طوپراقدن یاپلمش بویوك قاب.

کوپری [س. بر صویك بر طرفندن دیکر طرفنه کچمك ایچون اخشاب، کارکیر ویا دمیردن یاپیلان یول؛ کوپری کمری شکلنده اولان شیئ.

کوپریجِك [س. کوکسك اك اوستنده واوموزك یقیننده بولنان کمیك. کوپریجك کمیکی.

کوپریجی [س. کوپری یاپان؛ وقت حربده صولرك اوستنه کوپری قوران عسکر.

کوپریجیلِك [س. کوپریجی صنعتی.

کوپَشته [س. بر کمینك اطرافنده کی دمیرلرك اوستنه کچیرلمش اکلیجه قورقولق تخته‌سی؛ پارمقلغك اوستنه اوزادیلان دوز تخته.

کوپَك [س. معروف حیوان، ایت، حقارت تعبیری اولور. کوپك ممه‌سی: قولتوق آلتنده چیقان بر چیبان. کوپك اوغلی: خائن، آلچاق؛ قورناز.

کوپَکلَمَك [ف. یورولمق، قوتدن دوشمك، تاب وتوانی کسلمك، صولومق.

کوپورتمَك [ف. کوپورمسنه سبب اولمق؛ قیزدیرمق.

کوپورمَك [ف. کوپوك پیدا ایتمك؛ حدت ایتمك، قیزمق.

کوپوك [س. ایصیدیلان ویا تحریك ایدیلن مایعاتك اوزرنده حاصل اولان بیاض قبارجقلر.

کوپه [س. قادینلرك قولاقلرینه طاقدقلری سوس ؛ بعض حیوانلرك بویننـدن صـارقان فضله ات .

کوپه‌لی [ص. قولاغنده کوپه ـ سی اولان .

کوت [ص. اوجی کسیلوب قالینلا- نمش اولان ، سـیوری اولمایان .

کوت مه. اورمغی تصویر ایدر.

گوت [س. مقعد ، دبر ؛ دیب؛ جسارت .

کوتاه فا. قیصه ، قصیر .

کوتك [س. دایاق ، صوپا؛ کوتك آتمق : دوکمك .

گوتمك [ف. اوکنه قاتارق سوق ایتمك ؛ اوتلاتمق ؛ کین کوتمك : کین صاقلامق ، حفظ ایتمك .

کوتو [ص. فنا ، ایی اولمایان ؛ فنا برصورتده ؛ فنالق .

کوتور [مه. کورك و سرتجـه اولان بر شیئك چیقار- دیغی سـسی تصویر وتقلیدایدر.

کوتورتمك [ف. اوزاغه نقل ایتدیرمك .

کوتوردمك [ف. کوتور سـسی چیقارمق .

کوتوردی [س. (کوتور) صداسی؛ کورولتو، شماته ، ولوله .

کوتوردیلی [ص. کورولدیلی ، شماته‌لی .

کوتورلمك [ف. اوزاغه سوق ایدلمك؛ قالدیرلمق، قوپارلمق .

کوتورمك [ف. یقیندن اوزاغه نقل و سوق ایتمك؛ قالدیرمق ، قوپارمق ؛ استیعاب ایتمك .

کوتورمه س. کوتورمك فعلی .

گوتوروم [ص. یرده اوطوران، آیاغه قالقوب یورو- یه‌مه‌ین .

گوتروملك [س. کـوتوروم اولانك حالی .

کوتوری [ص. طوپدن، هپـسنی بردن .

کوتوك [س. آغاجك یردن یوکسه- لن قالین قسمی؛ آصمه- نك کوکده‌سی ؛ قالین اودون ؛ اساس دفتری . کور کوتوك : آیاقده طورامایه‌جق قدرسرخوش اولان .

کوتولشدیرمك [ف فنـا- لاشدیرمق ، بوزمق .

صاحب و ناشری : اقبال کتبخانه‌سی

کوتولَشمَك ف. فنالاشمق .

کوتولِك س. فنالق .

کوتوله‌مَك [ف. برینی ذم وقدح ایتمك ، شهرتنه خلل کتیرمك .

کوتَه فا. قیصه ، قصیر .

کوتی ص. ب : کوتو .

کوتین [ص. آرقه آرقه ، کری کری .

کَوثَر [ع. چوق ، بول ؛ جومرد ، سخی ؛ جنتده بر نهرك اسمی .

کوج [س. قدرت ، اقتدار ؛ زورلق ، زحمت ؛ جبر وشدت ؛ ایش ؛ دارلمه ، کدر ، الم . کوجه کیتمك : دارلمق ؛ ص. زور ، مشکل ، زحمتلی .

گُوجسِز [ص. قوتسز ، ضعیف ؛ ایشسز ، مشغولیتی اولمایان .

گُوجسِزلِك [س. ضعف ، درمانسزلق ، قوتسزلك ؛ ایشسزلك .

گوجلَشدیرمَك [ف. زورلاشدیرمق ؛ زحمتلی بر حاله قومق .

گوجلَشمَك [ف. زورلاشمق ، زحمتلی اولمق .

گوجلِك [س. زورلق ، زحمت ؛ ضرورت ، یوقلق .

گوجله ح. زورله .

گوجلی ص. زورلو ، قوتلی .

گوجَندیرمَك [ف. دارلتمق ؛ انفعالنی موجب اولمق .

گوجَنمَك [ف. دارلمق ، منفعل اولمق .

گوجَنمه س. دارلمه ، انفعال .

گوجَنیك ص. دارلمش ، منفعل .

گوجَنیكلِك [س. دارغینلق ، انفعال .

گوچ [س. بر یردن بر یره طاشینمه ؛ نقل خانه ؛ رحلت ، هجرت ، انتقال ؛ او اشیاسی ؛ قاچ کوچ : قادینلرك ارککلردن قاچماسی .

گوچَبه [س. ص. دائما بر یردن بریره طاشینان (قوم).

گوچَر [س. بریرده طورمایان ، سیار .

گوچُرمَك [ف. هجرت ایتدیرمك ؛ نقل ایتدیرمك .

کوچَك [سـ. اللرینـه زیللر طاقارق اویون اوینایان؛ کنج ، یاورو ، کوچوك شیٔ ؛ دوه یاورروسی .

کوچمَك [ف. بریردن بریره طاشینمق ، نقل خانه ایتمك ؛ رحلت وانتقال ایتمك، مهاجرت ایتمك ؛ اولمك، وفات ایتمك ، ایچنه طوغرو ییقلمق .

کوچوجِك [ص. پك کوچوك اولان .

کوچورَك [ص. آز دها کوچوك .

کوچوك [ص. بویوك اولمایان ، اوفاق ، صغیر ، پك کنج ؛ اهمیت و قیمتی آز اولان ، دکرسز ، حقیر ؛ چوجق ؛ یاورو ؛ کوچوکلك، کنجلك .

کوچوکلِك [س. کوچوك اولان شیئك حالی ؛ چوجقلق ؛ محجوبیتی موجب ایش .

کوچوکلی [ص. ایچنده کوچوکلری بولنان .

کوچولتمَك [ف. کوچوك یاپمق ؛ کوچوك کوسترمك ؛ اهمیتنی آزالتمق .

کوچولمَك [ف. دها کوچوك اولمق ؛ دها کوچوك کوسترمك .

گودَری س. تربیه اولمش دری.

کودَك [فا. کوچوك چوجق ؛ کوچوك کنج کوله .

گودوك [ص. قویروغی قوپمش؛ سقط قالمش ؛ تماملا نمامش .

گودیجی [س. حیواناتی سوق ایدوب اوتلاتان .

کور [ص. کوزی کورمه‌ین ؛ کورمز؛ غافل ؛ قاریشیق، چوزولمز ؛ کسکین اولمایان ؛ قارانلق ، مظلم ؛ کور قندیل: پك سرخوش . کور کوزلی : نانکور . کورکورینه : سرسمجه‌سنه، کوروب دوشونمیه‌رك.

گور [ص. بول، چوق ، مبذول؛ قوتلی ، آچیق ، یوکسك.

گور فا. مزار ، قبر؛ یبان اشکی.

گورِستان [فا. مزارلق ، مقبره .

گوربوز [ص. ایی نشو و نما بولمش، کنج ایریسی، وجودلی .

کورپه ص. تازه ، پك کنج .

کورپه‌لِك س. تازه‌لك ، کنجلك.

گورَتمَك [ف. قورومش ، کورك برحاله قومق.

گورجی [س. کور جستان اهالیسندن اولان .

گوردیرمَك [ف. یاپدیرمق ، ایشلتمك ؛ کوسترمك .

گورَش [س. بربرینی یکمك ایچون اوغراشمه ، مصارعه .

گورَشجی [س. کورش ایدن ؛ پهلوان .

گورَشدیرمَك [ف. بربرینی یکمك ایچون اوغراشدیرمق : مصارعه ایتدیرمك .

گورِشدیرمَك [ف. بربرینی کورمکه واسطه اولمق ؛ لاف ایتدیرمك قونوشدیرمق .

گورِشمَك [ف. بربرینی کورمك ؛ قونوشمق ، صحبت ایتمك ؛ مذاکره ایتمك ؛ اختلاط والفت ایتمك .

گورَشمَك [ف. بربرینی یکمك اوزره اوغراشمق ، مصارعه ایتمك .

گورِشمه [س. ملاقات ، قونوشمه ، صحبت ؛ مذاکره .

گورَشمه [س. کورش ایتمه ، مصارعه .

کورفز [س. قارایه کیرن دکیز قسمی ، قوی .

کورك [س. البسه‌نك ایچنه قاپلانان تویلی حیوان دریسی ، فروه ؛ ایچنه تویلی دری قاپلانمش لباس .

کورَك [س. طوپراق وسائره آتمغه مخصوص آلت که اوزونجه برصاپك اوجنده اینجه و کنیشجه بر دمیر پارچه‌سی بولنور ؛ صاندال قایق کبی شیلری صو اوستنده یوروتمك ایچون قوللانیلان آلت .

گورَك [ص. پك قورو اولان شیء ؛ کورك شیئلرك قیرلماسنه بکزر سس .

کورکجی [س. کورك یاپان و صاتان .

کورَکجی [س. کورك یاپان و صاتان وپاصندالل رده کورك چکن .

گورگن س. بر نوع آغاج .

گورگی س. یاخود کورکو . کورمه ، تجربه ایتمه ، دنه‌مه .

کورگیسز [ص. تجربه‌سز ، عجمی ؛ عارسز ، تربیه‌سز .

کورگیسزلك [س. تجربه‌سزلك تربیه‌سزلك .

کورگیلی [ص. تجربه‌لی ، کار آزموده ؛ تربیه‌لی .

کورلتمك [ف. کور ایتمك ؛ کوزینی سقطلامق ، سورومنه خلل کتیرمك ؛ کسکینلکنی کیدرمك .

کورلده‌مك [ف. کورولدی ایتمك ؛ بویوك بر کورولدی ایله سس چیقارمق .

کورلدی [س. سس ، صدا ؛ شماته ، پاطردی ؛ غوغا ؛ کوك کورله‌مسی .

کورلدیجی ص. کورولدی ایدن .

کورلدیسز [ص. سسسز ، صداسز ؛ سکونتله ؛ سسسزجه ؛ کورولدیسزجه : سسسزجه ، اولدقجه سکونتله .

کورلك [س. کوزی کورمیه‌نك حالی ؛ غفلت .

کورله‌مك [ف. کورولتی ایتمك ، بویوك بر سس چیقارمق ؛ اولمك ، وفات ایتمك .

کورله‌مه [س. بیوك بر سس چیقارمه .

کورمز ص. کورمه‌ین ، کور .

کورمزلك [س. کورلك ، کورمه‌ییش .

کورمك [ف. کوزلر واسطه‌سیله حس ایتمك ، مشاهده ایلمك ؛ یاپمق ، اجرا ایتمك ؛ زیارتنه کیتمك ؛ تجربه ایتمك ؛ دوشونمك ؛ دوچار اولمق ، اوغرامق ؛ محاکمه ایتمك ، بولمق ؛ نائل اولمق ، فهم ایتمك ، آکلامق ؛ کزمك ، دولاشمق ؛ کچیرمك ؛ حاضرلامق ؛ آلمق .

کورمه [س. کورمك فعلی . کورمه‌جه : کورمك شرطیله .

کوروك [س. آتشی هوالاندیرمغه مخصوص آلت ؛ آرابه‌نك آچیلوب قپانان اورتیسی .

کوروکلمك [ف. کوروکله هوا سوق ایتمك ، طوتوشدیرمق ؛ قیزشدیرمق ، تشدید ایتمك .

کوروم [س. کورمه ، رؤیت . یوز کورومی : کوه‌کینك کلینك یوزینی کورمك ایچون ویردیکی هدیه . یاخود : یوز کوروملکی .

گورومجه [س. زوجه‌یه قارشی قوجه‌نك همشیره‌سی

گورونمز [ص. گورونمه‌ین ، غیر مرئی .

گورونمك [ف. گوزله حس ایدلمك ، مشاهده اولونمق ؛ ظهور ایتمك ، پیدا اولمق ؛ صاقلانمامق ، چیقمق ؛ میدانه چیقمق ؛ ظن اولونمق . بکزه‌مك ، کندینی گوستره‌جك بر شیء یاپمق .

گورونیش [س. گورونمك فعلی ؛ گوستریش ؛ صورت ظاهره .

گوره [د. نظراً ، توفیقاً ، اویدورارق ، نسبةً ، قالیرسه .

گورنك [س. بربرندن گوره‌رك یاپیلان شیء . عادت ؛ گورگی ، تجربه .

گوریجی [س. گورن ، باقان ؛ کلینلك قیزلری گورمکه گیدن .

گوریش س. گورمه ، رؤیت .

گوز [س. گورمکه واسطه اولان آلت ، چشم ، عین ؛ نظر ؛ محبت قلبیه ، توجه ؛ دلیك ، چقور ؛ کمر؛ ترازی کفه‌سی ؛ بولوك ؛ دولاب ؛ چکمجه . گوز ایتمك : گوزله اشارت ایلمك ؛ گوز آلمق : گوزلری قماشدیرمق ؛ گوزلرینی آچق ؛ حیرتده قالمق ، اویاندیرمق . گوزی آچیق گیتمك : نائل مرام اولامادن اولمك . گوز آچمق : طوغمق ؛ راحت ایتمك ، خسته‌لغك نوبتنی صاومق ؛ دقتلی بولونمق ، داورانمق . گوز ایصیرمق : طانیر کبی اولمق . گوز ببکی : گوزك ایچنده‌کی کوچوك دائره . گوز بویامق : آلداتمق ، اغفال ایتمك ؛ گوزی پك : جسور . گوز داغی : قورقوتمه ، تهدید . درت گوزله باقمق : صبرسزلقله انتظار ایتمك . گوز چیقارمق : کور ایتمك . گوزدن دوشمك : توجه ومحبتی غائب ایتمك . گوزده : سویلن ، اعتبار ایدیلن . گوز دیکمك : دقتله باقمق ، چکه‌مه‌مك ، اله کچیرمکه چبالامق . گوز یومق ؛ گورمزلکدن گلمك . گوز سوزمك : گوز قپاقلرینی براز قاپایاراق بایغین بر نظرله باقمق .

گوز [س. صوك بهار موسمی ، خزان .

گوزتدیرمك [ف. قوروتمق ؛ باقـدیرمق ؛ صیانت ایتدیرمك .

گوزتمك [ف. قورومق ، باقمق ، صیانت ایتمك ؛ بکلمك ؛ بسلمك ؛ محافظه ایتمك .

گوزتمه س. کوزتمك فعلی .

گوزجی [س. بکجی ؛ خفیه ، جاسوس .

گوزجیلك [س. بکجیـلك . خفیه‌لك .

گوزدلمك [ف. حفظ وصیانت ایدلمك ، قورونمق ، باقلمق ؛ بکلنمك ؛ بسـلنمك ، محافظه ایدلمك .

گوزگی س. آیینه .

گوزل [ص. نظر وفکره خوش کلن ؛ یوکسك ، نجیب ؛ فائده لی ؛ بویوك ، جسـیم ؛ ایی ، خوش ؛ قصورسز .

گوزلجه [ص. آز کوزل ؛ اولدقجه ایی .

گوزلك [س. ایی کورمك ایچون کوزه طاقیلان آلت .

گوزلکجی [س. کوزلك یاپن وصاتان .

گوزلکلی [ص. کوزنده کوزلکی اولان .

گوزلشدیرمك [ف. کوزل یاپمق .

گوزلشمك [ف. کوزل اولمق ، ایلشمك .

گوزللك [س. کوزل اولانك حالی ، حسن ، جمال ؛ ایيلك ، حلم وملایمت ؛ دوزکون .

گوزللنمك [ف. کوزللك پیدا ایتمك ، کوزل اولمق .

گوزلمك [ف. بکلمك ، انتظار ایتمك .

گوزلمه [س. کوزلمك فعـلی ، بکلمه ، انتظـار ؛ بر نوع خمور یمکی .

گوزلمه‌جی [س. کوزلمه دنیلن خمور یمکنی یاپان وصـاتان .

گوزیکمك [ف. کورونمـك ؛ ظهور ایتمـك ؛ (ادمـدن) قاچمـامق .

گوزین ظر. کوز وقتنده .

کوس ح. یاواش آغر .

کوس [مه. (کو) ایله‌باشلایان اسـملرك باشـنه کله‌رك تأکید ومبالغه بیان ایدر .

کوس [فا. بویوك طـأبول که اسکیدن محاربه‌ده وسائر رسمی کونلرده چالینیردی .

کوستَبَك س. بر صیچانی .

گوستَرتمَك [ف. بالواسطه ارائه ایتمك ؛ کوسترلمسنه اذن ویرمك .

گوستَرمَك [ف. کوردیرمك ، ابرازایتمك؛ دلالت ایتمك ؛ تعیین ایتمك ؛ اثبات ایتمك ؛ اظهار ایلمك ؛ میدانه قومق ؛ ویرمك ؛ چیقارمق ؛ (آدمدن) قاچیرمامق .

کوستَره [س. بر نوع بیلکی طاشی ؛ بر نوع اوزون رنده .

گوستَریش [س. کوسترمك فعلی وطرزی ؛ یالاندن اظهار ایتمه ، نمایش ؛ کوز بویامه ؛ صورت ظاهر .

کوستَك [س. ساعت قوردونی؛ حیوان آیاغنه اورولان باغ .

کوستَکلَمَك [ف. کوستك اورمق .

کوسدیرمَك ف. کوجندیرمك.

کوسکو س. ب: کوسکی .

کوسکون [ص. کوسمش ، دارغین .

کوسکونلك [س. دارغینلق ، کوجنمه .

کوسکی [س. بر اوجی سیوریجه اوزون دمیر چبوق ؛ یاری یانمش اودون .

کوسَله [س. سختیان ، تربیه اولمش حیوان دریسی. کوسله طاشی : بر نوع بیلکی طاشی .

کوسمَك [ف. کوجنمك ، دارلمق ؛ یرندن خوشلانمامق .

کوسَمَن [س. سوروك اوکنده کیدن قوچ .

کوسمه س. کوجنمه. دارلمه.

کوسنیك ص. ارککه طالب اولان آزغین (دیشی).

کوسو س. دارغینلق ، اغبرار .

کوسولی [ص. دارغین ، بوزوشمش ، مغبر .

کوسه [ص. صقال و بییغی هیچ اولمایان ویاسیرك بولنان.

گوش [فا. قولاق ، اذن ؛ ایشیتمه، سمع؛ دیکلمه، قولاق ویرمه .

کوشت فا. ات ، لحم .

گوشتَره س. ب : كستره .

گوشتَمَك ف. كوشك بايعق ؛ كركينلكنى كيدرمك ؛ شدتنى آزالتمق .

گوشَدِلمَك ف. كركينلكى آزالدلمق؛ شدتنه خلل كتيرلمك .

گوشش فا. چاليشمه ، چبالامه، جهد واقدام، صاواشمه .

كوشك س. آغاجلق ايچنده يارلق اقامتگاه ؛ يوكسكجه بنا .

گوشَك ص. كركسين اولمايان ، پك سرت وشدتلى بولونمايان .

گوشَلتمَك ف. كركينلكنى كيدرمك ؛ سعى وغيرته خلل كتيرمك .

گوشَلمَك ف. كركينلكى ازاله اولونمق ؛ سرتلكى كيتمك .

گوشمال فا. تأديب ، تكدير؛ شامار ، طپاق .

كوشنه س. قره بورچاق .

گوشِوار فا. كوپه ؛ نصيحت.

كوشه س. ايكى ويا دها زياده سطح ويا خطلرك برلشديكى ير ، بوجاق ، زاويه ؛ اوج ، كنار .

كوشه بَند س. كوشه‌يه تصادفايدن كراسته‌لرى يكديكرينه ربط ايتمكه مخصوص دمير .

كوشه گير س. بر كوشه طوتان ؛ كوشه‌يه چكيلن .

كوشه‌لَه ص. كوشه شكلنده ، كوشه‌لى اوله‌رق .

گوشه‌مَك ف. كركينلكى كيتمك، سولپومك ، قوتدن دوشمك ؛ سعى وغيرته فتور كلمك .

كوشه نِشين فا. كوشه‌ده اوطوران ، منزوى .

كوف س. رطوبتدن مواد عضويه‌نك اوزرنده حاصل اولان پاموق كبى يشيل بر مادهٔ سميه .

كوفتَر س. شيرادن ياپيلان پستيل .

كوفته س. قييلمش اتدن ياپيلان مختلف يمكلر .

كوفته خور ص . چاپقين ، شارلاتان .

کوفکی [س. سونکر کبی شیء؛ کوفکی طاشی: برجنس دلیکلی طاش .

کوفلَتمَك ف. کوف طوتدیرمق.

کوفلَنمَك [ف. کوف پیدا ایتمك ، بوزولمق .

کوفلی [ص. کوف طوتمش ؛ اسکیمش .

کوفه [س. الاستیقی داللردن یاپیلان بویوجك و درین قاب .

کوفه جی س. کوفه یاپاز و صاتان .

کوفه لِك [ص. کوفه ایله طاشینمغه مخصوص ؛ پك سرخوش .

کوفی [ص. کوفه شهرینه منسوب ومتعلق . خط کوفی : بر نوع یازی .

کوك [اشجار ونباتاتك یر التنده کی قسمی . دیش کوکی : دیشك اته کومولو اولان قسمی ؛ بر شیئك دیبی، قاعده سی ؛ تمل، اساس .

گوك [س. تپه مزده کی ماوی قبه، سماء ، فلك ، آسمان ؛ ماوی رنك .

کوکَب ع. یلدیز ، نجم .

کوکَبه ع. آلای ، دبدبه .

کوکَبی [ع. یلدیزه منسوب و متعلق .

گوگج س. طوپراق تجره .

گوکجه ص. ماویمسی .

کوکجی [س. نباتات کوکلری صاتان .

گوکچیل ص. بیاض بنکلی ماوی.

گوگده [س. وجود ، بدن ، جسد ، انسانك قول، باش و باجاقلردن ماعدا اولان قسمی ؛ آغاجك یردن داللاندیغی یره قدر . اولان قسمی .

گوگده لی [ص. وجودلی ، چته لی .

کوکرت س. ب : کوکورت.

گوگرته [س. واپورك انباریله قماره لرینك اوستی .

گوگرجین [س. معروف حیوان که انواعی واردر .

گوگرجینلك [س. کوکرجینلرك بارینه جقلری محل مخصوص .

کوکُرد [فا. معروف صاری بر جسم . ب : کوکورت.

گوگره [ص. آغزی کوپورمش، آزغین .

گوگره‌مك [ف. آغز کوپورمك، آزمق .

گوگر [ص. آزموره چالان قویو قرمزی (رنك) .

گوکس [س. انسانك کردانیله قارنی آراسنده‌کی ؛ حیوانك اوك آیاقلری اوستنه تصادف ایدن قسمی ؛ طائوق کوکسی : طائوغك کوکسیله سوتدن یاپیلان بر نوع طاتلی : کوکس کرمك : کوکرمك ؛ یاپدیغندن امین بولونمق . کوکس ویرمك : مقاومت ایتمك .

گوکسلك [س. چوجقلرك کوکسلرینی کیرلتمه‌مك ایچون اوکلرینه قونان بز ؛ کوکسه طاقیلان شیٔ .

گوکسله‌مك [ف. کوکسله دایانارق مقاومت ایتمك .

گوکسلی [ص. کوکسی کنیش اولان .

گوکل [س. یورك ، قلب ، دل ؛ ایستك ، هوس ، حس ، طویغو ؛ موافقت ؛ رضا ؛ کبر . غرور ، سوکی ، محبت ، اخلاق ؛ طبیعت ؛ عشق ؛ ابتلا ؛ خاطر ؛ معده ؛ کوکلی اولمق : موافقت ایتمك . کوکل آلمق : خاطرینی خوش ایتمك . کوکل بولانمق : قوصاجغی کلمك ؛ شبهه‌یه دوشمك . کوکلنجه : ایستدیکی کبی . کوکلدن : ایستیه‌رك ، قلباً .

گوکلسز [ص. کبرسز ، متواضع ؛ ایستمیه‌رك ، ارزو ایتمیه‌رك .

گوکلسزلك [س. کبرسزلك ، تواضع ؛ ایستهمیش .

گوکلشدیرمك [ف. کوك طوتدیرمق ؛ یرلشدیرمك .

گوکلشمك [ف. کوك پیدا ایتمك ، کوك طوتمق ؛ یرلشمك .

گوکلك س ماویلك .

گوکللی [ص. کندی ارزوسیله ایش کورن ؛ کندی ایستکیله عسکره یازیلان ؛ کبرلی .

گوکلمك [ف. کوکلرینی چیقارمق ؛ (مندرك) مختلف یرلرندن ایچنده‌کی شیٔ اویناماملق ایچون دیکمك .

کوکانمك [ف. کوك طوتمق؛ یرلشمك .

کوکلی ص. کوکی اولان .

کوکن [س. فیده‌لك ؛ وطن ، محل اصلی .

گوگنلمك ف. اعتماد اولونمق.

گوگنمك [ف. دایانمق ، اعتماد ایتمك ؛ مغرور اولمق .

گوگنمه س. کوکنمك فعلی .

گوگنیش [س. کوکنمك فعلی و طرزی .

کوکورت [س. معروف صاری بر ماده‌که صنایعده مستعملدر و یاندیغی وقت سرت بر قوقوسی واردر .

کوکورتلی [ص. کوکورتی حاوی اولان .

گوگوم [س. باقیردن اوزونجه صو قابی .

گوکه [س. یوکلی قماش وچماشیرلری ییه‌ن بر بوجك .

گوکی [س. اولنمکه حاضرلانمش ارکك ، داماد .

گوگیر س. ب : کفکیر .

کول [س. کومور ، اودون و سائره‌نك یانماسندن قالان شیء ، توز ؛ رماد ؛ کول رنکنده اولان .

کول [س. طوپراق ایله محاط بویوك صو .

کولباصدی [س. آتشده‌اسقاره اوستنده پیشیرلمش ات .

کولباصدیلق [س. کولباصدی یه یارایان .

کولچه [س. طوپراقله قاریشیق معدن ییغنی؛ دوکولمش بویوك معدن پارچه‌سی .

کولدور [مه. بویوك بر کورولتویی تصویر و تقلید ایدر .

گولدیرمك [ف. کولمسنی موجب اولمق .

گولر ص. کولن ، مسرور .

گولش س. ب: گورش .

گولشمك [ف. برابر کولمك ، لطیفه ایتمك ، شاقالاشمق .

کولك [س. برنوع تخته قولبلی قاب .

گولك [س. بر نوع سیوری سینك .

گولگن س. ب: کورکن .

گولگه [س. کثیف بر جسمك حاصل ایتدیکی قاراکلق ، ظل ، سایه ؛ رسمك ضیا آلمایان یرلرینه اورولان بویا ویاسورولن قلم؛ حمایه، تصاحب.

گولگه لك [س. کولکه لی اولان محل .

گولگه لندیرمك [ف. کولکه ایتمك ؛ (رسمه) کولکه اورمق ؛ کولکه آلتنده بولوندیرمق .

گولگه لنمك [ف. کولکه آلتنه کیرمك؛ کولکه پیدا ایتمك .

گولگه لی ص. کولکه سی اولان.

کوللمه [س. بر نوع اوزوم خسته لغی .

گوللنمك [ف. صولر بریکوب بر کول تشکیل ایتمك .

کوللنمك [ف. آتش کول پیدا ایتمك ؛ اوستنه کول دوکولمك .

گولله س. ب : کله .

کوللی ص. کول ایله قاریشیق .

گولمز [ص. یوزی کولمه ین ، عبوس الوجه .

گولمسه مك [ف. خفیفجه کولمك ، تبسم ایتمك .

گولمك [ف. انسان سوینجدن بر آهنك مخصوص ایله باغرمق ؛ خنده ایتمك ؛ سوینمك ، اکلنمك ؛ ممنون اولمق ؛ استهزا ایتمك .

گولمه س. کولمك فعلی .

گولنمك [ف. استهزا اولونمق ؛ سوینجدن آهنك مخصوص ایله آغزدن سس چیقارلمق .

گولوك س. یوك حیوانی .

گولوم س. کولمه ، خنده .

گولونج [ص. کولمکی موجب اولان ، باعث خنده، شایان استهزا .

کولونك [س. بر نوع طاشجی قازمه سی .

کوله [س. قول ، عبد . (مقام تواضعده) بن ، متکلم .

گوله جك [ص. کولمکی موجب اوله جق ، باعث خنده .

كوله‌لِك [س. قوللق ، بنده‌لك ؛ عبوديت .

كوله‌مَن [س. وقتيله كوله‌لردن تشكيل ايدلمش اولان بر صنف عسكر .

گوليجى [ص. كولن ، خنده ايدن .

گوليش [س. كولمك فعل و طرزى .

كوم س. كومه ، ييغين .

كوم [مه. چوق وبوغوق بر سسى تقليد و تصوير ايدر .

كومبور [مه. كورولتولو چوق ومهتز برسسى تقليد وتصوير ايدر .

گومبورده‌مك [ف. كورولتولو چوق ومهتز بر سس چيقارمق .

گومبوردى [س. كورولتولو وچوق سس .

گومَج س. آرى پتكى .

گومُرده‌مك [ف. دوه، آرسلان وسائره قورقونج بر سسله باغرمق .

گومُردى [س. دوه ويا آرسلانك چيقارديغى قورقونج سس .

گومروك [س. بر مملكته كيرن ويا بر مملكتدن چيقان اشيادن آلنان پاره ، رسم ؛ بو كبى ايشلره باقان داره .

گومروكجى [س. كومروك مأمورى .

گومَس [س. قيشلرى حفظ ايتمكه وياتيرمغه مخصوص محل ؛ اوفاق و فنا أو ، قولبه .

كومَك [س. كومه ، ييغين ؛ عموماً ياردم .

گومَك [ف. ديش اتلريله چيكنمكه چاليشمق ، ديشله قوپارمغه اوغراشمق ؛ كويش كتيرمك .

گوملك [س. بدنك يوقارى قسمنى اورتن چماشير، قميص ؛ اورتى ، زار ، غشاء . بطن .

گوملكجى [س. كوملك ياپان ويا صاتان .

گوملكلك [س. كوملك اعمالنه مخصوص .

گومُلمك [ف. ياخود: كومولمك بر شيئك ايچنه باتارق آلتنده قالمق، طوپراقله ويا ديكر برشيئله ورتولمك ؛ چقورلاشمق ، باتمق .

گوممك [ف. بر شيئك ايچنه صوقمق ؛ مزاره قويوب طوپراقله اورتمك .

گومه س. کومك فعلی؛ کوملمش.

کومور [س. قپالی بریرده یاندقدن صوکره سوندیریلن اودون؛ سیاه، پك قاره.

کومورجی [س. کومور یاپانو یاصاتان؛ واپور قزغانلرینك آلتنه آتیلاجق کوموری اوجاقلرك اوکنه سوق ایدن افراد.

کومورلك [س. کومور قویمغه مخصوص محل.

گوموش [س. معروف قیمتدار بیاض معدن؛ کوموش کبی بیاض.

گوموشلتمك [ف. اوزرینه کوموش قاپلاتمق.

گوموشلەمك [ف. اوزرینه کوموش قاپلامق.

گوموشلی [ص. کوموش قاپلانمش؛ ایچنده کوموش بولنان.

کومه [س. ییغین، بریکندی؛ تپه، کنبد.

گومیجی [س. کومن، دفن ایدن.

گون [س. کونش، آفتاب؛ نور وضیا؛ یکرمی درت ساعتلك زمان، یوم؛ زمان، دور؛ وقت؛ حال؛ یوم مخصوص؛ راحت، سعادت. کوندن کونه کیتدکجه.

گون س. دباغلانمش دری مشین.

کَون [غ. اولمه، وار اولمه، وارلق، وجود. کونین: دنیا و آخرت. سیدالکونین: حضرت پیغمبر (صلعم).

کون فا. قیچ، دبر، مقعد.

گون [فا. رنك، لون، بویا؛ دورلو، نوع. دیکر کون: باشقه دورلو؛ بوزوق. کوناکون: دورلو دورلو.

گونا [فا. یاخود کونه. دورلو، نوع. بر کونا: بردورلو. بر وجهله؛ هیچ بر وجهله.

گونان [س. صیجاقده صویی چکیلن کوچوك کول، راکد صو.

گوندر [س. اوزونجه صوپا؛ اوکوزلری دورتمکه مخصوص ایکنه‌لی صوپا.

گوندرتمك ف. ارسال ایتدیرمك.

گوندرلمك ف. ارسال ایدلمك.

گوندَرمَك [ف. ارسال ايتمك، يوللامق .

گوندَرمه س. ارسال ايتمه، يوللامه

گوندَريش [س. كوندرمك فعل وطرزى .

گوندوز [س. كونك كونشله تنوير اولنان قسمى؛ كيجه مقابلى . روز، نهار ؛ كوندوز وقتى . كوپه كوندوز: اورته‌لق ايجه آيدينلق ايكن .

گوندوزلك [ص. كوندوزه مخصوص .

گوندوزلى [ص. كوندوزين واقع اولان . كيجه‌لى كوندوزلى : دائمى صورتده كيجه وكوندوز .

گوندوزين ظر. كوندوز وقتى .

گونده [س. آياغى باغلامغه مخصوص باغ ، كوستك؛ پوصو ؛ طوزاق .

گونده‌لك [س. بركونلك ايشك اجرتى .

گونده‌لكجى [ص. كونده‌لك ايله چاليشان

گونده‌لكلى [ص. كونده‌لك ايله چاليشان .

گونَش [س. اسكان ايتديكمز دنيايى تنوير ايدن پارلاق ييلديز . شمس ، آفتاب ، خورشيد .

گونَشلَنمَك ف. كونشه سرمك.

گونَشلَنمَك [ف. كونشه سريلمك ؛ كونشك قارشيسنه كچوب اوتورمق .

گونك [س. صو سوق ايتمك ايچون طوپراقدن ياپلمش اسطوانه ، قسطر .

گونلك [ص. كرِنه مخصوص ويا لائق اولان . بر كرِنلك : بر كونده ياپيلابيلان .

گونلك س. برنوع قوقولو ماده .

گونَين ع. ب: كون .

گونيه [س. زاويهٔ قائمه چيزمكه ويا عمود چكمكه مخصوص اخشاب ويا دمير آلت .

كوه فا. طاغ ، جبل .

گوه‌زه [س. مناسبتلى مناسبتسز چوق لاف سويله‌ين ، بوش بوغاز .

گوه‌زه‌لك [س. مناسبتلى مناسبتسز چوق لاف سويله‌ينك حالى ؛ بوش بوغازلق.

گوهر [فا. الماس ؛ جوهر ؛ ذی قیمت طاش ؛ بر شیئك اصلی وکنهی .

گوهرچله س. ب: کهرچله .

کوهسار [فا. طاغ وتپه‌دن عبارت اولان یر .

کوهستان فا. عینی معنی.

کوهیلان س. ب : کهیلان .

کوی [س. کویلیلرك ساکن اولدیغی کوچوك قصبه.

گوی [فا. سوز؛ کلام ؛ لقردی ؛ یووارلاق ، طوپ .

گویا [ح. صانکه ، سوزده ؛ فرض ایت ، طوت ؛ صان ؛ ایمش کبی ؛ ظن ایدرسك که

گویا فا. سویله‌ین ، تکلم ایدن .

کویداش [س. بر کوی اهالیسندن اولان .

گویش [س. بعض حیواناتك یوتدقلری شیئی تکرار آغزلرینه کتیره‌رك چیکنمه‌لری.

کویلی [س. کوی اهالیسندن اولان؛ نزاکتدن محروم قبا آدم .

گوینده [فا. سویله‌ین ، قائل ، متکلم .

گوینوك [س. اوفاق سوت قابی؛ قیل طوربه .

گه ب: گاه .

که فا. ب : کوه .

که حر. آلتده‌کی جمله‌یی اوسته‌کینه ربط ایدر ؛ سببیت بیان ایدر . چونکه ، زیرا معنالرینی افاده ایدر . توقیت و تفسیر دخی بیان ایدر .

که [ك. اسم موصول مقامنده قوللانیلیر .

کهانت [ع. کاهنلك، غائبدن خبر ویرمه .

گهر فا. ب : گوهر ، جوهر .

کهربا [فا. قیمتلیجه بر طاش که صاری ویا سیاهی اولور .

گهربار فا. جواهر یاغدیران .

گهرپاره [فا. جوهردن بر پارچه ، الماس پارچه‌سی .

گهرپاش [فا. جواهرطاغیدان، سرپن .

گهرچله [س. باشلیجه باروت اعمالنده‌یارایان برماده.

کهف [ع. مغاره ، غار ، صیقینه‌جق محل ؛ ملجأ .

کَهکَشان [فا. صمان اوغریسی؛ صمان یولی، یدکاری سماده شرید کبی بر بیاضلق.

کَهل [ع. یاشنی آلمش، سنی کماله ایرمش.

کَهله س. بیت.

کَهله‌لنمك ف. بیتلنمك.

کُهَن [فا. اسکی، اختیار، یاشلی؛ اسکیمش، قوللانلمش.

کُهنه فا. اسکی، قوللانلمش.

کَهواره فا. بشیك، مهد.

کُهولَت ع. سن کمال.

کَهیا س. ب: کتخدا.

کَهیالِق س. کتخدالق.

کُهیلان [س. پك ایی جنسدن اولان عرب آتی.

کَیّ [ع. بدنك بر یرینی قیزغین دمیرله یاقمه.

کِیاسَت [ع. ذکاء، فطانت؛ مهارت؛ یاپه بیلمه.

کِیاه فا. اوت.

کیتمَك [ف. بر یردن دیکر بر یره کچمك، حرکت ایتمك؛ وارمق؛ براقوب صاوشمق؛ کچمك؛ یوق اولمق؛ عزیمت ایتمك؛ یورومك؛ منتهی اولمق. صوڭنجه کیتمك: اویمق.

کیتی [فا. عالم، دنیا، جهان. کیتی ستان: جهانی. فتح ایدوب ضبط ایله‌ین. کیتی فروز: جهانه نور وضیا ویرن. کیتی نما: بوتون جهانی بردن کوسترن کیتی نورد: بتون جهانی دولاشمش اولان.

کیجِشمَك [ف. خفیفجه قاشینمق.

گیجه [س. کوندوزك ضدی، کونك قاراکلق قسمی، شب، لیل؛ کیجه وقتی، کیجه‌لین.

گیجه‌لِك [س. کیجه‌یه مخصوص؛ انتاری.

کیجه‌لمَك [ف. کیجه‌یی بریرده کچیرمك؛ کیجه قاراکلغی باصمق.

کیجه‌لی [ص. کیجه‌لین واقع اولان. کیجه‌لی کوندوزلی: کیجه و کوندوز.

کیجه‌لَین ظر. کیجه وقتی.

کیجیشمَك [ف. خفیفجه قاشینمق ؛ آز غیجیقلانمق .

کیخله س. بر نوع بالیق .

کَید [ع. مکر ، حیله ؛ خیانت ، تعند .

کیدَرمَك [ف. رفع وازاله ایتمك ، صاوشدیرمق .

کیدِشمَك [ف. قاشینمق . غلطدر . ب : کیجیشمك .

کیدِلمَك ف. وارلمق .

کیدیش [س. کیتمه‌نك فعل و طرزی ؛ کیتمه ، یو-رویش ؛ طرز ، حرکت .

کیر س. وجودده‌کی پیسلك .

کیر [فا. ارککك آلت تناسلی ، ذکر .

گیر [فا. قبض ایدن ، طوتان ؛ یاپیلان ، انتشار ایدن ؛ حرب ، غوغا ، جنك .

کیرپیك س. ب : کرپیك .

کیرَج [س. معروف بیاض ماده که انشا آتده قوللانیلیر .

کیرَججی [س. کیرج یاپان و صاتان .

کیرَچلی [ص. کیرچله یاپلمش و صیوانمش اولان ، کیرچلنمش .

گیردیرمَك ف. ایچنه صوقمق .

گیرِشمَك [ف. ایچنه صوقلمق ، بولاشمق ؛ بدأ ایتمك ، باشلامق .

گیرگین [ص. هر یره کیره‌بیلن ، هرکسله قونوشان ؛ چاتقین .

گیرگینلِك [س. کیرکین اولانك حالی ؛ صوقولغانلق .

کیرلَتدیرمَك [ف. پیسلندیرمك ، کیرلی بر حاله صوقمق .

کیرلَتمَك [ف. پیسلتمك ، کیرلی ایتمك .

کیرلَمَك [ف. پیسله‌مك ، تلویث ایتمك .

گیرلِمَك ف. دخول اولونمق .

کیرلَنمَك [ف. کیرلی و مردار اولمق .

کیرلی [ص. تمیز اولمایان ، پیس ؛ مردار ؛ ییقانمامش . محتاج غسل اولان ؛ بدندن ییقانوب تمیزلنمك اوزره چیقارلمش چماشیر .

گیرمَك [ف. دیشاریدن ایچری‌یه کچمك ، دخول ایتمك ؛ حلول ایتمك ، کلمك ؛ قاریشمق ؛ کناهه کیرمك : بر کناه ایشله‌مك. کناهنه کیرمك : بری ایچون حقسز سوءظنده بولونمق .

گیرمه [س. کیرمك فعلی ؛ بر شیئك ایچری‌یه صوقولمش یری : کیره‌مش .

گیرِندی [س. برشیئك ایچری‌یه دوغرو کیرن محلی .

گیریش [س. کیرمك فعل وطرزی ، دخول ، کیریله‌جك یر ؛ باشلامه . مباشرت . ابتدار .

گیزلمَك [ف. صاقلامق ، ستر وکتم ایتمك .

گیزلَنمَك [ف. صاقلانمق ، ستر اولونمق .

گیزلی [ص. صاقلانمش ، مستور ، مکتوم ؛ خفیاً .

گیزلیجه [س. صاقلی اوله‌رق ، خفیاً .

گیس [ع. پاره قویمغه مخصوص کوچوك طوربه . طوربه.

گیسو فا. صاچ ، کاکل .

گیسودار [فا. صاچلی . بخم کیسودار : قویروقلی ییلدیز .

گیسه [فا. کوچوك طوربه ؛ حمامده بدنی اوغارق کیر چیقارمغه مخصوص طوربه ؛ ثروت ، پاره .

کیسه‌دار [س. برینك پاره‌سنی صرفه مأمور ، وکیلخرج .

کیسه‌لَمَك [ف. حمامده کیسه سورمك .

کیسه‌لنمَك [ف. حمامده تمیزلنمك ایچون کیسه سورونمك .

کیش فا. دین ، مذهب.

کیشنه‌مَك ف. (آت) باغرمق.

کیشی س. آدم ، شخص .

کیشی زاده [س. اصیل. بخیب ؛ تربیه‌لی .

کَیف [س. صحت ، مزاج ؛ هوس ، ارزو ؛ نشئه ، حظ ، ممنونیت ؛ آز سرخوش. کیف چاتمق : نشئه‌لنمك .

کَیفسِز [ص. نشئه‌سز ، آزخسته ، راحتسز .

کَیفسِزلَنمَك [ف. خفیف بر صورتده خسته‌لنمق .

کَیفلَنمَك [ف. سوینمك ، نشئه‌لنمك ، خفیفجه سرخوش اولمق .

كَيفلى ص. نشئه‌لى .

كَيفَما ع. هرناصل .

كَيفى [ص. هوس وارزويه تابع؛ هيچ برنظام وقانونه اويمايان .

كَيفِيَّت [ع. برشئيك ناصل اولماسى جهتى؛ ماده، ايش، خصوص؛ بروقعه‌نك صورت جريانى .

كَيك س. اوزون و دار صندال .

گَيك س. ب : كييك .

كَيل ع. حبوبات اولچيسى .

كيل [س. برشئيى تميزلمكده‌قوللانيلان يشيلمسى طوپراق .

كيلار [س. ارزاق وسائره حفظنه مخصوص محل .

كيلوس [ع. معده‌ده‌كى اغديه‌نك هضمى ايچون اقتضا ايدن زمان .

كيله ع. حبوبات اولچيسى .

كيم [ك. اشخاص صورمق ايچون قوللانيلير؛ استفهام انكارى كبى‌ده قوللانيلير ؛ كيمسه .

كيم [ك. (كه) كبى قوللانيلان اسم مخصوص .

كيم [حر. ادات مصدريتدر، صوكره‌كى جمله‌يى اولكى جمله‌نك متممى حالنه قور .

كيمسه [ك. ياخود كيمسنه . اركك ويا قادين، برى؛ هيچ بر، هيچ برى .

كيمسه‌سِز [ص. يقيندن طانيديغى و بيلديكى و اقرباسى اولماايان .

كيمسه‌سِزلك [س. كيمسه‌سز اولانك حالى .

كيمياء [ع. اجسام بسيطه‌نك طبيعت و خواصى و بو اجسامك يكديكرى اوزرينه اولان تأثيراتنى و بو تأثيراتدن متولد تركيبات و تحويلاتى تدقيق ايدن علم .

كيمياگَر [س. كيميا ايله‌مشغول اولان .

كيمياگَرلِك [س. كيمياگرك مشغوليت و صنعتى .

كيميون س. معروف قوقولوتخم .

كيميونلى [ص. ايچنده كيميونى بولنان .

کیمیونی ص. آچیق زیتونی .

کیمیوی [ص. کیمیایه منسوب و متعلق .

کین [فا. بغض ، عداوت ، حقد ؛ انتقام .

کین فا. صاحب ؛ مالك .

کینا س. ب : قیناقینا .

کینت [س. ایکی پارچه‌یی بربرینه صیقیجه ربط ایتمکه مخصوص دمیر .

کینتلمك [ف. کینت دنیلن دمیرایله ایکی پارچه‌یی بربرینه ربط ایتمك .

کیندار [فا. بغض و عداوت بسله‌ین : انتقام آلمغه حریص .

کینه [فا. کین ، نفسانیت ، عداوت ،

کینه‌ور [فا. عداوت بسله‌ین ، کیندار .

کیوان فا. زحل دنیلن سیاره .

گیوشك ص. ب : کوشك .

کئول ع. اسپیرتو .

کئولی [ع. اسپیرتویه منسوب و متعلق .

گییدیرمك [ف. بدنه چماشیرو البسه کچیرمك .

گییك [س. بویوك بوینوزلو کوزل بر حیوان .

گییلمك [ف. اوسته کچیرلمك ، بدنی چماشیر والبسه ایله اورتمك .

گییم [س. بر دفعه‌ده کییله‌جك شیء ؛ اثواب ، روبه ، البسه .

گییمك [ف. بدنه کچیرمك ؛ اوزرینه آلمق .

گییمه س. کییمك فعلی .

گییندی [س. کییله‌جك شی ، البسه ، روبا .

گیینمك [ف. کندی بدنی چماشیر البسه وسائره ایله اورتمك، تلبس واکتسا ایتمك.

ل

ل [س. الفبای عثمانینك یکرمی آلتنجی حرفی اولوب ابجد حسابنده (٤٠) عددینه دلالت ایدر.

لـ [د. فعللرك مادۀ انتهانیه‌سندن اول کله‌رك معلومی مجهول، متعدی‌یی لازم یاپار.

لِ ع. ایچون، دن دولایی.

لا [ع. یوق، دکل معناسنه حرف نفی وانکاردر. لاجرم: شبهه‌سز، شبهه یوق، لاعلی‌التعیین: تعیین اوزرینه دکل، هر کیم ویا هر نه اولورسه.

لاأُبالی [ع. قیدسز؛ تکلیفسز، صایغیسز.

لاأُبالیانه [فا. قیدسزلقله، تکلیفسزجه.

لاأُبالیلك [س. قیدسزلق، تکلیفسزلك.

لاأَدری ع. بیلمم.

لاأَقل ع. اك آ. دن.

لِاَب ع. پدری بر، بر پدردن.

لاباده [س. برنوع یاپراق که سبزه کبی استعمال ایدیلیر.

لاباس [ع. بأس یوق، ضرر یوق.

لابُدّ [ع. لازم، ضروری؛ البته، مطلقا، هر حالده.

لابُد س. ساز آناختاری.

لابِس ع. کییمش.

لِأَبَوَین [ع. همم پدر همم والده طرفندن.

لاپ [س. آولونیا جهتنده ساکن اولان آرناؤدلر.

لاپچین [س. باغلی بر نوع آیاق قابی.

لاپه [س. صو وپرنچدن عبارت صولوجه پیلاو؛ کتن تخمی

وسائره‌دن لاپه کبی پیشیریلن علاج ؛ شیشهانجه فقط قوتسز ، کیوشك ، سولپوك .

لاپه‌جی [ص. لاپه‌یی‌سون؛ تنبل، قورقاق .

لاپینه س. بر نوع بالیق .

لات [ع. قبل الاسلام عرب ضمی .

لاتین [س. ص. آوروپانك غربنده‌کی قانولیکاره ویریلن عنواندر ؛ اسکی برقومك اسمی که ایلك اول روما جوارنده مسکون ایدی .

لاتینجه [ص. لاتین قومنه منسوب ومتعلق؛ ح. لاتینلرك طرز واصولنده ؛ لاتین قومنك سویلدیکی لسان .

لاجَرَم ع. شبهه‌سز ، البته .

لِاَجل ع. ایچون ، سببیله.

لاجِوَرد [فا. قویوماوی قیمتلی بر طاش؛ قویو ماوی (رنك) . ص. قویو ماوی رنکده اولان .

لاجِوَردی [ص. قویو ماوی رنکده .

لاحِق [ع. یتیشوب اولاشان ، برلشن ، ضم وعلاوه اولنان ؛ شیمدیکی .

لاحِقه [ع. بر شیئك آخرینه ضم وعلاوه اولونان دیکر بر شیئ ، علاوه ، ضمیمه .

لاحِم ع. ات ییه‌ن .

لاخنه س. ب : لخنه .

لادَن [س. کریدده چیقان بر چالینك صمغی‌که صاچ بویاسی یاپیلیر .

لارپ [مه. ولارپه‌داق . شدتله یاپیلان بر شیئ تصویر ایدر .

لاز [س. طربزون ساحلنده مسکون بر قوم ؛ بو قومه منسوب ومتعلق .

لازارتو س. تحفظخانه .

لازال [ع. زائل اولماسون معناسنه دعادر .

لازجه [ص. لاز لسانده ویا طرز و اصولنده .

لازِستان [سخ. قره دکیزك جنوب شرقی ساحلنده لازلره مسکون مملکت ؛ طربزون ولایتنه تابع بر سنجاق .

لازِق ع. یاپیشان ، یاپیشقان .

لازِم [ع. اقتضا ایدن ، اقتضالی، لزوملی؛ حدثی آخره تجاوز ایتمه‌ین (فعل) .

لازِمه [ع. لازم اولان شیٔ، و چیبه؛ قوللانمغه، یاشامغه وسائره‌یه لازم اولان شیئلر، احتیاجات.

لاستیك [س. چکلدیکی زمان اوزاماق خاصه‌سی اولان یومشاق ماده؛ بو ماده‌دن یاپیلان آیا قابی.

لاسِیَّما [ع. باخصوص، بالخاصه، هله.

لاشقه [س. کمی خلاطنك کوشه دلمسی.

لاشَكّ ع. شبهه‌سز، البته.

لاشه [فا. حیوان اولیسی، یفه؛ اکله صالح اولمایان مردار ومتعفن شیٔ.

لاحِق ع. یاپیشان، یاپیشیق.

لاطه س. اوزونجه ودار تخته.

لاغ [د. مکان، محل. لاغ وچاغ: زمان ومکان.

لاغ [فا. لطیفه، شاقه، مزاح، هزل.

لاغَر [فا. شیشمان اولمایان، ضعیف، آریق.

لاغِم س. ب: لغم.

لاف [فا. لقردی، سوز، صحبت، قونوشمه؛ بیهوده‌واهمیتسز سوز. لاف آتمق: قونوشمق، بیهوده سوزلر سویلمك، برینه طوقوناجق سوز سویلمك. لاف ایتمك: قونوشمق.

لافزَن [فا. چوق‌لقردی‌سویله‌ین، کوه‌زه؛ آتوب طوتان.

لاق [د. زمان ومکان بیان ایدن بر اداتدر. قیشلاق: قیشلاناجق یر.

لاق [د. فعللرك بعضاً‌ده اسملرك آخرینه علاوه ایدیله‌رك صفت تشکیل ایدیلیر. مخففی: (لك) در.

لاق س. حوض.

لاك س. بر نوع ضمغ.

لاکَرده [س. آلتی پارمق دنیلن بویوك پالاموط بالیغنك طوزلو صوده صاقلانمسی.

لاکَلام [ع. سوزیوق، دییه‌جك یوق.

لاکِن حر. ب: لکن.

لال فا. دیلسز، ابکم.

لآل ع. لؤلؤلر، اینجولر.

لالا [فا. افندیسنك چوجغنی کوزه‌تن خدمتچی .

لالالِق [س. چوجغه باقمق خدمت ووظیفه‌سی .

لالانغه [س. طا و اده یا غـده قیزاردلمش یومورطه‌لی وطاتلی خمور یمکی .

لاله فا. معروف بر چیچك .

لاله [س. اولجـه مجرملرك بویننـه اورولان خلقه .

لاله‌رُخ [فا. یناغی لاله کبی قیزیل اولان .

لاله‌زار فا. لاله اکلمش یر .

لاله‌گون فا. لاله رنکنده .

لَآلی ع. لؤلؤلر ؛ اینجولر .

لام [ع. (ل) حرفنك اسمی . لام جیم : اعتراض ، وسیله . دییه‌جك .

لِاُمّ ع. یالکز والده طرفندن .

لامبه [س. برشیئك کیرمسیچوز دیکر بر شـیئه آچیـلان اویوق .

لامبه‌لی [ص. کنـارلرینه اویوق آچلمش ، یبولی .

لائح ع. پارلایان ، پارلاق .

لامِس [ع. لمس ایدن ، ال ایله طوقونان. قوهٔ لامسـه : طوتمقله آکلامق قوت و حسی.

لامِسه [ع. طوقونمقله آکلامق حسی ویا قوتی .

لامِع ع. لمعان ایدن، پارلایان .

لامَکان ع. یرسز، مکانسز .

لامه [س. دار ، اوزون و یاصـی معدن صفحه‌سی .

لامی [ع. (ل) رفنه منسوب و متعلق اولان .

لامِیّه [ع. (ل) قافیه‌سنده اولان قصیده .

لاندو [س. اوکده و آرقاده کوپ - روکاری اولان وایچنه را- حتجه درت کیشی اوطورابیلن بر نوع یایلی آرابه .

لانغِر [مه. لانغر لونغور : پك قبا برصورتده کوروشمکی تصویر ایدر .

لانه فا. یووا ، آشیان .

لاوانطه [س. کوزل قـوقـولو صو ؛ قوقولو براوت.

لاوْطه [س. بر نوع چالغی؛ چو- جـغی رحمـدن آلمغـه مخصوص آلت ؛ قابل .

لاؤطه‌جی [س. لاؤطه دنیلن چالغی‌یی چالان .

لاهوت [ع. الوهیت ، ربانیت ، روحانیت .

لاهوتی [ع. الوهیته وروحانیته منسوب و متعلق .

لاهوراکی [س. بر نوع اینجه یوك قماش .

لاهوری [س. لاهور شهرنده یاپیلان برنوع قماش.

لایَتَجَزّی [ع. تقسیم وتجزیه قبول ایتمز . پارچه‌لانماز .

لایَتَغَیَّر [ع. دکیشمز ، تبدل ایتمز .

لائِح [ع. ظاهر وبدیدار اولان ، پارلدایان ؛ خاطره کلن .

لایُحصی [ع. صایلماز ، تعداد اولونماز .

لائِحه [ع. کورولن شیٔ ، صورت ، هیئت ؛ سیاسی نوطه ؛ دوشولن برشیٔ حقنده اطرافلیجه قلمه آلنان یازی . لائحهٔ قانونیه: مجلس مبعوثاندن هنوز قبول ایدلمه‌مش نظامنامه.

لایَزال [ع. زائل اولماز، ابدی، سرمدی .

لایُطاق [ع. تحمل اولوناماز ، طاقت کتیریله‌مز .

لایُعَد ع. صایلماز ، چوق .

لایَعقِل ع. عقلی باشنده اولمایان.

لایَعنی [ع. معناسی اولمایان . مالایعنی : صاچمه صاپان شیٔ .

لایق [ع. یاقیشان، مناسب اولان، شایسته ؛ سزا .

لایَموت ع. اولمز ، ابدی .

لاین د. تشبیه وتمثیل اداتیدر .

لَب فا. دوداق ؛ کنار .

لُبّ [ع. ایچ ، مغز ، اوز ؛ عقل ؛ هوش .

لِباس [ع. اوسته کییله‌جك شیٔ ، روبه ، ثوب .

لَبالَب [فا. آغزینه قدر طولو اولان .

لَبریز فا. طولو وطاشقین اولان.

لَبس [ع. (کلامك) قاریشیقلغی، قپالی اولیشی .

لِبس ع. البسه ، روبه .

لَبلاب ع. صارماشیق .

لَبلَبی س. قاورولمش نخود .

لَبلَبيجى س. لبلبی یاپوب صاتان.

لَبَن ع. سوت ، شیر ؛ یوغورت.

لُبنان [سخ. جبل لبنان : بیروت شهری جوارنده مارونیلر ایله مسکون بر سنجاق.

لُبنانى [سخ. جبل لبنانه منسوب ومتعلق ؛ جبل لبنان اهالیسندن.

لَبَنى ع. سوده منسوب ومتعلق.

لُبّى ع. لبه منسوب ومتعلق.

لَبیب [ع. عقللی، ذکی، فطین، عاقل.

لَبَّیك [ع. امر ایدیکز افندم، بیورك، نه امرکز وار؟

لِثام [ع. یوز اورتیسی ، نقاب؛ یوزك آشاغی قسمنی اورتمکه مخصوص اورتو.

لِثه ع. دیش اتی.

لِجام ع. کم ، دیزکین ، اویان.

لُجّه [ع. انکین دکیز ؛ پك غابه‌لق جماعت ؛ کرداب؛ کوموش (معدنی) ، آیینه.

لِحاف [ع. وجودی صاران قماش پارچه‌سی؛ یورغان ؛ یتاق اورتوسی.

لِحاظ ع. کوز اوجیله باقمه.

لَحد ع. مزار ، قبر.

لَحظه [ع. کوز اوجیله برباقیش؛ سریع بر نظر ؛ برآن.

لَحم [ع. ات ، کوشت ؛ میوه‌نك ییه‌جك یری.

لَحن [ع. نغمه ، ازکی ؛ آهنك؛ قاعده‌یه مغایر براصولده اوقومه.

لُحود ع. لحدلر ، مزارلر.

لُحوق ع. غلط. اولاشمه.

لُحوم ع. لحملر ، اتلر.

لِحیه ع. صقال ، ریش.

لَخنه [س. یاخود لاخنه : قات قات یاپراقلردن متشکل یووارلاق بر سبزه ، قاپوسقه ، کلم.

لُخوصه [س. یکی طوغورمش قادین.

لَدُن [ع. نزد. عند ؛ قرب الٰهی.

لَدُنى [ع. علم الٰهی‌یه منسوب ومتعلق.

لَدُنیّات [ع. علم لدن اسراری؛ سرائر ، خفایا.

لَدَى [ع. عند، نزد؛ وقوعنده؛ لدى التحقيق : تحقيق ایدلدکده؛ لدى الحاجه : احتياج کورلدکده .

لَذّات ع. لذتلر ، طاتلر .

لذائذ [ع. لذتلی وخوشه کیده جك شیئلر ؛ هوسات نفسانیه.

لَذَّت [ع. ذوق وحظ ، خوشلانمه ؛ کیف ، محظوظیت، صفا ، سرور : طاتلیلق .

لَذَّتسز ص. لذتی اولمایان .

لَذَّتسزلك [س. لذتی اولمایان شیئك حالی .

لَذَّتلنمك [ف. لذت پیدا ایتمك، طاتلانمق ؛ حظ ایتمك .

لِذَلك [ع. بونك ایچون ؛ بو سببدن دولایی .

لَذیذ [ع. طاتلی ، لطیف ، خوش ، لذتلی .

لَر د. ادات جمعدر .

لَرزان فا. دیتره ین؛ دیتره یه رك .

لَرزِش [فا. دیترهمه ، رعشه؛ ارتعاش .

لَرزه فا. عینی معنی .

لَرزه ناك [فا. دیترهمکده اولان، لرزان ، رعشه یه طوتولمش .

لَزکی [س. داغستان جهتلرنده مسکون برقوم .

لزوج [ع. یاپیشقانلق ، قولای قوپمایوب اوزانوراولمه.

لُزوجَت ع. عینی معنی .

لُزوجَتلی ص. یاپیشوب اوزایان.

لَزوق ع. یاقی .

لُزوم [ع. لازم اولمه ، احتیاج، اقتضا ؛ مقتضی اولمه ؛ رعایت ایتمه .

لِسان [ع. دیل ، زبان ؛ بر قومك افادهٔ مرام ایچون استعمال ایلدیکی کلام، لغت ، لهجه ؛ سوز ، تکلم ؛ لسان حال : احوال و اوضاعدن آکلاشیلان شیء .

لِساناً ع. آغزدن ، شفاهاً .

لِسانی [ع. لسانه منسوب و متعلق .

لُسوق [ع. یاپیشمه ، یاپیشوب طوتمه .

لُسَین ع. کوچوك دیل .

لَش [س. اولو حیوان جسدی ؛ پك فنا قوقان شیٔ .

لَشگَر فا. عسکر ، جند ، اردو .

لَشگَرگاه فا. اردوگاه .

لُصّ ع. خرسز، اوغری، سارق.

لِصق و لَصیق [ع. آیرلماز رفیق .

لَطافَت [ع. خوشلق ، لطیفلك؛ کوزللك .

لَطائِف [ع. لطیفه‌لر . ب : لطیفه .

لُطف [ع. ایپلك ، خیرخواهلق. نوازش؛ کرم ، احسان؛ مساعده .

لُطفاً [ع. لطف طریقیله ، ایپلك اولمق اوزره .

لَطیف [ع. ظریف ، نازك ، اینجه ، رفیق رکیك ؛ ملیح ، شیرین : خوش ، ایی؛ روحانی ؛ بدیع .

لَطیفه [ع. خوش وکوزل سوز؛ کولدیره‌جك سوز؛ ملحه؛ شاقه .

لَطیفه‌جی [س. لطیفه ایدن ، کولدیره‌جك خوش وکوزل سوز سویله‌ین .

لَطیفه‌گو فا. لطیفه سویله‌ین .

لُعاب ع. صالیا .

لَعب ع. اویون اکلنجه .

لُعبَت [ع. اوینامغه یارایان شیٔ ؛ اویونجاق ؛ خیال وقوقلا اویونی .

لُعْبِیّات ع. اکلنجه‌لی اویونلر.

لَعل [ع. آل رنکده ذی قیمت بر طاش ؛ برجنس مرکب؛ دلبر دوداغی .

لَعَلّ ع. بلکه. احتمال‌که .

لَعلگون فا. آل رنکده .

لَعن [ع. برینه لعنت ، سب و دشنام ایتمه ؛ بددعا .

لَعنَت [ع. سب، دشنام، کفر، بددعا ؛ قارغیمه .

لَعنَتلَمَك [ف. لعنت اوتومق ؛ تلعین ایتمك .

لَعنَتلَمه [س. لعنتلمك فعلی ، تلعین . ص. ملعون مردود .

لَعوق ع. یالانان هر شیٔ .

لَعين [ع. ملعون ، رحمتدن محروم قيلنمش .

لُغات ع. لغتلر . ب : لغت .

لُغَت [ع. بر قومك افادۀ مرام ايچون سويلديكى لسان ؛ لسانى تركيب ايدن كلمه‌لرك هر برى . برقومك لسانته عائد كافۀ كلماتنى جامع ومعنالرينى حاوى كتاب .

لَغز فا. سورچوب قايمه .

لُغز و لُغَز ع. معما؛ بيلمجه .

لَغزان فا. سورچوب قايان.

لَغزِش فا. قايمه ، سورچمه.

لَغزيده [فا. قايمش ، سورچمش لغزيده‌پا: آياغى قايمش.

لَغم [س. ير آلتنده اوستى اور - تولمش وبر مقصد ايچون قازلمش اوزون چقور؛ آبدستخانه صولرينك وقا ذوراتك آقماسنه مخصوص ير آلتنده آچيلان يول. ايچنه باروت طولديرارق آتشله - مك ايچون قازلمش چقور .

لَغمجى [س. لغم ياپان ؛ لغملرى تميزله‌ين .

لَغو [ع. بيهوده سوز ، ترهه ؛ فسخ ايتمه ، قالديرمه .

لُغوفَت [س. روم پطريقلر يله حكومت آراسنده‌كى ايشلره باقان .

لُغَوى [ع. لغته منسوب و متعلق .

لَغوِيّات [ع. بيهوده سوزلر ، ترهات .

لُغه ع. ب : لغت .

لَفّ [ع. بوكه ، صارمه؛ پاكت يايمه ؛ ظرفك ايچنه قومه .

لَفاً [ع. صارارق ايچنه يرلشديرلمش اولديغى حالده .

لُفاح [ع. قان قورودان دنيلن نبات .

لِفافه [ع. بر عضوى وسائره‌يى صارمغه يارايان شئ .

لَفظ [ع. كلمه ، سوز ، افاده؛ تلفظ ، تفوه ، نطق .

لَفظاً [ع. معناسندن صرفنظر لفظ وشكل اعتباريله .

لفظه [ع. بر كلمه ، بر سوز . لفظۀ جلال : الله.

لَفظى ع. لفظه منسوب ومتعلق.

لَفيف [ع. حروف اصليه‌سندن ايكى حرفى حرف علت اولان فعل . لفيف مفروق : لفيف اولان بر فعلك حرف

علتلری آراسنده دیکر بر حرف بولنان فعل ؛ لفیف مقرون : حرف علتلری یان یانه اولان فعل .

لِق [د. خفیف هجاسی : لك . صفتلرك آخرینه کلەرك مصدریت معناسیله اونلردن اسم تشکیلنه یارار ؛ اسملرك آخرینه کلیرسه‌اونلری‌صفت‌یاپار؛ اسملرك آخرینه کلدیکی وقت مکان دخی بیان ایدر .

لِقاء [ع. برینه یاخود بر شیئه تصادف ایتمه ؛ راست کلمه . تصادف . برینی یاخود بر شیئ بولمه ؛ یوز ، چهره .

لَقَب [ع. برینك اسم اصلیسندن ماعدا مسما اولدیغی اسم .

لَقِردی [س. سوز ، لفظ ؛ مذاکره ، قرار ؛ بوش سوز ؛ صحبت ، قونوشمه .

لَقِردیجی [س. چوق لقردی سویلەین .

لَقلَق [ع. لکلك دنیلن قوش ؛ لقلق ایتمك : بوش و بیهوده سوزلر سویلمك .

لَقلَقه [ع. بیهوده سوزلر ، ترهات .

لَقلَقیّات [س. صاچمه صاپان سوزلر ، بوش لقردیلر .

لُقمان [سخ. پك اسکی بر حکیمك اسمی ؛ س. لقمان روحی : غایت چابوق اوچان بر روح .

لُقمه [ع. آغزده چیکننه بیلەجك مقدارده‌کی طعام و اتمك ؛ اتمك پارچەسی . صولو خموری قیزغین یاغ ایچنه آزار آزار دوکەرك پیشیریلن شیئ که بالاخره اوزرینه شربت دوکولەرك ینیر .

لُقمەجی [س. لقمه یاپوب صاتان .

لُقوم [س. یاخود لوقوم. نشاسته و شکرله یاپیلان لزوجتلی بر نوع یومشاق شکر ؛ بر نوع قورابیه .

لَقیط [ع. یردن آلنمش ، بولونمش (چوجق) .

لِك د. ب : لق .

لَك فا. یوز بیك .

لِگام فا. کم ، دیزکین .

لَکَد فا. تپمه ، چفته .

لَکلَك س. معروف بویوك قوش .

لَکَن [س. ال وسائره ییقاندیغی زمان صولرك ایچنه تراکم

ایتدیکی قاب ویا ایچنده بر شیء یاقانان قاب .

لٰکِن [ع. شو شرطله‌که. انجق. فقط ، شو قدر وارکه : اما .

لُکنَت [ع. تلفظده کوجلك : پلته‌کلك .

لَکه [س. کیرلی اثر : یاغ لکه‌سی ؛ انسانك جلدی و حیوانك قیللری اوستنده‌کی طبیعی نشان ، بکك ؛ شهرت ، شرف وناموسی لکه‌دار ایده‌جك شیء : نقیصه ، عیب . لکه‌لمك: برینك ناموسنه خلل ویرمك .

لَکه‌جی [س. البسه‌ده‌کی لکه‌لری چیقاروب تمیزله‌ین .

لَکه‌دار [فا. لکه‌لنمش . شرف وناموسنه ، شهرتنه خلل کلمش ؛ معیوب ، نقیصه‌لی.

لَکه‌سز [ص. هیچ بر پیسلکی لکه‌سی اولمایان ؛ عفیف ، مستقیم .

لَکه لَمك [ف. پیس ولکه‌لی بر حاله صوقمق؛شهرت وناموسنه خلل کتیرمك .

لِلّه [ع. الله ایچون . رضاءً لله : الله رضاسیچون .

لَمح ع. وضوح ، صراحت.

لَمحه [ع. کیزلیجه آتیلان بر نظر ، لحظه ، نظره . علامت مشابهت .

لَمس [ع. طوقونمه ، ال ایله طوتمه .

لَمسی ع. لمسه منسوب و متعلق.

لَمع و لَمَعان [ع. پارلتی ، ضیاء ، نور ، آیدینلق ، اکفهرار .

لَمعه ع. پارلتی .

لَم یَزَل [ع. زوال بولماز ، باقی ، دائمی .

لَندُها [ص. پك ایری و بویوك ، قوجه‌مان .

لَنفاء [ع. کریوات بیضانی معلقده طوتان واورده مخصوصه‌سنده دوران ایدن صاریمتراق ویا رنکسز خلط ویا سائل ، براق صو .

لَنفَوی [ع. اخلاط اربعه‌دن لنفاسی چوق اولان .

لَنك فا. طوپال ، آقساق .

لَنگر فا. کمی دمیری .

لَنگَر [س. پك یاپوان وآچیق باقر صحن .

صاحب وناشری : اقبال کتبخانه‌سی

لَو [ع. ولو : اولسه‌ده ، بیله ، حتی .

لِواء [ع. سنجاق ، رأیت ؛ متصرفلق ؛ اسکیدن ایکی آلایدن مرکب هیئت عسکریه . بویله بر قطعه‌یه قوماندا ایدن بویوك ضابط ، پاشا .

لَواحِق [ع. لاحقه‌لر . ب : لاحقه .

لَوازِم [ع. لازمه‌لر . ب : لازمه؛ عسکرك ارزاق و اشیاسنی تدارکه مأمور اولان دائره.

لِواطه [ع. برقادینه ایدیلن معامله‌یی بر اوغلانه یاپمه .

لَوّام ع. ذم و فصل ایدن .

لَوامِع ع. پارلامه‌لر .

لَوائِح ع. لایحه‌لر ، ب : لایحه .

لَوائِم [ع. لوم و ذم اولوناجق افعال .

لوپ [ص. یومشاق، قبا ویووارلاق شی .

لوبوط س. یصه وقالین صوپا.

لوپور [مه. ایری پارچه‌لرك عجله ایله یوتولماسنی تصویر ایدر .

لوپه‌داق [مه. یومشاق وقبا بر شیئك دوشرکن چیقاردیغی سسی ویا بویله بر شیئك یوتولدیغنی تصویر وتقلید ایدر.

لَوث [ع. پیسلك ، مردارلق ، کبر .

لوجه [س. کوچوك اوطه؛ اصنافك کندی ایشلریچون طوپلانمالرینه؛ مخصوص اوطه ، تیاتروده سیرجیلره مخصوص کوچوك حجره .

لَوح [ع. دوز تخته ؛ اوزرینه یازی یازیلاجق دوز شیٔ.

لَوحشَ‌اَللّٰه ع. تحسین تعبیریدر.

لَوحه [ع. بر یازی ویا رسمی حاوی کاغد ویا بزکه بر چرچیوه ایچنده اولدیغی حالده دیوارلره آصیلیر . سرلوحه : بر یازینك ویا برصحیفه‌نك باشنه قونان عنوان ویا قالین یازیلی افاده .

لودوس [س. جنوبدن اسن روزکار؛ جنوب جهتی.

لودوسلامَق [ف. لودوس روزکاری اسمکه باشلامق .

لور س. بر نوع تازه پینیر .

لَورَك س. اتی پك لذيذ بر جنس بالیق .

لَوز ع. بادم .

لَوزه ع. بادمجك .

لوستاريه س. كوچوك لوقنطه.

لوسترِو س. قوندره جلاسی .

لوسترِوجی [س. پوتين بويايان وجلا ايدن .

لوش [ص. پك آيدينلق اولمايان، قارا كاقجه .

لوط [سخ. ابنيای عظامدن بری . بحر لوط : قدس شريف جوارنده بويوك بركول.

لوطی س. اوغلان سون .

لوغاريتمه [س. بر نوع حساب جدولی .

لوفَر معروف بر جنس باليق .

لوقمه س. ب: لقمه .

لوقَنطه [س. اجرتله يمك يمكه مخصوص محل ؛ تميز آشجی دكانی .

لوقوم س. ب : لقوم .

لوك ص. قبا ، بطال ، آغر .

لوكون [س. كيرچ وزيتون ياغندن دوكولەرك ياپيلان برنوع معجون .

لُؤلُؤ ع. اينجی .

لولولو [س. قانديرمق ايچون سوبلەنن واهی سوزلر.

لوله [س. بوری، ماصوره ؛ خلقه شكلنده اولان شیٔ ؛ ايچلمك ايچون ايچنه توتون طولديريلان قاب ؛ بر نوع صو اولچيسی .

لولەجی س. لوله ياپان وصاتان .

لولی س. چنكانه رقاصەسی .

لَوم [ع. ذم ، تقبيح ؛ پايلامه ، سرزنش .

لومبار [س. حرب كميلرنده طوپك آغزی اوكنه كلن دليك.

لومبوز [س. واپورقمارەسی پنجرەسی .

لَون [ع. رنك ، بويا ؛ نوع ، دورلو .

لونجه س. ب: لوجه .

لَوَند [س. چابوق چابوق حركت ايدن ، جست وچالاك ؛

ياقيشيقلى كوزل ، بويى بوصى يرنده .

لَوندانه [ص. ح. لونده ياقيشه‌جق صورتده .

له حج. ب: ايله .

لَهْ [ع. اڭك ايچون ، اوكا ؛ برينك منفعتنى التزام .

لَهْ سخ. پولونيا مملكتى .

لَهَب ع. آلو .

لَهجه [ع. لغت ، لسان ، لغت كتابى ؛ بكز ، چهره .

لِهذا ع. بونك ايچون .

لَهلى س. پولونيا اهاليسندن اولان.

لَهو [ع. اويون ، اكلنجه ، وقت كچيره جك شئ .

لَهيب ع. آلو ، آتشك حرارتى .

لَهيم [س. تنكه و سائره‌يى بربرينه ياپيشدرمغه مخصوص قالاى و سائره .

لَهيملَتمَك [ف. قالاى وسائره ايله ياپيشديرتمق .

لَهيملَمَك [ف. قالاى وسائره ايله ياپيشديرمق .

لى [د. ياخود (لو). الحاق ايدلديكى كلمه‌يه صاحب ومالك معناسنى ويرر ؛ انصاف ، مقارنت شمول ، منسوبيت معنالرينى دخى بيان ايدر .

لِياقَت [ع. لائق و شايسته اولمه ؛ اقتدار ، اهليت .

لَيال ع. ليله‌لر ، كيجه‌لر .

لَيالى ع. عينى معنى .

لِئام [ع. لئيملر ، فرومايه اولانلر .

ليپارى [س. اسقومرى‌يه بكزر برنوع باليق .

ليپسقه س. كوزل وصارى صاچ.

ليپسوس س. بر جنس باليق .

لَيتَ [ع. كاشكه ، اولسه ايدى . ليت لعل : سورونجمه‌ده براقمه ، اويالانديرمه .

ليبره [س. قيمتى متحول براولچو كه بوكون ياكليش اوله‌رق ياريم كيلوغرامه ويريلن براسمدر.

ليتره [س. بر دسيمتره مكعبندن عبارت اولان مايعات اولچوسى .

ليتوغرافيا س. طاش باصمه‌سى.

لیتوغرافیاجی [س. طاش باصمه سی صنعتنی بیلن .

لَیث ع. آرسلان ، اسد ، شیر.

لیثارغوس [س. بر نوع آغیر اویقو .

لیرا [س. آلتون سکه . عثمانلی لیراسی : ١٠٢،٦ غروش قیمتنده آلتون پاره .

لیرالِق س. لیرا قیمتنده اولان.

لیس فا. یالایان ، یالایجی .

لیف [ع. بعض نباتاتک قابوقلر- ندن چیقان ایپلیک کبی شیئلر .

لیفی ع. لیفه منسوب ومتعلق .

لیقورینوز س. بر نوع بالیق.

لیقه [ع. مرکب حقه‌سنه قونان خام ایپك .

لیك فا. لکن ، اما .

لَیل ع. کیجه .

لَیلاً ع. کیجه‌لین .

لَیلاق [س. معروف مورو بیاض رنکده چیچك .

لَیلَك س. ب : لکلك .

لیله ع. بر کیجه .

لَیلی [ع. کیجه‌یه منسوب و متعلق ؛ مکتبده کیجه یاتان (شاکرد) .

لیمان [س. دکیزده کمیلرك یارینه بیلملرینه مساعد قویتویر ، قوی ، مرسی .

لیمانلامَق [ف. لیمانه کیرمك ؛ کسب سکونت ایتمك .

لیمانلِق [س. لیمان اولمغه صالح ؛ ساکن ، طالغه‌سز ؛ دکیزده امین ومحفوظ یر .

لیمون [س. یووارلاق صاری میوه‌که اکشی ویا طا- تلیسی اولور .

لیموناطه [س. اکشی لیمون صویله؛ شکروصودن یاپلمش شربت .

لیموناطه‌جی [س. لیموناطه یاپوب صاتان .

لیمونلِق [س. صوغوقدن لیمون- لری محافظه ایتمکه مخصوص محل .

لیمونلی [ص. ایچنده لیمون بو- لنان ، لیمون قویارق اکشیلدلمش .

ليمونی [ص. ليمون رنكنده ، آچيق صاری .

ليمه س. اوزون ديليم ويا پارچه.

لَيِّن ع. يومشاق ، ملايم .

لينَت ع. يومشاقلق ، ملايمت .

لينك س. آتك برنوع يورويشی.

لئيم ع. آلچق فرومايه ، دنی .

م [س. الفبای عثمانينك يكرمی يدنجی حرفی اولوب ابجدحسابنده (٤٠) عددنه دلالت ايدر .

م ض. مفرد متكلم ضميريدر .

ما ح. ايشته ، آل .

ماء ع. صو ، آب .

مَآب [ع. ملجأ ؛ عودت اولوناجق محل .

مَآثِر [ع. مأثرهلر ، شايان تذكار وقعهلر ، پارلاق ايشلر ؛ اييلكلر .

مَآخِذ [ع. مأخذلر ، بر شیء چيقاريلان يرلر، منبعلر.

مَآل ع. مفهوم ، معنی .

مَآلاً ع. معنی ومفهوم جهتيله .

مَآلسِز [ص. معنیسی ومفهومی اولمايان .

ماباقی س. بقيه، قصور.

مابلاق س. برنوع دوزقاشيق .

مابه الاِفتِخار [ع. كنديسيله افتخاراولونان سرمايه .

مابَين [ع. آره ، آرهلق . بر قوناغك حرمايله سلاملغی آراسندهكی اوطه؛سرای همايونده مقربينك بولوندقلری دائره .

مابینجی [س. پادشاهك قرینی؛ مقربی .

مابینجیلك [س. مابینجی خدمت ووظیفه‌سی .

مات [س. شطرنج اویوننده غالب ایتمه ، مغلوب اولمه .

ماتقاب س. ب : مثقب.

ماتقدّم [ع. اولجه کچن ، تقدم ایدن‌شیء؛ کچمش زمان .

ماتم [ع. بر اولو ایچون آغلاشوب کدر ایتمه ، یاس ؛ مصیبت .

ماتمزده [فا. مصیبته طوتولمش ؛ برینك وفاتی سببیله حزن وکدره اوغرامش.

ماتمکده [فا. یاس أوی ، ماتم طوتولان أو .

ماتملی [ص. حزن وکدره اوغرامش ، یاسلی .

مابیس ص. چوق سرخوش .

مائتین ع. ایکی یوز .

مأثره [ع. شایان تذکار وقعه ، پارلاق بر ایش، اییلك .

ماجد [ع. نجیب و مکمل بر طبیعتده اولان ، شان وشرف صاحبی .

ماجرا [ع. کچن شیء ، وقوعه کلن حال ، وقعه .

مأجوج [سخ. آخر زمانده چیقاجق ایکی قومدن برینك اسمی .

مأجور [ع. اجر و مکافاته نائل اولمش .

ماچونه [س. بویوك یوکلری قالدیرمغه یارایان بخارلی بوجورغاد .

ماچین [س. چین اسمیله برلکده قوللانیلیر بر کلمه .

ماحصل [ع. هرنه حاصل ایسه، حاصل اولان ، حصوله کلن .

ماحضر [ع هرنه حاضر ایسه، حاضر اولان ، موجود بولنان .

ماحی [ع. محو ایدن ، یوق ایله‌ین ، ازاله ایدن .

مأخذ [ع. برشیء چیقاریلان یر، منبع ؛ برشیئك آلندیغی محل ؛ بر شیء یازمق ایچون مراجعت ایدیلن کتاب .

ماخلق الله [ع. بوتون انسانلر؛ اللهك یاراتدقلری .

مأخوذ [ع. اخذ اولونمش ، آلنمش .

ماخور [س. موسیقیده بر مقام اسمیدر .

مادامَ [ع. دائم وباقی اولدقجه ، دکجه ، دقجه ؛ چونکه .

مادام [س. فرنك قاریسی، خانمی؛ زوجه . مادام .

مادامپول س. بر نوع بز .

مادِح ع. مدح ایدن، یاد ایله‌ین.

مادَر فا. آنا ، والده .

مادَرانه [فا. آناجه ؛ آنایه‌یاقیشیر صورتده .

مادَرزاد [فا. آنادن طوغمه ، طبیعی، جبلی، فطری.

مادَری فا. آنایه منسوب ومتعلق.

مادون [ع. آلت، زیر؛ بر شیئك آشاغیسنده بولنان ؛ بر آمرك امری آلتنده بولنان .

مادّه [ع. جوهر، مایه ؛ هر دورلو شكل آلابیلن قابل تقسیم ، غیر قابل نفوذ هر طرفه یاییلمز جوهر ؛ بر شیئك یاپلدیغی شیء؛ ایش ، خصوص ، كیفیت ؛ بند ، فقره .

ماده فا. دیشی حیوان .

مادَّةً [ع. ماده وجسم اعتباریله؛ ایشله ، فعلاً .

مادّی [ع. ماده‌یه منسوب ومتعلق؛ فعلی ، حقیقی .

مادّیات [ع. ماده‌یه تعلق ایدن شیئلر .

مادّیّون [ع. ماده‌نك وجودندن باشقه برشیئه اینانمایان، معنویاتی كلیاً انكار ایدنلر .

مَأْذون [ع. اذن ویرلمش. اذنلی، اذن آلمش .

مَأْذونیّت [ع. اذنلیلك، رخصت، اذن .

مار فا. ییلان .

مارّ ع. مرور ایدن ، كچن، كچمش.

مارانغوز [س. تخته‌ ایشلری یاپان صنعتكار .

مارانغوزلِق [س. مرانغوز صنعتی .

ماربوج [س. یاخود مارپیچ . ناركیله‌یه طاقیلان اوزونجه مشین بوری .

ماربوجی [س. ماربوج یاپوب صاتان .

مارت [س. سنهٔ رومیه‌نك برنجی آیی .

مارتی س. بیاض دكیز قوشی .

مارِد ع. تمرد وعناد ایدن .

مارس [س. تاولاده بری پوللرینی دها ایچری‌یه طوپلامغه] وقت بولمه‌دن دیکرینڭ تکمیل پوللری قالدیرماسی ؛ بو ولمه ، شاشیرەرب قالمه ؛ اوتانمه .

مارِستان فا. خسته‌خانه .

مارصَوان [س. حدود محافظی ؛ پك ای اشك .]

مارصیق [س. ایی یانمادن‌سوند. یرلمش وباش آغریدیجی] بر غاز نشر ایدن کومور .

مارقه [س. نشان ، علامت ؛ شارت ؛ منديل وسائره] اوزرینه یازیلان صاحبی اسمنك باش حرفی .

مارقه‌لامَق [ف. مارقه وضع ایتمك .]

مارقه‌لی ص. مارقه‌سی اولان .

مارِن [ع. برون ، برونك اوجی ؛ سرت و ا کیله‌بیلیر .]

ماروُل [س. چی ییه‌ن وصلاته‌ی دخی یاپیلان معروف] یشیللك .

ماریول س. حیله‌کار ، قورنار .

ماریه س. دیشی قویون .

مازغال [س. دیوارده‌تفنك آتمغه مخصوص یاریق .]

مازی س. بر نوع آغاج .

ماس [مه. (ما) ایله باشلایان کلمه‌لرك اولنه کله‌رك مبالغه] وتأکید بیان ایدر .

ماسَبَق ع. کچمش شیء ، کچن .

ماستی س. کوچوك کوپك .

ماستیقه س. ساقز ؛ ساقزلی راقی .

ماسِوا [ع. حق تعالی‌دن ماعدا بوتون موجودات ؛] بوندن باشقه ، ماعدا .

ماسوره [س. قامش قلم ؛ بر نوع صو اولچیسی ؛ ایپلیك] صارمغه مخصوص اوفاق قامش ؛

ماشاالله [ع. الله نه ایسترسه (اولور) معناسنده‌تقدیر] و تحسین اداتیدر ؛ تعجب و ممنونیت بیان ایدر .

ماشه [س. آتش‌طوتمغه مخصوص معروف آلت ، ویا بو] شکلده بولنان شیء .

ماشی ع. یایا یوروین‌طبانکش .

ماشیاً ع. یورویه‌رك .

ماصَدَق [ع. برقضیه‌یی تصدیق ایدن خصوص ؛ اویغون ، موافق .

ماصه [س. بر ویا بر قاچ آیق اوزرینه موضوع مرمر ویا اخشابدن او اشیاسی که اوزرنده یمك یئیر وچالیشیلیر .

ماضی [ع. کچمش ، کچن : کچمش زمان .

ماعَدا ع. باشقه ، غیری ، فضله.

ماعونه س. برنوع بویوك صندال.

مافات [ع. الدن کیدن ؛ غائب ایدیلان . تلافیٔ مافات: غائب ایدیلن شیئه مقابل دیکر برشی أله کچیرمه .

مافَوق [ع. اوست طرف ، اوستده اولان ؛ آمر ؛ فضله : زیاده.

مافی البال [ع. کوکلده موجود اولان ، نیت وارزو ایدیلن .

مافی الضّمیر ع. عینی معنی.

مافیش [ع. یوق ، قالمادی : بیتدی ؛ بر نوع طاتلی .

ماق [د. زمان ، مکان وآلت بیان ایدن بر اداتدر .

ماقَبل [ع. اوك ، پیش ، اوستده. کی ، کچمش .

ماکان [ع. کاکان : اسکیدن اولدیغی کبی .

ماکِر ع. مکروحیله ایدن.

مَأْکل [ع. ییه‌جك شیئلر ؛ ذخیره ؛ ایراد .

مَأْکول [ع. انسان ییه‌جکی ییندی .

ماکیان فا. طاوق .

ماکینه [س. بعض آثار وجوده کتیرمك ایچون قورولمش آلت . بخار ماکنه‌سی: بخارله حرکت ایده‌رك بر ایش کورمکه مخصوص آلت . دیکیش ماکنه‌سی : دیکیش دیکمکه مخصوص آلت .

مال [ع. تحت تصرفده اولان شیٔ ، ملك ، ثروت ؛ عقار ؛ امتعه ؛ تجار اشیاسی. مال ناطق: جانلی مال ؛ مال صامت: جانسز مال ، آلتون وکموش کبی .

مال فا. سورن ، سورولن .

مالاق س. مانده یاوروسی.

مالاکلام [ع. سوز قبول ایتمز ، دییه‌جك یوق.

مالامال فا. طولو ، مملو .

مالانهایه ع. صوکسز، پایانسز

مالایعنی [ع. بیهوده، معناسز (ایش ویا سوز).

مالپرست [فا. مالی طاپنیرجه‌سنه سون.

مالخولیا [ع. قره سودا علتی، مراق. قوروندی.

مالدار فا. زنکین، ثروت صاحبی.

مالدارلق س. زنکینلك.

مالزم [ع. لازم اولان شیء مالزمه. حوائج.

مالسور [س. یاخود مالیسور. بر قسم طاغلی آرناودلره ویریلن اسم.

مالش [فا. اوغمه، سورتمه، سیلمه.

مالطه [سخ. آق دکزده ایتالیا جوارنده بر آطه.

مالطیز [س. ص. مالطه آطه‌سی اهالیسندن اولان.

مالك س. صاحب، متصرف.

مالکانه [س. تصرف اولونان املاك اراضی وسائره.

مالکیت [ع. مالك وصاحب اولمه؛ حق تملك وتصرف.

مألوف ع. الفت ایتمش، آلیشمش.

ماله [س. خرج وکیرچ سورمکه مخصوص دمیردن یاصی بر آلت.

مالی [ع. مال وثروته منسوب و متعلق.

مالیه [ع. دولتك بودجه‌سنی تنظیم ایدن، واردات، ومصارفاتی ایشلرینه باقان دائرهٔ رسمیه.

ماما س. آنا، والده؛ ییه‌جك.

مامضا [ع. دوغروسی: مامضی. کچن شیء، اولان بیتن.

مامَلَك [ع. تصرف اولونان شیء. برینك مالك اولدیغی مال.

مأمن ع. امنیت اولوناجق محل.

مأمور [ع. بر ایشه تعیین اولونمش اولان؛ امر اولونمش؛ بر دولت ایشنده قوللانیلان.

مأموراً [ع. مأمور تعیین ایدیله‌رك؛ امر آله‌رق.

مأموریت [ع. برینه یاپلماسی تودیع اولونان دولت ایشی.

مَأْمورِیّتسِز [ص. مأموریتی اولمایان .

مَأمول [ع. امید ایدیلان ، اومولان ؛ قابل اولان ، ممکن ؛ امید .

مَأْمون [ع. امین ، مخاطره و تهلکه‌دن مصون ؛ قورقوسز .

مانتو س. کنیش وقولسز البسه .

مانتین س. بر جنس ایپك قماش .

مانجه س. ییه‌جك شئ .

ماندارَن [س. چین و زیرلرینه ویریلن اسم .

ماندال [س. پنجره ویاقپی قنادینی خارجدن آچیلمایه‌جق صورتده قپامغه مخصوص تخته ویا دمیر پارچه‌سی .

ماندالینه [س. کوچوك پورتقاله بکزر کوزل قوقولی معروف میوه .

ماندِره س. اوستی قپالی آغل .

ماندولین س. بر نوع چالغی .

مانده فا. قالمش، کیتمه‌مش .

مانده س. صو صغیری .

مانطار [س. رطوبتلی یرلرده یتیشن بر نوع نبات که زهرسز اولانی اکله صالحدر؛ بر نوع آغاج قابوغی که شیشه وسائره طاپاسی یاپیلیر ودها مختلف صورتده استعمال اولنور ؛ طاپا ؛ اویدورمه (سوز) .

مانطی [س. قیمه ایله یاپلمش بر نوع خمور یمکی .

مانِع [ع. منع ایدن ، بر شیئك اجرا اولونمامسنه سبب اولان ، انکل ، معذرت .

مانِعه [ع. منع ایدن شئ ، انکل ؛ مشکلات .

مانغال [س. یانمش کومور قویمغه مخصوص قاب .

مانغانز س. بر جسم بسیط .

مانغرا [س. پاره ، اقچه ، نارکیله‌نك تنبا کوسنی یاقمق ایچون اوزرینه قونان کومور توزندن یاپلمش یووارلاق شئ .

مانقفا [ص. بدلا ، آلیق ، سرسم ؛ ایری ، بویوك ، شدتلی بر صقاغییه طوتولمش (حیوان) .

مانَند [فا. بکزر ، شبیه ، نظیر مشابه ، أش .

مانَده فا. عینی معنی .

مانَوره [س. حربی تقلید ایتمك اوزره یاپیلان تعلیم . بر مقصدله ایلری کری یاپیلان حرکات ؛ حیله ، دسیسه .

مَأنُوس [ع. انسیت ایدلمش ؛ آلیشلمش ؛ آلیشیق .

مَأنُوسِیَّت ع. الیشمه ، انسیت .

مَانولیا [س. بیاض وکوزل بویوك و قیمتدار بر چیچکی اولان آغاج .

مانی س. بر نوع ترکی .

مانیا س. ابتلا ، مراق .

مانیفاتوره [س. قماش و سائره کبی معمولات .

مانیفَستو [س. امتعه‌نك جنسی و فیئاتنی کوسترن پوصله .

مانیقه [س. کمینك آلتنده‌کی اقسامنه هواویرن بورو .

مانیوَله [س. آغربرشیئی قالدیرمق ایچون او شیئك آلتنه صوقولان و بو اوجنك یقیننده یوکسکجه بر نقطهٔ استنادی بولونان دمیر ویااخشابدن اوزون قول .

مَأْوی [ع. دوغروسی مأوی ، یورد ، مکان ، مسکن .

ماوَراء [ع. بر شیئك اوته‌سنده ، کریسنده بولنان .

ماوَقَع ع. واقع اولان شیء .

ماولاَیق ف. کدی باغرمق .

مَأوی ع. ب : مأوا .

ماوی [ص. سما رنکنده ، کوك .

ماویش [ص. صاری صاچلی ماوی کوزلی .

ماویلك س. ماوی اولمه .

ماویمسی ص. ماوی‌یه چالان .

ماه فا. یاخود (مه) . آی ، قمر .

ماه [فا. قمرك بر دور تام اجراسیچون لازم اولان زمان ، شهر ، آی .

ماهتاب [فا. یاخود مهتاب : اى ، آیدینلغی ؛ آیدینلق نشر ایدن بر نوع اکلنجه فشنکی ؛ اکلنمه ، ذوقلنمه .

ماهچه [فا. مناره ، قبه وسائره تپه‌سنه قونان هلال شکلنده‌کی شیء .

ماهِر [ع. مهارتلی اولان، اوسطه، بجریکلی .

ماهِرانه [فا. مهارتله، اوسطه‌لقله .

ماهرو [فا. یوزی آی کبی اولان؛ آی یوزلو .

ماهموز [س. حیوانی دورتمك ایچون آیاغه طاقیلان اوجی سیوری دمیر . خروس کبی بعض حیوانلرك آیاقلرینك یانی باشندن افقی چیقان سرت بر فضله‌لق ؛ زرهلی کمیلرك باشنده‌کی اومورغه دیرسکی .

ماهموزلامَق [ف. ماهموزله دورتمك .

ماهون [س. آمریقادن چیقان بر جنس قیمتلی آغاج ؛ بو اغاجدن یاپلمش ،

ماهونیا س. بر نوع آغاج.

ماهی فا. بالیق .

ماهی [س. بشیك اورتوسی دنیلن چاتیده ایکی سطحك بر لشدیکی صرت .

ماهیَّت [ع. بر شیئك کنه وحقیقتی ، اصل واساسی .

ماهیّه [س. آیلق ، معاش؛ ایکی مناره آراسنه آصیلان ایپ وقندیللرله یازیلان یازی .

مایاسیل [س. وجودك بعض یرلرینك یارلماسندن عبارت چاتلاقلر ، باصور .

مِائَتَین ع. ایکی یوز .

مایخوش [فا. طاتلی ایله اکشی آراسی .

مایدانوس [س. یمکلره قونان خفیف وکوزل قوقولو سبزه .

مائِده [ع. اوزرنده یمك بولنان سفره ؛ ضیافت .

مایِس [س. سنهٔ شمسیهٔ رومیه‌نك اوچنجی آیی .

مایس [س. اینك وقویون کبی حیواناتك هنوز قورومامش کوبره‌سی .

مایِع ع. صوکبی آقان شیٔ .

مایِعیَّت [ع. صو کبی آقان شیئك حالی .

مائِل [ع. بر طرفه اکیلن، میل ایدن ؛ دوشکون ، مبتلا؛ بکزه‌ین ، آکدیران ، چالان .

مائِلیَّت [ع. مائل اولان بر شیئك حال ووضعیتی .

مایمون [س. انسانه بکزه‌ین درت آیاقلی حیوان که بعضاً ایکی آیاق اوستنده ده یورور ؛

چركين، قوزناز و شرير كيمسه.
مايمون اشهالى : ثباتسز .

مايمونجق [س. هر كليدى آچان بر دمير .

ماينا [س. يلكنلرك ايندير لمسى؛ پايدوس ، تعطيل .

مَأيوس [ع. اميدسز قالمش، يأس وفتور كتيرمش .

مَأيوسانه فا. اميدسزلكله .

مَأيوسيّت [ع. يأس و اميدسزلكه دوشمش اولانك حالى .

مايه [فا. اصل، اساس ، جوهر، بنياد ، بضاعه ، رأس المال ، ثروت ؛ علم، معارمات. قوامه كتيرمك ويا تخمر ايتديرمك ايچون بعض شيئلره علاوه ايديلان شئ .

مايه س. داخلق ديشى حيوان.

مِائه ع. يوز ، ١٠٠ .

مايه‌دار فا. سرمايه‌لى .

مايه‌سِز [ص. مايه‌سى اولمايان (اتمك) .

مايه‌لامَق [ف. مايه قويارق اكشيتمك ؛ آرتيرمق، بريكديرمك .

مائى [ع. ياخود ماوى : صويه منسوب و متعلق ، صو رنكنده .

مُباح [ع. كناه و ثوابدن خالى اولان فعل وعمل انسانى.

مَباحِث [ع. مبحثلر . ب : مبحث .

مُباحِث ع. بريله بحثه كيريش .

مُباحَثه [ع. برشى حقنده ايكى طرفدن سوز سويله‌نمه؛ بر ماده حقنده هر كس كندى فكر ومطالعاتنى سويلمه .

مَباد [فا. اولمايه، الله كوسترميه، الله ايتميه .

مَبادا فا. عينى معنى .

مُبادَرَت [ع. سرعتله باشلامه، شتاب ، مسارعت .

مُبادَله ع. بريله برشيئ دكيشمه.

مَبادى ع. مبدألر، باشلانغيجلر.

مُبارِز [ع. غوغاجى ، بهادر ؛ دوئللو ايدن .

مُبارَزه [ع. جنك ، غوغا ؛ دوئللو .

مُبارَك [ع. شايان تقديس و حرمت ، عزيز ، مقدس

برکتلی ؛ اوغورلو ، مسعود ، خیرلی ؛ پك آچیق صورتده تجاوز ایدلمك ایسته‌نمه‌ین برشی حقنده استهزا مقامنده قوللانیلیر .

مُباشِر [ع. محکمه ایشلرینی کورن ، حاکمك امرینی تبلیغ ایدن .

مُباشَرَت [ع. باشلامه ، گیریشمه ، بدأ ایتمه .

مُباعَده ع. بربرندن اوزاقلاشمه.

مُبالات [ع. اهتمام ، تقید ، اندیشه ، اعتنا .

مَبالِغ [ع. مبلغلر ، پاره‌لر ، آقچه‌لر .

مُبالَغه [ع. فکرده ، سوزده عملده حدی تجاوز ایتمه ؛ افراطه وارمه ؛ بویوتمه ، افراط .

مُبالَغه‌جی [س. مبالغه ایدن ؛ بر شیئ بویودن .

مَبانی [ع. بنالر، یاپیلر ؛ تمللر، اساسلر .

مُباهات ع. افتخار، اوکونمه .

مُبایَعه ع. صاتون آلمه .

مُبایِن ع. ضد ، مخالف .

مُبایَنَت [ع. ضدیت ، مخالفت، باشقه‌لق ، غیریلق .

مُبتَدا [ع. باشلانغیج ؛ عربجه جمله‌ٔ اسمیه‌نك باشده بولونان رکنی.

مُبتَدی [ع. برایشه‌یکی باشلایان، عجمی .

مُبتَذَل [ع. اعتبارسز، قیمتسز؛ حقیر ، حیثیتسز .

مُبتَلا [ع. دوشکون ، کرفتار ، طوتولمش ؛ عاشق .

مُبتَنی [ع. قورولمش، بنا ایدلمش ؛ مستند .

مُبتَهِج ع. ممنون و مسرور .

مُبَجَّل [ع. تعظیم و تکریم اولونمش .

مَبحَث [ع. بر بحث ویا برماده‌یه دائر یازیلان مقاله، فصل ویا باب .

مَبحوثٌ عَنه [ع. بحث اولونان شیئ ؛ ذکری کچن.

مَبدَأ [ع. باشلامه ، باشلانغیج، بدأ .

مُبدِع [ع. اورنك وامثالی یوق ایکن بر شیئ ایجاد و اختراع ایدن ؛ اهل بدعت .

مُبَدَّل [ع. تبدیل اولونمش ، دکیشدیرلمش .

مَبذول [ع. صرف واعطا اولو- نان ؛ كثرت اوزره بولنان ، چوق ، بول .

مَبذولیّت ع. بوللق ، كثرت.

مُبَرّا [ع. خالی ، بری ، عاری ، منزه اولان .

مُبَرّات [ع. مبره‌لر ، خیرات و حسنات .

مِبرَد ع. اكه .

مُبَرِّد [ع. سرینله‌تن، صوغوتان؛ قارلق .

مُبرَم [ع. صاغلام ، محكم ؛ دا- وولماسی ممكن اولمایان. قضای مبرم : غیر قابل اجتناب قضا.

مَبرور ع. ایی ، مقبول .

مُبَرهَن [ع. برهان و دلیل صحیح ایله اثبات ایدلمش.

مَبسوط [ع. یایلمش ، سرلمش ، دوشنمش .

مُبَشِّر [ع. تبشیر ایدن ، مژده ویرن .

مُبَشَّر [ع. تبشیر اولونمش ، مژده ویرلمش .

مُبَصِّر [ع. باقیجی، كوزه‌دیجی؛ مكتبلرده شاكردانه نظارت ایدن ؛ كمركده آرایجی كاتبی .

مِبضَع ع. بیچاق ، نیشتر .

مُبطِل ع. فسخ وابطال ایدن .

مُبطَل [ع. فسخ و ابطال او لونمش .

مُبَعِّد [ع. اوزاقلاشدیران ، تبعید ایدن .

مَبعوث [ع. كوندرلمش، ارسال اولونمش ؛ اولمش ایكن دیرلدلمش اولان ؛ وطنك منافعیله مشغول اولمق ایچون اهالی طرفندن انتخاب ایدیله‌رك مجلس مبعوثان دنیلن مجلسه كوندریلن آدم .

مَبعوثلق [س. مبعوث اولانك حال و صنعتی .

مَبغوض [ع. بغض و عداوت اولونان .

مَبلَع ع. بوغاز .

مَبلَغ ع. آقچه مقداری .

مُبَلِّغ [ع. تبلیغ ایدن ؛ برخبر ویا امری یرینه بیلدیرن.

مَبلول [ع. ایصلانمش. ایصلاق، صولانمش .

مَبنی [ع. انشا ایدلمش ، بنا اولونمش، اعراب قبول ایتمه‌ین (كلمه) ؛ دن‌دولایی، بناء .

مُبهَم [ع. غیر معین ، ایی آکلا-
شـلمایان .

مُبهَمات [ع. غیر معین معنالری
اولان کنایه‌لر .

مَبهوت ع. متحیروسرسم اولان

مَبهور [ع. نفس طـارلغنه طو-
تولمش اولان .

مَبیت [ع. کیجه‌لیه‌جك محل ؛ أو،
مسکن ، خانه .

مُبَیِّض [ع. تبـییض ایدیجی ،
یازی‌یی مسوده‌دن بیا-
ضه چکن .

مُبین [ع. آچیق ، صریح ، آشکار،
واضح ، واضحاً افاده‌ایدن.

مُبَیِّن [ع. بیان ایدن ، ظاهر و
آشکار ایله‌ین .

مُبَیَّن ع. آچیق و آشکار قیلنمش.

مُتابَعَت [ع. (افکارنده) برینی
تعـقیب ایتمـه ، تابع
اولمه ، اویمه .

مُتَأَثِّر [ع. تأثر ایدن ، مکدر ،
متأسـف .

مُتَأَخِّر [ع. تأخر ایدن ، صو-
کره کلن .

مُتَأَدِّب [ع. تأدب ایدن، ادب
ایله عامل اولان .

مُتَأَذّی [ع. اینجینمش ، اذیته
قونمش .

مُتارَکه [ع. محـاربه‌نك مـوقتـاً
تعطیلی .

مُتَأَسِّف [ع. تأسـف ایدن ،
کدر ایدن ، مکدر .

مَتاع ع. مال ، اشیا ؛ سرمایه .

مَتاعِب [ع. زحمت ویره‌جك شیئلر،
یورغونلقلر .

مُتَأَلِّم [ع. الم وکـدره کرفتـار
اولان، محزون. آغریبان،
خسته .

مَتالیك [س. اون پاره قیمتنده
باقر ویا نیکل سکه .

مُتَأَمِّل [ع. دوشونن ، تأمل و
تفکرایدن .

مَتانَت [ع. دایانمه، محکم ، قوی
ومتین اولمه .

مُتَأَنّی [ع. تأنی ایدن ، ایشنده
عجله ایتمیـوب بصـیرت
اوزره حرکت ایدن .

مُتَأَهِّل [ع. تأهـل ایتمـش ،
أولنمش .

مُتَبادِر [ع. ظهور ایدن، حادث
اولان .

مُتَبادِل [ع. نوبت ایله دکیشن،
بربرینك یرینی طوتان ،
قارشـیلقلی ، مشترك .

مُتَباعِد [ع. اوزاقلاشان ، بعید
اولان .

مُتَباقی ع. باق قالان ، آرتان .

مُتَباکی [ع. آغلار کبی کورونن، یالاندن آغلایان .

مُتَباین [ع. بربرینه ضد اولان ، آیری ، باشقه .

مُتَبَحِّر [ع. علمی واسع اولان، علمك کنهنه واران .

مُتَبَدِّل [ع. دکیشمش، متغیر، باشقه بر شکل آلمش .

مُتَبَرِّك [ع. کندیسیله تبرك و تیمن اولونان .

مُتَبَسِّط [ع. یایلمش و سریلمش اولان .

مُتَبَسِّم [ع. تبسم ایدن ، خفیف و لطیف بر صورتده کولن.

مُتَبَسِّمانه فا. کولومسه‌یه‌رك .

مُتَبَصبِص [ع. تبصبص ایدن ، یالته‌قلانان .

مُتَبَصبِصانه [فا. یالتاقلانه‌رق، تبصبص ایده‌رك.

مُتَبَصِّر [ع. ایوجه ملاحظه و تفکر ایدن ، دقتله باقان .

مُتَبَصِّرانه [ع. دقتله باقارق، ایوجه ملاحظه وتفکر ایده‌رك .

مُتَبَلِّر [ع. بلور شکل وصورتنده طوکمش اولان .

مَتبوع [ع. کندیسنه تبعیت اولونان .

مَتبوعیّت [ع. کندیسنه تبعیت اولونان ذاتك حالی .

مُتَبَیِّن [ع. تبین ایتمش ، میدانه چیقمش؛ واضح وعیان اولان .

مُتَتابِع [ع. بربری آردنجه کلن، متعاقب .

مُتَتابِعاً [ع. بربری آردنجه ، بربرینی متعاقب .

مُتَتَبِّع [ع. تتبع ایدن، آرقه‌سنه دوشه‌رك آراشدیران .

مُتَتَوِّج [ع. تاج کییمش، تاجلی اولان .

مُتَجاسِر [ع. جرأت وجسارت ایدن .

مُتَجانِس ع. بر جنسدن اولان.

مُتَجاوِر [ع. قومشو بولنان ، یقین ، قریب .

مُتَجاوِز [ع. تجاوز ایدن ، حدینی آشان؛ طاشقین، فضله .

مُتَجاهِل [ع. تجاهل ایدن ، بیلمزلکدن کلن .

مُتَجاهِلانه [فا. بیلمزلکدن کله‌رك .

مُتَجَبِّر [ع. جبر وزور ایله حرکت ایدن .

مُتَجَبِّرانه [ع. متجبر اولانه ياقيشه‌جق صورتده.

مُتَجَدِّد [ع. اسكى ايكن يكيلن- مش اولان .

مُتَجَرِّى [ع. تجارته منسوب و متعلق .

مُتَجَزِّى [ع. پارچه‌لانان پارچه پارچه آيريلان .

مُتَجَسِّد ع. جسد پيدا ايدن .

مُتَجَسِّس [ع. تجسس ايدن ، يوقلايان ، خبر آرا- شديران .

مُتَجَسِّسانه [فا. متجسس او- لانه ياقيشه‌جق صورتده .

مُتَجَسِّم [ع. تجسم ايدن. وجود پيدا ايده‌رك مجسم كورونن .

مُتَجَعِّد [ع. قيوريلمش ؛ اور- سه‌لنمش، بوروشمش.

مُتَجَلِّد [ع. صبر وثبات ايدن؛ متانت كوسترن .

مُتَجَلِّى [ع. تجلى ايدن، روشن وعيان اولان ؛ پارلاق؛ ميدانه چيقان ، ظهور ايدن .

مُتَجَمِّد [ع. تجمد ايتمش ؛ طوكمش .

مُتَجَمِّع [ع. تجمع ايدن ، طوپلانان ، برلشن .

مُتَجَمِّل [ع. كوزلله‌شن سوسله‌نن .

مُتَجَنِّب ع. تجنب ايدن، دلين.

مُتَجَهِّز [ع. لوازماتى اكمال ايدلمش، دوناتمش .

مُتَحابّ [ع. سويش ، بربريله دوست اولان .

مُتَحارِب [ع. بربريله حرب ايدنلرك هر برى .

مُتَحاشى [ع. صاقينان ، قا- چيان .

مُتَحَتِّم [ع. واجب ، الزم ، ضرورى .

مُتَحَيِّر ع. پختيلانمش .

مُتَحَضِّر [ع. تحجرايتمش، طاش، حالنى آلمش .

مُتَّحِد [ع. اتحاذ ايدن؛ برلشن، متفق .

مُتَّحِداً ع. برلكده ، برابرجه .

مُتَحَدِّث [ع. تحدث ايدن، ميدانه چيقان، وقوعه‌كلن .

مُتَحَرِّك [ع. حركت ايدن ، قيملدايان ، اوينايان.

مُتَحَسِّر [ع. حسرت چكن ، نائل مرام اولامايوب محروم قالان .

مُتَحَسِّس [ع. بر خبره قولاق ویرن ؛ حواس ایله آکلامغه چالیشان .

مُتَحَشِّد [ع. بر ایش ایچون طوپلانان .

مُتَحَصِّل [ع. تحصل ایدن ، وجود بولان .

مُتَحَصِّن [ع. تحصن ایدن ، قلعه‌یه قاپانان؛ عفیف اولان (قادین) .

مُتَحَقِّق [ع. تحقق ایدن . دوغرولغی میدانه چیقمان .

مُتَحَکِّم [ع. تحکم ایدن ، حا- کملك طاقینان .

مُتَحَلِّل [ع. تحلل ایدن ، ازیه‌ن ، حل اولمش اولان .

مُتَحَلِّم [ع. یالاندن یومشاقلق کوسترن .

مُتَحَلِّی [ع. سوسلنمش ، دو- نانمش .

مُتَحَمِّل [ع. تحمل ایدن ، یوکله‌نن ، چکن .

مُتَحَوِّل [ع. تحول ایدن ، دکیشن ؛ باشقه بر حال آلمش اولان .

مُتَحَیِّر [ع. حیرتده قالان ، شاشمش، شاشیرمش.

مُتَحَیِّز [ع. بر موقع طوتان ؛ حیثیت واعتبار صاحبی اولان ؛ صاحب نفوذ .

مُتَخاشی [ع. قورقان ، خوف و هراس ایدن .

مُتَخاصِم [ع. قارشیلقلی خصومت و دعوی ایدن .

مُتَخالِف ع. بربرینه اویمایان .

مُتَّخَذ [ع. اتخاذ اولونمش ، قبول ایدیلن .

مُتَخَشِّع [ع. خشوع و تضرع ایدن .

مُتَخَشّی ع. قورقوب چکینن .

مُتَخَصِّص [ع. خاص ومخصوص اولان ؛ بر فن و صنعتك یالکز بر شعبه‌سیله مشغول اولان .

مُتَخَضِّع [ع. آلچاق کوکللو ، متواضع .

مُتَخَلِّص [ع. خلاص بولمش ، قورتولمش .

مُتَخَلِّع [ع. چیقان ، یرندن اوینایان .

مُتَخَلِّف [ع. کریده قالان ؛ بربرینك آرقه‌سنده قالان .

مُتَخَلِّق [ع. خلق وخوی ایله متصف .

مُتَخَلّی ع. آیریلان، قورتولان.

مُتَخَیِّل [ع. ذهنده تصور ایدلمش اولان، قوه‌ی ذهنیه‌یی ایدن] — ع. ذهنده تصور ایدلمش اولان، قوه‌ی رؤندی ایدن.

مُتَداخِل [ع. بربرینه کچمش، بربری آره‌سنه کیرمش؛] هنوز اوده‌نمه‌مش (معاش).

مُتَدارِك [ع. تدارك و پیدا ایدن، یتیشوب اولاشان.]

مُتَداوِل [ع. تداول ایدن، هر کسك النده بولنوب] عموماً مستعمل اولان.

مُتَداوی [ع. کندینه علاج یاپان، کندینی مدا-] واة ایدن.

مُتَدائِر [ع. غل. دائر و متعلق اولان.]

مُتَدَبِّر [ع. بر شیئك صوکنی تفکر و ملاحظه ایدن.]

مُتَدَخِّل [ع. بر شیئه دخل و تعرض ایدن.]

مُتَدَنّی ع. تدنی ایدن، کریله‌ین.

مُتَدَیِّن [ع. دیننده صادق اولان، دیندار.]

مُتَذَبذِب ع. قرارسز، متردد

مُتَذَلِّل [ع. تذلل ایدن، آلچالان؛ ذلته قاتلانان.]

مُتَرادِف ع. برمعنایه کلن.

مُتَراکِم [ع. تراکم ایتمش، طو-پلانمش اولان.]

مُتَرَتِّب [ع. ترتیب ایدلمش، صره‌لانمش؛ متعلق] اولان؛ دوشن؛ ایجاب و اقتضا ایدن.

مُتَرجِم [ع. ترجمه ایدن؛ بر لساندن دیکر لسانه] نقل ایدن.

مُتَرجَم ع. ترجمه اولونمش.

مُتَرَجّی [ع. رجا و نیاز ایدن، یالواران، مأمول ایدوب] منتظر اولان.

مُتَرَحِّم [ع. مرحمت ایدن، آجییان.]

مُتَرَدِّد [ع. تردد ایدن، قرار ویره‌میوب دوشونن؛] قرارسز.

مَتَرس ع. طوپراق سپر.

مُتَرَسِّب [ع. ترسب ایدن، دیبه چوکن.]

مُتَرَشِّح [ع. ترشح ایدن، صیزان.]

مُتَرَصِّد [ع. ترصد ایدن، کوزه‌دن، قوللایان.]

مُتْرَفَه [ع. مضايقه‌سی اولمايوب رفاه حال ايله كچينن .

مُتَرَقِّب [ع. كوزه‌دن ، قوللانان ، اميد ايله بكليوب انتظار ايدن .

مُتَرَقَّب [ع. كوزه‌ديلن ، اميد ايله انتظار ايديلن ، غير مترقب : بكلنلمه‌ين ، غير منتظر .

مُتَرَقّی [ع. ايلريلمش ، يوكسلمش اولان .

مُتَرَكِّب [ع. تركب ايدن ، برلشمش اولان .

مُتَرَنِّم [ع. ترنم ايدن ، شرقی سويله‌ين .

مَترو [ف. ياخود متره . تقريباً بر بوچوق آرشين بويونده بر اولچی .

مَتروك [ع. ترك اولونمش ، براغلمش ، وازكچلمش .

مَتروكات [ع. بر اولودن قالان اشيا و اموال .

مَتروكه [ع. ترك اولونمش ، براغلمش (قادی) .

مَتره ف. ب : مترو .

مَتره‌پوليت [ف. بر محلك خرستيان رئيس روحانيسی .

مُتَزاحِم [ع. غلبه‌لقدن صيقيشمش اولان ؛ بربری اوستنه بريكن .

مُتَزايِد ع. تزايد ايدن ، آرتان :

مُتَزَلْزِل [ع. صارصيلان ، اوينايان .

مُتَزَوِّج [ع. تأهل ايتمش ، اولنمش اولان .

مُتَزَوِّد [ع. يول ايچون زاد و ذخيره تداركی ايتمش اولان .

مُتَساوی [ع. بربرينه مساوی و اش اولان .

مُتَساهِل [ع. ايشده سوز آكالار اولان .

مُتَسَتِّر [ع. صاقلانوب كيزلنمش اولان ، اورتونن .

مُتَّسِع [ع. وسعت كسب ايتمش ، كنيشله‌مش .

مُتَسَلْسِل [ع. تسلسل ايدن ، بربرينی تعقيب ايدن .

مُتَسَلْسِلاً [ع. بربرينی تعقيب ايده‌رك .

مُتَسَلِّط ع. تسلط ايدن ، زوربا .

مُتَسَلِّم [ع. تسليم ايديلن شیء اخذ و قبول ايدن ؛ تحصيل مأموری .

مُتَسَلّی [ع. تسلی بولمش ، غم و كدری دفع اولنمامش .

مُتَّسِم [ع. بر نشان و علامتی اولان .

مُتَشابِه [ع. بربرينه بكزه‌ين ؛ مماثل ؛ محتاج تأويل اولان آيت .

مُتَشابِهات [ع. بربرينه بكزه‌ين آيات كريمه .

مُتَشاعِر [ع. شاعرلك ادعاسنده بولنان .

مُتَشاكِل [ع. اويغون ، موافق اولان .

مُتَشَبِّث [ع. تشبث ايدن ، بر ايشه‌باشلايان ، كيريشن .

مُتَشَبِّك [ع. بربرينه كيرمش ، قاريشمش اولان .

مُتَشَبِّه ع. بكزه‌ين .

مُتَشَتِّت ع. طاغينق ، پريشان .

مُتَشَرِّع ع. شريعتله اوغراشان .

مُتَشَرِّف [ع. شرف قازانمش ، مشرف ومكرم اولان .

مُتَشَعِّب [ع. تشعب ايتمش ، شعبه‌لره آيرلمش .

مُتَشَعِّر ع. صاچلى ، قيللى .

مُتَشَكِّر [ع. كورديكى ايلكك قيمتنى بيلن ، ايلكه قارشى شكر ايدن .

مُتَشَكِّك [ع. شك و شبهه ايديجى اولان .

مُتَشَكِّل [ع. شكل و صورت بولمش ، مركب ، عبارت .

مُتَشَكِّى [ع. شكايت ايدن ، خشنودسزلق كوسترن .

مُتَشَمِّر ع. ايشه حاضرلانمش .

مُتَشَوِّش [ع. قارمه قاريشيق اولان ، حلى مشكل بولنان .

مُتَشَوِّق [ع. تكلف و شوق ايله ارزو ايدن .

مُتَصادِف [ع. غلـ راست كلن ، تصادف ايدن .

مُتَصادِم [ع. تصادم ايدن ، چارپيشان .

مُتَصَدِّر [ع. باش كوشه‌ده او-طوران ، تصدر ايدن .

مُتَصَدِّى [ع. بر ايشه تشبث و مباشرت ايدن .

مُتَصَرِّف [ع. تصرف ايدن ، بر شئ ارزوسى كبى قوللانان ، مالك ، صاحب ؛ ولايت تقسيماتندن اولان سنجاغك مأمورى .

مُتَّصِف [ع. كنديسنده برصفت اولان .

مُتَّصِل [ع. بيتيشيك ، آره‌لقسز ، فاصله‌سز ؛ بلاانقطاع ؛ آردى آراسى كسيلمكسزين .

مُتَصَلِّب [ع. سرتلشمش، صلب حالنه كچمش ؛ متين.

مُتَصَوَّر [ع. تصور ايدلمش او- لان ؛ ذهناً قورولمش اولان ؛ قوه‌ده اولان ؛ ممكن ، قابل .

مُتَصَوِّف [ع تصوف علمنك اسرارينه واقف او- لان ، صوفى .

مُتَصَوِّفه [ع. متصوفين طاقمى ، صوفيون .

مُتَضادّ [ع. بربرينه ضد ومخالف اولان .

مُتَضارِب [ع. بربريله اوروشوب چكيشن .

مُتَضاعِف [ع. كندى مثلى ويا بر قاچ مثلى قدر آرتان .

مُتَضَرِّر [ع. ضرر كورمش ، زيانه اوغرامش اولان.

مُتَضَرِّع [ع. تضرع ايدن ، يالو- اران ، تذلل ايدن .

مُتَضَمِّن [ع. حاوى ، شامل اولان ، ايچنه آلان .

مُتَطابِق [ع. تطابق ايدن ، اويغون ، مطابق .

مُتَطَبِّب [ع. كنديني يالاندن طبيب كبى كوسترمك ايسته‌ين . يالاندن طبيب .

مُتَظَلِّل [ع. كولكه‌لى ، كولكه‌ده بولنان .

مُتَظَلِّم [ع. حقسزلقدن ، ظالمدن شكايت ايدن .

مُتَعارِف [ع. بيلينن ، بربرلريني طانييان .

مُتَعاقِب [ع. بربريني تعقيب ايدن ، بربرينك آردى صره كلن .

مُتَعاقِباً [ع. بربرى آردنجه ، آردى صره .

مُتَعاقِد [ع. بربريله عهدلشوب ميثاق ايدن .

مُتَعال [ع. يوكسك ، عالى ، بلند .

مُتَعالِم ع. هركس طرفندن بيلينن.

مُتَعاهِد [ع. بربريله عهد ميثاق و پيمان ايدنلرك هر برى .

مُتَعَبِّد [ع. جناب حقه قوللق ايتمكه سعى ايله‌ين .

مَتعَبه [ع. يورغونلق ؛ انسانك يورولديغى محل .

مُتَعَجِّب [ع. تعجب ايدن ، بر شيء عجيب بولمش اولان .

مُتَعَجِّبانه [ع. حيرتله، تعجب ايده‌رك .

مُتَعَدِّد [ع. چوق ، بردن زیاده اولان .

مُتَعَدِّی [ع. تجاوز ایدن ؛ مفعولنه تجاوز ایدن فعل .

مُتَعَذِّر [ع. عذرلی ، زور ، کوج .

مُتَعَرِّب ع. عربلاشان .

مُتَعَرِّض [ع. تعرض ایدن ، تجاوز ایلهین .

مُتَعَسِّر ع. کوج، زور، زحمتلی.

مُتَعَصِّب [ع. صاحب تعصب اولان؛ کندی قومنك اصول وعاداتنه افراط ایلهرعایت و محبت ایدوب اقوام سائرهنك عاداتنی بکنمیوب تحقیر ایدن .

مُتَعَصِّبانه [فا. متعصبه یاقیشهجق صورتده .

مُتَعَظِّم [ع. بویوکلك صاتان، کبرلی ، عظمتلی .

مُتَعَفِّن [ع. قوقان ، چورویوب بوزولمش اولان .

مُتَعَلِّق [ع. تعلق ایدن ، برشیئه مربوط ومنسوب اولان.

مُتَعَلِّقات [ع. اقربا ، منسوبین ؛ فعلك تماتی.

مُتَعَلِّم [ع. علم تحصیل ایدن ، اوکرهنن ، درس آلان . تلمیذ .

مُتَعَمِّد ع. بر ایشی اولجه نیت ایدهرك قصداً یاپان .

مُتَعَوِّج ع. اکریلمش، چارپلمش.

مُتْعه [ع. ثمره ، فائده ، منفعت. متعة الطلاق : بوشامه هدیهسی .

مُتَعَهِّد [ع. تعهد ایدن، اوزرینه آلان ؛ عسکرك ارزاق اشیا وسائرهسنی تدارك ایتمکی عهدهسنه آلان ، قونطوراتجی.

مُتَعَیِّن [ع. تعین ایتمش، معین، مقرر ؛ نصب و تعیین قلنمش ؛ معتبر .

مُتَغَلِّب [ع. ضبط و استیلا ایدن ؛ برمملکتده امر مطلق اولان ؛ زوربا .

مُتَغَلِّبانه [ع. متغلبه یاقیشهجق صورتده ، زوربالقله .

مُتَغَلِّبه [ع. حقسز اولهرق قوتلهسوزلرینی کچیرنلر، زوربالر .

مُتَغَیِّر [ع. برحالدن برحاله کچمش اولان ، دکیشمش ؛ بوزولمش ، بوزوق .

مُتَفاوِت [ع. آرهلرنده فرق بولنان ، فرقلی .

مُتَفَحِّص ع. بر شیئك كُنهنه و حقیقتنی آراشدیرر اولان : دقتله معاینه و تدقیق ایدن .

مُتَفَخِّر ع. افتخار ایدن ، ورولان .

مُتَفَرِّج ع. تفرج ایدن ، گزمكه گیدن .

مُتَفَرِّد ع. یالكز قالمش ، تفرد ایتمش ، هر كسدن آیرلمش اولان .

مُتَفَرِّس ع. آكلایان .

مُتَفَرِّع ع. بر اصلدن چیقوب تولره آیریلان ، دال بوداق پیدا ایدن ؛ بر ماده‌یه متعلق اولان .

مُتَفَرِّق ع. بربرندن آیرلمش ، طاغلمش اولان .

مُتَفَرِّقه ع. اولدن تعیین ایدیلمه‌مه‌ین اوفاق تفك مصارفه قارشولق اولان مبلغ .

مُتَّفِق ع. اتفاق ایدن اویوشان ، هم فكر ؛ بربرله اتفاق ایدرب برلشمش اولان . متفق علیه : حقنده اتفاق حاصل اولمش .

مُتَفَقِّد ع. (غائب اولمش) بر شیئی آراشدیران .

مُتَفَقِّه ع. علم فقهی تحصیل ایتمش اولان .

مُتَفَكِّر ع. دوشونن ، تأمل و ملاحظه ایدن ؛ طالغین .

مُتَفَنِّن ع. فن تحصیل ایتمش اولان .

مُتَفَوِّق ع. دیگرلری اوستنه یوكسلمش اولان ، فائق .

مُتَقابِل ع. قارشو قارشویه اولان .

مُتَقارِب ع. بربرینه یقین گلمش اولان .

مُتَقاطِع ع. بربرینی قطع ایدن ، كسن ؛ بربرینك اوستندن گچن .

مُتَقاعِد ع. خدمتندن عفو ایدیلەرك بر مقدار معاش ایله كندیسنه اذن ویرلمش اولان .

مُتَقَبِّض ع. طوپلانوب بوروشان چكیلن .

مُتَقَدِّم ع. ایلری گچمش اولان ؛ گچمش ، اسكی ؛ تقدیم اولونان .

مُتَقَرِّب ع. یاقلاشان .

مُتَقَرِّح ع. یاره‌لی ، چیبانلی اولان

مُتَقَرِّر ع. محكم صورتده یرلشدیرلمش اولان ؛ گوزل تحقیق ایدلمش اولان .

مُتَقَلِّد ع. (بر كردنلق) طاقینان. اوستنه آلان.

مُتَیَقِّن ع. بر شیئی عین الیقین بیلن.

مُتَقَوِّس ع. اكریلمش، بوكولمش اولان.

مُتَّقی ع. كناهدن صاقینان، اهل تقوی.

مُتَقَیِّح ع. ایرینلنمش؛ جراحت باغلامش اولان.

مُتَّكا ع. طیانیله جق شیء.

مُتَكاثِر ع. چوغالمش.

مُتَكاثِف ع. صیقلشوب قویولاشمش و قالینلاشمش اولان.

مُتَكاسِل ع. اوشه‌نن، تنبل.

مُتَكَبِّر ع. كبر و تعظم ایدر اولان، بویوكلك صاتان.

مُتَكَبِّرانه فا. كبرلی اولانه یاقیشه جق صورتده.

مُتَكَفِّل ع. بری ایچون كفیل ومتعهد اولان.

مُتَكَلِّم ع. تكلم ایدن، سوز سویله‌ین؛ (صرفده) برنجی شخص.

مُتَكَوِّن ع. تكون ایدن، وجوده كلن.

مُتَّكی ع. دایانمش، اعتماد ایتمش اولان.

مُتَلاحِق ع. بر بریننك آردنجه كلن؛ بربرینی یافه‌لایان، بربرینه التحاق ایدن.

مُتَلاشی ع. تلاش و اضطرابه دوچار اولان.

مُتَلاشِیانه ح. تلاشله.

مُتَلاطِم ع. بر برینه چارپان، چالقه‌لانان.

مُتَلافی ع. الدن قاچیردیغی شیئه مقابل دیكر برشیء الده ایدن.

مُتَلاقی ع. قاووشمش، بولوشمش اولان.

مُتَلَبِّس ع. كیینمش.

مُتَلَذِّذ ع. برشیئدن لذت آلان، خوشلانان. ذوق طویان.

مُتَلَطِّف ع. لطف وملایمت و نزاكت كوسترن.

مُتْلِف ع. اتلاف واسراف ایدن.

مُتَلَفِّظ ع. تلفظ ایدن، آغزیله سویله‌ین.

مُتَلَقِّب ع. لقبلانمش، برلقبی اولان.

مُتَلَقّی ع. تلقی ایدن، آلان.

مُتَلَوِّث [ع. كيرلنوب ، پيس - لنمش اولان ، مردار .

مُتَلَوِّن [ع. تلون ايدن. رنكلى، بويالى ؛ چابوق فكر دكيشديرن .

مُتَلَهِّب ع. آلو چيقاران .

مُتَلَهِّف [ع. محزون ، مكدر ، متألم اولان .

مُتِمّ ع. اتمام ايدن ، تماملايان .

مُتَماثِل [ع. بربرينك مثل ونظيرى اولان .

مُتَمادى [ع. بلافاصله دائم اولان، تمادى ايدن .

مُتَمادِياً [ع. آردى آراسى كسلمكسزين، بلافاصله.

مُتَمارِض [ع. تمارض ايدن ، يا- لاندن خسته اولان .

مُتَمائِل [ع. بر طرفه اكيلن ؛ ميل ايدن .

مُتَمَتِّع [ع. تمتع ايدن ، قا- زانان ، كار ايدن .

مُتَمَثِّل [ع. بر شيئك صورت و هيئتنه كيرن، كندينى بكزه‌دن؛ جسمانى بر صورتده كورونن .

مُتَمَدِّن [ع. تمدن ايدن، مدنيت حالنده ياشايان .

مُتَمَرِّد [ع. تمرد ايدن ، كبرو تمند ايدن .

مُتَمَرِّدانه [ع. متمرد اولانه ياقيشه‌جق صورتده، عنادله .

مُتَمَسِّك [ع. صاليويرمه‌مك اوزره طوتار اولان ؛ پيشان.

مُتَمَكِّن [ع. اقامت ايدن، اوطو- ران؛ محكم صورتده تثبيت ايديلن ، صاغلاملاشد- يرلمش اولان.

مُتَمَلِّق [ع. تملق ايدن ، يالتاقلانان .

مُتَمِّم ع. اتمام ايدن، تماملايان .

مُتَمَنّى [ع. آرزو ايديلوب او- مولور اولان .

مُتَمَنّى ع. ايسته‌ين ، ديله‌ين .

مُتَمَوِّج ع. طالغه‌لانان

مُتَمَوِّل [ع. زنكين ، ثروت ومال صاحبى.

مُتَمَهِّد ع. سريلمش ، يايلمش .

مُتَمَهِّدى [ع. مهديلك ادعاسنده بولنان .

مَتْن ع. كتابك اصل عباره‌سى.

مُتَناسِب [ع. اویغون، موافق؛ بربرینه یاقیشان .

مُتَناظِر [ع. بربرینه باقیشیر و قارشی اولان .

مُتَنافِر [ع. بربرندن نفرت ایدن، بربرینی سومه‌ین .

مُتَناقِص ع. آزالان، اکسیلن

مُتَناقِض [ع. بربرینه مباین اولان ، یکدیکرینی چورودن .

مُتَناوِب [ع. نوبتله تکرر ایده‌رك دوام ایدن .

مُتَناهی ع. بیتن، نهایت بولان .

مُتَنَبِّه [ع. اویانیق ، اویانان ؛ عقلنی باشنه طوپلایان .

مُتَنَبّی ع. نبوت دعواسی ایدن.

مُتَنَزِّل [ع. تنزل ایدن ، آلچالان .

مُتَنَزِّه [ع. تنزه ایدن، کزوب أکله‌نن .

مُتَنَصِّر [ع. تنصر ایدن ، خرستیان اولان .

مُتَنَعِّم [ع. ناز ونعمتله پرورده اولان .

مُتَنَفِّذ [ع. نفوذی اولان ، سوزی کچن .

مُتَنَفِّر [ع. نفرت ایدن، چکینوب قاچینان .

مُتَنَفِّس [ع. تنفس ایدن، تنفس ایتمك خاصه‌سنه صاحب اولان ؛ یاشایانلر ، حیاتده اولانلر .

مُتَنَكِّر [ع. طانیماز بر قیافته کیرمش اولان .

مُتَنَكِّراً [ع. طانیمایاجق بر صورتده کندینی بللی ایتمکسزین .

مُتَنَوِّع [ع. تنوع ایدن ، دورلو دورلو ، کونا کون ، مختلف .

مُتَواتِر [ع. شیوع بولان ، آغزدن آغزه یاییلان، خلق آره‌سنده سویله‌نن .

مُتَوارِث ع. میراث قالان .

مُتَوارِد [ع. بربرینك آردنجه (بر محله) کلن ؛ هپ بر لکده واصل اولان .

مُتَواري ع. صاقلی ؛ کیزلی

مُتَوازي [ع. بربرینه‌قاووشمایارق اوزایوب کیدن .

مُتَوازِیاً [ع. برلشمکسزین اوزا- یوب کیده‌رك .

مُتَواضِع [ع. الچاق كوكللی، كندینی آشاغی طوتان، كبردن خالی وبری اولان .

مُتَوافِق [ع. بربرینه اویغون و موافق اولان ،

مُتَوالی [ع. توالی ایدن ، آردی صره مرتب اولان ، آرالق ویرمكسزین دوام ایدن .

مُتَوالِیاً [ع. آردی آراسی كسلمكسزین ، بر دیزی‌یه ، بلا فاصله .

مُتَوَجِّه [ع. توجه ایدن؛ یوزی و یا عقلی بر سمته دوغرو دونمش اولان . یوله چیقان ؛ برینه حسن ظن ومحبتی اولان .

مُتَوَجِّهاً [ع. یوز چویره‌رك ، دوغرو؛ استقامت آله‌رق.

مُتَوَحِّش ع. اوركمش، قورقمش.

مُتَوَرِّع [ع. كناهدن صاقینان، پرهیزكار .

مُتَوَرِّم [ع. شیش، قباریق؛ سل الرئه دنیلن علته طوتلمش.

مُتَوَسِّط [ع. آرایه كیرن ، توسط ایدن، ایكیسی اورته‌سی بولنان .

مُتَوَسِّل ع. توسل ایدن .

مُتَوَسِّلاً [ع. استناد ایده‌رك ، وسیله اتخاذ ایده‌رك .

مُتَوَطِّن ع. وطن اتخاذ ایدن .

مُتَوَغِّل [ع. توغل ایدن ، او- صانمایوب غیرت ایدن.

مُتَوَفّا [ع. دوغروسی : متوفی : اولمش ، وفات ایتمش .

مُتَوَقِّف [ع. تابع ومنوط اولان، تبعیت ایدیجی اولان؛ بر شیئه باغلی بولنان .

مُتَوَقّی [ع. كندینی وقایه ایدن، كوزه‌دن .

مُتَوَكِّد [ع. صاغلاملاشمش ،تقویه ایدلمش اولان .

مُتَوَكِّل [ع. هر ایشنده اللهدن باشقه كیمسه‌یه كو- كنمه‌ین .

مُتَوَلِّد [ع. تولد ایدن ، دوغان؛ حاصل اولان ، چیقان .

مُتَوَلّی ع. بر وقفی اداره ایدن .

مُتَوَهِّم [ع. وهمه تابع اولان ، وهملی .

مُتَهالِك [ع. نفسنی تهلكه‌یه القاایدن تهالكه ایشه كیریشن .

مُتَهَزِّز [ع. اهتزاز ایدن ، تتره‌ین .

مُتَّهَم [ع. كندیسنه ظن ایله قبا- حت اسناد اولونان، قبا- حتلی .

مُتَهَوِّر ع. تهور ايدن؛ صوكنى دوشونميوب ايشه بى پروا صالديران .

مُتَهَوِّرانه فا. صوكنى دوشونميوب بى پروا صالديرارق .

مُتَهَيِّج ع. هيجانه كلمش ، جوشقون .

مُتَهَيِّئ ع. حاضرلانمش اولان .

مُتَيَسِّر ع. قولايلاشمش ، اجراسى قولاى اولان

مُتَيَقِّظ ع. اويانيق ، بيدار؛ دقت وبصيرت ايديجى اولان .

مُتَيَقِّظانه فا. بصيرتله ، آچيق كوزليلكله .

مُتَيَمِّن ع. بركتلى ، قوتلى؛ مبارك .

مَتين ع. صاغلام، قوى؛ دوغرو؛ سوزندن دونمز ، ثباتلى .

مُثاب ع. عملنه مقابل اجرو مكافات كورمش اولان .

مُثابَرَت ع. دوام اوزره اشتغال؛ اقدام .

مَثابه ع. درجه ، منزله.

مِثال ع. اورنك ، نمونه، رؤيا؛ دوش ؛ بكزر ؛ نظير .

مَثانه ع. سيديك قاوغى .

مَثانى ع. قرآن كريمك مجموعنه ويا مفصل سوره‌لرندن برينه ويريلن اسمدر .

مُثْبَت ع. اثبات ايدلمش ، صاغلام ، متين ، محقق.

مُثَبَّت ع. ايجه تحقيق ، تأكيد وتأييد ايدلمش اولان .

مِثقال ع. بر بوچوق درهملك بر وزن .

مِثقَب ع. دليك آچمغه مخصوص آلت .

مَثقوب ع. دلينمش ، دليكلى .

مِثل ع. بكزر ، نظير ، اش ؛ مقدار .

مَثَل ع. آداب واخلاقه دائر حكايه؛ قصه ؛ درس ، امر ، قاعدهٔ عموميه صورتنده سويلنمش معتبر سوز .

مَثَلا ع. مثال اوله‌رق ، فرضا .

مُثَلَّث ع. اوچلى ، اوچدن مركب . اوچ خطك برلشمسندن حاصل اولان اوچ كوشه‌لى شكل .

مُثَلَّثات ع. مثلثلرك خواص وكيفياتندن بحث ايدن علم .

مِثْلَّلو [ص. بكزر ، كبى ، شبيه ، نظير ، قبيلندن .

مُثْمِر [ع. ثمره ويرن ، محصول ويرن ؛ مؤثر ؛ كارلى ؛ فائده‌لى .

مُثَمَّن [ع. سكز جزءدن عبارت اولان ، سكزلى ؛ سكز كوشه‌لى شكل .

مَثْنَوى [ع. هر ايكى مصراعى بر قافيه‌ده اولان شعر ؛ مولانا جلال الدين رومى حضرتلرينك كتاب مشهورى .

مَثْنَوِيّات [ع. مثنوى قبيلندن اولان منظومه‌لر .

مُثَنّىٰ [ع. ايكى جزءدن مركب . ايكيلى ؛ ايكى شخص ويا شيئه دلالت ايدن .

مَثوبه [ع. عمله مقابل اولا اجر و مكافات .

مَثول [ع. برينه حرمةً اياقده طورمه .

مَثيل ع. بكزر ، شبيه ، نظير .

مُجاب [ع. طلب و ارزوسى قبول اولونان .

مُجادَله [ع. منازعه ، جدال ، آتيشمه ؛ مباحثه .

مُجاذَبه ع. بربرينى چكمه .

مَجار [س. ص. معروف قومك افرادندن اولان يا خود بو قومه منسوب ومتعلق بولنان .

مَجارجه [ص. مجارقومنه‌منسوب و متعلق ؛ مجارلرك اصول، طرز ويا لسانده؛ مجار لسانى .

مَجارِستان [سخ. مجارلرك ساكن اولدقلرى مملكت .

مَجارى [ع. مجرالر، صويوللرى؛ نهر يتاقلرى .

مَجاز [ع. حقيقى معناسنه مناسبتى اولان ديكر برمعناده قوللانيلان كلمه .

مُجاز [ع. اجازت آلمش، مأذون؛ حلال ، مشروع .

مَجازاً ع. مجاز طريقيله .

مُجازات ع. جزا ويرمه .

مَجازى [ع. مجازه منسوب و متعلق .

مَجال ع. قوت، طاقت ، اقتدار.

مَجالِس [ع. مجلسلر ، مذاكره ايچون بر آرايه طوپلانمش انسان جمعيتلرى .

مُجالَسَت ع. برلكده اوطورمه .

مَجامِع ع. مجمعلر . ب : مجمع .

مُجامَعَت [ع. جماع یتمه ، زوجه ایله برلشمه ، معامله زوجیه .

مَجامیع ع. مجموعلر. ب: مجموع.

مَجّان ع. بادهوا ، اجرتسز .

مَجّاناً [ع. پارەسز ، اجرتسز اولەرق .

مُجانَبَت [ع. صاقینمه ، احتراز؛ اوزاقلاشمه .

مُجانِس [ع. همجنس اولان ، مشابه ، بکزر .

مُجانَسَت [ع. بکزەمه، برجنسدن اولمه .

مَجانین ع. مجنونلر ، دلیلر .

مُجاوَبه [ع. بربرینه جواب ویرمه ، آتیشمه .

مُجاوِر ع. قومشو ؛ معتکف .

مُجاوَرَت [ع. قومشولق ؛ اعتکاف .

مُجاهِد [ع. جهدایدن، چالیشوب چبالایان؛ دین اوغورینه حرب ایدن .

مُجاهَده [ع. سعی و غیرت ، دین اوغورنده محاربه.

مُجبِر ع. اجبار ایدن ، زورلایان .

مَجبور [ع. زورله بر ایشه یاپمغه سوق اولونان ، مضطر ، ناچار .

مَجبوراً ع. مجبور اولەرق .

مَجبورِیَّت [ع. مجبور اولمه ، زور .

مَجبول [ع. طینت وجبلتده بولنان ؛ یار اولمش .

مُجتَبی [ع. اختیار وانتخاب اولونمش .

مُجبِّر ع. کویش کتیرن .

مُجتَمِع ع. طوپلانمش ، طوپلو .

مُجتَمِعاً [ع. طوپلو اولەرق، هپ بردن .

مُجتَنِب [ع. اجتناب ایدن ، صاقینان ، چکینن .

مُجتَهِد [ع. آیات واحادیثدن احکام چیقارا بیلن .

مَجد ع. بویوکلك، شان وشرف.

مُجِدّ ع. سعی وغیرت ایدن .

مُجَدَّد [ع. یکی ، قوللانلمامش ، تازه ،

مُجَدِّد ع. یکی بر شکله صوقان.

مُجَدَّداً ع. یکی اوله‌رق.

مَجذوب [ع. دلی ، دیوانه ؛ جذب اولونمش ؛ جذبه صاحبی.

مَجذوم [ع. مسکین علتنه مبتلا اولان.

مَجرا [ع. صویك آقدیغی یول ؛ نهربتاغی؛ یول.

مُجَرَّب [ع. تجربه اولونمش ؛ دگنمش.

مُجَرَّبات [ع. تجربه اولونمش شیئلر.

مُجَرَّد [ع. چپلاق ؛ یالکز ، تك، آیری ؛ فرید ، وحید ؛ بیاضلق ، اینیلك کبی موضوعدن صرف نظرله یالکز بر صفت بیان ایدن. قاریشیق اولمایان ؛ صاف ؛ معنوی ، روحانی ؛ او لنمه‌مش، بکار؛ حروف اصلیه‌سی بیننده حرف زائد بولونمایان؛ تر. آنجق ، صرف ؛ مطلقا.

مِجرَد [ع. دیشلرك پاسنی تمیزلمکه مخصوص دیشجی آلتی.

مُجَرَّدات [ع. معنوی وروحانی شئیلر.

مُجَرَّدلك س. بکارلق.

مُجرِم [ع. جرم وقباحت ایشله‌ین ، قباحتلی.

مَجروح [ع. یاره‌لانمش ؛ رد وابطال اولونمش.

مَجرور [ع. جر اولونمش ، چکلمش ؛ مکسور اوقونان.

مَجری ع. ب : مجرا.

مَجزوم [ع. کسیلمش، اوزرینه جزمه اشارتی قونمش ؛ معلوم ومحقق.

مُجَسَّم [ع. جسمی اولان؛ جسم ووجودپیدا یتمش اولان؛ اوزونلغی ، کنیشلکی ودرینلکی اولان شیء.

مُجَوَّف [ص. ب : مجوف . س. طوپك ایچنده‌کی بوشلق.

مُجَفِّف [ع. قورودن ، قورودیجی. siccatif.

مُجَلّا ع. جلالانمش ، پارلادلمش.

مُجَلِّد [ع. کتابلری دیکوب اوزرلرینه قاب چکیرن.

مُجَلَّد [ع. دیکیلوب اوزرینه‌قاب چکیلمش اولان ؛ جلدلنمش (کتاب).

مُجَلِّدلِك س. مجلد صنعتی .

مَجلِس [ع. مذاکره ایچون طوپلانمش انسان هیئتی، جمعیت ، انجمن .

مَجلس آرا [فا. کوزل سوزلریله مجلسی شنلندیرن .

مَجلوب [ع. جلب اولونمش ، باشقه یردن کتیرلمش؛ قاپلمش .

مَجَلّه [ع. کتاب؛ قوانین ؛ مجموع الشرایع .

مَجمَر ع. بخوردان .

مَجمَع ع. طوپلانیلان محل .

مُجمَل [ع. قیصه ، مختصر ، موجز ؛ آز کلمه ایله افاده اولونمش .

مُجمَلاً [ع. قیصه‌جه ، آز کلمه ایله افاده ایده‌رك .

مَجموع [ع. جمع اولمش، طوپلانمش، بریکمش ؛ هپ ، بوتون، جمله .

مَجموعاً [ع. بردن ؛ طوپدن : کافةً ، جملةً .

مَجموعه [ع. طوپلانوب بریکدیرلمش ولان شیئلرك هیئت عمومیه‌سی ؛ علوم وفنونه ویا ادبیاته عائد مباحثی حاوی رساله موقوته ؛ ایچنه اشعار وسائره قید ایدلمش اولان رساله .

مَجنون [ع. چیلغین ، دلی ، دلیرمش ؛ فنا حالده عاشق اولمش .

مَجنونانه [فا. دلیجه ، دلینك یاپاجغی طرزده .

مَجنونلِق س. دلیلك ، چیلغینلق .

مَجنونِیَّت [ع. دلیلك ، چیلغینلق .

مَجوس [ع. ایرانك اسکی زردشت دیننه منسوب اولان .

مَجوسی [ع. دین مجوسه تابع ، زردشتی .

مَجوسِیَّت [ع. مجوسیلك، آتشپرستلك .

مُجَوَّف ع. ایچی بوش ، اویوق.

مُجَوهَر [ع. جوهر ایله تزیین اولونمش ، الماسلی ؛ نقطه‌لی حرف .

مُجَوهَرات [ع. الماس ایله یاخود دیکر ذی قیمت طاشلرله مزین شیئلر .

مُجَهَّز [ع. تجهیز اولونمش ، هر بر نقصانی اکمال اولونارق حاضرلانمش ، دونانمش .

مُجَهِّز [ع. تجهیز ایدن ، برشیئك لوازمـنی تدارك ایدوب حاضرلایان .

مَجهود ع. جهد ، سعی ، اقدام.

مَجهول [ع. بیلینمـه‌ین ، معروف ومعلوم اولـمایان ؛ فاعلی بللی اولمایان .

مَجهولِیَّت [ع. بیلینمه‌ین شیئ ویا شخصك حالی .

مَجیء [ع. گلـمه ، ورود ، ظهور ایتمه .

مُجیب [ع. اجابت ایدیجی، سؤاله جواب‌ویرن، مطلوب‌اولانی قبول واجرا ایدن .

مَجید [ع. مجد وشرف صاحبی .

مَجیدی [ع. سـلطان عبدالمجید خانك ایجـاد ایتـدیكی (نشان) .

مَجیدِیّه [ع. سـلطان عبدالمجید خان زمانـنده ضـرب ایدیلن یكرمی غروشلق كوموش سـكه .

مَچ س. اكسز ، دوز قیلیچ .

محابا [فا. بی محابا : دوشونمـكسزین ، پرواسـزجه ، حـذر ایتمیه‌رك .

مُحادَثه [ع. مصاحبه، قونوشمه، مكالمه ، صحبت ؛ قونفه‌رانس .

مُحاذی [ع. بربرینك قارشیسنده و بر حذاده بولنان .

مَحاذیر [ع. محـذورلر . ب : محذور .

مُحارِب [ع. حرب وجنك ایدن، حرب صولنه‌آشنا اولان. جنكاور ، جسور .

مُحارَبه [ع. دولـتلر آراسـنده وقـوع بولان حرب ، جنك ؛ قانلی مصادمه .

مُحارَسه ع. حفظ و وقایه ایتمه .

مُحاسِب [ع. حساب ایشلرنده ماهر اولان .

مُحاسِبلِك [ع. حساب ایشلرنده ماهر اولانك حالی .

مُحاسَبه [ع. حسابلاشمه؛ رسمی بر دائره‌نك حسابات ایله مشغول اولان شعبه‌سی .

مُحاسَبه‌جی [س. رسمی‌بردائره‌نك حساب ایشـلرینه نظارت ایدن ؛ برولایتك باشلیجه تقسـیماتندن اولان سـنجاغك حساب ایشلرینه مأمور اولان .

مُحاسَبه‌جیلِك [س. محاسبه‌جینك مأمـوریـت و وظیفه‌سی .

مَحاسِن [ع. حسنلر، کوزللکلر؛ اوصاف جمیله .

مُحاصِر ع. محاصره ایدن.

مُحاصَره [ع. بر موقعك دشمن طرفندن قوشادلماسی .

مَحاضِر ع. محضرلر. ب : محضر.

مُحاضَره [ع. بربرینه درحال جواب ویرمه؛ بربرله قونوشمه؛ بربرله مجادله ومخاصمه ایتمه، اوغراشمه .

مُحاط [ع. چورلمش، احاطه اولونمش، قوشادلمش .

مُحافِظ [ع. حفظ وصیانت ایدن، وقایه ایلهین .

مُحافِظلِق [س. محافظك صفت ووظیفه‌سی .

مُحافَظه [ع. صاقلامه، وقایه، حفظ ایتمه .

مَحافِل [ع. محفللر، طوپلانمه محللری؛ جمعیتلر .

مَحاق [ع. عربی آینك صوکی؛ صوك اوچ کیجه‌سی .

مَحاکِم ع. محکمه‌لر. ب : محکمه.

مُحاکَمه [ع. مدعی ایله مدعیٰ علیهی دیکلیوب حکم ایتمه؛ ذهناً تدقیق ایدوب بر حکم ویرمه .

مَحالّ ع. محللر، یرلر .

مُحال [ع. ممکن اولمایان، امکانسز، غیر قابل .

مِحال [ع. مهارت، اوسطه‌لق؛ حیله؛ منازعه؛ فلاکت؛ زیان؛ ضرر .

مُحالَفه [ع. بربرینه یمین ایدوب عهدلشمه .

مَحاله ع. بیوك مقره .

مَحامِد [ع. محمده‌لر، مدح وستایشه لایق اولان افعال.

مَحامِل [ع. محمللر، یوك ویا خسته نقلنه مخصوص تسکره‌لر؛ اوزوم طاشیمغه مخصوص شیئلر .

مُحامی [ع. مدافعه ایدن، آووقات، دعوی وکیلی .

مُحاوَره ع. قونوشمه، مصاحبه.

مُحِبّ [ع. سون، محبت ایدن، دوست وخیرخواه اولان.

مُحِبّانه [فا. دوسته لائق ویاقیشیر بر صورتده .

مُحَبَّت [ع. سوکی، دوستلق؛ قونوشمه، صحبت؛ عشق وعلاقه .

مُحَبَّتنامه [فا. دوستجه یازیلان مکتوب .

مَحبَس [ع. حبس ایتمكه مخصوص محل .

مَحبوب [ع. سوكیلی، معشوق ؛ سویلن .

مَحبوس [ع. حبس اولونان ؛ محبسه قپانمش اولان .

مَحبوسخانه فا. محبس، زندان.

مَحبوسیّت ع. محبوسلق.

مُحتاج [ع. احتیاج ، اقتضا و لزومی اولان ؛ فقیر ، یوقسول .

مُحتاجلِق [س. محتاج اولانك حالی .

مُحتاجیّت ع. عینی معنی .

مُحتال ع. حیله‌كار ، دوباره‌جی .

مُحتَجِب [ع. اورتولو ، كیزلنمش ، مستور .

مُحتَرِز ع. احتراز ایدن ، چكینن.

مُحتَرِق ع. یانمش .

مُحتَرَم ع. حرمتله، معزز ، مكرم.

مُحتَسِب [ع. وقتیله احتساب اغاسی دنیلن مأمور .

مُحتَشَم [ع. محترم، شایان حرمت؛ هركسه حرمت القا ایدن.

مُحتَضِر [ع. اولمك درجه‌سنده بولونان، جان چكیشن.

مُحتَكِر [ع. مالی صاقلایوب بهایه چیقدیغی زمان صاتان .

مُحتَلِج ع. احتلاجه اوغرامش .

مُحتَمَل [ع. ممكن ، قبول اولو-نابیلیر ، قابل .

مُحتَمَلات [ع. ممكن وقابل اولان شیئلر .

مُحتَوی [ع. احتوا ایدن. جامع، شامل ، حاوی .

مُحتَوِیّات [ع. بر شیئك ایچنده بولونان شیئلر .

مَحجوب [ع. اوتانان، شرمنده، اوتانغاج ؛ اورتولو ، مستور .

مَحجوبیّت [س. اورتولو شیئك حالی ؛ اوتانمه .

مَحجوز ع. حجز اولونمش .

مُحَدَّب [ع. قانبور ، اوستی یومرو ، تومسك اولان.

مُحدَث [ع. یوق ایكن صكره‌دن ایجاد اولونمش ، مخلوق؛ یكی .

مُحَدِّث [ع. احادیث نبویه‌یی نقل ورو ایت ایدن .

مُحَدِّد [ع. تحديد ايدن ، حدود تعيين ايلهين .

مَحدود [ع. اطرافی حدود ایله احاطه اولونان : مجـ : قليل العقل .

مُحَذِّر [ع. تحذير ايدن ، قورقودوب صاقیندیران .

مَحذور [ع. حذراولنوب صاقنیلهجق شیء ؛ مانع .

مَحذوف [ع. حذف اولونمش ، يرندن دوشورولمش . سیلنمش .

مِحراب [ع. عبادتخانه‌لرك قبله جهتنده امامك اوكنده نماز قیلدیغی اویوق .

مُحَرِّر [ع. یازی یازان، كاتب ؛ یازی ایله افادهٔ مرامه مقتدر اولان ؛ غزته یازیلرینی یازان ؛ بر اثر تألیف ایدن .

مُحَرَّر ع. یازلمش،تحریراولونمش.

مُحَرَّرات [ع. يازلمش اولان شیئلر .

مُحَرِّص [ع. حرصلاندیران ، ارزو ویرن ، تحریك و تشویق ایدن .

مُحَرَّف [ع. تحريف اولونمش ، تغییر و تبدیل ایدلمش اولان .

مُحرِق ع. ياقان ؛ مؤثر .

مَحرَك [ع. اجرام سماویه‌نك سماده رسم ایتدكاری موهوم دائره‌لردن هر بری ؛ بر مرمینك رسم ایتدیكی قوس .

مُحَرِّك [ع. تحريك ايدن، حركته كتیرن؛ تحریك وتشویق ایدن ، آیاقلاندیران .

مَحرَم [ع. ازدواجی شرعاً ممنوع اولان؛ كنديسندن قاچلمایان ؛ برینك اعتماد و امنیت ایدوب اسرارینه واقف ایتدیكی دوستی ، تكلیفسز ؛ هر كسه آچیلوب سویله‌نه‌مه‌ین ، كیزلی ؛ نامحرم : شرعاً نكاح جائز اولمغله كنديسندن قاچیلان .

مُحَرَّم ع. عربی آیلرینك برنجیسی.

مُحَرَّمات [ع. ممنوع و حرام اولان شیئلر .

مَحرَمانه فا. كیزلیجه .

مَحرَمِیَّت [ع. محرم اولانك حالی. تكلیفسزلك .

مُحَرَّمِیَّه [ع. سنه باشی بخشیشی.

مَحروس [ع. كوزه‌دیلن ، محافظه اولونان ، حفظ اولونمش اولان .

مَحروسه ع. شهر ، مملکت . مدینه .

مَحروف ع. تغییر و تبدیل ایدلمش اولان .

مَحروق ع. یانمش اولان .

مَحروم ع. بی نصیب ، بی بهره.

مَحرومیّت س. نصیبسزلك .

مَحزون ع. قایغولی ، مکدر ، حزنلی .

مَحزونیّت ع. محزون اولانك حالی .

مُحسِن ع. احسان ایدن ؛ ایلیك یاپان .

مُحسَّنات ع. کوزل ایشلر ؛ نفع ، فائده ، فضل و رجحان .

مَحسوب ع. حساب اولونمش .

مَحسوباً ع. حسابه کچیره‌رك ، ایلریده حساب ایدلمك اوزره .

مَحسود ع. حسد اولونان .

مَحسوس ع. حس اولونمش .

مَحسوسات ع. حس اولونان شیئلر .

مَحشَر ع. طوپلانیلاجق محل ، قیامت ؛ برچوق انسانلرك طوپلاندیغی محل .

مُحَشّی ع. حاشیه یازان .

مُحَصِّل ع. حاصل ایدن ؛ طوپلایان ، تحصیل ایدن .

مُحصِن ع. حرامدن چکینن .

مُحصِنات ع. حرامدن چکینوب اهل عفت اولان قادینلر .

مَحصود ع. حصاد ایدلمش ، بیچلمش اولان .

مَحصور ع. محاصره ایدلمش ، اطرافی قوشادلمش .

مَحصول ع. حاصل اولان ، وجوده کلن ؛ بغدای ، آرپه ، میوه کبی طوپراقدن حاصل اولان شیئلر ؛ حیوانات ، صنایع وسائره‌نك ویردیکی شیئلر ؛ برقلمده معامله‌سی یاپیلان کاغدلرك هیئت مجموعه‌سی .

مَحصولدار فا. محصولی چوق اولان .

مَحصولسز ص. محصولی اولمایان.

مَحض ع. خالص ، صافی ، صرف.

مُحضا ع. يالڭز ، آنجق .

مُحضَر [ع. ثابت مسكن ؛ جمعيت ، حاضرون ؛ حضور ، وجود ؛ برچوق آدم طرفندن يازيلارق بر مقامه تقديم ايديلن ورقه ؛ پيشكاه .

مُحضِر [ع. محكمه‌يه جلبه مأمور اولان ؛ مباشر ؛ محكمه خدمتجيسى .

مَحَطّ [ع. و محطه . برشئى ايند يريلن محل ؛ منزل ، قوناق ؛ استاسيون .

مَحظور [ع. يانه واريلامايان . تقربى ممنوع اولان ؛ محرم .

مَحظورات [ع. مقدس اولاز شيئلر ؛ محرم و ممنوع اولان شيئلر .

مَحظوظ [ع. خوشلانان ، حظ ايدن، ممنون، خشنود.

مَحظوظِيَّت [ع. ممنونيت. مسرورويت .

مَحفَظه [ع. بر شيئك حفظنه مخصوص قوطو وسائره.

مَحفِل [ع. جمعيت ، مجلس ؛ طوپلانيله‌جق ير ، جامعلرده پادشاهه مخصوص قفسلى اوطه .

مَحفوظ [ع. ضرر وزياندن حفظ اولونان، صيانت ايديلن؛ حفظ ايدلمش، ذهنده طوتولمش. لوح محفوظ : تقديرات آلهيه‌نك قيد وحفظ اولوندقلرى لوحهٔ مباركه .

مَحفوظاً [ع. عسكرك نظارتى آلتنده، محافظه تحتنده.

مِحَفّه [ع. دوه اوستنه قونان بر نوع واسطهٔ نقليه .

مُحِقّ [ع. احقاق حق ايدن ؛ عادل، حقى تسليم ايله‌ين؛ حقلى .

مُحَقَّر [ع. تحقير اولونمش ذليل، آلچاق .

مُحَقَّرات [ع. پك آزقيمتى اولان شيئلر .

مُحَقَّق [ع. تحقيق اولونمش ، حق و صحتى اثبات اولونمش ؛ شبهه‌سز ، مطلقا ، بلا تردد .

مُحَقِّق [ع. تحقيق ايدن ، بر شيئك حقيقتنى، دوغروسنى آرايوب ميدانه چيقاران .

مُحَقِّقانه [فا. محقق اولانه ياقيشير صورتده .

مِحقَن ع. و محقنه. شيرينغه .

مَحَكّ [ع. عيار طاشى ؛ بر شيئك قيمت ودكرينى كوسترن شئى ، معيار .

مُحكَم [ع. قوى ، صاغلام ، متين ، قرتلى .

مُحكَمات [ع. برحكم قطعىيى متضمن اولان آيات قرآنيه ؛ مقابلى : متشابهات .

مَحكَمه [ع. دعوالرك حكم و فصل اولونديغى محل.

مَحكوك [ع. حك اولونمش ، قازنمش .

مَحكوكات [ع. قازيمه صورتيله ياپيلان ايشلر .

مَحكوم [ع. حكم آلتنده اولان؛ محكمه‌دن برحكم يمش اولان ؛ حكم اولونمش اولان.

مَحكى ع. حكايه اولونمش اولان.

مَحَلّ [ع. موقع ، مكان ، طوپراغه آياق قونان ير ، طورولەجق ير ؛ بر اولونك اقرباسى اونده طوپلانان جمعيت

مُحَلِّل [ع. تحليل ايدن ؛ حرامى حلال ياپان .

مَحلوج [ع. حلاج معرفتيله آتلمش (پاموق) .

مَحلوق [ع. صاچ وصقالى تراش اولمش .

مَحلول [ع. حل ايدلمش چوزلمش بر ولودن وقفه ويا ميرى‌يه قالمش اولان (ميراث) .

مَحلولات [ع. براولونك وارثى اولماديغيچون وقفه ويا ميرى‌يه قالان ميراثلرى .

مَحَلّه [ع. برشهرك منقسم اولديغى قسملردن بيرى .

مَحَلّى [ع. بر محله مخصوص ، يرلى .

مَحمَدَت [ع. مدح وستايشه لائق حال وحركت؛ تشكر، شكر .

مُحَمَّدى [ع. حضرت پيغمبر (صلعم) افندمزه منسوب ومتعلق .

مَحمِل [ع. يوك وياخسته طاشيمغه مخصوص تسكره ؛ اوزوم طاشيمغه مخصوص سپت ؛ هرسنه حرمين محترمينه كوندريلن هديه‌لر ؛ دوه‌نك اوستنه قونان برنوع واسطهٔ نقليه .

مَحمود [ع. حمد وثنا و ستايش اولونمش .

مَحمُودِيّه [ع. سلطان محمود زماننده باصلمش يكرمى بش غروش قيمتنده بر آلتون سكه .

مَحمول [ع. حمل واسناد اولنان، يوكلو اولان؛ مسند، خبر.

مَحموم [ع. حما علتنه طوتولمش ، ايصيتمه‌لى .

مَحمى [ع. حمايه ايدن ، حفظ ايله‌ين .

مَحمِیّه ع. بویوك شهر .

مِحَن ع. محنتلر . ب : محنت .

مِحنَت [ع. درد ، بلا ، غم ؛ کدر ، مصیبت؛ اذیت ، زحمت .

مِحنَتزَده فا. محنته دوچار اولمش.

مِحنَتگَده فا. اذیت چکیلن محل.

مِحنَتکَش [فا. محنت چکن، غم وکدرله عمر سورن .

مَحو [ع. یوق ایتمه، بوتون بوتوز ازاله ایدوب اثرینی دخی براقمامه ؛ یوق اولمه ؛ خراب ایتمه ، باتیرمه .

مِحوَر [ع. دونن شیئك اورته سنده کچن خط ؛ کرهٔ ارضك ایکی قطب نقطه‌سندن کچدیکی تصور اولونان خط موهوم .

مُحَوَّل [ع. احاله وسپارش اولونمش ، یوکلدلمش ؛ تحویل، تبدیل وتغییر اولونمش.

مَحوِیَّت [ع. کندینی کوچوك طوتمه ، تواضع .

مُحَیِّر ع. حیرتده براقان .

مُحیط [ع. احاطه ایدن ، قوشادان ؛ حاوی وشامل اولان .

مُحيي [ع. احیا ایدن، جان ویرن، دیریلتن .

مُخ ع. ایلیك . مغز ، دماغ .

مخابِر [ع. خبر ویروب آلان ، مکتوبلاشان .

مُخابَره [ع. خبرلشمه ، مکتوبلاشمه .

مُخاتَله [ع. برینی آلدادوب دوباره ایتمه .

مُخادَعه [ع. حیله‌کارلق ، دوباره .

مُخادَنت [ع. دوستلق ، یارلق، مصادقت .

مَخادیم [ع. مخدوملر . ب : مخدوم .

مَخارِج ع. مخرجلر . ب : مخرج.

مَخازِن ع. مخزنلر. ب؛ مخزن.

مُخاصِم [ع. عداوت ودشمنلك اوزره بولنان ، مخاصمه ایدن؛ آرالرنده دعوا اولان ایکی طرفدن بری .

مُخاصَمه [ع. عدوت، دشمنلك منازعه . ایکی کیشی آراسنده‌کی مخالفت ، دعوی.

مُخاض ع. طوغورمه آغریسی .

مُخاط [ع. سوموك و بلغم كبی شیئلر .

مُخاطِب [ع. برینه سوز سویله ین .

مُخاطَب [ع. كندیسنه سوز سویله نن .

مُخاطَبه [ع. قارشی قارشی‌یه لاف ایتمه ، بربرینه سویله ، بربرینه خطاب ایتمه .

مُخاطَره ع. تهلكه ، قورقو .

مُخاطَره‌لی [ص. تهلكه‌لی، قورقولو .

مُخاطی [ع. مخاطه منسوب و متعلق .

مَخافَة ع. قورقمه ، خوف ایتمه.

مَخالِب [ع. مخلبلر ، ییرتیجی قوش‌ویاجانوار پنچه‌لری.

مُخالَصَت [عه. بریله ریاسز و صفوت‌اوزره كچینمه.

مُخالَطه [ع. (ایشلری) قاریشدیرمه؛ بریله قونوشمه ، انسیت ایتمه .

مُخالِف [ع. موافق واویغون اولمایان ، ضد، عكس.

مُخالَفَت [ع. قارشو قومه ، ضدكیتمه ، اویمامه، باشقه درلو داورانمه ، مباینت، ضدیت ، خصومت .

مُخبِر ع. خبر ویرن .

مُختار [ع. انتخاب اولونمش ، سچلمش ؛ كندی اراده‌سی ألنده اولان ، ایستدیكی كبی حركت ایدن ؛ ممتاز .

مُختارِیَّت [ع. مختار وممتاز اولانك حالی .

مُختَرِع [ع. اختراع ایدن ، میدانه قویان ، یكی‌شیٔ چیقاران .

مُختَزَن [ع. خزینه و مخزنده محفوظ اولان .

مُختَصّ [ع. خاص و مخصوص اولان .

مُختَصَر [ع. اختصار اولونمش، قیصه ، مجمل .

مُختَصَراً [ع. مختصر برصورتده ، قیصه‌جه .

مُختَفی [ع. اختفا ایدن ، كیزلنن .

مُختَلّ [ع. اختلاله دوچار اولمش ، نظام وترتیبی بوزولمش .

مُخْتَلِس [ع. اختلاس ایدن ، سرعتله قاپان ، بر آنده چالوب چارپان.

مُخْتَلِط [ع. باشقه شیئله قاریشان .

مُخْتَلِف [ع. اختلاف ایدن . باشقه باشقه ودورلو دورلو اولان . مختلف فیه : حقنده اختلاف ایدیلمش ، اویوشیلامایان .

مُخْتَمِر ع. اکشییوب قباران.

مُخْتَنِق ع. بوغولمش ، بوغوق

مَخْتُوم ع. مهرلی ، مهرلنمش .

مَخْتُون ع. سنت اولمش .

مُخَجِّل ع. اوتاندیریجی .

مُخَدِّر ع. اویوشدیران .

مُخَدَّره [ع. ارککلرك نظرندن اسیرگنمش اولان قیز ، اهل پرده .

مُخَدَّش [ع. تخدیش ایدن . طیرمالایان .

مَخْدُوم [ع. خدمت اولونان ؛ اوغل ، ولد ، پسر .

مُخَرِّب [ع. تخریب ایدن ؛ خراب وویران ایدن . پریشان ایله‌ین .

مُخَرِّب ع. عینی معنی .

مَخْرَج [ع. قاپو کبی چیقیله‌جق یر ؛ داخلدن چیقان مالك خارجده‌کی محل صرفی ؛ بر بینه علامه .

مُخْرَج [ع. اخراج اولونمش ، چیقارلمش ، چیقمش .

مِخْرَز [ع. بیز دیشلن دیکمه آلتی .

مُخَرَّش [ع. تخریش ایدن ، آزدیران .

مَخْرُوط [ع. مثلث قائم‌الزوایه‌نك برضلع قائمی اطرافنده دور ایتدیرلمسندن حاصل اولان شکل که شکرجی کلاهنه بکزر .

مَخْزَن [ع. اشیا حفظنه مخصوص بنا ؛ بودروم .

مُخَصَّص [ع. تعیین وتخصیص ایدلمش .

مُخَصَّصات [ع. بر آدمك معاش وتعییناتی ؛ بر داڑه‌یه بودجه‌ده آیریلان مبلغ .

مَخْصُوص [ع. عمومی اولمایوب یالکز برکیشی‌یه عائد اولان ؛ تعیین وتخصیص اولونمش ؛

لائق ، سزاوار ؛ آيرى ، باشقه ؛ صورت خصوصيه‌ده ، بالخاصه ، بيله بيله ، ايستيه‌رك ، يالاندن ، لطيفه طرزيله .

مخصوصيت ع. مخصوص اولمه .

مخطر ع. اخطار ايدن ، خاطره كتيرن .

مخطره ع. اونوتمامق ايچون خاطره‌كلن برشيئى يازمغه مخصوص پوصله ويا دفتر ؛ بر شيئى خاطره كتيرمك ايچون يازيلان برنوع مذكره .

مخطط ع. چيزيكلى ، يوللى .

مخطوط ع. يازلمش ، چيزلمش .

مخطى ع. خطا ايدن ، ياكيلان ، كنهكار .

مخفف ع. تخفيف ايدن ، خفيفلنديرن .

مخفف ع. تخفيف اولونمش ، خفيفلنديرلمش .

مخفى ع. كيزلى ، صاقلى .

مخفيجه ح. كيزلى اوله‌رق ، كيزليجه .

مخل ع. اخلال ايدن ، بوزان ، خللى ويرن .

مخلا ع. بوشادلمش ، تخليه اولونمش .

مخلاب ع. ييرتيجى حيوانك پنجه‌سى .

مخلب ع. عينى معنى .

مخلد ع. باقى ، دائم ، ابدى .

مخلص ع. ملجأ ، مأمن ؛ برينك كندى اسمندن باشقه اوله‌رق قوللانديغى اسم ؛ هر كسك اسمنه علاوه ايدلمش اولان ديكر بر اسم .

مخلص ع. صميمى دوست .

مخلص ع. تخليص ايدن ، قورتاران .

مخلصانه ع. مخلص اولانه ياقيشه‌جق صورتده ، خلوصله .

مخلف ع. بر آدمك اولديكى وقت كريده براقديغى شى .

مخلفات ع. بر آدمك اولديكى وقت كريده براقديغى شيئلر .

مخلفه ع. اولنك طول قالان قاريسى .

مخلوط ع. قاريشمش ، خالص اولمايان .

مَخلوق [ع. خلق اولونمش ، یارادلمش ، یوقدن وار ایدلمش .

مُخَلّی ع. تخلیه ایدن ، بوشالدان .

مُخَمَّر [ع. اکشیمه‌رك قبارمش ، مایه‌لانمش .

مُخَمَّس [ع. بش مصرا علی شعر؛ بش ضلعلی شکل.

مُخَمِّن [ع. تخمین ایدن ، قیمت و بهابیچن .

مُخَمِّنلك [س. مخمنك وظیفه و مأموریتی .

مَخمور [ع. شراب بخاریله هنوز سرسم اولان ؛ اویقودن سرسم اولمش .

مَخمورلق ع. مخمور اولانك حالی .

مُخَنَّث [ع. عاجز ، ضعیف کیوشك ،قوتسز؛ ناموسی برباد اولمش کنج چوجق .

مُخَنِّق ع. بوغان ، بوکالدان .

مَخنوق ع. بوغولمش ، بوکالمش .

مَخوف [ع. قورقونج؛قورقولو؛ دهشتلی .

مُخَیَّر [ع. برینك اراده واختیارینه ترك اولونمش اولان؛ اشیا مبایعه‌سنده بکندیکی حالده آلیقونلمق بکنمدیکی تقدیرده رد اولونمق شرطیله مشتری یه امانةً تسلیم اولوناز.

مُخَیَّل [ع. تخیل و تصور ایدلمش اولان .

مُخَیَّلات [ع. تخیل و تصور ایدیلن شیئلر .

مَدّ [ع. اوزاتمه ، اوزانمه؛ الفی اوزون اوقومه ؛ یایمه ، سرمه ؛ دکیز صولری قبارارق یوکسلمه .

مَدّاح [ع. مدح ایدن . س. بعض کیمسه‌لرك تقلیدینی یاپارق تحف و کولونج حکایه‌لر نقل ایدن .

مَدّاحلق [س. مداح اولانك حالی .

مَداخِل [ع. مدخللر، کیریله‌جك یرلر ، قاپولر .

مُداخَله [ع. امور و مصالحه قاریشمه، ال صوقمه .

مِداد [ع. یازمق ایچون قوللانیلان مرکب .

مَدار [ع. دیکر بر پارچه‌نك ایچنه کیرن‌مدور برپارچه‌که اوزرنده برجسم صلب دورایدر. مج: اساس، قاعده، مسند، سبب ، واسطه ؛ شمس اطرافنده دونن سیاره‌نك چیزدیکی دائرهٔ موهومه .

مُدارا [فا. یوزه کولمه، ظاهراً دوستلق کوسترمه.

مَدارِج [ع. مدرجلر، مسلکلر، طریقلر، یوللر.

مَدارِس [ع. مدرسه‌لر، درس اوقونان محللر.

مُدارَسه [ع. بر برینه درس ویرمه.

مُدافِع ع. مدافعه ایدن.

مُدافَعه [ع. هجومه قارشی برینی حمایه ایدوب صاقلامه؛ تجاوزه قارشی مقاومت ایتمه؛ برینی التزام ایلمه.

مُدام [ع. دائم وباقی سورکلی، متصل؛ شراب، باده.

مُدانی [ع. یقین، قریب، شبیه، نظیر.

مُداواة [ع. خسته‌یه باقمه، علاج ویرمه.

مُداوَله [ع. الدن اله دور ایتدیرمه، ویروب آلمه؛ تعاطی.

مُداوِم [ع. مداومت ایدن، اقدام ایله‌ین، دائمی صورتده کیدوب کلن.

مُداوَمَت [ع. بردوزی‌یه دوام ایتمه، اقدام.

مُداهِن [ع. برینی یوزینه قارشی مدح ایتمه، طالقاوق.

مُداهَنه [ع. برینی یوزینه قارشی مدح ایتمه. طالقاوقلق.

مَدایِح [ع. مدح وستایشه لائق اولان افعال وحرکات.

مَدایِن [ع، مدینه‌لر، شهرلر، بویوك مملکتلر.

مُدبِر ع. کری‌یه دونن، قاچان.

مُدَبِّر [ع. تدبیر ایدن؛ امورك تمشیتنه مقتضی اسبابی اولدن دوشونوب ترتیب ایدن؛ بر ایشی اداره ایدن.

مُدَبِّرانه [ع. مدبره باقیشه‌جق صورتده.

مُدَّت [ع. برشیئك دوام ایتدیکی زمان؛ وقت، هنکام.

مَدح [ع. ایلکنی ذکر ایدوب ثنا ایتمه.

مِدحَت ع. مدح وثنا، اوکمه.

مُدَّخَر ع. بریکدیرلمش.

مَدخَل [ع. کیریله‌جك یر، قاپو؛ باشلانغیچ، مبدأ؛ مداخله، قاریشمه، تأثیر ایتمه، تشویق.

مَدخول [ع. کیزلی بعض قصوری اولان. فکراً معلول اولان، ضعیف العقل؛ مذموم.

صاحب وناشری : اقبال کتبخانه‌سی

مَدَد [ع. یاردیم ، امداد ؛ حیف دریغ ؛ آه وواه .

مَدَدخواه فا. یاردم ایستەین .

مَدَدرَس [فا. یاردیمه یتیشن ، یاردمجی .

مَدَدکار فا. یاردیمجی ، معین .

مُدِرّ ع. ادرار ویرن .

مَدرَج [ع. یول ، طریق ، کچی یولی .

مَدرَجه ع. عینی معنی .

مُدَرِّس [ع. درس ویرن ، معلم ؛ جامعەلرده طلبۀ علومه درس اوقودان خواجه ؛ علمانك بر رتبۀ مخصوصەسی .

مُدَرِّسلك [س. معلملك ، خواجەلق .

مَدرَسه [ع. درس اوقونان محل ؛ طلبۀ علومك یاتوب قالقدقلری ودرس چالیشدقلری یر ، بنا .

مَدرَسه نِشین [فا. مدرسەده وطورن .

مُدرِك [ع. ادراك ایدن ، ایرن ، یتیشن ؛ کمال بولان ؛ بلوغه ایرمش ، رشید ؛ عقلی ایرن .

مُدَّعا ع. ادعا اولنان شئی .

مَدعُوّ [ع. دعوت اولونمش ، چاغیرلمش .

مُدَّعی [ع. دعـوا ایدن ، ادعا ایلەین ؛ دعواجی .

مُدَّعی ۱ [ع. یاخود مدعا. ب: مدعا. مـدعی علیه : علیهنده دعوا اولونان .

مُدَّعَیات ع. ادعا اولونان شیئلر .

مُدغَم [ع. ادغام اولونمـش ، یان یانه بولونان بربرینك عینی ایکی حرفك تشـدید ایله برلشمەسی .

مِدفَع ع. طوپ .

مَدفَن [ع. یر آلتنده حـبوبات حفظنه مخصوص محل ؛ اولولری کومدکلری محل .

مَدفوع [ع. دفع ، اولونمش اعطا ایدلمش ، ویرلمش .

مَدفون [ع. دفن اولونمـش ، کوموملش .

مُدَقِّق ع. تدقیق ایدن .

مُدَقِّقانه [فا. مدقق اولانه یاقیشەجق صورتده .

مُدَلَّل [ع. دلیـل ایله اثبـات اولونمش معناسنده قو-

للانيليورسه‌ده بو كلمه‌نك عربجه‌ده معناسی نازلی بویوتولمش (چوجق) دیمكدر .

مَدلول [ع. كوستریلن ، دلالت اولونان ؛ آكلاشیلان ؛ معنی ، مفهوم ، مأل .

مُدُن [ع. مدینه‌لر ، شهرلر ، مملكتلر .

مَدَنی [ع. شهرلی ، قصبه‌لی ؛ بر شهر اهالیسنه منسوب و متعلق .

مَدَنیَّت [ع. نازك وموالفت و معاشرته مستعد بر حالده یاشامه .

مُدَوَّر [ع. یووارلاق ، طوپ ، كره ،

مُدَوِّر ع. دوندیرن ، چویرن .

مُدَوَّن [ع. یازلمش، قیدایدلمش؛ جمع وترتیب ایدلمش.

مُدَوَّنات [ع. یازلمش ، جمع و ترتیب ایدلمش اولان شیئلر .

مُدَّه ع. ب: مدت .

مُدهِش [ع. اوركودن ، قور-قودان، دهشت ویرن.

مَدهوش [ع. حیرته دوچاراولمش ، شاشمش قالمش ؛ قورقمش .

مَدی [ع. حد، نهایت ، غایت. [مدی‌الایام: دائما. مدی-البصر : كوز ایریمی ، كوزك كوره‌بیلدیكی قدر .

مَدید ع. چوق سورن، اوزون.

مُدیر [ع. اداره ایدن ، باقان ، چویرن ؛ اداره ایتمكه مقتدر اولان ؛ ایش كورن .

مُدیرلِك [س. مدیر صفت و وظیفه‌سی .

مُدیریَّت [ع. مدیرلك ؛ بر مدیرك تحت اداره-سنده بولنان شئی ویا محل .

مَدینه [ع. شهر، قصبه. مدینهٔ منوره : روضهٔ مطهره-نك بولوندیغی بلدهٔ مباركه .

مَدیون ع. بورجلی، دینی‌اولان.

مُذاب [ع. اریدلمش ، اذابه اولونمش .

مَذابِح [ع. مذبحلر ، حیوان كسیله‌جك یرلر .

مَذاق [ع. طاماق ، طات مر-كزی .

مُذاكَره [ع. برشئی حقنده تعاطیٔ افكار ایتمه ؛ قونوشارق قرار ویرمه ؛ شا-كردانك كندی كندیلرینه‌درسلرینی مطالعه ایتمسی .

مُذاکَره‌جی [س. مذاکره اثنا ـ سنده شاکردانك] تصادف ایتدکلری مشکلاتی حل ایدن .

مُذال ع. اوزون اتکلی (البسه).

مُذاله ع. خدمتجی قادین .

مَذاهِب [ع. مذهبلر . ب : مذهب] .

مَذبَح [ع. حیوان کسیلن محل ؛ سلخخانه] .

مُذَبذِب [ع. تردد ایدن ، بر قرار ویرمه‌ین] .

مَذبوح [ع. ذبح اولونمش ، کسلمش ، بوغازلانمش] .

مَذبول [ع. آیریق ، ضعیف ، زبون] .

مَذعور [ع. قورقمش ، اورکمش ؛ یأس وفتوره دوچار] اولمش .

مَذعوف ع. زهرلنمش (یمك) .

مُذَکَّر [ع. ارکك اولان ؛ کندیسنده ارککلك فرض] اولونمش .

مُذَکَّره [ع. مرجعنه ویرلملك اوزره بر شئی حقنده] یازیلان کاغد .

مَذکور [ع. ذکراولونمش ، ذکر وبحثی کچمش] .

مَذَلَّت [ع. اعتبارسزلق ، آلچاقلق ، آشاغیلق] .

مَذَمَّت [ع. عیبلامه ، شایان تقبیح اولان فعل و] حرکت ؛ قصور ، نقصان ، جرم .

مَذموم [ع. ذم وتقبیح اولونمش ؛ غیر مقبول] .

مُذنِب ع. کنهکار ، مجرم .

مَذهَب [ع. اعتقاده طوتولان یول ، طریق ؛ مسلك ؛] دین ؛ بردینك باشلیجه شعبه‌سی .

مُذَهَّب ع. یالدیزلانمش .

مُذَهِّب [ع. تذهیب ایدن ، یالدیزلایان] .

مُذَیَّل [ع. علاوه‌لی ، اکلی ؛ آلتنه جوابنی یازیلوب] اعاده اولونان .

مُذَیَّلاً [ع. آلتنه جوابی یازارق] .

مُذَیَّلات [ع. ضم وعلاوه ایدیلن شیئلر] .

مُرّ ع. آجی ؛ برنوع ضمغ .

مَرء ه. آدم ، ارکك .

مِرآت ع. آيينه .

مُرابحه [ع. انصافسزجه آلنان فائض .

مُرابحه جى [س. فاحش فائضله پاره اقراض ايدن.

مُرابحه جيلق [س. فاحش فا- ئضـله پاره اقراض ايتمه .

مُرابِط [ع. بر نوع درويش ، زاهد .

مَرّات [ع. مره‌لر ، كره‌لر ؛ دفعه‌لر .

مَراتِب ع. مرتبه‌لر ، درجه‌لر .

مَراثى ع. مرثيه‌لر، ب : مرثيه.

مُراجَعَت [ع. كرى دونمه ، رجعت ايتمه ؛ بر فكر ايديمك ايچون طانيشمه ، باش اورمه .

مَراحِل [ع. مرحله‌لر ، بركوناك يوللر .

مَراحِم ع. مرحمتلر ، شفقتلر .

مُراد [ع. ايستك ، خواهش ؛ ايسته‌نن شئى ؛ مقصد مرام .

مُرادِف [ع. باشقه بر كلمه ايله همم معنى اولان .

مِرار [ع. مره‌لر ، دفعه‌لر ، كره‌لر .

مِراراً ع. مكرراً ، دفعاتله .

مَرارَت ع. آجيلق .

مُراسَله [ع. مكتوبلاشمه ، مخابره ؛ قضاتك نواب تعيينى ايچون يازدقلرى رسمى مكتوب .

مَراسِم [ع. رسمى معامله‌لر ، معتاد اولان آيينلر .

مَراصِد [ع. مرصدلر ، رصده مخصوص يرلر .

مُراعات [ع. رعايت وحرمت ايتمه ، صايمه .

مُرافَعه [ع. حضور شرعده دعوى فصل اولونمه ؛ محاكمه اولمه .

مُرافِق [ع. يولداشلق ايدن ، برلكده بولنان .

مُرافَقَت [ع. آرقداشلق ، يولداشلق ، برلكده بولونمه .

مَراق [س. بر شيئى اوكرنمك و آكلامق آرزوسى ؛ على- الاطلاق ارزو ، هوس ؛ بر شيئك آرايوب ايبيسنى بولمق قايغو- سى ؛ قوروتى ، تلاش ،

وسوسه ؛ كدر ، حزن ؛ قره سودا ، خفيف دليلك .

مُراقَبه [ع. حفظ ايتمه، كوزتمه؛ نفسنى كلياً طاعت وعبادته حصر ايتمه .

مَراقِد ع. مرقدلر ، مزارلر .

مَراقلانمَق [ف. قورونتى وتلاش ايتمك؛ شبهه حاصل ايدوب قورقمق .

مَراقلى [ص. قوروتنى وتلاش ايدن، شبهه حاصل ايدن قورقان؛ برشيئك ايديسنى آرايان؛ چابق محزون و مكدر اولان .

مَراكِب [ع. مركبلر . ب : مركب .

مَراكِز ع. مركزلر . ب: مركز.

مَرام [ع. طلب ، ايستك ، ارزو ؛ نيت ، مقصد .

مَرامَت س. خفيف تعمير .

مَرامَتجى س. تعميرجى .

مَرانَت [(بر - سمك) يومشاقلغى و اكيلوب بوكولمسى .

مَرانغوز س. ب: مارانغوز .

مُراوَده [ع. برندن فنا برحركت طلب ايتمه .

مَراهِم ع. مرهملر . ب : مرهم.

مَرايا ع. مرآتلر . ب: مرآت.

مُرايات [ع. مرائيلك ايتمه، قلبده اولانك غيرينى ناسه اظهار ايتمه .

مُرائى [ع. رياكار، ايكى يوزلو، ايچى طيشى كبى اولمايان .

مُرائيانه [فا. ايكى يوزليلكله، رياكارجه‌سنه .

مُرائيلك س. ايكى يوزليلك، ريا.

مُرَبّا [ع. طاتلى ايچنده قايناديلوب برلكده حفظ اولنان ميوه.

مُرَبَّع [ع. درت كوشه‌لى، درت ضلعلى ؛ بر عددك كندى مثيله ضربندن حاصل اولان مقدار.

مَربوط [ع. ربط اولونمش ، باغلامش ؛ بيتيشيك ، عائد، منسوب؛ متوقف، منوط، وابسته ؛ تابع .

مَربوطات [ع. برشيئه ربط اولونمش شيئلر .

مَربوطِيَّت [ع. بيتيشيكلك ؛ تابعيت، عائديت .

مُرَبّى [ع. چوجق تعليم و تربيه ايدن .

مَرَث ص. ايرى و قورقونج .

مُرَتِّب [ع. ترتيب ايدن ، حا-
ضرلايان؛ مطبعه‌ده دوكمه
حروفات ايله يازى ديزن .

مُرَتَّب [ع. ترتيب اولونمش ؛
صره‌يه قونمش ؛ اويدو-
رلمش؛ تعيين وتخصيص اولونمش

مُرَتَّبات [ع. تخصيصات ؛
سفينه افرادى .

مُرَتِّبلك س. مرتب صنعتى .

مَرتَبه [ع. درجه ، باصامق ؛
مقدار، قدر؛ پايه، منزلت،

مُرتَجِل [ع. اولدن ترتيب ايتمه‌دن
ارتجالاً سوز ويا شعر
سويله ؛ حاضر جواب كيمسه.

مُرتَجى [ع. رجا ايدن، اميدوار
اولان .

مُرتَدّ [ع. دين اسلامى ترك ايده‌رك
آخر بر دين قبول ايدن .

مُرتَزِقه [ع. وقتيله علوفه خوار
اولانلره ويريلن اسم .

مُرتَسِم [ع. ارتسام ايدن، تجسم
ايتمش اولان .

مُرتَشِح ع. غا. سوزولمش .

مُرتَشى ع. رشوت قبول ايدن.

مُرتَضى [ع. اختيار اولونمش ،
بكنلمش ، منتخب .

مَرتَع ع. اوتلاق ، مرعى ، چاير.

مُرتَعِد [ع. تتره‌ين ، اوركن ،
تحريك ايديلن .

مُرتَعِش [ع. تتره‌ين اهتزاز
ايدن .

مُرتَفِع [ع. يوكسك ، رفيع ،
بلند ، يوجه .

مَرتَك س. بويوجك كراسته آغاجى .

مُرتَكِب [ع. ارتكاب ايدن ؛
گناه وقباحت اولان
شيئ قبول ايدوب اجرا ايله‌ين ؛
رشوت آلان .

مَرثِيه [ع. وفات ايدن بر كيمسه-
نك محاسننى تعداد و ذكر
ايدن حزين شعر .

مَرثِيه خوان فا. مرثيه اوقويان.

مَرج ع. چاير ، چمنلك .

مَرَج [ع. قاريشيقلق . هرج و
مرج : قارمه قاريشيق،
پريشان .

مَرجان [ع. دكزدن چيقاريلان
معلوم قيمتدار قرمزى
ماده ؛ مرجاندن ياپلمش .

مُرَجَّح [ع. ترجيح ايدلمش ،
انتخاب واختيار اولونمش.

مَرجِع [ع. رجعت و مراجعت اولوناجق یر .

مَرجُمَك [س. اوفاق و یووارلاق یاصی بر حبه .

مَرجو [ع. اومولان. امیدایدیلن؛ یالوارارق ایستنیلن .

مَرحَبا [ع. صفا کلدیکز ؛ پکی ، باش اوستنه .

مَرحَله [ع. برکونده قطع ایدیله‌جك مسافه ؛ منزل .

مَرحَمَت ع. آجیمه ، رحم .

مَرحَمَتسِز [ص. آجیمایان ، رحم ایتمه‌ین ، مرحمتی اولمایان .

مَرحوم [ع. وفات ایدوب رحمت خدایه واصل اولمش اولان .

مُرَخَّص [ع، اذنلی، رخصتلی؛ هر درلو حرکته مأذون اولان ایلچی .

مُرَخَّصه ع. ارمنی بیسقوبوسی .

مُرَخَّصِیَّت [ع. مرخصلق ؛ ایلچینك صفت و وظیفه‌سی .

مُرَخَّم [ع. صوك حرفی ترك و اسقاط اولونمش کلمه .

مَرد [فا. آدم، انسان ، یکیت، بهادر ، ارکك ؛ انسانیتلی، حمیتلی . نامرد : قورقان ، جبین .

مُرد فا. اولمش ، وفات ایتمش .

مُردار [فا. پیس ، ملوث ، ناپاك .

مُردارلامَق ف. پیسلتمك .

مُردارلِق س. پیسلك ، لوث.

مَردانَکی [فا. یکیتلك ، جسارت ، مردلك ، بهادرلق .

مَردانه [فا. مرد ویکیت اولانه یاقیشیر صورتده ؛ بهادره لائق ؛ انسانیتلی، حمیتلی .
س. اسطوانه شکلنده‌اولان شئی.

مَردباز فا. روسپی، فاحشه .

مَردبازی [فا. روسپیلق ، فاحشه‌لك .

مَردلِك [س. ارککلك ، بهادرلق شجاعت ، جسارت ؛ انسانیت .

مَردُم فا. انسان، بشر ، آدم.

مَردُم‌آزار [فا. انسانه رنج و کدر ویریجی .

مَردُمخوار فا. انسان ییجی .

مَردُمَك [فا. كوچوك آدم كوز ببكى .

مَردود [ع. قبول اولونمايوب دفع اولونمش اولان ، قوغولمش؛ چوريدلمش؛ ملعون.

مُردوم [س. برجنس كوچوك سياه اريك .

مُرده فا. اولمش ، اولو .

مُردهدِل [فا. قلبنده انسانيت و محبت اثرى قالمايان ؛ پك مغموم ومكدر .

مُردهسَنك [فا. قورشوندن چيقاريلان معروف ماده .

مُردهشوى [فا. جنازه ، اولو ييقايان .

مَردى [فا. مردلك ، بهادرلق ، جسارت ؛ حميت ، انسانيت .

مَرز [فا. ير ، زمين ، ارض ؛ سينور ، حدود .

مَرزبان فا. حدود بكجيسى .

مَرزَنجوش [ع. فسلكن دنيلن كوزل قوقولو نبات .

مَرزوق ع. رزق‌ويرلمش اولان.

مَرسا [ع. ليمان ، كميلرك تيمورليه‌جكى محل .

مِرسات [ع. كمى دميرى ، لنكر .

مُرسَل [ع. ارسال اولونمش ، كوندرلمش ؛ رسول ، پيغمبر ؛ مرسل‌اليه : كندينه برشئى كوندريلن .

مُرسِل [ع. ارسال ايدن ، كوندرن ؛ يوللايان .

مُرسَلات ع. كوندرلمش شيئلر.

مُرَسَّم [ع. ترسيم اولونمش ، يازلمش ، چيزلمش .

مَرسوم [ع. رسم اولونمش ، يازلمش ، چيزلمش، ذكر اولونمش ؛ بيورلدى ، فرمان .

مَرسى ع. ب : مرسا .

مَرسين [س. قيشين ياپراقلرينى دوكمه‌ين برآغاچ .

مُرشِد [ع. ارشاد ايدن، دوغرو يول كوسترن ؛ امردين و مذهبده طريقت كوسترن ؛ ايقاظ ايدن . اوياندران .

مِرصاد [ع. اجرام سماويه‌نك سير وحركتنى تدقيقه مخصوص محل ، رصدخانه ؛ بويوك يول .

مَرصَد [ع. رصدخانه ، کوزتمکه مخصوص محل .

مُرَصَّص [ع. قورشون ویا قالای ایله قاپلانمش اولان.

مُرَصَّع ع. جواهر ایله مزین .

مَرصود [ع. رصد اولونمش اولان .

مَرَض [ع. علت ، خستەلق ، کیفسزلك .

مَرضا [ع. مریضلر ، خسته اولانلر .

مَرضاة [ع. رضا ویرمه، خشنود اولمه .

مُرضِعه [ع. سود ویرن ، امزیرن ؛ سود آناسی.

مَرضی ع. رضا ، خشنودلق .

مَرَضی [ع. خستەلغه منسوب ومتعلق .

مَرطوب ع. رطوبتلی ، یاش .

مَرعا [ع. چایر ، حیوان اوتلاشدیریلان یر .

مَرعوب [ع. رعب ودهشته کرفتار اولمش ، قورقمش .

مَرعون [ع. دماغنه کونش تأثیر ایدەرك بایلمش اولان .

مَرعی [ع، حرمت ورعایت اولنان ؛ امتثال اولنان؛ مقبول ومعتبر .

مَرعی ع. ب: مرعا .

مَرغ فا. چایر .

مُرغ [فا. قوش. مرغ آلهی : روح انسانی .

مُرغاب فا. صو قوشی .

مُرغباز [فا: دوکوشدیرمك ایچون قوش ویاخروس بسلەین .

مَرغزاد فا. چایر وچمنلی یر .

مَرغوب [ع. رغبت وارزو اولنان؛ عمومك رغبتنه مظهر ؛ کوزل وخوش .

مِرفَق ع. دیرسك .

مَرفوع [ع. رفع اولونمش ، قالدیرلمش ؛ نهایتنده کی حرفك اوستنده اوتره یعنی ضمه بولنان کلمه .

مُرَفَّه [ع. حالی اویغون ، هربر احتیاجی اتمام ایدلمش .

مُرَفَّهاً ع. مرفه برصورتده .

مِرقات ع. باصامق ، نردبان .

مَرقَد ع. مزار ، قبر .

مُرَقَّع ع. يامه‌لى خرقه .

مِرقَم [ع. قلم ، يازى يازمغه مخصوص قامش : اوركو ايكنه‌سى .

مُرَقَّم [ع. ترقيم اولونمش، يازلمش؛ رقمى قونمش .

مَرقوم [ع. يازلمش ، مذكور ؛ (پك قيمتى اولمايان شيئلر حقنده قوللانيلير .

مَرك فا. اولوم ، وفات .

مَركَب [ع. بينيله‌جك شئى : كمى ، سفينه .

مُرَكَّب [ع. برقاچ شيئك قاريشماسيله حاصل اولمش ؛ يازى يازمق ايچون قوللانيلان سياه بويا .

مُرَكَّبات [ع. برقاچ شيئك قاريشماسيله حاصل اولمش شيئلر .

مَركَبجى [ت. مركب كيرايه وين .

مُرَكَّبجى [ت. يازى مركبى ياپان وصاتان .

مُرَكَّبلَمك [ف. اوته‌سنه‌بريسنه مركب بولاشديرمق .

مُرَكَّبلى ص. مركب سورولمش .

مَركَز [ع. بر خط و يا سطح منحنينك بوتون نقاطنه مساوى مسافه‌ده بولنان نقطه؛ بر شيئك اورته‌سى و سطى . حكمدار ، والى وسائره‌نك اوطوردقلرى محل؛ يول، صورت؛ طرز ؛ ضابطه دائره‌سى ، قره‌غولخانه ؛ فعاليتك الك شدتلى بولونديغى محل، عمومى‌اداره‌خانه.

مَركَزى [ع. مركزه منسوب و متعلق .

مَركَزيَّت [ع. مركز اولمه ؛ بوتون امورك مركزدن اداره اولونماسى .

مَركوب [ع. بينك (حيوانى)؛ قونده‌ره .

مَركوز [ع. ركز اولونمش ، صاپلانمش ؛ ثابت . اساساً وار اولان. جبلى،فطرى.

مَرلانوس ت. بر جنس باليق .

مِرلدانمق [ف. مرمر ايتمك ، كندى كنديته سويلنمك ؛ خشندد منزلغى آچيقدن آچيغه سويله‌ميه‌رك

آغزيله آكلاشلماز بر شيئلر سويلمك .

مِرلدی [س. مرمرايتمه ، كندی كنديه سويلنمه .

مَرلَنگج [س. برجنس چيتلنبيك آغاجی .

مَرَمَّت ع. تعمير وترميم ايتمه .

مَرمَر [ع. معروف بياض وخاره‌لی طاش ؛ مرمردن ياپلمش .

مَرمَره [سخ. استانبول جوارنده معروف دكز و بودكيز ده‌كی آطه .

مَرموز [ع. آچيق كلمه‌لرله افاده اولونمايوب رمز و اشارت ايله بيان اولنان .

مَرموزات [ع. رمز واشارت ايله بيان اولنان شيئلر .

مَرمی [ع. اسلحهٔ ناريه واسطه‌سيله آتيلان دانه .

مَرواريد [فا. اينجی ، در ، لؤلؤ .

مُرُوَّت [ع. اركَكلك، يكيتلك ، جسارت ؛ مرد اولانه ياقيشان خصلت ؛ اوغل وياقيز يوزندن سويمه .

مُرُوَّتمَند [فا. مروتلی . انسانيتلی .

مُروج [ع. مرجلر ، چايرلر ، چمنزارلر .

مُرَوِّج [ع. ترويج ايدن ؛ (پاره‌يی) گچيرن ، رواج قزانديران ؛ اعتبار قازانديران ، نفوذ بخش ايدن .

مِروَحه ع. يلپازه .

مُرور [ع. گچمه ، بر طرفدن گيروب ديگر طرفدن چيقمه ؛ تعاقب ، توالی ، بر بری تعقيب ايتمه .

مُرور [س. معروف كوچوك آغاج كه چيچكلری ملين اوله‌رق قوللانيلير .

مُروريّه [ع. بر يردن گچيليركن ويريلن رسم؛ يول تذكره‌سی .

مَروی [ع. روايت ايديلن، نقل وحكايه ايدلمش اولان .

مَرَّه ع. دفعه ، كره .

مَرهَم ع. ياره‌يه سوروله‌جك ياغ .

مَرهوب [ع. قورقونج، مخوف، هائل .

مَرهون [ع. رهنه قونمش ؛ معين ؛ متوقف .

مَرّيخ [ع. گونشك اطرافنده دونن سياراتدن بری .

مَريد ع. عنادجى ، شرير .

مُريد [ع. شيخك شاكردى ؛
تلميذى .

مُريدانه [فا. مريده ياقيشير حال
وصورتده .

مَريض ع. خسته ، عليل .

مَريَم [سخ. حضرت عيسى
(عم) ك آنه‌سى .

مَريَميّه ع. آطه چايى .

مَرئى [ع. كوزله كورونن ؛ غير
مرئى: كوزه كورونمه‌ين .

مَرئيّات [ع. كوزه كورونور
شيئلر .

مِز [ك. ضمير اضافينك جمع
متكلميدر .

مِزاج [ع. خوى ، طبيعت ؛
وجود بشرك جبلتى
بنيه ؛ كيف .

مِزاجسِز ص. كيفسز، خسته.

مِزاجگير [فا. مزاج و طبيعته
موافق كله‌رك خوش-
لانديران؛ كيفه خدمت ايدن.

مُزاح ع. شاقا لطيفه، اكلنمه.

مَزاد [س. مالى علناً فروخته
چيقاروب مشتريلر بيننده
هركيم زياده ويررسه اول كيمسه‌يه
مالى صاتمقدن عبارت معامله .

مُزاد [ع. آرتيرلمش، زياده‌لنديرلمش .

مَزار [ع. انسانك دفن اولونديغى
قبر؛ زيارت اولونان محل.

مَزارجى س. مزار قازان .

مَزارجيلق [س. مزار قازان
آدمك حال وصنعتى.

مَزارستان فا. مزارلق .

مَزارِع [ع. مزرعه‌لر . ب :
مزرعه .

مَزارلِق [ع. مزارلرك بولون-
ديغى ير .

مَزامير [ع. مزمارلر ، نايلر ،
قواللر ، دودوكلر ؛
زبورك سوره‌لرى .

مَزايا ع. مزيتلر ، ب : مزيت .

مُزايده [ع. مزاد ايتمه ، مزاده
قويمه ؛ بر شيئك
زياده فيئات ويره‌نه صاتمق
اوزره موقع فروخته چيقارمه .

مَزبَله [ع. سوپروتى يرى ، سو-
پروتيلك .

مَزبور [ع. ذكرى كچمش ،
يازلمش ، مذكور .

مَزج ع. قاريشديرمه ، قاتمه .

مَزجى [ع. مزجه منسوب و متعلق .

مُزَخرَف [ع. ساخته بر پارلتى ايله پارلايان، مزين.

مُزَخرَفات [ع. ساخته برپارلتى ايله پارلايان شيئلر؛ پيسلك ، مردارلق .

مُزد فا. اجرت ، كيرا، اجاره .

مُزداد ع. آرتمش،زياده‌لشمش.

مُزدَحِم [ع. بريكوب صيقشمش، غلبه‌لكلى .

مِزراق [ع. اوزون صاپلى واوجى دميرلى حرب آلتى .

مَزرَعه ع. اكلمش ترلا .

مُزركَش [فا. آلتون صرمه ايله ايشلمه اولان .

مَزروع ع. اكلمش .

مَزروعات ع. اكينلر .

مُزعِج [ع. ازعاج‌ايدن، راحتسز ايله‌ين .

مَزق [ع. ييرتمه ، هتك ايتمه ؛ ناموسه طوقونمه .

مُزَكّا [ع. تزكيه اولونمش ؛ زكاتى ويرلمش .

مُزَكّى [ع. تزكيه ايدن ، صاف وخالص بر حاله كتيرن ؛ شاهدك شهادتى قبول ايديله بيله‌جك بر حالده بولونديغنى اثبات ايدن .

مَزلَفه [ع. چول ايله مزروع بر مملكت آراسنده‌كى قصبه.

مَزلَقه [ع. قاييجى محل؛ چوجقلرك قيزاق قايدقلرى ير .

مِزمار [ع. دودوك ، قوال ، ناى ؛ زبور سوره‌لرينك هر برى .

مِزمِز [ص. بر ايش بجره‌مه‌ين ، سوز سويله‌مسنى بيلمز ، مسكين .

مِزمِزلِق [س. مسكينلك ، بجر- يكسزلك .

مُزمِن [ع. اسكيمش ، اوزردن زمان كچمش .

مُزَوّا [ع. زاويه‌لى ، كوشه‌لى ؛ كوشه ، زاويه .

مُزَوِّر [ع. تزوير ايدن، ساخته- كار ، تقليدجى .

مَزه [فا. ايچكى ايله برابر يينن شئى؛ طات، لذت؛ اكلنجه، لطيفه .

مَزه‌لنمك [ف. اكلنمك، استهزا ايتمك .

مَزِيَّت [ع. بر انسانی مكافاته و حرمت و رعايته لائق و شايسته قيلان شئی .

مَزيت س. برنوع باليق .

مَزيد [ع. آرتمه ، چوغالمه ؛ چوقلق كثرت : آرتمش، چوغالمش .

مُزيل [ع. ازاله ايله‌ين ، يوق ايدن .

مُزَيَّن ع. سوسلنمش ، بزنمش .

مُژده [فا. مسرتی موجب اوله‌جق ايی خبر ؛ بويله برخبری كتيره‌نه ويريلن بخشيش .

مُژده‌جی [س. مژده كتيرن ؛ ايی بر خبر ويرن .

مُژده‌رَس [فا. مژده‌جی ، مژده كتيرن .

مُژده‌رَسان فا. عينی معنی .

مُژده‌لِك [س. مژده كتيره‌نه ويريلن بخشيش .

مُژكان فا. كيرپيكلر .

مُژه فا. كيرپيك .

مَسّ ع. طوقونمه، تماس ايتمه .

مَساء ع. آقشام وقتی .

مُسابَقَت [ع. ايلری كچمه ، ايلريده بولونمه ، فائق اوله ، ياريش .

مُسابَقه ع. عينی معنی .

مَساجِد [س. مسجدلر . ب : مسجد .

مَسّاح [ع. مساحه ايدن، اراضی اولچن .

مِساحه [ع. اراضی و سائره اولچمه؛ اراضی وسائره‌نك اولچلمش مقداری .

مَسارّ [ع. مسرتلر سرورلر ، سوينجلر .

مُسارَعَت ع. سرعت وعجله ايتمه .

مُساطِر ع. مسطرلر. ب: مسطر.

مُساعِد [ع. مساعده ايدن ؛ اويغون ، موافق ؛ ياردیم ايدن .

مُساعَده [ع. ياردیم، معاونت؛ اذن، مأذونيت .

مَساعی [ع. چاليشمه‌لر، سعيلر، جهدلر .

مَساغ [ع. جواز، اذن، رخصت .

مُساغ [ع. تجویز اولونمش ؛ رخصتلی، ممنوع اولمایان.

مُسافِر [ع. یولجی ، سیاح ؛ برقصبه ویاخانه‌ده موقتاً بولنان کیمسه؛ صحبت ویازیارت ایچون برینك اوینه کیدن ؛ کوزده بولنان لکه .

مُسافَرَت [ع. یولجیلق ، مسافرلك .

مُسافِرخانه [فا. مسافرلرك قوناجقلری محل؛ اوتل .

مَسافه [ع. اوزاقلق ، بعد ، ایراقلق .

مَساکِن [ع. مسکنلر ، خانه‌لر، منزللر .

مَساکین ع. مسکینلر ، فقیرلر.

مَسالِك ع. مسلکلر. ب: مسلك.

مُسالَمَت ع. باریشوب صلح ایتمه.

مَسأَله [ع. برشیئدن معلومات آلمق ایچون وقوع بولان صوروق ؛ درجهٔ معلوماتنی آلمق ایچون بر شاکرده صورولان سؤال؛ بحث وتدقیق اولوناجق ماده .

مَسامّ ع. مسمه‌لر . ب : مسمه.

مَسامّات [ع. مسمه‌نك جمع الجمعی .

مُسامَحه [ع. اهمال ، تکاسل ؛ آلدیرمامه ، کورمزلکه کلمه .

مُسامَحه‌جی [ص. آلدیرمایان ، اهمال ایدن ، کورمزلکه کلن .

مُسامَحه‌کار [فا. اهمالجی، آلدیرمایان .

مُسامَحه‌کارانه [فا. آلدیرمایارق، مسامحه و اهمال ایله .

مُسامَره [ع. کیجه ایدیلن محبت، صحبت .

مَسامِع ع. مسمعلر. ب : مسمع.

مَسامیر [ع. مسمارلر ، میخلر ، چیویلر .

مَسانِد [ع. مسندلر ، رتبه‌لر ، مقاملر .

مُسانَده ع. یاردیم ومعاونت ایتمه.

مُساواة ع. فرقسزلق ، برابرلك.

مَساوی [ع. فنالقلر، کوتولکلر، قباحتلر .

مساوی ع. فرقسز ، برابر .

مساهَله ع. صیقی طاورانمایوب قولایلق و یومشاقلق کوسترمه .

مسایَفه ع. قیلیجله غوغا ایتمه.

مَسائِل ع. مسأله‌لر . ب : مسأله .

مِسبار ع. یاره‌یوقلامغه‌مخصوص میل .

مُسَبِّب ع. سبب ووسیله اولان؛ وجوده کتیرن .

مُسَبَّب ع. سببیت ویریلوب وجوده کتیرلمش اولان.

مُسَبَّع ع. یدیدن عبارت ، یدی‌یه منقسم ؛ یدی‌ضلعلی شکل.

مَسبوق ع. ایشلیه‌جکنی دیکر بری‌ایشلمش؛ دیکرلری ایلری کچوب کندیسی‌کری قالمش اولان ؛ اوکنده بولنان .

مَسبوك ع. قالبه دوکولمش .

مَست ع. سرخوش .

مَست س. بر نوع خفیف آیاق قابی .

مُستَأجِر ع. بر شيء کیرا و اجرت ایله طوتان .

مُستَأجِراً ع. کیراجی اوله‌رق، کیرا ایله .

مُستَأْذِن ع. اذن و مساعده ایسته‌ین .

مُستَأْمِن ع. امان طلب ایدن، استیمان ایدن .

مُستَأْنِس ع. وحشیلکی کیدوب آلیشمش اولان.

مُستَأْنِف ع. یکیدن باشلایجی ؛ دعوانك استینافاً کورولمسنی ایسته‌ین .

مَستانه فا. سرخوشجه‌سنه ، سرخوشه لائق‌صورتده.

مُستَبان ع. واضح ، عیان ، آشکار .

مُستَبدَل ع. دکیشدیرلمش .

مُستَبعَد ع. اوزاق کورولن، امکان ویرلمه‌ین .

مُستَتِر ع. استتار ایدن ، کیزلنمش ، صاقلانمش .

مُستَثقَل ع. استثقال اولونان، ثقیل و صقندیلی عد اولونان .

مُستَثنی ع. یاخود مستثنا . استثنا ایدیلن، قاعده‌دن خارج اولان ؛ امثالنه فائق، ممتاز .

مُستَجاب ع. قبول اولونمش اولان .

مُستَجلِب ع. کندی طرفنه چکن ، موجب وباعث اولان .

صاحب و ناشری : اقبال کتبخانه‌سی

مُسْتَجْمِع [ع. جمع ایدن ، حا- وی ، شامل، جامع .

مُسْتَحاث [ع. طوپراق آلتنده قاله‌رق صاقلانمش اولان .

مُسْتَحاثه [ع. طوپراق آلتنده قالوب تحجر ایتمش اولان حیوانات ویا نباتات .

مُسْتَحَبّ [ع. سویلن، بکنیلن، مقبول اولان .

مُسْتَحجَر [ع. طاش اولمش ، طاش حالنه کلمش .

مُسْتَحسَن [ع. بکنیلوب مقبوله کچن ، کوزل .

مُسْتَحصِل [ع. غل. حاصل ایدن .

مُسْتَحصَل [ع. حصوله کلمش ، کتیرلمش .

مُسْتَحضِر [ع. حضوره کتیرن. جلب ایدن ؛ حاضرلایان .

مُسْتَحضَر [ع. حضوره کتیرلمش؛ حاضرلانمش؛ خاطرده طوتولان .

مُسْتَحضَرات [ع. خاطرده طوتولوب ایجابنده سویله‌نن شیئلر ؛ مستحضرات طبیه : علاجه دائر حاضرلنمش اولان شیئلر .

مُسْتَحفِظ [ع. حفظ، حمایه و وقایه ایدن ؛ بر صنف عسکر .

مُسْتَحِقّ ع. لائق وشایان اولان.

مُسْتَحقَر [ع. خوار ، حقیر ، اعتبارسز .

مُسْتَحکَم [ع. قوی ، صاغلام، محکم ؛ استحکامات ایله تحکیم ایدلمش .

مُسْتَحِیل [ع. محال اولان ، ممکن اولمایان .

مُسْتَخبَر [ع. خبر آلنمش ، ایشیدلمش، طویولمش .

مُسْتَخدَم [ع. خدمتده قوللانیلان .

مُسْتَخرَج [ع. استخراج اولونمش، چیقارلمش اولان .

مُسْتَدام [ع. دائم ؛ باقی ومؤبد اولان .

مُسْتَدعا [ع. یاخود مستدعی . استدعا اولونان؛ طلب ورجا ایدیلن .

مُسْتَدعی [ع. استدعا ایدن ؛ برشئی طلب ودعوی ایله‌ین .

مُسْتَدَلّ [ع. استدلال ایدیلوب آکلاشیلیر اولان ، دلیل ایله اثبات اولونان ،

مُستَدیر [ع. دائره شکلنده بکزه‌ین، مدور اولان

مُستَدیم [ع. دائم وباقی اولان.

مُستَرجا [ع. یاخود مسترجی. رجا اولونان ، یالوار- یلان ؛ امید ایدیلن .

مُستَرحَم [ع. استرحام اولونان. مرحمتی طلب ایدیلن

مُستَرخی ع. سولپوك اولان .

مُستَرَدّ [ع. کری ویرلمش ، رد اولونمش .

مُستَرَقّ [ع. سرقت اولونمش، چالنمش .

مُستَریح [ع. کوکلی راحت اولان، راحت وآسوده‌کی اوزره اولان .

مُستَزاد [ع. آرتمش، چوغالدلمش اولان .

مُستَسقی [ع. استسقا علتنه دو- چار اولان ؛ قارننه صو طولمش ؛ یاغمور یاغماسنه دعا ایدن .

مُستَشار [ع. کندیسیله مشورت واستشاره اولونان.

مُستَشارلِق [س. مستشار و ظیفه‌سی .

مُستَشفی ع. علتنه شفا ایسته‌ین

مُستَصحِب [ع. برینی یاننه آلان؛ برابر کوتورن.

مُستَصحِباً ع. برلکده آله‌رق.

مُستَضی [ع. ضیا آلان، تنویر اولنان .

مُستَطاب [ع. ایی ، کوزل ، مقبول .

مُستَطیل [ع. اوزون اولان ، ایکیسی اوزون ایکیسی قیصه اولمق اوزره درت ضلعلی شکل .

مُستَظِلّ [ع. کولکه ، سایه وحمایه‌یه صیغنمش اولان.

مُستَعار [ع. اودونج آلنمش ، قوللانلمق اوزره موقت آلنمش .

مُستَعان [ع. کندیسندن یاردیم طلب اولونان .

مُستَعجِل [ع. عجله ایله یاپلماسی لازم کلن .

مُستَعجِلاً [ع. عجله ایله ، چابوق اوله‌رق ،

مُستَعِدّ [ع. استعداد صاحبی اولان ، فراستلی ، قابلیتلی ؛ حاضر ومهیا اولان .

مُستَعرَب ع. عربلاشمش اولان.

مُستَعمِر [ع. معمور وآبادان ایدن .

مُستَعمَر [ع. اعمار ایدلمش اولان .

مُستَعمَره [ع. اعمار ایدلمش مملکت .

مُستَعمَل [ع. قوللانلمش، اسکی؛ قوللانیلان .

مُستَعین [ع. یاردیم ایسته‌ین ، استمداد ایدن .

مُستَعیناً [ع. برینك یاردیم و اعانه‌سنی طلب ایده‌رك.

مُستَغرِب [ع. بر شیئی غریب کوروب تعجب ایدن .

مُستَغرَب [ع. تعجبی موجب، باعث استغراب .

مُستَغرَق ع. طالمش : باتمش.

مُستَغفِر [ع. توبه واستغفار ایله‌ین .

مُستَغَلّات ع. حبوبات، محصولات

مُستَغنی [ع. احتیاجی اولمایان ، طوق کوزلی .

مُستَغیث [ع. یاردیم وامداد ایسته‌ین .

مُستَفاد [ع. قازانلمش . کار وفائده اولان ؛ آکلاشلمش .

مُستَفتی ع. فتوا طلب ایدن .

مُستَفرِغ [ع. استفراغ ایتدیرن، قوصدیران .

مُستَفسِر [ع. سؤال واستفسار ایدن؛ برشیئك ایضاح ایدلمسنی طلب ایدن .

مُستَفهِم [ع. صوران ، آکلامق ایسته‌ین .

مُستَفهَم ع. آکلاشیلان .

مُستَفید [ع. استفاده ایدن ، فائده کورن .

مُستَفیض [ع. فیض قازانان ، تفیض ایدن .

مُستَقبَل [ع. ایلریده بولنان، کله‌جك اولان؛ کله‌جك زمان .

مُستَقِرّ [ع. استقرار اوزره بولنان، برمحلده ساکن وثابت اولان .

مُستَقَرّ [ع. استقرار اولونان محل، طورولان یر .

مُستَقرِض [ع. استقراض ایدن؛ بورج آلان .

مُستَقرَض [ع. استقراض اولونمش، بورج آلنمش.

مُسْتَقْطِب [ع. شعاعاتك شفاف سطحلردن كچركن آلدقلری شكللری تعيينه مخصوص آلت .

مُسْتَقِلّ [ع. باشلی باشنه اولان؛ مجرد ، آنجق .

مُسْتَقِلّاً [ع. باشلی باشنه اولەرق. مجرد، آنجق، بالخاصه.

مُسْتَقِيم [ع. دوز ، دوغرو ؛ عفيف ، ناموسلی .

مُسْتَكْرَه [ع. استكراه اولونمش، كريه، منفور، ايكرنج .

مُسْتَلْزِم [ع. استلزام ايدن ؛ منتج ، مؤدی .

مُسْتَمِدّ [ع. استمداد ايدن ، ياردیم ايستەين .

مُسْتَمِرّ [ع. سوركلی، دواملی؛ متين ، محكم .

مُسْتَمِرّاً [ع. دواملی اولەرق ، لاينقطع ، دائمی صورتده .

مُسْتَمِع ع. استماع ايدن، ديكلەين.

مُسْتَمَنْد [فا. محزون ، مكدر ، دردمند ، زواللی .

مُسْتَمَنْدانه فا. محزونانه .

مُسْتَنْبَط [ع. ايجاد اولونمش ؛ ميدانه چيقارلمش ، تنوير اولونمش .

مُسْتَنَد [ع. بر شيئه طيانمش اولان .

مُسْتَنَداً [ع. دایانارق ، كوكنەرك .

مُسْتَنْسِخ [ع. (بركتابك) عينی چيقاران ، يازان ؛ برنوع طبع ماكنەسی .

مُسْتَنْطِق [ع. استنطاق ايدن ، برينه سؤال صوران.

مُسْتَنْطِقلِق [س. مستنطقك مأموريت و وظيفەسی .

مُسْتَوْجِب [ع. لائق ، جالب ، سزاوار ؛ سبب و وسيله اولان .

مُسْتَوْدِع ع امانت تسليم ايدن.

مُسْتَوْدَع [ع، امانت براغلمش، توديع ايدلمش .

مَسْتُور [ع. صاقلی اورتولو ، كيزلی .

مُسْتَوْفی [ع. كافی و طولغون اولان .

مُسْتَوْلی [ع. استيلا ايدن ، تحت تصرفنه كچيرن ؛ اورتەلغه يايلان .

مُستَوی [ع. دوز ، دوغرو ؛ همم مذکر همم مؤنث اولان .

مُستَهجَن [ع. معیوب ، قبیح ؛ بی ادبانه .

مُستَهزِی [ع. استهزا ایدن ، اکلەنن .

مُستَهزِیانه فا. اکلنەرك .

مُستَهلِك [ع. صرف واستهلاك ایدن توکەدن .

مُستَهلَك [ع. صرف ایدیلوب توکەدلمش اولان .

مَستی فا. مستلك ، سرخوشلق .

مَسجِد [ع. عبادتگاه، کوچوك جامع . مسجد حرام : مکهٔ مکرمەدەکی مقدس بنا ، کعبهٔ شریفه ؛ مسجد اقصی : قدس شریفدەکی معبد مقدس .

مُسَجَّع [ع. جملەلرینك آخری قافیەلی اولان کلام .

مُسَجَّل [ع. سجله کچیرلمش، مقید .

مَسجون [ع. حبس ایدلمش ، زندانده محبوس .

مَسح ع. ال ایله صیغامه.

مُسَحَّر [ع. سحر ایله آلدانمش اولان، بوکویه اوغرامش .

مَسحور ع. عینی معنی .

مَسحوق ع. ازلمش. دوکولمش.

مَسخ [ع. برشیئی فنا وچیرکین برصورته تحویل ایتمه .

مُسَخَّر [ع. ضبط وتسخیراولونمش ، فتح اولونمش.

مَسخَره [ع. ذوقلنوب استهزا ایتمه؛ استهزا اولونمغه شایان کیمسه ؛ کولدیرەجك تحف شیلر یاپان .

مَسخَرەلِق [س. باشقەلرینی کولدیرەجکم دیه کندی حیثیت واعتبارینی قیرا- جق شیلر یاپمه ؛ رذالت ؛ تحفلق .

مُسَخِّن [ع. تسخین ایدن ، ایصیتان .

مُسَدَّد [ع. طیقایان ، سدوبند ایدن ؛ طیقانمش .

مُسَدَّس [ع. آلتیدن عبارت ویا آلتی‌یه منقسم ؛ آلتی ضلعی اولان شکل ؛ آلتی مصراع یعنی اوچ بیتدن عبارت قطعه .

مَسدود [ع. سد اولونمش ، قپانمش ، طیقانمش .

مَسَرَّت [ع. سوينچ . سرور ؛ شنلك .

مُسرِع ع. تسريع ايدن .

مُسرِف [ع. اسراف ايدن . مالنى بيهوده يره صرف ايدن .

مُسرِفانه [فا. مسرفه ياقيشه جق صورتده .

مُسرِفلك [س. مالنى بيهوده يره صرف ايدنك حالى .

مَسرود [ع. سرد و بيان اولونمش ، مذكور .

مَسرور [ع. سوينمش ، محظوظ ، ممنون ، دلشاد .

مَسروق [ع. چالنمش ، سرقت اولونمش .

مُسَطَّح [ع. مجسم اولمايوب يالكز سطحدن عبارت اولان .

مِسطَر [ع. سطرلرك دوغرو كيتمسيچون كاغدك آلتنه قونان آلت .

مَسطَره [ع. زاويه‌لرك درجاتنى اولچمكه مخصوص آلت : عضاده .

مَسطور ع. يازلمش ، محرر .

مَسعَدَت [ع. بختيارلق ، سعادت

مَسعود [ع. بختيار ، مبارك ميمون .

مَسعوديَّت [ع. بختيارلق ، سعادتحال .

مَسفور [ع. ذكرى كچمش ، يازلمش اولان .

مَسفوك [ع. دوكولوب آقيدلمش اولان .

مَسقَط [ع. برشيئك يره دوشديكى محل . مسقط الرأس : بر آدمك طوغديغى محل .

مُسقِط [ع. چوجق دوشورمكه يارايان .

مُسَقَّفات [ع. خان ، خانه دكان كبى دام ايله اورتولو اولان شيئلر .

مِسك [ع. اركك جيلانك قارننده بولنان بر كيسه‌دن چيقان كوزل قوقولو بر ماده .

مِسكَت [س. كوزل قوقولو ميوه ؛ بر نوع تفنك ؛ شرابنلك ايچنده‌كى دانه .

مُسكِت [ع. صوصديرن ، آغز قپادان ؛ اعتراضه محل براقمايان .

مُسكِر [ع. سرخوش ايدن ؛ سرخوشلق ويرن .

مُسكِرات [ع. سرخوشلق ويرن شيئلر .

مَسكَن [ع. اوطورولان محل، اسكان و آرام اولونان یر.

مُسَكِّن [ع. تسكين ايدن، سكوت ويرن؛ آغرى و صانجىلى طورديران.

مَسكَنَت [ع. فقر و ضعفدن عبارت اولان حال، ذلت، مسكينلك، بچاره‌كسزلك عجز.

مَسكوب [ع. دوكولمش، آقيدلمش.

مَسكور [ع. مست وسرخوش اولان.

مَسكوك [ع. مسكه‌لى، سكه ايله تزيين ايدلمش.

مَسكوكات [ع. سكه‌لى اولان آقچه‌لر.

مسكون [ع. ايچنده آدم بولنان، سكانى بولونان.

مِسكى [ع. مسكه منسوب ومتعلق.

مِسكين [ع. فقير؛ عاجز؛ بچاره‌كسز؛ جذام دنيلن علته طوتولمش.

مِسكين [فا. مسكين، مسك ايله معطر اولان.

مِسكينانه [فا فقيرانه، عاجزانه، مسكينجه.

مِسكينخانه [فا. جذام علتنه طوتولانلره مخصوص بنا.

مُسَلَّح ع. سلاحلى.

مُسَلَّحاً ع. سلاحلى اوله‌رق.

مُسَلسَل [ع. زنجيركبى بربرينه باغلى اولان.

مُسَلَّط [ع. اوزرينه دوشه‌رك راحت يوزى كوسترمه‌ين، ازعاج ايدن، قهر آلتنده طوتان.

مَسلَك [ع. يول، طريق، راه؛ خط حركت؛ كيديش، طرز؛ هر كسك ايچنده بولونديغى ايش، صنف.

مَسلَكسِز ع. مسلكى اولمايان،

مُسلِم [ع. دين اسلام ايله متدين اولان، اهل اسلام اولان.

مُسَلِّم [ع. بر قصبه‌نك ضبط و ربطنه واموريته نظارت ايدن.

مُسَلَّم [ع. تسليم اولونمش، مثبت، مقرر؛ قبول ايدلمش؛ انكار واعتراض اولونميان.

مُسَلَّمات [ع. انكار واعتراض اولونامیان شیئلر .

مُسلِمان [فا. دین اسلام ایله متدین اولان ، مسلم ؛ دیندار؛ دوغرو ، غل وغشدن آزده .

مُسلِمانجه [ص. ح. مسلمانه یاقیشه‌جق ؛صورتده مسلمان لسان وطرزنده .

مَسلوب [ع. سلب اولونمش ، قاپیلوب چالنمش اولان؛ چالنمش شئی .

مَسلول [ع. قیننندن صیریلوب چیقارلمش اولان ؛ سل الریه یعنی ورم دنیلن علته مبتلا .

مُسَمّا [ع. یاخود مسمی . تسمیه اولونمش ؛ آد قونولمش .

مِسمار [ع. چیوی ، میخ : اکسر .

مِسماری [ع. چیوی شکلنده اولان .

مِسمَع [ع. قولاق ؛ قلب وجگر دیكلمكه مخصوص بوری

مُسمِن ع. یاغلی وسمیز اولان .

مَسموع [ع. ایشیدلمش ، طویلمش ، شایان استماع؛ مسموع اولمق ، دیكلنمك ، قبول ایدلمك .

مَسموعات [ع. ایشیدیلن وخبر آلنان شیئلر .

مَسموم [ع. زهر قاتلمش، زهر سورولمش .

مَسموماً ع. زهرلنه‌رك .

مَسَمّه [ع. دوبنك اوستنده‌كی اوفاق دلیكلر .

مُسِنّ ع. یاشلی ، اختیار .

مَسنَد [ع. اسناد اولونان ، طیانیله‌جق شئی ؛مقام، منصب .

مُسنَد [ع. اسناد اولونمش ؛ دیكر بر كلمه‌یه اسناد اولونان .

مُسَنَّم ع. قبارتمه .

مَسنون [ع. عادت اولمش ؛ سنت شریفه ایجابندن اولان .

مِسواك [ع. دیش تمیزلمكه مخصوص آلت .

مُسَوِّد [ع. بر ماده یی قلمه آلان . یازان .

مُسَوِّدلك [س. مسودك صفت ووظیفه‌سی .

مُسَوَّده [ع. بر یازینك ابتدا قلمه آلنان صورتیكه تبییضه محتاجدر .

مُسوَدّه‌لِك [ع. مسوده یازمغه مخصوص .

مُسهِل [ع. عمل ویرن ، اسهال ویرن .

مُسَیِّب [ع. قیدسز ، مبالاتسز ؛ ایشنه باقمایان .

مُسَیِّبانه فا. قیدسزجه .

مُسَیِّبلِك [س. قیدسزلق ؛ اهمالجیلك .

مَسیح [ع. حضرت عیسی (عم) .

مَسیحا ع. عینی معنی.

مَسیحی [ع. حضرت عیسایه منسوب ومتعلق .

مَسیخ [ع. حیوان شکلنه کیرمش ، مسخ اولونمش ؛ غلط طبیعت ، غریب بر شکلده طوغان .

مَسیخی [ع. مسیخه منسوب و متعلق .

مَسیره [ع. سیر یری ، کتیریله‌جك محل .

مَسیل [ع. صویك آقوب کچدیکی یول ، یتاق .

مُسیل ع. اساله ایدن، آقیدان.

مَسئَله ع. ب : مسأله .

مَسئول [ع. صورولان ، ایستنیلن ؛ ایشلدیکندن جواب ویرمکه مجبور اولان ، جزاسی کندیسنه عائد بولنان ؛ برینك تحت کفالتنده بولونان .

مَسئولیّت ع. مسئوللك .

مُشابِه [ع. بکزه‌ین ، مماثل ، نظیر .

مُشابَهَت ع. بکزه‌ییش .

مَشاتلِق [س. غیر مسلملره مخصوص مزارلق .

مُشاتَمه [ع. سوکوب صایمه ، سوکشمه ، جنك ایتمه.

مُشاجَره [ع. دوکوشمه ، منازعه ، غوغا .

مُشار [ع. اشارت اولونان ، اشارتله کوستریلن .

مُشارٌ اِلَیه [ع. کندیسنه اشارت اولونان؛ اسمی ذکر اولونان .

مُشار بالبَنان [ع. پارمقله کوستریلن .

مُشارِق [ع. مشرقلر ، شمس ویا ییلدیزلرك طوغدیغی طرفلر .

مُشارِك [ع. اورتاق وشریك اولان .

مُشارَکَت [ع. اورتاق اولمه؛ باشقه‌لریله برابر بولونمه؛ اورتاقلق.

مَشّاطه ع. کلینی سوسله‌ین قادین.

مُشاع [ع. اشاعه اولونان، فاش و شایع اولان؛ مشترکاً عائد بولنان.

مُشاعَره ع. شعر سویلشمه.

مَشاعِل ع. مشعللر، قندیللر.

مَشاغِل [ع. مشغله‌لر، مشغولیتی موجب اولان شیئلر.

مُشافَهه [ع. بریله قونوشمه؛ دوداقلرینی برینك دوداقلرینه یناشدیرمه، آغز آغزه ویرمه.

مَشاقّ ع. مشقتلر، محنتلر.

مَشامّ ع. بورون، قوقو آله‌جق یر.

مُشاوِر [ع. طانیشیلان، یول و عقل کوسترن؛ ایجابنده طانیشمق اوزره بویوك بر مأمورك یاننده بولنان مأمور.

مُشاوَره [ع. طانیشمه؛ بر قاچ کیشی بر یره طوپلانه‌رق بربرلرینك رأینی صوروب آکلامه.

مَشاهِد [ع. مشهدلر، ب: مشهد.

مُشاهَد [ع. کورونمش، مشاهده اولونمش.

مُشاهِد [ع. مشاهده ایدیجی اولان، کورن.

مُشاهَده ع. کوزله کورمه.

مَشاهیر [ع. مشهورلر، ب: مشهور.

مَشایِخ ع. شیخلر. ب: شیخ.

مُشَبَّع ع. طویمش، طوق اولان.

مُشَبَّك [ع. پنجره قفسی ویا بالیق آغی کبی اورولو اولان.

مَشْبوع ع. طویمش اولان.

مُشَبَّه [ع. تشبیه اولونان، بکزه‌دیلن. مشبه‌به: کندیسنه بکزه‌دیلن.

مُشت [فا. یومروق، آوج، آوج طولوسی مقداری.

مَشْتاء [ع. قیشلاق، قیشین اوطوریله‌جق محل.

مُشتاق [ع. ارزو و اشتیاق کوسترن، اوزله‌ین، کوره‌جکی کلمش اولان.

مُشتاقانه [فا. ارزو و اشتیاق ایله، جان آتارق.

مُشتَبِك [ع. قفس ويا آغ كبى بر برينه كچمش اولان.

مُشتَبِه [ع. اشتباه ايدن ، شبهه‌لى ، مشكوك .

مُشتَدّ [ع. شدتله‌نن، قوت كسب ايتمش اولان .

مُشتَرِك [ع. اشتراك ايدن ، اورتاق ؛ متبادل ، متشارك .

مُشتَرَك [ع. اورتاقلاشه قوللا- نيلان؛ بردن زياده شيئه منسوب ومتعلق اولان .

مُشتَرَكاً ع. اورتاقلاشه، برلكده.

مُشتَرَى [ع. اشترا ايدن. صاتون آلان ؛ طالب ، خوا- هشكر ؛ كونشك اطرافنده دور ايدن سيارادن برى .

مُشتَزَن [فا. يوموروق و طوقات اوران .

مُشتَعِل [ع. آتش آلمش ، آلولنمش ، يانمش .

مُشتَغِل [ع. اشتغال ايدن ، بر ايشله اوغراشوب طوران .

مُشتَفى ع. شفا بولمش اولان .

مُشتَقّ [ع. ديكر بر كلمه‌دن چيقوب آيرلمش .

مُشتَكا ع. شكايت اولونان، شكايت.

مُشتَكِل ع. مشكل وملتبس اولان .

مُشتَكى ع. شكايت ايدن .

مُشتَمِل [ع. ايچنه آلوب حاوى، اولان ، شامل و جامع اولان ؛ احتوا ايدن .

مُشتَمَل ع. برشيئك ايچنده بولونان.

مُشتَمَلات [ع. برشيئك ايچنده بولونان شيئلر .

مُشتَهَا ع. خواهش وارزو اولنان.

مُشتَهَر [ع. اشتهار ايدن ، نام قازانان ، بيلينن ؛ مشهور .

مُشتَهى ع. خواهش وارزو ايدن.

مُشتَهَيّات [ع. آرزو وخواهش اولونان شيئلر .

مُشَجَّر [ع. آغاج كبى داللى بوداقلى، آغاج رسمنده اولان .

مَشحون ع. طولو ، مملو .

مُشَخَّص [ع. شخص حال و قيافته كيرمش، تجسم وتمثل ايتمش اولان ؛ تعيين و تفريق ايدن .

مُشَدَّد ع. تشديد وتقويه اولونمش، صاغلام، قوى؛ اوزرنده شده اشارتى بولنان (حرف).

مُشَدِّد ع. تشديدوتقويه ايدن؛ شدتى آرتيران.

مَشدود ع. قويجه باغلانمش اولان.

مَشرَب ع. طبيعت، جبلت، خلقت، خوى، عادت: كيديش، مسلك.

مَشرَبه ع. صوايچمكه مخصوص قاپ.

مُشَرَّح ع. تشريح اولونمش، آچلمش.

مُشَرِّح ع. تشريح ايدن، آچان.

مَشرَط ع. جراح نيشترى.

مُشِر ع. چيقنتى؛ ميل وتقرب ايتمش.

مُشَرَف ع. يوكسك، نقطه، يوكسكلك.

مُشَرَّف ع. شرفلنمش، تبجيل اولونمش.

مَشرِق ع. كونشك طوغديغى طرف.

مَشرِقى ع. شرقه منسوب و متعلق.

مُشرِك ع. آللهه شريك قوشان.

مَشروب ع. ايچيله‌جك شئى.

مَشروبات ع. ايچيله‌جك شيئلر.

مَشروح ع. شرح وبيان اولونمش.

مَشروحات ع. شرح و بيان اولونمش شيئلر.

مَشروط ع. برشرطه باغلى، شرطلى

مَشروع ع. شريعته لائق ومطابق اولان.

مُشَعبِذ ع. شعبذه‌باز، حقه‌باز.

مَشعَر ع. حس (سامعهٔ باصره؛ اورمانجق.

مُشعِر ع. اشعار ايدن، بيلديرن، آكاه و خبردار ايدن.

مُشَعشَع ع. خفيف؛ آز كثافتى اولان (كولكه).

مُشَعشِع ع. پارلايان شعشعه ياش؛ پارلاق؛ دبدبه‌لى.

مَشعَل ع. لامبه. فنار؛ بر دايك وجنده ايچنده آتش ياقمغه مخصوص دميردن قاب.

مَشعَل ع. سوزكچ، مصفات.

مُشعِل [ع. اطرافه داغلمش ، يابيلمش .

مَشعَله ع. عينى معنى .

مَشغَله ع. ايش ، كوج .

مَشغوف [ع. عاشق ، مجنون ، ديوانه .

مَشغول [ع. برايش ايله اوغرا- شمقده اولان .

مَشغولِيَّت [ع. مشغول اولمه ، اشتغال .

مِشفَر [ع. دوداق؛ دوه‌نك صار- قيق دوداغى .

مُشفِق [ع. شفقت و مرحمت ايدن، آجيان ؛ سون .

مُشفِقانه [فا. مرحمتله. آجييارق؛ اهل شفقته ياقيشير بر صورتده .

مَشق [ع. اورنك. يازى نمونه‌سى؛ درس ، وظيفه .

مَشَقَّت [ع. زحمت ، اذيت ؛ كوجلك .

مُشك [فا. مسك ؛ مشكبو : مسك قوقولو .

مُشكِل [ع. زور، چتين ؛ ادراك و احاطه‌سى وچاره‌سى بولونماسى ذهنه كوجلك ويرن شئ .

مُشَكَّل [ع. شكل وقيافتى يرنده؛ بچيملى، كوستريشلى .

مُشكِلپَسَند [فا. بر شيئ قولاى قولاى بكنه‌مه‌ين، زور بكنه‌ن ؛ هر شيئه بر تصور بولان

مُشكِلپَسَندانه [فا. مشكلپسند اولانه ياقيشير صورتده .

مُشكِل كُشا [فا. مشكل اولان مسأله‌يى همان حل ايدوب جواب ويرر اولان .

مَشكور [ع. تشكره مستحق . شكرى ادا وايفا اولونان.

مَشكوك ع. شبهه‌لى .

مُشكين فا. مسك قوقولى.

مُشَلَّح [ع. قول يرلرنده ياريقلرى بولونان كنيش واوزون اوست لباسى.

مُشَمَّس [ع. كونشه كوسترلمش .

مِشمِش [ع. قايصى ، زردالو .

مُشَمَّع [ع. بال مومى ايله قاپلانمش ويا اوستنه صو كچميه‌جك بر شيئ سورولمش

بز ویا قماش ؛ قاؤچجق ایله یاپیلان بر جنس یاغمورلق .

مَشمول [ع. تمامیله احاطه اولونوب بورونمش] اولان ؛ بر شیئك ایچنده بولنان .

مِشوار [ع. روش، طورو حرکت؛ خوش منظره.

مَشوَرَت [ع. ویریلن وباآلنان نصیحت وامر وفکر] ومطالعه؛ طانیشمه .

مُشَوَّش [ع. قاریشیق ؛ آ لالا شلمش ؛ غیر منتظم.

مُشَوِّق [ع. برینی برشئی ارزو- سیله طولدیران؛ تشویق] وتحریك ایدن .

مَشهَد [ع. بر شهیدك اولدیکی محل ؛ طوپلانمه یری .

مَشهود [ع. مشاهده اولونمش، کورله کورولمش .

مَشهور [ع. شهرت ونام قازان- مش ؛ ناس بیننده پك] معلوم اولان .

مَشْ ع. یورومه ، یایا کیتمه .

مَشیاً ع. یورویه‌رك .

مَشیب [ع. صاچ صقال آغرمه، اختیارلامه .

مَشِیَّت [ع. ایستمه ، ایستك ، ارزو . دوغروسی : مشیئت .

مَشیخَت ع. شیخلك .

مَشیخه ع. جمهوریت .

مُشَیَّد ع. یوکسك (بنا) .

مُشَیِّد [ع. صاغلام و محکم بر صورتده بنا ایدن .

مُشیر [ع. امر و اشارت ایدن ؛ عسکرلکده الك بویوك رتبه.

مُشیرلِك [س. مشیر رتبه‌سی ؛ بر مشیرك بولندیغی] مقام .

مُشیریَّت ع. مشیرلك .

مَشیمه ع. دول یتاغی، صوك.

مَشین [غ. تربیه اولونمش عادی دری .

مَشینلی ص. مشین قاپلی اولان .

مَشئوم ع. اوغورسز، منحوس.

مَص ع. امه، صوروب چکمه.

مُصاب [ع. طوتولمش ، کرفتار اولمش ، اوغرامش .

مُصابَره ع. صبر و تحمل ایتمه.

مَصابیح ع. مصباحلر . ب : مصباح .

مُصاحِب ع. صحبت ایدن ، قونوشان ، همدم ؛ بر بیوك ذاتك یانده بولنوب لطیف سوزلریله اونی اکلندیرن.

مُصاحَبَت ع. قونوشمه ، صحبت ایتمه .

مَصاحِبلك س. مصاحبك صفت و وظیفه‌سی .

مَصاحِف ع. مصحفلر. کتابلر.

مَصاد س. بیچاق بیله‌مکه مخصوص چلیك آلت .

مَصادِر ع. مصدرلر . ب : مصدر .

مُصادَره ع. برینك مالنی ضبط واخذ ایتمه .

مُصادِف ع. راست کلیر اولان.

مُصادَفَت ع. راست کلمه .

مُصادَقَت ع. دوست اولمه .

مُصادَمه ع. چارپیشمه .

مُصارَعه ع. کورشمه. پهلوانلق.

مَصارِف ع. مصرفلر ، صرف اولونان پاره‌لر.

مَصاعِب ع. کوچ وزوراولان شیئلر .

مُصافات ع. صمیمی و حقیقی محبت .

مُصافَحه ع. برینه‌ألنی اوزاتارق ال اله طوتوشمه .

مَصال س. اویدورمه حکایه ؛ صاچمه صاپان سوز .

مَصالِح ع. مصلحتلر، ایشلر .

مُصالَحه ع. باریشمه ، اوزلاشمه ؛ آسایش .

مُصاهَرَت ع. داماد ویا قائن برادر اولمه؛ قرابت.

مَصائِب ع. مصیبتلر. ب: مصیبت.

مَصباح ع. ایشیق ، اورته‌لغی آیدینلاتمغه مخصوص آلت .

مَصبوغ ع. بویالی، بویانمش .

مُصَحَّح ع. تصحیح اولونمش، یا کلیشسز .

مُصَحِّح ع. تصحیح ایدن، یا کلیشلرینی چیقاران ودوزلتن .

مُصحَف ع. قرآن کریم ؛ کتاب .

مُصَحوب [ع. کندیسنه ترفیق ایدیلن، برلکده کو- تورولن .

مَصحوباً [ع. برلکده اولدیغی حالده .

مِصداق [ع. حکم ایتمکه خدمت ایدن شئی ، بر شیئی تحقیق ایتمکه یارایان شئی، صحتی عموماً مسلم طوتولان کلام critérium

مَصدَر [ع. بر شیئك نشئت ایدوب صدور ایتدیکی منبع ، مبدأ ، مأخذ ؛ فعلك معنی جهتیله اصل ومأخذی اولان کلمه .

مَصدَری [ع. مصدره منسوب ومتعلق .

مَصدَرِیَّت [ع. مصدرك بیاز ایلدیکی حدث معنا- سی .

مُصَدَّق [ع. تصدیق اولونمش اثبات ایدلمش .

مُصَدِّق [ع. تصدیق ایدن ، بر کلامك صدق و صحتنی اثبات ایدن .

مِصر [سخ. آفریقانك شمال شر- قیسنده وبحر احمرك غربنده- کی قطعه ؛ بو قطعه‌نك مرکزی اولان قاهره شهری .

مِصر [ع. بویوك شهر ، مدینه، سرحد . مصر طاوغی : هندی .

مُصِرّ [ع. اصرار ایدن ، عناد ایله‌ین .

مِصراع [ع. قاپو قنادی؛ شعرده بر بیتی تشکیل ایدن ایکی سطردن هر بری .

مُصِرّانه فا. اصرار ایده‌رك .

مُصَرَّح [ع. تصریح ایدلمش ، مفصلا بیان اولونمش.

مُصَرَّحاً [ع. آچیق وعیان بر صورتده ، آشکار اوله‌رق .

مَصرَف [ع. بر شیئی استحصال ایچون جیبدن چیقان پاره ؛ مبایعاته مقابل و یریلن مبلغ .

مِصرلی [ص. س. مصر اهالیسندن اولان .

مَصروع ع. صرعه‌یه طوتولمه .

مَصروف [ع. صرف اولونمش ؛ قوللانلمش ، استعمال اولونمش ؛ اذن ویرلمش، صاف (شراب) .

مِصری [ع. مصر مملکتنه منسوب و متعلق .

صاحب وناشری : اقبال کتبخانه‌سی

مَصطَبه [ع. قاپونك ایکی طرفنده وقهوه‌خانه‌لرده اوطورمغه مخصوص یر ، پیکه .

مُصطَفا ع. ب : مصطفی .

مُصطَفَوی [ع. فخرکائنات افندیمزه منسوب و متعلق .

مُصطَفی [ع. اك ایبسی اوله‌رق انتخاب اولونمش ، سچلمش .

مُصطَلح [ع، اصطلاحات علومه مخصوص تعبیرات ایله طولو ؛ معنای لغویسیله دکل علمی بر معنی ایله قوللانیلان .

مِصعَد [ع. مایعاتی ایجه بخار حالنده سربجکه مخصوص آلت .

مُصَغَّر [ع. تصغیر اولونمش ، کوچولدلمش .

مُصَفّا [ع. یاخود مصفی . تصفیه اولونمش ، تمیزلنمش .

مِصفات [ع. تصفیه آلتی ، سوزکچ .

مُصَفّی ع. ب : مصفا .

مُصَفّی [ع. تصفیه ایدن ، تمیزلەین .

مِصقال [س. برصره قامشدن یاپلمش دودوك .

مِصقَل [ع. برشیئه جلاویرمك ایچون قوللانیلان آلت ، مهره .

مِصقَله ع. عین معنی .

مَصل [ع سودك ایچنده طبیعی اوله‌رق بولنان وپختیلاشدیغی زمان آیریلان صو .

مُصَلّا [ع. دوغروسی مصلی . دعا ونمازه مخصوص آچیق یر ، نمازکاه ؛ نماز سجاده‌سی. مصلا طاشی : اوستنه جنازه قونان طاش .

مَصلاق [س. کوچوك حوض ؛ یالاق ؛ آقان صو بوریسی .

مُصلِح [ع. اصلاح ایدن ایلیشدیرن .

مَصلَحَت [ع. فائده‌لی ایش . فائده ، منفعت ؛ مشغولیت ، ایش .

مَصلَحَتگذار [فا. ایش کورن ؛ ایلچی ، ایلچی وکیلی .

مَصلوب [ع. صلب اولونمش ، آصارق اعدام اولونمش .

مُصَلّی ع. نماز قیلان، دعا ایدن.

مُصَلّیٰ ¹ ع. ب: مصلا .

مَصلی ع. مصله منسوب ومتعلق.

مُصَمَّم [ع. تصمیم اولونمش ، قطعی صورتده نیت ایدلمش اولان .

مُصَنَّع [ع. صنعت ایله ترتیب ایدلمش اولان ؛ ماهرانه یاپلمش .

مُصَنِّف [ع. کتاب تألیف ایدن ، یازان .

مُصَنَّف [ع. تألیف و تلفیق اولونمش ، یازلمش .

مُصَنَّفات [ع. یازلمش اولان کتابلر ، تألیفات .

مَصنوع [ع. صنعتله ترتیب ایدلمش ، ماهرانه یاپلمش؛ ایجاد اولونمش، ساخته، طبیعی اولمایان ؛ اویدورمه ، دوزمه .

مَصنوعات [ع. صنعتله ترتیب ایدلمش ، ماهرانه یاپلمش شیئلر . ایجاد اولونمش شیئلر .

مُصَوَّر [ع. تصویر اولونمش ؛ رسملی ؛ ذهنده قورولمش ، دوشونولمش .

مُصَوِّر [ع. تصویر ایدن ؛ رسم یاپان .

مَصوغ ع. قالبه دوکولمش .

مَصون ع. محفوظ ، امین .

مَصونیّت [ع. محفوظ اولان شیئك حالی ، امنیت .

مُصیب [ع. اصابت ایدن ، دوغرو مقصده واران.

مُصیبَت [ع. بلا ، قضاوکدر. تر. پیس ، ملوث ، مردار .

مُصیبَتلی [ص. بلالی ، کدرلی، منحوس .

مَصیر ع. واریلان یر: نتیجه،غایه.

مُصَیقَل ع. مصقله ایله جلالنمش.

مَضا [ع. مضا مامضا : کچن کچدی ، اولان اولدی ؛ کچمش اولان وقایع آرانلمایوب آرتق اونوتولسون دیمکدر ،

مَضابِط [ع. مضبطه‌لر . ب : مضبطه .

مُضادّ [ع. مخالف ، مخاصم ؛ ضدلق ایدن .

مُضارَبه [ع. دوکوشمه، اوروشمه؛ بری مال ویرمك دیکری خدمت ایتمك شرطیله عقد اولنان شرکت .

مُضارِع [ع. حال و استقباله دلالت ایدن صیغه .

مُضارَعت [ع. مضارع صیغه‌سنك حالى .

مُضاعَف ع. ایکی قات .

مُضاف [ع. بر شیئه قاتیلوب علاوه اولونمش ؛ بری برینك معناسنه یاردیم ایدن ایکی کلمه‌دن بری .

مُضافات [ع. علاوه اولونان شیئلر . ملحقات .

مُضافٌ اِلَیه [ع. مضافه مربوط اولان کلمه .

مَضامین [ع. مضمونلر ب : مضمون .

مُضایَقه [ع. طارلق ، صیقنتی، کوجلك ؛ زوکورتلك؛ یوقلق .

مَضبَطه [ع. وقوع بولان مذاکرات ویا تدقیقاتك نتیجه‌سنی حاوی اولمق اوزره قلمه آلنان واو مذاکرات ایله تدقیقاتده بولونانلر طرفندن امضا ویا تمهیر ایدیلن قرارنامه.

مَضبوط [ع. ضبط اولونمش ، باغلی؛ دفتره کچیرلمش؛ خاطرده طوتولمش ؛ واسع و طاغنیق اولمایوب طوپلو اولان؛

محافظه‌لی ؛ معین ، معلوم .

مُضجِر ع. مضطرب ایدن .

مُضجَر [ع. تنکدل ، مضطرب ومغموم اولان .

مُضحِك ع. کولدیرن .

مُضحِکه [ع. کولونه‌جك شی ویا کلام. کولونج تیاترو اویونی .

مُضِرّ ع. ضررو زیانه سبب اولان.

مِضراب [ع. بعض چالغیلری چالمقده قوللانیلان کمیك پارچه‌سی ویا توی .

مَضَرَّت ع. ضرر ، زیان .

مَضَرَّتلی ص. ضررلی ، مضر .

مَضروب [ع. ضرب اولونمش؛ دوکولمش . حسابده یکدیکرینه ضرب اولونان ایکی عدددن بری .

مُضطَرّ [ع. چاره‌سز قالوب باشی صقلمش اولان، مجبور.

مُضطَرِب [ع. اضطراب چکن، راحتسز .

مُضطَلِع [ع. کوجی یتر، قوتلی وتوانا اولان .

مُضَعَّف ع. [تضعيف اولونمش، ایکی‌قات آرتمش اولان.

مَضع و مَضاغ ع. چیکنمه .

مُضِلّ ع. [اخلال ایدن، دوغرو یولدن چویرن .

مُضمَحِلّ ع. [زائل و نابود اولان .

مُضمَر ع. [کیزلی ، صاقلی ، ضمیرده‌مکتوم اولان .

مُضمَرات ع. [کیزلی شیئلر ، اسرار .

مَضمَضه ع. [صو ایله آغز چالقامه .

مَضموم ع. [ضمه‌ایله اوقونان، اوزرنده ضمه اشارتی بولنان .

مَضمون ع. [بر شیئك ایچنده بولنان ؛ (بریازینك معنی ومفهومی.

مَضی ع. ب : مضا.

مُضِیء ع. [ضیادار ، پارلاق ، روشن .

مُضیق ع. صیقان، دارلاشدیران.

مَضیق ع. [دار یر ؛ بوغاز : صقنیدی ، مشکلات .

مُطابِق ع. [تطابق‌ایدن، اویان. موافق کلن .

مُطابَقت ع. [اویغون وموافق کلمه ؛ اویغونلق .

مُطاع ع. [اطاعت اولونان ، متبوع .

مُطاف ع. [اطرافی طولاشیلوب طواف اولونان .

مَطالِب ع. [مطلبلر . ب : مطلب .

مُطالَبه ع. [طلب ایتمه،ایستمه؛ برندن‌اوده‌مسنی‌ایستمه.

مَطالِع ع. مطلعلر. ب : مطلع.

مُطالَعه ع. [بر شیء دقتله معاینه و تدقیق ایتمه ؛دوشونه‌رك حاصل ایدیلن فکر وملاحظه؛ اوقومه .

مَطاعِم ع. [مطعملر . ب : مطعم .

مُطاوِع ع. [اویان ، اطاعت ایدن .

مُطاوَعت ع. [اویوب موافقت ایتمه ؛ باش اکمه .

مُطاوَله ع. [وعده‌سنی اوزاتمه ، سورونجمه‌ده براقمه .

مَطایا ع. [مطیه‌لر ، بینك حیوانلری .

مُطایَبه ع. [لطیفه ایتمه، شاقالاشمه .

مَطبَخ ع. [یمك پیشیرمکه مخصوص محل .

مَطبَعه [ع. کتاب و سائره باصیلان محل .

مَطبَعه‌جی [س. مطبعه‌سی اولوب کتاب وسائره باصان.

مُطبِق ع. عمومی ودائمی.

مَطبوخ [ع. پیشیرلمش ؛ قاینادلمش ، خاشلانمش .

مَطبوع [ع. طبع اولونمش ؛ باصلمش ؛ مقبول ؛ طبیعی ، فطری، جبلی ؛ طبیعت شاعرانه‌سی اولان ؛ اشارت اولونمش .

مَطبوعات [ع. طبع اولونمش شیئلر ؛ غزته‌لرله سائر موقوت مجموعه‌لر .

مَطحون [ع. طحن اولونمش ، اوکودلمش.

مَطَر ع. یاغمور، باران.

مُطَرّا ع. تروتازه .

مَطراق س. صوپا، دکنك.

مَطران س. پیسقوپوس.

مَطرِب [ع. خواننده ، ترکی وشرقی سویله‌ین .

مَطرَح [ع. محل ، موقع ؛ بر شیء آتیلان محل .

مُطَرَّح [ع. پك یوکسك بنا اولونمش .

مُطَّرِد [ع. هپسی نسق واحد اوزره اولان ، منتظم ، بر دوزی‌یه اولان ؛ بر قاعدهٔ کلیه‌یه مطابق بولنان.

مُطَّرِداً [ع. منتظم صورتده ، بر دوزی‌یه .

مُطَرَّز [ع. ایشلنمش ، تزیین اولونمش (قماش).

مِطرَق [ع. ومطرقه . ایکی باشلی اخشاب چکیچ؛ دمیرجی چکیجی ؛ دکنك ، صوپا .

مَطروح [ع. طرح اولونمش؛ اوزاغه آتلمش ؛ اوزرینه بر شیء قونمش ؛ تعیین وتکلیف ایدلمش (ویرکی).

مَطرود [ع. طرد اولونمش ، قوغولمش .

مَطروش [ص. صقالی تراش اولمش معناسنه غلط بر لغتدر .

مَطَره [ع. تنکه ویا مشیندن صو قابی

مَطعون [ع. طاعون ووبادنیلن علته طوتولمش؛ قدح وتعییب اولونمش ؛ یاره‌لنمش .

مُطَلّا [ع. یاخود مطلی . یالدیزلانمش .

مَطلَب [ع. ایستەنن شیء ؛ مقصد ، مرام .

مُطلَسَم ع. طلسملی.

مَطلَع [ع. کونش ایله ییلدیزلرك دوغدیلری محل ، مشرق؛ اوزوندن اوزاقلره باقیلان تپه ؛ قله ؛ نردبان ؛ بر منظومه ویا غزلك ایلك بیتی .

مُطَّلِع ع. خبری اولان ، معلوماتلی.

مُطلَق [ع. قیددن بری و آزاده. سربست ؛ عمومی اولوب خاص ومخصوص اولمایان؛ تر . بهمه حال .

مُطلَقا [ع. هر وجهله ، بهمه حال ، هر نه وجهله اولورسه اولسون .

مُطَلَّقه ع. بوشانمش قاری.

مَطلوب [ع. طلب اولونان ؛ ایستنیلن ؛ آلەجق ؛ اقراض اولونمش پاره ؛ مقصد ، آرزو .

مَطمَح [ع. کوزدیکیلەرك باقیلان شیء .

مُطمَئِنّ [ع. اطمئنان حاصل ایدن ، راحت و آرام اوزره اولان ؛ قانمش ، قانع اولمش .

مُطَنطَن ع. طنطنەلی، دبدبەلی .

مُطَوَّل ع. اوزادلمش ؛ مفصل .

مَطوی [ع. قیوریلمش ، بوکولمش ، دیو شیرلمش ؛ ایچنه صارلمش .

مَطوِیّاً ع. ایچنەصارارق.

مُطَهَّر [ع. تمیزلنمش ؛ پاك ، مبارك ومقدس .

مِطهَره ع. صو قابی.

مُطَیَّب [ع. کوزل قوقو سورولمش ؛ خاطری خوش ایدلمش .

مُطیع [ع. اطاعت ایدن؛ برینك حکمی آلتنده بولنان ، تابع .

مَطِیّه ع. بنیلك حیوانی.

مَظالِم [ع. مظلمەلر ، حقسزلقلر .

مَظاهِر ع. مظهرلر . ب : مظهر.

مُظاهِر [ع. یاردیم ومعاونت ایدن .

مُظاهَرت ع. یاردیم، معاونت.

مَظروف [ع. ظرف ایچنه قونمش ، قلیفلی .

مَظروفاً [ع. ظرف ایچنه قونمش اولدیغی حالده .

مُظَفَّر [ع. فتح و ظفره نائل اولوب غالب کلمش . مقصودینه موفق ودسترس اولان.

مُظَفَّراً [ع. غالب و موفق اولەرق .

مُظَلَّل [ع. کولکه‌لنمش ، کولکه‌لی .

مُظلِم [ع. قاراکلق ؛ مشئوم؛ قویو یشیل (نبات) .

مَظلوم [ع. ظلم کورمش ، پك یاواش طبیعتلی .

مَظلومانه [فا. مظلوم اولانه یاقیشیر بر صورتده.

مَظلومیّت [ع. مظلومك حال وصفتی .

مَظنون [ع. ظن وشبهه‌اولونمش اولان ، شبهه‌لی ؛ هنوز الده دلیلی بولونمادیغی حالده بر جرم ایشلدیکی ظن اولونان کیمسه .

مَظِنّه [ع. حقنده شبهه اولونان شبهه‌لی ؛ ولیلکی مظنون اولان .

مَظهَر [ع. برشیئك ظهورایتدیکی محل ؛ نائل .

مَظهَریّت [ع. نائلیت ، اله کچیرمه .

مَعَ [ع. ایله ، برابر ، معهذا ، معذلك : بونکله برابر . مع مافیه : بوحال ایله برابر ؛ مع‌الممنونیه : ممنونیتله .

مَعاً ع. برلکده،برابر.

مَعا ع. باغرصاق .

مَعابِد [ع. معبدلر ، عبادته مخصوص اولان یرلر .

مَعابِر [ع. معبرلر ، کچه‌جك یرلر .

مُعاتِب [ع. عتاب وتکدیر ایدن ، چیقیشان .

مُعاتَب [ع. عتاب وتکدیر ایدیلن .

مُعاتَبه [ع. آزارلامه ، قباحتنی یوزینه اوروب تکدیر ایتمه .

مَعاجین [ع. معجونلر . ب: معجون .

مَعاد [ع. عودت؛ دونولن محل؛ آخرت .

مُعاداة ع. دشمنلك،عداوت.

مُعادِل [ع. برابر،مثل، نظیر ، مساوی .

مُعادَله [ع. مساوات ، برابرلك، موازنه ؛ جبرده مساوی اشارتنك طرفيننده بولنان مقدارلرك هيئت عموميه‌سی .

مَعادِن ع. معدنلر . ب: معدن.

مَعاذ [ع. صيغينه‌جق یر ؛ صيغينمه ، التجا ايتمه .

مُعاذَره [ع. عذر ديله‌مه ؛ عذرينی سويله‌يه‌رك عفو ايستمه .

مَعاذير [ع. معذرتلر . ب : معذرت .

مَعارِج [ع. معراجلر . ب : معراج .

مُعارِض [ع. مخالفت ايدن ، قارشی كلن .

مُعارَضه [ع. مخالفت ، قارشی كلمه ؛ غوغا ، نزاع .

مَعارِف [ع. معرفتلر . ب : معرفت .

مُعارَفه [ع. طانيشمه، بيليشمه، الفت .

مَعارِك [ع. معركه‌لر ، جنك ميدانلری .

مُعارَكه ع. جنك ومقاتله ايتمه.

مَعاش [ع. ياشايش ، حيات ، ديريلك، زندكانی؛ كچينمكه مدار اولان شیئی ؛ آيلق ، ماهيه .

مَعاشِر [ع. معشرلر ، جماعتلر، كروهلر .

مُعاشِر [ع. بريله الفت وانسيت ايدوب خوشجه كچينن.

مُعاشَرَت [ع. برلكده ياشايوب خوش كچينمه .

مَعاشسِز [ص. معاشی آيلغی اولمايان .

مُعاشَقه [ع. سويشمه ، بربرينه عاشق اولمه .

مُعاصِر [ع. بريله بر عصرده ، بر زمانده ياشامش اولان .

مُعاصَرَت [ع. بريله بر عصرده ياشامه ، بولونمه .

مَعاصی [ع. معصيتلر، اطاعتسزلكلر ، كناهلر .

مُعاضَده [ع. معاونت ومظاهرت ايتمه .

مُعاف [عفو اولونمش ؛ بری ، آزاد ، مستثنی .

مُعافيَّت [ع. عفو ايدلمش اولمه؛ استثنا .

مُعالَجه [ع. علاج قوللانمه ، خسته‌يه دوا ويرمه ؛ مداواة .

مَعالی [ع. بويوكلكلر، شرفلر ؛ يوكسك فكرلر .

مُعامَله [ع. ایش ؛ ایشلمه ؛ دیکرلرینه قارشی یاپیلان طرز حرکت ؛ مناسبات تجاریه بر ایش ویا بر کاغد حقنده یاپیلاجق مراسم؛ فائض، کذشته.

مُعامَله‌جی [س. امور صرافیه ایله مشغول اولان. یوکسک فائض ایله پاره اقراض ایدن.

مُعانِد [ع. عنادجی ، عاصی ؛ مخالفت ایدن.

مَعانَده [ع. مخالفت، عنادجیلق مقاومت.

مُعانَقه ع. صارماشمه.

معانی [ع. معنیلر . ب : معنی علم معانی : نحوه عائد دقیق مسأله‌لردن باحث بر علم مخصوص.

مُعاوَدَت [ع. کری دونمه ، عودت ایتمه.

مُعاوَضه [ع. بر شیئی دیکر بر شیئه بدل وله‌رق ویرمه ، ترامپه ، مبادله.

مُعاوَضَةً [ع. ترامپه صورتیله. مبادله طریقیله.

مُعاوِن [ع. یاردیم و معاونت ایدن.

مُعاوَنَت [ع. یاردیم یاردیمجیلق؛ امداد ایتمه.

مُعاهِد [ع. بریله عهد و پیمان ایدن.

مُعاهَده [ع. عهدلشمه ، عهد و میثاق.

مُعاهَده‌نامه فا. ب: عهدنامه.

مَعایِب ع. عیبلر ، قصورلر.

مُعایَده ع. بایراملاشمه.

مُعایَنه [ع. کوز ایله باقوب تحقیق و تدقیق ایتمه ؛ خسته اولوب اولمادیغنی یوقلامق ایچون باقمه.

مُعایَنه‌خانه [فا. خسته‌لره باقمغه مخصوص محل.

مَعائی [ع. باغرصاقلره منسوب ومتعلق.

مَعبَد [ع. عبادت ایده‌جک یر ، عبادته مخصوص بنا.

مَعبَر ع. کچید ، دربند.

مُعَبِّر [ع. تعبیر ایدن، رؤیالردن معنی چیقاران.

مَعبود [ع. عبادت اولونان ؛ جناب حق.

مُعتاد [ص. اعتیاد اولونان ، آلیشلمش ، عادت ایدـ

ینلمش؛ عادت، خوی؛ آلیشیلان شئی .

مُعتَبَر [ع. اعتبارلی اولان ؛ حرمتلی؛ هرکس عندنده مقبول وقیمتلی اولان .

مُعتَدِل [ع. نه پك چوق نه ده پك آز اولان، اورته حالده بولونان ؛ یاواش .

مُعتَذِر [ع. اعتذار ایدن ؛ عذر بیلدیرن .

مُعتَذِل [ع. كندی كندینی تقبیح ایدن. ایام معتذلات: پك صیجاق اولان كونلر .

مُعتَرِض [ع. اعتراض ایدن . موانع و مشكلات بیان ایدن، مخالفت ایدن. جملهٔ معترضه: كلامك سبكنه لازم اولمایوب باشقه برصورتله ادخال ایدلمش اولان جمله .

مُعتَرِضه [ع. قوسین اشارتی : ( ) .

مُعتَرِف [ع. اعتراف ایدن ؛ اقرار ایلهین: (خطاسنی) سویلهمه .

مُعتَزِل [ع. جماعتدن آیرلمش اولان .

مُعتَزِله [ع. محمدی اولدیغی حالده بعض اعتقادلری دین اسلامه مغایر اولوب اهل سنت جماعتندن آیریلان .

مُعتَسِف [ع. اعتساف ایدن ؛ ظلم ایلهین .

مُعتَقّ [ع. آزاد ایدلمش ؛ آزادلی .

مُعتَقِد [ع. اعتقاد ایدن ، ایناننان ؛ دیندار .

مُعتَقَدات [ع. اعتقاد ایدیلن ایناننیلان شیئلر

مُعتَكِف [ع. اعتكاف ایدن ؛ كندی كندینه بریره قپانارق عبادتله مشغول اولان .

مُعتَلّ [ع. علت صاحبی ، علتلی ؛ حروف اصلیهسی آراسنده حرف علت بولونان (فعل) .

مُعتَمَد [ع. كندیسنه اعتماد اولونان ، كوكنیلن ؛ امین، شایستهٔ اعتماد .

مُعتَمِر [ع. زیارت ایدن . حج موسمنك غیریسنده كعبهٔ معظمهیی زیارت ایلهین .

مُعتَنا [ع. یاخود معتنی . اهتمام واعتنا اولونان . مهم .

مَعتوق ع. آزاد ایدلمش .

مَعتوه ع. بوناملش ، اختیار .

مَعتوهلق ع. بوناقلق .

مُعجِب ع. تعجبه سبب اولان .

مُعَجَّب ع. عینی معنی.

مُعجِز [ع. اعجاز ایدن ، عاجز براقان .

مُعَجِّز [ع. تعجیز ایدن ، بیقدیران .

مُعجِزه [ع. پیغمبران عظامدن صادر اولان خارق - العاده فعل و یاسوز .

مُعَجَّل [ع. بلا تأخیر ایفاو ادا اولونان . مهر معجل : نکاح عقد ایدلدیکی زمان منکوحه‌یه اعطا و تأدیه اولوناجق مبلغ مقرر .

مُعَجَّله [ع. وقتنده آلنه‌جق ایراده مقابل پشیناً ویریلن پاره .

مَعجون [ع. خمور قوامنده اولان شئی ؛ لزوجتلی ، یاپیشقان و قویو طاتلی ؛ بویا - جیلرك بویادن اول یاریق و چاتلاقلره سوردکاری شئی . چرچوه جاملرینك کنارلرینه سورولن ترکیب ؛ بر نوع آفیون ترکیبی .

مَعجونجی [س. معجون یاپوب صاتان .

مَعجونلامق [ف. معجون سورمك .

مَعجونلی ص. معجون سورولمش

مُعِدّ ع. حاضرلایان ، تهیئه ایدن .

مُعَدِّل [ع. تعدیل و تسویه ایدن .

مَعدَلَت [ع. عدل ، دوغرولق ، حقانیت . ظلم و جورك ضدی .

مَعدِن [ع. التون ، کوموش ، دمیر کبی شیئلرك چیقا- رلدیغی محل ؛ بر شیئك اصلی ومنبعی اولان محل .

مَعدِنجی [س. طوپراغك آلتندن معدن چیقاران .

مَعدِنجیلك [س. طوپراغك آلتندن معدن چیقارمه صنعتی و ایشی .

مَعدِنی [ع. معدنه منسوب ومتعلق .

مَعدِنیات [ع. معدنه متعلق او لان . شیئلر

مَعدود [ع. صاییلمش ، عد واعتبار اولونان ؛ محدود معین .

مَعدوم [ع. یوق اولان ، غیر موجود .

مَعدومیت ع. یوقلق .

مِعدَوی [ع. معده‌یه منسوب ومتعلق .

مِعده [ع. انسان وحیواناتك ایچنده‌یینن شیئلرك هضم اولمغه باشلادیغی محل .

مُعَذَّب [ع. عذاب وصقندی‌ده بولونان .

مُعَذِّب [ع. جزا ایدن، اضطراب و صقنتی ویرن ؛ اذیت ایدن .

مَعذِرَت [ع. برتهمتدن بر قباحتدن قورتاره‌جق سبب؛ بر قباحت ایتدیکندن ویا برینی اینجتدیکندن دولایی تأسف بیان ایتمه؛ عذر ، عفودیله‌مه.

مَعذور [ع. عذر صاحبی ، بر ایشی اجرا ویاترك ایتدیکی زمان سبب کافی ارائه‌سنه قادر اولان .

مَعذورِیَّت [ع. معذور اولانك حالی .

مُعَرّا [ع. عاری وچیپلاق اولان؛ بوش ، خالی .

مِعراج [ع. چیقیلان محل . نردبان ؛ کوکه چیقمه.

مُعرَب ع. اعراب قبول ایدن .

مُعَرَّب [ع. فی الاصل عربی اولمایوب صوکره‌دن عرب لسانه آلنمش اولان کلمه .

مَعرِض [ع. بر شیئه تصادف ایدیلن محل ؛ بر شیئك کوروندیکی یر. برشیئك کوسترلدیکی ویا سرلدیکی محل .

مُعَرَّف [ع. تعریف اولونمش ، بیلدیرلمش ؛ معلوم ، بیلدك .

مُعَرِّف ع. تعریف وتحدیدایدن.

مَعرِفَت [ع. علم ، بیلکیچ ، دانش ؛ صنعت ، هنر واسطه .

مَعرِفَتلی [ص. معرفتی اولان ، هنر صاحبی ؛هنرلی .

مَعرِفه [ع. تعیین و تخصیص اولونمش اسم.

مُعَرِّق ع. ترله‌تن .

مَعرَکه [ع. جنك وحرب میدانی .

مَعروض [ع. تقدیم اولونان شئی؛ قارشی بولنان، هدف اولان؛ عرض وبیان اولونان؛ تحریراً وقوع بولان طلب ، عرضحال . المعروض : مکتوب وتذکره‌لرده اقراندن اقرانه ویازیلان القاب .

مَعروضات [ع. بر بیوك مقام ویاذاته عرض اولونان شیئلر .

مَعروف [ع. معلوم اولان ، بیلینن ؛ مشهور .

مُعَرّی ع. ب: معرا .

مُعِزّ ع. اعزاز ایدن .

مَعز ع. کچی.

مُعَزَّز [ع. عزت وشرف صاحبی اولان ؛ محترم ؛ نادر ، قیمتدار .

مَعزول [ع. مأموریتندن عزل اولونمش چیقاریلمش

مَعزولاً [ع. عزل ایدلمك صورتیله ؛ مأموریتندن چیقاریلارق .

مَعزولیَّت [ع. عزل ایدلمش اولانك حال وصفتی .

مَعزولین [ع. معزول اولانلر مأموریتلرندن چیقاریلانلر .

مَعسَرَت ع. کوجلك، زورلق.

مُعَسکَر ع. اردوکاه .

مُعَسَّل [ع. باللی ، باله بولانمش اولان .

مِعشار ع. اونده بر.

مَعشَر [ع. جماعت ، طائفه ، کروه .

مُعَشَّر [ع. اون قسمدن مرکب اونلی ؛ اون ضلعلی .

مُعَشِّر [ع. محصولاتك اونده برینی طوپلایان .

مَعشوق [ع. عشق ایله سویلن سوکیلی .

مَعشوقیَّت [ع. عشق ایله سویلمك حالی .

مَعصوم [ع. حفظ وصیانت ایدلمش ؛ بری، مصون ؛ صوچسز ، قباحتسز، بی کناه.

مَعصوملق [س. معصوم اولانك حالی .

مَعصومیَّت ع. عینی معنی .

مَعصیَّت [ع. عصیان ، عدم اطاعت ، سرکشلك ؛ مقاومت ؛ حکومته قارشی عصیان؛ کناه .

مُعضِلات [ع. کوچ اولان شیئلر؛ مشکل مسأله‌لر .

مُعَطَّر [ع. کوزل قوقولو ، خوشبو .

مُعَطَّل [ع. ترك اولونمش ، براغلمش، بوش، ایشسز.

مَعطوف [ع. عطف اولونمش [برطرفه دوغرو أكلمش، مائل اولان .

مُعطی ع. اعطا ایدن ، ویرن .

مُعظَم [ع. (بر شیئك) بویوك [قسمی، بویوك پارچه‌سی.

مُعَظَّم [ع. بویوك ، ایری ، حرمتلی ، [مبجل ، مهم .

مُعَظَّمات [ع. بویوك و مهم [ایشلر .

مَعفُوّ ع. عفو اولونمش .

مَعقود ع. باغلی، عقده‌لی .

مَعقول [ع. عقله قریب، عقلله [قبول اولونابیلن؛ عقل ایله بیلینن .

مَعقولات [ع. عقلك قبول ایده‌[بیله‌جكی شیئلر .

مَعكوس [ع. عكس اولونمش ، [ترس چویرلمش ؛ مشئوم ، ترس؛ بر یره چارپوب كری دونن .

مُعَلّا [ع. یاخود معلی یوكسك ، [عالی ، بلند ، مرتفع .

مُعَلَّق [ع. تعلیق اولونمش ، [آصلمش؛ بوشده طوران. هنوز حل و فصل ایدلمه‌مش اولان ؛ بوشلق .

مُعَلَّقه [ع. وقتیله كعبهٔ معظمه‌یه [آصلمق شرفنه نائل اولان قصیده .

مُعَلَّقات [ع. كعبه‌یه آصیلان شعر [و قصیده‌لر .

مُعَلَّل ع. علتلی ، سببلی .

مُعَلِّم [ع. تعلیم ایدن، اوكره‌دن ؛ [درس ویرن ؛ خواجه .

مُعَلَّم [ع. تعلیم اولونمش ، اوكر-[دلمش .

مُعَلِّملك [س. معلم اولانك صنعت [و وظیفه‌سی ، خوا - جه‌لق .

مُعَلِّمه ع. معلملك ایدن قادین .

مُعلِن [ع. اعلان ایدن ، [بیلدیرن .

مَعلول [ع. خسته ، مریض ، [خسته‌لقلی .

مَعلولیَّت ع. خسته‌لق.

مَعلوم [ع. بیلینن ، اوكره‌نلمش [اولان . ح. اویله ، بللی .

مَعلومات [ع. بیلینن شیئلر ؛ [خبر ، وقوف .

مَعلوماتلی [ص. معلوماتی اولان. [چوق شئی بیلن .

مَعلومیَّت [ع. معلوم اولمه ؛ بیلینن شـیئك حال وصفی .

مُعلّی ع. ب: معلا.

مُعَمّا [ع. یاخود معمی . کیزلی معنالی کلام ؛ بیلمجه ؛ یا کلتاچ .

مِعمار [ع. ابنیـه انشـا ایدن اهل هنر ؛ مهندس ؛ قالفه .

مِعماری [ع. معمارلغه منسوب ومتعلق .

مِعماریَّه [ع. معماره ویریلـن حق ، اجرت .

مُعَمَّر [ع.مسکون،اعماراولونمش؛ انشـا ایدلمش ؛ اوزوز عمر صاحبی ، برحیات اولان .

مَعمور [ع. زرع ایدلمش،اسکان اولونمش،زیارت‌ایدلمش (محل) .

مَعموره [ع. مسـکون ، زرع اولونمش مملکت : شهر ، قصبه .

مَعموریَّت [ع. معمور اولان محلك حالی .

مَعمول ع. یاپلمش،ایشلنمش.

مُعَمّی ع. ب: معما.

مَعنا [ع. دوغروسی: معنی.کلامك دلالت ایتـدیکی شـئی ، مدلول ، مفهوم؛ رؤیا؛ سبب؛ ایچ ، باطن .

مَعناً [ع. مفهوم ،مدلول ومأل اعتباریله .

مُعَنبَر [ع.عنبرسورولمش ،کوزل قوقولو .

مُعَنِّد [ع. عناد ایدن . بو کلمه غلطدر ؛ معـاند دیملی .

مُعَنوَن ع. عنوانلی .

مَعنَوی [ع. معنی ومفهومـه منسـوب ومتعلق ؛ روحانی ، باطنی، غـیر مادی ، جسمانی اولمایان . ولد معنوی: اصلاً چوجغی اولمادیغی حالده کندی چوجغی نظریله باقیلان.

مَعنی ع. ب: معنا.

مَعنیدار [فا. معنالی ؛ مفهومی بولونان .

مُعَوَّج [ع. اکریلمش،بوکولمش، اکری، چارپیق .

مُعَوِّذَتَین [ع. (قل‌اغوذ) سورهٔ شریفه‌لری .

مَعونَت ع. یاردیم ، امـداد .

مَعونه ع. بر نوع بویوك قایق .

مَعهَد [ع. على العاده طوپلانیله‌جق یر، موعد تلاقی؛ رانده‌وو.

مَعهود ع. معلوم . معروف .

مِعیار [ع. بر شیئك قیمتنی ، درجهٔ صافیت وخالصیتنی کوستر آلت .

مُعَیَّب ع. تعییب اولونمش ، معیوب .

مُعَیَّبات [ع. تعییب اولونان شیئلر .

مَعِیَّت [ع. دیکر برشئی ایله برابر بولونمه؛ برابرنده بولونان کیمسه وشئی؛ یان ، نزد .

مَعیشَت [ع. یاشایش ، تعیش؛ کچینمه، دیرلك؛ زندکانی؛ یاشامق ایچون ایجاب ایدن شیئلر.

مُعین ع. یاردیم ومعاونت ایدن .

مَعین [ع. نظر آلمش ؛ ارضك سطحنه فیشقیران (منبع).

مُعَیَّن [ع. درت ضلعی بربرینه مساوی زاویه‌لرندن ایکیسی حاده و دیکر ایکیسی منفرجه اولان شکل هندسی .

مُعَیَّن [ع. تعیین اولونمش ، محدود ؛ مخصوص .

مُعَیَّنات [ع. طرف دولتدن ویریلن ارزاق وسائره ، تعیینات .

مَعیوب [ع. تعییب اولونمش عیبلانمش .

مَعیوبات ع. عیبلانه‌جق شیئلر.

مُغ [فا. مجوس ، آتش پرست . مغ‌بچه : میخانه‌جی چراغی ، دلبر اوغلان .

مَغارِب [ع. مغربلر ؛ کونش وییلدیزلرك باتدیغی یرلر.

مَغاره [ع. یر آلتنده اویولمش چقور، حجره ، این .

مَغازه [س. بویوك دكان، اشیای تجاریه قویمغه مخصوص محل .

مَغازه‌جی [س. مغازه صاحبی اولان ، بر مغازه‌یی اداره ایدن ؛ مغازه بکجیسی.

مَغازی [ع. مغزی‌لر، محاربه‌لر، غزالر ، سفرلر .

مَغاك [فا. چقور ، حفره ، اویوق .

مُغالَبه [ع. غلبه چالمق ایچون اوغراشمه .

مُغالَطه [ع. خطایه دوشورمك، یاکلتمق مقصدیله یاپیلان یاکلش محاکمه .

مَغائِر [ع. مغاره‌لر ، غارلر ، اینلر .

صاحب و ناشری : اقبال کتبخانه‌سی

مُغائِر [ع. یاخود مغایر . مغایرت و مخالفت ایدن ؛] اویغون ، موافق و مطابق اولمایان .

مُغایَرَت [ع. باشقه‌لق ، اویماه ؛ مخالفت .]

مُغْبَرّ [غ. توز و طوپراق ایله اورتولو ؛ کوجنمش ،] خاطری قالمش .

مَغْبوط [ع. غبطه اولونان ، قیصقانیلان .]

مَغْبون [ع. بازارلقده آلدانمش؛ بدلا ، سرسم .]

مُغْبَچه فا. ب : مغ .

مُغْتَنِم [ع. اغتنام ایدن، غنیمت بیله‌رك استفاده‌یه قالقان.]

مَغْدور [ع. غدر وخیانته‌دوچار ایدلمش اولان .]

مَغْدوریَّت [ع. مغدور اولانك حالی .]

مُغَذّی ع. بسلییجی .

مَغْرِب [ع. کونشك و یلدیزلرك باتدیغی طرف؛ کونشك] باتدیغی وقت؛ اقشام؛ آفریقانك غرب جهتنده‌کی ممالك.

مَغْرِبی [ع. مغرب اهالیسندن اولان .]

مَغْرَس ع. فدانلق .

مَغْرور [ع. بیهوده و باطل بر شیئه اعتماد ایده‌رك] آلدانمش اولان ؛ کوکنن ؛ کبر وتعظم ایدن؛ متعظم،کبرلی.

مَغْروراً [ع. کوکنه‌رك، آلداه نارق .]

مَغْرورانه [فا. مغرور اولانه یاقیشه‌جق صورتده ،] کبر وعظمتله .

مَغْرورلانمَق [ف. کبر وغرور ایده‌رك .]

مَغْروریَّت [س. بیهوده بر شیئه اعتماد ایده‌رك آلداه] نمه ؛ کبر ، عظمت .

مَغْروس [ع. غرس اولونمش ، دیکلمش .]

مَغْروق [ع. غرق اولمش ، صوده بوغولمش .]

مَغْز [فا. بین ، دماغ ؛ ایلیك؛ لب ، اوز ؛ عقل، فکر؛] بر شیئك اصل وحقیقتی .

مِغْزَل ع. اپلیك‌ا کیره‌جك‌ایك.

مُغْسَل [ع. اولولری ییقادقلری محل .]

مِغْسَل [ع. بر شیئ ییقامغه مخصوص قاب ؛ ب :] مقطس .

مَغشوش [ع. خالص اولمایوب قاریشیق اولان .

مُغضِب [ع. قیزدیران ، حدتلندیرن ، داریلتان .

مِغطَس [ع. ایچنده برشیء ییقامغه مخصوص معدند ویا طاشدن قاب .

مِغفَر [ع. باشه کییمکه مخصوص دمیر طاس .

مَغفِرَت [ع. عفو ، مرحمت ، شفقت .

مُغفِل ع. اغفال ایدن ، آلداتان .

مُغفَل [ع. اغفال اولونمش ؛ آلدادلمش .

مَغفور [ع. رحمت الهیه‌یه نائل اولان ، مرحوم .

مَغلَطه [ع. خطایه دوشورمك ، یا کلتمق ایچون سویلنن یاکلیش سوز ویا افاده .

مُغلَق [ع. قپالی (قپو) . عیان و آشکار اولمایان ، زور آکلاشیلان .

مَغلوب [ع. یکلمش ؛ غلبه چالنمش ؛ برینك قوتی آلتنده قالمش اولان .

مَغلوبِیَّت [ع. یکلمه ، مغلوب اولمه ؛ برینك قوتی آلتنده قالمه .

مَغلوق ع. قپالی ؛ (اغاچ) کلید.

مَغموم [ع. غملی ، مکدر ، محزون ؛ قپالی ، بلوطلی (سما) .

مَغمومِیَّت [ع. مکدر ومحزون اولمه. سمانك قپالی اولماسی .

مَغنَزیا س. معروف بر معدن .

مَغنَزیوم س. برجسم بسیط .

مُغنی ع. زنکین ومستغنی قیلان .

مُغَنّی ع. شرقی سویله‌ین ، خواننده .

مُغول [س. ص. چینك شمالنده دولاشان کوجبه بر قوم افرادندن اولان .

مُغولجه [ص. مغول لساننده ، مغول قومنه منسوب و متعلق .

مُغولِستان [سخ. مغول قومنك دولاشدیغی واسع مملکت .

مُغَیَّبات [ع. حواس ایله منکشف اولمایان قپالی شیئلر .

مُغَیَّبه [ع. مغیباتدن معدود اولان بر شیء .

مُغیث ع. امداد ویاردیم ایدن .

مُغَیَّر [ع. دکیشدیرلمش. تبدیل ایدلمش .

مُغَیلان [ع. بر نوع دیکنلی آغاج ، دیکن .

مَفاتِح ع. مفتحلر ، آناختارلر

مَفاتِیح ع. مفتاحلر، آناختارلر.

مَفاخِر ع. مفخرتلر. ب: مفخرت.

مُفاخِر [ع. شرف وشانده بریله رقابت ایدن .

مُفاخَرَت [ع. شرف و شانده بریله رقابت ایتمه .

مُفاد [ع. مفهوم ، کلامك افاده ایتدیکی معنی .

مُفارِق [ع. آیرلمش، آیریلان ، مفارقت ایدن ، غیر مفارق : آیرلماز .

مُفارَقَت [ع. آیرلمه . اوزا - قلاشمه ؛ آیریلق ؛ انفکاك ؛ برمحلی ترك ایتمه ؛ طلاق.

مَفازه [ع. ملجأ، پناه، صیغینه- جق یر؛ چول .

مَفاسِد ع. مفسدتلر ، فسادلر .

مَفاصِل ع. مفصللر. ب: مفصل.

مُفاض [ع. بول، چوق، برکتلی؛ طاشقین .

مُفت فا. بادهوا ، مجاناً .

مِفتاح [ع. آناختار ؛ شفره‌یی حل ایتمکه مخصوص جدول ؛ تمریناتك تصحیح ایدلمش صورتلرینی حاوی کتاب.

مُفَتَّت ع. پارچه‌لایان ، قیران .

مِفتَح ع. آناختار .

مُفَتِّح [ع. فتح ایدن ، آچان؛ ککرمه ویرن .

مُفتَخِر [ع. افتخار ایدن ، اوکونن؛ شانلی، شرفلی .

مُفتَرِح [ع. شن وشادان اولان، مسرور .

مُفتَرِس ع. ییرتیجی، پاره‌لاییجی.

مُفتَری [ع. افترا ایدن؛ یالاندن برینه تهمت ویا قباحت اسناد ایدن .

مُفتَرَیات [ع. برینه یالاندن اسناد اولنان قباحت و تهمتلر.

مُفَتِّش [ع. تفتیش ایدن؛ برشیئك ایچ یوزینی و حقیقتنی آراشدیران .

مُفَتِّشلِك [س. مفتشـك صفت ووظيفه‌سى .

مُفْتَقِر [ع. افتقار ايدن، محتاج، فقره مبتلا وكرفتار اولان.

مَفتوح [ع. فتح اولونمش . آچلمش، ضبط وتسخير ايدلمش؛ فتحه ايله قرائت اولونان.

مَفتوق ع. فتق علتنه مبتلا .

مَفتول [ع. فتيل كبى اوزون وبوكولمش اولان .

مَفتون [ع. فتنه‌يه اوغرادلمش ؛ پريشان خاطر ، ديوانه، دلى ؛ عشـقه مبتلا اولان ، كرفتار؛ پك چوق بكنوب حيرت ايدن .

مَفتوِيَّت [ع. ابتلا ، مفتون اولانك حالى؛ حيرت: شاشه قالمه .

مُفتى [ع. مسائل شرعيه‌ده صو- رولان سؤاله جواب ويرن.

مُفتيلِك [س. مفتى اولانك حال ووظيفه‌سى .

مُفَحَّم [ع. كومورلشمش، كومور حالنه قلب اولمش .

مَفخَر [ع. غل. افتخاره سبب اولان، مفخرتى موجب.

مَفخَرَت [ع. برينه شرف بخش ايدن شى ؛ مهم و مستحق اعتبار فعل .

مُفَخَّم [ع. تعظيم وتجبيل ايدلمش اولان.

مَفَرّ [ع. قاچاجق ير. اين المفر: قاچاجق ير نره‌ده ؟

مُفَرِّح [ع. فرحلق ويرن ، فرح وشادمانى‌يه سبب اولان.

مُفرَد [ع. يالكز، تك؛ بسيط، مركب اولمايان، آيرلمش.

مُفرِد [ع. آييران ؛ الكتريقك جريانه مانع اولان .

مُفرَدات [ع. آيرى آيرى قيد وذكر اولونان؛ آيرى آيرى اولان .

مُفرَز [ع. آيرلمش ، تفريـق اولونمش .

مُفرَزه ع. بر قطعهٔ عسكريه .

مُفرِط [ع. افراط ايدوب حد اعتدالى تجاوز ايدن ، مبالغه‌لى .

مُفرَغ [ع. ازلمش ، اريدلمش (معدن) .

مُفرِغ [ع. افراغ ايدن ، معدن دوكن ، دوكمه‌جى .

مَفرِق [ع. صاچلرك آيرلديغى ير، باش تپه‌سى .

مُفَرِّق ع. تفريق ايدن، آييران.

مَفروز [ع. آيرلمش ، افراز ايدلمش، تفريق اولونمش.

مَفروش [ع. دوشنمش ؛ خالی کبی سرلمش ؛ خالی ایله دوشنمش .

مَفروشات [ع. بر اوی دوشه‌مه‌که یارایان شیئلر ، اثاث بیتیه .

مَفروض [ع. فرض قبیلندن اولان ؛ واجب . لابد ؛ یوق ایکن وار کبی قبول ایدیلن .

مَفروق [ع. تفریق اولونمش ، آیرلمش .

مُفسِد [ع. افساد ایدن ، بوزان ، فنالشدیران .

مَفسَدَت [ع. فساد ، کوتولك ، فتنه ؛ قاریشدیرمه آزدیرمه .

مُفَسِّر [ع. تفسیر ایدن ، ایضاح وتفصیل ایدن .

مُفَسِّرین [ع. قرآن کریمك آیات شریفه‌سنی شرح وایضاح ایدنلر .

مُفَسَّر [ع. شرح وتفسیر وایضاح اولونمش .

مَفسوخ [ع. فسخ اولونمش ؛ حکمسز براغلمش .

مَفسوخیَّت [ع. باطل ومفسوخ اولمه .

مِفصَد [ع. قان آلمقده مستعمل اولان آلت .

مَفصِل [ع. اعضای بدنك اویناق یرلرندن هربری .

مُفَصَّل [ع. اوزون اوزادی‌یه بیان اولونمش ، تفصیلالی .

مُفَصَّلاً [ع. اوزون اوزادی‌یه بیان ایده‌رك ، اوزونجه سویلیه‌رك .

مَفصِلی [ع. مفصله منسوب ومتعلق .

مَفطور [ع. خلق اولونمش یارادلمش ؛ خلقی ، جبلی طبیعی .

مَفطوم ع. ممه‌دن کسلمش .

مَفعول [ع. یاپلمش اولان ، یاپیلان ؛ حدثك تأثیرینی قبول ایدن شخص ویاشئی .

مَفقَرَت ع. فقیرلك ، یوقسوللق .

مَفقود [ع. غائب اولمش ، غیر موجود ؛ موجود اولمایان ویا اولمش اولان .

مُفَکِّر [ع. دوشونن ، تفکر ایدن .

مُفَکِّره ع. دوشونمه‌قوتی .

مَفکوك [ع. فك اولونمش ، آیرلمش ، قو پارلمش ، سوکولمش .

مُفلِح [ع. فلاح وسلامت بولان ، بلادن قورتولان.

مُفلِس [ع. افلاس ایدن . پاره‌سز پولسز قالمش اولان .

مَفلوج [ع. فلج علتنه مبتلا اولان .

مُفنِد [ع. معناسز سوزلر سویله‌ین ؛ خطا ایشله‌ین .

مُفنی ع. افنا ایدن ، یوق ایله‌ین .

مُفَوَّض [ع. تفویض واحاله اولونمش اولان ، محول .

مَفهوم [ع. کلامدن آکلاشیلان معنی ، مآل ؛ فهم و ادراك اولونمش اولان .

مُفید [ع. افاده ایدن ؛ معنالی ؛ فائده‌لی ، فائده‌یی موجب .

مَقابِر ع. مقبره‌لر ؛ مزارلقلر .

مُقابِل [ع. بر شیئك قارشیسنده اولان ؛ بر شیئه بدل وعوض اولان .

مُقابَله [ع. قارشیلامه ، قارشی کلمه ، عوض وبدل‌ویرمه ؛ ایکی شیئی قارشی قارشی‌یه قومه ؛ قارشیلاشدیرمه ؛ برشیئك دیکر برشیئه مطابق اولوب اولمادیغنی تحقیق ضمننده قارشولشدیروب تحری ایتمه ؛ قارشیلقلی ذکر و اوقومه .

مُقابَلهٔ بالمثل [ع. برندن کوردولن معامله‌نك عینینی یاپمه .

مُقابَله‌جی [س. مسوده ایله تبییضی قارشیلاشدیرمغه مأمور اولان .

مَقابیح [ع. قبیح اولان اخلاق وافعال .

مَقاتِل ع. مقتللر اولوم یرلری .

مُقاتَله [ع. بربرینی قتل ایتمه ، اولدیرمه ؛ جنك ، محاربه .

مَقادیر [ع. مقدارلر . ب : مقدار .

مُقارِب [ع. اورته ، وسط ، ایکیسی اورته‌سی .

مُقارَبت [ع. یقین اولمه ، یاقلاشمه .

مُقارَضه [ع. کارنده اورتاق اولمق اوزره (برتجاره) اودونج پاره ویرمه .

مُقارَعه [ع. دوکوشمه ، توقات توقاده کلمه .

مُقارَفت [ع. یاقلاشمه ، یاناشمه ؛ (خطا) ایشلمه .

مُقارِن [ع. یقین وقرین اولان ؛ اولاشمش

مُقارَنت [ع. یقین اولمه . اولاشمه . بیتیشیك اولمه

مُقارنه [ع. ایچی بوش اینجه خمور چبوق .

مَقارنه‌جی [س. مقارنه یاپان وصاتان ، مقارنه چوق یین . (ایتالیانلره ویریلن لقبدر) .

مُقاسَمه [ع. بولوشمه ، پایلاشمه .

مَقاصّ [ع مقصلر ، کسمکه مخصوص آلتلر؛ مقراض. ایکی‌یه چتاللاشان شئی .

مَقاصِد [ع. مقصدلر . ب : مقصد .

مَقاصدار [س. ترزی دکاننده البسه بیچمکه مأمور اولان .

مَقاط [س. مندرك اوستنه اورتولن یوز ؛ قیپچ ، دبر.

مَقاطِع [ع. مقطعلر ؛ بر شیئك کسیلوب آیرلدیغی یرلر. طوراق یرلری .

مُقاطَعه [ع. کسیشمه ، بربرندن قطع علاقه ایتمه ؛ بربریله پازارلق ایدوب قرار ویریشمه ؛ اراضینك معین بر کرا مقابلنده تملیکی ؛ مزروع بریری عرصه ویا باغ ویا باغچه یاپا بیلمك ایچون اعشار یرینه مقطوعاً ویریلن اجاره .

مُقاطَعه‌لی ص. مقاطعه‌سی اولان.

مَقال ع. سوز، کلام ، لقردی.

مَقاله [ع. برشئی حقنده یازیلان یازی. بند ، بحث ؛ (بر کتابك) فصلی .

مَقام [ع. بولونیلان محل، موقع، منصب ، رتبه . جاه ؛ بر محلده طورمه ، اوطورمه ؛ اوطوریلان زمان ومکان؛ برینك دفن اولوندیغی مزار ؛ موسیقیده آهنك ، هوا .

مَقاملی ص. مقامی‌اولان، آهنکلی.

مَقامه [ع. مذاکره اولونان محل، جمعیت، مجلس ، جلسه؛ مجلسده سویله‌نن سوز .

مُقاوَله [ع. سوزلشمه ؛ ایکی طرفك شرائطنی حاوی سند .

مُقاوَله‌نامه [فا. بر مقاوله‌یی حاوی اولان کاغد.

مُقاوِم [ع. مقاومت ایدن ، قارشی طوران .

مُقاوَمَت [ع. قارشی طورمه ، مخالفت ایتمه .

مُقایَسه [ع. قیاس ایتمه ، ایکی شیئك آراسنده‌کی فرقی

آكلامق ايچون بربرينه نسبت وتطبيق ايتمه ؛ اولچمه؛ نسبت ايده‌رك قرار ويرمه .

مَقبَره [ع. مزارلق ، مزارستان، مدفن .

مَقبِض [ع. صاپ ، طوتاجق يري .

مُقبِل [ع. كلن ، واصل اولان. كله‌جك (سنه) ؛ مسعود، بختيار .

مَقبوض [ع. قبض اولونمش آلنمش ؛ يدتصرفه كچيرلمش .

مَقبول [ع. قبول اولونمش ، آلنمش؛ معتبر ؛ خوش كورولن ؛ دلپسند اولان .

مُقتَبِس [ع. اقتباس ايدن ؛ بركتابدن بعض فقره‌لر آلان .

مُقتَبَس [ع. بركتابدن استعاره اولونان .

مُقتَدا [ع. اويولان ، نمونهٔ امتثال اتخاذ اولونان ؛ هركسك تابع اولديغى ، پيشوا .

مُقتَدِر [ع. قوت و قدرت صاحبى؛ كوچلى؛ بجره بيلن .

مُقتَدى [ع. اقتدا اولونمش ، اويولمش ، باشقه‌لرينك اويوب امتثال ايتدكلرى اولان .

مُقتَدِى [ع. برينه امتثال؛ اقتدا ايدوب اويان .

مُقتَرِب [ع. اقتراب ايدن ، ياقلاشان ، دها يقينه كلن . (وعدينى) ايفا ايتمك اوزره بولونان .

مُقتَضى [ع. بر حقدن دولايى ويا زورله ايستنمش ؛ لازم وواجب قيلنمش .

مُقتَضى [ع. اقتضا ايدن؛لزومى دركار اولان ؛لازم ، واجب .

مُقتَضَيات [ع. اقتضا ايدن ، لازم كلن شيئلر ؛ نتائج .

مُقتَفى [ع. اقتفا ايدن ، برينه اويوب آردى صره كيدن.

مَقتَل [ع. برينك قتل اولونديغى محل .

مُقتَلِع [ع. قلع ايديجى، كوكندن قوباريجى اولان .

مَقتول [ع. قتل اولونمش ، اولديرلمش .

مِقدار [ع. دارتيلوب صاييلا بيلن اكسيلوب چوغالغه استعدادى اولان هرشيئك حالت و خاصه‌سى ؛ قدر ، قيمت ؛ پارچه ، قسم .

مُقَدَّر [ع. تقدير اولونمش ؛ مقداری تعيين و تحديد ايدلمش اولان؛ لفظاً ذكر ايدلميوب كلامدن آكلاشيلان ؛ حق تعالى طرفندن قضا و قدر طريقيله تعيين اولونان .

مُقَدِّر [ع. برشيئك مقدارينى تقدير ايدن، جمله مخلوقاتك قدرينى تعيين ايدن جناب حق.

مُقَدَّرات ع. تقدير اولونمش ايشلر.

مَقدَرَت [ع. زور، كوج. قدرت، اقتدار .

مُقَدَّس [ع. تقديس اولونمش ؛ هر نوع نقيصه وقباحتدن پاك وبرى اولان، مبارك .

مَقدَم [ع. قدوم ، وصول ، كلمه .

مُقدِم [ع. اقدام ايدن؛ برشيده ثبات وغيرت ايدن .

مُقَدَّم [ع. اوكده بولنان ايلريده اولان ؛ مرجح ، دها اول ؛ ايكى قسمدن مركب اولان بر شيئك برنجى قسمى .

مُقَدِّم [ع. تقديم ايدن . بويوك برذ اته ويرن .

مُقَدَّما ع. اولجه ، بوندن اول .

مُقَدِّمه [ع. برشيئك ايلك قسمى، بر اوردونك پيشدارى؛ بركتابك باشنده كى يازى، مدخل .

مَقدوح [ع، قدح اولونمش ، ذم وطعن اولونمش ،

مَقدور [ع. جناب حق طرفندن نصيب وتقدير قيلنمش اولان ؛ برينك قوت و اقتدارى يتديكى درجه .

مَقَرّ [ع. طورولان ير، قرارگاه؛ اوتوريلان ير ، مسكن؛ پايتخت .

مُقِرّ [ع. اقرار واعتراف ايدن، انكار ايتمه‌ين .

مِقراص [ع. اوجى اكرى بر نوع بچاق .

مِقراض [ع. كسمكه مخصوص آلت ، مقاص ؛ مجـ: آجى ديل .

مُقَرَّب [ع. ياقلاشمش ؛ پادشاهك يانده خدمات خاصه‌ده قوللانيلان ؛ ولى الله اولان .

مُقَرِّب ع. ياقلاشديران .

مُقَرَّر [ع. قرارلاشديرلمش ؛ شك وشبهه ومنازعه‌دن برى اولوب محقق ومسلم اولان شبهه‌سز ؛ تقرير وافاده اولونمش.

مُقَرِّر ع. تقرير وافاده ايدن .

مُقَرْنَس [ع. درجه درجه ، قدمه قدمه یاپلمش .

مَقْروض ع. اودونج ویرلمش .

مَقْرون [ع. بردیکرینه باغلانمش ویا چفتلشدیرلمش اولان ؛ قاوشمش ، اولاشمش ، یقین .

مَقْرونیّت [ع. مقرون اولمه ، اولاشمه ، یقینلق .

مَقْره [س. یاخود مقاره . تخته‌دن ویا معدندن یاپلمش برتکرلك که محیطنده آچیلان اویوق اوزرندن برایپ کچر و آغر یوکلری قالدیرمغه یارار ؛ اوزرینه ایپلیك وسائره صارمغه مخصوص ایکی اوجی چیقنتیلی تخته ویا معدن پارچه‌سی . مقره‌لری قوپیرمك : دایانامایوب قهقهه ایله کولمك .

مُقَسَّط [ع. تقسیطلی ؛ هربری و عده‌سنده اودنمك اوزره برقاچ قسمه آیرلمش اولان .

مُقَسَّطاً [ع. تقسیط تقسیط ، وعده‌سی کلدکجه ؛ پارچه پارچه .

مَقْسِم [ع. بر شیئك تقسیم اولوندیغی یر ، قوللره آیرلدیغی محل .

مُقَسَّم [ع. بولونمش ، تقسیم اولونمش ، آیرلمش .

مُقَسِّم [ع. تقسیم و پای ایدن ، آییران .

مَقْسوم [ع. آیرلمش ، بولونمش ؛ تقسیم اولونان عدد .

مَقَصّ ع. ایز ، اثر .

مِقَصّ [ع. مقاص ، کسمکه مخصوص آلت .

مَقْصِد [ع. نیت ، مرام ؛ انسانك اولاشمق ایستدیکی شیئ ، هدف .

مُقْصَد ع. بردن بره اولن .

مَقْصود ع. ب : مقصد .

مَقْصور [ع. قصر اولونمش ، محدود ، قاصلمش .

مَقْصوره [ع. خصوصی حجره ؛ جامعلرده پارمقلق ویا قفسله چورلمش محل مخصوص .

مُقَطَّر [ع. تقطیر اولونمش انبیقدن چکلمش .

مَقْطَع [ع. برشیئك کسیلدیکی یر ، کلام ونظمك طوراق یری ؛ هرهانکی برجسمك اورته‌سندن کسیلدیکی فرضیله آلنان رسمی .

مِقْطَع [ع. کسمکه یارایان هر آلت .

مُقَطَّع [ع. كسيلمش ، پارچه پارچه اولمش؛ آيرى.
حروف مقطعه: بربرینه بیتیشمه‌یوب آیری یازیلان حرفلر .

مُقَطَّعات [ع. تام و مكمل اولمايان شيئلر ؛ بر كلمه‌يه دلالت ايدن حرفلر و اشارتلر .

مَقطوع [ع. قطع اولونمش . كسلمش ، پزارلق قبول ايتمه‌ين ؛ كوتورى .

مَقطوعاً [ع. كوتورى اوله‌رق، طوپدن .

مِقَطّ و مِقَطَّه [ع. اوزرنده قلم كسيلن كميك .

مَقعَد [ع. اوطوريلاجق ير ؛ مسافرلرك قبول ايدلدكلرى صالون ؛ قيچ ، دبر .

مُقَعَّر ع. چقور اولان .

مُقَفّا [ع. دوغروسى : مقفى . قافيه‌لى ؛ صوكلرى بربرينه اويغون كلن .

مُقَلَّب [ع. قلب ايدن؛ چويرن ، تحويل ايله‌ين.

مُقَلِّد [تقليد ايدن ؛ عينني يا پمغه اوغراشان ؛ بر كيمسه‌نك اطوار وحركاتيله طرز تكلم و سائره‌سنك عينى يايان.

مُقَلِّدانه [فا. مقلد؛ولانه ياقيشير صورتده .

مُقَلِّدلك س. تقليدجيلك .

مَقلوب [ع. ترسنه ويا ايچى طيشنه چورلمش اولان؛ باشقه حاله صوقولمش .

مَقلوع [ع. قلع اولمش . يرندن قوپارلمش اولان .

مُقمِر [ع. آى آيدينلغيله منور ، مهتابلى .

مِقناطيس [ع. دميرى جذب ايتمك خاصه‌سنى حائز اولان جوهر.

مِقناطيسى [ع. مقناطيسه منسوب ومتعلق.

مِقناطيسيَت [س. مقناطيسى قوت وخاصه‌سى.

مُقَنطَر [ع. بيتيرلمش ، اتمام اولونمش ، مكمل ؛ كمرلى .

مُقَنطَره [ع. افقه موازى اولاق دائره ؛ بسيطهٔ شمسيه.

مُقنِع [ع. اقناع ايدن ،قانديران قناعت ويرن .

مُقَنَّن [ع. وقوع ويا اجراسى هيچ شاشمايوب معين ومنتظم اولان ، مرتب، معتاد ، مطرد .

مُقَوّا [ع. یاخود مقوی. صاغلاملا شدیرلمش ؛ غایت قالـین بر نوع کاغد ،

مُقَوَّس [ع. یای کبی اکری او لان، قوس دائره‌شکلنده .

مَقول [ع. سویلنمش، لقردیسی کچمش؛ سویلنیلن شئی، سوز .

مَقوله [ع. جنس ، نوع ،دورلو چشید ، صوی .

مُقَوّی ع. قوت ویرن،قوتلندیرن.

مُقَوّی ع. ب: مقوا.

مَقهور [ع. برینك قهرینه وزو- رینه مغلوب قیلنمش ؛ محو وهلاك اولان ، مضمحل .

مِقیاس [ع. اولچمکه مخصوص آلت؛طبیعی بویوکلکاری حقنـده بر فکر ایدینمك ایچـون خریطه اوزرنده‌کی مسـافه‌لری اولچمکه یارایان‌ومساوی پارچه‌لره تقسیم ایدلمش بولنـان‌خط .

مُقَیَّد [ع. باغلی ؛ تحریراً ضـبط وقید ایدلمش ؛ بر ایشـه اهمیتله دقت ایدن .

مُقَیِّد [ع. دفتره یازی ویا برماده قید ایتمکه مأموراولان .

مُقَیِّدلِك [س. مقیدك مأموریت ووظیفه‌سی .

مَقیس [ع. باشقه شیئه قیاس و تشـبیه اولونابیـلیر ؛ بکزه‌دیله‌بیلیر .

مُقیم [ع. اقامت ایدن ، بر محلده اوطوران .

مُقِیّء ع. قی‌ء ایتدیرن، قوصدیران.

مُکابَره [ع. خصمی آغز غلبه- لکیله‌الزامه چالیشمه ؛ کندینی بویوك کورمه ، تکبر.

مَکاتِب ع. مکتبلر. ب: مکتب.

مُکاتِب [ع. بریله مکتوبلا- شان ، مخابره ایدن .

مُکاتَبه ع. مکتوبلاشمه، مخابره.

مَکاتیب [ع. مکتوبلر ، ب: مکتوب .

مَکّار ع حیله‌کار ، دوباره‌جی .

مُکارات [ع. کرا ایله طوتمه ، کیرایه ویرمه .

مَکارِم [ع. مکرمتلر . ب: مکرمت .

مَکاره [س. کرا ایله طوتولان استر، مرکب ، بارکیر و سائره ؛ عسکر اشـیاسنی طا- شیمغه مخصوص حیوان .

مَکاری س. عینی معنی .

مُكارى [ع. كرا ايله حيوان ايشله‌دن .

مَكاريجى [س. كرا ايله حيوان ايشله‌دن ، اشياى عسكريه طاشييان .

مَكاسِب [ع. مكسبلر، قازانجلر، كارلر .

مُكاشَفه [ع. كيزلى بر شيئى بربرينه آچوب كشف واظهار ايتمه ؛ برخصوصى كشف طريقيله بيلمه .

مُكافات [ع. ايى براۆشه ويا خدمته مقابل برينه ياپيلان ايلك .

مُكافى ع. برابر ،مساوى.

مُكالمه [ع. سويلشمه ، بربريله صحبت ومذاكره ايتمه؛ بر معاهده عقديچون طرفين مأ‌مورلرينك سويلشملرى . ايكى لسان اوزره يازلمش اوفاق جمله‌لر ؛ مكالمه نامه :بو جمله‌لرى حاوى كتاب .

مُكامَعه [ع. برينك يانـده ياتمه .

مَكان [ع. ير ، محل ، جاى ؛ موقع ،مسكن؛ طورولان ير .

مَكاناً ع. محل ويراعتباريله.

مَكانَت [ع. محل، موقع؛ درجه رتبه .

مَكايِد [ع. مكيده‌لر ، حيله‌لر ، دوباره‌لر .

مَكاييل ع. مكياللر،اولچكلر .

مُكِب [ع. بر شيئه حصرنفس ايله اقدام و مداومت ايدن .

مِكَبّ [ع. كوزلرى اكثريا يره باقان .

مِكباب غ. عينى معنى .

مَكتَب [ع. چوجوقلرك تحصيل علم ومعرفت ايتملرينه مخصوص بنا ؛ يازيخانه ، بورو. Bureau .

مَكتَبلى [ص. بر مكتبـه دوام ايدن . شـاكرد ؛ بر مكتبدن مأذون .

مُكتَسِب [ع. اكتساب ايدن، قازانان .

مُكتَسَب [ع. قازانلمش ، اله گچيرلمش .

مُكتَفى [ع. اكتفـا ايدن ، قناعت ايله‌ين .

مَكتوب [ع. يازلمش ، يازيلي؛ هرهانكي ماده حقنده برينه كوندرلمك اوزره يازيلان شيء؛ نامه ، رساله .

مَكتوبجى [س. بر نظارت و دائره نك ويا بر ولايتك امور تحريريه سنه مأمور ذات .

مَكتوبجيلق [س. مكتوبجينك مأموريت، صفت و وظيفه سى .

مَكتوبلاشمَق [ف. بر برينه مكتوب يازوب كوندرمك؛ مكاتبه ، مخابره ايتمك .

مَكتوبى ع. مكتوبجى .

مَكتوم [ع. كتم اولونمش، كيزلي، صاقلي.

مُكتَهِل [ع. نشو و نماى طبيعيسنى بولمش اولان (نبات) .

مَكث [ع. طورمه ، سكون ، توقف ، اكلنمه .

مكثار ع. كوه زه .

مُكَثِّف ع. قويولاشديران .

مُكَحَّل ع. سورمه لى .

مُكَدَّر [ع. بولانيق ؛ جانى صيقلمش، محزون؛ يورغون.

مُكَدِّر [ع. بولانديران ؛ حزن وكدر ويرن .

مُكَذِّب [ع. تكذيب ايدن ، بالانى ميدانه چيقاران.

مَكَر [ه. تكر لفظيله برلكده قوللانيلير و يوارلانمغى تصوير ايدر . تكر مكر .

مَكر ع. حيله ، خدعه ، دوباره.

مَگر [فا. الا ، آنجق معناسنده ادات استثنادر ؛ جهل و غفلت سابقه ، تسليم و اعترافى معنالرنده ده قوللانيلير ، مگركه، مگرسه طرزنده ده مستعملدر .

مُكَرِّر ع. تكرار ايدن .

مُكَرَّر [ع. تكرار اولونمش ؛ ايكنجى دفعه اوله رق ياپيلان .

مُكَرَّراً [ع. تكرار اوله رق، بر دها .

مُكرِم [ع. اكرام ايدن ، حرمت ايدن .

مُكَرَّم ع. محترم، معزز.

مُكَرَّماً [ع. حرمت وتعظيم ايله .

مَكرَمَت [ع. كرم ، سخا ؛ حرمت ، عزت .

مَكروه [ع. ايكرنج ، كريه ، منفور ؛ شرعاً حرام اولمايان وفقط استعمالى آنجق ضرورت حالنده ترويج اولونان .

مَكروهات [ع. مكروه اولان شيئلر .

مَكروهيّت ع. ايكرنجلك.

مَگس فا. سينك .

مَكسَب ع. كار ، قازانج .

مِكْسَمه ع. سپورکه .

مُكَسَّر [ع. پارچه لانمش ، قيريلمش . جمع مكسر : عربجه‌ده بر كلمه‌يه بعض حرفلرك كرك ضم وادخالى، كرك اوندن طى واخراجيله وياخود حركه‌لرينك تبديلى ايله تشكيل اولنان جمعه دنير .

مَكسوب [ع. كسب اولونمش ، قازانلمش .

مَكسور [ع. قيريلمش، شكسته؛ كسره ايله متحرك (حرف) .

مَكشوف [ع. آچلمش ، كشف اولونمش ؛ ظاهره چيقارلمش ، عيان ، آشكار ؛ احوالى تدقيق ايدلمش .

مُكَعَّب [ع. بربرينه مساوى آلتى عدد مربع سطح ايله محدوداولان جسم ؛طول ، عرض وارتفاعى بولنان ؛ ايكى دفعه كندى مثليله ضرب ايدلمش اولان .

مَكفولٌ بِه [ع. كفالتله تعهد اولونان .

مُكَلَّف [ع. چوق امك وكلفت ايله ترتيب و تزيين ايدلمش اولان ؛ بر وظيفه‌ايفا-سنه ويا برويركى اعطاسنه‌مجبور اولان .

مُكَلَّل [ع. باشنه تاج و اكليل قونمش اولان .

مُكَمَّل [ع. كمال بولمش، تكميل اولونمش ، قصورسز .

مَكمَن [ع. پوص يرى ، كيز-لنه‌جك محل .

مَكمون ع. كيزلى، صاقلى،مخفى.

مَكِنَت ، مُكنَت [ع. متا-نت، صلابت، شدت ، قوت ، سطوت ؛ اقتدار .

مِكنَسه ع. سپورکه .

مَكنوز [ع. خزينه‌ده محفوظ اولان .

مَكنوس ع. سپورلمش .

مَكنون ع. كيزلى، صاقلى، مخفى.

مُكَنّى [ع. كنيه‌لى ، بر كنيه ايله مسمى .

مُكَوِّن [ع. خلق ايدن ، يارادان ؛ ياپان ، حاصل ايدن .

مُكَوَّن [ع. خلق ايدلمش ، يارادلمش ؛ ياپلمش ، حاصل اولمش .

مُكَوَّنات [ع. مخلوقات ، موجودات ؛ ياپلمش وحاصل اولمش شيئلر .

مَكه س. بر نوع ديكن .

مَكّه [سخ. كعبهٔ معظمه‌نك بولونديغى شهر مكرم كه قبلهٔ مسلمين ومسقط رأس نبويدر.

مَكّى ع. مكه‌يه منسوب ومتعلق.

مِكيال ع. حبوبات اولچكى .

مَكيده [ع. حيله ، خدعه ، دوباره .

مُكَيِّفات [ع. كيف ويرن شيئلر ؛ سرخوشلق ويرن ، مسكر شيئلر .

مَكيك [س. اوستنده اپليك صاريلى طوقويجى مقره‌سى كه طوقونان قماشك اپليكلرى آراسنده صاغه صوله متماديا تحريك ايديلير. مكيك طوقومق: كيدوب كلمك .

مَكين [ع. اوطوران ، ساكن ومتمكن اولان؛ وقار وتمكين ونفوذ صاحبى .

مَلأ [ع. طوليلق ؛ جماعت ، غلبه‌لك .

مُلّا [س. ياخود منلا . بويوك قاضى ؛ عالم ، خواجه ؛ علوم دينيه تحصيل ايدن ، طلبهٔ علومدن اولان .

مَلآن ع. طولو ، مملو .

مُلابَسه [ع. قاريشمه ؛ مناسبت ، وجه .

مَلّاح ع. كميجى .

مَلاحَت [ع. كوزللك، صباحت، جمال ، شيرينلك .

مِلاحَت ع. كميجيلك .

مَلاحِده [ع. ملحدلر ، ب: ملحد .

مُلاحَظه [ع. بر كيمسه‌يه ويا برشيئه دقتله باقمه ؛ اطرافليجه دوشونمه .

مُلاحَظه‌سِز [ع. دوشونجه‌سز تأملسز .

مُلاحَظه‌سِزلِق [دوشونجه - سزلك تأملسز لك .

مَلاذ [ع. صیغینه‌جق یر، ملجأ، پناه .

مُلازِم [ع. بریره بر خدمته کیر مك ارزوسیله بدایتده پاره‌سز او ایشی کورن ؛ ضابطلكك الك کوچوك رتبه‌سی ؛ یاپیشوب آیرلمایان .

مُلازَمَت [ع. بر شیئه آیرلمایاجق صورتده التحاق ایتمه؛ دوام ؛ معاشسز اوله‌رق خدمت ایتمه .

مُلازِملك [س. بریره معاشسز دوام ایتمه ؛ ملازم رتبه‌سی .

مُلاصِق ع. بیتیشیك، یاپیشیق .

مُلاطَفه [ع. شاقالاشمه ، لطیفه ایتمه ، لطف ایله معامله .

مَلاعِب [ع. ملعبلر ، اویون اوینانان محللر .

مُلاعِب ع. اویون آرقداشی .

مُلاعَبه ع. اویناشمه .

مَلاعین [ع. ملعونلر . ب: ملعون .

مُلاقات [ع. بولوشمه، برلشمه، قاوشمه ، کوروشمه .

مُلاقی [ع. بولوشان ، قاوشان ، کوروشن .

مَلال و مَلَل [ع. جان صیقنتیسی ضجرت .

مَلالَت ع. عینی معنی .

مُلام ع. عتاب وسرزنش ایتمه .

مَلامَت [ع. چیقیشمه ، آزار لامه .

مُلامَسه [ع. طوقونمه ، تماس ایتمه .

مَلامی [ع. وحدت وجوده قانع اولان بر مذهبه تابع کیمسه .

مَلاهی ع. اویونلر، اکلنجه‌لر.

مَلائِك ع. ملکلر. ب: ملك .

مَلائِکه [ع. عینی معنی . (مفرد کبی‌ده قوللانیلیر .)

مُلائِم [ع. اویغون موافق ؛ یومشاق. حلیم ؛ انقباض اولمایان .

مُلايَمَت [ع. اويغونلق، يومشا‌قلق ؛ انقباض اولمامه .

مَلبَس [ع. كييله‌جك شئ ؛ روبه .

مُلَبَّس [ع. كييلمش؛ فرقسز ، مشوش .

مَلبوس [ع. كييلمش ؛ قوللا‌نيلمش ؛ كيينمش .

مَلبوسات ع. كييله‌جك شيئلر .

مِلّت [ع. دين ، مذهب ؛ ياكليش اوله‌رق قوم‌وجما‌عت وامت كلمه‌لرى يرينه قوللا‌نلمقده‌در .

مُلتَبِس [ع. التباسلى،مشكوك ، مختلط ، ديكرندن فرق ايديله‌مز .

مُلتَجا [ع. التجا اولنان ير ، پناه .

مُلتَجى ع.التجاايدن، صيغينان.

مُلتَحِق [ع. التحاق ايدن ، الحاق اولونمش ، قاتلمش .

مُلتَزِم [ع. التزام ايدن لازم عد ايدوب طرفدارلق كوسترن ؛ بر محلك اعشار وسائره تحصيلنى كندى اوزرينه آلان .

مُلتَزَم [ع. لازم،لازم وواجب عد اولونان .

مُلتَصِق ع. بيتيشيك،ياپيشيق.

مُلتَفِت [ع. التفات ايدن ، يوز چويروب باقان ، كوزل معامله ايدن ؛ اهميت ويرن .

مُلتَقا [ع. ياخود ملتقى . ايكى شيئك بالخاصه ايكى نهرك بربرينه قاوشدقلرى محل .

مُلتَقِط [ع. يرده‌كى شيئ قالد‌يروب آلان .

مُلتَقى ع. قاوشان ، برلشن .

مَلتَم [ع. هر كون منتظماً بر طرفدن اسن قره‌روزكارى.

مُلتَمَس [ع. التماس اولونان ؛ رجا واصرار ايله طلب اولونان .

مُلتَمِس [ع. رجا و اصرار ايله طلب ايدن .

مُلتَوى ع. بوكلش ، صارلمش .

مُلتَهِب [ع. آلولنمش ، طوتو شمش ؛التهاب‌پيداايتمش.

مُلتَهِف [ع. آلولى ، آلولنمش ؛ كدرايله‌يانوب‌طوتوشان.

مُلتَئِم ع. التيام بولان، ايبلشن.

مَلجأ ع. صیغینه‌جق محل، پناه.

مِلح ـ. طوز.

مُلحِد [ع. حقدن صاپوب باطل مذهبه سالك اولان ؛ اللهك وارلغنه اینانمایان ؛ دینسز ، ایمانسز.

مُلحَق [ع. ضم و علاوه اولو ـ نمش ، قاتلمش ؛ تابع ؛ عائد ؛ برینك یاننده بولونان.

مُلحَقات [ع. ضم اولونان شیئلر ؛ بر مرکزه تابع اولان یرلر.

مُلحَّم [ع. شیشمان معناسنده قوللانیلیورسه‌ده یا ـ کلیشدر. بولغتك یرینه (سمین) و (لحیم) کلمه‌لرینی قوللانمق لازمدر.

مَلحَمه ع. بویوك محاربه.

مَلحوظ [ع. ملاحظه و تفکر اولونمش اولان ، خا ـ طره کلمش اولان.

مَلحوظات [ع. تفکر اولونان شیئلر ، خاطره کلن خصوصات.

مَلخ فا. چکرکه.

مُلَخَّص [ع. زبده وخلاصه ایدلمش اولان، مختصر، مجمل ، موجز.

مَلَز [ع. بر بیاض ایله بر زنجیدن طوغمش ؛ جنسی قاریشیق اولان ؛ مخلوط.

مُلزَم [ع. مباحثه‌ده سکوته مجبور اولان.

مَلزوم [ع. بر شیئدن ایلری کلن ، ملتزم ، بر شیئك بولونماسیله اونك ده بولونماسی ایجاب ایدن.

مَلَس س. چقور بللی آت.

مُلَطِّف [ع. تلطیف ایدن ، یومشادان.

مَلعَبه ع. اویون، اویونجاق.

مِلعَقه ع. قاشیق.

مَلعَنَت [ع. لعنته سزا اولان فعل وحرکت.

مَلعَنَتکارانه [فا. لعنته سزا بر صورتده.

مَلعون [ع. لعنته دوچار اولان، لعن ونفرینه مظهر ؛ ملعنتکارانه ایشلر یاپان.

مُلغی [ع. یاخود ملغا. الغا ایدلمش، فسخ اولونمش.

مَلفوظ [ع. تلفظ اولونمش ، سويلنمش .

مَلفوف [ع. بر ظرف ايچنه صارلمش؛ برمكتوب ايچنه قونمش .

مَلفوفاً [ع. بر ظرفك و يا بر مكتوبك ايچنه قونارق .

مَلفوفات ع. لفاولونمش شيئلر .

مِلقاط [ع. يولمغه مخصوص جيمبيز ، قامش قلم ، اوروجك .

مُلَقَّب [ع. لقبلانمش ، تلقيب اولونمش .

مِلك و مُلك [ع. تصرف ايديلن شئ ؛ بر حكمدارك تحت امرنده بولنان مملكت .

مَلَك [ع. روحانيوندن هر وقت خدمت آلهيه‌ده بولنان ؛ پك حليم ، معصوم وسويملى اولان .

مَلِك ع. حكمدار .

مَلِكانه [. حكمداره منسوب ومتعلق ، ملكه‌ياقيشه‌جق صورتده .

مِلكدار [فا. ملك صاحبي ، حكمدار.

مِلكدارى [فا. ملك صاحبنه منسوب و متعلق.

مَلَكوت [ع. حكمدارلق ؛ عالم غيب ، عالم باطن .

مَلَكوتى [ع. عالم غيبه منسوب ومتعلق .

مَلَكه [ع. تجربه و تكرار ايله حاصل اولان مهارت ، ممارسه ؛ اقتدار ؛ آليشمه ، اعتياد .

مَلِكه ع. حكمدار زوجه‌سى .

مُلكى [ع. ملكه‌منسوب ومتعلق؛ مملكت اداره‌سى اصولنه منسوب ومتعلق .

مَلَكى ع. ملائكه‌يه‌منسوب ومتعلق.

مُلكيّه [ع. دولتك ادارهٔ مملكت ايشلريله مشغول اولان صنف وهيئتى .

مِلَل ع. ملتلر .

مُلَمَّع [ع. آلاجه بولاجه، رنكارنك ؛ تركجه و عربجه‌دن مركب نطق و يا سوز ؛ تر : بولاشيق ، صيوانمش .

مَلَوان [ع. دوغروسى: الملوان : كوندوز وكيجه .

مُلَوَّث [ع. بولاشيق ، پيس ، مردار ؛ قاريشـيق ، ترتيبسز .

مُلَوَّثلك [س. پيسلك ، مردارلق ؛ قاريشيقلق .

مُلوخيا [ع. خطمى ؛ ملحيه دنيلن سبزه .

مُلوك ع. ملكلر . ب: ملك .

مُلوكانه [فا. حكمداره منسوب ومتعلق .

مَلول [ع. اوصانج كتيرمش ، بيقمش ، بزمش .

مُلَوَّن [ع. بويالى ، رنكلى ، رنكارنك ، كونا كون .

مُلَوِّن ع. تلوين ايدن ، رنك وين .

مَلهَم س. ب: مرهم .

مُلهَم [ع. الهام اولونمش ، ذهن وقلبنه الله طرفندن الهام اولونان .

مَلهَك [ع. قويون و قوزيلر باغرمق . (مه) ديمك .

مَلهمه [س. مله‌مك فعلى ؛ (مه) ديمه .

مَلهمه ص. بجريكسز .

مِلّى ع. دين وملته منسوب ومتعلق .

مِلّيت [ع. دين ، مذهب ؛ جنسيت .

مَليح ع. كوزل ، شـيرين .

مَليسا [س. بر نوع كوزل قوقولو اوت .

مُليِّن [ع. يومشادان ، يومشا - قلق وين .

مَمات ع. اولوم ، وفات .

مَماتى ع. اولومه منسوب ومتعلق .

مُماثِل ع. بكزه ين ، مشابه ، مانند .

مُماثَلَت [ع. بكزه يش ، مشا - بهت ،

مُمارَسه [ع. تجربه وتكرار ايله ، چوق مشغول اولمقله حاصل ايديلن مهارت ، اقتدار ، آليشقلق .

مُماسّ [ع. تماس ايدن ، طو - قونان .

مُماشاة [ع. يولداشـلق ، برلكده كيتمه ؛ اويمه . اويغو - نلق .

مُماطَله [ع. وعده‌يى وبورجى ليت و لعل ايله اوزادوب كجيكديرمه .

مَمالِك ع. مملكتلر . ب: مملكت .

مَماليك [ع. مملوكلر، خدمتجيلر، اسيرلر .

مُمانَعَت [ع. مانع اولمه، قارشى طورمه ، مخالفت .

مُمتاز [ع. آيرلمش ، مستحق اعتبار ؛ امثالنه فائق ، كزيده ؛ امتيازلى .

مُمتازِيَّت ع. ممتازلق، امتياز .

مُمتَثِل [ع. امتثال ايدن، آلديغى امره تبعيت ايدن .

مُمتَدّ [ع. امتداد ايدن ، اوزايان .

مُمتَزِج [امتزاج ايدن ، هركسله كچينن، اويغون اولان؛

مُمتَلى ع، طولو،طولغون.

مُمتَنِع [ع. امتناع ايدن ؛ يانته واريله‌ماز اولان ، غير ممكن .

مُمَثِّل [ع. بكزه‌دن ، تمثيل ايدن ؛ يينى شيئلرى قانواته تحويل ايدن .

مُمِدّ [ع. ياردیم وامداد ايدن ، ياردیمجى .

مَمدوح [ع. اوكلمش ، مدح وثنا ايدلمش؛مقبول ، مدح وستايشه لائق .

مَمدود ع. اوزادلمش .

مَمَرّ ع. يول ، كچه‌جك ير .

مَمزوج ع. قاريشمش،قاريشيق.

مُمسِك ع. امساك ايدن،خسيس.

مَمسوخ [ع. صورتى چيركين بر شكله كيرمش اولان .

مَمَش [س. صيغيرك آغزندن آقان صاليه .

مَمشا [ع. ياخود ممشى . يورولن محل ؛ قوريدور ، دهليز ، قالديريم ؛ كنف ، آبدستخانه .

مُمضا [ع. ياخود ممضى . امضا اولونمش ، برينك امضاسنى احتوا ايدن، امضالى .

مُمضى [ع. امضا ايدن ، بر يازينك آلتنه اسمنى يازان .

مُمكِن [ع. اولور شيئ ، قدرت يتن ، حد امكانده اولان.

مُمكِنات ع. ممكن اولان‌شيئلر.

مُمكِنسِز [ع. امكان اولمايان ، غير ممكن .

مُمِلّ [ع. اوصانديران، بيقديران، ملال ويرن .

مَملَحه ع. طوز چیقاریلان یر.

مَملَکَت [ع. حکمدارلق، دولت، حکومت؛ برحکمدارك ادارەسی وتابعیتی التنده بولنان محل؛ دیار، خطـه؛ شهر؛ قصبه.

مَملَکَتلی [ص. بر محل اهالیسندن اولان، همشهری.

مَملو ع. طولو، طولمش.

مَملوح ع. طوزلی.

مَملوك [ع. برینك ملك ومالی اولان؛ قول، کوله، اسیر.

مَملوکانه [فا. قوله واسیره منسوب ومتعلق.

مَملوکیَّت [ع. قوللق، کولەلك، اسیرلك.

مَمنوع [ع. منع اولونمش، یاساق، اجراسی تجویز ایدلمه‌ین.

مَمنوعات [ع. ممنوع اولان شیئلر.

مَمنوعیَّت [ع. ممنوع اولان شیئك حال وصفتی، ممنوع اولمه.

مَمنون [ع. قیرلمش، کسلمش؛ قوی، ضعیف؛ انسانك یاپه بیله‌جکی شیئ؛ ایلك کورن، برینه قارشی منتدار اولان؛ مسرور، سوینمش؛ راضی، خشنود.

مَمنوناً [ع. ممنون اولەرق؛ مسرور، راضی وخشنود اولەرق.

مَمنونیَّت [ع. منت آلتنده بولونمه، خشنودلق، راضی اولمه؛ سوینچ، شادی، محظوظیت.

مَمه [س. سود ویرن عضو؛ ممه‌یه ویا ممه باشنه بکزه‌ین شیئ.

مَمه‌لِك [س. سودی محافظه ایچون ممه‌یه طاقیلان محفظه.

ممه‌لی ص. ممه‌سی اولان.

مُمَهِّد [ع. تمهید ایدن، بسط ایدن؛ یایوب دوشه‌ین تسویه ترتیب وتنظیم ایدن.

مُمَهَّد [ع. یاییلوب دوشه‌نن، تمهید اولونان، تسویه وتنظیم اولونمش اولان.

مَمهور [ص. مهرلنمش معناسنه ایسه‌ده غلطدر.

مُمیت ع. مهلك، اولدیرن.

مُمَيِّز [ع. تمييز ايدن ، ايى‌يى كوتيدن آييران ؛ برقلمده يازيلان يازيلرى اوقويوب دوز لتمكه مأمور اولان ؛ امتحانده شاكردانه سؤال ترتيب وايراد ايدن .

مُمَيِّزلِك س. مميزحال وصفتى .

مِن [ع. دن ، دنبرى ؛من غير حد: حدم اولمايارق .

مَنّ [ع.ايلك ايتمه،انعام واحسان ايتمه ؛ قدرت حلواسى؛ بطمان .

مَنابِر ع. منبرلر . ب :منبر .

مَنابِع ع. منبعلر.ب:منبع.

مُناجاة [ع. دركاه الهى‌يه نيازودعا ايتمه .

مَناحه [ع. اولويه آغلانيلان محل .

مُنادا [ع. ياخود منادى . اسمك چاغرمغه مخصوص حالى .

مُنادَمَت [ع. بريله برابر ايچمه ؛ اونك يمك ارقداشى اولمه .

مُنادى [ع. دلال؛برشيئ اعلان ايتمك ايچون باغيران .

مُنادى ع. ب : منادا .

مَنار [ع. آيدينلق بولنان ير ؛ چولده‌يولى كوستران‌اشارت؛ ايكى‌يرى بربرندن اييران سنور .

مَناره [ع. آيدينلق محلى ؛ كميلره يول كوسترن دكيز فنارى ، على الاطلاق‌فنار ؛اذان اوقومغه‌مخصوص يوكسك محل .

مُنازِع [ع. غوغا ايدن ، غوغاجى .

مُنازَع فيه [ع. حقنده اختلاف ومنازعه اولونان .

مُنازَعه [ع. خصومت ، آغز غوغاسى‌ايدوب‌چكيشمه .

مُنازَعه‌جى [س. غوغاجى، دائما مخالفت ونزاع‌ايدن.

مَنازِل ع. منزللر . ب: منزل .

مُناسِب [ع. ياقيشان، ياراشان، اويغون ، موافق ، لائق .

مُناسَبَت [ع. ياقيشمه . اويغو- نلق ، موافقت ؛ قرابت ، منسوبيت ؛ وسيله ، تقرب ؛ علائق ، روابط .

مُناسَبَتسِز [ص. مناسبتى اولما- يان، اويغونسز ، ياقيشيقسز؛ وقت وزمان دوشو- نمكسزين برشيئ سويله‌ين‌وياپان؛ وسيله‌سز، مناسبت دوشمه‌دن.

مَناسِتر [س. راهب وراهبه‌لرك دنیادن چكیلوب اوطور- دقلری محل، صومعه ، دیر . سخ. روم ایلنده عثمانلی شهری.

مُناسِك [ع. حج اثناسنده یاپیلان بعض مراسم .

مَناسِم ع. یوللر، طریقلر.

مَناص [ع. صیغینه‌جق یر ، ملاذ .

مَناصِب [ع. منصبلر . ب : منصب .

مُناصَفه [ع. یاری یاری‌یه بولمه. مناصفةً: یاری یاری‌یه.

مَناطِق [ع. منطقه‌لر . ب : منطقه .

مَناظِر ع. منظره‌لر. ب: منظره.

مُناظَره [ع. اصول و آداب دا- ئره‌سنده مباحثه ؛ مجادله ، جدال .

مَناظِم ع. دیزیلر ، صیره‌لر .

مَناعَت [ع. صرپلق، چتینلك ؛ ضبطی زور اولان یرك حالی .

مُنافاة [ع. ایكی ویا ایكیدن زیاده شیئلرك بربرلرینه اویا- مامالری..

مَنافِذ ع. منفذلر. ب: منفذ.

مُنافَرَت [ع. سویشمه‌مه، بربرندن نفرت ایتمه .

مُنافَسه [ع. نفسانیت ایتمه ، بربرینه قارشی حسدو رقابت ایتمه .

مَنافِع [ع. منفعتلر . ب : منفعت .

مُنافِق [ع. ظاهراً مؤمن كورو- نوب حقیقتده كافر اولان آلدادیجی ، ایكی یوزلو .

مُنافی [ع. مغایر ، مخالف ، اویمایان .

مَناقِب [ع. منقبه‌لر ، ب: منقبه .

مُناقَشه [ع. مجادله ، منازعه ، چكیشمه ، جدال.

مُناقَصه [ع. برشیئی اك آز فیئات ایله اعطاءه‌طالب اولانه احاله‌ایتمك اوزره‌مسابقه‌یه قویمه ؛ تنزیل بها .

مُناكَحه [ع. نكاح ایتمه ،أولنمه. نكاح قییدشمه

مَنال [ع. نائل ومالك اولونان اشیا ومال .

مَنام ع.اویقو؛ رؤیا .

مَنّان [ع. عبادینه چوق ایلیكلر ایدن؛ خیرخواه، سخی .

مَناو [س. یاخود ماناو. تازه یمیش صاتان .

مُناوَبه [ع. نوبت ایله ایش کورمه ، نوبتلاشمه .

مُناوَبةً [ع. نوبتله ، صره ایله .

مُناوَله [ع. برینه بریازی یی تفسیر ایچون ویریلن مساعده؛ ال اوز ادوب ویرمه ، صونمه .

مَناهِج [ع. منهاجلر . ب : منهاج .

مَناهی [ع. نهی و تحریم اولونمش شیئلر .

مَنایاء ع. منیه‌لر، اولوملر، اجللر.

مَنبَت [ع. برشیئك بیتدیکی یر ؛ نباتات بولونان محل .

مُنبِت [ع. برکتلی اولوب چوق محصول ورن .

مِنبَر [ع. جامع ایچنده خطیبك خطبه اوقوماسنه مخصوص نردبانلی محل .

مُنبَسِط [ع. آچیلمش، یایلمش، آچیق؛ منشرح، فرح.

مَنبَع [ع. برصویك قایناديغی یر ؛ برشیئك حاصل اولدیغی محل ، مصدر ، محل ظهور .

مُنبَعِث [ع. کوندرلمش اولان ؛ ایلری کلن ، نشئات ایدر اولان .

مُنبَغی [ع. لائق ویاتیشیر اولان، سزاوار .

مُنَبِّه [ع. تنبیه ایدن ، آگاه و خبردار ایله‌ین ؛ اویاندیران، ایقاظ ایدن، اویوشوقلغی کیده‌رن ؛ انسانی ایسته‌نیلن ساعتده اویاندیرمغه مخصوص چینغراقلی ساعت ؛ وبو ساعتك ایکنه‌سی .

مِنَّت [ع. لطف واحسان، ایلیك، توجه؛ ایلیکی باشه قاقمه ؛ کورولن ایلیکه قارشی حمدوشکر.

مِنتان [س. باصمه‌دن یاپیلان بر نوع کوملك .

مُنتِج [ع. انتاج ایله‌ین، حاصل ایدن، بر شیئك حصولنه سبب اولان .

مُنتَحِر [ع. انتحار ایدن، کندینی اولدیرن .

مُنتَحِل [ع. انتحال ایدن ، باشقه‌سنك اثرینه صاحبلك ادعاسی ایدن، اثر چالان.

مُنتَخَب [ع. انتخاب اولونمش ، سچلمش .

مُنتَخِب [ع. انتخاب ایدن ، سچن ؛ بر مملکتك مبعوثی انتخاب ایدن .

مُنتَخَبات [ع. انتخاب اولونمش شیئلر . سچلمش شیئلر وفقره‌لر .

مِنَّتدار [ع. كورديكى ايلكه قارشى حمد وشكر ايدن.

مُنْتَسِب [ع. انتساب ايدن . برشيئه برعلاقه دولاييسيله قريب ومنسوب اولان.

مُنْتَسِج [ع. نسج اولونمش ، طوقونمش اولان .

مُنْتَسِق [ع. نظام اوزره ديزيلى اولان ، برصره يه ديزلمش.

مَنْتَشا [س. ويا منتشه . آچيلوب قيانان شيئلرى بربرينه ربط ايتمكده قوللانيلان وبر محور اوزرنده متحرك ايكى پارچه دميردن عبارت آلت .

مُنْتَشِر [ع. انتشار ايدن ، يايلمش ، آچلمش ؛ طويولمش، شيوع بولمش ؛ طبع ايدلمش .

مُنْتَصِف [ع. ديرك كبى ديكيلى طوران .

مُنْتَصِف [ع. يازيلانمش؛ عادلانه حركت يدن ؛ حقنى كاملاً آلان .

مُنْتَظِر [ع. انتظار ايدن ، بكله ين گوزه دن .

مُنْتَظَر [ع. گوزه ديلن ، بكلنيلن مأمول .

مُنْتَظِراً [ع. بكله يه رك ، گوزه ده رك .

مُنْتَظِم [ع. صره لانمش . صره يه قونمش، ترتيب ايدلمش .

مُنْتِن ع. قيللرى دوشورن.

مُنْتَفِح [ع. شيشكين هوا ايله طولمش .

مُنْتَفِع [ع. نفع وفائده گورن ، قازانان ، انتفاع ايدن .

مُنْتَفى ع. نابديد ، زائل اولان.

مُنْتَقِل [ع. انتقال ايدن ، كچن، ميراث قالان؛ وفات ايدن .

مُنْتَقِم [ع. انتقام آلان ، اخذ ثار ايدن ، اوچ آلان .

مُنْتِن ع. قوقمش ، بوزوق .

مُنْتَها [ع. صوك ، نهايت؛ برشيئك غايه سى ، آرتق اوته سنه وارلماسى ممكن اولمايان يرى، اوج .

مُنْتَهِب [ع. چاپول ايدن ، يغما ايله ين .

مُنْتَهِز [ع. انتهاز ايدن ، فرصت قاچيرمايان .

مُنْتَهى [ع. نهايت بولان، بيتن؛ صوك درجه سنى بولوب اوته سنه كچمه مه ين ؛ صوك ، اخير .

مُنْتَهى ع. ب: منتها .

مَنْشور [ع. سرپلمش، صاچلمش؛ منظوم اولمایان .

مُنْجَذِب [ع. جذب اولونان، چکیلن .

مُنْجَرّ [ع. چکلمش، سورو- کلنمش اولان، چکه‌رك کوتورلمش؛ واروب نهایت بولان؛ بر سبب ایجابیله بر نتیجه‌یه واصل اولان .

مُنْجَلی [ع. پارلایان، اچیلوب روشن وعیان اولان .

مُنَجِّم [ع. علم نجوم ایله متوغل آدم؛ ییلدیزلرك حرکات ووضعیتندن کویا احکام چیقاران رمال .

مُنْجَمِد ع. طوکمش، طوکوق.

مُنَجِّملك [س. منجمك صفت ووظیفه‌سی .

مَنْجَنیق [ع. وقتیله طاش آتمقده قوللانیلان محاربه آلتی؛ ایپکجی چیقریغی، صو طولابی .

مُنْجی ع. قورتاران، نجات‌ویرن.

مُنْحَدِب ع. قانبور اولان .

مُنْحَدِر ع. میللی، اینیشلی.

مُنْحَرِف [ع. انحراف ایدن، صاپان؛ دکیشمش اولان صحتی بوزولان، کیفسز؛ ایکی ضلعی موازی دیکر ایکیسی غیر موازی اولان شکل .

مُنْحَصِر [ع. محدود، طاریه طیقانمش؛ دائرهٔ تعلقی معین اولان .

مُنْحَطّ [ع. انحطاط ایدن، اینمش: باصلمش، چوکمش .

مُنْحَلّ [ع. حل اولونمش؛ چوزلمش؛ آچیق (مأموریت)، مأموری بولونمایان .

مُنْحَنی ع. اکری، چارپیق کمرلی.

مَنْحوس [ع. اوغورسز، شئامتلی .

مَنْخِر ع. برون دلیکی؛ برون .

مُنْخَسِف [ع. کرهٔ ارضك کولکه‌سنه کیرمکله قسماً ویا کاملاً کونشك ضیاسندن محروم قالدرق قارارمش (آی)؛ دها مقتدر برینك یاننده سونوك بر حالده بولونان .

مُنْخَنِق ع. بوغولمش، بوغوق.

مَنْد [فا. صاحب معناسنه بر ادات اولوب کلماتك آخرینه

علاوه اولنور .

مَندال س. ب: ماندال .

مَندَب [ع. آغلامه؛ بر اولونك اوستنه فریاد وفغان ایتمه.
باب المندب: بحر احمرك جنوبنده كی بوغاز .

مَندَبور [ص. خیرسز ، یارامز، عاجز .

مِندَر [س. اوستنه اوطورمق ایچون ایچنه اوت ، پاموق ، یوك قونان و قماشدن یاپیلان قلیف .

مُندَرِج [ع. درج اولونمش ، برشیئك ایچنده بولونان.

مُندَرِجات [ع. كتاب و غزته كبی شیئلرك ایچنده كی مواد .

مُندَرِس [ع. رسم واثری غائب اولان .

مَندَرك س. صنعی لیمان .

مُندَفِع [ع. دفع و تبعید اولو- نمش، صاوولمش .

مُندَفِعات [ع. یاره‌دن چیقان جراحت .

مُندَمِج [ع. برشیئك ایچنه یرلشمش اولان .

مَندوب [ع. ایشلنمسی شرعاً جائز اولان فعل ، مستحب .

مَندیل [س. ال و برون سیلمكه مخصوص جیبده طاشینان بز ویا كتندن یاپلمش شیئ .

مُنذِر [ع. خبر ویرن ، تشویق ایدن سوزله جسارته كتیرن .

مَنذور [ع. نذر اولونمش؛ مقدس بریره ویا شیئه وقف وتخصیص ایدلمش؛ وعد اولونمش.

مُنزَجِر ع. منع ونهی اولونمش.

مَنزِل [ع. سیاحتده اینیلوب قالینانیر ، قوناق، مسكن، اقامتگاه ؛ بر كونلك مسافه ، مرحله .

مَنزِلَه [ع. درجه مرتبه ، پایه ، رتبه .

مَنزوع ع. نزع اولنمش قوپارلمش.

مَنزول [ع. نزول اصابت ایتمش، اینمه علتنه كرفتار اولمش.

مُنزَوی [ع. انزوا ایدن ، بر طرفه چكیلن ، كیمسه ایله كوروشمه‌ین .

مُنَزَّه ع. بری ، سالم .

مُنسَجِل [ع. سجله قید اولنمش، محكمه سجلنه كچمش.

مُنسَدّ ع. قپالى ، طيقالى .

مُنسَلِب ع. سلب اولونمش .

مُنسَلِخ [ع. يوزولمش، بويولمش، صوكنه ايرمش.

مُنسَلِك [ع. بريول و مسلكه داخل اولان .

مُنسَلى [ع. (كدر وغمى) طاغلمش ، مندفع اولمش.

مَنسوب [ع. بر شيئه تعلق و نسبتى اولان .

مَنسوبات [ع. منسوب ومتعلق اولان شيئلر .

مَنسوبِيَّت [ع. منسوب ومتعلق اولمه .

مَنسوج ع. طوقونمش ، نسج اولونمش .

مَنسوجات [ع. طوقونمش اولان شيئلر .

مَنسوخ [ع. نسخ اولونمش ، حكمى قالمامش .

مَنسى [ع. اونودلمش ؛ خاطردن چيقمش .

مَنِش فا. خوى، طبيعت .

مَنشَأ [ع. برشيئك ظهور ايتديكى محل ، اصل ، اساس .

مُنشَآت [ع. فن انشايه متعلق يازيلر ، مكتوبلر و سائره .

مِنشار ع. دستره .

مِنشارى [ع. دستره شكلنده ، ديش ديش .

مَنشَرِح [ع. مسرور ، فرحلى، شادان .

مُنشَعِب [ع. اصلى بر اولوب صوكره‌دن دال بوداغه آيريلان ، داللانمش ، شعبه‌لره تقسيم اولونمش .

مُنشَعِل ع. شعله‌لى ، آلولى .

مُنشَقّ ع .يارلمش .

مَنشور [ع. آچيلوب يايلمش ؛ وزارت ومشيريت فرمانى ؛ هندسه‌ده ايكى قاعده‌سندن ماعدا اوچ ويادهازياده سطحله محدود اولان شكل .

مُنشى [ع. اهل انشا ، كاتب ، برماده‌يى قلمه آله‌بيلن .

مَنصَب [ع. نصب اولوناجق ير، مسند ، مقام. برصويك دكيزه دوكلديكى ير . آغز .

مُنصَبّ [ع. دوكولن ، دكيزه آقان .

مُنصَرِح [ع. آچيق ، ظاهر ، صراحتلى .

مُنصَرِف [ع. كیدن، اوزاقلا - شان؛ تنوین وكسره آلان .

مُنصِف [ع. انصاف ایدن، عدل وحقانیتله ایش كورن انصافلی .

مُنصِفانه [فا. منصف اولانه یا- قیشه‌جق صورتده ، حد اعتدالی آشمایارق .

مَنصوب [ع. نصب وتعیین اولو- نمش ؛ دیكلمش ، قونمش؛ اوزرنده فتحه بولونان (حرف) .

مَنصور [ع. حق تعالی طرفندن یاردیم و معاونته مظهر اولان .

مَنصوریّت [ع. عون حق ایله غالب ومظفر اولمه، ومظفریت .

مَنصوص [ع. نص ایله دلالت و اشارت اولنوب معلوم ومستبان اولان .

مَنَصّه ع. كلین اوطه‌سی .

مِنَصّه [ع. یكی كلین كرسیسی ، تختی .

مُنضِج [ع. جراحتلاندیران ؛ هضم ایتدیرن .

مُنضَمّ [ع. ضم وعلاوه اولونان، صوكره‌دن قاتیلان .

مَنظار س. ب : مانطار .

مُنطَبِخ [ع. طبخ اولنمش ، پیشمش .

مُنطَبِع [ع. طبع اولونمش ؛ باصلمش ، تمغالانمش؛ جبلی ؛ كوزل .

مُنطَبِق ع. اویغون ، موافق .

مُنطَفی ع. سونمش ، سونوك .

مَنطِق [ع. كلام، سوز؛ دوغرو و معقول سوز سویلمك اصولنی اوكره‌دن علم .

مِنطَق و مِنطَقه [ع. كمر ، قوشاق ؛ ارضك منقسم اولدیغی اقسامدن هربری منطقة‌البروج ؛ اون‌ایكی برجك بولوندیغی دائره .

مَنطِقی [ع. علم منطقه منسوب ومتعلق ؛ منطق اصول وقواعدینه مطابق ، معقول .

مُنطَلِق [ع. صالیویرلمش، قوپو- یرلمش ؛ قید و بنددن آزاده اولان .

مَنطوق [ع. سویلنمش؛ معنی، مفهوم؛ سوز، كلام.

مُنطَوی [ع. طوپلانمش ؛ دیو- شیرلمش لف ایدلمش .

مِنظار ع. آیینه ، مرآت .

مَنظَر [ع. شکل، هیئت، قیافت، کورونیش.

مِنظَر [ع. انسان بدننك ایچنه باقمغه مخصوص آلت .

مَنظَره [ع. اوزاغك کورولدیکی محل ؛ یوکسك موقع ؛ کورولن شیئلرك هیئت عمومیه‌سی؛ بو هیئتی کوسترن رسم .

مَنظور [ع. باقلمش، نظر اولونمش ، کورولمش .

مَنظوم [ع. نظم اولونمش ، نظامنه قونمش اولان؛ تنظیم ایدلمش ؛ وزن وقافیه‌سی اولان .

مَنظومه [ع. دیزی صره، طاقم؛ هیئت ؛ منظوم اولان کلام ؛ الکتریق طاقمی .

مَنع [ع. برشیئدن صاووب کری طوردیرمه ؛ یاساغ ایتمه .

مُنعَدِل [ع. دوغرو یولدن صاپوب عدول ایتمش اولان .

مُنعَدِم [ع. یوق اولان، موجود اولمایان .

مُنعَزِل [ع. آیرلمش، عزل اولنمش: مأموریتسز قالمش .

مُنعَطِف ع. انعطاف ایدن، صاپان.

مُنعَقِد [ع. باغلانمش ، دوکولنمش؛ قرار ویریلوب ایکی طرفدن رسماً قبول اولونمش ؛ طوپلانان ، قورولان .

مُنعَکِس [ع. ترسنه چورلمش اولان ؛ بر یره چارپوب کری‌یه عکس ایدن؛ کری دونن، چارپان .

مُنعِم [ع. انعام ایدن ، ایلك ایدن ، خیرخواه .

مُنعِمانه [فا. منعم اولانه یاقیشه‌جق صورتده ؛ منعمه منسوب و متعلق.

مَنغَل س. ب: مانغال .

مَنغِر س. ب : مانغیر .

مَنفا [ع. یاخود: منفی. بر آدمك نفی اولوندیغی محل .

مُنفَتِح ع. آچلمش، کشاده .

مَنفَذ [ع. ایچندن کچیلوب کیره‌بیله‌جك محل ؛ پنجره ؛ دلیك ، آچیقلق ، آغز .

مُنفَرِج ع. آراسی آچیق، کنیش.

مُنفَرِد [ع. تك، یالکز ، تنها؛ آیری ، کندی باشنه .

مُنفَرِداً [ع. تك وتنها اوله‌رق، یالکز ه؛ آیری آیری.

مَنفَس ع. نفس آله جق یر.

مُنفَسِخ [ع. فسخ ولغو اولونمش؛ بوزولمش، متروك.

مُنفَصِل [ع. بیتیشیك اولمایان، آیری اولان؛ انفصال ایدن، مأموریتندن چیقمش اولان.

مَنفَعَت ع. کار، فائده، استفاده

مَنفَعَتسِز ص. فائده‌سز، کارسز.

مُنفَعِل ع. کوجنمش، متأثر.

مُنفِق ع. انفاق ایدن؛ نفقه‌ویرن.

مُنفَكّ ع. آیرلمش، قوپمش.

مَنفور [ع. کندیسندن اورکیلوب قاچینیلیر اولان؛ سولمه‌ین، ایکرنج.

مُنفَهِم ع. آکلاشیلان.

مَنفی [ع. نفی اولونمش، مملکتندن سوولمش، سورکون؛ مثبت مقابلی.

مَنفی ع. ب: منفا.

مَنفِیاً [ع. نفی صورتیله، سورکون اوله‌رق.

مُنَقّا [ع. یاخود مُنقی. تطهیر اولونمش، تمیزلنمش.

مُنقاد [ع. انقیاد واطاعت ایدن، مطیع اولان.

مِنقار ع. قوش غاغاسی.

مِنقاری ع. غاغا شکلنده.

مُنقَبِض [ع. طوپلانمش، بوزولمش؛ دفع حاجت ایده‌من اولان، پکلکی اولان؛ صیقلمش.

مِنقَب [ع. (بر پاره‌یی) دلمکه مخصوص آلت، بیستوری.

مَنقَبه [ع. مزیت، فضیلت، هنر، بونلردن بحث ایدن حکایه. رسالهٔ مدحیه.

مُنَقَّح [ع. ص. یولمش، تمیزلنمش؛ سچلمش، کزیده؛ ادارهٔ فضله‌سی کسلمش.

مُنقَرِض [ع. بیتوب توکنمش اولان.

مُنقَسِم [ع. آیرلمش، بولونمش، تقسیم اولونمش.

مُنَقَّش ع. نقشلی، رسملی.

مُنقَض [ع. بیتمش، توکنمش، آردی کسیلوب تکمیل اولمش،

مُنَقَّط ع، نقطه‌لی .

مُنقَطِع [ع. كسلمش ، آردی اولمایوب توكنمش اولان ؛ آره‌لقلی .

مِنقع [ع. بعض علاجلری خاشلامق ایچون قوللانیلان قاپ .

مُنقَلِب [ع. قلب اولونمش ، دیكر بر شكل وصورته كیرمش .

مِنقَله [ع. نصف دائره شكلنده درجه‌لی برنوع هندسه آلتی .

مَنقوش [ع. نقش اولونمش ، رسم ایله مزین .

مَنقوط ع. نقطه‌لی .

مَنقوع [ع. خاشلانمش؛ خاشلانمش نبات صویی .

مَنقول [ع. نقل اولونمش ، برمحلدن دیكر بر محله كوتورولمش ؛ آغزدن آغزه نقل و حكایه ایدیله‌رك كلمش .

مَنقولات [ع. نقل وحكایه‌یه مستند اولان شیئلر .

مُنَقّی [ع. تمیزله‌ین ، تطهیر ایدن .

مُنكِر [ع. انكار ایدن ، اقرار ایتمه‌ین؛ دینسز، ایمانسز .

مُنكَر [ع. انكار اولونمش ، مقبول ومستحب اولمایان ، رد اولونان .

مُنَكَّر [ع. تعریف، تعیین وتحدید ایدلمه‌مش اولان .

مُنكَرات [ع. كناهلر، ایشلنمسی شرعاً جائز اولمایان شیئلر .

مُنكَسِر [ع. قیرلمش، قیریق ؛ محزون ، كوجنمش .

مُنكَسِف [ع. قمرك ارض ایله شمس آراسنه كیرمسندن دولایی كونشك كورونمز اولیشی .

مُنكَشِف [ع. كشف اولونمش، میدانه چیقمش ؛ آچیق .

مَنَكشه [س. مور یاپراقلی كوزل قوقولو كوچوك ظریف چیچك .

مَنگنه [س. صیقیشدیره‌ق ویا تضییق ایده‌جك آلت .

مَنكوب [ع. دردومشقته كرفتار اولان ، طالعسز ؛ آیاغی طاشله یاره‌لنمش ؛ اعتباردن وحیثیتدن دوشمش .

مَنكوحه [ع. نكاحلی ، زوجه ، قاری .

مَنكوس [ع. ترس دونمش ، باش آشاغی كلمش

(چوجق) ؛ خسته‌لغی تپن .

مَنگوش فا. کوپه .

مُنلا س. ب: ملا.

مِنَن [ع. منتلر ، احسانلر ، نعمتلر .

مَنَند س. ب: مانند .

مِنوال [ع. طرز ، وجه ، صورت ، طریق .

مُنَوَّر [ع. تنویر اولونمش، ضیادار، رونقدار، پارلادلمش.

مَنوط [ع. مربوط ، متعلق ، متوقف .

مُنَوِّم [ع. تنویم ایدن ، اویودان ، اویقو ویرن .

مَنوی [ع. مقصد ، مرام، قصد اولونان شئی .

مَنَوی ع. منی‌یه منسوب ومتعلق.

مَنَویش [س. ترمنتی آغاجی تخمی؛ بعض قماش و معدنلرده کی دالغه .

مَنَویشلی س. طالغه‌لی .

مِنه ع. اوتدن .

مِنهاج [ع. آچیق و بللی اولان یول؛ مسلك، طرز حرکت.

مُنهَبِط [ع. یوقاریدن آشاغی‌یه اینمش .

مَنهَج ع. ب: منهاج .

مُنهَدِم ع. ییقیلوب ویران اولمش.

مُنهَزِم [ع. بوزولمش ، هزیمته اوغرامش ، مغلوب .

مُنهَزِماً [ع. بوزولارق، مغلوب اوله‌رق .

مُنهَضِم ع. هضم اولونان .

مُنهَمِك [ع. بر ایشه کیریشوب متمادیاً اونکله اوغراشان.

مَنهوب [ع. نهب وغارت ایدلمش اولان .

مَنهی [ع. منع ونهی اولونمش ، ممنوع .

مَنهِیّات [ع. منع ونهی ایدلمش شیئلر .

مَنی [ع. بنلك ، خودبینلك ، انانیت .

مَنّی [ع. نطفه ، ارکك انسان ویا حیواناتك تخمی .

مُنیب [ع. معاصی‌یی ترك ایده‌رك خلوص قلب ایله درگاه الهی‌یه رجوع وتوجه ایدن .

مُنیر [ع. اورته‌لغی آیدینلاتدیران، ضیا ویرن ، پارلاق .

مُنيه ع. آرزو، آرزو اولونان شىء.

مَنيع [ع. ياناشيله‌مز ، يانته وا- ريله‌مز. ايى تقويه ومدافعه ايدلمش (موقع) . قوى ، طيانيقلى .

مُنيف [ع. عالى ، رفيع ، يوكسك ، بلند .

مو [فا. قيل ، شعر ، صاچ تلى . سرمو : قيل باشى ، پك آز شىء .

مَوات [ع. جانسز وبى حيات اولان شيئلر .

مَواثيق [ع. ميثاقلر ، عهدلر ، پيمانلر .

مَوّاج [ع. چوق طالغه‌لى ، فورطنه‌لى .

مَواجِب ع. معاش، تخصيصات.

مُواجَهه [ع. يوزلشمه ، يوز يوزه كلمه ؛ قارشى ، حضور .

مُواجَهَة ع. يوز يوزه كله‌رك .

مُواخات [ع. قاردشلك ، دوستلق .

مُؤاخَذ [ع. آزار ايشيتمش ، عتاب ومواخذه اولونمش

مُؤاخِذ [ع. مواخذه ايدن ، آزارلايان .

مُؤاخَذه [ع. آزارلامه ، بر شى صوچنه مقابل عتاب وعقاب ايتمه ، تأديب ايتمه .

مَوادّ ع. ماده‌لر ، ب: ماده .

مُوارِد [ع. موردلر . ب: مورد .

مُوارَده [ع. كيدوب كلمه ؛ بربر ندن خبرلرى اولمقسزين ايكى شاعرك عينى زمانده عينى بر بيتى سويلمش اولملرى؛ بر مملكتدن كلن اشخاص واشيا .

مَواريث [ع. ميراثلر، وراثتله نائل اولونان املاك واموال .

مُوازاة [ع. موازى وقارشيلقلى اولمه .

مُوازِن [ع. آغرلقده برومساوى اولان .

مُوازَنه [ع. ايكى شيئك وزنجه مساوى اولماسى ؛ مقا- يسه ، دنك كلمه ؛ بربرينى افنا ايدن قوتلرك تأثيرى آلتنده بولنان بر جسمك حال سكونى .

مُوازَنه‌لى صـ. اويغون، دنك .

مُوازى [ع. قارشى قارشى‌يه او- لدقلرى حالده بربرلرينه اصلا ياقلاشوب اوزاقلاشميان.

مَوازين ع. ميزانلر، ترازيلر.

مُواسات [ع. تسلي ، تسليت؛ بر مأمورك ايتام و ارملنه معاش باغلامه.

مَواسِم ع. موسملر ب: موسم.

مُواسَمة [ع. كوزللك بحثنده ياريش ايتمه.

مَواشي [ع. قويون ، صيغير ، دوه مثللو حيوانات.

مُواصَلت ع. يتيشمه، واصل اولمه.

مُواصَله ع. اولاشمه، قاووشمه.

مَواضِع ع. موضعلر، محللر، يرلر.

مُواضَعه [ع. ايكي كيشينك آرالرنده ساخته برمعامله ياپماسي ؛ ايكي كيشي آراسنده يالاندن رسمي بر معامله.

مُواضَعَةً ع. مواضعه طريقيله.

مَواطِن [ع. موطنلر ، وطن طوتولان محللر.

مُواظِب [ع. ايشنه دواملە چالیشان ؛ دائما ايشيله اوغراشان.

مُواظَبَت [ع. بر ايشه على الدوام چاليشمه ، مداومت.

مَواعِد ع. موعدلر. ب: موعد.

مَواعِظ [ع. موعظەلر . ب: موعظه.

مَواعيد [ع. موعودلر ، وعد اولونمش شيئلر.

مُوافِق [ع. اويغون، اويار، ضد اولمايان ؛ مطابق ، متناسب.

مُوافَقَت [ع. اويغونلق ، مطابقت ، مناسبت ؛ مساعده ، راضى اولمه.

مَواقِع [ع. موقعلر ، موضعلر ، محللر.

مَواقِف [ع. موقفلر، طوروله جق يرلر.

مَواقيت [ع. موقتلر وميقاتلر، معين ، قرارلاشمش زمان ومكان.

مَواكِب [ع. موكبلر، كروهلر، بلوكلر.

مُوالاة [ع. دوستلق، محبت.

مَوالِد ع. ب: مولدوميلاد.

مَوالی [ع. مولالر . ب : مولا .

مَوالید [ع. مولودلر، طوغمشلر ؛ موالید ثلثه : معد ـ نیات ، نباتات وحیواناتدن عبارت اجسام طبیعیه وبو جسملردن بحث ایدن علم .

مُوانَسَت [ع، آلیشوب الفت وانسیت ایتمه ؛ مأنوسیت .

مَوانِع [ع. مانعلر . ب: مانع .

مَواهِب [ع. موهبه‌لر . ب: موهبه .

مَوائِد [ع. مائده‌لر ب : مائده .

موبِد [فا. زردشت دیننده رئیس روحانی .

مُؤَبَّد [ع. صوکسز ؛ ابدی ، ابده قدر سورن . عمرك صوکنه قدر سوره‌جك اولان .

مُؤَبَّداً [ع. ابدی ازلرق ، صوکسزاوله‌رق ؛ عمری اولدقجه .

موت [س. اوغور ، بخت ، طالع ، قوت .

مَوت ع. اولوم ، وفات .

مَوتا ع. یاخودموتی. ب: میت.

موتاف [س. قیلدن اورولمش شیء ؛ قیلدن اورولمش شیئلر صاتان .

مُؤتَلِف [ع. الفت و انسیت پیدا ایدن ، مألوف ، مأنوس ؛ موافق اویغون .

موتلی [ص. اوغورلو ، مسعود ، بختیار .

مُؤتَمَن [ع. امنیتلی ، امنیت اولونان .

موتَه [س. ایلك بهارده کوکسی قیرزاران برنوع قارا قوش.

مَوتی ع. ب: موتا .

مَوتی ع. اولومه منسوب ومتعلق.

مُؤَثِّر [ع. تأثیر ایدن ، حکمنی اجرا ایله‌ین ؛ بر اثر وجوده کتیرن ؛ تأثر ورن ، طوقونان ؛ شدتله حس ایدیلن.

مَوثوق [ع. اینانیلیر ، اعتماد وامنیت ایدیلیر، امین؛ صاغلام ، دوغرو ، صحیح .

مَوثوقاً [ع. اعتماد وامنیت ایدیله‌بیله‌جك بر طرزده .

مَوثوقیَّت [ع. دوغرولق ، صحیحلك ، صحت ؛ موثوق اولانك حالی .

مَوج ع. طالغه .

موجِب [ع. ایجاب ایدن ؛ برشیئك پیدا اولماسنه وسیله وسبب اولان ؛ سبب ، وسیله .

موجَب [ع. بر سببدن ناشی مقتضی اولان شیٔ ؛ نتیجه ؛ بویوك برذاتك یازیلان شیئی تصدیق ایچون آلتنه قویدیغی اشارت كه بو یازینك اقتضاسنی یاپكز دیمكدر .

موجِد ع. ایجاد واختراع ایدن.

مُؤجِر ع. كرایه ویرن، كرالایان.

موجَز ع. قیصه، مختصر، مجمل.

مَوجزَن فا. طالغه‌لی .

موجِع [ع. آجیدان ، وجع والم ویرن .

مُؤَجَّل [ع. مستقبلده ادا اولونمق اوزره مهلتلی ، پشین، معین بر وقته مرهون اولان . مهر مؤجل : آیریلق وقوعنده زوجه‌یه ویرلمك اوزره نكاحده قرارلاشدیریلن مبلغ .

مَوجود [ع. وار اولان . بولونان ؛ حاضر اولان؛ بر جماعتی تشكیل ایدن افرادك مقداری .

مَوجودات [ع. وار وموجود اولان شیئلر .

مُوَجَّه [ع. هركسك توجه ایتدیكی ، حرمت واعتباره شایان اولان ؛ مقبول ومعتبر.

موچو [س. كوچوك كمیجی چوجق ؛ میخانه‌جی چراغی .

مُوَحَّد [ع. بروتك قلنمش ، بر نقطه‌لی اولان .

مُوَحِّد [ع. حق تعالینك بر- لكنه اینانان .

مُوَحِّش [ع. توحیش ایدن ، اوركودن،قورقودان.

موحِش [ع. خالی ، تنها قالمش اولان ، قورقونج .

مُؤَخَّر [ع. كریده قالان ، صو- كره‌یه قونان ، تأخیر اولونمش .

مُؤَخَّراً [ع. صوكره‌دن ، یقین وقتلرده.

مُؤَدّا [ع. یاخود مؤدی. معنی، مفهوم ، مآل .

مُؤَدِّب [ع. تأدیب ایدن ، ادب اوكره‌دن .

مُؤَدَّب [ع. ادب اوكرنمش ، تربیه‌لی .

مَوَدَّت [ع. سوكی ، محبت ، مخادنت .

مَوَدَّتلی ص. محبتلی ، محب .

مَودوع [ع. تودیع اولونمش ، امانت براغلمش .

موده [س. الك ایكی طرز ویچیم ، موده‌یه موافق اولان .

موده‌ل [س. اورنك ، نمونه ، مشق .

مُؤَدّی [ع. موجب ، سبب ، باعث ؛ برشیئی وجوده كتیرن .

مُوَدّی ع. ب: مؤداه

مُؤَذِّن ع. اذان اوقویان .

مُؤَذّنلك س. مؤذنك وظیفه‌سی.

مُؤَذّی [ع. مضر ، برینه ضرر ویرن، حقسزلق ایدن؛ اذیت ویرن .

مور فا. قارینجه .

مور ص. منكشه رنكی .

مورارتمق [ف. مور رنكه صوقمق .

مورارمق [ف. مور رنكنه كیرمك .

مورانه [فا. عاجزانه ، قارینجه‌یه یاقیشه‌جق صورتده ، قارینجه واری .

مورِث [ع. قازاندیران كتیرن، ویرن .

مورچه فا. قارینجه‌جق .

مُؤَرِّخ ع. تاریخ یازان ،

مُؤَرَّخ ع. تاریخی آتلمش .

مَورِد [ع. صویه سوق ایدن یول ، یالاق ؛ ورود ایده‌جك محل .

موردوم [س. مورویشیل رنكده كوچوك بر اریك .

مورلق س. مور رنكنده اولمه.

مَوروث [میراث قالمش؛ ابویندن كچمش .

مَورود [ع. كلمش ، ورود ایتمش .

مَورودات [ع. كلمش اولان شیئلر .

موروی ص. موره‌لی.

موره [سخ. یونان ؛ یونان شبه جزیره‌سنك جنوب قسمی.

موره‌لی [ص. یونان اهالیسندن اولان .

مورینه [س. برجنس بیوك بالیق .

موز [ع. صیجاق مملکتلرده یتیشن برنوع میوه .

موزِب [ص. اکانمك ایچون اذیت ایده‌رك طاقیلان .

موزِبلك [س. موزب اولانك حالی .

مُوَزِّع [ع. توزیع ایدن ، طاغیدان ؛ پوسته مکتوبلرینی صاحبلرینه توزیع وتسلیم ایدن ؛ سوقاقده غزته صاتان .

مَوزون [ع. ترازیده طارتلمش؛ دنك و مساوی ؛ یاقیشیقلی .

موزه فا. چیزمه .

موزه [س. آثار عتیقه‌نك حفظ وتشهیر ایدلدیکی محل .

موزیقه س. چالغی .

موسترِه س. اورنك، نمونه .

مُؤَسِّس [ع. تأسیس ایدن ، تمل آتان ؛ یاپی یاپان ؛ قوران ، وجوده کتیرن .

مُؤَسَّس [ع. تأسیس اولونمش، قورولمش ، وجوده کتیرلمش .

مُؤَسَّسات [ع. تأسیس اولونمش بنالر، دائره‌لر.

مُؤَسَّسه [ع. تأسیس اولونمش، قورولمش بنا، دائره.

مُوَسِّع [ع. توسیع ایدن ، کنیشله‌دن .

مُؤَسِّف [ع. کدر ویرن، اسف ایتدیرن .

موسقوف [س. روسیه مملکتی اهالیسندن اولان ، روسیه‌لی .

موسقوفجه [ص. روسجه ، روسلرك طرز و یا لساننده .

موسقه س. ب: نسخه .

مَوسِم [ع. سنه‌نك تقریباً یکدیکرینه مساوی اولان درت قسمندن بهری ؛ هوانك بعض حاللرینك حکمفرما اولدیغی زمان؛ چفت سورولن وياحصاد ایدیلن الخ. . زمان ؛ برشیئك یاپلماسی معتاد اولان وقت .

مَوسِملك [ص. ایلك و صوك بهارلره مخصوص .

مُوَسوِس [ع. وسوسه ایدن ، وهم و قوروتی‌یه تابع اولان .

مَوسوم ع. اشارتلی ، علامتلی .

موسَوی [ع. یهودی ؛ حضرت موسی (عم) ك دین وشریعتنه تابع .

موسیقار [فا. روزکار اسدکجه غاغاسندن سس چیقد- یغی تصور ایدیلن موهوم بر قوش؛ برصره‌یه دوزلمش دودو- کلردن عبارت چالغی .

موسیقی [ع. سسلری قولاغه خوش کله‌جك صورتده ترتیب ایتمه صنعتی .

موسیقی [ع. علم موسیقی‌یه منسوب ومتعلق .

موسیو [س. ص. افندی ، بك مقامنده اجنبیلره ویر- یلن عنواندر .

موش فا. فاره صیچان .

موشاباق ص. قفس وآغ شکانده.

موشامبه س.ب: مشمع.

موشته س. یومروق .

مُوَشَّح [ع. مزین ، تزیین اولو- نمش ، سوسلنمش .

موشَر س. برنوع اکری دستره.

موشِکاف [فا. مدقق ، اینجه نظرایدن، قیلی یارار- جه‌سنه اینجه‌دن اینجه‌یه تدقیقات اجرا ایدن .

موشِکافانه فا. مدققانه .

موشموله [س. معروف میوه ؛ مج. بوروشوق اولان.

موصاقه [س. قییمه ایله پیشمش سبزه

مَوصِل [ع. برشیئك دیکر بر شیئه برلشدیکی محل : بر ایپك دیکرایپه باغلاندیغی یره

موصِل [ع.ایصال ایدن ، محلنه ایریشدیرن .

موصلِق [س. صویك ایستنلدیکی زمان آقیدلمسنه یارایان آلت .

موصندیره [س. بویوك طولابكه ایچنه یتاق وسائره قونور .

مَوصوف [ع. متصف ، بر صفتی حائز اولان .

مَوصول [ع. وصل اولونمش ، قاووشمش برلشمش.

موصی [ع.وصیت ایدن.موصی به: وصیت اولونان شیء. موصی‌له : کندیسنه وصیت اولونان .

مُوَضَّح [ع. ایضاح اولونمش ؛ آچیقدن افاده ایدلمش.

مُوَضَّحاً [ع. آچیقدن . آشکاره اوله‌رق .

مَوضِع ع. محل، مکان، یر .

مَوضِعی [ع. بریره مخصوص اولان، عمومی اولمایان.

مَوضوع [ع. وضع اولونمش ، قونولمش ؛ صحیح اولمایان ، اویدیرمه ؛ تأسیس ایدلمش؛ برکتابك ، بر نطقك، برمقاله‌نك احتوا ایتدیکی شیٔ ، خصوص ، ماده ؛ وظیفه .

مَوضوعات [ع. بحث اولونان شیئلر ، مواد ، خصوصات .

مَوطِن [ع. وطن ، مکان، محل، اقامتکاه .

مُوَظَّف [ع. بر وظیفه ویا خدمتله مکلف اولان.

مَوعِد [ع. بر وعدك اجرا ایدلدیکی زمان و یا مکان .
موعد تلاقی : بولوشلمق ایچون تعیین اولونان محل .

مَوعِظه ع. نصیحت، وکوت .

مَوعود [ع. وعد اولونمش ، سوزویرلمش؛ وعده‌لی، معین .

مُوَفَّق [ع. توفیق الهی‌یه مظهر اولان ؛ ایشی اویمش اولان؛ نائل، مظفر ، مقتدر .

مُوَفَّقیَّت [ع. توفیقات ربانیه‌یه مظهریت ؛ نائلیت ، مظهریت .

مَوفور ع. چوق، کثیر، بول.

مَوقِت [ع. برشیٔ ایچون تعیین اولونان زمان .

مُوَقَّت [ع. دائمی اولمایان ، معین بروقته مخصوص؛ سورکسز .

مُوَقِّت [ع. وقتلری بالخاصه نماز وقتلرینی تعیین ایدن .

مُوَقَّتاً [ع. موقت اوله‌رق، آز برزمان ایچون، شیمدیلك.

مُوَقِّتخانه [فا. جامعلرك جوارنده ایچنده عیارلی ساعتلر بولنان محل .

مُوَقَّر [ع. تکریم و تعظیم ایدلمش اولان .

موقِظ [ع. اویاندیران ، ایقاظ ایدن ؛ غفلتدن تخلیص ایدن .

مَوقِع [ع. محل ، موضع ، یر . بر شیئك کلدیکی ویا دوشدیکی محل .

مُوَقَّع [ع. طغرای همایون ایله مزین اولان .

مَوقِف [ع. طوراق، طوراجق یر .

مَوقوت [ع. بر وقته مرهون ومربوط اولان .

مَوقوف [ع. وقوعی دیکر برشیئك وقوعنه مربوط ومنتظر اولان ؛ طوردیرلمش ، آلیقونلمش ؛ وقف ایدلمش ؛ منوط ، متوقف .

مَوقوفات [ع. وقف ایدلمش املاك واموال ؛ توقیف اولونمش شیئلر .

مَوقوفیّت [ع. موقوف ومحبوس اوله ، محبوسیت؛ منوط ومتوقف اوله .

مَوکِب [ع. برآلایك آغر آغر یورویشی ؛ بر آلایده کیدن انسان علیه‌لغی ، جماعت.

مُؤَکَّد [ع. صاغلاملاشدیرلمش، تأکید اولونمش ، قوت ویرلمش ؛ بر دها تکرار امر و اخطار ایدلمش .

مُؤَکِّد [ع. تأکید ایدن ، صاغلاملاشدیران ؛ بر دها تکرار ، امر واخطار ایدن .

مُوَکَّل ع. وکیل تعیین اولونمش.

مُوَکِّل ع. وکیل تعیین ایدن .

مَوکول [ع. بر وکیله تودیع اولونان .

مَولا [ع. افندی ، صاحب ، مالك ؛ حق تعالی.

مَولانا [ع. بعض بویوك شیخلرله عالملره ویریلن عنوان ؛ خطابده (یاهو !) دیمکدر .

مَولِد [ع. طوغمه زمان ویا مکانی؛ طوغمه ، ولادت .

مُوَلَّد ع. طوغمش.

مُوَلِّد [ع. تولید ایدن ، طوغورتان .

مُوَلَّدات [ع. طوغان شیئلر ، انسانلر وحیوانلر .

مُوَلِّده [ع. طوغورتان ، ابه قادین .

مُؤَلِّف [ع. تألیف ایدن ، یازان، محرر ، مصنف.

مُؤَلَّف [ع. تألیف وتصنیف وتحریر اولونمش .

مُؤَلَّفات [ع. یازلمش ، تألیف اولونمش شیئلر .

مُؤلِم [ع. الم ووجع ویرن، کدر بخش ایدن .

مَولود ع. طوغمش .

مولوز [س. طوپراق وكيرچ قيونتيلريله قاريشمش طاش وسائره .

مَولَوى [ع. جلال الدين رومى حضرتلرينك طريقت عليه لرينه منسوب اولان .

مَولَوِيَّت [ع. بويوك قاضى پايه ووظيفه‌سى .

مَولَوِيخانه [ع. طريقت مولويه‌يه منسوب اولانلرك عبادتخانه‌سى. مولوى تكيه‌سى .

مَولَوِيلك س. مولوى اولمه .

موله [س. يول يورودكدن صوكره بريرده ديكانمه ؛ استراحت ؛ قويويرمه . كيوشتمه .

مَولى ع. ب: مولا .

مُوَلّى [ع. شرع شريف جانبندن بر ايش تحقيقنه مأمور .

موم فا. بال مومى. شمع .

موم [س. ياغ و سائره‌دن ياپلمش ايچى فتيللى تنوير آلتى .

مومااِليه [ع. ايما واشارت اولونان ، ذكرى كچن ، مذكور .

مومجى س. موم ياپان و صاتان .

مومْلامَق [ف. موم سورمك ، مومه باتيرمق .

مُؤمِن [ع. ايمان ايدن ، دين اسلامه اينانان ، مسلم ؛ امير المؤمنين : خليفهٔ اسلام حضرتلرى .

موميا [ع. بعض علاجلرله چوروميه‌جك بر حاله كتيريلمش جنازه ؛ پك ضعيفلامش ، قديد .

مَؤنَت [ع. ياشاياجق قدر رزق، زار وقوت .

مُؤَنَّث ع. ديشى اولان .

مونِس [ع. الفت وانسيت ايدن، آليشيق ، مألوف .

مُؤَوَّل [ع. تأويل اولونمش ظاهرى معناسندن باشقه بر معنى ايله تفسير ايديلن

مُؤَوِّل ع. تأويل وتفسير ايدن.

مَوهِبه ع. ويركى، احسان، عطيه.

موهِن [ع. ضعيفلادان ، ضعف ويرن .

مَوهوب [ع. ويرلمش ، احسان اولونمش .

مَوهوم [ع. وهم اولونمش ؛ اصلی یوقکن ذهنده وجود بولان

مَوهومات [ع. وهم و خیال قبیلندن اولان شیئلر .

موی فا. ب : مو .

مویتاب [فا. یاخود مویتاف . ب : موتاف .

مُؤَیَّد [ع. تأیید و تأکید ایدلمش؛ قوی ، صاغلام ؛ امداد کورن .

مُؤَیِّد [ع. تأیید ، تأکید وتقویه ایدن ؛ امداد ایلهین .

مَویش س. ب: منویش .

مویلی س. طوپ قولبی .

مویه فا. سوزشله آغلامه .

موییں [فا. موینه. قبلدن یاپلمش .

مَه فا. ب: ماه .

مِه فا. اولو ، بویوک ، ایری .

مَهابَت [ع. جلال وعظمت صاحبی برینی کورمکدن متولد حرمت وتعظیم حسی .

مَهابِل [ع. مهبللر . ب : مهبل .

مُهاجاة [ع. بربرینی هجو وقدح ایتمه .

مُهاجِر [ع. هجرت ایدن ، اسکان ایتمك اوزره باشقه بر مملکته کیدن .

مُهاجَرَت [ع. هجرت ایتمه ، باشقه برمملکته انتقال ، کوچ .

مُهاجَمه [ع. هر طرفدن وبردن هجوم ایتمه .

مِهاد ع. دوشك ، یتاق .

مُهادَنَت [ع. باریشمه : متارکه، صلح .

مَهار فا. یولار .

مَهارَت [ع. هنر ، معرفت ، بجریکیلك ، حذاقت ، اوستهلق .

مَهاری [ع.مهریلر، برنوع هجین دوهلری .

مَهالِك [ع. مهلکهلر . ب: مهلکه .

مَهامّ [ع. مهم اولان خصوصات، امور عظیمه .

مُهابَاة [ع. مناوبه ایله یاپیله - جق شئی حقنده قرار وترتیب .

مَهبِط [ع. دوشه‌جك ، یر ، اینیلن محل .

مَهبِل [ع. رحم یولی که ارککك آلتی اورایه کیرر .

مَهبوت [ع. قورقو سببیله عقلی کیتمش اولان ، شاشیرمش .

مَهپاره فا. آی پارچه‌سی .

مَهتاب فا. ب : ماهتاب .

مَهتابیه [س. آی آیدینلغنده اوطورمغه مخصوص قمریه .

مُهتَدی [ع. اهتدا ایتمش ، دین اسلامی قبول ایلمش .

مِهتَر [فا. زیاده اولو، دها بیوك ، اعظم .

مَهتَر [س. باب عالی چاوشی و یا قواصی ؛ نشان و یارتبا آلانلرك أولرینه مژده کتیرنلر؛ وقتیله وزیر قپوسنده چالینان چالغی طاقمی .

مَهتَرخانه [س. وزیر قپوسنده‌کی چالغینك محل مخصوصی؛ بوچالغی طاقمی؛ حبسخانهٔ عمومی بناسی .

مَهجور [ع. اوزاقلاشمش ، ترك اولونمش ، براغلمش .

مَهجوریَّت [ع. اوزاقلق ، آیریلق،متروکیت.

مَهچه [فا. مناره تپه‌سنه و یا سنجاق دکنکی اوجنه طاقیلان کوچوك آی .

مَهد ع. بشیك .

مَهدوم ع. ییقلمش .

مَهدی [ع. دوغرو یول طوتان؛ هدایته مظهر اولان .

مُهَذَّب [ع. عفیف ، قصورسز (آدم) .

مَهر [ع. نکاح عقدنده قادینه تعیین اولنان نکاح بدلی‌که بر مقدار آقچه‌دن عبارتدر.

مِهر [ع. کونش آفتاب ، سوکی محبت .

مُهر [فا. اوزرینه یازی قازیلمش معدن‌که ایجابنده امضا یرینه کاغدلره‌وسائره‌یه باصیلور، خاتم .

مِهربان [فا. دوست . سون ، صاحب محبت .

مِهربانی فا. دوستلق، محبت.

مُهربَند [فا. مهرلنمش، مهر ایله قپانمش.

مُهردار [فا. اوراق مهرلکه مأمور اولان.

مُهرلَتمك ف. مهر باصدیرمق.

مُهرلَمك ف. مهر باصمق.

مَهرو [فا. یوزی آی کبی پارلاق اولان.

مُهره [فا. طوپ، یوارلاق شیء؛ جامدن بونجوق؛ بلور طوپ؛ دکیز بوجکی قبوغی.

مُهره‌لی [ص. جلالنمش، جلالی.

مَهری [ع. جزیرة العربك جنوبنده واقع مهره قطعه‌سندن چیقان هجین دوه‌لرینه ویریلن اسمدر.

مَهزول ع. لاغر، ضعیف.

مَهَل [ع. عجله ایتمیوب زمان ومیدان ویرمه؛ بو وجهله ویریلن زمان.

مُهلَت ع. عینی معنی.

مَهلقا [فا. آی چهره‌لی، کوزل، دلبر.

مُهلِك [ع. هلاك ایدن، تلف ایدوب اولدیرن.

مَهلِکه [ع مخاطره‌لی، تهلکه‌لی یر.

مُهِمّ [ع. اهمیتلی، دوشوندیریجی، غائله‌یی موجب.

مَهما [ع. مهما امکن: ممکن اولدیغی قدر.

مُهِمّات [ع. لوازمات حربیه، ارزاق وجبخانه.

مِهمان فا. مسافر، ضیف.

مِهمانپَروَر [فا. مسافره رعایت وا کرام ایدن.

مِهمانپَروَری [فا. مسافره رعایت وا کرام ایتمه، مهمانپرورلك.

مِهماندار [فا. مسافر قبول ایدن؛ بر مسافر معیتنه ویریلن مأمور.

مِهمانسَرای [فا. مسافر قوناغی.

مِهمانلق س. مسافرلك.

مِهمانُنواز [فا. مسافره رعایت وا کرام ایدن.

مِهمانُنوازی [فا. مهمانوازلق، مسافرلره رعایت وا کرام ایتمه.

صاحب و ناشری: اقبال کتبخانه‌سی

مُهمَل [ع. براغلمش، ترك اولونمش؛ نقطه‌سز؛ مستعمل اولمایان.

مُهمِل ع. اهمالجی، اهمال ایدن.

مُهمَلات [ع. غیر مستعمل و غیر مأنوس (کلمه‌لر).

مَهموز ع. همزه‌لی.

مَهموز س. ب: ماهموز.

مُهِمّه [ع. (مهم) لك مؤنثی. ذهنی مشغول ایدن شیء؛ اهمیتلی و آغر ایش.

مُهِمّات [ع. اقتضا ایدن، لازم ومهم اولان شیئلر. مرمی، باروت وسائره کبی شیئلر؛ جبخانه.

مُهَندِس [ع. هندسه فننه واقف اولان.

مُهَندِسخانه [فا. مهندس یتیشدیرمکه مخصوص مکتب.

مَهَنك [س. معیار. میزان؛ آلتون و یا کوموشك عیارینی آکلامغه مخصوص طاش

مَهوَش [فا. یوزی آی کبی اولان، دلبر، کوزل.

مُهَیّاء [ع. حاضرلانمش، تدارك اولونمش.

مَهیب [ع. قورقونج، هیبتلی؛ محترم.

مُهَیِّج [ع. تهییج ایدن، هیجانی موجب.

مُهین ع. تحقیر و تذلیل ایدن.

مُهَیّیء ع. حاضرلایان، مهیا قیلان.

می ع. ادات استفهام.

مَی فا. شراب، خمر، باده.

مِأت ع. یوزلر، مئه‌لر.

مَیاثِق [ع. میثاقلر، عهدلر، ویریلن سوزلر.

مَیادین ع. میدانلر، آچیق محللر.

مَیال [مه. (خیال) کلمه‌سیله برلکده قوللانیلیر. تأکید ایچوندر.

مَیّال [ع. میل ایدن، ارزو ایستك واستعداد صاحبی اولان.

مَیامِن ع. میمنتلر، یمنلر، برکتلر.

مَیامین [ع. میمون و مسعود اولانلر، اوغور صاحبلری.

مِیان [فا. وسط ، اورته ، آره؛ بل ؛ شرقیلرك اوچنجی مصراعی .

مَیان س. بویاق دنیلن نبات .

مَیانجی [س. آرایه کیرن ، تو- سطایدن، باریشدیران.

مَیانجیلِق [س. آرایه کیرمه ، توسط .

مِیانه [فا. اورته، وسط ؛ آرا؛ حلوا کبی شیئلرك قوامی.

مِیاه ع. ماڭلر ، صولر ، آبلر .

مَیِّت [ع. اولو، اولمش؛ جنازه؛ مج. بکزی پك صاری و ضعیف اولان .

مِئَتَین ع. ایکی یوز .

میثاق [ع. سوزلشمه ، عهد وپیمان ، آندلاشمه .

میخ فا. چیوی، اکسر.

مَیخانه فا. مسکرات صاتیلان دکان.

مَیخانه جی [س. بر میخانه اداره ایدن .

میخلادیز [س. ب : مقناطیس .

میخلاق [ف. چیوی چاقمق ، چیویلهمك .

مَیدان [ع. وسعتلی و آچیق او لان یر ، آچیقلق ، ساحه ؛ اورته‌لق؛ فرصت، وقت ؛ ظاهر، آشکار . میدان اوقومق: مبارزه‌یه دعوت ایتمك .

مَیدانلِق س. آچیق وکنیش یر.

میدیه [س. اوفاق بر دکیز حیوانی :

میر [فا. رئیس ، باش ؛ بك ؛ میر کلام : کوزل سوز سویله‌ین .

میرآخور [فا. اصطبل عامره مدیری، باش آخورجی.

میرآلای س. آلای قوماندانی.

میرآلایِلق [س. میرآلای رتبه سی ، آلای قوماندانلغی .

میراث [ع. اولن بر کیمسه‌دن قالان مال و ثروت .
میراث یدی : کندیسنه میراث قالمش اولان؛ پك مسرف آدم.

میرزا [فا. عجم القابندندر . بر اسمك صوکنه کلیرسه شهزاده‌لکه واولنه کلیرسه اصحاب رتبه‌دن اولدیغنه دلالت ایدر .

میرِلوا [س. میرآلایك فوقنده بولونان عسکری قوماندانی که پاشا عنوانی حائزدر .

میرلوالق [س. میرلوا رتبه‌سی [وقوماندانلغی .

میرمیران [فا. رتب ملکیه‌دن [پاشا عنوانی حائز ذات .

میری [فا. خزینهٔ دولته عائد ، [بکلك ؛ خزینهٔ دولت .

میزاب فا. اولوق ، صویولی .

میزان [ع. ترازی دنیلن آلت؛ [مقیاس؛ عقل، ادراك ؛ اون ایکی برجدن بری ؛ حسابده نتیجه‌نك دوغرو اولوب اولمادیغنی اکلامق ایچون یاپیلان معامله . میزان الحراره : حرارتی اولچن آلت ، ترمومتره . میزان الهوا : بارومتره .

میزبان [فا. قوناق صاحبی ، [ضیافت ویریجی .

مَیسِر [ع. قمار، پیانقو وامثالی [اویونلر .

مُیَسَّر [ع. قولایی بولنوب اجرا [اولونمش اولان ؛ قولای کلن، آسان .

مَیسَره [ع. (اردونك) صول [جناحی .

میش [فا. قویون ، غنم ، کو- [سفند .

میشه [س. معروف سرت ودایا- [نیقلی آغاج .

میشه‌لك [س. میشه آغاجلرینی [حاوی اورمان .

میعاد [ع. بروعدك ایفا ایدیله- [جکی زمان و یا مکان ؛ عسکرلره ویابعض طلبه ومأمورینه ویریلن اشیادن هر برینك قوللانیله‌جغی مدت معینه؛ قیامت ، محشر .

مَیعه ع. قره کونلك .

میغ [فا. بولوط ، سحاب ، دو- [ما ، سیس .

میغناك [فا. سیسلی، دومانلی ، [بولوطلی .

میقات [ع. تعیین وتخصیص او- [لونمش وقت ، حجاجك احرامه کیردکاری محل .

مَیکَده فا. میخانه .

مَیگُسار فا. عشرت آرقداشی .

مَیگون [فا. شراب کبی قیرمزی [اولان، شراب رنکنده، قیرمزی .

میل [ع. اینجه واوزون آلت ، [ایکنه ، ابره ، اوق ؛ سیوری چلیك قلم؛ چرخك مرکز دورانی ؛ رکز اولونمش ستون ویا دیکیلی طاش ؛ یوللر

بهر ۲۵۰۰ آرشون مسافه‌سنه دیکیلن سیوری طاش ویا آغاج و بو ایکی اشارت آراسنده‌کی مسافه .

مَیل [ع. أکلمه ؛ کوکل بر شیئه رغبت و محبت ایتمه ؛ ایکی طرفدن برینی التزام ایتمه ؛ تعشق ، ابتلا .

میلاد [ع. برینك طوغدیغی زمان ؛ حضرت عیسی (عم) ك طوغدیغی سنه .

میلادی [ع. حضرت عیسی (عم) ك طوغدیغی سنه اعتباریله اولان .

مَیلان ع. اکلمه ، محبت ایتمه .

میلیار عد. بیك میلیون .

میلیون عد. بیك کره بیك .

میم ع. (م) حرفنك اسمی .

میملَمَك [ف. سؤ حرکتی اولدیغیچون اشارت قومق .

میملی [ص. سؤ حرکتی بولوندیغی اشارت ایدلمش .

مَیمَنَت [ع. اوغور ، یمن ، سعد ، بختیارلق .

مَیمَنَتسِز ص. اوغورسز ، مشئوم .

مَیمَنَتسِزلك [س. اوغورسزلق ، شآمت .

مَیمَنَتلی [ص. اوغورلو ، مبارك ، مسعود .

مَیمَنه ع. (اردونك) صاغ جناحی .

مَیمون [ع. اوغورلو ، برکتلی ، بختیار ، مسعود .

مَیمون س. ب : مایمون .

میمی [ع. (م) حرفنه منسوب ومتعلق .

میشمیشی [ص. مسکین ، اویوشوق ، مزمز .

مینا ع. لیمان ، اسکله ، بندر .

مینا [فا. جام ، شیشه ، بلور . مینافام : جام رنکنده ، لاجورد ، ماوی .

مینو فا. جنت بهشت .

مینه [س. معدن اوزرینه اورولمش رنکلی جام طبقه‌سی ؛ ساعتك رقملری یازیلی اولان لوحه ؛ برنوع ظریف چیچك که مختلف رنکلری واردر .

مینه‌جی [س. معدن اوزرینه جامدن نقشلر ایشله‌ین .

مینه‌کار [س. معدنلرك اوزرینه نقش ایدن .

مینه‌کاری [ص. مینه قبیلندن ، مینه ایشی .

مینه لمك [ف. مینه یاپمق ، اوزرینه مینه‌ایشلمك .

مینی مینی [ص. پك کوچوك ، اوفاق .

میوه فا. یمیش ، فاکهه .

میوه‌جی [س. یمیش صاتان مانآو .

میوه‌خوش [س. (دوغروسی : میوه خشك) قورو یمیش .

میوه‌دار [فا. یمیش ویرن ، مثمر .

میوه‌لك [س. یمیش وضعنه مخصوص قاپ .

مئه ع. یوز ، ب : مائه .

ن

ن [س. الفبای عثمانینك یکرمی سکزنجی حرفی اولوب ابجد حسابنده (۵۰) عددینه اشارتدر .

نا ح. آل ، باق ، ایشته .

نا فا. ادات سلب ، دکل ، اولمایان .

نااُستوار [فا. چوروك ، متانتسز .

نااُمید فا. امیدسز ، مأیوس .

نااَهل فا. اهل اولمایان .

ناب ع. آزی دیشی ، کوزدیشی .

ناب فا. صاف ، خالص اولان .

نابت [ع. نباتات کبی کندیسنده بویومك ونشو بولمق قوتی اولان ، بیتن .

نابجا فا. یرنده اولمایان ، محلسز .

نابَدید [فا. کوزوکمز ، غیرمرئی ، میدانده اولمایان .

نابَکار [فا. منفعت و فائده‌دن خالی ، یاراماز .

نابود [فا. معدوم ، يوق اولان. غير موجود .

نابينا [فا. كور، كوزى كورمز، اعمى .

ناپاك فا. تميز اولمايان ، پيس .

ناپايدار [فا. ثباتسز، قرارسز، بقاسز .

ناپخته [فا. يتيشمه‌مش ، خام ؛ عجمى ، تجربه‌سز .

ناپسند [فا. بكنلمين، مقبول اولمايان .

ناپسنديده فا. عينى معنى .

ناپيدا [فا. موجود اولمايان ، بلليسز ، يوق اولان .

ناتراش [فا. تراش اولونمامش. يونتولمامش ، تربيه كورمه‌مش ، قبا .

ناتراشيده فا. عينى معنى .

ناتمام فا. بيتمه‌مش، ناقص اولان.

ناتوان فا. ضعيف، زبون، قوتسز.

ناجاق — بويوك بالطه .

ناجسبان [فا. غير لائق ، ياقيشمايان ، مناسبتسز اولان .

ناجنس [فا. جنسى بوزوق . صويى وجنسى اولمايان .

ناجى [ع. قورتولوب سلامت بولمش ؛ جهنم آتشندن كلياً قورتولماسى مقدر اولان .

ناچار [فا. چاره‌سز ، ضرورى اولان، مضطر؛ زواللى ، بيچاره ؛ چارناچار : ايستر ايستمز .

ناچيز [فا. بر شئ اولمايان ، هيچ حكمنده .

ناچيزانه [فا. هيچ حكمنده اوله‌رق ، عاجزانه ، حقيرانه .

ناحق [فا. حقسز، حق وانصافه مغاير .

ناحيه [ع. جانب، يان ، كنار؛ اقسام ملكيه‌دن قضانك منقسم اولديغى پارچه‌لردن هر برى ؛ كوچوك ير .

ناخدا [فا. اللهه اينانمايان ، ملحد ؛ كمى سواريسى، قپودان ؛ ناخداترس : اللهدن قورقماز .

ناخشنود [فا. خشنود وراضى اولمايان .

ناخلف [فا. پدر ويا اجدادينك شان و شرفنه اشتراك ايده‌ميوب سفاهت ورذالتى اختيار ايدن .

ناخُن فا. طرناق . ظفر .

ناخواه [فا. ایستمیه‌رك ، زور- اکی . خواه ناخواه : ایستر ایستمز .

ناخوش فا. بد ، کریه ، قبیح .

ناخوشگُوار [فا. هضمی زور ، قولای هضم او- لونماز ، لذتسز .

نادان [فا. جاهل ، بیلمز ؛ قبا . تربیه‌سز .

نادانی [فا. نادانلق ، جهالت ؛ قبالق ، تربیه‌سزلك .

نادِر ع. آز بولنور .

نادِرات ع. آز بولونان شیئلر .

نادُرُست [فا. دوغرو اولمایان ، اکری ، یاکلیش .

نادِره [ع. وقوعی نادر اولان شیء ، تحف حکایه .

نادِره‌دان [فا. غریب حکایه‌لر بیلن ، اهل ظرافت .

نادِره‌سَنج [فا. ظریف و نادر سوز سویلر اولان .

نادِم [ع. پشیمان اولان ؛ ندا- مت کتیرن .

نادِماً ع. پشیمان اوله‌رق .

نادی ع. چاغیران . باغیران

نادیده فا. کورولمه‌مش ؛ امثالسز .

نار [ع. آتش ، جهنم : آتش کبی یاقان شیء .

نار [فا. ایچنده قرمزی و اوفاق دانه‌لری بولنان معروف میوه .

ناراست [فا. دوغرو اولمایان ، اکری .

ناردَنك [فا. نار ویا سائر میوه- لردن چیقاریلان اکشی پکمز .

باردین [فا. سنبل رومی دنیلان چیچك .

نارَسیده [فا. ایریشمه‌مش ، کمال بولمامش ؛ هنوز بالغ اولمامش .

نارَفته فا. کچلمه‌مش .

نارق س. ب : نرخ .

نارکَل س. ب : نارجل .

نارکله [فا. تنیا کو ایچون قو للانیلان آلتکه اوزون برده مارپوجی اولور .

نارِنج فا. تورونج دنیلان میوه .

نارنجی [ع. تورونجی ، تورونج رنکنده .

ناروا [فا. لائق اولمایان ، یاقیشماز ، غیر جائز .

ناری [ع. آتشه منسوب و متعلق ؛ یانان ، پاریلدایان .

نارین فا. اینجه، ظریف، ضعیف.

ناز [فا. جلوه ، عشوه ، شیوه استغنا ؛ کندینی سودیرمك ایچون یاپیلان حرکت .

نازك [فا. اینجه، دقیق، نارین؛ ظریف ، کوزل، خوش ؛ پك تربیه‌لی، سوزی طوقونماز.

نازکانه [فا. نزاکت وظرافتله : تربیه‌لی برصورتده .

نازکلك [س. اینجه‌لك، نارینلك: لطف ایله معامله ، کوزللك ، ظرافت .

نازل ع. نزول ایدن ، اینن .

نازلانمق [ف. ناز وعشوه ایتمك؛ آلمق ایستمه‌مك ؛ شیمارمق .

نازلی [ص. جلوه‌لی ، عشوه‌لی : شیماریق .

نازنین [فا. نازلی ، جلوه‌لی ، شیماریق ؛ (استخفاف طریقله) معهود ، آشنا . طریق نازنین : بکتاشی طریق.

ناس [ع. انسانلر ، خلق . بین الناس : انسانلر آراسنده.

ناساز [فا. اویغونسز ، مناسبتسز ، مخالف .

ناسازکار [فا. اویغونسز، غیر موافق ، ضد .

ناسخ [ع. نسخ وابطال ایدن . لغو ایدن کتاب نسخه‌سی یازان .

ناسزا [فا. لائق اولمایان ، غیرمناسب .

ناسفته فا. دلینمه‌مش .

ناسنجیده [فا. طارتلامامش ؛ اطرافلیجه دوشونولمه‌مش .

ناسوت ع. انسانلق، انسانیت.

ناسور [ع. مقعدده حاصل اولان بر خسته‌لق ، فیستول.

ناسی ع. نسیان ایدن، اونودان.

ناشاد [فا. مسرور اولمایان ، مکدر ، محزون .

ناشایسته [فا. یاقیشمایان ، غیر لائق .

ناشر [ع. نشر ایدن، طاغیدان؛ کتاب و سائره باصدیروب صاتان .

ناشُسته فا. يبقانمامش .

ناشُكفته فا. آچلمامش .

ناشَكيب [فا. صبرسز ، چابق اوصانان .

ناشَكيبا فا. عيني معنى .

ناشَكيبائى [فا. صبرسزلق ، عدم تحمل .

ناشِناس [فا. بيلمه‌ين ، طا - نيمايان ؛ نعمت نا - شناس ، ايلك قيمتى بيلمز .

ناشنيده [فا. ايشيدلمه‌مش ، طويولمامش ، وقوعى يوق .

ناشى [ع. نشأت ايدن ، ايلرى كلن ، دولايى ، سببيله .

ناصِب ع. ديكن ، نصب ايدن .

ناصِح [ع. نصيحت ايدن ، اوكوت ويرن .

ناصِر ع. ياردیم ايدن ، معين .

ناصل [ص. ح. نه صورتله ، نه وجهله ، نه كبى ، نيجه ، نه درلو .

ناصَواب [فا. دوغرو اولمايان ، ياكليش ، حقسز .

ناصير [س. ياخود ناصور . بر يره چوق سورتونمه‌دن الده وسائر يرلرده سرتلشن‌درى پارچه‌لرى .

ناصيرلانمق [ف. ناصير پيدا ايتمك .

ناصيرلى ص. ناصير پيدا ايتمش .

ناصيه [غ. آلن ، جبهه ، جبين . ناصيهٔ حال : يوزك كوستريشى .

ناطِر ع. باغ بكجيسى ، محافظ .

ناطِر س. حمام خدمتجيلرينك باشى .

ناطِق [ع. سويله‌ين ، نطقه كلن ؛ عقللى ، ذكايه مالك اولان ؛ غير ناطق : دو - شونوب سويليه‌مه‌ين .

ناطِقه [ع. دوشونوب سويلمك خاصه‌سى ؛ كوزل سوز سويلمك اقتدار و استعدادى .

ناطِقه‌پَرداز [فا. ابى دوشو - نه‌رك مرامنى بلاغتله آكلاتان .

ناطِقه‌پيرا [فا. بلاغتله سوز سويله‌ين ؛ ناطقه‌يى تزيين ايدن .

ناطور ع. ب : ناطر .

ناظِر [ع. نظارت ایدن ، باقان؛ اداره ایله‌ین ، متوجه . نظارتی اولان؛ بویوك بر ایشك باشنده بالعموم مأمورینه نظارت و ریاست ایدن ذات ؛ وكلای دولتدن هر بری .

ناظِم [ع. نظامه قویان ، ترتیب ایدن ؛ موزون و مقفا اوله‌رق افاده وبیان ایدن، شاعر.

ناعِم ع. یومشاق ، كمیكسز .

ناعوره ع. صو دولابی .

ناعی ع. برینك اولومنی خبرویرن.

ناف فا. كوبك، اورته، وسط .

نافِذ [ع. نفوذ ایدن ، دلوب كچن؛ تأثیرایدن، نفوذلی.

نافِر ع. قاچان .

نافَرجام [فا. اصل و اساسدن عاری ، اصلی فصلی اولمایان .

نافِع [ع. منفعتلی ، فائده‌لی ، كارلی .

نافعه [ع. یول وكوپری كبی عمومك منفعتنه عائد ایشلره باقان دائره .

نافِله [ع. واجب ولازم دكل‌ایكن اجرا اولونان فعل و عمل، فرائضدن ماعدا قلنان نماز ؛ مال غنیمت ، عطیه، بخشیش، هدیه ؛ طورون .

نافِله [ص. بوش، بیهوده ، فائده‌سز ، بوشنه .

نافه [فا. كیكك آلت تناسلی ایله كوبكی آراسنده‌بولنان مسك طورباسی ؛ بر نوع كورك ؛ محبوبه‌نك صاچلری .

نافی ع. نفی ایدن.

ناقابِل [ع. قابل‌اولمایان، محال، غیر ممكن ، قابلیت و استعدادی اولمایان .

ناقِص [ع. نقصان ، ناتمام ، اكسیك ، قصورلی ؛ حسابده طرح اشارتی .

ناقِل [ع. نقل ایدن، كوتورن؛ حكایت وروایت ایدن .

ناقِلیّت [ع. برشیئی بر یردن بر یره نقل ایتمكه مساعد اولمه .

ناقوس [ع. كلیسا چاكی ؛ چاك شكلنده قپاق .

ناقه ع. دیشی دوه .

ناقِه [ع. خسته‌لقدن قالقوب ایيلشمكه یوز طوتان .

ناك [فا. ترکجه (لی ، لو) معنا - لرینه کلن براداتدر. غضبناك: غضبلی ، المناك : المل .

ناکام [فا. محروم ، بی بهره ، مرادینه نائل اولمایان .

ناکامی فا. محرومیت .

ناگاه [فا. وقتسز ، آنسزین ، بردن بره .

ناکس [فا. انسانیتسز ، آلچاق ، دنی ، ذلیل ، خسیس .

ناکسلك [س. خسیسلك ، جمریلك .

ناگوار [فا. آجی ، اکل وشربه صالح اولمایان .

ناگه فا. آنسزین ، بردن بره .

ناگهان فا. عینی معنی .

ناگهانی [فا. آنسزین وقوع بولان .

نال س. ب: نعل .

نالان [فا. ایکله ین ، انین و فغان ایدن .

نالایق [فا. لایق و سزاوار اولمایان .

نالش [فا. ایکلتی ایکلمه ؛ انین وفغان ایتمه .

ناله [فا. عینی معنی . ناله کن و ناله کنان : ایکلیوب انین وفغان ایدن .

نام [فا. اسم ، آد ، شان و شهرت. بدنام : فنا نام قازانمش ؛ نیکنام : ایی نام قازانمش ، ایلکده مشهور . اسملی ، آدلی .

نام آور فا. مشهور ، نامدار .

نامبارك [فا. مبارك و مسعود اولمایان .

نامتصوّر [فا. تصور و خیال اولونماز اولان .

نامتناهی [فا. صوکی و نهایتی اولمایان .

نامحدود [فا. حدی پایانی اولمایان؛ حدسز .

نامحرم [فا. محرم اولمایان ، اختلاطی حرام اولان .

نامحرمیت [فا. نامحرملك ، نا محرم اولمه .

نامدار فا. مشهور ، شهرتلی .

نامداری فا. شهرت . مشهورلق .

نامرد [فا. قورقاق ؛ انسانیتسز ، خسیس ، بخیل .

نامردانه [فا. انسانیتسزلکله ، آلچاقجه‌سنه .

نامَردلِك [س. قورقاقلق، انسانيتسزلك .

نامَردى فا. عينى معنى .

نامَرضى [فا. رضايه مغاير، مرضى و مقبول اولمايان .

نامَرغوب [فا. بكنلمش اولمايان، غير مقبول.

نامِزاج [فا. مزاجسز، كيفسز، خسته .

نامَزَد [فا. نكاح ايچون نشانلانمش اولان؛ وقتاجرا حلول ايتمه‌دن بر خصوصه تعيين وتخصيص قلنان .

نامَسعود [فا. مسعود ومبارك اولمايان .

نامَسموع [فا. ايشيدلمه‌مش اولان .

نامَطبوع [فا. طبع ونشر ايدلمه‌مش؛ خوشه كيتمه‌ين .

نامَعدود فا. چوق، صايلماز.

نامَعروف [فا. معروف ومعلوم اولمايان، بيلينمه‌ين.

نامَعقول [فا. عقله يقين اولمايان؛ عقلاً تجويز وتحسين اولونمايان .

نامَعلوم [فا. بيلنمه‌ين، مجهول، معلوم اولمايان .

نامَقبول فا. مقبول اولمايان.

نامُلايِم [فا. ملايم اولمايان، اويغونسز؛ سرت .

ناملى ص. مشهور، نامى طويولمش.

نامُناسِب [فا. مناسب اولمايان، اويغاز اولان .

نامُوافِق [فا. موافق واويغون اولمايان .

نامَوَر فا. آدلى، مشهور .

نامَوزون [فا. وزنسز، آهنكسز، بوزوق .

ناموس [ع. قانون، قاعده؛ عرض، ادب، عفت، عصمت؛ حسن‌صيت، شرف و شان استقامت، سيورى سينك . ناموس اكبر : جبرائيل (عم) .

ناموسسِز [ص. ناموسى اولمايان؛ عفت و عصمتى بولونمايان .

ناموسكار [فا. ناموسلى، مستقيم، دوغرو .

ناموسكارانه [فا. ادب وعصمت ايله، استقامتله.

ناموسلی ص. ناموس وادبی اولان .

نامه فا. مکتوب ، رساله .

نامه بَر فا. مکتوب کوتورن .

نامِهرِبان [فا. وفاسز ، صادق ودوست اولمایان ؛ شفقتسز .

نامه رَس [فا. نامه کوتورمکه مأمور اولان .

نامی [ع. بویوین ، نشو ونما بولان .

نامِیه [ع. قوهٔ نامیه : بیتوب نشو ونما بولمق خاصه‌سی

نان [فا. اتمك . نان‌پاره : اتمك پارچه‌سی ، کچینمك ایچون برینه ویریلن وظیفه .

نانکور [فا. کافرنعمت ، یدیکی اتمکك قدرینی بیلوب شکر ایتمه‌ین .

نانکورلِك س. کفران نعمت .

نانه [س. کوزل قوقولو معروف نبات .

ناودان [فا. اولوق ، صویولی ، میزاب .

ناوَرد [فا. جنك ، محاربه ، مقاتله .

ناوَردگاه [فا. جنك میدانی ، معرکه .

ناوَك [فا. اوق ، تیر ، سهم . ناوك انداز : اوق آتان .

ناولون [س. واپور کراسی ، اجرتی .

ناهِب ع. نهب و غارت ایدن .

ناهِق ع. آنکیریجی ، مرکب سسلی .

ناهَمتا فا. مساوی ومشابه اولمایان .

ناهَموان [فا. دوز و مستوی اولمایان ، زمانی زمانه اویماز اولان ، اویغونسز .

ناهید [فا. زهره ییلدیزی ؛ یتیشمش ، بلوغه ایرمش کنج قیز .

ناهیده فا. عینی معنی .

نای [فا. قامش؛ قامشدن یاپیلان معروف چالغی .

نایاب [فا. بولونماز ، معدوم ؛ نادر .

نائِب [ع وکیل ، قائم مقام ؛ قاضی وکیلی ؛ قاضی ، حاکم الشرع ؛ نوبتله کلن .

نائِره ع. آتش ، آلو .

نایزن فا. نای دیلن آلتی چالان.

نائل ع. دسترس وموفق اولان.

نائلیت ع. نائل اولمه ، مراد دینه ایرمه .

نائم ع. اویقوده اولان. اویویان

نبأ ع. خبر پیام.

نبات ع. اوت ، آغاج وسائره کبی یردن بیتن و فقط جانلی اولمایان شئی .

نباتی ع. نباته منسوب ومتعلق .

نباهت ع. صیت و شهرت ، اصالت ونجابت .

نباید فا. لازم دکلدر، اولاملی .

نبت ع. بیتمه ، نشو ونما بولمه؛ اوت ، نبات .

نبذه ع. بر شیئك پارچه‌سی ؛ آز شئی ، بر مقدار .

نبرد فا. دوکوش ، جنك ، حرب نبرد آزما : چوق محاربه کورمش .

نبض ع. دامارك آتمه‌سی ؛ بیلکده‌کی دامار .

نبضان ع. دامار اورمه، نبض آتمه .

نبضی ع. نبضه منسوب ومتعلق.

نبط ع. بر قبیله‌نك اسمی .

نبط ع. انسانك ایچی .

نبطی ع. نبط قومنه منسوب ومتعلق .

نبعان ع. (منبع صویی) فیشقیرمه، چیقمه .

نبوت ع. پیغمبرلك .

نبوی ع. پیغمبره منسوب ومتعلق.

نبی ع. پیغمبر ، رسول .

نبیر فا. اوغلك اوغلی، طورون .

نبیله ع. اوصاف عالیه ایله متصف، عالیجناب ، اصیل، نجیب .

نتاج ع. یاورولامه ، طوغورمه .

نتائج ع. نتیجه‌لر . ب: نتیجه .

نتف ع. قیل یولمه .

نته ع. (که) یاخود (کیم) اداتلریله برلکده قوللانیلیر، تشبیه وتمثیل بیان ایدر .

نتیجه ع. برایشدن، بروقعه‌دن، براصلدن و برعملیهٔ حسابیه

دن چیقان شئی ؛ خلاصه ، زبده ؛ صوك ، عاقبت ؛ قیاسك ایکی قضیه‌سندن چیقان خلاصه. نتیجهٔ کلام : الحاصل .

نَتیجه‌سِز [ص. نتیجه‌سی اولمایان ، صوکی کلمه‌ین.

نَتیجه‌لَنمَك [ف. بر نتیجه بولمق صوکنه ایرمك .

نِثار [ع. صاچمه ، سرپمه ؛ طاغیتمه .

نَثر [ع. صاچمه ، سرپمه ؛ موزون ومقفی اولمایان‌سوز.

نَثراً ع. موزون ومقفی اولمایارق.

نَجابَت ع. صویلیلق ، اصالت .

نَجابَتلی [ص. صویی و اصالتی اولان .

نَجات [ع. قورتولمه ، خلاص ، سلامت .

نَجّار [ع. دولکر ، طوغراماجی ؛ مارانغوز .

نِجار ع. اصل ، نسب ، منشأ ، رنك.

نِجارَت [ع. دولکرلك ، مرانغوزلق .

نَجاسَت ع. پیسلك ، مردارلق.

نَجاشی [سخ. حبش حکمدارلرینه ویریلن عنواندر .

نَجائِب [ع. نجیب واصیل اولان شیئلر .

نُجَبا [ع. نجیبلر . ب: نجیب .

نَجد [سخ. جزیرة العربده مشهور خطه .

نَجدَت [ع. یکیتلك ، بهادرلق ، شجاعت .

نَجَس و نَجِس [ع. کیرلی ، پیس ، مردار ، ملوث .

نَجَف [سخ. حضرت علی (رضه)‌ك تربه‌لرینك بولوندیغی شهر ؛ نجف حوالیسنده چیقان بر نوع بللور .

نَجل [ع. اوغل ، احفاد ؛ یردن چیقان صو .

نَجم ع. ییلدیز ، کوکب ، ستاره.

نَجمی ع. ییلدیزه منسوب ومتعلق.

نُجوم [ع. نجملر ، ییلدیزلر . علم نجوم: ییلدیزلرك احوالندن بحث ایدن برعلم ؛ ییلدیزلرك حرکاتندن کویا احکام چیقاران علم .

نُجومی [ع. ییلدیزلره ویا علم نجومه منسوب و متعلق .

نَجیب [ع. صویی تمیز اولان . اصیل ؛ دیکرلرینه نسبتله بر امتیازه صاحب اولان؛ عرق ونسلی پاك اولان .

نُحات [ع. ناحیلر ، نحویون . علم نحو علماسی .

نُحاس ، نَحاس [ع. باقیر ؛ طبیعت ، خلق . خوی .

نُحاسی [ع. باقیره منسوب و متعلق .

نَحافَت ع. ضعیفلك ، لاغرلق .

نَحت [ع. کسمه ، بیچمه ، یونمه ، اویمه .

نَحر ع. بوغازلامه ، کسمه .

نِحریر [ع. ماهر ، حاذق ، تجربه‌لی ، صنعتکار .

نَحس [ع. اوغورسز ، مشئوم؛ طالعسزلك ، مصیبت ، فلاکت .

نَحل ع. آری ، زنبور .

نُحل ع. هدیه ، عطیه .

نِحله [ع. جهاز ، دوکون هدیه‌سی ؛ ادعا ؛ دینك بر شعبه‌سی ، مذهب .

نَحو [ع. یان ، طرف ، جانب ؛ نیت ، مقصد ؛ یول ؛ کلمه‌لرك ترتیب ووظیفه‌سندن بحث ایدن علم .

نُحوسَت ع. اوغورسزلق ، شأمت .

نُحوستلی ص. مشئوم ، اوغورسز .

نُحول ع. ضعیفلك .

نَحوی ع. نحوه منسوب ومتعلق .

نَحیف ع. ضعیف ، لاغر .

نُخاع ع. مردار ایلیك .

نُخبه [ع. هرشیئك منتخب وکزیده‌سی .

نَخجیر فا. آو ، شکار : آو حیوانی .

نُخوه ع. بورا . قاصرغه . فورطنه .

نُخُست فا. برنجی ، ایلك . اول .

نُخُستزاد فا. ایلك طوغان .

نُخُستین فا. ایلك ، برنجی ، اول .

نَخل [ع. خرما آغاجی ؛ بال مومندن آغاج ومیوه شکلی .

صاحب و ناشری : اقبال کتبخانه‌سی

نَخلبَند [فا. آغاج بودایان ؛ بال مومندن آغاج ومیوه شکللری یاپان .

نَخلِستان فا. خرمالق .

نَخله ع. تك برخرما آغاجی .

نَخوَت [ع. کبر ، غرور ، خودبینلك ؛ جسارت ، جرأت .

نُخود [فا. حبوباتدن معروف کوچوك ویوارلاق دانه .

نِدا [ع. چاغرمه ، سسلنمه ، باغرمه؛ حرف ندا : چاغرمغه یارایان صرف .

نَدامَت ع. نادم وپشیمان اولمه.

نَداتکار [فا. نادم وپشیمان اولان .

نَدبه [ع. یاره یری ، نشانی Cicatrice.

نُدبه [ع. اولونك محاسننی ذکر ایده‌رك آغلاشمه .

نُدرَت [ع. نادر اولمه ، آزلق .

نُدَماء ع. ندیملر ، ب : ندیم.

نَدیم [ع بریله برلکده ایچن ؛ آرقداش، همبزم. همدم ؛ برینی کوزل ولطیف سوزلرله اکلندیرمسنی بیلن .

نَدیملك [س. کوزل ولطیف سوزلرله اکلندیرمسنی بیله‌نك حالی .

نَذر [ع. ارزو ، ایستك ؛ حقه تخصیص اولونان شئی، آداق.

نُذور ع. نذرلر .

نَذیر [ع. کناه وقباحتدن واز کچیرمك ایچون مجازات ایله قورقودارق نصیحت ایدن.

نَر فا. ارکك .

نَرجیس ع. نرکس .

نَرخ [ع. ات واتمك کبی شیئلره بلدیه‌نك تعیین ایتدیکی فیئات .

نَرد فا. طاوله اویونی.

نَردُبان [فا. یوکسك بر یره ویا أوك اوست قاتنه چیقمق ایچون قوللانیلان آلت ، باصامق ، سلم .

نَرگِس [فا. معروف کوزل بر چیچك ؛ محبوبه‌نك کوزی .

نَرم [فا. یومشاق ، ملایم لطیف.

نَرمدِل [فا. يوركى دايانمايان ، مرحمتلى .

نَرمساز فا. حليم يا يواش طبيعتلى .

نَرمى [فا. يومشاقق ، لطافت ، ملايملك .

نَره [ظم . س. مكاندن سؤال ايچون قوللانيليير .

نَره‌لى [ص. هانكى يرلى ، هانكى محلدن .

نَريمان فا. پهلوان. شجيع . بهادر.

نِزار [فا. ضعيف ، آريق ، لاغر ، اينجه .

نِزاع ع. چكيشوب غوغا ايتمه .

نَزاكت [س. نازكلك ، لطافت ، ظرافت ، اينجه‌لك ، ادب وتربيه ؛ اهميت .

نَزاهت ع. پاكلك ، تميزلك .

نَزد فا. يان ، عند ، قرب .

نَزديك فا. يقين ، قريب .

نَزع [ع. چكوب قوپارمه، سوكمه؛ جان بدندن چيقمه .

نَزف ع. چوق قان آقمه ،

نَزفى ع. نزفه منسوب ومتعلق .

نَزله [ع. برونك آقماسنه سبب اولەرق خستەلق ؛ بدنك هر هانكى بريرندن كان آقنتى .

نَزلى ع. نزلەيه منسوب ومتعلق .

نُزول [ع. آشاغى اينمه ؛ حيواندن اينوب بريره قونمه؛ فلج ، اينمه ، طامله .

نُزهَت [ع. اكلنجه ، انشراح. ذوق، تنزه ؛ مسافه .

نُزهتگاه فا. اكلنجه محلى .

نَزيه ع. پاك ، تميز .

نِژاد [فا. صوى ، نسل ، نسب، طينت ، اصل ، كوهر .

نَساء ع. حياتك اوزونلغى .

نِساء ع. قادينلر، قاريلر، اناث ،

نَسّاج ع. نسج ايدن ، طوقويان.

نِساجَت [ع. طوقوجيلق، طوقومه صنعتى .

نَسَب [ع. صوى ، اقربالق ، بالخاصه پدر جهتندن اولان اقربالق .

نَسَباً ع. نسب جهتیله .

نِسبَت [ع. تعلق ، منسوبیت ؛ قسملرك آرالرنده وهیئت عمومیه‌لرنده‌کی اویغونلق ، قیاس، مقایسه ؛ عناد ؛ رغماً . بالنسبه : نسبتله .

نِسبَةً ع. نسبتله مقایسه‌اولونارق.

نِسبَتجی [س. معند ؛ برینه رغماً ایش کورن .

نَسَبی ع. نسبه منسوب ومتعلق.

نِسبی ع. نسبتله واقع اولان.

نَستَر [فا. یاخود نسترن . یبانی کل ، آغستوس کلی .

نَستَرن فا. عینی معنی .

نَسج ع. طوقەمه .

نَسخ [ع. سیلمه ایشی؛ بوزوب ابطال ایتمه ؛ بر کتابك عینی چیقارمه؛ کتاب استنساخنده قوللانیلان یازی .

نُسَخ ع. نسخه‌لر . ب: نسخه.

نُسخَتَین [ع. نسخه‌نك تثنیه‌سی. ب: نسخه.

نُسخه [ع. کتاب وبا بریازینك برقطعه صورتی ؛ مرض وضرر دفعی ایچون وجودك برطرفنه طاقیلان دعا وامثالی ؛ نسخه‌لرك قاتلاندیغی شکلده بولونان شئی‌که اکثریا اوچ کوشه‌لی اولور .

نَسخی [ع. کتاب یازمقده قوللانیلان خط عربی .

نَسر [ع. بویوك ییرتیجی بر قوش .

نَسرین فا. یبانی کل ؛

نَسطوری [ع. برنوع خرستیان مذهبنه‌تابع‌اولانلره دنیر .

نَسق [ع. نظام وانتظام ،ترتیب تناسب ، مناسبت ، هندام .

نَسل [ع. صوی ، ذریت ، نسب .

نَسناس ع. بویوك مایمون.

نَسنه [س. شئی ؛ هیچ بر شئی .

نِسوان ع. قادینلر ، اناث .

نَسیْ [ع. اونوتمه ، فراموش . نسیاً منسیاً: بوتون بوتون اونوتمه .

نِسیان ع. عینی معنی .

نَسیب [ع. صویلی ، بالخاصه باباجهتندن اصیل اولان .

نَسیجه [ع. طوقونمش ، نسج اولونمش قماش .

نَسیس [ع. سعی وجهد شدید ؛ طبیعت ، شدتلی آجلق ؛ صوك نفس .

نَسیم [ع. کوزل ولطیف اسن روزکار ، هوانك خفیف حرکتی .

نَسیمی [ع. لطیف اسن روزکاره منسوب ومتعلق . هوای نسیمی : تنفسه یاران هوا .

نِشا ع. نشاسته دینلن شئی .

نَشأت [ع. پیدا اولمه ، حاصل اولمه ، وجوده کلمه ، چیقمه ؛ ایلری کلمه ، منبعث اولمه .

نِشادِر [ع. آمونیاق طوزی دینلن ماده .

نِشادِری [ع. نشادر روحنه منسوب ومتعلق .

نِشاسته [فا. حبوبات اوزی . حبوباتك صوده چوروده‌لدکدن صوکره چیقان بیاض صوینك قوریدیلوب ازلمسندن حاصل اولان ماده .

نَشاط [ع. سوینج ، کیف ، نشئه .

نَشاطسز ص. کیفسز ، نشئه‌سز .

نَشاطلی نشئه‌لی ، کیفلی .

نِشان [فا. علامت ، برشیئك ویا بر وقعه‌نك بیلنمسنه مدار اولان اثر ؛ یاره اثری ؛ قورشون وسائره ایله اورلماسی مطلوب هدف ؛ بر کنك آله‌جغی قیزه نکاح اولمه‌دن اول کوندردیکی یوزوك وسائره کبی هدیه ؛ اصحاب لیاقته ویریلن وکوکسه طاقیلان علامت .

نِشان [فا. قالان، طوران، یرلشن؛ دیکوب نصب ایدن .

نِشانجی [س. آتدیغی مرمی ایله هدفه اورمقده ماهر اولان .

نِشانجیلق [س. هدفه اورمق مهارتی .

نِشانده [فا. دیکلمش ، نصب اولونمش .

نِشانگاه [فا. تفنکك اوستنده نشان آلمغه مخصوص آلت ؛ هدف یری .

نِشانلامَق [ف. نشان قومق، اشارت ایتمك ؛ هدفه اورمق ازدواجه نامزد ایتمك .

نشانلی [ص. بر نشانی اولان ؛ ازدواجه نامزد اولمش.

نشانه فا. اثر، علامت .

نَشتَر س. جراح بچاغی .

نَشر [ع. طاغیتمه ، یایوب آچمه ؛ اشاعه ایتمه ؛ بر اولویی دیریلتمه ؛ غزته وسائره‌یه بر مقاله وسائره باصدیرمه ، هرکسك اوقویه بیله‌جکی برحاله قومه .

نَشر [ع. کوزل قوقو ، تورا قلمقدن صوکره تکرار یشیلله‌نن نبات؛ حیات، دیرلمه.

نَشریّات [ع. نشر واشاعه اولونان شیئلر . غزته وسائره‌نك یازدیغی شیئلر ؛ برینك باصدیردیغی اثرلر .

نِشَست [فا.اوتورمه ؛ اوتوران، مقیم .

نِشَسته فا.اوتورمش.

نِشَسته س. ب: نشاسته .

نَشف [ع. صوبی چکوب ایچمه ، بلع ایتمه .

نَشَق ع. بورنه چکمه .

نَشو [ع. یکیدن پیدا اولوب حیاته کلمه ، بویومه .

نَشور ع.نشر ایدن،طاغیدان

نُشور [ع. حیات ، دیرلمه . یوم النشور : هرکسك یکیدن دیریله‌جکی کون .

نَشوه [ع. شرابك ویردیکی سر سملك ؛ قوقو .

نِشیب [فا. اینیش ، یوقوش آشاغی اولان یر، مائل .

نَشیده [ع. جمعیتلرده سویله‌نن منظومه ، شعر .

نِشیمَن فا. اوتوراجق یر، مجلس.

نِشیمَنگاه [فا. مجلس یری ، اوتوراجق محل .

نِشین [فا. اوتوران ، اوتورمش اولان .

نَشئه [ع. یکیدن پیدا اولوب وجود بولمه ؛ کیف ، سوینج ؛ خفیف سرخوشلق .

نَشئه سِز [ص. کیفی اولمایان ، مکدر ، نشاطسز .

نَشئه لَنمَك [ف. کیفلنمك، فرحلانمق؛ خفیفجه سرخوش اولمق .

نَشئه‌لی [ص. کیفلی ، شن ، شاطر؛ خفیفجه سرخوش.

نَصّ [ع. (بر كتابك) متنى ؛ (بر شيئك) تعبيرى؛ صراحت. قرآن و حديثده بولنوب معناسندن اصلا شبهه ايدلمه‌ين كلام؛ دليل ، حجت ، برهان .

نِصاب [ع. (بر شيئك) اصل و منشأى ، اساس ؛ بر شيئك حالت مقرره‌سى ، قوام. مالك ذكاتى ويرلمسى لازم كلن مقدارى .

نُصّار ع. ناصرلر ، ياردمجيلر .

نَصارا [ع. يا خود نصارى . نصرانيلر، عيسوى مذهبنده اولانلر .

نَصائح [ع. نصيحتلر . ب : نصيحت .

نَصب [ع. ديك طوردیرمه، ديكمه؛ برينى مأموريته تعيين ايتمه ؛ ترفيع ؛ اشارت ، حدود اشارتى ، هدف؛ خسته‌لق ، فلاكت ، آخرى مفتوح اولان براسمك حالى .

نَصح ع. اوكوت. نصيحت .

نَصر [ع. ياردم ، معاونت ؛ مظفريت ، غالبيت .

نُصَراء [ع. نصيرلر ، ياردم ايدنلر ، معاونلر .

نَصرانى [ع. حضرت عيسى (عم) ك مذهبنه تابع اولان ، خرستيان .

نَصرانِيَّت ع. خرستيانلق .

نُصرَت ع. ياردیم؛ مظفريت، غلبه .

نَصرى [ع. نصر و نصرته منسوب ومتعلق .

نِصف ع. يارى ، ياريم، نيم .

نَصَفَت ع. انصاف ، عدل .

نِصفِيَّت [ع. ياريلق ، يارى يارى‌يه بولوشمه .

نِصفِيّه [ع. برنوع ناى دنيلن چالغى .

نَصل [ع. مزراق واوق دميرى؛ (قليچ و بچاق) دميرى.

نَصِل ح. ب: ناصل .

نَصوح ع. صميمى ، خالص .

نُصوص [ع. نصلر ، دليللر ، برهانلر ، حجتلر .

نُصول ع. نصللر. ب: نصل .

نَصيب [ع، ى ، حصه؛ بهره ؛ قسمت ، قدر ؛ ميسر .

نَصیحَت ع. اوکوت ، پند .

نَصیر ع. یاردیم ایدن ، مدافع .

نُصَیری [ع. برمذهب مخصوصه تابع اولان جماعت افرادندن اولان .

نَضج ع. اولمه کاله، ایرمه .

نَضرَت [ع. کوزللك ، رونق ، پارلقی ، طراوت .

نُطّار ع. قورقولق ، مانکەن .

نَطاس س. ب: نطس .

نِطاق [ع. کمر . قوشاق ؛ فوته .

نَطرون ع. کهرچله ؛ بورق

نَطَس [س. یاخود نادلس . تارلایی سوروب اکمکه حاضرلامه .

نَطع [ع. اولومه محکوم اولانلری اوزرنده اعدام ایتمکه یاخود اویون اوینامغه و یا یمك یمکه یارایان مشین ویا سختیاندن یایغی .

نُطفه [ع. منی ؛ آز مقدارده صاف صو ، داملا .

نُطق [ع. سوز ، کلام ، لقردی . اقناع ایتمك مقصدیله بر جمعیته خطاباً سویلنن سوزلر ، خطبه .

نَطوق [ع. قولایلقله سوز سویله‌ین ؛ فصاحت و بلاغتله خطیبانه ادارهٔ کلام ایدن .

نُظّار ع. ناظرلر ، ب: ناظر .

نَظارَت [ع. باقمه ، کوزتمه ؛ سیر ، کزرمه ؛ دولتك باشلیجه دائرەلرندن بری .

نَظّاره [ع. سیرجیلر ، تماشا کران .

نَظافَت ع. تمیزلك ، پاکلك .

نِظام [ع. دیزی ، صره ؛ ترتیب ، قاعده ، دستور ، وزیر .

نَظّام [ع. نظام ویرن ، ترتیب وتنظیم ایدن .

نِظاماً ع. نظام و قانونه توفیقاً .

نِظامات ع. نظاملر ، قانونلر .

نِظامسِز [ع. ترتیبسز ، قاعده‌سز ، قانونسز ، اصولسز .

نِظاملی [ص. ترتیبلی ، نظاملی ؛ قانونه موافق .

نِظامنامه [فا. قانون ونظامی حاوی رساله ؛ هر هانکی جمعیتی سوق واداره ایچون یاپیلمش اصول وقواعد مجموعه‌سی.

نِظامی [ع. نظام وقانونه منسوب ومتعلق. عساکر نظامیه: عسکرك موظف صنفی.

نِظامیه [ع. موظف عسکر اداره‌سی دائرهٔ عسکریه.

نَظائِر [ع. نظیره‌لر . ب : نظیره.

نَظَر [ع. باقمه ؛ دوشونمه ؛ ملاحظه ؛ ایلك ، توجه. خیرخواهلق ؛ خلقك اعتقادی وجهله کوزده اولان بر قوهٔ مضره‌که انسان، حیوان واشیایه اصابت ایتدکده هلاك و ضررلرینی موجب اولور ؛ عند ، نزد . حسن نظر : توجه . صرف نظر ایتمك : واز کچمك . نظرگاه : باقیلان ، باقیله‌جق یر.

نَظَراً [ع. کوره ، قیاساً ، نسبةً .

نَظَری [ع. نظره منسوب و متعلق ؛ عملی اولمایان ، یالکز علمی وفنی اولان .

نَظَرِیّات [ع. علمی وفنی معلومات ، نظریه‌لر .

نَظَرِیّه ع. نظریاتك مفردی .

نَظم [ع. ترتیب، نظام، ترتیب ایدلمش شئی ، موزون ومقفی کلام .

نَظماً [ع. منظوم اوله‌رق ، موزون ومقفی اوله‌رق .

نَظیر [ع. مثل ، مانند، مشابه، مساوی .

نَظیره [ع. باشقه برشیئه بکزه‌مك اوزره یاپیلان شیء ؛ بر شاعرك شعرینه بکزه‌مك اوزره ترتیب اولونان شعر .

نَظیف ع. تمیز ، پاك .

نُعاس ع. اویوقلامه .

نِعال ع. نعللر ، آیاق قابلری .

نَعامه ع. دوه قوشی .

نَعت [ع. وصف ومدح ؛ پیغمبر ذیشان افندیمزك مدح و ثناسنی متضمن قصیده ؛ صفت.

نَعت خوان [فا. نعت شریف اوقویان .

نَعره [ع. باغیرمه ، چاغرمه ؛ بروندن سس چیقارمه ، کورولتی .

نَعش [ع. ایچنده اولو بولونان تابوت ؛ اولو، جنازه ؛ بنات نعش : (دب اکبر ودب اصغر) برجی ؛ ابن نعش : بو برجك هر بر یلدیزی .

نَعل [ع. آیاق قابی ، قوندره ؛ حیوانك آیاغنه اورولان دمیر قلیجك (معدنی) چامورلغی ؛؛ غیر مثمر طوپراق ؛ نعللری دیکمك : اولمك .

نَعلبَر [فا. (زبانزدی . نالبور) نعل و چیوی کبی شیئلر یاپان کیمسه .

نَعلبَند [فا. حیوانلرك طرناقلر- ینی کسوب نعللایان صنعتکار .

نَعلبَندلِك [س. نعلبند صنعت و ایشی ؛ بر نوع قبا بیطارلق .

نَعلچه [فا. آیاق قابلرینك آلتنه اورولان دمیر .

نَعللاتمَق ف. نعل طاقدیرمق.

نَعللامَق ف. نعل طاقمق .

نَعلی ع. نعل شکلندهاولان.

نَعلین [ع. معروف تختەدن بر چفت آیاق قابی که یارمقلری طوتمق ایچون اوزرنده مشیندن بر طاسمه بولنور .

نَعلینجی [س. نعلین یاپان و صا- تان . نعلنجی کسری: هپ کندی منفعتنی دوشونن .

نَعَم [ع. اوت ، هاء های ، پك أیی . لاو نعم خیر ویا اوت تعبیرنده مستعملدر .

نِعَم ع. نعمتلر . ب: نعمت.

نِعمَ [ع. نه ایی ، نه کوزل ! نعم التصادف : نه ایی تصادف .

نَعماء ، نُعمی [ع. ایالك، لطف توجه امتیاز.

نُعمان [ع. قان ؛ عرب حکمدار لرینك لقبی . شقائق النعمان : کربد لالەسی دنیلن بر چیچك .

نِعمَت [ع. ایلك ، لطف ؛ توجه ، امتیاز ؛ رفاه وثروت، کچینمکه یارایان شیلر؛ اکمك .

نَعنع ع. ب: نانه .

نعوت ع. نعتلر ب: نعت.

نَعوذُ بِالله [ع. اللهه صیغینیرق دیمکدر .

نَعیم [ع. نعمت، بوللق ، رفاه؛ آسوده حیات ؛ دنیانك مال ومنالی جنت . نعیم البال : آسوده بر فکر ایله . نعیم الله : اللهـك لطف و کرمی .

نَغمه [ع. أزکی ، قولاغه خوش کلهجك سسلرك تعاقبی ، مقام ، آهنك. نغمـه پرداز ، نغمـه کسن ؛ نغمه سـاز ، نغمهزن . خوانده ، مقام ایله اوقویان .

نِفاس ع. طوغورمه ، لخوصهلق.

نَفاسَت [ع. قیمتدار ، نادر و مقبول اولان شیئك حالی .

نَفاسی [ع. لخوصهلغه منسـوب ومتعلق .

نِفاق [ع. ریاکارلق ، ایکی یوز-لیلك ، دین خصوصنده ریا ؛ کافر ایکن ظاهراً مسلما-نلق کوسترمه ؛ بربریله بو-زوشوب محبت واتحاده خلل کلمه ؛ بوزوشمه .

نِفال [ع. نفللر، غنیمت مالری، هدیهلر .

نَفائِس [ع. قیمتدار و نادر او-لان شیئلر .

نَفت [فا. بویاجیلقده قوللانیلان برنوع یاغ .

نَفتی [ص. نفت یاغی رنکنـده ، یشیل ایله قهوه رنکی آرا-سندهکی رنکده اولان.

نَفح [ع. اوفورمه ، اسمـه ؛ توقو نشر ایتمه ، (دامار) قانی فیشقیرتمه .

نَفحه [ع. هوایه آغزله اوفله-مکدن حاصل اولان روز-کار ؛ هوانك حرکتی ؛ آغزدن دیشاری چیقان نفس ؛ اطرافه یاییـلان لطیف قوقو ، هدیه ، عطیه .

نَفخ [ع. اوفلهمه ؛ اوفلهیهرك شیشیرمه؛ اوفوروب چالمه؛ غرور ، عظمت .

نَفخه ع. بردفعه اوفورمه .

نَفَر [ع. انسـان ، شـخص ، کیمسه، فرد ؛ اوچدناونه قدر انسان جمعیتی ؛ سـلاح انداز عسکر .

نَفرت [ع. اورکوب قاچمـه ، کریه کوروب چکینمه، تیکسینمه .

نَفرین فا. لعنت، بددعا.

نَفَرِّیه [س. اوزرنده اوچر دردر دانهسی بولنان چاوش اوزومی صالقیمی .

نَفس [ع. روح، جوهرحیاتی ، جان؛ قان ؛ ذات، خرده، عین ؛ شخص ، فرد، کیمسه ؛ نیت ، مرام ؛ ارزو ، اراده ، مشیت ؛ اصل ، جوهر ؛ منی ، نطفه . نفس اماره : انسانی فنالغه سوق ایدن قوهٔ باطنیه‌سی؛ نفس لوّامه: انسانك كوتولكنی كندیسنه طویوروب نفی لوم و تقبیح ایتدیرن قوت . نفس مطمئنه : ایلكی كوتولكدن آییرارق انسانه وظیفه‌سنی بیلدیرن قوت . نفس ناطقه : روح انسانی . نفس الامر : ماده‌نك ذات وحقیقتی .

نَفَس [ع. صولوق ، دم . اولا جکره چکیلوب صوكره دیشاری ویریلن هوا ؛ بر نفس آلمغه لازم اولان زمان . آن ؛ اوقویوب اوفله‌مه ؛ نفس ایتمك: اوقویوب اوفله‌مك .
صوك نفس : جان چیقاركن دیشاری ویریلن نفس .

نَفساء و نُفَساء [ع. چوجق طوغورمش (قادین) .

نَفسانی [ع. نفس اماره‌یه منسوب ومتعلق ؛ كین و غرضه متعلق .

نَفسانیّت [ع. كین و غرض ، عداوت .

نَفسی [ع. شخصه منسوب و متعلق .

نَفط ع. ب: نفت.

نَفع ع منفعت ، فائده.

نَفَقه [ع. كچینمك ایچون لازم اولان پاره ؛ بوشانمش بر قاری‌یه ویا یتیملره تخصیص اولونان پاره .

نُفوذ [ع ایچنه كچمه ، برطرفدن بر طرفه ایشلمه : سوزی كچمه ، دیكلنمه .

نُفوذلی [ص. سوزی كچن، دیكله نن ، خاطری صاییلان.

نُفوس عج نفسلر. ب: نفس.

نَفی [ع. بر شیئی یرندن آییروب باشقه یره سورمه ، اجلا ؛ سلب وانكار .

نَفیر [ع. هجوم ، حرب اشارتی بوری، جماعت؛ نفیرعام: دشمنه هجوم ایچون عموم خلقدن تشكل ایدن عسكر. یوم نفیر : حاجیلرك منادن مكه‌یه روان اولدقلری كون .

نَفیس [ع. نادر وقیمتدار اولان مقبول. صنایع نفیسه

رسم، موسیقی کبی ممتاز و قیمتدار اولان نازك صنعتلر .

نِقاب ع. یوزاورتیسی، یاشماق.

نِقابَت ع. نقیبلك .

نَقّاد [ع. پاره‌نك تمیزینی قالبندن تفریق وتمییز ایدن ، ایی یی کوتودن آییران ! انتقاد ایدن ؛ آ اشدیران .

نَقّارخانه [فا. چالغیجی طاقمی؛ مهترخانه .

نَقّاره [فا. طاول جنسندن اسکی بر نوع چالغی .

نَقّاش [ع. بویا ایله بویایان، چیچکار ورسملرله نقش یاپان صنعتکار .

نِقاط ع. نقطه‌لر . ب: نقطه .

نَقاهَت [ع. خسته‌لکدن هنوز قالقوب حالا ضعیف اولمه.

نَقائِص ع. نقیصه‌لر. ب: نقیصه.

نَقائِض [ع. نقیضه‌لر . مخالف اولان ، ضد تشکیل ایدن شیئلر ؛ طاغ یوللری . بردیکرینه مغایر اولان شعر .

نَقب [ع. دلمه ؛ تعمیر ایتمه ؛ (اراضی) آچمه .

نُقَباء ع. نقیبلر . ب: نقیب .

نَقبزَن فا. دلیك آچان .

نَقد ع. آقچه، سکه ؛ پشین پاره.

نَقداً [ع. نقد صورتیله ، آقچه اوله‌رق ؛ پشین ، آلدن.

نَقدر ب : نه .

نَقدی [ع. آقچه‌یه منسوب و متعلق .

نَقدینه [فا. نقد ، پشین آقچه؛ قیمتلی مال .

نَقر [ع. قازمه ، حفر ، چقور، اویوق؛ دیلك داماغه ، باش پارمغك اورته‌پارمغه چارپماسندن چیقان سس.

نَقَرات [ع. بر شرقینك مختلف پارچه‌لری آراسنده تکرار ایدیلن بیت .

نِقرِس [ع. اللرك وآیاقلرك مفصللرنده حس اولونان وجع، الم. آغری .

نُقره [ع. اریمش آلتون و کوموش کولچه‌سی .

نَقش [ع. رسم ، صورت، دیوار وطوانلره بویا ایله یاپیلان رسم، چیچك وسائره؛ ایپك ویا صیرمه ایله ایشلمه .

نَقشبَند [فا. نقش یاپان ، رسم ایدن .

نَقشبَندی [ع. بهاء الدین نقشبند حضرتلر- ینك طریقتنه داخل ومنسوب اولان .

نَقص و نُقصان [ع. آز المه، اکسیکلك ؛ یوقلق ؛ قصورلی .

نَقض [ع. ییقمه ، خراب ایتمه ؛ بوزمه ، فتح ایتمه ؛ بر دلیلی رد ایتمه .

نُقض [ع. بر بنانك ییقیق یری .

نُقَط ع. نقطه‌لر. ب. نقطه.

نُقطه [ع. بنك ؛ حرفلرك اوستنه ویا آلتنه قونان بنك ، کوچوك ویووارلاق اشارتکه جمله‌نك بیتدیکی یره‌ده قونور ؛ موقع ، محل ، یر ؛ جهت ، سمت ؛ نوبتجی .

نُقطه لامَق [ف. نقطه قومق ؛ اشارت ایتمك .

نُقطه لی ص. نقطه‌سی اولان.

نَقل [ع. بر یردن دیکر یره کو توزمه ؛ طاشینمه ، کوچ؛ یازی رسم وسائره صورتنی چیقار- مه ، بر عینینی چکمه ؛ آغزدن آغزه کلن وفقط عقل ایرمه‌ین شیٔ ؛ حکایه ، روایت ؛ بر لساندن دیکر لسانه ترجمه ایده- رك کچیرمه .

نَقلاً [ع. حکایه طریقیله عقلاً اولمایان ، نقل وروایت ایله ، ایشیده‌رك .

نَقَله ع. ناقللر، نقل ایدیجیلر .

نَقلی [ع. ع. نقله منسوب ومتعلق: نقل وحکایه طریقیله بیلینن .

نَقلِیّات [ع. بریردن بریره طا شیمه ایشلری ؛ روا یت ونقل ایله معلوم اولان شیئلر .

نَقلِیّه [ع. برشیئی نقل ایتمك ایچون ویریلن اجرت ؛ نقل ایشی ؛ اشیا نقلیه‌له مشغول اولان (طابور وسائره).

نِقمَت [ع. انتقام ، مقابله بالمثل ؛ جزا .

نُقود ع. نقدلر . ب: نقد .

نُقوش ع. نقشلر . ب: نقش .

نَقِّی ع. تمیز ، پاك ، پاکیزه .

نَقیب [ع. بر قومك باشی ، بو یوکی ، سیدی ؛ فلاوطه

دنيلن چالغى ؛ والى ؛ ترازى ديلى .

نَقير [ع. پرده ، طاشده‌كى چقور ؛ اصل ، منشأ ، منبع . كريم النقير : نجيب بر اصلدن اولان نقير وقطمير : بوتون تفصيلات وتفرعاتيله ، هپ ، جمله .

نَقيص [ع. ناقص ، اكسيك : تمام اولمايان .

نَقيصه [ع. اكسيكلك ، عيب : قصور ، قباحت .

نَقيض [ع. ضد ، مخالف ؛ خصم . مسمى بالنقيض : اسمى حال و شاننه اويمايان .

نَقيضه ع. ضد ، مخالف اولان شيء .

نَقيعيّه [ع. يالكز خرده‌بين ايله كورولن كوچوك حيوانلر .

نَقيه [ع. خسته‌لكدن يكى قالقوب هنوز ضعيف اولان .

نِكات [ع. نكته‌لر ، فهم و ادراكى عقل وظرافته منوط اولان نازك شيئلر .

نِكاح [ع. رسوم شرعيه‌اوزره قارى آلمه ؛ اولنمه‌ده ياپيلان رسم شرعى . نكاح ايتمك : برينه شرعى براصول ايله قارى آلمق ، اولندىرمك .

نِكاحسز [ص. نكاحى قييلمامش .

نِگار [فا. رسم ، صورت ، تصوير ؛ كوزل محبوبه رسم اولونمش ، مصور .

نِگارخانه [فا. ايچنده رسم ، تصوير وهيكل بولونان محل ؛ بتخانه ؛ كوزللرى چوق اولان محل .

نِگارستان فا. عينى معنى .

نِگارِش [فا. رسم وتصوير ياپمه .

نِگارَنده [فا. رسم وتصوير ياپان ، مصور .

نِگارين فا. سويلن محبوبه .

نِگاشته [فا. يازلمش ، رسم اولونمش .

نَكال [ع. سائرلرينه عبرت اوله‌جق صورتده ياپيلان جزا وعقوبت .

نِگاه فا. باقيش ، باقمه نظر .

نِگاهبان [فا. بكجى ، نكهبان محافظ .

نِگاهدار [فا. حفظ وصيانت ايدن ، بكجى .

نَكب [ع. مصيبت وفلاكته اوغرامه .

نَکبَت [ع. مصیبت ، فلاکت، بلا ، طالعسزلك.

نَکبَتزَده [فا. فلاکته اوغرامش.

نُکته [ع. (سوزك) اینجه نازك ولطیف معناسی انجق دقت نظر ، امعان فکرله اکلاشیله بیلن مسأله ؛ معناسی اینجه وظریف اولان سوز. نکته‌دان نکته شناس : سوزك نکته‌سنی اکلایان ، عارف ،ظریف وفطین اولان. نکته پرداز : ظریف وفطین اولان .

نُکته گو [فا. سوزی نکته‌لی وظریف معنالی اولان.

نُکته‌لی [ص. نکته‌سی اولان، اینجه وظریف برمعناسی بولنان .

نِگران فا. باقان ، ناظر .

نَکره [ع. معرفه اولمایوب دلالت ایتدیکی شیئی معین بولونمامه . معرفه مقابلی ؛ غریب وتحف فقره ؛ تحف سوز سویله‌ین.

نَکره گو [فا. تحف سوزلر سویله‌ین.

نُکس ع. خسته‌لق کری دونمه.

نَکَس س. ب: ناکس .

نُکول [ع. واز کچمه ، جایمه، دونمه ؛ کری طورمه.

نِگون [فا. آلت اوست اولمش، معکوس ، ترسنه دونمش ؛ عکس ، ترس . نگون بخت: بختسز اولان .

نِگون سار [فا. باش آشاغی اولان .

نِکوهِش فا. ذم.لوم، تقبیح.

نِگه فا. ب: نگاه .

نِگهبان [فا. بکجی ، محافظ ، باقیجی .

نِگهبانی [فا. بکجیلك ، محافظلق ، باقیجیلق .

نَکهَت ع. آغز ونفس قوقوسی.

نِگهدار [فا. حفظ وحمایه ایدن، بکجی .

نِگهداری [فا. بکجیلك ، باقیجیلق .

نَکیر ع. بر ملك اسمیدر .

نِگین فا. یوزوك ، خاتم ، مهر.

نَم [فا. ایصلاقلق ، رطوبت، آز یاشلق .

نَماء [ع. بویومه ؛ یوکسلمه ؛ (آو) غائب اولمه ؛ فائض .

نُما [فا. کوسترن . رهنما : یول کوسترن ؛ قبله نما : قبله‌یی کوسترن .

نَماز [فا. مسلمانلرك یکرمی درت ساعتده بش دفعه ایتدکلری عبادت، صلات .

نَمازکاه [فا. نماز قیلمغه مخصوص کنیش محل که قبه‌سی سمادر .

نَمّام [ع. قوغیجی ، نقل کلام ایله فساد چیقارمق قیدنده اولان ، منافق .

نُمای فا. ب : نما .

نُمایان [فا. کوزکیجی کورونیجی ، آشکار ، عیان .

نُمایش [فا. کوستریش ، صورت ظاهره ؛ یالاندن کوستریش .

نُمایشکار فا. کوستریشلی .

نُمایشکارانه [فا. کوستریشلی بر صورتده .

نَمائم [ع. نمیحه‌لر . ذملر ، غیبتلر ، افترالر ؛ یازی یازارکن قلمدن چیقان سسلر .

نَمچه [س. ویا نمسه . آوستریالی ، آلمانیالی .

نَمچه‌لی [ص. آلمانیا ویا آوستریا اهالیسندن اولان .

نَمد فا. کچه ، کبه .

نَمدار فا. رطوبتلی، آز یاش ولان.

نِمر ع. قاپلان، پلنك .

نَمرود [س. ظالم ، مرحمتسز ، غدار ، یوزی کولمز .

نَمَط [ع. طرز، اصول، صورت؛ کر اورتیسی ؛ حزب فرقه ، طائفه .

نَمق [ع. ال ایله (کوزه) اورمه . (بر کتاب ، الخ) یازمه .

نَمك فا. طوز ، ملح .

نَمکدان فا. طوزلق .

نَمل ع. قارنجه ، مور .

نَملتمك ف. آز ایصلاتمق .

نَملی ص. آز ایصلاق ، رطوبتلی.

نَمناك [فا. نملی، آز ایصلاق، رطوبتلی .

نُمو [ع. بویومه ، نشو ونما بولمه ، بیتمه .

صاحب و ناشری : اقبال کتبخانه‌سی

نُمود [فا. کوسترن، ارائه ایدن؛ بکزر، مشابه.

نُمون [فا. کوسترن؛ بکزر، مشابه.

نُمونه [فا. اورنك، مثال، موستره؛ قماشدن بر پارچه ویا محصولاتدن آز بر مقدارکه اونلرك اصللرینی طانمغه یارار.

نَمیقه ع. مکتوب، نامه.

نَمیمه ع. قوغیجیلق، نماملق.

نَمیمه‌کار [فا. نمام، غماز، قوغیجی.

نَنك [فا. نام، صیت، شهرت، ناموس؛ عار، عیب، شین.

نِنی [س. چوجقلری اویوتورکن مقامله سویله‌نن سوز؛ حه. بو سوزك آخرینه علاوه ایدیلن کلمه: بویوسون یاوروم نِنی.

نِنه س. آنه، والده، مادر.

نَو [فا. یکی، جدید؛ تازه؛ طراوتلی.

نَوا [فا. سس، صدا، آواز آهنك، مقام، نغمه؛ موسیقیده بر مقام مخصوص؛ مهمات، لوازمات، قوت، رزق، زاد وزخیره؛ نصیب، بهره.

نُوّاب ع. نائبلر، قاضی وکیللری.

نَواحی [ع. ناحیه‌لر، جانبلر، بوجاقلر.

نَواخت [فا. نوازش، تلطیف وتطییب ایتمه.

نُواخته [فا. تلطیف وتطییب ایدلمش، اوخشانمش.

نَوادِر [ع. نادره‌لر، آز بولنور اولان شیئلر.

نُواده فا. torون، حفید.

نَواز [فا. اوخشایان، تلطیف وتطییب ایدن.

نَوازِش [فا. اوخشامه، تلطیف، تطییب.

نَوازِشکار فا. اوخشایجی.

نَوازِشکارانه [فا. اوخشایه‌رق، تلطیف وتطییب ایده‌رك.

نَوازِل [ع. نازله‌لر؛ وقوعات، حادثه‌لر، فلاکتلر، مصیبتلر.

نَوازِل س. نزله، زکام،

نَوازی فا. اوخشامه، تطییب ،

نَواصی ع. ناصیه‌لر، آلنلر، جبینلر.

نَوافِل ع. ناقله‌لر، فضله عبادتلر.

نَواقِص [ع. نقیصه‌لر، نقصانلر، تماملامق ایچون علاوه ایدیلن شیئلر .

نَواقیس [ع. ناقوسلر، چاکلر، چنغراقلر .

نَوال [ع. ویرکی ، عطیه ، احسان ؛ بهره ، نصیب؛ ییه‌جك وایچیله‌جك شیئلر .

نَواله ع. عینی معنی .

نَوامیس [ع. ناموسلر . ب : ناموس .

نَواهی [ع. نهی ایدلمش ، یساق و کناه قیلنمش اولان افعال .

نَوائِب [ع. نائبه‌لر، فلاکتلر، مصیبتلر ، حادثه‌لر .

نَوآینده فا. ی. کلمش .

نَوائی [فا. آواز ، سس، نغمه؛ نوایه منسوب ومتعلق .

نَوباره فا. طرفانده میوه .

نَوباوه فا. عینی معنی .

نَوبَت [ع. صره ؛ دفعه ، کسره ، سفر ؛ فرصت؛ ایصیتمه طوتماسی ؛ موسیقه ؛ نفرك بر نقطه‌ده بکلمه‌سی .

نَوبَتجی س. نوبت بکله‌ین .

نَوبَتجیلك س. نوبتجی خدمتی .

نَوبَتخانه [فا. نوبت چالان موسیقه‌نك بولوندیغی محل ، مهترخانه .

نَوبَر [فا. طورفانده میوه؛ ممه‌لری هنوز بلیرمکه باشلایان قیز .

نوبران [ص. قبا ، تربیه‌سز ، درشت طبیعتلی .

نَوجُوان فا. دلیقانلی ؛ تازه .

نَوجُوانی [فا. دلیقانلیلق ، تازه‌لك .

نَوح [ع. ایکله‌مه ، فریاد وفغان ایتمه ، آغلامه .

نَوحه [ع. برینك اولومنه آغلامه ، باغیرمه .

نَوحه گر [فا. اولو اوزرینه فریاد ایله آغلایان .

نَوحه گه [فا. فریاد وفغان ایله آغلانان محل .

نَوخاست فا. گنج، تازه، جوان.

نَوخیز فا. عینی معنی .

نور [ع. آیدینلق، ضیا ،ایشیق؛ نور افشان : ضیا ویرن .

نَوَّر [ع. تنویر ایلسین ، آیدینلا ـ تسین . نورالله قلوبهم : الله اونلرك قلبلرینی آیدینلاتسین.

نورانی [ع. نو دن عبارت ، نوره متعلق، نورلی ، منور .

نَورد [فا. گزن ، طولاشان ، طی ایدن .

نَورَس فا. یکی یتیشن .

نَورَسته [فا. یکی یتیشمش ، یکی آچلمش .

نَورَسیده [فا. یکی ایریشمش ، یکی اولاشمش .

نَوروز [فا. ایلك بهارك برنجی کونیکه مارت رومینك طقوزینه مصادفدر .

نَوروزِیّه [س. بعض اطبا ویا اجزاجیلر طرفندن یاپیلوب نوروز کونی مشتریلرینه طاغیدیلن برنوع معجونکه گویا بر مقدار اکلی بوتون آلام و امراضه دوا عد اولنور .

نوره [س. اوستی طوپراقله اورتولو صمانلق .

نَوزاد فا. یکی طوغمش

نَوزَین [فا. یکی زمینده ، یکی طرز واسلوبده .

نوش فا. ایچن ، ایچیجی .

نوش [ع. فا. طاتلی ؛ بال ، ایچکی ، عشرت .

نَوشاخ فا. یکی دال .

نوشانوش [فا. تکرار تکرار ایچه‌رك .

نُوِشت فا. یازیلی ، مکتوب .

نُوِشته یازلمش، مکتوب، محرر.

نَوشُکفته فا. یکی آچلمش .

نوشین فا. طاتلی. لذیذ، لطیف.

نوطه [س. بر صدایی ومدت دوامنی کوسترن موسیقه اشارتی ؛ بو اشارتلرله یازلمش بر هوا .

نَوع [ع. چشید، دورلو ؛ صنف ؛ جنس . بنی نوع : هم جنس ، ابنای جنس .

نوعاً [ع. نوعجه . نوعاًما : بر صورتله ، بر باقيمه‌كوره ، بر درجه‌يه‌قدر .

نوعما ع. ب: نوعاً .

نوعی ع. نوعه منسوب ومتعلق .

نوغای [س. روسيه‌نك جنوب شرقی جهتلرنده مسكون اولان ترك قومی .

نوك فا. سيوری اوج ، برون .

نول ع. ب: ناولون .

نوم ع. اويقو ، خواب .

نومرو س. عدد ، رقم .

نومرولی ص. نومروسی اولان.

نومی ع. اويقويه‌منسوب ومتعلق.

نوميد فا. اميدسز ، مأيوس .

نوميدانه [فا. اميدسزجه‌سنه ، مأيوسانه .

نوميدی [فا. اميدسزلك ، مأيوسيت .

نون [س. (ن) حرفنك اسمی ؛ باليق ، سمك .

نونهال [فا. تازه فدان ، تازه دال .

نوهوس [فا. يكی هوس وارزو ايدن ؛ هركون يكی بر شيئه هوسله‌نن ، مايعون اشتهالی .

نويد [فا. مژده، بشارت، خيرلی خبر .

نويس [فا. يازان، كاتب. وقعه نويس: رسمی مؤرخ .

نه [ك. اشخاص واشيادن سؤال ايتمكه يارار ؛ تعجب وكثرت بيان ايدر ؛ هانكی شئی ؛ هر نه. نه‌جی: هانكی صنعت صاحبی؛ هانكی مناسبتی حائز . نه‌دن : نه‌سببدن ؛ نه‌لر : نه‌قدرشيئلر. نه وار نه يوق : نه حوادثكز وار ، احوال عالم ناصلدر ؟ . نه‌يه : نه ايچون ؟ .

نه [حر. ايكی‌شقدن هربرينی انكار ايدر اداتدر : نه يازارم نه اوقورم : يازمام و اوقومام ديمكدر .

نه [فا. شهر ، قصبه ، مملكت ؛ قويجی ، وضع ايديجی .

نه ع. طقوز .

نهاد [فا. خلقت، طبيعت، اصل بنياد .

نهاده [فا. قومش، وضع ایتمش ونونمش اولان .

نهار ع. کوندوز .

نهاراً ع. کوندوزین .

نهاری [ع. کوندوزه منسوب ومتعلق. یالکز کوندوز. لری مکتبده بولنان ؛ طلبه‌یی یالکز کوندوزلری تدریس ایدوب کیجه اولرینه صالیویرن مکتب .

نهال فا. فدان .

نهالستان [فا. فدانلق ، فدان یتشدیریلن محل .

نهالی [فا. سفره‌ده یمک قابلرینك آلتنده بولنان شئی .

نهان [فا. کیزلی، صاقلی، مستور؛ حاضر وموجود اولمایان . سر ، راز .

نهاوند [فا. غرب جهتنده بولونان بر خطه‌نك اسمی ؛ موسیقیده برمقام مخصوص .

نهایت [ع. صوك، غایت، انجام ؛ صوك درجه ، بی‌نهایه : صوكی اولمایان : بیتوب توکنمك بیلمه‌ین ؛ نهایت الامر : عاقبت، اك صوك . نهایت النهایه : اك صوك درجه‌ده .

نهایتسز [ص. صوكی اولمایان ، بی‌پایان .

نهب ع. یغما ، چاپول .

نهج [ع. یول ، طریق ؛ وجه، طرز ، اسلوب .

نه‌جی ص. هانکی صنعتله مشغول.

نهر [ع. آقار صو ، بویوك دره، ایرماق . ماوراءالنهر : نهرك اوته‌سنده‌کی یرلر .

نهراً ع. نهر طریقیله .

نهری ع. نهره منسوب ومتعلق .

نهفت [فا. کیزلی . موسیقیده برمقام مخصوص .

نهفته فا. کیزلی، مخفی، صاقلی.

نهم فا. طقوزنجی .

نهمه [ع. طویمق بیلمه‌ین ارزو؛ احتیاج .

نهنگ فا. تمساح .

نهی ع. منع ویساق ایتمه .

نهی [ع. بصیرت ، حکمت ، رأی وتدبیر ، رزانت .

نَهيق ع. اشك آكيرماسى .

نى [ك. شرق تركجه‌سنده (نه) كنايه‌سنك املاسى بويله‌در .

نَى [فا. ياخود : ناى . قامش ، ساز؛ قامشدن ياپيلان معروف چالغى .

نِى و نىّ [ع. چيك پيشمه‌مش (ات وسائره). نقصان (ايش) .

نِيابَت [ع. وكيللك ، قاضى وكالتى ؛ نائبلك .

نِيّات ع. نيتلر . ب : نيت .

نِياز [ع. يالوارمه ، رجا ايتمه ؛ دعا ؛ احتياج ، محتاجلق .

نِيازكار [فا. نياز ورجا ايدن ، يالواران .

نِيازكارانه [فا. يالوارارق ، نيازورجا ايده‌رك .

نِيازمَند [فا. يالواران ، رجا ايدن .

نِيازمَندانه [فا. يالوارارق ، رجا و استرحامله .

نِيام فا. قين ، قليچ قينى .

نِيام ع. نائملر . ب: نائم .

نِيَّت [ع. قصد ، عزم ، مرام ، مقصود ، تصميم .

نِيّتلى ص نيت ايتمش اولان .

نيته ب: نته .

نيجه [ك. نه‌قدر ، نه‌چوق ؛ ناصل ، نه صورتله .

نيچون [ح. ياخود نيچين . نه سببدن ، نه‌دن ؛ نه مقصدله ، نه‌يه ؟

نَيِّر [ع. نورلى ، پارلاق ، ضيادار ، فروغ افشان؛ شمس ، كونش ، خورشيد ، جسم منور .

نيران [ع. نارلر ؛ آتشلر ، قيزغين دميرله اورولان نشانلر ؛ نصيحتلر ، پندلر .
ـ نورلر ، ضيالر ، پارلاق جسملر .

نيرَنج [ع. حيله ، مكر ؛ سحر ، طلسم ، افسون .

نيرَنك فا. عينى معنى .

نيرو فا. زور ، قوت .

نيرومَند [فا. قوتلى ، قوت وزور صاحبى .

نَيِّرَين [ع. شمس وقمر ، آى وكونش .

نيزار فا. قامشلق ، سازلق .

نَيزَن فا. نى چالان .

نیزه فا. قارغی. مزراق، حربه .

نیزه‌دار فا. مزراقلی حربه‌لی .

نیسان س. رومی آیلرینك ایكنجیسی،

نیستان فا. قامشلق ، سازلق .

نیستی فا. یوقلق ، عدم .

نیش [فا. اوجی سیوری شئی ، ایكنه ، دیكن .

نیشتر فا. برنوع جراح بیچاغی .

نیشكر فا. شكر قامشی .

نیك [فا. ایی، خوش، مرغوب، مقبول. نیك‌اختر: بختلی، طالعلی . نیك اندیش : ایی دوشونن .

نیكفور س. برنوع سیاه اینجیر.

نیكل [س. كوموش كبی بیاض وكوزل بر معدن .

نیكو [فا. ایی، كوزل ، مقبول، خوش .

نیل ع. نائل اولمه، مرامه ایرمه.

نیل [سخ. مصر قطعه‌سنده جریان ایدن مشهور نهر .

نیل [ع. چیویت. نیلكون: چیویت رنكنده ، ماوی .

نیلوفر [فا. بر نوع چیچك . [سخ. بروسه اووه‌سنده آقان برچای .

نیم ع. یاریم ، نصف ؛ یاری .

نیمن س. ب : منتان .

نیمه فا. نیم، یاریم ، نصف .

نینوا [سخ. آثوریلرك برنهری كه شیمدی موصل جوارنده خرابه‌لری كورونور .

و

و [س. الفبای عثمانینك یكرمی دوقوزنجی حرفی اولوب ابجد حسابنده آلتی رقمنه دلالت ایدر.

و [ع. همم ، ایله ، دخی ، ده . ولو: اولسه‌ده ، حتی ، بیله. ادات قسم دخی‌اولور . فارسیده

همم ، ایله ، دخی معنالرینه کلیر .

وا [فا. کری ، آرقه . واپسین: اك صوکده کی .

وا [ع. الم واضطراب وحیرت بیان ایدر . واه ، ایواه .

وابسته فا. منوط ، متوقف .

واپور [س. دکیز اوستنده بخارله ایشله‌ین گمی .

واثق ع. وثوق واعتماد ایدن .

واجب [ع. ضروری ، لازم ، مقتضی ؛ اولماسی ویا یاپلماسی لازم اولان ؛ شرعاً ایفاسی لازم کلن. واجب الوجود : جناب حق .

واجبه [ع. قطعی اللزوم اولان شئی ، وجیبه .

واح [ع. و واحه . چول اورته‌سنده صولو ویشیللکلی یر .

واحد ع. بر ، تك ، منفرد .

واحداً ع. تك اوله‌رق . منفرداً .

وادی [ع. ایکی طاغ آراسنده کی یر؛ نهریتاغی؛ یول، طریق .

وار [ص. یوق مقابلی، موجود، بولنان . کائن ؛ موجود اولان شئی ، ثروت ، مال وملك .

وار [فا. صاحب، مالك ، بکزر ومشابه اولان .

وارث [ع. بر اولونك میراثنی یه‌جك اولان .

وارد [ع. ورود ایدن ، کلن ؛ یتیشن ؛ جسور . ایلری آتیلان ؛ آنی الهام .

واردات [ع. ایراد ، کلیر ؛ پاره، املاك وسائره‌دن کلن فائض ، کرا وسائره ؛ خزینهٔ دولته ویرکی وسائره‌دن سنوی کیرن پاره ؛ خاطره کلن شیئلر .

وارده [ع. یول، طریق، بردن ذهنه کلن شئی .

وارده [حه. دستور ، صاوول ، دقت ایت، یولدن چکیل؛ نوبت . وارده طوپی : غروب شمسده آتیلان وآرتق لیمانه کیریله‌میه‌جکنی بیلدیرن طوپ .

وارده‌جی [س. وارده دیه با- غران .

واردیرمق [ف. یتیشدیرمك ، ایصال ایتمك .

وارستگی [فا. خلاص بولمه ، قورتولمه .

وارسته فا. قورتولمش، آزاده.

وارش [س. وارمه ، کیتمه ، وصول ؛ آکلاییش ، فطانت .

وارِشلی [ص. آکلاییشلی ؛ فَطین .

وارِشمَق [ف. کوروشمك ؛ الفت ایتمك .

وارلِق [س. وار اولمه ؛ زنکینلك ، ثروت .

وارمَق [ف. یتیشمك؛ اولاشمق؛ واصل اولمق، کیتمك ؛ یناشمق ، مراجعت ایتمك ، تقرب ایلمك ؛ طالمق ؛ منتهی اولمق ؛ بالغ اولمق ؛ جسارت ایتمك ، آجیمامق . اره وارمق : قوجه‌یه وارمق ، اولنمك. فنایه وارمق ؛ کیتدکجه فنالاشمق ، وخیم برشکل آلمق.

وارمه س. وارمق فعلی .

واروش [س. برشهر ویا قصبه‌نك قلعه‌سی خارجنده بولنان محله‌سی .

وارون فا. ترس ، معکوس .

واره فا. ادات مشابهتدر، واری.

واره‌گَله [س. بر خط اوزرنده کیدوب کان .

واری د. بکزر ، مشابه.

وارِیَّت ع. زنکینلك، ثروت، مال.

وارِیَّتلی ص. زنکین .

واریل [س. بر نوع فوچی ؛ واریل شکلنده .

واریلجی [س. واریل یاپان صنعتکار .

واریوس [س. آغر طاشجی طوقماغی .

واز [د. واز کچمك : فراغت وترك ایتمك ، نکول ایلمك.

وازو [س. چینیدن یاپلمش صاقسی وکوپ کبی شیئلر .

واسِط [ع. اورته‌ده بولنان ، بر شیئك اورته‌سی ، وسطی .

واسطه [ع. ایکی شیئك آراسنی بیتیشدیرن اوچنجی شئی ؛ آره‌یه کیرن ؛ آلت ؛ برخصوصك حصولیچون استخدام اولونان کیمسه ؛ میانجی ؛ معرفت ، قاریشمه ، ال . بلا واسطه : واسطه‌سز ، دوغرودن دوغرویه .

واسِع ع. کنیش یول .

واشاق [س. پوستی کورك یاپیلان برنوع حیوان ؛ بو پوستدن یاپلمش اولان .

واصِف [ع. وصف ایدن ، برشیئك صفتنی بیان ایدن .

واصِل [ع. وصل ایدن ، اولاشان ، بیتیشن؛ قاووشان.

واضِح [ع. آشكار ، روشن ، بللی ، عیان .

واضِحات [ع. آچیق و آشكار اولان شیئلر .

واضِع [ع. وضع ایدن، قویان؛ وجوده كتیرن .

واعِظ [ع. وعظ ایدن، نصیحت ویرن .

واغون س. دمیر یول آرابه‌سی.

وافتیز [س. یاخود وافتیس . صویه كیرمك ویاأوزرینه صو سرپمكدن عبارت رسم ؛ غطاس ، صبغه .

وافِد [ع. برینه بولمغه كلن (مرسل، رسول). سوروئك باشنده یورون .

وافِر ع. چوق، بول ، كثیر .

وافی [ع. وفا و كفایت ایدن ، تام؛ تعهداتنی ایفا ایدن، مبذول بول .

واقِع [ع. وقوع بولان، ظهور ایدن ، كلن ، دوشن ؛ تصادفاً بولنان ؛ وقعه ، حقیقت حال .

واقِعا ع. حقیقةً ، صحیحاً .

واقِعه [ع. وقوع بولان حال ، ماجرا .

واقِف [ع. آیاقده طوران ، توقف ایدن ، طوران ؛ بر شیئ وقف ایدن ؛ آكاه ، خبردار اولان .

واقی ع. وقایه ایدن، صاقلایان.

واكَته س. برنوع اینجه مشین.

والا [فا. یوكسك ، یوجه ، عالی ، رفیع ، بلند .

وإلّا [ع. اولمادیغی حالده ، اولمازسه .

والاشان [فا. شان و درجه‌سی عالی اولان .

والحاصِل [ع. حاصل كلام ، الحاصل ، حاصلی ، نتیجه .

والِد ع. بابا ، پدر .

والِده ع. آنا ، مادر ، آننه .

والِدَین ع. آنا وبابا .

والسّلام [ع. مكتوبك صوكنده يازيلان سلام؛ ايشته بو قدر، آرتق يتر، چوق اولدی.

وَاللهِ [ع. يمين تعبيريدر. الله حقيچون ديمكدر.

واله ع. حيران، شاشه قالمش.

والی [ع. بر ولايتی اداره ايدن بويوك مأمور.

واليلك س. والی صفت ومأموريتی.

وام فا. اودونج، دين، بورج.

وامانده فا. كری قالمش.

وامق ع. محب، عاشق، سودالی.

واو س. (و) حرفنك اسمی.

واوی [ع. واو حرفنه منسوب ومتعلق.

واويلا [ع. حزن و تحسر افاده ايدن ندادر؛ يازيق؛ حيف. تر. بايغره، فرياد، چيغلق.

واه [ع. فا. وای! يازيق! ايواه! تر: كدر، تأسف.

واهب ع. باغشلايان، ويرن.

واهم ع. وهم ايدن، قورقان.

واهمه [ع. انسانه قورقوتی ايتديرن خاصه.

واهن ع. لاغر، ضعيف، زبون.

واهی [ع. بوش، بيهوده، فائده‌سز، اهميتسز.

وای [فا. كدر، تعجب، هجو ومسرت بيان ايدن ندادر.

وايه [فا. بهره، نصيب، مراد، مطلب.

وايه‌دار فا. نصيبلی، بهره‌مند.

وايه‌مَند فا. عينی معنی.

وَباء [ع. طاعون، يومورجق علتی؛ علت مستوليه.

وَبائی [ع. ساری، علت ساريه‌يه منسوب ومتعلق.

وَبال [ع. برينه ايراث ايديلن ضرر، تأثيرات مضره؛ هوانك وخامتی؛ كناه؛ مسئوليت اخرويه.

وَبالّی [ص. كناهلی، مسئوليت اخرويه‌يی موجب.

وَتَد ع. قازيق؛ اكسه كميكی.

وَتَر [ع. يای ويا بر چالغی كيريشی؛ قالين سيكير.

وِتر [ع. انتقام ، کین ونفرت ، حقسزلق .

وَتروِتر [ع. یالکز ، تك ؛ منفرد ، چفت اولمایان (عدد) . هندسه‌ده : بر قوسك ایکی اوجلرینه وصل اولونان خط .

وَتیره [ع. یول ، کچی یولی ؛ طرز ، طور ؛ مهل ، مهلت .

وِثاق [ع. باغ ، بند ، رابطه ؛ عهدلشمه .

وَثائِق ع. وثیقه‌لر . ب: وثیقه.

وُثقی [ع. زیاده محکم وپك صاغلام اولان .

وَشم [ع. قیرمه ؛ حیوان الیله یره اورمه .

وَثن ع. بت، صنم .

وَثَنی ع. بتلره طاپان .

وُثوق [ع. برینه ویا برشیئه ایناغمه ، اعتماد ایتمه .

وَثیقه [ع. اعتماد اولونیلان شیء ؛ یازیله اولان تعهد ؛ معاهده ؛ بیلت ، پاساپورط .

وَجازت ع. قیصه‌وموجز اولمه.

وِجاه [ع. یوز یوزه کلمه ، مواجهه ایلمه .

وِجاهاً [ع. یوز یوزه ، یوزینه قارشی .

وَجاهَت [ع. نفوذ ، اعتبار ، حیثیت ؛ کوزل یوز.

وِجاهی ع. یوز یوزه اولان .

وَجائِب [ع. وجیبه‌لر . ب : وجیبه .

وَجد [ع. (آرادیغنی) بولمه ؛ (غائب ایتدیکنی) تکرار بولمه؛ عشق وکدردن مستحصل هیجان ؛ ثروت. مسرت؛عشق، محبت ؛ حق تعالینك محبتیله موقتاً بیخود و مدهوش اولمه ؛ استغراق .

وِجدان [ع. حواس باطنه ایله دویولان شیء؛ دویغو، اضطراب ، کدر ، مسرت الخ . انسانه یاپدیغی ایبلکی ویا کوتولکی فرق ایتدیرن حس درونی.

وِجداناً [ع. وجد و استغراق ایله ؛ وجدانجه ، ایبلکی وکوتولکی فرق ایتدیرن حس درونی ایله .

وِجدانسِز [ص. وجدانی اولمایان، دویغوسز .

وِجدانی [ع. وجدانه منسوب و متعلق، وجدواستغراقه متعلق .

وَجَع ع. آغری ، صیزی، آجی.

وَجَعلی ص. آغری وضیزی ویرن.

وِجنه ع. یناقلرك چیقنتیسی ، الماجق.

وُجوب ع. واجب ولازم اولمه .

وُجود ع. وارلق ، هستی ، موجودوار اولمه؛ جسم، بدن . وجوده کلمك : حاصل اولمق. وجوده کتیرمك : حاصل ایتمك ؛ وجود ویرمك : بر شیئه وجود فرض ایتمك ، اهمیت ویرمك .

وُجودسِز ص. وجودی اولمایان .

وُجوه ع. وجهلر . ب: وجه؛ متنفذان، معتبران، اعیان.

وَجه ع. یوز ، چهره، صورت: کورولن شیئك یانی ؛ (بر بنانك) یوزی ؛ (برقماشك) دوزکون یوزی ؛ اسلوب ، صورت، طرز ؛ سبب، وسیله ، مناسبت ؛ واسطه ؛ مقصد ، غایه ، نیت ، مرام ؛ سطح ، یوز . وجهاً من الوجوه : هیچ بروجهله ؛ من کل الوجوه ، بالوجوه : هرجهتله .

وَجهاً ع. بر وجهله ، بر صورتله.

وَجهه ع. یوز ، جهت ، یان .

وَجهی ع. وجهله منسوب و متعلق .

وَجیبه ع. واجب ولازم اولان شیء ؛ بورج کبی اولان وظیفه .

وَجیز ع. مختصر، موجز، قیصه.

وَجیه ع. معتبر ، مستحق الاعتبار ، شریف ، کریم، عالی ؛ کوزل ؛ مناسب، لائق .

وِحام ع. آش ایرمه .

وَحدانی ع. حق تعالینك برلکنه منسوب و متعلق .

وَحدانیّت ع. حق تعالینك برلکی.

وَحدَت ع. برلك؛ یالکزلق ؛ قرب الهی .

وَحش ع. چول ، مزروع اولمایان؛ یبانی حیوان.

وَحشَت ع. یالکزلق. جمعیت نقدانی؛ حزن، ملال

قورقو ، دهشت ، چول ؛ اکیلوب بیچلمه‌مش اراضی .

وَحشیّ [ع. یبانی و ییریجی بر حیوان. اهلی اولمایان. یبانی ؛ مفترس ؛ آز مستعمل (کلمه). غیر مأنوس ؛ (برشیئك) صاغ ویا صول طرفی ؛ صرت ؛ (الك ، آیاغك الخ) طیش طرفی.

وَحشیانه فا. وحشیجه، یبانیجه.

وَحشیّت [ع. وحشیلك ، یبانیلك .

وَحشیجه [ص. ح. وحشیلکله، یبانیجه .

وحشیلك س. یبانیلك .

وَحَل و وحْل [ع. باتاق یر ؛ باتاقلق ؛ اینجه چامور .

وُحوش ع. وحشلر. ب: وحش.

وَحیْ [ع. حق تعالینك برخصوصی فیض طریقیله برینه بیلدیرمسی؛ کلام صریح ، استعمالندن باشقه برطریق ایله برینه برشیٔ بیلدیرمه ؛ تجلی ، الهام .

وَحید [ع. یالکز، تك، منفرد ؛ امثالسز ، یکانه .

وَخامَت [ع. [برمحلك ، بریمكك] صحته مضر اولماسی ، صاغلام اولمامه ؛ هضم وتحملی کوچ اولوب ثقلت ویرمه. غل. تهلکه ، مخاطره .

وَخیم [ع. صحته مضر اولان [مملکت ؛ هضم اولونمایان (یمك)؛ غل. تهلکه‌لی ، مخاطره‌لی.

وَدّ وِدّ وُدّ [ع. سوکی، محبت، رابطه علاقه ؛ ایستك آرزو ، تمنی .

وَداد و وُداد ع. عینی معنی .

وَداع [ع. آیرلمه ، مفارقت . الوداع: اللّٰه ایصمارلادق.

وَداعلاشمَق [ف. الوداع دیه‌رك بربرندن آیرلمق ، مفارقت ایتمك .

وَداعنامه [فا. آیریله‌جق بر آدمك برینه یازدیغی کاغد .

وَدایع ع. ودیعه‌لر، امانتلر .

وَدود [ع. پك محبتلی. چوق سون، پك مشفق .

وَدیعه [ع. برینه امنیت اولونان شیٔ، امانت.

وَر [فا. صاحب معناسنه برادات اولوب اسملرك آخرینه علاوه اولنور: سخنور: سوز صاحبی .

وَراء [ع. برشیئك آرقه طرفی ، كری ؛ قیچ ، دبر .
ماوراء: برشیئك كریسنده بولنان شیئ .

وِراتیقه س. بر جنس چیچك .

وِراثَت [ع. بر اولونك مالنه صاحب اولمه ، وارث اولمه .

وَرَثه ع. وارثلر. ب: وارث .

وَرد ع. كل .

وِرد [ع. قرآن كریمدن هر كوز اوقونمسی وظیفه اتخاذ اولونان قسم؛ ایصیتمه یاخود ایصیتمه‌نك طوتدیغی كون .

وِرد فا. شاكرد، تلمیذ، مرید .

وَردی ع. كله منسوب ومتعلق .

وَرزِش [فا. چالیشوب سعی ایتمه. ایشلمه .

وَرزه فا. ایش، صنعت ، حرفت.

وَرس [ع. قرمزیمسی صاری‌یه بویامغه یارایان نبات .

وَرطه [ع. تهلكه . اوچوروم ؛ كرداب ؛ مشكلات مخا-
طره‌لی حال ووضعیت ، باتاقلق، قویو .

وَرَع [ع. مخافة الله ، اللهدن قورقمه ؛ ممنوع و شبهه‌لی اولان شیئلردن احتراز، چكنمه، پرهیز .

وَرَق [ع. یاپراق ، كتاب یاپراغی ؛ بر طبقه كاغد ؛ دوكولمش معدن لوحه‌سی ؛ یووارلاق بر لوحه شكلنده یره بولاشمش قان داملاسی ؛ هر بر جانلی حیوان؛ كوزلك؛ مكتوب، تذكره ، ایچنه بر شی یازلمش كاغد .

وَرَقپاره [فا. كاغد پارچه‌سی ، اهمیتسز و قیمتسز تذكره .

وَرَقجی [س. غایت اینجه معدن لوحه‌لریله بر شیئه یالدیز ویرن صنعتكار .

وَرَقه [ع. بر یاپراق ؛ مكتوب ، پوصله ، تذكره ؛ غزته‌یه درج ایدلمك اوزره كوندریلن یازیلی كاغد .

وَرَقی ع. یاپراغه منسوب ومتعلق.

وَرَك ع. قالچه كمیكی .

وَرَم [ع. شیش ؛ بدنك بعض جهتلرنده وبالخاصه آق

جکرده حاصل اولان بر مرض مهلك ، سل الرئه ؛ سل الرئه‌یه طوتولمش اولان .

وُرود [ع. کلمه ، وصول ؛ بر محله کلمه .

وَری [ع. مخلوقات ، انسان . نوع بشر ؛ آق جکر خسته‌لغی ؛ خیرالوری : فخر کائنات (صلعم) افندیمز .

وَرید [ع. دامار . حبل الورید : اکسه‌ده‌کی قالین دامارلردن بری .

وُرَید ع. کوچوك دامار .

وَریدی [ع. داماره منسوب ومتعلق .

وُرَیقه ع. کوچوك یاپراق .

وَزارت ع. وزیرلك .

وَزان فا. اسن ، هبوب ایدن.

وِزر [ع. یوك ، آغرلق ؛ جنایت ، خطا ، کناه .

وُزَراء ع. وزیرلر. ب: وزیر .

وَزن [ع. طارتمه . ثقلت ؛ نظم وشعرده کلمه‌لرك آهنك و نتظامی .

وَزنه [ع. طارتمغه مخصوص آلت ، میزان؛ صندوق، خزینه ، آقچه آلنوب ویریلن یر ؛ باروت محفظه‌سی .

وَزنه‌جی [س. ترازی یاپان صنعتکار .

وَزنه‌دار [فا. رسمی بر دائره‌نك صندیغنی اداره ایدن.

وَزنه‌دارلق [س. وزنه‌دار وظیفه‌سی .

وَزیر [ع. پادشاه طرفندن امور دولتی اداره‌یه مأمور ایدیلن ذات ؛ وزارت رتبه‌سنی حائز اولان .

وَزیرانه [فا. وزیره یاقیشیر صورتده .

وَزیرلك س. وزیر رتبه وصفتی .

وَزیری [ع. وزیره منسوب ومتعلق .

وِساده ع. یاصدیق .

وَساطَت [ع. ایکی شیئك آراسنی بتیشدیرمه ، واسطه اولمه، آرایه کیرمه.

وَسائِط [ع. واسطه‌لر . ب: واسطه .

وَسائِل [ع. وسیله‌لر ، ب: وسیله .

وَسَخ [ع. کیر ، پاص ، چرك، پیسلك .

صاحب و ناشری : اقبال کتبخانه‌سی

وَسَط [ع. ایکیسی اورته‌سی . میان ؛ ایچ . مرکز ؛ آرا ؛ ایکی اوجدن مساوی مسافه‌ده اوزاق اولان .

وَسَطی [ع. وسطه منسوب ومتعلق ، اورته‌ده بولنان ؛ ایکیسی اورته‌سی .

وُسطی [ع. (اوسط)ك مؤنثی. ب: اوسط .

وُسع [ع. قدرت ، اقتدار ؛ ثروت .

وُسعَت [ع. بوللق ، کنیشلك، کنیش اولان شیئك حالی .

وُسعَتلی [ص. کنیش ، بول ؛ مساعده‌لی .

وَسم [ع. قیزغین دمیرله اورولان تمغا ، اشارت، نشان .

وَسمه [ع. (نیل) دنیلن نباتك یاپراقلری یاخود بویامغه یارایان نبات .

وَسواس [ع. شیطان، ابلیس؛ شیطانك تلقین ایتدیکی شئی ، اغوا ، تسویل ؛ وسوسه .

وَسوَسه [ع. ایچ اوزونتیسی ، شبهه وتردد .

وَسیع ع. کنیش ، بول .

وَسیله [ع. واسطه ، طریق ؛ بهانه ، سبب؛ فرصت .
نعم‌الوسیله : نه کوزل فرصت .

وَسیله‌جو [فا. سبب ووسیله آرایان .

وَسیم [ع. کوزل، دلبر؛ یوزی کوزل .

وَش [فا. ادات تشبیه اولوب اسملرك آخرینه علاوه اولنور .

وَشم [ع. بدن اوزرینه برایکنه ایله قارا برتوزدن یاپیلان رسم ، شکل ویا یازیلان یازی. دوکمه .

وِشناب فا. وشنه شربتی .

وِشنه [فا. طبق کرازه بکزر مایخوشجه بر یمیش .

وَصّاف [ع. وصف ایدن، اوصافنی ذکرو بیان ایده‌رك آکلادان .

وِصال [ع. سودیکنه قاووشمه، وصلت .

وَصایا ع. وصیتلر، ب: وصیت.

وَصایَت [ع. وصیلك ؛ امر ، توصیه ، تنبیه .

وَصف [ع. بر شیئك کیفیاتنی تعداد ، بیان ، مدح

وشا ایتمه ؛ (کلمه اقسامندن) صفت .

وَصفی [ع. وصفه منسوب و متعلق .

وَصل [ع. اولاشدیرمه ، برلشدیرمه، اولاشوب بیتیشمه؛ سودیکنه قاووشمه ، وصلت.

وُصلت ع. سودیکنه قاووشمه.

وُصول [ع. مواصلت ، وارمه، واروب اولاشمه .

وَصِیّ [ع. وصیت ایدن ، سندیسنه وصیت وسپارش اولونان، یتیم قالمش چوجقلرك مالملکنی ادارەیه مأمور اولان.

وَصِیَّت [ع. بر آدمك بعدالموت اجراسنی ارزو ایتدیکی شیئلری اولمەدن اول بیلدیرمەسی ، سپارشی .

وَصِیَّتنامه [ع. بروصیتك یازلدیغی کاغد .

وَضع [ع. قومه ، براقمه؛ ایجاد وتأسیس ایتمه ؛ تعیین وتخصیص ؛ طرح وتکلیف ایتمه؛ طورش ، طرز ، حرکت. وضع حمل : طوغورمه؛ وضع اساس: تمل آتمه .

وُضِعَ [ع. وضع اولوندی دیمکدر و یالکز شو تعبیرده مستعملدر : ماوضعله : تعیین وتخصیص ایدلدیکی شیٔ .

وَضعاً ع. اصل معناسی جهتیله.

وَضعی ع. وضعه منسوب ومتعلق.

وَضعِیَّت [ع. طورش ، طور ، شکل وهیئت .

وُضوء ع. آبدست .

وُضوح [ع. واضح، عیان وآشکار اولمه .

وُضوع [ع. کندی نفسنی تذلیل وتحقیر ایتمه .

وَضیع [ع. عاجز، آلچاق ، کوچوك ، بیاغی ، عادی .

وَطَن [ع. انسانك طوغوب بویودیکی وسودیکی مملکت، ترکیا بزم وطنمزدر .

وَطَنداش [فا. بر مملکت اهالیسندن اولان، همشهری .

وَطَنداشلق [س. همشهریلك ، بر مملکتلیلك .

وَطَنی ع. وطنه منسوب ومتعلق.

وَطواط [ع. یاراسه ؛ طاغ قیرلانغیجی ؛ ضعیف و قورقاق .

وَطیء [ع. آیاق آلتنه آلوب چیکنمه ؛ جماع .

وَظائِف [ع. وظیفه‌لر . ب : وظیفه .

وَظیفه [ع. انسانك یاپمغه مجبور اولدیغی شیء ؛ رزق ، معاش ؛ تعیین ؛ عهد وپیمان ، معاهده : ویرکو ؛ مأموریت .

وَظیفه‌سِز [ص. وظیفه‌سی اولمایان ، قیدسز .

وُعاء ع. قاب ، محفظه .

وَعد [ع. سـ‌ز ویرمه ، عهد ؛ بر شیء یاپه‌جغنی ویا ویره‌جکنی اولدن بیلدیرمه .

وَعده [ع. بر شیء اجراسیچون تعیین اولونان زمان و مدت .

وَعظ ع. نصیحت ، پند .

وَعید [ع. قورقوتمه ، تهدید ، ترعیب .

وَغا ع. غوغا ، شماطه .

وَفاء [ع. سوزده طورمه ، اوده‌مه ؛ تعهد ایتدیکی شیء تماماً اجرا ایتمه ؛ محبتده صداقت و ثبات ؛ یتیشمه ، کافی اولمه .

وَفاة [ع. اولوم ، موت ، انتقال الی رحمة الله .

وَفادار [فا. دوستلغنده صادق وثابت اولان .

وَفاداری [فا. وفادارلق ، دوستلقده صداقت وثبات .

وَفاسِز [ص. دوستلغنده صداقت کوسترمه‌ین ، ثبات ایتمه‌ین .

وَفاشِعار فا. وفادار .

وِفاق [ع. اویمه ، اویغون اولمه ، موافقت ایتمه ، دوستلق .

وَفد [ع. بریره کلن انسان جماعتی ؛ بری طرفندن کوندریلن مأمور .

وَفرَت [ع. بوللق ، چوقلق ، بسیاری ، کثرت .

وَفز ع. سرعت ، عجله ، شتاب .

وَفق [ع. اویمه ، اویغون کلمه ، اویغونلق . بروفق : کوره .

وُفود ع. کلمه ، ورود ، وصول .

وُفور [ع. بوللق ، کثرت ، چوقلق .

وَفی ع. وفادار ، صادق .

وَفیق [ع. رفیق ، آرقداش ، دوست ؛ اویغون .

وِقاحَت [ع. تربیه‌سزلك ، عار-سزلق .

وِقاد [ع. یاقیله‌جق اودون ، محروقات .

وَقّاد [ع. جانلی . آلولی ؛ چست وچالاك ؛ نافذ (فكر) ذكی ، فطین .

وَقار [ع. آغر مشربلیلك ؛ آغر وتربیه‌لی بولونمه ؛ حیثیتی محافظه ، تمكین .

وَقارسِز [ص. وقاری اولمایان ، تمكینسز .

وَقارسِزلِق س. تمكینسزلك .

وَقارلی [ص. وقاری اولان ، آغر باشلی ، تمكینلی .

وَقایِع ع. وقیعه‌لر. ب: وقیعه.

وِقایه [ع. حفظ ، صیانت ، قورومه ؛ حمایه .

وَقت [ع. زمان، هنكام. دهر؛ سئه حال ، معیشت ؛ فرصت، مهلت ؛ دور ، عصر؛ وعده، موسم ؛ ساعت ؛ صره؛ بر وقت : اسكیدن ، كچمش زمانده . وقتیله : تام زماننده؛ وقت وحال : وسعت معیشت.

وَقتاكه [فا. نه‌وقت كه، نه‌زمان كه ، اولدیغی وقت .

وَقع [ع. محافظهٔ حیثیت ، وقار ، تمكین .

وَقعه [ع. بر ضربه، بردوشش؛ چارپشمه (محاربلر) ، بولوشمه ؛ غلـ. حادثه ، ماجرا، كچن حال ؛ حرب ، جنك .

وَقف [ع. طوروش ، طورمه، حركتدن فارغ اولمه . عربجه‌ده عباره‌نك بیتدیكی یرده كلمه‌نك آخرینی سكون ایله اوقومه؛ بر مال و سائره‌یی بر امر خیره تخصیص ایدوب ویرمه ، بو صورتله تخصیص ایدیلن مال وملك ؛ بوتون بوتون تخصیص ایتمه .

وَقفنامه [فا. بر امر خیره تخصیص ایدیلن مال وسائره‌نك صورت اداره‌سی واستعمالی حقنده صاحبی طرفندن یازیلوب جانب شرعدن مصدق رساله وورقه ، وقفیه .

وَقفه [ع. طوراق یری ؛ مناسك حجدن یری .

وَقفی ع. وقفه منسوب ومتعلق.

وَقفیّه [ع. بر وقفك صورت اداره‌سی حقنده واقف طرفندن براقیلان جانب شرعدن مصدق ورقه .

وَقواق [ع. مركب حقه‌سی [یاپیلان بر نوع آغاج ؛ قورقاق .

وَقود [ع. محروقات ، یاقمغه [مخصوص شیئلر .

وُقود [ع. یانمه ، طوتوشمه ، [آتش اولمه .

وَقور [ع. وقارلی، آغر باشلی، [تمکینلی .

وُقوع [ع. دوشمه ، سقوط ؛ [واقع اولمه ، ظهور ایتمه، اصابت ایتمه؛ وقوع حال: بر حادثه‌نك صورت ظهور و جریانی ؛ کثیرالوقوع : چوق چوق واقع اولان ؛ نادرالوقوع: آز واقع اولان .

وُقوعات [ع. ظهورایدن وحادث [اولان حاللر ؛ غوغا ، ضرب وقتل کبی حاللر .

وُقوف [ع. طورمه ، توقف [ایتمه ، آیاقده طورمه؛ بر شیئله مشغول اولمه ، اویالانمه ؛ خبر آلمه ؛ مطلع اولمه ، آکلامه .

وُقوفسز [ص. معلوماتسز ، [خبری اولمایان .

وَقیعه [ع. جنك. غوغا ؛ عهد، [وعد ؛ بری حقنده سویلنن سوز ، ذم وغیبت ؛ صویك طوردیغی چقورلر؛ صویی ایچمه‌ین طوپراق .

وَکالَت [ع. وکیل اولمه، باشقه‌ـ [سنك ایشنی کورمه ، وکیللك ؛ صدراعظم اولمه ؛ صدراعظملق ؛ وکلالق .

وَکالَتپَناه [فا. پادشاهك وکیلی [اولان صدراعظم .

وَکالَتپَناهی [فا. صدراعظملق، [صدر اعظمه منسوب ومتعلق .

وَکالَتنامه [فا. وکالت سندی ، [برینك وکیل نصب اولندیغنی مشعر اولان سند .

وَکالَةً [ع. وکالت صورتیله ، [وکیل اوله‌رق .

وُکَلاء ع. وکیللر . ب: وکیل .

وُکَلالِق [س. وکلادن اولانك [صفت وحالی .

وَکیل [ع. بر انسانك کندی [ایشنی رسماً سپارش ایتدیکی دیکر برکیمسه ؛ باشقه‌ـ سنك ایشنی کورن ؛ برینك نامنه سوز سویلیوب ویا حرکت ایدن ؛ بر مأمورك ایشلرینی موقتاً اداره ایدن ؛ بر مأمورك معاونی، یارداقجیسی ؛ وکلادن اولان ذات: باش وکیل : صدر-

اعظم ، رئيس وكلا . دعوى وكيلى : دعوى ايشلرينه باقان آووقات؛ وكيل‌مسخر: محكمه‌ده بولونمايان مدعیٔ عليهه محكمه طرفندن تعيين اولونان وكيل . وكيل مطلق : وكالتى هيچ بر شرطله مقيد وباغلى اولمايان . وكيل مقيد : وكالتى برقيد ايله مقيد اولان .

وكيللك [س. وكيللك صفت و وظيفه‌سى .

وَلاء [ع. آزاد اولمش كوله‌نك احوالى اوزرينه حق وراثت .

وِلاء [ع. بربرينك آردى صره كلمه ، دوام ، ديمومت.

وُلاة [ع. واليلر، ولايت اداره‌سنه مأمور اولانلر .

وِلاد [ع. طوغورمه ، وضع حمل ايتمه .

وِلادَت [ع. طوغورمه ، وضع حمل ايتمه ؛ طوغمه دنيايه كلمه .

وِلايَت [ع. واليلك، بر والينك اداره‌سى آلتنده بولنان مملكت .

وَلايَت ووِلايَت [ع.خصملق، اقربالق ؛ ايالت ، اجراى نفوذ ايديلن مملكت ؛ ولیلك ، اولياءاللهدن اولان ذاتك حال وصفتى .

وَلَد [ع. چوجق ، ابن، اوغل. ولد معنوى : آخرتلك ، آخرت اولادى . ولدزنا : پيچ، حرام زده .

وَلَنسه [س. يوكدن ياپيلان تويلى برنوع فانيلا .

وَلَو [ع. اولسه‌ده ، حتى، بيله، ولوسلم : تسليم وتصديق اولونديغى حالده بيله .

وُلوج ع. دخول ايتمه، كيرمه.

وُلوع [ع. حرص وابتلا ، دوشكونلك ، آرزوكش اولمه .

وَلوَله [ع. شماته ، كورولتى ، فرياد وفغان ، آغلامه.

وَلَه [ع. شاشقينلق ؛ حزن ، حزنك‌موجب اولديغى هيجان، قورقو .

وَلَه ع. بوده اوىكدر .

وَلهان [ع. حزنله مأيوس اولمش، شاشه قالمش .

وَلْى [ع. بربرى آردنجه ظهور ايتمه ووقوع بولمه .

وَلِىّ [ع. دوست، عاشق، برينك سوكيليسى ؛ صاحب ،

افندی ، خیرخواه ، حامی ، طرفدار ، رفیق ، شریك ؛ حقه واصل وقربیت آلهیه‌یه نائل اولان ذات . اولیاء امور: ایش باشنده بولنان بویوکلر .

وَلِیُّ اللّٰه [ع. حق تعالی‌یه قربیت کسب ایتمش اولان .

وَلید ع. چوجوق ، اوغلان .

وَلیك فا. لکن ، اما ، فقط .

ولیكِن فا. عینی معنی ،

وَلیمه [ع. دوکون ضیافتی : اولمه رسمی، دوکون .

وَلِیّه [ع. اولیاء اللهدن معدود اولان قادین .

وَنَدیك [سخ. ایتالیا شهرلرندن بری .

وَنَدیكلی [ص. وندیك اهالیسندن اولان .

وورمَق ف. ب: اورمق .

وولطه س. ب: اولطه .

وَه فا. ب: واه.

وَهّاب [ع. عنایاتی چوق اولان حق تعالی حضرتلری .

وَهّابی [ع. عبدالوهاب اسمنده بری طرفندن ایجاد اولونان بر مذهبه تابع .

وَهّاج [ع. زیاده یانوب پك پارلایان .

وَهّام [ع. وهمه طوتولمش ، قورونتیلی .

وَهب [ع. ویرمه، اعطا وبخش ایتمه .

وَهبی [ع. الله‌ویرکیسی اولان، کسبی اولمایان .

وَهَله [ع. قورقو.خوف: دقیقه، آن ، لحظه .

وَهَلةً ع. بردن بره .

وَهم [ع. قورونتی ، شبهه ، تردد ؛ تخیل ، تصور ، فکر ، قوهٔ خیالیه ؛ بویوك یول ؛ قورقو .

وَهمناك [فا. وهملی، وهمه‌تابع، قورونتیلی .

وَهمی [ع. وهمه منسوب‌ومتعلق، تخیل وتصور اولنان .

وَهمِیّات [ع. تصور وتخیل ایدیلوب حقیقتده اولمایان شیئلر .

وَهن ع. ضعف ، قوتسزلك .

ویده س. بورغولی چیوی.

ویده‌لا [س. دانه دریسندن یاپیلان برنوع سختیان.

ویده‌لامق [ف. ویده‌ایله طوتدیرمق.

ویده‌لی ص. ویده‌ایله طوتدیرلمش.

ویران [فا. خراب؛ معمور وآبادان اولمایان؛ محزون، مکدر.

ویرانلق س. خراب وتنها محل.

ویرانه [فا. خراب اولان محل: بناسی یانمق ویا ییقلمقله بوش ویا خراب قالمش یر.

ویرانه‌لك [س. ویران یرلری چوق اولان، خرابه‌زار.

ویرانی [فا. ویرانلق، ویران وخراب اولمه.

ویردیرمك [ف. بالواسطه ویرمك، ویرمه‌سنه مساعده ایتمك، صاتدیرمق.

ویرگو [س. یاخود ویرکی. ویریش، احسان؛ دولت خزینه‌سنه ویریلن پاره، رسم.

ویرگیلی [ص. اییلك واحسانی بول اولان.

ویرلمك [ف. اعطا وتسلیم اولونمق: عطف واسناد؛ توجیه وتنسیب اولونمق، صاتلمق.

ویرمك [ف. اعطا ایتمك؛ اوده‌مك؛ باغشلامق؛ حمل، اسناد، توجیه، تنسیب. نشر، حاصل واقراض ایتمك. چیقارمق، عطف ایلمك. امان ویرمك: عفو ایتمك؛ اله‌ویرمك: یاقالاتمق؛ آتش ویرمك: طوتوشدیرمق، یاقمق؛ بل ویرمك: قنبورلاشمق، چقنتی پیدا ایتمك. بوی ویرمك: اوزامق؛ پای ویرمك: چیقیشمق، آزارلامق، سوكمك. رنك ویرمك: بللی وآشكار ایتمك. حق ویرمك: حقنی تسلیم ایتمك، حقلی بولمق؛ زحمت ویرمك: یورمق؛ جان ویرمك: اولمك؛ معنی ویرمك: ترجمه ایتمك، تأویل وتفسیر ایلمك؛ سوز ویرمك: وعد ایتمك؛ شان ویرمك: بیوك برنام قازانمق. پی ویرمك: پازارلق ایدیلن برشیٔ ایچون دها آلمادن برمقدار پاره‌ویره‌رك صاتون آلندیغنی صاغلاملاشدیرمق. خبر ویرمك: بیلدیرمك، سس ویرمك: سسلنمك، جواب ویرمك.

ویرو [ص. ح. زبانزدی: وه‌ره‌و، كوشه‌دن كوشه‌یه كسلمش ویا بوكولمش.

ویره س. تسلیم .

ویره [ع. آردی آراسی کسلمکسزین ، بر دوزی‌یه ، بلا فاصله ؛ کمیجیلرده : ماکنه‌یی تحریک ایت ، چویر مقامنده قوماندادر .

ویره‌جك س. بورج ، دین .

ویره‌سی [س. بدلی بالآخره ویرلمك اوزره باپیلان آلیش ویریش .

ویریش [س. ویرمه باغشلامه ، صاتیش ، پایلامه چیقیشمه .

ویریشدیرمك [ف. سوکمك ؛ چیقیشمق .

ویریم [س. محصول ، ویردیکی شیئ ، ثمره .

ویریملی ص. محصولدار .

ویزه [س. تذکره وسائره‌یی بر طرفه کوستره‌رك اشارت ایتدیرمك .

ویزیته [س. زیارت ، عبادت ، طبیبك خسته‌یی زیارتی ؛ اجرت .

ویشنه [س. کرازه بکزر معروف مایخوش میوه .

ویق [مه. بوغازی صیقیلان بر انسان ویا حیوانك چیقار-دیغی سسی تصویر وتقلیدایدر . ویق دیدیرمه‌مك : هیچ سسنی چیقارتمامق .

ویقلامق [ف. زحمت ومشقت چکمك .

وَیل [ع. وای ، یازیق ، حیف ، دریغ .

وینچ [س. کمیلرده آغر یوك قالدیرمغه مخصوص ماکنه .

وویووده [س. وقتیله بعض یرلرك اداره‌سنه مأمور اولانلره ویریلن اسمدر .

ویبا [س. دومنی اورته‌یه آله‌رق کمی‌یی کندی استقامتنده حرکته براقمه .

ه [ص. الفبای عثمانینك اوتوزنجی حرفی اولوب ابجد حسابنده (٥) عددینه دلالت ایدر.

هُوَ، هِ [ع. مفرد مذکر ضمیر متصل. جمعی: «هم»در. تثنیه‌سی: «هما»در.

ها ع. مفرد مؤنث ضمیر متصل.

ها [حه. اخطار وتنبیه بیان ایدر؛ سؤال، تصدیق، تشویق وتعجیل ایچون قوللانیلیر. تعجب، استغراب واشارت بیان ایدر؛ صوکره‌دن خاطره کلن برشی ایچونده قوللانیلیر.

هاء س. (٥) حرفنك اسمیدر.

هابِط [ع. هبوط ایدن، آشاغی دوشن.

هابِل [سخ. حضرت آدم (عم)ك اوغللرندن برینك اسمی.

هاتِف [ع. باغیران، سسله‌ین؛ سسی ایشیدیلن فقط کندیسی کوروله‌ین کیمسه.

هادِم ع. هدم ایدن، ییقان.

هادی [ع. هدایت ویرن، دوغرو یول کوسترن.

هارِب ع. قاچان، فرار ایدن.

هارِن [ص. دوغرو یورومز خویسز (آت)؛ یورغون، ضعیف، لاغر.

هاضِم ع. هضم ایتدیرن.

هاضِمه [ع. ییلن شیئلری هضم ایتمك قوتی.

هالِك [ع. غائب وهلاك اولان، اولوب کیبرمش اولان.

هاله [ع. بعضاً قمرك اطرافنده کورونن نور دائره‌سی، آی آغیلی.

هامپا [س. فنالق آرقداشی، یارداق.

هامِش [ع. برکتابك کنارلرینه یازیلان یازی؛ کتابك کناری.

هاموت [س. حیوانلرك بویونلرینه کچیریلن قوشوم حلقه‌سی.

هامون [فا. اووه، دوز قیر، صحرا، چایر.

هامه [ع. عقرب ، ییلان کبی مخوف حیوان. جمعی: هوام.

هامه ع. باش تپه‌سی.

هانگی ك. قنغی، خانغی.

هاوِت س. دوه سمری.

هاوُج [س. قرمزیلی صاریلی سبزه‌دن معاود معروف اوزونجه بر کوك.

هاوروز [قا. اوتوراق ، صو دوککه مخصوص قاپ.

هاوره [س. یهودیلرك عبادتخانه‌سی؛ کورولتیلی، شماته‌لی یر.

هاولامَق ف. کوپك باغرمق.

هاولامه س. کوپك باغیرماسی.

هاوَن [فا. [زبانزدی: هاوان] ایچنده برشیء دوککه ویا ازمکه مخصوص قاب ؛ بر نوع قیصه طوپ؛ توتون قییمغه مخصوص آلت.

هاوِیه ع. جهنم.

هاه حه. تمام ، ایشته.

های [حه. تأسف ، تکدیر ، و تحقیر بیانایدر. های‌های: اوت، شبهه‌سز ، اویله‌یا ، البته. های‌هوی: کورولتی ، پاتردی.

هائِب ع. قورقاق.

هایدامَق [ف. سورمك ، سوق ایتمك.

هایدوت س. خرسز ، شقی.

هایدوتلِق [س. خرسزلق ، شقیلك.

هایدی [حه. امر ، تشویق ، تعجیل ایچون استعمال اولنور ؛ یکی ، اعلا. هایدی هایدی: هیچ شبهه‌سز ، بهمه حال.

هایطه [س. حایلاز ، تنبل ، سرکش ؛ هایدوت.

هایقِرتمَق [ف. باغرتمق ، سس چیقارتمق.

هایقِرمَق [ف. باغرمق ، سس چیقارمق.

هائِل ع. قورقونج ، مخوف.

هایلاز [ص. تنبل ، خیرسز ؛ ایشسز.

هایلازلِق [س. تنبللك ، خیرسزلق، ایشسزلك.

هائِله [ع. عاقبتی قورقونج اولان منظرم تیاترو .

هایمانه [س. حیوانلرك باشی بوش دولاشدقلری چایرلق .

هَباء [ع. هواده دونوب دولاشان توز . توز ذراتی ؛ فائده‌سز وتلف اولان ، بیهوده.

هُبوب ع. اسمه .

هُبوط [ع. آشاغی‌یه اینمه ، دوشمه؛ نزول‌ایتمه .

هِبه [ع. باغشلامه ، احسان عطیه .

هَپ [ع. بوتون، جمیع، کافه ؛ دائما ، هروقت .

هَتك [ع. [بر اورتویی] ییرتمه؛ قالدیرمه؛ [برشیئی] افشا ایتمه ؛ [البیسه‌یی] ییرتمه. عرض وناموسنی کسر ایتمه .

هَجاء [ع. بردن برلکده تلفظ اولونان حرفلرك هیئت مجوعه‌سی .

هِجاء [ع. ذم وغیبت‌وقدح ایدن طوقوناقلی یازی ؛ هجو .

هَجر [ع. آیریلق ، افتراق ، طلاق ؛ براقمه . کوندوزك اك صیجاق ساعتی .

هِجران [آیرلمه ، قطع مناسبات؛ تأثیر ، طوقونمه .

هِجرَت ع. عینی معنی .

هِجرَت [ع. پیغمبر ذیشان افندیمزك‌مکه‌دن‌مدینهٔ منوره‌یه تشریفلری ؛ برمملکتدن‌دیکر مملکته کیتمه ؛ کوچمه .

هِجری ع. هجرته‌منسوب‌ومتعلق.

هُجنَت [ع. قصور ، عیب ، نقصان .

هَجو [ع. ذم وشتم ایتمه ؛ بریله اکلنمه .

هَجود [ع. کیجه‌لین نماز قیلان، دعا ایدن .

هُجوع [ع. خفیف بر اویقو ایله اویومه ؛ کیجه اویومه.

هُجوم [ع. صالدیرمه ، برینه صیچرایوب آتلمه ؛ اوزرینه قوشمه .

هَجوی ع. هجوه‌منسوب‌ومتعلق.

هَجوِیّه [ع. هجوی حاوی اولان شعر .

هَجین [ع. آلچاق، دون ؛ اسیره بر آنادن دوغمش ؛ جنس اولمایان (حیوان) ؛ برنوع دوه.

هُدا [ع. یاخودهدی . استقامت، برینه یول کوسترمکه‌یارایان شئی؛ دوغرو یول ، سلامت یولی ؛ حق دینی .

هُدام [ع. دكيز طوتماسی ، باش ونمه‌سی .

هَدایا ع. هدیه‌لر ، پیشكشلر .

هِدایت [ع. دوغرو یول كو- سترمه ، حقه واصل اوله‌ق طریق كوسترمه ؛ الله طرفندن برینه الهام اولونان حق یولنی آرامق آرزوسی ؛ دین حق ، اسلام دینی .

هُدب [ع. كیرپیك ؛ بر قماشك كنارنده‌كی صاچاق .

هَدر [ع. قیمتسز ، بهاسز ، اهمیتسز (آدم) ؛ انتقامسز وقصاصسز [قان] دوكمه ، آقیتمه . [مال‌ومساعی] بیهوده یره كیتمه ؛ برشیئی فائده‌سزیره صرف ایتمه .

هَدَف [ع. نشان ، نشانگاه ؛ مرام وقصدایدیلن نقطه .

هَدم ع. ییقمه ، تخریب .

هُدهُد ع. چاوش قوشی .

هُدی ع. ب: هدا .

هَدِیه [ع. ارمغان ، پیشكش ؛ مصحف شریف و سائر بویله مقدس اولان شیئلرك بدلی .

هَدِیّةً [ع. هدیه صورتیله ، پیشكش اوله‌رق .

هَدِیّه‌لك [تـ. هدیه اوله‌رق ویرمكه‌شایان ولائق .

هَذا [ع. بو ، شو . مع‌هذا : بو- نكله برابر . الی یومنا هذا: بوگونه قدر .

هَذَیان [ع. صاییقلامه؛ صاچمه ، یاوه .

هَر [فا. استغراق بیان ایدر . جمیع، جمله ، هپ . هردم: هرآن ، دائما. هركس : بوتون عالم .

هِراس [ع. قورقو ، اوركمه ، خوف .

هِراسان فا. قورقان، اوركك .

هِرام ع. هرملر، مصر اهرامی.

هَراینه [فا. البته ، بهمه‌حال، بالضروره ، علی كل حال ، ایستر ایستمز .

هَرَب ع. فرار، قاچمه؛ مهاجرت.

هَرج [ع. غلبه‌لق، قاریشیقلق، انتظامسزلق . هرج و مرج : كورولتیلی ، قاریشیق وبویوك حركت .

هَرجائی [فا. بر محله ، بر ایشه منتظماً دوام ایتمیوب

دائما دکیشمکده اولان ؛ بر جنس منکشه .

هَرزه [فا. بوش لقردی، صاچمه؛ عبث وبیهوده سوز ؛ هرزه‌وکیل: وظیفه‌سی اولمادیغی حالده هردورلو ایشه مداخله‌ایدن کیمسه .

هَرَك [س. دال، فدان وسائره‌یی باغلامق ایچون یره‌دیکیلن دکنك .

هِرَك [س. یاصیجه قویروقلی بر نوع قویون .

هَرگاه فا. هروقت ، دائما .

هَرگله س. ب: خرکله .

هَرَم [ع. صوك درجه‌ده اختیارلق وقوتسزلك ؛ ضعف پیری.

هَرَم [ع. مصرده طاشدن یاپلمش بویوك بنالردن بری .

هَرِم [ع. ذکا، روح ؛ چوق اختیار .

هُرمُز [فا. اسکی ایرانیلرك خیر الهی عدایتدکلری قوت. بونی (هرمزد) صورتنده دخی سویلرلر .

هُرمُزد فا. ب: هرمز .

هَرَمی [ع. اهرام شکلنده اولان، مخروطی .

هِرّه ع. دیشی کدی .

هَزء ع. استهزا ، اکلنمه .

هَزار [فا. بیك عددی ؛ بلبل، عندلیب .

هَزارَن س. ب: حیزران .

هَزارَن [س. مختلف رنکلی بر جنس چیچك .

هُزال ع. ضعیفلك ، آریقلق .

هُزام [س. موسیقیده بر مقام مخصوص .

هِزَبر ع. آرسلان .

هَزَج [ع. هربیتی سکز کره «مفاعیلن» دن عبارت بیت .

هَزل [ع. اکلنجه ، شاقا ، لطیفه ، مزاح ؛ لطیفه یوللو حکایه ویا شعر .

هَزَلیّات ع. هزله‌عائد شیئلر .

هَزیمَت [ع. بوزغونلق، مغلوبیت .

هَستی ع. وارلق ، موجودیت.

هَشّ [ع. یومشاق کورك ؛ قولایجه توز حالنه توناـ بیلیر ؛ چوق ترلمه‌ین [بارکیر] هشي‌الوجه : سویملی ، ظریف

هَشاشَت [ع. یومشاقلق ؛ کورکلك ؛ خاطرـ نوازلق ، لطف ایله معامله ؛ طاتلیلق .

هَشت فا. سکز عددی .

هَشتاد فا. سکسان .

هَشتُم فا. سکزنجی .

هَشتُمین فا. عینی معنی .

هُشیار فا. ب: هوشیار .

هَضم [ع. معده‌ده‌کی طعامی‌وجوـ دی بسلیه‌جك حاله کتیرـ مك اوزره اریتمه ؛ نفسی ضبط ایدوب صبر وتحمل ایتمه .

هَضمی [ع. هضمه منسوب و متعلق .

هَفت فا. یدی عددی ۷ .

هَفتاد فا. یتمش ، ۷۰ .

هَفتُم فا. یدنجی .

هَفتُمین فا. عینی معنی .

هَفته [فا. یدی کوندن عبارت مدت .

هَفته‌لِق [س. هر هفته وقوع بولان .

هَفوه [ع. قباحت، خطا، کناه؛ آیاق قایمه ، تکرلنمه ؛ خطا ایتمه ، آجیقمه .

هَکبه [س. اشیا قومق ایچون حیوانك اوستنه آتیلان چفته طوربه.

هٰکَذا [ع. بویله ، بونك کبی؛ بویله‌جه ، ینه اویله .

هَکیم س. طبیب .

هَکیملِك [س. هکیم صفت و وظیفه‌سی .

هَلاك [ع. اولمه، کبرمه . محو وتلف، بر باد .

هَلال ع. ایلك یاغمور .

هِلال [ع. یکی آی . آیك ایلك و صوك کونلرنده قمر . هلال شکلنده اولان هر شیء ؛ معترضه : Parenthèse .

هِلال [س. دیش‌وقولاق قاریشدـ یرمغه مخصوص آلت .

هِلالی [ص. یکی آی شکلنده اولان.

هِلالیّه [ع. قیرلانغیچ اوتی دنیلن نبات .

هُلام [ع. الماسیه کبی طوکمش شیٔ . gélatine .

هَلاهِل [ع. آغو، زهر، سم قاتل؛ زهرلی .

هَلمه‌لنمك ف. قویولاشمق .

هُلو س. بر نوع بویوك شفتالی .

هَله [ح. باخصوص، خصوصیله؛ نهایت، عاقبت؛ هیچ اولماز-سه؛ تعزیز وتهدید بیان ایدر؛ هله‌هله : هایدی سویله باقایم .

هَلیله [فا. طبده مستعمل بر نبات .

هَلیمه [ع. بغدای کبی حبوباتك قاینامسندن حاصل اولان قویو وپایپیشقان صو .

هَم [حر. برلکده، برابر؛ عطف بیان ایدر ومکرر قوللانیلیر. ذاتاً، شوراسیده وارکه .

هَم [فا. اسملرك باشنه کله‌رك مشارکت ورفاقت بیان ایدن صفتلر تشکیل ایدر .

هَمّ [ع. اندیشه، غائله، زحمت؛ کدر، حزن ، غم؛ مقصد، نیت .

هَمال [فا. اورتاق ، شریك؛ نظیر ، قرین .

هُمام ع. همت صاحبی .

هَمان [فا. درعقب، درحال ، او آنده؛ یالکز ، آنجق؛ دائما ، بلا انقطاع؛ صانکه ، تقریباً .

هَمانا فا. عینی معنی .

هَماندَم [فا. درعقب ، او آنده، درحال .

هَمانگاه فا. وهمانکه : عینی معنی.

هُمای [فا. هما دنیلن قوش ، جنت قوشی .

هُمایون [فا. پادشاهه منسوب ومتعلق اولان ، قوتلی، سعادتلی .

هَمبَزم [فا. مجلس و ضیافت آرقداشی ، رفیق .

هَمپا فا. آیاقداش ، آرقداش .

هَمپایه [فا. عینی رتبه‌ده بولنان، رتبه وپایه جهتیله مساوی اولان .

هِمَّت [ع. سعی وغیرت؛ قصد ونیت؛ لطف و عنایت؛ توجه معنوی .

هَمتا [فا. بکزر، مشابه؛ دنك، مساوی .

هَمَج [ع. كوچوك سینكلر، احمق و بدلا اولانلر ؛ مدنی اولمایان انسانلر ، فنا غدارلر .

هَمجِنس فا. برجنسدن اولان.

هَمجِوار [فا. برجوارده بولنان، قومشو .

هَمجِوارلِق س. قومشولق .

هَمحال [فا. حاللری بر اولان ، بر حالده بولنان .

هَمحُدود فا. سینورلری براولان.

هَمخانه [فا. برخانه‌ده اوتوران ، قاپو یولداشی .

هَمخوی فا. بر خویده اولان.

هَمدَرد [فا. عینی درده كرفتار اولان .

هَمدَست [فا. برلكده چالیشان، اورتاق ، شریك .

هَمدِل [فا. كوكل و فكرلری بر اولان ، دوست ، یار.

هَمدَم [فا. پك محرم اولان دوست ، آرقداش، رفیق.

هَمدیگَر فا. هر ایكسنك دیكری.

هَمراز [فا. پك محرم اولان دوست ، سرداش .

هَمراه فا. یول آرقداشی .

هَمرَأی [فا. عینی‌رأی وفكرده بولنان ، همفكر .

هَمرُتبه [فا. رتبه وپایه‌لری بر اولان، بررتبه‌ده‌بولنان.

هَمرِكاب [فا. برلكده بینوب كیدن .

هَمرَنك فا. بر رنكده بولنان.

هَمرَو [فا. برابر كیدن ، یول آرقداشی .

هَمرَه [فا. برلكده كیدن ، یولداش .

هَمزانو فا. دیز دیزه اوتوران.

هَمزَبان [فا. ایكیسی بر لسان قوللانان ؛ عینی‌لسان ایله متكلم اولان .

هَمزه [ع. الفك آلتنه واوستنه، واوایله یانك اوستنه قونان اشارت (ء) . همزات الشیطان: شیطانك تلقیناتی .

هَمساز فا. اویغون ، موافق .

هَمسال [فا. عینی یاشده اولان ، سن‌وسالی مساوی‌اولان.

هَمسایه [فا. برسایه‌یه برابر التجا ایدن ، قپو یولداشی .

هَمسَبق [فا. مكتب و درس شريكى .

هَمسَر فا. رفيق، آرقداش.

هَمسُفره [فا. بر سفره‌ده يمك يين، سفره آرقداشى.

هَمسِنّ [فا. عينى سن و ياشده بولنان .

هَمشَهرى [فا. برشهراهاليسندن اولان ، مملكتلى .

هَمشيره فا. قيز قارنداش .

هَمشيره‌زاده [فا. قيز قاردش چوجغى .

هَمصُحبَت [فا. برلكده صحبت ايدن .

هَمعَصر [فا. بر عصر وزمانده ياشايان .

هَمعِنان [فا. برينك اقران و امثالندن اولان .

هَمكيش [فا. دين ومذهبده آرقداش اولان، ديندانش.

هِمَم ع. همتلر : ب: همت .

هَمَذهب [فا. مذهب آرقداشى .

هَمَشرَب [فا. عينى خوى و مشربده اولان ، بر طبيعتلى .

هَمَعنا [فا. ايكيسنك معناسى بر اولان .

هَمنام [فا. آداش ، ايكيسى بر اسمده اولان .

هَمنِشين [فا. برابراوتوروب آرقداش اولان .

هَمنَفَس [فا. پك ايى دوست ، آرقداش .

هَموار [فا. دوز مستوى ، مساوى ؛ مناسب ، لائق ، شايان .

هَمواره [فا. دائما ، بلاانقطاع، هر زمان .

هُموم ع. هملر . ب: همّ.

هَمه [فا. هپ ، بوتون ، جمع ، جمله .

هَميان فا. كيسه، چانطه .

هَميجِك [س. ص. شهره يكى كلمش قبا وشاشقين كويلو .

هَميشه فا. دائما هر زمان .

هَميل [ع. صارى صارماشيق دنيلن نبات .

هَمين [فا. عيناً بو اولان ، طبق او اولان .

هِند [سخ. چينك جنوبنده بويوك بر مملكت .

هِندام [ع. تناسب ، مناسبت ، انتظام .

هِندِباء [ع. معروف مایخوشجه بر یشیللك كه صلاطه و سبزه مقامنده قوللانیلیر .

هِندِستان سخ. هند ممالكی .

هَندَسه [ع. جسمك خط ، سطح ، حجم كبی كیفیات امتدادیه‌سندن بحث ایدن بر علم .

هَندَسه‌خانه [فا. علوم ریاضیه مكتبی ، مهندسلرك چالیشمالرینه مخصوص محل .

هَندَسه‌سِز [ص. هندسه قواعدینه مطابق اولمایان .

هَندَسی [ع. هندسه‌یه منسوب ومتعلق .

هَندَك س. ب: خندق .

هِندو [فا. بودا ویابراهما دیننده بولنان هندلی .

هِندی [ع. هنده منسوب و متعلق؛ هند اهالیسندن اولان ، هندلی ؛ س. اتی لذیذ اولان معروف اهلی قوش ، هند طاوغی .

هُنَر [س. بیلمه ، معرفت ؛ اوسته‌لق، صنعت ؛ علم، فن .

هُنَرمَند [فا. هنر و معرفت بیلن؛ صنعت‌صاحبی .

هُنَروَر فا. عینی معنی .

هَنگام [فا. وقت ،زمان، موسم، اثنا، صره .

هَنگامه [فا. جمعیت ؛ معركه ، میدان جنك ؛ غوغا ، كورولتی ، شماته .

هُنود ع. هندولر . ب: هندو.

هَنوز [فا. یكی، یكیدن ، همان؛ حالا ، دها ؛ الآن ، تمام بو آن .

هَنِیء [ع. معده‌ده قولای هضم اولان، صحته‌نافع (غدا)؛ زحمتسز باشه چیقان (ایش) .

هَنیئاً [ع. صحتلر اولسون، عافیتلر اولسون؛ هیناًلك: الله قولایلق ویرسون، زحمتسزجه موفق اول .

هُوَ [ع. او. ضمیرغائب مذكر ومفرد .

هو س. جناب حق .

هو [حد. بكا باق ، نره‌ده‌سك ، ای .

هَواء [ع. كرهٔ ارضی دائمادار احاطه ایدن‌وبوتون مخلو

قاتك تنفسنه یارایان غاز ؛ هوا-
نك حال و کیفیتی ؛ موسیقیده
مقام ، آهنك؛ روزگار؛ بوش ،
بیهوده . هـوا آلمق : تنفس
ایتمك ، کزمك. بادهوا : پاره-
سز ، مجـاناً ؛ ناصل اولسـه
اولور .

هَوا [ع. یاخود هوی ، آرزو ، هوس؛ احتراص، محبت؛ حظوظات نفسانیه .

هَواپَرَست [فا. هوا وهوسه و ارزویه تابع اولان .

هَوادار [فا. چوق هوا آلان؛ عاشـق ، دلداده ؛ قفادار .

هَواسِز ص. هوا آلمایان .

هَوالاندیرمَق [ف. هوا آلد-یرمق؛اوچور-مق .

هَوالانمَق [ف. هـوا آلمق ؛ هوایه قالقمق ، اوچمق .

هَوامّ ع. هامه‌لر . ب: هامه .

هَوان ع. حقارت، ذلت .

هَوائی [ع. هوایه منسـوب و متعلق ؛ هوا رنکنده؛ آچیق ماوی؛ هوا وهوسه تابع اولان ؛ بوش ، بیهوده .

هوپ [مه. بردن صـیچرامغی تصویر وتقلید ایدر .

هوپا [ص. دوشونمکسزین هر ایشه صالدیران ، خفیف مزاجلی ، چوجوق طبیعتـلی ، دلیشمش .

هوپالا [مه. بردن آتـلامغی تصـویر ایدر ؛ اما یاپدیکها ! پك مناسـبتسز سوز سویله‌ین حقنـده قوللانیلیر ؛ کوچوك چوجقلری صیچرادیرکن سویلنیلن تعبیر .

هوپلاتمَق ف. صیچراتمق .

هوپلامَق [ف. صیچرامق؛شدتله حرکتله کلمك .

هودوك ص. قبا وتربیه‌سز .

هورکوج س. ب: اورکوج .

هَوَس [ع. خفت عقل ، سر-سملك، بدلالق؛ احمقلق؛ شدتلی آرزو ، احتراص .

هَوَسکار [فا. هوس ایدن، شدتلی آرزوسی اولان .

هَوَسکارلِق [س. هوسکار او-لانك حالی .

هَوَسلی [ص. میل و آرزوسی اولان .

هَوَسناك فا. هوسلی. آرزوکش.

هوش س. برنوع آغاج .

هوش [فا. عقل، خرد. بیهوش: عقلسز ، بایغین .

هوشمَند فا. عقللی .

هوشمَندی فا. عقللیلق .

هوشیار [فا. یاخود هشیار عقللی .

هَول ع. قورقو، خوف واندیشه.

هولانده سخ. فلمنك مملكتی .

هولانده‌لی [ص. س. فلمنك اهالیسندن اولان.

هَولناك فا. قورقونج، دهشتلی.

هَون [ع. استراحت ؛ تواضع ، احتراز .

هَوَنك [س. اوزونجه بر صاپه باغلانمش شیئلرك هیئت مجموعه‌سی .

هونگور [ح. ایچنی چکه‌رك وسسس چیقارارق . مکرر قوللانیلیر .

هونگورده‌مك [ف. هونگور هونگور آغلامق .

هونی س. ب: خونی .

هوی [ف. شماته ، گورولتو های وهوی : شاد ومسرور اولانلرك گورولتی و شماته‌سی .

هَوی ع. ب: هوا .

هُوِیَّت [ع. ماهیت، حقیقت ؛ عینیت ؛ برینك معلوم اولان کیمسه اولدیغنی گوستره‌جك احوال وعوارض .

هُوَیدا [ع. بللی ، آشکار ، ظاهر، عیان .

هُوَیضه ع. برنوع کوچوك قورلا.

هه س. (ه) حرفنك اسمیدر .

هه د. سؤال وتصدیق اداتیدر.

هَی [ص. تنبیه ، اخطار ، تکدیر؛ اشتکا وندایه مخصوص حرف ندادر .

هِی [ع. (هو) ضمیر عربیسنك مؤنثیدر . او معناسنه‌در .

هَیأت [ع. یاخود هیئت . صورت ، شکل ، قیافت ؛

وضعیت ؛ بر قاچ شیء ویا شخص مجموعی . ییلدیزلردن و بوتون احوال سمادن بحث ایدن علم ؛ حال ، کیفیت .

هَیاکِل ع. هیکللر، ب: هیکل.

هَیامولە [ص. آغر بر ایش یاپیلیرکن برقاچ کیشی طرفندن هپ بردن چیقاریلان سس .

هَیبَت [ع. حرمت و قورقو حسنی ویرن حال؛ حرمت وقورقو حسی .

هَیَجان [ع. حرکت، اضطراب، فتنه ، قاریشیقلق .

هِیچ [فا. عدم، یوقلق، معدومیت ؛ معدوم ، یوق اولان . اصلا ، بوتون بوتون ؛ هرهانکی بر زمانده ؛ هیچ بر وقتده. هیچه صایمق : اهمیت ویرمەمك .

هیچقیرمَق [ف. تأثردن دولابی بوغازدن زورله و شدتله سس چیقارارق آغلامق .

هیچقیرمه [س. تأثردن دولابی بوغازدن زورله وشدتله سس چیقارارق آغلامه.

هیچقیریق [س. هیچقیریرکن چیقان سس .

هیزُم فا. اودون .

هیزَمپاره فا. اودون پارچەسی.

هیش حد. هو ، یاهو !

هَیضه [ع. خستەلغك تکرار نکس ایدوب عودت ایتمسی. قوصمەایلە برابر اسهال، قولرا .

هَیکَل [ع. بر شخص و یا بر حیوانی کوسترن قبارتمه رسم ؛ مج: صوئوق آدم .

هَیکَلتِراش [فا. بر انسان ویا حیوان رسمی حك ایدن صنعتکار .

هیکَلتِراشلِق [س. هیکل حك ایتمك صنعتی .

هین س. قورناز، پكجن فکرلی.

هَیولاء [ع. یاخود هیولی . بوتون اشیانك مادهٔ ابتدائیەسی ؛ مج. خیال قبیلندن اولان شخص ویا شیء .

هَیولائی [ع. هیولایه منسوب ومتعلق .

هَیئَت ع. ب: هیأت.

ی

ی [س. الفبای عثمانینك اوتوز برنجی و صوكنجی حرفیدر. ابجد حسابنده (۱۰) عددینه دلالت ایدر.

یا [د. تأكید، تقویه و تصدیق بیان ایدر. صیغهٔ شرطیه‌نك آخرینه كلیرسه تعجیل بیلدیریر؛ كلنجه، كله‌لم، ایی اما، پكی اما معنالرنده‌ده قوللانیلیر.

یا حه. تعجب بیان ایدر.

یا حر. یاخود.

یا [ع. چاغرمغه، جلب دقته‌یارار حرف ندادر.

یاء ع. (ی) حرفنك اسمیدر.

یاب [فا. بولیجی، بولان، نائل ودسترس اولان؛ بولونان.

یابا [س. چفتجیلرك قوللاندقلری اوچ چتاللی كورك.

یابان ب: یبان.

یابس ع. قورو، راطب اولمایان.

یابه س. ب: یابا.

یابه‌لانمق [ف. اوت وصمانلری یابه دنیلن آلتله قالدیرمق.

یاپ [مه. یالكز صفتنك اولنه كله‌رك تأكیدایچون برلكده قوللانیلیر.

یاپاغی س. ب: یپاغی.

یاپالاق س. برنوع پوهو قوشی.

یاپدیرمق [ف. بردیكری واسطه سیله یاپمق.

یاپراق [س. نباتاتك اوچ قسملرنده بولنان اینجه ویاصی و اكثریا یشیل شئ؛ قات قات اولان شیئلرك بر طبقه‌سی؛ كاغد وكتاب كبی اولان شیئلرك كافه‌سنه ویریلن اسم.

یاپراقلانمق [ف. یاپراق پیدا ایتمك.

یاپراقلی [ص. یاپراقلرله اورتولمش؛ طبقه‌لری بولنان .

یاپرغان س. چیچك یاپراغی.

یاپش [س. جعلی و ساخته طور و حرکت .

یاپشدیرتمق [ف. باشقه‌سی واسطه‌سیله یاپشدیرمق ، الصاق ایتدیرمك .

یاپشدیرمق [ف. بر شیئی دیکر برشی اوزرینه یاپشقان بر واسطه ایله تثبیت ایتمك ، الصاق ایلمك ؛ تماس ایتدیرمك. آتمق ، یرلشدیرمك.

یاپشدیرمه [س. یاپشدیرلمش شئی ؛ کلینك صورته یاپشدیریلان پوللی و یاصی شئی .

یاپشقان [ص. لزوجتلی، یاپشوب آیرلمایان، معجز .

یاپشمق [ف. ایلیشوب آیرلمامق، کیریشمك، طوقونمق؛ صیقی طوتمق؛ تصدیق و تعجیز ایتمك .

یاپشمه س. یاپشمق فعلی .

یاپشیق [ص. یاپشمش، متصل، بیتیشیك .

یاپلمق [ف. ایشلنمك ، اعمال اولونمق؛ تأسیس وانشا اولونمق .

یاپلمه [س. یاپلمق فعلی؛ ایشلنمه، تأسیس اولونمه .

یاپلیش [س. یاپلمق طرزی؛ طرز انشاء صورت تأسیس.

یاپمق [ف. ایشلمك، اعمال ایتمك. ایتمك، ایلمك؛ حاضرلامق؛ تأسیس و انشا ایتمك ؛ ایش کورمك ، بجرمك ؛ برینه هر هانکی بر معامله‌ده بولونمق ؛ اضرار ایتمك، وجوده کتیرمك. قاپو یاپمق : بر فکری بیان ایتمه‌دن اول حاضرلق ایچون بر طاقم مقدمات ایراد ایتمك . کوکل یاپمق : خاطرینی خوش ایتمك . یووه‌سنی یاپمق : دوکمك، تأدیب ایتمك .

یاپمه [س. یاپمق فعلی . ص. طبیعی اولمایان ، صنعی ؛ دوزمه ، ساخته .

یاپنجاق [س. بو اسمده بر قریه‌ده یتیشن بر نوع اوزوم؛ حیوانلرك اوستنه اورتولن تویلی کبه .

یاپی س. بنا؛ بدنك شکلی، بنیه.

یاپیجی [س. یاپان ؛ بنا یاپان اوسته ، دولکر .

یاپیق س. حیوان بلسه‌مه‌سی .

یات س. بر نوع تنزه واپوری .

یاتاق س. ب: یتاق .

یاتِرمَق [ف. یاتمغه سوق واجبار ایتمك ؛ بریره تسلیم ایتمك ؛ یره آتمق ؛ یاته‌جق یر حاضرلامق ؛ بر طرفه اکمك .

یاتسو [س. یاخود یاتسی : یاتمه وقتی ؛ غروب شمسدن بربوچوق ، ایکی ساعت صکره قیلنان نماز .

یاتسوین ظر. یاتسو وقتی .

یاتسی [ص. یاصی ، یاتیق . ب: یاتسو .

یاتِشدیرمَق [ف. تسکین ایتمك : راضی ایمك ؛ دوزلتمك ، حل ایتمك.

یاتِشمَق [ف. سکونت کسب ایتمك ؛ راحتلانمق .

یاتغین [ص. برطرفه میل ایتمش ؛ اکری ؛ چوروك .

یاتمَق [ف. اوزانمق ؛ یاتاغه کیرمك ، اویومق ؛ برطرفه میل ایتمك ، دوشمك ؛ راضی اولمق ؛ حبسخانه‌ده قالمق ؛ خزارده بولونمق ؛ ایرمك ؛ کیجه‌یی کچیرمك .

یاتمه س. یاتمق فعلی .

یاتی س. یاتمه .

یاتیق [ص. یاتیرلمش ، اکلمش ، ده‌وریك .

یَأجوج ع. قیصه‌بویلی برقوم.

یاخود فا. تردید بیان ایدر، یا.

یاد [فا. آکمه ، خاطره کتیرمه ، لقردیسنی ایتمه .

یادداشت فا. خاطره ، بر کذار.

یادَس [س. طائوقدن چیقان بر چتال کمیکی قیرارق ایکی کیشی آراسنده طوتولان بحثکه بر شیئ آلیرکن بونی خاطرندن چیقارمش اولان غائب ایدر.

یادِگار [فا. بر کذار ، خاطره کتیرمکه یارایان شی ؛ تربیه‌سز وادبسز کیمسه .

یادِرغامَق [ع. یابانجی نظریله باقمق ؛ (چوجق) طانیمادیغندن قورقارق آغلامق.

یار [س. اوچوروم ، ورطه ، کرداب ؛ آغز صویی .

يار [فا. دوست، محبت؛ سوكيلی؛ محبوب، معشوقه؛ ياردیمجی؛ بيلدك ، آشنا .

يارا فا. قدرت ، قوت ، كوج .

ياراتمق [ف. يوقدن وار ايتمك ، خلق ايلمك.

ياراتمه [س. ياراتمق فعلی ، يارا‐ دیش .

يارادان [س. ص. يوقدن وار ايدن ، خالق ، جناب حق .

يارادلمق ف. يوقدن وارايدلمك.

يارادیجی س. يارادان ، خالق .

يارار [ص. فائده‌لی مفيد، نافع ، ايشه كلير ؛ اهليتلی ، مستعد ؛ يكيت ، جسور .

يارارلق [س. فائده‌لی و مفيد اولمه ، ايشه يارامه ؛ اهليت ، استعداد؛ يكيتلك ، جسارت .

ياراشدیرمق [ف. اويدیرمق ، تطبيق ايتمك ، ياقيشدیرمق .

ياراشمق ف. اويمق، ياقيشمق.

ياراشمه س. ياقيشمه ، اويمه .

ياراشيق [س. ياقيشمه ، اويمه، مناسبت، اويغونلق.

ياراق [س. سلاح ؛ لوازم ، مهمات ؛ آلت تناسل .

ياراماز [ص. اوصلو دورماز ، خيرسز ، فائده‌سز ؛ كوتو ، مضر ؛ زوربا ؛ كو‐ روليجی .

يارامق [ف. ايشه كلمك؛ اويغون وموافق كلمك ؛ نافع اولمق ؛ لايق اولمق .

يارانمق [ف. برينك ايشنه و منفعتنه موافق صورتده حركت ايتمك.

يارانه فا. محبانه ، دوستانه .

ياربّ ع. ای اللهم .

يارپوز س. بر نوع قوقولو اوت.

يارداق [س. رفيق ، دوست ؛ قفادار ، كوتولك آر‐ قداشی .

يارده [س. دوقسان بش سا‐ نتيمتره طولنده انكليز اولچوسی .

ياردیرمق [ف. بولدیرمك، كسد‐ يرمك ؛ ياره‌لاتمق.

ياردیم [س. معاونت ، امداد ؛ مساعده .

یاردیمجی [س. یاردیم ایدن ، رفیق ، معاون ؛ امداده یتیشن.

یارلق [س. دوستلق ، محبت ؛ عاشقلق .

یارلمق [ف. اورته‌دن کسیلوب آیرلمق ، کسلمک ، پارچه‌لانمق ؛ آچلمق .

یارلمه س. یارلمق فعلی .

یارم س. ب: یاریم .

یارمق [ف. اورته‌دن بولمك ، کسمك ، پارچه‌لامق ؛ چوقچه یاره‌لامق ؛ اورته‌سندن کچمك .

یارمه س. یارمق ایشی .

یاره [س. یاریجی و کسیجی بر آلتله آچیلان یاریق ، جریحه ؛ جرحه .

یاره‌لامق [ف. یاره آچمق، جریحه‌دار ایتمك .

یاره‌لانمق ف. مجروح اولمق .

یاره‌لی [ص. یاره‌لنمش ، مجروح؛ محزون ، مکدر .

یاری [س. نصف ، نیم ؛ یاریم اوله‌رق ، اورتالامه .

یاری [فا. دوستلق ، محبت ؛ امداد، معاونت .

یاریجی س. یاران ، کسن .

یاریش [س. یارمق فعلی ؛ مسابقت ، بربرینی کچمکه چالیشمه ، قوشی .

یاریق [س. یاریلمش یر، چاتلاق؛ یاریلمش .

یاریلامق [ف. یاریسنه وارمق؛ یاریسنی بیتیرمك .

یاریم [ص. نصف، برك یاریسی؛ اکسیك ، نقصان ؛ یاریم یامالاق : عجله ایله ، ناتمام اوله‌رق .

یاریملامق [ف. برایشك یاریسنی یاپمق ، قولایلامق.

یارین [ظر. بوکوندن صوکره کله‌جك کون ، فردا .

یارینکی ص. یارینه مخصوص.

یاز [س. سنه‌نك اك صیجاق موسمی .

یازدیرمق [ف. بری واسطه‌سیله یازمق ؛ بر یره یازلماسنه توسط ایتمك .

یازشمق ف. بربرینه یازمق .

یازلامق ف. یازی کچیرمك .

یازلق [ص. یازه مخصوص؛ یازه مخصوص کرا.

یازلمق [ف. تحریر اولونمق؛ قید ایدلمك.

یازلی [ح. یاز موسمنده. یازلی قیشلی: یازین وقیشین.

یازلیش [س. یازلمق طرز واصولی،

یازمق [ف. متفق علیه حرفلرله فکرینه برشکل وصورت ویرمك. محررلك ایتمك، تألیف ایلمك؛ قید و قبول ایتمك؛ مکتوبله بیلدیرمك؛ یایمق، سرمك، دوشه‌مك.

یازمه [س. یازمق ایشی؛ یازلمش، نقش اولونمش.

یازمه‌جی [س. یورغان، بوغچه، یمنی وسائره کبی بزلر اوزرینه ال ایله چیچکلر باصان ونقش ایدن صنعتکار.

یازمه‌جیلق [س. یازمه‌جی صنعتی.

یازو س. ب: یازی.

یازی [س. یازلمش حرفلر، خط، یازیلان شئی؛ یازمه، یازمق فعلی. ال یازیسی: ال ایله یازلمش؛ آلن یازیسی: قدر، مقدر.

یازیجی س. یازان، کاتب.

یازیجیلق س. یازیجی ایشی.

یازیخانه [فا. یازی یازمغه مخصوص ماصه؛ یازی ایشلرینك گورولدیکی اوطه؛ آووقات و تجار کبی انسانلرك عمومك ایشلرینی گورمك اوزره آچدقلری اوطه ویا دائره.

یازیش س. یازمق فعل وطرزی.

یازیق [ص. بیهوده گیدن، بوشنه صرف ایدیلن؛ ضرر وزیان؛ آجینه‌جق وعیبلانه‌جق شئی. حد. ایواه، حیف!

یازیلی [ص. یازلمش؛ محرر؛ قید وقبول اولونمش؛ مقدر.

یازین [ظز. یاز زمانی؛ یاز موسمنده.

یاس س. ماتم.

یَأس [ع. امیدسزلك، مأیوسیت.

یاسا [س. نظام، قانون؛ منع، ممنوعیت؛ نظاماً وياقانوناً منع ایدلمش اولان.

یاساق [س. یاخود یساغ: عینی معنی.

یاسلی ص. ماتملی ، مأیوس .

یاسَم فا. و:

یاسَمَن [فا. كوزل قوقولو معروف چیچك: یاسمین اغاجندن یاپلمش .

یاسَمین فا. عینی معنی .

یاش [ص. ایصلاق ، رطوبتلی، صولو ؛ یشیل ، تازه ، كورپه . س. ایصلاقلق ، نم ؛ كوزدن بالخاصه آغلاركن، دوكولن صو .

یاش [س. تولددن اعتباراً كچن زمان ، سن ، سال .

یاشا [ف. امر حاضر اولوب (اولمه. معمر اول) معنالریله دعا مقامنده قوللانیلیر .

یاشاتمَق [ف. یاشاماسنه مساعده و یاردیم ایتمك ؛ كچیندیرمك .

یاشارمَق [ف. یاش پیدا ایتمك؛ ایصلانمق ، یاشله طولمق .

یاشامَق [ف. صاغ اولمق، حیاتده بولونمق ؛ كچینمك .

یاشامه س. یاشامق فعلی .

یاشایِش [س. یاشامه‌نك طرز و اصولی؛ كچینمك طرزی.

یاشداش [ص. یاشلری براولان، یاشیت.

یاشلِق س. اصلاقلق، رطوبت .

یاشلی ص. اختیار ، مسن .

یاشمَق [س. قادینلرك فراجه كیدكاری زمان باشلرینی ویوزلرینی صاردقلری بیاض اورتو؛ علی‌الاطلاق اورتو ، پرده .

یاشمقلانمَق [ف. یاشمق طوتونمق .

یاشیت ص. س. برياشده اولان .

یاصدامَق ف. دایامق .

یاصدانغاج س. دایاناجق شیٔ .

یاصدانمَق ف. دایانمق .

یاصدیغاج [س. اوزرنده خمور آچیلان تخته .

یاصدیق [س. یامـوق ، یوك ، اوت و سـائره‌دن یاپیلوب دایانمغـه و اوزرینه باش قویوب اویومغه مخصوص شیٔ؛ بالین ، وساده؛ فیده یتیشدیرمك ایچـون حاضرلانمش طوپراق ؛

تراش ایدلمیوب بیغك اوجلری آلتنده براقیلان صقال .

یاصمق [ف. دوزلتمك ، تسویه ایتمك ؛ کیوشتمك .

یاصی [ص. دوز وباصیق اولان شیٔ .

یاصیلاتمق [ف. یاصی بر شکل آلمق .

یاصیلتمق [ف. یاصی بر حاله قومق .

یاصیلمق [ف. یاصی برحال آلمق ، باصیلوب آچلمق .

یاغ [س. چیچك ، حبوبات ومیوه‌لرك بعضیلرندن چیقاریلان لزوجتلی مایع ؛ سوتی دوکمکله چیقاریلان ماده که یمکلرده قوللانیلیر ؛ اتك اوستنده بولنان بیاض ماده ؛ یردن چیقاریلان یانیجی مایعلر ؛ کیر ، پیسلك کندی یاغیله قاورولمق : کیمسه‌یه محتاج اولمامق .

یاغجی ص. یاغ یاپان و صاتان .

یاغخانه س. یاغ یاپیلان یر .

یاغدیرمق [ف. یاغمسنه سبب اولمق ؛ آردی آراسی کسلمکسزین اوستنه دوکمك ، سرپمك .

یاغز [ص. تویی سیاه اولان (آت) .

یاغلاتمق [ف. یاغ سوردیرمك ؛ کیرلتمك .

یاغلامق ف. یاغ سورمك .

یاغلانمق [ف. یاغ سورونمك ؛ کیرلنمك .

یاغلق [س. یاغلی اللری سیلمکه مخصوص بز ؛ بویوك مندیل .

یاغمق [ف. هوادن یره دوشمك ، چوق کلمك .

یاغمور [س. هوادن داملە داملە یره آقان صو .

یاغمورلامق [ف. (هوا) یاغموره چویرمك ، یاغمور یاغەجق کبی کورونمك .

یاغمورلق [س. یاغموردن ایصلانمامق ایچون کییلان قاپوط .

یافته [فا. بولونمش ؛ بولمش ، نائل اولمش .

یافته [س. بریره آصیلان ویا یاپیشدیریلان اوستی یازیلی کاغد پارچه‌سی .

یاقارمق [ف. یالوارمق ، رجا و نیاز ایتمك .

یاقدیرمق ف. بالواسطه یاقمق

یاقلاشدیرمق [ف. یقیننه کتیرمك؛ تقریب ایتمك؛ یکزتمك.

یاقلاشمق [ف. یاناشمق، یقین کلمك؛ یکزەمك.

یاقلمق [ف. طوتوشدیرلمق؛ دردینی دوکمك.

یاقمق [ف. آتشه ویرمك، طوتوشدیرمق: چوق حرارت نشر ایدەرك متأثر ایتمك؛ آجیلق ایله برابر حرارت ویرمك؛ عشقیله طوتوشدیرمق؛ ضرره صوقمق. عبایی یاقمق: عاشق اولمق.

یاقمه س. یاقمق فعلی.

یاقوت [ع. معروف ذی قیمت طاش.

یاقه [س. البسه نك بوینه کلن قسمی؛ کنار، ساحل. سطح مائل. یاقه‌یی اله ویرمك: طوتولمق؛ چال یاقه ایتمك: برینی اله کچیرمك، توقیف ایتمك، یاقه‌یی قورتارمق: قورتولمق، خلاص اولمق؛ یاقه سیلکمك: اوصانمق، آرتق نفرت ایتمك. یاقه پاچه: سوروکله‌یەرك.

یاقه‌لامق [ف. یاقه‌سندن طوتمق، اله کچیرمك، توقیف ایتمك؛ برینك بر قصورینی بولمق؛ راست کلمك، بولمق؛ مسئول ایتمك.

یاقه‌لاتمق [ف. طوتولمق، توقیف ایدلمك.

یاقه‌لق [س. یاقه‌یه مخصوص؛ فرنك کوملکنك اوستنه طاقیلان موقت یاقه.

یاقی [س. دری‌یی یاقان بر نوع علاج.

یاقیجی [ص. یاقان، طوتوشدیران؛ آجیدان؛ الم ویکدر ویرن.

یاقیشدیرمق [ف. یاقیشه‌جق برحاله صوقمق؛ مناسب کورمك.

یاقیشمق [ف. یاراشمق، مناسب ومواقف اولمق، اویغون کلمك.

یاقیشیق [س. مناسبت، اویغونلق، یاراشمه؛ کوزللك، لطافت؛ یاقیشیق آلمق: مناسب کلمك، اویمق.

یاقیشیقسز [ص. مناسب اولمایان، اویغون کلمه‌ین، یاراشمایان؛ چیرکین.

یاقیشیقسزلق [س. اویغونسزلق، مناسبتسزلك، چیرکینلك.

یاقیشیقلی [ص. مناسبتلی ؛ او- [یغون ، اویار ؛ کوزل .

یاقین [ص. اوزاق اولمایان ، [قریب ؛ چوق یکزه‌ین ؛ اوزاق اولمایان بریرده؛ یاقینده: آز وقتده ؛ قریباً ، چوق کچمه‌دن ، آز وقت اول . یاقینلرده : بوکونلرده ، شو برقاچ کون ایچنده ، اوزاق اولمایان محللرده .

یاقینلاشدیرمق [ف. یاقینه [کتیرمك ، تقریب ایتمك .

یاقینلاشمق [ف. تقرب ایتمك، [یاقلاشمق .

یاقینلق [س. یاقین اولمه ، [قربیت ؛ قرابت .

یاکشاق ص. صوڭوق کوه‌زه .

یاکشاقلق [س. طاتسز کوه [زه‌لك .

یاکشامق [ف. طاتسزجه کوه- [زه‌لك ایتمك .

یاکلتماج [س. چابق سویلنیرکن [یاکلمامق مشکل اولان تعبیر .

یاکلتمق ف. شاشیرتمق .

یاکلماز [ص. شاشیرماز ، خطا [ایتمز .

یاکلمق [ف. شاشیرمق ، خطا [ایتمك .

یاکلیش [س. خطا، سهو؛ دو [غرو اولمایان، غلط؛ دوغرو اولمایارق .

یاکلیشلق [س. خطا ایتمه ؛ [خطالی سوز ویا حرکت .

یال [فا. بویون، کردانك کوکی‌که [اوموزه یتیشیکدر ؛ بازو، قدرت، مکنت، زور ، اقتدار. یال وبال : تناسب اعضا .

یالابیق [س. پارلامه ، پارلتی؛ [آلوك اوینایوب پارلا- ماسی ؛ ص. پارلاق ، کوزل ، درخشان .

یالابیمق ف. پارلامق .

یالاتمق [ف. دیل ایله سیلدیرمك؛ [باشقه‌سنی ده مستفید ایتمك .

یالاق [س. حیوانلرك صوایچمسنه [مخصوص قاب .

یالامق [ف. دیل ایله سیلمك ، [برشیٔ اوزرندن دیلی کچیرمك ؛ یاقیندن کچمك .

یالامه [س. یالامق فعلی ؛ برنوع [چیبان ؛ آشینمه ؛ بویا ایله برنوع خریطه یاپمه اصولی.

صاحب و ناشری : اقبال کتبخانه‌سی

یالان [س. حقیقته مغایر اولان شیء ، کذب ، دروغ ؛ ساخته، کرچك اولمایان، اصلسز. یالاندن : کرچك و صحیح اولمایارق ، اصلسز و اساسسز اوله‌رق .

یالانجی [ص. یالان سویله‌ین ؛ کرچك وصحیح اولمایان ، ساخته .

یالانجیلق [س. یالانجینك حال وصفتی .

یالامق [ف. دیلیله دوداقلر- ینك اطرافنی یالامق؛ براز استفاده ایتمك .

یالاواج [س. (یولاواج دها دوغرودر) برخبر ویرمك اوزره کوندرلمش اولان ، پیغمبر ، رسول .

یالاییجی [س. دیل ایله سیلن ، یالایان؛ یاقیندن کچن .

یالپه [س. کمی‌ایکی‌طرفه صاللانمه؛ صاغه‌صوله دونه‌رك کیتمه.

یالتاق [ص. مداهن ، متبصبص ، دالقائوق .

یالتاقلامق [ف. دالقائوقلق ایتمك .

یالتاقلق س. دالقائوقلق .

یالچین ص. پك دیك ، قایار .

یالدیز [س. برشیئك اوستنه‌سورولن آلتون ویا کوموش صویی ویا یاپیشدیریلان اینجه ورقی وتقلیدی؛ یالاندن ایش .

یالدیزجی [س. یالدیز سورمك صنعتی ؛ اوستون کوری ایش یاپان .

یالدیزجیلق [س. یالدیزجی صنعتی .

یالدیزلاتمق [ف. یالدیز سوردیرمك .

یالدیزلامق [ف. یالدیز سورمك ؛ یالاندن سوسلمك .

یالدیزلی [ص. اوزرینه یالدیز سورولمش .

یالکز [ص. تك‌منفرد؛ آرقداشی واشی اولمایان ؛ آرقداشسز ، ساده ، مجرد ؛ آنجق.

یالکزجه [ص. ح. تنهاجه ؛ یاننده کیمسه اولمادیغی حالده .

یالکزلق [س. تنهالق، آرقداشسزلق،معینسزلك.

یالوارمق ف. رجا ونیاز ایتمك.

یالواریجی س. رجاونیاز ایدن.

يالى [س. دكيز ويا نهر ساحلى ، كنارى ، قييى ؛ دكيز ويا نهر كنارينه ياپيلان أو .

ياليم [س. كسيجى آلتلرك كسكين طرفى ؛ صوى ، جنس ، جوهر .

يالين [ص. چپلاق ، آچيق ؛ تك ساده .

يالينجه [ص. ح. بوتون چپلاق ؛ بوتون بوتون تك‌وساده.

يام [مه. (يا) ايله باشلايان صفتلرك باشنه كلير ، تأكيد ومبالغه بيان ايدر .

ياماتمق ف. يامه اورديرمق .

ياماج س. باير .

ياماق س. ياردءجى ، يارداق .

يامامق [ف. يامه ديكه‌رك تعمير ايتمك .

يامان [ص. شديد ، ياوز ، ايش آكلار وذكى ؛ كوتو ، فنا .

يامجى [س. سوريجى ، منزلجى ؛ اكر اورتوسى ؛ سوريجى ياغمورلغى .

يامرى [ص. اكرى . اكثريا (يومرو) صفتيله برلكده قوللانيلير : يامرى يومرو : دوز اولمايان ، چيقينتيسى چوق .

يامه [س. ييرتيق ويادليك بريرى قاپامغه يارايان پارچه ؛ يوزده‌كى لكه .

يامه‌جى [س. بر شيئى يامه ايله تعمير ايدن.

يامه‌لاق [ص. اكلى ، يامه‌لى؛ ياريم يامالاق: قصورلى، ناتمام .

يامييام س. آدم اتى يين .

يان [س. كنار، طرف، جناح ؛ عند، نزد؛ قرب ، جوار ؛ بدنك برطرفى . يان باقمق : خصومت وعداوتله نظر ايتمك . يان چيزمك: سيويشمك، ياپءامق؛ يان يانه : بيتيشيك ، متصل . يان كسيجى : ماهر خرسز .

ياناشديرمق [ف. ياقلاشديرمق، ياقين كتيرمك.

ياناشلماز [ص. يانه وارلماز ، چتين ، صارب .

ياناشلمق [ق. يانه وارلمق ، ياقلاشلمق .

ياناشمق [ف. يانه وارمق ، ياقلاشمق؛ رضا كوسترر كبى اولمق : بيتيشمك ، راميه ايتمك .

یاناشمه [س. یاناشمق ایشی ؛ موقت برایش کورن ، کوندەلکجی: حمام خدمتجیسی: کزدیرەرك مال صاتان .

یاناشیق ص. بیتیشیك ، متصل.

یاناق [س. یوزك هرایکی طرفندن بەری ، رخ ، رخسار، عذار .

یانپوری ص. اکری .

یاندیرمَق [ف. یاقمق ، طوتوشدیرمق .

یانِع [ع. اولمش، کاله ایرمش (میوه) .

یانغابوج [ص. اکری بوکری ، چارپیق .

یانغین [ص. یانمش، طوتوشمش؛ متضرر اولمش ، ضرر کورمش ، عاشق ، سون . س. بناواشیانك یانمەسی، حریق.

یانقی [س. یاخود یانقو . عکس صدا ، صدانك چارپوب کری کلمەسی .

یانِلمَق ف. تأسف ایدلمك.

یانمَق [ف. طوتوشمق . آلو آلمق ؛ یانارق حرارت نشر ایتمك ویا کول اولمق ؛ آتشدە لزومندن فضله پیشوب کومور کبی اولمق ، (صولوشی) آتشدە دیب طوتمق ؛ عشق وغرام ایله مضطرب اولمق ؛ درد چکمك ؛ ضرر ایتمك ؛ آجیمق ، تأسف ایتمك . جان یانمق : فنا حالدە متضرر اولمق. یانوب یاقیلەرق : کمال تأثرله .

یانمه س. یانمق فعلی .

یانو س. لعنت، بددعا.

یانە [ج. دن یانه : جهتیله ، کلنجه ، دائر ، متعلق .

یانیق [س. یانمش شیء؛ یانمەدن حاصل اولان اثر؛ یانمش؛ طوتوشمش ؛ عاشق ؛ جیلیز ، صیسقه .

یاواش [ص. یاخود یواش. آغر، آهسته؛ سسسز؛ خفیف؛ یومشاق ، حلیم ، ملائم ؛ ح. آغر آغر ، تأنی ایله ، یاواش یاواش : آغر آغر ، آزار آزار ، تدریجاً ؛ کیت کیدە . یاواشجەجق : یاواشجه، اصولەجق ، کمال دقت ایله .

یاواشلامَق [ف. آغر ایش کورمکەویا آهسته یورومکه باشلامق .

یاواشلق [حلم وملایمت] س. آغرلق، تأنی؛ یو. مشاقلق.

یاوان [طوزسز] ص. یاغسز، طاتسز طوزسز.

یاور [مددکار] فا. ياردیم ایدن، معین، مددکار، یاردیمجی؛ قومانده معیتنده بولنان ضابط که اکثریا قوردون طاقار. یاور اکرم: پادشاه یاوری.

یاورلك [وظیفه‌سی] س. یاورك صفت و وظیفه‌سی.

یاورو [وحیوانك] س. یاخود یاوری. انسان وحیوانك کوچوکی.

یاوری [امداد] فا. یاردیم، اعانه، امداد؛ یاردیمجیلق

یاوریجق س. کوچوك یاورو.

یاوریلاتمق ف. طوغورتمق.

یاوریلامق [یاوری یاپمق] ف. طوغورمق، یاوری یاپمق.

یاوز [یك سرت] ص. شدتلی، شدید، یمان؛ پك سرت. پك کوزل، پك اعلا، قیباق.

یاوزلق [قیبالق] س. سرتلك، شدت؛ قیبالق، یمانلق؛ ایيلك.

یاوشاق [کوچوك کهله] س. یاورو بیت، کوچوك کهله.

یاوشان ص. دیکنلی، یابجی.

یاوق [نشانلامه] س. نشان، نامزدلك، نشانلامه.

یاوقلامق ف. نشانلامق.

یاوقلاتمق ف. نشانلاتمق.

یاوقلی ص. نشانلی، نامزد.

یاوه [هذیان] فا. بوش وعبث سوز، هذیان.

یاوه گو [یله‌ین] فا. صاچمه صاپان سویله‌ین، هذیان ایدن.

یاهو [ای آدم] ع. باقسه‌ك آ، بكا باق؛ ای آدم! ای آدملر!

یای [قوللانیلان آلت] س. وقتیله اوق آتمقده قوللانیلان آلت؛ اسنه‌یجی شئ.

یایا و یایان [روین] س. آیاقلریله یوروین، پیاده؛ نصیبسز، محروم؛ یورویه‌رك، ماشیاً.

یایدیرمق [دیرمك] ف. دوشتمك، سردیرمك.

یایغره [غرمه] س. یوکسك سسله باغرمه، کورولتی، و لوله؛ اوفاق و اهمیتسز برشیئله ایدیلن تلاش وکورولتی.

يايغره‌جى [س. چوق باغيران؛ اوفاق واهميتسز بر شئ ايچون تلاش و كورولتى ايدن.

يايغى [س. يره يايلان ويا سر يلن شئ.

يايلا [س. طاغلرك اوستنده حيوانلرك اوتلامسنه مخصوص ير؛ يازين اوطورمغه مخصوص طاغلرده سرين اولان ير، يازلق مرعى.

يايلاقيه س. يازلق مرعى كراسى.

يايلامق [ف. يازين يايلاده اوطورمق؛ يايلاده اوتلامق.

يايلمق [ف. آچلمق، صاچلمق، توسع ايتمك، طاغلمق؛ آچيق صاچيق اوزانوب ياتمق؛ بر مرعاده يايلارق اوتلامق؛ سرايت ايتمك.

يايلمه س. يايلمق فعلى.

يايلى [ص. يايى اولان؛ اسنه‌يجى بر شيئى اولان.

يايليم [ص. يايليم آتش: عسكر طرفندن هپ بردن ايديلن آتش.

يايمق [ف. آچمق، سرمك، اوزاتمق، طاغيتمق، صاچمق؛ نشر ايتمك؛ مرعايه يايوب اوتلاتمق.

يايمه س. يايمق ايشى.

يايمه‌جى [س. ايكنه، ايپليك و سائره كبى اوفاق تفك شيئلر صاتان صاتيجى.

يايين س. بر نوع باليق.

يايوان [ص. يايلمش، آچيق، وكنيش اولان؛ طاغنيق.

يايوانلق [س. آچيقلق، كوشكلك، طاغنيقلق.

يائى [ع. (ى) حرفنه منسوب ومتعلق.

يايق [ص. يايلمش، سرلمش، آچلمش؛ سوتدن ياغ چيقارمغه مخصوص قاپ.

يباب [فا. بوزولمش؛ خراب وويران اولان؛ تباه اولمش.

يبان [فا. معمور و آبادان اولميان ايصسز ير. يبانه آتمق: اهميت ويرمه‌مك. سوزم يبانه: حاشا حضوركزدن.

يبانجى [س. ص. يرلى اولميان، غريب؛ تكليفلى.

يبانجيلق [س. يبانجى اولانك حالى، غريبلك، الفت وانسيت فقدانى.

یَبانی [صه. یبانه مخصوص ؛ تیمار وتربیه کورمه‌مش ؛ وحشی .

یَبانیلِك س. تربیه‌سزلك. وحشیلك.

یُبوسَت ع. قورولق .

یَپ [مه. (ی) ایله ، باشـلایان صفتلرك باشنه کلیر، تأکید ومبالغه بیان ایدر .

یَپاغی [س. یاخود یاپاغی : قویو نك صرتندن چیقان یوك.

یَپاق س. عینی معنی .

یَپاقجی [صه. قویون یوکی آلوب صاتان .

یَپراق [س. ب: یاپراق،

یَپرمَك [ف. قوشمق ، سرعتله کیتمك .

یَتاغان [س. یاخود یاتاغان . اوزون وبویوك بر بیچاق

یَتاق [س. یاخود یاتاق . یاتمغه مخصوص دوشك ، فراش؛ قاریوله؛ مکان: خرسزلری واشیالرینی صاقلایان آدم. نهرك آقدیغی اویوق . دول یتـاغی : رحم .

یَتَر ص. کافی، یتیشیر، الویرر .

یَتمِش [عد. یدی کره اون، سبعین؛ یتمش یاش .

یَتمِشَر عد. هردفعاسنده یتمش.

یَتمِشلِك [صه. یتمش پاره، اوقه وسائره یمتنده .

یَتمِشِنجی [صه. یتمش، درجه‌سنده اولان .

یَتمَك [ف. الویرمك ، کافی کلمك ؛ ایرمك . کوج یتـمك : یاپه بیلمك ، مقتـدر اولمق ؛ جانه یتمك: آرتق تحمل ایده‌مز اولمق.

یَتیشدیرمَك [ف. یتیشه‌جك بر حاله کتیرمك ، ایصال ایتمك ؛ وقت وزمانیله کوتورمك ، قاوشدیرمق ؛ وار- دیرمق ؛ تربیه ایتمك ؛ بسله‌مك؛ طویورمق ، تدارك ایتمك .

یَتیشمِش [صه. بویومش ، کماله ایرمش ، بالغ .

یَتیشمَك [ف. اولاشمق، ایرمك؛ اولمق ، کماله ایرمك ؛ چیقمق ، نشـأت ایتمك ؛ کافی کلمك ، یتمك ؛ بویومك ؛ عینی زمانده برلکده یاشامق ؛ حاضر ومهیا اولمق ؛ وارمق ، درك ایتمك؛ یاپه‌بیلمك، وقت بولمق ؛ حاصـل اولمق ، وجوده کلمك ؛ قابلق ، وقتنده واصل اولمق

یَتیشمه [س. یتشمك فعلی ؛ حاصل اولمه؛ چیقمش. نشأت ایتمش ،

یَتیم [ع. آناسی باباسی اولمش ، اوکسوز؛ دوغروسی پدری اولمش (چوجق) . آناسی غائب ایتمش (حیوان) ؛ تك، فرید ؛ امثالسز ، یکانه .

یَتیملك [س. اوکسوز چوجقك حالی .

یَتیمه [ع. یتیمك مؤنثی . درهٔ یتیمه : نادر اینجی .

یخ فا. بوز ، طوكمش صو .

یَخشی ص. ایی، کوزل .

یَخشیلك س. ایلك، کوزللك.

یَخنی [س. صوغان وسائره ایله پیشمش ات یمکی .

ید [ع. ال ، دست ؛ یاردیم ؛ نصرت ؛ زور ، قدرت ، مکنت ؛ واسطه ، معرفت . ذی‌الید : برمالی تصرف ایدن ؛ یدطولی : معلومات‌تامه ، اطلاع تام .

یَدَك [س. حیوانی چکمك ایچون قوللانیلان ایپ ، یولار ؛ ساحلده کمی‌یی چکمکده قوللانیلان ایپ؛ لزومنده استعمال ایدلمك اوزره بولوندیریلان شیٔ .

یَدَکلی [ص. لزومنده قوللانیله‌جق شیئی اولان .

یَدمَك ف. چکمك ، کوتورمك .

یَدِنجی [س. یدی درجه‌سنده اولان، آلتنجیدن صوکره کلن .

یَدی [ع. آلتیدن صوکره کلن عدد ، ۷ .

یَدیرمَك [ف. اطعام ایتمك ؛ آغزینه‌یه‌جك‌ویرمك، یوتدیرمق ؛ هضم وتحمل ایتدیرمك ؛ غائب ایتدیرمك ؛ پاره یدیرمك: یولنه پاره صرف ایتمك.

یَدیشر عد. هردفعه‌سنده یدی.

یَدیلك [ص. یدی اوقه، غروش وسائره قیمتنده .

یَدیلی [ص. یدیدن مرکب؛ یدی بنکلی (اسقامبیل کاغدی)

یَر [س. ارض، کرهٔ ارض، زمین، طوپراق ، تراب ؛ محل ، موضع ، مقام ؛ عرصه ؛ اوطوریله‌جق محل ؛ اثر ، نشان . آرقه یره کلمك : مغلوب اولمق؛ یر ایتمك : اثر وعلامت براقمق. یره باقار : مفسد، سینسی .

یَراسه [س. یاخودیاراسه: کیجه قوشی، شبپره، خفاش.

يَراعه ع. قامش قلم .

يَربوع ع. كميرېجى برحوان .

يَرحَمُكَ الله [ع. الله سكا رحمت ايتسين .

يَرلَشديرمَك [ف. يرينه قومق ؛ ترتيب و تنظيم ايتمك ؛ قاييرمق ، بريني بر خدمته ويا مأموريته قومق ؛ اسكان ايتديرمك ؛ برسوزى تام يرنده صرف ايدەرك جواب ويرمك .

يَرلَشمَك [ف. بريره بولەرق ايچه اوطورمق ؛ تمللى اولەرق بريرده اوطورمق؛ بوتون اشياسنى يرلى يرينه ترتيب و تنظيم ايدوب راحت ايتمك .

يَرلى [ص. بولونديغى يرك اهاليسندن اولان ، يابانجى اولمايان ؛ ثابت ، قملداماز .

يَرليغ [س. اراده ، فرمان ، بيورلدى .

يَرمَك [ف. يكسنمەمك ، تيكسينمك؛ ذم وقدح ايتمك . آش يرمك : كبه برقادين يمكلرى بكنمەيوب مناسبتسز شيئلر ايستەمك .

يَرِنمَك [ف. تأسف ايتمك ، پشيمان اولمق .

يَزدان [فا. معبود حقيقى اولان خداى متعال .

يَزدانى [فا. الـٰهى ، حضرت يزدانه منسوب ومتعلق .

يَزيدى [ع. موصل طرفلرنده بولونان بر مذهبه منسوب ومتعلق .

يَسا س. ب: ياساق ،

يَسار [ع. زنكينلك ، ثروت ، راحت ، رفاه ، آسايش حال ؛ قولايلق ؛ صول طرف، صول ال .

يَساق س. ب: ياساق .

يَسـتهلەمَك [ف. صيـچمق ، پيسلەمك .

يُسر [ع. قولايلق؛ حلم وملايمت؛ رفاه ، ثروت ، راحت .

يَسير [ع. قولاى ؛ اهون ، آسان ؛ آز ، قليل ، جزئى .

يَشا ف. ب: ياشا .

يَشب ع. قيمتلى برطاش .

يَشَرتمَك [ف. يشيل بر رنك پيدا ايتديرمك .

يَشَرمَك [ف. يشيل اولمق : بيتمك ، سورمك (نباتات) .

یَشیل [ص. آغاج یاپراقلری رنکی، سبز، اخضر .

یَشیللك [س. تازه اوت ویاپراقلرله اورتولو یر، چایر؛ سبزه؛ یونجه، تازه اوت؛ یشیل رنك .

یَشیللنمك [ف. یشیللك پیدا ایتمك؛ تازه‌لنمك؛ برکوزله باقه‌رق خوشلانمق .

یَشیللی ص. یشیل رنکی اولان .

یَعنی د. دیمك، بوندن مقصد .

یَغما [فا. زور ایله مال غصب ایتمه؛ غارت؛ زورله آلنان مال

یغماجی [س. زورله مال قاپان، چاپولجی .

یَغماجیلِق [س. زورله مال قاپمه، چاپولجیلق .

یَغماگَر فا. یغماجی، چاپولجی.

یَغماگَرلك س. س. چاپولجیلق.

یَغمور س. ب: یاغمور .

یَقا س. ب: یاقه .

یَقظان [ع: اویانیق، بیدار، کوزی آچیق .

یَقَظه [ع. اویانیقلق؛ بیدار اولمه .

یَقین ب: یاقین .

یَقین [ع. اصلا شك وشبهه عارض اولمامق اوزره بیلمه؛ برشیئی امین برصورتده بیلمه؛ قناعت مطلقه، اطمئنان علم الیقین: تحقیقی علم، صحیح بیلکی .

یَقیناً [ع. اصلا شك وشبهه عارض اولمایارق .

یَقینی ع. یقینه منسوب ومتعلق.

یَقینیّات [ع. علم یقین ایله بیلنن شیئلر .

یَگ ص. مرجح، دها ایی.

یَك س. البسه قولی، آستین .

یَك فا. بر، واحد؛ تك؛ برلك؛ یکدن: بردن بره .

یَكان [فا. مکرر قوللانیلیر . یکان یکان: برر برر، آیری آیری، باشقه باشقه .

یَگانه [فا. تك، بر، منفرد، یکتا .

یکایك فا. برر برر .

یکپاره فا. برپارچه‌دن عبارت، پارچه‌سز .

یکتا فا. اشی اولمایان ، بی نظیر ؛ تك ، یالکز .

یکجهت فا. موافقت ایدن ؛ متفق الرأی .

یکچشم فا. بر کوزلو.

یکدست فا. ال برلکیله چالیشانلرك هر بری .

یکدل فا. قلبلری بر ، هپسی بر آرزوده بولنان .

یکدیگر فا. بربرینی ، بربرینه.

یگرمنجی ص. یکرمی درجه‌سنده اولان .

یگرمی عد. اون طقوزدن صوکره کلن عدد، ایکی کره اون .

یگرمیشر عد. هر دفعه‌سنده یکرمی .

یگرمیلك ص. یکرمی پاره و سائره قیمتنده‌اولان؛ یکرمی یاشنده ؛ یکرمی پاره‌لق آقچه .

یگرمیلی ص. یکرمی پارچه‌دن مرکب .

یکرنك فا. بر رنکده اولان .

یکروزه فا. برکون یاشایان ، بر کون سورن ؛ موقت ، سورکسز .

یکزبان فا. برلسان سویله‌ین ؛ سوزلری بر .

یکساله فا. بر یاشنده .

یکسان فا. برابر مساوی ؛ دوز ، مستوی .

یکسر فا. باشدن باشه؛ جمله ، هپ، بوتون؛ برلکده، برابر .

یکقلم فا. بر قلمده .

یکلمك ف. مغلوب اولمق ، اوینده غائب ایتمك ،

یکمك ف. مغلوب ایتمك ؛ اوینده قازانمق .

یگن س. قاردش چوجغی ، برادر ویا همشیره زاده .

یگنی ص. خفیف ، آغر اولمایان.

یکون س. جمع اولونان مقدارلرك حاصل جمعلری : جمله ، تکمیل ، بوتون .

یکه فا. تك ، یالکز .

يكه تاز [فا. دشمنه ياپ يالكز هجوم ايدن ، بهادر .

يكى [ص. هيچ قوللانلمامش ، جديد ؛ پك آز زماندنبرى معلوم وموجود اولان ؛ هنوز تجربه كورمه‌مش، عجمى ؛ ح. جديد اوله‌رق ، آز اول .

يكيت [ص. مرد ، جسور ، بهادر ، دلاور . س. دليقانلى ، كنج . بابا يكيت : پك جسور وياقيشيقلى كنج .

يكيتلك [س. جسارت ، شجاعت ، دلاورلك .

يكيتلنمك [ف. يكيت اولمق ، جسارتلنمك .

يكيجه ص. آز واولدقجه يكى .

يكيچرى [س. يكى عسكر . مج. زورله ايش كورمك ايسته‌ين ، زوربا .

يكيچريلك [س. يكيچرى عسكرلكى ؛ مج. زوربالق .

يكيلتمك [ف. يكى ايتديرمك ، يكيسنى تدارك ايتمك ، يكى ياپديرمق .

يكيلك [س. هنوز قوللانلمامش اولان شيئك حالى ؛ تجربه‌سزلك ، عجميلك ؛ يكى چيقمش شيئك حالى .

يكيلمك [ف. يكى برحاله قومق ؛ يكيدن ياپمق .

يل [س. روزكار ؛ آغرى ، صيزى ؛ انسانك ايچنده حاصل اولان غاز . يرنده يللر اسمك : نام ونشانى قالمامق .

يل فا. پهلوان ، بهادر ، يكيت .

يلان س. ب: يالان.

يلپازه [س. صيجاق هواده سرينلك ويرمك ايچون يللنمكه مخصوص آلت ، مروحه ؛ يلپازه شكلنده اولان .

يلپازه‌لمك [ف. يلپازه ايله هوالانديرمق ؛ كوروكله‌مك .

يلپازه‌لنمك [ف. يلپازه ايله يللنمك .

يلتنمك [ف. اوزنمك ، ميل ايتمك . تقليدينه چاليشمق .

يلدا [فا. سنه‌نك اك اوزون كيجه‌سى .

يلدراق [ص. چوق پارلايان ، شيمشك ، بارقه ؛ برنوع پارلاق طاش .

يلدريم س. ب: ييلديريم .

یلدیز س. ب: ییلدیز .

یَلَك [س. قوش قنادینك اك اوزون تویی ؛ قولسز و قیصه برنوع لباس .

یَلـكَن [س. ایچنه روزکار دولا- رق کمیلری سوروکلیوب کوتورمکه یارایان بویوك بز .

یَلـكَنجی [س. کمی یلکنلرینی حاضرلایوب صاتان؛ کمینك یلکنلرینی اداره ایدن .

یَلَنمَك [ف. اوصورمق . قار- نده کی غازك کریدن چیقماسنه یول ویرمك .

یَللوز [س. هوا وهوسنه تابع آچیق مشربلی قادین .

یَللَه‌مَك [ف. اوفله‌مك ، کورو- کله‌مك .

یَللی [ص. روزکارلی؛ صیزیلی ، آغریلی.

یَلوه س. برنوع آو قوشی .

یله [س. حیوانك اکسه‌سنده‌کی صاچلر .

یَم [د. (ی) یله باشلایان بعض صفتلرك باشنده مبالغه وتأ- کید معناسنی افاده ایدر .

یَم [س. ییه‌جك شیٔ ؛ قوش و حیوانلرك ییه‌جکاری شیٔ؛ فالیه دلیکنه قونان باروت. یم کسد یرمك : حیوان یمنی یمك .

یَمّ ع. دکیز ، بحر ، دریا .

یَماج س. ب: یاماج .

یَماق س. ب: یاماق .

یَمان ص. ب: یامان .

یَمانی [ع. یمن قطعه‌سنه منسوب ومتعلق .

یَمَك [ف. یاخود ییمك . برشیئی آغزده چیکنه‌یه‌رك یوتمق، اکل ایتمك ؛ طعام ایتمك ؛ آلمق ، قبول ایتمك ؛ صرف ایتمك، بوزمق ؛ طوتولمق؛ قو- للانمق ؛ مستفید اولمق؛ ایصیر مق، ضرر ویرمك جزایه اوغرا مق : آشیندیرمق ؛ آلوب کو تورمك ، ییقمق . باشنی یمك : پك راحتسز ایتمك، اولومنی مو جب اولمق . میراث یمك : میرا ثه قونمق .

یَمَك [س. انسانك آجیقدیغی زمان یدیکی شیٔ، طعام؛ ضیافت.

یَمَكسِزین ح. یمدیکی حالده .

یَمَكلِك ص. یمکه مخصوص .

یمکلی ص. یمکه برابر.

یملك [ص. یم اولمغه الویریشلی ؛ حیوانه یدیرمك اوزره یمك قوندیغی محل.

یمله [س. آوی جلب ایچون دوکولن یم ؛ فالیه دلیکنه قونان باروت ؛ برینی آلداتمق ایچون کوستریلن یالانجی منفعت.

یمن [ع. اوغور، برکت، سعد، میمنت، بختیارلق.

یمن [سخ. جزیرةالعربك جنوب غربی جهتنده بولنان بر خطه.

یمنی ع. یمنه منسوب ومتعلق.

یمنی [س. برنوع آیاق قابی ؛ باشه باغلانان اینجه بز.

یمنیجی س. یمنی یاپوب صاتان.

یمورطلامق [ف. یاخود یومورطلامق. یومورطه یاپمق. مج. یالان اویدیرمق. جواهر یمورطلامق : مناسبتسز سوزلر سویلمك.

یمورطه [س. بعض حیوانات و قوشلرك ایچندن بالاخره یاورو چیقارمق ایچون طوغوردقلری شیء.

یموشاق ص. ب: یومشاق.

یموق ص. ب: یوموق.

یمه س. یمك فعلی.

یمیش [س. نباتاتك چیچکدن صوکره حاصل ایتدیکی شیٔ که تخمی احتوا ایدر؛ میوه، فاکهه.

یمیشجی س. یمیش آلوب صاتان.

یمیشلی [ص. میوه‌سی اولان، میوه ویرن.

یمین [ع. صاغ طرف، صاغ ال ؛ آند، قسم.

یمینلی ص. یمین ایتمش، قسم ایتمش.

ینابیع [ع. ینبوعلر، صوباشلری، آیازمه‌لر، بیکارلر.

ینار ص. ب: یانار.

ینبغی [ع. لائق وشایاندر معناسنه کلیر شو ترکیبده مستعملدر: کماینبغی : لائق و شایان اولدیغی وجهله.

ینبوع ع. بیکار، آیازمه، قایناق.

ینکیج [س. یان یان یورور کوچوك برحیوان بحری.

یَنگه [س. قاردش، عموجه ودایی قاریسی : کلینـه رهبرلك ایدن قادین .

یَنمَك [ف. اکل اولونمق؛ صرف ایتمك، بوزلمق؛ اویولمق، آشینمق ؛ قبول و تحمل ایتمك.

یِنه [ع. تلفظی که‌نه . یکیدن ، تکرار ، بردها ؛ عینیله ؛ او حالده‌ده، حتی، بیله؛ تعجب و تعزیر یرنده‌ده قوللانیلیر .

یَنیر [ص. قابل اکل ، اکل اولونابیلیر ؛ برنوع علت.

یَنیك [س. یمش برشیئده کورولن اثر .

یُوا س. ب: یووه .

یَوان ص. ب: یاوان .

یوباز [ص. ایری وقبا ، قوتلی، زیپیر ؛ صوفته .

یوتدیرمَق [ف. بوغازدن آشاغی کچیرتمك؛ بلع ایتدیرمك ؛ آلداتمق ، ایناندیرمق.

یوتقونمَق [ف. توکوروکنی یوتمق ؛ ایرنمك .

یوتمَق [ف. بوغازدن آشاغی ایندیرمك، بلع ایتمك؛ زورله قاپوب تصرف ایتمك ؛ ایناتمق، قبول ایتمك ؛ تحمل ایدوب سکوت ایلمك؛ اویونده قازانمق، یکمك .

یوتوم [س. یاخود یودوم . بر دفعه‌ده یوتولان مایع، ایچیم .

یوتیجی س. یوتان، بلع ایدن .

یوجلتمَك ف. یوکسلتمك .

یوجلمَك ف. یوکسلمك .

یوجه [ص، یوکسك مرتفع ، بلند ، عالی . س تپه ، یوکسك یر .

یوجه‌لتمَك ف. یوجلتمك .

یوجه‌لِك [س. یوکسکلك ، رفعت.

یوخسول ص، ب: یوقسول .

یوخسه ب: یوقسه .

یورت [س. مملکت، یر ، وطن؛ اوطورولان یر، مسکن، مأوی ؛ اراضی ، املاك .

یورتلاندیرمَق [ف. اسکان ایتمك ؛ اراضی صاحبی اولمق .

یورتلانمَق [ف. ساکن اولمق، یرلشمك ؛ اراضی صاحبی اولمق .

یورتلق [س. مالکانه، بر خاندانك اراضیسی ، اوجاقلق .

یورتی [س. یاخود یورطی : خرستیانلرك بایرام کونی .

یوردام [س. سرعت حرکت ، چابوقلق ؛ ادا؛ دبدبه، آلایش . ال یوردامی: ملکه ، الدن کلمه .

یورغان [س. ایچی پاموقلی اورتو که یتاقده انسان اوستنه اورتر ؛ یورغان یوزی .

یورغانجی [س. یورغان یاپان و صاتان ؛ بر اوی ویا اوطه‌یی دوشه‌ین اوسته .

یورغانجیلق [س. یورغانجی صنفی .

یورغانلامق [ف. یورغانه صارمق .

یورغون [ص. یورولمش ، درمانده .

یورغونلق [س. یورولمش اولانك حالی، تعب.

یورغه [س. برنوع حیوان یورویشی .

یورغه‌لامق [ف. آت یورغه یورومك .

یورك [س. بدنده دورانه خدمت ایدن مخروطی الشکل عضو، قلب ، دل ؛ مرکز حسیات وانفعالات ، کوکل ، فؤاد ؛ شفقت ، مرحمت ، آجیمه ؛ جسارت ؛ قارن، شکم . یورك سورمك : اسهال اولمق .

یورکسز [ص. قورقاق . ح. کرهاً، ارزوایتمیه‌رك.

یورکسزلك س. قورقاقلق .

یورکلندیرمك [ف. جسارت ویرمك .

یورکلنمك [ف. جسارته کلمك، جرأت پیدا ایتمك.

یورکلی [ص. جسور ، شجیع، مرد . قاتی یورکلی : مرحمتسز .

یورلمق [ف. یاخود یورولمق . یورغونلغه دوچار اولمق، یورغون اولمق ؛ بیهوده یره اوغراشمق .

یورمق [ف. یورغونلق ویرمك، بیتاب براقمق ؛ زحمت و یورغونلق چکمکه مجبور ایتمك . آغز یورمق : بیهوده سوز سویلتمك ؛ حمل و اسناد ایتمك ، صایمق ، عد ایتمك .

یورمه [س. یورغونلق ویرمه ، یورمق فعلی .

یوروتمك [ف. یورومكه سوق و اجبار ایتمك ؛ ایشلتمك ؛ ایلری سورمك . صبان آلتندن صو یوروتمك : كیمسه‌یه خبر ویرمه‌دن ایش كورمك .

یوروتمه س. یوروتمك فعلی .

یورودلمك [ف. ایلری‌یه سوروُلمك .

یوروك [ص. ایی وچابوق یورو‌ین ؛ دورمایوب یورو‌ین ، كوچبه، بدوی. آناطولیده بعض تركمان عشیرتلرینه ویریلن اسمدر .

یوروم س. فال خیر عد ایتمه .

یورومك [ف. آیاقلرك یاردیمیله حركت ایتمك ؛ یول آلمق ؛ یایان كیتمك ؛ حركت ایتمك ، ایشلمك ؛ ایلریلمك ، سرعتله كیتمك. حقه یورومك: اولمك ، وفات ایتمك .

یورونمك [ف. مشی وحركت اولونمق .

یورویش [س. یاخود یورو‌ییش. یورومك فعلی وطرزی؛ هجوم .

یوره س. پك دیك بایر .

یوریتمك ف. ب: یوروتمك .

یوز عد. اون كره اون ، ۱۰۰ .

یوز [س. چهره ، وجه ؛ بر شیئك دوزكون وقابل استعمال اولان طرفی ؛ سطح؛ ترس مقابلی ؛ جهت ، طرف ، سبب ؛ حیاسزلق ، جرأت . یوزصویی ، یوز آقی : ناموس. ایچ یوز : داخلی طرف ، بر شیئك قپالی قالان جهتی . یر یوزی : سطح ارض ؛ یوزی یوق : محجوب، یوز ویرمك : شیمارتمق ؛ كوك یوزی : سما . یوزه كولمك: جعلی التفاتده بولونمق. یوز كوز اولمق : تكلیفسز ولاابالی اولمق ، آراده حرمت ووقار قالمامق .

یوز [ص. یالین قات ، ساده ؛ قبا ، عادی ؛ تربیه كورمه‌مش ، عجمی ، صالمه .

یوز [فا. پارس دینیلن وقاپلانه بكزه‌ین حیوان .

یوزباشی [س. بر بلوكه قوماندا ایدن ضابط .

یوزباشیلق [س. یوزباشی رتبه ومأموریتی.

یوزدیرمك [ع. باتیرمایه‌رق صویك اوستنده

صاحب و ناشری : اقبال كتبخانه‌سی

کزدیرمك ؛ دریسنی چیقارتمق ، صویدیرمق .

یوزَر [ع. هر دفعه‌سنده یوز ، هر برینه یوز .

یوزسِز [ص. عارسز ، تربیه‌سز ، اوتانماز .

یوزسِزلِك [س. عارسزلق ، حیاسزلق .

یوزگج [ص. یوزمك بیلن ، یوزن ؛ صویك اوزرنده دورابیلن .

یوزلَشدیرمك [ف. یوز یوزه کتیرمك .

یوزلَشمَك ف. یوزیوزه کلمك.

یوزلِك [ص. یوز اوقه ، غروش وسائره قیمتنده اولان ؛ یوز یاشنده .

یوزلِمَك [ف. دریسی چیقارلمق ، صویولمق : الدادیله‌رق آلندن پاره‌سی آلنمق ؛ باتمقسزین صویك اوزرنده طورارق حرکت ایدلمك ، سیاحت ایدلمك .

یوزلَمك [ف. عتاب وسرزنش ایتمك ؛ مواجهه‌ایتمك ؛ یوز کچیرمك.

یوزلی [ص. یوزی اولان ؛ یوز جزؤدن ترکب ایتمش.

یوزمَك [ف. حیوانك دریسنی صویمق ؛ صویك‌اوزرنده باتمقسزین طورارق حرکت‌ایتمك ، سیاحت ایتمك . آلتون ایچنده یوزمك : چوق پاره‌سی اولمق .

یوزمه س. یوزمك فعلی .

یوزنجی [ص. یوز درجه‌سنده اولان .

یوزوك [س. پارمغه طاقیلان حلقه ، خاتم.

یوس [مه. یاخود یوص (یو) ایله باشلایان صفتلرك اولنه کله‌رك تأکید ومبالغه بیان ایدر .

یوسُفجِق [س. بر نوع کوچوك قوش ؛ ماندارینه ؛ صو اوزرنده اوچان کوچوك بر کلبك .

یوص مه. ب: یوس .

یوصمه [ص. عشوه‌لی ، ادالی ، ظریف .

یوصون [س. داملرك ، آغاجلرك وطاشلرك‌اوزرنده‌بیتن یشیل وصیق چیم ؛ طورغون صولر اوزرنده حاصل اولان یشیل شی .

یوصونلانمَق ف. یوصون‌باغلامق.

یوصونلی ص. یوصون باغلامش.

یوغرلمق [ف. قویولاشدیرلمق، خمور ایدلمك.

یوغورت [س. مایه‌قاریشدیریلارق قویولاشمش سود.

یوغورتجی [س. یوغورت یاپان وصاتان.

یوغورتلی [ص. یوغورتله یاپلمش، یوغورتله قاریشیق.

یوغورتمق [ف. بالواسطه قویولاشدیرمق.

یوغورمق [ف. قویولاشدیرمق. خمور یاپمق.

یوغون [ص. قویو، قالین، کثیف: قبا، غلیظ؛ ایری، جسیم؛ تربیه‌سز، یونولمامش.

یوف [س. بوش، نافله، بیهوده؛ محو، هلاك، هدر.

یوف [حد. تأسف وتلهف بیان ایدر.

یوفقه [ص. اینجه، رقیق، خفیف؛ خفیفجه کیینمش؛ س. اینجه اچیلان خمور یاپراغی.

یوق [ص. وار مقابلی، موجود اولمایان، مفقود. س. فقدان، اولمایش، هیچ. ح. خایر، دکل. اولماز. یوق ایتمك: محو ایتمك. یوق یره بیهوده؛ بلا سبب. نه‌وار نه‌یوق؟ نه‌خبروار، نه حوادث؟

یوقاری [ص. یوکسك، بالا، مرتفع، اوستده، یوکسکده بولنان؛ بهالی، عالی، ایلریلمش، ترقی ایتمش. س. یوکسك جهت، ظم: یوکسکده، یوکسکه، اوستده، اوسته. آشاغی یوقاری: تقریباً، بوردنی یوقاریده: چوق ایسته‌ین.

یوقسول ص. س. فقیر، محتاج.

یوقسوللق [س. فقیرلك ضرورت، احتیاج.

یوقسه [حر. عکس تقدیرده، اولمادیغی حالده.

یوقلاتمق [ف. آراتمق، تفتیش ایتدیرمك. معاینه ایتدیرمك؛ صایدیرمق، صوردیرمق؛ خاطرینی؛ راحتسزلغنی صوردیرمق.

یوقلامق [ف. آرامق، تفتیش ومعاینه ایتمك، وار اولوب اولمادیغنه باقمق، خاطرینی صورمق؛ عسکرك موجود اولوب اولمادیغنی تحقیق ایتمك،

یوقلامه س. یوقلامق فعلی.

یوقلایش [س. یوقلامق طرزی وایشی.

یوقلق [س. وارلق مقابلی. یوق اولمه، فقدان؛ احتیاج، ضرورت.

يوقوش [س. بایر ، یوقاری دوغرو دیك اولان یر.

یوك [س. آغر شیئ ، آغرلق ، بار ؛ حموله ؛ مسئولیت ، آغر وظیفه؛ صیقیجی وصیقنتی ویریجی شیئ . بریوك : بش یوز بیك غروش . یوك اولمق : زحمت ویرمك. یوکنی طوتمش : چوق پاره قازانمش .

یوڭ [س. قویونك صرتندن چیقان تویلر ، صوف : یوکدن یاپلمش .

یوکسك [ص. یوجه ، مرتفع ، بلند ، عالی ؛ بهالی ، غالی ؛ یوجه محل ؛ یوکسك سس : باغیرارق چیقاریلان سس .

یوکسکلك س. یوجه‌لك، رفعت.

یوکسلتمك [ف. یوکسك یاپمق، ترفیع ایتمك ؛ پك چوق مدح ایتمك .

یوکسلمك [ف. یوکسك اولمق، یوقاری چیقمق ؛ بهایه چیقمق ؛ (سس) زیاده چیقمق ، دیکلشمك .

یوکسلمه س. یوکسلمك فعلی.

یوکسوك [س. دیکیش دیکرکن ایکنه‌یی ایتیرمك ایچون پارمغه طاقیلان شیئ .

یوکلتمك [ف. یوکی حیوانك صرتنه اورمق ویا آرابه‌نك ایچنه قومق ؛ برینه آغر بر ایش حواله ایتمك ؛ حمل واسناد ایتمك .

یوکلك [س. اوطه‌نك ایچنده یتاق وسائر اشیا قومغه مخصوص بویوك دولاب ، یوك.

یوکلمك [ف. آرابه‌یه، حمال ویا حیوانك صرتنه یوك قومق .

یوکلی [ص. یوکی اولان ؛ گبه ، حامل ؛ یمیشلی ، ثمره دار ؛ بورجی اولان .

یوڭلی ص. یوکدن یاپلمش .

یول [س. برمحلدن دیکرمحله گیده‌بیلمك ایچون حاضرلانمش یر ، طریق ، راه گچه‌جك ویورونه‌جك محل ؛ قنال ، چیزکی ؛ اوغور ؛ واسطه ، اسباب ؛ مسلك ؛ گیدیش ، سنیر ؛ یورویش ، سرعت حرکت ؛ گیدیش ، طور ؛ اصول ، اسلوب ، طرز ؛ رسم ، آیین، عادت. آیاق یولی : آبدستخانه. یول بیلیر: آداب واصوله واقف. بیر یولنه: بادهوا. یوله‌چیقمق: بر یره متوجهاً حرکت ایتمك

یوله چیقارمق : عزیمت ایتدیرمك ، تشییع ایلمك ؛ یولدن چیقمق : ضلالته دوشمك. یول طوتمق : سلوك ایتمك . یولنه كیرمك : انتظام پیدا ایتمك . كوزلر یولده قالمق: چوق انتظار ایتمك. یول كورونمك: یولجیلق ظهور ایتمك ؛ یولنه قومق : ترتیب وتنظیم ایتمك. قچامق یولی: وسیله ، بهانه . یوله كلمك : اصلاح حال ایتمك . یولنده : اویغون ، مناسب ، لائق . یولیله: مناسبت آلدیغی وجهله، اصولنه توفیقاً ، لایقیله ؛ یوله یاتمق : نهایت موافقت ایدەرك رضا كوسترمك . یول ویرمك: دفع ایتمك ، اذن ویرمك . یول یول : چیزكیلی .

یولار [س. حیوانلرك باشنه طاقیلان ایپ .

یولاف س. حیوان یمی .

یولجی [س. یوله كیدن ، سیاح، مسافر ؛ اولوم درجەسنده خسته .

یولجیلق [س. سیر ، سیاحت ، سفر .

یولداش [س. یولده برابر كیدن، یول آرقداشی؛ رفیق، آرقداش . قاپو یولداشی : بر افندینك یاننده بولونانلرك هر بری.

یولداشلق [س. یول آرقداشلغی؛ رفیقلك ، آرقداشلق .

یولدیرمق [ف. چكدیرەرك قوپارتمق ، سوكدیرمك .

یولسز [ص. یولنده اولمایان ، مناسبتسز ، اصول و نظامه مغایر .

یولسزلق [س. مناسبتسزلك ، اویغونسزلق ، اصول ونظامه مغایرت .

یوللامق [ف. كوندرمك ، یوله چیقارمق ، ارسال ایتمك .

یوللامه [س. یوللامق فعلی ، كوندرمه ، ارسال .

یوللانمق [ف. یوله چیقمق ، ایلرلمك ، یول آلمق؛ كوندرلمك .

یوللی [ص. بردورلو یولی اولان، اصولنده ونظامنده بولنان ؛ چیزكیلی ؛ جنسندن اولان .

یولمق [ف. چكوب قوپارمق ؛ طولاندیرمق .

یولنمق [ف. چکیلوب قوورلمق ؛ چوق تأسف ایتمك ، هیجانه دوشوب آغلامق .

یولوق ص. تویلری یولنمش،

یَوم [ع. کون؛ روز، کوندوز. نهار . الیوم : بو کون هنوز ، حالا. یوماً من الایام : کونك برنده . یوماً فیوماً : کوندن کونه ، فی یومناهذا : کونمزده ، بوکونکی کونده .

یُوم س. اوغور ، میمنت .

یوماق [س. یووارلاق برشکلده صارلمش ایپلیك وسائره یووارلاق برشکله صوقولمش بز

یومرو [س. یوارلاق شیء تومسك .

یومروجاق [س. طاعون علتی؛ بوعلتك علامتی اولان شیش . چوجقلره قارشی شتم وتکدیر تعبیری .

یومروق [س. الك یوملمش وضعیتی .قپالی أل .

یومروقلامق [ف. یومروق ایله اورمق .

یومرولق س، تومسك .

یومشاتمق [ف. یومشاق بر حاله قومق ؛ حدت وغضبنی دفع ایدەرك حلیم وملائم ایتمك ؛ یاواشلاتمق ، تسکین ایلمك .

یومشاجق ص. پك یومشاق .

یومشاق [ص. قاتی وسرت اولمایان ، لطیف ، نرم ؛ حلیم .

یومشامق [ف. یومشاق اولمق؛ کوشەمك، سولپوك اولمق : سکونت وملایمت کسب ایتمك .

یَوملی [ص. اوغورلی، میمنتلی میمون .

یوممق ف. قپامق .

یومورطه س. ب: یومورطه .

یوموق [ص. قپالی . شیشەرك قپانمش ؛ تومبول .

یومولمق [ف. قپانمق ، کندی کندینه قپانمق .

یَومی [ع. کونه منسوب ومتعلق. هر کون چیقان ویا وقوع بولان . ح. کونده، هرکون .

یَومیّاً ع. هرکون .

یَومیّه [ع. برکونلك ایشەمقابل ویریلن اجرت؛ هرکونکی وقوعاتی ویا واردات ومصارفی یازمغه مخصوص دفتر .

یونان [سخ. روم ایلینك جنوبنده کی شبه جزیره .

یونانجه [ص. یونان طرز و اصولنده ویاخود لساننده اولان.

یونانستان فا. یونان مملکتی.

یونانلی [ص. یونان اهالیسندن اولان ،

یونانی [ع. یونان مملکتنه منسوب ومتعلق .

یونتمق ف. ب: یونمق .

یونجه [س. حیوانات یدیریلن یشیل بر اوتکه بیچلدکجه تکرار چیقار .

یونغه [س. کسلمش وایشه یارامز کراسته پارچه‌لری ؛ ایری طلاش .

یونلمامش [ص. ایشلنمه‌مش ، خام؛ تربیه کورمه‌مش.

یونلمق ف. ایشلنمك، دوزلنمك.

یونمق [ف. دوزلتمك، ایشلمك ، سیلمك ، منتظم برحاله قومق .

یونمه [س. یونمق ایشی ؛ یونلمش، دوزلتلمش .

یووارلاتمق [ف. تکرلتمك ، تکرلك یاپمق ؛ مدور برشکل ویرمك .

یووارلاق [س. طوپ شکلنده، مدور ؛ تکرلك شکلنده ؛ طوپك آرقه‌سنده بولنان صندوق ؛ مردانه .

یووارلاقلق [س. یووارلاق اولان شیئك حالی .

یووارلامق [ف. تکرلمك، دونده‌رەرك یوروتمك، ده‌وشیرمك ؛ حرصله یوتمق ؛ آتمق ؛ اصل واساسی اولمایان برشیء سویلمك .

یووارلانمق [ف. تکرلنمك ، دونه‌رك کیتمك یرلره یووارلانمق: ذلتله یالوارمق، تذلل ایتمك .

یووه [س. یومورطلایه‌رق اوزرینه اوطورمق ویاورولرینی بویوتمك ایچون قوشلرله حشراتك وبا بالیقلرك یاپدقلری یر، لانه، آشیانه، کوچوك مسکن؛ برشیئك ایچه یرلشمه‌سیچون آچلمش دلیك وچقور ؛ علی الاطلاق دلیك ، چقور .

یووه‌لامق ف. یووه یاپمق .

یوها [ح. ترذیل وتحقیر ایچون قرللانیلیر ؛ ترذیل وتحقیر صداسی .

یهود ع. بنی اسرائیل، یهودیلر.

یهودی [ع. بنی اسرائیله منسوب ومتعلق .

یهودیجه [ص. یهودی طرز، لسان وعادتنده .

یهودیلك [س. یهودی دین و مذهبی ؛ یهودیلره خاص اولان حال .

ییرتدیرمق [ف. بز وکاغد کبی شیئلری پارچه‌لاتمق، بولدیرمك ، شق ایتدیرمك ؛ طیرمالاتمق ، چیزدیرمك .

ییرتشمق [ف. بربرینك اوستنی باشنی ییرتمق ویا طیرمالامق ؛ غوغا ایتمك .

ییرتلاز [ص. عارسز ، ادبسز ، پرواسز .

ییرتلاق ص. ییرتلمش .

ییرتلمق [ف. شق ایدلمك . پارچه‌لانمق؛ پاره‌لانمق؛ طیرمالنمق، چیزلمك ؛ مج. محجوبیتی کیتمك ، آچلمق .

ییرتلمه س. ییرتلمق فعلی .

ییرتماج [س. البسه‌نك ییرتیق کبی طوران یری .

ییرتمق [ف. بز و کاغد کبی شیئلری چکوب پارچه‌لامق ، شق ایتمك ، یارمق . طیرمالامق؛ محجوبیتنی کیدرمك. آچمق .

ییرتمه ص. ییرتمق فعلی

ییرتنمق [ف. بوغازینی ییرتارجه‌سنه باغرمق ، تپینمك ، تلاش ایتمك .

ییرتیجی [ص. دیش وطرناقلریله ییرتان ، مفترس .

ییرتیق [ص. ییرتلمش، یارلمش، شق ایدلمش ، اسکیوب پاره‌لانمش ؛ عارسز ، اوتانماز؛ آلفته .

ییسا د. هایدی چکك ! قالدیرك !

ییغدیرمق [ف. بریره طوپلایوب کومه ایتدیرمك .

ییغشمق [ف. بریره کلوب طوپلانمق .

ییغلمق [ف. طوپلانمق، بریکمك، یاییلوب چوکمك .

ییغلی [ص. بر یره طوپلانمش، کومه اولمش؛ بریکمش.

ییغمق [ف. طوپلامق ، کومه ایتمك ، بریکدیرمك .

ییغندی [س. طوپلایوب بریکدیرلمش شیئلرك کومه‌سی، کومه.

ییغین [س. کومه، طوپ، بریکمش شیئلرك مجموعی؛ غلبه‌لك.

ییقامق ف. صو ایله تمیزلمك .

ييقامه س. ييقامق فعلى .

ييقانمق [ف. صوايله تميزلنمك ؛ كندى كنديني صو ايله تميزلمك .

ييقانمه س. ييقانمق فعلى.

ييقانيش [س. ييقانمه . ييقانمق ايشى وطرزى .

ييقديرلمق [ف. بوزديرلمق ، تخريب ايدلمك ؛ پارچه پارچه يره ايندـيرلمك . هدم ايدلمك .

ييقديرمق [ف. بوزديرمق، هدم وتخريب ايتديرمك ، پارچه پارچه يره ايندير تمك .

ييقلمق [ف. بوزولمق ، خراب اولوب يره دوشمك ، منهدم اولمق. دورلمك، دوشمك پريشان حال اولمق ؛ دفع اولوب كيتمك .

ييقمق [ف. بوزمـ تخريب ايتمك. يره اورمق، دوشورمك. أوييقمق : برعائله‌يى وياخاندانى محووپريشان ايتمك ، باتيرمق . كوكل ييقمق : خاطر قيرمق .

ييقمه س. ييقمق فعلى .

ييقندى [س. ييقلمش شيئك پارچه‌لرى ، انقاض .

ييقيق ص. ييقلمش ،خراب اولمش.

ييقيم [س. بوزولمه ، دوشمه ؛ خرابى ؛ ضرر ، زيان .

ييل [س. كرهٔ ارضك شمسك اطرافنده بركره دونمسى ايچون لازم اولان مدت‌كه اون ايكى آيدن عبارتدر ، سنه،عام، سال .

ييلان [س. معروف زهرلى حيوان، مار . افعى .

ييلانجق [س. بوزك شيشمسندن ودرينك قزارماسندن عبارت خسته‌لق .

ييلانجيل [س. ييلان ييه‌رك كچينن برقوش .

ييلديرمق [ف. كوزينى قورقوتمق، اوركوتمك .

ييلديريم [س. صاعقه ، ايكى بلوط آراسنده ويا بر بلوط ايله ارض آراسنده حاصل اولان ، ضيـا وپاطلامه ايله قاريشـيق هـوائى الكتريق بوشانماسى .

ييلغين [ص. ييلمش ، كوزى قورقمش ، اوركمش .

ييللانمق [ف. اوزرندن بر ويابرقاچ سـنه كچيرتمك ، اسكيتمك .

ییللامَق [ف. بر ویا برقاچ سنه‌لك اولمق ؛ بر یاشنده اولمق ؛ چوق اسكیمك .

ییللانمق [ف. برویا برقاچ سنه‌لك اولمق .

ییللِق [ص. برسنه‌لك، بریاشنده شوقدر سنه‌لك ، شوقدر یاشنده س. سنه‌لك .

ییللِقجی [س. ص. سنه‌لك معاشه مقابل خدمت ایدن .

ییللِقلی ص. س. عینی معنی .

ییلپشمَق [ف كیوشه‌یه‌رك كولوب صیریتمق .

ییلپشیق [ص.ص. كولوب صیریتان یاپیشقال، صیریتغان. بولاشیق .

ییلپشیقلِق [س. صیریتغانلق ، یاپیشقانلق ، بولاشیقلق .

ییمَك ف. ب: یمك .

ییِندی س. ینه‌جك شیء، آزیق .

ییو [س. اویوق ؛ طوپ وتفنك نامولری ایچنده‌كی هلزونی اویوق .

ییولی ص. ییوی اولان .

ییه‌جَك [ص. ینه‌جك بارار ؛ س. ینه‌جك شیء، آزیق، مأكولات

ییه‌جی ص. چوق یین، اوبور .

ختام

سنجاقجیان مطبعه‌سنده طبع اولنمشدر

رسملی وخریطه‌لی

عثمانلی تاریخی

مشاهیر محرریندن احمد راسم بك طرفندن ایکی سنه‌دنبری برچوق امکلر صرفیله وجوده کتیریلان درت جلددن عبارت بیوك عثمانلی تاریخنی قارئین کرامزه توصیه ایدرز.

عثمانلی تاریخی

احمد راسم بکك بویوك بر غیرتله وجوده کتیرمکه چالیشدیغی عثمانلی تاریخنك ٤ جلدی‌ده انتشار ایتدی. بز امینزکه احمد راسم بك شو صوك اثریله مملکتمزه پك قیمتلی بر خدمتده بولونمشدر. کتابخانهٔ عرفان ملیده اك زیاده بوقلغنی حس ایتدیرن آثار تاریخیه آراسنده تاریخ عثمانی بر موقع مهم اشغال ایدیوردی. دولت عثمانیه‌نك تاریخ حیاتنه عائد اولمق اوزره یازیلان بوتون آثار ومؤلفات آیری آیری نقاط نظردن برچوق نواقصی احتوا ایدر. برکره هرزمان مشکلی ازاله ایده‌بیله‌جك مفصل ومسلسل بر تاریخ عثمانی یوقدر. هر دورهٔ تاریخیه ایچون آیری برطاقم مؤلفات واردرکه بوتون بونلرك هپسنی برآره‌یه طوپلامق کوچ اولدیغی کبی آرتق بویولده‌کی آثار بر وثیقهٔ تاریخیه حکمنی المشلردر. بوکون ایچون بونلردن فائدهٔ عمومیه بکلمك قابل دکلدر. بالنسبه کوچوك تاریخ

کتابلری ایسه علی العموم تدریسانه مخصوص کتابلره انحصار ایتمشدرکه بونلرك نه درجه ده نقصان اولدیغنی ایضاحه لزوم یوقدر . ایشته احمد راسم بك بو اثرنده بوتون بو نقصانلری ازاله یه حقیقةً موفق اولمشدر .

احمد راسم بكك تاریخنده کی گوزللکلر بوندن عبارت دکلدر . شیمدی یه قدر وجوده گتیریلن آثار تاریخیه ده اك زیاده اهمیت ویریلن جهتلر احوال وحادثاتك بیتمز توکنمز بی لزوم تعریفات وتفصیلاتندن ، تاریخده هیچ بر اهمیتلری اولمیان بر طاقم اشخاصك بیله حیات وحرکاتنه عائد معلوماتدن عبارت قالیردی . بالعکس بوکبی بی لزوم تفرعات وتفصیلات ایله اوغراشیلان اثرلرده دورك حیات اجتماعیسنه عادات واخلاقنه ، تمایلات روحیه سنه ، ماهیت فکریه سنه عائد هیچ برشی سویلنمزدی . ایشته احمد راسم بك بالخاصه بو نقطه یی نظر دقته آلمش ، اونه دنبری کندیسنه مخصوص اولان دقت ووقوف ایله حادثات ووقایعی حکایه ایتدیکی دورك روحنی ، تمایلاتنی ده گوسترمشدرکه بو اثر مهمك اك زیاده شایستهٔ تقدیر اولان مزیتی ده بو حالی تشکیل ایدر . اثرك بو گوزللکلرینه رسملری ، خریطه لری ده علاوه ایدیله جك اولورسه هرحالده احمد راسم بكك موفقیتنی تقدیر ایتمه مك ، کندیسنی بویله برخدمتدن دولایی شایستهٔ تبریك گورمه مك قابل دکلدر .

اجزاسی ـ ٤٧ عادی مجلدی ـ ٥٧ اعلا مجلدی ٦٧ غروش .

قعريه جامع شريفی

أثر : محمد ضیا

ملکمزده تتبعات علمیه وتاریخیه‌نك فوائد عدیده‌سنی اثبات ایدن آثار قیمتداردن بری‌ده «قعریه جامع شریفی» أثر معتبریدر .

استانبولده ادرنه قپوسنده کائن اولان قعریه جامع شریفی غایت بیوك برقیمت تاریخیه‌یی حائزدر . زمان قدیمدن قالان بومعبدك حاوی اولدیغی نقوش وتصاویر در برر تدقیقه شایسته‌در . بونلرك ماهیت وقیمتی ، صنایع نفیسه نقطهٔ نظرندن مزیت ونفاستی بوتون ارباب اختصاصك باعث تقدیر وحیرتی اولویور .

استانبولك فتحندن اول بعض آثار مهمه‌سی زائل اولمش وبعدالفتح بعض یاغلی بویا تصاویری بادانا ایله اورتولمش اولمقله برابر ، قعریه جامع شریفنك الیوم عرض ایله‌دیکی منظرهٔ بدایع حقیقةً تماشاسنه دویولماز بر مجمع انافس اولدیغنی کوستریور .

استانبولك محاصره‌سی ایله سورلر دوریلدیکی اثناده پك یقین بولونان ، بناءً علیه ، اك زیاده ضارصیلان مبانیٔ جسیمه‌دن بری‌ده مذکور معبد قدیم ایدی . حضرت فاتح ، استانبولی ضبط وتسخیر ادر ایمز ــ بوکون بیله سائر اوروپا حکومتنه درس حکمت وعبرت اوله‌جق

مصورتده — معبد مذ کورك حسن محافظه‌سنی امر أیله‌مشلردی . ایکنجی سلطان بایزید زماننده معبد ، جامع شریفه قلب ادیلمشدر .

[قمریه جامع شریفی] أثرینك مطالعه‌سی بوتون مأمورین وارباب مراق ایچون فائده‌لیدر . زیرا ولایات عثمانیه‌ده پك چوق قیمتدار آثاریمز موجود اولدیغی حالده ماهیت تاریخیه‌لرینی بیلمه‌دیکمزدن ـ یاخود ـ صوروب اوکرنمدیکمزدن مهمل قالیور .

صنایع نفیسه حقنده هپمزده اویانمق لازم کلن ذوق روحی (قمریه جامع شریفی) اثری کبی کوزل تتبع اولنمش ، پك مکمل یازیلمش کتابلر میدانه چیقارابیله‌جکدر . بونك لزومنی ایسه آرتق درك وتقدیر أتمه‌ین یوقدر ، صانیرز .

فیئاتی ٥ غروشدر .

طورغود رئیس

صحائف تاریخ عثمانیانی مأثر دلیرانه وفتوحات بی‌نهایه‌سیله تزیین ایدن اك نامدار قپودانلرمزدن جنت مقر طورغود رئیسك ترجمهٔ حال فخر اشتمالیله اسفار مظفرهٔ قهرمانانه ووطن پرورانه‌سنی مصور ومعروف اوله‌رق علی رضا سیفی بك طرفندن تحریر ایدیلن بو اثر مهم

تاریخی ابادیٔ استفاده‌یه وضع اولنمشدر. بالعموم قارئلرمزه توصیه ایلرز .

فیئاتی ٦ غروشدر .

بارباروس خیرالدین

بر زمان محرری سویله‌مش، لکن دست بی‌امان استبداد سیلمش ایدی :

تاریخی بیلمه‌ین بر ملت باباسنی طانیمیان چوجغه بکزر؟.

بوکون، که : نورحریت وملیتله شعشعه‌زار اولدیغی ایچین روز حقیقیٔ ملتدر، بوسوزی مواجهۀ امتده آچیق بر ناصیه، متین بر اعتمادله تکرار ایدییورز .

«خیرالدین بارباروسك ترجمۀ حالی یازلدی»

هم‌ده دشمنلری اولمق لازم کلن اجانبك وثائق تاریخیه‌سیله تثبیت مزیت ایدیله‌رك روحاً عثمانلی اولانلره توصیه ایدرز . علی رضا سیفی امضاسنی حائز واقبال کتبخانه‌سی معرفتیله مطبوع «بارباروس خیرالدین» نام اثری اوقوسونلر ! فیئاتی ٦ . مجلدی ٧ بچق غروشدر.
